Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 5. JAANUARIL 1962

Nr. 1 (506)

XV aastakäik

KIVI KOTTI!

Vanas anatoomikumis on kobar valgekitliseid tudengeid laua kohale küünitamas. Formaliini mõrkjas lõhn, poolsummutatud üksikud laused, küsimused-vastused, seejärel mõneminutiline suitsutund — ning stuudium läheb jälle edasi. Teise kursuse arstid valmistuvad riigieksamiteks, õpivad tundma anatoomiat ja histoloogiat, õpivad tundma inimest, sedasama objekti, mis huvitab nii pedagooge kui biolooge, nii filosoofe kui arste.

Et inimene tõesti üks keerukas ja imepärane mehhanism on, seda kinnitavad juba mahukad konspektivirnad, mis kõik ootavad läbilugemist, süstematiseerimist, mällu talletamist. Üldse on anatoomiaeksamil 120 kordamisküsimust. Kirjandust (millest pead teadma iga lehekülje) on üle 1000 lehekülje. Konspekt olevat isegi veidi asisem — saavat 600 lehekülgega hakkama. Eksamil lastakse sind esmalt laiba juurde — kui sellega toime tuled, alles siis algab õige eksam komisjoni ees.

Filoloogist lehemeest, kes arste usutlemas käis, huvitas eelkõige see, kuidas tohter oma päeva üles ehitab, et kõik vajalik tarkus õigel ajal peas oleks ning õigel kohal meelde tuleks. Jaak Uibu XI—XII õpperühmast lubas hommikuti alustada kerge muusika nautimisega (7.20—7.30 DDR hommikumuusika, hiljem Soomest ja Tallinnast jne.). Miks just kerge muusika? Võibolla on see omamoodi psühholoogiline enesepete, mis sunnib ka eksamile vaatama õige optimistlikult, rääkigu siis kurjad suud mis tahes; kui mees härjal sarvist kinni võtab, kus siis härg pääseb! Noh, kui päev juba optimistlikult algab, eks ta siis niimoodi kulgeb ka edasi. Paar tundi peavaevamist, kohvi ja suitsu vahelduseks, jälle paar tundi tööd. Võib-olla üks rober bridži vahelduseks jne. Peale selle ei saa ükski noor inimene ilma talverõõmudeta läbi. Suusad ja uisud, pole mõtet nukrutseda, raudsete närvidega tudeng leiab ka teie jaoks aega.

Vana aasta laupäeval, kui filoloogist lehemees arste usutles, kerkis ka küsimus sellest, kuidas II kursuse meedik uut aastat vastu võtab. Agu Tamm, üks tõsine ja soliidne ja napisõnaline tohter, kes iga küsimuse peale vastas «Eks eksam näitab,» ütles umbes järgmised kaalukad sõnad:

«Uus aasta on üks pidulik moment, mida tuleb ka pidulikult vastu võtta. Aga... (üldse on «aga» üks universaalne sõna, millega sobib alustada mistahes kommentaare). Aga uusi aastaid tuleb veel küll ja küll, histoloogia riigieksamit saab teha ainult üks kord elus.» Aga... kes arvab, et uus aasta ilma temata ei tule, see võib riigieksamil... Kuid mis me sellise teema juurde tuleme.

Kokkuvõtteks: eksamid, see hirmus aeg, on käes. Hirmus tööaeg on käes. Pea, pea vastu! Ja kõikidele kõigil eksamitel — kivi kotti!.

K. POOL

Võõrkeeled ülikoolis

Meie elame suurel ajastul, kommunismi ülesehitamise perioodil, mis on tulvil otsinguid ja murranguid. Hiljuti lugesime me ülikooli ajalehe veergudelt uutest suundadest keeleteaduses, ent uutel teedel sammub ka võõrkeelte õpetamine nii kesk- kui ka kõrgemates koolides.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus nr. 468 (27. maist 1961) väljendab neid uusi nõudmisi, mis on kerkinud võõrkeelte õpetamise ette. Meie riigi rahuarmastava poliitika teostamisel ei piisa enam senisest üldiselt valitsevast võõrkeelte passiivsest oskusest, vaid on vaja tunda elavat võõrkeelt, mis tõelise suhtlemisvahendina oleks tõhusaks relvaks võitluses rahvaste sõpruse ja rahu eest kogu maailmas.

See on probleem, mis erutab ühiselt meiega ka meie sõpru võõrkeelte õpetajaid sotsialismileeri maades. Küsimuse arutamiseks korraldas VNFSV Haridusministeerium Moskvas novembrikuu lõpul rahvusvahelise võõrkeelte õpetajate seminari, kus ühiselt arutati saavutusi võõrkeelse kõneoskuse arendamisel ja meetodeid veel paljude esinevate puuduste kõrvaldamiseks.

Võõrkeelte õpetamise olukorda ülikoolis analüüsiti võõrkeelte kateedrites, Ajaloo-Keeleteaduskonnas ja üleülikoolilises Õpetatud Nõukogus ja leiti, et kuigi viimaste aastate jooksul meie ülikooli lõpetajate tase võõrkeeles on mõnevõrra tõusnud, ei ole meie võõrkeelte osakonna lõpetajate kõneoskus see, mis ta peaks olema, rääkimata veel võõrkeeli üldainena õppijatest, kus ainult üksikud üliõpilased oskavad rääkida võõrkeelt. Ent Ministrite Nõukogu määrus näeb ette, et ülikooli lõpetavad võõrfiloloogid ja teiste teaduskondade lõpetajad peavad, kuigi diferentseeritult, **valdama võõrkeelt,** erialast kirjandust peavad oskama **lahti mõtestada ilma sõnaraamatuta.** Võõrkeelte õpingud lõpevad **riigieksamiga** nii võõrfiloloogidel kui ka teiste teaduskondade üliõpilastel.

Ministrite Nõukogu määruses esitatud nõuded püstitavad suuri nõudmisi mitte ainult võõrkeelte kateedrite kollektiividele, vaid ka kogu üliõpilaskonnale.

1. On arusaadav, et häid teadmisi ja oskusi võõrkeeltes saab ülikoolis arendada, kui selleks on loodud soodne baas keskkoolis. Kuid seni ni jätab üliõpilaskandidaatide võõrkeeleoskus, välja arvatud mõned üksikjuhud, veel palju soovida nii hääldamise, kõnekeele ja isegi lugemise ning tõlkimise osas.

Võõrkeelte oskuse taseme tõstmiseks keskkoolides on astutud tõhusaid samme: a) võõrkeelte tunnid toimuvad väiksemates rühmades; b) on avatud spetsiaalsed koolid, kus võõrkeelt õpetatakse alates esimese klassi teisest poolaastast ja kus mõned ained õpetatakse võõrkeeles.

Nagu varemgi, võtab võõrkeelte kateeder oma šefluse alla koole, korraldab õpetajatele seminare, konsultatsioone, võtab osa vabariiklikest võõrkeelte õpetajate nõupidamistest ja suvelaagritest. 2.—4. veebruarini viiakse Tartus läbi vabariiklik võõrkeelte õpetajate teaduslik-metoodiline konverents, kus võõrkeelte õpetajaid tutvustatakse võõrkeelte õpetamise uuemate suundadega, eesrindlikkude võõrkeelte õpetajate kogemustega.

Võõrkeelte õpetamise taseme tõstmise huvides luuakse ülikooli võõrkeelte kateedrite juures vabariiklik võõrkeelte metoodiline kabinet.

2. TRÜ-s on endine võõrkeelte kateeder jaotatud kaheks. Rektoraat on andnud kateedrite käsutusse suuremad ruumid ja võimaldanud asutada foneetikakabineti, mille väljaarendamine uusima tehnikaga on pakilisemaid ülesandeid, sest hästi varustatud foneetikakabinet on võõrkeelsete vilumuste automatiseerimise tähtsamaid tagatisi.

Võõrkeelte osakonna esimesel ja osaliselt viiendal kursusel ning enamikes teiste teaduskondade rühmades toimub töö üliõpilastega väiksemates rühmades. Kuid selleks, et rahuldada Ministrite Nõukogu määruse nõudeid rühmade suuruse osas, oleks vaja suurendada tulevikus võõrkeelte kateedrite koosseise 15 koosseisulise õppejõu võrra.

Käesoleval õppeaastal alustati esmakordselt tööd esimese kursuse võõrfiloloogidega kolmenädalase foneetilise korrektiivkursusega, mis andis häid tagajärgi ja seda tuleb tulevikus veelgi pikendada ning metoodiliselt süvendada.

(Järg 2. lk.)

Meid õnnitlesid

- NSV Liidu kõrgema ja kesk-erihariduse minister
- T. G. Ševtšenko nimeline Kiievi Riiklik Ülikool.
- Teatri- ja Muusikamuuseum.
- A. M. Gorki nimeline Harkovi Riiklik Ülikool.
- V. I. Lenini nimeline Tadžiki Riiklik Ülikool.
- ENSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee kollektiiv.
- Eesti Riiklik Kirjastus.
- Eesti Rahukaitsekomitee.
- V. Kapsukase nimeline Vilniuse Riiklik Ülikool.
- Välismaaga Sõpruse ja Kultuurisidemete Arendamise Eesti Ühing.
- Kišinjovi Riiklik Ülikool.
- Tallinna Polütehniline Instituut.
- Valgevene Polütehniline Instituut.
- Tartu Ehitusmaterjalide Tehase kollektiiv.
- Samarkandi Riiklik Ülikool.
- Ajakirja «Nõukogude Riik ja Õigus» toimetus.
- Ajakirja «Eesti Loodus» toimetus.
- Tartu Kammivabrik.
- H. Heidemanni nimeline trükikoda.
- Tartu Riiklik Kunstimuuseum.
- Krakovi Ülikool.
- Ivan Franko nimeline Lvovi Riiklik Ülikool.
- Petrozavodski Riiklik Ülikool.
- Eesti Põllumajanduse Akadeemia.
- Leningradi Riiklik Ülikool.
- Eesti NSV Riiklik Akadeemiline Meeskoor.
- ENSV MN Riiklik Teaduslik-Tehniline Komitee.
- Apteegiala Teadusliku Uurimise Keskinstituut.
- Tallinna Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni Teadusliku Uurimise Instituut.
- Ajakirja «Nõukogude Naine» toimetus.
- Ajakirja «Sotsialistlik Põllumajandus» toimetus.
- Eesti NSV Haridusministeerium.
- N. G. Tšernõševski nimeline Saraatovi Riiklik Ülikool.
- V. I. Uljanov-Lenini nimeline Kaasani Riiklik Ülikool.
- Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut.
- Eesti Raadio- ja Televisioonikomitee.
- Tallinna Riikliku Konservatooriumi kollektiiv.
- Kirgiisi Riiklik Ülikool.
- Riiklik Teater «Vanemuine».
- EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee.
- Tartu Kammivabriku segakoor «Kannel».
- Eesti NSV Kergejõustiku Föderatsiooni Presiidium.
- N. I. Lobatševski nimeline Gorki Riiklik Ülikool.
- P. I. Stradõni nimeline Meditsiini Ajaloo Muuseum.
- Eesti Raadio- ja Televisioonikomitee.
- Ajalehe «Rahva Hääl» kollektiiv.
- Tallinna 18. Keskkooli V. Dubinini nimeline pioneerimalev.
- Tbilisi Riiklik Ülikool.
- V. V. Kuibõševi nimeline V. Dubinini Tomski Riiklik Ülikool.

Läksime praktikale

Teistel algasid eksamid. Eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursus pääses sellest katsest, sest pool kursust käib tootval tööl. Kevadel on vaeva rohkem, siis tuleb ka see teha, mis nüüd tegemata jääb. See ei tähenda, et me eksamite maitset suhu ei saanud. Rida kontrolltöid aasta lõpus pani küllaldaselt mõtlema.

Paremini on läinud Reet Pärtelil, kellel eesti keele kõik kontrolltööd on olnud veatud ja «viied». NLKP ajaloo arvestuse tegid aga kõik üldiselt hästi.

Saksa keeles selgus edasijõudnute rühmas siiski kurb tõsiasi: kõigil tuleb kõvasti pingutada, et rahuldavast tasemest kõrgemale jõuda.

Teistel on eksamid, I kursus läks aga 4. jaanuaril rahvaluulepraktikale.

A. PABUT

EKP TARTU LINNAKOMITEE JA TARTU LINNA TSN TÄITEVKOMITEE OTSUS

Tartus 15. detsembril 1961. a. Sm. K. Kogre autasustamise kohta EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee aukirjaga

EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee

otsustavad:

autasustada sm. Kalev Elmari p. Kokre eeskujuliku töö ja aktiivse loengulise tegevuse eest EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee aukirjaga.

F. LIIVIK,
EKP Tartu Linnakomitee sekretär

M. VARIK,
Tartu Linna TSN Täitevkomitee esimees

Ees on eksamid...

Meil algab uus aasta eksamitega. Juba 25 aastat järjest on Ajaloo-Keeleteaduskonna seminariraamatukogu «tädil» E. LAASIL aasta kiiremad päevad. Ja neid, kes tänu tema hoolele ja abile on saanud eksamil parema hinde, on kindlasti kümneid ja sadu.

Võib-olla needki kaks neiut. Alles mõni minut tagasi tõi «tädi» neile kätte virna kirjandust, mis tulevat «veel täna õhtuks kindlasti läbi töötada». Jah, uue aasta esimesed päevad on kibedad.

P. PUKSI ja T. OTSA fotod

Aastavahetusel

Eks olnud meie klubi aastavahetuse ballil hästi dekoreeritud? See noormees — Tartu Kunstikooli diplomand MATI RULJAND oli üks, kes selles «süüdi» oli. Aitäh!

Ka see pilt on pärit veel möödunud aastast. Farmatseutide naisansambel tuli just lavalt. Ja nüüd, päris kohe peab tulema näärivana ja temaga koos uus, 1962. aasta.

T. OTSA ja P. PUKSI fotod

Asutati uus klubi

Teade uue teadusliku klubi asutamiskoosolekust oli 24. detsembri õhtul meie kohviku piljardisaali toonud hulga mitmete alade esindajaid TRÜ-st ja EPA-st. Elava osavõtuga kuulati prof. Ariste ettekannet keeleteaduse suhetest oma abiteadustega.

Koosviibijad avaldasid arvamusi sellest, mida klubi tulevikus tegema peaks. Otsustati korraldada koosolekuid enam-vähem kaks korda kuus ja üritustele kaasa tõmmata tuntud teadlasi Tartust ja mujaltki. Kavas on ka sidemeid sõlmida vabariigi ja Nõukogude Liidu teiste kõrgemate koolidega. Klubi hakkab tegutsema koostöös ÜTÜ ja komsomoliga. Oligi enamik kohaletulnuisi tuntud aktivistidena teaduslikus ja ühiskondlikus töös. Oleks oodanud ainult suuremat huvi koosoleku vastu ÜTÜ suurelt nõukogult, kes kahjuks ühtki esindajat kohale polnud saatnud.

Uue klubi nimeks võeti «Sigma-klubi», seega siis lühemalt Σ-klubi (Σ — summa märk matemaatikutel, meil peaks sümboliseerima teadust kõigi ta harude ja alade summana).

Ootame kõiki huvitatuid osa võtma meie üritustest, kus puudutatakse kaasaja teaduste huvitavamaid ja tähendusrikkamaid probleeme.

J. KAPLINSKI

Lõpetuseks

Meie ajalehe 1. detsembri numbris esitati E. Vääri poolt küsimus «Kas murrang keeleteaduses?»

Sellele vastasid prof. P. Ariste ja dots. H. Rätsep, kelle seisukohad olukorra kohta meie ülikoolis on vastukäivad, tulevikusuundade hindamisel aga enam-vähem ühtivad. Toimetusse on saabunud veelgi materjale, millest osa avaldatakse ajalehe tänases numbris.

Toimetus leiab, et mõttevahetus oli tarvilik, sest see selgitas olukorda nii Nõukogude Liidu kui ka kitsamalt Eesti NSV uurimiskeskustes, aktiviseeris meie ülikooli õppejõude ja üliõpilasi. Selle positiivseks tulemuseks on üldkeeleteaduse ringi loomine.

Toimetus asub seisukohal, et vaidlus selle üle, kas murrang meil on toimunud või mitte, on teisejärguline. Peamine on keeleteaduse teooria põhjalik omandamine ja mitmekesiste uurimismeetodite rakendamine. Tuleb üle saada võrdlev-ajaloolise meetodi ainuvõimalikkuse tunnustamisest ning mõista, et kaasaja keeleteadus on saanud tänu matemaatilistele teadustele oma käsutusse väga täpsed keeleuurimismeetodid. Nende omandamine ülikooli kõigi keeleteadlaste poolt on meie tähtsaimaks ülesandeks, millele peaksid aga järgnema lähemas tulevikus uurimused vastavalt sellele, missugune keel on ühe või teise kollektiivi erialaks.

Uute meetodite tutvustamine peab toimuma ka üliõpilastele nii loengutel, praktilistes tundides kui ka ringides. Vastavalt võimalustele tuleb anda ka uurimisteemasid ja luua kollektiive, sest üksikult suudetakse vähe ära teha. Tõsise huvi ja eriliste kalduvustega noori on tarvis juba esimesest kursusest peale suunata põhjalikule tutvumisele strukturalistliku keeleteadusega ning hiljem võimaldada õppida individuaalplaani alusel, et ette valmistada põhjalike teadmistega lingviste.

diskussioonile

Tihendama peab kontakti Moskva ja Leningradi keeleteadlastega. Selle hulka kuuluvad esinemised konverentsidel ja nõupidamistel, individuaalplaani alusel õppivate üliõpilaste suunamine teiste õppeasutuste juurde, üliõpilaste sidemed ÜTÜ-de liinis.

TRÜ Teaduslik Raamatukogu on kohustatud muretsema oma fondidesse kõige vajalikumaid üldkeeleteaduslikke teoseid, sest abonemendi kasutamine ei lahenda olukorda. Vastavad keelekateedrid peavad aga tegema raamatukogule täpseid ettepanekuid tarvilike raamatute kohta.

Mõttevahetust lõpetades on toimetus veendunud, et ka keeleteadlaste hulgas leidub rahutuid, kes ei lepi olemasolevate saavutuste ja meetoditega ning et meie ajalehe lugejad võivad juba lähemas tulevikus kuulda saavutustest, mis teevad au ülikoolile, kus on õpetanud sellised omaaja silmapaistvad keeleteadlased, nagu Leo Meyer, Jan Baudouin de Courtenay ja Dimitri Kudrjavski.

*

TOIMETUSE POST

VEEL KEHAKULTUURIST

Pärast K. Adamsoni ja J. Looga artiklite avaldamist meie lehes on toimetusse tulnud palju erinevaid mõtteavaldusi sel teemal.

«Kehaline kasvatus on üks kommunistliku kasvatuse komponente ja selle ärajätmine tähendaks mittetäisväärtusliku inimese kasvatamist. On ebaloomulik, et kaasajal leidub noori, kes ei oska suusatada, uisutada, ujuda, ei mängi palli jne. Paraku aga selliseid leidub. Neid tunned juba kaugelt ära: küürus, rind sisse vajunud, pea õlgade vahel. 10—15 aasta pärast võib nende nimesid lugeda mõne dispanseri arvelduskaardilt. Seega on kehalise kasvatuse eitamine täiesti väär,»

kirjutab toimetusele 3. kursuse matemaatik O. KARU. Pole aga vist sugugi mõtet arutleda teemal, kas sport või ilma. Kehakultuur ei tohi mingil juhul puududa meie päevaplaanist. Seda J. LOOK oma kirjutises «Sedasi ei saa edasi» eitada ei tahagi. Asi on spordi ja kehakultuuri õpetamise vormis ülikoolis, nagu õigesti märkis oma kirjas toimetusele L. LUUD.

«Sport peab olema massiline. Ja seda mitte kohustusliku arvestuse sunnil, vaid iga inimene peab tegelema spordiga teadlikult. Kehalise kasvatuse vorm, mida vajab kommunismile sammuva ühiskonna ülikool, seisneb sobival ajal korraldatud matkades, laagrites, mitmesugustes suusaretkedes jne. Kõik see olgu vabatahtlik, aga nii huvitav, et keegi sellest kõrvale jääda ei tahagi.»

kirjutab ta. Samal seisukohal on ka materjali «Sedasi ei saa edasi» autor J. LOOK ise. Ta kirjutab:

«Meie, keemikud, oleme arvamisel, et kehalise kasvatuse tunnid praegusel kujul takistavad otseselt õppetööd. Sageli peame treeningute tõttu katkestama oma katsed ja rikkuma eksperimendi tingimusi. Mõningaid katseid ei saa me üldse alustada, sest vajame selleks pikemat aega. Ka treening ei paku mingisugust vaimset puhkust, kui mõtted keerlevad kogu aeg poolelijäänud või nurjunud töö ümber.»

Kehakultuuri õpetamist praegusel kujul kaitseb 4. kursuse raviosakonna üliõpilane DAGMAR SARAPUU:

«Tahaksin öelda, et korrapärane treening parajal määral, nagu seda meilt nõutakse, värskendab ja ergutab mälu, soodustab õppimist, eriti eksamite ajal.

...Suur vene terapeut Mudrov pidas väga oluliseks arsti rühti, tema liigutuste täpsust, kindlust — see kõik on vajalik haige inimese usalduse ja lugupidamise võitmiseks. Paljude väljapaistvate klinitsistide praktika on näidanud, et kõige tähtsam inimkonnale on tagada vaimsete ja füüsiliste pingutuste ühtsus. Ei ole tarvis taga nutta neid tunde, mis kulusid treeninguks. Mõne arvestuse või kontrolltöö ebaõnnestumise tõeliseks põhjuseks pole kindlasti mitte kehakultuuri jaoks kulutatud tunnid.»

Milliseid ettepanekuid teevad lugejad kehakultuuritöö ümberkorraldamiseks ülikoolis? Näib, et hallvasti on organiseeritud ülikooli spordiagitatsioon ja -propaganda.

«Üldrühmades valitseb hallus ja kroonukord, mis meenutab veel õndsat Sveijki. See surmab noortes viimasegi huviraasu

(Järg 4. lk.)

Võõrkeeled...

(Algus 1. lk.)

Võõrkeelse kõneoskuse arendamist tõhustavad kindlasti veel: a) dubleerimata võõrkeelsete filmide kuulamine, mida hakkame taotlema kinofikatsioonivalitsuse kaudu ja b) üliõpilaste osavõtt võõrkeelsetest suvelaagritest, mille organiseerimise võimalusi hakatakse selgitama lähemas tulevikus.

3. Esitatu kõrval tuleb aga arvestada, et võõrkeeleoskuse omandamisel peab üliõpilane ise oma huvi, initsiatiivi ja hoolt üles näitama. Võõrkeeleoskuse omandamisel on tähtis võõrkeelse keskkonna olemasolu; ent kui see keskkond lõpeb võõrkeelse auditooriumi ja foneetikakabinetiga, ei saavuta me oma sihti. Võõrkeele omandab üliõpilane siis, kui ta selleks kasutab kõiki võimalusi, rääkides võõrkeelt õppejõududega, oma kaasüliõpilastega; ainult sel teel saab ta lahti päästa oma keelepaelad. Tuleb mõista võõrkeelte oskuse tähtsust meie ajastul, seda eriti meie võõrfiloloogidel. Tuleb olla oma aine entusiast, otsida kõiki võimalusi, et vallata oma ainet.

Võõrkeelte osakonna üliõpilastel tuleks rohkem senisest kasutada kõiki võimalusi, mida kateedrid neile pakuvad. Nimetame näiteks ringitööd, millest võõrfiloloogid peaksid sajaprotsendiliselt osa võtma, tõmmates sinna kaasa ka teiste teaduskondade üliõpilasi. Töömeisterlikkus saavutatakse töös ja võõrfiloloogidel oleks kasulik, kui nad abistaksid õppejõude, juhendades mõne teise teaduskonna võõrkeeleringi, õpetaksid võõrkeeli töölisnoortele, fakultatiivse ainena ülikoolis. Teavad ju viienda kursuse üliõpilased, kui palju nad juurde õpivad ja arenevad pedagoogilise praktika ajal.

Kokku võttes ütleksime: võõrkeeleoskuse taseme tõstmine olgu meie õppejõudude ja üliõpilaste ühiseks mureks ja hooleks.

K. KANN

Jätkame mõttevahetust

ERIALA ESIKOHALE!

Kõik kohustusliku eksamiga (arvestusega) lõppevad ained õppeplaani!

Komisjon tunniplaani koostamiseks!

Kaotada kehalise kasvatuse arvestus I k. tööstaažiga üliõpilastel!

Asendada pioneeripraktika koolis suvise tööga pioneerilaagris!

Tagada õppeplaanist kinnipidamine!

Inimkonna vaimse kultuuri mingi osa omandamise laius ja sügavus üksikisiku poolt sõltub otseselt selleks kulutatud ajast ja toimub eriti kiiresti õppimise vormis. Õppimise aega võib tinglikult jaotada riiklikuks ja isiklikuks, s. t. tootmisest osavõtuta (statsionaarne õppetöö) ja osavõtuga. Et **riiklikku õppeaja** pikkus on võrdlemisi piiratud (pikkuse dikteerivad esialgu põhiliselt ühiskonna võimalused), **ei seata** sellel ajal **eesmärgiks omandada kõike,** mille kohta võib öelda ,et seda läheb elus vaja, vaid **piirdutakse** põhilisega, **erialaga,** selle hädavajalikumate ja raskemate osadega. **Partei programmis** on see mõte väljendatud kõrgema hariduse ülesandena:

«. . . . anda kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste, kellel on lai teoreetiline ja poliitiline silmaring».

Akadeemik A. Bergi järgi tehti 100 aasta eest inimeste ja koduloomade tööga ligikaudu 96% kogu kasulikust tööst, käesoleval ajal teeb 99% sellest inimese poolt allutatud energia («Известия» 6. oktoobril 1961). Sellele võib lisada — tänu sügavatele erialastele, mitte üldistele teadmistele või füüsilistele võimetele. Eelneva teadmine võimaldab paremini mõista meie kateedri arvamusi, mis esitati kateedri koosolekul mõttevahetuses prof. **A. D. Aleksandrovi** artikli üle.

Tundub, et see põhiline, mis peab kindlustama laia teoreetilise ja poliitilise silmaringiga **spetsialisti** ettevalmistamise, tuleb fikseerida

ÕPPEPLAANIS.

Kuidas saavutada sellist optimaalset õppeplaani? Arvatavasti tuleks õppeplaani **koostamisel** rakendada senisest rohkem **teaduslikke meetodeid:** uurida laiemalt praktikas töötavate spetsialistide paigutust, nende tööjaotust ja tööga toimetulekut, uurida ja arvestada nende ettepanekuid; lähtudes praktilise rakendatavuse aspektist koostada praktikute arvamuste põhjal «pingerida» õpetatavatest distsipliinidest. Õppeplaani vastavuse homsele peavad tagama teadlased. **Otsustav sõna** tuleb jätta **profileerivatele kateedritele.** Plaani võetavate ainete hulk ja ulatus peavad teenindama spetsialisti põhiprofiili paremat väljakujundamist ja **ei pea sõltuma** isikute või kollektiivide koormuse vajadusest ning nende kõneosavusest, isiklikest vahekordadest, teatud suundade soodustamisest jt. väärnähtustest.

Õppeplaani peavad **kuuluma kõik ained,** mis lõpevad **kohustusliku** eksami või arvestusega. Ainult nii on võimalik likvideerida üliõpilaste tegeliku koormuse varjamine ja säilitada kontroll olukorra üle.

Õppeplaani järkjärgulisele **muutmisele** tuleb vaadata marksistliku filosoofia seisukohalt, seega kui loomulikule nähtusele, mis võimaldab eluga kaasas käia ja parandada neid puudusi, mis selgusid praktilises teostuses. Õppetöö huvides ei tohiks aga muutumine toimuda liiga sageli, näiteks iga viie aasta järele.

Vaevalt on põhjust pidada kehtivaid õppeplaane ideaalseiks, sest nende koostamisel pole küsitud praktikute (nii teadlaste kui ka tavaliste spetsialistide) arvamusi ja kahjuks pole praegu veel kõigil kaasarääkijatel töökogemusi erialal, mille jaoks nad valmistavad ette spetsialiste. Teiseks ei peegelda praegused õppeplaanid tegelikku olukorda. Pedagoogide õppeplaanid peaksid olema kooskõlastatud Haridusministeeriumiga.

Võiks kaaluda järgmiste ettepanekute otstarbekust.

Ohutustehnilised teadmised tuleksid anda eriala praktikumides ja selle aine õpetamine iseseisva «üldise» ja «puhta» distsipliinina on **elust irdumise musternäide** (pole imestada, et matemaatikaosakonna üliõpilased nimetavad seda kursust kõige nürimeelsemaks).

Mõningate suvise lektüüriga asendatavate **ainete** (näiteks kohalik õhukaitse, ateism, koolihügieen jt.) **arvestused** võiksid toimuda **septembris.** Loengud nendes ainetes on vist üleliigsed ja ainult segavad tegelemast tõsisema õppetööga, kasvatavad **pinnapealsust.**

Õppeplaan kui **seadus,** mille alusel toimub õppetöö, peaks olema üliõpilastele kättesaadav. Võiks kaaluda võimalust anda välja iga osakonna õppeplaan koos seletuskirjadega rotaprindil.

Täpselt õppeplaanil põhinev

TUNNIPLAAN

tuleks omakorda koostada teaduslik-psühholoogilistel alustel ja spetsialisti ettevalmistust rõhutades.

Teatavasti on inimese vaimsete **võimete maksimum** ennelõunal kella 9 ja 13 vahel, kui vaimsele tööle eelnes puhkus ja ei eelnenud väsitav füüsiline tegevus. See aeg peaks kuuluma **raskemate erialnete omandamiseks.** Ained, mille iseseisev omandamine on kergem, peaksid olema tunniplaani lõpus. Tuleks saavutada olukord, et loengud eelneksid praktikumidele. Töö rühmades peaks järgnema loengutele, mis väldiks paralleelrühma «aknaid». Sellise olukorra saavutamiseks tuleks tunniplaani koostamisel **eelistada profileerivaid kateedreid.** On veel rida vähem tähtsaid nõudeid, nagu töö rütmilisus, vaheldusrikkus jt.

Optimaalsema tunniplaani koostamist raskendab meil õpperuumide vähesus, kuid soovi korral on võimalik ellu viia enamik eeltoodud põhimõtetest (nende eitajatel soovitaksime kuulata väsinuna mingi matemaatiline kursus ja sooritada selles eksami!), kui loobuda senisest stiihilisest tunniplaani koostamisest.

Praegu **kehtib vastupidine olukord.** Mitteprofileerivad üleülikoolilised kateedrid (keelte, kehalise kasvatuse, pedagoogika jt.) täidavad tunniplaani eelisjärjekorras ja ei arvesta üldse profileerivate kateedrite huve. Osakonda saabuv tunniplaan kujutab endast sageli vaid õppeaja tükeldatud «jäänuseid».

Näiteks hõivavad spordikateedrid tunniplaanis 2 tunni asemel 8, planeerides otsekohe sisse ka fakultatiivse kehalise kasvatuse ja erirühmad, sõltumata sellest, kas antud kursusel keegi erirühmade aegu kasutab või ei, ehk siis 1—2 üliõpilast. Ka algab matemaatikute kolmel ja füüsika-matemaatika pedagoogide ühel kursusel õppepäev kehalise kasvatusega. Väsinud ja kuumaks aetud üliõpilased hilinevad loengule, peavad liikumatuna maha jahtuma suhteliselt külmas auditooriumis. Ilmselt tuleks planeerida tunniplaani ainult õppeplaaniline kehaline kasvatus ja see peaks toimuma pärast loenguid. Õppebaas seda võimaldab, sest muidu ei püütaks muuta terve ülikooli neljal kursusel fakultatiivainet kohustuslikuks, mis tähendab selle aine mahu kolmekordistamist. Fakultatiiv- ja erirühmade töö võiks korraldada pärast tunniplaanide valmimist teadetetahvli ja ajalehe abil. Erialade arvel spordile «rohelise tänava» avamine ei ole riiklikult õigustatav.

Tunniplaani tükeldavad keelerühmad ja tekitavad seega «aknaid» Tõenäoliselt oleks enamik nendest välditavad, kui vastav õppejõud teaks, mitu loengut tuleb antud kursusel igal päeval kuulata.

Tunniplaani praeguse koostamisviisi puhul ei saa õppejõud arvestada üliõpilaste soove, sest ta ei tea neid.

Tundub, et optimaalse **tunniplaani koostamine** kui suuremahulise planeerimisülesande lahendamine peaks toimuma iga semestri lõpul dekanaadi, õppejõudude ja üliõpilaste esindajatest moodustatud **komisjoni poolt,** kellele õppejõud teatavad juba hõivatud aja ja muud soovid. Selle meetodi järgi planeerimine nõuab teatavat osakondade järjestamist. Tuleks eelistada raskemate erialadega osakondi ja suuremate koormustega kursusi. Parem kaotada planeerimiseks mõnikümmend inimtööpäeva, kui kaotada neid sadadena või tuhandetena halva plaani tulemusena.

Oleks hea, kui arvutuskeskus ka

2 Tartu Riiklik Ülikool

Deebet ja kreedit

Ülikooli sammaste taguseid nimesid oleme tavaliselt harjunud nägema teaduslike publikatsioonide tiitlitel. Harva juhtub, et siit pärit nimi seisab luuletuskogu kaanel. Sellepärast siis ka suur huvi Velli Verevi «Kiviaia» vastu. Asjale lisab põnevust veel see, et tegemist on esikkoguga, mida oodati juba tükk aega. Märgusõnaga «esikkogu» tähistatavate luuleraamatute napp tiraaž lõi mõni aeg tagasi, kui kogu müügile ilmus, luulehuviliste seas pooleks päevaks äreva õhkkonna. Nüüd on juba paljud õnnetud suutnud end lohutada naabrilt, tuttavalt või raamatukogust laenatud teosega ja omandanud niiviisi võimaluse «Kiviaia» juures kaasa rääkida. Missugune on siis Velli Verevi esikkogu bilanss?

Head on kogus päris palju.

1. Hea on kogu vormiline tase. Kaanest kaaneni on see ühtlane ja tugev. Mitmesuguste värsimõõtude kasutamine klassikalistest vabavärsini annab tunnistust autori tublidest võimetest. Värsitehnilisi konarusi on suhteliselt vähe. Hea vormiline tase lisab kogule meeldiva tämbri.

2. Head on tsüklid «Pedagoogilise praktika päevik» ja «Käsmu kilde». Esimene neist on tugevaim kogus. Siin on autor leidnud õige kursi uuele ainevallale lähenemiseks.

«Käsmu kildudes» on rohkem kui mujal tunda autori kaasaelamist. Selle tsükli teine ja viies luuletus on väikesed pärlid omaette.

3. Häid kujundeid on õige mitmeid (möldrinäolised teed, kastekuljus, päike läigatab kiirtekannust, mootor kihatab jutu algust jt.) Koos hea vormikäsitlusega jätavad nad meeldiva mulje autorist, kes ei viska lugeja lauale esimest pähetulnud mõtet ega kujundit, vaid valib ja töötab teose kallal kriitiliselt.

4. Parim luuletus kogus on paljukiidetud «Õised mõtted». Kui luuletaja stardib selle tasemelt, on edasine lend kahtlemata edukas.

Ka halba on.

1. Ei ole hea, kui luuletuskogus pole suuri ega tuliseid mõtteid. Ka väiksemate mõtete kõrval peab neid olema. Filosoofilist teksti, mis tugevasti erutaks lugejat, on «Kiviaias» vähe. Sellepärast jäävadki luuletaja peamised õnnestumised vormi valdkonda.

2. Ei ole hea, et poeet pole lõpuni sõelunud. Välja oleks võinud jääda «Vahtraleht», «Sefi päeviku» viies leht ja veel paar luuletust. Kesisevõitu on ka luuletused «Sügisene Tartu» ja «Agitaator».

Üsna vähe on ütelda loodusluuletustel («Kevadetuultes»). Nende juures hakkab paratamatult häirima kulunud teema, ja et erilist leidu nendes ei ole, jäävadki nad kahvatuteks.

3. Ei ole hea, kui perioodikas ilmudes jätavad luuletused parema mulje kui kogus. Mitme «Kiviaia» luuletusega see aga on nii. Põhjuseks on võib-olla lugeja erinev mõõdupuu — perioodikalt oodatakse vähem, kogult rohkem. Rangema mõõduga mõõtmisel kahjustab kogu kõige rohkem tema konstateeriv laad, mida iseloomustab hästi luuletus «Esimene pääsuke».

Kokku jääb «Kiviaiast» mulje kui mererannalt leitud kivikesest. Ta on sile, lihvitud, ilma teravate nurkadeta, kohati sätendav, kuid — jahe. Autor ei ole end halastamatult tükeldanud, et panna igasse luuletusse osake iseennast, vaid on asunud pealtvaataja-kirjeldaja osasse. Velli Verevi luule võidaks tublisti sisulise avardamise, aktuaalsemate, tulisemate publitsistlikumate teemade läbi.

P. HEIN

Kolmapäeval, 10. jaanuaril kell 18 suures ringauditooriumis (Vanemuise tn. 46) telefilmi

«ROMANTIKUD»

ühiskondlik läbivaatus.

Režissöör: Virve Aruoja, assistent: Peet Lepik

Osades:

Karin Uibo, Peeter Volmer, Mari Viiding, Juta Lehiste, Aili Nõmmik, Endel Koppel, Heino Aassalu, Valdeko Ratassepp, Jüri Järvet jt.

TALLINNA TELEVISIOONISTUUDIO 1961

ülikooli planeerimisel abistaks.

Fakultatiivaineid ei tuleks võtta tunniplaani. Nendest on võimalik teatada teadetetahvlil, nagu see toimub näiteks matemaatikaosakonnas erialainetega.

Toodud ettepanekud võivad näida mittevajalikena, kui jätta vaatlusest välja nende baas.

TEGELIK OLUKORD.

Üliõpilaste koormuse normaliseerimiseks ja iseseisva töö arvel vähendati kohustuslike nädalatundide arvu. Sellele vaatamata on üliõpilaste tegelik loengukoormus suur:

Osakond	matemaatikud					füüsika-matemaatika pedagoogid		
Kursus	I	II	III	IV	V	I	II	III
Õppeplaan	28	24	24	24	14	32	32	32
Tunniplaan	38	25	32	29	14	40	40	38
Tegelik loengukoormus	38	32	32	29	14	41	41	38

Märkus: Tunniplaani ja tegeliku loengukoormuse vahe tingib asjaolu, et kõiki loenguid tunniplaani pole kantud ja need teatatakse dekanaadist suusõnaliselt (näiteks ateism).

Millest selline olukord? Esiteks: õppeplaani pole võetud aineid, mis on üleliiduliselt kohustuslikud (KÕK). Teiseks: suurendatakse omavoliliselt kohustusliku aine nädalatundide arvu, mida keegi ei takista. Kolmandaks tuuakse kulissidetaguste teede kaudu tunniplaani (mitte õppeplaanil) teisejärguline **fakultatiivne** aine **kohustusliku arvestusega** ja muudetakse see siis survega stipendiumile rohkem **obligatoorseks** kui erialased loengud. Kõikidel juhtudel toimub üliõpilase koormuse suurendamine, mis ei kuulu ametlikule kinnitamisele nagu õppeplaan. Huvi sellise tegevuse vastu on tingitud asjaolust, et spetsialisti ettevalmistamine ei toimu ühiskondliku töö korras ja selle ümber koguneb manulist.

Tüüpiliseks näiteks on **«fakultatiivne» kehaline kasvatus** kohustusliku arvestusega, mille eesmärgiks olevat üliõpilaste tervise eest hoolitsemine. Vaieldakse skolastiliselt kehalise kasvatuse kasust või kahjust õppimisele (küsimuse selgitamiseks võiksid mõned pedagoogilise haru üliõpilased uurida hea õppeedukusega keskkooliõpilaste osavõttu fakultatiivsest sporditööst) ning jäetakse tähele panemata konkreetne olukord: väikese koormuse puhul võiks olla üks tund kehakultuuri ülepäeviti õhtul ja suure koormuse puhul tuleks sellest ajuti täiesti loobuda kui teisejärgulisest. Pealegi tulevad nüüd ülikooli noormehed sõjaväe ja tütarlapsed töökarastusega, nende füüsiline areng on hoopis kaugemal, kuid nad vajavad rohkem vaba aega unustatu taastamiseks ja õppetöösse süvenemiseks. Igal juhul peaks otsustamine ühe või teise valiku kasuks jääma tööstaažiga üliõpilaste enda asjaks. Pealegi ei tähenda arvestuse kaotamine kehakultuurist loobumist, vaid võimaldab sobivamalt ühendada õppimist tervise eest hoolitsemisega. Võib tuua paralleeli puhtuse vajaduse ja saunaskäimisega, milleks pole täiskasvanul vaja ei treenerit ega kateedrit. Siinkohal tahaks meenutada, et positiivse näitena esitatud veel praegugi kehakultuuriga tegelev prof. Ramul pole sooritanud ühtki kohustuslikku arvestust sellel alal.

Praegune praktika, kus osavõtt kõikidest «fakultatiivsetest» treeningtundidest tehakse kohustuslikuks järgmisse treeningusse mittelubamisega, kuni eelmise puudumise tunnid pole kaasa tehtud mingis teises treeningrühmas ja arvestusnõuete üleskruvimisega järgusportlase normideni (loomulik oleks saada arvestus kehalise kasvatuse tundidest osavõtu eest) **alavääristavad** üliõpilaste **teadlikkust** kehakultuuri küsimuses ja **takistavad** sellesse **kommunistliku suhtumise** väljakujunemist. Ka tuleb lugeda lubamatuks nõuda tavaliselt üliõpilaselt kehalise kasvatuse arvestusel **sporditeooria** vastamist (kuidas **see** tervist tugevdab?!). Võib tunduda naljakana, kuid käesoleval semestril järgnes Füüsika-Matemaatikateaduskonnas akadeemilise võlgnevuste arvus esikohal olevale kõrgemale algebrale kehaline kasvatus.

(Järg 4. lk.)

T. LEHTMETS

Kulumata SULEGA

Kommunismiaabitsaga peos

Käin elukoolis esimest klassi —
vormimütsita,
sussikotita.
Vanemad ranitsat enam ei tassi,
kindaid kätte ei topita...

Maha jäid keskkool
ja tudengikombed,
auklikuks torgitud värvimüts.
Õppisin...
Saabus ihatud homme —
kuid elu ohkab: «Oh koolijüts,
vähe veel taipad, milleks ja kuhu —
tõelisi tarkusi alles veerid!
Ega sa arva,
et lendavad suhu
havi käsul pelmeenid?!
Tahad ehk midagi-kuidagi tulel
soojendada istmikku?
Saa aru, noor sõber,
varsti elada tuleb
meil kõigil kommunistlikult!»

Ega palja jutuga asjad ei nihku...
Elu inimest teoga abistab:
mõne kopika eest surub mu pihku
kommunismiaabitsa.
Juba tänaval lahti löön ta —
uue parteiprogrammi.
Lihtne ja selge —
ainult tööga
kätte saad elu annid.

Varsti seaduseks peetakse sõnu:
kes ei tööta — see ei söö.
Noh,
joodikud,
lõngused,
kohvikukõlud —
see teile otse näkku lööb?!

Täna nii mõnigi riiki varastab,
onupoeg homsegi peale on kindel.
Võta näpust!
Ühiskondlik paragrahv
vaimse küüraka koolutab sirgeks.
Muidugi masinad teevad imet,
muidugi kaotab Ameerika.
Aeg on saabunud,
inimene,
kommunismiaabitsat
vähemalt veerida!

Detsembrihommikul

Koidutäht veel polnud langenud,
vara tegin akna lahti.
Aga tema — suur ja valge —
õuest juba vastu vahtis.

Kohev habe üle tara,
huuled vaikselt laskmas luiku.
Mõistsin kohe — tagavaraks
sellel sellil tuhat tuisku.

Suladestki mõtleb sunnik,
sellistest, et kõik lööb lupsu.
Mis siis ikka...
Pooleks tunniks
kallis mind veel kaissu kutsub.

2.

Põld puhkab kui õnnelik naine.
Ta talvega kihlatud.
Suu punab nii aplalt ja maiselt...
Või loidab seal pihlapuu?.

Talv härmaga ääristab särgi
ta valevail rindadel.
Talv kallima kallal ei kärgi —
see sügavalt hingab veel...

Eks tuisuga tulevad pulmad
ja sünnivad orased.
Ja külmakartjad on kurvad
ja pulma peal toladeks.

TULEVASED PEDAGOOGID ARVAVAD

Las olla rohkem rahutuid!

«Komsomolskaja Pravdas» algatatud diskussioon tööst kõrgemas õppeasutuses on äratanud suurt huvi I kursuse inglise filoloogides — tulevastes pedagoogides. On ju meil kõigil peale õppetöö ka oma kitsamad huvialad: sport, muusika või võõrkeeled, aega nendega tegelemiseks jääb aga ülinapilt. Paljudel on huvi teaduslikuks tööks, kuid siingi on üheks peamiseks takistuseks aja vähesus. Võib-olla on siin süüdi ülikooli veel harjumatud töömeetodid ja lihtsalt ei osata planeerida oma tööd, kuid pilt on hetkel kaunis troostitu. Raskeks teeb õppimise asjaolu, et eelteadmisi meile loetavatest kursustest on meil vähe, konspekteerimisoskus aga jätab enamikul soovida, mistõttu loengute jälgimine ja kirjapanek nõuab üliõpilaselt väga suurt pinget.

Tulevikus oleks otstarbekohane teoreetilise loengukursuse kõrval seminaride ja praktikumide erikaalu tõstmine, see annaks ka eksamiteks ettevalmistumisele tõhusust juurde. Pole ju mõtet eksamiks pähe õppida tohutult palju võõraid nimesid, kirjanike sünni- ja surma-aastaid ning teoste nimetusi, kui need faktid kustuvad mälust niisama kiiresti nagu nad on omandatud.

Keeleteaduse kursuses võiks vist pearõhu asetada keele ja keeleuurimise arenguprotsessi süvendatud tundmaõppimisele, selleks et õpetada inimesi loogiliselt mõtlema, panna neid mõistma asjade ajaloolist ja loogilist arenemist, tegema järeldusi. Mitmesugused pisifaktid keeleteaduse ajaloost leiame vajaduse korral teatmekirjandusestki.

Rohket nurinat tekitab nn. meditsiiniline ettevalmistus, mida praegu inglise filoloogidel on 6 tundi loenguid + 2 tundi praktikat nädalas. Kas ei saaks sedagi sihiteadlikumalt korraldada, et ei jääks liigselt kõlama teoreetiline aspekt? Kas poleks õigem, kui meie naisüliõpilased vilunud meedikute käe all 2—3 kaupa õpiksid tundma vastavaid probleeme haiglas, vahetult praktikas. Kui nii paar aastat töötada (ka senisest väiksema tundide arvuga), peaks sellest piisama, et omandada vajalikud algteadmised ja vilumused.

Võõrkeelte kateedri õppejõud pahandavad, miks üliõpilased omavahel ei räägi võõrkeelt. Aga kui need üliõpilased töötavad nädalas läbi ainult kohustuslikud 20 lehekülge teksti (rohkemaks pole aega), siis millest nad saavad omavahel rääkida, eriti need, kellel keskkooli lõpetamisest on möödunud juba 3—5 aastat? Õpetajalt nõutakse, et ta suudaks lastesse sisendada armastust oma aine vastu. Seda saab teha ainult siis, kui õpetaja ise ka palju teab ja oma ainet armastab.

Selleks tuleb talle anda aega ülikoolis rohkem oma erialaga tegelda!

O. LUHAVEER,
võõrkeelte osakonna I kursuse üliõpilane

Aastavahetusel

Millest unistad, mida soovid uuelt aastalt? Uusaastaöö soovid minevat ju kindlasti täide.

Tartu Riiklik Ülikool 3

Naisvõimlejad võistlesid

Hiljuti toimus naistevõimlemise osakonna üliõpilaste esinemise õhtu, millest võttis osa üle 300 naisvõimleja.

I kursuste rühmad esinesid liikumiskombinatsioonidega. Paremateks osutusid Ajaloo-Keeleteaduskonna 1. rühm, Arstiteatuskonna 1. rühm ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna 1. rühm.

II kursused esitasid hüpetekombinatsioone. Paremusjärjestus kujunes siin järgmiseks: 1. Arstiteaduskonna 1. rühm; 2. Ajaloo-Keeleteaduskonna 1. rühm.

Üldarendavates harjutustes oli I kursuste tublimaks Ivi Paap (Füüsika-Matemaatikateaduskonnast); II kursuste üliõpilaste hulgast tuli esikohale Gluuni Kuura (Arstiteaduskonnast); II kursuste parimaks oli Maila Einer (Ajaloo-Keeleteaduskonnast); IV kursuste osas tuli esikohale Dagmar Sarapuu (Arstiteaduskonnast).

L. VESTRE

Nädalavahetusel

jõudis tagasi VSÜ «Kalev» maadlusvõistkond, kes võttis osa Minskis toimunud spordiühingute individuaalesivõistlustest klassikalises maadluses. Võistkonna koosseisus olid ka TRÜ maadlejad L. Kreinin, M. Liim ja U. Halling. Kuigi poolraskekaalus oli osavõtjaid vähe, on L. Kreinini esikoht siiski hinnatav. Teistes kehakaaludes olid võistlused väga pingsad. Et maadlus on spordiala, kus otsene kontakt vastasega nõuab väga palju võistluskogemusi, siis jättis teiste liiduvabariikide sportlaste tehniliste iseärasuste vähene tundmine U. Hallingu neljandale ja M. Liimi kaheksandale kohale.

U. HALL

Meie meelest on täiesti endastmõistetav, et TRÜ-s on oma esindusvõistkond võrkpallis, korvpallis, kergejõustikus jne. Kas olete midagi kuulnud TRÜ jalgpallimeeskonnast? Kindlasti ei, sest seda praegu ei ole, kuid see-eest tal on ajalugu, millest me võime jutustada.

Jalgpallimeeskond mängis end 1949. a. A-gruppi. Seal suudeti mängida EPA eraldumiseni TRÜ-st. Osa tugevaid mängumehi lahkus, meeskond nõrgenes ja langes A-grupist välja. Mida tehakse praegu?. 10-kuni 15-meheline asjahuviliste grupp treenib. Tullakse kord nädalas võimlasse kokku ja harjutatakse pallikäsitsust. Tuleb välja, et seda tehakse niisamuti oma lõbuks ja suvel pole jalgpalluritest kippu ega kõppu kuulda.

Missugused on siis need põhjused, mis segavad suviseid võistlusi. Pole sama tasemega vastaseid, kellega saaks jõudu proovida. Ainult EPA-ga. Seda on aga liiga vähe selleks, et hoida aasta ringi meeskonda koos. «Kuid linna esivõistlused?» küsite. Neist ei saa osa võtta, kuna need toimuvad üliõpilastele ebasobival ajal (juunis, juulis). Spordimängude kateeder tegi ettepaneku korraldada maikuus. Millegipärast ei taheta neid nõuandeid kuulda võtta, ja esivõistlused korraldatakse ikka edasi vanaviisi.

ENSV jalgpallipleenumil tehti ettepanek võtta jalgpall kõrgemate koolide spartakiaadi kavva. Nüüd ootavad jalgpallisõbrad selle ettepaneku täitmist. Raske oleks ülikooli meeskonnal mängida ka B-grupis, sest ebasobiv aeg ja vastava taseme puudumine takistavad. Suviseid raskusi aitaks lahendada treeninglaagri korraldamine. Mis arvavad sellest meie spordijuhid? Samuti peaks mõtlema jalgpallivarustuse täiendamisele. Vaja on rohkem jalgpallisaapaid, säärekaitseid jne. Ka olemasolev varustus vajab põhjalikku remonti. Ülikoolis leidub

Uuel aastal uut moodi!

palju mänguvõimelisi mehi, kellest saaks moodustada meeskonna. TRÜ Spordiklubi peaks looma uuel aastal võimalused meeskonna moodustamiseks ja võistlemiseks! Arvame, et siis jalgpallihuvilistest puudu ei tule.

M. ORMISSON
E. LEMBER

Soovin kogu Bioloogia-Geograafiateaduskonna kollektiivile head uut aastat, edu kõigis töis ja tominguis ning isiklikus elus.

Olgu algav — seitseaastaku neljas aasta — eelmisest veelgi viljakam noorte spetsialistide ettevalmistamisel, nii nende ideoloogilisel kui ka erialalisel kujundamisel ning loodusrikkuste ja -jõudude efektiivsel uurimisel.

H. MIIDLA,
Bioloogia-Geograafiateadusk. dekaan

Agitaatorid töötasid hästi

Pühapäeval, 24. detsembril toimusid täiendavad valimised valimisringkonnas nr. .57, kus Tartu Linna TSN saadikuks valiti sm. Feliks Johannese p. Liivik.

Juba lõunaks käisid peaaegu kõik valijad hääletamas, kell 16 olid valimised lõppenud.

Hästi töötas agitbrigaad, mis koosnes Arstiteaduskonna raviosakonna III kursuse üliõpilastest. Enamik agitaatoritest suhtus täie tõsidusega oma kohustustesse; nad koostasid valijate nimekirja, organiseerisid valijate kohtumise kandidaadiga, pidasid valijatega vestlusi. Agitaatoritest paremad on Mare Kuusemets, Helle Jokst, Tiiu Liivaorg, Maret Kivimäe, Küllike Laja ja Ivar Kõbas. *M. POTASENKOV*

KRIITIKA HILINES

Meie ajalehe näärinumbris avaldati karikatuur TRÜ Võitlevate Ateistide Klubi hinguselemineku kohta. Teatame oma lugejatele, et ülikooli parteikomitee arutas selle klubi saatust ja kavandas oma istungil 26. detsembril 1961 konkreetsed abinõud tema elluäratamiseks.

Veel kehakultuurist

(Algus lk. 2.)

spordi vastu.

... Mullegi tundub, et Tartus on mõningad spordibaasid ehitatud tõepoolest enneaegselt, ja et kehaline kasvatus on meil nii rangelt kohustuslik just nende täitmiseks.»

kirjutab L. LUUD.

«Miks on dekanaatide poolt võimaldatud ainult üks päev aastas suusapäevaks? Senised kogemused näitavad, et selle päeva mõju on palju suurem kui kahel-kolmel aega tükeldaval treeningul. Kehalise kasvatuse korraldamine võimlates sellisel kujul nagu praegu on meie arvates ebaotstarbekas. Eelistaksime vastavate võimaluste loomist ühiselamute juurde (lauatennis, tennis, mängud, tõstmine jne.)

- *Tuleb anda igale üliõpilasele vabadus tegelda spordiga nii palju ja nii moodi nagu ta ise vajalikuks ja võimalikuks peab.*
- *Eelistada kehakultuuriga tegelemist teistes vormides ja mitmekesistavalt — suusapäevad, mängud, matkad, laagrid.*
- *Jätta ära arvestus ja muuta kehaline kasvatus tõeliselt fakultatiivseks.»*

Need olid keemik J. LOOGA mõtted ja ettepanekud. O. KARU pakub sellist lahendust:

- *«1. ja 2. kursuse jooksul peaks iga füüsiliselt terve üliõpilane täitma VTK II astme normatiivid (kusjuures arvestus võiks sellega piirdudagi).*
- *3. ja 4. kursusel peaks iga üliõpilane võtma osa kehalise kasvatuse tundidest (arvestuseks piisaks tundidest osavõtust).*
- *Organiseerida üliõpilastele rohkem treeninglaagreid ja matku.»*

Kust leida aega spordi jaoks? Mitmes kirjas loetakse konkreetselt üles loengud, mis võiksid ära jääda või olla asendatud iseseisva tööga (ohutustehnika, õhukaitse). Kirjadest jääb kõlama mõte, et sport peab olema mitte kohustuslik treening, vaid huvitav vabatahtlik massiline üritus meie päevaplaanis. Tuleb teha rohkem ja paremini spordiagitatsiooni, tõmmata rohkem üliõpilasi kaasa just massilistesse spordiüritustesse (suusapäevad, krossijooksud, spordilaagrid, ujumiskursused jne. jne.).

Mida arvate teie? Mõttevahetus sel teemal jätkub. Ootame uusi kirju arvamuste ja ettepanekutega.

ERIALA ESIKOHALE!

(Algus lk. 2)

«Fakultatiivne» kohustusliku arvestusega on kujunenud õppeplaanist möödahiilimise vormiks, seega **eriala tagaplaanile** surumise ja üliõpilaste varjatud koormamise viisiks, efektiivseks ülekoormamise **legaliseerimise vormiks.**

Sama vormi abil eraldus **ateism filosoofiast** (kuigi ateistlikku kirjandust on piisavalt ja see on igaühele jõukohane; vajalikum oleks **ilmalike kombetalituste seminar).** Selle fakultatiivse aine arvestus saadakse automaatselt kõigi loengute külastamise eest; vastasel korral tuleb arvestuse saamiseks ka vastata.

Tehakse ettevalmistusi **vene keele** sissetoomiseks samal viisil. Pole mõtet vaielda vene keele tarvilikkuse üle, kuid vene keele omandamine tuleks üle kanda keskkooli. Oleks õigem nõuda **sisseastumisel eksamiga** kõne- ja kirjakeele valdamist ja jätkata erialase vene keele omandamist eriala kaudu. Erialastes loengutes tuleks anda terminoloogia ka vene keeles. Kursuse- ja diplomitöödega tuleks tagada mõnesajalehekülje lise venekeelse erialase kirjanduse läbitöötamine. Kui aga peetakse soovitavaks vene keele võtmist **õppeplaani,** tuleks selle õpetaja ette valmistada Füüsika-Matemaatikateaduskonna lõpetajate hulgast, mis tagaks erialase kirjanduse vormilise ja sisulise tundmise ning väldiks hirmu valemeid sisaldava raamatu ees. Ilukirjanduse õppimiseks vene keeles meil aega ei ole!

Sama mõtet võiks kaaluda ka **võõrkeeleõpetaja** kohta.

Kuidas toimub siis antud tingimustes

ERIALA OMANDAMINE?

Kas need tagavad spetsialisti ettevalmistamise?

Vaatleme seda **füüsika-matemaatika pedagoogidel,** spetsialistidel, kes, väljendudes partei programmi sõnadega, peavad omandama laiad teoreetilised teadmised loodusteaduse kahes juhtivas harus, matemaatikas ja füüsikas, ning kes oma tööga koolis peavad tagama õpilastel matemaatika ja füüsika aluste kindla tundmise, kelle tööst sõltub oluliselt teaduse ja tehnika edasine progress meie vabariigis.

Seoses üleminekuga liit-erialale vähendati nimetatud osakonna üliõpilastel võrreldes endise matemaatikaõpetajaga matemaatiliste ainete loenguid ligikaudu 30% võrra, kusjuures oli arvestatud osa materjali iseseisev omandamine. Et selleks jäetud aja on tunniplaanis hõivanud õppeplaani mittekuuluvad ained, on endisega võrreldes **üliõpilase koormus suurenenud.** Lisaks neljakümnele nädalatunnile kulub koduste ülesannete lahendamiseks, praktiliste tööde vormistamiseks, seminarideks jne. vähemalt 15 kuni 25 tundi, mille hulka ei kuulu veel loengute läbitöötamine, see jääb enamasti eksamisessiooni ajaks. Suhteliselt väikese kasuteguriga kulub «akende» all olev aeg, ca 4—6 tundi nädalas. Teisel ja kolmandal kursusel tuleb lisaks veel 2—3 tundi **pioneeritööd** koolis, mis sisuliselt on **organiseerimata** ja väheefektiivne. See tuleks kiiresti asendada suvise tööga **pioneerilaagris.**

Pole imestada, et antud tingimustes võtab erialaga seotud ringide tööst osa 6 (!) inimest 85-st ja et ainult üksikud üliõpilased loevad erialast kirjandust. Puudub aeg konsultatsioonide korraldamiseks raskemates eriainetes. Ebanormaalse olukorra loomulikkudeks tagajärgedeks on madal õppeedukus ja suur väljalangevus:

Kursus	II	III
Immatrikuleeriti	42	28
Praegu õpib	27	19
Kevadel oli võlgnevuseta	10	12

Põhjusi ei tule maskeerida viitamisega subjektiivsetele teguritele.

Erialade omandamine on vahetatud «peenraha» vastu: üliõpilased peavad esmajärjekorras tegelema pioneeritööga, ateismiga, sporditeooriaga, kolmekordistatud kehalise kasvatusega, formaalse ohutustehnikaga, meditsiinilise ettevalmistusega ja veel muu teisejärgulisega, ja neil pole aega tegelda eriala omandamisega. Puudumise pärast ateismi loengult kutsutakse kursusevanem dekanaati, pioneeritöölt puudumise pärast ähvardatakse stipendiumi katkestamisega jne., kuid mitterahuldavale kirjutatud erialane kontrolltöö ei tekita mingisugust häiret, mis tähendab eriala allutamist ülejäänud ainetele. Tegelikult tuleks raskuste ilmnemisel profileerivates ainetes pöörata neile tähelepanu kõigi vahenditega, kaasa arvatud nõuete vähendamine mitteprofileerivates ainetes. Väljakujunenud koormus on jällegi suur ja seda pole enam võimalik vähendada eriala arvel.

Partei programm seab teadustest esikohale matemaatika ja füüsika. See koht tuleb neile anda ka vastavate spetsialistide ettevalmistamisel. Nende ainete omandamine vajab suhteliselt rohkem iseseisvat tööd, milleks tuleb ette näha vajalik aeg ja selle puutumatus. Praegused tingimused ülikoolis seda ei taga, mistõttu **on vajalikud resoluutsed sammud,** mis kõrvaldaksid väljakujunenud väärnähted, seaksid iga aine oma õigele kohale, mis fikseeritakse õppeplaanis, ja tagaksid sellest kinnipidamise.

Meil pole õigust anda mitteküllaldase erialase ettevalmistusega spetsialiste. Viigem kiiremini ellu partei programmis püstitatud nõuded spetsialisti ettevalmistamise kohta!

J. REIMAND,
teoreetilise mehhaanika kateedri **aspirant**

Fotol vasakul: E. Kudu annab diplomi Dagmar Sarapuule. All: Ajaloo-Keeleteaduskonna tütarlapsed esinemas.

RISTSÕNAD

Paremale: 1. Eesti kirjandusteadlane. 4. Eesti prosaist. 8. Hiljuti. 11. Abhaasia nõukogude kirjanik. 12. Muinashõim Lõuna-Ameerikas. 13. Elbe harujõgi. 15. TRÜ kergejõustiklane, vabariigi rekordiomanik. 17. Tõekspidamine, heaksarvamine. 19. Sünnipärane harrastus. 20. Jõgi Kesk-Euroopas. 21. Läti kirjanduse klassik. 22. Itaalia maalikunstnik (1575—1642). 24. Linn Põhja-Soomes. 26. Belgia tuntumaid suvituskohti. 30. Linn Pürenee poolsaarel. 32. Prantsuse eesnimi. 33. Itaalia teadlane, hukati aastal 1600 tuleriidal. 36. India Teaduste Akadeemia president, 1930. a. Nobeli preemia laureaat füüsika alal. 38. Nimitegelane G. E. Lessingi

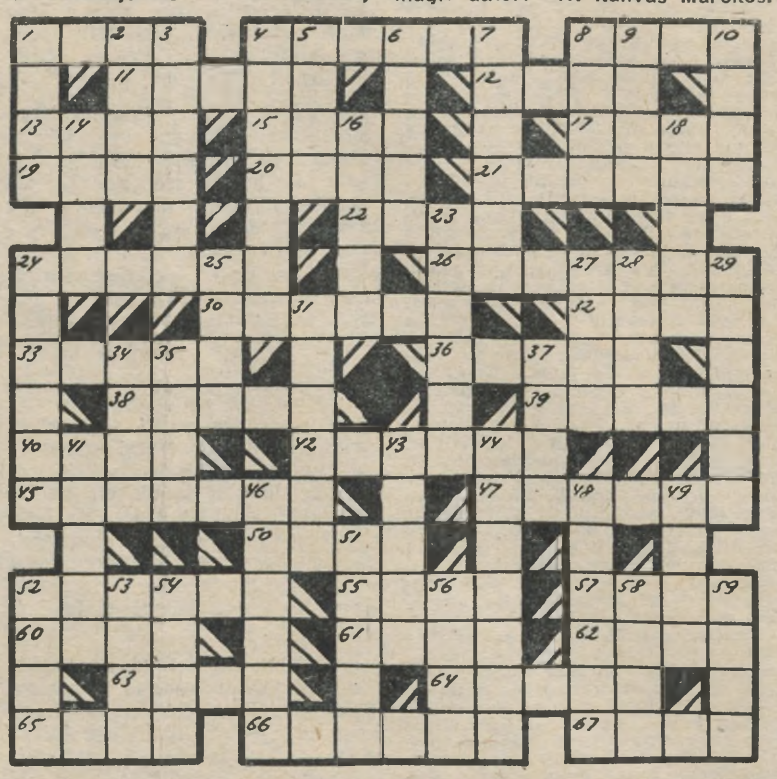

loomingust. 39. Tuntud viiuliehitajate suguvõsa Cremonast 16.—17. s. 40. Omaaegne EPA parimaid pikamaajooksjaid. 42. Kuulus polaaruurija, kelle sünnist möödus hiljuti 100 aastat. 45. Soome progressiivne naiskirjanik. 47. Nimestik, loend. 50. Draamateatri näitleja. 52. Eesti näitekirjanik. 55. Linn Rootsis. 57. TRÜ naiskorvpallur. 60. Po lisajõgi. 61. Rootsipärane mehenimi. 62. Elavorganismi koostisosa. 63. Koht Tartu lähedal. 64. Taevavõlvi kandev vägilane Vana-Kreeka mütoloogias. 65. Tegelane komöödiast «Robert Suur». 66. Kuum kõrbetuul Vahemere-mail. 67. Jõgi Taga-Kaukaasias.

Alla: 1. TRÜ kergejõustiklane. 2. Linn Ungaris. 3. Aserbaidžaani lüü-43. V. Bellini ooper. 44. Tartu astronoom. 46. Tänapäeva tuntumaid norra proosakirjanikke. 48. Tšehhi helilooja (1841—1904). 49. Eesti teatriteadlasi. 51. Šveitsi matemaatik (1707—1783). 52. TRÜ korvpallur. 53. Mõte. 54. Soome poetess (1901—1944). 56. Eremiit. 58. Palk. 59. Vanimaid sadamalinnu Iisraelis.

Palju õnne ühisel eluteel,

TIIU LANNUS
ja
UNO KALEV
Ajaloo-osakonna I kursus

TEADAANDED

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46), peab teisipäeval, 9. jaanuaril kell 19 TRÜ rektor professor F. Klement ettekande

«REISIMULJEID ITAALIAST».

Ettekanne toimub vene keeles. Järgneb film «Vabastatud maa noored».

*

Nääripuu ülikooli õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste lastele toimub 7. jaanuaril kell 12 ülikooli klubis Tähe tänavas.

*

Seoses talve tulekuga ning jääkatte tekkimisega veekogudel kavatseb ÜSK-i kalaspordisektsioon korraldada 1962. aasta jaanuaris TRÜ õngesportlaste ühise väljasõidu — ahvenapüügiretke mõnele järvele. Et TRÜ õngesportlaste peres leidub üsna rohkesti ka talipüügiharrastajaid, siis loodame nende osavõttu eelseisvast üritusest. Omapoolsed ettepanekud püügikoha ja -aja suhtes palume teatavaks teha hiljemalt 15. jaanuariks 1962. a. sektsiooni juhatuse esimehele sm. V. Kossatkinile (telef. 41-20/82).

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 52. MB 01211

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 12. JAANUARIL 1962

Nr. 2 (507) XV aastakäik

REPORTAAŽ

Ühest eksamipäevast

Ülikooli peahoones vlib üks kitsas trepp kõige alumisele korrusele, kus on peremeesteks tulevased juristid. Siin on Õigusteaduskonna kateedrid ja auditooriumid. Ja täna, 6. jaanuaril on koridorid rahvast täis. Tavaline pilt eksamite ajal — istutakse ukse taga, kindlameelsemad on konspektid kõrvale pannud, et neid mitte niipea enam avada, nõrgemate närvide (või teadmiste?) omanikud võtavad viimast. Silmad on kõigil uksele naelutatud. Keegi tulebki välja. Noh, kuidas oli, räägigu ometi! Noormees tuleb lausa nõtkuvate põlvedega, kogeleb: «Kolme pani!» Teda ei usuta, haaratakse õpinguraamat — ja puhkeb vabastav naer! Ei tea, kas noormees on naljahammas, või ei lugenud ta end nelja väärilisteks. Igatahes üks on selge — Õigusteaduskonna II kursusel kulgeb eksam professor Kadari juures kriminaalõiguse üldosa kohta hästi.«Suhteliselt hästi,»ütleb Sven Raju, kes ise veel tulle minemata. Materjal on küll suur, aga esimene eksamipäev tõi viis «viit» ja neli «nelja».

Kõrvalauditooriumis vastavad kriminaalõiguse eriosa vanemõpetaja Raalile III kursuse juristid. Ning meeleolu on kõikidel üks — pisut ärev, pisut pidulik, asjalik ja tõsine — niisugune, nagu ta on meie suurkooli peal jaanuari lõpuni.

See küsimus paneb tõesti mõtlema.

J. MIKU fotod

Mõte küpses kuude vältel. Möödunud kevadtalvel kõneldi sellest järjest sagedamini.

«Kas pole vara?»

«Miks peame just meie olema esimesed?»

«Kas me ei jää kimpu kohustuste täitmisega?»

Sellised olid vastuväited.

Septembri ja oktoobri algus möödusid kehakultuuriosakonna III kursusel traditsioonilisel Käärikul. Poisid töötasid segumasina juures, tegid armatuuri, betoneerisid, ehitasid katlamajale katust. Tütarlapsed laadisid autodele kruusa ja liiva, tassisid krohvijaile segu.

Päevad läksid imekähku. Laagris oli isetegevusõhtu, teatejooks ümber järve. Õhtuti kuulati poliitinformatsioone, lahendati viktoriine, mängiti ja tantsiti.

3. oktoobril peeti samas lahtine komsomolikoosolek. See erines kõigist eelmistest.

Kehakultuuriosakonna III kursus asus taotlema kommunistliku töö kursuse nimetust.

Kahtlejat ei olnud ühtegi.

Üleskutse teistele kursustele. Seda on kaalunud kõik meie üliõpilased, ka vabariigi teiste kõrgemate koolide noored. On ju kehakultuurlaste algatus esimene meie kodumaa üliõpilaste peres.

* * *

Kolm kuud on möödas. Kaaslaste pilgud jälgivad teraselt selle kursuse samme ja tegusid. Kahjuks ainult jälgivad...

Asjaosalised ise peavad kõige tähtsamaks — hästi õppida! Kevadisel sessioonil oli kursusel vaid üks «rahuldav». Viis noormeest saavad praegu kõrgendatud stipendiumi. Need kuuluvad ka parimate spordimeeste kilda.

Praegu on kehakultuurlastel nagu teistelgi eksamid. Mitmed, nagu Laur Lukin, Asso Krieger, Rein Ahun ja Anatoli Kreinin tegid ühe või kaks eksamit ette.

Tütarlastele valmistas peamurdmist mõni poliitökonoomia küsimus. Poisid kui selles ainest tugevamad läksid appi. Üheskoos püütakse jagu saada raskustest teisteski ainetes. See on mure kaaslaste eest.

«Kursusel valitseb tõsisem töömeeleolu,» sõnab kursusehooldaja J. Unger. «See peaks tagama eksamisessiooni õnnestumise.»

Noored teevad aktiivsemalt ühiskondlikku tööd. Igaühel on oma ühiskondlik ülesanne. Äsjasel komsomolikoosolekul — peale ühe üliõpilase on kõik kommunistlikud noored või kommunistid — arutati, kuidas keegi seda täidab.

Ühele noormehele oli kohustusi kuhjunud mitmest valdkonnast ja ta ei jõudnud kõike vajalikku korda saata. Nüüd jäi talle vaid seinalehe väljaandmine, kus ta saab kõige paremini oma võimeid rakendada ja arendada. Ühel tütarlapsel oli paar väikese tähtsusega ülesannet, mis nõudsid talt väga vähe aega ega lisanud mingeid kogemusi tulevaseks eluks. Komsomoligrupp usaldas talle teatrikülastuste ja kunstinäituste organiseerimise.

Mitmed tegutsevad väljaspool kursusekollektiivi. Helle Treivärk on Kingissepa tänava ühiselamu nõukogu esimees, Rein Ahun Pälsoni tn. 14 ühiselamu nõukogu aseesimees, Jaan Kundla juhib ÜSK-i tööd. Kursusevanem Asso Krieger kuulub ülikooli komsomolikomiteesse. Nii kujunevad välja organisaatori ja ka majandusmehe oskused.

Paljud olid varemgi tihti külalisteks teatris, kunstinäitustel ja kontsertidel. Praegu minnakse üheskoos. Ainult üksikud, kes viibisid sel ajal võistlustel, pidid jääma eemale. Eelmise aasta lõpupäevil jälgiti «Ookeani». Järgmisel päeval kohtuti Platonovi osa täitja Jaan Sauliga. Noor näitleja kõneles oma äsjastest õpingutest.

Vaadati Leningradi kunstnike raamatugraafika ja Leedu graafiku Jurkunase teoste näitusi. Kuulati Riikliku Akadeemilise Meeskoori laule.

Kahjuks pole veel jõutud läbi arutada ühtegi kirjandusteost. Seda on kavas teha veebruari algul suusalaagris.

Sündmustega meie kodumaal ja välisriikides hoitakse end kursis. Ettekandeid teevad üliõpilased ise. Kaaslased täiendavad. Igale esinejale annab kollektiiv hinnangu.

Novembri lõpul vestles õppejõud A. Vahemetsa rahvusvahelisest olukorrast. Külaliselt päriti ohtralt.

Loomata on veel sidemed ühe kommunistliku töö brigaadiga. Üliõpilased käisid komsomolikomitee soovituse kohaselt aparaaditehases, lubasid oma abi töölisnoortele õppimises ja ühiste spordiürituste korraldamisel. Töölisnoortel enestel oli aga asja vastu huvi napilt ja nii ei jõutudki kuhugi. Võib-olla jäi ka üliõpilastel visadusest ja algatusvõimest vajaka. Uuel semestril on kavas saada sõpradeks nahakombinaadi noortega.

* * *

Niipalju üleskutse esitajate elust viimastel kuudel.

Kas ei vaja aga iga spetsialist põhjalikke teoreetilisi teadmisi, laia poliitilist silmaringi, praktilisi oskusi? Uues inimeses ühinevad harmooniliselt vaimne rikkus, moraalne puhtus ja kehaline täiuslikkus. Selline inimene võrsubki kõige jõudsamalt kollektiivis, kes on seadnud enda ette konkreetsed üllad eesmärgid.

Esimeste pääsukeste lennutee on alati raskem. Ent kommunistliku töö liikumine omaks vähe tähtsust, kui kõik läheks kohe lausa lepase reega.

«Meie kursus ei suuda täita niisuguseid kohustusi,» ütlevad need, kes praegu eelistavad kaasalöömise asemel head algatust kõrvalt silmitseda.

Kas ei peitu selliste sõnade taga pigem mugavus ja nääpsuke võitlejahing? Ehk kardetakse endi kohal teravamat luupi?

Algatajail on usku oma kollektiivi jõusse. See ei ole ilmunud ühe päevaga. Kas pole seda süvendanud ühised treeninglaagrid, ehitamine, vaidlused elu ja iseenda koha üle selles? Kas pole hea see, et igaüks tunneb end kollektiivi liikmena, kollektiivi, kelle usaldust ei või petta?

J. ELLEN

Esimese pääsukese lennutee

MIDA ja KUIDAS?

Kuidas õpetada, mida õpetada, kuidas anda kodumaale loomisvõimelist, oma eriala hästi tundvat spetsialisti — need on küsimused, mis on alati olnud nii ülikooli õppejõu kui ka üliõpilase päevamureks, eriti nüüd, kus kommunismile väljajõudmise tähtajad on käegakatsutavad.

Teadus areneb kiiresti, erialad diferentseeruvad, tööks vajalike kogemuste kogum kasvab ja muutub kiiresti, mistõttu pähetuubitud tõdede najal ei suuda ükski spetsialist püsida kuigi kaua sel kõrgusel, mida nõuab eriala. Elu näitab, et pikkamööda kaovad piirid teadlase ja praktiku vahel, tootmisprotsess nõuab meilt selle arendamist kõigis lülides, alates ratsionaliseerijast kuni tootmiskomandörini. Niisamuti on selge, et põhikursus ei suuda ette näha kõiki elus võimalikke situatsioone, millega tuleb kursust omandanul kokku puutuda. Peame loobuma mõttest ja soovist õpetada üliõpilasele kõike, mis elus tarvis läheb, vaid andma põhilise suuna, oskuse mõelda. Ehkki see paistab olevat selge ja ammugi tunnustatud tõde, näitab õppekavade ja õppeprotsessi analüüs, et siin patustatakse tugevasti. Õppekavadesse on lülitatud palju lisa- ja erikursusi mõttega, et midagi tarvilikku vahele ei jääks. Tundub, et ka praegune olukord kehakultuuri alal on üliõpilasele koormav. On mõistlikum aktiivsemalt kasutada neid võimalusi, mida pakuvad ühiskondlikud organisatsioonid, eeskätt ülikooli kehakultuurikollektiiv.

Me usaldame liiga vähe üliõpilasi, kahtlustame, et nad ei õpi nii intensiivselt kui vaja, leiame ikka uusi kontrollimise vorme kontrolltööde, arvestuste, kollokviumide ja kursusetööde näol. Tundub, et on aeg vähendada kontrolltöid, mis on tegelikult koolilikkuse üks avaldusi. Mis iseseisev töö see on, kui üliõpilasele antakse ülesanne α-st ω-ni, kästakse see pähe õppida ja pärast kontrollitakse.

Igal üliõpilasel on oma individuaalne lähenemisviis aine omandamisele, üliõpilane ei ole enam laps, vaid keskhariduse omandanud, tihti juba tööstaažiga väljakujunenud isiksus — noorem kolleeg, kes tuli ülikooli omandama teatavat eriala vanemate kolleegide juhendamisel, talle tuleb luua võimalused töötada oma kalduvuste kohaselt, seepärast nähtavasti vajaksid rohkem juurutamist individuaaltööplaanid.

Juba ammugi on aeg ÜTÜ liinis tehtud töö fikseerida õpinguraamatus.

Arstiteaduskonnas võiks mõtelda võimalusele anda edukamatele üliõpilastele töökohti kliinikutes; see üritus on aga võimalik ainult juhul, kui võetakse ette mõningaid ümberkorraldusi kliinikute töös Tervishoiuministeeriumi kaasabil, massiliselt aga seda moodust ei saa rakendada. On näha, et üritusi õppeprotsessi parandamiseks on otstarbekas teostada mitte ainult kitsalt ülikooli raames, vaid koostöös teiste asutistega.

Arstiteaduskonnas mõlgutatakse mõtteid ka õppeaja pikendamise üle, kusjuures juurdetulev õppeaasta võiks toimuda kaug-õppe teel pärast seda, kui üliõpilased on juba tööle määratud ja asunud.

Need mõtted tulenevad kogemustest, et arstiteadlane ei suuda kuue aasta vältel omandada kindlapiirilist eriala. Õppeprotsessi parandamist arutatakse, esitatakse selles osas ettepanekuid ja nähtavasti korrigeeritakse õppeplaane. Oluline on ka vastava ühiskondliku arvamise tekkimine. Igaühel on selge, et moraalikoodeksi rikkuja väärib hukkamõistu, seejuures aga üliõpilane, kes suhtub passiivselt ülikooli teadustesse, ei loe perioodilist kirjandust, ei käi ülikoolis toimuvatel teaduslikkudel sessioonidel, kuid konspektist saadud teadmiste najal on keskmise edukusega sooritanud eksamid, esitatakse stipendiumi, üksikutel kordadel isegi kõrgendatud stipendiumi saamiseks. Nähtavasti peame sügavamalt tungima nõukogude üliõpilase moraalisse ja rohkem tegelema kasvatamisega kursustel ja üliõpilasrühmades.

L. PAI

PREEMIAID

üliõpilaste teaduslike tööde vabariikliku konkursi võitjatele

Esimese preemiaga autasustati:

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi A. NIGOLIT ja M. RÄTSEPAT töö eest «Rästiku mürgi elektroforeetiline, kromatograafiline ja spektrofotomeetriline iseloomustus».**

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast G. VAINIKKOT töö eest «Galjorkini meetodi täpsusest».**

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi K. MITTI, Õ. NIINEPUUD, L. TAMME töö eest «Atrioventrikulaarse juhteaja muutustest reumahaigetel lastel».**

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast P.-H. KINGISEPPA töö eest «Glükoosiefektist veronaali narkoosi puhul ja sellega kaasuvatest veronaali kontsentratsiooni nihetest veres».**

Teise preemiaga autasustati:

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast A. KRIKMANI töö eest «Struktuuri- ja stiiliküsimusi monoloogilistes ja dialoogilistes rahvanaljandites».**

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast T. VIITSOT töö eest «Vadja keele Luutsa-Liivtšülä murraku fonoloogia».**

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast O. HAASI töö eest «On the Teaching of English Speech Sounds at Estonian Schools».**

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast L. HUMALAT töö eest «MMT-4-tüüpi pooljuhttermotakistite kasutusvõimaluste uurimine täpseks temperatuuri mõõtmiseks ja termostateerimiseks».**

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast J. GABOVITSit töö eest «Частично упорядоченные дистрибутивные группы.»**

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast A. KIRIST töö eest «Nõukogude õigussüsteem ja kolhoosiõigus».**

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi T. NILSONIT, E. SEPPA ja T. SULLINGUT töö eest «Pikkade sügavkülmutatud homotransplantaatide kasutamisest arterite siirdistutamisel».**

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast P. ROOSAART töö eest «Heksooni toimest salvestusvõimesse ja S_{35} metioniini sisselülitumisse retikuloendoteliaalsüsteemi rakkelementides».**

Kolmanda preemiaga autasustati:

● **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast V. MARMEID töö eest «Kristlike organisatsioonide**

(Järg 2. lk.)

Tõenäosusteooria

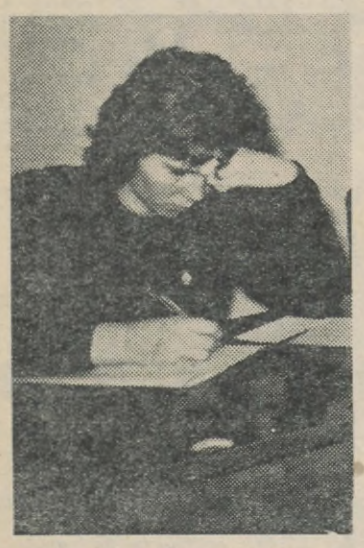

Et III kursuse matemaatikutel eksam hästi läheb, sellest tõsiasjast arusaamiseks polnud kaua aega vaja. Kes välja tulid, need naeratasid päris üksteise järel nagu kokkuräägitult ning esimene suitski pärast eksamit tõmmati niisuguse enesestmõistetava rahulikkusega, nagu poleks tõenäosusteooria eksamis midagi erakordset. Ja eksamineerija isegi, sm. Võhandu laskis fotograafi eksamiruumi kõikemõistva naeratusega: häbeneda pole siin midagi.

Muidugi, tõenäosuse teooria järgi võivad igal eksamil isevärki tagajärjed olla, aga vist oskavad matemaatikud tõenäosustki ainult niimoodi endale käepäraseks teha, et matriklisse ainult «neljad» ja «viied» tulevad. Rein Kolde, kes «viiega» välja tuli, ütles, et eksamil läbikukkumine võrduvat teooria järgi 0,2-ga. Ometi on ju alati põhjusi, mis eksamit nii või teisiti muudavad. Üldse võib arvestada selliseid tegureid, nagu õnnelik käsi pileti võtmisel, mõningail hädavajalikel juhtudel spikerdamisvõimalus, peale selle veel iseenda meeleolu, siis loomulikult ka õppejõu meeleolu ning kõige peamine — siiski eksamineeritava teadmised. Nende tegurite kõikvõimalikud kombinatsioonid annavad kõikvõimalikke hindeid.

Et aga mõnel mehel enne eksamit juba õige enesekindel tunne on, seda tõendas üks, kes ööl enne eksamit nägi end uues vastvalminud «Vanemuises», unes muidugi . . .

Nii või teisiti kinnitati selle unenäoga, et kel aega on eksamite ajal und näha, ei sel pole vaja tõenäosust arvestada, vaid kindlate teadmistega ikka aina «neljadele» ja «viitele» vastata.

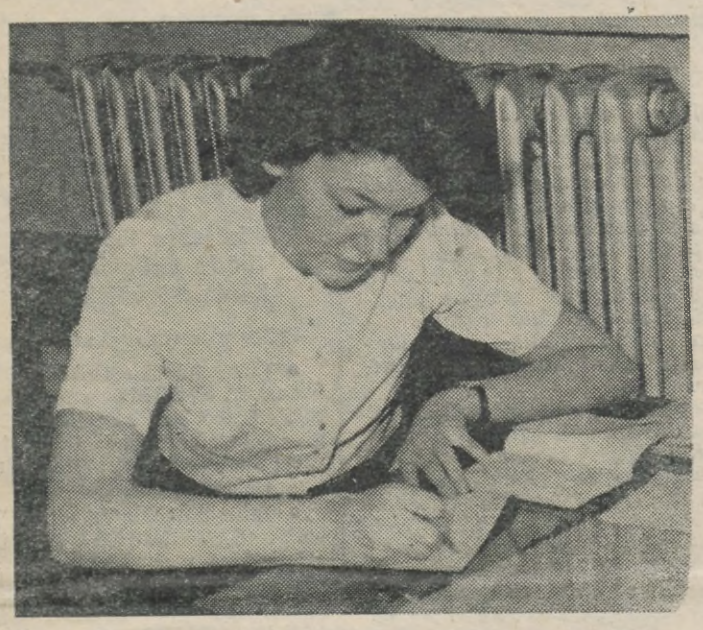

OSKAR LUTS ja ülikool

7. jaanuaril möödus 75 aastat Eesti NSV rahvakirjaniku Oskar Lutsu sünnist. Meenutagem sellega seoses, missugused sidemed olid populaarsel kirjanikul meie alma materiga.

Kirjaniku mitteametlikud kokkupuuted ülikooliga algasid raamatukogu kaudu juba sellal, kui ta õppis Tartu reaalkoolis (1899—1902). Nimelt sai realist Lutsule parimaks nõuandjaks, keelte õpetajaks ning kirjandusalaseks suunajaks tolleaegne ülikooli raamatukoguhoidja abi A. T. Rastorgujev, kellelt ja kelle kaudu ta on laenanud raamatuid ülikooli raamatukogust. Eriti palju luges Luts apteegis töötades (1903. aastast peale). A. T. Rastorgujevi ja ülikooli raamatukogu kohta märgib kirjanik oma «Ladina köögis», et tal on õnn A. T. Rastorgujevi juhatusel tutvuda maailmakirjanduriga peaaegu süstemaatiliselt. «Sellise soodustuse osaliseks ei saanud kaugeltki iga minusugune noorur. Näen, milline tume inimesenatuke ma olin seni ja kuis mu vaimne silmaring nüüd kiiresti hakkab avarduma».

Kuueteistkümneaastane O. Luts luges juba sellal vabalt kirjandust vene ja saksa keeles ning jätkas aktiivselt prantsuse keele õppimist. Selline keelteoskus võimaldas tal tõesti tungida maailmakirjanduse varasalve.

Nagu näitavad säilinud arhiivimaterjalid (RAKA fond 402, nimistu 1), toimus apteegiõpilase esimene ametlik kokkupuude ülikooliga 1907. aasta kevadel. Nüüd oli O. Luts töö kaudu jõudnud arusaamisele, et oli vaja kutse omandada.

1907. aasta 31. märtsil kirjutas ta Tartu Ülikooli meditsiinifakulteedile avalduse apteekriabilise eksamite sooritamiseks. 21. mail 1907. aastal toimusid eksamid. Sama aasta 19. juunil kinnitati talle apteekriabilise nimetus, selle kohta anti välja spetsiaalselt trükitud suuremõõtmeline tunnistus. Nüüd oli Oskar Luts omandanud elukutse, kuid juba sama aasta veebruaris oli ta debüteerinud ajalehe «Postimees» veergudel poeedina. Siitpeale jätkus töö ladina köögis kutselisena ja kirjanduspõllul asjaarmastajana. Pärast vahepealset töötamist Tallinna ja Peterburi apteekides ning teenistust kuningakübaraga peas, tuli Luts 1911. a. sügisel jällegi tagasi Tartusse kindla otsusega saada õpetatud apteekriks. Ametlikud dokumendid näitavad, et ta kirjutas avalduse ülikooli rektori nimele 1. augustil 1911. a. 8. augustil teatab kantselei, et ta võetakse nimekirja, kui ta tasub ära 12 rubla. 13. aug. informeerib Luts selle tasumisest ning 23. augustil on ta kantud Tartu Ülikooli farmaatsia-albumisse kuulajana.

Oma selle perioodi «vähesest» töökoormusest on Luts ise huvitavalt kirjutanud oma teoses «Mälestused VIII». Nimelt töötas ta apteegis (loomulikult mitte seitse tundi), kirjutas aktiivselt jutustusi, fõljetone ja näidendeid ning käis loengutel. Talle meeldis farmakoloogia ja tema lektor Lavrov, kelle loengutel aine «otsekui vajutatakse pähe». Kolm nädalat oli lektor pühendanud inimsoo vaenlastele alkoholile ja tubakale, tehes seda nii mõjuvalt, et kananahk oli tõusnud ihule.

O. Lutsu õpingud ülikoolis katkesid väga aktiivse kirjandusliku tegevuse ning Esimese maailmasõja tõttu.

Ülikooli teenistusse tuli O. Luts 1. septembril 1919. aastal. Ta hakkas tööle raamatukogus assistendina, olles alguses eesti osakonna juhatajaks. Kirjanik töötas siin kuni 1. detsembrini 1920. a. Siitpeale sai O. Lutsust kutseline kirjanik ning tema otsene alluvusvahekord ülikooliga katkes. Niisiis rahvakirjaniku suhteid ülikooliga võib vaadelda järgmiselt seisukohalt: tema sidemed ülikooli rikkaliku raamatukoguga kui hariduse ja teadmiste allikaga, tema elukutsealased kokkupuuted alma materi meditsiinifakulteediga kõigepealt eksternina ja hiljem üliõpilasena ja lõpuks O. Luts kui ülikooli teenistuja.

Lõpetame kirjaniku oma ütlusega — kes tahab lähemalt tutvuda Lutsu kui inimesega, see lugegu läbi tema kirjutatud raamatud. Ja kui tal neid endal kodus ei ole, siis laenaku oma naabritelt.

K. KOGER

LUTSULT NOORTELE

«Olge oma töörõõmsa kodumaa patrioodid, armastage oma rahvast-ehitajat, õppige tundma tema sangarlikkust, mida innustab bolševike partei. Jälgige avasilmi meie töörohket elu, kaitske rahu kogu maailmas».

«Saada kirjanikuks — see tähendab kirjutada südamest, hingetulega, armastusega.»

2 Tartu Riiklik Ülikool

PREEMIAID

(Algus 1. lk.)

reaktsioonilisest olemusest kodanlikus Eestis».

● Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast L. KIIKU töö eest «Tartu Õpetajate Seminar (1877—1918)».

● Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast J. PUSKARIT töö eest «Argoondetektor gaaskromatograafile».

● Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast M. VAHEMETSA töö eest «Leek-ionisatsioondetektor gaaskromatograafile».

● Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast E. LINKRUSI töö eest «Valgejõe alamjooksu oru ja selle ümbruse geomorfoloogiast».

● Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast R. PÄÄSUKEST töö eest «Õmblusvabrik «Baltika» toodete kvaliteet ja selle parandamise võimalused».

● Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi E. ARAKUT, H. LAASI ja H. RAMMOT töö eest «Kummeliõisikute kogumise sagedusest».

● Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi M. KIVISTIKKU, H. TAGENIT ja T. TOGI töö eest «Sügavkülmutusmeetodil konserveeritud arterite homotransplantatsioonist».

● Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi J. METSPALU ja H. PARDELIT töö eest. «Rästikumürgi ja selle anatoksiini (preparaat Vipratoks) toimest retikuloendoteliaalsüsteemi (RES) salvestusvõimesse».

Omaaegseid hinnanguid

«Näitemängude-võistluse auuhinna toimekond» koosseisus K. Menning, Ed. Hubel, G. E. Luiga, A. Simm, O. Otsing ja A. Jürgenstein (K. A. Hindrey puudus):

«Pildikesed Paunverest.»

Ainuke võistlusele tulnud lustmäng, elava humoriga tabatud kujud. Iseloomulik ja hea rahvalik keel, värskus, rahvusline keele ja mõtteteravus, näitelavaline elevus. Varjukülgedeks on kompositsiooni lodevus, dialoog mõnes kohas veidi veniv ja vähe edasiviiv, kohati tikub õpetlikkus eksitama.

Eesti kirjanduse Seltsi ilukirjandusliku auhinnakomisjoni (Aino Kallas, J. Luiga ja K. A. Hindrey) hinnang O. Lutsu «Kevadele»:

«Kevadele» auuhinda andes on komisjon tahtnud kõigepealt selle autori õige algupärast ja rohkel möödul produktiivilist, olgugi veel peenenemata ja kirjanduslikult harimata annet edasi töötamiseks ergutada.

Mis võlu see oli, millega O. Luts kohe esimese raamatuga võitis lugejate südame? Ernst Peterson-Särgava ütles 1937. aastal, et teda võlus O. Lutsu julgus kirjutada lihtsalt. Selle lihtsusega O. Luts julges ignoreerida tolleaegse estetismi karme nõudeid keele, stiili ja kompositsiooni suhtes. Luts tõestas, et ka keelelise lihtsuse juures võib olla suur kunstnik.

* * *

Mõnest meie murest

Nii mõnigi kord on meilt küsitud, mida meie seal ülikooli helilindistamisstuudios õige teeme. Kui küsimus pole liiga irooniliselt kostnud, siis oleme vastanud, et valmistame kaugõppeloenguid ja ühiselamu raadiosaateid.

Need on tõepoolest meie stuudio töö kaks põhilist osa ning nad mõlemad tekitavad peavalu.

Esiteks kaugõppeloengud. Juba teist aastat antakse neid Eesti Raadio poolt eetrisse ainult ultralühilainel, ja sedagi vaid kaks tundi nädalas. Saadete lühidus ei võimalda paljude osakondade paljudest eri ainetest ka terve aasta jooksul ülevaatlikke loengutsükleid anda. Kõne alla tulevad üksikud loengud valitud teemadel (seda oleme teinudki) või raadiokonsultatsioonid, milles õppejõud vastavad üliõpilastelt saadud küsimustele. Viimane saatevorm on arvatavasti tulusamaid.

Kogu häda aga seisneb ultralühilainega vastuvõtjate vähesuses. Kaugõppeloengute kuulajaid on nii vähe (needki jagunevad paljudesse eri osakondadesse), et kaugõppe kirjakasti või raadiokonsultatsioonide organiseerimine on võimatu. Ülikooli helilindistamisstuudio poolt küsitletud Ajaloo-Keeleteaduskonna sajast kaugõppeüliõpilasest on raadioloenguid kuulanud ainult üheksateist. Ülejäänud viitasid enamikus ultralühilainega vastuvõtja puudumisele. Arvatavasti ei anna rõõmustavaid tulemusi kaugõppeosakonna poolt praegu korraldatav ankeetki.

Kui ülikooli kaugõppeosakond on raadioloengutest ka edaspidi huvitatud, peaks ta Eesti Raadiolt vähemalt lühilaine kasutamise õiguse saavutama — olgu siis saate pikkus praegusest kas või lühem. Kui aga Eesti Raadiol pole võimalik ülikoolile vastu tulla (üks suusõnaline lubadus juba jäi täitmata), siis peaks vist laiemalt organiseerima lindistatud loengute kuulamist kaugõppeosakonna õppepunktides. Kas on mõtet edaspidi ultralühilainet kasutada?

Teiseks ühiselamusaated. Need saadame ühiselamutesse igal neljapäeval kell 22. Seni oleme andnud igal nädalal enam-vähem tunniajalise saate — ükskord vähem, teinekord rohkem — ja tahame seda traditsiooni ka jätkata — vaatamata eksamisessioonile, mis kohutas paljud meie üliõpilastest abimehed minema, nagu vihmahoog kohutab liivakastist sinna mängima kogunenud lapsed.

Seni on meid tublisti takistanud lindipuudus: et ühele kilomeetrile mahub ainult kakskümmend minutit juttu, see pole juba meie süü. Uuel aastal loodame sellest hädast lahti saada.

Miinuseks meie töös on reportermagnetofoni puudumine. Et me saame saateid üles ehitada ainult stuudios ja aulas lindistatud materjalidest, siis jäävad need kõigest hoolimata natuke verevaesteks ja ühekülgseteks.

Kuid küsimus pole niivõrd magnetofonis. Põhiküsimus käib meie raadio, nimetagem teda juba nii, p e r s p e k t i i v i d e kohta. Jälle tuleb rääkida kuulajate vähesusest. Saated lähevad ainult nelja ühiselamusse. Pealegi puuduvad paljudes tubades valjuhääldajad. Seega peab stuudio väga tänamatut tööd tegema — paluma esineda kogu suurel kollektiivil ainult valjuhääldajatega tubades elavatele üliõpilastele ja seda vaid igal neljapäeval. (Ka siis, kui ühiselamu igas toas o l e k s valjuhääldaja, jääksid meie saated kollektiivi suhteliselt väikese osa erilõbuks.)

Ülikooli raadiol on vaja o m a s a a t j a t, ütleme, väikese võimsusega keskklainesaatjat. Ainult see on õige väljapääs. Siis oleks meil tõesti ü l i k o o l i raadio, nagu meil on kogu kollektiivi teenindav ülikooli ajaleht. Ülikooli õppetöökojas on päid, kes tunnistavad sellise saatja ehitatavaks.

Mida arvab asjast ülikooli kollektiiv?

T. LEHTMETS,
TRÜ helilindistamisstuudio toimetaja

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST

Kehakultuurialasest «revisionismist»

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» uue aasta esiknumbrit lugedes selgub, et kehalisele kasvatusele on kuulutatud «sõda». Eriti sõjakalt on häälestatud aspirant J. Reimandi artikkel «Eriala esikohalel» Sama varjundiga seisukohti esineb ka toimetuse posti rubriigis «Veel kehakultuurist». Et nimetatud artiklid otse kubisevad väärseisukohtadest kehalise kasvatuse käsitlemisel, siis on käesoleva artikli ülesandeks tuua selgust nendes küsimustes.

Tundub, et aspirant J. Reimandil puudub orientatsioon kehalise kasvatuse kõige elementaarsemates küsimustes, mistõttu mitmed tema poolt toodud seisukohad osutuvad kehalise kasvatuse antipropagandaks ning võivad mõjuda desorganiseerivalt ülikooli kogu kehalise kasvatuse süsteemile.

Spetsialistide ettevalmistamisel ei saa piirduda ainult partei programmi selle osa esiletoomisega, kus väljendatakse, et kõrgema hariduse ülesandeks on «. . . anda kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste, kellel on lai teoreetiline ja poliitiline silmaring.» Selline küsimuse käsitlus on siiski ühekülgne, jättes arvestamata veel ühe NLKP programmis toodud olulise seisukoha «. . . kasvatada uut inimest, kelles harmooniliselt ühinevad **vaimne rikkus, moraalne puhtus ja kehaline täiuslikkus»**. Seega erialase ettevalmistamise lahutamine tulevase spetsialisti kehalisest kasvatusest põhjustab irdumise dialektikast ning vaimse ja kehalise arengu ühtsuse eitamise, mis on täielikus vastuolus materialistliku maailmavaatega. Väga ilmekalt avaldub vaimse ja kehalise kasvatuse seos sm. N. S. Hruštšovi väljenduses: **«Sport on süüdiduse, elurõõmu, töövõime ja pika eluea allikas. Ühiskonna progress oleneb suurel määral uue inimese kasvatamisest, kelle vaimne rikkus ja moraalne puhtus harmoneeruvad füüsilise arenemisega.»**

Arendades küsimust inimese vaimsest ja kehalisest arengust veelgi laiematele alustele, võib öelda, et inimese kehalise arengu aste ongi selleks baasiks, millel kujundatakse ja kujunevad tema vaimsed omadused, s. o. pealisehitus. Mis kasu on sellest ühiskonnale, kui pealisehitus on rajatud nõrgale baasile ja kui spetsialist oma parimates töö- ja loominguaastates langeb kõrgvererõhutõve, infarkti, insuldi jt. ohvriks sellepärast, et tema füüsilised omadused ei vasta elu poolt esitatavatele nõudmistele.

Inimese vaimsed saavutused vabastavad teda igapäevases elus üha rohkem ja rohkem füüsilisest tööst seoses teaduse tohutute edusammudega automaatika jm. aladel. Vastavalt nendele edusammudele suureneb ka kehalise kasvatuse osatähtsus inimese elus. Seega on väär seisukoht, nagu oleks kehaline kasvatus tehtud kunstlikult kohustuslikuks. Kohustuslik on kehaline kasvatus seevõrd, kuivõrd kohustuslikuks teevad seda teaduse, s. o. inimese vaimse töö saavutused.

Seesama eriala, mille omandamise seab esikohale aspirant J. Reimand, ongi see «peasüüdlane», mis teeb kehalise kasvatuse kohustuslikuks ja paratamatuks vajaduseks ja millel on inimese elus samasugune tähtsus nagu söömisel, magamisel jne. Söömist meie ei võta kohustuslikuna sellepärast, et ta on eluline vajadus. Sama analoogia on ka kehalisel kasvatusel: kui inimene hindab teda vajadusena, siis pole ta kohustus. Meie ühiskonna üks püüdlusi seisnebki selles, et kehaline kasvatus kujuneks nõukogude inimese igapäevaseks vajaduseks juba maast-madalast, seda dikteerib täie jõuga ka antud ajajärk.

Tulles tagasi praeguse konkreetse olukorra juurde, peaks siinkohal valgustama küsimust: missugused asjaolud teevad kehalise kasvatuse otse paratamatuks nii meie üliõpilastele kui ka õppejõududele? Peamine ja kõige olulisem põhjus, mis kohustab meid tegelema kehalise kasvatusega, on meie töö laad, s. o.

„Ta oli neljas"

«See on näidend lubjastunud südametunnistuse puhtaksrehitsemisest». Need on Kaarel Irdi sõnad.

Näidendi peategelane on Tema, Ameerika ajakirjanik, kes 15—20 aastat tagasi oli ausalt mõtlev nooruk; ta võitles Hispaanias ning Teises maailmasõjas fašismi vastu. Tal oli õnne — ta jäi ellu. Ent 15 sõjajärgset aastat on ta moonutanud, selle aja jooksul liikus ta järjekindlalt pahemalt paremale ning näidendi põhitegevuse ajaks on ta jõudnud juba üsna parempoolse ajakirja toimetajaks. Ning nüüd juhtus temaga kohutav õnnetus. Tema kätte anti maailma saatus, võib-olla ainult tema võib ära hoida uue sõja puhkemise. Ta oli sunnitud vastu võtma signaali SOS ning selle peab igaüks edasi andma. Aga see «võib-olla» tõi kaasa väga raske heitluse. Tema süütegude, valede, silmakirjalikkuse ja hirmu koorma all hingitsev (siiski elav!) südametunnistus võitleb näidendi kestel enesele kätte sõnaõiguse. Selline võitlus on ränk. Seepärast on see näidend raske nii näitlejale kui ka vaatajale. Seda ei tule mõista nii, et näidendit on raske jälgida ja mõista. Ei, probleemistik, ideed on niivõrd selged, et ei saa tekkida mingit kaksipidi mõistmist. Ent näidend ja lavastus taotlevad seda, et vaataja hakkaks aktiivselt kaasa mõtlema, et mõtted, mitte niivõrd otsene tegevus, ärataksid uusi mõtteid. See teatriõhtu ei ole vaatajale puhkuseks.

Näidendis on puudutatud väga paljusid kõige põletavamaid probleeme ja sündmusi. Sõjad Vietnamis ja Alžeerias, imperialistlike riikide poliitika vähemarenenud riikide suhtes, sõjalised baasid Euroopas, demokraatlike õiguste hävitamine, verine arveteõiendamine sõjavastaste demonstratsioonidega, kommunistide jälitamine, peadtõstev fašism — et kõige selle käsitlemine ei muuda seda suhteliselt lühikest näidendit killustatuks, tõendab, et meie ees on väärtuslik lavastus. Selles on süüdi näidendi omapärane vorm, mis on sekundaarne sisu suhtes, ja väga läbimõeldud, lakooniline tekst.

Einari Koppeli mängus on palju suurt sisemist aktiivsust, mis vastab näidendi kogu lavastuslikule lahendusele. Üleminekud olevikust minevikku (ja stseenid minevikust ei ole seejuures kronoloogilises järjekorras) on küllaltki tajutavad. Me mõistame üsna selgesti, millises arengustaadiumis oli ühel või teisel momendil Koppeli Tema südametunnistuse lubjastumine. Ilmekas on näidendi eelviimane stseen. Tema on mõistnud kõiki eelnevaid paljastusi, oma süütegusid. Ta istub kušetil ja vaikib; vaataja vahest ei jälgigi Teda sel ajal. Kõneleb Tema nägu, see on otsekui selginenud, selles ei peegeldu enam vale, väljapääsu otsimine süüdistuste eest, selles on süütunne, kahetsus, häbi. Ja kui Temalt nõutakse veel üht meeldetuletust, mis kõige rohkem koputaks tema südametunnistusele — põgenemine vangilaagrist — tõuseb ta püsti ja näeb kohutavalt selgesti, milliseks ta on muutunud, kuivõrd ta erineb oma hukkunud seltsimeestest. Ta on ju nad reetnud. Vaataja mõistab seda, ja see on näitleja võit. Küllap on ka Einari Koppeli suus tühje sõnu, mida lausudes ta ise ei mõtle, ja see kuidagi ei aktiviseeri ka vaataja mõtet, kuid on ju see osa peajagu raskem kõigist teistest osadest selles näidendis. Ta peab ühtaegu olema ansamblis ja kandma faktiliselt kogu näidendit.

Maailmasõja ajal lendas Tema 4-liikmelises lennukimeeskonnas. Lennuk tulistati alla ja mehed sattusid vangilaagrisse. Sealt põgenemisel hukkusid teised kolm, kattes põgenemist. Nüüd kutsub Tema nad enda üle kohut mõistma. Ta püüab teada saada, kuidas oleksid käitunud ta seltsimehed olukorras, millesse ta on sattunud. Ta südames on lootus, et ka teised kolm, kui nad oleksid elanud, uluksid koos huntidega. Nad tulevad ja teavad, et nemad oleksid jäänud ausaks ka pärast sõda. Need on kolm nii erinevat

(Järg 4. lk.)

KAUGÕPPIJATE LUULET

Kui kanarbik nutab...

Kulumata SULEGA

I.

Mina Su nime ei tea,
ei tea, mis värvi
olid Su juuksed,
ei tea, mis värvi
olid Su silmad.
Mina Su nime ei tea...

Aga ma tean, et Sa tahtsid elada...

Võib-olla see värvitu luiderohi
on Sinu juuksed.
Võib-olla see tükike taevast
on Sinu silmad.
Liival sosistab tuul,
võib-olla toob ta Su viimaseid sõnu.

Ja kanarbiku üksik oks —
kas see pole Su lapse
viimane: «Ema!»
Ja väikesed õied oksal —
Su lapse viimased pisarad.

Võib-olla... seda mina ei tea.

Aga ma näen Sinu helisevat naeru,
näen Su käsi kalli kaelas,
armastavaid heldeid käsi.
Näen Su rõõmu päikese pärast,
lille pärast, linnu pärast,
oma lapse naeru pärast,
õnnelikke silmi näen.

Tean, et elada Sa tahtsid.

Ja sel vaiksel suvepäeval,
heliseval kaunil päeval
järsku katkes Sinu naer,
pooleli jäi viimne sõnal
Ja Su silmad, suured silmad
oma surma silmitsesid —
sinkjasmustast püssisuust.
Ma ei tea Su viimset mõtet,
kui käis automaadi tärin —
katkes selgi viimne lõim.
Vaiksel kaunil suvepäeval
õhk nii soojalt virvendas...
Ja Su veri, soe veel elust,
värvis valget liivast maad.
Ma ei tea, kuipalju ohkeid,
surmahirmu, ahastusi
jäi sel päeval virvendama
suvepäeva sooja õhku.
Mändidelgi hakkas õudne,
linnud laulu lõpetasid,
vaikis tummalt valge liiv.
Paljugi ma veel ei tea
Sinust, nendest ja neist teistest,
aga ühte, ühte tean ma.
Tean, et elada nad tahtsid.

Ja, et kõigil elavatel —
minul Sinul ja neil teistel —
Teile võlg on tasuda —
elamise õnne eest.

II.

Nagu liblikas on Hanka,
käies hõljub,
lauldes liigub.
Mustad juuksed nagu siid,
heliseb ta lauluviis.

Nagu liblikas on Hanka.
Õhtulgi baraki ees
heliseb, kui kauge rõõm
laul ta kodust,
omastest.

Hea on kuulda meie Hankat,
kui ka piirab okastraat
ja nii kaugel kodumaa.
Nagu liblikas on Hanka,
käies hõljub,
lauldes liigub.

Oleks ise ta vaid laul,
mis võiks tõusta lendu siit,
tuul ta kodumaale viiks...
Meie armsa, kauni Hanka.

— — — — — — —

IV.

Ta ütles enda olevat inimesel
Tal oli kaks jalga,
kaks kätt
ja peagi õlgade vahel.
Kohtusaalis ütles ta enda olevat inimese.
Tal oli kaks teravat silma
ja kahvatud kitsad huuled,
kui ta ütles enda olevat inimese.

Ka 20 aastat tagasi,
kui ta hoidis oma kahe käega automaati
ja täristas kuule
elavatesse ihudesse,
ütles ta end olevat inimese.
Püssid vaikivad.
Surnud vaikivad.
Liiv vaikib.
Kas meie, elavad,
tohime vaikida?

*

Mina Su nime ei tea,
ei tea, mis värvi
olid Su juuksed,
ei tea, mis värvi
olid Su silmad...
Mina Su nime ei tea...

Aga ma tean, et Sa tahtsid elada...

Võib-olla see värvitu luiderohi
on Sinu juuksed.
Võib-olla see tükike taevast
on Sinu silmad.
Liival sosistab tuul,
võib-olla toob ta Su viimaseid sõnu.

Ja kanarbiku üksik oks —
kas see pole Su lapse
viimane: «Ema!»
Ja väikesed õied oksal —
Su lapse viimased pisarad.

Võib-olla... seda mina ei tea.

Aga kui kanarbik nutab,
mõtlen ma Sulle.

HELGI MULLER

* * *

Ei pillu rajuiilid, kirgas päike
meid sõpradena teineteisest viib...
Me lähme käima kumbki oma käike,
meil kummalgi on oma silmapiir.

Me lähme lahku. Kastekarras rohtu
mattrohelised jäljepaarid jäid...
Kes teab — võib-olla iial me ei kohtu,
ja keegi meie jälgedel ei käi.

Vast unub see, kui mitmed väiksed rajad,
mis tihnikusse pöördund suurelt teelt.
Ent minna, käia, otsida on vaja,
et leida kõik, mis leidmata on veel.

*

Lapsepõlvesõbrale

Üle kollase liiva
valgetes mütsides
jooksid sinised lained.

Üle kollase liiva
sibasid sinugi
pruunid päkad.

Nüüd sa tead,
et kollasest liivast
tehakse valgeid kive.

Valgetest kividest
ise laod
koduseid linnu.

Üle kollase liiva
jooksed sa ikka.

Üle kollase liiva
jooksevad sinised lained.

ARVI SIIG

suure koormusega vaimne töö. Seejuures vaimne töö ei anna organismile füüsiliselt midagi, vaid isegi kurnab seda. On selge, et kehaline kasvatus on kujunenud meile juba paratamatuks vahendiks, mitte mingisuguseks kohustuseks. Seda kinnitavad ka teaduse seisukohad. Füsioloogilisest aspektist on üheks põhiseisukohaks või õigemini nõudeks, **et iga mitte kehalise tööga seotud inimese energiakulu füüsilisele tegevusele peab ööpäevas olema vähemalt 1200—1300 kcal, sest ainult sel juhul tagatakse organismi kõigi funktsioonide normaalne kulgemine, sealhulgas ka vaimne tegevus.** Siit tulenebki väga oluline järeldus: kehaline kasvatus on eriti vajalik igale vaimse töö tegijale. Nagu näeme, on siin tegemist olukorraga, mis seaduspäraselt teeb kehalise kasvatuse kohustuslikuks, olenemata inimese tahtest. **Seega ei saa kehalist kasvatust vaadata kui kellegi poolt kohustuslikuks tehtud vahendit, sest üldised arenguseadused on dikteerinud tema paratamatu vajaduse,** millest paljud pole kahjuks aru saanud.

Eeltoodust järeldub, et kehalisele kasvatusele peab jääma täielik eluõigus tulevaste spetsialistide ettevalmistamisel, vaatamata nende erialale. Seejuures peab kehaline kasvatus toimuma nagu iga teise eriala omandamine kaasaja teaduse tasemel.

Inimese õige kehaline ettevalmistus nõuab samuti oma eriala põhjalikku tundmist, nagu see on vajalik matemaatikul, füüsikul, keemikul, juristil, filoloogil, arstil jt. oma erialal.

Ülikoolis tehtaval kehalisel kasvatusel on täita kaks põhiülesannet. Üks seisneb üliõpilaste füüsiliste omaduste arendamises, millest üliõpilased isiklikult kasu saavad ja millel on riiklik tähtsus uue inimese kasvatamisel; teine, mitte väiksem ülesanne, seisneb selles, et tulevased spetsialistid omandaksid vajalikul määral oskusi kehalise kasvatuse rakendamiseks uue põlvkonna kasvatamisel oma eriala kõrval. Kommunistliku ühiskonna ehitajat ei saa ette kujutada kitsa piiratud erialaga spetsialistina, ta peab oskama vabalt orienteeruda kõigis tähtsamais ühiskonna arengu küsimustes, sealhulgas ka kehalises kasvatuses.

Tekib küsimus, kuidas oskab tulevane spetsialist, eriti pedagoogilisel põllul, kasvatada uut inimest, kui tal puuduvad õiged arusaamad kasvatusest kui komplekssest meetodist. Alahinnates kehalise kasvatuse kui kommunistliku kasvatuse lahutamatu osa tähtsust, on sellise spetsialisti panus uue inimese kasvatamisel puudulik. Millega seletada huvi puudumist kehalise kasvatuse vastu paljude koolinoorte hulgas, mis jätkub ka ülikoolipäevil? Üks põhjus seisneb kindlasti selles, et ülikoolist väljub aastate vältel hulgaliselt selliseid spetsialiste, kellel pole ka ülikoolis välja kujunenud õiget arusaama kehalisest kasvatusest. Tunnustades ainult kehakultuuri kohustuslikkust, on nad muutunud «antikehakultuurlasteks». Loota nendelt, et nad sisendavad õpilastesse huvi kehakultuuri vastu, on ülearune, sest nad peavad kehalist kasvatust teise- või hoopis kolmandajärgulise tähtsusega vahendiks. Selles osas ei või kiidelda ka ülikool ise, sest vaevalt leidub meil õpperühmi hooldavaid õppejõude, kelle initsiatiivil oleks arutatud kehalise kasvatuse küsimusi ja ergutatud noori sportima. Ka siin on kasvatus kui kompleksne meetod unustatud.

Iga kasvatus peab olema süstemaatiline, eriti kehtib see kehalise kasvatuse kohta. Need kehalise kasvatuse tunnid, mis üliõpilastele kindlustatakse plaanipäraselt, kujutavad endast kehalise kasvatuse miinimumi. Elavorganismi üheks põhiliseks omaduseks on see, et ta füüsilised omadused arenevad ja täienevad ainult pideva järjekindla harjutamise tagajärjel järk-järgult suurenevate koormustega vähemalt kaks korda nädalas, rääkimata hommikvõimlemisest, millega peaks algama iga teadliku inimese tööpäev.

Mitte tundes neid elusorganismi seaduspärasusi, on asunud aspirant J. Reimand füsioloogiliste tõdede kummutamisele. Esimene katse seisneb selles, et **suure koormuse puhul tulevat kehakultuurist kui teisejärgulisest ajuti täiesti loobuda.** Füsioloogid on siiski teisel arvamusel, mida pole suutnud veel keegi kuni käesoleva ajani ümber lükata. Nimelt suure vaimse koormuse puhul on tingimata vajalik tegelda kehalise kasvatusega, mis peab tavalises rütmis kulgema ka eksamisessiooni ajal. Kõigile on teada, et kestev pingeline vaimne töö põhjustab sellise väsimuse, mis pikendab tunduvalt uinumisperioodi, uni ise on rahutu ja pinnapealne. Sellise uni ei taasta täielikult inimese töövõimet ning soodustab üleväsimuse teket. Kui tegelda vaheldusega vaimsele tööle kehaliste harjutustega nii, et saavutatakse ka füüsiline väsimus, siis on uinumisperiood lühike ja uni sügav —, mis taastab täielikult inimese füüsilise ja vaimse töövõime.

Näiteid ei tule kaugelt otsida.

(Järg 4. lk.)

Tõenäosusteooria

Õppejõud L. Võhandu eksamineerib III kursuse üliõpilast Peep Gorelovit. *J. MIKU fotod*

Võiks olla

Artiklites murrangu kohta keeleteaduses mainiti, et Teaduslik Raamatukogu peaks hankima rohkem kirjandust strukturalismi kohta keeleteaduses. Analoogilisi pretensioone on ka varem ühe või teise õppejõu artiklis esinenud.

Arvatavasti mõtlesid artiklite autorid siin väliskirjandust, sest Nõukogude Liidus ilmuv kirjandus saabub Teaduslikku Raamatukokku juba sundeksemplaridena enam-vähem tähelikult. Kui ühest või teisest teosest on tarvis suuremal arvul eksemplare, siis tellib raamatukogu seda vastavalt õppejõudude ettepanekutele. Vastavalt õppejõudude nõudmistele tuleb tellida ka neid raamatuid, mis TRÜ sundeksemplari temaatikasse ei kuulu, kuid on meile siiski vajalikud. Kui siin puudujääke esineb, siis on see tingitud peamiselt just asjaolust, et õppejõud ei juhi küllalt aegsasti tähelepanu vajadusele muretseda mõnda teost. Raamatuid peab aga ette tellima.

Mis puutub väliskirjandusse, siis on sellegi tellimist tehtud olemasolevate võimaluste piirides. Meil on aga siin olemas kasutamata reserve. Nimelt TRÜ Toimetised. Meie raamatukogul on palju vahetuspunkte välismaal. Mõnikord aga saame oma ettepanekule luua vahetussuhted ühe või teise välismaa teadusliku asutuse käest eitava vastuse põhjendusega, et TRÜ Toimetised neid küllaldaselt ei huvita. Meil on teadusliku töö aruannetes nimetatud suure saavutusena seda, kui ühe või teise õppejõu uurimus on ilmunud keskajakirjanduses. Pääsevad ju sinna meie õppejõudude parimad tööd, tõstes sellega vastava ajakirja sisulist väärtust. TRÜ Toimetisi peetakse aga mõnede õppejõudude poolt vähe silmas. Lugesin hiljuti Enrico Fermi elulugu. Mulle kui raamatukogutöötajale torkas silma eriti see lõik, kus kirjutati, kuidas niipea, kui E. Fermi töid oma ülikooli toimetistes hakkas avaldama, tõusis nõudmine senini vähetuntud väljaande vastu ülemaailmses ulatuses tohutult. Kindlasti tõuseks huvi TRÜ Toimetiste vastu märgatavalt, kui seal ilmuks operatiivselt esimene informatsioon meie ülikooli teadusliku töö saavutuste kohta ja mitte ainult ajaloolise tähtsusega kirjutised. Toimetiste au olgu ka iga TRÜ kolletiivi liikme au, igaüks olgu huvitatud sellest, et neid koteeritaks uurimuste «vahetuste börsil» võimalikult kõrgelt! Siis avanevad meil lalaldased võimalused välismaalt vahetusena saada sellist kirjandust, mida meie vajame. Väga oluline küsimus, kuigi küll teisejärguline, on meie toimetiste väline kujundus. Korralik paber jätaks kindlasti soliidsema mulje.

Tuleks kaaluda meie rotaprindi kasutamise võimalust tõsiste, soliidsete tööde publitseerimiseks. Oleme välismaalt saanud mahukaid teaduslikke töid, mis on paljundatud rotaprindil. Kas ei tuleks ka meil kaaluda seda võimalust, sest see on ju märksa operatiivsem, kiirem ja ka odavam (jäävad ära korrektuurid!).

paremini

Üheks meil kasutamata reserviks on ka mikrofilmimine, ja nimelt kahes suunas. Esiteks saaks mikrofilmida meil puuduvaid ja raamatukogude vahelise abonemendi kaudu väljatellitud vajalikke teoseid. Teiseks võib kasutada meie Raamatukogus leiduvate haruldaste raamatute ja käsikirjaliste materjalide mikrofilme vahetuseks. Kahjuks aga seisab mikrofilmimise aparaat juba suvest saadik ülespanemata.

Väärtuslikuks vahetusmaterjaliks saaksid olla ka meie haruldaste raamatute ja käsikirjaliste materjalide kontaktfotod. Millegipärast aga TRÜ kino- ja fotokabinet kontaktvõtteid ei tee.

Nagu ülaltoodust nähtub, leiduks Teaduslikul Raamatukogul veelgi reserve uue kirjanduse hankimiseks. Selle küsimuse lahendus ei sõltu aga ainuüksi Teadusliku Raamatukogu püüdlustest, vaid siin tuleb nii rektoraadil kui ka asjast huvitatud teaduskondadel ja kateedritel vastavaid samme astuda. Eelkõige aga on tarvis iga ala spetsialistidel ise olla tihedamas kontaktis raamatukoguga.

E. KUDU

Meie kriitika jälgedes

«FANTASTILINE REPORTAAZ»

Käsikirja «AAFRIKA. Füüsilis-geograafiline iseloomustus» autor A. Mihkelsoo teatas toimetusele, et ta on esitanud käsikirja 14. aprillil 1961 geograafiakateedrisse retsenseerimiseks. Nüüd, ligi üheksa kuud hiljem, olevat retsensent E. Hangul 119-leheküljelise käsikirja retsensioon valminud, kuid retsensent E. Varep pole ajapuudusel tööd veel jõudnud läbi vaadata. Paljudele meeldetuletustele vaatamata ei olnud nad 4. jaanuariks 1962 retsensioone esitanud.

Saksa keele kateedrist helistati toimetusse, et H. Hanseni «Tekstide kogu saksa keeles geograafidele» käsikiri olla möödunud aasta esimeses kvartalis kirjastusgrupile esitatud, kuid sealt kohe tagasi toodud, sest kirjastusgrupil polnud võimalust seda masinal uuesti ümber lüüa. Praegu on käsikiri trükivalmis.

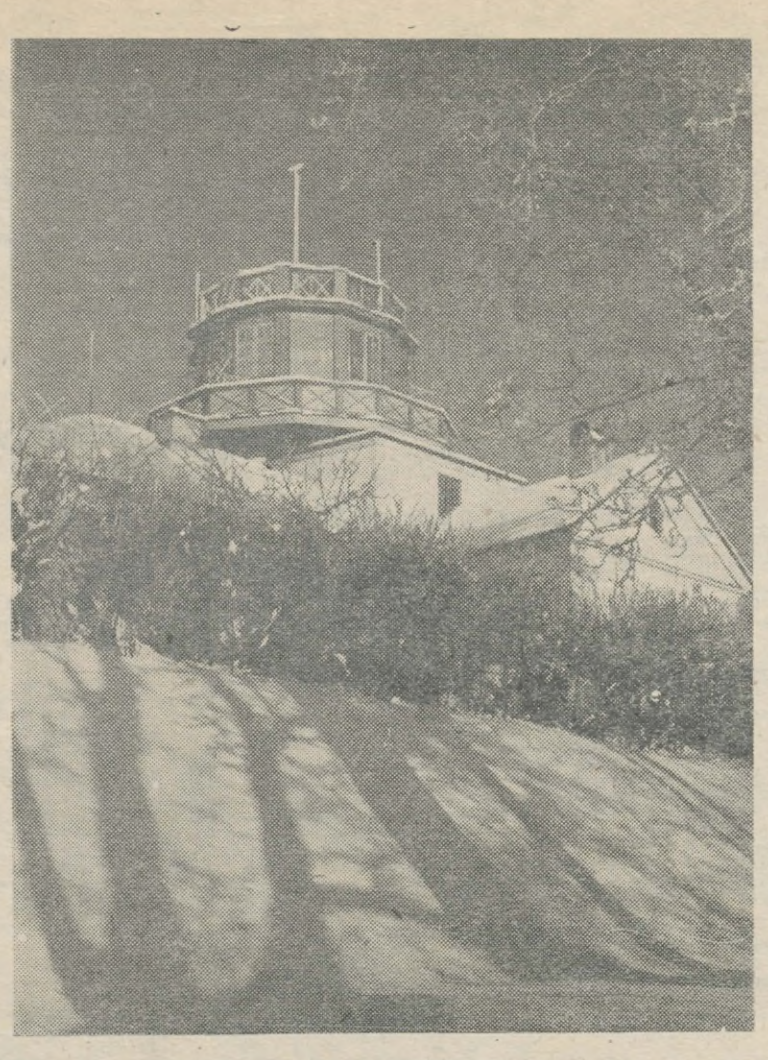

TALVINE TARTU

„Ta oli neljas"

(Algus ik-l 3.)

noormeest: range, erapooletu kohtunik Dick, Tema paremat mina otsiv Piloot ja kõike kategooriliselt hukkamõistev, ülearugi äge Teine piloot. Samal ajal nad võiksid olla ka kolm osa Tema südametunnistusest. Kõik nad on tugevasti individualiseeritud nii autori kui ka osatäitjate poolt. Adussoni Dick on erapooletu kohtumõistja, autor rõhutab seda olukorraga — Dicki armastatu oli Tema naine ja ta tunnistab Dickile, et ta armastas Teda rohkem kui kunagi Dicki. Kuid Dick ei tohiks olla kohati heasüdamlik. See omadus kuulub ju piloodile! Saare Piloot on tasakaalukas, tema rahulikust häälest tunneme karastatud, palju läbielanud inimest. «Tugevate inimeste nõrkus on nõuda teistelt vähem», ütleb Dick Piloodi kohta. Ja nagu öeldud, otsib ta Tema paremat mina, tahab leida Tema senisest elust ausaid tegusid, tahab mõista halbu tegusid, tahab uskuda, et Tema südametunnistus on kõnelnud või kindlasti hakkab kõnelema.

Sauli Teine piloot on tore oma nooruslikus ägeduses ja vahel ka poisilikus kohmetuses ning nurgelisuses.

Kuid peab märkima, et selgesti tajutav sisemine, tagasihoitud raev, mida Sauli mängus leidub, on mõjuvam kui forte, millesse paisatakse kogu tunnetevaru. Seda Saul ka vahest teeb.

Naine, keda Tema armastas, Katrin (M. Koidu) on sageli passiivne nii tegevuse kui ka mõtete poolest. Sellepärast me ei näe veel kõike seda, mida Katrin on läbi elanud ja mida ta peaks mõtlema.

Naine(L. Laats), kellega Tema on abielus, on Ameerika elulaadi kehastaja. Võib-olla võiks ta olla veelgi eredam, ekstravagantsem, muidugi õigetes piirides, et ta teiste tegelaste hulgast esile ei kerkiks ja ei saaks desorinteeriva tähelepanu osaliseks.

Bonard — mees, kes, olles enda tahtejõuetult ja kahtlemata ühiskonna ohvrina põhja joonud, müüs enese kahurilihaks kõige põlastusväärsemasse armeesse — Võõrleegioni. Tal on sarnasust Temaga, ka Bonard sundis oma südametunnistuse kauaks ajaks vaikima, kuid Vietnamis hakkas ta uuesti mõtlema. Kasuka Bonardi vaevavad südametunnistusepiinad tegude pärast, mida endiste SS-laste juhtimisel saatsid Vietnamis korda Tema ja temataolised. Ta kahetseb ja süüdistab neid, kes elavad ja vaikivad.

Lavastuslikult on suurepärane eelviimane, vangilaagri meenutamise stseen. Tagant järele meenutades oled üllatunud, et elutoa interjöör seda sugugi ei sega, niivõrd haaras sind see olukord.

Iga uue inimese ilmumist Tema kujutlusse saadab mingi heli. See ei ole efekt efekti pärast. Võiks ainult soovida, et need helid oleksid veelgi tugevamad ja pealetükkivamad nagu väga piinav mõte.

Ei oskagi ette kujutada, et näidendi lavastuslik lahendus võinuks olla teistsugune. Lihtsus dialoogi deklamatsioonilises küljes ja suur sisemine laetus — see on kaasaegse kunsti tee. Tagasihoitud tunne ja veidi varjatud mõte kutsub vaatajais esile suurema vastukaja kui tunded-mõtted, mis seisavad meie ees alasti, lõplikena (ja tihti väikestena). Teater esitab meile lakkamatult mõistatusi, lahendades peame paratamatult mõtlema oma seisukohtadele ning arendama neid edasi.

Tean kindlasti, et see näidend erutab väga vaatajat, kes tahab mõtelda, kes tahab olla ja kes on rahutu. Üliõpilane on seda.

S. KASK

Kehakultuurialasest „revisionismist"

(Algus ik-l 2.)

Vaadake eksamisessiooni lõppemisel neid üliõpilasi, kes kogu aja pühendavad ainult õppimisele ega tegele kehakultuuriga. Kuidas nad välja näevad? Nad on muutunud kõhnaks, silmaalused sinised jne. Kas see on teadlik suhtumine oma tervisse? Ei, see kõik tuleneb teadmatusest.

Aspirant J. Reimandi teine oluline väärvaade seisneb selles, et ta hindab üle sõjaväest ülikooli tulnud noormeeste ja töökarastusega tütarlaste arengut, mistõttu nendel kehakultuuriga tegelemine võrdsetel alustel teistega olevat ülearune. Selline seisukoht on ilmselt tingitud inimorganismi tegevuse seaduspärasuste mittetundmisest. Peab silmas pidama, et organismi füüsiliste omaduste säilimine ja täienemine toimub ainult regulaarse ja järjekindla treeningu puhul. Seega ei püsi nii sõjaväes kui ka tööga füüsiliselt karastatud organismi kehalised omadused eluaeg, vaid vastupidi **füüsiliste koormuste lakkamisel organismi kehalised omadused hakkavad regresseeruma.** Et säilitada oma kehalist täiuslikkust, peab ka iga sõjaväest tulnud noormees ja töölt tulnud neiu jätkama süstemaatilist kehalist kasvatust, mida osaliselt kindlustavad kehalise kasvatuse tunnid.

Mis puutub kehalise kasvatuse arvestusse, siis on see praeguses olukorras eriti vajalik, sest üliõpilaste teadlikkus kehalise kasvatuse küsimustes pole vajalikul tasemel. Kahjuks on see teadlikkus madal ka aspirantide ja õppejõudude hulgas, mis on takistanud õige kommunistliku suhtumise väljakujunemist kehalisse kasvatusse. Taunitav on ka aspirant J. Reimandi see vaade, nagu osavõtt nn. «kohustuslikest» regulaarsetest kehalise kasvatuse tundidest ja arvestuse sooritamine alavääristaksid üliõpilaste teadlikkust kehakultuuri küsimuses.

Kuidas saab alavääristada teadlikkust, mida pole välja kujunenud ja ei saagi kujuneda, kui aspirant J. Reimand **peab lubamatuks nõuda tavaliselt üliõpilaselt kehalise kasvatuse arvestusel sporditeooria vastamist, s. o. kuidas kehakultuur tervist tugevdab** (!). See pole mingi teooria nõudmine, vaid **kehalise kasvatuse lihtsamate, kuid põhiliste ABC-teadmiste kontroll,** ilma milleta ei saagi kujuneda **teadlikku suhtumist kehakultuuri-alastesse küsimustesse.** Et üliõpilased oleksid kaasaja tasemel kehalise kasvatuse küsimustes, on **möödapääsmatult vajalik läbi töötada** brošüür «Abiks kehakultuurlastele».

Asjaolu, millest ei saa vaikides mööda minna, on see, et aspirant J. Reimand peab naljakaks rohkearvulisi akadeemilisi võlgnevusi kehalises kasvatuses Füüsika-Matemaatikateaduskonnas. See ei ole nali, vaid kurb tõsiasi, mis näitab, kuivõrd halb on olukord Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilaste kehalises kasvatuses käesoleval ajal. Arusaamatuks jääb aga asjaolu, miks piigid on kehalise kasvatuse vastu tõstetud Füüsika-Matemaatikateaduskonnas? Ometi oli Matemaatika-Loodusteaduskond terve rida aastaid ülikooli parimaks teaduskonnaks kehakultuuri- ja sporditöö osas.

Kehalise kasvatuse agitatsiooni ja propaganda seisukohalt oleks momendil tingimata vajalik arutada kehalise kasvatuse küsimust kõikide teaduskondade dekanaatide, partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide poolt, et jõuda ühtsetele seisukohtadele kehalise kasvatuse küsimustes tulevaste spetsialistide ettevalmistamisel ning kaotada ebaterve ja desorganiseeriv olukord sellel alal meie ülikoolis.

Kommunistliku ühiskonna täisväärtuslike ehitajate, nende hulgas ka **kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamine peab olema orgaaniliselt seotud nende füüsilise arendamisega.** Et seda riiklikku ülesannet täita, on vajalik:

— kindlustada täielik eluõigus kehalisele kasvatusele regulaarsete kehalise kasvatuse tundide näol;

— nõuda I—IV kursuse üliõpilastelt kehalise kasvatuse arvestusel kehakultuuri teoreetilisi aluseid «Abiks kehakultuurlastele» materjalide ulatuses;

— planeerida otstarbekalt kehalise kasvatuse tunnid, mis oleksid kooskõlas füsioloogiliste põhialustega;

— kujundada üliõpilastes teadlikku suhtumist regulaarsetesse kehalise kasvatuse tundidesse kui tervistavasse vahendisse;

— arutada kehalise kasvatuse küsimusi õpperühmades hooldava õppejõu juhendamisel;

— dekanaatide ja ühiskondlike organisatsioonide aktiivne osavõtt ja huvitatus üliõpilaste kehalisest kasvatusest;

— organiseerida teaduskondades spordi- ja suusapäevi;

— üliõpilastel üles näidata initsiatiivi ja omaalgatust jalgsi- ja suusamatkade ning väljasõitude organiseerimisel kursustel, ametiühingu- ja õpperühmades.

E. VASAR,
TRÜ füsioloogiakateedri
vanemõpetaja

Päevateemadel

„...justkui isekallutaja"

Kaugeltki mitte kõik TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele ja kirjanduse osakonna kaugõppeüliõpilased ei olnud kogunenud möödunud teisipäeva õhtul peahoone 5. auditooriumisse. Siiski oli kogunenud kenake hulk inimesi.

Esimene nõupidamine õigustas ennast. Nii üliõpilaste kui ka õppejõudude poolt toodi päevavalgele päris mitu tööd segavat asjaolu. Millest siis räägiti? Allpool kaugõppijate mõnest suuremast murest.

Eesti keele ja kirjanduse 1. kursuse (aga hiljem samuti ka teiste kursuste) üliõpilased polnud nõus sellise koormusega sessiooni ajal. Loengud kestavad vaheaegadeta hommikul kella kaheksast kella kuue-seitsmeni õhtul. Pole arvestatud isegi aega, mis kulub ühest õppehoonest teise jooksmiseks. (sm. Kolgi loeng rahvaluulest jäi ära sellepärast, et üliõpilased ei jõudnud Tähe tänava klubist, mis ajutiselt on õppehooneks muudetud, õigeks ajaks peahoonesse), rääkimata sellest, et kaugõppija tahab süüa.

Peale sellise huiga loengute oli sessiooni ajaks ette nähtud ka üks arvestus, üks eksam ja mõned auditoorsed kontrolltööd. Pärast sellist loengukoormust päevas nendeks valmistumiseks enam aega ja jõudu ei jätkunud.

Kolmanda kursuse kaugõppeüliõpilased kurtsid koosolekul halbade majutamistingimuste üle. Koolimajades, kuhu nad elama pandi, lõpetatakse kütmine just seks ajaks kui loengud lõpevad. Õhtul kella kümneks on ruumid juba külmad, hommikul aga ei saa külma pärast voodist välja.

Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi 5. kursuse esindaja:

Sessiooni ajal kasutab Ajaloo-Keeleteaduskonna seminariraamatukogu tunduvalt rohkem üliõpilasi kui muidu. Sel ajal on siin hinnas iga koht. Ometi on olukord selline, et kohti on küll, kuid kõik need on kinni. Raamatud, konspektid ja mapid seisavad siin laudu kinni hoides hommikust õhtuni. Kas seda olukorda ei saaks muuta kas või sessiooni ajakski?

Pedagoogilise instituudi 4. kursuse üliõpilased kurtsid, et paljudes õppeainetes nõutakse kontrolltööd enne kui ainet loengutel üldse lugema hakatakse.

Professor Kask tõstatas koosolekul mõtte: kas on otstarbekas korraldada loenguid ja eksameid koos? Pedagoogilise instituudi üliõpilastel (enamikus üldhariduslike koolide õpetajad) võiks kevadise koolitöö vaheaja muuta ametlikuks sessiooni ajaks. Nagu praktika on näidanud, püüab suurem osa koolides õpetajatena töötavaid TRÜ kaugõppeüliõpilasi kasutada eksamite andmiseks just seda aega.

Sõna võttis eesti kirjanduse kateedri juhataja sm. Taev.

Eesti kirjanduse üldkursusel, kus loetakse kirjandusteaduse aluseid, peaks käima 54 kaugõppeüliõpilast. Esimesel neist loengutest oli kohal 10, teisel 3, kolmandal 0 üliõpilast. Miks neid loenguid ei külastata? Aga sellepärast, et ses aines sellel sessioonil arvestust ega eksamit ei ole. Loomulikult on kaugõppeüliõpilase aeg siis kinni nende ainete juures, milles ta peab täna-homme eksami andma. Samasugune lugu oli ladina keelega.

Nõupidamisel tehti veel ettepanek viia eksamid loengusessioonist erinevale ajale. Samuti avaldati soovi, et kirjalikke töid ei nõutaks vormistatud kujul sisse enne nende läbiarutamist vastavates eriseminarides, kui need on planeeritud.

Kiirel sessioonialal, millal statsionaarsete üliõpilaste kõrval on auditooriumid täis ka kaugõppijaid, võiksid puhvetid õppehoonetes olla kauem avatud.

Valusaid, aga vajalikke mõtteid püstitati sel koosolekul rohkesti. Meie koolikorralduses saab üha elujõulisemaks kaugõppe vorm. Siiski on ses osas veel palju teha. Et tulevikus poleks enam põhjust öelda nii, nagu selle koosoleku kuluaarides:

«Kaugõppija — see on justkui isekallutaja. Kopaga kõik korraga peale ja törts maad eemal jälle kõik korraga maha».

TÕNU OTS

TEADAANDED

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) vestleb teisipäeval, 16. jaanuaril EPA õppejõud V. Koslov teemal:

PARTEI XXII KONGRESS PARTEI JA RAHVA PEAÜLESANNETEST».

Järgnevad filmid: «Vanad Kremli kirikud», «Džura Sultanov» ja «Insener Novikovi leiutis».

*

TRÜ suusabaas Emajõe ääres (sõudebaasi juures) on avatud igal tööpäeval kella 10—17. Suuskade laenutamise avaldused kollektiivseteks väljasõitudeks esitada aegsasti TRÜ kehalise kasvatuse ja spordi kateedrisse Gagarini tn. 1.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 243. MB 01233.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 9. VEEBRUARIL 1962

Nr. 3 (508)

XV aastakäik

Sõna on ELKNÜ XI kongressi delegaadil

Kongress kohustab

26. jaanuaril lõpetas oma töö ELKNÜ XI kongress. Nagu märkis kongress, sai loosung «Õpime elama ja töötama kommunistlikult» vabariigi noorte elus tähtsaimaks loosungiks. Nii võtab võistlusest kommunistliku töö eest osa rohkem kui 60 tuhat noormeest ja neidu. 1459 kollektiivile on kommunistliku töö kollektiivi nimetus juba omistatud. 3987 noormeest ja neidu on kommunistliku töö eesrindlased. Võistlus kommunistliku töö eest on muutunud sisukamaks, konkreetsemaks, tõeliselt massiliseks noorte liikumiseks, ulatudes ka õppiva noorsoo hulka.

Kongressi resolutsioonis kriipsutatakse alla, et NLKP XXII kongress seadis kõrgemate koolide ette vastutusrikka ülesande — valmistada ette kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste, kellel oleksid laialdased teoreetilised teadmised ja avar poliitiline silmaring, et üliõpilased peavad saama tugeva erialase ettevalmistuse, õppima tundma eesrindlikke töömeetodeid, õppima praktikas rakendama omandatud teadmisi.

Seoses sellega tahaks meenutada Leningradi Riikliku Ülikooli prof. A. Aleksandrovi artiklit, milles autor rõhutab, et vajalikud on mitte ainult teadmised, vaid ka oskus neid kasutada; et üliõpilane pole ainult anum, mida on vaja täita, vaid küünal, mis on vaja süüdata. Me peame jõudma selleni, et ülikoolist lahkudes pole spetsialist mitte «liikuv entsüklopeedia», vaid organisaator, tootmiskomandör, kes oskab kasutada oma teadmisi praktikas, kes oskab ratsionaalselt organiseerida tööd ning anda oma teadmisi edasi teistele. Selleks on üliõpilastele vaja anda rohkem võimalusi iseseisvaks tööks.

Oleme arvamisel, et spetsiaalsuse omandamine iseenesest ei räägi veel igakülgselt arenenud noore kujunemisest. Konverentsi resolutsioonis on öeldud: «Kongress kohustab kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioone parandama üliõpilaste ideelis-poliitilist kasvatust, saavutama seda, et iga üliõpilane loominguliselt omandaks marksistlik-leninlikku teooriat, vahetult seoks teooriat praktikaga ja oskaks tegelikus töös orgaaniliselt siduda kommunistlikud ideed oma erialaga.»

Suurt tähelepanu pöörasid kongressil sõnavõtnud noorsoo kasvatamisele kommunismi vaimus. EKP Keskkomitee esimene sekretär sm. I. Käbin rõhutas oma ettekandes vajadust parandada kasvatustööd kõrgemates koolides, uute vormide kasutuselevõtmist noorte kasvatamisel.

ELKNÜ Keskkomitee esimese sekretäri sm. J. Lüllemetsa aruandekõnes toodi esile suvise töö kasvatuslik mõju üliõpilastele. Kuid täieliku kasvatusliku efekti saavutamiseks peame me töökasvatust veel paremini organiseerima ning selles peaks meid rohkem abistama ELKNÜ Keskkomitee.

Kongressil räägiti ka noorsoo ettevalmistamisest ühiskondlikel erialadel. Meie ülikoolis on sellega küll haaratud suur arv üliõpilasi, kuid veel palju on ära teha töö sisuliseks tõhustamiseks. Eriti tuleks tähelepanu pöörata sellele, et ühiskondlikke erialasid õpetataks vastavalt huvidele. Tuleb saavutada, et tulevikus üliõpilane, kes võttis näiteks osa draamaringi tööst, võiks ise organiseerida sellise ringi ja annaks oma teadmised edasi teistele, s. o. me peame kasvatama organisaatoreid.

Kongressil räägiti, et meie komsomoliorganisatsioonid peavad lakkamatult võitlema noorsoo kasvatamise eest kommunistliku moraali vaimus. Meie praktilise tegevuse juhendiks on viia iga üliõpilaseni moraalikoodeksi iga nõude mõte, näidata nende tähtsust ja avaldada nende sügav sisu. Selleks on vaja korraldada moraalikoodeksi arutamise teoreetilised konverentsid osakondades ja teaduskondades vastavalt teaduskonna profiilile.

ELKNÜ XI kongressi otsused kujunevad programmiks meie komsomolitöös ja me oleme veendunud, et nad täidetakse.

A. SIVENKOV,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja

PATSIENTIDEKS KODUKÜLA KALURID

1958. a. kevadel seisid Kingissepa rajooni haigla peaarsti ees kaks noort tütarlast. «Mille üle kaebate?» tahtis arstil libiseda üle huulte juba traditsiooniline küsimus, kuid seekord jäi see esitamata. Need tüdrukud ei paistnud olevat abipalujate liigist. Ja noor arst ei eksinud: tütarlapsed tulid palvega määrata end suvevaheajaks haiglasse tööle.

Nii see algas. Haiglakitlitega sõlmitud sõprussidemed jäid, süvenesid ja kui 1959. a. suvel ulatati Tiiu Liivorule lõputunnistus ja hõbemedal, oli otsus kindel. Vähem haigeid! Rohkem surmalt võidetud elusid! Õpetajad raputasid pead, kodus nuriseti. Kõik olid millegipärast seni näinud tulevikku-Tiiut vaid klassitahvli ees. Aga kas võis okupatsioonipäevil põdema jäänud isa almata, et just siit on pärit Tiiu kirglik tahe õppida, töötada ja ravida selleks, et maailmas oleks vähem põdevaid isasid ja tihtipeale haigevoodis vaevlevaid emasid.

Seejärel tuli ülikool. Loengud, praktikumid, õnnestumised ja viltulaskmised. Kursusebüroo ja kirurgiaring.

Ja siis äkki ühel päeval kinnitati ülikooli autahvlile koos teiste meie parimatega ka Tiiu Liivoru foto. Miks? — imestas tütarlaps. Autahvlil peavad olema vaid kõigist paremad . . .

Oma praegusest tööst ja tegevusest Tiiu palju rääkida ei taha. Sügisel hakkas Tiiu tervis vahel vempe viskama ja seetõttu tuli paljustki loobuda. Aga tulevikukavatsused? Jah, plaanitsetud ju üht-teist on. On sõpradega nõu peetud, erialast kirjandust uuritud jne. Nimelt on kavatsusel hakata kirurgiaringis uurima üht seni väheuuritud probleemi — neerude siirdistutamist. Idee on huvitav, tähtis ning kui tahtmist ja püsivust jätkub, siis . . . Kuid on vara veel teha kokkuvõtteid. Mis puutub aga visadusse ja tahtmisesse, siis seda juba Tiiul piisab.

Me ei tea veel, kas Tiiu Liivorust saab kirurg, lastearst või midagi muud. Kui küsida seda tema enda käest, arvab ta, et tema töökohaks saab koduküla ja patsientideks kalurid, naela otsa astunud poisipõnnid — ühe sõnaga kõige tavalisemad inimesed oma pisimurede ja hädadega.

Ja küllap selles vist avaldubki kõige paremini selle lihtsa tütarlapse tõeline pale.

E. LEMBER

TRÜ parteikomitees

Jaanuaris toimunud EKP TRÜ Komitee koosolekul arutati võimalusi lasteaia organiseerimiseks TRÜ töötajate lastele. Vastavate ettepanekutega esines TRÜ ametiühingukomitee esimees sm. H. Unger. Kavas on organiseerida lasteaed Burdenko tn. 42 asuvas ülikooli majas, mida praegu kasutatakse elamuna. Eeltoimunud läbirääkimiste käigus Tartu Linna Täitevkomitee juhtkonnaga on jõutud kokkuleppele, et Linna Täitevkomitee annab uued korterid praegu Burdenko tn. 42 elavatele ülikooli töötajatele. Selline ümberpaigutus on majanduslikult kõigiti õigustatud, sest vastava suurusega uue lasteaia ehitamine läheks märksa kallimaks kui uued korterid, mis eraldatakse nimetatud maja praegustele elanikele. Sealjuures ei toimu uute korterite andmine neile linna korterijärjekorras olevate TRÜ töötajate arvel.

Kehtivate eeskirjade kohaselt võib Burdenko tn. 42 ilma mainimisväärsete ümber- ja juurdeehitusteta vastu võtta 50 mudilast. On täiesti võimalik, et uus lasteaed avatakse käesoleval aastal. EKP TRÜ Komitee otsustas toetada seda TRÜ ametiühingukomitee poolt algatatud üritust ning astuda vajalikke samme selle elluviimiseks.

Teise küsimusena arutati agitkollektiivide moodustamist seoses lähenevate NSVL Ülemnõukogu valimistega.

Ü. HALDNA

INTERVJUU

KUIDAS LÄKS?

Füüsika-Matemaatikateaduskonna dekaan A. MITT ja prodekaan R. TANI.

Eksamisessioon läks tublisti paremini kui möödunud aastal, kuid eksamitulemustega ei või siiski rahule jääda niikaua, kui on veel mitterahuldavaid hindeid.

Miks läks siis paremini? Nooremate kursustel pikendasime sessiooni kestust ühe nädala võrra, sest esimese kursuse üliõpilased ei oska veel õppida. Jätavad kõik lõpupoole ja siis ei tule lühikese ajaga välja. Nüüd tulid toime.

Üldiselt jäi võlgnevusi tunduvalt vähem kui möödunud aastal — 75 möödunud aasta 105 vastu. Kasuks on tulnud ka see, et dekanaat ja parteibüroo on pidevalt jälginud õppetöö käiku.

Rõõmustav on, et rahule võib jääda töölt tulnud noortega, kuigi neist kaks, kes nõrgaks osutusid, välja langesid. Paljusid tööstaažiga noori on aidanud see, et juba esimeste kontrolltööde ebaõnnestumise puhul määrati neile isiklikud konsultandid kas õppejõudude või vanemate kursuste üliõpilaste hulgast. Jah, tehtud on palju, kuid siiski on esimesel kursusel võlgnevusi kõige rohkem, teiste kursustega võrreldes isegi poole rohkem.

Keda siis kiita? Väga hästi on sooritanud eksamid töölt tulnud noored V. Markov füüsikaosakonna ja P. Pungar matemaatikaosakonna esimeselt kursuselt.

Õigus-Majandusteaduskonna dekaan prof. P. VIHALEM.

Õigusteaduskonna I kursuse statsionaarsed üliõpilased said talvisel eksamisessioonil üldsummas 28 väga head, 46 head, 20 rahuldavat ja 2 mitterahuldavat hinnet, II kursus 24 väga head, 35 head, 3 rahuldavat ja 1 mitterahuldava, III kursus 60 väga head, 59 head, 5 rahuldavat ja 1 mitterahuldava, IV kursus 29 väga head, 32 head ja 2 rahuldavat, V kursus 41 väga head, 14 head, 2 rahuldavat. Ainult viitele sooritasid eksamid G. Alaküla ja E. Markvart (II k.), T. Luik, M. Merilo, U. Rink ja M. Rooste (III k.).

Mõne üliõpilase, nagu H. Rätsepa S. Raju, A. Saue poolt kolmede saamine ja korduvad puudumised õppetööst olid tingitud sellest, et neil oli nii palju kõrvalharrastusi (kehakultuur, isetegevus ja ühiskondlik töö), et need ei võimaldanud küllalt

(Järg 3. lk.)

Iga spetsialist olgu võimeline ütlema uut!

Rida aastaid tagasi, ühe Tartus toimunud ülelidulise luminestsentsialase nõupidamise ajal pöördus Nikolai Aleksandrovitš Terenin minu poole: «Ah see siis olete Teie, minu pojapoeg.» Hämmeldusin, ja ei osanud isegi küsida, et kuidas siis nii. Pealegi kõnetas Nikolai Aleksandrovitš mind esimest korda. Luqupeetud akadeemik sai minust aru ja seletas:

«Vaadake. Teie teaduslikuks isaks on Fjodor Dmitrijevitš — Te ju lõpetasite aspirantuuri tema juhendamisel —, kuid Fjodor Dmitrijevitš ise alustas oma teaduslikku tegevust minu juhtimisel. Nii tulebki välja, et olete minu pojapoeg!»

Need kogu maailmas tunnustatud teadlase sõnad mõjusid mulle, tollal värskelt aspirantuuri lõpetanule, väga, ja andsid ning annavad ka praegu innustust ja jõudu paljude raskete küsimuste lahendamisel.

Lugeja võib arvatavasti küsida — milleks selline algus artiklile, kus kavatsetakse arutada õppetöö ja noorte spetsialistide parema kasvamise küsimusi, professor Aleksandrovi artiklis ülestõstetud probleemi. Ei tea. Kuid mõteldes prof. Aleksandrovi artiklile, analüüsides ja kaaludes olukorda meie ülikoolis, tuli tahtmatult meelde akadeemik Terenini väikesekasvuline, elav ja lõbus kuju ning tema poolt öeldud sõnad. Nähtavasti on selles mõte, millel on meie ees olevate probleemidega — teadlaste, inseneride, pedagoogide — tulevaste kommunismiehitajate kasvatamisega mingi tihe, sisemine side.

Aastat kolm tagasi tuli Füüsika ja Astronoomia Instituudi laboratooriumi kolm II kursuse üliõpilast-füüsikut. Nad rääkisid, et neile meeldivat töö laboratooriumis ja et nad tahavad oma vabal ajal midagi teha. Noored olid nagu üliõpilased ikka — õppejõudude ja laboratooriumi töötajate ees tagasihoidlikud, omavahel elavad. Vahetevahel, kui nad olid jäänud omapead ruumi, läks seal naer ja jutu valjuks, et neile tuli isegi märkus teha töömeeleolu ja -tingimuste rikkumise pärast.

«Mõned korrad käivad, varsti ei tule enam ükski laboratooriumi,» ütlesid mõned teaduslikud töötajad.

Oli kogemusi, seepärast ka nii öeldi. Kuid antud juhul see nii ei olnud. Noored töötasid laboratooriumis regulaarselt, järgmisel aastal said sealt oma kursusetööd ja vähehaaval hakkasid koguma materjali diplomitöö jaoks. Ei saa ütelda, et need üliõpilased oleksid midagi väga tähtsat saavutanud. Nende töö tulemused ei ületanud tavalise kursusetöö mahtu, mille kõrgeimaks hindeks on «väga hea». Kuid nähtavasti pakkus neile see töö rahuldust. Ja õppejõud ning teaduslikud töötajad ei nõudnudki neilt rohkem — see oli eksperimentaalsete oskuste omandamise raske ja aeganõudev protsess.

Oskuste omandamine, teadmiste tõsine kontroll seisab igal üliõpilasel harilikult ees alles pärast ülikooli lõpetamist. Muidugi on hea, kui juba enne ülikooli lõpetamist on selge, kas antud üliõpilastel on teatud kindlad oskused omandatud või ei. Alati seda ei õnnestu aga teha. Osale neist tuligi see kontroll juba ülikoolis õppimise ajal.

Käesoleva aasta kevadel pöörduti meie kollektiivi poole palvega uurida üht küsimust. Sõlmiti koostööleping, milles kohustuti kolme kuu pärast andma vastus. Osa meie kollektiivi liikmeist heitsid lepingu sõlmijaile ette kergemeelsust: sellise lühikese ajaga polevat võimalik ülesseatud probleemi lahendada.

Ülesande lahendamine usaldati osale eespool nimetatud noortest. Ja siin hakkaski eksam — üliõpilaste oskuste, võimete ja kohusetunde kontroll. Selle eksami õiendasid need noored hästi — pingelise töö, kõigi oma teadmiste, oskuste ja vaba aja rakendamise tulemusena suudeti töö teha valmis õigeaegselt.

Selliste üliõpilaste kohta võib juba praegu öelda: nad võidavad, neist kasvavad kommunistliku ühiskonna täisväärtuslikud ehitajad. Kus ja millisel kohal nad edasi töötavad — see ei ole praegu tähtis. Oluline on see, et sellistest noortest, meie tänastest kasvandikest, tulevad meie töö väärilised jätkajad.

Kui järele uurida neid põhjusi, miks noored tulid ja jäid ustavaks oma valitud teele, miks nende arv kasvas, aga ei vähenenud, siis on siin vist üheks peamiseks teguriks teadlaste kollektiivi autoriteet ja tööõhkkond, millesse need noored sattusid.

Väga õpetlik on jälgida Füüsika ja Astronoomia Instituudi ja TRÜ eksperimentaalfüüsika kateedris töötavate üliõpilaste arengut ja kujunemist eri õppejõudude ja teadlaste juures. Peab ütlema, et aja jooksul kujuneb välja teatud grupp õppejõude ning teadlasi (nad moodustavad rõhuva enamiku), kelle juures üliõpilased saavad eriti hea ettevalmistuse.

(Järg 2. lk.)

Las olla rohkem rahutuid!

Vabariiklik võõrkeele-õpetajate kokkutulek

Et ellu rakendada NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrust võõrkeelte õpetamise kohta ja NLKP XXII kongressi otsuseid, toimus 2.—4. veebruarini ENSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kõrgema ja Keskeerihariduse Komitee, ENSV Haridusministeeriumi ja Tartu Riikliku Ülikooli korraldusel võõrkeeleõpetajate I teaduslik-metoodiline konverents.

Konverentsi käigus kuulati ära 25 ettekannet, nendest 12 plenaaristungitel ja 13 sektsioonides (inglise keele, saksa keele ja põllumajandustehnikumide õpetajate sektsioonid).

Plenaaristungite ja sektsioonide töökoosolekute keskseks teemaks oli võõrkeelte õpetamise ümberkorraldamine, mis nõuab, et aastaid valitsenud grammatilis-tõlkimise meetod, mille abil õpetati ainult lugema ja tõlkima, asendataks elavat praktilist keeleoskust arendava meetodiga, mis aitaks igati kaasa kommunismiehitajate noore põlvkonna kasvatamisele rahvaste sõpruse ja nõukogude patriotismi vaimus.

Huvi konverentsi vastu oli suur. Seda näitas asjaolu, et lisaks kutsutud 200 õpetajale saabus veel 100 osavõtjat, nii et sektsioonide tööks määratud auditooriumid jäid kitsaks ja töö tuli üle kanda aulasse ja keemiahoone ringauditooriumi.

Konverentsil esitatud teoreetilisi seisukohti aitasid illustreerida rikas õppevahendite näitus ja Tartu II, VII ja VIII Keskkooli õpilaste isetegevuslik võõrkeelte õhtu, mis oli tunnistuseks meie paljude võõrkeeleõpetajate entusiasmist oma töös. Huvi pakkus ka TRÜ võõrkeelte kateedrite juures avatud foneetikakabinet.

Konverentsi kordaminekuks aitas kaasa Vene NFSV Haridusministeeriumi ja «Учпедгиз'i» esindajate osavõtt konverentsist. Nad tõid näitusele kaasa nõukogude ja rahvademokraatiamaade uusimat võõrkeelset kirjandust ja võõrkeelseid õppefilme, mida demonstreeriti konverentsist osavõtjatele.

Nagu tavaliselt, oli ka selle konverentsi puuduseks liiga tihe programm, mis ei lubanud osavõtjail «hinge tõmmata». Kuid hoolimata sellest konverents täitis oma ülesande, millest räägivad külalisteraamatusse sissekantud muljed ja soovid, et võõrkeeleõpetajate teaduslik-metoodilised konverentsid muutuksid traditsioonilisteks üritusteks, mida peetakse iga 3—4 aasta tagant.

K. KANN,
saksa keele kateedri juhataja

Kehakultuurist ja spordist ülikoolis

MÕTTEVAHETUSE LÕPETUSEKS

Meie ajalehe veergudel toimus diskussioon, mille käigus üsna aktiivselt mõtteid vahetati kehalise kasvatuse olukorra üle Tartu Riiklikus Ülikoolis. Diskussioon kasvas välja mõnedest arvamuseavaldustest seoses prof. A. Aleksandrovi artikliga ja kujunes iseseisvaks piikide murdmise tandriks. Et arutlusest väga elavalt ja paiguti suure poleemilise ägedusega osa võeti, tõendab, et ta oli õigeaegne ja vajalik, kajastades ülikooli kollektiivis eksisteerivaid erinevaid seisukohti, mis vajasid ühtlustamist. Muidu ei kulge edasine töö vaimselt rikka ja kehaliselt täiusliku spetsialisti kasvatamisel küllalt sujuvalt. Oli sõnavõttudes ka liialdusi nii ühelt kui ka teiselt poolt. Toimetus avaldas materjalid mõttevahetuse korras või siis kirjade ülevaatena, püüdmata autoritele enne diskussiooni lõppu mingit valmisretsepti peale suruda. Ühtlasi lootis toimetus erinevate seisukohtade tutvustamisega aidata kaasa uute ja otstarbekamate kehalise kasvatuse vormide otsimisele. Avaldatud artiklites sisaldus rida konkreetseid ettepanekuid kaalumiseks kompetentsetele organitele.

26. jaanuaril arutati TRÜ Õpetatud Nõukogus kehalise kasvatuse olukorda ülikoolis ja kavandati abinõud olemasolevate puuduste kõrvaldamiseks.

TRÜ kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja J. Unger tutvustas oma ettekandes praegust olukorda oma töölõigus. Tõsist muret teeb nende üliõpilaste suur arv, kes nõrga tervisliku seisundi tõttu on kehalisest kasvatusest vabastatud või kuuluvad arstlikesse erigruppidesse. Umbes 10% meie I—IV kursuse üliõpilastest oli lõppenud semestril kehalisest kasvatusest vabastatud, erigruppidesse kuuluvate üliõpilaste arv on vastavalt 7%. Seega 17% meie üliõpilastest omab tõsiseid tervisehäireid. Need kurvad faktid viitavad tõsistele puudustele meie üliõpilaste tööja elurežiimis.

On aga ka rida rõõmustavaid fakte, mis kõnelevad üliõpilaste õigest suhtumisest kehalisse kasvatusse, eriti Arstiteaduskonnas.

Edasi peatus sm. Unger puudustel kehalise kasvatuse süsteemis ja olemasolevatel raskustel.

Kehalise kasvatuse küsimused on lahutamatult seotud üliõpilaste päeva- ja elurežiimiga. Praegu on selles osas olukord halb. Ühiselamutes ei toimu organiseeritud tööpäeva algust. Paljud üliõpilased tõusevad magamast 15—20 minutit enne loengu algust ning ei jõua end seetõttu korralikult pesta, rääkimata hommikvõimlemisest ja sõõmisest. Uinuda ei ole paljudes tubades võimalik enne kella üht või kaht öösel, sest koridorides ei ole vaikust. Hommikvõimlemisega tegelevad süstemaatiliselt ainult üksikud üliõpilased. Võitlus tervete eluviiside eest on ülikoolis taas soikunud. Nendes küsimustes ei taha kuidagi kaasa lüüa komsomoliorganisatsioon. Siin peavad kaasa aitama nii rektoraat, dekanaadid kui ka ühiskondlikud organisatsioonid.

Nii aruandja kui ka arutlusest osavõtnud rõhutasid üksmeelselt kehalise kasvatuse hädavajalikkust ülikoolis, kuid juhtisid tähelepanu seniste töövormide mõnetisele ühekülgsusele. Järgnevalt mõningaid mõtteid järgnenud sõnavõttudest:

Prof. A. Linkberg. *Kehalise kasvatuse tunnid peaksid toimuma õhtupoolikul, millal saab kasutada ka dušši jne. Palju üliõpilasi on seotud võistlusreisidega, mis kipub segama õppetööd ja tekitab distsipliinirikkumisi. Selles osas tuleb kindel kord sisse seada.*

Dots. A. Pärl. *Mõned noored kehalise kasvatuse õppejõud suhtuvad arvestuste vastuvõtmisse liiga formaalselt. Nad ei vaata, kas üliõpilane on semestri kestel arenenud, vaid ainult seda, kas nõutud harjutust suudeti täita.*

A. Alt. *Üliõpilaste tervisliku seisundi halvenemist ei saa täheldada, haiguspäevade arv on vähenenud. Kehalisest kasvatusest on seepärast palju üliõpilasi vabastatud, et keskkoolis puuduvad erigrupid, ülikooli tullakse nõrga kehalise ettevalmistusega ja vanematel kursustel töökoormuse tõustes tulevad sageli esile varjatud terviserikked.*

Prof. E. Martinson peatus pikemalt päevarežiimi ja toitlustuse küsimustel.

Prof. M. Kask: *«Olen arvamusel, et head sportlased ja head kehakultuurlased on ka head üliõpilased. Näiteid selle kohta on küllalt. Ja nõuded, mida kehalises kasvatuses esitatakse, ei ole liiga ranged. Rohkem peaksid õppejõud hoolitsema oma kehalise seisundi ja arengu eest.»*

Viimast mõtet toetas ka prof. **P. Ariste.**

Prof. P. Vihalem. *III ja IV kursuse üliõpilaste osas tuleks nõuded mitmekesisemaks ja paindlikumaks teha. Kes oskab ujuda või suusatada või on harjunud matkama, teeb seda ka hiljem. Peame lähtuma sellest, et üliõpilane mitte ainult ülikoolis ei tegeleks kehakultuuriga, vaid ka pärast oma kutsetöös.*

Prof. H. Kadari. *Peame jõudma selleni, et hommikvõimlemine, jalutuskäigud, ratsutamine jne. muutuksid harjumuseks. Seda ei ole siiski saavutatud või on saavutatud ainult osaliselt.*

Rektor prof. F. Klement. *Just sellepärast, et peame liiga palju istuma ja lugema, ongi vaja tegelda spordiga. Ja kui mina 20—30 aastat tagasi oleksin olnud selles küsimuses nii tark kui praegu, siis tunneksin end täna palju tervemana. Kui organiseeritakse veel üks võimlemisgrupp meie õppejõududele, mis haaraks ka rektoraadi töötajaid, siis tuleksin ka mina igal hommikul veerand tundi varem välja, et sellest osa võtta. Spordi vajalikkuse küsimuses ei tohi olla lahkarvamusi. Võimlemine ja üldse tegelemine kehakultuuriga ei ole täiendav koormus, vaid abinõu, mis meid päästab ülekoormatuse tingimustes.*

Aga selle töö organiseerimises, meetodites, arusaamises sellest, mida meil on tarvis, esineb veel lahkarvamusi. Palju rohkem kasu on sellest, kui üliõpilased igal hommikul veerand tundi võimleksid, kui et nad üks kord nädalas kaks tundi tegelevad spordiga. Igas akadeemilises grupis peaks olema kehakultuuriorganisaator, kes suudaks õppetöö ajal tootmisvõimlemist korraldada. Peaksime rohkem uurima üliõpilaste tervisliku seisukorra dünaamikat, selgitama seda, milline mõju on siin kehakultuuril. Suitsetamine ühiselamu tubades tuleb keelata. Tuleb parandada kehakultuuri- ja spordipropagandat.

TRÜ õppeprorektor E.-L. Mikkelsaar. *Et meie ajabüdžett jääb napiks, muutusid ajalehes toimunud diskussiooni puhul närviliseks need, kes kehaliselt on nõrgad. Närvilisus*

(Järg 4. lk.)

PERFOMEETODID väärivad levitamist

Möödunud reedel külastas TRÜ taimesüstemaatika- ja geobotaanikakateedrit nimekas bibliograaf, Teaduslik-tehnilise Informatsiooni Keskinstituudi vanem teaduslik kaastööline T. D. Grodetskaja Moskvast, teadlane, kes esimesena Nõukogude Liidus võttis kasutusele ja asus juurutama praktikasse perfokaarte. Perfokaartide kasutuselevõtt võimaldab paljudel teaduse ja tehnika aladel revolutsioneerida seniseid aeganõudvaid dokumentatsiooniviise ja kasutusele võtta materjali statistilise läbitöötamise meetodeid.

Külaline soovis tutvuda meil kasutusele võetavate perfomeetoditega ja koodidega, mis on välja töötatud geobotaanilise literatuuri bibliograafeerimiseks. Ta leidis, et meil saadud esialgsedki kogemused pakuvad suurt huvi ja vajavad senisest energilisemat propageerimist.

Sm. Grodetskaja teatas, et hiljuti on loodud dokumentatsiooni mehhaniseerimist üleliiduliselt koordineeriv keskorgan NSVL Ministrite Nõukogu Arhiivide Peavalitsuse juures ja on alustatud vajalike materjalide ning seadmete seeriaviisilist tootmist. Nüüd võib loota, et perfokaardid leiavad tee iga teadlase töölauale.

V. MASING

Iga spetsialist...

(Algus 1. lk.)

Nende tööd lähevad tihti trükki, on seotud praktiliselt tähtsate küsimustega, nad teevad ettekandeid teaduslikel konverentsidel, töötavad tihti hiliste õhtutundideni laboratooriumides. Reeglina on selliste üliõpilaste juhendajad ise fanaatikud teaduse alal, nende rahutus nähtavasti nakatab.

Tähendab, õppejõu isiklik eeskuju, tema töö ja osavõtt üliõpilaste juhendamisest on see oluline ja määrav, mis loob aluse edukale tööle meie noortega.

Füüsikaosakonna viienda kursuse ja esimese kursuse ühisel õhtul — «tudengikslõõmise õhtul» demonstreerisid tulevased diplomandid «helifilmi», milles tutvustati oma kursust ja tema elu, aga samuti osakonna õppejõude. Selle filmi vaatamine oli üpris õpetlik ka meile, õppejõududele. On täiesti arusaadav, kust oli pärit see lugupidav soe huumor, millega Kommenteeriti teoreetilise füüsika kateedri juhataja dots. P. Kardi fotot. Selline lugupidamine on kasvanud välja tema teaduslikust autoriteedist, kõrgest pedagoogilisest meisterlikkusest ja sügavast inimlikkusest suhtlemisel üliõpilastega. Seepärast pole ka midagi imestada, kui juba aastaid just teoreetilise füüsika kateedri ümber koguneb füüsikaosakonna üliõpilaste paremik. Sellepärast on ka täiesti loomulik, et see paremik, töötades pärast ülikooli lõpetamist meie teadusliku uurimise instituutides ning mujal, kasvab kiiresti. Juba varsti pärast ülikooli lõpetamist on nad suutelised omalt poolt rikastama teadust uute saavutustega.

Noorte kasvatamisel ja ettevalmistamisel tulevaseks tööks on iseseisev «teaduslik» töö senini meil siiski vaid üks väike osa üliõpilaste tööst ülikoolis. Põhilise osa moodustab kohustuslik õppetöö. Ei taha siinkohal kohustusliku õppetöö mahu ja selle erinevate osade omavahelise tasakaalu probleeme hakata vaagima. Neid on tehtud mitmes kohas ennegi. Teeksin vaid mõningaid ääremärkusi selle kohta.

Hiljuti tuli mul läbi vaadata käesoleva õppeaasta füüsikaosakonna viienda kursuse üliõpilaste õppeplaanid. Teatavasti füüsikaosakonna lõpetajad saavad kas füüsik-pedagoogi kutse või lihtsalt füüsiku kutse (eksperimentaator või teoreetik). Praeguse õppeplaani järgi oli pedagoogilise haru viienda kursuse üliõpilaste sügissemestri nädalakoormus 28—30 nädalatundi, mõnel nädalal isegi 34—36 tundi. Samal ajal eksperimentaalharu üliõpilaste nädalakoormus oli 16—18 nädalatundi. Nii oli see ka möödunud ja ülemöödunud aastal ja nii näib see kujunevat ka tuleval aastal. Tahtmatult kerkib küsimus, kas siis pedagoogilise haru üliõpilaste praktiline ja teoreetiline ettevalmistus seetõttu on parem kui eksperimentaatorite oma. Vastused riigieksamitel ja diplomitööd näitasid küll pigem vastupidist olukorda, samuti teated juba lõpetanud ja töötavate noorte kohta. Tundub, et pedagoogide ettevalmistamisel on õppeplaani rationaliseerimiseks veel suuri võimalusi. Kateedritel on vaja suuremat julgust õppetöö korraldamisel. Juba ainuüksi õppeplaanide selline erinevus paneb mõningaid pedagoogilise haru üliõpilasi kibedalt õlgu kehitama.

Õppetöö detailsem analüüs näitab, et eksperimentaalharus on suur osa koormusest kas laboratoorsed tööd või seminarid. Leian, et see vorm õigustab end täiesti. Nii ja ainult nii saab üliõpilane omandada talle hädavajalikke praktilise töö kogemusi. Teisest küljest on selline töövorm väga kasulik ka sellepärast, et praktilises töös õpib õppejõud üliõpilast palju enam tundma kui loengutel. Siin on tal võimalus vahetult tegelda üliõpilasega, teda suunata ja tema vaateid kujundada. Kasvatustöö võimalused seminaris praktiliste harjutuste, laboratoorsete tööde ajal, kursusetöö ja diplomitöö käigus on võrratult suuremad kui loengulise töö ajal ja seda moodust tuleb maksimaalselt kasutada ja veelgi neid võimalusi avardada. Ühtlasi tuleb luua paremaid võimalusi õppejõudude tööks üliõpilastega nimetatud töövormides. Selle esimeseks tingimuseks on, et üliõpilasrühmad peavad olema tunduvalt väiksemad kui seni. Kui üliõpilasrühma suurus kasvab näiteks füüsika üldpraktikumis 12—15 inimeseni, siis õppejõu kasvatustöö muutub tegelikult vastandiks: õpetame üliõpilastele pealiskaudsust ja lohakust. Tihtipeale aga võimaluste puudumine töö kontrollimiseks meelitab mõningaid üliõpilasi andmete võltsimisele ja õppejõu petmisele.

Hiljuti arutas Füüsika-Matemaatikateaduskonna parteibüroo matemaatikaosakonna komsomoliorganisatsiooni sekretäri aruannet tehtud tööst. Peab ütlema, et viimasel ajal on organisatsiooni töö tunduvalt paranenud. Komsomoliorganisatsiooni aktiivi poolt on tehtud mitmedki huvitavad ettepanekud ja neid viiakse praegu ellu. Vähemalt organisatsiooni juhtiv tuumik on hakanud vedama. Organisatsiooni lihtliikmetes on aga praegugi veel palju passiivsust ja kõrvaltvaatajа meeleolusid. Kuid ka see, mis praegu on juba tehtud, väärib tähelepanu ja rõõmustab südant. Eriti jäi meelde see, et neljanda kursuse üliõpilased otsustasid hakata aktiivselt osa võtma fakultatiivkursustest. Püstitati selline loosung: iga üliõpilane kuulaku vähemalt üht fakultatiivkursust. Väga hea, et just üliõpilased sellise loosungi püstitavad. Kuid... Jah. Kui ka füüsikaosakonna üliõpilased sellise loosungi püstitaksid, siis poleks kuidagi võimalust seda täita, sest selles osakonnas loetakse praegu ühtainsat fakultatiivkursust ja sedagi poolikult (ühele üliõpilasgrupile on see kohustuslik). Tõsi küll, eksperimentaalfüüsika kateedris võeti juba möödunud aastal vastu otsus, et õppejõud hakkavad lugema lühikesi 10—15-tunnilisi fakultatiivkursusi oma erialalt, kuid senini on kateeder suutnud sisse viia vaid ühe kursuse. Üldfüüsikakateeder pole kunagi fakultatiivkursusi lugenud ega loe ka praegu. Teoreetilise füüsika kateeder on fakultatiivkursusi varem edukalt lugenud, kuid praegu on asi soikunud. Mulle võidakse vastu väita, et mis juttu saab olla veel fakultatiivkursusest, kui loengukoormus on niikuinii mitmesuguste «kohustuslike fakultatiivsete» kursustega nii üles kruvitud, et mõnede TRÜ osakondade ja kursuste üliõpilased on vist küll ainukesed töötajad NSV Liidus, kellel on praegu pikem kui 41-tunniline töönädal. Tõsi. Praegu tõepoolest on üliõpilastele sisse viidud kohustuslikke või fakultatiivselt kohustuslikke aineid ilma üldise õppeplaani reguleerimiseta lihtsalt käskkirjaga kõrgemalt poolt. Arvan, et nende ainete nimekiri tuleb läbi vaadata ja olukord normaliseerida. Kursused, mis on tõesti vajalikud, tuleb sisse viia üldisesse õppeplaani. Need kursused, mis pole hädavajalikud, tuleb läbi viia fakultatiivsel alusel selle sõna õiges mõttes. Üliõpilaste aeg fakultatiivsete eriainekursuste jaoks tuleb vabastada ja sellised fakultatiivsed eriainekursused tuleb sisse viia kõigis osakondades.

Suure kohustusliku loengukoormusega, ilma fakultatiivsete erikursusteta me ainult soodustame hallide, ilmetute spetsialistide kasvamist. Tõepoolest, üliõpilased, kes on sellised kohustuslikud kursused ära kuulanud, enamikul juhtudel jagunevad vaid kolme-, nelja- ja viiemeesteks. See on vaid kvantitatiivne erinevus. Kui aga üliõpilane A kuulas erikursuse E_1, üliõpilane B erikursuse E_2, siis peale üldkursuste on neil veel midagi täiendavat, erinevat, mis võimaldab juba selgemalt välja tuua nende kalduvusi, huve. Nende kahe kommunismiehitaja-spetsialisti ettevalmistus on toimunud nende individuaalseid huve arvestades ja välja kujundades. Rakendades laialdaselt fakultatiivseid erikursusi rõhutame me oma kasvatustöös täiendavalt kollektiivi erinevate liikmete individuaalseid omadusi, kujundame neist erksaid isiksusi. Nõukogude ühiskonnas pole ju vaja ühesuguseid, üksteisest vähe erinevaid halle spetsialiste. Iga spetsialist peab olema teisest erinev, olema võimeline ütlema midagi uut, edasiviivat, tegema midagi sellist, mida enne teda tehtud ei ole. Ainult selliste spetsialistide olemasolu puhul on võimalik kiiresti täita partei programmis kavandatud ülesanded. Ja just selliseid spetsialiste ülikool tahabki ette valmistada.

K. REBANE,
Füüsika-Matemaatikateaduskonna parteibüroo sekretäri asetäitja

2 Tartu Riiklik Ülikool

Kulumata SULEGA

TÕID TÕLKEVÕISTLUSELT

P. B. Shelley

Vabadus

I

Üksteisele kalguvad vastu vulkaanid,
nende mürinast kajavad maad ja veed;
koos tõusevad tormama ookeanid
ja rappuvad jäämäed ja Talve paleed,
kui neist lähevad üle Taifuuni teed.

II

Ainsast pilvest välk käib läbi õhu,
enda ümber valgustab tuhandet saart;
maavärin siin linna rusudeks rõhub,
seal lööb võbinal vankuma kümneid ta vaart
ning kõigutab taevakaart.

III

Ent teravam pilk sul kui välgunool,
maavärina tüminast kiirem su samm;
su ees kustub Päev, taltub tormide vool,
lööd pimedaks tulemäe raevu; su ramm
ei tea, mida tähendab tamm.

IV

Teed suitsus ja mürinas endale rajab
vulkaanest ja merest su valgusesõõst;
iga üksiku hinge ja linna ja maja
ja rahvuse kohal su koit tõuseb ööst, —
türannid ja orjad vaid varjud on veel
kauni hommiku puhte eel.

Tõlkinud K. VENDE

S. T. Coleridge

Midagi lapsikut, kuid väga toomulikku

Kui oleks mul kaks tiivakest,
ning oleksin ma väike lind,
pea näeksin sind, mu arm!
Ent küllalt lapsemõtetest:
on tõelus karm.

Kuid unes hakkan lendama,
su juurde saan, ei tunne siis
ma mingeid vahemaid . . .
Kui ärkan, leian enda ma
taas üksi vaid.

Ei und saa hoida vangiraud . . .
Nii hea on ärgata kesk ööd,
kui kaugel koidutund,
sest pimeduses suled laud
ning taas näed und.

Tõlkinud I. SULSENBERG

W. Bräunig

Kevad meie linnas

Kevad. Linn hingaks kui elle,
ja siiski erinevalt.
Puistavad lõhnu ta teile
sirelid tänavalt.

On puhtate majade räos
varjul, valgusel ruum.
Ruum selleks, et lapsenäos
oleks naeratus kuum.

Vanade aedade haljus
uuel linnal on üll.
Siin loome kodu, mu kallis,
vahtrakroonide all.

Märgusõna «1961»

KOKKUVÕTTEID ja JÄRELDUSI

Meie vaatering maailma kirjandusloomingus on viimaseil aastail tunduvalt laienenud. Oleme avastanud tõelisi sõnameistreid, uusi kirjandusmaid ja isegi -mandreid, nagu Aafrika ja Lõuna-Ameerika. Kaugelt hoogsam on nüüd tõlkijate töö, tänu eriti ««Loomingu» Raamatukogule».

Seda kõike peab aga arvama vaid suure töö alguseks. Teeme alles juhuavastusi, sügavam tutvumine seisab veel ees. Et meieni ulatuks osagi kõigest olulisest, ja seda ka väärikal vahendusel, vajame mitu korda rohkem võimekaid tõlkijaid.

Lõviosa tulevastest tõlkijatest peab kindlasti andma Tartu ülikool. Õpetatakse ju võõrkeelt süstemaatiliselt kõigile üliõpilastele, lisaks on olemas veel spetsiaalne võõrkeelte osakond, mitmesugused keeltekursused ja -ringid.

Möödunud aasta juunis kuulutas ÜTÜ võõrkeelte ring välja tõlkevõistluse. Keelteks, millest tõlgiti, olid inglise, saksa ja prantsuse keel.

13 luule- ja 9 proosatööd — selline oli lõikus. Küllusest jäime kaugele. Pealegi selgus juba auhinnatud tööde põhjal, et mitmed osavõtnutest esinesid paari katsega. Järeldus: tõlkimisega tegeleb liiga vähe üliõpilasi. Nii esindas prantsuse keelt ainult üks luuletus. Võimekaid keeleoskajaid leidub ülikoolis kahtlemata palju rohkem.

28. detsembril toimus kokkuvõtlik arutlus ja auhindade kätteandmine. Luules tunnistati parimaks K. Vende tõlge Shelley' «Vabadusest». Kaks teist auhinda omandas I. Sulsenberg Coleridge'i ja Taylori luuletuste tõlgete eest, sama preemia määrati märgusõnale «1961» Bräunigi «Kevad meie linnas» eest.

Luule voorused ja puudused võtis koosolekul kokku A. Kaalep. Oli tähelepandav, et originaalis tugevamad luuletused tulid ka tõlkes paremini välja. Sageli kardab noor tõlkija katsetada luulemeistritega, kuna peab end niikuinii võimetuks neid vääriliselt edasi andma ja pöördub kolmanda järgu värsiseppade poole. Kiiduväärt isiklik vastutustunne saab sel teel ometi väära väljenduse. Lamedat luuletust ei tee kuidagimoodi tõlkes väärtuslikuks. Me ei hinda ju puhttehnilist ümberpanemise kunsti, vaid elamust, mida saame luuletust emakeeles lugedes. Kui pole selleks eeldusi originaalil, kust võtab neid siis tõlkija?

Tõlkijameisterlikkust võivad arendada ainult head luuletused. Vastutustunne seisneb siin võimes kainelt hinnata oma katsete puudujääke. Algul tuleb paratamatult töötada prügikorvi jaoks. Alles siis, kui ollakse veendunud, et tõlge annab küllaldaselt edasi originaali väärtusi, võib tuua selle hindamiseks avalikkuse ette. Muidugi pole vaja alustada meistrite vormiliselt kõige raskemate luuletustega. Sageli on nad elamuse saavutanud suhteliselt lihtsate vahenditega ja sellised asjad ongi parajaks pähkliks algajale.

Tõlkeluuletusest saab lugeja elamuse täpselt samal viisil kui mõne eesti poeedi värsist. Hea tõlkeluuletus on eeskätt hea eestikeelne luuletus. Võistlustöödes olid autorid originaali sõnastust taga ajades (või siis riimimise huvides) sageli liiga teinud eesti keelele. Originaali lihtsalt ja elegantselt väljendatud mõte muutus tõlkes segaseks või väändus hoopis keerulise sõnastuse tõttu. Rohkesti esines stiilist väljalangemisi, lüürilisse teksti kargasid järsku «matsakad» väljendid. Originaali sõnale vastet otsides jäi tähele panemata emotsionaalne värv ja nii rikkus ainus sõna muidu ilusa värsi. Puhttehnilise eksimistena võib mainida patustamist rütmi ja riimi vastu. Ometi võib rahuldustundega ütelda, et täiesti kõlbmatuid, allpool arvustust tõlkeid võistlusel ei esinenud. Peaaegu kõigis töödes saab märkida ka mingeid voorusi.

Kokkuvõtteks: eeldusi luule tõlkimiseks osavõtjatel leidub, vaja vaid pidevat tööd ja teoreetiliste aluste omandamist. Suurt kasu annaks ka meie tõlkemeistrite, näiteks A. Sanga või B. Alveri saavutuste hoolikas uurimine.

Proosas osutas autorite valik suuremat ühtlust ja maitset.

Žürii hindas esimese preemiaga Sh. Andersoni «Kadunud romaani» ja St. Zweigi «Kiire sõpruse» tõlkeid, teise preemiaga kaht O. Wilde'i proosaluuletust. Ümbrikkude avamisel ilmnes, et üks esimestest auhindadest langes jälle K. Vendele (Andersoni novell), kuna kaks ülejäänut kuuluvad L. Maaserile. Tõlkijat varitsevad alati võrdselt ohtlikud Skylla ja Chaybdis: käib ta originaaliga liiga vabalt ümber, võib see viia autori mõtte moonutamiseni; püüab ta aga teksti sõna-sõnalt järgida, siis tuleb kogu asi tõlkes puine ja elutu. Nagu näitas J. Kaplinski kokkuvõtlik analüüs, langesid võistlustööd just viimase ohu ohvriks. Ülemäärast vabadust originaali suhtes polnud naljalt lubatud, ja üksikuid eksimusi sõnade või lausete tähenduses tuleb vaadata juhuvigadena. Seevastu näis hoopis võõras olevat tõlke kunstilisuse printsiip ja selle eelnõue, et jutt jookseks kõige puhtamas ladusas eesti keeles. Tõlke eesmärgiks pole ometi võõra keele iseärasuste tutvustamine. Mitte sõnu, vaid mõtteid tuleb tõlkida, üht ja sedasama mõtet väljendatakse aga eri keeltes eri vahenditega. Ei piisa näiteks nentimisest, et eesti keele umbisikuline kõneviis vastab enam-vähem inglise või saksa keele passiivile. Me tarvitame seda kaugelt harvemini kui inglane passiivi, järelikult ei saa ka kõiki passiivseid vorme asendada umbisikulise kõneviisiga.

Üheks tähtsamaks ülesandeks, mis seisab meie tõlkijate kui ka tõlketeoreetikute ees, on selgitada üksikute keelevahendite osatähtsus keeles kui tervikus ja siis võrrelda neid vastavate elementidega võõrkeeles. Nii tõi J. Kaplinski näiteid määrsõnade rohkusest ja aktiivsest osast eesti keeles. Tõlkija võib kasutada määrsõnu hoopis laiemalt, kui seda on tehtud originaalis, sest seda nõuab eesti keele iseloom. Tema käsutuses olgu teisedki meie keelele ainuomased võimalused, nagu kaudne kõneviis, ki-liide jt. Kui sellised sõnameistrid, nagu Maugham või Zweig oma teoseid kirjutasid, võtsid nad kasutusele kõik keele rikkused ja hoolitsesid selle eest, et mõte saaks väljenduse talle kõige vastavamas vormis. Tõlkija ülesandeks on luua vorm, mis vastab samale mõttele kõige paremini eesti keeles. Bukvalistlik käsitöö seda ei võimalda.

Sõnasõnalisus ei jätnud ruumi ka stiililistele nõuetele. Vähe oli töid, milles paistis mingisugustki püüet stiili poole,, kõnelemata jällegi sellest, et oleks püütud leida see ainuvõimalik stiil, mis vastaks originaali omale. Enam-vähem õnnestunud stiil oli leitud Wilde'i proosaluuletuste tõlkes.

Palja tahtmisega on siiski raske midagi korralikku saavutada. Võistlustööd näitasid ilmekalt, et puudu jäi teadmistest ja oskustest. Tõlketaseme tõstmiseks ülikoolis on vaja teha pingutusi.

Esiteks. Vähemalt algteadmisi selle töö ülesannetest ja põhiküsimustest, üldisest tõlketeooriast. Bukvalismi pärlid, emakeele ja stiilinõuete ignoreerimine osutavad, et asjad pole siin kaugeltki korras. Kuni pole tuttavad üldised nõuded tõlkele, ei saa loota ka kvaliteedi olulist paranemist.

Praegu on asjasthuvitatute võimalused kindla teoreetilise aluse omandamiseks äärmiselt napid. Paar ettekannet tõlketeooriast võõrkeelte ringi selle semestri kavas ei suuda vila olulise murranguni. Hädatarvilik on korraldada terviklik loengukursus üldisest tõlketeooriast. Oleks kasulik kursusse lülitada paar seminaritüüpi tundi, mille käigus selguksid üldpõhimõtete rakendusviisid praktikas.

Teiseks. Peale üldteadmiste peab tundma veel tervet rida eriprobleeme, mis haaravad nii tõlgitava keele iseärasused kui ka eesti keele võimalused nende sisu edasiandmiseks. Lisaks paljud praktilise tõlke «tehnoloogiasse» kuuluvad küsimused.

Suuresti aitavad siin kaasa tõlketeoste arutelud võõrkeelte ringis. Sel teemal peaks olema rohkem ettekandeid, et neid saaks ühendada probleemirikkaiks koosolekuiks. Rida küsimusi vajab aga teoreetilist läbitöötamist. Arutluskoosolekul kerkis näiteks esile küsimus üksikute sõnaliikide osast keelesüsteemis. See oleks tänuväärseks materjaliks mõnele kursuse- või diplomitööle. Rohkem tõlketemaatikat kursusetöödesse!

Möödunud aastal tehti ettepanek asutada võõrkeelte ringi juurde tõlkesektsioon. Ettepanek tuli liialt õppeaasta lõpul, seetõttu jäigi ta ainult ideeks, kuid toetajaid tal leidus tookord üsna arvukalt. Kas poleks aeg see ellu viia?

Kolmandaks. Kõnelgem olukorrast võõrkeelte osakonnas. Siin torkab eriti silma emakeele võimaluste hooletussejätmine. Igapäevased tõlkelaused kubisevad konarustest ja võõrastest konstruktsioonidest. Mis kasu on eesti keele tundides veel kord pähe tuupida formaalsed grammatikareeglid (keskkooliõpikust!), mille vastu niikuinii aruharva eksitakse, kui inimese sõnavara on piiratud ja ta ei leia õiget sõna oma mõtte väljendamiseks. Ammu on kõlanud, et eesti keele õpetamisel tuleb rõhk üle kanda tõlketööga seotud küsimustele, stilistikale. Miskipärast läheb kõik ikka vana rada. Kus on see tamm, mis uusi nõudeid kinni hoiab? Stilistikale tuleb rohkem tähelepanu pöörata ka võõrkeelte tundides. Ettekujutuse keeles esinevatest põhilistest stiilidest peab üliõpilane saama ikka varem kui viimasel kursusel.

Kõnesolev tõlkevõistlus oli esimene ülikoolis. Juba seekord kogunes mõndagi väärtuslikku valmis viljana, kuid veelgi tähtsamaks tulemuseks on, et ta selgitas välja üldise olukorra. See võimaldab meil suunata jõupingutusi ja leida vahendeid tõlketöö parandamiseks. Loodame, et järgmise aasta võistlusel saame kõnelda juba nende jõupingutuste kasust.

J. RÄHESOO

Ratsanikud — K. ORMUSE linoollõige

Kuidas läks?

(Algus 1. lk.)

tähelepanu pöörata peamisele, s. o. õppetööle.

Majanduseaduskonna I kursuse üliõpilased said 17 väga head, 26 head, 28 rahuldavat ja 2 mitterahuldavat hinnet, II kursus 32 väga head, 48 head, 19 rahuldavat ja 3 mitterahuldavat hinnet, III kursus 40 väga head, 51 head, 7 rahuldavat ja 1 mitterahuldava hinde, IV kursus 31 väga head, 31 head, 15 rahuldavat ja 11 mitterahuldavat hinnet, V kursus 43 väga head, 16 head ja 2 rahuldavat hinnet. Eriti halvaks kujunes olukord kaubandusharu IV kursusel, kus esines 13 rahuldavat ja 7 mitterahuldavat hinnet. Nähtavasti arvasid mõned üliõpilased, et käesoleval semestril pikemaajalisele palgalisele praktikale minnes pole vaja ennast enam pingutada, sest stipendiumi ei saa ja praktikal makstakse palka sõltumatult hinnetest õppetöös. Ainult väga headele õppinud üliõpilastest tuleb esile tõsta üliõpilasi A. Isotamme (II k.), E. Mardistet ja U. Ottist (III k.).

Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaan H. MIIDLA.

Kõige paremini sooritasid eksamid viienda kursuse üliõpilased, isegi paremini kui mullu. Teaduskonna murelapseks osutusid aga geoloogiaosakonna I kursus ja bioloogiaosakonna I kursus, kus mitterahuldavate hinnete hulk on lihtsalt lubamatult suur. Näiteks on geoloogiaosakonna esimesel kursusel mitterahuldavate protsent 64. Kõik noored on tööstaažiga, mitmel on seljataga sõjaväeteenistus. Keskkoolis õpitust on palju ununenud, mistõttu kõrgem matemaatika ja keemia osutusid raskeks.

Bioloogiaosakonna kolmandal kursusel oli väga raske eksamisessioon. Tuli sooritada neli eksamit, neist eriti rasked on inimese anatoomia ja histoloogia ning keemia. Viienda eksami lükkasime edasi ja see sooritatakse kevadsemestri kestel.

Kolmanda kursuse bioloogide ja geograafide eksamitulemustele avaldas halba mõju ka suur nädalane õppekoormus semestri jooksul. Palju oli arvestusi, ka diferentseeritud arvestusi, mis jäid liiga eksamieelsele perioodile ja mistõttu eksamisessiooni ajal pinge kujunes liiga suureks. Mitterahuldavaid hindeid oli vähe, kuid üldiselt andis väsimus end eksamitulemustes siiski tunda.

Väga hästi sooritasid eksamid E. Hermaküla geoloogiaosakonna teiselt kursuselt, E. Pärnamägi geograafiaosakonna teiselt kursuselt, A.-L. Sõmermaa ja J. Simisker bioloogiaosakonna viiendalt kursuselt ja paljud teised.

Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan L. ERINGSON.

Jah, eksamisessioon kulges sel aastal paremini kui mullu. See tulenes järgnevatest asjaoludest: üliõpilased töötasid tõsisemalt; enamikus olid semestrilised eksamid; loengukursused lõpetati mõnevõrra varem, mille tõttu jäi rohkem aega arvestuste sooritamiseks; kursustel, kus oli rohkem eksameid, pikendasime sessiooni kuni 29. jaanuarini jne., jne. Oluline on muidugi märkida ka seda, et möödunud semestril olime sunnitud eksmatrikuleerima terve rea halva õppeedukusega üliõpilasi. Suurema üliõpilaste arvu juures vähenes tunduvalt mitterahuldavate hinnete arv, 91 üliõpilast sooritas kõik eksamid ainult hindele «väga hea» (möödunud aastal 74). Meeldiv on märkida, et õppetöö esirinnas sammub meie kõige suurem osakond — eesti filoloogid (kusjuures parimaks rühmaks osutus neil kolmas kursus). Neile järgnevad lääne filoloogid. Halvaks kujunenud traditsiooni kohaselt «platseerus» endiselt viimasele kohale vene keele ja kirjanduse osakond. Halvemini kui möödunud aastal lõpetas eksamisessiooni ajaloo-osakond. Nende kahe osakonna õppekomisjonidel ja komsomoliorganisatsioonidel tuleb veel palju ära teha õppetöö parandamiseks.

Kogu teaduskonna ulatuses osutus kõige raskemaks «pähkliks» endiselt filosoofia ajalugu — mitterahuldavaid hindeid saadi kõigis neljas osakonnas. Vene filoloogidel oli seekord komistuskiviks vene kirjanduse ajalugu ja mitmed I kursuse ajaloolased ei suutnud sooritada eksamit arheoloogia alustes.

AGITAATORID!

Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna agitaatorite ühine nõupidamine on **täna kell 16** keemiahoone ringauditooriumis.

Tartu Riiklik Ülikool 3

Kehakultuurist ja spordist ülikoolis

(Algus 2. lk.)

kandus nendelt üle mõnedele meie väga heasüdamlikele dekaanidele ja õppejõududele. Küsimust ei saa lahendada kehakultuuri väljakärpimise teel. See oleks täiesti väär. Kõigis ainetes peame tõstma kvalitatiivset külge, et iga õppeainet enam meisterlikumalt õpetada, väiksema ajakuluga, või nagu poliitökonoomias öeldakse — tõsta tööviljakust.

Ühiselamute ümbruses tuleks luua võrk- ja korvpalli ning tenniseväljakud, talvel uisutee, hommikvõimlemine käima panna. Basseinide ehitamine tuleb tõsiselt käsile võtta.

Dots. F. Kudu. *Peame parandama töövorme. Uued programmid on üleliiduliselt väljatöötamisel. Rakendamisel on uus põhimõte, mille kohaselt kehalist kasvatust tahetakse siduda professionaalse ettevalmistusega. Geograafidele, geoloogidele tuleb õpetada matkasporti, ratsutamist, ujumist jms., arstidele ravikehakultuuri jne.*

Hommikvõimlemine on vajalik, kuid sellega me kehalise täiuslikkuseni ei jõua.

Oleks tarvis meie ühist pedagoogilist rinnet, sest üliõpilaste päevarežiimiga ei ole kõik korras. Valitsevad boheemlaslikud meeleolud, mis kanduvad üle ka noortele õppejõududele. Levimas on seisukoht, et vaimsel alal töötaja peab töötama öösel. Suitsetamisele ja alkoholitarvitamisele ei anta küllaldaselt vastulööke. Ülikooli ajaleht ei täida selles osas oma ülesannet.

Õpetatud Nõukogu kriipsutas kokkuvõtvalt veelkord alla kehalise kasvatuse vajadust ja **otsustas** pidada soovitavaks võimaldada III ja IV kursuse üldrühmade üliõpilastel sooritada arvestus kehalise kasvatuse alal iga semestri algul ette. Kes seda võimalust ei kasuta, teevad seda semestri lõpul, kasutades kateedri poolt pakutavaid fakultatiivtunde oma kehaliste võimete tõstmiseks. Üliõpilasel, kes on kasutanud kõiki pakutud võimalusi fakultatiivtundide näol, kuid sellest hoolimata ei ole suuteline täitma arvestuse nõudeid, vähendada viimaseid õppejõu äranägemise järgi.

Kehalise kasvatuse tundide taset tuleb tõsta, viia need läbi emotsionaalselt ja vaheldusrikkalt.

Pidada vajalikuks ühiselamutes range päevakorra sisseseadmist, millega on kindlustatud täielik öörahu alates kella 23-st ja ühine äratus kell 7. Keelata suitsetamine üliõpilaste magamisruumides, määrates kindlaks teatud suitsetamiskohad.

Ühiselamute juurde rajada mänguväljakuid ja korrastada vanu. Ehitada lõpuni ujula.

Arstlikku teenindamist tuleb parandada, kasutades selleks vajaduse korral Arstiteaduskonna vanemate kursuste üliõpilasi. Kehalisest kasvatusest vabastatud ja terviseriketega üliõpilastele ravikehakultuuri läbiviimiseks töötada välja vastavad kavad. Üliõpilaste tervisliku seisundi uurimisele pöörata senisest enam tähelepanu. Kehakultuuriosakonnal hoolitseda, et kõigis akadeemilistes gruppides oleksid kehakultuurientusiastidest tootmisvõimlemise instruktorid. Tunniplaanide koostamisel pidada võimaluse korral silmas kehalise kasvatuse tundide asetamist tööpäeva lõpupoole.

Parandada ja soodustada õppejõudude ja teenistujate hulgas läbiviidavat kehakultuurialast tegevust.

*

Sellega lõpetame diskussiooni. Loodame, et kogu meie ülikooli kollektiiv juhindub otsuses väljendatud õigetest seisukohtadest. Mis puutub toimetusse saabunud uutesse konkreetsetesse ettepanekutesse, siis saadame nad asjaomastele instantsidele edasi. Ühtlasi avaldame soovi, et sama innuga võetaks edaspidi sõna ka meie üliõpilaste erialase ettevalmistuse küsimustes.

PREEMIAID

ÜLIÕPILASTE TEADUSLIKE TÖÖDE VABARIIKLIKU KONKURSI VÕITJATELE

Kolmanda preemiaga autasustati:

- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi T. TANIMÄED, M. SAKSI ja V. EOMÕISA töö eest «Negatiivselt ioniseeritud hapniku toimest kronaksimeetrilistele näitajatele ja naha temperatuurile poliomüeliidi taastumisperioodi ravis».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi H. KAARMAT ja E.-M. REMMELIT töö eest «Radioonmäelograafia ja epidurograafia spinaalsete protsesside diognostikas».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast H. HANI töö eest «Pulsilaine levimiskiirusest ja mõningatest biokeemilistest testidest ateroskleroosihaigetel».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast A. PAJU töö eest «Platoost ja selle ületamisest».**

Tõsta esile järgmiste üliõpilaste teaduslike tööde autoreid:

- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast H. ILSJANI töö eest «Пьесы эстонских авторов на сценах братских республик».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast L. HENKI töö eest «Lihula rajooni «Oktoobri» kolhoosi areng aastail 1951—1960».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast T. LEHTMETSA töö eest «Eesti epigramm aastail 1917—1960».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast A. ILVEST töö eest «Käsitöö- ja rõivastusalane sõnavara vadja keeles».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast V. KRAAVI töö eest «Piiskaerosoolide laengu ja suuruse määramisest».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast K. MERILOT töö eest «Isikliku omandiõiguse kaitse vindikatsioonilise hagiga».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast J. KIRIKALI töö eest «Süü nõukogude tsiviilõiguses».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast I.-K. KIRIST töö eest «Töötülide lahendamisel tehtud otsuste täitmise kord».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast R. LAINAST töö eest «Tartu Linna Ehitusvalitsuse ehitus-montaažitööd 1960. aastal ja teid nende parandamiseks».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast Ü. ROOMAT töö eest «Tartu Riikliku Ülikooli kapitaalehitus 1950—1960. a. ja selle edasise arengu perspektiivid».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi S. MIHKLAT ja M. KADARPIKKU töö eest «Asendirefleksi tähtsusest vasoregulatsioonihäirete diagnoosimisel».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi K. NOORT ja P.-J. KINKU töö eest «Naha vabaplastika tulemused katseloomade kiiritamise korral».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi M. ARUSAART ja L. VISNAPUUD töö eest «Hamba periapikaalsete põletikkude ravist elektroforeesiga».**
- **Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast A. TEART töö eest «Suusaspordi taseme tõstmise võimalustest ja tingimustest Saaremaal».**

Uue verstaposti juures

Ajaloo-Keeleteaduskonna neljandate kursuste üliõpilaste elu võttis sel nädalal senisest erineva ilme. Eile astusime esimest korda praktikantidena üle kooliläve. 11 eesti filoloogi sõitsid Rakverre, et praktiseerida Internaatkoolis ja I Keskkoolis. Pooled vene filoloogidest on praktikal Otepää Internaatkoolis ja Keskkoolis. Teised viibivad kuu aega kodulinna õpilaste keskel.

Praktikale läksid ka viiendate kursuste geograafid, bioloogid, füüsikud ja matemaatikud. Mõned neist siirdusid Alatskivile ja Rakverre. Üldse on praktikante 160 ja 9 erialalt. Nad tegutsevad 30 grupis.

Kolmapäeval olime aulas sissejuhataval seminaril. Et me koolis end enam-vähem koduselt tunneksime, anti teele kaasa hulk tarkusi. Kõnelesid õppejõud A. Elango, J. Püttsepp, B. Nedzvetski, K. Indre ja J. Pilt.

Ees on palju mitmekesiseid toiminguid. Abi ootavad koolide kommunistlikud noored ja pioneerid. III ja VII Keskkoolis aitame ette valmistada ülelinnalist koolinoorte õhtut teemal «Kas sa oled kommunismiehitaja või pealtvaataja?». Abistame komsomoli linnakomiteed ühiskondlike elukutsete koolide organiseerimisel. Palju oskust nõuab pioneerikoonduste sisustamine.

Möndagi saavad praktikandid ära teha kooliruumide esteetilisel kujundamisel. Kõige rohkem aga valmistab peavalu liiklusmäärustiku selgitamine õpilastele.

Püüame kõigega toime tulla. Eesmärk on saada heaks õpetajaks.

J. ELLEN

Uudne seminar

TRÜ pedagoogikakateeder organiseeris vabariigi koolide õpetajatele seminari, mille eesmärgiks on rakendada neid teaduslikule uurimistööle kasvatusküsimuste alal ja valmistada võimekamaid neist ette aspirantuuri astumiseks. Sektsioone on kolm: kasvatusraskuste, töökasvatuse ja õpilaste iseseisva töö küsimuste alal. Osa võtma registreerus 47 õpetajat.

5.—6. veebruarini oli Tartus seminari esimene istung, millest peale asjaosaliste võtsid osa ka ENSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi ja Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi esindajad.

Kuulati H. Liimetsa, I. Undi, H. Kurmi, A. Elango, V. Haameri ja M. Jaaguse ettekandeid pedagoogika-alase uurimistöö metoodikast. Igale osavõtjale anti konkreetne teema aasta jooksul läbi töötada.

Järgmine istung on planeeritud 9. ja 10. novembrile. Seminarist osavõtjad räägivad ettekannetes oma uurimistöö esialgsetest tulemustest.

K. LEPP

Erikursus patopsühholoogias

Käesoleval kevadsemestril, algusega 13. veebruaril, organiseeritakse asjast huvitatuile, eriti pedagoogika, psühholoogia ja metoodika alale spetsialiseeruvatele aspirantidele ja üliõpilastele ning üliõpilaste pedagoogilise ettevalmistusega seotud õppejõududele fakultatiivne erikursus patopsühholoogias. Loengud peetakse teisipäeviti kl. 17—19 pedagoogikaauditooriumis (V. Kingissepa tn. 12). Lektoriks on dots. J. Saarma psühhiaatriakateedrist.

TRÜ pedagoogikakateeder

Võtke eeskuju!

Ernest Hemingway'le esitati kord küsimus tema sisutiheda ja napisõnalise stiili saladuse kohta. Kirjanik vastas: «Asi on väga lihtne. Ma kirjutan ühel jalal seistes. Selline pingutav asend ja sellest tingitud väsimustunne sunnivadki lühidalt väljenduma. Kui seejärel hakkan kirjutatut redigeerima, istun mugavasti tugitoolis, sest see asend võimaldab kõik selle maha kriipsutada, mis on liigne.»

INTERVJUU

Valmistume valimisteks

Seoses lähenevate NSV Liidu Ülemnõukogu valimistega pöördus meie toimetus Tartu Riikliku Ülikooli šeflusaluse agitpunkti nr. 2 juhtkonna poole rea küsimustega.

Agitpunkti tööks on kõigepealt tarvis ruume. Kuidas on sellega?

Ülikool eraldas agitpunktile nr. 2 keemiahoones asuva 3. auditooriumi. Tänu majandusosakonna seltsimeeste aktiivsusele ja tähelepanule sisustati agitpunkti ruum eeskujulikult juba 17. jaanuariks. Praegu toimub veel näitliku agitatsiooni uuendamine ja ruumide lõplik kujundamine.

Mida võiksite öelda agitaatorite tegevuse kohta?

Et üliõpilased moodustavad meie agitaatorite põhikaadri, siis takistas õppevaheaeg nende aktiivset töölerakendamist. Küll aga tegutsesid valveagitaatorid ja agitbrigadirid. Praegu on lõpule jõudmas tööpiirkondade jaotamine ning tööülesannete täpsustamine. Meie šeffideks on Ajaloo-Keele- ja Füüsika-Matemaatikateaduskond. Agitaatoreid on meil 180. Täna toimub nende instrueerimine.

Missugused on agitpunkti tegevuse perspektiivplaanid?

Lisaks vestlustele ja loengutele valijate kodudes on meil kavas läbi viia kaks suurt küsimuste-vastuste õhtut tervishoiu ja elamuehituse alalt. Loomulikult anname valijatele konsultatsiooni, organiseerime kohtumisi rea meie linna juhtivate seltsimeestega, sealhulgas Tartu Riikliku Ülikooli teadlastega, viime läbi loengvestlusi jne.

Omaette lõigu meie tegevuses moodustavad agitaatorite õppused ning valijate nimekirja koostamine ning täpsustamine.

Ja lõpuks. Agitpunkti tegevuse edukus, meie eeskujulik side elanikkonnaga nii valimiste eel kui ka valimiste ajal sõltub suurel määral asjalikust ja kohusetundlikust tööst nende seltsimeeste poolt, kes on ülikooli kollektiivist suunatud abistama agitpunkti juhtkonda ja valimiskomisjoni, eelkõige muidugi agitaatorite tööst.

SPORT

mõni mägi on su oskuste jaoks liiga kõrge, siis harjuta esialgu tasapisi madalamatel — muidu võivad murdunud suusad tunnistada su valesti kasutatud

Talv ja suusatamine

Iga tõsimeelse põhjamaalase süda rõõmustas, kui lumi maha tuli. Eriti käib see aga suusatajate kohta, kel möödunud-aastane «must» talv on veel hästi meeles. Lumepuudus on suusatamisele kahjuks, eks seda suurem on entusiasm nüüd.

Suuskade jaoks on talv ja kel on suusad, see saab kõikjale. Talvel pääseb suuskadega põllule ja metsa, mäe peale ja mäe alla (kui mäest alla lastal), ka üle jõe, mille kaldad uisutajate tegevusvälja piiravad. Kui sul on julgust ja oskust, laskud sa õnnelikult, kui on ainult julgust, ootavad mäe all elamused kukkumise näol. Ainult kui entusiasmi, ja see pole enam positiivne elamus.

Talvel on suuri ja väikesi suusatajaid kõik kohad täis. Ja on kindel, et nende hulgas pole ühtki, kellele suusad on vägisi alla pandud, kes vägisi linnast välja saadetud või mõnest mäest vastu enda tahtmist alla laskuma lükatud, nagu näivad arvavat mõned nelja nädalatunni tagaleinajad, kes vist on unustanud, mida tähendab värske õhk, lumine mets või lumi kraa vahel. Suusatajaid tuleb juurdegi. Soomes polevat inimest, kes ei suusata. Mis oleks selles loomuvastast, kui meil oleks samuti?

M. LOO

Ülikoolil oma hokiväljak

Hiljuti valmis TRÜ sõudebaasi juures ülikooli spordiklubi hokiväljak. Väljaku ehitamise initsiaatoriks ja suurema osa tegeliku töö tegijaks oli TRÜ sõudetreener Erich Seiler. Peale barjääridega varustatud normaalsuurusega hokiväljaku on selle ümber ka ringrada, mida saavad treeninguiks kasutada kiirusisutajad. Uisutajate arvates on jää kvaliteet hea. Väljakul on peetud juba mitu hokivõistlust. Neil päevil avatakse väljak liuväljana ka üldiseks kasutamiseks. Väljak radiofitseeritakse muusika transleerimiseks ja õhtutundideks seatakse sisse valgustus.

P. VEIMAT

INGLISMAA.

«Saja komitee» üleskutset järgides kogunesid sajad Inglise rahuvõitlejad demonstratsioonile, et protestida kahe Ühendriikide aatomipommitajate baasi asutamise vastu. Londoni üliõpilased alustasid istumisstreiki USA õhujõudude peakorteri ees Ruislipis. Meeleavaldajate eemaldamiseks saabusid kohale suured Inglise politseijõud. Üle tuhande meeleavaldaja võeti kinni.

Uusi teatmeteoseid

TRÜ TEADUSLIKUS RAAMATUKOGUS

Библиография опубликованных научных работ по дерматовенерологии сотрудников Казахского научно-исследовательского кожно-венерологического института и кафедры кожно-венерических болезней Казгосмединститута. Alma-Ata 1960. 55 lk., 758 nimetust.

Библиография по экономике советской торговли за 1959 и 1960 годы. Moskva 1961. 16 lk., 222 nimetust.

Каталог сборников документов, изданных архивными учреждениями СССР (1917—1960). Moskva 1961. 112 lk., 631 nimetust.

Рассеяние света и инфракрасная спектроскопия. Библиографический указатель 1928—1940. Moskva 1961. 452 lk., 4618 nimetust.

Семиязычный ядерный словарь. (Англо-русско-французско-испанско-итальянско-голландско-немецкий). Moskva 1961. 462 lk., ligi 4000 terminit.

К. М. Султанов. Краткий палеонтологический словарь. Bakuu 1961. 210 lk.

J. Vallinkoski, H. Schauman, Suomen historiallinen bibliografia. (1544—1900). Helsinki 1961. 571 lk., 8734 nimetust.

Subject Guide to Books in Print (An index to the Publishers' Trade list annual 1960). New York 1960. 1649 lk.

Books in Print (An author-title-series index to the Publishers' Trade list annual 1960). New York 1960. 2050 lk.

Täna kell 19 on ülikooli kinolektooriumis (Vanemuise tn. 46) sm. U. Polisinski loeng

«SOTSIALISMILEERI MAADE MAJANDUSLIK KOOSTÖÖ».

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise 46) annab teisipäeval, 13. veebruaril kell 19 JURIIDILIST KONSULTATSIOONI sm. J. PULK.

Filmid «Esmakordselt areenil», «Pimeduse vastu» ja «Otsingute teel».

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 243. MB 01348

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 16. VEEBRUARIL 1962

Nr. 4 (509)

XV aastakäik

Meie delegaat kongressile

Kohusetundlik, sõbralik, teeb oma tööd märkamatult, kuid tulemusterikkalt, õpib hästi, vabal ajal laulab kooris — selline on Luule Visnapuu, eesti filoloogia III kursuse üliõpilane, ELKNÜ XI kongressist osavõtnu.

Ta on tagasihoidlik ja vaikne, nii vähemalt paistab esialgsel kohtumisel. Kuid seda ei ütle tema kohta kindlasti tema väikesed sõbrad, pioneerid. Tema oli üks neist, kes aitas panna alust üliõpilaste ja pioneeride sidemetele, kasutades seejuures oma kogemusi ülikooliajale eelnenud pioneerijuhitööst.

Luule Visnapuu valiti ka Moskvas toimuva ÜLKNÜ XIV kongressi delegaadiks.

Aspirantuurist ja aspirantidest

Aspirantuur on kvalifitseeritud kaadrite peamiseks ettevalmistamise viisiks kõrgemates õppeasutustes. Aspirantide õigest valikust, nende töö õigest suunamisest, teadlasele ja õppejõule vajalike omaduste väljakujundamisest sõltub oluliselt meie ülikooli (osalt ka vabariigi teiste teaduslike asutuste) tulevik. Sellepärast on aspirantuurikùsimus olnud Füüsika-Matemaatikateaduskonna parteiorganisatsiooni töös kesksel kohal. Teaduskonna parteibüroo, dekanaadi ja kateedrite pideva tähelepanu tõttu on aspirantuur viimasel paaril aastal tugevnenud. Aspirantuuri komplekteerimisel on aluseks võetud isikute tööalased ja poliitilised omadused. Aspirantuuri on suunatud terve rida kateedrite paremaid töötajaid. Suurem osa aspirante töötab oma erialal tõsise huviga, oskab tööd väitekirja kallal otstarbekohaselt organiseerida ja siduda seda pedagoogilise ja ühiskondlik-poliitilise tegevusega. Kommunistide osatähtsus aspirantide seas on pidevalt kasvanud. Praegu on teaduskonna kahekümne seitsmest aspirandist kuus kommunisti. Kommunistid kuuluvad aspirantide paremiku hulka: vaatamata aktiivsele osavõtule ühiskondlikust tööst tulevad nad üldiselt edukalt toime miinimumeksamite sooritamisega ja väitekirjade ettevalmistamisega.

Positiivne üldpilt ei tohi varjata aspirantuuri töös esinevaid puudujääke. Nendest räägitigi teaduskonna parteiorganisatsiooni üldkoosolekul, mis oli pühendatud aspirantuuri komplekteerimisele ja aspirantide tööle. Järgnevalt ongi lühidalt vaadeldud mõningaid parteikoosolekul ülestõstetud probleeme, mis võiksid huvi pakkuda ka teistele teaduskondadele.

1. Üliõpilaste töökasvatuses esinevad puudused kajastuvad otseselt aspirantuuris. Halle ja ilmetuid üliõpilasi, kellest kirjutas prof. A. D. Aleksandrov, pääseb meil pärast ülikooli lõpetamist ka aspirantuuri. Juhendajad ja kateedrijuhatajad on tihtipeale teadlikud aspirandi-kandidaadi keskpärasest võimekusest, tema piiratud huvist teaduse vastu, ükskõiksusest poliitilistes küsimustes. Aspirandi kohad aga tuleb täita ja nii satuvad aspirantuuri väheperspektiivsed noored. Neid pole õnneks küll palju, kuid peamiselt nende arvele tulevad aspirantuurist väljalangemised või aspirantuuri dissertatsioonita lõpetamised. Tuleks pühendada kogu jõud üliõpilaste kommunistliku töössesuhtumise kasvatamisele, loova huvi kasvatamisele oma eriala vastu. Siis tugevneks ka aspirantuur.

2. Mis peaks aspirandi tegevuses olema peamine? Muidugi töö oma erialal, väitekirja koostamine. See asjaolu on kahjuks isegi liiga iseendastmõistetav, nii et temast ei peeta vajalikuks eraldi rääkida ja meelde tuletada aspirandile lisaülesannete andmisel. Nii mõnigi aspirant on tegev kõikjal: ühiskondlikus töös, teaduse populariseerimisel, pedagoogilises töös, seejuures on ta ka aktiivne sportlane, hea isetegevuslane. Ei saa olla midagi selle vastu, kui aspirant aktiivselt lööb kaasa kõikidel elualadel, kui see ei killustaks teda ega takistaks vajalikul määral süvenemast oma dissertatsioonitöösse, kui selle all ei kannataks väitekirja sisukus ja selle õigeaegne valmimine. Niisiis peaksid parteigrupid passiivsete aspirantide kaasatõmbamise kõrval ühiskondlikult kasulikule tegevusele tähelepanu pöörama seni aktiivselt tegutsenud aspirantide lisakoormuse reguleerimisele.

3. Seni on vähe tähelepanu pööratud aspirantuurile täppisteaduste õpetamise metoodikas. Vähe sellest, et ülikoolil lasub vastutusrikas kohustus ette valmistada pedagooge vabariigi keskkoolidele, ka teaduse õpetamise metoodilised alused kõrgemates õppeasutustes ootavad kvalifitseeritud uurijaid. Raske on olukord eriti füüsikaosakonnas, kus ei ole veel suudetud õigesti organiseerida kvalifitseeritud õppejõudude ettevalmistamist õpetamise metoodika alal. Välja selgitada andekad, pedagoogiliste võimetega, laia poliitilise silmaringiga noored, kes oleksid huvitatud õppemetoodilisest tööst, luua isiklik kontakt meie maa juhtivate pedagoogiliste uurimisasutustega temaatika ja juhendajate saamiseks — sellised esmased ülesanded püstitas parteikoosolek füüsikaosakonna parteigrupi ees.

4. Paljudele aspirantidele peab aspirantuur andma vajaliku pedagoogilise ettevalmistuse tööks kõrgemas õppeasutuses. See ettevalmistus jääb nõrgaks, kui ta piirdub kahe kohustusliku loenguga. Mitmed teaduskonna kateedrid on omal algatusel suurendanud aspirandi pedagoogilise töö mahtu selliselt, et iga pedagoogilise töö kogemusteta aspirant loeb aspirandiajal tervikuna väikese loengukursuse. Seda algatust tuleks igati toetada.

5. Üheks olulisemaks raskuseks aspirantide ja ka õppejõudude teaduslikus töös on kahtlemata kirjanduse hankimine. TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondid on uue välismaise perioodilise kirjanduse, käsiraamatute ja õpikute osas matemaatika, füüsika ja keemia alal äärmiselt vaesed. Raamatukogu töötajate vastutulelikkust kasutades tellivad meie aspirandid ja õppejõud hulgaliselt kirjandust teistest raamatukogudest. Selline kirjanduse hankimise viis on aga riigile küllalt kulukas ja vähe operatiivne. Kirjanduse küsimus on muutunud sedavõrd aktuaalseks, et võiks ära öelda mõnegi uue aparaadi taotlusest, kui sellest vabanenud raha eest oleks võimalik tellida ajakirju raamatukogule.

V. PAST,
Füüsika-Matemaatikateaduskonna parteibüroo liige

Saadikukandidaadiks on sm. F. Klement

9. veebruaril esitasid TRÜ õppejõud, teenistujad ja üliõpilased oma kandidaadi NSVL Ülemnõukogu Rahvuste Nõukogu valimisringkonda nr. 372.

E. Matrov tegi ettepaneku esitada meie kandidaadiks NLKP Keskkomitee sekretär ja NSVL Ministrite Nõukogu esimees N. S. Hruštšov. Tema ettepanekut toetasid A. Perk ja L. Võhandu.

Teiseks kandidaadiks esitas K. Rebane meie ülikooli rektori NLKP liikme prof. F. Klementi. Sm. Klementi kandidatuuri toetuseks võtsid sõna M. Kask, K. Rägo, P. Vihalem ja E. Laugaste.

Et sm. N. S. Hruštšov andis nõusoleku kandideerimiseks Moskva linna Kalinini valimisringkonnas, siis jäi prof. F. Klement valimisringkonnas nr. 372 ainsaks kandidaadiks. Käesoleva nädala keskel andis sm. Klement oma nõusoleku kandideerimiseks ja valimisringkonna nr. 372 komisjon registreeris ta NSVL Ülemnõukogu Rahvuste Nõukogu saadikukandidaadiks.

T. PAAT

TRÜ PARTEIKOMITEES

Ülikooli parteikomitee kuulas teisipäeval ära õppeosakonna ülema sm. U. Saagi informatsiooni talvise eksamisessiooni tulemustest. Võrreldes eelmise õppeaasta talvise sessiooniga oli seekord mõnevõrra vähenenud «väga heade» ja «mitterahuldavate» hinnete osa, samavõrra suurenes «heade» ja «rahuldavate» osatähtsus. Kõigil esimese järgu ja meistersportlastel (eksameid andsid 91) on ülikooli keskmisest kõrgem õppeedukus. Suhteliselt parem õppeedukus oli Ajaloo-Keeleteaduskonnas, Õigus-Majandusteaduskonnas, kehakultuuriosakonnas, tõsist paranemist oli märgata Füüsika-Matemaatikateaduskonnas. Madalam õppeedukus on noorematel kursustel (eriti esimesel). Tõsisemat töössesuhtumist võib märgata tööstaažiga üliõpilaste juures. Endiselt on palju «mitterahuldavaid» hindeid anorgaanilises keemias (raviosakonna ja stomatoloogiaosakonna I k.), samuti pole paranemist dialektilise materialismi alal (raviosakonna ja stomatoloogiaosakonna III k.).

Komitee arutas ka ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» tööd ja võttis ses küsimuses vastu otsuse.

KUIDAS LÄKS?

Arstiteaduskonna prodekaan M. KASK.

Eksamisessioon Arstiteaduskonnas kulges üldjoontes samuti nagu eelmisel õppeaastal. Esimesel ja teisel kursusel annab endiselt tunda varasem puudulik ettevalmistus keemias ja füüsikas, mis on suureks takistuseks nende ainete õpetamisel ülikoolis. Tänapäeva arstiteaduse taseme juures ei saa arstide kutsealane tegevus olla rahuldav, kui neil puuduvad küllaltki head teadmised füüsikas ja keemias. Raviasutustes kasutatakse palju diagnostilisi ja ka raviks tarvilikke aparaate, mille rakendamine nõuab nende tundmist, samuti ei ole võimalik biokeemia küsimustest aru saada, kui ei tunta küllaldaselt anorgaanilist ja orgaanilist keemiat.

Selle ja eelmiste eksamisessioonide tulemuste analüüsist jääb mulje, et meie võtame ülikooli vastu ikkagi palju selliseid noori, kes ei ole suutelised ülikoolis õppima. Halva õppeedukuse tõttu tuleb igal aastal eksmatrikuleerida ligi 30 üliõpilast. Nähtavasti tuleb seda «sorteerimist» senisest paremini teha esimese kahe kursuse vältel. Et seda küllalt hästi ei tehtud, nähtub selle eksamisessiooni andmetest — kolmandal kursusel ei suutnud tervelt 70 raviosakonna üliõpilast nõutavaid eksameid õiendada, neist 11 said mitterahuldava hinde kahes ja 2 isegi kolmes aines.

Endiselt on üheks eksamisessioonide edu vähendavaks momendiks eksamiaine mehhaaniline omandamine ehk «tuupimine». Küllalt palju üliõpilasi ei ole suutelised iseseisvalt töötama. Näiteks mikrobioloogia alal on üliõpilastel kasutada ajakohane õpik, loengute konspektid ja hea praktikumijuhend, kuid neid materjale ei osatud kasutada, sest 42 üliõpilast said selles aines mitterahuldava hinde.

Arstiteaduskonnas liialdati senini mitut liiki kontrolltöödega, mis segavalt mõjutasid üliõpilaste rahulikku, süsteemikindlat tööd. Need kontrolltööd on sisuliselt enamasti «mikroeksamid». Mikroloengutest oleme pea täielikult vabanenud, ka mikroeksamite arvu on Arstiteaduskond vähendanud ja vähendab käesoleval semestril veelgi. Ei ole ju õige üliõpilasi kogu semestri vältel ühest eksamipalavikust teise paisata.

Õppetöö korraldamise ja teadmiste kontrollimise edasise parandamisega loodame järgnevatel eksamisessioonidel paremaid tulemusi saavutada.

Kehakultuuriosakonnast vastas sm. O. ILUS.

Talvine sessioon kehakultuuriosakonnas toimus normaalselt. Raskemana tundusid eksamid esimesele kursusele, sest puhtaid «viiemehi» on seal ainult üks, Helle Kaalep. Mitterahuldavaid hindeid on kahel üliõpilasel (keemias ja pedagoogika ajaloos). Viimased ained on ka eelmistel aastatel olnud I kursuse üliõpilastele komistuskiviks.

Kehakultuuriosakonna teisel kursusel pole ühtegi mitterahuldavat ja kursus on paremuselt teine kommunistliku grupi nimetust taotleva III kursuse järel. Kolmas kursus tegi eksamid väga tublilt, mitte ühtegi eksamit ei sooritatud hindele «mitterahuldav» ja «rahuldav» ning kahekümne kolmest üliõpilasest said 11 üliõpilast ainult väga häid hindeid.

Juristid on praktikal

Pärast eksameid, 1. detsembril algas Õigusteaduskonna IV kursusel menetluspraktika, mis hakkab nüüd lõpule jõudma. Praktika toimub Tartu, Tallinna ja Elva prokuratuuri ning miilitsaorganeis, täitevkomiteedes, notariaalkontorites ning rahvakohtuis. Nii näiteks on A. Uusna, R. Küttim ja A. Uustalu praktikal Tallinnas, E. Müür, L. Kukk, E. Tiirik, J. Napa, L. Muuli Tartus jne. Pika, 12-nädalase praktika kestel peab iga üliõpilane põhjalikult tundma õppima kõigi asutuste struktuuri ja funktsioone, töö vorme ja meetodeid.

Et olime juba varem, teisel kursusel praktikal viibinud, siis toimus tutvumine asutuste tööga kiiresti. Peagi võis näha üht või teist üliõpilast pead murdmas mitmesuguste probleemide kallal. Et aga probleemidest ei tuleks puudus, siis andsid juhendajad juba praktika algul igale üliõpilasele rea küsimusi iseseisvaks lahendamiseks. Näiteks tuli prokuratuuris osa võtta kodanike poolt esitatud kaebuste ja avalduste lahendamisest, koostada mitmesuguseid määrusi, süüdistuskokkuvõtteid, kontrollida asutuste poolt antavate õiguslike aktide seaduslikkust jne. Rahvakohtus seevastu tuli tutvuda kohtutäituri ülesannetega, osa võtta kohtuistungeist, muidugi mitte kohtunikuna, sest kohtunikud on rahva poolt valitavad ning üliõpilastel puudub võimalus rahvakohtuniku osas praktiseerida.

Iga üliõpilane peab praktika jooksul teostama kohtupraktika üldistust. Nii näiteks J. Napa üldistas kuritahtliku huligaansuse esinemise juhte Tartu linnas 1961. aastal. Selgus, et noorte poolt toimepandud kuritegudest moodustab suure osa kuritahtlik huligaansus. 90% kuritegudest on toime pandud joobnud olekus. Rõõmustav on aga fakt, et nende hulgas polnud ühtegi TRÜ üliõpilast.

Kui küsida tulevastelt juristidelt, kuidas praktika läheb, siis saame vaid ühe vastuse — hästi. Heaks kordaminekuks aitab palju kaasa see, et töö on huvitav, mitmekesine, et meisse praktikal hästi suhtutakse. Ja ehkki vahel juhtub, et töö ei lõpe ettenähtud ajal, vaid kell 10 õhtul, ei nurise keegi seepärast, sest juristi elukutse on juba selline, kus alati ei saa kinni pidada kindlatest kellaaegadest, kui kaalul on inimese tulevik või elu.

Üliõpilastel on ka pretensioone praktika osas: programm on suur, kuid aega jääb napiks. Nii näiteks tuleb täitevkomitees 12 päeva jooksul tutvuda kõigi täitevkomitee osakondade ja komisjonide tööga, viibida istungeil, osa võtta istungite ettevalmistamisest jne.

Praktiliselt aga kujuneb olukord selliseks, et kui põhjalikult täita programmis püstitatud ülesandeid, siis on kaheteistkümnest päevast siiski vähe, sest näiteks osakondi on Tartu Linna Täitevkomitees 13.

Samuti oleks hea, kui juristidele õpetataks ülikoolis masinakirja, sest näiteks prokuratuuris peab iga jurist seda oskama.

Jah, praktika on varsti läbi ja siis algab vaheaeg. Paljude probleemidega tuli kokku puutuda praktika jooksul, ning on tahtmine, et neid probleeme ei arutataks mitte ainult miilitsas, prokuratuuris või kohtus, vaid et nende arutamisega tegeleks kogu ühiskond, et kaoksid meie ühiskonnas veel esinevad väärnähtused, et ei esineks kuritegevust, et inimene oleks inimesele sõber.

V. PIIRMANN,
Õigusteaduskonna IV kursuse komsomolisekretär

Täna algab valijate nimekirjade kontrollimine. Kõik ülikooli kollektiivi liikmed, tulge kontrollima oma nimesid.

ÜLIKOOLI Õpetatud Nõukogus

Möödunud reedel toimus TRÜ Õpetatud Nõukogu koosolek. Esimesena oli päevakorras dots. A. Miti ettekanne töö organiseerimisest Füüsika-Matemaatikateaduskonnas. A. Mitt rääkis uue, füüsika ja matemaatika pedagooge ettevalmistava osakonna ametlikust rajamisest. Sisuliselt eksisteeris see juba varem, tänu õppejõudude omaalgatusele.

Et suurendada üliõpilaste iseseisvust ja vastutustunnet, lastakse neil organiseerida üritusi. Samuti laieneb õppekomisjonide tegevusväli. Üliõpilaste distsipliini hindamine ja muidugi ka vastutus selle eest langeb nüüd suuremalt jaolt neile.

Valusaks küsimuseks on sagedane väljalangemine halva õppeedukuse tõttu. Käesoleval õppeaastal on 13 inimest 38-st eksmatrikuleeritud just nimelt sel põhjusel.

Arutati ka 1962. aasta eelarvet ja remonditööde korraldamist ning kinnitati Õpetatud Nõukogu tööplaan selleks semestriks.

M. SAAT

Keeleteaduslik mõttevahetus Moskvas

24. jaanuarist kuni 27. jaanuarini toimus Moskvas NSVL Teaduste Akadeemia Keeleteaduse Instituudi korraldusel mõttevahetus keele süsteemsuse kohta. Nelja päeva jooksul kuulati seitset ettekannet ja arvukalt sõnavõtte. Esinemised kinnitasid, et juhtivad keeleteadlased peavad keelt märkide süsteemiks, mis teenindab ühiskonda suhtlemisvahendina. Kuidas aga käsitada süsteemi ja struktuuri? Kas keeles valitsevad tasapinnad? Mis on seosed ja suhted keeles? — nende küsimuste üle vaieldi palju ja innukalt.

Konverents näitas veel kord, et meil keeleteaduses on toimunud murrang ning strukturalistlikust keeleteadusest võetakse üle kõik see, mis on edasiviiv ja kasulik. Eredate mõtteavaldustega esinesid prof. T. P. Lomtjev, prof. V. N. Jartseva, Leningradi loogik G. P. Sedrovitski ja teised. Uue suuna vastu astusid üksnes kaks teadlast, leidmata kuulajaskonnalt toetust.

Konverentsist tegi kokkuvõtte akadeemik B. A. Serebrennikov, märkides, et konverents ei lahendanud kõiki ülestõstetud probleeme, ent sellest hoolimata oli ta vajalik, sest suunati tähelepanu lõikudele, mida on iga keele seisukohalt tarvis uurida eri keeleteaduslikes keskustes.

Konverentsil esitatud mõtetest kõneldakse lähemalt üldkeeleteaduse ringis.

E. VÄÄRI

TEADUS kujuneb tootlikuks jõuks

NLKP XXII kongressi järgedes

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm pöörab suurt tähelepanu teaduslike uurimistööde laiendamisele ja süvendamisele ning teaduse saavutuste ühiskondliku tootmise praktikasse juurutamisele. Uues tehnikas ja töömeetodites kehastudes võimaldab teadus tohutut tööviljakuse tõusu kõigil tootmistegevuse aladel. Mõned kujukad näited selle kohta.

100 aastat ei ole ajaloos pikk aeg. Ometi on selle aja vältel saavutatud enamikul põhilistel inimtegevuse aladel teaduse rakendamise teel selline tööviljakuse tõus, millega ei ole võrreldav vastav areng kogu varasema ajaloo vältel. Malmitootmisel kulutatakse tänapäeval vahetut inimtööd 50—100 korda vähem kui 100 aasta eest. Ühe tonni toiduteravilja tootmiseks kulus 117 inimtööpäeva, praegu aga 20—25 korda vähem. Kui arvestada raudteetranspordi praegust mahtu, siis oleks vaarisade viisil — hobuvooridega vedades vaja 2 korda rohkem voorimehi, kui on üldse meie maal inimesi.

Käesoleval sajandil on õige oluliselt muutunud teaduse ja tootmise vahekord. See muutus sotsialistliku ühiskonna tingimustes, kommunismi ehitamise ajastul on sedalaadi, et järjest enam kaob teaduse ja materiaalse tootmise vastandlikkus. Tulevikus ei saa enam rääkida teaduse «rakendamisest» tootmises (vähemalt osa teadusharude suhtes), sest teaduslik ja tootmisalane tegevus moodustavad orgaanilise terviku. NLKP programmis on see objektiivne ajalooline tendents fikseeritud uue teoreetilise seisukohana: «Teadus muutub täiel määral otseseks tootlikuks jõuks».

Sellist seisukohta on avaldatud varemgi, näiteks Bernali raamatus «Teadus ühiskonna ajaloos», nõukogude majandusteadlase akadeemik Strumilini mõnedes töödes jne. Üldiselt on aga marksistlikus teoorias seni teadust käsitletud kui ühiskondliku teadvuse vormi, s. t. kui vaimset nähtust. Ei ole kahtlust, et teadus oma teoreetilises aspektis osutubki nimelt ühiskondliku teadvuse vormiks, olles sõltuv ühiskondlikust olemisest ja tootmisest kui ühest selle osast. Marx ja Engels koondasid oma tähelepanu antud küsimuses just sellele, kuidas teadus sõltub tootmisest. Seda tingis vajadus põhjendada materialistlikku ajalookäsitlust, võidelda ajaloo, seejuures ka teaduse ajaloo idealistliku mõistmise vastu.

Selle uurimine, kuidas tootmine ise teadusest sõltub, ei olnud tol ajal aktuaalne kas või juba seepärast, et loodusteadus oli oma tohutus enamuses puhtakadeemiline. Igatahes ei olnud tal tööstuse ja põllumajanduse suhtes kaugeltki sellist revolutsioneerivat osa nagu tänapäeval. Tolle aja teadus ei väljunud oma olulises osas ülikoolide seinte vahelt. Sellised teadusliku uurimise asutused, mis oleksid vahetult tegelnud tootmisalaste probleemide uurimisega, teaduse edusammude alustel uue tehnika plaanipärase väljatöötamisega, puudusid sel ajal hoopiski. See ala oli omaette nokitsevate leidurite-entusiastide tööpõlluks. «Teadus teaduse pärast» oli tol ajal harilikuks loosungiks ning sedalaadi teadlane nagu professor Gottlieb «Arrowsmithis» teadusemehe ideaaliks. Öeldu ei puuduta mitte kõiki Marxi kaasaegseid või varasemaid teadlasi, kuid siiski enamikku. Teaduse tagasimõju tootmisele oli õige nõrk ja mitte otsene, vaid vähendatud. Teadus kui potentsiaalne vaimne jõud muutus ühiskondliku tootmise materiaalseks jõuks ainult niivõrd, kuivõrd ta leidis kehastamist uues tehnikas. Marx tundis suurt huvi kõigi selliste teaduslike tööde vastu, mis tõotasid kiiret progressi tootmises. Näiteks jälgis ta hoolikalt Marcel Deprez' töid elektrienergia ülekandmise alal kauge maa taha.

On selge, et kui teadus oleks ainuüksi ühiskondliku teadvuse vorm, siis ta ei saaks kuidagi muutuda tootlikuks jõuks. See tähendaks, et vaimne nähtus osutub primaarseks ja määravaks materiaalse suhtes. Asi on aga selles, et teadus on keerukas ühiskondlik nähtus, mille sisu ei ammendu tema kui ühiskondliku teadvuse vormi funktsiooniga. Teaduslik töö ei ole puhtvaimne tegevus. Ta hõlmab laboratoorse uurimise, vaatluse ja mitmesuguse mastaabiga (sealhulgas ka tööstusliku) eksperimendi. Teadusel on seega ka praktiline külg, mille kaudu ta ühiskondliku tootmisega otseselt seondub. Teaduslik tegevus on inimkonna ühiskondlik-ajaloolise praktika vormiks, ilma temata ei ole võimalik looduse ümberkujundamine ja allutamine inimese vajadustele.

Kaasaega iseloomustab teadusliku uurimistöö ja praktilise tootmistegevuse lähenemine ja osalt — kokkukasvamine. Inseneride, tehnikute ja tööliste kõrvale kerkib tootmise vahetu osalisena teadlane; teaduslik uurimistöö saab tööstusliku tootmise vahetuks ja oluliseks lüliks. Teaduslikud uurimisasutused ja -grupid liituvad suurte ettevõtetega. Nii luuakse alus kogu tootmise süsteemi ümberkujundamiseks kõige ratsionaalsemal, teaduslikul alusel; traditsioonilised empiirilised meetodid jäävad järjest enam tagaplaanile. Teadlane, kes töötab eksperimentaaltsehhis, tehase laboratooriumis jne. on ühtaegu tegev nii teaduse vaimses kui praktilis-rakenduslikus sfääris, s. t. ta on otsene osaline ka tootmistegevuses. Ikka enam ja enam täidab teadus vahetuid tootmisülesandeid. «Teadus muutub praegusel ajal järk-järgult omapäraseмaks tööstusharuks», kirjutasid akadeemikud S. A. Hristianovitš, M. A. Lavrentjev ja S. A. Lebedev. (Vt. ajaleht «Pravda» 14. veebruaril 1956). Tõepoolest, nii mõnelgi alal on juba praegu teaduslikul tegevusel tootmistöö tähendus (ja ka vastupidi). Aatomireaktori juhtimisel on inseneri ja tehnikuga käsikäes teadlane (kusjuures kõik kolm võivad esineda samas isikus). Elektronarvutusmasina juhtimise programmeerimiskülg on sageli loov teaduslik töö. Teiselt poolt võib see töö aga esineda kui tootmistegevus, sest masin ise võib nende operatsioonide täitjaks olla, mida varem tegi inimtööjõud.

Tulevikutehas — see on tehasinstituut, sovhoos või kolhoos, on aga samal ajal ka mingil määral uurimisasutuseks, mis töötab tihedas seoses ja koordinatsioonis kesksete uurimisasutustega. Teaduse muutumisel vahetuks tootlikuks jõuks kasvab tunduvalt uurimistööde juhtimise ja koordineerimise osatähtsus. Oskus asjatundlikult eraldada peamist teisejärgulisest teaduslike tööde planeerimisel hoiab ära teaduse irdumise tegelikkuse vajadustest, mille vastu sügava argumentatsiooni ja suure kirglikkusega astus oma hiljutistes esinemistes välja sm. N. S. Hruštšov. Ka teaduse planeerimise valdkonnas, nagu kõikjal mujalgi, peab mõtlema dialektiliselt: nii praktika, tootmise vajadustest irdumine kui ka selle vastand, kitsas praktitsism ja perspektiivi kaotamine, selle mittearvestamine, et tänase päeva teadus on suurel määral homne tootlik jõud, on võõrad marksismileninismi vaimule. Sügavalt väljendas tootmise ja teaduse orgaanilise kokkukasvamise idee suur nõukogude füüsik Vavilov: «On vaja, et meie instituudid ja laboratooriumid teaksid hästi teed tehastesse ja mitte ainult direktorikabinettidesse, vaid ka tsehhidesse. Ka vastupidine tee peab hästi teada olema inseneridele, tehnoloogidele ja eesrindlikele töölistele.»

Teaduse tootlikuks jõuks muutumise protsessiga käib käsikäes rida teisi suuri ühiskondlikke muutusi, ennekõike vaimse ja füüsilise töö olulise erinevuse kadumine, nende ratsionaalne ühendamine. Iga kommunistliku ühiskonna liige hakkab ühel või teisel määral tegelema nii materiaalsete kui vaimsete väärtuste loomisega.

L. VALT

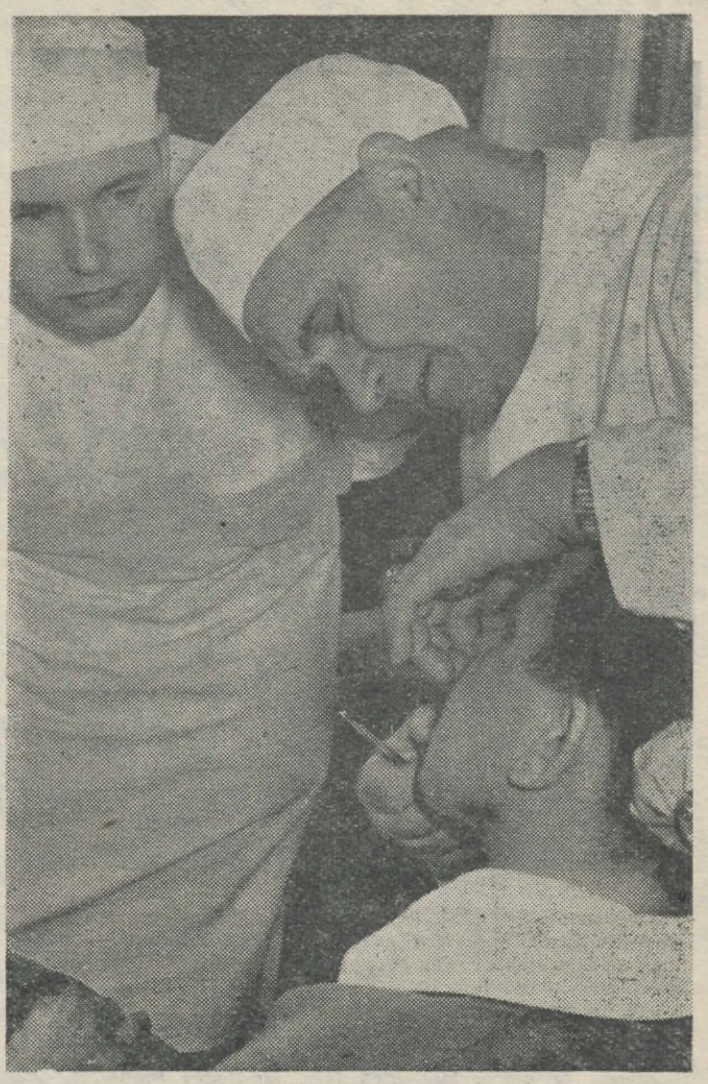

Professor V. HIIE 60-aastane

Aastad ütlevad nii vähe: 1921—26 ülikool, pärast seda 6 aastat tööd üldkirurgias, siis kaks aastat stipendiaadina Viinis, lühemad täiendusmatkad Soome, Rootsi, Saksamaale. Seejärel jälle töö Tartus praktilise arstina ning õppejõuna. 1944. a. saab ta kirurgia-stomatoloogia kateedri esimeseks juhatajaks, 1945. a. loob Eestis esimese näolõualuu kirurgia osakonna Maarjamõisa kliinikusse. Tema juurde saadetakse haigeid kogu Eestist, seni kui tema assistendid Grossthal ja Saluri Tallinna tööle asuvad. Ta organiseerib Vabariikliku Stomatoloogide Seltsi, on Arstiteaduskonna redkolleegiumi esimees.

Aastad lähevad ja nüüd on juba aasta 1962. Kes oskab näha nende aastanumbrite taha? Võõrale pilgule on ainult aimatav suur, raske ja huvitav töö, mis tegi prof. V. Hiie nimekaks arstiks.

Aga: arst on õieti see, kes ei oska endast rääkida, kes räägib oma patsientidest, nimetutest võõrastest inimestest, kes on saanud ta elu sisuks.

Prof. V. Hiie räägib näo-lõualuu kirurgiast. Kui palju tehakse tema juures näokasvajate — hea- ja pahaloomuliste — operatsioone. Sageli on need rasked operatsioonid. Mõnda neist ei oska kaasaegne arstiteadus lõpetada veel edukalt. Vaikne võitlus käib palatites, operatsioonitubades. Kuid tihti jääks kirurgi võit poolikuks ja haiglast lahkuks vigase, moonutatud näoga inimene. Et seda kunagi ei juhtuks, tegeleb prof. V. Hiie väga palju plastiliste operatsioonidega. Rikutud või hävinenud näoluud asendatakse roietega, tehakse pehmeplastikat rasvkoega ja kosmeetilist plastikat. Vigastatud näole saab anda uued kulmud, uued silmalaud. Need pole tühised asjad.

Inimese elu hinnaks on tema töö. Prof. Hiie töö kohta küsige nendelt, keda ta aidanud on — tema patsientidelt.

M. REMMEL

Luuleõhtust . . .

Esmaspäeval oli meie aula tulvil luule- ja muusikasõpru, tavalisi kontserdikülastajaid. Pole liialdatud, kui öelda, et nende hulgas oli ka üsna palju uudishimulikke — on ju sellised õhtud meil veel küllaltki haruldased.

Millised muljed siis viidi kaasa lahkudes?

Kindlasti ei unune niipea D. Vaarandi «Hirošima lendur», J. Krossi «Saun», katkend «Tõest ja õigusest» Voldemar Panso esituses, J. Liivi luulepõimik Ines Parkerilt ja U. Lahe «Vestlus rahvustervikust» Tõnu Aava esituses. Meeldiv oli kuulda Kalju Rästast, Ines Rannapit.

Kahtlemata soovis iga kontserdikülastaja, et selliseid õhtuid oleks sagedamini. Kuid selle sooviga kerkivad ehk esile ka mõningad pretensioonid. Oleks tahtnud kuulda mitmekesisemat repertuaari. On muidugi loomulik, et ühe õhtu kavva ei mahu ju mingi läbilõige kõikide aegade ja rahvaste luulest.

Kas ei võiks kaaluda mõtet edaspidi sellistel õhtutel kuulda rohkem temaatilisi tervikuid, mis oleksid seotud muusikaga? Kõige kuuldu eest külastaja palav tänu.

I. MADISSOO

Külastasime arhiivi

Riigi ja õiguse ajaloo ning teooria ring käis ekskursioonil ENSV Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis. Ekskursantidele jutustati, et arhiivis säilitatakse materjale, mis Eesti territooriumil on välja antud 1240.—1917. aastani. Selliste ühikute üldarv on 2,5 milj. Tutvuti veel hoidlate ja fotolaboratooriumiga, kus valmistatakse mikrofilme dokumentidest.

A. PAASMA

Milvi Haljasmaa (vasakul) ja Helle Kaalep õpivad mõlemad kehaerialal. M. Haljasmaa lõpetab käesoleval aastal, H. Kaalepile on see alles esimeseks üliкoolis. Ühine on neile aga aktiivsus ja kaasalöömine igal pool ning ainult «väga headega» lõppenud eksamisessioon.

H. RÄTSEPA tekst ja foto

2 Tartu Riiklik Ülikool

„Romantikud"

19. ja 20. jaanuaril näidati Ülikoolis telefilmi «Romantikud», mille valmissaamises on Tallinna Televisioonistuudio kõrval vähemal või suuremal määral süüdi ka osa meie kollektiivi liikmeid. Alustame käesolevaga arvamustevahetust nähtu üle. Sissejuhatuseks avaldame mõtteid pärast filmi vaatamist toimunud arutelult.

Õppeprorektor E.-L. Mikkelsaar.

Õppeprorektoril on alati võimalus koos üliõpilastega kas millegi üle rõõmu tunda või milleski pettuda. Tänasel juhul ma tunnen rõõmu sellest esimesest üliõpilaskonna kaastegevusel valminud filmist. Kõigepealt tahaksin märkida, et romantika, mis antud filmis on esile toodud, on tõesti reaalne romantika, seda esineb meil ülikoolis ja see esines ka filmis algusest kuni lõpuni. See on hea romantika, selles mõttes on film hea.

Muidugi on aga igal heal ka varjukiljed. Kuid küsimus ei seisa mitte selles, et hakata arutama tehnilisi küsimusi, vaid selles, et filmi mõttekäik, meie elu peegeldus, on antud edasi õigesti.

TRÜ parteikomitee sekretär U. Polisinski:

Kohvikustseen ei ole õnnestunud, sest see ei loo õiget muljet sellest asutusest. Ei oleks häda, kui see oleks vaid episood, kuid see on sisse toodud «püssina», mis hiljem teeb «pauku», nimelt stseenis, kus Noormees valis, mida ta tegema peab. Sellest on käesoleval juhul tehtud süžeed kandev moment. Kuid lahendus kannatab, sest inimeses tekkis ümberhinnang vastukaaluks sellele, mida ta nägi kohvikus.

Tegelikult niisugust vastukaalu meie kohvikus ei ole. Põhilised meeleolud ja rahvas, kes seal käib, on teistsugune.

Tundub, et mõnda stseeni on venitatud selleks, et film oleks täismetraažiline. Noormees oleks võinud tütarlast süles kanda mitte 50 m, vaid 5 m. Samuti pikalt on näidatud metsavaheteed ja seda, kuidas lained ristamisi jooksevad. See väsitab. On tarvis enam värskust ja seda, et hästi valitud moment ära ei kuluks liiga tiheda kordumise tõttu.

Film on selle teenistuses, et rõhutada töökasvatust ja selles mõttes on film õige.

NLKP ajaloo kateedri juhataja J. Jakobson:

Tahaksin tänada seda loomingulist kollektiivi, kes üllatas meid oma püsivuse, tahtekindluse ja küllaltki suure loomingulise eduga.

Ma ei tahaks peatuda filmi tehnilisel küljel, see vajab läbimõtlemist. Tuleb arvesse võtta, et kollektiiv, kes asus selle raske ülesande täitmisele, ei pretendeerinud sellele, et luua kõikide aegade kõige ületamatumat kunstiteost.

Tahaksin tähelepanu juhtida sellele, et meie endi kätega, ühiskondlikel alustel hakatakse tegutsema niisugusel kunstialal, nagu filmikunst. Meie ajakirjandus on seni sisendanud teadmise, et filmikunst, see on eri liik kunsti, millega ei saa hakkama ka kõik professionaalsed näitlejad. Tänane film näitab, et sellega saavad hakkama üliõpilased, meie harilikud nõukogude kodanikud. Kunsti loojaks hakkab rahvas ise. Ülikool on siin nagu pioneeriks ja selles mõttes on film teretulnud saavutus. See on sündmus, mille üle tuleb rõõmu tunda, sest film annab tõetruult edasi kõige põhilisema meie üliõpilaskollektiivi elus.

Siin on muidugi tehnilisi puudusi, mille likvideerimine kahtlemata tõstab filmi omadusi. On kohti, mis tunduvad kunstliku paisutamisena, nagu jalutamine tule ääres olemine, üksikute nägude näitamine jne. Tundub, et seda on tehtud selleks, et paisutada filmi täismetraažiliseks. Kui osa niisuguseid kohti välja lõigata, oleks film muidugi kompaktsem.

Assistent U. Siiman:

On väga meeldiv näha filmi, kunstiteost üliõpilastest ja peab avaldama tänu Televisioonistuudiole selle eest, et nad võtsid niisuguse keeruka ja raske ülesande lahendada.

Erakordselt hea oli operaatori töö.

Stsenaariumis on küll palju värskeid ja huvitavaid mõtteid, kuid valitseb siiski süžeelise liini nõrkus.

Tundub, et peategelastega on tahetud anda üldistust. Kuid see noormees on juhuslikult ülikooli sattunud ja tegelikkuses ei leidu meie üliõpilaskollektiivis inimest, kes oleks selline ebaüliõpilaslik kuju.

Tegelaste keel on vulgaarne.

Lilaldatud on ka vaimukustega. Tegelased ei räägi muud kui teravmeelsusi. See kõik jätab otsitud mulje, millega ei tahaks rahul olla.

Oleksime tahtnud näha üliõpilaste osa ehitustel teistsugusena. Praegusel kujul oli see otsitud tegevus. Üldse jääb mulje, et need ei olegi üliõpilased, vaid rohkem

Komsomolikomitee sekretär tundus olevat vaevalt 20-aastane, ei andnud mõõtu välja. Ma ei tea, miks valiti niisugune osataltja.

RT «Vanemuine» peanäitejuht K. Ird:

Kuidas tuleb filmi suhtuda, kas kui mingisugusesse omaalgatuslikku isetegevuslikku üritusse või on siin midagi professionaalset? Teame, et Televisioonistuudio filmid valmivad materiaalselt isetegevusliku teatri tingimustes. Aga mäletan ka «Näitleja Jolleri» puhul, et need tingimused ei olnud takistuseks väga tõsiselt võetava ja minu arvates parima eesti kunstilise filmi loomiseks. Aga «Romantikute» puhul on minu mulje järgi jäädud «Perekond Männarditele» lähemale kui «Näitleja Jollerile».

Suur osa siinsest auditooriumist hakkas naerma, kui öeldi, et mõnedel üliõpilastel on ka konspektid suvistel töödel kaasas. Nähtavasti on neid siiski vähe. Aga no pannud siis üks niisugune erand sisse, kellel oleks konspekt kaasas olnud! See erand oleks võib-olla tüüpilisem olnud filmi üliõpilastest. Kuid praegusel juhul on nad lihtsalt naljavennad, eriti üks nende hulgast, kes esineb mitmesuguste vanasõnade ja kõnekäändudega.

Ma ei ole stsenaariumi lugenud, kuid tundub, et ta on trafaretne, ja see on alati halb kunstis. Ka näitlejate mäng on väga nõrk.

Operaatori tööst on räägitud. See on väga huvitav ja see oleks väga hea olnud, filmi oleks see suurel määral kaunistanud, tema esteetilist mõju tõstnud, kui kõik muu oleks olnud ka korras.

Üliõpilane R. Saluri:

Filmis on meisterlikult žongleeritud operaatorivõtetega, kuid seejuures küllaltki kulunud ja suure trafaretsusega. Võib-olla liiga julgelt on pandud kõlama alltekst.

Igas kunstilises filmis peab olema mingi kulminatsioon, aga siin filmis ei ole kulminatsiooni, pinge tõusu.

Nimetaksin veel üht arvamust, mis ei kuulu mulle. Väga edukalt

(Järg 4. lk.)

Sa nimetu...

Ka geeniuse tuhat salmi
su nime edasi ei annaks.
Kes suudaks kodukandi talvi
päev-päevalt paberile panna?

Kord raskeid tuiske langeb kaela,
tuul kiusab mind kui saatus santi.
Kord rõõm on suur — kui selgind taevast
ma jälle leian Suure Vankri.

On sula ajal mõte sume —
kui laulaks ritsik heinasaadus.
Teist, viluvõitu eesti suved,
nii vähe on ju osa saadud!

On kevadised hallad, rahe,
on orased — need igihaljad,
on vaiksed õhtud põlluvahel
ja heinaliste laulud-naljad.

On sügisel kombainivura,
on kuivatite suitsu õhus.
Paar tulisilmi pidusumas
mul üles kütab vererõhu.

On valgus, mille poole püüda,
on töö ja kogu rahva rada...
Kuid mida kodumaaks siis hüüda,
mis sõnu siin küll tarvitada?

Mis mehel vere hoiab keeva
ja kallim on kui naise suudlus?
Sa nimetu...
Ent sinust eemal
mul õhustki vist tuleks puudu!

T. LEHTMETS

Kuhumata SÜLEGA

On valmis! Küpsenud on rukis!
Kui päiksesäraline meri
ta vallutab kõik künkanukid
ja külatee ja silmapiiri...
Läks autokoorem uudseteri —
teel lõhnab leivast ning
bensiinist.

Lööb miski helisema hinges
ja millelegi olen uhke, —
kui jookseks minus kõrgepinge
kumisedes
kolmes juhtmes.

T. LEHTMETS

1939

Isa pärandas mulle
kakskümmend aastat,
lõbusat naeru,
töömehe käed
ja kaks kotti kaeru.

Ema andis mul kaasa
kakskümmend aastat,
sooja südant sõprade vastu,
visadust mures
ja tühja tasku.

Ja korraga olin ma rikas —
rikkam kui Morgan, —
sest mul oli töömehe süda
ja töömehe käed,
et taguda töömehe õnne!

P. HEIN

VAHTANGOV JA „RÄTSEP ÕHK"

Mis on neil ühist? Mis annab aluse kõrvutada ühe huvitavama nõukogude teatrilavastaja nime Kitzberg-Oja jandiga, mille hiljuti lavastas «Vanemuises» Kaarel Ird?

Autorid on nimetanud «Rätsep Õhu» jandiks, näitekirjanduses üldiselt levinud terminoloogia järgi on ta vodevill, mida kõrvuti klassikalise tragöödiaga peetakse üheks raskemaks žanriks. Nõuab ta ju lavastajalt suurt fantaasiat ja head maitset, näitlejalt, et ta oleks ühtaegu koomik ja draamanäitleja, laulja, tantsija ning deklamaator. Vodevillis ei saa näitleja mängida iseennast, tegutseda üksnes põhimõtte järgi «mina antud olukorras», ta ei saa koguni kasutada kitsas mõttes realistlikke väljendusvahendeid.

Kes tunneb huvi teatrikunsti vastu, teab kindlasti üht-teist Stanislavski süsteemist, mis väga palju aitab näitlejat osa loomisel. Ent Stanislavski pseudojärglased, kasutades nn. läbielamiskunsti seaduspärasusi metafüüsiliselt, jõudsid kas naturalismini või olukorrani, kus näitlejad laval küll «elasid läbi», kuid hoopiski ei tegutsenud, nii et need keerulised tunded ei jõudnudki vaatajani. See ei vastanud revolutsioonijärgsele heroilisele, kirglikule ajale, uue teatripubliku vajadustele ja nõudmistele.

Neil aastatel tegutses Moskvas K. S. Stanislavski õpilane J. B. Vahtangov, keda kaasaegsed iseloomustasid kui erakordselt tugeva ajastutajuga kunstnikku. Mõistes kunsti missiooni oma ajal otsis ta ideid mõjuvaimalt väljendavat vormi. Isoleeritud läbielamiskunst muutis teatri vaesemaks, ühekülgseks (kammerlik-intiimne psühholoogitsemine). Vahtangov liitis sellega etendamiskunsti, teatraalsuse head küljed. Iseäranis nõuab teatraalsust komöödia, vodevill, sundides meeles pidama, et teatrikunstil on omad spetsiifilised väljendusvahendid ja ei tule mitte kopeerida fantaasiavaeselt igapäevast tegelikku elu.

Nõukogude kunsti iseloomustab žanride ning väljendusvahendite rohkus, mis tuleneb meie inimeste mitmekülgsusest. Me vajame tõsist mõttetööd nõudvat draamat, laiade pintslitõmmetega maalitud heroilist tragöödiat ja lõbusat, ülemeelikut vodevilli. Uut näidendit lavastades peab teater esitama endale küsimuse: mida annab see teos vaatajatele ja mida näitlejatele. Jant-vodevill «Rätsep Õhk» annab näitlejale võimaluse fantaseerida, olla ülemeelik ja õppida pidama selget piiri halva ning hea maitse vahel.

Ja kaasaegsele vaatajale?

Eks ole temas sotsiaalne idee — siin ju tutvustatakse kodanliku Eesti küla mitut ühiskonnakihti ning naerdakse välja tants kuldvasika ümber, mis algab Õhu rikastumisega. Varanduse-õnn on illusoorne, tõeline on õnn tööst. Eraomandi, mis võib rikkuda ka varem ausalt elanud inimest (Õhu juures vilksatab vahepeal võõraid toone), võime meie välja naerda terve ühiskonna terve huumoriga.

Ja näidendi üldine meeleolu, eks vasta see kaasajale — elurõõm, töörõõm!

«Rätsep Õhu» lavastuses on midagi vahtangovlikku. Sarnasust on ka C. Gozzi komöödia «Printsess Turandot» (see oli Vahtangovi parimaid lavastusi) ja «Rätsep Õhu» tegelaste funktsioonides. Esimeses neli traditsioonilist tegelast Itaalia maskikomöödiast (Commedia del'arte) seovad üksikuid pilte kupleedega ning intermeediumidega ja on ühtaegu ka näidendi tegelased. «Rätsep Õhus» on seitse rätsepat. Need on suurelt osalt toredad vodevillikujud. Nende rahvalikel viisidel lauldud kupleed ja liikumine on vahest lihtsalt mõttetud, ei ole otseselt seotud näidendi tegevusega ega mõtesta lahti ka rätsepate endi kujusid. Aga see loob meeleolu — sellise lõbusa, ülemeeliku, sest nende etteasted on lavastatud ning ette kantud suure fantaasiaga. Need seitse meest on nagu üks organism, kuid samas ka pisut individualiseeritud, selleks on kasutatud näitlejate füüsilist erinevust. Liikumises on saavutatud suur kergus, on isegi raske eraldada näitlejat-balletitantsijat sõnalavastustenäitlejast. Ning nad peavad kinni koomiku sisemise tõsiduse nõudest; piisaks sellest, et ühe hetke vältel teeks laval toimuv näitlejale endale nalja, kui see kaotaks oma mõju vaatajale.

«Naivsus, sundimatus, siirus, usk oletatavatesse olukordadesse on komöödianäitleja parimad liitlased,» kirjutas Vahtangovi õpilane R. Simonov. Need on ka nimiosa täitja Helend Peebu liitlasteks. Osa loomisel on ta muutnud hääle kõrgust, traditsiooni-kohaselt peab ta rätsepana lonkama; ta laulab, tantsib ja mängib viiulitki. Tema juures võib eriti tähele panna tugevama intensiivsusega reageerimist sündmustele, kui seda näeb ette tavalise käitumise loogika — ilma selleta aga ei sünni laval naljakas. Näiteks võib tuua stseeni, mis järgneb pärast võidu langemist tema piletile ja stseeni punase vooditekiga ning hiljem Veskimäe perenaisega. Viimane — Elo Tamul on suurepärane väikeses eesriide ees toimuvas stseenis — «Õh-õh-õhk-rätsep on hulluks läinud!» H. Peep paneb publiku kogu südamest naerma, ja tekitab täiesti märkamatute vahenditega momentselt tõsise meeleolu. Õhk loeb kirju. Kaks esimest on sellised, et me naerame isegi nende autorite nimekoomika üle, kolmanda kirja, mille üle nii kergesti võidaks naerda lihtsalt inertsist, loeb H. Peep ette täiesti vaiksele saalile. Piisab nähtavasti vaevumärgatavast intonatsioonimuutusest koos väikese muutusega kirja sõnastusviisis.

Liigutavalt ja koomiliselt mõjub rätsepa harjumuspärane laualeistumine, mis kunagi ei ole võte võtte pärast. Ent seitsme rätsepa puhul jääb paaril korral vajaka orgaanilisusest. Mõni liikumiskujund on nagu ette valmistatud etteaste, millel on algus ja lõpp. Kõige vähem rahuldab unenäostseen, kus liikumine on väga ühte nägu, ühte värvi, ka läheb laulutekst suures osas kaduma, nii et see suhteliselt pikk (näitlejale muidugi raske) stseen on igav.

Lavakujundus (M. Säre) on üldise lavastusliku mõtte teenistuses, teatraalselt tinglik. Huvitavalt «kosmiline», mõneti sümboolselt mõjuv on viimane, Õhu abiellumise pilt, mis toimub ilma dekoratsioonideta üksnes tervet horisonti katva stiliseeritud maastiku taustal.

Finaal algab hoogsalt ja leidlikult. Siin on kõige tugevamalt tunda lava neljanda seina hävitamist: pöördutakse vahetult vaatajate poole ja nimitegelased liiguvad läbi saali, et publik võiks andekaid näitlejaid näha palgest palgesse ja jätta nendega hüvasti.

Näidendi lavastas aastakümned tagasi Tallinna Töölisteater ning arvatavasti on sellest lavastusest saanud midagi traditsiooniliseks, kandunud üle ka praegusesse.

Võimalik, et «Rätsep Õhku» saaks lavastada veelgi suurema fantaasiaga, julgemalt, kuid ka praegusel kujul on see tore, teatraalne etendus ning pakub uut vaatajale ja näitlejale.

S. KASK

Fotodel stseenid lavastusest «Rätsep Õhk ja tema õnneloos».

Tartu Riiklik Ülikool 3

Pühapäeval oli klubis õppejõudude ja teenistujate kontsert.

Tore oli abielupaar Onnide esinemine omaloominguliste kandlelugudega, samuti Elmar ja Toivo Luhatsi mäng samadel pillidel. Luhatsite ettekandes sai publik kuulda ka võrdlemisi haruldaseks jäänud muusikariista — põispilli — lugusid. Majandusosakonna orkestri poolt esitatud paladest oli enamik päris hea ja puhtalt mängitud. Kõige parema mulje jättis eksperimentaalfüüsika kateedri õppejõu O. Saksa laul, eriti Bixio «Mamma» esitus.

See aga oli kõik. Ei ühtki deklamaatorit, ühtki ansamblit, ühtki tantsijat ega võimlejat. Kus olid meie kehakultuuriosakonna naistevõimlemise õppejõud, miks ei laulnud O. Prinits? Hiljem selgus, et kehakultuuriosakond on Käärikul, O. Prinits, H. Torim ja veel mõned teised, kes pidid esinema, olevat sõitnud Tallinna või kuhugi mujale. Kas aga sellises olukorras oli mõtet kontserti anda?

Miks nii?

Rahule ei võinud jääda ka teadustamisega. Nali, mis seda ainult olla tahab, kutsub esile vaid piinlikkusetunde.

Nende entusiasmi ja meisterlikkust, kes esinesid, tuleb hinnata, aga entusiaste peab olema rohkem, muidu pole mõtet puhkeõhtukontserti anda.

T. LUGU

ÕIENDUS

Ajalehe toimetuse ja dekanaadi süü tõttu on ajalehe eelmisesse numbrisse sattunud eksitav viga. Artiklis «Kuidas läks?» lugeda Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaani sõnavõtu esimene lõik järgmiselt:

Kõige paremini sooritasid eksamid viienda kursuse üliõpilased, isegi paremini kui mullu. Teaduskonna murelapseks osutus aga bioloogiaosakonna I kursus, kus mitterahuldavate hinnete hulk oli lubamatult suur. Näiteks on bioloogiaosakonna esimesel kursusel mitterahuldavate protsent 24. Osa noori on tööstaažiga. Keskkoolis õpitust on palju ununenud, mistõttu keemia osutus raskeks. Geoloogiaosakonna I kursuse üliõpilastel on läinud aga üpris hästi.

Meie kergejõustiklased

ENSV 1961. a. edetabelis

SPORT

NAISED

100 m jooks. 3—4. V. Maremäe 12,3. 8—9. L. Solomatina 12,5.

200 m jooks. 9—10. V. Maremäe 26,3.

400 m jooks. 5. L. Ruto 59,4. 6. L. Lipp 60,1.

800 m jooks. 2. L. Ruto 2.13,2. 6. A. Maalinn 2.23,4. 9. A. Ojassoo 2.26,7.

80 m tõkkejooks. 1. V. Maremäe 11,3. 8. I. Palm 12,3. 9—11. K. Kabin 12,4.

Kõrgushüpe. 8—14. I. Palm 1.50.

Kaugushüpe. 1. V. Maremäe 6.05. 3. L. Solomatina 5.67. 5. H. Kalam 5.54. 6. K. Kabin 5.51.

Kuulitõuge. 1. I. Helari 14.28. 8. V. Põldsam 12.70. 9. T. Tiitus 12.54.

Kettaheide. 10. T. Tiitus 40.51.

Odavise. 2. V. Põldsam 50.88.

Viievõistlus. 1. V. Maremäe 4278. 8. M. Haljasmaa 3832.

MEHED

100 m jooks. 3—4. E. Akkel 10,8. 5—6. K. Jurkatamm 10,9. 10—20. Jüri Kiho ja T. Lainevee 11,1.

200 m jooks. 1. E. Akkel 21,8. 3—4. K. Jurkatamm 22,3. 8. T. Lainevee 22,7. 9—10. Jüri Kiho 22,8.

400 m jooks. 3. E. Akkel 49,0. 5. T. Lainevee 49.8, 8—9. Jüri Kiho 50.3.

800 m jooks. 4. Jaan Kiho 1.54,2. 9—10. A. Kõverik 1.57,2.

1000 m jooks. 1. Jaan Kiho 2.29,7. 3. A. Nurmekivi 2.33,7. 5. B. Ommuk 2.34,5

1500 m jooks. 3—4. A. Nurmekivi 3.53,2. 8. Jaan Kiho 3,58,1. 10. B. Ommuk 4.00,3.

3000 m jooks. 2. A. Nurmekivi 8.30,8. 8. B. Ommuk 8.50,4.

5000 m jooks. 3. A. Nurmekivi 14.37,0. 8. B. Ommuk 15.12,6. 9. R. Tikk 15.14,0.

10 000 m jooksus, maratonis, 10 km käimises ja 20 km käimises pole ENSV edetabelis ühtegi sportlast TRÜ-st.

110 m tõkkejooks. 1. K. Jurkatamm 14,4.

200 m tõkkejooks. 1. K. Jurkatamm 23,9. 7. P. Laane 26,0.

400 m tõkkejooks. 3. P. Laane 55,0. 5. K. Jurkatamm 55,8. 10. P. Saare 58,7.

3000 m takistusjooks. 3. B. Ommuk 9.12,8.

Kõrgushüpe. 9—10. R. Aun 1.86.

Teivashüpe. 3. M. Kutman 3.95. 4—5. E. Annus 3.90. 6—8. T. Lepiku ja R. Aun 3.80.

Kaugushüpe. 1. E. Akkel 7.34. 2. P. Kivine 7.31. 4. H. Tilk 7.17. 5. R. Aun 7.15. 10—11. K. Jurkatamm 6.87.

Kolmikhüppes ja vasaraheites pole ENSV edetabelis ühtegi sportlast TRÜ-st.

Kuulitõuge. 3. K. Metsur 16.78. 6. J. Erm 15.31.

Kettaheide. 1. K. Metsur 56.74. 7. I. Sepp 46.44. 8. Erm 46.01.

Odavise. 1. M. Paama 81.01. 6. T. Merilo 66.96.

Kümnevõistlus. 2. R. Aun 6929. 3. H. Tilk 6589. 9. E. Annus 5021.

Eespooltoodud tabel on koostatud ENSV 1961. a. edetabeli põhjal. Peale tehniliste tulemuste kajastuvad tabelis ka TRÜ populaarsemad ja mahajäänumad spordialad. Spordiosakonna arvates on 1961. a. kergejõustiklased nr. 1 naistest V. Maremäe ja meestest K. Jurkatamm.

Mida arvate teie, leheluge jad?

Nendele, kes

taotlevad ühiskondliku loodusekaitseinspektori kvalifikatsiooni.

Konsultatsioonipunkt on avatud alates 12. veebruarist igal esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kella 19—21 (välja arvatud päevad, mil toimuvad ringi üldkoosolekud).

Konsultatsioonipunkt asub EPA hüdromelioratsioonikateedri auditooriumis nr. 3 Mitšurini tn. 32, II korrus (hoovipealne maja, sissekäik hoovist).

21. veebruaril on konsultatsioon botaanika-, zooloogia- ja jahindusalastes küsimustes (konsultandid ringi vilistlased V. Hein ja J. Naaber).

Õnnitleme

KARIN UIBOT

ja

PAUL-ERIK RUMMOT!

Kursusekaaslased

* * *

Palju õnne teile,

ENE AIDAK

ja

KOIT LEPIK!

III kursuse vene filoloogid ja V kursuse füüsikud

FAKTID NAERAVAD

Pariisis tuli Ferencz Liszti juurde keegi noor helilooja, et kuulda arvamust käsikirja kohta, mille ta suurele helimeistrile oli esitanud hinnangu andmiseks. F. Liszt ulatas partituuri tagasi sõnadega: «Teie töös on tõepoolest palju ilusat ja palju uut...». «Teie arvate seega, lugupeetud maestro...» kogeles noor «talent» õnnelikuna, Liszt aga jätkas: «Kahju ainult, et ilus ei ole mitte uus ja uus ei ole mitte ilus.»

* * *

Blaise Pascal, tuntud prantsuse füüsik, matemaatik ja filosoof 17. sajandist, lõpetas ühe oma kirja sõnadega: «Palun mind väga vabandada, et kiri sai nii pikk, sest kahjuks mul ei olnud aega kirjutada lühemalt.»

* * *

Enrico Carusolt küsis keegi noor, kuid endast juba väga heas arvamises olev laulja: «Kas Te märkasite, kuidas minu hääl eile õhtul saali täitis?» «Jah,» vastas tagasihoidlikkust armastav Caruso, «ma koguni nägin, kuidas suur osa publikust sellele ruumi tegi.»

SUUSAVÕILUD

Vellavere meelitab oma lumiste mäenõlvade ja orgudega.

A. TERASKI foto

„Romantikud"

(Algus 3. lk.)

oleks võinud see film olla ka tummfilm nende meisterlike võtete juures.

Üliõpilane J. Kaplinski:

Filmi võis kogu aeg vaadata, ei olnud kohti, mis oleksid tundunud trafaretsetena, sest kogu aeg oli midagi värsket.

Siin räägiti vulgaarsest keelest. Filmi keel oli võrdlemisi delikaatne ja mul ei ole pretensioone, võibolla ma siis ei kuulnud vulgaarseid sõnu. Aga ega film sliski ei peagi vist olema üliõpilastele eeskujuks sellest, kuidas emakeelt tarvitama peab.

Üldiselt on aga see film kiiduväärt ja teda tuleb igati tervitada!

Assistent V. Kraav:

Noormeest tuleb võtta kui negatiivset kangelast. Kuid mis on selles halba, kui ta vaid tüdruku pärast sõidab suurehitusele? Töö vastu pole tal ju sisuliselt midagi.

Nüüd helist. On huvitav kuulda igasugust kõrvaljuttu teise jutu sees, kuid filmis polnud seda kuulda. Segas ka see, et algusstseenis peahoone ees kogu mass tuli ühes suunas. Kahjuks ei olnud nende öeldud replikke võimalik kuulda. Stseenis, kus poiss viskus pikali, et näha, kuidas tütarlaps sellele reageerib, algas heli üsna valjult, kuid siis kadus ära. Need laused jäid segasteks.

Huvitav koht oli komsomolikomitees. See stseen oli tunduvalt erinev tavalisest. Tuima laua taga istumist siin ei olnud. Ja see oli palju reaalsem, elav.

Ka bussis laulmine oli tore, see polnud tavaline pilt, kus kõik vaatavad ühele poole ja laulavad.

Kuid kõige tähtsam on minu arvates siiski see, et ükski koht ega ükski tegelane filmis ei jätnud meid ükskõikseks.

Üliõpilane L. Mäll.

Mä tahaksin tuua esile võib-olla ühe aspekti, mida peaks kunstiteoste arutamisel kõige rohkem kasutama: tuleb arvestada seda, mis on kunstiteoses uut, ja seda, mis on seal vana.

Mis puutub sellesse filmi, siis võrreldes mõnede teiste meie varasemate filmidega on just siin suudetud lahti saada trafaretsusest.

Eelkõnelejad heitsid ette, et peategelane, Noormees, ei ole positiivne kangelane, vähemalt alguses mitte. Aga see oligi tore, kas saab midagi toredamat olla kui inimene muutub positiivseks? See on kõige selgem dialektika avaldus. Kui ta oleks juba alguses olnud positiivne, siis ei oleks olnud arengut.

See moment oli väga sügav, kus Pikk jookseb noormehele järele ning holab käes kaht labidat.

Tõstaksin esile veel ühe momendi, mis tundus üsnagi uudsena Eesti kinokunstis. See on nimelt muusikaline osa. Minu arvates võiksime seda muusikalist kujundust tälesti kordaläinuks lugeda.

Õpetaja 10. koolist:

Kõrvalseisjana ei saagi aru, et need on üliõpilased. Mis on neis üliõpilaslikku? Tööle suurehitustele läksid ka meie noored sovhoosidest, tehastest, kolhoosidest, täpselt samuti nad lõbutsesid seal, kuigi võib-olla nende sõnavara oli väiksem. Vaevalt nimetaksid nemad ekskavaatorit kaelkirjakuks, inimest toonekureks jne.

Noormehe ümberkasvamisest sain aru alles sõnavõttude põhjal. Ta oli raudteejaamas, ostis pileti ja tööle ei läinud. Kõik see ei jätnud muljet, et ta oleks ümber kasvanud.

Kõik selles filmis arenes nagu üks sile joon, tõusu ei olnud. Ka ümberkasvamist ei ole. Ei näinud ka üliõpilastele iseloomulikku olekut ega tööd, need võisid olla ka noored kuskilt mujalt.

Kunstiliseks filmiks seda ei saaks nimetada, see võib olla vaid isetegevuslik film. Niisugusest filmist, nagu «Hiiu pulmakombed» jäi midagi meelde, sellest filmist aga võib-olla ei ole nädala pärast enam midagi meeles.

Kirjanik P. Rummo:

Ma ei ütle, et oleksin filmiga vapustava elamuse saanud, kuid on selline hea, rõõmus ja helge tunne, kui seda filmi vaadata. Miks see film siiski meeldib, ei tea. Usun, et kõige enam on asi ikkagi selles, et see süžeeline trafarett, millest sm. Ird rääkis, on lahendatud.

Teiseks pean märkima, et on rõõm vaadata isetegevust sõna paremas mõttes, seda nooruslikku värskust, kus näeme küll, et näitlemisest tuleb puudus, kuid see siiski ei häiri, sest on tunne, et täpselt niisugused need inimesed on, nad mängivad iseennast. See on ääretu tõetruudus, elulisus. See, vähemalt mul, varjutab kõik pretensioonid. Ja selle eest tahaks tõesti öelda aitäh.

Eile vilksatas mu peas kahtlus, kuivõrd on see film ideelis-kasvatuslikust seisukohast elav just tänapäeval värskelt pärast uue, kommunismi ehitamise programmi vastuvõtmist. Minu arvates kõlab see siiski hästi ja seda just sellepärast, et ei ole midagi näpuga näidatud, alla kriipsutatud, nämmutatud, vaid kõik mõtted ja järeldused, mis vaatajal tekivad, peaksid viima veendumusele, et kui meil on niisugune noorsugu, küllap siis ka kommunismi ehitamine läheb kiiremini.

Sm. J. Feldbach:

Ma avaldan siiramat tänu filmi loojatele, filmis mängijatele ja ütlen, et film on hea.

Mulle meeldib filmis just üliõpilaste elurõõm, hea ja tänapäevalik suhtumine ellu, mis jääb kauaks kõlama. Siin öeldi, et nad ei olevatki nagu üliõpilased. Kas üliõpilastel peavad siis sarved peas ja saba taga olema? Need on noored, kes läksid entusiasmiga suurele tööle.

Kui tööprotsessi rohkem näidata, siis läheks film pikemaks. Praegusel kujul on see ilus kinonovell noortest ja puudustest, millest tuleb lahti saada.

Siin üks õpetaja ütles, et peategelane ei kasvanud ümber. Kas ta pidi teise naha saama? Aga mida ta mõtles filmi lõpus? — Ta mõtles kõigest, mida ta oli läbi elanud ja tema ümberkasvamine oli kõigile näha, kes seda näha tahtsid.

Filmi stsenaariumis esineb ütlematajätmisi. Siin on kaks ideed. Selle kahe idee võitlust oleks võinud paremini esile tuua. Üks idee, et elu mõte seisneb mõttetuses, oli Noormehe juures küllaltki aktiivne. Need ilusad mõtted aga, mis olid tütarlapsel ja teistel romantikutel, jäid välja ütlemata, pidime saalis ise mõtlema selle üle. Stsenaariumi koostaja oleks võinud siiski neid ka öelda. Näiteks tütarlapse vestlus noormehega. Noormees ütles, et elu mõte on mõttetuses, kuid kas siis tütarlapsel ei olnud oma seisukohti, ilusamaid, kenamaid, tugevamaid? Ta ütles vaid: «Miks sa räägid ikka mõttetusi?» See oli hinnang noormehe sõnadele, aga ta ei avaldanud oma seisukohta. Stsenaariumi autor oleks pidanud ütlema oma kena tõe tütarlapse suu läbi.

Öeldi, et pinget oli vähe. Mulle oli sellest pingest küllalt, sest jälgisin süžeed. Süžee on huvitavalt ja värskelt lahendatud. Film ei pannud «pudi» suhu. Sellest seisukohast on film uudne. Kui siin oleks trafaretist suudetud tälesti kõrvale hoida, siis oleksime pannud «5+», nüüd aga paneme «4+».

Saatemuusika oli antud hästi, see on filmile plussiks.

Teen sellise lõppkokkuvõtte: film kui esimene taoline katse väärib kiitust, väärib tänu.

Sm. R. Marvet:

Filmis on palju alliteksti. Ühe või teise stseeni õnnestumine oleneb alltekstist, muusikast ja näitlejate mängust. Ja kui mõnes osas see puudub, siis tehti see väga sageli teiste väljendusvahenditega tasa.

Mulle meeldis filmi muusikaline kujundus.

Üliõpilane H. Hellat:

Kogu filmikollektiivi kohta võib märkida, et arutletava filmi kollektiiv on maitse rikkumisest eemal. Meile jäetakse palju mõelda. Nii arvatakse, et oleme seesmiselt romantikud, oleme noored, oskame töötada ja armastada, oskame hinnata ka kaasinimest. Selles, kuidas seda tehakse, on loomingulise intelligentsi tundemärk. See on lihtsalt kole, kui kinos kõik kätte nämmutatakse, sest see kõik jätab külmaks. Aga kui siin kaks noort inimest lähevad läbi metsa valkusemuusika saatel, siis me elame ja tunneme kaasa, ja kui nad siis selsatuvad ja räägivad ekskavaatori all rumalaid sõnu, siis seegi meeldib. Meeldib seegi, kus pakutakse Eiffeli torni, kutsutakse lossi või pakutakse roosi. Kõik see meeldib.

Räägiti stsenaariumi trafaretsusest. Kas siin ei esine viga terminoloogias? Kas ei oleks õigem asendada sõna «trafaretne» sõnaga «lihtne»? Väga paljud on enne mind ütelnud, et tõeline kunst pääseb mõjule siis, kui ta on lihtne.

Kahjuks ei ole kõik siin viibivad isikud näinud «Näitleja Jollerit». Loodan, et see on paljude meie soov, et võiksime seda filmi veel näha kas siinsamas või mõnes teises Tartu kinos.

KONKURSI tähtaeg on 3. märts

TRÜ klubi juhatus pikendas klubi embleemi kavandite konkursi tähtaega kuni 3. märtsini.

Embleemi kavandid võib esitada klubisse, ametiühingukomiteesse, komsomolikomiteesse ja peahoone valvelauda.

Parimate kavandite autoreid autasustatakse. Konkursi tingimustest võite lugeda meie ajalehe 37. numbrist 15. detsembril 1961. a.

TRÜ kollektiivi liikmed!

Kasutage võimalust, et klubi embleem rahuldaks igati teie soove!

TRÜ klubi juhatus

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46), esineb teisipäeval 20. veebruaril kell 19 EKP Tartu Linnakomitee sekretär sm. V. Porõvkin ettekandega teemal «TÖÖSTUSE JA EHITUSE PERSPEKTIIVID SEITSEAASTAKUL TARTU LINNAS».

Ettekanne toimub vene keeles.

Lõpuks filmid: «Kalmõkkia steppides», «Skulptor Ivan Šadr», «Maali sünd».

*

TRÜ KINOLEKTOORIUMIS (Vanemuise tn. 46) täna kell 19 loeng rahvusvahelisest olukorrast.

Lektor H. Palamets.

Filmid NLKP XXII kongressi tööst.

*

23. veebruaril kell 20 on TRÜ kohviku piljardisaalis Σ-klubi koosolek teemal «AJALOOTEADUS JA MATEMAATIKA».

*

VASTLASÕIT!

Pühapäeval, 18. veebruaril kell 11 kogunegu TRÜ lastepere kelkudega peahoone ette. Algab vastlasõit.

Kell 13 algab TRÜ kohviku klubis traditsiooniline vastlalõuna. Mängud. Parimaid liulaskjaid premeeritakse.

*

19. veebruaril algusega kell 17 toimub pedagoogikaauditooriumis üldkeeleteaduse ringi koosolek.

Päevakorras on:

1) Ettekanne E. Väärilt Moskvas toimunud mõttevahetusest keele süsteemsuse kohta;

2) M. Hindi ettekanne «Mis on süntagmaatiline teooria?»

*

Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi käesoleva semestri avakoosolek on täna kell 20 suures geograafiaauditooriumis (Vanemuise tn. 46, III korrus).

*

Alates 21. veebruarist toimuvad igal kolmapäeval kella 16—18 farmaatsiaauditooriumis loengud fakultatiivkursuses «Eksperimendi planeerimine».

Loengusari on kavandatud nii, et see peaks huvitama arste, bioloogе, pedagooge ja keemikuid.

Lektoriks on geomeetriakateedri õppejõud L. Võhandu.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1615, MB 01371

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 23. VEEBRUARIL 1962

Nr. 5 (510)

XV aastakäik

Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päev

Täna tähistab nõukogude rahvas oma armee ja sõjalaevastiku päeva. Möödub 44 aastat nendest 1918. aasta karmidest veebruaripäevadest, kui esimesed noore nõukogude võimu kaitseks loodud tööliste ja talupoegade väesalgad Narva ja Pihkva lähistel peatasid imperialistliku Saksa regulaararmee. See oli imperialismile esimeseks sõjaliseks õppetunniks. Nad nägid nõukogude võimu kaitseks väljaastuvate ekspluateerimisest ja rõhumisest vabanenud inimeste ennastsalgavat valmisolekut, et kaitsta Suure Oktoobri saavutusi.

V. I. Lenini ettevõttel ja väsimatul hoolitsusel loodud Nõukogude relvastatud jõud kasvasid ja karastusid interventsiooni ja kodusõja rasketes tingimustes. Kangelased kirjutasid kustumatuid lehekülgi ühiskonna progressi eest peetava võitluse ajaloo raamatusse. Alates sellest ajast kujunesid Nõukogude armee ja sõjalaevastik ka kogu maailma töötajate vabaduse, vendluse ja inimkonna õnne eest peetava võitluse sümboliks. Seda oma ajaloolist missiooni tuli meie armeel ja sõjalaevastikul veelgi ulatuslikumalt täita Suure Isamaasõja katsumusrohkeil aastail. Võitluses fašismi vastu ning inimkonna päästmisel pruuni katku poolt ähvardavast surmaohust täitsid meie kangelaslikud relvastatud jõud edukalt selle väga raske ülesande. Nõukogude armee tuli sellest katsumusest välja tugevamana kui kunagi varem.

Nõukogude armee on rahu armee. Kommunismi ülesehitamise edukus meie maal oleneb ju suurel määral sellest, et maailmas valitseks rahu. Seepärast on meie relvastatud jõudude ülesandeks kaitsta mitte ainult sotsialismi võite, vaid ka rahu. Ülemaailmset rahu ohustavad imperialismijõud, kes ei taha leppida sotsialismi võitudega ja räägivad avalikult nende likvideerimisest sõja abil. Samal ajal, kui Nõukogude Liit ja teised rahuarmastavad maad taotlevad üldist ja täielikku desarmeerimist inimkonna päästmiseks sõjaohust, keelduvad imperialistid sellest kangekaelselt ja intensiivistavad veelgi uue sõja ettevalmistusi. Seepärast ka tänapäeval, kus meie maa sisetingimuste seisukohalt on kadunud vajadus relvastatud jõudude järele, jätkab nõukogude rahvas oma relvastatud jõudude kindlustamist. Kuivõrd säilib sõjaoht, mille allikaks on imperialistlik leer, kuivõrd ei ole saavutatud täielikku ja üldist desarmeerimist — nagu öeldakse meie partei programmis — peab partei vajalikuks hoida Nõukogude relvastatud jõude võitlusvalmilt. See tagab ükskõik millise vaenlase resoluutse ja täieliku purustuse, kui keegi julgeb meie Nõukogude kodumaa vastu kätt tõsta. Nõukogude riik hoolitseb ka edaspidi selle eest, et tema relvastatud jõud oleksid võimsad ning varustatud kõige ajakohasema relvastuse ja tehnikaga. Meie kõigi kohustuseks on aga kommunismi eduka ülesehitamise ja rahu kindlustamise huvides selleks igati kaasa aidata.

OTSIDA ja LEIDA

Ülikooli klubi saali kogunes möödunud nädalal ligi kakssada ülikooli ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia komsomoliaktivisti. Kõiki tõi kokku ühine soov — pidada nõu ja vahetada arvamusi selle kohta, kuidas täita ELKNÜ XI kongressi otsuseid. On ju nendes märgitud, et kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide ülesandeks on kaasa aidata hea erialase ja poliitilise ettevalmistusega spetsialisti kasvatamisele.

Mida peab selleks tegema kõige lähemas tulevikus — sellele küsimusele otsisidki kokkutulnud nüüd ühiselt vastust.

Ei, keegi ei kahtle, et kõige tähtsam on õppetöö. Ometi on see seni jäetud mõnigi kord kahe silma vahele ja seepärast leidub kursusi, kus eksamid lähevad halvasti.

«Ühes rühmas on distsipliin hea, puudumisi on vähe, ka eksamitulemused on head. Teises aga lonkavad komsomolitöö, distsipliin ja ka õppeedukus,» ütles TRÜ komsomolikomitee sekretäri asetäitja E. Ojasild.

Hea kollektiiv on kehakultuuriosakonna III kursusel, kus kogu kursus sooritas eksamid ainult headele ja väga headele hinnetele. Nende juures tundis kogu komsomoligrupp muret eksamite pärast, üksteist abistades saadi aga kõigist raskustest üle.

Kui komsomoliorganisatsioonis pööratakse õppetööle vähe tähelepanu, võib juhtuda ootamatusi, mida tunnistas ajaloo-osakonna komsomolisekretäri J. Keevalliku sõnavõtt:

«Möödunud aastal oli meie I kursus parem, polnud ühtegi mitterahuldavat, tänavu aga kukkusid viis I kursuse üliõpilast eksamil läbi. Miks? Suhtusime asjasse liiga kergelt. Ei taibanud abistada neid, kes tulid tootvalt töölt ja ei suutnud toime tulla.»

Komsomoliorganisatsioon saab palju ära teha. Miks mitte ainetes, milles keskkoolipäevist jäänud lüngad võivad takistada õppetööd, määrata abivajajatele isiklikke konsultante vanemate kursuste üliõpilaste hulgast? Seda tehti Füüsika-Matemaatikateaduskonna I kursusel, kus ka sessioon läks tänavu paremini kui mullu.

Komsomoliorganisatsioonid peavad julgemalt esitama oma nõudmisi õppetöö korraldamise kohta. Nii rääkis keemiaosakonna komsomolisekretär T. Lepiku, et koormus on kursustel väga ebaühtlane. Näiteks palub keemiaosakond joonestamise viia kolmandalt kursuselt esimesele ja teisele kursusele, kus koormus on väiksem.

Korraldada annaks ka keelte õpetamine.

Olukorrast võõrkeelte osakonnas rääkis P. Järve. Järjest enam on tarvis häid võõrkeeleõpetajaid. Võõrkeelte osakonnas on aga kohustuslik lisaspetsiaalsus, mis teeb põhieriala omandamise raskeks. Nii juhtubki, et üliõpilased saavad nõrga pedagoogilise ettevalmistuse. Seoses sellega, et võõrkeeletundide arv 8-klassilises koolis tõuseb, võiks P. Järve arvates muuta lisaspetsiaalsuse fakultatiivkursuseks. Kõik need küsimused oleksid lahendatavad, kui rohkem arvestataks komsomoliorganisatsioone ja õppekomisjone.

Üldse oli palju juttu õppekomisjonide osast.

Nad on vajalikud. «Pole aga õige praktika, et komisjonid on ainukesed, kes tegelevad õppetööga ning asendavad komsomoliorganisatsiooni,» märkis ELKNÜ Keskkomitee sekretär H. Puusild.

Sõnavõttudest jäi kajama, et õppekomisjone tuleks rohkem usaldada nii stipendiumi määramisel, loengutest vabastamisel kui ka individuaalplaanide koostamisel, aga ka kontrollida, kuidas nad täidavad neile antud ülesandeid, kas õppekomisjonide liikmed tunnevad muret oma töö pärast.

Mitmed sõnavõtjad puudutasid ka ühiskonnateaduste õpetamist.

«Uue inimese kasvatamisel on kaks komponenti: tema erialased teadmised ja poliitiline ettevalmistus. Tõsist muret valmistab, et kõrgem kool annab küll teadmisi, kuid mitte küllaldaselt oskusi neid praktikas rakendada,» rääkis ülikooli komsomolikomitee liige Ü. Paap.

Nii korraldati möödunud õppeaastal ringküsitlus ülikooli lõpetanute kohta. Ja mis selgus? Saabus rida kirju:

«Vähene aktiivsus ühiskondlikus elus.»

(Järg 3. lk.)

Sõna on sekretäril

MEIE KOGEMUSI

Ühiskonnateaduste kateedrite partei-algorganisatsioon on suhteliselt noor. Iseseisvalt töötab ta alles teist aastat. Varem olid ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud-kommunistid killustatud teaduskondade parteiorganisatsioonide vahel. Omaette algorganisatsiooni loomine kohtas mõnedes teaduskondades teatud vastuseisu ja skeptitsismi. Püstitati isegi küsimus selliselt: milleks on vaja ühiskonnateaduste kateedritele omaette partei-algorganisatsiooni.

Senise pooleteise aasta töökogemused näitavad, et omaette partei-algorganisatsiooni loomine on end täielikult ja igakülgselt õigustanud. Eriti käesoleval ajal, mil ühiskonnateaduste kateedrite ees seisab ülesanne korraldada ümber kogu töö NLKP XXII kongressi otsuste alusel, parandada põhjalikult ühiskonnateaduste õpetamist, on oluline, et kõigi ühiskonnateaduste kateedrite jõupingutused oleksid ühendatud ka partei-algorganisatsioonilises liinis.

Olemasolevad kogemused tõendavad, et ühise parteiorganisatsiooni olemasolu tõttu on mitmed ühised probleemid kas juba lahendatud või vähemalt on astutud samme nende lahendamiseks. Lisaks organisatsioonisisestele aktuaalsetele küsimustele on parteiorganisatsiooni tähelepanu suunatud ka niisuguste probleemide lahendamisele, mis oma tähtuselt puudutavad otseselt kõiki ülikooli teaduskondi. Nii arutati näiteks hiljuti õppeprorektor E.-L. Mikkelsaare ettekannet «Ühiskonnateaduste õpetamise olukorrast NLKP XXII kongressi otsuste valguses». Ettekandes ja sõnavõttudes püstitati rida põhimõtteliselt uusi seisukohti marksismi-leninismi komponentide õpetamise järjekorra kohta, räägiti vajadusest sisulisteks ümberkorraldusteks.

Koosolek jõudis järeldusele, et ühiskonnateaduste õpetamine peaks algama dialektilise materialismi põhimõtetest, siirduma sealt poliitilisele ökonoomiale, siit konkreetsete teadusharude filosoofilistele probleemidele ning lõpuks rahvusvahelise kommunistliku töölisliikumise, NLKP strateegia ja taktika ning teadusliku kommunismi aluste tundmaõppimisele. Parteiorganisatsioon otsustas pöörduda kõrgemalseisvate organite poole palvega lubada ühiskonnateaduste kateedritel asuda sellele vastavalt oma tööd ümber korraldama.

Palju kõnealnet ja kohati väärarusaamist on tekitanud filosoofias esinev suhteliselt suur ebarahuldavate hinnete protsent. Parteiorganisatsioon uuris nimetatud olukorda põhjalikult. Küsimust analüüsiti algorganisatsiooni koosolekul. Leidnud mõningaid puudujääke filosoofiakateedri töös, tuli koosolek siiski järeldusele, et filosoofiakateedri õppejõudude nõudlikkus üliõpilaste teadmiste suhtes tuleb lugeda täiesti õigustatuks ja vajalikuks. Koosolek seadis kõikide kateedrite ette ülesande, et üliõpilaste poliitilist silmaringi tuleb tunduvalt arendada, et üliõpilastel on vaja sügavalt läbi töötada teaduslik kirjandus. Ühine arutelu parteiorganisatsioonis aitas kateedritel jõuda kooskõlastatud seisukohtadele mitmetes õppe-metoodilistes küsimustes.

On loomulik, et õppetöö tase ühiskonnateadustes sõltub otseselt pedagoogilise kaadri teadusliku tegevuse tasemest. Sellepärast on teadusliku töö olukord olnud pidevalt parteiorganisatsiooni tähelepanu keskpunktiks. Et ühiskonnateaduste õppejõudude teaduslikus töös on viimasel ajal toimunud olulised nihked paremuse suunas, piisab, kui viidata järgmistele arvudele. Viimase aasta jooksul on teaduste kandidaadi kraadi saamiseks kaitsnud dissertatsiooni neli seltsimeest. Avaldatud on kuuskümmend kuus teaduslikku artiklit.

Peaaegu kõigi tähtsamate küsimuste ühine arutamine parteiorganisatsioonis on tunduvalt aktiviseerinud kommuniste, on kaasa aidanud ühiskonnateaduste õpetamise taseme tõstmisele ülikoolis.

Üleülikooliliste kateedritena teevad ühiskonnateaduste kateedrid suurt kasvatustööd kõigis teaduskondades. Omaette partei-algorganisatsiooni loomine on ka selles lõigus võimaldanud paremini koordineerida kõigi kolme kateedri õppejõudude-kommunistide kasvatustegevust, kontrollida seda ning osutada teaduskondade partei-algorganisatsioonidele suuremat abi. Mõni kuu tagasi vaagiti meie parteiorganisatsioonis kateedrite õppejõudude osavõttu kasvatustööst teaduskondades. Analüüsiti, millist konkreetset abi nad osutavad ja võiksid osutada teaduskondade partei- ja komsomoliorganisatsioonidele. Jõuti järeldusele, et reserve kasvatustöö tõhustamiseks teaduskondades on veel küllaldaselt. Koosolekust olid palutud osa võtma ka teaduskondade partei-algorganisatsioonide esindajad, kuid kahjuks peale Õigusteaduskonna esindaja ei tulnud teistest teaduskondadest keegi. Kahepoolse koostööta aga me vaevalt suudame saavutada häid tulemusi. Praegu on meie kommunistidele antud konkreetsed ülesanded ühes või teises teaduskonnas kasvatuslike ürituste korraldamiseks. Nüüd on oluline, et teaduskondade parteiorganisatsioonid ilmutaksid omapoolset initsiatiivi, töötaksid käsikäes ühiskonnateaduste kateedrite õppejõududega kasvatustöö tõhustamiseks kursustel.

Ühiskonnateaduste kateedrites on parteiorganisatsiooni kaasabil loodud tihe kontakt kõigi kolme kateedri nende õppejõudude vahel, kes õpetavad ühes ja samas teaduskonnas, et saavutada kasvatustöös pidevus. Eluliselt vajalikuks on samasuguse kontakti loomine muutunud ka kursuste hooldajatega.

Ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud teevad praegu suurt propagandistlikku tööd väljaspool ülikooli, meie rajoonides ja linnades, kus selgitatakse elanikkonnale NLKP XXII kongressi materjale. Kateedrite ühise partei-algorganisatsiooni loomine on võimaldanud ratsionaalsemalt ja koordineeritumalt kasutada kommunistide jõudusid selles töös. On püütud ülesanded enam-vähem selliselt jaotada, et vältida üksikute kommunistide äärmist ülekoormamist. Samal ajal on mõnedele kommunistidele loodud soodsamad tingimused teaduslikuks tööks, kvalifikatsiooni tõstmiseks.

Kokkuvõtteks tuleb tähendada, et partei-algorganisatsiooni ja tema büroo töö on veel kaugel sellest, mida me sooviksime saavutada. Kuid parteiorganisatsiooni senine tegevus on taganud ühiskonnateaduste kateedrite ees seisvate ülesannete tunduvalt edukama lahendamise kui varem.

A. KÖÖRNA,
ühiskonnateaduste kateedrite partei-algorganisatsiooni sekretär

Agitaatorid tegutsevad

180 üliõpilast suundusid agitaatoriteks TRÜ šeflusalusesse agitpunkti nr. 2. Nende hulgas on ka eesti filoloogia III kursuse 17 agitaatorit, kes on valijatega saavutanud hea kontakti. Eriti soojad sidemed oma valijatega õnnestus luua PÄRT LIASEL. Eks kinnitavad seda arvukad küsimused, mis noorele agitaatorile valijate poolt esitati.

Palju küsimusi esitati näiteks korteriolude, saabuvate valimiste jne. kohta. Mõnedele küsimustele suutsid agitaatorid vastata ise, enamikule aga vastatakse agitpunkti poolt korraldataval küsimuste-vastuste õhtul.

E. LEES

ESIMESENA VABARIIGIS

Õpperaamatukogu töötaja Liidia Noodla on restauraator.

Teame, et raamatute, ajalehtede ja muu paberi kauaaegsel hoidmisel võivad neisse ühel või teisel põhjusel tekkida augud. Kuidas neid kõige paremini parandada, kuidas restaureerida lehekülge — seda uuribki Liidia Noodla.

Paar aastat tagasi toimunud Tšehhoslovakkia raamatunäituselt ja Leningradi restauraatoritelt sai L. Noodla mõningaid teadmisi selle kohta. Nüüd ongi ta ainukesena vabariigis võtnud tarvitusele restaureerimise paberi valmistamise tehnoloogia alusel. Praeguseni on seda tehtud primitiivsete vahenditega, kuid perspektiivis on valmistada miniatuurne paberivalmistamise masin.

A. SARAPUU

LOODUSTEADUSTE ajaloo konverents

Kultuurilugu oma mitmepalgelisuses haarab huvitava komponendina ka loodusteaduste ajaloo. Loodusteadused etendavad ühiskonna arengus üha suurenevat osa. Erilise selgusega ilmneb see tänapäeval, mil uusimad saavutused täppis- ja bioloogiateaduste valdkonnas paeluvad kogu inimkonna tähelepanu ja mõjustavad pöördeliselt nii tootmisvahendite arengut kui ka mõtteilma. Saab arusaadavaks kõikjal elavnev huvi loodusteaduste ajaloo vastu. Raske on praegu kujutella kultuuriajalugu ilma loodusteaduste ajaloota.

Meile pakub erilist huvi muidugi loodusteaduste ajaloo jälgimine Baltimaadel ja esmajoones koduvabariigi pinnal. Meie maa arengu keerulised ajaloolised tingimused vajutasid oma pitseri ka teaduse arengule ja andsid sellele rea spetsiifilisi iseärasusi, võrreldes näiteks teaduse ajalooga mujal maades. Loodusteaduste ajaloo valdkonnas avaneb Eesti NSV teadlaste ees üsnagi söötis, kuid tänulik tööpõld, mis pakub vastavate huvidega spetsialistile suurepäraseid võimalusi suunitletud kultuuriloolisteks harrastusteks oma kitsama eriala kõrval. Neil harrastustel pole üksnes piiritletud kohalik tähendus, nad liituvad olulise komponendina vene teaduseajaloolaste uurimustega.

Viimastel aastatel on meie vabariigis loodusteaduste ajaloo valdkonnas arendanud üsna vilgast tegevust ENSV TA juures tegutsev Loodusuurijate Selts. 1960. aasta maikuul peeti seltsi täppisteaduste sektsiooni initsiatiivil Tartus esimene LUS-i loodusteaduste ajaloo alane konverents. Sellel esitatud 19 ettekandes leidis käsitlemist varane matemaatika-alane kirjandus Eestis, füüsika ajalugu Tartu Ülikoolis, eesti vanarahva tähetarkus ja loodusetundmine, astronoomiaharrastuste ajalugu Tallinnas, eesti atlase areng, Eestiga seotud või siin tegutsenud silmapaistvate loodusteadlaste ning maadeuurijate tegevus. Konverentsi materjalid publitseeritakse eraldi kogumikuna, mis avab Loodusuurijate Seltsi sellealaste väljaannete sarja.

Saabuval nädalavahetusel toimub Tartus suures geograafiaauditooriumis (Vanemuise t. 46) Loodusuurijate Seltsi teine loodusteaduste ajaloo alane konverents, mis alustab oma tööd homme, 24. veebruaril kl. 14. Esimesel istungil kõneleb dots. E. Varep kaartidest kui koha-ajalooliste uurimuste materjalidest, Riia teadlane dots. J. Stradin käsitleb mõningaid loodusteaduste ajaloo probleeme Baltimaadel, akad. H. Haberman valgustab esimese eesti bioloogi-marksisti A. Audova tegevust. Akad. I. Borodini arhiivi kui Venemaa looduskaitse ajaloo allikat tutvustab oma ettekandes J. Eilart, matemaatika ajaloost Tartu ülikoolis kõnelevad Riia teadlane I. Rabinovitš ja Ü. Lumiste. Pühapäevasel kahel istungil kuulatakse järgnevat 12 ettekannet (peaasjalikult Tartu autoreilt). Enamik ettekandeid käsitleb loodusteaduste ajalugu Tartu Ülikoolis ja Tartus töötanud teadlaste tegevust ning peaks seetõttu pälvima ka TRÜ õppejõudude ja üliõpilaste tähelepanu.

Ü. LUMISTE

ÕPPETÖÖ TÄNA JA HOMME

Õigus- ja Majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni lahtisel üldkoosolekul arutati partei XXII kongressi otsustest tulenevaid ülesandeid. Tõsist tähelepanu pöörati küsimustele, mis seonduvad kommunistliku ühiskonna inimesele omaste moraalsete tõekspidamiste kasvatamisega. Keskseks kujunes arutelus juristide ja majandusteadlaste edasise ettevalmistamise, nende profiili ning õppeplaanide probleem.

Koosolekul märgiti, et praeguse suunitlusega juristide kõrval hakkab meie ühiskond üha rohkem vajama organisaatoreid ühiskondlikesse organisatsioonidesse, tulevase kommunistliku ühiskonna omavalitsuse organite liikmeid. Kommunistliku ühiskonna majandusteadlaste ettevalmistamine nõuab uute teadusharude arvestamist, millede tundmiseta sel alal töötajad enam toime ei tule. Meie praegused õppeplaanid aga vastavad sotsialismi perioodi juristide ja majandusteadlaste ettevalmistamisele, mitte kommunistlikku ühiskonda ehitavate spetsialistide kujundamisele. Siit tulenevalt tõstatas koosolek mõtte, et praeguse profiiliga juristide kõrval, kes kahtlematult on samuti veel vajalikud, tuleb alustada spetsialistide ettevalmistamist tulevikku silmas pidades. Nende kasvatamine peaks toimuma täiesti uute õppeplaanide alusel. Praeguste juriidiliste ainete kõrval tuleks neile õpetada näiteks rahvamajanduse planeerimist, ettevõtete majanduslikku tegevust, nõukogude aparaadi töö organisatsioonilisi vorme ja meetodeid.

Perspektiivide kõrval ei vaikitud ka õppetöö korraldamisest täna ja homme. Jõuti järeldusele, et õppetööd on võimalik parandada peamiselt kolmel teel:

— ettepanekute varal, milliste rakendamine ülikoolist ei sõltu ja milliste lahendamine peab toimuma kõrgemate instantside kaasabil (õppeplaanide korrigeerimine, vastuvõtukontingendi suurendamine väljalangemise reservi võrra, stipendiumi määramise aluste muutmine jt.);

— ettepanekud, milliste lahendamine sõltub ülikoolist endast (ülikooli initsiatiivil õppeplaanidesse paigutatud ainete otstarbekuse ja vajalikkuse küsimus, tunniplaanide parem koostamine, ülikooli materiaalsete vahendite, finantside, kaadri, ruumide jne. otstarbekam kasutamine, ülikooli kirjastusgrupi koosseisu suurendamine jt.);

— ettepanekud, millised on realiseeritavad teaduskondade jõududega (õppetöö taseme tõstmine, õppevahendite valmistamine jt.). Just viimastele tuleb kontsentreerida meie peamine tähelepanu. Koosoleku ettepanekuks on, et ülikooli parteikomitee ja rektoraat üldistaksid praegu igas teaduskonnas, kateedris, ühiskondlikus organisatsioonis õppetöö paremaks korraldamiseks tehtavad väärtuslikud ettepanekud ning võtaksid tarvitusele abinõud nende ettepanekute realiseerimiseks.

Ülikooli arengut silmas pidades on vajalik, et meie ühiskondlikud organisatsioonid looksid endale pildi ülikooli ruumide, materiaalsete vahendite ja abi-õppepersonali kasutamise tegelikust olukorrast. Hinnatav on hiljutine ametiühingukomitee sellekohane initsiatiiv, kuid kahtlust äratab teostamise viis. Vaevalt küll vastused sellistele kirjadele peegeldavad laborantide töö tegelikku olukorda.

Ülikoolil on kindlasti sisemisi reserve, mida saab kasutada õppetöö paremaks korraldamiseks. On näiteks ruume, milliseid ei kasutata maksimaalse koormusega, kuid samal ajal ei suudeta juba pikemat aega leida Majandusteaduskonna laboratooriumidele hädavajalikku asukohta.

Koosolek ei saanud vaikides mööda minna reast spetsialistide ettevalmistust segavatest nähtustest, s. o. üksikute ainete osatähtsusest õppeplaanis ja õppe- ning ühiskondliku töö vahekorra küsimustest.

Ei saa nõustuda tendentsidega, kus fakultatiivseid aineid püütakse muuta «kohustuslikeks». On hoopiski erinevad asjad, kas miski on inimesele muutunud kohustuslikuks seesmise veendumuse, igapäevaste elureeglite põhjal, arusaamise kaudu, et see aine on talle vajalik või on see muudetud temale kohustuslikuks «sundusliku» korras. Meil on vaja tõsiselt mõelda meie töö meetodite üle.

Kõigiti põhjendatud on erialasid õpetavate õppejõudude etteheited, et loengute vähendamine toimus tegelikult mitte selleks, et üliõpilastele luua rohkem vaba aega eriala sügavamaks omandamiseks, vaid selleks, et seda aega kasutada mitmesuguste erialalise ettevalmistuse seisukohalt kõrvaliste asjadega tegelemiseks. On selge, et tänapäeva teaduse arengutase ei luba enam ette valmistada lomonossoveid, ja me peame hoolikalt kaaluma, mis siiski on hädavajalik ja mis mitte.

Või võtkem näiteks isetegevus. Ülikoolis väljakujunenud isetegevuse hindamise süsteem muudab selle teatavas mõttes kohustuslikuks ja vaba aja veetmise vahendi asemel muutub isetegevus üliõpilaste iseseisva tööaja röövimise vahendiks. Punktide tagaajamine isetegevuse ülevaatustel on loonud ebaterve õhkkonna isetegevuslaste peres, sest senine punktide arvestamine soodustab madala kunstilise väärtusega palade esitamist (mõne punkti ikkagi saab!). Olümpiaadi juhend ju nõuab esinemist teaduskondadele absoluutselt mittespetsiifilistel aladel. Praeguse süsteemi alusel organiseeritav isetegevus segab tunduvalt õppetööd, eriti väikestes teaduskondades, kus ca 100 üliõpilast peavad võistlema ca 1000 üliõpilasega teisest teaduskonnast. Miks peaksid näiteks Õigusteaduskonna I kursuse kaks naisüliõpilast tingimata olema just akrobaadid, kunstilised võimlejad, lauljad, tantsijad? Miks ei võiks nad huvi tunda hoopiski teadusliku töö vastu? Kui nad aga peavad kindlustama kõik tütarlapsi nõudvad alad nii isetegevuses, spordis, kui ka mujal, siis ei jätku aega isegi loengute külastamiseks, rääkimata iseseisvast teaduslikust tööst.

Kõigi eespoolesitatud probleemide üle tasub tõsiselt mõelda.

V. KELDER,
Õigus- ja Majandusteaduskonna parteibüroo liige

Jälle tegevusse

16. veebruari õhtul kogunesid TRÜ ja EPA loodusesõbrad esimesele koosolekule pärast talvist vaheaega. Avar auditoorium suutis vaevalt mahutada kõiki osavõtjaid.

IV kursuse geoloog E. Müürsep tutvustas osavõtjaid Hallikukivi koobastikuga, mis asub Kilingi-Nõmme lähedal. Koopad avastati alles 1961. a. septembris. 1. oktoobril korraldati sinna juba ekspeditsioon.

V kursuse eesti filoloogid Ü. Kurs ja E.-R. Ennuse jagasid oma suvise rahvaluulepraktika muljeid Põhja-Eestist. Ü. Kurs vestles omapärasest Salu talust, mis asub metsade keskel, eemal suurtest teedest. Elanikud — õde ja vend — on püüdnud säilitada talu nii, nagu see oli möödunud sajandil.

Järgmise üritusena otsustasime korraldada ühise suusamatka Pühajärvele ja selle ümbrusesse. Ootame head ilma ja palju osavõtjaid.

I. SAUKAS

Valimiste eel

Agitpunktid nr. 2 ja 8 korraldavad teisipäeval, 27. veebruaril kell 18 ülikooli aulas kohtumise NSVL Ülemnõukogu saadikukandidaadi sm. F. Klementiga.

Kohtumisele järgneb kontsert ülikooli isetegevuslastelt.

Seal, kus valmivad konspektid

Meie toimetuse töötaja pöördus TRÜ rotaprindi juures töötava polügraafiameistri J. Temmo poole, et ta jutustaks natuke rotaprindi töö ajaloost ja tulevikuväljavaadetest.

1958. a. töötas rotaprint õpperaamatukogu ruumes. Alguses olin mina üksi. Vajadus rotaprindi järele suurenes, ruumid jäid kitsaks. Pälsoni tn. uue ühiselamu valmimisega kolisime siia. Algul oli meil ainult rotaprint, praegu aga suur fotoreproduktsiooniaparaat, pneumaatiline kopeerimisraam, poolautomaatne lõikamismasin, raamatuselgade soonimismasinad. Varem tehti neid tööd käsitsi. 1963. aastaks loodame saada veel ühe rotaprindi Tšehhoslovakkiast.

Kui suur on praegu rotaprindi aastatoodang?

Praegu 500 trükipoognat 1958. a. 102 trükipoogna vastu.

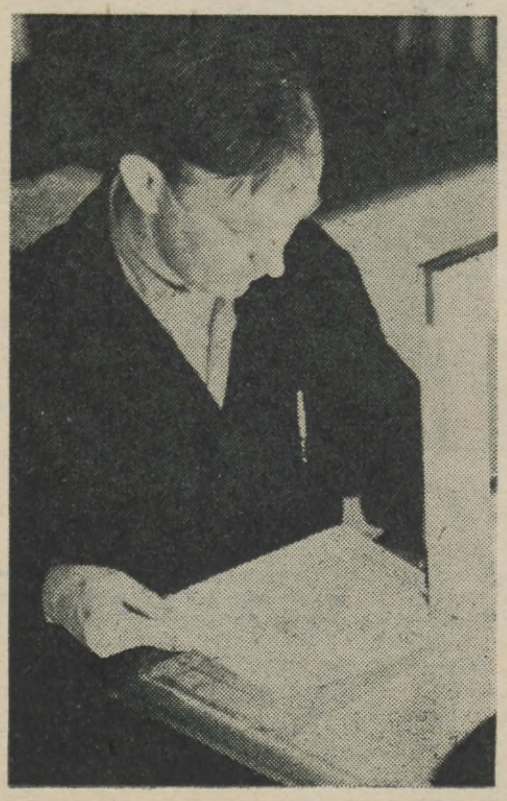

Missuguseid tehnilisi uuendusi on tehtud ja teoksil?

Tegime ratsionaliseerimisettepaneku puhastada alumiiniumplaate jaheda seebikivilahusega. Selle tulemusena saab kasutada üht plaati 20—30 korda. Ettepanek on andnud üsna soliidse aastase kokkuhoiu (2000 rbl.).

Sellel aastal asendame alumiiniumplaadid paberplaatidega, sest viimased on odavamad. Lähemas tulevikus tahame saada elektrontotograteerimisaparaadi, kus saab ülesvõtte teha kohe elektriliselt laetud seleenplaatidele. Jääks ära film, ilmutamine — üldse märgprotsess. Nimetatud menetlus kiirendab tööd plaatide valmistamise osas kuni 10 korda.

Kas on ka mingeid omapoolseid soove?

Jah, siiani on üles seadmata suurema tõmbejõuga ventilaator koos tõmbekapiga, mis oli juba 1961. a. ohutustehnika plaanis.

Vasakul H. Hein käsikirja pildistamas. Ülal T. Matto traadib konspekte.

„Pisiasjad" ja

Helded sõbrad

Igal noorel inimesel, ka üliõpilasel, on oma eripärased jooned, oma pale. Üks asus juba esimesel semestril tegema teaduslikku tööd ja jõudis kahe-kolme aasta pärast tüseda uurimuseni. Teine õppis selgeks vähetuntud võõrkeele, kolmas on linna parim kaugushüppaja, neljas . . .

Virve armastab kõndida, matkakott turjal, mööda Eestimaad, mängib lauatennist. Muidu kuulub ta keskpäraste üliõpilaste kilda. Kursus aga tunneb teda veel ühest küljest.

Kell on kaheksa. Veidi enne õppejõu tulekut laseb auditooriumiuks sisse ühe tütarlapse. Kohe langeb talle kõigi tähelepanu:

«Tere, Virveke!»

«Virve, miks sa nii vara ärkasid?»

«Virve, miks su silmad on nii unised?»

Mispärast sellised hüüded? Nojah, Virvel on kujunenud juba traditsiooniks ilmuda loenguile mitte kell kaheksa, vaid paar tundi hiljem. Vist on tütarlapsel koidu ajal kõige magusam uni. Kui ta mõnikord jõuabki õigeks ajaks peahoonesse, imestab kogu kursus.

Nõnda on see kestnud kaua. Virve käib semestris mitu korda dekanaadis aru andmas rohkete puudumiste pärast. Mida on aga teinud kollektiiv?

Kuidas valmistub Virve eksameiks? Küllalt hoolikalt. Kaaslased annavad talle meelsasti oma konspekte, millesse ilmusid read sellal, kui Virvel endal olid mesimagusad unetunnid.

Ruttame mõni aasta ette. Virve töötab maakoolis õpetajana. Külmal talvehommikul lööb ta äratuskella «surnuks» ja poeb mugavamini teki sisse. Koolis ootavad lapsed . . .

Helded sõbrad on kaugel.

Karuteene

Väliselt oli kõik korras.

Mõned isegi imetlesid Oskari õnne. See, mis tema tegi, näis kaaslastele kättesaamatu. Nii võis elada ainult Oskar.

Kui teised valmistusid, süda põksumas, esimeseks eksamisessiooniks ülikoolis, istus Oskar muretult kohvikus või tegeles sellega, mis pakkus talle õppimisest rohkem naudingut. Eksamid huvitasid teda vähe. Kui kellaosutid lähenesid südaöötunnile, aga poisid puurisid ühiselamutoas konspekte ja raamatuid, heitis Oskar neisse mõne pilgu.

«Ah, see lihtne asi, pääseb lobaga läbi!»

Nii sirviski Oskar vaid siit-sealt konspekti, jättis mällu mõne fakti ja läks eksamile. Tema ise oli päris rahulik. Igatahes kaaslased, kes tundsid tema pinnalisi teadmisi, muretsesid märksa enam.

Eksamiruumist väljuja pilrati kohe ümber.

«Neli!» hüüdis poiss ja tabas ainult imestunud pilke. Kuidas oli see ometi võimalik!

Saabus järgmine tuleproov. Möö-

Tarkus tarviline vara . . .

P. PUKSI foto

Otsida ja leida

(Algus 1. lk.)

«Ühiskondlikust elust osa ei võta, ei oma kindlaid veendumusi» jne.

Võib-olla jõudsid nad ühiskonnateadustes halvasti edasi? Ei. Peaaegu kõik on saanud hinneteks «hea» ja «väga hea».

Tuleb mõelda ja leida teed, kuidas komsomoliorganisatsioon saaks aidata, et poliitilised teadmised läheksid üle veendumusteks ja oskusteks. Seepärast tuleb ühiskonnateaduste õpetamismeetodit muuta. «Mitte õpetada, vaid aine kaudu kasvatada,» nagu ütles E. Ojasild.

Näiteks ei taibata sageli, milleks on arstile vaja dialektilist materialismi, sest seminarides ei seota ühiskonnateadusi üliõpilaste erialaga, ei kasutata filosoofia põhitõdesid erialaküsimuste valgustamiseks.

«Komsomoliorganisatsioon peaks võtma initsiatiivi enda kätte ka seminarides, mille põhiliselt korraldaksid komsomoliaktivistid, õppejõud aga juhiksid tähelepanu tähtsamatele küsimustele,» tegi ettepaneku E. Ojasild. Seda mõtet toetas ka P. Järve, kes rääkis, et võõrkeelte osakonnas on seda rakendatud, ja edukalt.

Teaduslikust tööst rääkides oli paljude mureks suur koormatus, mis jätab liiga vähe aega. Ühe põhjusena märkis E. Kreem ka õppejõudude-juhendajate vähest huvi ja vaimustust. Kes ise on hingega asja juures, suudavad sütitada ka teisi. Nii sirgub eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja Karl Rebase käe all tulevane teadlane V. Ruttas, praegune füüsikaosakonna diplomand.

Mida saab komsomoliorganisatsioon ära teha üliõpilaste kasvatamisel, sellel peatus pikemalt õppeprorektor E.-L. Mikkelsaar.

Ikka veel tuleb üliõpilasi eksmatrikuleerida kas halva õppeedukuse, ebasündsa käitumise või mõne muu põhjuse pärast.

«Mõlemail — nii ühiskonnateaduste kateedreil kui ka ühiskondlikel organisatsioonidel tuleb leida vorme, et üliõpilased ei omandaks formaalseid teadmisi, vaid veendumuse.

Kommunistliku moraali põhimõtted ei ole veel saanud igaühe veendumusteks. Osa süüd langeb ka komsomoli algorganisatsioonidele, kes tihtipeale liiga hilja, alles siis, kui asi on juba jõudnud eksmatrikuleerimiseni, hakkavad huvi tundma kaasüliõpilaste käitumise vastu.»

Aktiivi nõupidamine võttis vastu otsuse.

Otsida ja leida, ja just seda, mis on lahendatav kohapeal, ülikooli oma jõududega — see põhimõte jäi kõlama.

M. VAJAKAS

roosad prillid

dusid järgmised juunid ja jaanuarid. Oskaril «vedas». Igaks eksamiks õppis ta väga vähe. Kui mõnikord kimpu jäi, võttis ettevalmistamise ajal programmi ette ja uuris seda.

«No, mis kunst see ülikoolis k ä i m i n e on! Lisa igale programmi sõnale kümme juttu juurde ja ongi eksam tehtud.»

Oskar õppis üht humanitaarala. Võib-olla on ta üliandekas? Lahtise peaga kindlasti. Aga oli ikkagi kummaline, kuidas ta ei jäänud kordagi vahele. Kust küll pidi tarkus tema ajudesse voolama, kui ta käis harva loengutel ja isegi teiste konspekte ei viitsinud põhjalikult läbi lugeda?

Ega ta päris laisk olnud. Tundide kaupa võis Oskarit näha lasketiirul silma teravust harjutamas. Hea laskurina tundsid teda kogu teaduskond ja ülikool. Ka spordiürituste organiseerimisel oli ta vilgas.

Krahh saabus liigagi hilja, lõpukursusel. Selle raske eksami ees tundis kartust kogu kursus. Ainult Oskar oli erand. Õnnelikele kogemustele toetudes õppis ta paar küsimust kuuekümnest selgeks. Seekord oli saatus karm. Esimene läbikukkumine, ja seejuures viimasel eksamil enne riigieksameid!

Poole aasta pärast peaks Oskarist saama õpetaja. Avameelse noormehena ironiseerib ta isegi vahel enda üle:

«No mis pedagoog mina olen! Kas olen ma põrmugi targemaks saanud ülikoolis? Ikka niisama rumal nagu keskkoolis.»

Keskkoolis oli Oskaril olnud siiski rohkem komistusi. Klassikaaslased olid talle õelnud mitu korda teravaid sõnu. Mugavuse ja kergemeelsuse valmu ei suutnud nende jutt poisist aga välja tõrjuda.

Oskarit ümbritsevad ülikoolis enamikus tõsised noormehed ja neiud, kes peavad oma eriala kõige meeldivamaks maailmas. Nemad ju teadsid väga hästi Oskari tõeliste teadmiste sügavust. Ühes toas elasid temaga kursusevanem ja ülikooli komsomolikomitee liige. Ka Oskar kuulub komsomoli. Tõsi, kaaslased panid talle alati enne eksamit südamele, et ta rohkem õpiks. Ent kui Oskar järjekordse eksami hästi või ka rahuldavale ära tegi, jäid kaaslased taas vait.

Talitasid nad nagu tõelised sõbrad? Olid nad järjekindlad? Arutas Oskari suhtumist õppetöösse kogu komsomoligrupp või kursus?

Pole kahtlust, et noormees väljub kuue samba vahelt, diplom taskus. Hea tahtmise juures teeb ta 60 küsimust endale kuu ajaga selgeks. Ja kui tal juhtumisi läheb riigieksameil viltu, jääb võimalus neid uuesti sooritada.

Millist eeskuju võib niisuguse kerge töössesuhtumisega inimene anda oma kasvandikele? Kas poleks teda õigem nimetada pedagoogiliseks praagiks?

Ja kas pole selle praagi sünnis süüdi teiegi, Oskari kursusekaaslased? Toimus ju ülalkirjeldatu teie silme all mitme aasta vältel.

J. ELLEN

Kulumata SULEGA

Ma saan oma emaga väga hästi läbi. Ta on kõige parem inimene maailmas. Vahetevahel, tõsi küll, on väikest hõõrumist, aga nendest saame, tänu ema heale südamele, üsna kergesti üle. Sellistel ettejuhtuvatel lahkhelidel on minu arusaamise järgi kaht liiki põhjusi: ajutised ja püsivad.

Püsivad põhjustavad ühelaadilisi vestlusi teatud perioodiliste ajavahemike järel ja need on tingitud minu isklikest puudustest ja voorustest.

Nälteks ütleb ema mulle mõnikord:

«Millest see küll tuleb, et sinul rohkem riideid kulub? Vennaga ühevanune ja -pikkune, aga sina kulutad rohkem.»

«Kus mina tean,» on mu tagasihoidlik vastus.

«Kuidas ei tea? Mina sinu riideid ei kanna ju.»

«Mul käed ja jalad lühemad, sellepärast,» ütlen suunurgast.

«Kuidas sellepärast?»

«Tuleb rohkem liigutada. Sellepärast.»

«Vat kus võrukael,» siunab ema.

Aga riid on sellega läbi. Tõsi, siis kui järgmine paar pükse või pintsak on läbi kulutatud, algab jutt uuesti. Ikka sellepärast, et minust ükskord õige ja korralik inimene saaks.

Ajutised lahkhelid tulevad ajutistest, üsna juhuslikest põhjustest. Oli näiteks selline hea juhus, et meie kassil sündis kaks poega. Mängivad toanurgas need väikesed «mängukassid», mina istun eemal, toolil, vaatan pealt. Mõnikord, hommikuti, kulub selleks päris tubli pooltund.

«Oled ikka ise veel päris laps,» ütleb ema pisut pilkeliselt. Ta ei ütle seda mitte sellepärast, et ma tõepoolest veel üsna laps olen. Ta tahab, et ma kiiremini heinamaale läheksin. Aga mina istun ikka veel ja vaatan. Lõpuks võtan ühe sülle ja silitan. Ema ütleb sellepeale:

«Kassipoega ei tohi nii sageli käsitada. Mida vähem käsitad, seda ilusam kass kasvab.»

Mind ajab see «käsitamа» sõna hirmsasti naerma. Ma mõtlen, et ema räägib minuga nagu intelligendiga. See tõstab koledasti eneseuhkust ning siis on juba päris piinlik seista, kassipoeg süles.

Ja meie riid on jälle läbi. Panen kassipoja põrandale ning lähen heinamaale.

Niisugused siis ongi meie lahkhelid.

Ühtlasi peaks nüüd selge olema, milline hea inimene on minu ema.

Aga näe, juhtus ometi nõnda, et ta tahtis kolhoosi allamäge viia.

See oli kevadel, siis kui kõik ümberringi ärkab ja pungitseb ning selline reipus ja kihk poeb näha vahele, et hüppa nagu koolipoiss. Igal pool aina askeldamine ja sättimine. Lindudest-loomadest alates inimesteni välja. Kuldnokk vilistab, sätib pesakasti ja jälle vilistab. Ööbik võtab lauluks veel päevast lisa. Koer uurib end hulk aega loiguvees, kilkab rõõmust ning käib mööda õue ringi nii tähtsa näoga, nagu oleks tema küla ainuke koer.

Laste hõiked on heledad ja rõõmsad nagu peeglikillud päikese käes.

Traktor podiseb päev otsa. Vahete-vahel hüppab nooruke traktorist maha, selleks, et mulla niiskust proovida. Rohkem ikkagi haakijatüdruku pärast.

Kevadel on inimesed töökamad, rõõmsamad, lahkemad.

Aga emaga juhtus hoopis vastupidine. Käib ringi, vaikne ja mõtlik. Läheb juba hommikul vara sigalasse, tuleb õhtul hilja tagasi, väsinud. Varem ikka rääkis, milline emis poegis, kui palju oli põrsaid, miks mõni siga kartuleid, teine jahukörti armastab, aga nüüd ei ütle enam midagi. Poeb juba varakult voodisse ning ohkab endamisi.

«Väsitad ennast üleliia,» ütlen hoolitsevalt.

Tema lööb käega.

Järgmisel päeval lähen aitan tal sigadele vett vedada, toitu ette kanda.

On tõeline elamus vahetevahel sigalasse sattuda. Millised häälеd! Nagu oleks tuhat vana grammofoni korraga üürgama pandud: «Süüa! Süüa!»

«On aga muusika,» ütlen emale.

«Mis muusika,» ütleb ema poolpahaselt. «Sümfoonia».

Kuulan siis seda sümfooniat ja vaatan imetlusega noori, ilusaid põrsaid. Kõik ühtemoodi ja kõik erinevad. Ikka õige, et looduses kaht teineteisega täiesti sarnast olendit pole olemas. Aga kõikidel ilusad ja rõõmsad näod nagu väikestel lastel.

Ema toetab aiale, vaatab vaikse imetlusega, väike nukrus silmades.

«Ilusad loomad,» ütlen vaikselt.

J. TUULIK

Ema

«Kauaks neid nüüd enam,» lausub ema mulle ootamatult.

«Kuidas kauaks?»

«Millega ma neid siis söötma hakkan?»

Mina ei saa ikka veel millestki aru.

«Kas kolhoos siis järsku nii vaeseks läinud?» pärin arusaamatuses.

Aga tema ei ütle midagi, vaatab põrsastele ning silmad päris niisked kohe.

«Neil nüüd juhatuses teised tuurid,» ütleb veidi aja pärast.

Mina ei mõista ikka veel midagi. Vaatan, kuidas põrsad piima lutsivad ja omavahel jagelevad.

Ei saanudki sel päeval aru, miks põrsad varsti nälga peavad jääma.

See selgus alles hiljem.

Tuleb ühel hommikul kolhoosi noorloomade talitaja meile ja küsib emalt:

«Ju sina ikka oma vasika kolhoosile müüd?»

Meil müüvad kõik oma vasikad kolhoosile. Kahju ei saa sellest keegi, kolhoos aga saab kasu. Ema on ihu ja hingega kolhoosi küljes, kus nüüd temal selle vastu saaks midagi olla. Aga nüüd ütleb järsult ja mulle täiesti võõra häälega:

«Ei müü.»

«Sul pole ta ga nagunii kantseldamiseks aega,» arvas vasikatalitaja.

«Olgu või ärgu olgu, aga ei anna. Ja esimehe käest küsi, millega sigu söödetakse, kui kõik piim vasikatele läheb.»

Ja ei müünudki vasikat.

Aga minule sai selgeks, miks sead võivad nälga jääda.

Ma ei saanud nüüd enam kauem vaadata, kuidas mure minu head ema vaevab. Läksin esimehe juurde ning rääkisin talle, kuidas lood on. Tema hakkas naerma. Naerab nii valjusti, et tapeet kontori seintel väriseb. Seal pole midagi imestada. Esimees on meil suur, kahe meetri pikkune mehemürakas. Kõige sümpaatsem esimees kogu rajoonis. Aga hääl on tal vägev. Kui aga laulab, siis pisut viltu. Ise ütles, et koolis olevat õpetaja teda laulmise tunnis saatnud internaadi kokale puid lõhkuma. Muidu ajavat oma valju häälega teised vale noodi peale. Nii või teisiti, aga nüüd hakkas valjusti naerma.

Lõpuks ütles tõsisemalt:

«See on meil zootehnikuga kõik läbi räägitud. Muudame pisut sigade söödaratsiooni, ning nälga ei jää ükski. Aga parem oleks, kui ema ise siia tuleb.»

Lähen koju ja räägin emale. Aga tema ei taha minna.

«Mida ma lähen sellise südametu inimese juurde?»

Mõtles hulk aega, sidus lõpuks uue rätiku pähe ja läks siiski.

Oli õige hulk aega ära . . .

Kui tuli, siis ei saanud näost aru, kuidas jutt oli läinud.

Ma ei julgenud küsida.

Alles järgmisel hommikul hakkasin ääri-veeri pärima. Rüüpan kohvi ning küsin siit ja sealt.

Algul ei öelnud ema midagi nimetamisväärset. Teeb köögis oma askeldusi ja kantseldab nooremat venda. Aga liigutustest nagu oleks näha, et ta on jälle endine. Muidu tõreleks ta nooremа jõnglasega rohkem. Mina ei kannata ka rohkem ning küsin avameelselt:

«Mida see esimees siis sulle ütles?»

«Ütles, et ma tahtvat kolhoosi

allamäge viia,» vastab muiates.

See mõte paneb mindki muigama.

«Aga kuidas põrsastega jääb?» küsin jälle.

Tema ei vasta midagi, muigab ainult poolhäbelikult. See vist peab tähendama, et küll nad ellu jäävad. Nii see oligi.

Vasika viis ema juba järgmisel päeval kolhoosi karjalauta.

«Mul on notsudega tegemist ülearugi, mis veel sellega siin.»

Nüüd käib ta jälle virgalt ja rõõmsalt kodu ja seafarmi vahet ning õhtuti räägib meile, milline põrsastest juba kartuleid nosib, millist aga tangutummiga söödetakse.

Kui aga esimees meilt juhtub mööda minema ning ema trepil seisab, siis naerab esimees jälle valjusti ning küsib naljatades:

«Kuidas see sinuga ikka juhtus, et tahtsid meie kolhoosi allamäge viia?»

Ema muigab. Ta on kõige parem inimene maailmas.

*

Seal, kus . . .

Tänavu on rotaprindilt tulnud 15 nimetust konspekte, mille valmimiseks on kaasa aidanud ka A. Schulz (ülal).

P. PUKSI *fotod*

Tartu Riiklik Ülikool 3

KILDE

V. ROM. Praegune lääne filoloogia II kursuse üliõpilane, endine meditsiiniroodu reamees. Teenis Armeenias, 20 km kaugusel NSV Liidu ja Türgi riigipiirist. Ümberringi olid mäed ja kuristikud ning mitte eriti kaugel valendas Ararati mägi. Öösel ronisid telki skorpionid. Nõukogude armees teenides hakkas süstemaatiliselt tegelema spordi ja muusikaga.

sõduripäevikuist

Üheks toredamaks päevaks oli, kui me oma pataljoni võistkonnaga saavutasime Armeenia võrkpalliesivõistlustel II koha. Turniir oli väga tugev, kuid üldvõit libises käest vaid väheste võistluskogemuste tõttu. Esimese geimi võitsime, teises juhtisime juba 10:4, siis läks lõpp käest ja sama rada läks ka kolmas geim.

Tore oli pärast tagasi pataljoni sõita ja peopesad õhetasid mitu päeva sõprade käepigistustest.

*

Kord rääkisid kohalikud elanikud — oli vist tegemist parajate huumorimeestega, kes taipasid, et minusugune põhjamaalasest noorsõdur palju lõunamaa asjadest ei tea — et jões elab krokodille. Hästi ei tahtnud uskuda, aga pidasin kuulduigaks juhuks meeles. Umbes paar nädalat hiljem hiilisin salaja laagrist välja, et veidi supelda, sest ilm oli minu jaoks talumatult kuum. Ujusin, ja äkki märkasin kivide vahel minu poole looklevat midagi suurt ja kollast. «Krokodill vist!» Spurtisin mööda kiiret mägijõge pärivett laagri poole.

Krokodill osutus suureks mürgituks nastikuks, aga kiirusest oli kasu, sest umbes 3 minutit hiljem oleks mu «hüpe» juba avastatud. See oli kohutavaim elamus minu sõduripäevadest.

U. KINNA. Praegune ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilane, endine Matrossovi-nimelise polgu reamees. Teenis Eesti NSV-s ja Arhangelski lähedal. Põhjas oli tore, ainult talvel tahtnud tuul laagrist ära viia ja suvel mustas õhk sääskedest.

Teenisin siis parajasti geodeesiapataljonis ja täitsime mingis põhjarajoonis üht ülesannet. Magasime telkides keset taigat. Juba päeval hoiatati meid, et karud võivad kallale tulla ja soovitati ööseks relvad igaks juhuks laadida.

Nii tegimegi.

Öösel ärkasime äkki ja kuulsime, et väljas, nii telgi eest kui telgi tagant — kõikjalt kostis kahtlasi mütsatusi. Tundus, nagu oleks telk olnud karudest piiratud. Riietusime ja tormasime välja püssid käes, seal aga tatsasid meie oma väeosa hobused, esijalad kammitsas. Ei tea, kas nad kartsid midagi või tulid niisama inimeste lähedusse. Meie lugesime häire lõpetatuks ja läksime jälle tagasi magama.

M. LEEMETS. Praegune ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilane, endine reamees. Teenis Saranskis ja Saraatovis. Sõjaväes hakkas tegelema spordi ja muusikaga.

Üheks toredamaks mälestuseks on reis signalistina Kaug-Itta. Igal ešelonil oli kaasas ka signalist, kes peatustel signaliseeris, millal koguneda edasisõiduks, millal lõunatada jne. Oli tore tunnetada, et sinu pasunahelide järgi toimib kogu ešelon, tuhanded mehed.

Muidugi oli ka reis tore — pole ju iga päev võimalust tervet meie kodumaad pikuti läbi sõita.

S. KARJA. Praegune eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursuse üliõpilane, endine reavõitleja, kelle teenistuspäevad möödusid Eestis.

Meenub, et mõnedel poistel oli kunagi poisikesepõlves algkool pooleli jäänud. Tookord löödi käega, aga hiljem, kui kaine mehearu juba pähe tuli, hakkasid paljud jälle õppima. Mäletan, et meie jaos oli ka paar säärast poissi. Oli isegi üks seersant, kelle koolitee oli lõppenud viiendas klassis. Sel suvel aga kohtasin teda jälle Tartus. Oli kah ülikooli sisseastumiseksamitel. Ja olen kuulnud, et tema pole ainuke. Peaaegu pooled endistest jaokaaslastest õpivad praegu edasi.

A. ELANGO 60-aastane

Pedagoogikakateedri juhataja pedagoogikakandidaat dots. A. Elango pühitses 21. veebruaril oma 60. sünnipäeva.

Enam kui 30 aasta jooksul on pedagoogiline elu Eestis olnud seotud dots. Elango nimega. Juubilar, meie ülikooli kasvandik, lõpetas 1927. a. ülikooli magistrikraadiga ja 1931. a. alates on ta seotud tööga Tartu Ülikoolis. Nõukogude korra aastail on dots. Elango töötanud põhiliselt TRÜ pedagoogikakateedri juhatajana, mõnda aega ka Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaanina.

Ta on osa võtnud paljudest Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi täienduskursustest, esinenud linnade ja rajoonide metoodilistel konverentsidel, koolides õppenõukogu koosolekuil, raadios, lastevanemate koosolekuil jne. Võib liialdamata öelda, et vaevalt on Eestis õpetajat, kes kunagi pole kuulanud dots. Elango esinemist.

Dots. A. Elango teaduslik töö haarab pedagoogika mitut valdkonda: kasvatuse teooriat, didaktikat, eesti pedagoogika ajalugu, samuti pedagoogika psühholoogiat. Tema teaduslikku tööd iseloomustab reageerimine aktuaalsetele probleemidele. Eri raamatutena on tal ilmunud kaks õpetajatele igapäevases töös väga vajalikku teost: «Klassijuhataja töö koolis» ja «Õpilaskollektiivi organiseerimine ja kasvatamine». Viimastel aastatel on ta kirjutanud artikleid didaktika sõlmküsimustest, õpilaste aktiivsuse ja iseseisva mõtlemise kasvatamisest, iseseisvast tööst tunnis. Koos prof. A. Pindiga kirjutas ta õpiku «Kasvatusteaduse alged» pedagoogika õppimiseks keskkoolis.

Suurt tööd on teinud juubilar pedagoogide uue generatsiooni kasvatamisel. Peaaegu kõigi TRÜ-s pedagoogika alal kaitstud dissertatsioonide juhendajaks on olnud dots. Elango.

TRÜ kollektiiv tervitab juubilari ja soovib talle veel paljudeks aastateks jõudu teaduslikuks tööks ja tulevaste õpetajate õpetamiseks ja kasvatamiseks.

Neile, keda huvitab India

India—Nõukogude Kultuuriühingu kirjavahetuse sektsiooni juhataja Kirtikumar Fultšand Doši teatab Bombayst, et seal vajatakse üha rohkem ja rohkem aadresse nõukogude inimestelt, kes on huvitatud kirjavahetusest indialastega. Sektsioon hoolitseb selle eest, et igale soovijale leitakse kohane India sõber. Selleks palutakse asjahuvilisi lähetada sektsioonile vastav sooviavaldus, milles antakse kirjavahetust taotleja nimi, aadress, harrastused jne. järgmisel aadressil: India. Indo—Soviet Cultural Society (National Cerencil) Penfriendship Section. Syndicate Bank Building 4 th Floor, 26. Phirozshah Mehta Road. Fort, Bombay — 1.

Sooviavaldused palutakse kirjutada kas inglise või vene keeles. Kirjavahetuses kasutatav keel kokkuleppel India poolse korrespondendiga.

TRÜ orientalistika-kabinet

Uusi teatmeteoseid TRÜ Teaduslikus Raamatukogus

Атлас схем железных дорог СССР. Moskva 1961. 143 lk.

Аппаратура сверхвысокого давления. Kodumaise ja välismaise kirjanduse annoteeritud nimestik 1950.—1960. a. kohta. Moskva 1961. 152 lk.

Г. З. Инасаридзе. Библиографический указатель отечественной урологии и смежных областей за 100 лет (1855—1955). 2. köide. Tbilisi 1961. 361 lk.

Экономика капиталистических стран в 1960 году. Majanduslikult arenenud maad). Teatmik. Moskva 1961. 442 lk.

Финансово-кредиторный словарь. Esimene köide A-L. Moskva 1961. 663 lk.

Г. С. Левин. Библиографический указатель отечественной литературы по хирургическому лечению легочного туберкулеза за 1917—1959 гг. Minsk 1961. 168 lk.

Мифологический словарь. 2. trükk. Leningrad 1961. 292 lk.

Советское уголовное право. Bibliograafia 1917—1960. Moskva 1961. 563 lk.

Spordiklubi konverentsi eel

Eeloleval teisipäeval, 27. veebruaril algusega kell 15 toimub V. Kingissepa tn. võimlas TRÜ Spordiklubi konverents. Konverentsil, mis toimuvad iga kahe aasta tagant, kuulatakse ära Spordiklubi juhatuse aruanne, arutatakse Spordiklubi tööd ja valitakse uus juhatus. Viimastel aastatel on kehakultuur muutunud ülikoolis massilisemaks. Kehakultuurlaste üldarv on tõusnud 2700 üliõpilaseni, kellest Spordiklubi liikmeid on 2005. Arvukamateks sektsioonideks on suusatamine (484), võimlemine (400 osavõtjaga), akadeemiline sõudmine (350), võrkpall (162), matkasport (160), orienteerumissport (105), jahindus ja kalandus (104), laskmine (125). Kokku tegutseb 25 sektsiooni. Möödunud aasta jooksul korraldati või võeti osa 722 võistlusest. Meistersportlasi valmistati aasta jooksul ette 7 (plaan 9), I järgu sportlasi 59 (plaan 41), II järgu sportlasi 147 (plaan 146), III järgu sportlasi 247 (plaan 240), VTK II astme märklasi 511 (450), ühiskondlikke instruktoreid 190 (70) ja spordikohtunikke 100 (70). Ühiskondlikus korras töötati spordiehituste rajamisel 27800 töötundi.

Kergejõustiklased saavutasid võidu üleliidulisel ja vabariiklikul ametiühingute spartakiaadil. TRÜ kergejõustiklased tõid koju 28 ENSV meistritiitlit. Hästi on esinenud ka ülikooli orienteerumissportlased ja alpinistid. Läti Riikliku Ülikooli, Rila Polütehnilise Instituudi ja TRÜ matškohtumisel saavutasid võidu meie orienteerumissportlased. Leningradi—ENSV matškohtumisel saavutas meie üliõpilastest koosnev orienteerumisspordi võistkond esikoha. Võidukad olid ka alpinistid Balti vabariikide kõrgemate koolide mägironimise võistlustel.

Märkimisväärsete saavutuste kõrval esineb Spordiklubi töös kahtlemata veel suuri puudusi. Mitmed kehakultuurikollektiivid töötavad halvasti, nõrk on propaganda. Ülikooli tähtsaima spordisündmuse, TRÜ spartakiaadi korraldamisel esineb suuri puudusi, vähe korraldatakse teaduskondadesiseseid üritusi, nagu matku, matškohtumisi jne.

Konverentsil tuleb kõiki puudusi arutada, et neid edaspidi parandada. Iga teaduskond, kus seda pole tehtud, peab veel neil päevil iga 40 Spordiklubi liikme kohta valima Spordiklubi konverentsile ühe delegaadi. Ühtlasi loodab TRÜ Spordiklubi juhatus kõigi asjahuviliste rohket osavõttu konverentsist.

TRÜ Spordiklubi juhatus

Tallinna televisioonistuudios

Jällegi avanes reale meie üliõpilastele võimalus esineda laiemale publikule. 14. veebruaril toimus Tallinna Televisioonistuudios TRÜ üliõpilaste-isetegevuslaste kontsert. Kontserdist võtsid osa Tartu Üliõpilasmeeskoor dirigent R. Ritsingu juhatusel ja rahvakunstiansambel H. Mikkeli käe all.

Meeskoori esituses kuuldi sõdurite koori J. Meituse ooperist «Noor kaardivägi», M. Saare «Leelot» ning ukraina rahvalaulu «Sõitis kasak Doonau taha».

Rahvakunstiansambel esitas neli tantsu; naisrühma tüdrukud «Laupäeva õhtu», segarühma tantsijad «Koivisto sappo» ja «Tuljaku» ning kõik koos Helju Mikkali uue tantsusüidi «Meil kolhoosis».

Kuidas kontsert publiku poolt vastu võeti, on teadmata. Meie püüdsime omalt poolt anda kõik selle õnnestumiseks.

M. TULVA

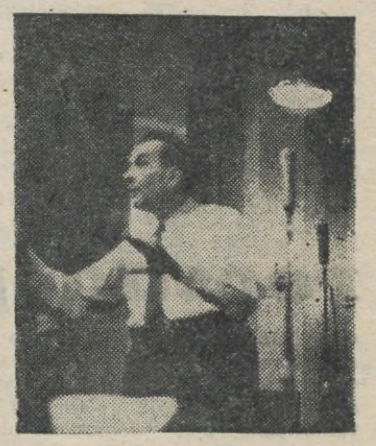

E. Luhats proovil rahvapilliorkestrit juhatamas.

VAHIPOSTIL

(Olupildike sõdurielust)

«Kas oled seisnud vahipostil?» Sõdurite igivana küsimus.

Tunnimees seisab vahipostil, raskel sammul astub ta mööda lumme trambitud jalgradu, maani lambanahkne kasukas seljas, suur krae kõrvuni. Kasukas on raske. Heameelega riputaks selle postiseene alla naela otsa, aga ei või... külm hakkab. Krae on suu läheduses paksult härmas. Lumi krudiseb viltide all ja aeg-ajalt praksatab mõni viltuvajunud traataiateivas.

Sõdur kehitab õlgu justkui kohendaks koormat õlal. Jah, kasukas on raske ja ühte õlga rõhub veel automaat. Ta vaatleb tähelepanelikult ümbrust. Jalge all mullast kaitsevallide vahel asuvad paar aita, mille ustele ja lumele heidavad laternad postide otsas kollakaid munajaid sõõre. Muldvallide taga, ümber kogu laoplatsi kulgeb härmas traataed, selle taga lage avar väli ja väeosa tuledest särav kasarmulinnake, teisel pool avarat välja on pimedusse uppunud küla. On juba hilisõhtu, õigemini öö. Kõrgel särab tähistaevas.

Vahipostil on vaikne, ainult lume krudin viltide all ja üksikud praksatused aiateibais, mis panevad tunnimehe võpatama ja eriti tähelepanelikult ümber vaatama. «On küll rahu aeg, aga siin on lahingupost, kust pole õigust lahkuda enne, kui tuleb uus vahetus.»

Aeg venib. Klubi valgustatud akende taga on täna pidupäev, saalis tantsitakse, Nõukogude armee aastapäeva puhul on külla tulnud šefid — rajooni tööstuskombinaadi töötajad. «Kui hea oleks tütarlastega tantsida olnud!» Nukrast mõttest tekib tahe suitsu tõmmata, aga meenub, et suitsud pidid jääma vahtkonnaülema juurde lauale.

Tunnimees on jõudnud juba teha lugematu arvu tiire, pöördeid, käinud edasi ja tagasi, vallist üles ja alla roninud, kui ta märkab, et klubisaali akendes on tuled kustunud. Pidu on niisiis läbi ja aegki üle kesköö. Kustuvad ka tuled kasarmus. Varsti tuleb vahetus. Tunnimees muutub valvsamaks.

«Seis! Kes tuleb?» Püssitoru tõuseb lähenejate suunas.

«Vahtkonnaülem, vahetuse ja kontrollijaga!» vastab pimedusest hääl. Keegi ei peatu.

«Seis! Ma lasen!»

Tulijad peatuvad. Edasi läheb kõik täpselt määrustiku järgi ja kontrollija — väeosa korrapidaja — jälgib rahuldustundega ladusalt minevat vahetust.

Uus tunnimees raporteerib kõlavalt, et post on vastu võetud ja jääb üksi lumme uppunud vahipostile.

Hakkab vist tulema kevad. Siin lõunas tuleb ta varem kui Eestis. Sügisel saab kolm aastat täis. Jõuab veel künnivaole. Meie rahu eest seisavad postil aga uued valvsad tunnimehed.

A. PABUT,
I kursuse üliõpilane,
reservkapten

Võistlused murdmaasuusatamises

Lähemaks ulatuslikumaks suusaspordi ürituseks TRÜ-s on 1962. a. osakondadevahelised murdmaasuusatamise võistlused.

Võistlused toimuvad 1. ja 2. märtsil algusega kell 16 Tähtvere pargi piirkonnas.

Võistluste kavas on meestele 10 km ja 3×5 km teatesuusatamine, naistele 5 km ja 3×3 km teatesuusatamine.

Arvesse läheb igast osakonnast 8 paremat tulemust punktitabeli alusel (naisi ja mehi eraldamata). Raviosakonnal läheb arvesse kaks võistkonda.

Teaduskonnad, korraldage hästi ja organiseeritult osavõtt osakondadevahelistest võistlustest, sest selle järgi saate kohti «Kääriku mänqudest» osavõtuks.

TRÜ suusasektsioon

Ristsõnade lahendused

(Ristsõnad avaldatud ajalehes nr. 1)

PAREMALE: 1. Taev. 4. Promet. 8. Äsja. 11. Gulia. 12. Inka. 13. Iser. 15. Ruto. 17. Suva. 19. Kirg. 20. Oder. 21. Rainis. 22. Renl. 24. Tornio. 26. Ostende. 30. Oviedo. 32. Dien. 33. Bruno. 36. Raman. 38. Minna. 39. Amati. 40. Arak. 42. Nansen. 45. Sinervo. 47. Indeks. 50. Ever. 52. Liives. 55. Umla. 57. Otsa. 60. Adda. 61. Lars. 62. Rakk. 63. Elva. 64. Atlas. 65. Svea. 66. Siroko. 67. Kura.

ALLA: 1. Tiik. 2. Eger. 3. Vurgun. 4. Pirogov. 5. Raud. 6. Moore. 7. Tigris. 8. Äksi. 9. «Saun». 10. «Alas». 14. Simo. 16. Terve. 18. Vilde. 23. «Noorus». 24. Tobias. 25. Ioon. 27. Edam. 28. «Nina». 29. Ennius. 31. Ivanov. 34. Uman. 35. Nike. 37. Mann. 41. Rifid. 43. «Norma». 44. Einasto. 46. Vesaas. 48. Dvorak. 49. Kask. 51. Euler. 52. Laos. 53. Idee. 54. Vala. 56. Erak. 58. Tasu. 59. Akka.

HUUMORIT

*

Õppejõud: «Minu loenguil küll magada ei saa.»

Tudeng: «Saaks siiski, kui te nii kõvasti ei räägiks.»

*

«Ma näitan nüüd piltlikult, mida ma mõtlen,» ütles professor, kui ta tahvlit puhtaks pühkis.

*

«Kui dekaan oma tänaseid sõnu tagasi ei võta, lähen ma ülikoolist ära.»

«Mis ta ütles?»

«Ta käskis mul ülikoolist lahkuda.»

Auto ja motohuvilised!

Arvestusi liikluseeskirjade tundmises võetakse täiendavalt vastu 26. ja 28. veebruaril kell 14. Kõigil, kes mingil põhjusel ei saanud sügissemestril arvestusi ära anda, koguneda peahoonesse füüsika-auditooriumi nr. 1 ette.

Järgmise õppegrupi moodustamine praktiliseks õppesõiduks toimub 2. märtsil kell 15 füüsika-auditooriumis nr. 1. Gruppi võetakse ainult neid, kellel on arvestus liikluseeskirjade tundmises sooritatud.

LEMBI TIIVAS
ja
KALJO MERILO,
soovime palju õnne!

Farmaatsiaosakonna V kursus

TEADAANDED

TRÜ sisevõistlused tennises algavad laupäeval, 24. veebruaril kell 12. Registreerimine enne võistluste algust TRÜ võimlas (Kingissepa tn. 19).

*

TRÜ KINOLEKTOORIUMIS

Täna kell 19 kuulete J. Peegli mälestusi Suurest Isamaasõjast.

Järgneb kunstiline film «Baltikumi saadik».

*

ÜHISKONDLIKUD LOODUSKAITSEINSTRUKTORID!

26. veebruaril on konsultatsioon põllumajanduse praktikaga ja maastiku planeerimisega seotud küsimustes (ringi viilistlane L. Jaanson).

Ühiskondliku looduskaitseinstruktori eksam toimub märtsi alguses.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1687 MB 01405

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 2. MÄRTSIL 1962

Nr. 6 (511)

XV aastakäik

Meie kandidaat NSVL Ülemnõukogu valimistel

NLKP XXII kongressi jälgedes

Bioloogide ülesanded

NLKP programmis on suurt tähelepanu omistatud bioloogiale. Bioloogia peab tulevikus kujunema teaduseks, mis otseselt abistab paljusid rahvamajandusharusid, eeskätt aga põllumajandust ja meditsiini. NLKP XXII kongressil seati bioloogiateaduste ette suured ja praktilised ülesanded.

Kaasaegses teaduses, eriti aga bioloogias omavad järjest suuremat tähtsust eksperimentaalsed uurimused, mis baseeruvad piirialaste teaduste, nagu füüsika, matemaatika ja keemia uusimate saavutuste kasutamisele. Eksperimentaalsed uurimused võimaldavad üle minna nähtuste kirjeldamiselt orgaanilise elu kõige keerulisemate protsesside avastamisele.

Bioloogiaosakonna kateedrite töötajad on kavandanud ja on kavandamas uusi ülesandeid, mis on vahetult seotud praktikaga ning mis otseselt väljenduvad teadusllke tööde temaatikas.

Nii uurib zooloogiakateedri kollektiiv Eesti NSV veekogusid ja vee organisme, et selgitada kalamajanduse bioloogilisi aluseid. Abiks meditsiinile jätkatakse süvendatud uurimistööd kooliõpilaste füüsilise arengu seaduspärasuste väljaselgitamisel praktilise eesmärgiga anda õpilaste füüsilise arengu hindamise teoreetilised alused.

Taimesüstemaatika ja geobotaanika kateeder selgitab pealtparandamise mõju karjamaa heinakamara koostisele. Erilist tähtsust omistatakse kõrge produktiivsusega alamate taimede, eriti ainuraksete vetikate bioloogia ja kasvatusmeetodite uurimisele.

Taimefüsioloogia-kateeder töötab probleemi kallal, kuidas suurendada puittaimede külmakindlust ja missugused füüsikokeemilised protsessid toimuvad taimedes nii vegetatsiooni- kui ka puhkeperioodil.

Geneetika ja darvinismi kateeder selgitab taimede morfogeneesi küsimusi, mis on otseselt seotud taimede vegetatiivse paljundamisega.

Nimetatud teemad on kõik eksperimentaalset laadi ja mõeldud otseselt praktika abistamiseks, kusjuures ühtlasi töötatakse välja ka efektiivsete võtete teoreetilised alused.

Õppetöö osas on läbi vaadatud õppeprogrammid ja tehtud neisse korrektiive. Zooloogias käsitletakse senisest enam põllu-, aia- ja kalamajanduse kahjureid, geobotaanikas põllu- ja aiataimede haigusi, kohalikus flooras — kahjurtaimede ja umbrohtude leviku ja tõrje võimalusi, bioloogia õpetamise metoodikas — põllumajandusalaste näitlike õppevahendite valmistamist, taimefüsioloogias ja taimede biokeemias — taimede külmakindluse aluseid ja külmakahjustuste vältimise võimalusi; taimekasvatuses ja põllumajanduse tootmise alustes on läbi vaadatud ja ümber hinnatud maaviljeluse heinaväljasüsteemi seisukohad. Valikainetena on kavas «Kasulike taimede ressursid», «Dekoratiivaiandus», «Mesindus» jt.

1961. a. teadusliku töö aruanded näitavad, et kateedrite töötajatel on püüd heita kõrvale killustatus teadusliku töö temaatikas kateedri piires ja hakata töötama kollektiivselt ühe küsimuse kallal, sest on selge, et 20. sajandil, kus teadus areneb edasi kiiresti, ei ole võimalik keerdküsimusi lahendada üksi, ilma kollektiivi osavõtuta, kaasaegse aparatuuri ja tehnikata.

Niisuguste aktuaalsete küsimuste lahendamisega antakse vastus Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee käskkirjale, mis näeb ette seostada õppe- ja teaduslik töö teaduskonnas põllumajanduse otsese abistamisega.

Äsja koostas osakond perspektiivplaani aastateks 1962—1980. Viimases nähakse ette osakonna laienemine mitmel rindel, nii õppe- kui ka teadusliku töö alal.

Et bioloogiaosakond peab andma meie vabariigile kvalifitseeritud bioloogia- ja keemiaõpetajaid, siis on hädavajalik, et need valmistataks ette lahus teoreetilis-eksperimentaalse suunaga bioloogidest. Viimased hakkavad töötama teaduslikes uurimisasutistes ja laboratooriumides. Vastavalt sellele võttis teaduskonna nõukogu vastu otsuse ja tehti taotlus Kõrgema ja Kesk-eriharidusе Komiteele avada 1962. a. sügisest bioloogiaosakonnas kaks eriharu: pedagoogiline ja teoreetilis-eksperimentaalne. Seega peab ülõpilaste vastuvõtukontingent ka suuresti muutuma. Käesoleval ajal ei suuda osakond täiesti rahuldada vajadusi ei pedagoogide ega teoreetikute järele. Asi seisab nimelt selles, et vastuvõtukontingent on senini olnud väga piiratud (20—25 üliõpilast). Kui 1962. a. sügisest alates lubatakse bioloogiaosakonda vastu võtta 30 üliõpilast pedagoogilisse ja 15 üliõpilast teoreetilis-eksperimentaalsesse harru, siis oleks asi enam-vähem lahendatud.

Kateedrid on oma eesmärgid ja ülesanded tihedalt sidunud teiste uurimisasutistega nii vabariigi piires kui ka kaugemal. Valitseb viljakas koostöö Riia, Vilniuse, Kaunase, Leningradi, Moskva ja Kiievi teadlastega. Suhteliselt tihe side teaduslike tööde vastastikuse vahetamise ja kirjavahetuse näol on kujunenud Poola, Saksa DV ja Tšehhoslovakkiaga.

Selleks, et töö laabuks tulevikus normaalselt, on vajalik kujundada kindel materiaalne baas ja see varustada ajakohase aparatuuriga. Vaja on teadusliku kaadriga täiendamist. Teaduskond on planeerinud eksperimentaalbioloogia baasi Riia mnt. äärde aktinomeetriajaama vahetusse lähedusse, kus kujundatakse välja ka eeskujulik õppe- ja katseaed. Kateedrite tugevdamiseks on kavatsus senisest enam kasutada suundaspirantuuri Nõukogude Liidu piires ja ka välismaal. 1962. a. jooksul saavutavad osakonna õppejõud sajaprotsendiliselt kandidaadikraadi.

Halvem on lugu doktoritööde valmimisega. Kuid ka siin on juba kasutatud esimesi võimalusi, mida pakub Nõukogudemaa teadlaste ettevalmistamise kord. Nii on taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja H. Trass vabastatud 1. veebruarist õppetööst ning on asunud vanema teadusliku töötaja kohale. Kahe aasta vältel peab tal valmima doktoritöö. Doktoritööde valmimine lähematel aastatel on plaanis veel mõnelgi osakonna õppejõul.

Looduslike ressursside igakülgne ja ratsionaalne kasutamine ning viimase süsteemi väljatöötamine ja rakendamine kui üks kommunismi materiaalse tehnilise baasi eeldus, on ja jääb ka TRÜ bioloogidele üheks peamiseks ülesandeks.

H. MIIDLA,
Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaan

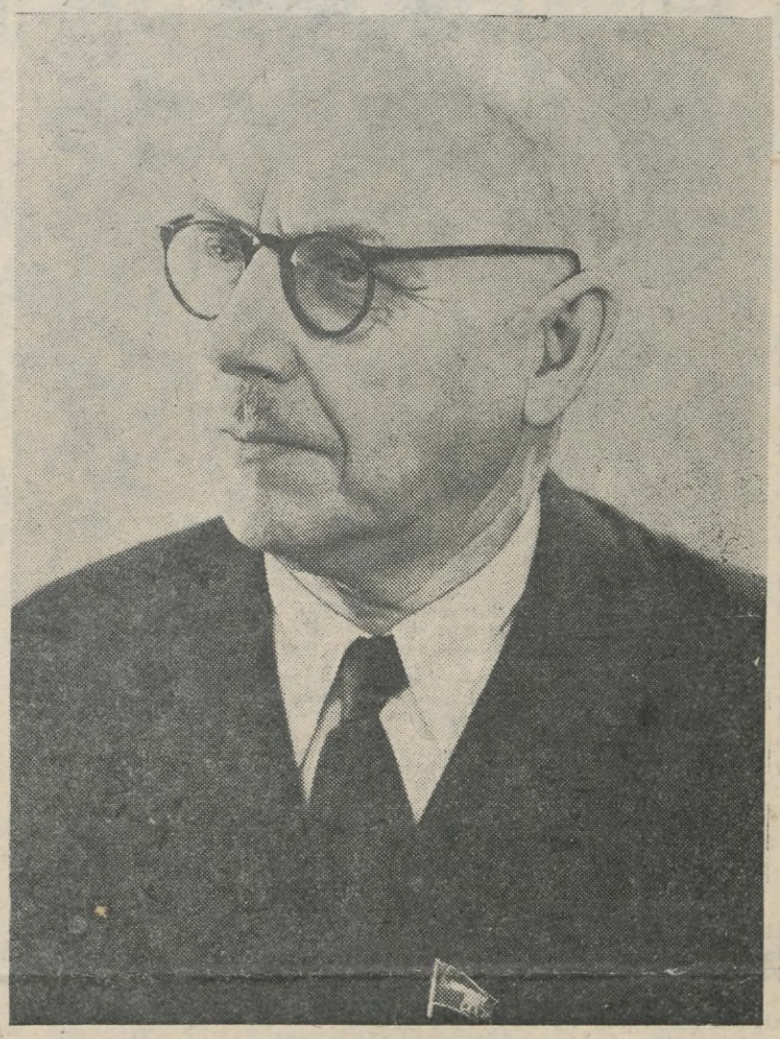

JOHAN EICHFELD

Jälle on liginemas valimised ning kõige paremad ja tublimad töötajad esitatakse saadikukandidaatideks NSV Liidu Ülemnõukogusse.

Sm. Eichfeldi tuntakse kui suurepärast inimest ja maailmakuulsat teadlast, kes kõik oma teadmised annab rahva hüvanguks.

Eriti tänulikud on sm. Eichfeldile polaarvööndi elanikud, sest eks ole suures osas tema teene see, et Kaug-Põhjas kasvatatakse põllu- ja aedviljakultuure. Sm. Eichfeld lahendas põllumajanduskultuuride põhjarajoonidesse liikumise küsimused, tõestas võimaluse luua polaarvööndi tingimustes juurvilja- ja söödabaase ning aretas spetsiaalsed kiirelt valmivad kultuurid. Koola poolsaarel töötas sm. Eichfeld polaarkatsejaama vanemlaborandina, seejärel teadusliku töötajana ja katsejaama direktorina.

Pärast Suure Isamaasõja lõppu asus sm. J. Eichfeld tööle Eesti NSV rahvamajanduses. Ka kohalike põllumajanduskultuuride paremate sortide aretamisel on tema tegevus olnud viljakas. Ent see on ainult osa tema tööst.

Sm. Eichfeld on NSV Liidu Teaduste Akadeemia kirjavahetajaliige, Üleliidulise Lenini-nim. Põllumajandusteaduste Akadeemia liige ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia president. Aastail 1958—1961 oli sm. Eichfeld ühtlasi ka Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees.

Eesti NSV teeneline teadlane Johan Eichfeld on sagedane külaline Eesti kolhoosides ja sovhoosides. Lihtsas südamlikus vestluses annab ta põllumajandustöötajatele nõu, kuidas paremini ja kiiremini tõsta saagikust.

Rahvas hindab kõrgelt tema panust teadusse ja põllumajandusse ning toetab sm. Eichfeldi kandidatuuri valimistel NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogusse.

D. BRAINOS,
Tartu VI Keskkooli õpetaja

PRAKTIKAL

Veel viimased nõuanded vanemalelt kolleegidelt ja siis klassi, kus noorukest õpetajat võtab vastu vähemalt paarkümmend poissi-tüdrukut, kes oma ilmetega on peegliks igale lausele, igale liigutusele, kes panevad unustama tagumistes pinkides istuvad «kohtunikud» ülikoolist ning toovad tagasi rahu ja enesekindluse.

Tunni hilisemal arutelul ootad aga omakorda hinnangut ja tunned end õpilasena. Ring on sedapuhku jälle täis saanud.

Tehti kokkuvõtteid

Möödunud nädalal oli Majandusteaduskonna komsomoli-alg-organisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Möödunud perioodi tööst rääkis sekretär Mare Mukk.

Parimaks tunnistati III kursuse rahanduse eriharu komsomoligrupi töö. Seal korraldati mitmeid huvitavaid üritusi, organiseeriti regulaarselt poliitinformatsioone jne. Ka õppeedukuselt on rühm teaduskonnas üheks paremaks — eksamisessiooni hinnete keskmine oli 4,4.

M. Mukk märkis massilise poliitilise töö sektori juhataja I. Siimoni ebarahuldavat tööd: eelmisel semestril ei suudetud pakkuda teaduskonnale ühtegi loengut, seinaleht ilmus ebaregulaarselt.

Teiste sektorite tööga võis rahule jääda. Ära tuleks märkida massilise kultuuritöö sektori tegevust (sektori juhataja Aavo Otsar), kelle hea organiseerimise tulemusena suudeti möödunud olümpiaadil esineda iseseisva kontserdiga. Varematel aegadel pole see õnnestunud.

Isetegevus on praegu kõige valusamaks küsimuseks. Olümpiaadiks ettevalmistamine kulgeb halvasti: kõiki kollektiive ei ole suudetud tööle rakendada, ka proovidel ei käida korralikult.

Uus komsomolibüroo tehku järeldused puudujääkidest komsomolitöös! *N. PÕDER*

Vääriline?—On!

Teisipäeval kohtusid valijad rektor prof. F. Klementiga, kes kandideerib NSV Liidu Ülemnõukogu Rahvuste Nõukogusse.

Kandidaadi eluga tutvustas valijaid usaldusmees sm. E.-L. Mikkelsaar.

Mitmepalgeline on sm. Klementi tegevus ja kõiges on ta end näidanud kui tõeline, eesrindlik nõukogude inimene.

Seejärel rääkis saadikukandidaat oma tegevusest rahvasaadikuna. Selles on nii seadusandlik tegevus seaduseelnõude komisjoni liikmena, kokkupuuted asutuste, organisatsioonide kui ka üksikisikute murede ja vajadustega.

Sõnavõttudest jäi kõlama, et saadikukandidaat on õigustanud ja õigustab ka edaspidi meie usaldust.

J. KEEVALLIK

Орган Центрального Комитета ВЛКСМ

ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН, СОЕДИНЯЙТЕСЬ!

КОМСОМОЛЬСКАЯ ПРАВДА

Las olla rohkem rahutuid!

Enne lõpetamist

Keemiaosakonna V kursuse üliõpilaste diplomitööd edenevad jõudsasti. Huvitava tööga tegeleb Aarne Maaroos. Ta uurib luminofooride ergastusmeetodeid. Esialgu oli muret aparatuuriga, nüüd on aga sellega korras.

Teine diplomand, Viive Kurm, uurib luminofoore. Katsete käigus tuleb kindlaks teha luminofoori omadused ja täpne koostis: kõik pole siin veel selge. Ka möödunud aastal oli selleteemaline diplomitöö, kuid uurimistega ei jõutud lõpule. Viive Kurm loodab selle huvitava ülesandega varsti valmis saada. Siis asub ta töö teise etapi — kristallide uurimise juurde.

TOIMETUSE POSTIST

Oma mõtteist teadusliku töö üle Majandusteaduskonnas kirjutab meile kaubatundmise eriala neljanda kursuse üliõpilane Uku ALAKIVI.

Ta jutustab meile, kuidas neil algasid kokkupuuted teadusliku tööga juba esimesel kursusel kursusetöid tehes ja milliseid kogemusi see neile on andnud.

Sm. Alakivi tunneb muret selle üle, et kursusetööd ei saa tihti tähtaegselt valmis ja nende kvaliteet on madal. Põhjuseks toob ta, et õppejõu poolt antud ja omavahel jaotatud teemadest osa aga üliõpilasi ei huvita. Ja ta teeb ettepaneku, et üliõpilased ise valiksid endale töö teema antud distsipliini raames, õppejõud aga tutvustaks neile ühe või teise probleemi teoreetilist ja praktilist tähtsust, aktuaalsust ja raskust. «Kui töö on enda valitud, siis on üliõpilasel m o r a a l n e v a s t u t u s töö suhtes, mitte ainult administratiivne kohustus, sest ta ise t a h t i s seda tööd teha.» Kui aga keegi ei tunne mingi probleemi vastu huvi, siis võiks talle teema anda või määrata.

Huvi teema vastu on kirja autori arvates üheks teguriks, mis määrab, kas sel tööl on teaduslikku väärtust või jääb see «käsitöö» tasemele.

«Juristid võiksid lahendada koos majandusteadlastega mitmesuguste hanketingimuste ja lepingute täitmise korda ning tagajärgi käsitlevaid probleeme, koos geograafide ja bioloogidega saab uurida tootlike jõudude ratsionaalse paigutuse küsimusi, koos matemaatikutega majandusliku tegevuse analüüsi, planeerimist jne. Isegi mõni filoloog võiks koos majandusteadlastega teha revideerimist tõlketöödes, koos ajaloolastega saaks aga edukalt uurida rahvamajanduse ajalugu jne.»

Ta lõpetab oma kirja sooviga, et teiste erialade üliõpilased ulataksid oma käe majandusteadlastele eesmärgiga muuta teadus tõeliseks tootlikuks jõuks.

*

Võõrkeelte osakonna II kursuse komsomoligrupi koosolekul tehtud ettepanekutest lisaspetsiaalsuste õpetamise alal kirjutab meile Tiiu VESMES.

Küsimuse arutamisel kursuse lahtisel komsomolikoosolekul 22. veebruaril ilmnes, et võõrkeelte õpetajal ei ole oma kutsetöös võimalik lisaspetsiaalsust (muusika, kujutav kunst ja joonestamine, kodundus) küllalt põhjalikult ja ettenähtud ulatuses rakendada, sest ülikoolis saadud teadmised jäävad kesisteks, nende sügavamaks omandamiseks ei piisa aga ülikoolis lisaspetsiaalsustele ette nähtud ajast (6—8 tundi nädalas). Teiselt poolt on käesoleval ajal ja ka tulevikus koolides suur puudus võõrkeelte õpetajatest, sest võõrkeelte õpetamisele pööratakse üha suuremat tähelepanu. Juba praegu on klassid rühmadesse jaotatud, rääkimata sellest, et tehakse katseid esimese klassi õpilastega võõrkeelte õpetamisel.

Aineõpetaja tööpõld on niisiis küllaltki avar ja lisaspetsiaalsusi ei lähe n. ö. «aukude täiteks» vaja. «Puudu jääb just erialastest teadmistest, seda rohkem, et uue õppeplaani alusel peab iga lõpetanu oskama põhikeele kõrval veel teist võõrkeelt niivõrd hästi, et seda saaks vabalt õpetada vähemalt kaheksanda klassini.»

Koosolek tegi ettepanekud:

1. Muuta lisaspetsiaalsuste õpetamine võõrkeelte osakonnas fakultatiivseks.

2. Vabanenud tundide arvel tuua lisaks võõrkeelte loenguid — praktikume, vastavalt vajadusele kas põhikeeles või teises võõrkeeles. Ülikoolil on selleks avarad võimalused foneetikakabineti näol.

TÄNA KELL 19 on ülikooli kinolektooriumis loeng REVOLUTSIOONILISEST KUUBAST. Järgneb film «LEEGITSEV SAAR», mis on üks huvitavamaid 1961. aasta dokumentaalfilmidest.

2 Tartu Riiklik Ülikool

Diskussioon jätkub

«Komsomolskaja Pravda» veergudel jätkub diskussioon prof. A. Aleksandrovi artikli alusel. Avaldame allpool mõtteid diskussioonilt, samuti ülevaate ühiskonnateaduste õpetamise alase mõttevahetuse avaartiklist.

KESKAJA SKOLASTIKUTE RETSEPTIDE JÄRGI

«Keskajast tänapäevani on «teadmiste edasiandmise põhivahendiks», nagu armastatakse öelda, jäänud loengud,» alustab oma sõnavõttu bibliograafiainstituudi üliõpilane B. MAMAISUR Harkovist. «Kui aga kõrgem haridus seisneks vaid teadmiste edasiandmises, tõsi küll, ei maksaks ülikoole asutada.» Kõrgema haridusega spetsialistides nähakse täie õigusega kindlate vaadetega inimest. Kas aga keskajast pärit loengute süsteem vastab kasvatustöö tänapäevastele nõuetele? Autor arvab, et ei.

Loengutel antakse üliõpilastele kõik tõed valmitena, lahendatud kujul; tee nende juurde jääb üliõpilasele tundmatuks. Enamiku üliõpilase ajast võtvad loengud viivad ta olemasoleva süsteemi juures passiivsuseni. «Mõelda loengute üle pole tal aega peaaegu kunagi ja seda polegi vaja, sest eksamiks-arvestuseks teab ta küllaldaselt.» Ta jätkab: «Kas üliõpilane on nõus konspektis kirjutatuga, see ei huvita kedagi; nõusolemine on nagu iseenesestmõistetav.»

Artikli autor toob terve rea juhte, kus üliõpilastel polnud oma arvamust ühe või teise kunstiteose kohta, ja ütleb, et kasvatustööd ei tule jätta üksnes poliittundide hooleks, väljapoole õppetööd. «On ju kõrgema kooli otseseks ülesandeks õpetada oma seisukohta omama, muuta teadmised veendumusteks. Keda me siis ette valmistame: kas loojaid, kommunismiajastu inimesi või lihtsalt täideviijaid?»

MIDA ON TARVIS TEHA? Tema arvates: «Kõige lihtsamat ja kõige küpsenumat — muuta loengulis-seminariline õppesüsteem seminarilis-loenguliseks. Loenguid ei saa täiesti kaotada, minema visata, sest on vaja sissejuhatavaid, suunavaid, informeerivaid loenguid. **Kuid peamiseks kõrgema kooli õppeprotsessis peab saama seminar, võib-olla dispuut.** Selle üle võib vaielda, ent üks on silmanähtav: kuivõrd rohkem on tulu heast, õppejõu poolt juhitavast aktiivsest ja konkreetsest vaidlusest võrreldes tihti igavate ja elukaugete loengute osavõtmatu kuulamisega.

Mele üliõpilane on küllalt küps sellisteks seminarideks, dispuutideks, diskussioonideks; on aeg lõpetada tema käekõrvaltalutamine.» Ja B. Mamaisur küsib: «Kas me lahendasime juba kõik küsimused, et lektoritel jääb ainult kateedrist igavesi ja vastuvaidlematuid tõdesid kuulutada?»

Õppejõu osatähtsus ei lange seetõttu, et ta ei loe enam loenguid selle sõna tänases mõttes, vastupidi — õppejõu osa kasvab. Sest on ju palju tähtsam — ja paljugi huvitavam! — suunata inimhinge, teda tundma õppida.

Autori arvates on selline ümberkorraldus vähemalt humanitaaraladel lihtsalt paratamatu.

KUIDAS LAISKADEST LAHTI SAADA?

Selle kallal murrab pead industriaaltehnikumi õpetaja J. JEFIMOV Leningradist ja arvab, et ses küsimuses ei maksa ranget kohut mõista direktorite üle.

«Muudame parem olemasolevat korda. Lubatagu meil puupäid ja laisku õppeasutustest minema ajada. Las nad loovutavad oma koha arukatele. Ärgu loetagu väljalangemist kõige suuremaks surmapatuks!»

LOENGUID KIRJUTAB ... MASIN

E. POGOSJANTS Moskvast teeb ettepaneku: «On tulnud aeg kaotada loengute lugemine — võib-olla peale mõnede ülevaadete — ja minna üle steklografeeritud kursustele.» Seda on mõnel pool mõnes aines varemgi tehtud.

Kui trükitud loengutekst on igal üliõpilasel, siis on küllaldane korraldada mõned konsultatsioonid, anda üliõpilastele aega ettevalmistamiseks ja nad sooritavad eksami ilma erilise töö ning närvitsemiseta ammu enne sessiooni lõppu. Kaob mahukas ja mittetänuväärne töö loengute üleskirjutamise alal. Seda teeb masin. Ja ka õppejõul on aega teaduslikuks tööks. Raskuspunkt asub praktilistel vormidel: seminaridel, laboratoorsetel töödel jne.

KONKURSS KIINDUMUSELE

Sisseastumisel on ikka veel juhuslikkust. Ajalookandidaat V. NIZNIKOV arvab, et oleks kasulik luua üliõpilaskandidaatide instituut esimesel kursusel. Samaaegselt tuleks rektoritele anda õigus tuua alates teisest semestrist päevasesse osakonda vabanenud kohtadele üle paremini edasijõudvaid üliõpilasi õhtusest ja kaugõppeosakonnast.

KÕIK ALGAB PEDAGOOGIST

Et anda objektiivsemat hinnangut õppejõu kui pedagoogi ja teadlase ettevalmistusele, on Tjumeni Põllumajandusinstituudi dotsendi J. JUDITSEVI arvates **vajalik kehtestada prooviloengute lugemine.** Need näitavad kohe, kas inimene väärib pretendeerimist selle või teise vakantse koha täitmisele. Kõrgemate õppeasutuste juhtide suhtes teeb ta ettepaneku kaotada määramine ja seada sisse valitavus.

SEADUSPÄRASTATUD TORMAMINE

Tootmises võideldakse tormamisega, kuid kõrgemates õppeasutustes on see millegipärast seaduslikuks tehtud sessiooni näol — selle mõttega alustab oma artiklit Volgogradi Mehhaanikainstituudi assistent J. ALBERT.

«Sessioon sünnitab sündsusetu nähtuse, ühe prügi silmaajamise liigi — «mahakirjutamise» (üliõpilaste terminoloogia järgi) Paljud üliõpilased arvavad, et eesmärgi saavutamiseks on kõik vahendid ühtviisi head ja varustavad end eksamile minnes spikrite ja muude «vahenditega». Kõik eksaminaatorid teavad seda, kuid suhtuvad sellesse erinevalt. Ühed panevad kohe pärast spikri märkamist «mitterahuldava». Teised võtavad spikri ära, kuid eksamineerivad siiski. Kolmandad teevad näo... et mitte mingeid spikreid pole üldse olemas. Üldiselt tuleb välja, et kes kelle kavalusega üle trumpab.»

Aastad mööduvad, aga spikker eksisteerib ikka. «Logardit spikri eest karistada, tunnistan seda, on isegi meeldiv. Kuid asi on selles, et spikreid ei kasuta mitte ainult loodrid. Sest semestri jooksul ei jõua isegi kohusetruud kõiki aineid küllaldaselt tundma õppida. Ei ole kerge mõne päeva jooksul suurt aineosa meelde jätta. On ju nii, et mõned õppejõud kasutavad loengute pidamisel konspekte, olgugi et neil igaühel tuleb meeles pidada võrdlemisi vähevõitu materjali, seda enam, et enamik ei loe kursust esimest aastat.»

Tekib küsimus: kas on vaja sessioone? Kas poleks parem nad kaotada, jättes endiseks õppevaheaja? (Jutt pole kaugõppest). See annaks õppeaastale lisaks 7 nädalat.

«Võidakse küsida: aga kuidas siis üliõpilast kontrollida? Seda on vaja läbi mõtelda kõigi ainete õppejõududel. Kõrgemas matemaatikas näiteks võiks olla semestris kaks-kolm kollokviumi alagruppides, kaks kontrolltööd, kaks-kolm iseseisvat kodust ülesannet ja igal üksikjuhul pandaks hindeid. Nende järgi, arvestades ka seda, kuidas üliõpilane ilmutas end praktilistel õppustel, võib välja tuua semestrihinde. Iga mingi grupiga töötav õppejõud võib suuremate vigadeta ette öelda nuudki, missuguse hinde saab üks või teine üliõpilane eksamil.

Eksamineerida tuleb mele arvates ainetes, mille tundmist ei saa praktiliselt kontrollida. Küsida ei tule kogu kursuse ulatuses, vaid kõige tähtsamat.

Selline teadmiste hindamise süsteem lubaks kaotada eksamihinnete fetišismi, millest rääkis sm. A. Aleksandrov oma artiklis.»

OTSINGUTELE VÄLJUTAKSE KOIDIKUL

Loomingulist huvi teaduse vastu tuleb läita enne-kõike kooliõpilastes. Nii arvab Moskva Oblasti Pedagoogilise Instituudi kateedrijuhataja professor A. P. KUZJAKIN ja toob selle toenäiteks näite zoopargi noorte bioloogide ringi rohkem kui 40-aastase tegevuse naol. «Inimese andumust, kutsumust tuleb kõigepealt välja selgitada abiturientide juures.»

Tuntud matemaatik — akadeemik Sobolev käis paljudes Siberi koolides. Igas koolis andis ta lopetajatele erineva raskusega ulesandeid. Kes kerge vaevaga neist jagu said, neid kusis ta veel suunlselt ja parimaile kirjutas soovituse Novosibirski ülikooli astumiseks. See on õige ja väga hea ranutute valiku meetod.

«Esimesele kursusele vastuvõtmine ainult saavutatud punktide summa alusel viib selleni, et kõrgemasse kooli astuvad puudlikud, hea mäluga noored, kes tavaliselt mitte millestki kütkestatud pole. On kanju, et vastuvõtukomisjonid osutavad vane tänelepanu õppenõukogude soovitustele, abiturientide eduie olumpiaadidel, nende esimeste teaduslike uurimuste tulemustele. Ma tean juhtumeid, kus sisseastumissoovlavalduselе lisati teaduslikus keskajakirjanduses avaldatud artiklite tommised, kuid neil polnud otsustavat tähtsust...» kirjutab prof. Kuzjakin. Ja ta meenutab oma õpinguaastaid: «Siis olid oppeplaanid samuti üle koormatud, kuid tahasest vähemal määral; oli konustusiik loengutekstiastamine, kuid puudumisi teadusliku töö tottu karistati nüüdsest leebemalt. Kergesti lahendati ennetähtaegne eksamite sooritamine ja nende järgmise õppeaasta algusse ülevimine, kusjuures seetottu stipendiumist ilma ei jaetud. Personaalstipendiume anti toelise edusammude eest oma eriala looval omandamisel ja ei osutatud otsustavat tähendust hinnetele. Tookord ei vaadatud üliõpilastele kui ilmetutele üksustele, kes jouavad edasi sada või vähem protsenti.»

ÜLIÕPILASMÕTTELE LENNUAVARUST?

Sellise pealkirja all vaidleb professor Aleksandroviga Moskva Avioinstituudi rektor prof. I. OBRAZTSOV. Ta on nõus, et peame oma kasvandikke iseseisvale loomingule õpetama. See pole vaieldav. «Kuid miks peavad kõik kõrgema kooli lõpetajad olema tead-

(Järg 4. lk.)

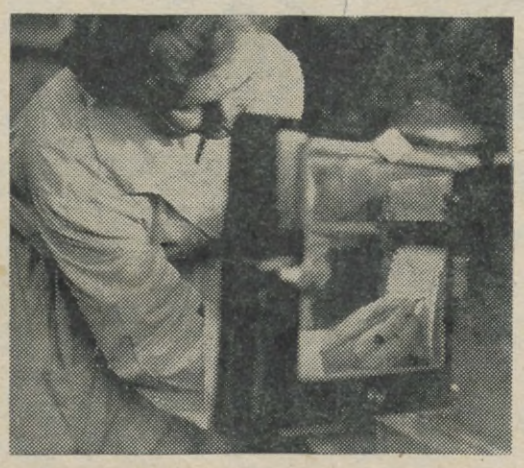

Biokeemiakateedri vanemlaborant D. Enno. Momendil tegeleb ta elektroforegrammide lugemisega densidomeetri abil.

Esimesele kursusele filosoofiat? Jah!

Moskva Mäeinstituudi marksismi-leninismi kateedri juhataja M. STARODUBTSEV alustab oma artikliga mõttevahetust ühiskonnateaduste õpetamisest. Kauased vaatlused ja mõtisklused on autorit ja tema kolleege viinud mõtteni, et marksismi-leninismi õpetamine kõrgemas koolis on vaja tõsiselt ümber korraldada.

Väljapääsuks olukorrast, kus kõik on tagurpidi — õpetatakse alguses teadusi, hiljem aga antakse võimed nende sügavamaks mõistmiseks — on autori arvates ainult üks: selline ühiskondlike ainete õpetamise järjekord, mis vastab marksismi koostisosade struktuurl leninlikule iseloomustusele.

«Mõni aasta tagasi korraldati meie instituudis Kõrgema ja Kesk-eriharlduse Ministeeriumi loal ümber marksismi-leninismi õpetamine: esimesel kursusel on dialektiline ja ajalooline materialism, teisel ja kolmandal poliitiline ökonoomia, kolmandal ja neljandal NLKP ajalugu. Peale selle loetakse vanematel kursustel fakultatiivseid loengutsükleid eetika, esteetika ja ateismi alustest. Lõppetapiks on eriseminar dialektilises materialismis. Siin süvendavad lõpetajad esimesel kursusel saadud teadmisi, õpivad tundma mõningaid tähtsaid kaasaegse loodusteaduse, tehnika ja filosoofia probleeme.

Selline kord õigustab end täielikult. Kõigepealt saab üliõpilane juba ülikooli lävel endale relva, mis aitab tal tahti mõtestada suhtumist ellu, töösse, teadusesse, tulevasse erialasse.»

M. Starodubtsev märgib, et viimastel aastatel on instituudis kasvanud üliõpilaste huvi ühiskonnateaduste õppimise vastu. Ent uus kord kohustab paljus kasvatajaid. Ta nõuab neilt sügavamaid teadmisi ja paindluvamaid õppemeetodeid.

Ta lõpetab: «Panime ette oma lahenduse. Kas on teisi? Arutame.»

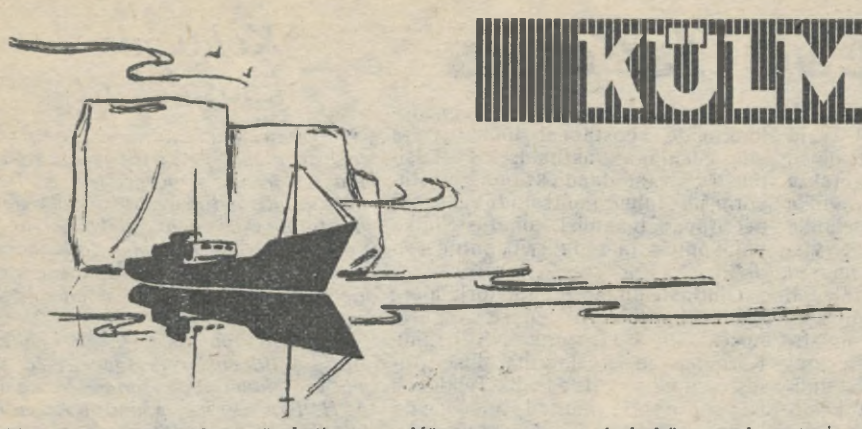

KÜLM OOKEAN

ÜLO TUULIK

Mai keskpaigast alates ümbritses meid jää.

Ta tuli Gröönimaalt.

Suurte ja valgetena, kõrged nagu lossid, ujusid jäämäed Newfoundlandi madalikule ning muutusid ohtlikuks laevadele. Öösel ei saanud vahitüürimehed enam rahulikult oma nelja valvetundi mööda saata ning käisid kord ülatekil, kord kaptenisillal. Või jälle hakkasid südaöösl tööle baaslaeva masinad — laev kartis jääd.

Päeval aga, sinisesse taevasse tungivad, ujusid jäämäed edasi.

Sealtsamast, väiksematelt jäämägedelt, just neilt, mis kõige enne variseda võisid, võtsid kaliningradlased vett. Nad sõitsid oma mustade, ookeani lainetest mõlki ning roostesse taotud laevadega otse jäämäe külje alla ning siis ronis mees koos puldanvoolikuga sinna üles — valgele mäele.

See oli ohtlik.

Mida enam kevadesse, seda enam tuli jääd.

Ühel ööl manööverdas laev üle poole tunni liikuvas, külmas, ohtlikus pankjääs. Oli kuulda, kuidas miski kraapis metallkülgi. Oli udu. Rõske.

Ning mida enam kevadesse, jäid mõttesse mehedki.

Nad käisid pool päeva üksikute, vaikivatena, justnagu tapaks neid ookean oma armutu halluse ning vaikusega.

Päike, tuhm päike — ta paistis kuus kõige enam kümnel päeval — ei hajutanud külmust. Näis, nagu helenduks jää mitte temast, vaid kaikusest.

Piinas igatsus maa järele. Korraga oli tahtmine visata oma töö kus kurat, teha lõpparve laeva ning ookeaniga, lüüa käega inimestele, kellega mitu kuud koos olnud, ja — ära! Kui aga olid selle mõttega maha saanud, rahunenud meelitavast perspektiivist, haarasid äkki kahe käega peast ning jäid vagusi. Tulid jälle teadmisele, et maani on viis ja pool tuhat kilomeetrit. Siis nõjatusid nagu nood tõsised madrusedki, väsinud, tuuletanud, habetanud, ülateki raudreelingule ning vaatasid, kuidas valge vaenlane aina liikus ja liikus. Liikus nagu inimene — lõunasse.

Soojemaks ei läinud.

Mai lõpul sundisid udu ja külm ikka veel talimütsi otsima ning futaikat selga ajama. Ja needsamad mehed, kes me ennist kiubi-kajutis «eeslit» tagusime — paljapäi, särgikaelus lahti, näod õhetavad — seisime raudsel tekil oma kalapuhastuslaua taga, noad käes, jäigad, kohmakad.

Me olime enamikus noored poisid ja kevad piinas meid nähtavasti rohkem kui teisi.

«Maal võiks praegu kuradi soe olla,» arvas üks.

«Jaa.»

«Vaata, kui kõrgel siingi päike on...»

«Jaa...»

Nuga välgub edasi. Punane Newfoundlandi ahven, merehulgus, visatakse soolamislauale — napi, vihase liigutusega.

«Kurat, ja pole neil seal tünne kikerdada ega midagi.»

«Joovad kohvi ning lähevad sooja kõhuga kinno.»

Vaikus.

Hulk aega vaikust.

Siis pöörab ülal kastiluugil seisev mees — ta tõstab sealt kalu rappimislauale — end ringi, ütleb:

«Ja te peate sellest kogu aeg leierdama...»

Vaikus.

«Ja muudkui sama jutt...»

Noad välguvad edasi. Nagu mõõgad välguvad nad vaenlase-mere andide kallal.

Siis läheb kapten üle teki, rahulik ja tõsine nagu alati.

Töö käib edasi.

«Näete, mees on kolmkümmend kevadet merel olnud,» öeldakse kastiluugilt. «Kolmkümmend korda mõelnud, et maal peaks soojem olema...»

Vaikus.

«Ja mis see meie asi on...», ütleb keegi vastu.

Ülal ei pöörata ringi, ei vastata, kummardutakse uue serbakutäie järele. Soonilisel ja punasel kaelal paisub veresoon, nagu tahaks lõhkeda. Uus sülem kalu plartsatab lauale.

Või siis kinos.

Läheb film suvest, tüdrukutest, lilledest. Rasked, tööst tuimad käed põlvedel, silmalaud valusad Atlandi tuulest, istud, vaatad. Elad mõne koha peal kaasagi. Hiljem, kui pärast lõppu tekile lähed — seal aga kumab läänetaevas roheliselt ja kohutavalt nagu enne suurt tormi —, tunned, et süda läheb külmaks.

Igatsed helendada nagu virmalised üleval: need tulevad ühest taevaservast teise otsekui helguse kardinad. Värisevad oma liikumises, teevad öö kalkhalliks.

Pärast, tajunud looduse hirmsat võlu ja ebalust, mida tekitavad virmalised, lähed oma kajutisse — ta-

gasi inimeste ja soojuse juurde.

«Sellel laiusel võid külmaks minna nagu jää,» mõtled. «Võid pealt vaadata, kuidas kaaslane hukkub ja mitte sõrmegi liigutada.»

Mere kevad — piinaja, julmur!

*

Nad tulid meie külje alla traali tõmbama 5-pallise Nordiga.

Tegime oma tööd. Meil polnud nende jaoks algul silmi, sest liikuv laev muutus kuude jooksul niisama tavaliseks nagu hall ja jäik raudkivi.

«Lätlased veavad traali,» lausus mees kastiluugil, pühkides kareda käeseljaga üle näo jooksvat higi.

«Vedagu...»

Töö läks edasi. Polnud aega nende jaoks.

Pärast lõunat tuul tugevnes, hakkas tulema jääd.

Me vaatasime:

«Muljub nad sodiks...»

Jää tuli ja tull. Oli mai lõpp, Gröönimaa hiigelkülmus aina sulas ja lagunes. Madalikule, püügikohale jõudsid ta külmad annid ning tõid udu, rõskust ja ohtu.

Laeval, mustal ja roostesel püügilaeval hakati kiirustama: nad kartsid kaotada oma traali.

Kõied aina tulid sügavusest: tõrvmustad, vettinud, rasked. Oli näha, kuidas mehed pingutasid, vaadates pealttuule paistvale valgele vaenlasele: see aina tuli ja tuli. Aeglaselt, aga raudse järjekindlusega tuli jää ning ühes temaga tuul. Udu hajus. Õhk muutus selgemaks, raskemaks. Taevas külmemaks.

Me jäime vaatama nende hirmsat pingutust, sest traal oli täis.

Korraga, nagu iseenesest, ei liikunud ükski nuga, plartsatas küll puhastuslauale uus serbakutäis kalu, kuid töö jäi seisma.

«Jõuavad,» ütles tõstja. «Jõuavad.»

Aina tulid kõied, nagu tuleksid nad igavikust.

«Peaksid jõudma...»

Mees kastiluugil, nähes, et töö edasi ei lähe, istus alistunult, küsis:

«Kes sa ütlesid neid olevat...»

«Lätlased... Aga kurat sa täpselt tead. Võibolla venelased või leedulased.»

Suur ja hall meri, tuim nagu väsimus, pressis tuule ja jääga mehi kalatekil. Oli juba kuus või seitse palli, kui me rõõmuga nägime, kuidas pardale tuleb traalipära: helendav ja raske. See rippus algul poordi kohal, nagu kontrast roostele ning mustusele, siis langes laevalaele.

Nad olid võitnud.

Mees kastiluugilt tõusis, võttis uue serbakutäie kalu, viskas lauale.

Kuid just siis, kui kõik näis olevat lõppenud, tuli see, mida me ei uskunud: üksik suur laine, nagu ära eksinud seitsmepallisele, kuid veel tasasele merele, tõstis koos kalatünnidega merre kaks väsinud inimest. Ta lihtsalt võttis nad endaga kaasa, pühkis üle parda.

«Oi!...» hüüdis nooruk soolamistünni juurest. «Mehed! Mehed!»

Ta hakkas äkki tekil ringi jooksma, nagu otsiks laeva, millega päästa, siis aga kangestus, kalaveresed käed tuimalt rippu: me olime neist liiga kaugel.

Teised vaatasid kangestunult pealt, näod vastu külma tuisuilma.

Nad tulid varsti vee peale, paarikümne meetri kaugusel laevast.

Neil, nagu meil kõigil, pidid olema rasked vatiriided ning jalgu kängitsevad pikad säärikud. Võib-olla olid neil veel kummiriided.

Pidi tingimata visatama päästevööd, enne kui riided vettivad, sest siis oli päästemine võimatu.

Kas nad jõuavad?

Üle parda need lendasidki — suures kaares, kaks valge-kollast rõngast.

Need visati täpselt meesteni, kuid laine ei andnud neid kätte.

Mehed sumasid ja rabelesid, jäine vesi pidi juba neid kangestama.

«Näe, viskas tufaika ära...»

«Säärikud...»

«Teine on veel jalas.»

«Teine ei tule.»

«Noo-oo-oo.»

«Vett täis. Ta ei suuda tõmmata...»

Ei! Teine tuli!

Uks meestest hakkas lähenema aeglaselt laevale, teine aga, veel üleni riietes, püüdnud kaua päästevööd, jäi korraga krampi, ta liigutused ahenesid. Ta oli jõudnud punkti, kus jäine vesi tappis inimese hirmsa elutahte, kangestas meeled tuima rahuga.

Jää tuli peale.

Mees, kes oli end lahti riietanud — ta pidi noor ja tugev olema — jõudis juba peaaegu laevani. Talle visati uus päästerõngas ning ta sai selle kätte.

Hetk hiljem lendas tugeva käega visatud neljas päästerõngas.

See visati hoopis teises suunas —

vastu liikuvale jääle, väsinud mehest kaugemale. Me jäime imestusega vaatama.

«Mis nad teevad?»

«Mis nad teevad?»

«Midagi ei tee,» vastas mees kastiluugilt. «Tuul või jää toovad nüüd rõnga meheni.»

Toovad?

Kas oli rõngas visatud nii täpselt, et tormisäbrus meri ta kohale toob?

Tuli...

Mees nägi seda, ning viimase, krampliku jõuga, võib-olla juba alateadlikult, suutis vabaneda säärikuist ning liikuda veidi vastu rõngale. Sel ajal jõudis kaaslane laevani. Ta ronis üles ning vajus rinnutsi reelingule. Ta oli väsinud, aga päästenud...

Ning teda huvitas — kas jõuab kaaslane päästerõngani.

Rõngas tuli, tuli, tuli otsejoones meheni. See sirutas käed, haaras kinni. Jõuetult nagu loomal vajus pea rõnga korkkehale... See oli käes, käes...

Aga ometi polnud ta päästenud. Ta oli end tapnud selles jäises vees. Ta ei teinud enam ühtki liigutust, ta keha haaras mõnusus külmarammestusest, see vesi soojendas teda. Ning rõngas, rõngas vabanes...

Tuul ulus, nuttis üle vantide.

Kohkumise valu — see haaras algul südame, kuid siis tungis jõuetuna kuni niueteni, kinnitas inimesed laeva raudtekile, jäigistas nad üheks külmuseks, tuimuseks, üheks kohkumiseks.

Nad mõtlesid, kas võtab Atland uue ohvri, nad olid selle vastu, kuid ei suutnud lahti saada nõrgast jõuetusest, hirmust, mida toob kaasa kõige hirmsama eelaimus.

Oleks läinud veel sekund, kaks — siis oleks hirm nad vallandanud —, siis oleksid nad läinud, oleksid läinud kõik, sest ookeanil tähendab üks kõiki, kuid siin oli tähtis ka sekund.

Siin oli ta tähtis, sest temas oli kas surm või elu.

Ning mees väikese püügilaeva poordi najalt, väsinud, külmunud, — enne kui keegi jõudis talle midagi ütelda või takistada — see mees viskas seljast selle vähese, mis meres oli jäänud ja hüppas tagasi...

Ta oli valmis olnud selleks, mida teised kandsid oma sisimas, ja ta hakkas lähenema uppujale. Ta pidi jõudma kiiremini kui jää, mis tuli nagu surm.

«See oli ju sama mees...» ütles keegi.

«Jaa.»

«Hull...»

Kas jõuab? Kas jõuab varem kui jää ja kohutav, tappev jõuetus?

Metsiku kisana, hirmsa, väljendamata valuna oli see küsimus meie südames.

Kas jõuab?

Veel kaks meest hüppasid ookeani. Need pidid olema puhanud ja tugevad mehed, kes julgesid hüpata sinna põrgusse — puhkeva tormi ja jää ette.

Kas jõuab too esimene?

Juba vajub... Vajub vastupandamatult, nagu tõmbaks teda siingi mitmesaja sülla sügavuselt maa raske tõmbetung...»

Vajub! Kas sa ei jõua, inimene, kas sa ei suuda! Kas sa ei ole tugevam iseendast selle ühe silmapilgu jaoks, mis on vaja pääsemiseni...

Ta läheneb. Ta tuleb jõuetult, sest esimese pääsemise hirm on temaski, aga ta tuleb. —

«Jõuab...»

Me ütlesime üksteisele: «Jõuab», kuigi me täiesti neid sõnu ei uskunud. Me ei suutnud mõista selle inimese jõudu, kui ta oli teist korda hüpanud külma põrgusse — vastu liikuvale valgele lummusele, — jääle.

Vajus... vajus. Hallil merel vajus inimene, ja tõusis jälle, ja tõusis veel kord, ning siis haarasid tast käed.

Need olid seekord tugevamad kui päästerõngas. Need haarasid teisest, ja tundsid vist isegi rammestust, kuid kaks väsinut külmas vees olid tugevamad kui üks.

Nad püsisid, nad püsisid peaaegu paigal. Neil polnud enam kummalgi jõudu liikumiseks... ning jää tuli.

Jää tuli võimatu jõuga ja tuli otse peale... Jää pidi nad tapma, purustama.

«Ei pääse,» ütles keegi jõuetult.

Jää tuli. Teravamaks, kõrgemaks muutuvad laineharjad peksid teda lähemale — vastu kahele väsinud inimesele.

Surma silma all, siis kui valu inimestes ning väsimus meestes oli oma viimase astmeni jõudnud, siis pääses lõpuks liikuma laev. Ta keeras end põigiti vastu jääd, aeglaselt, ettevaatlikult, et jää teda ei purustaks, nii et tuul ja laine lõid ta meesteni. Laeva varjus jõudsid kohale ka kaks, kes olid puhanutena rutanud päästma.

Neli meest tõsteti tekile.

Nad olid väsinud, nad vajusid kokku, nagu varisevad tugevamadki

mehed pärast sellist võimatut pingutamist.

«Pääsesid,» ütles keegi.

Nooruk, suu virildunud tahtmatus õnnelikus naerus, ütles kaaslastele:

«Ja hüppas tagasi... külma... ookeani.»

Siis jäigistus ta nagu uuesti. Teda, nagu teisigi, valdas tunne, et on päästetud neid endid, et neid endid on välja toodud külmast merest ja surmast.

Ja need seal püügilaeval, tavalised habetunud mehed, kokku varisenud tekile, tõstetakse üles, viiakse sooja. Nad on väsinud, nad ei mõtle, et neid on päästetud, nad ei mõtle millelegi.

Valge lummus aga vajub peale. Ta tuleb Gröönimaalt ning seitsmepalline tuul aina pressib ja pressib, vajub hirmsa jõuga nagu inimene — lõunasse.

Töökäed hakkavad jälle liikuma.

Suur ja hall ookean, tühi nagu kõrb, hingab jäast ja kevadest.

R. RAMMUSE joonistused

Homme on esietendus

Küllaltki nõudliku lavastuse valis TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna näitering — nad otsustasid hakata õppima Aino Kalda omapärast ja üldiselt vähetuntud näidendit «Patseba Saaremaal». Proovid algasid oktoobris. Neid tehti ikka 2—3 korda nädalas, ENSV rahvakunstnik Ellen Liiger oli lavastajana nõudlik. Nüüd ongi saabunud esietendusepäev. Homme, 3. märtsil on ülikooli klubis võimalik hinnata noorte näitlejate tööd.

Osalistena on kaastegevad Ane Siitan eesti filoloogia II kursuselt, Külli Laugaste, eesti filoloogia osakonna kaugõppija, ja õppejõud Elmar Talviste. Etendust juhib võõrfiloloogia osakonna III kursuse üliõpilane Enna Rückenberg. Dekoratsioonid on kunstikooli õpilastelt.

Ootame rohkearvulist publikuti

M. OGALIK

Tartu Riiklik Ülikool 3

Aafrika õpperingi

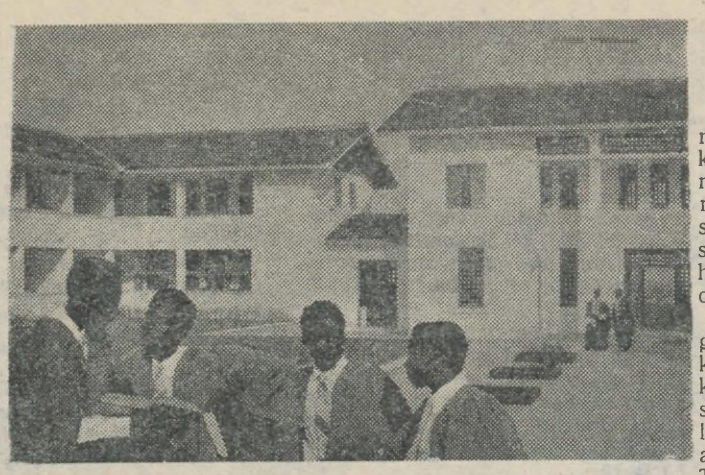

LOOMISE ÜMBER

Gaana pealinnas Akras ilmuvas ajalehes «Aafrika Hääl» öeldakse: «Aafriklane tõuseb oma võimsuses, aafriklane maitseb vabadust, aafriklane püüdleb valguse poole. Hommik puhkeb verega peitsitud Aafrika mägede kohal.»

Need sõnad innustavad igaüht lähemalt tundma õppima selle paljukannatanud kontinendi kurba minevikku ning heroilist olevikku.

Ülikooli orientalistikakabinet on juba pikemat aega taotlenud rajada oma koosseisus aafrika-alast õpperingi. Eeltöid selleks on tehtud mitmeid. Eriti tihedad sidemed on loodud Moskva Patrice Lumumba nimelise Rahvaste Sõpruse Ülikooli gaanalasest üliõpilase Emmanuel Mensahiga, kes taotlusest on informeerinud isegi Gaana Vabariigi presidenti dr. Nkwameh Nkrumaht tema mulluse külaskäigu ajal Moskvasse, saades presidendilt täieliku heakskiidu. Gaana-poolse toetuse osas laseme järgnevalt kõnelda E. Mensahi kirjadel.

Lugupeetud sõbrad!

On kahetsetav, et sellise õilsa eesmärgi juures, nagu meie oleme endile seadnud, tallab meie kirjavahetus ometi nii kesiseid radu. Kuid ma olen kindel teie nõustumises minuga, et vähemalt algstaadiumis peab see nii olema, sest on tarvilik läbi töötada palju administratiivset laadi üksikasju.

Nüüd vaatleme seda, mis on juba tehtud. Sellest peale, kui sain teilt teise kirja, oli muj võimalus sõlmida väga häid sidemeid ja saada hinnatavaid nõuandeid. Astusin kontakti Moskva Gaana saatkonna kasvatussektoriga. Siin avaldati täit tunnustust meie taotlusele Aafrika tutvustamise alal rahvusvahelises ulatuses. Gaana delegatsioon, kes viibis siin maipidustuste puhul, kuulas samuti huviga minu jutustust siirast armastusest aafriklaste vastu, see elab nõukogude inimeste südametes. Ta lubas täit toetust selleks, et Aafrika õpperingi loomise kavatsust krooniks edu. Mind volitati kirjutama kodumaale mistahes materjalide saamise asjus, mida pean vajalikuks kavatsuse edukaks teostumiseks. Praegu antakse mulle raamatuid ja brošüüre lugemiseks, et võiksin avardada oma teadmisi moodsate suundade alal Aafrika küsimuses. Samuti lubati mulle kinofilme Aafrika mitmepalgelisest elust. Ja ma mõtlen, et häid filme võiks näidata Aafrika õpperingi pidulikul avamispäeval. See oleks sobiv visuaalne abi Aafrika mõistmiseks. Sellest kõigest võite näha, et töötan tõsiselt kavatsuse edu kindlustamiseks.

Olen kindel, et mõistate minu seadusepärast huvi teie kavatsuse suhtes. Tõsiasi on, et teisejärgulist huvi osutan sellele, mida etendab kõnesolevas asjas minu isik. Olen samuti kindel, et nõustute minuga, kui väidan, et Aafrika on kõige vähem mõistetud, kõige vähem tuntud ja kõige halvemini kirjeldatud kontinent. Lääneriikides leidub koole, kus tegeldakse Aafrikaalaste õpingutega, nagu näiteks London School of African and Oriental Studies. See on Londoni ülikooli osa. Teatavasti kujutavad need asutused endist uurimiskeskust, kus koostatakse plaanid aafriklaste metsikuks rõhumiseks, Aafrika inimjõu ja maapõuevarade ohjeldamatuks ekspluateerimiseks.

Nüüd pöördume tagasi idapoolsetesse maadesse ja eriti Nõukogude Liitu. Mõjukas nimistu Nõukogude Liidu majanduslikust ja tehnilisest abist, antud ühegi tüssamiseta, on nüüd avalik saladus. Nõukogude rahva harukordne armastus ja avameelne sõprus aafriklaste vastu, nii hämmastamapanev oma sügavuselt, on küllaltki tõhus tõend sellest, kes on tänapäeva maailmas aafriklaste sõbraks.

Kas võib aga olla juttu suure sõpruse olemasolust juhul, kui pooled tunnevad teineteist nii vähe? Iga rahva ajurakukeseks on tema kõrgemad õppeasutused. Neist väljuvad juhtivad inimesed. Seepärast näen ma teie ülikooli kavatsuses nõukogude rahva ja aafriklaste vahelise veelgi lähedasema suguluse ja sõpruse aluseid. Ma näen selles Nõukogude ja Aafrika sõpruse tõelist hoonet ja püsivat maailmarahu.

*

Tänuga kviteerin Teie kõikide kirjade ning õnnitluskaartide saamist. On tõepoolest meeldiv mõtelda, et huvitute kestvalt aafrika-alase õpperingi loomise kavatsusest. Kui Teie ülikooli administratsioon lükkas edasi piduliku avamise möödunud aastal, arvasin põhjuseks mittekülaldase entusiasmi. Nüüd aga kogen, et olen tugevasti eksinud.

Ei, meie ühine idee pole ununenud. Leian, et minust on saamas mingisugune «unenäolaps» jutustuses, kus minu ärkamine saab võimalikuks vaid meie ühise hüvangu teostumise puhul. Teid huvitab kindlasti teada saada, et meie kavatsetav projekt pole ammugi enam ainult Teile ja mulle kuuluv saladus. Mele president ja informatsiooniminister said sellest teada, kui nad viibisid Moskvas möödunud aasta juulis. Nad lugesid Teie tervituskaarti ning kogu meie kirjavahetust ja olid kõigest väga huvitatud. Kui oleme teoks teinud aafrika-alase õpperingi avamise, soovib meie informatsiooniminister Teie ülikooli külastada.

Praegu on minu valduses suur hulk raamatuid ja publikatsioone Aafrika kohta Teile üleandmiseks. Et ma ei saa selleks kasutada kirjaposti, tuleks Teil paluda kedagi omade hulgast sõita nende vastuvõtmiseks Moskvasse.

Meie ühise ettevõtte teostamiseks võiksite nüüd anda lõpliku tähtpäeva.

Möödunud suvevaheajal külastasin Krimmi, sel puhul võisin näha paljusid huvitavaid ning ajaloolisi paiku. Olin Sevastoopolis, kus nägin suurepäraseid panoraammaale ning diagramme, mis kujutasid sõjakoledusi. Olin ühe turismirühma koosseisus. Alustasime teekonda ülevas meeleolus, ent kui olime ringkäigul vaadelnud neid stseene, häästus naer meie huultel. Meie näod süngestusid ja meil oli vastik sõjast kõnelda. Siis soovisin, et meie riigimehed näeksid neid loova kunsti imetlusväärseid saavutusi ning kuulaksid pealt seda sõnatut juttu, mida nad vestavad.

Oodates Teie kirja,
lugupidavalt
EMMANUEL MENSAH

Märkus: vahepeal on juba osa raamatuid ülikooli orientalistikakabinetti kohale jõudnud. Pildil on Gaana ülikool Akras.

Inimese heaks

Kaasajal, millal progress haarab mitte ainult tehnilisi alasid, vaid ka täppis- ja humanitaarteadusi, millal järjest enam rakendatakse raadiotehnika ning elektroonika seadmeid ja teisi moodsaid tehnika saavutusi, on töökaitse, töötervishoiu ja ohutustehnika küsimused oluliselt tähtsad kõikidel erialadel.

Seepärast nõuab NSV Liidu kõrgema ja kesk-erihariduse ministri käskkiri 13. oktoobrist 1961. a. igakülgsete abinõude rakendamist füüsilise ja vaimse töö kaitset käsitleva ohutustehnika ja tuletõrjealase õppetöö paremustamiseks. Tuleb ellu viia kõik NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi kolleegiumi ning Hariduse, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Ametiühingute Keskkomitee Presiidiumi ühise koosoleku otsuse nõuded (29. juunist 1961. a.).

Kõrgema haridusega spetsialist peab oma erialal üldteaduslike, ohutustehnika ja tuletõrje-alaste teadmiste baasil suutma välja kujundada vajalikud töökaitse-, töötervishoiu-, ohutustehnika- ja tuletõrje-alased abinõud, et kaitsta oma erialases töös kollektiivi liikmete elu ja tervist, aga ka sotsialistlikku omandit..

Selle saavutamiseks kohustatakse täiendama ohutustehnika ja tuletõrje aluste õppeprogramme ja viima need kaasaja nõuete tasemele. Ohutustehnika ja tuletõrje spetsiaalküsimused lülitatakse kõikide eriala- ja tehniliste distsipliinide õppeprogrammidesse. Nõutakse menetluspraktika aruannetes ja kursuse- ning diplomitöödes teemasse puutuvate ohutustehnika ja tuletõrje küsimuste esitamist töö eri lõigus. Ühtlasi nõutakse üliõpilaste teadmiste kontrollimist ohutustehnika ja tuletõrje eriküsimustes ka erialaainete eksamitel ja riigieksamitel. Soovitakse isegi diplomitööde koostamist töökaitse ja ohutustehnika aktuaalsetes küsimustes. Kandidaadieksamite vastuvõtmisel tuleb kontrollida eksamineeritava teadmisi ohutustehnika valdkonnas ja seda eriti antud erialal.

Ohutustehnika ja tuletõrje-alase teadusliku töö viljelemise ergutamiseks on ÜTÜ liinis NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi Teaduslik-Tehnilisel Nõukogul ette nähtud igal aastal kolm medalit, et autasustada sellel alal parimaid teaduslikke töid sooritanud üliõpilasi.

Üliõpilaste hulgas tuleb teha selgitus- ja kasvatustööd selleks, et tõsta nende teadmisi, vastutust ja kohusetunnet ohutustehnika ja tuletõrje alal.

Seejuures ei ole TRÜ praktikas vähesed need juhud, kui üliõpilased laboratoorsetel töödel, ekspeditsioonidel jm. rikuvad isegi juhendaja silma all ohutustehnika ja tuleohutuse nõudeid. Paljudel juhtudel ei teostata nõutavat üliõpilaste ohutustehnika-alast instrueerimist. Seadmete ohutuse eest vastutajad on sageli passiivsed. Kaitsetehnika ja individuaalkaitsevarustuse rakendamine on tihti juhuslik. Tulemuseks on nii mõnigi tööõnnetus ja sellega seotud töövõimetus.

Ohutustehnika ja tuletõrje-alase õppetöö paremustamiseks anti TRÜ-le 1962. aastaks küllalt suur spetsiaalne assigneering ohutustehnika ja tuletõrje laboratoorse sisseseade täiendamiseks. Praegu toimub TRÜ-s töö NSV Liidu kõrgema ja kesk-erihariduse ministri ning Eesti NSV Kõrgema ja Kesk-eriharidse Komitee käskkirjade elluviimiseks.

Dotsent *V. RITSLAID*

Kohtumiskoosolekult

Ülikoolirahva sidemed teatriga peaksid olema palju tugevamad kui nad on praegu, märkis sm. K. Ird möödunud neljapäeval üliõpilastega toimunud kohtumiskoosolekul. Sm. Ird rääkis meie tänapäeva teatri mitmetest probleemidest nii üleliidulises ulatuses kui ka meie vabariigis.

Põgusalt puudutas ta ka «Vanemuise» tulevast repertuaari. Järgmisel hooajal saame näha A. H. Tammsaare «Juuditit», aga juba varsti on oodata uue algupärase opereti esietendust.

A. VIRUNURM

Avatakse tantsukool

Vastu tulles üliõpilaste soovile korraldada peotantsude õppimiseks kursusi, otsustas klubi avada tantsukooli. Tantsukoolis on tunduvalt paremad võimalused tantsude, õige liikumise ja hoiaku omandamiseks kui kursustel. Tantsukursuste kava võetakse läbi poole pikema aja jooksul ning lisaks õpetatakse veel mitmeid teisi tantse.

Näitena märgime ära, et peotantsude kursuse pikkus on ühe kava ulatuses 18—20 tundi, tantsukoolis aga keskmiselt 40 tundi.

II ja III klassis õpivad kõik tantsijad selgeks nii mees- kui ka naispartneri tantsusammud, mille tulemusena omandatakse oskus õpitut edasi õpetada.

Osavõtjate registreerimine toimub 5. märtsini teaduskondade ametiühingubüroodes ja klubis.

Kõigil sisseastujail koguneda 7. märtsil kell 17 klubisse.

A. SIIMER

Diskussioon jätkub

(Algus 2. lk.)

lased? Meid ei häiri, et näiteks insener — meie instituudi kasvandik sai meistriks. Meid ei tee rahutuks amet, me tunneme muret vaid selle üle, kuidas ta saab hakkama talle usaldatud tööga. Ja kui ta on südamega asja juures, töötab loovalt, iseseisvalt — siis oleme rahuldatud.» Professor arvab, et «kommunistliku töössesuhtumise kasvatamine ei tähenda üksnes üliõpilasesse armastuse sisendamist üksikute, elukutse «loovate» külgede vastu. Me peame õpetama igasugust tööd — musta, igapäevast — austama, näitama eeskuju andumuses argipäeva asjade vastu, kohusetruuduses igal pool. Rõhutan just kohusetruudust, aus töö ühiskonna heaks on üks kommunismiehitaja moraalikoodeksi kõlbelisi printsiipe.»

Autor arvab, et on tarvis kasvatada ja õpetada loovale tööle, loovale iseseisvusele kõiki üliõpilasi, hiljem töös ja töö abil teha kindlaks, kes neist on suur individuaalsus.

«Iseseisvus, looming, teaduslik töö laboratooriumis, mõtisklused raamatut lugedes — selleta on üliõpilasaastad tühjad, mittetäisväärtuslikud. Ja on tarvis, et meie üliõpilasnoorus täiesti selgelt ette kujutaks: looming pole vaba kujutluse mäng. Ta nõuab suurt, vahel rasket tööd.»

Mida siis teha? Ja I. Obraztsov vastab: «Rohkem tuleb mõelda üliõpilaste õpetamise vormide, õppeprotsessi graafiku üle. Vähendada üliõpilaste ja õppejõudude õppekoormust. Luua üliõpilaste iseseisvaks tööks tingimused, uuesti läbi vaadata mõningate õppeainete sisu, rakendada õppeprotsessis teaduse ja tehnika kaasaegseid saavutusi.

Kui tähelepanelikult analüüsida ülikoolikursusi, saab selgeks: neisse on palju liigset materjali kogunenud. Nad on kohmakaiks, ülearu töömahukaiks muutunud. Kõike pole aga vaja üliõpilastele ette kanda. Meie edasilükkamatuks ülesandeks on valida sellest teadmistemerest välja tähtsamad, eesmärgipärasemad materjalid, mis kujundavad tulevast spetsialisti, on vajalikud tema edasises tegevuses.

Mõned keemia ja füüsika peatükid kordavad keskkooli materjali. Selle asemel võiks rohkem tuumafüüsika ja keemiaga tegelda. Kõrgema matemaatika kursustes pühendatakse palju tähelepanu nn. puhtale matemaatikale, diferentseerimise ja integreerimise erivõtetele. Elu aga nõuab masinmatemaatika ulatuslikku rakendamist õppeprotsessis.

Paljud laboratoorsed tööd või kodused ülesanded on sisult pinnapealsed, annavad vastuseid eriküsimustele. Selliste tööde kuhjumine võib vaevalt üliõpilases loogilist mõtlemist kujundada, ette valmistada eruditsiooniga spetsialisti. Ta ainult «sööb» aja ära.»

Kuid me pole ainult õpetamise sisu, vaid ka selle kvaliteedi eest vastutavad. Hiigelsuur on hea loengu osatähtsus. Sm. Obraztsov lisab, et loengud on eriti tähtsad seal, kus valmistatakse spetsialiste uue tehnika alal, sest tehnika arengule ei jõua õpikud ja õppevahendid järele.

Professor Obraztsov esitab veel ühe vastuväite Aleksandrovile. «Tõeline looming ei eelda üksnes uute ideede sündi, vaid ka nende ellurakendamist. Just seepärast näib mulle otsituna, ebaõigena teadmiste ja oskuste vastandamine, mida lubab endale artikli autor. «Oskus on teadmisest kõrgem,» kinnitab prof. Aleksandrov, «sest oskus loob uut, teadmine aga ei loo midagi.» Kaasaegne oskus baseerub peaaegu täielikult teadmisel. Oskus eeldab teadmiste olemasolu. Eraldada oskust teadmisest ja šeda enam veel neid vastandada tähendab vastandada teooriat praktikale. Siin ei või jätta meelde tuletamata Gorki sõnu: «Targad pead elasid tarkadest kätest eraldatult ja ainult vähesed neist peadest said aru sellise eraldatuse idiotismist.»»

Kirjutise autor ütleb, et teadmisi seostab orgaaniliselt oskustega kogu üliõpilaste teaduslik uurimistöö ning katse- ja konstruktoritöö.

Ta peab vajalikuks anda üliõpilastele rohkem iseseisvust. «Päästa valla nende entusiasm, tuline püüe uue poole. On ju kogemused näidanud: nad võivad professorite ja õppejõudude juhendamisel täita tõsiseid teaduslikke ning katse- ja konstruktoritöid.» I. Obraztsov lisab, et tihti jääb meil puudu nõudlikust usaldusest üliõpilase vastu, sellest usaldusest, mis sünnitab iseseisvuse, sügava kodanikuvastutuse.

«Teine küsimus on ühiskondliku elu sisu,» kirjutab professor. «On ju ometi meie kohustuseks suunata kõrgema õppeasutuse komsomolitööd. Kui komsomoliorganisatsioon ei loe õppimist ja teaduslikku tööd oma tähtsaimaks tegevuseks, on see meie süü, rektoraadi ja parteiorganisatsiooni süü, kes ei osanud kommunistlike noorte tegevust õigetele radadele juhtida.»

MEIE REPORTER PAJATAB

Üliõpilased ja mina

Tartu-Kääriku suusamatkal

24. veebruaril toimunud Tartu—Kääriku suusamatkast võttis osa mitukümmend üliõpilast (ja mina), kellest umbes pooled olid tütarlapsed.

Matkateel oli näha kõikide kursuste ja teaduskondade tütarlapsi, enamasti koos minuga üksikult ja kahe-kolmekaupa.

Parimaks osavõtjate poolest tuleb mul lugeda kindlasti teist keemia kursust, kust Toomas Tenno tõi matkale tervelt 8-liikmelise matkagrupi. Et matkajate võimed olid erinevad ja minu omad ka, siis nad liikusid kahes neljaliikmelises grupis. Peab ütlema, et siia kuulusid peale minu kolm tütarlast, kes samuti kui poisid edukalt Käärikule jõudsid. Ka järgmise päeva veetis see grupp Kääriku kaunil kuu- (vabandust: suusa-)maastikul ja hakkas oma sõbralikkuse ning ühtehoidmisega meie ülikoolirahva hulgas ja minu juures kindlasti silma.

Matkast võttis osa ka meie õppejõude, kusjuures suusatreener sm. Erna Abel edestas pea kõik meesmatkajad, naistest ja minust rääkimata (aga rahvast võttis matkast osa üle kolmesaja inimese ja kuuesaja suusa).

Matk oli meile, osavõtjaile ja minule mitte ainult jõuprooviks, vaid ka praktiliseks kooliks, mis õpetas meid ja mind lihtsaid matkatarkusi hindama. Tulevastel matkateedel, mis paljusid võivad kutsuda koolide grupijuhtidena, kuluvad need mul marjaks ära.

Matka katkestas üle kolmesajast osavõtjast ainult kuus inimest ja nende seas polnud üliõpilasi ega mind, see näitab, et meie kehakultuurlased võiksid massilisemalt, organiseeritumalt ja julgemalt minna välja raskematele teedele.

Kahju ainult, et spordiliit ei olnud arvestanud ja mul ka ei tulnud meelde nii suurt matkast osavõtjate arvu ja kõigile, ka minule ei jätkunud lihtsat, ent kaunist tööga teenitud hõbemärki «Tartu—Kääriku».

P. TABU,
Tartu—Kääriku matkast osavõtnu

TEADAANDED

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) esineb teisipäeval, 6. märtsil kell 19 ettekandega NSV Liidu Ülemnõukogu valimistest NSV Liidu Ülemnõukogu Rahvuste Nõukogu valimiste Tartu linna valimisringkonna nr. 372 komisjoni esimees R. Auling.

Filmid: «Spartakiaadi lipp», «Gruusia kuurortides» ja «Port-Said».

*

Eeloleval laupäeval, 3. märtsil toimub TRÜ klubis Ajaloo-Keeleteaduskonna näiteringi esituses A. Kalda «PATSEBA SAAREMAAL» esietendus. Etenduse algus kell 20. Pääsmed on eelmüügil TRÜ klubis.

*

Pühapäeval, 4. märtsil kell 20 toimub TRÜ klubis puhkeõhtu «SIIT JA SEALT».

15. märtsil toimub TRÜ klubis küsimuste ja vastuste õhtu teemal «Meie ülikool». Küsimusi võib esitada kõige kohta, mis puudutab meie ülikooli. Küsimusi võib esitada õppetöö, spordielu, ühiskondliku ja teadusliku töö kohta, ülikooli majandusala ja kunstilise isetegevuse kohta, ülikooli arenguperspektiivide kohta, võib esitada küsimusi isiklikult kõigile TRÜ kollektiivi liikmetele jne.

Küsimustele vastavad kõige kompetentsemad isikud nii ülikoolist kui ka väljastpoolt ülikooli, kui see osutub vajalikuks.

Küsimused võivad olla esitatud ka personaalselt. Küsimuste esitamisel ei ole tingimata tarvis märkida esitaja nime.

Küsimused adresseerida klubile ja anda kirjalikult TRÜ peahoone valvelauda kuni 8. märtsini 1962. a.

ENE KAJANDI
ja
EINAR TANDRU
Õnnitleme!
Farmaatsiaosakonna
III kursus

Toimetaja asetäitja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2176 MB 01442

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Raamatupalat

Meie kandidaat NSVL Ülemnõukogu volimistel

Inimene noore südamega

Tema andis üliõpilaspiletid kätte neile, kes olid kõik sisseastumiseksamid «viitele» teinud. Kui see kõrgekasvuline südamliku naeratusega mees nende kätt surus, ei teadnud tulevased tudengid vist muud, kui et nende ees seisab TRÜ rektor Feodor Klement.

Mööduvad aastad. Sisseastujatest on saanud diplomandid. Aastad täis õppimist ja eksameid, muresid ja õnnestumisi kõrvuti, siis diplomitöö ja riigieksamid. Ja jälle surub lõpetajail kätt professor Klement, rektor, teadlane, noorte kasvataja.

Võib-olla, et ülikoolis veedetud aastate jooksul ei olegi neil, keda ta täna ära saadab, olnud kuigi palju isiklikke kokkupuutumisi temaga. Kuid nad on ometi kuulunud selle pere hulka, keda juhib ja kelle tegudest-toimetustest alati tab alati noorte teadlaste uusi hüpoteese, ka siis, kui need on vastukäivad tema omadele. Karl Rebane meenutas muuhulgas, kuivõrd köitvad on alati sm. Klementi vestlused, kus tema, palju rännanud ja palju näinud inimene, jagab oma reisimuljeid. Ülikooli teaduslik sekretär sm. I. Maaroos teab tunnistada, kui palju üliõpilasi pöördub muredega tema poole (isegi siis, kui need ei kuulugi otseselt rektori lahendada olevate küsimuste hulka). Ja leitakse nõu ja toetust, kui asi on toetust väärt. Eksimuste puhul on sm. Klement aga äärmiselt printsipiaalne kohtumõistja.

Täna tahaksin meenutada veel üht episoodi.

On ülikooli komsomoliaktiivi nõupidamine. Õpetatud Nõukogu saalis piduliku laua taga istuvad üliõpilased-aktivistid, arutavad õppe- ja teadusliku töö küsimusi ja suvist sõitu ehitustele. Siis võtab sõna rektor. Noortele esinemiseks leiab ta alati aega ja sõnu. Ja need sõnad on nii õiged, nooruslikud, südamesseminevad. Ei, rektori esinemine üliõpilastele ei ole kunagi vormitäide, ta räägib alati nii, et mõnigi kuulajaist tunneb südamesopis kerkivat küsimust: «Kas mina, just mina isiklikult, olen teinud kõik, et need tähtsad probleemid, millest praegu räägib meie rektor, leiaksid kiireimat lahendamist?» See tähendab, et sõnad on saavutanud oma eesmärgi. Kõik meie ülikooli aktivistid peaksid õppima kõnelema nii — asjalikkus, tuum, mitte ainsatki tühja fraasi — ja et iga sõna jõuaks südamenii!

Üliõpilastele määratud raadiosaates ütles sm. Klement, et tema elu parimad hetked on olnud need, mil ta on tundnud rõõmu oma tööst, need öötunnid, kus mõni uus idee ei ole lasknud uinuda. Ta ütles, et ta soovib meile, noortele, sedasama: et töö, mida me teeme, oleks meile kõige tähtsam, kõige armsam.

Kui me neid sõnu meeles peame, kasvab meiegi hulgast selliseid, kes oma tööga teenivad rahva suure austuse ja usalduse. Niisuguse usalduse, nagu seda on teeninud ülikooli rektor professor Feodor Klement, meie saadikukandidaat NSV Liidu Ülemnõukogu Rahvuste Nõukogusse.

M. VIIDING

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 9. MÄRTSIL 1962

Nr. 7 (512)
XV aastakäik

Õnnitleme meie töökaid naisi rahvusvahelise naistepäeva puhul!

Meile ei tule nagu mõttessegi, et naine võiks mehega mittevõrdõiguslik olla. Ent ometigi on see nii mitmel pool meie planeedil.

Me ei saa unustada Aafrika emasid, kelle tööst küüruvajunud selg on tema pisitütre või -poja lasteaiaks.

Ka nemad ja samuti kõik rõhutud naised kogu maailmas saavad varem või hiljem oma elu peremeesteks. See on paratamatu, kuid nõuab visa võitlust.

Parema elu nimel alustas 16-aastasena oma õnne eest võitlust vabadusvõitlejate ridades Kuuba tütarlaps Aleda, praegune revolutsioonilise armee sõdur (pildil). Tema võitlust on krooninud edu.

kogu südamega osa võtab rektor Feodor Klement.

Veel ei ole teadus leidnud võtet, kuidas sünteesida aega, ja ööpäev on ikka ainult 24 tundi pikk. Päevast päeva aga peavad rektoril sellesse mahtuma teaduslik töö, administratiivne tegevus, saadikukandidaadi kohustused. Ja mahuvadki. Me kõik imetleme ta väsimatust ja nooruslikkust.

Nüüd räägivad kõik ajalehed ta elust — et ta on sündinud töölise perekonnas, olnud tööline ja õpetaja, et ta õppis Leningradi ülikoolis, oli samas aspirandiks ja lõi seal NSV Liidu esimese luminestsentsi-laboratooriumi, et tema õpilased on saanud tuntud teadlasteks, et neil on omakorda õpilased ja meie kaasüliõpilaste hulgas on neidki, kes võivad end uhkusega pidada rektori teaduslikeks lapselapse-lasteks. Prof. Klementi teaduslikust tegevusest võivad palju kõnelda näiteks eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja Karl Rebane, TA Füüsika-Astronoomia Instituudi teaduslik töötaja Tšeslav Luštšik — nuide esimene rektori õpilastest, kes peatselt kaitseb doktoriväitekirja — ja paljud teised. Nad räägivad rektorist ka kui juhendajast, kui vanemast seltsimehest. Sm. Luštšik näiteks kõneles sellest, et prof. Klement hindab üle kõige julgust ja initsiatiivi teaduslike küsimuste lahendamisel, et ta tervitab alati noorte teadlaste uusi hüpoteese, ka siis, kui need on vastukäivad tema omadele. Karl Rebane meenutas muuhulgas, kuivõrd köitvad on alati sm. Klementi vestlused, kus tema, palju rännanud ja palju näinud inimene, jagab oma reisimuljeid. Ülikooli teaduslik sekretär sm. I. Maaroos teab tunnistada, kui palju üliõpilasi pöördub muredega tema poole (isegi siis, kui need ei kuulugi otseselt rektori lahendada olevate küsimuste hulka). Ja leitakse nõu ja toetust, kui asi on toetust väärt. Eksimuste puhul on sm. Klement aga äärmiselt printsipiaalne kohtumõistja.

Täna tahaksin meenutada veel üht episoodi.

On ülikooli komsomoliaktiivi nõupidamine. Õpetatud Nõukogu saalis piduliku laua taga istuvad üliõpilased-aktivistid, arutavad õppe- ja teadusliku töö küsimusi ja suvist sõitu ehitustele. Siis võtab sõna rektor. Noortele esinemiseks leiab ta alati aega ja sõnu. Ja need sõnad on nii õiged, nooruslikud, südamesseminevad. Ei, rektori esinemine üliõpilastele ei ole kunagi vormitäide, ta räägib alati nii, et mõnigi kuulajaist tunneb südamesopis kerkivat küsimust: «Kas mina, just mina isiklikult, olen teinud kõik, et need tähtsad probleemid, millest praegu räägib meie rektor, leiaksid kiireimat lahendamist?» See tähendab, et sõnad on saavutanud oma eesmärgi. Kõik meie ülikooli aktivistid peaksid õppima kõnelema nii — asjalikkus, tuum, mitte ainsatki tühja fraasi — ja et iga sõna jõuaks südamenii!

Üliõpilastele määratud raadiosaates ütles sm. Klement, et tema elu parimad hetked on olnud need, mil ta on tundnud rõõmu oma tööst, need öötunnid, kus mõni uus idee ei ole lasknud uinuda. Ta ütles, et ta soovib meile, noortele, sedasama: et töö, mida me teeme, oleks meile kõige tähtsam, kõige armsam.

Kui me neid sõnu meeles peame, kasvab meiegi hulgast selliseid, kes oma tööga teenivad rahva suure austuse ja usalduse. Niisuguse usalduse, nagu seda on teeninud ülikooli rektor professor Feodor Klement, meie saadikukandidaat NSV Liidu Ülemnõukogu Rahvuste Nõukogusse.

M. VIIDING

DOKTOR SALME SIBUL

Ükskõik kuidas ka püüad juttu tema enda peale keerata, juhib ta selle ikka nii, et pead kuulama teistest.

«Ilma aktiivita on võimatu olla niisuguse suure teaduskonna ametiühingubüroo esimees. Üks inimene ei teeks siin midagi ära,» ütleb Salme Sibul.

Eks ta ole õige. Arstiteaduskond on tõesti väga suur ja aktiiv on siin ilmtingimata vajalik. Aga ega aktiivgi ei kujune välja täiesti iseendast, vaid seda peab looma. Salme Sibul on suutnud seda teha. Suurteks abilisteks on talle üliõpilased A. Vask, L. Jaama, V. Knut, T. Malleus, H. Viira, dekanaadi töötaja E. Ambo, õppejõud K. Villako, K. Podar, J. Seeder, M. Kull ja paljud teised aktivistid.

Arstiteaduskonna ametiühinguorganisatsioon on suurimaid ülikoolis. Seekord on nii, et kõige parem on just selle kõige suurema töö.

Ülikooli ametiühingukomitee esimees H. Unger leiab, et juba nende tööplaan üksi räägib nende suhtumisest oma ülesannetesse kogu südamega. Kõik plaani võetud üritused on hoolega läbi mõeldud ja tõesti sellised, et kohe on näha püüdu teha teaduskonna elu mitmekesiseks ja huvitavaks. Ekskursioonid Hiiumaale, suvel Kesk-Aasiasse, ametiühinguaktivistide küllasõit Riia Meditsiinilise Instituudi üliõpilastele — need kõik räägivad juba ise enda eest.

Möödunud laupäeval käis 35-liikmeline isetegevusgrupp A. Rammi koostatud estraadietendusega «TRÜ kohvik teenindab ainult TRÜ kollektiivi liikmeid» külas TPI energeetikutel. Kavas on anda šefluskontserte kolhoosis, 7. märtsil aga psühhoneuroloogilises haiglas. Planeeritud on ülemaailmsele üliõpilas- ja noorsoofestivalile pühendatud puhkeõhtu.

Toredad olid ju ka Arstiteaduskonna poolt kohvikus organiseeritud õhtud moodsast kunstist ja muusikast.

Igale poole jõuab Salme Sibul. Igasse üritusse paneb ta oma hinge. Vene osakonnas pole siiani olnud oma isetegevusrühmi. Sel semestril saab ka seal isetegevus jalad alla: moodustatakse isegi koor ja näitering, sest andekaid isetegevuslasi on osakonnas palju. Isetegevusolümpiaadile tuleb Arstiteaduskond kahe näidendiga.

Lähemal ajal sõidab VI kursus tervistavasse spordilaagrisse Käärikule. Seal peetakse loenguid arstieetikast ning kavas on korraldada kursuseõhtu.

Üheks tähtsamaks arsti-eetika nõudeks on kohusetunne. Seda peab tulevastelt arstidelt juba varakult nõudma. Ja mitte ainult nõudma, vaid ka arendama ja kasvatama. Nii ongi iga üliõpilase kohta sisse seatud kartoteegikaardid, millele märgitakse hinded mitmesuguste ülesannete ja kohustuste täitmise kohta. See võte on praegu küll uus, kuid Salme Sibula arvates on sel suur kasvatuslik mõju. Käitumisküsimusi arutab õpperühm, kuhu kuulub antud üliõpilane. Kui nüüd on tarvis kirjutada üliõpilasele iseloomustus, siis jäävad ära tühjad sõnadetegemised ja lakoonilised «aktiivne», «tubli» jt. ning nende asemele ilmuvad tõeliselt objektiivsed ja ausad, põhjendatud hinnangud.

Teaduskonna ametiühingubüroo õppe- ja teadusliku töö komisjon kuulutas välja võistluse parimale ametiühingurühmale, keda premeeriti ekskursioonidega Leedusse ja Riiga.

Arstiteaduskonna seinalehti oleme kõik lugenud. Huvitavad ja suure hoolega koostatud. Siin peab mainima A. Rammi professionaalset kätt.

Pidevalt jälgitakse õppejõudude ühiskondliku töö koormust ja püütakse saavutada ühiskondlike ülesannete ühtlane jaotamine.

* * *

Artikkel kannab pealkirja «Salme Sibul» ja see ilmub naistepäeva lehes. Ning ometi on siin juttu kogu teaduskonna ametiühinguorganisatsiooni tööst. Arvan, et kõik, kes teavad ja tunnevad doktor Salme Sibulat, on minuga selles seostamises nõus.

Õnnitleme Teid naistepäeva puhul, Salme Sibul!

A. SARAPUU

AGITAATORID ARSTITEADUSKONNAST

Kohe pärast õppevaheajalt naasmist alustasid agitpunktis nr. 8 tööd agitaatorid, Arstiteaduskonna üliõpilased. Koos tulevaste juristidega abistati valimisjaoskonda nimekirjade kontrollimisel, teatatakse agitpunkti üritustest, loengutest, vestlustest, kohtumistest kandidaatidega. Valijate kodudes korraldatakse vestlusi.

Enamik meie 200-liikmelisest agitkollektiivist teeb oma tööd hoolega ja edukalt. Parimaiks agitaatoreiks on seni stomatoloogiaosakonna, raviosakonna II kursuse ja raviosakonna I kursuse üliõpilased.

Üks kolmandik meie jaoskonda kuuluvaist valijaist on üliõpilased, kes ise on agitaatorid. Loodame, et nemad, meie kolleegid, tulevad 18. märtsil esimestena valima.

M. POTAŠENKOV

Pingelised päevad

on praegu Majandusteaduskonna esimese kursuse üliõpilastel, kes töötavad mitmel pool Tartu ettevõtetes. Päeval töö, õhtul loengud. Tundub, nagu läheks iga päev tavaliselt oma rada, kuid see näib nõnda ainult kõrvaltvaatajale, kes esimesel pilgul ei leia midagi huvitavat esimese kursuse elus. Huvitavat on siiski. Tütarlapsed, kes töötavad kauplustes müüjatena, räägivad kõik, et töö on huvitav ja meeldiv. Sedasama ütlevad ka teised, olenemata sellest, kas nad töötavad ehitustel, ladudes või sööklates.

Igaüks teab, et aeg läheb kiiresti, kui tegemist on. Ja tegevusest I kursuse üliõpilastel juba puudu ei ole. Kurdetakse koguni, et aega on väga vähe ja ei saa, ei jõua lihtsalt vahel kõike teha, mis oleks vaja. Ja see on ka loomulik. Esimese kursuse üliõpilaste tööpäev on tavaliselt 14—15 tundi pikk. Peale selle veel sport, isetegevus ja 24-tunniline ööpäev kipub vägisi lühikeseks jääma. Võib arvata, et selline koormus muudab inimese passiivseks, et püütakse kohustuslike asjadega kuidagi hakkama saada ja lüüakse ülejäänule käega. Seda siiski pole juhtunud. Tööülesandeid täidavad kõik üliõpilased hästi. Ene Pärn töötab Tartu Rajooni Tarbijate Kooperatiivi universaalkaupluse tekstiiliosakonnas müüjana. Seal ei olda talle kiitusega kitsi. Kaupluses «Tartu» nimetati Anne Volki üheks paremaks müüjaks, kes tulevat iga tööga suurepäraselt toime. Niisama räägitakse ka mujal teiste üliõpilaste kohta. Ja seda on rõõm kuulda. Kui kiitus tuleb vanadelt, kogenud töömeestelt, siis on selge, et ei räägita tühje sõnu.

Kui küsida üliõpilastelt, millised on nende mured, siis kuuldub nurinat ainult ajanappuse kohta. Võimaluste piirides on siiski katsutud sellest üle saada. Möödunud aastal juhtus tihti, et müüjate tööaja graafiku koostamisel ei arvestatud loenguid. Tänavu on korraldatud, et töö ja loengud ei lange kokku.

Esineb siiski ka loengutest puudumisi, milledest suurem osa läheb dekanaadis kirja kui põhjuseta puudumised. Iga kord ei tohiks aga üliõpilast sellepärast süüdistada, sest vahel ei saa tööajast ehitusel või kaupluses rangelt kinni pidada. On vaja juhuslikult kedagi asendada või vajab mõni töö kiiret lõpetamist, tuleb arvestada ka kaastöötajate huvisid.

Mõni pessimist võib seda artiklit lugedes mõelda: «Räägitakse ainult head kõigist. Ei tea, kas see siiski nii on?» On. Ja teisiti ei saagi olla, sest on ju ka nende üliõpilaste töö osake üldrahvalikust kommunismiehitamisest.

Paljud neist lähevad 18. märtsil esmakordselt valima. Ei või kellegi kohta öelda, et nad pole seda austavat õigust ära teeninud.

Eespool oli juttu ainult kahest tütarlapsest, kuid täpselt sedasama oleks võinud rääkida kõigist.

Jõudu tööle, I kursus!

I. VAINU

Nagu töö kunagi

Esimese kursuse töötavatel üliõpilastel on kõigil juba amet käes. Nad töötavad linna mitmesugustes ettevõtetes ja seetõttu on ka alad erinevad.

Õmblusvabriku «Sangar» tsehhis on mitu üliõpilast.

Masinalõgina saatel vestlesime kahega neist — Ursula Pranno ja Maruta Pakalnsiga ajaloo-osakonnast. Mõlemad on II kategooria õmblejad. Tööl ei ole küll ajalooga midagi ühist, aga siiski läheb sellist oskust alati vaja, pealegi on kaaslased toredad.

«Kui ainult saaks aega rohkem, et lugeda!» on mõlema soov.

Korrus kõrgemal töötab II kategooria remondilukksepp eesti filoloog Ants Sild. Mees on tõsise olemisega. Töö... See olevat nagu töö kunagi, meeldivat. Brigadir L. Paemurd on üliõpilastega rahul. Tublid, aitavad üksteist, töödistsipliini ei riku. Sild, näe, tuli palju hiljem (ta töötas algul trükikojas), kuid ameti sai selgeks.

Kõige rohkem on meie üliõpilasi Tartu Naha- ja Jalatsikombinaadis. Muist ehitusel, muist tsehhides. 8. tsehhis, kus sandaletid saavad endale kummitallad, seisab koos teistega konveieri ääres eesti filoloog Helgi Pliess, I kategooria tallaservamäärija. Siin on üldse palju rohkem mürinat ning «vabrikutunnet» kui «Sangari» tsehhis. Vahetuses tuleb oma 810 paari jalatseid, see tähendab Helgi Pliessile 1620 tallaäärt. Tsehhis on veel teisigi eesti filoloogе, näiteks R. Pärtel ja E. Väljataga. Ametlikult kõige tähtsamaga — töörõivastusega ja ohutustehnika-alase instrueerimisega olevat korras, palka saab 50—60 rubla ümber. Töötatakse ainult päevases vahetuses. Tsehhi meister R. Lääts ei tea üliõpilaste kohta halba sõna öelda. Tempoga tulevad toime, ei virise.

Akadeemia ja Vanemuise tänava nurgal leidsime nahakombinaadi ühiselamu ehituselt vene filoloogid Mallad — Tamme ja Aru, II kategooria betoneerijad. Parajasti tegelesid nad küll lihtsama asjaga, ladusid nimelt silikaatkive hunnikusse.

Õppeaasta lõpp pole enam kaugel. Jälle saab esimesest kursusest teine. Vaadates tööl käivate üliõpilaste optimistlikke nägusid ja kuulates meistrite hinnanguid võib juba praegu olla kindel: ka see kursus lõpetab raske aasta auga.

M. LAU

Fotodel Helgi Pliess ja Ants Sild.

P. PUKSI fotod

ENNE LÕPETAMIST

Viies ning viimane ülikooliaasta hakkab lõppema, valmivad diplomitööd. Vene filoloog-diplomand Frilda Prisk uurib Kornel Tšukovski loomingut lastele, tema kursusekaaslane Laine Papp kirjutab aga tööd «Verbaalsed sõnaühendid vene keeles ja nende vasted eesti keeles».

KOMPASSIKS ON ANDUMUS

Leningradi Ülikooli rektori A. D. Aleksandrovi artikli põhiseisukohtadega olen nõus. Ent ikkagi tahan öelda mõnda lisaks, milles ma olen veendunud neljakümneaastase töö jooksul Moskva Ülikoolis kõigil ametikohtadel aspirandist rektorini.

Õppe- ja teaduslik töö on kõrgemas õppeasutuses lahutamatud. Kaasaegseid uurimismeetodeid valdavat noort spetsialisti võib kasvatada ainult intensiivse ja produktiivse teadusliku töö õhkkonnas. Selleks aga on vaja tingimusi.

Praegu on üldtunnustatuks saanud vajadus tõsta kõrgemates õppeasutustes teadusliku töö taset. See leidis väljenduse probleemlaboratooriumide loomises. Kuid paljudes kõrgemates õppeasutustes pole seni häid tingimusi loovaks tööks. Kaasaegsed teaduslikud seadmed vananevad ruttu moraalselt, neid aga uuendatakse sageli ebakülladaselt.

Õppejõudude ja üliõpilaste teaduslik töö loob kõrgemates õppeasutustes loomingulise õhkkonna, aitab lükkida teadmisi oskustele, on tuupimise kui õppemeetodi vastu.

Arvan, et kordamine ei ole õppimise ema, vaid võõrasema. Õppimise ema on rakendamine. Ainult neil teadmistel, mida osatakse rakendada, on nullist erinev väärtus. Ainult need teadmised jäävad kindlalt püsima ja ei nõua alalist ning lootusetut kordamist «pööningul» hoidmiseks, mida on juba rakendatud. Ma ei pea silmas üksnes praktilist rakendamist, ütlemé, tootmises. Jutt on teadmiste rakendamisest loovas mõttetegevuses, mingil üliõpilasele kättesaadaval teadusliku töö alal. Jutt on teadusliku mõtte arengust.

Kogu töösüsteem kõrgemas õppeasutuses peab olema üles ehitatud selle telje ümber. Passiivne materjali tajumine on iseenesest vähe efektiivne. Kontroll peab suunduma teadmiste rakendamise alusel, mitte aga olema mälu küllastamise ulatuse ja kiiruse hinnanguks. Aktiivsed õpetamismeetodid, iseseisev töö on saanud aksioomiks. Kuid iseseisev töö võib ju olla ka passiivne. Üliõpilast, kes püüab meelde jätta, pähe tuupida õpiku lehekülgi, ei saa lugeda aktiivselt töötavate hulka. Kui ta selle tulemusel mäletab peaasjalikult, millisel leheküljel, mis korras, kas suurelt või ptiiga asub tekst — ikkagi on see passiivse ja ebakindla töö tõenduseks. Mõtelda, mõttes pahupidi pöörata, püüda rakendada kasvõi ülesandes, mõttes, unistustes seda, mille kallal töötad — just see aitab püstitada püsivaid, kindlaid loogilisi seoseid. Õppejõud peab õpetama üliõpilasi aktiivselt mõtlema.

Las olla rohkem rahutuid?

TEADUS EI OLE kunstist nii kaugel, kui mõned seda arvavad. Osata uut moodi piiku heita, näha oma loomingu objekti oma erilisest vaatepunktist on teadlasele niisama tähtis kui kunstnikule.

Mõlemal juhul võib õpetajaks olla pedagoog ja veel suuremal määral tema enda põletav huvi, kirg. Õppejõu osa on selles, et äratada üliõpilastes seda elavat loomingulist huvi. Muidugi on paratamatult vajalikuks tingimuseks õppejõu enda andumus teadusele. Kas iga õppejõud võib tekitada oma kursusega üliõpilastes huvi? Kahjuks ei ole see alati nii. Üliõpilased on õppejõu peegliks. Üliõpilase tähelepanematus loengul on ähvardavaks signaaliks lektorile, kes jälgib oma auditooriumi. On õppejõude, kes kaebavad, et üliõpilased on tähelepanematud, hajameelsed, distsiplineerimatud, püüavad eksameil petta jne. On arusaadav, et see on igavusest, on lolu tempoga, tuleta toimuva õppetöö vähese efektiivsuse, juba varem õppejõu poolt püstitatud usaldamatuse ja võõrdumise müüri tunnetamisest pärit. Mul on tulnud palju kordi jälgida kaht paralleelset üliõpilasgruppi, kes õpivad erinevate õppejõudude juhtimisel. Aastate jooksul tekkis mulje, et ühe õppejõu jaoks on välja valitud eranditult andekad inimesed, kes õpivad loovalt tundma teadust, teise juures on aga hall võimetu mass.

Mulle näib, et juba esimesest õppeaastast alates tuleb äratada ja alles hoida üliõpilaste huvi tulevase elukutse vastu. Eriti tähtis on valida häid õppejõude loengute pidamiseks esimesel kursusel. Kõigil õppejõududel ei ole võimeid huvitavalt, sütitavalt loenguid pidada. Arvan, et oleks kasulik pidada tähtsamates ainetes paralleelseid loengukursusi võistluskorras, eriti just noorte professorite või dotsentide poolt. Üliõpilased võiksid vabalt valida neile meeltmööda oleva lektori. Olen veendunud, et poleks ka häda loengute vabakülastamisest.

ME OLEME HARJUNUD üliõpilasi liigselt hooldama ja neisse kui kooliõpilastesse suhtuma. Aga on ju üliõpilased täiskasvanud inimesed. Juba esimestest üliõpilaspäevadest peale peab neil kujutlus olema õppeplaanist ja eriti profileerivate kateedrite programmidest. Kas võib ühtviisi kõiki aineid armastada ja ühesuguse huviga nende tundmaõppimisse suhtuda?. Nähtavasti mitte. Kogemused näitavad, et ühe või teise teadusala silmapaistvad spetsialistid ei õppinud «libedalt». On teada, et Mendelejev polnud eeskujulikuks õpilaseks. Omaaegne Jaapani valitsus palus W. Ostwaldilt, ühelt möödunud sajandi lõpu suurelt füüsikult-keemikult, nagu ta oma raamatu «Suured inimesed» eessõnas kirjutab, retsepti, mille järgi võiks noorte seast välja valida tulevasi väljapaistvaid teadusmehi. W. Ostwald oli silmapaistva teadusliku kooli juhiks ja tal tuli töötada koos paljude noorte teadlastega. Saanud selle ebahariliku ülesande uuris W. Ostwald tervet hulka suurte teadusmeeste elulugusid, töö tulemusena valmis tema raamat. Ainsaks sel viisil tuletatud retseptiks oli, et ei tule otsida tulevasi suuri inimesi ainult «ümmarguste viiemeeste» hulgast.

Seepärast kahtlengi, kas on otstarbekas otsustada üliõpilaste üle meie hinnete — 2, 3, 4, 5 alusel, mis pealegi on sageli passiivse mälu tõenduseks. Edu ei tule hinnata kõigi ainete hinnete summaga. Silmapaistvad edusammud peaaines peavad tähendama rohkem kui «kolm» mõnedes teistes ainetes. See ei tähenda muidugi, et ma olen teadmiste kontrollimise vastu. Kontroll peab olema range, kuid arukas ja individuaalne. Kontrollida ei tule niivõrd inertset «pagasit», kuivõrd arusaamist ja teadmiste rakendamise oskust. Kas pole parem muuta hulk eksameid abidistsipliinides, eriti seal, kus õppetöö toimub grupiviisi, arvestusteks, jättes eksamid alles põhiliseks profileerivates ainetes?

Kõrgemate õppeasutuste õppejõududelt võtab palju aega töö mahajäämatega. Arvan, et palju rohkem väärivad sellist tugevdatud tähelepanu just võimekad ja paremad üliõpilased, kes tunnevad elavat huvi aine vastu. Sest just nemad kujutavad endast tulevikus suurimat väärtust. Grupi paremale osale tuginedes peab õppejõud oskama kollektiivis nõudlikkuse ja edasipüüdlikkuse õhkkonda luua.

VEEL ÜKS KÜSIMUS. Iseenesest tekib võrdlus. Juhtub, et tehasesse tuuakse mittekomplektseid seadmeid. Mingisugune väikese detaili puudumise tõttu ei saa seadmeid käiku lasta. Nii-samuti on võimatu teadmisi praktikas rakendada nende mittekomplektsuse tõttu.

Lihtne näide. Grammatika head tundmist ja tutvumist kitsalt spetsiaalsete terminitega ei saa suulises kõnes tarvitada ilma igapäevaste väljenduste miinimumita. Sellelt seisukohalt ei saa aga lugeda mittekomplektsuseks nälteks elavas kõnes mittetarvitatavate verbivormide mittetundmist.

Eriti sageli avastatakse teadmiste mittekomplektsuse elemente õppeainete puutekohtadel. Teadmised ja kõrgemas koolis õpetatava teaduse meetodid on tellistena laiali puistatud, ent telliseid ei laota hooneks. Õppejõu ülesandeks on aidata üliõpilastel tellistest blokke ja tervet «oskuste hoonet» ehitada. Seda võib saavutada ainult aktiivsete õpetamismeetoditega, üliõpilaste teaduslikule tööle kaasatõmbamisega. Tähtis osa on muidugi ka tootmispraktikal, kui ta on õigesti organiseeritud.

Akadeemik A. N. NESMEJANOV

Toimetuse postist

Tiigi tn. 78/80 ühiselamu komandant F. Linnamägi kirjutab toimetusele: «Tunnen rõõmu nende noorte üle, kes rakendavad oma energiat üliõpilaste ühise kodu hüvanguks, nagu ühiselamu nõukogu esimees T. Malleus, valve organiseerijad Õ. Mihklep ja I. Varik, sanitaarvolinik R. Salk, elamuheaolu alal E. Männiste jt. Tublid on ka seinalehe väljaandjad. Rõõmustan, et nn. klubiruumide 40 üliõpilast on kujunenud ühtseks kollektiiviks. Rõõmu aga ei tee need meie 560-st üliõpilasest, kes nagu ootavad, et keegi nende järelt toa paberikorvi tühjendama tuleb, kes ei kustuta toast lahkudes elektrit, ei korista toidukappe jne.»

REKTORI KÄSKKIRI

Ülikooli rektor prof. F. Klement õnnitles oma eilses käskkirjas kõiki TRÜ naistöötajaid ja naisüliõpilasi rahvusvahelise naistepäeva puhul.

Rektor avaldas tänu eeskujuliku ja hoolsa töö eest järgmistele seltsimeestele:

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

Linda Eringsonile, Aino Valmetile, Virve Liivile, Helve Lutrikule, Antidea Metsale, Endla Kaldemäele, Inga Fivegerile, Riina Sihverile, Ela Mattile, Mare Aunale, Aasa Pettaile, Aino Saarsoole, Maia Kadakule ja Kiira Allikmetsale;

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

Eldi Toomingule, Asta Ennole, Liilia Sillaotsale, Mai Roostele ja Sirje Grossbergile;

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIA-TEADUSKONNAST

Larissa Mjatšikovale, Linda Laaneloole, Hildegard Laarile, Laine Seppale, Tiiu Liblikule ja Linda Hintsile;

FÜÜSIKA-MATEMAATIKA-TEADUSKONNAST

Tamara Sõrmusele, Taissia Eksinale, Maie Veskele, Leonore Tarrastele, Gertrud Rümmelile, Pauline Piirile, Tiiu Maaverele, Regina Kiivile, Helgi Reissaarele, Küllike Kaurile, Ellu Niidasele, Malle Karolinile, Elle Eierile, Karin Rabale, Hille Kaarlepale ja Helgi Jürjensile;

ARSTITEADUSKONNAST

Aleksandra Raatmale, Maria Eplerile, Leida Keresele, Hilda Linnule, Zinaida Saarele, Kadri Grossile, Valve Saarmale, Silvia Russakule, Salme Sibulale, Elfriede Ambole, Asta Soomile, Linda Pollile, Elle Mullamaale, Antonina Miksonile, Ariana Goffile, Tiiu Nilsonile, Anu Vasele, Anu Saarele, Larissa Solomatinale, Inger Arendile, Aini Auglale, Sirje Mihklale, Laido Mustale ja Hellen-Aino Soovikule;

KEHAKULTUURIOSAKONNAST

Nora Kuttile, Evi Krassile, Ello Laisaarele, Inna Hälingule ja Õie Hiobile;

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST

Alviine Kurele, Valeria Näksile, Arda Kirselile, Leida Alverile, Linda Peetsole, Hilda Põltsamaale, Valve Pallavile, Aino Juursoole, Taimo Mattole, Helve Mõtusele, Juuli Kuljusele, Ida Pärnitsale, Johanna Rosele, Helmi Sinimäele, Emilie Brehmile, Ida Timuskile, Ida Nõmmele, Õie Kuhlbergile, Elisabeth Särele, Alma Raitmale, Melanida Pastakule, Hilda Säkile, Natalie Hermile, Ida Vassarile ja Ilse Ettile.

Meie kollektiivi naised

On üldtuntud tõik, et enam kui 80% Nõukogude meedikutest on naised. Ja kas on lugu üksnes arvudes? Kui meenutada ja tahta iseloomustada meiegi teaduskonna perre kuuluvaid naistöötajaid ja üliõpilasi, ei saa piirduda üldiste andmetega. Silmade ette kerkib terve rida töökaid, oma kutsetegevusele andunud ja seejuures siiski paljuski nii erinevaid tublisid inimesi.

Tahaksin kõigepealt nimetada professoreid E. Käer-Kingiseppa, A. Raatmat ja A. Tomingat, meditsiinikandidaate H. Lindu, S. Laanest, V. Saarmat, V. Liivranda, E. Kogermanni, L. Kerest, K. Grossi, H. Jalvistet ja S. Sibulat. Nende osa meie ühises töös, tulevaste eriteadlaste kasvatamisel on silmapaistev, kusjuures nad täidavad edukalt ka oma ühiskondlikke ülesandeid. Nimetaksin neist eriti Valve Saarmat. Hooldava õppejõuna elab ta kaasa kõik lõpukursuse üliõpilaste rõõmudmured, on heaks nõuandjaks ja nõudlikuks kasvatajaks, peale selle aga täidab ta veel Tartu Terapeutide Seltsi sekretäri kohustusi ja mitmeid muid ülesandeid. Annab imestada seda ammendamatut energiat, mida tal kõige muu kõrval jätkub veel enamikuks Arstiteaduskonna kollektiivseteks üritusteks. Et aga tematаolisi on teisigi, selle meenutamiseks piisab assistentide S. Russaku, E.-R. Rimmi, D. Kuldeva, laborantide V. Ratniku, D. Palmi, I. Kuke, E. Kodrese, E. Väärsi, H. Kurvitsa ja L. Polli nimetamisest. Nende osa selles, et õppe- ja kasvatustöö teaduskonnas kulgeks kõige paremini, väärib tänu ja tunnustust.

Millist organiseerimisvõimet, ettenägelikkust ja taktitunnet nõuab töö dekanaadis, sellele mõtleme vaevalt, kuni kõik on korras. Aga pole kahtlust, et segadused oleksid suured, kui kõike poleks korraldamas-koordineerimas M. Liibuski osavad käed. Tohutus tunniplaanide rägastikus leiab ta ikka parima lahenduse — et oleks võimalikult vähem «aknaid» ja ühest kohast teise jooksmist ja et kõik loengud jõutaks ära pidada ikka normaalsel ajal. Üliõpilaste rõõmudele-muredele elab kogu südamega kaasa ka H. Tibbin.

Kõigi nimetatud ja nimetamata jäänud tublide naistöötajate kõrval ei saa unustada ka pikka rida naisüliõpilasi, kelle saavutused õpingutes ja kaasalöömine ühiskondlikus töös tõstavad neid teistest kõrgemale ja annavad õiguse suuremale tähelepanule. Sellised on A. Saava, S. Mihkla, J. Idnurm, T. Nilson, T. Talvik, I. Arendi, A. Saar, E. Tiisler, A. Tibar, M. Saks ja paljud-paljud teised.

Arstiteaduskonna kollektiiv soovib selle päeva kõigile kangelastele edaspidiseks suurt tööindu ja edu, soovib, et nad täies selguses tunnetaksid tänapäeva ja oma kohta selles.

A. LINKBERG,
Arstiteaduskonna dekaan

Kolmapäeval, 14. märtsil kell 19 toimub noorte majas «Sõprus»

NOORTE VALIJATE ÕHTU

teemal

«RÄÄGIME ISIKUVABADUSEST».

TRÜ rektor F. Klement kõneleb noorte elust välismaal.

Üliõpilased, avaldagem oma arvamusi sõnavõttudes!

MEIE SULESEPPADELE

1960. a. jõudis avalikkuse ette Tartu Riikliku Ülikooli kirjanduse ja kunsti almanahh «Loov mõte». Vahepeal on üht-teist meie loovatelt jõududelt leidnud avaldamist «suures ajakirjanduses» ja meie ajalehes.

Äsja esines ajakirja «Noorus» toimetus ettepanekuga, et meie ülikooli autorid võiksid suurema töödevalimikuga esineda selles ajakirjas. Lubati lahkelt kasvõi pool ajakirja ühest numbrist anda üliõpilaspoeetide ja -prosaistide käsutusse.

Seoses sellega kutsungi üles TRÜ kollektiivi liikmeid juba käesoleva kuu jooksul esitama oma töid ajalehele «TRÜ» edasisaatmiseks ajakirjale «Noorus». Põhiline temaatika — ülikoolielu, meie noorte tänapäev ja homme — peaksid innustama sulge pihku haarama.

Lahemalt informeerime lugejaid kavatsetavast ühisesinemisest järgmistes lehtedes.

K. PETERSON

LÜHIDALT

Pühapäeval oli järjekordne Emakeele Seltsi koosolek. Päevakorras oli prof. A. Kase ettekanne eesti kirjakeele normeerimisest. Ettekandja andis väga põhjaliku ülevaate meie kirjakeele arenemisest, selle normeerimise katsetest ja vajadustest eri etappidel.

Koosolijatele tutvustati ka Värskas õpetajate nõupidamisel tehtud ettepanekuid muudatustest, mida peetakse vajalikuks. Prof. A. Kask näitas, et need ettepanekud on enamikus sügavamalt läbi mõtlemata.

Pärast ettekannet puhkes mõttevahetus. Üldkokkuvõttes jõuti järeldusele, et sellelaadilisi muudatusi ei tuleks grammatikas teha. See ei kergendaks keele õpetamist, vaid muudaks veelgi raskemaks.

S. KAASIK

Kirjandusringi koosolekul tutvustas diplomand K. Haan eesti teatrit sajandivahetusel. Algupärandeid käsitleti autorite kaupa. Samuti tutvustas ettekandja omaaegse kriitika seisukohti.

Järgmisena oli kavas V. Ernitsa ülevaade «Kalevipoja» senistest juubelitest ja varasematest käsitlustest.

M. ARST

Ly Seppel

EMALE

Tühja vihulehte kallab valgust
laualamp mu ees.
Ammu öö on. Mina aga algust
otsin ikka veel.

Sinu noorepõlvepildi, ema,
leidsin täna ma.
Oled sellel kortsudeta, kena,
oled võõras ka.

Vaikne, esimene lumesadu
nüüd su juuste peal.
Aeg on näkku jätnud käidud radu,
omad künniread.

Iga järgnev kevad suuri-väikseid
rõõme toob ja viib.
Kuid ei sula iialgi ta päikses
ükski härmanill.

Tunnen, memm, su sügiskarmi ilu
iga murejoont.
Tean, et käega tasaseks ei silu
ühtki kurdu, soont.

Ole, ema hallipäine, vana!
Sind ju nagunii
näha veelgi rohkem nooremana
ma ei oskagi.

Mosaiigikillud

Õpperaamatukogu garderoobis annab teadmishimuline ära oma mantli ja läheb trepist üles. Riidehoiutöötaja Marta Sults saadab teda mõtliku pilguga. Sm. Sults on sellel ametikohal kolmandat aastat. Tööd on vahel vähem, vahel rohkem. Kitsaks kipub rõivistus jääma kaugõppesessioonide ajal. «Siis on mõnikord mantlihunnik laua peal!» ütleb sm. Sults.

«Milline otstarve on külalisteraamatul?»

«Praktiline tähtsus on kõigepealt selles, et külastajate arvu järgi saadakse raamatuid.»

«Kas mõni unustab end vahel sisse kirjutamata?»

«Jah. Aga on selliseidki, kes ei taha kirjutada, ütlevad inetusi. Aga kirjutada on vaja, et rohkem raamatuid saaks . . .» Marta Sults saadab ülesminejaid mõtliku pilguga. Kas ei oleks parem, kui õpihimuga liituks ka austus teise inimese ja tema töö vastu?

Pealtnäha lihtne töö on ka peahoone ajakirjandusemüüjal Leida Lutsul.

Kas külm ei ole? Ei, mantliga mitte. Sm. Luts pole nõudlik. Tähelepanelik, lahke, igaühe jaoks varuks imestamapanev sõbralik naeratus, istub ta oma kohal terve päeva, palju kauem kui peaks. Samas tullakse ja küsitakse:

«Kas te hoidsite mulle «Väliskirjandust?» Ja vaadanud nimekirjast järele, ulatab sm. Luts kaugõppijale soovitud raamatu. Soovijaid ja soove aga on palju . . .

. . . Ülikooli kohvik. Blond, tumepunases kleidis ettekandja Jenny Sild liigub vaikselt ja kiiresti laudade vahel. Leidub mujal veel ettekandjaid, kes pühivad prahi lauaplaadilt põrandale, unustavad muist tellitust toomata, laua aga katavad lohakalt, visates noadkahvlid su ette, kuidas juhtub. Jenny Sild on otse vastand. Ja tema olekust võiks iga tellija välja lugeda, nagu oleks tal kõrgem kui kohviku rõdusaalis. Siin valitseb õhetavate naiste, kastrulite, meeldivate söögilõhnade maailmas peakokk Helgi Raudsepp. Sm. Raudsepa igast sõnast kostab tõelist rahulolu oma tööga. Köögis on ventilatsioon hea, toiduainetega varustatakse korralikult, plaani täidetakse kõvasti. Peakoka otsesteks ülesanneteks on võtta välja produkte, koostada menüü ja muidugi kõigel silma peal hoida.

«Kas vahel midagi rikki ka läheb?»

«Eks õpilastel tuleb ikka ette, aga harva juhtub, et ei saa enam asja parandada.»

«Kui palju päevas süüakse?»

«Kes seda teab öelda! Kaugõppijate ajal muidugi rohkem.» Ja H. Raudsepp ütleb mõned arvud — 100 guljašši, 150 hakklihakastet, 100 kompotti. Päris kõhe kuulata! 150 hakklihakastet . . . Kui peaks ise tegema niisuguses koguses korraga, oleks seda parandamatult rikkiläinud toitu küll hirmus palju. Aga sm. Raudsepp ütleb neid arve hariliku häälega nagu igapäevast asja kunagi.

. . . Mõtled nende tavaliste töötajate peale sinu ümber. Igaühel oma oskused, oma kohusetunne, oma naeratus sinu jaoks, kes sa oled samasugune igapäevane, oma tööd armastav kaasinimene.

M. LOO

P. PUKSI fotod

Tartu Riiklik Ülikool 3

KEHAKULTUUR JA SPORT

MÄRTSIKUU SUUSARADADELT

Lumevaene talv lubas tartlastel alles hiljaaegu suuskadele asuda. Seda kibedam on tegevus praegu — märtsikuu tõi üliõpilastele rohkesti suusaüritusi. Esimeseks suuremaks sündmuseks oli

osakondadevaheline suusatamisvõistlus

Avaalaks olid individuaaldistantsid. Naiste 5 km pikkusel rajal läks 5 esimest kohta geograafia- ja raviosakonna üliõpilastele: 1. E. Sõe — 25.39, 2. E. Puuraid — 26.39, 3. H. Jokst — 26.41, järgnesid T. Liblik, M. Lemendik ja R. Aimla. Meeste 10 km distantsil ütlesid oma sõna ka matemaatikud, saavutades 1., 6. ja 10. koha. Teisele spordijärgule vastava tulemusega võitsid O. Kärner — 41.08, M. Aruja — 42.12. T. Kaare — 42.49, edasi tulid M. Majas, I. Kask ja I. Tammeraid. Avapäeva järel tõusis ühtlase võistkonna tõttu liidriks geograafide esindus.

Eriti võistluslikeks kujunesid teatesõidud, kus alles ankrumehed kindlustasid võitjaile esikoha. Naiskonnad 3×3 km suusatamises reastusid järgmiselt: 1. raviosakonna II võistkond (Rääqel, Puuraid, Varek) — 48.09, 2. geograafiaosakonna I võistkond — 48.14, 3. geograafiaosakonna II võistkond — 50.22.

Ka meeste 3×5 km teatesuusatamises juhtisid viimaste kilomeetriteni geograafid, kuid esikohale tulid siiski matemaatikud Tammerald, Iher, Kärner — aeg 61.29. Teine oli geograafiaosakonna I võistkond — 62.41, kolmas Arstiteaduskonna I võistkond — 63.35.

Kokkuvõttes võitis ülekaalukalt geograafiaosakond 5 miinuspunktiga, teiseks jäi matemaatikaosakond 10 miinuspunktiga, kolmandaks tuli Arstiteaduskonna II võistkond 13 miinuspunktiga. Liialt tagasihoidlikult esinesid suusatamis- ja orienteerumisosakonna üliõpilased, kellel võistlustest osavõtt on üheks tähtsamaks õppetöö vormiks.

Võistlused olid peaprooviks 18. ja 19. märtsil korraldatavatele Kääriku mängudele, mis toimuvad teaduskondade, kehakultuuriosakonna ja vilistlaste osavõtul.

Möödunud pühapäeval toimusid teistkordselt

Eesti meistrivõistlused orienteerumis-suusatamises.

Eelmistel esivõistlustel 1960. aastal olid individuaalselt parimad TRÜ üliõpilased **M. Aruja** ja **L. Ruto**, kollektiividest TRÜ. Tänavu seisis ees raske ülesanne — kaitsta esikohta hoogsalt arenenud Tallinna kollektiivide ees.

Võistluspaigaks oli valitud üks omapärasemaid ja kaunimaid paiku Eestis — Neeruti mäed. Võistlusrada kulges läbi sügavate orgude, üle kõrgete mäeseljade, suured metsad vaheldusid pälkeses sädelevate lumelagendikega. Raja pikkuseks oli meestele 17 km, naistele 11 km.

Meesvõistlejaid startis üle 70. Suurimat täpsust näitas kontrollpunktide asukoha määramisel TRÜ geograafiaosakonna üliõpilane **Madis Aruja**, kes sai 8 punkti määramisel vaid 9 karistusminutit (!). Sellega kindlustas ta endale juba kolmandat korda vabariigi meistritiitli. 21 meeskonna hulgas oli parim TRÜ I võistkond.

Ka naisvõistlejad esinesid kokkuvõttes hästi. TRÜ Spordiklubi vähetuntud võistleja **E. Märtin** saavutas teise koha, kuna **R. Aimla** tuli kuuendaks. TRÜ I jäi napi ajavahega TPI II naiskonna järel teiseks. Hinnatavaim oli siiski võistkondlik saavutus: 1. TRÜ 9 : 40.38, 2. ETP — 9 : 58.36, 3. TPI — 10 : 13.42. Kolmanda suurema suusaüritusena toimub TRÜ-s 10. märtsil

Tartu-Kääriku matkamaraton

Kogu ülikooli kollektiivile on selline sündmus esmakordne, sest varem on Tartu-Kääriku matka korraldatud vaid ülelinnalises ulatuses või kehakultuuriosakonnas.

Matka kava ja tingimused on planeeritud üldjoontes järgmiselt. Laupäeval, 10. märtsil kell 8.30 kogunetakse TRÜ võimla juurde (V. Kingissepa tn. 19). Kella üheksa ajal suundutakse rivikorras ülikooli peahoone ette pidulikuks teelesaatmiseks. Tehniline start ja osavõtjate gruppidesse jaotamine (vastavalt võimetele) toimub kella 10 paiku linna piiril. Naismatkajad viiakse linnast bussiga 10—15 km kaugusele.

Matkarada kulgeb läbi vaheldusrikka maastiku. Suurem puhkepeatus ning kuum tee ootavad matkajaid Pangodis (25 km) ja Tükil (35 km). Tükksuhkrut, võileibu, vorsti, glükoosi, küpsiseid jt. toiduaineid tuleb igaühel kaasa võtta, sest matka kestuseks on 6—10 tundi sõitu, Käärikul kindlustatakse TRÜ kollektiivi liikmetele tasuta pesemisvõimalused ja soe öökorter (matkatingimustes!). Need, kes tasusid toiduraha, saavad süüa kohalikus söökias. Telsed peavad vajalikud produktid Tartust kaasa võtma. Pühapäeval korraldatakse Käärikul lühimatku ja demonstratsioonesinemisi.

Üleröivaste, vahetuspesu, produktide jt. pakkide saatmine Käärikule toimub võimla juurest (V. Kingissepa tn. 19) enne matka starti. Tasuta tagasisõidu Tartusse kindlustab ülikool, bussid väljuvad Käärikult pühapäeval kella 17 paiku. Ajutiselt TRÜ baasidest laenutatud suusavarustus korjatakse ära Käärikul, seetõttu võtta kaasa vahetusjalanõud.

Kuidas minna matkale, et veeta nädalalõpp suusarajal MEELDIVALT? Eelkõige on vaja korralikult süüa nii eelmisel päeval kui ka laupäeva hommikul. Kahe nädala eest toimunud matkal nõrkes puuduliku toitumuse tõttu kuus suusatajat. Hoolikalt on vaja kontrollida suusavarustus, et keppide kinnitusrihmad, suusasidemed jm. oleksid tugevad ja korras. Riietus olgu (olenevalt ilmast) kerge, kuid soe ja tuulekindel. Sõites paljaste kätega võib peod kergesti rakku hõõruda, seepärast tuleb nahkkindad kaasa võtta. Liikumiskiirus ja vastav matkagrupp tuleb valida tagasihoidlikum, sest kiire algus või väsitavad vahespurdid kurnavad vähetreenitud matkaja juba mõne tunni jooksul.

Esialgsetel kaalutlustel arvestatakse Tartu-Kääriku matkamaratonil 200 osavõtjat. Soodsa ilma puhul võib osavõtjaid veelgi rohkem tulla.

A. KIVISTIK

Lauatennisistid võistlevad

Haripunkti on jõudnud TRÜ võistkondlikud esivõistlused lauatennises. Võistlustest võtab osa 7 võistkonda, kusjuures Arstiteaduskond on esindatud koguni kahe võistkonnaga. Viimasel hetkel loobusid Füüsika-Matemaatikateaduskonna ja õppejõudude esindused.

Olgugi et seni on peetud vaid 11 kohtumist, võime juba teha prognoose võitjate suhtes. Paistab, et esikoht on enam-vähem otsustatud — selle austava tiitli võidab Majandusteaduskonna tugev võistkond. Olgu märgitud, et võistkonnas mängivad kaasa ka TRÜ esimene ja teine reket: M. Nigol ja L. Mõisja. II ja III koht aga jagatakse tõenäoliselt Ajaloo-Keele-, Bioloogia-Geograafia- ja Õigusteaduskonna vahel.

Arstiteaduskonna esindamine kahe võistkonnaga on seni andnud kurbi tulemusi. Olgugi et ees on veel palju mänge, jäävad mõlemad võistkonnad koos kehakultuuriosakonna esindusega turniiritabeli lõppu jagama viimaseid kohti.

Nüüd mõni sõna võistluste korraldamise kohta. Üldiselt kipub minema kiireks, sest kandadele suruvad Tartu linna esivõistlused. Seetõttu tuleb mõnel võistkonnal vahel õhtu jooksul pidada paar kohtumist ja võistlused kestavad mõnikord südaööni.

E. LEMBER

Tütarlaps tulevikuga

Kui ma Leili Ruto poole pöördusin, et temast kirjutada, sain vastuseks: «Teate, ma ei tahaks seda» ja ta loetles rea üliõpilasi, kesolevat palju paremad, huvitavamad.

Vastasin, et kõnetatust peavad lugu nii kaasüliõpilased kui ka õppejõud. Leppisime kokku, et jätkame vestlust hiljem, sest tal oli vaja treeningule minna.

Teisel korral sain juttuotsale kergemini. Vestluskaaslane rääkis, et ega ta sportlane nii igivanast ajast olegi, keskkoolis ei saanud spordiga tegelda, tervis polnud korras.

Algas see kõik ülikoolis. L. Ruto räägib, et kõik tema saavutused on treener A. Pisukese teene.

Jah, esimesed võidud tulid üsna kergesti. «Vist mul ikka oli «soont» selle asja peale,» lisab Leili naeratades.

«Lõbusaid juhtumisi?»

«Eks neidki ole olnud. Ükskord jooksin finišisse, sokk ühes, naelking teises jalas — aga läbi jooksin.»

Tugevatest sportlastest mõeldakse, et sport on neil eesmärgiks omaette. Leili Rutol on sport siiski kõige rohkem huviala, meelelahutus. Aga kordaläinud treening ja võistlus pakub rõõmu ja rahuldust. Seda teab igaüks, kes spordiga tegeleb. Kui tore on teinekord ka iseennast võita! On halb ilm, tuiskab või sajab. Ometi lähed treeningule, kuigi mõnusam oleks toas istuda. Pärast seda aga on hea, tore tunne.

«Kuid aega võtavad treeningud palju,» lisab ta juurde. «Viis korda nädalas, iga kord kaks tundi.»

L. Ruto pole aga inimene, kelle huvid piirduvad ainult eriala ja spordiga. Ta orienteerub hästi kirjanduses ja kunstis, on suur teatrisõber. Ise on ta juba keskkoolipäevil näidendites kaasa mänginud.

«Üldse olen võistlusreisidel püüdnud kas teatris, kunstinäitustel või kontsertidel käia.»

Ja õppetöö?

Viimane sessioon läks hästi, ainult «viitele», kuid küllalt tõsiseid katsumusi seisab veel ees. Praegu ongi käsil diplomitöö «Savide levikust Otepää kõrgustikul ja nende mõningatest omadustest». Suvel oli L. Ruto seal materjali kogumas. Oleks ju võinud ka mõne kergema töö võtta, kuid asi huvitas ja eks tulemused ole varsti näha.

Aga edasi? Ei tea veel. «Tööstusprojekt» nõuab ülikoolilt Leilit pinnaseuurimise laboratooriumi. Aga eks võimalusi ole teisigi.

M. ORMISSON

KEHAKULTUUR MEIE igapäevasesse ELLU

27. veebruaril toimus TRÜ Spordiklubi konverents. Põhjaliku aruande juhatuse tööst esitas Spordiklubi esimees Elmar Vasar. Tema ettekande põhiteesid on toodud meie ajalehe veebruarikuu viimases numbris. Revisjonikomisjoni (K. Kiho, J. Kaldvee, E. Namm) akti kandis ette E. Seller. Sõnavõtte oli rohkesti.

Kergejõustikutreener **A. Pisuke** peatus puudustel ülikooli sporditöös teaduskondades ja erialasektsioonides. Aktiiv on vähene. Teaduskondade administratsioonid ei toeta sporditööd. Kui näiteks 1955. aastal Õigusteaduskond võitis jooksukrossi, siis nüüd on teaduskond massilisest sporditööst irdunud. Milles on põhjus?

J. Laidvere väitis, et kehakultuuriosakonna üliõpilaste osa TRÜ sporditöös kahtlemata tõuseb, sest esimese kursuse üliõpilased on suunatud organisatsioonilisele praktikale spordiklubisse.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja **J. Unger** märkis, et ülikoolisiseste võistluste korraldamisega ei saa jäädа rahule. Sügisesed võrkpallivõistlused olid organiseeritud halvasti. See oli varasemate aastatega võrreldes suur samm tagasi. Spordiklubi juhatus peab erialasektsioonid tööle rakendama.

Üliõpilane **V. Viirsalu** Arstiteaduskonnast märkis, et ürituste reklaam ja planeerimine jätavad soovida. Võistluste tähtaegu muudetakse, paljudel aladel puudub traditsioonilisus. Eelarves jäi osa sporditööks planeeritud summasid kasutamata, samal ajal kui Arstiteaduskonna esindajad ei saanud «rahapuudusel» Riiga sealse meditsiinilise instituudiga võistlema sõita. Summad tuleksid üritusteks planeerida juba aasta algul.

H. Torim rääkis sellest, et võistlusi tuleb korraldada pidulikumalt. Ülikooli spordipäev tuleks muuta mitmekülgsemaks, tuua sinna esinema kõik põhiliste spordialade sektsioonid. Paljude õppejõudude ja dekanaatide suhtumine spordisse on leige. Tuleb õppejõude rohkem panna tegelema spordiga ja kehakultuuriliikumisele tõmmata kaasa kõik ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid, eriti komsomol. Kehakultuur tuleb muuta üliõpilaste kasvatamise vahendiks.

H. Karm Majandusteaduskonnast väitis, et nõrgemail puudub võistlustel huvi tugevamatega võistelda. Saavutusi tuleks selles mõttes hinnata eraldi.

Sõudesporditreener **E. Seller** esitas rea pretensioone VSÜ «Kalev» Kesknõukogule. Ülikooli vajaduste mittearvestamine halvab sõudespordialast tegevust.

VSÜ «Kalev» Kesknõukogu esindaja **V. Jegorov** ütles, et vabariik ootab ülikoolilt palju, kuid paljud spordialad kiratsevad. Peale kergejõustiklaste ei suutnud ülikoolist ametiühingute üleliidulisele spartakiaadile pääseda ükski võistkond. Võrk- ja korvpalliväljakuid on vähe. Sportlik võimlemine on mahajäänud, lauatennise harrastamise võimalused piiratud, aerutamises puudub ülikoolil sektsioon, puuduvad võistkonnad kanuu- ja süstasõidmises, jalgrattaspordis. Kui korv- ja võrkpallis mitte arvestada vanu meistreid, jääb üliõpilaste osa selles kaunis kesiseks. TRÜ Spordiklubi peab oma tööd parandama. Fakt, et 1300 rubla sporditööks mõeldud summasid jäi aasta jooksul kasutamata, kritiseerib juba iseenesest ülikoolis tehtavat spordi- ja kehakultuurialast tööd.

Konverents otsustas:

— Tõsta TRÜ Spordiklubi liikmete arv 1964. aastaks 2700-ni, neist üliõpilasi vähemalt 2200.

— Leida uusi sobivaid vorme naisüliõpilaste haaramiseks kehakultuuri regulaarsele harrastamisele.

— Spordiklubil luua tihe side laialdase kehakultuurlaste aktiiviga.

— Töötada välja traditsiooniline spordiürituste kalenderplaan.

— Muuta teaduskondadevaheline spartakiaad traditsioonilisele pidulikuks ürituseks ja parandada selle propagandat.

— Parandada massilist kehakultuuritööd teaduskondades, selleks kuulata regulaarselt kollektiivide nõukogude aruandeid, reguleerida kehakultuuriaktivistide ühiskondlikku koormust, tõhustada erialasektsioonide tööd, rakendades nende juhtimisele rohkem kehakultuuriosakonna üliõpilasi. Tõsta kehakultuuriosakonna üliõpilaste osatähtsust ülikoolisisese sporditöö organiseerimisel.

Leida võimalusi üldkasutatava suusabaasi suurendamiseks vähemalt 500 paari suuskadeni.

— Parandada kasvatustööd ülikooli sportlaste hulgas. Parema agitatsiooni ja propaganda abil (vitrilnid peahoones, näitlik agitatsioon jne.) juurutada kehakultuur iga üliõpilase, õppejõu ja teenistuja igapäevasesse ellu. Kinnitada ülikooli ühtne võistlusdress ja embleem.

— Parandada sidet komsomoliorganisatsioonega. Jätkata spordiehituste rajamist ühiskondliku töö korras.

SPORDIKLUBI UUDE JUHATUSSE VALITI: E. VASAR, H. AUNIN, J. KUNDLA, H. TORIM, J. UNGER, F. KUDU, J. VORNO, E. SEILER, G. PAJO, B. MATVEI JA A. AAVIKSAAR.

P. TAMM

Parimad soovid ühisele eluteele,
LARISSA SIIRMAN
ja
VALERI VASSILTSENKO!
Füüsikaosakonna IV kursuse vene rühm ja pedagoogilise haru III kursus

Pühapäeval, 11. märtsil kell 11 toimub TRÜ klubis (Tähe tn. 29)

LASTEHOMMIK.

Laulame ja mängime emalet! Esinevad TRÜ lasteringid.

*

Alatises agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) kohtuvad teisipäeval, 13. märtsil Tartu kirjanikud valijatega. Oma loomingut esitavad A. KAAL, F. KOTTA, T. LEHTMETS ja A. KAALEP. Algus kell 19. Järgneb film.

TRÜ KINOLEKTOORIUM

Täna kell 19 vaadatakse läbi ja arutatakse filmi «SINISE TULE INIMESED», mis esitati 1962. a. Lenini preemia saamiseks.

*

Kõnekunsti erikursuse avaloeng on 14. märtsil kell 19 pedagoogika-auditooriumis.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2413. MB 01468.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

LÜHIKE KINOTUND

RED TAN
«Dagens Nyheter» (Rootsi)

Kinofilme jaotatakse mitmesse põhigruppi. Filme on värvilisi ja must-valgeid, on samuti pikki ja lühikesi. On olemas palju metsiku lääne filmide tüüpe. Osa neist on indiaanlastega, osa indiaanlasteta. Kui pole indiaanlasi, on nende asemel rahulik šerif, kes ilmub selleks, et tulistada enne, kui film lõpule jõuab.

Indiaanlasfilmides on valged sisse piiratud ja näivad kangelase vaprusele vaatamata hukkumisele määratud olevat, kuid sel hetkel ilmuvad päästvad ratsanikud. Abi iseenesest on alati täpne. Kunagi ei tule ta enneaegselt või hilinemisega. See ei toimu varem, kui seitse korda suurem päästesalk tungib reklaamfilmi keskele ja hakkab inimesi heina kombel niitma.

Ajaloolisi filme lavastatakse selleks, et näidata vehklemisstseene. Algul liigub kangelane tagurpidi läbi toa, hüppab üle laua, taganeb trepist üles, kuni pole vastase poolt rinnale suunatud mõõgaotsaga nurka surutud. Sellest kriitilisest olukorrast pääseb kangelane tugeva jalahoobi abil või pärast vastasele tooli viskamist. Kaklus lõpeb alati sellega, et ta heidab vastase üle balustraadi. Ja kangelane on ümbritsetud vaimustusega.

Kui kangelannad suplevad eeslipiimas, siis on see film vana Rooma ajast. Kui nad aga ujuvad merevaes, siis on filmis juttu veidi uuematest aegadest.

Kolossaalseks nimetatakse filmi, kus kümme tuhat statisti kannab kolossaalset valehabet. Sellistes filmides on alati ühesugune tegevus, sõltumata filmide nimetustest «Kleopatra», «Ben Hur» või kuidagi teisiti. Neist filmidest peavad eriti lugu habemeajajad.

Lõbusateks nimetatakse filme, kus kangelane ja kangelanna langevad selili.

Komöödiateks nimetatakse aga selliseid, kui kangelane ja kangelanna aina vaid kukuvad.

Kui filmi peakangelane pattulangemisel on smokingis, räägitakse «kõrgekultuurilisest salongikomöödiast». Lihtsas salongikomöödias käib kangelanna alati ringi siilipeaga.

Kinokeel on sümbolirikas. Maha langeb kollane puuleht, selle tallab puruks konts — tähendab: sügis pole ainult looduses, vaid ka inimese hinges. Mitte mingi teine kunstiliik ei või kõnelda selliste piltlike kujunditega.

Parimateks filmideks on üliintellektuaalsed. Neis on tegevus poolreaalne, täpselt nagu unes. Seetõttu on stsenaariumi autor täielikult lahti saanud vajadusest jälgida, et filmi kangelased tegutseksid mingi korra järgi, et repliigid ja stseenid vastaksid üksteisele ja et kõik ikkagi viiks normaalse lõpuni. Selle asemel jätab ta suurema osa raskemast mõttetööst vaatajaile endile, kes ei tee seda mitte üksnes tasuta, vaid maksavad isegi selle eest.

(Ainult mõned vaatajad võivad ajalehtedele regulaarselt kirjutada tasutavaid retsensioone ja etüüde, kus nad katsuvad kuidagi filmi loojate kasvatusi ja eesmärke tõlgendada).

Mul kui televiisoriomanikul pole kahjuks suuri võimalusi kaasaegse kino arengut jälgida. Parimateks me peame 1938. aasta filme, kuid 1985. aasta paiku loodan ma tagasi pöörduda jutustuse juurde uutest filmidest.

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNO KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 16. MÄRTSIL 1962

Nr. 8 (513)

XV aastakäik

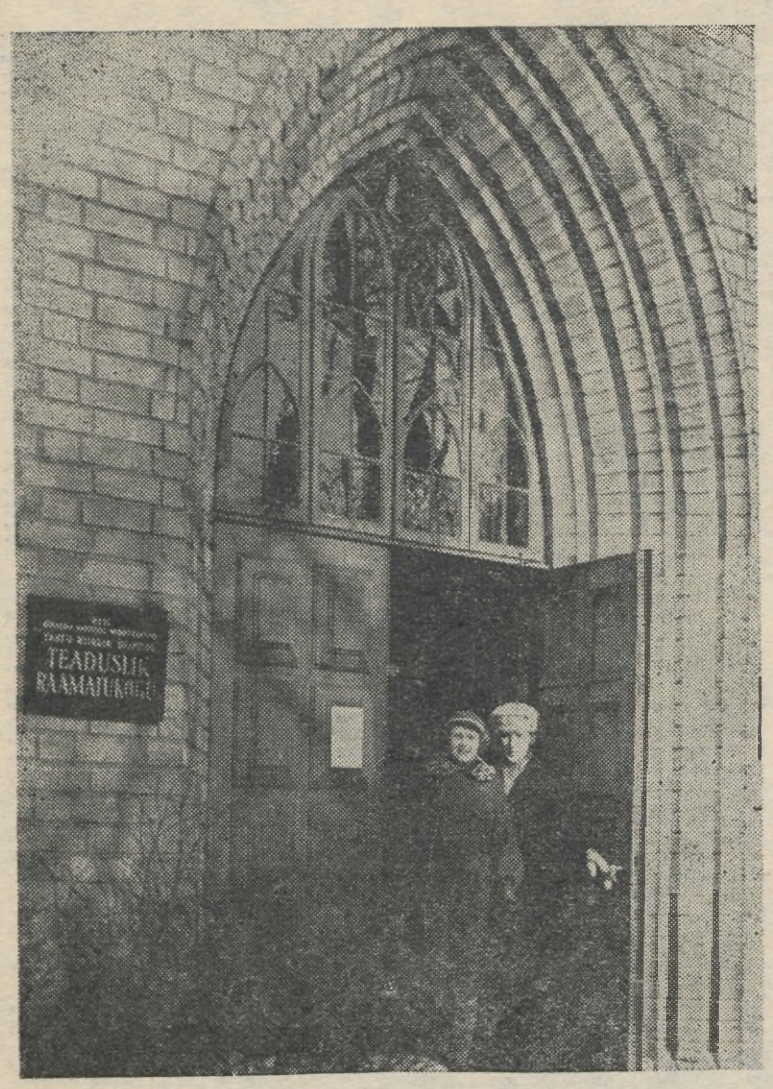

TARKUST TAGA NÕUDMAST

ELKNÜ TRÜ KOMITEE ARUANNE ÜLIKOOLI X KOMSOMOLIKONVERENTSILE

TEESID

● 1. Aruandeperioodil oli TRÜ komsomoliorganisatsiooni peatähelepanu suunatud õppe- ja kasvatustöö paremale organiseerimisele, üliõpilaste kaasatõmbamisele praktiliste küsimuste lahendamisel, üliõpilastes tööarmastuse, kõrge kodanikutunde kasvatamisele; NLKP programmis püstitatud nõudele — olla vaimselt rikas, moraalselt puhas ja kehaliselt täiuslik — vastavate kõrgema haridusega spetsialistide kasvatamisele.

● 2. Õppetöö alal oli meie põhiülesandeks aidata kasvatada oma eriala hästi tundvaid spetsialiste, kes on tugevad nii erialastes teadmistes kui ka oskustes, oskavad oma tööd organiseerida ja töötavad loominguliselt.

Osakondade õppekomisjonid tugevnesid aruandeperioodil, töötasid plaanipärasemalt ja operatiivsemalt. Õppekomisjonides tõsteti üles olulisi küsimusi ja astuti samme ühe või teise kitsaskoha likvideerimiseks. Mõninga töö tegid õppekomisjonid õppedistsipliini tugevdamisel, üliõpilaste ühiskondliku koormuse reguleerimisel. Paremini töötasid võõrkeelte osakonna (esimees E. Kingsepp), kehakultuuriosakonna (esimees J. Krabi), bioloogiaosakonna (esimees A. Sõmermaa) õppekomisjonid.

Kuid mõnikord ei olnud õppekomisjonid oma ülesannete kõrgusel. Sageli oli õppekomisjonide töös väära «seltsimehelikkust», ebaprintsipiaalsust ja ükskõiksust (vene filoloogia osakonna sekretär A. Trummer, raviosakonna III k. sekretär M. Toom). Rea osakondade komsomoliorganisatsioonid (vene filoloogia, raviosakonna III kursus) on ise praktiliselt kõrvale jäänud õppetöö küsimuste lahendamisest, ei kontrolli õppekomisjonide tööd vajaliku asjalikkusega, mistõttu need on jäänud omapead. Komsomoliorganisatsioonid ei propageeri põhimõtet: igaüks peab olema eeskujuks õppetöösse suhtumise poolest, rangelt pidama õppedistsipliini ja võitlema selle eest oma kollektiivis. Organisatsioonides, kus õppetöö oli kogu kollektiivi mureks, saavutati ka häid tulemusi (Õigusteaduskond, Ajaloo-Keeleteaduskond, kehakultuuriosakond, Füüsika-Matemaatikateaduskond). «Väga headele» ja «headele» hinnetele sooritasid seal viimase sessiooni vastavalt 82,4, 68,8, 68,1 ja 57% üliõpilastest. Arstiteaduskonnas sai aga mitterahuldavaid hindeid 12,1% (raviosakonna III kursusel isegi 24%). Väga vähe praktiseeritakse ükstеise seltsimehelikku abistamist ja kontrollimist õppetöös.

● 3. Osakondade komsomoliorganisatsioonid pöörasid aruandeperioodil senisest suuremat tähelepanu esimestele kursustele (šefius viiendate kursuste poolt, tutvumisõhtud, ühised üritused jne.), kuid mitte kaugeltki piisavalt. Me pole teinud kõike veel, et juba I kursusest alates lahendada küsimus, kas üliõpilasest kujuneb oma ala spetsialist ja sirgub organisaator. Komsomoliorganisatsioonid peavad tundma ranget vastutust selle eest, et kõrgema hariduse diplomi saaksid vaid täielikult meie ajastut väärivad inimesed. Tööle suunamisel ei tule arvestada üksnes saadud hindeid, vaid ka inimese võimeid, tema omadusi ja kogemusi tööks.

● 4. Meie ajastu inimesel peab olema tubli erialase ettevalmistuse kõrval ka organisatoorseid kogemusi, oskust organiseerida inimesi partei ja valitsuse poliitika teostamisele. Suureks kogemuste kooliks on tegevus ülikooli komsomoliorganisatsioonis ja teistes ühiskondlikes organisatsioonides. Praegu on ühiskondlikke ülesandeid 80 protsendil üliõpilastest, tunduvalt vähem aga on Arstiteaduskonna üliõpilastel.

Suure tähtsusega on ühiskondlike erialade õpetamine ja omandamine. Kuigi TRÜ-s on viimase aasta jooksul ette valmistatud üle 600 ühiskondliku elukutsega inimese, on see töö toimunud praktiliselt ilma komsomoliorganisatsiooni juhtimiseta. Igas osakonnas, ringis, sektsioonis tuleb korraldada töö nii, et see oleks üliõpilasele ühiskondliku elukutse õpetamine, tema tööle selle ühiskondlik-poliitilise hinnangu andmine. Sellega saavutame kõigis töölõikudes kindla kasvatusliku suuna, kindlustame alati oma töö-le õige sisu. Rohkem tähelepanu peame pöörama üliõpilastes kindlate huvialade väljakujundamisele, sest kommunistlik ühiskond nõuab talente kõigil elualadel. Ühiskonna organisaatori kasvatamisel (see on ja jääb meie töö sisuks) peame võitlema eelkõige kõrge ühiskondliku kohusetunde juurdumise eest igasse üliõpilasesse.

● 5. Nõrgalt on ülikooli komsomoliorganisatsioon tegelnud šeflustööga Tartu linnas. Viga on siin ennekõike initsiatiivituses, passiivsuses. Ülesandeks on aidata kõigi jõududega kaasa selleks, et likvideerida töölisnoorte madal hariduslik tase, tõsta otsustavalt kultuurilist taset linnas. Komsomoliorganisatsioon peab oma aukohuseks organiseerida uuel õppeaastal ühiskondlikel alustel õhtukeskkool ja konsultatsioonigrupid töölisnoortele. Peame aitama igati kaasa, et tuua ülikooli edasi õppima parimaid töölisnoori, meie asutuste ja ettevõtete töötajaid. See töölõik on jäetud šeflussektorite poolt täiesti kasutamata.

● 6. Aruandeperioodil on tunduvalt avardunud üliõpilaste teadusliku töö temaatika. Üliõpilased käsitlevad oma töödes üha rohkem kaasaja pakilisi küsimusi, on lähenetud praktilisele tööle meie ettevõtetes ja asutustes. Julgemalt peab komsomoliorganisatsioon võitlema koopereerumise eest ÜTÜ ringides, peab kasvatama üliõpilastes kollektiivsustunnet, kommunistlikku seltsimehelikkust teadusliku töö probleemide lahendamisel. Selles lõigus on suur osa klubil «Sigma». Osakondade bürood peavad tõsiselt arutama kommunistlike noorte osavõttu ÜTÜ ringide tööst, leidma teid ja võimalusi, et kaasa tõmmata laiu üliõpilashulki.

● 7. Komsomoliorganisatsioon on teinud aruandeperioodil palju üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel. NLKP programmi ja XXII kongressi otsuste tundmaõppimine on suureks poliitiliseks kooliks meie üliõpilaskonnale. Sellest tuleneb meie ülesanne: iga üliõpilane olgu kommunismiideede vankumatu kandja ja propageerija — igaüks olgu propagandist.

Tunduvalt on paranenud kursustel poliitinformatsioonide läbiviimine, on avardunud küsimuste ring ning nad on kujunemas suurepäraseks propagandistlikuks kooliks meie üliõpilastele, kuid sageli (eriti osakondade üritustes) on tunda pealiskaudset lähenemist kasvatustööle, liigset kultuuritsemist ja halba organisatoorset ettevalmistust. Igas grupis (osakonnas) tuleb arvestada kasvatustöös esinevaid puudusi, kollektiivi tugevust ja selliselt kindlalt suunitletult koostada poliitkasvatuslike ürituste plaan ning see ellu viia.

Komitee massilise poliitilise töö sektor (juhatajad J. Kangilaski ja Ü. Paap) ei suutnud vajalikul määral juhtida ja suunata poliitilist kasvatustööd osakondade komsomoliorganisatsioonides. Just kontrollimisega ja osakondade büroode õpetamisega sektor ei tegelnud, mistõttu viidi ebarahuldavalt läbi

(Järg 2. lk.)

MEIE PROBLEEMID

Ajaloo-Keeleteaduskonna parteialgorganisatsiooni neljast parteigrupist on noorim võõrkeelte osakonna oma. Iseseisva 9-liikmelise grupina, millesse kuuluvad inglise keele, saksa keele ning loogika ja psühholoogia kateedrite kommunistid, eksisteerib ta napilt üle poole aasta. Missugused on praegu meie peamised probleemid?

Valitsuse ja partei määrusi võõrkeelte õpetamise parandamiseks on vaja kiiresti ja efektiivselt ka meil ellu viia. Esimesed sammud sel alal on tehtud: võõrkeelte kateedreid on tugevdatud nii õppejõudude isikulise koosseisu kui ka materiaalse baasi osas. Toimus vabariiklik võõrkeeleõpetajate konverents, senisest enam osutatakse tähelepanu eriainete õpetamisele. Lahendamata on aga veel rida olulisi probleeme, tähtsaim neist on pedagoogilise kaadri kvalifikatsiooni tõstmine. Ka parteiliikmetel on selles osas kindlad ülesanded: L. Otsmaa eesmärgiks on käesoleval aastal kandidaadidissertatsiooni lõpetamine. G. Grünberg õpib aspirantuuris, G. Kiviväli täiendas teadmisi Inglismaal ja jätkab tööd dissertatsiooni koostamisel, N. Toots kavatsetakse suunata Moskvasse kursustele. Muidugi tuleb jätkata uue kaadri ettevalmistamist aspirantuuri kaudu. Juba praegu on vaja asuda välja valima kandidaate, kes võiksid alustada õpinguid 1962. aasta sügisel.

Nüüd, kus võõrkeelte osakonna lõpetajate ees seisvad ülesanded on avardunud, näivad kohustuslikud lisaspetsiaalsused olevat kaotanud oma otstarbe. Lisaspetsiaalsuste arvel kokkuhoitav aeg kuluks hädavajalikult eriala paremaks omandamiseks.

Võõrkeelte osakonna töö on sisuliselt paranenud inglise ja saksa keele kui eriala õpetamisel. Et aga osakonna lõpetajad peaaegu eranditult suunatakse tööle õpetajatena, siis tuleb nende ettevalmistamisel vaadelda erialana ka pedagoogilisi ja metoodilisi distsipliine, mille õpetamist on võimalik veel oluliselt parandada. Rohkem tuleks metoodilist laadi teemasid anda üliõpilastele kursuse- ja diplomitöödeks.

Üliõpilaste kasvatamine on parteigrupi pideva tähelepanu objektiks. Kommunistid on kontaktis üliõpilastega, võtavad osa nende üritustest. Hoogsalt toimus näiteks prof. Aleksandrovi artikli arutelu, millest võtsid osa ka parteigrupi liikmed.

Kõige olulisemaks peame siiski järjekindlat üliõpilaste kasvatamist igapäevase õppetöö kaudu. Soovime, et sellele osutataks rohkem tähelepanu kogu ülikooli ulatuses. Meie parteigrupis toimus 6. märtsil lahtine koosolek, kus arutati ideoloogilise töö olukorda ning perspektiive inglise keele kateedris. Eriti rõhutati koosolekul just igapäevase õppevormis tehtava ideoloogilise töö tähtsust.

Sõna on sekretäril

Komsomolitöö aktiviseerimiseks juhtis parteigrupp komsomoliaktivistide tähelepanu vajadusele tõsta ÜTÜ võõrkeelte ringi töö taset. Partei liikmekandidaat G. Grünberg sai parteilise ülesande abistada ÜTÜ tööd võõrkeelte osakonnas. Parteigrupi sekretär esines osakonna komsomolikoosolekul ettekandega «Kommunism ja inimkonna progress». Edasine töö kommunistlike noortega näeb ette üritusi kommunismiehitaja moraalikoodeksi tundmaõppimiseks, kusjuures eriti rõhutatakse pedagoogi kutse-eetika probleeme.

Võõrkeelte osakonna parteigrupi liikmed täidavad vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid. A. Habermann on teaduskonna parteigrupi sekretär, H. Kosenkranius ametiühingukomitees šeflussektori juhataja jne. Enamik niisuguseid ülesandeid on väljaspool osakonda, oma osakonna probleemidega tegelemiseks jääb aega napilt. Kommunist N. Toots, inglise keele kateedri õppejõud, aga ei ole hoopiski arvel TRÜ partei-algorganisatsioonis, vaid on Tartu VIII Keskkooli algorganisatsiooni sekretär. Grupi üheksast kommunistist on ainult ühel sellised ühiskondlikud ülesanded, mis otseselt on seotud võõrkeelte osakonna tööga. Möödunud aastal arutas TRÜ parteikomitee Ajaloo-Keeleteaduskonna kommunistide ühiskondlikku tööd, kuid nähtavasti ei juhtinud tähelepanu niisugusele olukorrale, mis on iseloomulik meie grupis: kommunistide ühiskondlik koormus on põhiliselt seotud ülesannetega väljaspool parteigrupi otsest tegevuspiirkonda. Siin näib peituvat ka üks ridade vähese kasvu põhjusi: tööks oma kollektiiviga ei piisa lihtsalt aega.

Kui loodi võõrkeelte osakonna iseseisev parteigrupp, liideti sellega ka 3 kommunisti loogika ja psühholoogia kateedrist. Viimaste hulgast valiti sekretär. Senised kogemused näitavad, et taoline mehhaaniline ühendamine ei õigusta end, sest on ju kateedrite töö põhisuunad oluliselt erinevad. Antud juhul peavad kommunistid loogika ja psühholoogia kateedrist süvenema võõrkeelte õpetamise probleemidesse, mis ei ole otseselt seotud nende kutsetööga ja mida seetõttu hästi ei tunta. Samal ajal ootavad lahendamist suure tähtsusega olulised probleemid psühholoogia ja pedagoogika valdkonnast. Teaduskonna parteibürool tuleks leida olukorra parandamiseks lahendus. Otstarbekas oleks võib-olla üheks grupiks organiseerida loogika-psühholoogia ja pedagoogikakateedri kommunistid.

Praegu on tulipunktis NSVL Ülemnõukogu valimiste ettevalmistamine. Parteigrupi liige G. Kiviväli töötab agitpunktis nr. 2 juhataja asetäitjana, 22 agitaatorit võõrkeelte osakonnast aga peavad kontakti valijatega.

U. SIIMANN,
võõrkeelte osakonna parteigrupi sekretär

ÜLESKUTSE

NLKP programm näeb ette lähemal aastakümnel üldise keskkoolikohustuse kehtestamise. Selle ülesande täitmise üheks põhiliseks eelduseks on kõrgelt kvalifitseeritud keskkooliõpetajate kaadri ettevalmistamine. Eesti NSV-s on niisuguse ülesande täitmine usaldatud ja kohustuseks tehtud Tartu Riiklikule Ülikoolile.

Seda arvestades otsustas TRÜ Bioloogia-Geograafiateaduskonna zooloogiakateeder oma koosolekul 12. märtsil senisest viljakamalt ja sihikindlamalt asuda eelnimetatud ülesannete täitmisele ja võtta enesele käesoleval kalendriaastal järgmised üleplaanilised kohustused:

1) zooloogia-alase koolilugemiku koostamine (kateedri kollektiiv);

2) osavõtt bioloogia õpetamise olukorra selgitamisest Tartu linnas, Tartu ja Elva rajoonis (kateedri kollektiiv);

3) ühe bioloogia-alase metoodilise artikli kirjutamine ajakirjale «Высшая школа» (J. Aul);

4) Eesti NSV keskkooliõpilaste bioloogia-alase olümpiaadi juhatamine (S. Aul);

5) esinemine pedagoogilise ettekandega Haridusministeeriumi ja Eesti NSV pedagoogiliste asutuste töötajate nõupidamisel kooli ja elu sidemete tugevdamise ning haridussüsteemi edasiarendamise küsimuses (S. Aul);

6) ettekanded ja ekskursioonide juhendamine Lõuna-Eesti rajoonide bioloogiaõpetajate kokkutulekutel (J. Ristkok, H. Remm, S. Aul).

Zooloogiakateeder pöördub TRÜ Bioloogia-Geograafia-, Füüsika-Matemaatika- ja Ajaloo-Keeleteaduskonna kõikide kateedrite poole ettepanekuga läbi arutada kateedrite võimalused metoodilise ja pedagoogilise töö tõhustamise ja keskkoolide abistamise alal ning võtta endale vastavad konkreetsed kohustused.

TRÜ zooloogiakateedri kollektiiv

Ülehomme kõik valima!

Ann Inslerile nagu tema kursusekaaslastelegi farmaatsiaosakonna III kursuselt tõi uus semester endaga uusi töid ja otsinguid laboratooriumis.

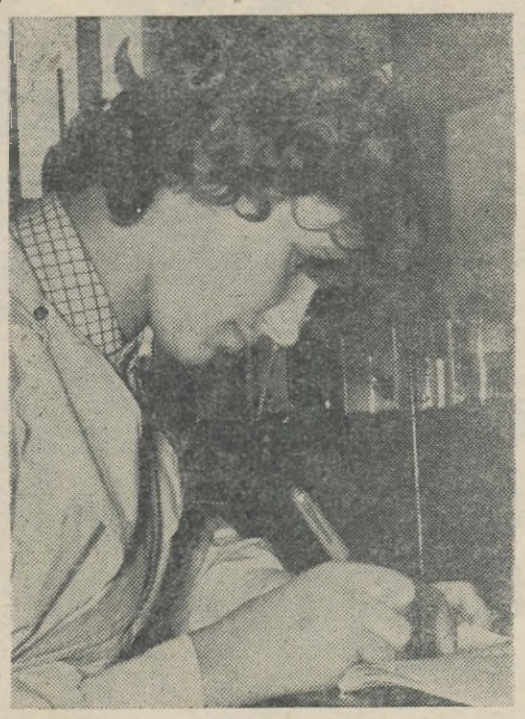

Mööndunud aastal vastas Pilvi Kattel (vasakul) ainult «väga headele». Laine Luigel (keskel) juhtus aga üks «hea» «viite» sekka. Jah, Mal Müüril on, kellelt nõu küsida.

Milligrammist PILLINI

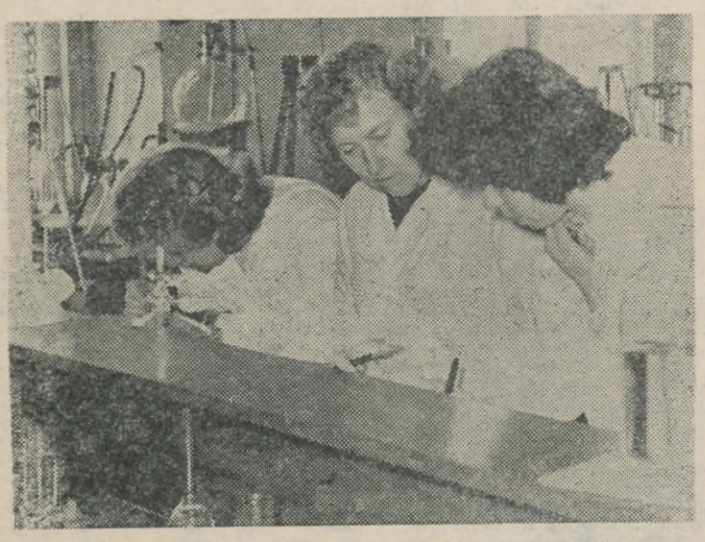

ELKNÜ TRÜ KOMITEE ARUANDE TEESID

(Algus 1. lk.)

kommunistliku kasvatuse konverents Füüsika-Matemaatikateaduskonnas, vähe on ette valmistatud loenguid ühiskondlik-poliitilistel teemadel jne.

● 8. Oleme tihti lojaalsed meie elus esinevate väärnähtuste ja nende kandjate suhtes, hambutud võitluses meie ühiskonnale võõraste põhimõtete kandjate vastu, kommunismiehitaja moraalikoodeksi normidest mittekinnipidajate suhtes. Selletõttu esineb tihti ebaprintsipiaalsust oma kaaslaste suhtes, silmade sulgemist väärnähtuste ees. Me ei tunne veel täie selgusega oma osa — igaüks on võitleja uue ühiskonna eest. Seetõttu esineb meil jämedaid moraalinormide rikkumisi, ebaterveid meeleolusid ja väärt selsukohti kasvatustöös (üliõpilane Kuhi astronoomiaosakonna I kursuselt, Sinjavskaja raviosakonna I kursuselt jt.). Mitte alati ei võitle komsomoliaktivistid nende nähtuste vastu täie resoluutsusega igapäevases elus kursustel, ühiselamutes, meie kohvikus, klubis jm.

1961. a. sügisel pöörd us kehakultuuriosakonna komsomoligrupp üleskutsega kõigi üliõpilaste poole väärtusliku algatusega hakata taotlema kommunistliku õppegrupi nimetust. Kehakultuuriosakonna III kursus on oma töös saavutanud tublit edu. Kuid komitee ja osakondade bürood võitlevad halvasti selle liikumise laiendamise ja propageerimise eest. Seda liikumist juhitakse halvasti ja formaalselt.

● 9. Uut edu saavutas komsomoliorganisatsioon töökasvatuse valdkonnas. 1961. a. suvel töötas 1233 üliõpilast mitmesugustel töödel. Uus oli see, et üliõpilased tegid objektidel suure tähtsusega poliitilist ja kultuuritööd (peeti 87 loengut, organiseeriti kontserte, puhkeõhtuid, ekskursioone jne.), samaaegselt paranesid ka töötulemused. Parimad olid Füüsika-Matemaatikateaduskonna ja Majandusteaduskonna üliõpilased. Eeloleval suvel on meie kohuseks saata 900 üliõpilast vabariigi komsomoliehitustele Narva, Kundasse ja Sirgalasse.

Ebarahuldavalt töötati aga õppetööst vabal ajal meie spordibaaside ehitustel. Halb on šeflus uue ühiselamu ehitamise üle. Osakondade bürood peavad võtma selle lõigu oma erilise tähelepanu alla, sest see töö loob peremehetunnet, õpetab inimesi igas olukorras ehitama ja looma.

● 10. Aruandeperioodil saavutati moningat edu meie kultuuritöös. Tunduvalt on tõusnud osakondade isetegevuslaste kunstiline ja poliitiline tase, ürituste kasvatuslik sisu.

TRÜ üliõpilased-isetegevuslased saavutasid vabariiklikul kõrgemate koolide ülevaatusel esikoha. Meie näiteringide etendused mõõdusid menukalt, agitbrigaadide esinemised võetakse publiku poolt soojalt vastu (agitbrigaadid «Vaba maailm sellisena, nagu ta on», «Lend tulevikku»). Kommunistlike noorte aktiivne osavõtt tagab eelkõige nende ürituste kõrge ideelis-poliitilise sisu.

Komsomoliorganisatsioonid ja komitee peavad mõtlema sellele, kuidas tõmmata laiemaid üliõpilashulki kultuuritööle, kuidas kasutada kunstilist isetegevust üliõpilaste poliitiliseks kasvatamiseks. Meil on vaja tagada klubi ürituste parem organisatoorne ettevalmistamine ja korraldamine; klubi tuleb muuta kasvatustöö üheks põhiliseks kohaks.

● 11. Tunduvalt on tõusnud sportlaste meisterlikkus, suurenenud massiline osavõtt spordiüritustest. Rahul ei saa olla aga spordisektorite ja kursuste spordiorganisaatorite tööga. Me ei võitle järjekindlalt tervete eluviiside juurutamise eest kollektiivides, juurutame halvasti hommikvõimlemist, teeme nõrgalt spordipropagandat. Tuleb rohkem korraldada massilisi spordiüritusi, mis ei nõua erilist spetsiaalset ettevalmistust (suusapäevad, suusamatkad õppetööst vabal ajal, jalgsimatkad, kursustevahelised spordiüritused jne.).

● 12. Olukord ühiselamutes on moningal määral paranenud, kuid me pole saavutanud peamist — peremehelikku suhtumist oma ühiskodusse. Ühiselamute nõukogud ei võitle täie otsustavusega kõrge elamiskultuuri eest ühiselamutes, suhtuvad ebamajandusliikult ühisvarasse. Komsomolikomitee-poolne abi peab olema tõhusam, kontroll järjekindlam.

Komsomoliorganisatsioonid peavad kasutama ühiselamutevahelist sotsialistlikku võistlust, et tõsta tunduvalt elamiskultuuri ühiselamutes. Ühiselamute nõukogud peavad printsipiaalsemalt ja peremehelikumalt lahendama küsimusi, hoolitsema normaalsete elamistingimuste eest, nõudma igalt üliõpilaselt vastutust ühiselamu sisekorra eeskirjade täitmise eest. Kevadperioodil tuleb rajada üliõpilaste jõududega ühiselamute juurde haljasalad, puhkenurgad ja spordiväljakud.

● 13. Kui võrrelda meie ürituste ja töö sisu ning organisatsioonilist tööd, siis jääb viimane tunduvalt maha. Organisatsioonilise töö nõrkuse peapõhjuseks on vähene nõudlikkus, organisatsioonilise töö pinnapealsus ja distsipliinitunde puudumine. Komitee organisatsioonilise töö sektor (sm-d Linn ja Saue) on kaugel temale esitatavatest nõuetest. Paljudes osakondades (Arstiteaduskond, vene filoloogia osakond jt.) on halvasti vormistatud komsomolidokumentatsioon; siiani on reas osakondades komsomoliarvele võtmata palju kommunistlikke noori (füüsikaosakonnas — sekretär sm. T. Nõmmik; Arstiteaduskonnas — sekretär sm. A. Sivenkov; Bioloogia-Geograafiateaduskonnas — sekretär sm. E. Pärnamägi). Halvasti on organiseeritud otsuste täitmise kontroll.

● 14. Aruandeperioodil on komsomoliorganisatsiooni arvuline koosseis tunduvalt kasvanud ja seda eelkõige esimesele kursusele tulnud üliõpilaste arvel. Momendil on arvel 2088 ÜLKNÜ liiget. Aruandeperioodil arutas komitee büroo mitu korda osakondade tööd organiseerimata noortega ja tuleb märkida selles lõigus stomatoloogiaosakonna (sekretär H. Soovik) ja matemaatikaosakonna (sekretär R. Koide) halba tööd. Ebarahuldav on olukord ka raviosakonnas.

● 15. Aktiivi õige valik, õpetamine ja edutamine on tähtsamaid nõudeid komsomolitöös. Tuleb pidada õigeks, et põhiraskus selles töös peab langema osakondade sekretäride õlgadele. Senisest rohkem on vaja allutada komsomoliorganite ja nende sekretäride töö organisatsiooni pidevale kontrollile.

Aktiivi kõrge vastutustunne oma ülesannete täitmise eest, tema töö pidev kontroll, kõigi kommunistlike noorte ja noorte kaasatõmbamine tagavad meie eesmärkide elluviimise.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Üks kohtumine

Keda ei huvitaks kohtuda kuulsate inimestega: kirjanikega, kunstnikega, kosmonautidega.

Hiljuti avanes ka mulle võimalus kohtuda ühega neist. «Juhus» polnud eriti originaalne, läksin ja otsisin ta toimetuse ülesandel hotellist üles. Oli tööaeg ja ta palus mind tulla hiljem ülikooli kohvikusse.

Aleksei Nikolajevitš tuli, lahke ja heasüdamlik. Olin otsustanud esitada talle palju küsimusi, kuid küsima hakkas tema, huvitudes ülikoolist, kohvikust, ülikooli ajalehest.

Saan teada, et Aleksei Nikolajevitš on Tartus esmakordselt. Meie linn meeldib talle, eriti ilus võib siin olla suvel. Ka teater on huvitav. Kirjanik kavatseb vaadata kõiki «Vanemuise» lavastusi.

Kas kirjutab Tartust? Ei. Ta tuli siia Eestiga tutvuma, aga põhiliselt selleks, et töötada. Selgub, et Moskvas on paljude külastajate ja reporterite tõttu võimatu rahulikult süveneda.

«Praegu töötan korraga kahe teose kallal: Itaalia elu käsitleb näidend «Leppimatus», teine — «Töölisklubi» — haarab meie kaasaja küsimusi, ehitajate elu. Töötan alati korraga kahe teose kallal. Kui üks enam ei suuda huvitada, võtan käsile teise, siis ei kaota asjata niigi kallist aega.

Kirjutan päevas 4 tundi. Eriti näen vaeva teose kompositsiooni kallal, mis minu arvates on kõige huvitavam osa tööst. Kui kõik on hästi läbi mõeldud, läheb kirjutamine kiiresti,» räägib Aleksei Nikolajevitš.

«Õhtul jätan mõned oma mõtteist paberile panemata, siis on hommikul hea alustada.»

Kirjanikul on praegu ideed veel kolme näidendi kirjutamiseks. Ühest saab muinasjutt täiskasvanuile — «Lumivalgeke». Aleksei Nikolajevitš kavatseb selles kirjutada teda kõige rohkem erutavast probleemist — inimese iseloomu ümberkujunemisest. Nimelt näeb teatrikülastaja kolme tegelast noortena, täiskasvanutena ja juba üsna eakate inimestena. Kuidas muutub nende kolme üksteisega nii tihedalt seotud inimese iseloom, sellest tahabki kirjutada Aleksei Nikolajevitš.

«Laupäeval kell 19 kohtun Tartu Kirjanike Majas tele kirjandushuviliste ning näitlejatega. Sellest õhtust võtab osa ka teatrikriitik, ajakirja «Teater» toimetuse kaastööline Natalie Krõmova, kes samuti Tartus viibib,» lõpetab kirjanik oma jutu.

Aeg on hiline. Tänan ja jätan hüvasti Aleksei Nikolajevitš ARBUZOVIGA.

E. PUNG

Luuleõhtu

Laupäeval toimus kohviku piljardisaalis kaasaegse luule õhtu. Kuulati heliplaate seeriast «Luuletajad loevad oma luuletusi». Suurt huvi äratas Boris Slutski ja Andrei Voznessenski looming. Tagasihoidlikumalt võeti vastu M. Issakovski, N. Ušanovi ja J. Smeljanovi luule.

Ürituse lõpus tutvustas L. N. Stolovitš koosviibijatele huvitavaid, kuid kahjuks vähetuntud töid leningradlaselt Lev Moltšanovilt.

K. KIVI

«Ta oli neljas»

Möödunud nädalal külastasid üliõpilased ühiselt teatrit, jälgides Simonovi näidendit «Ta oli neljas». Mõni päev hiljem korraldas kirjandusring näidendi ja lavastuse arutelu, millest võtsid osa lavastaja Kulno Süvalep ning näitlejad Einari Koppel, Jaan Saul, Milvi Koidu ja Enn Adusson. Ettekandega esines Urve Karelaid. Mitmed üliõpilased võtsid sõna näidendi idee ja siit tulenevate üldistuste kohta.

Kulno Süvalep väljendas oma rõõmu selle üle, et üliõpilased on õigesti mõistnud autori ja teatri taotlusi. Ta kutsus publikut üles julgemini ja avalikumalt väljendama oma seisukohti, sest see tuleb kasuks nii teatrile kui vaatajaskonnale. Vaimustusega võeti vastu Süvalepa ettepanek korraldada kirjandusringis mõne näidendi arutelu juba enne lavastamist.

Mindigi laiali lootuses, et kokkutulek ei jää viimaseks.

P. PAULSON

Õhtupoolik Kesk-Aasias

Eelmisel teisipäeval oli kohvikukülastajate kõneaineks Kesk-Aasia. Õhtust võttis osa Ain Kaalep. Lühikeses avasõnas rääkis Paul-Erik Rummo tema «Samarkandi vihikust». Seejärel loeti sellest vihikust ette mõned luuletused ning paluti Kaalepil rääkida oma matkamuljetest. Ta pani üliõpilaste südamele eriti seda, et nad õpiksid idakeeli ja asuksid sealse rikkaliku kirjanduspärandi tutvustamisele.

H. MAARDLA

2 Tartu Rüklik Õhtukool

Läänerindel muutuseta

Üheks ajastu lööksõnaks näib kujunevat hiljuti meie keelepruuki ilmunud «spetsiifika». Selle tagasihoidliku sõna kitsa selja taha topitakse tihti müstilisi monstrumeid. Seekord sellest rohkem ei räägi. Ütleme lühidalt: võõrkeelt õpitakse kõnelema kõneldes. Mis sellest järeldub?

Esiteks: teoreetiliste kursuste kuulamisega ei tule veel keeleoskus.

Teiseks: kui lääne filoloogil puudub aeg oma põhikeelega tegelemiseks, saab tast kehv keelemees, teiste sõnadega — kutsealane ettevalmistus jääb nõrgaks.

Viimasele võib vastu väita: pidage, ega noore õpetaja kutsealane ettevalmistus ainult oma õppeaine tundmises seisne.

Jah, see on tõsi. Ükskõik, millist ainet õpetama hakatakse, kõigepealt ollakse siiski õpetaja, noore põlvkonna kasvataja.

Paar aastat tagasi leiti, et ülikooli lõpetanud õpetaja tunneb hästi oma ainet, kuid on nõrk ja passiivne noorsoo kasvataja.

Asja parandajaks peeti praktilist pioneeri- ja ringitööd Tartu koolides ning suvel pioneerilaagris. Rohkem tähelepanu hakati pöörama ühiskondlikule tööle.

Võõrkeelte õpetajatel ei olnud tolleaegsete õppeplaanide korral koolides täiskoormust. Toodi juurde lisaspetsiaalsus — joonistamine, muusika, kodundus.

Kaks aastat on uuendustest möödunud. Küllalt pikk aeg, et esimesi järeldusi teha. Kas õpetajate ettevalmistamisel esinenud ühekülgsus on kaotatud? On. Kas on sellega leitud probleemile õnnestunud lahendus? Ei, seda kahjuks küll mitte. Probleem oleks lahendatud, kui noor õpetaja tunneks hästi oma ainet ja oleks samal ajal hea ühiskondlik organisaator. Praegu toimub viimase külje ettevalmistamine esimese arvel. Miks? Sellepärast, et valitseb kohutav ajanappus.

Vaatame, missugune on olukord näiteks lääne filoloogia osakonna III kursusel. 1. märtsil toimus seal kursusekoosolek. Arutati õppetöö olukorda. Missugune see siis on?

Kõik hommikupoolikud kuluvad kohustuslike loengute kuulamiseks — kellelgi pole ju saladuseks, et me loengutundide arv ületab Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt lubatud hulga. Aga nagu algul öeldud, ei aita võõrkeele õppimiseks loengute kuulamisest semestri jooksul ja kuuldud materjali «pähetagumisest» sessiooni ajal. Keel vajab pidevat tööd. Et loengud võtavad päeva, peaks üle jääma õhtupoolik. Kahjuks on nädalas vaid seitse õhtut, aga lisaspetsiaalsus ning pioneeritöö koolis langevad samuti paratamatult õhtupoolikule.

Pioneeri- ja ringitöö koolides on vajalik. Ta on seotud meie tulevase elukutsega. Tema puuduseks on suur ajakulu. Aeg, mis üle jääb, kuluks ära põhikeelele või kahe ühiskonnateaduse — poliitilise ökonoomia ja dialektilise materialismi — seminaride ettevalmistamiseks, sest filosoofiat pole võimalik vallutada tormijooksuga, vaid pika piiramisega. Kuid ei — see aeg tuleb anda lisaspetsiaalsuse kasutusse. Ta pidi algselt tagama meile täiskoormuse koolis — nüüd tagab ta meile ülekoormuse ülikoolis. Ja vajadus tema järele on vahepeal kadunud.

Nii ongi kogu aeg kinni — ja ometi pole see veel kõik. Kevad on lähenemas ja 1. maiks peame esitama kursusetöö. Selleks läheb palju aega. Oleme harjunud kõigele lisa hankima põhikeele arvel. Küllap teeme seda kursusetöö puhulgi. Kuid kas me veel seepärast hädast pääsenud oleme? Ei, kõigele lisaks tuleks varsti anda kaks riigieksamit meditsiinist. Eks tule haarata siingi kähku ja pinnapealselt, sest aine jaoks pole lihtsalt ruumi kevadisel sessioonil — seal niigi viis eksamit. Sellist eksamite sadu pole veel kunagi olnud. Mis varem lõppes arvestusega, see nüüd ikka eksamiga. Just nagu see pealiskaudsusest päästaks?

Koosolekul viibisid võõrkeelte kateedrite õppejõud. Mida võisid nemad öelda?

Sm. Kann, saksa keele kateedri juhataja, oli sunnitud möönma, et olukord on kaugel rahuldavast, kuid ei maksa olla pessimistlik, sest kateedrid otsivad samuti teid olukorra lahendamiseks.

Sellise tempo juures nagu praegu, tundub üliõpilastele, et kõik siitsealt haaratu pudeneb maha — ja jääb tühi tunne nagu sõelaga vett kandes. Nii annab ülikool meile kaasa eeskujulikud diplomid, mis tõestavad meie laiahaardelisust ja nüansirikast ettevalmistust.

Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan sm. Eringson teatas, et peale lääne filoloogide on ka teised kursused nurisenud semestrisiseste eksamite sobimatuse üle ja dekanaat on otsustanud teha ettepaneku eksamite edasilükkamise või arvestustega asendamise kohta.

Edasi saime teada, et lisaspetsiaalsus ei ole õppeplaanis täiendavalt. Ta eksisteerib seal põhikeele arvel, millest on selleks otstarbeks ära lõigatud 500 tundi!

Nii jõuame jälle vana asjani — suur tundide arv — ja ikka põhikeele arvel.

Samal ajal jätkuvad Kõrgema Hariduse Ministeeriumis viljakad otsingud parema õppeplaani koostamiseks. Igal aastal saadetakse uus variant kohapeale järeleproovimiseks. Praegu õpib peaaegu iga kursus ise plaani järgi ja isegi tuleval aastal sisseastujate jaoks on üks valmis. Erinevus on vaid õppeainete omavahelises sobitamises. Lugu nagu Krõlovi kvartetiga — istu ükskõik millises järjekorras, mäng paremaks ei lähe. Ja ei saagi minna, sest vanasse, kitsasse vormi — semestri loengulisse tunniplaani — püütakse valada uut, laiemat sisu. Õppeaineid võib ju lisada lõputult, aega pole aga ööpäeva 24 tunnile kuskilt lisaks võtta. Ning otseselt ajaprobleemi ees seistes peaks eriti olema selge, kui suur ajaraiskamine on loengute mehhaaniline pidamine igal võimalikul ja võimatul juhul.

Ravim liiga suures annuses on mürk. Lõputu loengute kuulamine hakkab ka lõppude lõpuks väsitama. Miks antakse välja igasuguseid määrusi õppekoormuse kohta, kui neist kinni ei peeta? Ja mis arvavad sellest ohutustehnika asjatundjad? Vaimse töö jaoks peaksid ka oma kindlad normid olema.

R. MUST

Enne kui sõidad Pariisi, käi ära Nuustakul

Pärast õppevaheaega sõitsid kümme tütarlast vene filoloogia neljandalt kursuselt Otepääle. Ees ootas kuuajaline praktika keskkoolis ja internaatkoolis. Veel mineval aastal õppisid siinsed noored hoones, kus omal ajal asus vanim eesti õppekeelega kool Baltimail. Nüüd aga uus moodne koolimaja lihtsalt kutsub töötama. Kutsusid ka lumised rajad ja mets. Kogu Otepää elab suuskadel. Ka meie püüdsime mitte rikkuda traditsiooni. Mis sellest, et tihti juhtus hädamaandumisi. Munamägi pole naljaasi.

Kuulasime tunde ja püüdsime avastada saladusi, mis ootavad meid tulevikus. Praktikantide keskel hakkasid kõlama sõnad «minu klass», «minu õpilased». Laste rõõmud ja mured said meie rõõmudeks ja muredeks. Võtsime osa pioneerikoondustest, kohtumistest internaatkooli ja keskkooli vahel. Tore oli karneval, kus Valja Kütt oma kütikostüümis sai varsti õhtu hingeks.

Esimesed raskused, esimesed kogemused. Mida teha, et õpilased kuulaksid huviga ja elaksid sinuga kaasa? Kus ühe nõu ei aidanud, seal tuli teine appi, soojalt suhtus meisse juhendaja T. Murnikova. Varsti olid Maie Laanemann, Valja Kütt ja Aino Mägi nagu sündinud õpetajad. Milvi Reinholdi ja Pilvi Küla eest oleksid lapsed läbi tule ja vee läinud. Kaie Lumera aga ei pidanud oma tunnis kordagi häält kõrgendama.

Elu oli tore ja õpetajad head. Kahjuks oli aga tuba, kus me elasime, kümne üliõpilase jaoks liiga väike. See-eest internaadi poisid pidasid oma aukohuseks tulevaste õpetajate eluruumi kütmise eest hoolitseda. Igaüks oli valmis teed juhatama, suuski laenama või muidu abistama.

Õnnestunud esimesed sammud annavad julgust edasi minna.

E. MARSISTE

KUIDAS meil RAKVERES...

Kõikidel noortel praktikantidel oli südames kerge võbin. Ei oldud eriti kindel selles, kas suudetakse silmas pidada arvutut hulka metoodilisi nõudeid. Siiski hakkas kõik kulgema võrdlemisi ladusalt. Väikseid viperusi muidugi ette tuli, kuid enamik praktikante lõi kohe tiheda kontakti klassikollektiiviga. Valitses sõbralik läbisaamine üliõpilaste-praktikantide ja kooliõpilaste vahel. See näis olevat algul kõige tähtsam.

Väga raske oli praktikantidel õppida oskuslikult kasutama nende käsutuses olevaid ajaressursse — neljakümmet viit minutit. Sageli jäädi ajahätta. Tuli ette sedagi, et jõuti kümme minutit enne kella konspektis ettenähtud materjaliga lõpule. Siis tuli praktikandil hakata improviseerima, mis alati kõige paremini välja ei kukkunud.

Hiljem suudeti nendest vigadest enam-vähem üle saada. Selles on suur teene praktika juhendajal, aga ka aineõpetajail (Rakvere I Keskkoolis sm-d Ong ja Mölder), kes praktikantidele andsid palju kasulikke nõuandeid. Rakvere I Keskkoolis sai pedagoogiametiga eriti hästi hakkama Tooni Luukas, kelle antud tunnid olid tihedad ja ülesehituselt mitmekesised. Üliõpilased võtsid aktiivselt osa klassiväliste ürituste organiseerimisest. Kuigi isetegevus ja pioneeritöö on Rakvere I Keskkoolis väga kõrgel tasemel, suutsid praktikandid välja mõelda selliseid üritusi, mis mõjusid uudselt ja meeldisid lastele.

Kui jõudis kätte päev, mil meil tuli Rakverest lahkuda, oli kõigil natuke kahju katkestada äsja alustatud tegevus. Õpilasedki palusid. «Õpetaja, jääge veel kuuks ajaks!»

A. EHIN

Peaks ka ise kirjutama... P. PUKSI foto

RASKE ja HUVITAV

Meie, kümme eesti filoloogi IV kursuselt, olime praktikal Rakvere Internaatkoolis ja Rakvere I Keskkoolis. Siin tundsime esimesi pedagoogimuresid ja -rõõme; kumba rohkem, eks seda tea igaüks meist oma kogemustest.

Internaatkooli praktikantidel ei lõppenud päev tavaliste koolitundidega. Meie tööpäev kujunes pikemaks. Enamik meist valmistas ette grupiõhtuid. Nii toimusidki Merike Saluraidi, Anu Ruubase ja Marianne Tuhkaneni juhendamisel huvitava eeskavaga grupiõhtud. Klassiväliste üritustena tegime suusamatku Neerutisse ja Injusse, kino- ja teatrikülastusi, L. Vahtra romaani «Emajõe jutustus» arutelu jne. Viimane kujunes elavaks ja arvamusterohkeks, mõttevahetused kestsid kaks õhtut.

Kõige paremini iseloomustab laste suhtumist meie praktikantidesse vahest lahkumispäev. Terve koolipere tuli meid saatma, ununesid õppetunnid ja ootav lõunasöök. Bussi pääsemisega oli raskusi, käesurumistel ei olnud lõppu. Väljasõit viibis ligi tund aega. Alles pärast mitmekordset lubamist ja kinnitamist, et tuleme kindlasti tagasi kontserdiga, lubati meid viimaks lahkuda.

Kuu aega praktikat oli raske ja pingutav, ühtlasi aga huvitav ja lõbuski.

M. ILLI

INTERVJUU

Olümpiaad läheneb

Sellest, kuidas elavad Arstiteaduskonna isetegevuslased, räägib IV kursuse aktiivne isetegevuslane Ene Pau.

Kuidas teie isetegevuslased vaimistuvad olümpiaadiks?

Tööd tehakse kõvasti. Käib võistlus parima kursuse nimele isetegevuses. Kursuseõhtutel esinevad teaduskonna komisjoni ees kõik kursuse kunstimeistrid ja eks seal siis selgitatagi, kes pääsevad teaduskonna olümpiaadile. Kuuenda kursuse õhtu toimub sel nädalal Käärikul, kus nad praegu on puhkelaagris.

Olümpiaadiõhtu kavatseme esitada ühtse programmiga estraadilavastusena. Missugune see täpsemalt tuleb, see on veel osalt lahtine ja vahest veidi saladuski. Näiteringid kavatsevad tuua lavale 2 näidendit («Atlandi heeringas» ja «Teine maja nurga pealt»).

Mida huvitavat olete juba teinud?

Näiteks oleme omaloomingulise estraadietendusega «TRÜ kohvik teenindab ainult TRÜ kollektiivi liikmeid» esinenud klubis ÜTÜ õhtul, psühhoneuroloogilises haiglas ja käinud külas TPI energeetikutel. Teise kursuse tervishoiu kallakuga isetegevusansambel käis esinemas Järve Tervishoiuülikooli avamisel. Samuti olid möödunud kuul üritused kohvikus meie organiseeritud.

Mis on selle põhjuseks, et teil on nii palju aktiivseid isetegevuslasi?

Isetegevus huvitab rahvast. Kaasa aitas ka Arstiteaduskonna esimene koht möödunud aasta olümpiaadil. Kõik esimese kursuse isetegevuslased võtame kohe «arvele», nii on meil selge ülevaade, kes mida on teinud ja millest huvitatud. See aitab palju näiteks kontsertide kava koostamiselgi.

Kes siis on need tublimad?

Neid on nii palju, et ei tea kohe, keda nimetada, keda nimetamata jätta.

Aktiivsemad on kindlasti M. Kolvistu, V. Orlova, H. Viira, T. Malleus, A. Reiter ja muidugi sõnalise osa hing A. Ramm.

Ja missugused on teie plaanid tulevikuks?

17. märtsil on isetegevusõhtu, mille korraldab Arstiteaduskond koos kehakultuuri- ja administratiiv-majandusosakonnaga. Ka on plaanis korraldada aprillikuus karneval. Kõige suuremaks kavatsuseks lähemas tulevikus on sõita Riiga sõpradele kontserti andma. Selleks peame selgeks õppima venekeelse programmi.

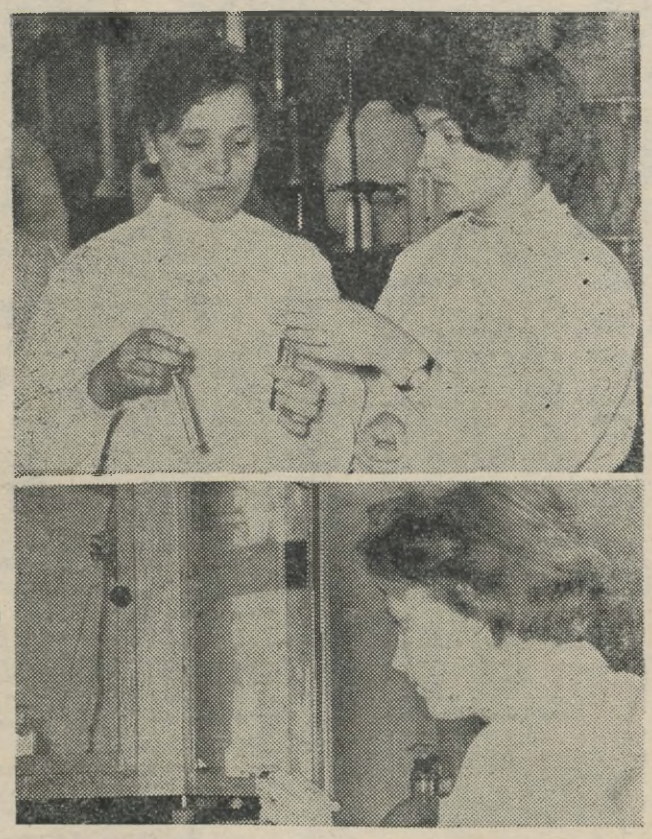

Milligrammist pillini

Mitte ühtegi ebaõnnestumist eksameil, keskmiseks hindeks 4,1 ning parim osakonnas — nii lõpetas eelmise semestri farmaatsiaosakonna III kursus. Pool ülikooliteest on käidud. Kuid ega praegugi palju aega kohvikus istumiseks jää, sest kontrolltööd, praktilised tööd, teaduslikud tööd... tööd... tööd.

Algab küll kõik juba esimesest kursusest tuttavatest kaaludest (pildil all Tiiu Allandi), kuid edasi ...

Mõnigi kord tuleb aga mitu pead ühiselt tööle panna ning koos otsivad Siiri Reinup ja Merle Alet meiegi pildil lahendust (foto ülal).

Praktilisi töid ei tehta mitte ainult ülikooli laboratooriumis. Semestri jooksul on igaüks tulevastest rohuteadlastest omajagu tööl apteegis. Sealgi algas kõik kõige lihtsamast — pudelite pesemisest, praegu ollakse aga juba subassistentidena ametis.

ÜKS TÜDRUK

Üks tüdruk joonistas algul puid ja linde ja inimesi.

Ta joonistas, sest oli nii huvitav vaadata, kuidas paberil võtab elusa kuju kõik see, mis tegelikkuses veel elavam on. Voi oli see suur loominguvaist, inimese ürgne kiusaja ning sõber, mis sundis kätte võtma algul pliiatsi, siis tušisule, siis pintsli — oli liiga vähe, et kõik mõeldu-nähtu enaale jätta. Seda pidid nägema kõik teised. Nägema maailma kas ilusana või inetuna. Oli ta ju noore, kogenematu inimesena kaalunud probleemi: kumb on õigem — kas elult ainult saada või elule ka anda. Ning ta võttis elult kujud, andis neile oma pintsliga kunstijõu, kõneles maailmaga oma joonistе kaudu. Ta oli seega võtnud, kuid veel rohkem andnud.

Joonistamine — suur kirg — seadis Maie Remmeli (aga temast ongi jutt) pärast keskkooli lõpetamist raske probleemi ette: kuhu minna edasi õppima. Ta oli keskkooliaastail tugev reaalainetes, kuid võlus ka kirjandus. Juhtus mõnikord, nagu juhtub veel nüüdki temaga — saad kõige kibedamal eksamite ajal kusagilt hea raamatu ning ei ole muud valikut, kui läbi lugeda.

Võib-olla see kirg, aga võib-olla ka kaine kaalutlus — kunstiga saab ka teaduse kõrval tegelda — tõi Maie 1958. aasta sügisel Tartu ülikooli sisseastumiseksamitele.

Ta kirjutas oma kirjandi Tiinast — Kitzbergi «Libahundi» puhtast romantilisest kangelasest. Ta kirjutas hästi, sest nagu vahel kõneldakse — kui inimene kord midagi hästi tegema hakkab, siis teeb ta alati ja kõike hästi.

Ta oli eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursuse üliõpilane.

Kirjandus... Juba keskkoolipäevil vaidlesid nad klassikaaslaste — elava ja lõbusa Mari Viidingu ja nüüd matemaatikat õppiva Imbi Kasega kirjanduse üle. Jäid vahel vaidlema isegi siis, kui õpetaja juba klassi tuli ning üllatunult vaatama jäi — mis see siis lõpuks tähendab?! Nüüd oli ta nende hulgas, kes pidid oma elu pühendama kirjandusele, keelele. Olid uued vaidlused, uued tuttavad. Kaaslasi võlus Maie Remmeli iseseisvus. Oled kord midagi ette võtnud, vii lõpuni. Hakkad üht probleemi kaitsma, siis tõesta oma õigus lõpuni. Õistel vaidlustel, mis on internaaditubades nii tavalised, jäid toakaaslased ikka enam ootama, mida ütleb Maie. Ta ei õelnud midagi erilist. Ei, ta rääkis lihtsalt, mõistetavalt, rahulikult.

Võib-olla tekitasid just need öised vaidlused omalaadse usalduse tema vastu, mis veel tänini kestab — kui kellelgi raske on, usaldab ta oma mure Maiele.

On inimesi, kes peavad kõik oma rõõmud ja mured jagama kaaslastega. Sellistel inimestel on elus suhteliselt lihtne, ja samaaegselt raske. Ühiselamutubades aga, mitte varjates oma muresid, teevad nad valu ka teistele. Maie Remmel on oma kahtlustega üksi. Ta jätab nad endale.

Või võtab paberi, joonistab. Ta teeb I kursuse talvel linoollõike «Sild Toomel». Ta jätab meelde õhtu. Pimeduse, varjud, nagu inimmure ja kahtlused — kas on mu valitud tee õige. Ta jätab meelde üksikud raagus puud ja öös tumeda ning üksiku silla. Kaarega toetub see kahele mäeastanguie. Ta lõikab linoolile taeva — halli, madala talvetaeva.

Ta joonistab ning vaatab. On jäänud vaid tumedad, nukrad toonid. Ta teab, elus on nii temal kui teistel mõtisklusi, raskusi. Need on ööd, mille ta käsi juba jäädvustas. Ning ta kaalub.

Ta lõikab seejärel linooli majade heledad aknad. Kaugusest läheneva tule kumas helendab üks mäeastanguist ning ta lisab helendust. Veel, veel, veel! See peab tulema kutsuv, võitev valgus, sest ainult valguse poole on inimene püüdnud, ja õnne poole.

Talvetaevale, hallile talvetaevale tõmbab ta aga esimesed heledad kevadtriibud.

Ta oli jälle koos olnud oma kunstiga, ta tundis, et see andis jõudu, puhastas.

Tulid esimesed eksamid. Ta vastas «maksimaalsele».

Tuli kevad. Uued eksamid. Narva hüdrojaama kruus, betoon, tolm, valutavad lihased, pruuniks põlenud nägu, ning imestus — aja lennukuse ja hoo üle.

Läks teine ülikooli-aasta. Ta on kursuse parimaid üliõpilasi ning sooritab juba neljanda sessiooni järjest ainult «viitele».

Ning sügisel... Sügisel astub Maie Remmel teise teaduskonda — ta õpib arstiks!

Nagu kunagi ammu, kui ta oli kaalunud — kunst või kirjandus — kaalus ta nüüdki. Tal oli pisut valus iseenda ees kane aasta pärast. Aga ta ei muutnud otsust.

Ta oli mõtelnud õigesti. Aja olemust, tema arengujooni mõistnud nii, nagu naa tegelikkuses on.

Tuli palju õppimist. Tal esialgu kõrvale lanmsaare, Maie Remmeli konkurenaitu lenimik. Ainult klassiku targa lause: «Tee tood, siis tuleb armastus,» jättis ta kuuaeks ja aastaeks mallu. Oli vaja suurt pingutust, et hakata armastama koike, mida toeline arst peab õppima. Tema — endine filoloog — ei julgenud ju algul sustiaagi. Ta naeris ennast, aga naeris vaikse rõõmuga — miks mitte karta, sest susiida tuleb ikkagi inimest...

Nüüd on Maie Remmel Arstiteaduskonna II kursusel. Ta hakkab õppima eriprogrammi alusel huvitavat ala — biofuusikat. On palju, tõesti palju, mis talle on usaldatud — tulevikuala, inimesi teenindava ala õppimine.

Ta on — vähemalt väliselt — üle saanud oma kahtlustest. Jõudnud alani, kus ta tunneb, et saab inimestele anda kõige rohkem.

Ning sellepärast ta töötab. Ta seab oma raamaturiiulile kõrvuti meditsiini, küberneetika, kunsti, kirjanduse, saksa keele. On vaja kõike, et tänapäeval arst või tulevane teadlane olla.

Ta on tagasihoidlik inimene ning ei taha millegagi silma paista. Ta tahab vaid heaks arstiks saada.

Ning vahel, kui aega saab — joonistada. Harjumusest, aga ka armastusest. Ning lugeda — jälle Tammsaaret, tarka, kõikemõistvat inimest.

Uuesti lugeda, kuidas kargel kevadhommikul Eespere karjajuts, lihtne maalaps, seisab väraval, oma tõe ja õiguse maal, imelik, valus unistus näol — kuule, kellad aina kumisevad ja kumisevad. Nii selgelt, imeliselt puhtalt, nagu õnnistavalt. Ja kas ei unistanud siis karjalapski millestki helgest ja ilusast ning kas ei tulnud temagi verre ürgne otsimine, piin, rahutus — maailmast leida, leida ja leida ning mitmekordselt — tagasi anda.

O. TUULIK

Tartu Riiklik Ülikool 3

Töö olgu tubli

8. märtsil toimus matemaatikaosakonna komsomoli-algorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Aruande esitas osakonna sekretär Rein Kolde, kes märkis kiitvalt I ja III kursuse komsomoligrupi tööd. III kursuse grupil on ka kõige parem õppeedukus.

Aruandes ja sõnavõttudes arutati õppekomisjoni tööd ja juhiti tähelepanu selle töö iseseisvamaks muutmisele. Õppekomisjon töötab, kuid paljudes küsimustes puudub omaalgatus ja tooniandvaks on dekanaat. Õppetöö ja distsipliiniga seotud küsimusi tuleks arutada enne kursuse grupikoosolekutel, siis alles õppekomisjonis.

Ühiskondlike tööde raamatuid täidetakse halvasti. Põhjuseks on üliõpilaste passiivne suhtumine sellesse üritusse ning osaliselt ka kevadine nõrk ettevalmistus komsomolikomitee poolt.

Kunstilise isetegevuse viljelemiseks tuleb luua igal kursusel pidevalt tegutsev isetegevuskollektiiv. Peaks looma osakonna laule.

Isetegevusolümpiaadi organiseerimisega seoses kerkis küsimus — kas on mõtet asjaolul, et nii ametiühingu- kui ka komsomoliliinis on oma kultuurivolinik, kes mõlemad töötavad omaette. Kas ei oleks parem, kui vastutus kultuuritöö eest oleks koondatud ühele isikule.

Ühiskondliku töö hulka tuleks arvestada ka osavõtmist isetegevusest, seejuures arvestada ajakulu ühiskondliku töö tegemisel.

Osakonna seinalehte toimetati seni kursuste kaupa. Et muuta seinaleht sisukamaks, kogu osakonda siduvaks ja organiseerivaks jõuks, otsustati moodustada seinalehe toimetus, kuhu kuuluksid büroo ja iga grupi esindajad.

Suuremat tähelepanu tuleb osutada ka komsomoliorganisatsiooni juurdekasvule.

Koosolekul valiti uus komsomolibüroo ja delegaadid ülikooli komsomoliorganisatsiooni X konverentsile.

L. GRÜNER

ÜTÜ-s

Üliõpilaste teadusliku töö aruanneteks on kujunenud iga-aastased teaduslikud konverentsid. Vaevalt üks kuu on jäänud veel käesoleva aasta konverentsi ettevalmistustöödeks. Esitatavate tööde temaatika, teesid, täpsed andmed töö autorite, juhendajate ja kateedrite kohta peavad laekuma veel sel nädalal. ÜTÜ nõukogu tuletab kõigile asjaosalistele meelde, et hiljem laekunud materjalide alusel ei saa esinejaid programmi võtta.

Aprillikuu keskel toimub ka Balti vabariikide humanitaarteadustealane konverents. Ettevalmistused selleks on lünklikud, sest ÜTÜ nõukogu pingutustest hoolimata pole suudetud kinnitada komisjoni, kes konverentsi organiseeriks. Vajaliku eeltöö on ajutine organiseerimiskomisjon siiski teinud.

ÜTÜ nõukogu tuletab meelde, et auhinnatööde esitamise viimaseks tähtpäevaks on 15. aprill. Selleks, et töid ei laekuks vähem kui eelmistel aastatel, tuleb kõigil teadushuvilistel üliõpilastel pingutada. 15. aprill ei ole enam mägede taga.

E. VÄÄRI

Kehakultuurlaste agitbrigaad

Mõni aeg tagasi olid kehakultuuriosakonna I ja III kursuse üliõpilased talvises õppelaagris Käärikul. Nooremad treenisid vanemate kaaslaste näpunäidetel.

Käärikul moodustasid III kursuse üliõpilased agitbrigaadi, kes külastas «Kommunisti» sovhoosi agitpunkti Sihval. Kursusevanem Asso Krieger vestles rahvusvahelisest olukorrast ja lähenevaist valimistest. Laulis naisansambel. Hea vastuvõtu leidsid A. Tani satiiripalad kohalikel teemadel. A. Abram, M. Visnapuu, H. Treivärk, P. Tammai jt. pälvisid tunnustuse sportlike ettekannetega.

J. ELLEN

266 maratonimeest KÄÄRIKULE

Kui sain toimetusest ülesande kirjutada Kääriku suusamaratonist, ei teadnud ma alguses, kas mängida «lehemeest», s. o. istuda moonaautosse või kinnitada suusad alla ja teekond ise läbi proovida. Mulle oli selge, et esimesel juhul saaksin ma kirjutada esigrupist, pildistada esimest Käärikule jõudjat jne., teisel juhul oleksin aga suurepäraselt kursis viimaste sõitjate ponnistuste ja hädadega. Et aga ilm tõotas tulla ilus ja matk tõenäoliselt tore, siis otsustasin pärast mõningaid kõhklusi viimase variandi kasuks. Juba reede hommikul tõin baasist suusad, pidasin püüdlikult meeles suusanumbri ja õhtul lükkasin gaasipliidi kohal suuskadele umbes pool karpi «rohelist tempi», nagu suusabaasis mind oli instrueeritud.

Laupäeva hommikul olin juba varakult maratonimeeste käratsevas ja lõbusas salgas. Rektori soojad lahkumissõnad meeles, suusad õlal ja optimistlikud matkamõtted peas, — nii sammusime läbi uudishimulikega palistatud tänavate linna ääre poole, et alustada sõitu. Seal ütlesime «peatse jällenägemiseni» tüdrukutele, nemad pidid alustama meist umbes kümmekond kilomeetrit Kääriku pool, kinnitasime suusad alla ja pikk matkajaterivi hakkas venima Kääriku poole. Arvestasin, et kui iga 200 m peale asetaks ühe suusataja, siis ulatuks meie suusatajaterivi parajasti Tartust Käärikuni.

Rõõmsa huilgega kihutasid mööda rongid, meie aga sõitsime ja sõitsime. Vahepeal tõusis tuul ja me leidsime, et äraeksimist pole karta, sest tuul puhub otse Käärikult Tartu poole, s. o. meile näkku. Lagedamate väljade peal keerutas lumepuru. Tuju oli kõigil hea. Pärast 10. kilomeetrit hakkasid aga pikad sõitjaterivid lagunema väiksemateks gruppideks. Tuul oli veelgi tõusnud ja puhus nüüd ilma pikemalt kaalumata eessõitjate suusaraja täis. See muidugi tegi sõidu märksa raskemaks.

Umbes 17. kilomeetril tundsin, et see, mida nimetatakse «surnud punktiks», on käes. Tõtt öelda ehmusin ma sellest avastusest väga, sest minu tagasihoidlike arvestuste kohaselt oleks ta pidanud tulema umbes kunagi poole tee paiku. Teadsin, et «surnud punkt» tuleb ületada, maksku mis maksab. Ja tõepoolest, varsti veendusin, et mul oli jälle tublisti kergem sõita. Aga umbes kilomeetri pärast tundsin jällegi, et see hirmsa nimega punkt tuleb uuesti. Ma polnud seni veel kusagilt kuulnud ega lugenud, et sportlastel oleks mitu «surnud punkti» ühel etapil. Sõitsin parajasti mööda ilusat metsavaheteed ja otsustasin veidi istuda. Vaevalt sain aga kännule toetuda, kui põõsaste vahelt sahises välja uus grupp. Minu peale saadi päris pahaseks, sest selline istumine olevat kurjast. Ulatati kosutuseks paar suhkrutükki ja koos sõitsime jälle edasi. Kaks valkselt ulatatud suhkrutükki olid mulle sel hetkel enamad kui kes teab missugune ergutuskõne. Pealegi meenus, et kergemeelsusest või kiirusest tingituna olin hommikul unustanud sõõmata. See tasus end nüüd kurjasti kätte.

Natuke aega enne Pangodit, kus pidi olema esimene teejoomine, muutus samm jälle tõntsiks ja lühikeseks. Paar möödarühkivat noormeest küsisid:

«Surnud punkt» või?»

«Jah, neljas.»

Ning läbi eemalduva suusasahina kuulsin, kuidas üks teisele tunnustavalt sosistas:

«Kõva poiss, juba neljas, mul pole veel esimestki.»

Lisasin sammu, sest kusagilt hakkas tulema soola tee lõhna. Kümne minuti pärast astusingi pisut kangete jalgadega soojaks kõetud ja meie maratonimeestega täidetud käratsevasse Pangodi koolimajja. Kunagi pole ma söönud ära nii kiiresti tervet suurt saia ja juua 7—8 klaasi teed oli naljaasi.

Natuke aega puhkust ja jälle suuskadele. Siitpeale, olgugi et ilm ja rada kuni Otepääni olid halvemad, oli minu meelest parem sõita.

Enne Otepääd tuli vastu keegi tädike reega.

«Valele poole sõidate, tädi!» hüüdsin lõõtsutades.

«Kas siis tee on nii pikk või?»

«Pagana pikk,» kinnitasin tõemeeli.

«Oh, ei ole midagi, latseke. Esi kah pikk ja peenike. Sõitke aga edasi!» lohutati mind emalikult.

Otepääl oli juba peaaegu laupäevaõhtu. Inimesed ruttasid sauna, kinno, külla. Meil oli aga ees veel 1/5 teest. Siitpeale oli sõita juba väga tore. Õhtu hakkas kergelt hämarduma, rada oli suurepärane, ja ka tuul metsa vahel ei lõõtsunud enam nii tugevasti. Umbes 8 paiku särasid ka minu ees Kääriku tuled.

Kuulsin, et esimesed olid jõudnud pärale juba kella 3 paiku. Sestap see oligi, et mehed saunas otsisid visalt kerisenurki. Vesi solises nagu nukralt mööda märgi ja läikivaid kive kusagile allapoole. Lavalt aga kinnitati optimistlikult:

«Visake, visake, natuke nagu tuleks!»

Saunast viis tee söögisaali. Seal leidsime, et iga mees oli päeva jooksul ära joonud umbes 20 klaasi teed. Terve meie maratonigrupi kohta joodi ära umbes 1000 liitrit teed. Pärast sööki aga tikkus niisugune mõnus väsimus kontidesse, et ma kuidagi ei suutnud ära arvata nende maratonimeeste psühholoogiat, kes pärast sööki edukalt «tinna» organiseerisid.

Teisel hommikul tuiskas mehemoodi, kuid kõik veendusid, et ka tuisune Kääriku väärib vaatamist.

Õhtul bussis, kui parajasti kurvalt lugesin vesiville, katkihõõrdunud soki- ja kindapaare, kuulsin, kuidas kõrvalistmel arutati, millal järgmine suusamatk korraldatakse. «Imelikud inimesed need suusamehed,» mõtlesin iseeneses ja oleksin seda ka öelnud, kui ma poleks olnud nii väsinud. Läbi katkise kinda aga pilgutas vandeseltslaslikult silma pisut külmavõetud sinililla põial, nagu tahtes öelda: «Ega meiegi siis koju jää.» «Ega vist,» pomisesin uniselt ja uinusin.

Reportaažist aga midagi välja ei tulnudki. Paberile tekkisid ainult mõned muljed — segased muljed pikast suusarajast, kuumast teest ja matkamehe higisest ja väsinud rahuldustundest.

E. LEMBER

INTERVJUU

Väga tore oli

Pöördusime Kääriku suusamaratonist osavõtja, õppeprorektor E.-L. Mikkelsaare poole mõnede küsimustega.

Kas halb ilm ei teinud matka liiga raskeks?

Kui minu vanust arvesse võtta, siis küll. Maratoni alustasin kell 10, lõpetasin kell 20 Käärikul. Puhkuseks kulutasin 2 tundi. Tükil oli minu rekord teejoomises — 7 klaasi. Maitses väga hästi.

Kuidas tundsite end Käärikule saabumisel?

Väga tore tunne! See tekkis juba siis, kui Pühajärvest mööda sain ja jõudsin Kääriku suusarajale. Meeldiv oli meie kollektiivi sõbralikkus ja ükstteise abistamine.

On Teil plaanis niisugustest üritustest osa võtta ka tulevikus?

Kindlasti, kuigi võtsin kaalust 4 kg maha. Lohutada võin ennast sellega, et sm. Kudu kaotas 3,5 ja sm. Erman 2 kg. Tunnustavalt tahaksin märkida sm. Kaldvee osavõttu, kellel on aastaid juba üle poolesaja.

Kas Te tunnetasite ka kollektiivi enda ümber sellel raskel maratonil?

Jah, eriti hea mulje jäi ankrumees sm. Valgusest, kellel oli vahest kõige raskem. Ta pidi tegema rajal edasi-tagasi sõite ja kontrollima, et keegi maha ei jää. Samal ajal toetas ta delikaatselt mind ja hoolitses, et ma maratoni lõpetaksin.

Kas organiseerimine rahuldas Teid?

Edaspidi tuleb paremini hoolitseda toitlustamise eest. Samuti võiks välja anda maratonist osavõtjatele instruktsiooni, et ei tekiks teel arusaamatusi.

Teie soovid edaspidiseks?

Tartu—Kääriku suusamaraton peab muutuma traditsiooniks.

Võistlused jätkuvad

Jätkuvad ülikooli esivõistlused lauatennises, viimased kohtumised on toonud ka mõningaid üllatusi. Nii näiteks kaotas üks esikohapretendente, Õigusteaduskonna võistkond Ajaloo-Keeleteaduskonnale tagajärjega 7 : 9. Järgmises kohtumises Majandusteaduskonna seni suureskoorilisi võite saavutanud võistkonnaga esinesid noored juristid juba märksa kindlamini. Õigusteaduskonna võistleja V. Kasemaa alistas paraja ülekaaluga 2 : 0 ülikooli esimese reketi V. Nigoli ning teise reketi L. Mõisja (samuti 2:0), ka T. Valge saavutas toreda (2 : 1) võidu V. Nigoli üle, Majandusteaduskonna võit on muutunud küsitavaks. Huvitav kohtumine jäi pooleli seisul 6 : 6.

Bioloogia-Geograafiateaduskonna võistkond võitis Arstiteaduskonna I ja II ning Ajaloo-Keeleteaduskonna, kolm võitu on ka Õigusteaduskonnal — KKO, Arstiteaduskonna II ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna üle.

R. JAKOBSON

***

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 23. MÄRTSIL 1962

Nr. 9 (514)
XV aastakäik

ENNE LÕPETAMIST

Oma üliõpilaselu viimasel semestril viibivad farmaatsiaosakonna V kursuse üliõpilased menetluspraktikal. Tutvutakse mitmesuguste töödega apteegis. Tallinna Kontrollanalüütilises Kesklaboratooriumis valmistatakse mõõtlahuseid ja analüüsitakse apteekides valmistatud ravimeid. Oldakse tööl ka Tallinna Farmatseutilises Tehases.

Ja siis jääb veel koostada kursuseprojekt, s. t. projekteerida vastava kategooria apteek ja seejärel sooritada riigieksamid.

Pildil: Praktikal Tähe tänava apteegis. Enn Lõhmus juhendab siin diplomandide, nende seas ka Aili Rammo tööd.

Vastutustunnet!

Meie õppekomisjonidel on juba rida saavutusi. Nad on teinud kasulikke ettepanekuid muudatuste tegemiseks tunni- ja õppeplaanides, loengukonspektide paljundamiseks rotaprindil, nad on muretsenud ruume õppimiseks eksamisessiooni ajal jne., jne. Saavutustest rääkigem aga siiski pidupäevadel, kuid tööpäevadel rääkigem neist puudujääkidest, mis meie tööd veel takistavad.

Kõige suuremaks puuduseks on, et kõik õppekomisjonid ei ole veel tunnetanud suurt vastutust, mis nende õlgadele tegelikult on pandud. Õppekomisjonid on üheks organiks, mille kaudu ülikooli komsomoliorganisatsioon saab aidata kaasa suurte teadmiste ja oskustega ning kõrge teadlikkusega spetsialistide ettevalmistamisele, nende **spetsialistide ettevalmistamisele, kelle ülesandeks on paarikümne aasta pärast kommunismi tingimustes etendada juhtivat osa teaduses ja ühiskondlikus elus.**

Vaatamata sellele suurele ülesandele on meie õppekomisjonidesse valitud ikka veel vastutustundetuid inimesi. Eelmisel semestril ei töötanud vene keele ja kirjanduse osakonna õppekomisjon (endine esimees sm. S. Allik). Osakond sooritas aga talvise eksamisessiooni teaduskonnas kõige halvemini. Kindlasti oleks võinud õppekomisjon selle vältimiseks nii mõndagi ära teha. Nüüd tuleb uuel õppekomisjoni esimehel sm. M. Liitmaal kõvasti pingutada, et kevadisel sessioonil ei korduks sama lugu.

Sedasama peab ütlema ka raviosakonna III kursuse õppekomisjoni esimehele. Raviosakonna III kursuse komsomolibüroo tööplaanis on: «Võitlus 100%-lise õppeedukuse eest». Kes ja kus seda võitlust on pidanud? Igal juhul tulemused on vastupidised — kursus sooritas osakonnas eksamid kõige halvemini.

Kergekäelist suhtumist otsustesse ja plaanidesse esineb veel mujalgi.

Õppekomisjoni esimees üksinda ei suuda muidugi kõike ära teha, kuid tal on ju selleks **komisjon.** Meie õppekomisjoni esimehed ei tunne pahatihti küllaldaselt oma komisjoni liikmeid, kuidas ta neid siis veel tööle oskab rakendada? Osakondade komsomolibürood peavad rohkem kontrollima õppekomisjonide koosseise, et seal ei oleks halle, vastutustundetuid inimesi. Milleks on näiteks võõrkeelte osakonna õppekomisjonis II kursuse üliõpilane A. Kivikangur, kes on passiivne ja kellel pahatihti puudub isegi objektiivsus?

Tihedam võiks olla ka side teiste ühiskondlike organisatsioonide ja instantsidega. Eriti nõrk on side ametiühinguga. Ühiste eesmärkide nimel tuleb see side mõlemapoolselt luua. Meil on ju ühised eesmärgid.

Kui kõik meie õppekomisjonid koosneksid vastutustundlikest inimestest — seda me peame aga ükskord saavutama — siis meil ei pruugi enam punastuda mitterahuldavate hinnete pärast, mida talvisel eksamisessioonil saadi 8,8%. Õppekomisjonide võimalused on suured, tarvis ainult otsida ja leida.

E. OJASILD,
ELKNÜ TRÜ Komitee
õppekomisjoni esimees

INTERVJUU

Keda esile tõsta?

Seoses NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste lõppemisega pöördus meie toimetuse esindaja mitmete küsimustega agitpunkti ja valimiskomisjoni nr. 2 töötajate poole.

Kuidas töötas aktiiv?

Tervikuna tublilt ja asjalikult. Jaoskonnas nr. 2 jäi valijate nimekirjas ilma osavõtumärkuseta ainult ühe kodaniku nime järel olev lahter.

Keda võiksite esile tõsta?

Kollektiividest eelkõige lääne filoloogide III kursuse ja füüsikaosakonna pedagoogilise haru agitaatorid. Parimatest agitaatoritest märkigem eesti filoloogе Pärt Liast (III kursuselt) ja Illo-Peep Padernikku (I kursuselt). Hästi töötasid veel Valentina Putrolainen, Silvia Arst ja Leia Lill Ajaloo-Keeleteaduskonnast. Füüsika-Matemaatikateaduskonnast nimetagem Ella Viikmanni, Ulle Amandust, Linda Kaske, Kaja Ridalit, Pilvi Toropit, Malle Grünerit jt. Valimiste eel ja ajal paistsid silma kohusetruude töötajate ja heade organisaatoritena valimiskomisjoni sekretär Evi Krass, valimiskomisjoni aseesimees Eugenia Uibo, Füüsika-Matemaatikateaduskonna agitbrigaadide vanem Uno Tinn ja agitbrigaadide brigadirid Malle Tamm (lääne filoloog) ja Larissa Vassiltšenko (füüsik-pedagoog).

Kuidas abistasid Teid valimiste eel ja ajal ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid ja administratsioon?

Administratsiooni esindajad aitasid igati kaasa valimiste igakülgseks õnnestumiseks. Märkida tuleks eriti komandandi Lembit Valdmaa ja kunstilise kujundaja Harles Pilteri kaasabi. Ülikooli parteiorganisatsioonide abist räägivad ehk kõige paremini järgmised arvud: ettevalmistust valimisteks analüüsiti Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibürool kahel korral, Füüsika-Matemaatikateaduskonnas ühel korral ning EKP TRÜ Komitees. Isetegevuslased püüdsid anda oma parima.

Missugused mõtted ja järeldused oleksid kokkuvõtteks?

Ennekõike — järgmistel valimistel on vaja silmas pidada järjekestvust ja leida juhtivatele kohtadele seltsimehed, kelledel oleksid varasemad töökogemused. Nüüd aga juhtus nii, et näiteks kogu agitpunkti juhtkond oli «tööstaažita». Silma torkas samuti asjaolu, et meie üliõpilased-agitaatorid ei oska läheneda inimestele, ei oska nendega töötada. Eriti ilmnes see haigete valijatega ja vanemate seltsimeestega suhtlemises.

Halvasti täitis oma ühiskondlikku ülesannet füüsikute-agitaatorite brigadir Boriss Tulajev.

Kümne aasta kogemusi

Käesoleval aastal täitub 10 aastat ajast, mil Õigusteaduskonna parteiorganisatsioon alustas õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmist juriidiliste küsimuste filosoofiliste aluste tundmaõppimise, analüüsimise ja arutamise kaudu. Sellal oli see uueks õppejõudude ideelis-teoreetiliste teadmiste taseme tõstmise vormiks, mis võeti kasutusele kollektiivi enda initsiatiivil. Nii kodanlikus ülikoolis hariduse omandanud spetsialistid kui ka noored nõukogude kõrgema kooli kasvandikud mõistsid, et omaette, iseseisva tööga on neil raske lahti mõtestada kaasaegse õiguse filosoofilisi probleeme, et iseseisva töö vormi tuleb täiendada põhiküsimuste kollektiivse arutluse vormiga. Selliselt pandigi alus Õigusteaduskonnas filosoofilistele seminaridele.

Esimestel aastatel olid tähelepanu keskpunktis materialistliku filosoofia põhiprobleemid, mille täielik omandamine ja marksistliku metodoloogia teadlik kasutamine võimaldasid edaspidi üle minna õiguse filosoofiliste probleemide, Nõukogude riigi ja õiguse arengu seaduspärasuste uurimisele.

Kogu oma eksisteerimisaja vältel on Õigusteaduskonna filosoofilised seminarid olnud paljude aktuaalsete probleemide diskuteerimise kohaks (on arutatud enam kui 70 ettekannet). Sageli kestsid diskussioonid veel mitu tundi pärast seminariistungi ametlikku lõpetamist.

Kogu selle ulatusliku töö resultaadid kajastuvad teaduskonna õppe- ja kasvatustöö taseme tõusus, 1951.—1952. a. võrreldes on teadusliku töö produktsioon mitmekordistunud, süvenenud on teaduslik-teoreetiline ja praktiline suunitlus.

Käesoleval ajal on filosoofilistest seminaridest osavõtt muutunud teaduskonna õppejõudude enamikule otse tarviduseks. Viimastel aastatel pole seminari juhendajal tulnud otsida ettekandjaid, vaid otse vastupidi — õppejõud ise paluvad võtta seminaride temaatikasse ettekandeid nende teaduslikus töös tõusetunud filosoofilistest või nendega seonduvatest üldteoreetilistest küsimustest. Seminaride taseme tõstmiseks on viimasel ajal praktiseeritud ettekande teksti koostamist, milline tavaliselt on kaugelt ulatuslikum ja üksikasjalikum kui 30- või 35-minutiline suuline ettekanne seminaril. See kõik on erakordselt vajalik seminarist osavõtjate aktiivsuse tagamiseks, küsimuse sügavamaks käsitlemiseks.

Käesoleva aasta temaatika aitab meie teaduskonna õppejõududel sügavamalt tundma õppida NLKP XXII kongressi materjale ning on suunatud sotsialistliku riikluse arengu ja tema kommunistlikuks omavalitsuseks ümberkasvamise peamiste seaduspärasuste uurimisele. Näiteks oli prof. P. Vihalemi ettekanne «Riigi ja õiguse arengu põhiküsimusi NLKP programmis» arutlusobjektiks viimasel filosoofilisel seminaril. Erakordsest huvist teema vastu räägib kas või seegi fakt, et ettekandjal tuli vastata 16 talle esitatud küsimusele. Diskussioon oli elav. Sõna võtsid seltsimehed K. Püss, J. Mäll, H. Rink, E. Raal jt.

Õppeaasta jooksul kavatsetakse läbi arutada veel kaks ettekannet, millised käsitlevad riikliku sunni asendamist ühiskondliku sunni ja veenmisega üleminekul sotsialistlikult riikluselt kommunistlikule omavalitsusele. Et mainitud küsimused lubavad eeldada eriti elavat mõttevahetust, siis otsustati mõlemad ettekanded (ettekandjad dots. V. Kelder ja asp. A. Paltser) ära kuulata ühel seminaril ning järgmine seminar reserveerida täielikult ettekannete arutluseks. Praegu koostatakse ettekannete tekste ja kirjanduse loetelu.

Kõrvuti positiivsega esineb seminari töös tõsiseid puudujääke. Nii ei ole suudetud alati kateedritele õigeaegselt välja saata ettekannete teese või tekste koos kirjanduse loeteluga. Mõned seminarist osavõtjad ei tutvu alati ettekande teksti või teesidega ning ei valmistu seminariks. Enamiku osavõtjate (prof. H. Kadari, dots. V. Kelder, dots. J. Mäll, prof. P. Vihalem), kõrge aktiivsuse kõrval esineb ka neid, kes harva võtavad seminaril sõna. Eriti kehtib see vanemlaborantide kohta. Neist puudustest ülesaamine on seminari juhendaja ja teaduskonna parteibüroo lähim ülesanne.

Dots. J. ANANJEVA,
filosoofilise seminari
juhendaja

Filosoofilised seminarid

LÜHIDALT

16. märtsil 1962 saadeti Nõukogude Liidus järjekordselt välja Maa tehiskaaslane. Tehiskaaslasele on paigutatud teaduslikud aparaadid, raadiotelemeetriline süsteem ja raadiosaatja.

Mainitud tehiskaaslase väljasaatmisega jätkatakse atmosfääri ülakihtide ja kosmose uurimist. Nende uurimistööde programmi täitmiseks saadetakse 1962. aasta jooksul mitmetelt Nõukogude Liidu kosmodroomidelt välja seeria Maa tehiskaaslasi.

*

Pühapäeval, 18. märtsil oli üle kogu meie maa tõeline pidupäev — rahvas valis oma esindajad maa kõrgemasse võimuorganisse — NSV Liidu Ülemnõukogusse. Nagu kõikjal, nii kulgesid ka Tartus valimised edukalt. Üksmeelselt valis meie ülikooli kollektiiv NSV Liidu Ülemnõukogusse F. Klementi ja J. Eichfeldi.

*

18. märtsil möödus 91 aastat Pariisi Kommuuni algusest. See oli esimene proletaarne revolutsioon, esimene katse kehtestada proletariaadi diktatuur maailmas.

Sirje Lahk ja Viive Võsu farmaatsia-ala organisatsiooni praktikal. Tehakse tutvust apteegialase raamatupidamise küsimustega. Inventeerimise ja revideerimisega.

ENNE LÕPETAMIST

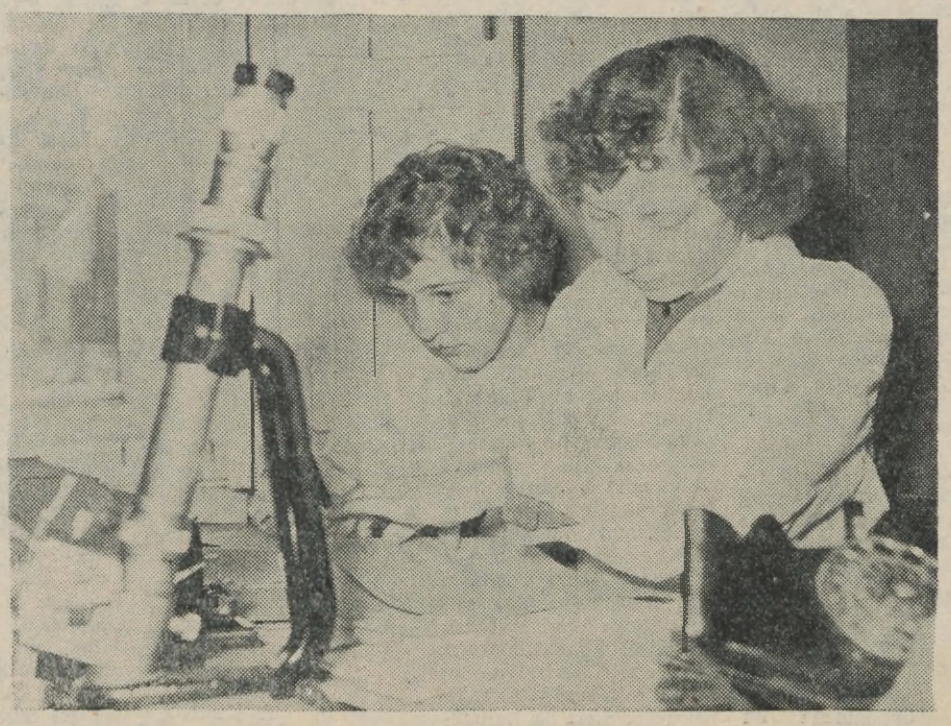

ÜLIKOOLI KOMSOMOLIKONVERENTSI EEL

AJALOO-OSAKONNAS

Ajaloolased arutasid osakonna komsomolikoosolekul õppeedukust. Möödunud sessioonil ilmnes suuri kõikumisi. Osakonna keskmine oli küll 4,2, kuid siiski ei suutnud 11 üliõpilast kõigi eksamitega toime tulla. Kõige tugevam oli IV kursus (keskmine 4,5), kõige nõrgem I (keskmine 3,8).

Põhjuseks oli nii mõningate distsipliinide raskus ja liialt kerge suhtumine nendesse kui ka harjumatus ülikoolis tehtava tööga I kursusel.

Kahjuks jäi koosolekule ilmumata enamik neist, kellel eksamitega «ei vedanud». Tugevamatele aga polnud sellist arutelu eriti tarvis.

I kursuse grupiorganisaator Varrak tõstatas küsimuse õppekomisjoni õiguste laiendamisest stipendiumi määramisel: «On selliseid «kolmemehi», kes väärivad stipendiumi rohkem kui mõni teine, kes kõik eksamid on sooritanud ainult «headele» ja «väga headele». Õppekomisjoni arvamust peaks rohkem arvestama.»

Mõne nädala pärast algab isetegevusolümpiaad. Ettevalmistusi selleks on tehtud veel vähe. «Ei ole aega,» kurdavad üliõpilased.

Möödunud aastal kaitses olümpiaadil osakonna au ainult 1 (loe «üks») ajaloolane. Kas leidub tänavu aega ja head tahet, näitab kuu lõpp.

Valiti delegaadid ülikooli X komsomolikonverentsile.

J. KEEVALLIK

Rohkem kohusetunnet!

See juhtmõte läbis eesti filoloogia osakonna kommunistlike noorte aruande- ja valimiskoosolekul nii sekretär Anu Lapi ettekannet kui ka kõiki järgnevaid sõnavõtte.

Sekretari lakooniline aruanne juhtis tähelepanu osakonna komsomolitöö kitsaskohtadele. Ei olnud järjekindlust õppekomisjonide töös. Toimus paar tootmisnõupidamist, taotleti sessioonide pikendamist real kursustel. Ja kõik. Koostati küll üliõpilase ajabüdžett, kuid mingisuguseid praktilisi järeldusi ja ettepanekuid ei järgnenud. Distsipliin paljudel kursustel jätab soovida, ja mitte ainult kursustel. See kehtib osakonna kommunistlike noorte kohta tervikuna. On enam kui kurioosne see fakt, et aruande- ja valimiskoosoleku plaanipärane organiseerimine nurjus, sest kohale tuli vähem kui 50% kommunistlikest noortest. Tuleb kasvatada enestes rohkem nõudlikkust ja vastutustunnet. Aruandja kui ka sõnavõtjad märkisid kommunistlike noorte vähest osavõttu sportlikest üritustest. Jooksukrossist püüdis enamik kõrvale hiilida, isegi pärast seda, kui spordiorganisaatorile oli kindlasti lubatud võistlustest osa võtta.

Vaatamata kõigile neile puudustele, mis esile toodi, jättis koosolek ometi optimistliku mulje. Ja seda seepärast, et räägiti asjalikult ja printsipiaalselt. Tehti ettepanekuid, kuidas muuta töö sisukamaks ja huvitavamaks. On ju paljudel kursustel korraldatud õnnestunud üritusi (luuleõhtud, kohtumised töölisnoortega). Miks mitte eeskuju võtta! Mari Viiding, kes lähemalt peatus massilise kultuuritöö probleemidel, tegi oma sõnavõtus nagu koondkokkuvõtte kõikidest arvamustest ja ettepanekutest: kommunistlike noorte üritusi ei tule võtta kui sunduslikke. Leiame selliseid töövorme, kuhu võime panna oma oskused ja fantaasia. Meie tegudes peab olema kirglikkust, nooruslikku optimismi, «särtsu».

Ülo Tuulik soovitas korraldada diskussiooni teemal «Millisena te kujutlete endale kommunismiehitajat». Diskussioon haaraks endasse ka meie komsomolielu kõige pakilisemad päevaprobleemid. Üliõpilaste teadusliku töö küsimusi vaagis IV kursuse üliõpilane ÜTÜ nõukogu liige Peeter Hein. Teaduslik töö organiseerimine üliõpilaste seas jätab soovida. Siin on oma sõna öelda ka osakonna komsomolibürool. Pole ju ometi normaalne, et statistika lihtsalt registreerib teaduslike töödena need kursusetööd, millel on pisut rohkem aktuaalsust ning (parakul) käsitlus populaarsem.

Rohkem aktiivsust, rohkem nõudlikkust. See saagu uue büroo juhtmõtteks. Uude bürosse valiti: E. Laur, I. Fiveger, L. Parts, A. Roots, A. Juhkam, A. Virunurm ja V. Tikk.

J. POOL

Sisukas ja rikas on meie elu, kui oskad kasutada tunde, päevi ja nädalaid kasulikult ja mitmekesiselt. Tore on elada, kui sind usaldavad kaaslased, kui su kõrval on sõbrad...

Inga Fiveger on eesti filoloogia III kursuse üks paremaid üliõpilasi. Et tublit tütarlast ei hinnata ainult konspektide taga, seda tõendab Inga valimine eesti filoloogia osakonna uude komsomolibüroosse.

TÖÖ OOTAB

Teisipäeval oli ülikooli peahoone täis sagimist, ruttu, ärevust. Rahvast liikus hulganisti koridorides, vesteldi paarikaupa ja kobaras koos. Siit-sealt kostis küsimusi:

«Kuhu Anu sai? Missugusesse arstijaoskonda Heldur suunati? Kuule, sa oled sealtkandist, kuidas Sangastes on?» Ja nii lakkamatult.

Nimelt töötas aulas riiklik suunamiskomisjon. Käratsevast summast ukse juurest sisenesid aulasse üha uued lõpetajad.

«Haapsallu?»

«Ei, sooviksin Valka, kui võimalik on, mul on perekond seal,» selgitab üliõpilane oma soove.

Vaadatakse järele. «Jah, on küll sinna ka koht, saate selle.»

Ja jälle siseneb uus lõpetaja, tütarlaps päikesest pruuniks põlenud näoga.

«On veel üks koht kirurgidele, Hiiumaal,» ütleb komisjoni esimees.

«Kas anestesioloogi koht?» küsib Juta Jürgens, tema ongi praegu komisjoni ees.

«Jah.»

«Siis olen nõus.»

Ja miks mitte nõus olla, on ju Hiiumaa Juta Jürgensi kodusaar!

Pöördume sm. Sarapi poole küsimusega, kas ikka kõik lõpetajad leiavad endale meelepärast tööd ja tegevust.

«Pole viga, sel aastal saaksime isegi 300 lõpetajale kohad anda. Meil on aga ravi-, stomatoloogia- ja farmaatsiaosakonnas kokku ainult 200 lõpetajat — ligi 100 kohta jääb komplekteerimata.»

Nii et, viies kursus! Õppige, töö ootab teid!

M. VAKS

LUULEÕHTU

Teisipäeva õhtul kogunesid kohvikusse luulesõbrad. Ülikooli noorpoeedid Ly Seppel, Paul-Erik Rummo, Kalle Kurg ja Mati Vaga lugesid oma viimase aja loomingut.

Kas ei oleks mõeldav, et niisuguseid noorpoeetide uusloomingu tutvustamise õhtuid korraldataks igas kuus? Huvi selliste ürituste vastu on kahtlemata väga suur.

A. SARAP

Algas kõnekunsti kursus

Möödunud kolmapäeva õhtul oli pedagoogikaauditoorium viimse võimaluseni täidetud. Oli lihtsalt uudishimulikke, «statsionaarseid fakultatiivsete loengute külastajaid» (nii nad ise ütlesid) ja muidugi neid, kes kõnekunsti erikursuse vastu tõsist huvi tundsid.

Sm. V. Adams alustas loengutesarja Vana-Kreeka kõnemeestest. Märkmikesse ilmusid esimesed ülestähendused. See on katse luua TRÜ-s kõnekunstiring. Esimesed loengud näitasid head pealehakkamist. Loodame, et jätkub ka püsivust.

E. SAAT

Raskused on selleks, et neid võita

Elunõuded kasvavad iga päevaga. Keskkoolipink, sisseastumiseksamid ja loengud ülikoolis jäävad käidud tee etappidena seljataha. Tuleb lõpuaktus ja sa pead eluks «küps» olema. Alles oma esimesel töökohal sa leiad, et elu pole alati kaugeltki selline, nagu sa teda kujutasid. Praktiline töö erineb teooriast, mida sa oled teistkümnete aastate jooksul õpilaslikult omandanud. Juhtub sedagi, et jõuad ühel või teisel põhjusel oma valitud erialas pettuda, teed tööd, mis pole sulle südamelähedane.

Nii oli ja on, aga nii ei tohiks jääda. Olukorda aitab parandada tööstaaži nõudmine ülikooli astujatelt.

Kui sa oled paar aastat töötanud, siis oled jõudnud veenduda oma kutsumuses, oled muutunud tõsisemaks, oskad teha tööd töö ja tema tulemuste pärast. Oled ju «elukoolist» läbi käinud.

Nüüd tahad sa haridust jätkata. Sisseastumiseksamid... Aastatel on aga võime kustutada mälus nii mõndagi õpitut. Raske on tekkinud lünki iseseisvalt täita. Ka siin on leitud päästevahend. Meie ülikoolis on korraldatud ettevalmistuskursused nii statsionaarselt kui ka kaugõppe korras sisseastujaile.

Kolm korda nädalas — õhtuti ja pühapäevahommikutel — töötatakse seitsmes grupis. Olenevalt tulevasest spetsialiseerumisest on koostatud programmid. Nende alusel võetakse läbi kogu keskkoolikursus sisseastumiseksamite nõuete kohaselt.

Farmaatsia-auditooriumi ongi kogunenud tulevased meedikud. Vaatad neid huviga. Nad erinevad üksteisest näolt, vanuselt ja ellusuhtumiseltki. Aga üks on neil ühine: soov jõuda eesmärgini, saada arstiks ja olla lugupeetud arst.

Pika laua taga istub helesinises ülikonnas noormees. Ta kuulab süvenenult õpetaja J. VENE selgitusi ränist ja orgaanilistest ainetest. Samasuguse hoolega nuputab ta reaktsioonivõrrandite ja struktuurvalemite kohal. Kuidas paigutada süsiniku aatomid? Tasakesi sosistades arutavad seda küsimust kaks neidu. Vaheajal selgub, et noormees sinises on VILLU KÕIV. Ta lõpetas 1957. a. Tartu Meditsiinilise Kooli ja töötab nüüd Tartu Linna Kliinilises Haiglas. Oleks olnud ju võimalus kohe pärast meditsiinilise kooli lõpetamist edasi õppida. Lõputunnistusel olid ainult «maksimaalsed», aga tol korral vedas tervis alt.

Ja ega kaotatud pole ju midagi. Õppima asudes on nüüd kõik tuttavam, tarkusi on juurde tulnud, käsi kindlamaks muutunud.

See, kes sõbrannaga aru pidas, on ENE JENS, Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla meditsiiniline õde. Suurem osa selle rühma neljakümnest töötab haiglates, apteekides, polikliinikutes. Oleme kindlad, et neist saavad tublid arstid. Kursustest osavõtjad kinnitavad üksmeelselt: vajalikud on need ettevalmistuskursused ja teadmisigi saab tublisti.

Ülikoolis on mõeldud ka nendele, kes elavad teistes linnades ja rajoonides. Nemad tulevad meie kuuesambalisse majja kord kuus, et kinnistada ja kontrollida kuu jooksul õpitud teadmisi. Õppige! Sooritage sisseastumiseksamid hästi! Tulge meie üliõpilasperre!

A. VINN

Koneleme ka keeleõppimisest

Palju on tehtud juttu üliõpilase suurest töökoormusest ja kitsaskohtadest eriala omandamisel. Vähe on aga tehtud konkreetseid ettepanekuid, kuidas siis asja parandada. Keemiaosakonna komsomolibüroo arutas hiljuti õppetööküsimusi. Alljärgnevalt esitaksingi mõningaid mõtteid sellelt arutelult. Need on vaid ettepanekud, kuid loodame, et nad kutsuvad esile ka vastukajasid.

Selleks, et hästi omandada eriala põhitõdesidki, peab üliõpilane oskama lugeda vastavat kirjandust vähemalt neljas keeles: emakeeles, vene keeles (kõik õpikud ja värskeim teaduslik informatsioon), inglise ja saksa keeles (nende keelte lugemise oskus kasvõi sõnaraamatu abil on vajalik kursuse- ja ringitööde tegemisel). Ja on päris loomulik, et võõrkeeli õpitakse meie teaduskonnas põhiliselt erialase töö huvides.

Milline on aga siis meie olukord vene keele ja võõrkeelte tundmises? Kõigepealt vene keel. Keskkoolis õpitakse seda tavaliselt 10 aastat. Selle aja jooksul omandatakse oskus lugeda venekeelset ilukirjandust ja ka vestelda. Ülikoolis alustab nuor aga eriala õppimist kohe venekeelsetest õpikutest ja jõuab umbes kahe kuuga nii kaugele, et saab neist sõnaraamatuta aru. Järelikult oleks võimalik vene keele õpetamisel ülikoolis piirduda ainult esimese semestriga ja pöörata peamist tähelepanu eriala terminoloogiale ja vastavatele tekstidele. Tõenäoliselt on selliseid tunde võimelised andma üksnes need õppejõud, kes ise hästi tunnevad vastavat eriala. Niisugune ümberkorraldus välistaks keskkooli tarbetu dubleerimise ning annaks tulevasele spetsialistile võimaluse kõige hõlpsamalt kontakti leida kaasaegse teadusliku kirjandusega, mida õpetaja-filoloog ei suuda piisavalt mõistetavaks ja lähedaseks teha.

Lõpuks pole ju üliõpilane ka imik, kellele tuleb mannaputru lusikalt sööta. Ta on võimeline täiendama iseseisvalt oma oskusi ja vilumusi vene keeles, niipea kui selleks vajadus tekib või oma huvid nõuavad.

Vene keel õppeainena on keskkoolis vabatahtlik. Pole aga mõeldav edukalt jätkata õpinguid kõrgemas õppeasutuses vene keele oskuseta. Siin enam aabitsast alustada ei saa.

Üheks sisseastumiseksamiks kõrgemasse õppeasutusse võiks päris enesestmõistetavalt olla vene keel. Kriteeriumiks jääks siin sisseastuja arusaamine venekeelsest tekstist, ülikoolis poleks aga enam tarvidust liiga kaugelt alustada sisuliselt erialase keele juurde välja jõudmata.

Teiseks võõrkeele õpetamine. Leidsime, et siingi oleks võimalik ratsionaalsemalt õppeaega kasutada. Praegu jätkab keskkoolis inglise keelt õppinud üliõpilane selle keele õppimast ka ülikoolis. Kas poleks aga otstarbekam õpetada inglise keelt õppinuile ülikoolis saksa keelt ja vastupidi? Vaatleme olukorda lähemalt: kui noor on keskkoolis õppinud võõrkeelt 6 aastat 3—4 tundi nädalas, siis on ta omandanud põhiteadmised keelest ja võib hea tahtmise juures iseseisvalt lühikese ajaga selgeks saada erialase teksti lugemise. Kaks lisa-aastat kahe nädalatunniga ei suuda ülikoolis anda palju rohkem ja kujunevad praktiliselt varemõpitu kordamiseks. Selle ajaga võiks aga üliõpilane omandada algteadmised teisest võõrkeelest, et siis selles lugeda erialast teksti sõnaraamatu abil. Teise keele selline omandamine oleks teataval määral ka lihtsam, üliõpilasel on juba kogemusi võõrkeelte õppimisel.

Kui üliõpilane ei kasuta praktiliselt võõrkeelt raamatute lugemiseks, unustab ta peatselt keskkoolis õpitu, olenemata ülikooli kahest lisa-aastast. Seega langeb peamõhk ikkagi üliõpilase enda huvile ja vajadustele. Teise võõrkeele omandamine täiesti iseseisvalt pole aga kaugeltki lihtne. Aega fakultatiivkursuste kuulamiseks jääb liiga napilt, nii et ka sellele ei saa orienteeruda.

Neid küsimusi tasuks kaaluda teistelgi peale keemiaosakonna komsomolibüroo. Selleks, et omandada põhilisedki teadmised oma valitud erialas, tuleb leppida Hemingway ja Goethe lugemisega eesti keeles. Võõrkeeled on meile vajalikud ennekõike teadusliku kirjandusega tegelemiseks.

T. LEPIKU

Tartu Riiklik 2 Ülikool

Las olla rohkem rahutuid!

SAIME KOKKU

Einari Koppel ja Jaan Saul — nende vanusevahe on 11 aastat, pikkusevahe 2 cm, kuid mõlemad on mehed, kellel on laval öelda oma sõna. Seda usuvad vähemalt kõik need, kes möödunud reedel suure vaevaga end kohviku rõdusaali ära mahutasid.

Rääkisid nemad. Nad ütlesid, et neil oli raske. Kindlasti oli.

Sadas küsimusi:

Miks teist sai näitleja?

Mis te praegu teete?

Kuidas te «Ühe küla meestega» rahul olete?

Kust te inspiratsiooni saate?

Ja nad rääkisid, rääkisid palju, huvitavalt, huumoriga.

Ära minnes kadestas mõnigi juristide näiteringi, sest neil on Koppel; mõnegi mõte mõlkus sõnakunstiringi suunas, sest neile tuleb Saul.

S. TANE

«Meil ei ole üliõpilasklubi...» — «Aga Tähe tänavas?»

„Meil ei ole üliõpilasklubi...»

«Aga Tähe tänavas?» Niisugust diagoogi kuulsin hiljuti.

«Jah, maja on, ruumid on, ilus sisustus on, instrumendid on, orkester on, isegi piletikassa on, aga klubi, tõeliselt üliõpilaslikku üliõpilaste klubi ei ole. Üritused hilinevad sageli tund aega, 4. märtsil jäi õhtu ära selle tõttu, et publik puudus, 11. märtsil jälle puudusid esinejad. Kuulutus oli väljas, pidi näidatama filmi Zakopanest, ja mis tegelikult oli? Tantsuõhtu tunniajalise hilinemisega, sest orkester oli kohale kutsutud planeeritud eeskava lõpuks. Inimesed, keda huvitas film, tulid pahastena ära, ostetud pilet taskus. Muidugi, antud juhul ei saanud vist klubigi midagi teha, sest esinejad olid lihtsalt kohusetundetud, ei teatanud, et tulla ei saa, aga üldse...»

«Mis üldse? Näed ju, et klubi püüab huvitavaid õhtuid korraldada.»

«Minu arust päris nii see ei ole. Klubi juhatuse tegevuses on ka palju pealiskaudset. Mõnel õhtul ei ole eeskava hoopiski, ükskord jälle oli see nii pikk, et ei jõudnud ära kuulata ja vaadata — korraga lasteringide laulud ja lood, vestlus valimistest, vestlus linna haridus- ja kultuurielust, kontsert. Teisel õhtul vähe ettekandeid, neist paljud juba mitu korda kuuldud-lauldud.»

«Aga möödunud laupäeval oli ju küll huvitav õhtu!»

«Ega ma seda eitagi. Seekord oli küll poolteisetunniline isetegevuskontsert sisukas, üle hulga aja oli laval näha lauluansambleid, rahvatantsurühmi ja võimlejaid, deklamaatorite hulgas oli paar päris noort ja seni vähe esinenud üliõpilast. Tüütabki ju ära, kui alati ühed ja samad.»

«Minu arust on ikka tore ka, kui meil kujunevad välja nilsugused publiku lemmikud, keda kõik tunnevad ja kelle esinemist kõik alati ootavad. Tuleb lavale, ja kahin käib publikust läbi...»

«Oota'nd, oota! Tuled lavale, õnn, et saalis on hämar ja võid ette kujutada, et seal istuvad esinemisele sõbralikult kaasa elavad tudengid. Sest tegelikult on seal kaks-kolm rida inimesi, aeg-ajalt siseneb veel mõni ettekande ajal ukse kolksudes. Lõpuks kõlab nõrk aplaus, ohkad kergendatult ja lähed koju.»

«Aga tants? Miks siis mitte tantsima jääda?»

«Mis sa seal tantsid või oled... Saali seinte ääres istuvad kurvalt ja millegipärast hästi vaikselt, sosinal rääkides 40—50 inimest. Ei ole kuulda naeru ega naljatusi. Saali kohal on jahe vaikus. Siis hakkab orkester mängima. Esimene pool. Keegi ei tantsi. Lõpuks tõusevad peotantsuringi liikmed. Teised jälgivad neid loiu ilmega — ilusti, näe, tantsivad jah...»

«No nüüd sa küll liialdad! Ma isiklikult tean inimesi, kes tulevad klubisse otseselt selle jaoks, et tantsida.»

«Jah, neid tean mina ka. Nende hoolimatus teiste vastu oli pühapäevalgi näha. Saalis on pinevus, laval käib «Patseba Saaremaal», aga tagumise ukse juures on kolin ja kobin. Need, kes arvestasid, et näidend kella üheksaks juba läbi on, eksisid pisut ja jõudsid liiga vara. Küllap arvasid siis nii: mis sa ikka asjatu ootamisega fuajees aega raiskad, võib-olla aga nood seal laval, kes nad nüüd olidki — vist filoloogid — teevad üsnagi palju nalja... Lõpp peaks ka juba olema, see tavaliselt huvitavam...»

«Aga näidendi lavastus oli tore. Ma vaatasin suure kaasaelamisega. Näed, mis kõik klubis ära tehakse, mõtlesin. Tublid näiteringlased!»

Lõpetan siinkohal, sest lõpp olgu optimistlik. Küllap klubil siiski jätkub jõudu praegusest «madalseisust» üle saada. Tööd peaks hoogustama ka lähenev olümpiaad.

Tahaksin aga esitada küsimuse kõikidele üliõpilastele:

Mida oleme meie teinud, et klubi oleks tõeline üliõpilaste puhkekoht? Kas meie oleme klubis ainult külalised?

M. LINASK

PILK ANKEEDIVASTUSTELE

*** Millised üritused on klubis meeldinud ja millised mitte?**
*** Mida te sooviksite näha klubi repertuaaris?**
*** Kuidas muuta kultuuritöö ülikoolis paremaks?**

«Kas te olete saanud isetegevusringidest osavõtuga kasulikke kogemusi?»

«Jaa, kahtlemata! Nimelt kuidas neist ringidest eemale hoida!» oli ühe meie kaasüliõpilase vastus ülikooli klubi ankeedile. Temale olid need kogemused tõesti kasulikud. Ja mitte ainult talle: meil pole vaja isetegevuslasi, kes ei tee oma tööd armastusega.

Ankeetidest selgub, et armastatakse häid isetegevusõhtuid, valmukaid estraadietendusi, uudseid ja huvitavaid üritusi, nagu oli luule- ja muusikaõhtu ja mõned teised (paraku küll üksikud!). Näiteringide esinemiste ajal kõneleb üliõpilaste elavast huvist puupüsti täis saal. Möödunud aasta kordaläinumad õhtud on kahtlemata teaduskondade isetegevusolümpiaadi lõppkontserdid oma mitmekesise kavaga, kevadel endiste isetegevuslaste kontsert. Sisukas ja diskussioonideterohke oli sarjas «Noorte elu kapitalistlikes maades» Ameerika Ühendriikidele pühendatud õhtu. Pikisilmi ootavad klubikülastajad jälle rahvajt.), ülikooli lauluansamblite ja kõikide kooride esinemisi.

Külastajaid on aga narritud õhtutega, mis hoopis ära jäävad («Kino operaatori pilguga Zakopanes», TPI isetegevuslaste kontsert) või siis uusaastaballi-sarnastega, kus keegi ei vaevunud publikule isegi head uut aastat soovima, rääkimata mingitest ettekannetest. Inimest, kes korra on käinud mõnel üksikuisel tantsupeol, on raske uskuma panna, et klubis võib ka huvitavaid üritusi olla.

Nakkav on kontsertide alguse hilinemine — publik on sellega harjunud ja valib vabalt tulekuaja. Ükskõik kui hilja ka ettekanded algaksid, ikka veel kääksatab uks iga moment juurdetulijate selja taga. Tekib nõiaring, millest ei paistagi väljapääsu olevat: publik arvab, milleks õigeks ajaks tulla, kui õhtu niikuinii hilineb, aga klubi juhtkond on arvamusel, et ega tühja saali ees ei saa ka peale hakata.

Kuidas siis tegelikkuses muutuks kultuuritöö ülikoolis paremaks? «Rohkem nalja ja elevust laval, vaimukat huumorit, peotantsude demonstratsioone, meesansamblite esinemist, viktoriine tantsu vaheajal», vastab üks kehakultuuriosakonna üliõpilane ankeedi küsimusele «Mida Te sooviksite näha puhkeõhtute repertuaaris?» Vähe on vestlusi, mis haaraksid üliõpilasi, kutsuksid kaasa mõtlema, seaksid üles probleeme — looksid meeleolu, mis tegelikult ju peaks klubis valitsema.

Miks ei saa klubisse kutsuda külalisesinejaid väljastpoolt Tartut? Ja kui esinevad meie oma isetegevuslased, kajastugu laval eeskätt ülikooli elu!

Kindlasti peab isetegevuslaste pere kasvama. Keegi üliõpilane (ilmselt füüsik) väljendab oma soovi: «Et pööratakse veidi tähelepanu ka füüsikaosakonna... kaasatõmbamisele isetegevusse ja kultuuritöösse». Me ei tee ühe vastuse põhjal järeldust, et kõik füüsikud nilvilsi mõtlevad ja ootavad. Kas see pole aga liigne muqavus — hakata ootama, et keegi tuleks ja hakkaks «tõmbama»? Rohkem omaalgatust!

Ei maksa ka karta, et isetegevuse kõrval muuks enam aega ei jätku. Osavõtt ringide tööst kahtlemata koormab ajabüdžetti, aga saadud kogemused tasuvad selle kindlasti. Õpetavad ju klubiüritused puhkeõhtute organiseerimist (ka halvasti korraldatud õhtust on õppida), samuti isetegevusringide töö juhendamist.

Õppejõud sm. K. Soonets arvab, et kui puhkeõhtutel puudub vajalik puhkeline element, lõbusus ja publiku vaba enesetunne, siis tuleb siin viga otsida mitte niivõrd korraldajates kui just osavõtjates. Kõige häirivam on aga klubis publiku passiivsus, «... soov ainult saada, mitte midagi omalt poolt anda».

KEVAD

On jälle kevad. Suliskuues
kui munast koorduv tibu just.
Ja oma käega elu luues
me tunneme ta saabumist.

Ja jõgi ahelatest vaba,
viib jälle mere poole veed,
mis sest, et talve külmasaba
meid tülitama kipub veel.

Nüüd palju sinisem ka taevas
ning maailm nõnda, avar, suur,
õrnõhulised pilvelaevad
ja jälle puhub vaba tuul.

Ja saanud justkui uue kesta
ka kogu meie meelelaad.
Ei enam külmad kaua kesta,
sest kevad kõnnib mööda maad.

ENDEL KOPPEL

RASKE KÜSIMUS

Pärast kesköödi jääb trepikojas vaikseks. Ülal korrusel klõpsutatakse snepriga, keegi puhastab harja sahistades kingi (tõenäoliselt korralik inimene). Välisuksest lipsab sisse valge kurgualusega tukkmust kass, näub teise korteri ukse taga ning veendunud, et ta juttu ei kuulata, hüppab kaks korda esikäppadega vastu ukselinki. Siis tehakse uks lahti ja uniste silmadega vanaemake laseb kassi sisse. Enne seda heidab ta pilgu noorukile ja neiule, kes hämaras trepikojas juttu ajavad. Vanaemake vangutab pead, pomiseb midagi magamisest ja iseenda noorusest, ning suleb siis ukse. Siis on vaikne, maja magab. Ning tuleb aeg tõsisteks jutuajamisteks.

Nooruk vaatab neiut imetlusega.

Neiu pilk on pehme, pisut unine.

Nad ajavad juttu, mis on nii kergemeelne ja ebaoluline, et sobib ainult õisel ajal ja kevadel ja armunute jaoks. Aga ometi tuleb ka tõsiselt rääkida.

Tütarlaps ohkab, vaatab poissi oma maheda pilguga, silitab pehme peopesaga noormehe mantlikraed, kohendab ta helehalli sliidsalli ja ütleb, jälle ohates:

«Elu on nii keeruline.»

«Kuidas nii?»

«On, on,» kinnitab tüdruk.

«Nii ainult näib,» arvab poiss.

«Ma tahan su käest midagi küsida,» ütleb siis tüdruk.

«Küsi,» lausub poiss vaikselt, ootavalt.

«Ma ei julge.»

«On see siis niisugune küsimus?»

«Ma pole niimoodi veel kelleltki küsinud.»

«Aga sinult... on küsitud?»

Tüdruk raputab pead, vaikib.

«Küsi pealegi,» arvab poiss. «Ma olen julge.»

«Ma ei saa. Ma ei julge. J' see on niisugune küsimus...»

Poiss on nõutu.

«Räägime parem millestki muust,» ütleb tüdruk. Ja ohkab vaikselt. Aga jutt ei taha laabuda.

«Mis sinuga on?» küsib poiss.

«Mõtle ometi...» ütleb tüdruk vaikselt.

«Mida?»

«Eile Anne helistas Jaanile, ja Jaan küsis kohe: «Kas Elle helistab või?»

«Mis siis?»

«See on nii hirmus.» Ja tüdruk ohkab.

Poiss vaatab tüdrukut ettehelitvalt.

«Sinusse see ei puutu ju,» ütleb poiss.

«Puutub küll.»

«Kuidas nii?»

«Ma ei tea, aga puutub...»

On väga vaikne õises majas.

Poiss silmitseb tüdrukut ootavalt.

«On nad kõik... sellised?» pärib tüdruk.

«Millised?»

«Et mitu tüdrukut helistavad.»

Poisi nägu on tõsine ja ettehelitev. Poiss raputab pead.

«Ausalt?» pärib tüdruk.

«Ausalt.»

Pehmelt, varjamatu hellusega vaatavad tüdruku silmad poisi ilusat, nooruslikku nägu.

Poisi näos on vaevu märgatav muie. Ta ütleb:

«Kas sa nüüd julged küsida? Ma olen julge.»

Tüdruk peidab näo mantlikraesse, pomiseb:

«Ma ei tahagi enam küsida...»

Poiss lükkab välisukse lahti. Taevas on kõrge. Tähti on palju. Kuu on jultunult hele ja näib muigavat. Poisi kingakontsad kopsivad asfaldil. Kerge on minna ja mõtelda sellest, kui delikaatselt osatakse serveerida raskeid küsimusi.

J. TUULIK

Intervjuu

Klubi päevaprobleemidest valgustas toimetuse töötajat ülikooli klubi kunstiline juht sm. LAANEMETS.

Klubi juhatus?

Sinna kuulub 17 inimest. Ei või öelda, et juhatuses oleks üliõpilast, kes mitte midagi ei teeks. Valiti ju tänavune juhatus inimestest, keda töö klubis tõesti huvitab. Juhatuse ülesandeks on kõigepealt nõuda ja kontrollida klubi juhataja ja kunstilise juhi tööd. Praegu on aga nii, et juhataja ja kunstiline juht kutsuvad üliõpilased — juhatuse liikmed — kokku koosolekutele, kus siis arutatakse klubi päevaprobleeme. Tegelikult peaksid aga juhatuse liikmed ise olema kõikide ürituste initsiaatorid.

Isetegevuslased?

Isetegevuslastega on niisugune hädа, et need on meil ülikoolis ikka ühed ja samad. Teistest tublim on Mari Viiding. Pole veel olnud juhtu, et Mari ütleks ära või jääks tulemata, isegi kui teatada viimasel päeval enne esinemist. Siis veel — Mari ei peta. Juhtub ju muide tihti, et üliõpilane lubab tulla, aga kontserdi ajal pole esinejat kuskil.

On kujunenud olukord, et üliõpilane, kes harrastab isetegevust, tegeleb ka spordiga, võtab võib-olla osa teaduslike ringide tööst ja täidab mitut ühiskondlikku ülesannet. Sellest tuleb ka niisugune juhtum, et valimistepäeval olid paljud isetegevuslased sõitnud võistlema Kääriku talispordimängudele (selleks et kaitsta oma kursuse, oma teaduskonna au), aga nad pidid valijatele esinema (ja kaitsma seega ülikooli au).

Isetegevuslaste pere kasv peaks hakkama peale juba teaduskondadest, aga seal asi ei liigu. Pealegi tehakse teaduskondades teravat vahet klubi ja teaduskonna oma isetegevuslaste vahel. Klubi ansamblitel on ju tasulised juhid ja muud soodustused. Tendents on aga viia kogu kunstiline isetegevus ühiskondlikele alustele ja seega jääb igasugune alus vahetegemiseks järjest vähemaks. Klubi ülesandeks olgu koondada ja koordineerida kogu isetegevuslikku tööd ülikoolis.

Õigetel alustel on organiseeritud kunstiline isetegevus Arstiteaduskonnas, kus ametiühing ja komsomoliorganisatsioon huvituvad ühiselt isetegevuse olukorrast ja ka kursuste kultuurivolinikud ja komsomolibürood töötavad käsikäes.

Publik?

Isetegevuslaste pärast pole veel kunagi kontserdi algus hilinenud. Publikut aga valgub kogu ettekannete aja jooksul. Edaspidi hakkame rohkem andma õhtuid, kus kella 8-st algab tants, aga kontsert alles tunni aja pärast, sest üliõpilastel-isetegevuslastel on lihtsalt piinlik esineda paarile-kolmele pealtvaatajale.

Mõned siin kurdavad puhkeõhtute piletihinna üle. Meie kogemused aga näitavad, et piletite hinnad pole põhiprobleemiks, sest et tasuta üritustest ka ei võeta osa (näiteks kontsert «Sulle laulame, kodumaa ja parteil», huvitav kohtumine vanemuislastega, Ungari kultuuritöötajatega). Ometi olid üritused hästi planeeritud ja ka klubi reklaamide üle ei või nuriseda.

Edaspidised plaanid?

Kõigepealt muidugi aprillikarneval 31. märtsil. Õhtu tuleb temaatiline — «Muinasjutt». Meie eesmärgiks on, et ükski külaline ei tuleks karnevalile kostüümeerimata. Muinasjutud pakuvad ju kostüümeerimiseks rohkesti võimalusi.

Homme aga ootame üliõpilasi klubisse punkt kell 20.00.

Kes ühiselamus pole elanud, sel pole ka õiget tudengielu olnud, arvavad need, kes juba kõik 5 või 6 ülikooliaastat on oma rõõme ja muresid jaganud toakaaslastega. Õhtuses ühiselamutoas vaieldakse kaua — kas siis kunsti ja kirjanduse, meie homse päeva või pisiseikade üle ülikoolis.

Tore on ka koguneda pannkookide virna juurde, rüübata musta kohvi ja kuulata juttu kas või neorealismist Itaalia kinokunstis. III kursuse eesti filoloogid igatahes tegid nii ja on õhtuga väga rahul.

Ü. PUUSEPP

Tartu Riiklik Ülikool 3

KÄÄRIKU MÄNGUD

Tänavused Kääriku mängud kujunesid kõigist senitoimunuist suurimateks nii massilisuse kui ka meisterlikkuse poolest: 120 võistlejat ja 7 meistrinormi täitnut, see annab välja suurvõistluste miljöö.

Üheks peaalaks kujunes 4×5 km teatesuusatamine kehakultuuriosakonna 1959. a. lõpetajate kulumiseni rändavale karikale. Auhinna võitis kehakultuuriosakonna III kursuse meeskond koosseisus B. Ommuk, A. Kreinin, J. Kundla ja L. Lukin. Järgnesid vilistlaste, spordiklubi noorte ja kehakultuuriosakonna II kursuse esindajad. Naiste teatesuusatamise võitis õppejõudude koondis (M. Pruun, E. Abel ja E. Mandel) kehakultuuriosakonna II kursuse ja spordiklubi noorte ees.

Parimaid tulemusi näidati individuaaldistantsil. Mehed 15 km: 1. L. Lukin — 53.52, 2. H. Kinks — 54.15, 3. V. Tennisson — 54.35. Naised 5 km: 1. A. Adamson — 19.53, 2. H. Ritsing — 20.19, 3. E. Abel — 21.41. Esimese spordijärgu täitsid 12 suusatajat.

Kolmekordseks võitjaks tuli A. Pind. Ta võitis suusahüpped (järgnesid M. Majas ja B. Ommuk), kahevõistluse (teine-kolmas B. Ommuk ja K. Valgus) ning slaalomi. Ülikooli arvestuses kuulus slaalomis kolmas koht kehakultuuriosakonna prodekaan F. Kudule.

Naiste slaalomis saavutas oma teise võidu E. Abel, järgnesid A. Nopasson ja A. Adamson.

Kokkuvõttes olid parimateks: 1. kehakultuuriosakonna II kursus, 2. kehakultuuriosakonna III kursus, 3. Bioloogia-Geograafiateaduskond.

A. KIVISTIK

Neli autobussi «Turist» viisid mööda nunud pühapäeva hommikul teele Kääriku mängudest osavõtjad. Selge taevas, särav päike ja härmas mets kruvisid ootusrikka meeleolu veelgi kõrgemale.

Iga tõsine sportlane tutvub enne võistlusi rajaga! otsustasime isekeskis, kui kohale jõudsime (saab vähemalt teada, kus pärast kukkumist on oodata!).

Suusatasime ja nautisime avarust, lund, taevast. Püüdsime võimalikult nägu päikese poole hoida ja seetõttu tuli vahel päris üle õla vaadata. Aga vaev kandis vilja: ma lausa tundsin, kuidas mu tedretähed üksteise järel nähtavale ilmusid.

Rajal polnud vigagi. Aga siis tuli mägi, mis oli mägi. See ei saa õige asi olla! ütlesime, kui all üksteist lumest välja aitasime. Kui juba meie oleksime peaaegu puude otsa sõitnud, mida pidid siis meist nõrgemad tegema! Hiljem selgus, et meil oligi õigus. Seda nõlva mööda tuli hoopis üles minna.

Teatesõidud algasid kell 17. Enne seda jõuti suusatada, saunas käia, süüa; rõdul võis näha tardunud poosides päevitajaid. Võistlused läksid kuidas kellelgi. Suur kasu oli kindlasti ergutajaist: «Toivo, pane!» ... «Viimane mägi, Anne!» ... «No pressi, pressi, teine on sul päris kannul!» (teist polnud veel nähagi).

Esmaspäev algas veelgi säravama päikesega. Aga polnud aega imetleda härmas metsa: sõidud algasid kohe hommikul. Viimased arutlused teemal «Kuidas määrida?», viimased proovid lumel ja — start! ... start! ... start! ... öeldi pooleminutiliste vaheaegadega mitukümmend korda. Kes läks siis ilusa hoogsa sammuga, kes — veidra värinaga jalgades ... Kui sõit oli läbi, tundus, et noh, nüüd tulin, nagu jõudsin. Minuti paarikümne pärast tekkis mõte — ehk oleks saanud ka kiiremini?

Viimaseks võistlusalaks oli slaalom. «Kohtunikud, kohtadele! Pealtvaatajad, kaugemale!» hõigati mäe otsast. Algas! «Kuidas nad küll oskavad?» ohkasid need, kes ei osanud.

«Laskub Fred Kudu, kehakultuuriosakonna prodekaan!» teatati ülevalt. Ainuke kaasavõistlev dekaan ja kui kiiresti tulebl «Ei kukkunudki,» imestas keegi pealtvaataja, kui sm. Kudu lõpetas.

Eks oli ka kukkumisi. Kõige rohkem aga proovis küll seljaga, küll rinnaga lume pehmust lõpukohtunik. Temal oli paljude võistlejate jaoks nagu külgetõmbejõud, nii et need tahes-tahtmata talle otsa sõitsid. See kangelaslik kohtunik vääris küll eriauhinda.

Läbi, läbi need Kääriku mängud! Liuväljal toimus pidulik lõpetamine. Võitjad olid täis sportlikku indu: nende hoogsad liulaskmised autasustamislaua juurde ähvardasid mitmel korral laua ümber lükata ja muutsid ebakindlaks peakohtunik H. Tidriksaare positsiooni.

Lõppsõna. Sm. Tidriksaar ütles end kahetsevat, et mängude ajal on alati nii ilusad ilmad: võitjatel polevat niiviisi kunagi vaja diplomite saamiseks tõsiste raskustega toime tulla.

Neli «Turisti» tõid meid Tartusse tagasi. Tõeliste Kääriku päevade päike säras meie südameis. See oli nagu mingi muu maailm!

M. LOO

Kohtumine „Noorte Häälega"

Pealkiri pole päris täpne. Tuleva nädala lõpul on meil külas kümmekond «Noorte Hääle» toimetuse töötajat. 30. märtsil kell 19 kohtuvad nad kohvikus lugejatega.

Milliseid üliõpilaselu probleeme ajalehes valgustada? Mida te ootate ajalehelt komsomolitöö kogemuste alalt, kultuuritööst? Kuidas meeldivad üliõpilasest lugejale spordinurk, ajalehe kujundus, keel ja žanride mitmekesisus? Milliseid materjale tahaksite lugeda seoses eelseisva Helsingi festivaliga? Milline kirjutis teile eriti meeldis ja miks?

Nendele küsimustele tahavad ajakirjanikud saada vastuseid. Oleks hea, kui üliõpilased teataksid oma arvamused ja ettepanekud kirjalikult lähemail päevil ja tooksid kirjapandu komsomolikomiteesse.

Järgmise laupäeva ja pühapäeva veedavad meie ajalehe toimetuse liikmed ja kirjasaatjad koos «Noorte Hääle» rahvaga seminaril Vellaveres.

Kasutagem abonemente!

Ülikoolis on abonementtalonge hakatud kasutama rohkem kui eelnevatel aastatel. Kui möödunud aastal olid ainult kolmel-neljal üliõpilasel talongid, siis praegu kasutab neid juba ligi 40 üliõpilast. See on ka normaalne nähtus, sest nõnda saame toitu kümneprotsendilise hinnaalandusega ja lisaks kõigele väljaspool järjekorda. Võib vaid soovida, et abonementide kasutajate arv edaspidi veelgi kasvab. Kõige rohkem kasutavad talonge Arstiteaduskonna üliõpilased.

Järelmaksuga abonemente pole aga veel keegi taotlenud. Neid saab dekanaadist, kusjuures hind võetakse maha järgmise kuu stipendiumist. Kasutagem ka seda võimalust!

M. LOSAR

Teie küsite, vastame...

Mitmed meie kollektiivi liikmed on palunud ajalehe veergudel teatada, mida tänavu võetakse ette töökaitse ja ohutustehnika alal olukorra parandamiseks ülikoolis. Anname allpool ülevaate tähtsamatest töödest.

Esimeses kvartalis on ette nähtud muuseas:

— luminestsentskohtvalgustuse sisseseadmine farmakognoosiakateedri laboratooriumis nr. 14;

— laualampide muretsemine farmakoloogia-, NSV Liidu ajaloo, üldise ajaloo, vene kirjanduse, inglise keele, saksa keele, Lääne-Euroopa kirjanduse, pedagoogika-, orgaanilise keemia ja taimefüsioloogiakateedritele, orientalistikakabinetile, Teaduslikule Raamatukogule ning Majandusteaduskonna kaubatundmise laboratooriumile;

— sooja vee sisseseadmine kapitaalehitusosakonna mehhaanikatöökojas;

— ventilatsiooni remont eksperimentaalfüüsika kateedri laboratooriumides nr. 90 ja 92-a, farmakognoosiakateedri ruumis nr. 8, galeenilise farmaatsia ja farmatseutilise keemia kateedri droogiveski juures ning kapitaalehitusosakonna sepikojas;

— elektri-installatsiooni remont sünnitusabi ja günekoloogia kateedri laboratooriumis;

Teises kvartalis:

— maanduste ehitamine geoloogiakateedri ruumis nr. 71, farmakognoosiakateedri ruumides nr. 1, 8, 9, 12 ja 14 ning üldfüüsikakateedri elektripraktikumi ruumis;

— luminestsentsvalgustuse sisseseadmine Mitšurini tn. 37 õppehoone 3. auditooriumis;

— elektrivõrkude remont farmakoloogiakateedri laboratooriumides;

— lahtiste elektripirnide katmine armatuuridega (50 tk.) Tiigi tn. 78/80 ühiselamus (lõpetatakse kolmandas kvartalis);

— ahjude remont dermatoloogia ja mikrobioloogia kateedrites;

— ventilatsiooni remont Gagarini tn. 1 võimla saalis, Mitšurini tn. 37 riietusruumides;

— keemiahoone keskküttekütjatele duširuumi ehitamine.

Kolmandas kvartalis:

— luminestsentsvalgustuse sisseseadmine analüütilise keemia kateedri laboratooriumides nr. 70, 68, 85, farmakoloogiakateedri auditooriumis, rahanduse ja krediidi kateedri auditooriumis, farmakognoosiakateedri laboratooriumides nr. 1, 8, 9, 12, farmaatsia- ja farmatseutilise keemia kateedri laboratooriumis nr. 1. ning galeenialaboratooriumis;

— kohtvalgustuse varustamine armatuuridega anorgaanilise keemia kateedri ja orgaanilise keemia kateedri laboratooriumides;

— luminestsentsvalgustuse sisseseadmine tahvlitel farmakognoosiakateedris (2), galeenilise farmaatsia ja farmatseutilise keemia kateedris (2), peahoone auditooriumides nr. 4, 5, 6, 48, 98, 99 ja keemiahoone auditooriumides nr. 23, 52, 53, 54, 13;

— elektri-installatsiooni remont loogika- ja psühholoogiakateedri teaduslikus laboratooriumis, inglise keele kateedri konsultatsiooniruumis ja elektri-installatsiooni peamagistraali rekonstrueerimine geneetika ja darvinismi kateedris;

— üldvalgustuse remont orientalistikakabinetis;

— põrandate ja laudade katmine linoleumiga (lõpetatakse IV kvartalis) kohtumeditsiini, biokeemia, orgaanilise keemia, anorgaanilise keemia, analüütilise keemia, galeenilise farmaatsia ja farmatseutilise keemia ning farmakognoosia kateedrites;

— ventilatsiooni remont üldfüüsikakateedri pimikutes nr. 1 ja 2, Pälsoni tn. 23 ühiselamu köökides, farmakognoosiakateedri ruumis nr. 1 ja 14, galeenilise farmaatsia kateedri laboratooriumis nr. 1 ja pimikus.

Neljandas kvartalis:

— elektri-installatsiooni remont õppetöökoja keldrikorrusel;

— luminestsentsvalgustuse sisseseadmine üldfüüsikakateedri üldpraktikumi ruumides nr. 1 ja 2 ja V. Kingissepa tn. 19 auditooriumis;

— kohtvalgustuse varustamine armatuuridega analüütilise keemia kateedris;

— luminestsentsvalgustuse paigaldamine tahvlitel keemiaalastes kateedrites (6);

— elektrijuhtmete osaline uuendamine üldfüüsikakateedri üldpraktikumi ruumides nr. 1 ja 2;

— elektri-installatsiooni osaline remont keemiahoones (alustatakse I kvartalis);

— elektriseadmete remont Vallikraavi tn. 27 vivaariumis;

— kanalisatsioonitorude osaline uuendamine keemiahoones (alustatakse I kvartalis);

— keemiahoone keskkütte ülevliimine õliküttele;

— gaasivõrkude osaline remont keemiahoones ja mikrobioloogia ja hügieenikateedris (Vanemuise tn. 46);

— ventilatsiooni remont üldfüüsikakateedri üldpraktikumi ruumides nr. 1, 2, 3.

TRÜ sisekergejõustikuvõistlustelt

Lõppenud kergejõustikuvõistlustest, mis toimusid 15., 17. ja 20. märtsil, võtsid osa 61 võistlejat, neist 17 naissportlast.

Võrreldes möödunud aastaga on see kas tagasiminek või hoitakse veel oma võimeid vaka all. Ülikooli kohta, kes oma kergejõustikutasemelt on NSV Liidus parim, oli seekord osavõtjate arv väike, seda enam, et nimetatud võistlused on ülikooli spartakiaadi üheks osaks.

Tehniliste tulemuste suhtes tagasiminekut ei olnud, sest paremik harjutas talve jooksul tugevasti.

Teaduskondade paremusjärjestus kujunes järgmiseks: 1. kehakultuuriosakond, 2. Arstiteaduskonna I võistkond (I ja II kursus), 3. Arstiteaduskonna II võistkond (III—VI kursus), 4. Füüsika-Matemaatikateaduskond. Silmjuures olgu lisatud, et Arstiteaduskonna kõrge koht pole kaugeltki tema arvuka naispere teeneks, vaid see on saavutatud tänu üksikute «tippmeeste» ennastsalgavale esinemisele.

Individuaalselt osutusid naistest parimateks: 30 m lähtejooksus L. Solomatina — 4,5 sek., K. Kabin — 4,6 sek.; kaugushüppes H. Kalam 5.44, L. Solomatina — 5.33; 30 m tõkkejooksus H. Kalam — 5,1 sek., M. Haljasmaa — 5,2 sek.; 300 m jooksus R. Luisk — 49,2 sek., H. Rätsep — 53,0 sek.; kõrgushüppes I. Palm — 1.40, M. Haljasmaa — 1.40; hoota kolmikhüppes M. Haljasmaa — 7.25, H. Kalam — 7.11; kettaheites T. Tiitus — 40.20, V. Põldsam — 36.70; kuulitõukes V. Põldsam — 12.92, T. Tiitus — 12.60.

Meestest saavutasid paremaid tagajärgi: 30 m jooksus P. Laane — 4,1 sek., K. Lellep — 4,1 sek.; 600 m jooksus A. Kõverik — 1.29,4, Luhaveer — 1.32,4; 35 m tõkkejooksus F. Annus — 5,2 sek., 2. P. Laane — 5,4 sek.; hoota kolmikhüppes P. Laane — 8.66, H. Karm — 8.58; kaugushüppes K. Jurkatamm — 6.81, P. Kivine — 6.80; kõrgushüppes T. Savi — 1.75, J. Tamm — 1.70; kuulitõukes K. Metsur — 16.00, T. Savi — 13.52; kettaheites I. Sepp — 42.89, A. Palginõmm — 42.10.

Ees on lõppkontserdid

XIV KUNSTILISE ISETEGEVUSE OLÜMPIAAD

Võib-olla kõik veel ei teagi, et käesolevasse õppeaastasse mahtus XIV kunstilise isetegevuse ja omaloomingu ülevaatus TRÜ-s Allpool käesoleva olümpiaadi juhendi mõnedest olulisematest osadest. Olümpiaadi juhendiga tervikuna võib tutvuda teaduskondade ametiühingubüroode massilise kultuuritöö sektorite juhatajate juures, klubis, ametiühingu- ja komsomolikomitees.

Tuleb meeles pidada, et ka käesoleval aastal on teaduskondade isetegevuse lõppkontserdid ainult üheks osaks lõpliku paremusjärjestuse määramisel, kusjuures aastaringset tööd hinnatakse kõrgemalt.

Parimad isetegevuslased kutsutakse esinema 28. aprillil TRÜ aulas toimuvale olümpiaadi lõppkontserdile, kusjuures nende esinemine arvestatakse järgmisel õppeaastal toimuva ülevaatuse sisse, et vältida mõnede vastutustundetute üliõpilaste arvamist: «Mina olen teaduskonnale oma esinemisega teaduskonna lõppkontserdil punktid toonud, milleks mul veel lõppkontserdil esineda.»

Viimane aeg on mõelda sellele, et teaduskondade kultuurikomisjonidel tuleb 2 päeva enne teaduskonna lõppkontserti esitada organiseerivale komiteele kirjalikult lõppkontserdi detailne kava, lõppkontserdil esitatavad omaloomingulised palad ja aruanne I voorus toimunud ürituste kohta.

Mõnevõrra on muudetud teaduskondade lõppkontsertide kohta käivaid nõudeid. Juhendis öeldakse:

Iga teaduskonna lõppkontsert peab olema ideeliselt ja kunstiliselt kõrgel tasemel, kontserdi pikkus 1,5—2 tundi. Lõppkontserdil peavad olema esindatud järgmistest isetegevuskollektiividest ja üksikesinejatest 9:

tantsurühmad, näiteringid, vokaalansamblid, instrumentaalansamblid, kunstilise isetegevuse agitbrigaadid, võimlemisrühmad, vokaalsolistid, instrumentaalsolistid, üksikvõimlejad, tantsusolistid, sõnakunstnikud, konferansjee.

Kuidas hinnatakse?

Isetegevuskoilektiivide ja üksikesinejate poolt esitatavate palade hulka ei piirata, kuid hindamisele tuleb ainult iga kollektiivi või üksikesineja kolm kõige paremat (hinnatakse kümnepallilises süsteemis). Sama kollektiivi poolt eelmistel olümpiaadidel esitatud ettekandeid või omaloomingut käesoleval olümpiaadil uuesti ei hinnata. Eraldi hinnatakse saatjaid. Täiendavalt arvestatakse punkte kollektiividele, kes esitatavad palad õppisid selgeks ühiskondliku juhendaja abiga.

Aegsasti tuleb mõelda, kuidas sisustada teaduskondade lõppkontserte, sest hinnatakse mitte ainult kontserti, vaid kogu õhtut, eriti kontserdile järgnevat seltskondlikku osa.

Erinevalt eelmiste aastatega loetakse osavõttu kujutava kunsti ringist ja kinoamatööride ringist kui osavõttu TRÜ suurte isetegevuskollektiivide tööst. Loomulikult ei ole arvestusest jäänud välja teaduskondade esinemine väljaspool ülikooli omal initsiatiivil, esinejad klubi poolt organiseeritud õhtutel ja teaduskondade õhtud kohvikus.

Kokku võttes ei pea paika arvamus, et väikesed teaduskonnad ei konkureeri ülevaatuse käigus suurte teaduskondadega võrdsetel alustel ja võrdsete võimalustega.

Kokkuvõtte ülevaatuse tulemustest teevad organiseeriv komitee ja klubi 25. aprilliks.

Loosimise ja sellele järgnenud arutlemise tulemusena reastusid teaduskondade lõppkontserdid järgmiselt: Ajaloo-Keeleteaduskond esineb 1. aprillil, ravi- ja spordiarstide osakond 5. aprillil, stomatoloogia- ja farmaatsiaosakond 8. aprillil, Füüsika-Matemaatikateaduskond 12. aprillil, kehakultuuriosakond 13. aprillil, Majandusteaduskond 14. aprillil, Õigusteaduskond 15. aprillil ja Bioloogia-Geograafiateaduskond 16. aprillil.

Näidendite esitamise tähtaeg on 20. aprill. Teaduskondadel, kes ei ole veel õhtut näidendite esitamiseks klubis kinni pannud, tuleb rutata, et mitte jääda ajahätta!

A. SIIMER

Raadio ja Televisiooni Komitee korraldab 25. märtsil Tartus

KONKURSI

meesteadustajate leidmiseks. Osavõtjatel soovitav kõrgem või lõpetamata kõrgem haridus. Täpsemat informatsiooni saab Eesti Raadio Tartu stuudiost, Lenini väljak 1.

— Üks tõsine nurk —

A. «Mis sa nende mansettidega tegid, mis ma eile õhtul siia lauale jätsin?»

B. «Nad olid nii mustad, et saatsin nad pesumajja.»

A. «Armas aeg, terve Inglismaa ajalugu oli mul seal peal.»

*

Professor pidas semestri viimast loengut. Ta toonitas korduvalt, et iga üliõpilane peab järelejäänud aega kasutama eksamiks valmistumiseks.

«Eksamipiletid on praegu trükkimisel. Kas on küsimusi?»

Vaikus. Äkki küsis tagant nurgast kellegi hääl:

«Kes trükib?»

Algab teaduslik konverents

Teemal «Riigi ja õiguse probleeme NLKP XXII kongressi otsuste valgusel» korraldavad ENSV TA Majanduse Instituudi õigusesektor ja TRÜ õigusteaduskond teadusliku konverentsi, mis kestab 27.—29. märtsini. Konverents toimub ülikooli peahoones. Ettekannetega esinevad professorid J. Vaabel ja H. Kadari, dotsendid K. Püss, J. Ananjeva, E. Laasik, J. Mäll jt.

Konverents algab 27. märtsil kell 17 peahoone auditooriumis nr. 3.

TEADAANDED

Täna kell 20 kohviku piljardisaalis Σ-klubi koosolek teemal **«Missuqune peab olema tõeline kehakultuur».**

*

TRÜ KINOLEKTOORIUM

Täna kell 19 loeng **«Töö, väsimus, puhkus».**

Lektor M. EPLER.

Film «Me sõidame Krimmi».

Toimetaja asetäitja J. Peegel

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2780. MB 02837.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 30. MÄRTSIL 1962

Nr. 10 (515) XV aastakäik

PÄRIS PATSIENTIDENI ON VEEL PAAR AASTAT AEGA, ENT HOOLIKAT SUHTUMIST PEAB TULEVASEL ARSTIL OLEMA JUBA PRAEGU. LÄBI SUURE JA NÕUDLIKU «ARSTIPRILLI» PEAKS VIGA KOHE KÄES OLEMA. SIIS DIAGNOOS, RETSEPT JA «HAIGE» NING «DOKTOR» VÕIVAD RAHULIKU SÜDAMEGA PRAKTIKUMIST KOJU MINNA.

HOOLT AGA RAVIOSAKONNA NELJANDA KURSUSE ÜLIÕPILASEL LEO BERŠTEINIL — ÜLIKOOLI KÜMNENDA KOMSOMOLIKONVERENTSI DELEGAADIL — JÄTKUB.

Hooldajatest ja „hooldatavatest"

Ei saa ütelda, et kõrgemate õppeasutuste õppejõud kasvatustööga on vähe tegelnud, kuid käesoleval etapil on sellel küsimusel eriline aktuaalsus, see on meie igapäevase töö fookuses. Mis puutub Arstiteaduskonna raviosakonda, siis suurte kursuste tõttu on kasvatustööl siin mõningaid iseärasusi. Esineb ka organisatoorseid raskusi. Kõikide probleemide parema lahenduseni pole veel jõutud.

Rida aastaid on rakendatud kursuse ja rühmahooldajate süsteemi («hooldaja» nimetus on ebasobiv, kuid midagi paremat pole senini kasutusele võetud). Kuni käesoleva õppeaasta alguseni määrati Arstiteaduskonnas kursusehooldajaks tavaliselt mõni vanem õppejõud kogu stuudiumi ajaks. Rühmahooldajateks määrati paremaid õppejõude ja seda määramisprotseduuri korrati väheste eranditega igal sügisel uuesti. Mitmesugustel põhjustel hilines määramine ja hooldaja sai oma rühmaga töötada maksimaalselt 5 kuud. Selle aja jooksul pidi ta põhjalikult ja igakülgselt tutvuma oma hoolealustega ja täitma oma kasvatuslikke funktsioone. Ja kui meie rõhuva enamiku teaduskonna lõpetanute teadmistega ja tööga kohtadel võime enam-vähem rahule jääda, siis kursusehooldajatel oli selles vähe teeneid.

Kursusehooldaja on senini kujutanud enesest mingit vahelüli dekanaadi ja kursuse vahel. Kui on vaja korraldada mingi üritus, siis selle käivitamiseks tõmmatakse nööre ka kursusehooldaja kaudu. Stuudiumi lõpuks tunneb kursusehooldaja oma üliõpilasi nägupidi ja enamikku ka nime järgi. Parem pole rühmahooldaja osa, tema kasvatuslik mõju on senini olnud üsnagi kesine. Et ülikooli lõpetaja kohta nõutakse teatavasti iseloomustust, siis selle vormi ja sisu võib tänise töö puhul juba ette arvata. Aja säästmise mõttes oleks iseloomustuste põhiteksti seni võinud paljundada rotaprindil. Ka tänavused iseloomustused on kirjutatud vanas vaimus endise tehnika ja endise kvaliteediga. Ei tunta lõpetaja võimeid ega kalduvusi. Puudub põhjendatud soovitus, missugusele erialale või ametikohale on keegi sobiv, missuguse iseloomuga ja ühiskondliku aktiivsusega on lõpetaja. Raske on siis ka suunamiskomisjonil töötada kvaliteetselt. Järeldus: tuleb leida mingi parem moodus üliõpilaste põhjalikumaks tundmaõppimiseks.

Kasvatustöös esinenud sisuliste ja organisatsioonilist laadi puuduste kõrvaldamiseks on Arstiteaduskonnas katsetatud mitmesuguseid töövorme. Käesolevast õppeaastast alates on igal raviosakonna kursusel šefiks kõige suurema õppetööalase kontaktiga kateeder. Et ühe kateedri õppejõududest ei piisa, siis on abistajateks määratud ühe või kahe sama kursusega tegeleva kateedri õppejõud. Kahtlemata on õppetööalase kontakti printsiip kasvatuslikus mõttes üks efektiivsemaid ja seda tuleks järgida, kus võimalik. Kirjeldatud moodusel on aga üks küllaltki suur puudus, nimelt piirdub šefluskateedri kontakt vastava kursusega ikkagi ainult ühe õppeaastaga (3—5 tundi nädalas). Järgmisel aastal on selle kursuse šefiks juba teine kateeder oma õppejõududega. Põhjalikumalt õpitakse tundma ainult üksikuid üliõpilasi ja seda peamiselt kontakti kaudu teadusliku töö tegemisel. Oleme ikka niisama kaugel, ikkagi poolel teel: keegi ei tunne enamikku teaduskonda lõpetavaid üliõpilasi ammendavalt ja ümberpöördult: noorel arstil on oma endiste õppejõudude iseloomustamiseks meelde jäänud vaid mõned anekdoodid.

Väga puudulikuks on aga jäänud kujutlus õppejõust kui isiksusest, pedagoogist, teadlasest. Töötades hiljem perifeerias pole noorel spetsialistil enam eriti tugevaid sidemeid *alma materiga*, paljudel juhtudel puuduvad need üldse. Alati on noor inimene vajanud vanema kolleegi nõuandeid, spetsialisti kujunemisel on vanema kolleegi eeskuju otsustava tähtsusega. Ka praegu rakendatava šeflussüsteemi puhul pole sellise kontakti saavutamine õppejõu ja üliõpilase vahel võimalik. Võib-olla oleks aga vajalik?.

Pole mõeldav, et väljapääs sellest olukorrast puudub. Tuleks nähtavasti vastavate kateedrite šeflustöö aega pikendada. Mitte üks aasta, vaid vähemalt 4 aastat. Osalist õppetööalase kontakti puudumist ei tohiks tõlgendada ülitraagiliselt. On raske sellise püsiva šefluse alustamine esimese kursusega, kuid kolmandast kursusest alates on see juba täiesti mõeldav. Kui jääda senise jaotuse juurde, siis kahe esimese kursuse šefiks võiksid vaheldumisi jääda anatoomia- ja füsioloogiakateeder. Alates kolmandast kursusest kuni lõpetamiseni oleks põhiliseks šefiks üks kliinilistest kateedritest. Seega sisehaiguste propedeutika kateeder jätkaks šeflustööd praeguse kolmanda kursusega kuni lõpuni. Teaduskonna sisehaiguste kateeder teeks seda praeguse neljanda kursusega, hospitaalsisehaiguste kateeder aga alustaks algaval õppeaastal uue kolmanda kursusega. Kursusehooldaja institutsioon poleks vajalik. Kateeder juhib ja korraldab kollektiivselt, kogemused näitavad, et see on võimalik.

On vajalik, et ka kateedrite juhatajad oleksid mõne õpperühma kasvatajaks. Et kasvatustööd ei saa lahutada üldisest õppe- ja kasvatustöö kompleksist, siis tuleb pidada loomulikuks sellesse kõigi õppejõudude kaasatõmbamist. Oma kogemuste alusel võime ütelda, et hoolimata šeflussüsteemist oleks saavutatud kasvatuslik efekt olnud suurem, kui kõik õppejõud oleksid suhtunud sellesse suurema tõsidusega ja kohusetundega. Rohkem on vaja sisulist tööd. Ilmselt on siin tarvis kommunistide osatähtsust veelgi suurendada, see peaks Arstiteaduskonna parteiorganisatsioonil olema põhiülesandeks.

J. RIIV

Liblikad

Keskpäeval on päike juba soe. Tänavale ilmuvad lombid. Autod on porised. Sünged kivimajad soojendavad päikesepoolseid külgi... Saabuvad esimesed rändlinnud: kuldnokad ja lõokesed. Pole kaugel see aeg, kus esimest korda näeme ka õrnemaid tiivulisi — liblikaid. Ilmuvad päevaliblikad, väike koeraliblikas, kapsaliblikas jt. meie suvised tuttavad. Liblikas on kogu kevade ja suve meie aedade, põldude, niitude elanik. Alles hilissügisel, juba oktoobri keskpaiku lõpetavad need õhulised tiivulised oma suvitushooaja. Öölaste sugukond on viimane, mida võime märgata.

Kõigest sellest rääkis haaravalt ja kiindunud inimese asjalikkusega neljanda kursuse bioloog Jaan Viidalepp, meie ülikooli parim liblikatundja-tudeng.

Jaan Viidalepp tegeleb liblikatega juba neljateistkümnendat aastat. Pioneerialise poisi lõputust kiindumusest loodusesse kasvas keskkooli-ajal teaduslikum fauna jälgimine. Teadusega olevat nagu kalapüügiga: annad näpu, läheb paratamatult kogu käsi, hiljem ka teine. Keskkooli lõpetamisel polnud Jaan Viidalepal palju kõhklust: ta tuli bioloogiat õppima. Loodusuurijate Seltsi usaldusmehena ja liikmena oli ta juba sel ajal andnud teadlastele oma esimesed tähelepanekud eesti suurliblikate leviku ja päritolu kohta. Möödunud kevadisel ÜTÜ konverentsil esines Jaan Viidalepp juba samateemalise sügavama teadusliku uurimistööga. Mitmeaastase kogumistöö ja analüüsi tulemusena võib Jaan Viidalepp teile nüüd öelda nagu isikliku veendumuse — Eestis esineb 832 eri suurliblikat. Veel kuu aega tagasi oleks see arv olnud ühe võrra väiksem. Viimase fikseerisid Eestis esimestena TRÜ üliõpilased Jaan Viidalepp ja Tõnu Mõls. Tõnu Mõls, erialalt küll füüsik, on Jaan Viidalepa aatekaaslane juba 1950. aastast alates. Ühiselt koostatakse praegu eesti suurliblikate määramise tabelit, mis ilmub kavakohaselt 6 vihikus. Neist üks on juba kirjastuses, teine valmimas.

Möödunud suvel võttis Jaan Viidalepp Eesti noorte teadlaste II kompleksekspeditsiooni liikmena osa teaduslikust uurimistööst Kaug-Idas. Peamine tegevuspaik — Primorje krai.

Seal oli juba liblikaid! Kvantitatiivse püügi ajal (kvartslambi abil), mis algas õhtul kell kümme ja lõppes kell neli hommikul, saadi kuus suurt purki liblikaid, kokku ligi 1500 isendit. Eestis võib nii suure arvu korjata kuu aja jooksul! Liblikate liigitamine kestab seniajani. Peaaegu igal päeval võib Jaan Viidaleppa näha zooloogiakateedris kogutud «toormaterjali» sorteerimas. Lõplikud kokkuvõtted avaldatakse ekspeditsioonitööde kogumikus.

Käesoleval suvel täiendab Jaan oma kogusid Baltimail esinevate liblikatega. Seda nõuab diplomitöö teemal «Liblikate levikust Baltimail».

Võidakse küsida, kas liblikate uurimisel peale kitsalt teadusliku väärtuse on ka mingit muud positiivset momenti. Kahtlemata on! Olete sügisel märganud inetult närbunud, nagu laastatud kapsapõlde, mis on kapsaliblikate saagiks langenud. Liblikate rännet jälgides võib ennustada, millises piirkonnas peab intensiivistama liblikatõrjet.

Oleme juba harjunud mõttega, et liblikas on nõrk ja õhuline olevus. Jaan Viidalepp väidab vastupidist. Kas on teil teada, et osa liblikaid võtab ette rändlende nagu linnudki? Näib esialgu nagu uskumatuna, et näiteks ohakaliblikas ja meie aasade iludus Admiral jõuavad meile pärast pikka rännakut Aafrikasse. Põhja-Ameerikas siirdub osa liblikaid sügisel Kesk-Kaliforniast Floriidasse, talvitub seal ja pöördub kevadel kodupaika tagasi.

Jutt liblikatest oli meil suhteliselt lühike. Jaan Viidalepa päev on tihe, eriti nüüd, kevadel. Pealegi arvas ta, et bioloogiaosakonnas polegi tema kõige tõsisem teadusemees. Ning ta nimetas mitut nime, kelledest tasuvat rääkida. Nii uurib Ilme Tenson uusi vetikaid, Ermer Meriveel on peaaegu akadeemilised teadmised mardikatest — lühitiiblastest. Peale selle veel ornitoloog Tiit Randla, ihtüoloog Mart Kangur jt. Kas Jaan Viidalepal oli õigus, selle üle otsustavad muidugi õppejõud. Tagasihoidlikkus on aga voorus. Et aga tagasihoidlik noormees teeb juba aastaid pidevat ja innukat teaduslikku tööd, esialgu võib-olla tagasihoidlikuna näival aga ometi vajalikul teaduselõigul — sellele ei vaidle enam keegi vastu.

On tulnud uus kevad. Tulevad jälle liblikad, suured ja väikesed, üks ilusam kui teine, kasulikud ja kahjulikud. Ning Jaan Viidalepp võtab liblikavõrgu ja läheb «jahile». Sest diplomitööks on veel materjali vajaka.

J. POOL

LOE SELLEST 3. LEHEKÜLJELT!

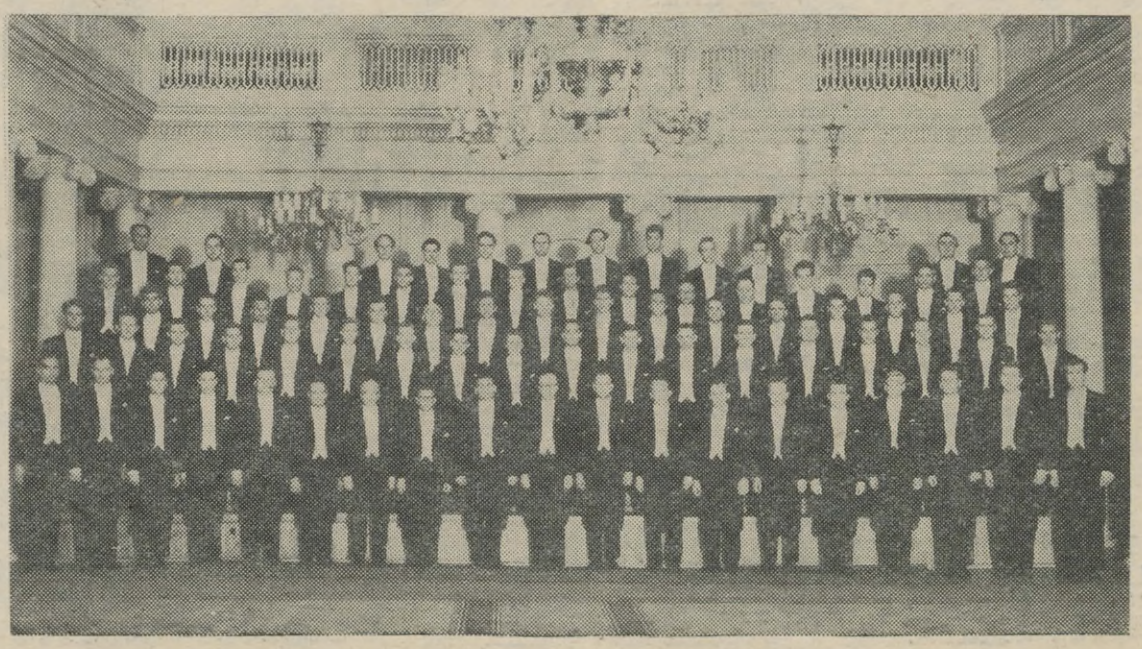

Esimene taoline

2.—4. aprillini toimub Tartus Balti vabariikide üliõpilaste humanitaaralane teaduslik konverents. Kolme päeva jooksul esitatakse 9 sektsioonis kokku 60 tööd keele, kirjanduse, ajaloo, õigus- ja ühiskonnateaduste vallast. Arvukamalt on ettekandeid vene ja Nõukogude Liidu rahvaste kirjanduse sektsioonis — 10 ja ajaloolastel — 9. TRÜ III kursuse ajaloolane A. Laanemäe esitab esmaspäeval, 2. aprillil kell 13.00 toimuval plenaaristungil avaettekande «Marksistlik humanism NLKP uues programmis».

30 ettekannet on konverentsi korraldajalt — meie ülikoolilt. Ülejäänud esinejad on külalised, seitse meie vabariigist, kakskümmend kolm Läti, Leedu, Valgevene ja Pihkva kõrgematest õppeasutustest. Konverentsi töö toimub eesti ja vene keeles.

Selline konverents on esmakordne. Tema eesmärgiks on luua ja kinnitada sidemeid Balti vennasrahvaste tulevaste teadlaste ja noorte pedagoogide vahel. Tartu üliõpilaste huvist, entusiasmist ja külalislahkusest oleneb, kas muutub see traditsiooniliseks ning kas kutsutakse järgnevatel aastatel meie üliõpilasi esinema teistesse vabariikidesse.

K. JAANSON

Kõrgemas Atestatsioonikomisjonis

Ülikooli saabus teade, et Kõrgem Atestatsioonikomisjon on andnud dotsendi kutse Õigusteaduskonna õppejõududele **Juri Jegorovile, Olev Püssale ja Ilo Sildmäele.**

ARVUTUS-LÜKAT...

*

Kumb on raskem — kas vallutada teaduse kõrgusi või kõrgmägede lumiseid tippe? Keemik Tiiu Vares arvab, et mõlemad on rasked, kuid huvitavad.

Järjekindlusest jääb vajaka

Mida sa vajad elus, tulevane teadlane, arst, õpetaja, jurist? Kõigepealt rikkalikke erialaseid teadmisi. Väga tarvilikud on ka lai silmaring, kindlad poliitilised veendumused ja organisaatorivõimed.

Kõige selleni jõudmist taotleb Õigusteaduskonna komsomoliorganisatsioon, kus sekretäriks on III kursuse üliõpilane Avo Lukk.

Kuidas see on õnnestunud?

Eehnise semestri lõpul oli päevakorras õppe- ja kasvatustöö sektori tegevus. Büroo kohustas kursuste õppekomisjone läbi vaatama puudujate kirjalikud seletused ja juurde lisama oma seisukoha. Seda on tehtud ja tehakse pidevalt. Kiitust väärib, et kõik loengutelt puudujad märgitakse päevikusse. Mõjuva põhjuseta puudujad K. Vimberg, Õ. ja A. Mägi kutsuti büroole aru andma. Teistele tegi õppekomisjon hoiatuse. Kui oli kaalumisel stipendiumi määramine, teatas komisjon dekanaadile oma arvamuse.

Ometi ei armasta mõned üliõpilased külastada kõiki loenguid. Esimesel kursusel võis sügisel kuulda isegi mõtteid, et loengud on üldse tarbetud. Puuduti palju. Aga eksamitel said üliõpilased ühe mitterahuldava ja kümme rahuldavat hinnet. Käesoleval semestril kestavad põhjuseta puudumised edasi. Eriti vähe oli esimestel päevadel üliõpilasi ladina keele tundides. II ja III kursusel võtsid semestri algul õppetööst osa ainult pooled üliõpilastest. Kolme nädala kestel ei viibinud III kursus kordagi auditooriumis täies koosseisus.

Tuleb välja, et õppekomisjon eesotsas büroo liikme Tiiu Kaarega taotleb küll head distsipliini, kuid pingutused kannavad vähe vilja. Mida teha olukorra parandamiseks konkreetselt, seda praegu ei teata.

On mõeldud, kuidas elustada ÜTÜ ringide tööd. Büroo otsuses rõhutati, et temaatika on vaja muuta elulähedaseks. Sellekohaselt püütigi toimida. Paremini läheb asi tsiviilõiguse ja -protsessi ringis, kus mitme probleemi arutamisel tekkisid vaidlused ja arvamuste vahetamine. Kriminaalõiguse ja -protsessi ringi liikmed, III kursuse üliõpilased Eenok Kornel, Raivo Kuus, Väino Laidvee, Mai Rooste ja Uno Rink asusid novembris tööle linna täitevkomitee järelevalvekomisjonis. Sealt saavad nad ka materjali teaduslikuks tööks.

Komsomolibüroo otsuse täitmine ei saanud südameasjaks rahvusvahelise õiguse ringile. Üldse teeb teaduslikku tööd ainult viiendik üliõpilastest, seega umbes 20 inimest. Seda on äärmiselt vähe. Siin oleks otsuse elluviimist pidanud organiseerima järjekindlamalt.

Novembris, võeti bürool vastu otsus rakendada poliitinformatsioonide korraldamisel mitmekesiseid ja köitvaid vorme (dispuudid, viktoriinid).

Otsuse täitmise kontroll jäi A. Lukule. Kahjuks peab viimane praegu ütlema, et olukord püsib endine. Üliõpilased kuulavad mõne õppejõu või kaaslase ettekande ära ja lähevad laiali. Mingit mõttevahetust ei teki. Sekretäri arvates on niisugustest üritustest vähe tulu.

«Jah, otsus on jäänud paberile,» tunnistab A. Lukk. Unustati, et selle täitmist on vaja päevast päeva organiseerida.

Kõnelesime siin ainult nendest juhtumitest, kus otsuse täitmisega on jäädud poolele teele. Sellest ei tule aru saada nii, et Õigusteaduskonna kommunistlike noorte tööst ei ole midagi õppida. Palju on ära tehtud praktikutega sidemete tihendamiseks. Üldise tunnustuse võitis sügisel teaduskonna agitbrigaad, kes esines kavaga «Lend tulevikku» 8 korda Tartu ja Võru rajoonis. Praegu on ettevalmistamisel parasiite paljastav «Kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma». Uueks agitbrigaadi lavastuseks kogusid komsomolibüroo liige P. Rahi ning kommunistlikud noored A. Sorro ja J. Kosenkranius fakte kohalikust elust.

Mida võime öelda kokkuvõtteks? Õigusteaduskonna kommunistlikud noored ei ole järjekindlad igas oma töölõigus. Organiseerimistöö eeldab üksikasjalikumat tööjaotust ja täitmise pidevat kontrolli.

J. ELLEN

Pedagoogilisest praktikast ja mõnest muust küsimusest

I. SOOP,
Elva rajooni haridusosakonna inspektor

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programmis öeldakse, et keskharidus peab tagama teaduste aluste kindla tundmise, kommunistliku maailmavaate põhimõtete omandamise.

Kui tulin 1960. aasta talvel tööle haridusosakonda, hindasin õpetajate tööd eelkõige selle järgi, missugused olid nende tunnid kontrollimise perioodil — nii tehti pedagoogilise praktika ajal ülikoolis ja nii tegid kaasinspektorid. Õpilaste tegelikku teadmiste taset — seda kõige tähtsamat — välja selgitada ei osanud ega püüdnudki. Praegu on õpetajate töö kontrollimise suund teine: lähtuda õppeedukusest, selgitada välja madala õppeedukuse põhjused, tutvuda sellega, kuidas õpetaja on saavutanud õpilaste head teadmised. Inglise keele õpetaja, kellel inspekteerimise ajal korraldatud tõlketöö X klassis kirjutasid 19 õpilasest 13 alla rahuldava, vääris käskkirja madalakvaliteedilise töö pärast, kusjuures tema enese hea inglise keele oskus ei vabandanud teda. Õpetaja, juba staažikas inimene, kahetses: kui ta oleks teadnud, et just nii kontrollitakse (nimelt õpilaste teadmisi), ta oleks töötanud teisiti...

Ei piisa sellest, et õpetaja ise teab, tähtis on oskus oma teadmisi õpilastele edasi anda, kindlustada kõigile õpilastele vähemalt vajalik teadmiste miinimum.

Kui tagasivaatavalt mõelda, milline osa ülikoolikursusest andis kõige enam edaspidiseks praktiliseks tööks, tuleb öelda — 8-nädalane pedagoogiline praktika. Mulle meenuvad alati toredate eeskujudena eesti keele õpetajate A. Nugini (Tartu 8. Keskkool) ja A. Rätsepa (Tartu 3. Keskkool) tunnid. Kui oskuslikult juhtis õpetaja Nugin Lutsu «Kevade» analüüsi, kui nõudlik nii enese kui õpilaste vastu oli õpetaja Rätsep! Neilt mõlemalt oli palju õppida. Kuid mäletan, et samal ajal oli 8. Keskkoolis praktikant antud ka noorele, algajale õpetajale, kes veel kõvasti maadles õpilaste distsipliini ja iseenese teadmistega. Nii laskis ta klassi pool tundi vaielda selle üle, kas sõnas «peab» on üks või kaks silpi... Mina, õnneseen, ei pruukinud sinna klassi enam minna.

Praktika-aeg andis meile teadmisi sellest, kuidas üht või teist grammatika-küsimust või kirjanduslikku pala käsitleda. Siiski on kahju, et 1959/60. õppeaasta V kursuse praktikaperioodil ei usaldatud meile 3. Keskkoolis 11. klassi (kool kartis saamatute praktikantide tõttu lõpuklassi õpilaste teadmiste taset alla viia). Nii jäimegi 11. klassis hoopis saamatuks.

Kirjandusteose käsitlus vanemates klassides, eriti 11. klassis, pole aga naljaasi, seda enam, et seletuskiri keskkooli eesti keele programmile ikka veel puudub. Olen kuulnud mitmetelt noortelt eesti keele õpetajatelt (ise pole vanemates klassides jõudnud õpetada), et esimestel aastatel nähakse kurja vaeva kirjandusteoste analüüsiga.

Seda vaeva oleks ülikool kindlasti saanud vähendada. Mõtlen kirjanduse õpetamise metoodika kursusele. Ühesemestriline kursus algas alles 14. oktoobril — oli seega lühem kui lühike. Õppejõud ei suutnud selle aja jooksul kuigi palju pakkuda. Sellestki lühikesest ajast kulutati kolm loengut programmi dikteerimiseks, sest programme oli siis vähe saada. Lugupeetud õppejõud, ärge pahandage, kuid meile oleks hädasti kulunud ära kirjandusteoste ja luuletuste praktiline analüüs — nii, nagu tuleb seda teha koolis ühes ja teises vanuseastmes. Teoreetiliste küsimustega oleksime võinud tutvuda ka iseseisvalt, kättejuhatatud kirjanduse kaudu.

Keele õpetamise metoodikas ei ole ülikooli lõpetanud tundnud end kanana takus, sest keeleküsimused ise on konkreetsemad, käega katsuda, samuti oli metoodikakursus üsna asjalik (õpikute retsensioonid, õppevahendite valmistamine jne.).

Meie praktikaaeg ülikoolis oli siiski liiga lühike selleks, et tutvuda korraga paljude koolitöö lõikudega, nagu õppe- ja kasvatustöö teostamine õppetundides, klassijuhatajate töö, pioneeri- ja komsomolitöö, metoodiline töö jne. Oma lühikese õpetajaaja jooksul tundsin end abituna just klassijuhatajatöös, samuti pioneeri- ja komsomolitöö suunamisel. Milliseid vestlusi näiteks planeerida VI klassi klassijuhatajatundideks? Koolil puudus kasvatustöö plaan, mis oleks abistanud. Alles töötades haridusosakonnas olen tutvunud põhjalikumalt nende küsimustega.

On tore, et ülikool on koolireformist teinud kiiresti vajalikud järeldused ning püüab meie koolidele anda paremini ettevalmistatud noori pedagooge. Mõtlen üliõpilaste ühiskondliku töö praktikat koolides, selle käigus saadakse nüüd põhjalikum ettevalmistus pioneerija komsomolitööks, isetegevus- ja aineringide juhtimise alal jne. Pedagoogikaseminarides aga lahatakse tänapäeva õppe- ja kasvatustöö küsimusi üldse.

Arvan, et tuleks aina kasuks, kui pedagoogilise praktika aega koolides pikendada. Mulle meeldis mõte, et praktika võiks kesta terve veerandi: nii saaksid V—VIII klassi praktikandid osa võtta õppe- ja kasvatustöö protsessist kui väikesest tervikust, samuti tunneksid rohkem vastutust õpilaste teadmiste pärast, sest tuleb ju välja panna veerandihinded.

Inspektorina puudutab mind veel üks küsimus — eesti keele õpetajate eesti keele oskus. Korraldasin möödunud õppeaastal oma rajooni eesti keele õpetajatele etteütluse. Tagajärjed olid üsna kurvad. Oli õpetajaid, kes kirjutasid töö puudulikult, mõningad õpetajad oskasid töö kirjutada isegi nõrgalt.

On kuritegu toota pedagoogilist praaki just praegu, mil kooli ja ühiskonna ette on seatud suur ülesanne — uue inimese kasvatamine. Miks aga praktika juhendaja ülikoolis venitas pedagoogilise praktika eest kolme välja seal, kus ta tunnistas nii endale kui üliõpilastele, et töö oli sisuliselt vähem kui puudulik? Ei tuleks olla nii liberaalne, kui küsimus on otseselt töössesuhtumises.

Samuti oleks väga vajalik, et ülikool korraldaks kevadel eesti filoloogia lõpetajatele etteütluse, et kontrollida nende praktilisi oskusi.

Miks on see nii?

Möödunud laupäeval kell 14. Keemia ringauditoorium. Iga hetk peab siin algama lõpukursuste kommunistlikele noortele seminar komsomolitöö küsimuste kohta nende tulevastel töökohtadel. Ent kohal on ainult paarkümmend inimest.

Veerand tundi hiljem. Kohal on poolsada kommunistlikku noort, Arstiteaduskonnast aga mitte ühtki. Algab diskussioon: kas pidada seminari või mitte. Lõpuks võidab korraldajate arvamus: lükata seminar edasi. Kuuldub repliike: «Me järgmine kord enam ei tule.» Minnakse laiali, kuid viiekümnel inimesel on ligi tund aega asja ees, teist taga ära raisatud.

Ja homme kell 15 on samas kordusetendus. Või läheb seekord korda?

V. REBANE

Tublim on esimene

22. märtsil toimus võõrkeelte osakonnas komsomoli aruande- ja valimiskoosolek.

Aruande esitas büroo sekretär P. Järve. Osakonna kommunistlike noorte read on kasvanud 12 inimese võrra. I kursus on otsustanud järgneda kehakultuuriosakonna III kursuse üleskutsele ja asunud võitlema kommunistliku grupi nimetuse eest. Murelapseks on sporditöö ning isetegevus. Viimasel alal paistab iga aasta silma esimene kursus, vanemad kursused jäävad peaaegu kõrvale.

Sõnavõttudes seati kahtluse alla pioneeritöö efektiivsus praeguse organiseerimise juures (R. Niidas, M. Küs, M. Hülp). Väideti, et suvine pioneerilaager annab palju rohkem kui aastane töö koolis. Pioneerijuhid suunatakse koolidesse vähese teoreetilise ettevalmistuse ja nõrkade praktiliste oskustega.

Koosolek otsustas pöörduda TRÜ komsomolikomitee poole taotlusega senist pioneeritöö korraldamist kontrollida ja teha selles vajalikud parandused.

Sõnavõtjad L. Pettai, R. Niidas ja R. Kõlu rääkisid lisaspetsiaalsusest. Kõik olid arvamusel, et see kahjustab ettevalmistust põhikeeles. Oli kuulda pettumusnoote, sest küsimuse lahendamine pole seni paigast nihkunud.

Sporditöös otsustati panna pearõhk suusapäevade, matkade, suvelaagrite jne. korraldamisele.

Teaduslikust tööst osavõttu tuleb arendada, sest ka pedagoog peab tegelema teadusega. Miks mitte lubada väga hästi edasijõudvaile üliõpilastele loengute vabakuulamist ka meie teaduskonnas?

Koosolek valis 7-liikmelise büroo ja delegaadid ELKNÜ TRÜ organisatsiooni X konverentsile.

E. MARSISTE

Pioneeritöötajad pidasid nõu

Möödunud esmaspäeval ja teisipäeval oli Tartu koolide pedagoogiline konverents pioneeritöö küsimustes, millest võttis osa ka rühmajuhte ülikoolist.

Täitevkomitee aseesimees J. Lott ja haridusosakonna juhataja E. Loodus rääkisid, missugune peab olema tuleviku inimene. Seda arutati poliitilise kasvatuse, kehakultuuri, oktoobrilaste ja pioneeriaktiivi sektsioonis. Räägiti, et õpetaja ei tohi paljuks pidada tööd pioneeridega, mitte küll käsist-jalust lükates, vaid märkamatult. Parem kannatada ja oodata, kui kannatamatult ise ära teha. Olgu pealegi tulemused algul halvemad. Nooremate pioneeride ja oktoobrilaste juhtimise võiks usaldada 7. ja 8. klassi pioneeridele. Kui igal pioneeril on kindel ülesanne, poleks vaja ka rääkida järelevalvetusest. Pioneerid peaksid rohkem abistama majavalitsusi laste vaba aja sisustamisel. Koolis võib edukalt toime tulla ilma õpilaskomitee ja klassiorganisaatorita. Maleva- ja rühmanõukogud täidavad tublilt samu ülesandeid. Ei tohi olla lõhet kooli- ja pioneeriürituste vahel.

Tartu 8. Keskkoolis töötab linna ainus vanempioneerijuhtide ettevalmistamise klass. Ülikoolil tuleks rühmajuhtide kohalemääramisel arvestada, et tulevastele pioneeritöötajatele jäetaks oma koolis vaba praktiseerimise võimalus. Praegu on igal rühmal mitu juhti. Üldse jäi mulje, et ülikooli poolt suunatud rühmajuhtidest erilist kasu pole: tulevad ja lähevad ikkagi nagu külalised, on vähe kursis tegeliku pioneeritööga. Kas poleks siiski õigem anda enne teoreetiline ettevalmistus?

E. BRAND

2 Tartu Riiklik Ülikool

TARTU ÜLIÕPILASTE LOODUSKAITSERINGIS

Täna kell 20 on geograafiaauditooriumis (Vanemuise tn. 46) ringi järjekordne töökoosolek.

Filoloog Sirje Ruus oskab ja jõuab palju: laulda segakooris, nokitseda linoollõike kallal, sooritada eksamisessioon maksimaalsele ja käia suvel Kazbeki tippu vallutamas.

*

...ja SUPIKULP

Üliõpilasmeeskoor 50-aastane

1912. a. jaanuaris tuli Eesti Üliõpilaste Ühendatud Meestekoori esimesele proovile umbes 40 lauljat, praegu on neid Tartu Üliõpilasmeeskooris üle 100.

* * *

Koori esimene esinemine oli 23. märtsil 1912. a. Nüüd aga on seljataga juba paar tuhat kontserti.

* * *

Esimene sõjajärgne kontserdimatk väljapoole Eesti NSV piire korraldati 1951. a. lõpul. Tookordne teekond läks Riiga, Vilniusse ja Kaunasesse.

* * *

1953. aastal käidi Moskvas ja Leningradis.

1954. aastal Kiievis ja Lvovis.

1955. aastal Riias, Vilniuses, Kaunases.

1956. aastal matkati marsruudil Moskva—Sevastoopol—Jalta—Odessa—Kišinjov—Kiiev.

1957. aastal esineti Moskvas VI ülemaailmsel üliõpilaste ja noorsoo festivalil.

1958. aastal lauldi II üliõpilaslaulupeol Riias.

* * *

Möödunud õppeaasta märtsikuus viibisid laulumehed Moskvas. Anti 8 kontserti nädala jooksul (sealhulgas P. I. Tšaikovski nimelises kontserdisaalis).

* * *

Moskva festivalilt tõi meeskoor koju üleliidulise festivali kuldmedali ja ülemaailmses konkursis pronksi.

Moskva. 1957. a. juuli-august. Grupp Tartu Üliõpilasmeeskoori ja TRÜ rahvakunstiansambli liikmeid jäädvustas end koos Soome festivalidelegatsiooni noortega.

****

Koori sünni päevil

Sajandi algul elustus Juhan Simmi isiklikul ergutusel üliõpilaste seas meestelaul senitundmatul mõõdul. Ka Simmi esimese meeskoori ca 40—45 lauljast olid 15—16 üliõpilased. Kuhu jäi aga suur hulk teisi lauluhuvilisi üliõpilasi?

Juhan Simmil ei olnud alguses veel laiemat tutvust teiste üliõpilaste hulgas. Aegamööda hakkas asi nihkuma: tuumiku ümber koondus lauluhimuline üliõpilaspere, nii et võis juba mõelda iseseisva üliõpilasmeeskoori asutamisele. Üleskutse leidis sooja vastuvõttu ja ühel õhtul 1912. aastal kogunetigi Eesti Üliõpilaste Seltsi hääleproovile.

Huvi laulu vastu ühendas mehi ja energiline juhataja ajas koorile kiiresti elu sisse.

Simmi üliõpilasmeeskoori laul kõlas neil aegadel korduvalt «Vanemuise» laval, Eesti Rahva Muuseumi piduõhtutel ja mujal. Käidi ka naaberlinnades ringreisidel.

Simmi Berliinis viibimise ajal tekkis kooril mõte sõita Tallinna. Kavatseti «Estonias» esineda iseseisva kontserdiga. Asjast sattus vaimustusse ka Simm ise, kes lubas kontserdi ajaks Berliinist kodumaale sõita. Ta koostas ise kontserdi kava, saatis selle Berliinist minule, ja nüüd algas kibe ettevalmistamine.

Umbes samal ajal tekkis Tartu naislauljate keskel elevus. Kuuldes üliõpilasmeeskoori Tallinna sõidu kavatsusest, igatsesid nad meiega kaasa sõita. 1913. a. lõpul kutsus Juhan Aavik naistepere kokku. Üliõpilasmeeskoor andis omalt poolt mehi ja nõnda sai meist suurearvuline (ligi 80 inimest) kirju pere lauljaid, kes hakkas pihta «Murueide tütrega» J. Aaviku juhatusel.

Kontsert Tallinnas möödus viperusteta, ülevas meeleolus. Laulud kõlasid hästi ja kiiduavaldustel polnud lõppu. Meie Simmi polnud keegi näinud paremas meeleolus.

Järgmisel päeval esinesime «Estonia» teises saalis «Murueide» tütrega».

Simmi käest saime harjutustel sagedasti noomida. Siiski pidasime Simmist suurt lugu, võtsime tema pragamist enesestmõistetavana ja olime hiljem head sõbrad edasi, sest iga laulja tundis, et Simmitaoline «laulukindral» on meile nagu loodud.

1914. aasta kevadsemestril pärast üliõpilasmeeskoori Tallinna sõitu vaibus laul tükiks ajaks.

PEETER AVARSOO,
koori asutajaliige

Fotol: «Murueide tütre» etendusel «Estonias» 19. aprillil 1914. a.

AVATAKSE NÄITUS

Näitus «50 aastat Tartu Üliõpilasmeeskoori» avatakse täna kell 12 auditooriumis nr. 1.

KILLUKESI külalisraamatust

Kallid seltsimehed! Kiievi Riikliku Ülikooli koori dirigendina tahan väljendada sügavat tänutunnet teie imepärasele koorile, kes erutas meie südameid. Kogu meie kollektiivi, kõigi Kiievi Riikliku Ülikooli üliõpilaste nimel lubage õnnitleda teie lauljaid ja tänada nende õilsa töö eest. Kasvagu ja küpsegu teie meisterlikkus meie rahva rõõmuks! Soovin edu, kallid sõbrad! Rõõmustage meie kuulajaskonda oma loominguliste kordaminekutega!

LEONID KOLESNIKOV,
Kiievi Riikliku Ülikooli
koori dirigent
Moskvas, 2. 02. 1953

* * *

Koor on tublisti edasi jõudnud.

GUSTAV ERNESAKS
Tallinnas 4. 04. 1954

* * *

Tartu Üliõpilasmeeskoor esines kolm korda Moskva kuulajaskonna ees. Kahjuks ei saanud koor kauem Moskvas viibida, kuid ta jättis publikule suure kunstilise elamuse. Suurepärane koor, hea, mitmekülgne programm. Kuulajad on koorile ja tema juhile väga tänulikud. Soovin teile igakülgseid edusamme.

KORENBLIT,
Moskva Riikliku Filharmoonia
direktori asetäitja
Moskvas, 16. 07. 1956

* * *

Uue kohtumiseni, kallid seltsimehed!

Sevastoopollaste meremehetervitus
Sevastoopolis 18. 07. 1956

* * *

Tartu Üliõpilasmeeskoor on hea koor. Ta esitas raske kava kõrgel kunstilisel tasemel. Odessa kuulajad on selle foreda kontserdi eest väga tänulikud.

VIKTOR DUROVETS,
sümfooniaorkestri dirigent
Odessas 25. 07. 1956

* * *

Tartu Üliõpilasmeeskoor laulis toredasti!

T. VETTIK
Tallinnas 30. 03. 1957

* * *

Soome võrkpallurite tervitus Tartu Üliõpilasmeeskoorile. Soovime parimaid kordaminekuid.

Laul ühendab rahvaid!

Tartus 8. 07. 1957

* * *

Tublidele Taaralinna laulumeestele-tudengitele palju tänu toreda laulu eest II üliõpilaste laulupeol Riias!

A. KARINDI
Riias 6. 07. 1958

* * *

Rõõmustav oli esmakordselt Saaremaal kuulata Tartu Üliõpilasmeeskoori sütitavat laulu! Saagu selline üritus traditsiooniks!

JOOSEP AAVIK
Saaremaa pealinnas 11. 07. 1958

* * *

Kuulasin koori suure heameelega. Võiksin teda nimetada entusiastide kooriks!

NSVL rahvakunstnik
A. SVEŠNIKOV,
Moskva Konservatooriumi direktor
Moskvas 21. 03. 1961

Koori dirigent, ENSV teeneline kunstitegelane R. Ritsing.

KÕLAGU LAULUD!

Tartu Üliõpilasmeeskoor on saanud viiekümneaastaseks. Seljataga on pikk ning huvitav, kuid vahel ka raske (ja mitte alati õige) tee. Seda suurt meisterlikkust, mille koor oma eksisteerimise jooksul on saavutanud, kasutab ta nüüd selleks, et lauluga abistada meie rahvast tema suures töös kommunismi ülesehitamisel, et tuua rahvale rõõmu ja kaunistada tema elu.

Soovin koorile uut jõudu tema tähtsas ja õilsas tegevuses. Kõlagu tema laulud üha laiemalt ja kaunimalt meie rahva seas.

Prof. F. KLEMENT,
rektor

* * *

Kallid seltsimehed! Mulle valmistab suurt rõõmu tervitada Tartu Üliõpilasmeeskoori silmapaistvat kollektiivi tema loomingulise tegevuse viiekümnenda aastapäeva puhul.

Teie koori esinemised on üheks kaunimaks näiteks isetegevuslike kollektiivide vahetu osavõtu kohta nõukogude rahva kunsti varasalve arendamisest ja rikastamisest. Kunst tiivustab tööd, kaunistab elu ja õilistab inimest, kunst on rõõmu ja vaimustuse allikaks, ustavaks ning üllaks abistajaks õnneliku tuleviku — kommunismi — ehitamise suures ürituses.

Lubage teile soovida uusi edusamme õpingutes, töös ja isiklikus elus. Soovin kogu südamest koori juhtidele ja liikmetele, kogu teie kollektiivile, et arendaksite ka tulevikus Tartu Üliõpilasmeeskoori parimaid traditsioone, süvendaksite ideelist sisu ja täiustaksite kunstimeisterlikkust.

V. JELJUTIN,
NSV Liidu kõrgema ja kesk-erihariduse minister

Kui meil veel klubi ei olnud

See oli 1956. a. novembris.

Peahoone kella all said kokku kolm meeskoori meest: Villu Astok, August Luur ja Kalju Luts. Viimane tuli välja üllatava ideega: «Poisid, hakkame õppima operetti! «Montmartre'i kannikest»!»

Mõte meeldis. Asi oli huiljulge ja huvitav.

Peagi leiti tähtsamad naispeaosalised: Kitty Leivalt — «särts» tüdruk Arstiteaduskonna naistriost ja Rita Lombak, Jaan Saul, Aare Kirsipuu, Leo Kullus, Jaan Märtin ja mitmed teised osatäitjad leiti meeskoorist.

Lavastajal Haim Druil ja muusikalisel juhil Valdeko Virul polnud kahju ajast ega vaevast. Kõik olid innuga asja juures.

Ametiühingukomitees ei usutud, et ettevõetust asja saab ning arvati: «Tehke, kui just tahate.»

Oma raha eest muretseti kavad ja enne esietendust 28. mail 1957. a. toimus kahel ööl peaproov «Vanemuise» orkestriga ja «Vanemuise» laval.

Kolm initsiaatorit, kolm peaosalist: Villu Astok, August Luur ja Kalju Luts.

Õhtul kell 11 lõppes teatris töö, pärast seda hakati proovidega pihta. Hommikul kella viie ajal üheskoos üle Toome tulles arutati, kuidas saaks paremini teha.

Pärast esimest tuleproovi istusid asjaosalised kaua kohviku kaminasaalis, erutatud, rahulolevad, lõbusad. Oli, mida meenutada:

«Mäletate, eesriiet hakati lahti tõmbama, aga orkestri avamäng oli veel olemata. Saime õnneks õigel ajal jaole.»

«Teate, selle koha peal, kus Ninon viskab pirtsakalt osaraamatu minema ja keeldub mängimast, näen ma korraga, et raamat on kukkunud alla orkestriruumi. «Mis nüüd saab,» mõtlen. Mängin end siis kiiresti lavalt välja, haaran lava tagant liivakasti nurgalt Drui raamatu ja kähku tagasi . . .»

«Mul oli pärast lõppu eesriide lahti- ja kinnitõmbamisega tublisti tööd. Tervelt seitse korda ühtejärge.»

Kolmandalt ja viimaselt etenduselt tulles mõeldi: «Raske ja tore oli.»

L. LEPAMÄE

Ajalehe toimetus alustab siin toodud väljavõtetega rektori nimele saabunud kirjast arvamustevahetust meie üliõpilaste käitumiskultuuri, nende ellu- ja töössesuhtumise üle.

Mida TEIE arvate?

Tartu Riikliku Ülikooli
Rektorile

Käesolevaga juhin Teie tähelepanu asjaolule, et tihti käituvad üliõpilased väljaspool ülikooli vääritult, ja seda eriti siis, kui sõidetakse gruppidena Tartu linnast eemale. Seesugustel juhtudel võib nende suust kuulda igasuguseid võimatuid väljendusi ja näha lõguslikku käitumist. Inetu on, et nad ei austa endast vanemaid seltsimehi, kelle töö arvel neile on kindlustatud muretu õppimisvõimalus . . .

Edasi märgib kirja autor, et praeguse ellusuhtumise juures jäävad lõpudiplomiga ellu astunud noored spetsialistid sageli võõrkehadeks meie töötajate hulgas, sest nad ei loo austust ega lugupidamist endi vastu. Loomulikult pole taolised kasvandikud auks meie kõrgema kooli pedagoogidele. Kirja autor toob konkreetse näite.

Käesoleva aasta 15. märtsil sõitsin Elva raudteejaamast koju kell 14.00 Tartu suunas väljuva rongiga.

Rongile trügis suur grupp üliõpilasi, kes olid tulnud suusatamast. Veheldes suuskade ja küünarnukkidega, tegid nad teed vanemate ja raugaeaski inimeste seas, saabudes niiviisi esimestena vagunisse. Sellega kaasnes indiaanlaste sõjakisale sarnane lärm.

Arvestades varasemaid taolisi juhtumeid, lihtsate inimeste vihjeid nende kohta ja aluseks võttes NLKP XXII kongressi otsused ideoloogilise töö valdkonnas, soovitan kui kommunist pühendada erilist tähelepanu üliõpilaste kasvatamise küsimusele. Me peame saavutama selle, et meie järeltulev põlvkond ei häbistaks meid, et keegi ei saaks öelda — me pole suutnud neid kasvatada ausateks ja viisakateks kommunismiehitajateks.

A. LAURITS,
EKP Elva Rajooni Tarbijate Kooperatiivi parteibüroo sekretär

Toim. märkus: 15. märtsil olid Elvas suusapäevadel võõrkeelte osakonna I, II ja IV kursuse ning matemaatikaosakonna üliõpilased.

EKSMATRIKULEERIDA...

Rektori käskkirjade tahvel on kaetud aasta läbi ühes formaadis masinakirjalehtedega. Kui sellele tahvlile pole parajasti sattunud meie enese või lähema kaaslase nimi, möödume temast tavaliselt ükskõikselt. Meisse see kõik ju ei puutu.

Aga kas see on nii? Eriti siis, kui kõne alla võtta käskkirjad, mis algavad: «Eksmatrikuleerida . . .».

On ju iga sellise käskkirja taga meie kaaslane oma mõtete ja unistustega, lootuste ja pettumustega. Pigistasime koos temaga põialt sisseastumiseksamitel, kuulasime koos loenguid, hoidsime suvel kõrvuti labidavart, elasime ühes ühiselamus. Miks siis mõne meie teekaaslase retk lõpeb enne seatud eesmärgini jõudmist?

Keegi vist ei söandaks väita, et ülikooli lõpetamine oleks lihtne, ainult kerge jalutuskäik läbi kursuste ja sessioonide. Elu ja arenevad teadused sunnivad meile pakkuma siin 5—6 aasta jooksul küllaltki palju, ja selle kõige vastuvõtmisel peab suutma ka endast palju anda. Ja mis salata, üksikutel võib tõepoolest lihtsalt jõust ning võimetest puudu tulla. Või veab tervis alt.

Keegi ei või süüdistada Luule Metsa, kui pärast kolme õpiaastat selgus, et arstikutse jääb siiski kättesaamatusse kaugusse. Luule on tõsise ellusuhtumisega ja kahtlemata leiab oma koha.

Kuid sama mõõdupuu ei sobi kõikjale. Arvo Jaago, Vello Ulmand, Malle Aller, Niina Baranovskaja, Igor Moskvin . . . Terve rida nimesid füüsikaosakonna teiselt kursuselt. Endale füüsiku elukutse valinutele sai viimaseks kariks ülikoolis eksam kõrgemas algebras. Kaevati, et õppejõud olevat liiga nõudlik. Kuid komisjon tõestas hiljem sedasama — pole teadmisi. Siin tuli puudu lihtsalt töökusest, tõsise suhtumise asemel otsiti kergemat teed.

Või kas tõesti polnud füüsikaosakonna diplomand Valentina Rabiner võimeline sooritama ajaloolise materialismi eksamit vähemalt «rahuldavale»? Aga nüüd — raisatud aeg, ja ühiskond jäi vajalikust spetsialistist ilma.

Miks?

Iga küsimus viib järgmise juurde. Nii ka siin. Kas kursustel ja komsomoligruppides tekib alati häireolukord, kui kedagi ähvardab kollektiivist väljalangemine? Oleme täiskasvanud inimesed. Keegi ei saa kellegi eest valmiskeedetud putru neelama hakata (ka vaimutoitu mitte), kuid aidata õppematerjalist jagu saada või tõsiselt rääkida minnalaskmise meeleoludes kaaslasega saab. Kui väljalangemine halva õppeedukuse tõttu esimeselt kursuselt, kuhu paratamatult satub ka juhuslikke inimesi, on veel arusaadav, siis lõpukursustel on see juba otsene kaotus meile kõigile.

Halb õppeedukus on vaid üks eksmatrikuleerimise põhjusi.

Paavo Saaret geograafiaosakonna kolmandalt kursuselt tundsid paljud. Enamik teadis teda kui andekat kergejõustiklast, ülikooli spordiau kaitsjat. Vaid neile, kes tundsid teda lähemalt, oli tuttav tema harilik mina. See oli õppetöösse pealiskaudselt suhtuv vägijookidest lugupidav moraalitu rusikakangelane.

Saare küsimus kerkis kursusel üles juba möödunud õppeaastal. Siis sai talle kattekilbiks akadeemiline puhkus. Saare saabus tagasi suviseks praktikaks ja . . . esitas pärast õppejõule oma nime all kaasüliõpilase herbaariumi.

Võib-olla püüti Saaret kasvatada, kuigi on küsitav, kas on üldse mõtet tegelda tegelastega püüda seda teha kõrgemas koolis? Kui püüti, siis igatahes täiesti ebaharilikul teel. Paavo Saare oli ühiselamu nr. 3 nõukogu laiendatud koosseisu liige ja võttis kuni väljaheitmiseni osa kaasüliõpilaste kasvatamisest. Kas ühiselamu nõukogu ülejäänud liikmed tõepoolest ei teadnud, kes oli Saare? Paavo Saare jõudis isegi selleni, et üritas joobnuna kallale tungida tema pettuse avalikuks teinud õppejõule.

Paavo Saare oli meie hulgas erandlik, kuid kahjuks mitte ainus taoline nähtus. Füüsikaosakonna teiselt kursuselt heideti ebasündsa käitumise pärast välja Priit Aimla. Kehakultuuriosakonna lõpukursuselt oldi sunnitud pideva õppedistsipliini rikkumise ja halva õppeedukuse pärast eksmatrikuleerima Toomas Merila. Raviosakonna kuuendalt kursuselt eksmatrikuleeriti Maire-Rutt Sontak.

Kas tähendab kõrvaldamine lõpukursustelt hoolimatust üliõpilaste suhtes? Ei, hoopis vastupidi. Inimest on püütud aidata tema vigadest üle saada, on oldud kannatlik. Eksmatrikuleerimine on tõepoolest olnud viimane abinõu.

Füüsika-Matemaatikateaduskonna esimese kursuse üliõpilane Linda Kuhi tabati varguskatsel kauplusest. Vähe sellest. Ta tegi kõik selleks, et segada jälgi, petta dekanaati ja juurdlusorganeid. Kõige rohkem imestust äratab siin siiski kursuse seisukoht, kus asuti varast kaitsma ning taotleti tema jätmist kollektiivi. Peaks siiski mõistma seda, et ülikoolis õppimiseks pole nõutav ainuüksi teatav haridustase, vaid ka moraalsed omadused. Linda Kuhi kasvatatakse ümber, kuid ülikool pole selleks siiski sobiv koht.

Juhtub ka seda, et Tartusse saabub seiklejaid, kes loodavad siin leida kerge tee diplomini. Põhja-Osseetiast tuli raviosakonna neljandale kursusele võltsitud dokumentidega Ahsarber Tsagalov. See oli esmakordne juhtum, kus õppeosakonnal tuli abisaamiseks pöörduda miilitsaorganite poole. Ivan Kurah oli proovinud varem õppida juba mitmes kõrgemas õppeasutuses. Peatselt tuli tal lahkuda ka meilt.

Rääkisime eranditest, kes pealegi ei ole enam meie kollektiivi liikmed. Milleks siis juttu teha möödunust? Aga selleks, et taipaksime õigel ajal aidata neid, kes seda vajavad ning väärivad, ja et õpiksime kiiremini läbi nägema neid, kes ei ole väärt kandma üliõpilase nime.

L. VELIS

Pannkoogid küpsetame ISE

Möödunud pühapäeval oli Tähe tänava klubis rahvast traditsiooniliselt hõredavõitu. Esialgu istuti piki seinaääri nagu süüdimõistetud, ehkki enesekindlusest ei tohtinuks puudu olla — tegemist oli ikkagi diplomandidega, kes olid kogunenud oma ühisele õhtule. Alguses ei tuldud sellegi peale, et hea rütmimuusika + parkett + libeda tallaga kingad peaks võrduma tantsuga, ja kui Peeter Randmäe ja Rein Küttim kutsusid üles formeeruma võistkondadesse kompleksvõistluse jaoks, vaadati kohmetult maha, nagu sündsusetu nalja puhul. Ühe sõnaga — ilmnes harjumuspärane passiivsus ja oht, et pärast mõnda tantsu minnakse jälle laiali ohkega: «Klubi juhatus organiseerib üritusi halvasti . . .» Kes teab, kuidas see seadusepärane uimasus äkki murdus, kuid järsku hakkas asi liikuma, võistkonnad kogunesid, Ajaloo-Keeleteaduskond pani välja koguni kaks edukat rühma. Esimene võistlusala — pannkookide küpsetamine — tekitas elevuse, mis kookide ühissöömisega veelgi kasvas. Edasi läks kõik tõusujoones ja kohalviibijad jõudsid arusaamisele, **et klubi on koht, mille tegutsemise edukus sõltub külastajaist veelgi suuremal määral kui juhatusest.** Liigub kuuldus, et klubi tahetakse varustada hea piljardi ning kohvinurgakesega, et need, kes ei kuulu isetegevuskollektiividesse, leiaksid siin võimaluse huvitavate küsimuste üle mõtteid vahetada või niisama meelt lahutada. Suund võetakse üha enam külastajate omaalgatusele.

R. KATTAI

Üliõpilasklubile oma nägu

Mõne aasta eest ei toimunud ülikoolis ühtki suuremat komsomolikoosolekut, ei möödunud ühtki ametiühingu konverentsi, ilma et seal poleks räägitud vajadusest luua oma üliõpilasklubi. Ja nüüd on ta meil olemas. Täna võime tagasi vaadata üle aasta kestnud klubi tegevusele ja teha kokkuvõtteid.

Milliseid võite ja suuremaid saavutusi võib kirjutada meie klubi kontosse? Nimetagem neist ainult mõned. Allakirjutanu arvates oli esimeseks selliseks — meie isetegevuspere esikoht kõrgemate koolide isetegevuskollektiivide ülevaatusel möödunud aasta kevadel Tartus. Meie isetegevuskollektiivide kunstiline tase, õnnestunud repertuaari valik rääkisid tasavägises ja pinevas heitluses meie kasuks.

Saavutuste lahtrisse ma kirjutaksin veel Tartu Üliõpilasmeeskoori ja TRÜ naiskoori eduka kontsertmatka Moskvasse, kus tutvustati heatasemelist üliõpilaste koorilaulu ja seda rõõmustavat fakti, et möödunud aasta pani jalad alla sellisele žanrile, nagu on satlir. Toimusid sellised toredad agitbrigaadide esinemised, nagu »Lend tulevikku», «Vaba maailm sellisena, nagu ta on» ja ka hiljutine Arsteaduskonna estraadietendus «TRÜ kohvik teenindab ainult TRÜ kollektiivi liikmeid» on vääriliseks järglaseks selles žanris. Tööle on asunud näiteringid, mis mõni aasta tagasi olid meie nõrgaks lüliks.

Aasta lõpul elasime aga kõik kaasa meie rahvakunstiansambli esinemisele Moskvas toimunud Ülemaailmsel Ametiühingute V kongressil. Praegu on meie rahvakunstiansambli juba sõiduplilet taskus 1962. a. festivalimaale — Soome. Kivi kotti tublile kollektiivile!

Need on mõned, kuid kaugeltki mitte kõik saavutused, mida võib panna TRÜ klubi arvele.

Arvan, et üheks peamiseks meie klubi saavutuseks tuleb lugeda seda, et igal aastal lõpetab ülikooli õpetajaid, arste, juriste, kes ülikoolist on kaasa saanud hea annuse armastust laulu, tantsu ja teiste kunstilise isetegevuse alade vastu ja kelledest saavad põhitöö kõrval kunstilise isetegevuse hinged meie linnades ja rajoonides, nagu on endised ülikooli klubi kasvandikud Salme Varkel-Sepp, Maria Tohver-Liiv, Rogatšov Kingissepas jt.

Kulunud loosung «igale üliõpilasele ühiskondlik spetsiaalsus» oleks pidanud juba ammu asenduma praktilise tööga selles suunas. Isetegevuskollektiivi-sisesed vestlused muusika ja rahvatantsu kitsamates küsimustes, rahvaroivaste ja rahvakommete tundmaõppimine, metoodiline töö kollektiivis, kontsertide ja etenduste arutlused — kõik see on aastaid vaid seisnud kollektiivide tööplaanides, tänu sellele võib klubi ka sõrmedel üles lugeda üliõpilasi, kes pärast ülikooli lõpetamist on võimelised juhendama ringe.

Järelikult meie klubi töö üheks puuduseks tuleb lugeda siseorganisatsioonilise töö nõrkust ja väheses järjekindlust plaanide elluviimisel.

Kultuuritöö pole eesmärk omaette. Iga õnnestunud puhkeõhtu, iga hea kontsert ja huvitav vaidlusõhtu on osavõtt ringide tööst, osakene sellest pagasist, mille üliõpilane võtab endaga kaasa üli-koolist lahkudes. Seega — mida sisukamad on meie üritused, mida huvitavamalt on nad üles ehitatud, mida rohkem erinevaid üliõpilasi on rakendunud meie ürituste ettevalmistamisele, seda suurem on see pagas, mis võetakse endaga kaasa.

Meil on kahjuks veel palju üliõpilasi, kes arvavad: küll teised teevad, hoolitsevad, muretsevad, mina ainult tulen ja kuulan, vaatan ja kritiseerin. Neid võib nimetada elu rentnikeks. Neil tuleb pärast ülikooli lõpetamist alles hakata kobamisi otsima seda, mida teised on kindlalt omandanud.

Mul õnnestus kevadel kohata sellise grupi üliõpilaste esindajaid paaris meie vabariigi koolis. Eriti haledasse olukorda olid sattunud sellised «elu vaatlejad» internaatkoolis, kus hommikust õhtuni tuleb osata sisustada õpilaste päev huvitavalt ja kasulikult. Seda oskust neil polnud, sest nad olid oma viiest ülikooliaastast liialt palju istetunde kulutanud kohvikule, lihtsalt lobisemisele ja tühjale-tähjale. Ja nii mõnelgi pool tehti etteheiteid ülikoolile. Meilt e i n õ u t u d seda, teist, kolmandat!

Kas ja mis alal on klubi töös tagasiminekuid?

Tundub, et muusikaharidus likus töös on märgata kui mitte tagasiminekut, siis vähemalt seisu.

Mõned aastad tagasi oli kindel traditsioon, et üliõpilaskoorid ja muusikakabinet korraldasid uusimate populaarsete laulude tundmaõppimist aulas. Miks seda ei jätkata? Pole mõtet salata, et üliõpilaskoosviibimiste laulurepertuaar, mida vahel õnnestub kuulata ka kohvikus, on allpool arvestust.

Uusaastaanekdoodi tasemele on jõudnud uue üliõpilaslauliku väljaandmise küsimus. See ei pidanudki ju olema päris uus, vaid ainult täiendatud uus trükk. Kui asi on ikka veel kaantes, sisus, või lihtsalt koostaja ja toimetaja vastutustundetuses, siis tuleks anda üleanne uuele toimetusele. Üliõpilased ootavad juba kolmandat aastat ja ei ole teada, kaua peab veel ootama.

Mõningat tagasiminekut on märgata vokaalansamblitegi töös, mis aastaid oli meil üheks tugevamaks alaks. Siin tuleks klubi juhatusel kiiresti leida hea koosseisuline ansamblijuht, kes annaks tõhusat metoodilist abi ühiskondlikele ansamblijuhtidele — üliõpilastele.

Enamikus ankeedivastustes ei olda rahul meie tantsuorkestri repertuaariga, mis on ühekülgne. Sellest järeldub, et see kollektiiv, mis oli tuntud varem oma entusiasmi, uue otsinguga, hakkab kas vananema või lihtsalt puhkab loorbereil. Klubil tuleks nõuda, et klubi tantsuorkester, kelle tööks on loodud soodsad majanduslikud tingimused, täiendaks oma repertuaari, asuks iseseisvat kontserti ette valmistama.

Kas meie klubil on oma pale, ja, milline ta on?

Tundub, et meie klubil on oma pale, see on peaasjalikult väline pale — maitsekalt kujundatud ruumid, puhtus, kord, mis sisendab ka klubi külastajas distsipliini. See on hea! Üliõpilasklubi palet peaks aga iseloomustama veel sädelev huumor üliõpilasõhtutel, meie päevaprobleemide kajastamine vastavas luubis, uue tunnetus igas ürituses, püüe anda midagi väärtuslikku, sisendada midagi head, kasulikku — mida me varem kas ei mõistnud või mõistsime poolikult. Selle poole on püütud, kuid tulemustega ei saa rahulduda.

Üliõpilaselus on palju probleeme, millele sageli ei leita vastust oma kollektiivis, oma kursusel, klubil ja tema aktiivil — üliõpilastel peaksid need olema teada. Arvan, et ka klubis on koht vaidlusteks, diskussioonideks samadel teemadel, mille üle vaieldakse ühiselamus hilisööni ja valutatakse südant veel kauemgi. Kas klubis ei oleks õige koht vaidluse jätkamiseks mõne autoriteetse õppejõu või tuntud teadlase, kirjaniku juuresolekul?

Arvan, et klubi töö parandamise üheks peamiseks eelduseks on aktiivi laiendamine klubi juures, aktiivi õpetamine mitmesuguste nii õnnestunud ku ka ebaõnnestunud ürituste analüüsi põhjal, kogemuste vahetamise põhjal. Selles töös peab suuremat initsiatiivi näitama ametiühingukomitee.

Meie isetegevuslikus töös on palju teadaolevaid puudusi, mis teravalt häirivad meie tööd, eriti õppetööd. Mõtlen siin kevadist teaduskondadevahelist olümpiaadiaegset tormijooksu esimestele kohtadele. Meil on ammu teada ka ravim selle haiguse vastu — s. o. aastaringsed konkursid üksikute alade kaupa. Konkurss parimale deklamaatorile, parimale ansamblile, vokaalsolistile, teaduskonna puhkeõhtule, agitbrigaadile. Oma hinnangu oleks meelsasti andnud ka publik — tulemusi oleksime arvestanud olümpiaadil lõppkokkuvõtete tegemisel.

Kunstilise isetegevuse kasvatusliku väärtuse määrab suures ulatuses repertuaar. Kas klubi suunab ja abistab teaduskondi? Kui ülekoolilistele kollektiivide repertuaariga on asi üldjoontes korras, siis teaduskonnad vajaksid suuremat abi klubi juhatuse, eeskätt koosseisuliste ringijuhtide poolt.

Repertuaariküsimuste lahendamisele peaks resoluutsemalt asuma ka meie kunstinõukogu.

Reas teaduskondades on parteiorganisatsioonid õieti mõistnud sellise tähtsa kasvatustöö lõigu, nagu on kunstiline isetegevus, tähtsust ja suunanud teaduskonna ettevalmistumist olümpiaadiks (Ajaloo-Keeleteaduskond, Õigusteaduskond).

Palju probleeme, mis vajaksid eraldi käsitlemist, tuleneb meie klubi noorema venna — klubi kohviku tööst.

Üliõpilasklubi väärib aga seda, et temast rääkida täie teravusega.

A. METSA

Meelitavad hämarates metsades looklevad suusarajad ja päikesest ülekülvatud mäenõlvad, meelitavad kõhevas hanges liniški leidnud «slaalomisõidud».

Kas kursuse või osakonnaga, kas Vapramäe või Vellavere kanti — eesmärgiks on päike, tuul ja meeldivalt veedetud suusapäev.

P. PUKSI foto

Asutatakse auto-moto-klubi

Teisipäeval, 3. aprillil kell 16 toimub keemia ringauditooriumis TRÜ auto-motoklubi asutamiskoosolek. Loodav klubi hakkab korraldama auto-, mootorratta- ja motorollerihuvilistele mitmesuguseid võistlusi. Võib loota auto-moto-alaseid matku meie kodumaa kaunimatesse kohtadesse. Samuti on võimalik ehitada võidusõidumootorrattaid ja mikrolitraažilisi võidusõiduautosid.

TEADAANNE.

Pühapäeval, 1. aprillil kell 13 toimub TRÜ kohvikus
LASTEHOMMIK.
Kava esitavad Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased. Lõpuks ühismängud.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3042. MB 02859.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupaja

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 13. APRILLIL 1962

Nr. 11 (516) XV aastakäik

ÜLIKOOLI KÜMNENDALT KOMSOMOLIKONVERENTSILT

MÖÖDUNUD LAUPÄEVAL JA PÜHAPÄEVAL OLI ÜLIKOOLI KÜMNES KOMSOMOLIKONVERENTS. KUULATI ÄRA JA ARUTATI LÄBI ELKNÜ TRÜ KOMITEE SEKRETÄRI E. TRUUVÄLJA ARUANNE KOMITEE TÖÖST PÄRAST ÜHEKSANDAT KONVERENTSI. KOMITEE TÖÖ TUNNISTATI RAHULDAVAKS. KONVERENTS VALIS UUE 43-LIIKMELISE ÜLIKOOLI KOMSOMOLIKOMITEE.

ELKNÜ TRÜ Komitee liikmed:

Malle Aaver, Nikolai Gorbunov, Peeter Hein, Malle Ilves, Marja Ivask, Linda Jaaska, Hilja Juhansoo, Imbi Kaasik, Jaak Kangilaski, Maila Kiis, Ede Kolga, Enn Kreem, Urve Krull, Jaan Kundla, Elle Laissaar, Anu Lapp, Endel Lember, Tiina Liivik, Ester Linn, Helve Lomp, Jaak Maaroos, Tiit Maasik, Jaan Napa, Ülo Paap, Anne Palge, Rein Peikre, Vladimir Petrov, Uno-Peeter Rahi, Helle Raudsepp, Elvi Reissaar, Maie Remmel, Tõnu Rikand, Helgi Ruttas, Valdo Ruttas, Andres Saue, Ants Siimer, Anatoli Sivenkov, Piret Tammai, Viive Tikk, Mikk Titma, Aita Vassil, Tiiu Vesmes ja Luule Visnapuu.

Ülikooli komsomolikomitee tuli esmaspäeval kokku. Valiti üheteistkümneliikmeline büroo, kuhu kuuluvad Marja Ivask, Enn Kreem, Endel Lember, Ülo Paap, Uno-Peeter Rahi, Helgi Ruttas, Valdo Ruttas, Andres Saue, Ants Siimer, Anatoli Sivenkov ja Piret Tammai.

Komitee esimeseks sekretäriks valiti Enn Kreem, teiseks sekretäriks Uno-Peeter Rahi, kolmandaks sekretäriks Anatoli Sivenkov. Komitee mittekoosseisulisteks sekretärideks on Andres Saue ja Valdo Ruttas.

*

Kaks päeva kestis aulas ülikooli X komsomolikonverents. Igast sõnavõtjast õhkus tarmukat tulisust, kuid mis veel tähtsam — ASJALIKKUST.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär E. Truuväli analüüsis komitee aruandes aastast komsomolitööd mitmest tahust. Meie elu ei koosne üksnes sihikindlast rünnakust teadusekantsile, vaid on märksa rikkam. Selles on kindla koha saanud töö ühiskonna heaks. Ehitasime tsemenditehast, abistasime põllumehi, olime sõpradeks pioneeridele ja mudilastele, andsime nõu töölisnoortele jne., jne. Kõiges selles uudses ja mitmekesises töös kasvame ise uue, kommunistliku ühiskonna inimesteks, selle ühiskonna juhtideks.

ÜLIÕPILANE EI OLE ANUM, MIS VALATAKSE TÄIS, VAID LAMP, MIS TULEB SÜÜDATA. Väga õige mõtte ütles oma artiklis välja professor Aleksandrov. Ja oli hea, et see mõte läbis konverentsil paljusid sõnavõtte. Kommunistlikud noored ütlesid, mis vajab ümberkorraldamist õppeplaanides ja õpetamise metoodikas, et lamp süttiks. Need olid asjalikud märkused, mida tuleb edaspidi arvestada.

Eelmistel konverentsidel kõneldi palju üliõpilaste tööst suurehitustel. Selle tähtsa asja kõrval kiputi unustama põhilist — üliõpilaste tööd teadmiste omandamisel. X konverentsi delegaadid aga rääkisid palju sellest, kuidas paremini suunata õppe- ja teaduslikku tööd.

Neist, kes praegu teevad aktiivselt ühiskondlikku tööd ülikoolis ja väljaspool ülikooli, võtavad kuue samba tagant ellu kaasa peale teadmiste ka oskusi, saavad tulevikus sellised head spetsialistid, keda ELKNÜ Keskkomitee sekretär J. Üllemets nimetas MEIE MAJAKATEKS.

Sügav kutsumus eriala vastu on peamine. Kuid oma otsese töölõiguga piirdumisest on vähe. Väga selgesti on sellest aru saanud üliõpilased, kes taotlevad kommunistliku kursuse või komsomoligrupi nimetust.

«MEIST SAAVAD UUE ÜHISKONNA INIMESTE KASVATAJAD,» ütles I kursuse inglise filoloog Linda Jaaska (pildil ülal). Selleks on meil endil tarvis kõigepealt kasvada. Ta kõneles oma kaaslaste tegudest, milledest igaüks aitabki neis välja kujundada uue ühiskonna inimese näojooni.

Konverentsi töö oli üldjoontes asjalik ja aktiivne. Kuidas paremini kasvatada kommunismiajastu spetsialisti, kuidas ise ehitada kommunismi — sellest kõneldi palju. Oli tulist poleemikat ja erinevaid arvamusi. Otsuseprojekti arutamisel tegid kommunistlikud noored palju vajalikke täiendusi.

PIISAKU SEDA HOOGU OTSUSE IGA PUNKTI TÄITMISEKS!

Loidus, ükskõiksus — ei mahu!

IDEOLOOGILISE TÖÖ OSAS

on meie ülikoolis viimasel ajal tehtud rida muudatusi. Esimesi kokkuvõtteid saavutustest tehti mõni nädal tagasi ülikooli Õpetatud Nõukogu ja parteikomitee ühisel koosolekul, ning need olid kokkuvõttes positiivsed.

Ent ühiskonnateadused ja nende õpetamine leidis veelkordset tähelepanu äsja lõppenud konverentsil.

Meie peamine suund ideoloogilises töös on kommunistliku ühiskonna liikme kasvatamine.

Teadmiste kõrval, mis üliõpilane ülikoolist kaasa viib, peab ta siit saama ka ideoloogilisi veendumusi, marksistliku maailmavaate. Selle maailmavaate omandamisel on ühevõrra suured kohustused nii ühiskonnateaduste kateedritel kui ülikooli komsomoliorganisatsioonil. Konverentsil deklareeriti, et massiline poliitiline kasvatustöö on viimasel perioodil tunduvalt paranenud. See on paljus seletatav ühisloidusega on seletatav ka ridade vähene juurdekasv aruandeperioodil — suure ülikooli kohta vaid 96 uut liiget.

On puudusi aktiivi kasvatamisel. Aktiivset aktiivi on vähe. Kuid tuleb jõuda arusaamiseni, et kõik kommunistlikud noored, kogu meie organisatsioon on aktiiv. Ja ilmselt sel puhul, nagu väljendas hästi konverentsil J. Rähesoo, saab organisatsioon olla üliõpilaste arvamuste ja vastutustunde väljendajaks.

Ühiskonnateaduste õpetamine ülikoolis ja komsomoliorganisatsioonis tehtav poliitiline kasvatustöö ei tohi jääda üritusteks omaette. Nad peavad tihedalt, orgaaniliselt liituma kogu selle suure tööga, mis meie riik pühendab uue kaadri kasvatamisele — sel puhul on tulemus positiivne.

ÜLIÕPILASTE TEADUSLIK TÖÖ

on viimasel ajal järjest enam esile nihkunud. Ka konverentsil leidis see käsitlemist õige mitmest aspektist.

G. Gabovitš: Kõikidelt üliõpilastelt ei saagi nõuda suuri saavutusi teaduslikus töös. Kuid huvi teaduse vastu on vaja kasvatada igas üliõpilases juba esimesest kursusest alates. (Sama mõtet väljendas oma sõnavõtus ka T. Lepikondlik-poliitilise aktiivsuse kasvuga meie maal enne ja pärast XXII kongressi ning kongressi tulemuste läbiarutamisega.

Nüüd on kongressi materjalid omandatud ja poliitkasvatustöö kursustel piirdub poliitinformatsioonidega. Paljud sõnavõtjad kõnelesid poliitinformatsioonidest valutava südamega. On ju need veel pahatihti igavad, trafaretsed; üliõpilased püüavad end vabastada nende ettevalmistamisest. On vaja leida uusi vorme, uusi meetodeid nende elavdamiseks.

Ülikooli parteikomitee sekretär sm. **U. Polisinski** ja mõned teised sõnavõtjad rääkisid kommunistlikust vastutustundest. On selge, et kommunistlikku ühiskonda, vaba, loomingulist rahuldust toova töö ühiskonda saame ehitada vaid siis, kui tunneme oma vastutust ja kohustusi ühiskonna ees.

Miski peale poliitilise kasvatustöö ei süvenda, kinnita meis seda tunnet. Komsomolikomitee büroole heideti ette, et ta arutas poliitilise kasvatustöö küsimusi liiga vähe. Büroo sellelaadse tegevuse päevadel jne. autasustada ka tublimaid ÜTÜ liikmeid.

R. Saluri: Bioloogiaosakond on üliõpilaste teadusliku töö poolest ülikoolis üks paremaid. Bioloogile on eriti tähtis suvine praktika, materjali kogumine talvise teadusliku töö jaoks. Praegu peab diplomitöö materjali koguma ühe suve jooksul. See on muidugi liiga lühike aeg.. Halvasti on korraldatud sessioon III kursusel, kus see lõpeb alles 10. juulil, seejuures osa distsipliinide lugemine lõpetatakse juba aprillis.

E. Türi: Pahatihti satuvad aspirantuuri inimesed, kes ei ole kunagi teadusliku tööga tegelnud. Ülikoolil tuleks luua side Teaduste Akadeemia [illegible] päevalt kursis nõudmistega, mis esitatakse nende asutuste töötajatele ja aspirantidele.

Teaduslikku tööd puudutasid sõnavõttudes veel **E. Kesküla, A. Vahemetsa,** prof. **H. Moosberg** jt.

Konverentsi otsuses on mitmeid olulisi punkte teadusliku töö kohta. Nii otsustati taotleda kõrgendatud stipendiumi määramist üliõpilastele, kes ei õpi küll ainult hinnetele «väga hea», kuid tegelevad aktiivselt teadusliku tööga. Otsustati toetada üliõpilaste paremate tööde avaldamist erialastes ajakirjades ja TRÜ toimetistes, tõmmata üliõpilasi kaasa rahvamajanduse aktuaalsete probleemide lahendamisele.

Olla kommunistlik noor — tähendab olla rahutu

Sõnavõttudest

HELGI RUTTAS, ELKNÜ TRÜ Komitee liige:

«Üliõpilaste huvi konsultanditöö vastu on suurenenud. Tuleks aga veelgi rohkem hinnata seda võimalust, et saame töölisnoori šeflustööga aidata. Suhtugem hoole ja armastusega sellesse töösse!

Sageli loobuvad šeflusalused ise ebist, üliõpilased tunnevad end üleliigsena. See on halb.

Nüüd on ülikooli komsomolikomiteel plaanis organiseerida ühiskondlikel alustel kool neile noortele, kel esineb õppetöös lünki või vaheaegu. Õpetama hakkaksid seal ülikooli kommunistlikud noored. Seepärast peaksid üliõpilased ise selle vastu huvi tundma ja aitama kaadrit komplekteerida.»

MARE MUIK eesti filoloogia III kursuselt:

«Ringijuhtide töö annab meile pedagoogilisi kogemusi. Koolides suhtutakse meisse hästi, kuid ettevalmistus ülikooli poolt on pioneerijuhtide ettevalmistusega võrreldes nõrk. Vajame sisulist juhendamist kateedrite poolt, teretulnud oleksid

(Järg lk-l 2.)

Ajakirjanikud, delegaadid ja komsomolitöötajad konverentsi vaheajal vestlemas.

Tartu pioneeride delegatsioon tervitab konverentsi.

ÜLIKOOLI KÜMNENDALT KOMSOMOLIKONVERENTSILT

Prof. F. Klement:

Ülikoolist väljuvad igal aastal inimesed, kes oma kätega hakkavad ehitama meie tulevast ühiskonda — kommunismi ning hakkavad elama ja töötama kommunistlikus ühiskonnas. Meie ülikool peab seega kasvatama uut, tuleviku inimest. Uue inimese — tööka, teadliku, igakülgselt arenenud inimese kasvatamine on üks kommunismi ehitamise põhiprobleeme. Meile on antud siht ja suund — need on fikseeritud Partei programmis. Ülesande täitmine ise on aga äärmiselt keeruline ja komplitseeritud ning esitab kaasaegsele pedagoogikale väga suuri nõudmisi.

Õtseselt öeldes: pedagoogika kui teadus ei vasta praegu kaasaja nõuetele. Pedagoogika lahendab praegu veel küllalt primitiivseid küsimusi. Pedagoogika ei suuda teadusena süveneda materjalisse teoreetiliselt, ei arvesta psühholoogia seadusi. Sel ajal, kui igas teadusharus toimub tohutu progress, paistab pedagoogide mahajäämus eriti silma. Meie kui matemaatikud-füüsikud teame, kui suur oleks küberneetika praktiline tähtsus pedagoogikas. Kahjuks meie pedagoogid seda praegu ei tunnusta.

On aga kindel, et tahestahtmata tekib varem või hiljem uus teadus — pedagoogika. Kaasaeg ise on selle põhjuseks. Meil on juba olemas pedagoogilised nõuded lapse kasvatamiseks, kuid peavad olema välja töötatud ka meetodid ja põhimõtted täiskasvanud inimese kasvatamiseks. Noor põlvkond ise oma huvitavate probleemidega, oma entusiasmiga peab kummutama selle loiduse ja konservatiivsuse, mis seni paraku esineb pedagoogika alal. Juhtiv koht siin peab kuuluma kommunistlikele noortele.

Ülikoolile on langenud tähtis ülesanne: ajakiri «Kommunist» tegi minule kui ülikooli rektorile ettepaneku kirjutada pikem teoreetiline artikkel üliõpilaste kasvatamise probleemidest. Selleks tuleb analüüsida seniseid kogemusi, üliõpilase koormust, tööpäeva pikkust, üliõpilase õigusi ja nõudmisi. Üliõpilased ise peavad kaasa aitama selle artikli valmimisel. Iga üliõpilase ettepanekud ja mõtted on teretulnud. Hea on, kui see artikkel tuleks kollektiivne, et selles kajastuksid kogu ülikooli kollektiivi mõtted ja ettepanekud.

Sõnavõttudest

(Algus lk-l 1.)

arutelud, kogemuste vahetamised ja programmplaan tööks, mis arvestaks eriala-õpetaja nõuandeid. Ringijuhid ootavad abi ELKNÜ TRÜ komiteelt.»

AVO LUKK, Õigusteaduskonna komsomolibüroo sekretär:

Hästi töötab teaduskonnas tsiviil- ja kriminaalõiguse ajaloo ring. Möödunud humanitaarteaduste-alasel konverentsil peeti häid ettekandeid. Noortel teadlastel on vähe võimalusi esineda väljaspool Tartut teaduslike ettekannetega. Sportlastega on teine lugu.

REIN KOLDE matemaatikaosakonnast:

Matemaatikaosakonnas on kolm kateedrit, millel igaühel on raamatukogu. Neid aga kasutada ei saa, sest kateedri ruumid on väikesed. Osakond on väga laiali paisatud, pole ühtseid loengukohti, kindlat kohta seinalehele, kus see oleks osakonda ühendavaks jõuks. See kilustatus takistab komsomoli- ja ÜTÜ tööd.

Otsustasime korraldada igal kuul vaidlusõhtuid. Meile tuleb külla Aadu Hint, arutame koos moraalikoodeksit.

E. KESKÜLA, Kõrgema ja Keskerihariduse Komitee vaneminspektor:

Edaspidi tuleb meil suuremat tähelepanu pöörata üliõpilaskandidaatide ettevalmistuskursustele. Tuleb kogu vabariigis teha selgitustööd, vestelda erialadest ja õppimisest. Side ülikooli lõpetanutega ei tohi katkeda, komsomoliorganisatsiooni initsiatiivil peaks korraldama nendega kohtumisi, et teada saada, millised on noorte spetsialistide mured ja millised on võimalikud lüngad nende ettevalmistamises.

PEET LEPIK eesti filoloogia V kursuselt:

Kaadrite ettevalmistamise põhisuund on õige. Üliõpilased on tulevikus maa sool. Ülikoolist suubub veri meie maa soontesse. Kuid sageli suhtutakse üliõpilase saatusesse mehhaaniliselt. Töölesuunamisega ei ole kõik korras — sageli satub lõpetaja tööle, kuhu ta ei sobi.

On üliõpilasi, kes käivad küll loenguil, kuid ei tegele millegagi või tegelevad kõigega. Nad ei ava ühtegi raamatut, mida pole kästud. Nad ei raja teed ise. See on formaalne arusaamine distsipliinist. Tuleb kasvatada isiklikku vastutustunnet!

MALLE ILVES ajaloo-osakonnast:

Ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilased on energiliselt lülitunud töösse majavalitsuste juures väikeste mudilaste kasvatamisel ja õpetamisel. Kavas on edaspidi korraldada tööd nii, et pioneerid tegeleksid mudilastega, pioneere aga juhendaksid ja õpetaksid üliõpilased-kommunistlikud noored. Suvel tuleks organiseerida pioneeritööd rühmades elukohtade järgi, hiljem võiks korraldada võistlusi üksikute majavalitsuste vahel. Rohkem üliõpilasi lülitugu sellesse huvitavasse töösse lastega!

*

Konverents on lõppenud, ent ajalehe toimetus jätkab mõttevahetust küsimustes, nagu seda on:

— komsomoliorganisatsiooni koht ja osa kursusel,

— õppekomisjonide tegevus,

— stipendiumide määramine.

* KAASAJA ELUNÕUETE TASEMELE!

Tulevase kaadri ettevalmistamise probleeme arutati hiljuti toimunud TRÜ Õpetatud Nõukogu ja parteikomitee ühisel koosolekul. Analüüsiti ülikooli ühiskonnateaduste kateedrite tööd. Partei XXII kongress seadis kõrgemad nõuded ka ühiskonnateaduste õpetamisele. Tulevastes spetsialistides marksistliku maailmavaate, kommunistlike veendumuste arendamine — see on ju üks tähtsamaid komponente homse kaadri ettevalmistuses.

Ettekannetega esinesid ülikooli ühiskonnateaduste kateedrite juhatajad. Viia kateedrite töö kaasaja elunõuete tasemele — see oli juhtmotiiv, mis läbis neid ettekandeid. NLKP ajaloo kateedri juhataja sm. Jakobson peatus lähemalt töö ümberplaneerimisel. On vähendatud õppejõudude ülekoormatust, püütud leida rohkem aega teaduslikuks tööks. Loenguid peetakse nendest küsimustest, mis õpikus on käsitletud ebapiisavalt. Õppeprotsessis kulub praegu loengutele 42 protsenti ajast, seminarideks — 50 protsenti, ülejäänud aeg läheb õppefilmide demonstreerimisele, ekskursioonidele jne. Teisest kursusest alates juurutatakse referaatide süsteemi.

Et tõsta loengute taset, arutatakse loengud eelnevalt kateedris läbi. Samuti koostab kateeder metoodilisi juhendeid töö paremaks organiseerimiseks. Laiendati tunduvalt aspirantuuri. Möödunud aastal võeti aspirantuuri 6 inimest, sel aastal kavatsetakse võtta veel 4.

Poliitilise ökonoomia kateedri tööd analüüsis sm. Köörna. Kateedri õppejõudude teaduslik kvalifikatsioon on rahuldav. Õppejõud on teinud mitmeid ettepanekuid meie rahvamajanduse juhtimise parandamiseks. Pidevalt esinetakse loengutega väljaspool ülikooli, avaldatakse populaarteaduslikke töid jne. Õppejõud sm. Türk korraldas tehases «Areng» koos üliõpilastega teadusliku konverentsi NLKP XXII kongressi materjalidest.

Kateedris on paranenud metoodiline töö. Üliõpilaste koormust vähendati umbes 10—15 protsenti. Õppetöös püütakse võimalikult suuremal määral varieerida meetodeid üliõpilaste aktiivsuse tõstmiseks ning aastaringseks tööks. Õigus- ja Majandusteaduskonnas on praktiseeritud isegi seda, et seminari juhatab üliõpilane. Osa seminare toimub Tartu tööstusettevõtetes. Viimasel ajal on aktiviseerunud ka poliitilise ökonoomia ringi tegevus.

Dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedris on õppejõudude koormatus praegu liiga suur, märkis oma ettekandes kateedri juhataja sm. Makarov. Sellele vaatamata tegelevad õppejõud pidevalt teadusliku tööga. Mitmed neist töödest on avaldatud kesk- ja välismaises ajakirjanduses. Kateedris töötab teoreetiline seminar, arutatakse filosoofia diskussioonilisi probleeme.

Mida on tehtud õppetöö paremaks organiseerimiseks? Esmalt: ei peeta enam rangelt kinni programmist. Õppejõud valib ise materjali, mida ta loengul käsitleb. Teiseks: vähendati kohustuslike algallikate arvu. Kolmandaks: suureneb rotaprindil väljaantud abimaterjalide hulk.

Mitmed diplomandid on võtnud oma diplomitöö teemaks eriala filosoofilised probleemid. Kateedri perspektiivplaanis on välja anda filosoofiliste terminite ja definitsioonide kogu. Töö selle teose koostamisel juba käib.

Nii ettekandjad kui sõnavõtjad peatusid pikemalt ühel küsimusel: kuidas muuta ühiskonnateaduste õpetamine ülikoolis kompleksseks tervikuks, kuidas lähendada erialast ja ühiskonnateaduslikku õppetööd. On saanud akuutseks paratamatuseks ühiskonnateaduste õpetamise süsteemi täiustamine.

Koosolek leidis, et osa puudusi ühiskonnateaduste kateedrite töös on seletatavad ka sellega, et marksistlik-leninliku teooria õpetamise praegune järjestus ei taga üliõpilastele kõige efektiivsemaid tulemusi ühiskonnateaduste omandamisel.

Koosolek otsustas taotleda marksismi-leninismi õpetamist TRÜ-s katseliselt teooria ja praktika ühtse kursusena, ühtse programmiga, kusjuures pidada soovitavaks alustada kursust dialektilise ja ajaloolise materialismi aluste õpetamisega.

Edaspidi tuleb püüvendada üliõpilastega teostatavat individuaalset tööd. Peavad tugevnema sidemed dekanaatide ja eriala kateedritega. Senisest suuremat tähelepanu tuleb pühendada kaadri ettevalmistamisele ühiskonnateaduste alal, täiendada seda erialade spetsialistidega, et viimaseid hiljem rakendada ühiskonnateaduste õppejõududena vastavalt teaduskonna profiilile.

Õppetöö ühiskonnateaduste kateedrites tuleb organiseerida nii, et omandatud teadmised muutuksid kõikidele üliõpilastele seesmiseks veendumuseks, muutuksid maailmavaateks.

A. POOL

Ei sõjale!

Veel on maailmas neid, kes unustavad, et inimene on oma põhiloomuselt looja. Aastakümnete jooksul ehitatu — vabrikud ja tehased, staadionid ja kultuuripaleed, uued elamukvartalid — tahetakse uuesti hävitada nende väheste inimeste poolt, kes on elukutseks võtnud uue sõja õhutamise, massilise sõjahüsteerika propageerimise kogu maailmas. Roiskuv, lämbuv kapitalism teeb viimseid meeleheitlikke katseid oma elu päästmiseks. Järjest suurenev võidurelvastumine on selle tõendiks. Siinseal maakera eri paikades puhkevad lokaalsed sõjalised konfliktid. Enamiku nende konfliktide sepitsejateks on ameerika imperialistlikud ringkonnad või NATO sõjaline blokk. Sündmused Koreas, Laoses, Alžeerias, Vietnamis, tuhanded hävitatud inimelud, materiaalsete hüvede hävitamine... Ähvardav aatomiseen. Järjest suurenev rahuliikumine on selleks relvaks, mis varem või hiljem peatab sõjaõhutajate inimvaenulikud plaanid. Meile, ehitajatele, on rahu vaja nagu soola ja leiba, nagu vett, valgust ja õhku.

Ülikooli kommunistlike noorte konverents ütles oma kindla «ei» sõjale. Lühimiitingul, kus toetati Nõukogude valitsuse poolt Genfi desarmeerimisnõupidamisele esitatud täieliku desarmeerimise programmi, võtsid sõna ülikooli parteiorganisatsiooni sekretär U. Polisinski, üliõpilased V. Piirmann, M. Kiis, J. Rähesoo, rahu — ja». Midagi sümboolset oli selles, et üliõpilaste kõnetoolist räägiti desarmeerimisprobleemidest viies keeles. V. Gorbunov vene keeles, M. Kiis saksa keeles, J. Rähesoo inglise keeles, J. Kaplinski prantsuse keeles, V. Piirmann eesti keeles. Nad rääkisid maailma eri maade inimeste ühisest taotlusest kaotada igaveseks ähvardava sõja oht.

Konverents toetas üksmeelselt Nõukogude valitsuse desarmeerimise programmi. Eesti NSV üldsuse esindajate konverentsile üldise ja täieliku desarmeerimise ning rahu säilitamise küsimustes valiti Tartu Riikliku Ülikooli poolt delegaatideks rektor prof. Feodor Klement ja prof. Paul Ariste.

J. TUULIK

Piltidel: Sõna on J. Rähesool (vasakul) ja M. Kiisil (paremal).

J. Kaplinski, V. Gorbunov. Meile on vaja rahu. Rahu on vaja kogu maailmale, kogu inimkonnale. Kõikides keeltes kõlab kogu maailmas praegu loosung «Sõda — ei,

KÕRGEM HARIDUS

Kapitalistlikus Ungaris oli laiade rahvamasside kultuuriline tase suhteliselt madal. Nii näiteks oli 1930. a. kirjaoskamatuid 9,6%. Üldse oli kiriku ja kloostrite mõjuvõim kogu haridus- ja kasvatussüsteemis õige tunduv. Katoliku kirikule kuulusid paljud koolid.

Pärast Ungari vabanemist aastal 1945 lõi rahvademokraatlik valitsus üldise koolisüsteemi ja andis 1948. aastal seaduse kiriku- ja erakoolide riigistamise kohta. Ungaris on kohustuslik kaheksaklassiline algkool (6—14 eluaastani). Keskkool on neljaklassiline.

Kõrgemad õppeasutused on ülikoolid, akadeemiad ja instituudid. Kodanlikus Ungaris oli kõrgemaid koole ainult 16, praegu on neid 43. Ka kõrgemate koolide õpilaste arv on tänapäeval mitmekordistunud. 1937/38. õppeaastal oli Ungaris 11 747 üliõpilast, 1959/60. õppeaastal aga 34 340 (kaasa arvates 375 õhtuste osakondade ja 8152 kaugõppeüliõpilast).

Ülikooli pääsemiseks tuleb sooritada sisseastumiseksamid, kuid lisaks nõutakse head küpsustunnistust. Eesõigus antakse noortele, kes on pärast keskkooli lõpetamist aasta või kaks tootval tööl olnud.

Ungari kõrgemate koolide süsteem on mõnevõrra teistsugune kui meil. Need on organiseeritud erialade järgi, kusjuures ühes ülikoolis võib kõige rohkem olla kolm teaduskonda.

Kõige vanem tänini tegutsev ülikool on Loránd Eötvösi nimeline Teaduste Ülikool Budapestis (asutatud 1635). Sellel on praegu kolm teaduskonda: õigus-, filosoofia- ja loodusteaduskond. Üliõpilasi oli 1959/60. õppeaastal 4888 (neist mittestatsionaarsed 2118), õppejõude — 564.

Samuti kolme teaduskonnaga töötab Szegedi ülikool (asutatud 1872).

Lajos Kossuthi nimelises Teaduste Ülikoolis Debrecenis (asutatud 1912) on filosoofia- ja loodusteaduskond.

Pécsi ülikoolis (asutatud 1912) on ainult õigusteaduskond.

Kõigis mainitud ülikoolides kestab õppeaeg viis aastat. Lõpetamisel pärast riigieksami sooritamist saavad juristid õigusteadlase diplomi, filosoofia- ja loodusteaduskonna lõpetanud aga keskkooliõpetaja diplomi. Ülikooli on võimalik lõpetada ka ilma pedagoogikutseta, nimelt raamatukogunduse, kunstiajaloo, arheoloogia, keemia, füüsika, geoloogia, geofüüsika ja rakendusmatemaatika alal.

Neli meditsiiniülikooli loodi 1951. aastal seni teaduste ülikoolide koosseisu kuulunud arstiteaduskondade baasil. Suurim on Budapesti meditsiiniülikool, millel on kolm teaduskonda: üldine arsti-, stomatoloogia- ja farmaatsiateaduskond. Ülikoolis töötab 837 õppejõudu. Praktikabaasideks olevate haiglate voodikohtade üldarv on 3827. Möödunud aastal õppis ülikoolis 3500 üliõpilast.

Szegedi meditsiiniülikoolis töötab arsti- ja farmaatsiateaduskond, Pécsis ja Debrecenis aga ainult üldine arstiteaduskond. Õppeaeg kestab arstiteaduskonnas kuus, stomatoloogiateaduskonnas viis ja farmaatsiateaduskonnas 4,5 aastat. Lõpetanud saavad doktoridiplomi, välja arvatud farmaatsiateaduskonnas, mille lõpetanuile antakse farmatseudidiplom.

Budapestis töötab Karl Marxi nimeline Majandusteaduste Ülikool (asutatud 1948), millel on kolm teaduskonda: tööstus-, kaubandus- ja üldine majandusteaduskond. Õppeaeg kestab neli aastat.

Põllumajandusliku kõrgema hariduse annavad kolm põllumajandusakadeemiat, mille õppeaeg kestab neli aastat, ja agraarteaduste ülikool (asutatud 1945), millel on kaks teaduskonda — põllumajandus- ja põllumajanduse mehhaniseerimise teaduskond. Viimases kestab õppeaeg viis aastat ja lõpetanud saavad põllumajandusmasinaehituse inseneri diplomi. Aianduse ja viinamarjakasvatuse instituudis kestab õppetöö 4,5 aastat. Veterinaariainstituudis Budapestis kestab õppetöö viis aastat ja lõpetanud saavad veterinaariadoktori diplomi. Metsandusinstituudis (Sopronis) kestab õppetöö viis aastat.

Tehnikaülikoole on neli. Kõigis kestab õppeaeg viis aastat. Budapesti tehnikaülikoolis (asutatud 1782) on kolm teaduskonda, mille lõpetanud saavad masinaehitus-, elektri- või keemiainseneri kutse.

Kõrgemad kunstikoolid on koondunud pealinna, kunstiinstituute on kaks — üks kujutava kunsti, teine rakenduskunsti alal. Muusikalise kõrgema hariduse annab muusikainstituut. Õppeaeg on kõigis 5—6 aastat. Lisaks töötab üks teatri- ja kinoinstituut, mille õppeaeg on neli aastat. Pedagoogilisi instituute on neli, kehalise kasvatuse instituute üks. Õppeaeg on kõigis neli aastat.

1959. aastast alates loetakse kõrgemate koolide hulka ka 11 õpetajate instituuti ja 3 meditsiiniõdede instituuti, millesse astumiseks on nõutav keskharidus. Esimestes kestab õppetöö kolm, teistes kaks aastat.

Kõrgemates koolides õppijail tuleb maksta õppemaksu. Kes hästi töötavad, neid võidakse sellest vabastada, tarbe korral võivad nad saada stipendiumi. 1959/60. õppeaastal sai stipendiumi 74,5% üliõpilastest, kodanlikus Ungaris oli stipendiaate ainult 4,4%. Peale selle on üliõpilaste kasutada arvukad ühiselamud. Ülikoolide ja kõrgemate koolide lõpetanuile garanteerib riik töökohad nagu meilgi.

Rahvademokraatlik haridussüsteem on saavutanud suuri tulemusi, kirjaoskamatus on täielikult likvideeritud ja kõigis koolides on õppijaid rohkem kui kunagi varem.

P. PALMEOS

DEBRECEN. *Ülikooli peahoone.*

LILLAFÜRED. Vaade lossile.

Eesti NSV õhtu Budapestis

9. märtsil 1962 toimus Ungari—NSV Liidu Sõprusühingu ruumides esimene Eesti NSV-le pühendatud õhtu. Selle avas ühingu esimees Zoltán Olcsai Kiss, suurimaid tänapäeva skulptoreid Ungaris, Kossuthi preemia laureaat, kes möödunud aastal viibis külalisena mitmel pool meie kodumaal.

Eeskavas oli eesti rahvalaule, mida esitasid koor ja solist. Koori ettekandes kõlasid ka «Tuljak» ja «Mu isamaa on minu arm» ungarikeelses tõlkes väga kaunilt. Samas luges Mátè Timár katkendeid oma peatselt ilmuvast teosest, milles ta jagab muljeid reisilt Nõukogude Liitu, kus ta mõne päeva Kirjanike Liidu külalisena veetis Tallinnas ja Tartus. Õhtu lõppes kahe lühifilmiga «Vana Tallinn» ja «Eesti kunst».

Meeleolukast õhtust osavõtjate hulgas viibis Budapesti eestlasi, ungari teadlasi, kirjanikke, diplomaate, õpetajaid. Seal olid muide ka akadeemik György Lakó, Budapesti ülikooli soome-ugri keelte professor, kes omal ajal õppis stipendiaadina Tartu ülikoolis, ja meie ülikooli lõpetanud Géza Jakó.

MAI KIISK-BERECZKI

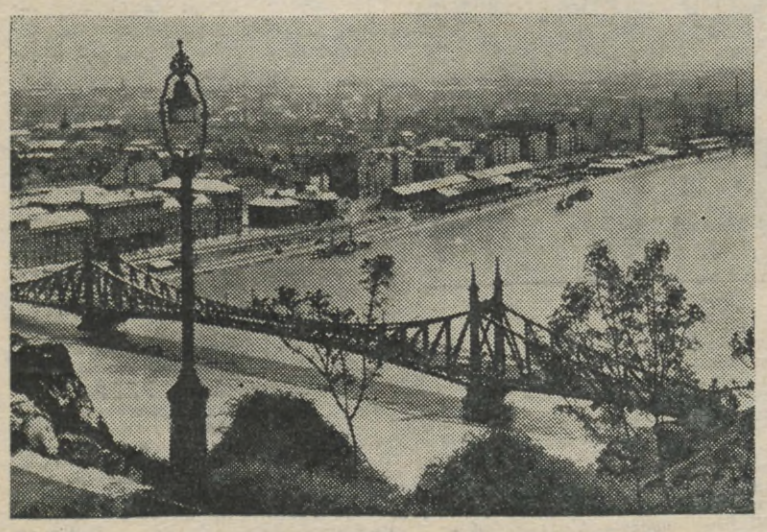

BUDAPEST. *Vaade Doonaule.*

KÜLALINE KARJALAST

Teisipäeval vestles ta eesti filoloogia II kursuse soome keele huviliste ringis oma huvitava maa loodusest, luulest, luges Helo värsse, kinkis lahkumisel tema luuletuskogu. Elina Helo-Timonen tõlgib praegu August Jakobsoni muinasjutte soome keelde. Eesti autorid huvitavad teda ja ta tahab nende teoseid põhjalikumalt tundma õppida.

E. BRAND

LÄTI AKVARELLINÄITUSEL

Eesti keele ja kirjanduse osakonna II kursus käis vaatamas Läti akvarellinäitust. Kõigi ühine otsus on, et seal on head, tugevad tööd. Eriti üllatab värvide sära ja kaasaegne tööstusteema, mida meie akvarellis seni pole märgata.

Kõige rohkem meeldisid meile K. Fridrihsoni tööd. Huvitavad olid A. Megnisi omapärased ja väga säravad akvarellid ning noore kunstiteadlase R. Bēmi kaasaegse ja julge joonega tööd. Samuti R. Ginteri (elukutselt kirurg) talvemaastikud ja N. Petraškevičī merepildid. Terava vaidluse kutsusid esile H. Vīka väga poeetilised pildid. S. RÄPPO

Kunstinäituselt

Ülikooli juures töötab juba viiendat aastat kujutava kunsti kabinet. Seltsimees J. Püttsepa käe all on ringi liikmed teinud suuri edusamme joonistus-, linoollõike- ning maalitehnikates. Üliõpilaste-akvarellistide tööde rõõmustavad tulemused on suurelt osalt sm. H. Puderselli teene.

Kunstinädalal korraldatakse Tartu Kultuurihoones üliõpilaste tööde näitus. Esitatud on ligi 80 tööd kolmekümne viielt autorilt. Ekspositsioon koostati peamiselt sel aastal valminud töödest.

Suuri edusamme on teinud ringi vanad (kui üldse sellist terminit 4- või 5-aastase staaži kohta kasutada tohib) liikmed — L. Heapost, O. Raud, A. Kartna, T. Muna, M. Otsa. Tublid on alles sel aastal kabineti tööst osa võtma hakanud V. Lüütsepp, N. Grüner, M. Miljan ja J. Kask.

Näituse üldpildis moodustavad arvulise ülekaalu akvarellid ja monotüüpiad. Meeleolukad on V. Lüütsepa pehmetes, varjundirikastes toonides akvarellid (natüürmort võõrasemadega ja natüürmort kannuga). Valgust ning õhku hoovab M. Otsa («Moonid»), K. Kuremaa («Alpi kannid»), ning L. Heaposti («Lilled») töödest. Käesoleval aastal on jõudu proovitud ka akvarell-portreega, mis nõuab suurt oskust ja vilumust. Tulemused on üsnagi lootustandvad. V. Lüütsepa ja M. Otsa akvarellportreid iseloomustab veenev karakteristika ning õnnestunult valitud värvikombinatsioonid.

Monotüüpiate hulgast pälvivad tähelepanu eeskätt L. Heaposti tööd — rahuliku üldkoloriidiga «Saaremaa» ning erksavärviline «Matkal». Eksponeeritud on ka ringi endiste liikmete M. Elleri, M. Vahemetsa jt. töid.

Edasiminekut näeme söe- ja pastelltehnikas teostatud portreedes. Eriti tahaks esile tõsta V. Allsalu lüürilist, peene joonega «Naise portreed» (süsi) ning T. Muna jõulises maneeris lahendatud «Mehe portreed» (süsi) ja nüansseeritud «Naise portreed» (pastell). Isikupärane käekiri on O. Raual. Tema maitseka koloriidiga, stiilselt läbiviidud pastell-portreed mõjuvad uudselt ja meeleolukalt. Pastell-tehnika alal väärivad märkimist veel A. Kartna maaliline «Tänav» ja T. Muna rütmika joonega antud «Katused».

Õli- ning temperamaali on eksponeeritud suhteliselt vähe. Huvitavamad on T. Muna «Natüürmort alpi kanniga» ning V. Allsalu «Natüürmort kipspeaga».

Graafikast on köitvad V. Allsalu ekspressiivne, suurte pindadega lahendatud «Valgustatud tänav», T. Muna romantiline «Imandra järv» ja M. Sillavee asjalik «TRÜ autogaraaž». «Kalevipoja» juubeliaasta puhul valmis ringi liikmete ühistööna linoollõigete mapp, mis sisaldab 11 tööd.

Graafika väikevormides on hinnatavaid saavutusi V. Vinnil. Tema eksliibrised paistavad silma oma lakoonilisuse ning leidliku kompositsiooni poolest (Peep Puksi eksliibris jt.).

Ülikooli kunstirahva töötulemused on head. Kujutava kunsti kabinet on palju ära teinud.

M. KÄSPER

TEADUSESÕPRADELE

Teisipäeval, 17. aprillil alustab tööd XVII üliõpilaste teaduslik konverents. Teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval toimub töö sektsioonides. Kantakse ette ligi 150 teaduslikku tööd. Neljapäeval kell 19 toimub plenaaristung ja bankett konverentsist osavõtjatele TRÜ klubi-kohvikus.

Tuletame siinkohal meelde, et auhinnatöid võetakse vastu esmaspäeval kella 16—18 ÜTÜ nõukogus (õpperaamatukogu lugemissaalis, vasakpoolne uks).

ÜTÜ nõukogu

Täna kell 16 toimub ülikooli peahoones (aud. 3)
ASPIRANTIDE KOKKUTULEK.
Kavas ettekanded aspirantidelt:
1. **Põllumajanduse planeerimise matemaatilistest meetoditest — T. AKKEL.**
2. **Kvantitatiivsest keemilise reaktsioonivõime teooriast — A. TUULMETS.**
3. **Kaal ja kaalutus — A. KOPPEL.**
4. **Veenmise ja sunni osa võitluses kuritegevuse likvideerimise eest — A. PALTSER.**

INTERVJUU

Suunamine on lõppemas

Juba märtsikuus alustas tööd riiklik suunamiskomisjon. Möödunud nädalal said oma tulevase töökoha teada jällegi mitme osakonna diplomandid. Vestlesime sel puhul ülikooli kaadriosakonna juhataja sm. H. Liivikuga.

Kuidas on kulgenud suunamiskomisjoni töö tänavu?

Üldiselt ladusasti. Sel aastal saime riikliku plaani kätte juba veebruaris ja nii oli kursustel võimalik juba varem kokku leppida ning isegi töökohtadega tutvuda. Nüüd on suunamine põhiliselt lõppenud. 483 lõpetajast on töökohad teadmata ainult farmaatsiaosakonna diplomandidel, kes viibivad alles praktikal.

Kus võime tänavusi lõpetajaid tulevikus kohata?

Vabariigi igas linnas ja rajoonis. Peab ütlema, et nõudmisi oli igas osakonnas rohkem kui lõpetajaid. Seega oli valikuvõimalus kõigil olemas. Väljapoole vabariiki sõidavad keemikud Enno Mõttus ja Juhan Püvi. Nende töökohaks saab Sahhalini Geoloogiavalitsus.

Ja missugune on olnud diplomandide endi suhtumine?

Võib öelda, et üldine meeleolu on hea. Tavaliselt on lõpetajaid kõige vähem meelitanud saared. Tänavu aga valis kümmekond arsti heameelega töökoha Saaremaale. Muidugi üksikuid erandeid on. Nii keeldusid füüsik Oleg Zalkind ja eesti filoloog Viive Kajara hoopis töökohta vastu võtmast. Üldiselt on lõpetajad suhtunud oma kohusesse teadlikult.

Pildil:
Ajaloo-osakonna diplomandid enne ja pärast suunamist.

P. PUKSI foto

PROFESSOR

J. PIIPER 80-aastane

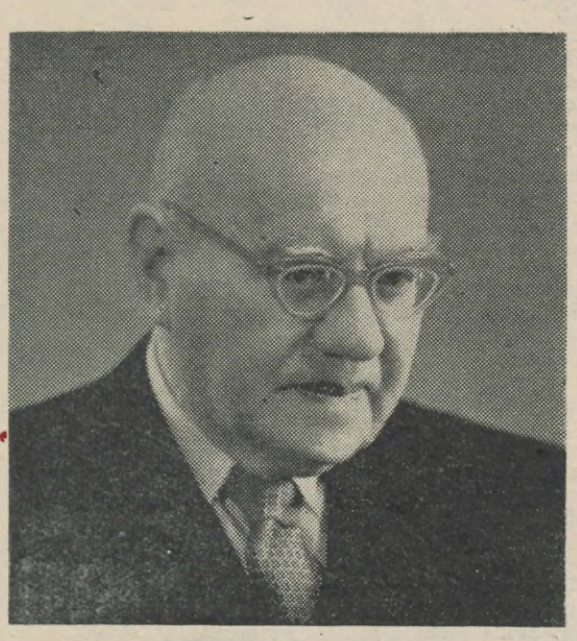

Ülikooli zooloogiakateedri endine professor, bioloogiadoktor, Eesti NSV teeneline teadlane Johannes Piiper sai eile kaheksakümne aastaseks.

Prof. J. Piiper on meie vanem elukutseline bioloog. Lõpetanud Peterburi ülikooli, asus ta 1913. aastal tööle Tallinna keskkoolides bioloogiliste ainete ja geograafia õpetajana. 1919. aasta sügisest alates kuni pensionile minekuni 1959. aastal, seega 40 aastat, töötas ta ülikooli õppejõuna.

Meie bioloogide pere tunneb prof. J. Piiperit kõigepealt kui head lektorit. Tema ülikooli-loengud ei olnud hallid, hingetud «ettekanded», vaid veendumusest ja entusiasmist kantud. Seega «nakatas» ta oma huvi ka kuulajatele ja mõjustas neid kasvatuslikult. Erialalisi loenguid on professor Piiper pidanud ka õpetajatele suvekursustel. Teaduse populariseerijana alustas ta tegevust juba üliõpilaspõlves ja seda on ta jätkanud kuni tänapäevani. Ka kirja teel on prof. Piiper zooloogia-alaseid teadmisi ja huvi edasi oma otseste õpilaste sekka ja laiematesse rahvahulkadesse kandnud. Tema 1910—1911. aastail ilmunud «Bioloogialised kirjad» on omaaegne meisterteos, millest praegusegi põlve teadlased, kes tahavad rahvale kirjutada, võiksid õppida. Ja kes meie noortest ei tunneks prof. Piiperi maalilisi ja sümfoonilisi «Pilte ja hääli kodumaa loodusest»! Rohkesti on neid, kes nende kaudu on innustuse saanud edaspidiseks töötamiseks meie looduse tundmaõppimisel ja uurimisel. Prof. Piiperi erialalistest töödest mainiksime veel kaheköitelist «Sissejuhatus üldzooloogiasse». Keskkoolidele on prof. Piiper kirjutanud zooloogia-alaseid õpikuid.

Teadusemaailm tunneb prof. Piiperit kui eriteadlast selgroo evolutsiooni küsimustes. Need avastused, mis ta sel alal on teinud, on tee leidnud mitmete maade võrdleva anatoomia õpikutesse ja käsiraamatutesse.

Kodumaa loodusesõbrad tunnevad prof. Piiperit kui ornitoloogi. Tänu tema väsimatule tegevusele on meil kujunenud arvukas ornitoloogide pere, ja ornitoloogia on saanud paljudele keskkooliõpilastelegi lemmikajaviiteks ja sissejuhatavaks tegevuseks bioloogia-alaste teaduste viljelemisel.

Kolleegidele on prof. Piiper olnud laialdaste teadmistega ja eruditsiooniga kaasvestlejaks, alati heasüdamlikuks, abivalmiks ja vastutulelikuks isiksuseks.

Kogu meie bioloogide perel on heameel oma patriarhi tema juubelisünnipäeva puhul tänutundes tervitada ja soovida talle rohkeid ja rõõmuküllaseid aastaid tema bioloogia-alaste uuringute ja kirjutiste jätkamiseks!

Prof. J. AUL

FESTIVALI EEL

TAGASI SOOMEST

Teisipäeva hommikul jõudsid koju ülikooli rahvakunstiansambli liikmed, kes viibisid Soomes NSV Liidu noorte sõprusdelegatsiooni koosseisus. Vestlesime ansambli liikme, geograafiaosakonna IV kursuse üliõpilase Malle Lootusega tema muljetest.

«Muljeid on palju ja häid. Saime juurde palju-palju sõpru. Kõikjal võeti meid väga südamlikult vastu.»

Kes peale ansambli kuulusid veel nõukogude noorte delegatsiooni?

Meie sõprusrongi kuulusid veel noored Kiievist, Zaporožjest, Moskvast ja teistest Nõukogudemaa linnadest.

Milline oli teie esinemise marsruut?

Meie ansambel alustas oma esinemist Kotkas. Olime veel Porvoos, Haminas, Karhulas. Kokku esinesime kümnel kontserdil. Viimased kolm päeva oli meie delegatsioon ühiselt Helsingis. Päevad olid väga tihedad, igal õhtul kohtumiskontsert mõne noorsoo-organisatsiooniga. Päeval külastasime mitmeid ettevõtteid ja kultuuriasutusi. Nii käisime kuulsas Helsingi portselanitehases «Arabia», Kotka puidutöötlemise tehases, mis on üks Soome suuremaid eraettevõtteid. Helsingis külastasime rahvamuuseumi.

Kas puutusite kokku ka Soome üliõpilastega?

Helsingis oli meil kohtumisõhtu üliõpilastega. Esinesime neile ka kontserdiga. Järgnenud vestlus oli elav ja mõteterohke. Neid üllatas meie stipendiumisüsteem. Kurtsid selle üle, et õpperaamatud ja kirjandus on hirmus kallid. Kui me nendega aadresse vahetasime, hämmastas neid, et paljudel meie hulgast on ühine aadress — Pälsoni tn. 23. Ja, ühiselamu on Soome üliõpilasele võrdlemisi võõras mõiste. See eelis saab osaks vaid vähestele.

Kuidas valmistuvad Soome noored festivaliks?

Festival on soomlaste hulgas väga populaarne. Ettevalmistusi juhib Soome Demokraatlik Noorsooliit, kes on ära teinud juba tõhusa töö. Mis eriti rõõmustab, on see, et meie sealviibimise ajal võttis Soome valitsus vastu otsuse osutada igakülgset kaasabi festivali organiseerimisele.

Täpselt 15 minutit pärast kuulutusel märgitud aega alustas konferansjee A. Kruusement kava. Et viimaseid tulijaid ära ei oodatud, maksid need kätte: esinejaid saatis peaaegu pidev jalgade müdin — hilinejad asusid kohtadele. Ent saal jäi hiirvaikseks, kui E. Pedraudse esitas Vaike aaria ooperist «Vikerlased» ja Rahmaninovi «Siin on hea». Õhtu ainus deklamaator M. Alet pani publiku I. Kolla «Nukratele hetkedele» kaasa elama.

Keskmisel tasemel olid esimese kursuse naisvõimlejate vabaharjutused. Oli tunda ebakindlust. Peaaegu sama võib öelda nii esimese kui ka neljanda kursuse naisansambli ja instrumentaaltrio kohta.

Pantomiim «Hambaarsti juures» kutsus esile üksikuid naerupurskeid, kunstiliselt oli ta üpris keskpärane. Nõrgem oli omaloominguline dialoog «Eksam». Tunnustavalt

tuleb märkida E. Pau ja T. Mannovi klaverisaadet. Üsna tubli oli ka kolmanda ja neljanda kursuse naisrahvatantsurühm. Neljast eesti rahvatantsust õnnestus paremini kava lõpunumber «Kudumine».

Nüüd veel mõned arvud: poolteise tunni jooksul esitati 10 laulu, 4 rahvatantsu, 2 deklamatsiooni, 4 instrumentaalpala, 1 pantomiim, 1 dialoog ja 1 vabaharjutus. Laval polnud ühtki meestegelast (kui välja arvata fotograaf).

T. VITSUR

KARIKAD ÜLIKOOLI

Möödunud nädalal lõppesid Tartu linna 1962. a. karikavõistlused võrkpallis. Mängud toimusid kaheringilistena.

Naiste turniiril, kus võtsid osa TRÜ, EPA ja «Dünamo», omandas karika kindlalt esinenud TRÜ naiskond. «Dünamot» võideti 3:0 ja 3:0; EPA-t esimeses mängus 3:0, teises mängus tuli aga vastu võtta napp kaotus 2:3. Teiseks tuli EPA, võites «Dünamo» 3:2 ja 3:0. Kolmas oli «Dünamo» naiskond.

Hoopis tasavägisemalt kulgesid meeste mängud. Ka siin näitasid TRÜ üliõpilased end kõige paremast küljest, võites kõik mängud. EPA alistati 3:2 ja 3:1 ning Aparaaditehas 3:3 ja 3:2. Teiseks platseerus EPA ja kolmandaks Aparaaditehase meeskond.

Karikad läksid seega järjekordselt TRÜ võistkondadele.

H. TIISLÄR

MEISTRID MAADLUSMATILT

Eesti NSV kõrgemate koolide finaalvõistlustel Tallinnas esinesid edukalt TRÜ maadlejad. Kuigi algul lootsime võita esikohta klassikalises maadluses, tuli meil leppida hoopis karikaga vabamaadluses. Põhikonkurendi vabamaadluses — TPI — võitsime punktide vahekorraga 16:13. Võites hiljem ka EPA maadlejaid 16:11, tulime kindlalt esikohale. Matšid olid tasavägised, ainult R. Koha ja A. Kask võitsid kindlalt, Kahju, et TPI võistkonnas puudusid vabariigi koondvõistkonna liikmed A. Krugljak ja J. Laasberg, siis oleks võistluspinge olnud veelgi tugevam.

Klassikalises maadluses jäime teiseks. Kui kaks nädalat enne seda Tartus G. Lurichi tsoonturniiril olime EPA võimlejatest tunduvalt üle, siis seekord esikohta otsustavas matškohtumises kaotasime punktide järgi 20:12. Kolmandaks jäänud TPI klassikalised maadlejad võitsime 16:13. Meistersportlased A. Kask ja H. Toots olid ka nüüd parimad.

Kahe nädala pärast toimub Riias tsooniturniir kuue liiduvabariigi tugevamate üliõpilasvõistkondade vahel. Loodame, et meie vabamaadlejad kaitsevad seal edukalt vabariigi au ning kindlustavad kahe parema hulka tulekuga sõidupileti Tbilisis toimuvatele NSV Liidu üliõpilasmängudele.

U. HALLING

EELOLEVAL PÜHAPÄEVAL

kella 12—20 on võimalik ülikooli klubis tutvuda rahvakunstiansambli Soome-reisi suveniiride ja kingitustega. Samas jagatakse ka matkamuljeid.

AJALOO-KEELETEADUSKONNAS

Lõppkontserdiga jõudsid esimestena kuulajate — nägijate ette Ajaloo-Keeleteaduskonna isetegevuslased.

Erilist heameelt valmistas omaloomingu rohkus. Eesti filoloog K. Kurg esitas luuletuse «Kevad», P.-E. Rummo aga «Tee läbi aleviku». Senini prosaistina tuntud Ü. Tuuliku poeemi «Elu» kandis ilmekalt ette M. Viiding. M. Vaga ei suutnud aga välja tuua põhimist J. Tuuliku proosapalast «Kahekõne».

Kontserdi sõnaline osa oli siiski suhteliselt tugev. Hea ja vaba esinemise poolest paistis silma K. Vende.

Tubli aplausi pälvis katkend J. Smuuli «Muhulaste imelikest juhtumustest...» Endel Koppeli esituses. Tuleb kiita: küllalt pikk pala esitati peast.

Lääne filoloogide kõnekoor mõjus uudsena. Tasub edaspidigi katsetada.

Ülejäänud osa kontserdist oli nõrgem. Eesti filoloogide (pildil ülal) esitatud rahvatantsud ei küündinud üle keskmise. Tantsijad ei pidanud kinni saatest ja miimikast jäi puudu. Lõppkontserdi tasemele ei ulatanud ka H. Langmetsa omaloominguline tants. On vaja hoopis rohkem oskusi ja tööd, et luua midagi idamaist.

Klaveril esinesid L. Seppel ja M.-A. Palm. Esimene (all paremal) mängis Tšaikovski «Oktoobri», M. Palmile (all vasakul) oli Mozart raskevõitu.

Kontserdi suuremaks miinuseks oli halb saade. Kuulajad ja žürii hindasid maksimumiga eesti filoloogide naistertsetti, kes esitas taani laulu «Tornikell». M. Tuhkanen, L. Veskis ja S. Ong laulsid puhtalt. Kahju, et repertuaaris polnud rohkem esitusküpseid palasid. Esitatugi eest tuleb tänada — see oli tehtud puhtast entusiasmist... klubil pole ju ansamblite juhendajat.

Kontserdil oli voorusi, oli ka puudusi. Suuremat osa kavast kandsid oma õlgadel eesti ja lääne filoloogid. Ajaloolased olid vähemalt esindatudki. Aga kuhu jäid vene filoloogid?!!

Lõpliku hinnangu anname siis, kui ka teised teaduskonnad on oma lõppkontserdid andnud.

A. NURME tekst, P. PUKSI fotod

ÜKS *õhtupoolik kohvikus*

Ülikooli parteikomitee ja pedagoogikakateedri initsiatiivil korraldati möödunud nädala teisipäeval ülikooli kohviku kaminasaalis pedagoogikutseks valmistuvate üliõpilaste kohtumisõhtu grupi vabariigi eesrindlike õpetajatega.

Kõlab nagu veidi kuivalt, kas pole? Meis pesitsevad skepsisetondid liigutavad muiates katsesarvi. Kuid need kohvikukülastajad, kes kaminasaali suletud eesriiete vahelt tulevaid kollektiivseid naerurõkatusi kuulsid, ei osanud oletadagi seal toimuva ürituse niisugust nimetust. Koduses õhkkonnas peeti sisukaid kõnesid, diskuteeriti elavalt.

Ülikoolis on päevakorral lisaspetsiaalsuste õpetamise probleem. Meie külalised leidsid, et lisaspetsiaalsus on noorele õpetajale väga ja väga tarvilik. Ehk aitab see arvamus ka meil seisukohta võtta. Austatud on rahva seas see õpetaja, kes igal alal lööb käed külge: ühiskondlikus töös, isetegevuses.

Veel palju häid nõuandeid anti algajatele. Võimalikult rohkem inimlikkust igapäevases koolitöös, ilma ehmunud, pingutatud kramplikkuseta, noriva pedantsuseta, väikluseta. Ärgem muutugem kuivaks dotseerijaks, olgem eelkõige inimesed. Saime ka teada, mida tähendas olla õpetaja kodanlikus Eestis. Raske oli tööd leida, sageli kandideeris ühele kohale kümneid inimesi. Humoristlike lugude kaudu kuuldi õpetajate «laatadest», kus vallaisad oma vallale õpetajaid kauplesid, koolimajast, mida noor koolmeister algul kühniks pidas, ja paljust muust. Kohtumisõhtust võtsid osa direktorid, õppealajuhatajad ja õpetajad vabariigi eri kohtadest: H. Einer Abjast, E. Vahersalu Tapalt, A. Kuslap Vaekülast, A. Vaide Märjamaalt, J. Kuusman Paidest ja E. Oja Viljandist. Ühises teelauas kuuldi palju kasulikku ja õhtupoolik veedeti huvitavalt.

K. OGA

ARSTITEADUSKONNAS

ASUTATI AUTO-MOTOKLUBI

Klubi avakoosolekul tutvustas auto-motoklubi juhataja A. Pilt mootorispordientusiastidele võimalusi ja kavatsusi.

Klubi liikmeks registreerib tööpäeviti ülikooli autogaraaži ülem. reedeti aga kella 17—19 sm. A. Pilt auto-motokabinetis (keemiahoone keldris).

A. TUBA

SUUSAHUVILISTELE!

Kehakultuuriosakonna suusaspordi ning kehalise kasvatuse ja spordi kateedrid tänavad kõiki ülikooli kollektiivi liikmeid, kes tänavu suusatamisvõistlustel ise kaasa lõid või selleks oma lahket abi osutasid.

Et päike käib kõrges kaares ja lumi silmanähtavalt taganeb, palutakse ülikooli suusabaasidest saadud suusavarustus tagastada hiljemalt 18. aprilliks.

1. aprillil KAOTATUD vene filoloogia osakonna üliõpilaste isetegevus- ja omaloomingu olümpiaadi PROGRAMM KOOS ESINEJATEGA. Ausal leidjal palutakse teatada vaevatasu eest vene keele ja kirjanduse osakonna komsomolibüroo kultuuritöö eest vastutajale liikmele Tiiu Praksile.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3533. MB 02959

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 20. APRILLIL 1962

Nr. 12(517) XV aastakäik

ISETEGEVUSE OLÜMPIAAD

Neljapäeval tõi Ajaloo-Keeleteaduskonna näitering lavale L. Zorini näidendi «Kuni on veel aeg». Vaheaeg. Marina osa on haaranud jääqitult Merike Saluraidi mõtted.

Ü. PUUSEPA foto

KÕIK suvetöödele!

nii otsustas ülikooli komsomoliorganisatsiooni X konverents.

See hea algatus leiab meie noorte hulgas iga aastaga järjest suuremat poolehoidu. Kõik meie üliõpilased näevad suvetöödes oma puhkuse olulist osa. See on puhkus, mida me veedame koos ülikoolikaaslastega, tehes tööd seal, kus meid kõige rohkem on vaja. On ju füüsiline töö meeldivaks vahelduseks pärast raskeid eksamisessioone.

Millised on siis komsomoli löökehitused tänavu? Tähtsaimaks on kindlasti Balti soojuselektrijaam, kuhu vajatakse kummassegi vahetusse 200 inimest. Meie komsomoliorganisatsiooni ülesandeks on kindlustada töökätega kõigepealt see suur ehitus. Edasi tulevad väiksemad objektid:

1) ülikooli ühiselamu kahes vahetuses á 50 inimest, 2) Sirgala karjäär 25 inimest, 3) Viijandi maaparandusjaam 25 + 25 inimest, 4) Tori sovhoos 25 + 25 inimest, 5) spordiehitused (komplekteeritakse kehakultuuriosakonna üliõpilastest) 50 + 50 inimest.

Peale malnitute tuleb arvesse veel rida kolhoose ja sovhoose. Praegu ei ole veel teada, kus vajatakse meie abi. See küsimus selgub mai algul, kui on laekunud juba avaldused ja komsomolikomitee saab teada suvetöödele siirdujate arvu.

Et sellel aastal on objektidele suunduvad rühmad väikesed — 25-liikmelised, siis on soovitav avaldused esitada kursuste kaupa. Siis on töö organiseerimine kohapeal lihtsam.

Neil üliõpilastel, kelle suvevaheaeg kestab ainult kuus nädalat, on suvetööde pikkuseks kaks nädalat.

Esimene vahetus on 3. juulist kuni 31. juulini, teine 1. augustist 28. augustini. Esimesed avaldused on komsomolikomiteesse juba saabunud.

Meil on olemas head poliitiliste ja massilliste kultuuriürituste korraldamise traditsioonid möödunud suvest Sirgalas, Audrus, Narvas, Kundas. Need peavad veelgi süvenema, et võiksime edukalt tälta vastutusrikkaid ülesandeid partei poliitika selgitamisel rahvale. Komsomoligrupid peavad seadma oma eesmärgiks laialdase loengulise töö. Ühtlasi tuleks kohtadel organiseerida isetegevuskontserte ja puhkeõhtuid. Selleks aga, et suvel kõigega edukalt toime tulla, peame ettevalmistusi alustama juba nüüd. Suvistest töödest kõige paremini osavõtnud gruppe autasustatakse preemia-ekskursioonidega, aukirjadega.

M. TITMA

RSK ja КИД

MEIE ÜLIKOOLI Rahvaste Sõpruse Klubi komitee liikmed kohtusid mõni aeg tagasi oma kolleegidega Leningradi Ülikoolist. Meie jutuajamine toimus Leningradi Ülikooli komsomolikomitees ja meiega vestles Rahvusvahelise Sõpruse Klubi (КИД) aktivist Roman Bogdanov.

ET LENINGRADLASTE KLUBI on tegutsenud juba 1958. aastast alates, siis on neil seljataga palju tööd ja on võimalik jagada rohkesti kogemusi. Esialgu olid nende klubil samasugused eesmärgid kui meilgi — korraldada kohtumisi inimestega, kes jagavad oma isiklikke muljeid reisidelt ja turismimatkadelt teistesse maadesse, korraldada kohtumisi üliõpilastega jne. Hiljem nende töö mitmekesistus: komsomoli linnakomitee ja ka turismibüroo saatsid neile terveid rühmi turiste, peamiselt noori, keda nad tutvustasid oma linna vaatamisväärsustega. Nagu sm. Bogdanov ise ütleb, oli neil vahepeal nii palju tööd, et üliõpilased sellele vastugi ei pidanud — vähemalt ülepäeviti oli vaja delegatsioone vastu võtta.

NÜÜD TAHAB Rahvusvahelise Sõpruse Klubi anda oma tööle rohkem klubilist iseloomu. Kavatsus on korraldada kohtumisi ja vaidlusõhtuid turismiekskursioonide asemel. Kohvitassi taga kohtutakse välismaa noortega kohvikus «Дружба». Seal toimuvad tihti ägedad vaidlused, korraldatakse pressikonverentse, kus nõukogude noored kaitsevad oma poliitilisi veendumusi, vastavad neile esitatud küsimustele ja saavad teada palju huvitavat elu kohta välismaal.

KLUBI LIIKMETE arv ei ole piiratud. Klubi tuumikusse kuulub paarkümmend aktiivset üliõpilast, kuid kohtumistest ja õhtutest võivad osa võtta kõik ülikooli üliõpilased. Iga üliõpilane võib minna kohtumistele kohvikus «Дружба», võib vaielda ja arutada aktuaalseid päevaprobleeme, sest just isiklik kontakt aitab palju kaasa sellele, et meie inimesi ja meie elu mõistetaks välismaal paremini.

Siiamaani olid nende klubi juhatuses ainult nõukogude üliõpilased. Nüüd aga on juhtivas tuumikus kõigi Leningradi Ülikoolis õppivate välismaa üliõpilaste esindajad. Leningradi Ülikoolis õpib 500 välismaa üliõpilast nii rahvademokraatiamaadest kui ka kapitalistlikest riikidest.

TRÜ Rahvaste Sõpruse Klubi ja Leningradi Ülikooli Rahvusvahelise Sõpruse Klubi eesmärgid ja töö suund on ühised ja meil on nendelt palju õppida. Meie Leningradi sõbrad olid väga abivalmid ja on nõus meid ka tulevikus aitama.

I. KAASIK

KEEMIAHOONE

TEISIPÄEVA ÕHTUL

kogunesid kohviku kaminasaali Ülikooli kunstisõbrad iga-aastasele traditsioonilisele kohtumisele Tartu kunstnikega, kelle tööd on kunstinädala puhul sealsamas välja pandud. Sooje tervitussõnu öeldi nii kunstnike kui ka üliõpilaste poolt. Anti kätte diplomid üleliidulisest isetegevuslike kunstnike tööde näitusest osavõtnud üliõpilastele T. Munale, J. Kangilaskile, A. Kartnale, M. Ellerile.

E. UUS

ÜLIKOOLI ŽURNALISTIKARINGIS

oli järjekordne koosolek. Publitsistika teooria küsimustest Varssavi Ülikooli žurnalistikateaduskonna publitsistikaseminari materjalide alusel kõneles diplomand Valdur Rebane. Tõnu Ots rääkis uutest joontest tänapäeva žurnalistikas. Pärast ettekandeid puhkes aruteiu mitmesuguste ajakirjandusprobleemide üle.

E. MELBER

Ajalehe tänase numbriga on tellijate ja sisseastujate jaoks kaasas vastuvõtule pühendatud 4-leheküljeline lisa. Sellega on võimalik tutvuda komsomolikomitees ja õppeosakonnas.

V. I. Lenin koolist ja haridusest

VIIMASTE AASTATE JOOKSUL on kogu meie noorsugu erutavaks küsimuseks olnud hariduse ümberkorraldamine. Seda peegeldavad elavad diskussioonid nii noorte koosolekutel kui ka ajakirjanduse veergudel.

See pole juhuslikuks nähtuseks meie kommunismi ehitavas ühiskonnas. Ajaloo pöördelistel momentidel, mil tekivad sügavad muutused ühiskonna majanduselus, kutsuvad need esile omakorda muutused pealisehituse sfääris. Sellega ongi seletatav käesoleval etapil Kommunistliku Partei, valitsuse ja kogu meie rahva eriline tähelepanu haridusküsimustele.

VENEMAA KOMMUNISTLIKU NOORSOOÜHINGU III KONGRESSI DELEGAADID olid üllatunud, kui V. I. Lenin esines kongressil kõnega noorsoo õpetamise ja kommunistliku kasvatuse küsimustest.

Kõik olid oodanud kärsitusega seda esinemist, kuid olid juba ette arvanud, et proletariaadi juht analüüsib oma kõnes nõukogude rahva ees seisvaid ülesandeid võitluses majandusliku laosega, võitlust kodusõjarinnetel või Nõukogude riigile kontrrevolutsioonilise kallaletungi ohu küsimust. Oli ju nende küsimuste lahendamine tol perioodil nõukogude rahvale elulise ja esmajärgulise tähtsusega.

Kuid V. I. Lenin rääkis hoopis õppimisest.

Kuivõrd tähtsaks pidas Lenin noorsoo õpetamise ja kasvatamise küsimusi tol Nõukogude riigile nii raskel perioodil ja üldse — see oligi kongressi delegaatide hämmelduse põhjuseks.

Selles kõnes ja reas artiklites on V. I. Lenin lahendanud marksistlikult nii õpetamise, õppimise kui ka kommunistliku kasvatamise küsimused.

Vaadelgem üheskoos lähidalt, millisena nägi Vladimir Iljitš Lenin uue haridussüsteemi sisu.

Erilise selgusega formuleeris V. I. Lenin õpetamise eesmärgi nõukogude koolis. Ta näitas, et kool kõigi teiste kasvatusasutuste hulgas peab jäägitult teenindama kommunismi, inimkonna poolt kõige ihaldatuma ühiskonna ülesehitamise huve.

KUIDAS NEID EESMÄRKE LAHENDADA? KUIDAS ÕPPIDA KOMMUNISMI EHITAMA? MIDA ÕPPIDA?

Need ongi küsimused, millede õigest lahendusest oleneb noore põlvkonna osa kommunismi ehitamisel. Need on ka küsimused, mis erutavad sügavalt kommunistliku ühiskonna iga tulevast liiget — iga nõukogude noort.

Vladimir Iljitš Lenin on neile küsimustele teaduslikult põhjendatud vastused andnud. Kommunistliku Noorsooühingu III kongressi tribüünilt ütles ta 1920. a.:

«Teie ülesanne on üles ehitada, ja te suudate selle lahendada ainult siis, kui olete omandanud kõik nüüdisaegsed teadmised, kui oskate muuta kommunismi päheõpitud valmis valemeist, nõuandeist, retseptidest, ettekirjutustest ja programmidest selleks elavaks jõuks, mis ühendab teie olsest tööd, kui oskate muuta kommunismi oma praktilise töö juhendiks.»

Aga see ongi ju nõue kogu oma tegevuse, töö tihedaks sidumiseks praktilise eluga. See on nõue osata igal antud kommunismi ülesehitamise etapil diferentseerida just need küsimused, mis vajavad kõige pakilisemat lahendamist.

Ja kui ettenägelikult kõlab V. I. Lenini nõue teoreetiliste teadmiste õpetamist siduda praktikaga, tootva tööga! Veel enam, V. I. Lenin on põhjendanud ka õpetamise tootva tööga seostamise laial polütehnilisel baasil. See tähendab õpilastele kõigi peamiste tootmisharude tutvustamist nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt.

Juba oma revolutsioonilise tegevuse algperioodil kirjutas V. I. Lenin, et ei saa tulevase ühiskonna ideaali kujutleda ilma noorsoo õppimist tootva tööga ühendamata; ei õppimist ja haridust ilma tootva tööta ega tootvat tööd ilma paralleelse õppimise ja hariduseta.

Samas aga kriipsutab V. I. Lenin alla tähtsat marksistlikku seisukohta, et õpetamise sidumine tootva tööga ei ole ainult ühiskondliku tootmise tõstmise meetodeid, vaid on ka ainukeseks igakülgselt arenenud inimese kasvatamise meetodiks.

Ja tõesti. Meie kooli üha tihedam seostumine eluga annab tõepoolest intelligentseid, sügavate ja mitmekülgsete teadmistega kommunismiehitajaid.

MÕNEAASTASED KOGEMUSED uue koolisüsteemi ellurakendamisel on juba küllaldased, et tõestada leninlike seisukohtade õigsust. Kõigis meie vabariigi koolides, kus on üle mindud uuele koolisüsteemile ja kus seda ellu rakendatakse vastavalt marksistlik-leninlikele põhimõtetele, on tulemused silmatorkavad: paraneb õppeedukus, kasvab uus töössesuhtumine, paraneb õpilaste moraalne ja esteetiline pale. Omandatud teadmised kujunevad oskusteks ja veendumusteks kommunismi ülesehitustöö praktilises käigus. Leninlike põhimõtete ellurakendamise tulemuseks on uue, igakülgselt arenenud kommunismiehitajate põlvkonna sirgumine.

S. LEPIK

TÄNUAVALDUS

TRÜ rektorile saabus kiri Ungari Rahvavabariigi L. Kossuthi nimelise Ülikooli rektor B. Sulánilt. Kirjas tänatakse õnnitluste eest Ungari vabastamise 17. aastapäeva puhul.

Töötaažiga?—Jaa!

Tänavustel Õigusteaduskonna lõpetajatel on tulevased töökohad juba teada. Juristide seas, kellele diplom on veel vaid paari kuu küsimus, valitseb isevärki meeleolu. Kuhu ja kellena, need polegi vahest praegu kõige tähtsamad küsimused. Viis aastat on ülikoolis käidud, kursus kursuse järel nagu mööda treppi sammutud ja nüüd peab igamees astuma oma kohale elus, olema väljas iseenda eest. Kuidagi heameel on ja natuke kurb ka. Imelik tunne!

Praegusel viiendal kursusel on peamiselt otse koolipingist ülikooli tulnud noored. Viis aastat tagasi oli Malle Viirsalul nende kui konkurentide ees sügav aukartus. Tulevad otse küpsuseksamitelt — pead äsjaõpitud tarkusi maast laeni täis tuubitud. Võistle siis nendega! Oleks ikka pidanud rohkem õppima, aga viimased päevad kadusid ka veel käest... Oli rajooni kommunistlike noorte kokkutulek, just enne eksameid, ja komsomolikomitee töötajail on sel puhul ikka käed-jalad tööd täis.

Jah, sisseastumiseksamite ajal oli raske. Niisugune tunne nagu siis, kui veel koolilaps olid. Ometi oled juba teisigi õpetanud. Põlva rajooni ühes neljaklassilises koolis õpetas Malle pisipoistele ja -tüdrukutele kirjutamist ja lugemist, arvutamist ja laulmistki. Edasi usaldati talle aga kogu rajooni pioneeritöö organiseerimine.

Tööd jätkus. Vajalikku ja huvitavat tööd. Päevad kadusid käest imeruttu. Ometigi hakkas tüdruku hinges midagi kripeldama: kas töö lastega on mu õige kutsumus? Ja mis saab edasi? Kahtlused panid otsima. Otsima omaenese ainuõiget teed.

Nüüd, tänavu kevadel, lõpetab Malle Viirsalu Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna. Kuu aega on veel jäänud diplomitööde esitamiseni. Vanemõpetaja sm. Ringi juhendamisel uurib Malle arbitraažiprotsessi küsimusi.

Viis aastat ülikoolis. Siin on, mida meenutada. Esimeselt kursuselt on Mallele meelde jäänud kõige eredamalt hirm. Hirm eksamite ees nii augustis kui ka talvisel eksamisessioonil. Eksamitel ei hinnatud aga ainult neid teadmisi, mis koolipingil kogutud. Ja hirm kadus. Tuli õppida, palju õppida. Kõige raskem oli III kursusel. Viis erialaeksamit korraga, sealhulgas tsiviil- ja haldusõigus. Ainult juristid mõistavad, mida see tähendab. Malle Viirsalu oli siis juba kursuse tugevamate hulgas.

Väikest tragi tüdrukut jätkub kõikjale. Käis kursusekaaslastega esimesel suvel uudismaal. Järgmisi aastaid tähistavad Tartu ehitusobjektid ja Kunda, tänavust suve sirged kraavid Ruhnu põldude vahel. Rõõmsad ja toredad päevad, mida kogu kursus heameelega meenutab.

Kuidas aga aitas tulevast juristi töö pedagoogina? Malle toanaaber Ly kinnitab, et igale juristile on pedagoogiline eelharidus ilmtingimata vajalik. Kui mitte ilmtingimata, siis väga vajalik ikkagi. Ei saa ju ükski uurija töötada ilma psühholoogiat tundmata, sealhulgas lapse psühholoogiat. Aga Malle ju ei kavatse saada uurijaks, vaid hoopis juriskonsuldiks. Ly ei anna järele: töötada enne ülikooli tulekut — see ei tule iialgi kahjuks. Ainult kasuks.

Jah, ilmselt. Miks muidu on Malle Viirsalu oma kursuse paremaid lõpetajaid? Oma teadmiste, kohusetundliku ja tõsise töössesuhtumise poolest on raske leida võrdseid ka Peeter Randmäele, Heldur Saarsoole, Arno Tarikule. Kõik nad on ülikooli tulnud pärast mõneaastast töötamist.

Ü. PUUSEP

Pika tee algul

Aprilli esimestel päevadel ei olnud kevad ülikooli staadionil veel täievõimuline peremees. Õhtupoolikul kiskus pilve ja õhus hõljus rõskust. Ent noorus ei mallanud enam kitsukeses võimlas püsida. Ketas vihises üle porise väljaku ja kogu ringrajal lippasid väledad jalad.

Ühe ringi teise järel jättis saepurusel rajal seljataha tumesinises dressis noormees. Tema näole nõrgus higipiisku.

Olin Olev Luhaveert tähele pannud juba mõnda aega. Tõsi küll, teises kohas ja muus tegevuses. Mitu tundi kulutab ta oma päevast istumisele Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogus. Siis püsivad ta ees laual inglise keele sõnaraamat ja kirjandusteos. Sulg aga märgib vihikusse sõnu.

Astun jooksurajalt lahkunud Olevi juurde. Alustame juttu.

«Teen peamiselt 800 meetri jooksu. Armees jõudsin esimese järguni».

Aasta tagasi oli Olev Luhaveer tehases «Norma» transporditööline. Õhtuti ruttas ta jooksma või keeltekooli.

«Viis aastat on keskkooli lõpetamisest möödas. Ilma keeltekooli abita poleks ma ülikooli sisse pääsenud. Mitmed teisedki meie kursuselt õpisid sel moel väljendusoskust juurde.»

Esimese kursuse inglise filoloogide 30-liikmeline komsomoligrupp, kus on kõigest kolm noormeest, usaldas Olev Luhaveerele spordiorganisaatori ülesanded. Eriti palju pole ühiselt ära tehtud, kuid paar suusamatka Elva lähistel õnnestusid hästi.

«Pärast eksameid tahame minna Lõuna-Eestisse jalgsimatkale. Kaasa tulevad peaaegu kõik.»

Eesmärgiks on täita NSV Liidu turisti märgi nõuded. Mis veel toredam — kuhjaga koguneb juurde reipust ja jõudu.

Sageli olen näinud Olevi kursusekaaslasi. Mulle paistab, et raamatukogus on neid suhteliselt rohkem kui teiste kursuste üliõpilasi. Ja ikka on nad usinasti sõnastike kallal ametis.

Vestlesin grupiorganisaator Ede Kolgaga päev pärast seda, kui ta oli käinud oma kodukohas, Tallinnas.

Vana kombe kohaselt võttis Ede seekordki jalge alla tee endisesse töökohta — kondiitrivabrikusse «Uus Kalev». Sealses peres viibis ta enne ülikooli tulekut paar aastat, kuulus kommunistliku töö brigaadi, valmistas šokolaadi. Juba seal oli ta komsomoligrupi organisaator.

Magusate suupistete meistrid pärisid palju. Kuidas suurkoolis elatakse ja mida Ede ise teeb? Kas keeleõppimine laabub?

Külaline, kelle kollektiiv oli alles mullu suvel heade soovidega Tartu saatnud, vastas. Jutustas sellestki, et ka nemad, verivärsked tudengid, õpivad elama ja töötama kommunistlikult. Algatuse tegid sügisel kolmanda kursuse kehakultuurlased. Inglise filoloogid järgnesid teisena ülikoolis.

«Uisapäisa ei tahtnud tormata. Kohustused arutasime igakanti läbi,» lausus Ede.

Kõige tähtsam on õppida kommunistlikku ellusuhtumist. «Meile, pedagoogidele, on see eriti tähtis, sest meist saavad uue ühiskonna inimeste kasvatajad,» ütles kommunist Linda Jaaska kaaslaste nimel ülikooli X komsomolikonverentsil.

Kommunistlik töössesuhtumine. Kas otsustame selle üle üksnes nõuete täitmise põhjal? | Ei. See peab ilmnema iga päev, iga hetk.

Inglise filoloogid näevad seda kõigepealt eriala sügavas tundmaõppimises. Nad ei pea vaevaks tundide kaupa kummarduda sõnaraamatute kohale. Iga nädal peavad nad lugema paarkümmend lehekülge ingliskeelset teksti. Ja kuigi vabu minuteid on vähevõitu, loevad nad r o h k e m.

Leili Hellenurm õpetas aasta inglise keelt Vasalemma Keskkooli viiendas ja kuuendas klassis. Õpetajat oli vaja ja amet usaldati äsja küpsustunnistuse saanud tütarlapsele. Ta oleks ehk praegugi võinud kodukohas töötada, aga tundis ise, et keeleoskus jäi veel napiks. Kes teab, võib-olla Leili Hellenurm läheb mõne aasta pärast tagasi Vasalemma, siis aga juba märksa vilunuma ja targema pedagoogina.

Ivi Kivikingu, Pilvi Koigi ja Tiiu Kurissoo tutvus kestab ligi neli aastat. Nad ei lõpetanud küll üht ja sama keskkooli, vaid töötasid koos Tallinna Farmatseutilises Tehases. Nad mõtlesid, millisel alal edasi õppida. Esialgu ahvatles keemia tuhande ime maailm. Lõpuks võitis inglise keel.

Pärast pikemat vaheaega komistab õppuri jalg mõnegi kivi ja kännu taha. Üht-teist oli unustanud ka Ivi Kivikink. Talle tuli appi Viljandi keskkoolist saabunud Reet Juttus. Üheskoos läheb hõlpsamini.

Professor Aleksandrovi mõtteid lugesid kursusel kõik. Ka neis, inglise filoloogides elab otsiv rahutus. See lööb välja vaidlustes, mis puhkevad loengute vaheaegadel või vagunis, kui kümmekond tütarlast sõidavad õhtuti Peedule, kus nad praegu elavad.

Tiit Maasik, sõdurikarastuse saanud noormees, ütles esimesena:

«Peaksime juba nüüd mõnikord käima koolis tundides. Näeksime, kuidas õpetajad töötavad. Siis ei ole kool meile võõraks kohaks, kui kord sinna tööle läheme.»

Tiit Maasiku sõnu toetavad kõik. Olen seni kõnelnud õppimisest ja erialast. Kuid elu oleks ääretult kitsas, kui selles ei peituks midagi peale paksude sõnaraamatute.

September möödus inglise filoloogidel Valga rajooni Tõrva sovhoosis. Põldudel õpiti üksteist tundma, võib-olla isegi üksikasjalikumalt kui mitme hilisema kuu vältel, mil sõnaraamatud jätsid pikemaks jutuks vähe aega. Sovhoosi kommunistlike noortega oli sõprusõhtu.

Ühel päeval sõitsid Liia Maivel, Mare Rebas ja Olev Luhaveer rajoonikeskusse. ELKNÜ Valga Rajoonikomitee büroolt väljusid nad kommunistlike noortena. Sügispäikeses kümblev | väike rajoonilinn oli kuidagi uudsem ja avaram.

Kuu hiljem võeti ülikoolis komsomoli Silvia Arst, Reet Juttus ja Ene Kreek.

Tõrva sovhoos ja sealsed noored ei lähe meelest. Tütarlapsed õppisid laule ja tantse. Sõidame külla!

Takistusi aga veeres sealt, kust ei teatud oodata. Esimesel korral vastati sovhobsist, et autot ei ole või-

(Järg lk-l 4.)

Kroonika

TEISIPÄEV, 10. APRILL

● **TRÜ parteikomitee istungil arutati ülikooli ametiühingu klubi tööd. Märgiti ära klubi suurt osa isetegevustöö parandamisel ülikoolis. Siiski pole klubi veel muutunud uheks kasvatustöö keskuseks ülikoolis. Esitati rida ettepanekuid töö parandamiseks. Otsustati kiires korras hakata rajama klubi suveaeda ühiskondlike jõududega.**

● **V. Kingissepa tänava suures võimlas toimusid TRÜ esivõistlused rühmvõimlemises. Võistles 25 võistkonda 150 osavõtjaga. Konstantsiku kavaga grupis võitis esikoha Matemaatika-füüsikateaduskonna esimese kursuse I võistkond. Teises grupis võistlejad esitasid peale kohustusliku kava ka vabakava. Siin tuli esimeseks võistkond koosseisus M. Võsu, M. Helenurm, M. Pastuhhova, R. Soonets, T. Sargma ja D. Sarapuu. Suurima punktide arvu saavutas võistlustel Arstiteaduskonna III—IV kursus, järgnesid Matemaatika-Füüsikateaduskond ja Arstiteaduskonna I—II kursus.**

Naistevoimlemise osakond on ülikoolis üks populaarsemaid. Käesoleval aastal kuulub naistevoimlemise osakonda 370 üliõpilast.

● **Ülikooli bioloogiaosakonna üliõpilased kohtusid akadeemik Habermanniga. Üheskoos arutati bioloogia saavutusi tänapäeval, tulevikuperspektiive, vaieldi elu pikendamise probleemide üle.**

KOLMAPÄEV, 11. APRILL

● **Vene filoloogia osakonna IV kursuse üliõpilased Kaie Lumera ja Urve Vahter esinesid Pihkva Pedagoogilise Instituudi ÜTÜ konverentsil. Sealsed teadlased koostavad oblasti dialektilist sõnastikku, üliõpilased aitavad murdematerjali koguda ja liigitada. K. Lumera «Ranvaasaronoomia-alasest sõnavarast» ja U. Vahteri «Rahvaõivastusalasest sõnavarast» rikastasid kataloogi, nende tööd võeti elavalt vastu, anti head nõu. Lepiti kokku, et Tartust läheb koim dialektoloogi Pihkva oblastisse praktikale, sealt tuleb koim üliõpilast Eestisse Peipsi-äärseid murdeid uurima.**

Propagandist

Kuidas töötavad meie kollektiivi liikmed väljaspool ülikooli? Kuidas nad viivad oma teadmisi ja veendumusi hulkadesse?

Külastasin hiljuti RT «Vanemuine» töötajate poliitringi õppust, kus arutati meid kõiki erutavat sõja ja rahu küsimust.

Poliitringi propagandisti aspirant Georg Grünbergi tundsin juba varemgi tööka ja elurõõmsa inimesena, kellel teistega läbikäimises leidub alati heatahtlikku mõistmist ja kenake kogus huumoritki.

Istume kõik ülal «Vanemuise» ovaalses saalis. Suure ruumi kohta on rahvast traditsiooniliselt pisut hõredalt. Osa inimesi on tööl — ametlik tööaeg on küll lõppenud, aga teatrispetsiifika nõuab lisa. Ja nii on see ringi ühest õppusest teise.

Kuulajate ettevalmistamatus sagedase puudumise tõttu asetab propagandisti sellisesse olukorda, et ta püüab kõik ise ära teha. Õppus toimub pisut liiga ülikoolilikult — loenguvormis. Kuigi sm. Grünberg räägib täiesti vabalt, konspekti klammerdumata, ei piisa sellest. Jutt on huvitav, kuulajate nägudel väljenduvad mitmekesised tunded ja mõtted, ent propagandist ei arvesta rahva soovi: oma sõnake sekka lausuda.

Vestluse lõpul aga murrab rahvas kuulaja sm. Valgeristi näol meie propagandisti rangest plaanist läbi. Ta tõstatab küsimuse: «Kas ei võiks siiski lubada sellist relvastuse kontrolli, nagu tahavad ameeriklased?»

Tekib arutlus, kuulajad jagunevad mitmesse leeri, keegi meist ei jää ükskõikseks, isegi mina. Pärast veerandtunnilist vaidlust jõuame kõik ühisele arusaamisele, et kontroll ilma desarmeerimiseta võib viia ainult relvastuse võidujooksu kiirendamiseni. Õppus aga jätkub, vestlejad hakkavad vaagima uusi küsimusi:

— Miks just USA valitsus ei taha desarmeerimist?

— Miks peame ülal pidama oma sõjaväge?

Toredas vaidluses jõutakse propagandisti abiga tõeni.

Hiljem istume sm. Grünbergi toas laua taga ja lisaks õppuse arutlusele esitan ma mõned «konksuga» küsimused:

«Sm. Grünberg, kuidas aitavad teid propagandistitöös ülikoolis õpitud ühiskonnateadused?»

«Ühiskonnateadused? Nad andsid mulle baasi, sündmustest arusaamise, nende sisemiste seoste mõistmise. Nad tegid elu maailmas selgeks ja arusaadavaks.»

«Kuidas propagandistitöö ka meeldib, te pole ju ajaloolane ega jurist?»

Mind katkestab lõbus naer. «Ei noh, teate, see on päris huvitav asi ja kasu on ka. Iseendale saab

(Järg lk-l 4.)

Võõrkeelte osakonna IV kursuse üliõpilane Evi Kingsepp õpetab mudilastele lasteaias inglise keelt.

P. PUKSI foto

Ülikooli X komsomolikonverentsil anti üliõpilastelediplomandidele Anne-Liis Elango-Sõmermaale, Endel Ojasillale, Valdo Ruttasele (pildil), Eerik Truuväljale, pedagoogikakateedri vanemlaborandile Kanni Indrele ja mikrobioloogiakateedri assistendile Endel Türile kätte ELKNÜ Keskkomitee aukirjad aktiivse osavõtu eest komsomolitööst.

MINU SELTSIMEES KURSUSELT

Kuidas ta küll jõuab?

«Tähelepanu! Võtame veel kord algusest!»

Energiline pilk. range hääl. Heledajuukseline noormees õpetab, näitab, parandab. Higised seljad, kange pealehakkamine, TRÜ rahvakunstiansambel harjutab Kristjan Toropi juhatusel. Kolm korda nädalas õpetab ansambli kunstilise juhi abi siin klassikalist tantsu ja balletielemente. Aga kui «Vanemuises» läheb «Kratt», «Peer Gynt», «Ainult unistus» või «Ookean», näeme tema sirget rühti ja elavaid silmi laval.

Kümme aastat tagasi jäi Ida Urbeli pilk peatuma paarile poisile Tartu Õpetajate Instituudi rahvatantsurühmast. Ta tegi neile ettepaneku kaasa lüüa teatris. Varsti oli Kristjan balletirühma koosseisuline liige. Samal ajal õppimine instituudis, hiljem töö õpetajana, siis ülikool. Raske oli, aga tants sai südamelähedaseks ja elu ilma selleta ei osanud ta kujutada. Ja mitte ainult tants. Kui mängiti «Kevadet», sai Kristjanist Arno. Kümme aastat tihedat tööd, äärmist nõudlikkust enda vastu, loobumist mugavustest, meelelahutustestki.

Üliõpilasena on ta Tartu Kuulmishäiretega Laste Internaatkoolis pioneerijuhiks. Seal pani ta oma kasvandikudki armastama tantsu, mis mõnele neist on võib-olla ainukeseks väljendusvahendiks. Kuidas siis mitte tantsida, kui neil on niisugune tore rühmajuht, kelle sõnal on kaalu, kelle nõuandel tuuma. Proovitakse püüdlikult ja kui koolis on pidu, esineb kindlasti ka pioneeride tantsurühm.

See on Kristjan tantsijana, näitlejana. Missugune on aga Kristjan üliõpilasena? Võtab ju suure osa ära töö teatris ja rahvatantsuansamblis. Kodus on perekond, väike Tiina... Isa jõuab ka temaga mängida, aidata ema toimetustes, mida mehed harilikult enda väärilisteks ei pea. Loengutelt puudub ta väga harva, õppimises on tubli. Möödunud eksamisessioon tundis teda ainult «viite» järgi.

Ja mitte ainult eksamid... Keeletundides annab Kriti (nii armastatakse teda kursusel hüüda) põhjalikke ja täpseid vastuseid. Sõnavõtud partei ajaloos on tema suure eruditsiooni tunnistajad. Näiteks räägib ta põllumajandusest nii suure asjatundlikkusega, et paistab, nagu oleks ta suure osa elust olnud agronoom või zootehnik. Dogmasid ja lakeerimist ta vihkab. Juurdlev mõistus ja selge pilk eraldavad kõlkad teradest. Alati aus enese ja teiste suhtes, otsib ta tõde, tahab, et kõik teised, ükskõik, kes nad ka oleksid, vaataksid elu lahtiste silmadega, ettepoole, oleksid objektiivsed, vabad eelarvamustest. Ta ei luba midagi kergesti, aga kui lubab, siis täidab. Juhtub kellelgi olema mure või ületamatuna näiv raskus, siis on nagu endastmõistetav, et minnakse oma kursusevanema juurde, kuulatakse, mida tema arvab. Enamasti leitakse nõu ja kui ära tullakse, on tükk maad kergem.

Tema loomus oleks nagu kõigepealt avatud teistele. Rõõm kaaslase kordaminekutest on ehk suuremgi isiklikust. Aga siiski, mida teha endaga? Kuidas ühendada filoloogiat tantsuga? Kristjan tahab spetsialiseeruda rahvaluulele ja hakata uurima eesti rahvatantsu arengut. Seni on seda vähe tehtud, kuid töö on huvitav, tähtis.

Kui inimesi, kes näevad eesmärki, usuvad selle reaalsusse, inimesi, kes on lihtsad, ausad, selge pilguga, kui niisuguseid inimesi oleks rohkem!

E. BRAND

REIPUST jätkub rohkemakski

Meil, Majandusteaduskonna kõige noorematel, tuleb õppimise kõrval ka töötada. Meie kursuse inimesi võib leida linna mitmesugustest kauplustest, kammivabrikust, ehitustelt, sööklatest.

Olenevalt töökohast algab meie päev erinevatel kellaaegadel. Kammivabriku inimestel tuleb tõusta juba kell kuus, kaubandusettevõtetes aga algab töö kell kümme. Tööpäeva pikkus on kuus tundi — ainuke, mis kõigil ühine on, sest ka töö iseloom on väga erinev. Juhuslikult on meie toas kolme elukutse esindajad: kokk, müüjanna ja plastmasstoodete valmistaja. Jaanuaris sooritasime kvalifikatsioonieksami ja nüüd oleme päris töölised. Ka palk on vastavalt tööle.

Paljud küsivad, kuidas tuleme toime sellise koormusega. Aga meie harjusime ära. Oleme ettevõtte kollektiiviga täiesti kokku sulanud, tunneme end vajalikena ja tööaeg möödub kiiresti. Siis olenevalt kellaajast — nüüd on kammimeistrid juba eelisolukorras — kas jalutuskäik või pisimaraton läbi linna ühiselamusse. Ruttu pesta, süüa, haarata riiulitelt vajalikud konspektid ja kell 18 algab tööpäeva **teine osa.**

Raske? Oh, ei. Jätkub reipust rohkemakski. Pärast loenguid, Moskva aeg 22, seatakse vahel sammud klubissegi, et veidi rahvatantsu lüüa või ansamblis häält harjutada. Ja ehkki järgmisel hommikul tahaks veel paar tundi magada, oleme kell 7 jälle oma kohal, nagu vaja.

Elu ei ole kerge, aga ta kulgeb sisukalt. Huvitav on.

I. PAUTS
M. POMERANTS

Inglise keele ja kirjanduse osakonna kolmanda kursuse üliõpilane Urve Järvsalu on konsultandiks töölisnoortele.

P. PUKSI foto

Kulumata SULEGA

AUDITOORIUMIS

Me konspektide valged lehed
imesid endisse sõnu ja mõtteid
ja neelasid alla iga päikesekiire,
mis tuliste taldadega lippas üle lehe.
Nüüd on nad soojad
ja jutustavad õhinaga,
et nende lehtede ja päikesekiirte vahele
mahub terve maailm.
Kuid osa mu konspektilehti on tõsised, hallid.
Sügaval seal, kus vist polegi päikest,
nad peidavad tuumi ja terasid.
Kuidas neid leida?
Peeglikilluga kogusin kokku kõik päikesekiired
kevadesilmiselt aknalt
hallide lehtede vahele
ja soojendasin neid,
et nad end avaksid.
Aga nad vaikisid endiselt.
Täna tõin esimest korda
hallide vihikulehtede vahele
ehmunud päikesekiirepuntra,
sest olin ise
peeglikild päikese püüdmiseks.

LY SEPPEL

Komilased Tartus

Puiestee tn. klubis esines 70-liikmeline Komi ANSV riiklik lauluja tantsuansambel komi helilooja V. Mastenitsa juhatusel.

Tunduv osa repertuaarist oli venekeelne. Esitati venepäraseid tšastuškasid vägagi kaasaegse sisuga. Oli palju algupäraseid tantsuseadeid metsatööliste, põdrakasvatajate, jahimeeste jt. elust.

«Kalevipoja» juubelieksemplari üleandmine ansamblile kujunes südamlikuks komi-eesti sõpruse avalduseks.

Jäädi ootama meiepoolset vastukülaskäiku. **V. ERNITS**

ALLI LEPSAAR
ja
PELAGEUS KREHHOV,
olgu teil palju õnne!
Raviosakonna II kursus

Alates 12. aprillist on Tartu Ametiühingute Kultuurihoones avatud näitus, mis annab ülevaate ülikooli kunstikabinetis tehtud tööst. Näitust külastatakse rohkearvuliselt.

VELLO VINN *harrastab eksliibrist*

Tema parimaks sõbraks oli kahepuudane sangpomm. Surumises ei leidunud temale vastast. II kursusel tüdines ta sellest ja hakkas jogiks. See tõi talle kuulsuse. Teda filmis Tallinna Televisioonistuudio. Temast sai saate «nael».

Aga toas seinal rippus tal linoollõige Kuressaare lossist. Ja kord kunstikabineti tööde näitusel TRÜ kohvikus oli päriskunstnikest žürii määranud talle esimese auhinna. Tal oli omapära.

Tänavu sügisel otsustas ta endale eksliibrise valmistada. Eeskujusid oli palju, eriti meeldisid Richard Kaljo peenekoelised, ent mahlakad eksliibrised. Istus ja nokitses omaette, nagu talle omane. Esimene kavand ei rahuldanud teda kaugeltki. Ent algus oli tehtud ja tagasiteed ei olnud, sest kui asi avalikuks tuli, leidus tal hulgana sõpru, kes üleöö jõudsid tõeni, et igal õigel raamatusõbral peab olema oma eksliibris. Ja temale oli kerge auku pähe rääkida.

Nii sai Vello Vinnist TRÜ viljakaim eksliibriste joonistaja. Praegu on valminud üle kümne kavandi. Esimesed on lõigatud linooli. Edaspidi kavatseb ta proovida teisigi tehnikaid — linool on võib-olla isegi liiga kohmakas Vello Vinni peenejoonelise «käekirja» jaoks.

R. RAMMUS

Kroonika

NELJAPÄEV, 12. APRILL

● Ülikooli kohviku rõdusaalis vestles kirjanik Aadu Hint teoreetilise matemaatika eriharu üliõpilastega. Kosmonautikapäeva puhul vesteldi kosmoselendudest ja kosmoselenduritest.

● TRÜ ametiühingu klubis tõi Ajaloo-Keeleteaduskonna näitering lavale L. Zorini kahevaatuselise näidendi «Kuni on veel aeg», mis käsitleb meie tänapäeva noorte töö, kangelaslikkuse ja teaduse probleeme. Näidendi lavastas Eesti NSV rahvakunstnik Ellen Liiger. Lavakujundus ja valgustus Mati Puljandilt ja Tiit Pääsukeselt. Peaosades esinesid Paul-Eerik Rummo, Merike Saluraid, Tõnu Ots, Rein Niidas, Ly Parts.

Esietendus võeti vaatajate-kuulajate poolt soojalt vastu.

REEDE, 13. APRILL

● Arstiteaduskonna raviosakonna 6. kursusele sõitsid külla Vilniuse Meditsiinilise Instituudi üliõpilased.

● Kolmanda kursuse eesti filoloog Luule Visnapuu sõitis Eesti komsomoliorganisatsiooni delegaadina Moskvasse ÜLKNÜ XIV kongressile.

● Ajaloo-Keeleteaduskonna õpetatud nõukogu valis teaduskonna dekaaniks Karl Siilivase.

LAUPÄEV, 14. APRILL

● Ülikooli aulas andis kontserdi Kõrgemate Koolide Lõpetanute Segakoor Alfred ja Laine Karindi juhatusel. Koori esinemine pälvis ülikoolipere kiituse.

Tartu Riiklik Ülikool 3

OLÜMPIAADIL

Laupäeval oli klubis Õigus- ja Majandusteaduskonna isetegevuse olümpiaadi lõppkontsert. Kõrgelma hinnangu pälvisid züriilt Majandusteaduskonna üliõpilased Ene Truus, Lia Hüüs ja Aavo Otsar, kes esitasid «Raksi Jaagu» (pildil). Üldse paistis Majandusteaduskond silma oma rahvatantsijate poolest. Head deklamaatorivõimed on tulevasel juristil Aili Sorrol.

Uudne oli õhtu kava ülesehitus: ettekanded vaheldusid «pubiiku isetegevusega» — tantsuga.

Teaduslikust tööst Arstiteaduskonnas

TRÜ Arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni ja teaduskonna nõukogu ühisel koosolekul arutati teadusliku töö küsimusi. Ettekandega «Ülevaade teaduslikust tööst Arstiteaduskonnas 1961. a. ja ülesanded 1962. a.» esines teaduskonna prodekaan A. Lenzner. Ta märkis, et Arstiteaduskond on teaduslikus töös saavutanud teatud edu. Nii avaldasid teaduskonna õppejõud 1961. aastal 142 teaduslikku artiklit, ületades seega kahekordselt 1960. aastal avaldatud artiklite arvu. Esmakordselt avaldati teadusliku konverentsi alguseks konverentsitööde kogumik. Teaduskonna õppejõud (füsioloogia-, neuroloogia-, teaduskonna kirurgia, kõrva-nina-kurguhaiguste ning oftalmoloogia-, farmakognoosia- jt. kateedrite õppejõud) esinesid ettekannetega 11 üleliidulisel konverentsil. Biokeemiakateedri kollektiiv esines rahvusvahelisel biokeemia kongressil 5 ettekandega.

Teaduskonna õppejõud on laiendanud teaduslikku koostööd ülikooli teiste teaduskondade kateedritega (füsioloogia-, sisehaiguste propedeutika, hospitaalsisehaiguste, pediaatria-, mikrobioloogia- jt. kateedrid), vabariigi teiste meditsiinialaste teaduslike uurimisinstituutidega (neuroloogia-, teaduskonna sisehaiguste jt. kateedrid). Rida uurimistöid on tehtud koos kliinikute arstkonnaga. Mõned teaduskonna õppejõud (prof. E. Martinson, prof. E. Käer-Kingisepp) on arvatud üleliiduliste teadusliku uurimistöö koordineerimiskomisjonide koosseisu. Käesoleva aasta jaanuaris alustas tood meditsiiniline kesklaboratoorium.

Siiski esineb veel teaduskonna teaduslikus töös rida tõsiseid puudusi. Mitteküllaldane on teaduslik side üksikute kateedrite vahel. Selle tulemuseks on probleemisisene temaatiline killustatus. Probleemijuhendajad ei ole muutunud teaduskonnas teadusliku töö suunavaks ja koordineerivaks jõuks. Liiga vähe avaldatakse veel Arstiteaduskonna õppejõudude töid üleliidulistes ajakirjades ja kogumikes (1961. aastal 28 tööd). Mõnede kateedrite teaduslik produktsioon on ebaküllaldane (hügieen, üldkirurgia, stomatoloogia). Liiga vähe kaitstakse teaduskonnas kandidaadiväitekirju. Lubamatu on ikkagi veel olukord doktoriväitekirjadega. Nimetatud puudused sõltuvad suurel määral teaduskonna aegunud kliinilisest baasist, abipersonali vähesusest ja õppejõudude suurest õppetöökoormusest. Ebarahuldav on olnud ka teadusliku töö suunamine ja juhtimine.

Teaduslikus töös esinevate puuduste kõrvaldamiseks võttis koosolek vastu otsuse. Muuhulgas otsustati teaduskonna töö juhtimiseks ja koordineerimiseks moodustada komisjon koosseisus prof. A. Linkberg, prof. E. Martinson, prof. E. Käer-Kingisepp, prof. A. Raatma, dots. E. Raudam, dots. R. Looga, meditsiinikandidaat K. Põldvere ja meditsiinikandidaat A. Lenzner.

Z. LENNER

Kroonika

PÜHAPÄEV, 15. APRILL

● Rilast saabus tagasi Tartu Riiklikku Ülikooli komsomolikomitee juures asuva Rahvaste Sõpruse Klubi delegatsioon, kes käis külas Läti Riiklikus Ülikoolis. Arutamisel oli Balti liiduvabariikide kõrgemate koolide vahelise suvelaagri organiseerimine.

● V. I. Lenini nimelises Valgevene Riiklikus Ülikoolis algavale teaduslikule konverentsile asusid teele vene filoloogia osakonna III kursuse üliõpilased Albiina Trummer ja Tatjana Verhoustinskaja. Nende ettekannete teemadeks on «Suhtumine klassikalisse kirjanduspärandisse V. Majakovski revolutsioonieelses luules» ja «Leonid Lihhodejevi följetonid».

● Ametiühingu klubis avati TRÜ rahvakunstiansambli näitus sõprusreisilt Soome. Eksponeeritud on arvukalt kinke ja suveniire.

● Ametiühingu klubis andis olümpiaadi raamides järjekordse kontserdi Arstiteaduskond. Pika isetegevusõhtu parimateks numbriteks olid V. Orlova esitatud Ostrovski «Kuupaistelisel rajal» ja Muradeli «Kured»; T. Haviko vabaharjutused, III ja IV kursuse omaloomingulised harjutused linikute ja rõngastega, lühikomöödia «Tühjaläinud unistus» E. Pau, T. Malleuse, A. Panovi ja S. Kuulmanni esituses, estraadistseenid «Suunamiskomisjon» ja «Maniküüri tegev arst».

Üldkeeleteaduse ringi koosolek toimub kolmapäeval, 25. apr. kl. 18 peah. aud. nr. 5.

Päevakorras:

1. M. Hindi ettekanne «Matemaatilise lingvistika alasel üliõpilaste teaduslikul konverentsil Moskvas».
2. A. Ehini ettekanne «ÜTÜ teaduslikul konverentsil Tbilisis».

Pika tee...

(Algus lk-l 2.)

malik Tartu saata. Teisel-kolmandal öeldi mingi muu põhjus. Nii polegi tänaseni soovist kaugemale jõutud.

«Mais läheme kindlastil» on tütarlapsed optimismist pakil.

Ehk abistaks siin ülikooli komsomolikomitee? Ka ELKNÜ Valga Rajoonikomitee võiks kaasa aidata, et sovhoosi noorte ja üliõpilaste sõprus püsiks.

Üks mure on veel. Kommunistlikud noored kavatsevad ühe kuu suvel töötada suurehitusel ja seda koos mõne vennasvabariigi inglise filoloogidega. Siis oleks kõnekeeleks inglise keel.

Kavatsus väärib kõigiti toetust. Suvi läheneb, kuid üliõpilastel ei ole veel teada, kus ja kellega koos nad võivad töötada. Oma sõna on siin öelda ülikooli komsomolikomiteel.

Mitmel korral on inglise filoloogidele tulnud Leningradi postitempliga kirju. Nüüd on jutud maha aetud, varsti saab teoks küllasõit sealseile esimese kursuse kolleegidele.

Mis veel? Isetegevuse ülevaatusel oli nende komsomoligrupp võõrkeelte osakonnas üks tugevamaid. Ettevalmistamisel on koos teistega võõrkeelte õhtu. Asja käidi ühiselt «Ookeani» vaatamas.

«Ärge meist palju kirjutage,» ütlesid Ede Kolga ja tema tagasihoidlikud sõbratarid ajakirjanikele. «Me ei ole ju veel õieti midagi ära teinud. Ja aeg kaob käest imekähku.»

Viimane lause on küll õige. Isegi viis aastat, ehkki näib pika ajavahemikuna, läheb ruttu mööda. Eriti siis, kui päevad on tulvil tööst, mis kõidab. Siiski tahavad esimese kursuse inglise filoloogid ühise perena maha käia pika ja leiduderohke tee, millel astutud esimestest sammudest rääkisime.

JAAN ELLEN

PROPAGANDIST

(Algus lk-l 2.)

kõik paremini selgeks, sest tuleb palju materjali läbi uurida, et teistele asja arusaadavaks teha... Uskuge, see asi tõesti meeldib mullel»

Oleme jõudnud lõpule, üks mõte kerkib aga veel ja tahaksin ka selle siinkohal avaldada: ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid võiksid kord kõik oma noored ja vanad poliitringi propagandistid kokku kutsuda, et nad saaksid üksteisele rääkida oma muredest, kogemustest ja õnnestumistest.

A. PABUT

PROFESSOR

N. Veiderpass 75-aastane

Meie vabariigi farmatseutide pere arvukad esindajad kogunesid üleeile Tartusse. Toimus traditsiooniline üleaastane tootmisnõupidamine, kus koos arutatakse küsimusi, mis puudutavad ja huvitavad kõiki ning ühiselt leitakse abinõud raskuste kõrvaldamiseks — kollektiivis peitub ju edasiviiv jõud. Oma eriala — farmaatsiat — pidevalt püüda edasi viia ja arendada, seda põhimõtet on meie kõrgema haridusega farmatseutides visa järjekindlusega süvendanud ligi nelja aastakümne jooksul prof. N. Veiderpass. «Ärge jääge ihtsateks reatöötajateks, vaid püüdke oma eriala edasi viia! Andku Igaüks omapoolne panus nõukogude farmaatsia arengus» — selliseid ja analoogilisi väljendeid oleme meie, prof. N. Veiderpassi õpilased, tema suust korduvalt kuulnud. Ja eile tähistas meie õpetaja oma 75. sünnipäeva.

Jõudnud oma eesmärgile visa tahtekindluse, püsiva töö ja sageli loobumiste hinnaga, ei tunne juubilar ületamatuid raskusi. Raskuste võitmise tähe all kulgesid tema õpiaastad Simbirskis proviisor K. Tähe apteegis, samuti ülikooliaastad Kaasanis. Järgnesid juba isiklike võimete ja oskuste proovimise aastad, kus juubilar töötas Simbirski linnaapteegi juhatajana ja organiseeris samas farmatseutilise laboratooriumi, mida ta juhatas. Kuid mitte ainult see polnud eesmärgiks... Edasi õppida, isikliku teadusliku ja organisatoorse tööga farmaatsiat edasi arendada — see oli eesmärgiks.

1923. aastal kaitses juubilar Tartu Ülikooli juures farmaatsiadoktori dissertatsioonitöö Eesti põlevkiviõli fenoolide sisalduse uurimise alalt. Järgnes täiesti uudsete loengute alustamine galeenilisest farmaatsiast, püsiva tööga uue kateedri loomise ettevalmistamine ja lõpuks 1935. aastal kateedri loomine, mille juhatajana juubilar seni töötab.

Teaduslik töö, noore kaadri õpetamine ja kasvatamine, õpikute koostamine, noore farmaatsiateadlaste kaadri ettevalmistamine nii meie kui teiste liiduvabariikide ulatuses — see on töö, mis nõuab palju energiat ja armastust, see on töö, mis pakub rahuldust! Selleks tööks soovivad kolleegid ja õpilased prof. N. Veiderpassile tema juubelitähtpäeva puhul palju jõudu ja visadust ka edaspidiseks.

Dots. L. KIRSCH

Kõrgemate koolide võistlused Tallinnas

TRÜ POKSIVÕISTKONNA esinemisel andsid suuresti tunda vähesed võistluskogemused, mis olid tingitud halbadest treeningutingimustest ja vähesest võistlustest osavõtust. Nii pidid ülikooli poksijad end sellisteks vastutavateks võistlusteks ette valmistama maadlusruumis.

Tulemuseks kaotused nii EPA-le kui ka TPI-le ja III koht spartakiaadil. Individuaalselt esinesid paremini üliõpilased J. Skunbel, T. Rappo, H. Laanemäe ja T. Alliste. Vaatamata halbadele tingimustele olnuks TRÜ esinemine siiski mõnevõrra edukam, kui oleksid esindatud ka kehakaalud 51 ja 54 kg.

U. RING

TÕSTMISES saavutas esimese koha TPI võistkond 24 punktiga, järgnesid EPA 23 ja TRÜ 19 punktiga. Otsustav oli siin võistkondade täisarvulisus: nii puudus TPI-l 1 võistleja, EPA-l 2 ja TRÜ-l 3.

Saavutati 3 meistritiitlit:

— keskkaalus Eino Väärtnõu 352,5 kg,

— poolraskekaalus Aleksander Tammet 345 kg,

— raskekaalus Ants Avamägi 327,5 kg.

Täisarvulist võistkonda ei olnud meil, sest tõstesektsioonis puudusid nendes kehakaaludes harjutajad.

S. MIKSON

VEHKLEMISES võttis osa kolm võistkonda: TPI, TPedI ja TRÜ. Eelmistel aastatel on napi edumaaga võitnud TPI vehklejad. Käesoleval aastal esines TRÜ võistkond ühtlase kollektiivina ja saavutas esikoha. Teiseks tuli möödunudaastane võitja TPI ja kolmandaks TPedI. Arvestades meie vehklejate puudulikke treenimistingimusi on saavutatud võit seda hinnatavam.

Naiste floretis oli edukam TRÜ võistkond (õed Milvi ja Mare Nupp ning Maie Paju). Ülejäänud relvaliikidel saavutasid meie vehklejad teise koha.

Ees seisab ülikooli vehklejatel osavõtt NSV Liidu Üliõpilaste II spartakiaadi tsoonivõistlustest Riias.

A. LAGASTIK

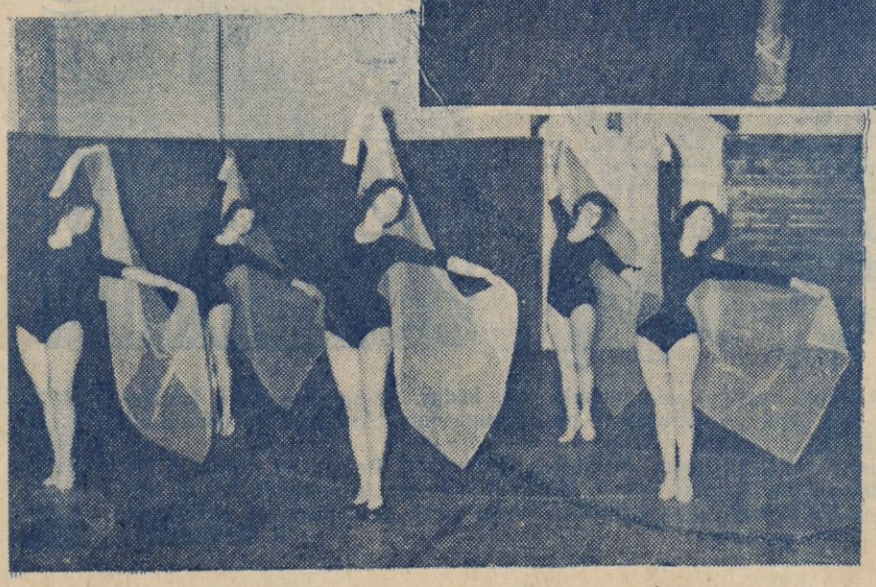

Rühmvõimlemise esivõistlustel. Kurikutega esineb raviosakonna IV kursuse üliõpilane Maire Alksnis (pildil ülal). Arstiteaduskonna IV kursus (esinemas pildil vasakul) saavutas I koha.

ÜLIKOOLI KLUBI

● Täna kell 20

Hans Pfelfer

«HAMLET HEIDELBERGIS»

Esitab

Õigusteaduskonna näitering

Lavastaja E. Koppel

● Pühapäeval, 22. skp. kell 11

EPA, ETKVL ja TRÜ lasteringide SÕPRUSKOHTUMINE

*

25. aprillil toimub aulas ülikooli PUHKPILLIORKESTRI KONTSERT

M. Kruusi 50 a. juubeli ja 35-aastase muusikalise tegevuse tähistamiseks. Kaastegevad naisansamblid ja solistid.

* * *

Kõigil mootorrattajuhi kursustest osavõtnuil, kellel sõidupraktika sooritamata, koguneda esmaspäeval, 23. aprillil kell 16 auto-motokabineti ruumi (keemiahoones).

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3817 MB 04308

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

„Tartu Riiklik Ülikool" — Lisa Nr. 12 20. IV 1962

Uute üliõpilaste vastuvõtu tingimused

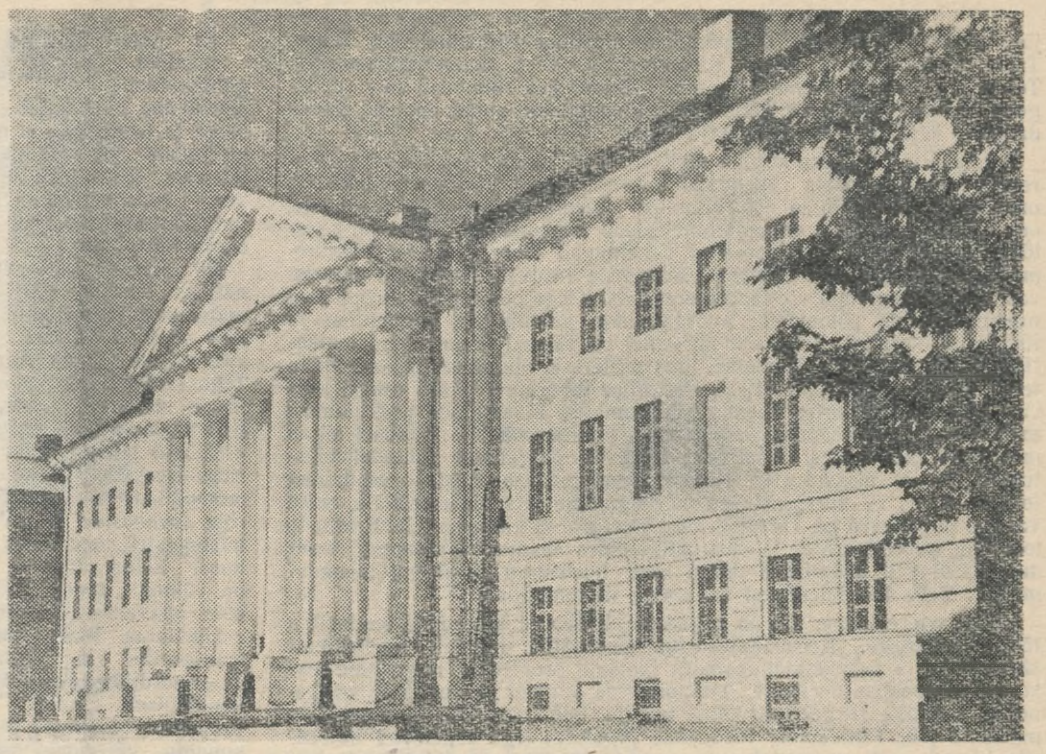

Tänavu võtab Tartu Riiklik Ülikool vastu statsionaarseid üliõpilasi järgmistele erialadele:

AJALOO-KEELETEADUSKONNAS:
- **— eesti keel ja kirjandus,**
- **— vene keel ja kirjandus (vajalik eesti ja vene keele praktiline tundmine),**
- **— romaani ja germaani keeled ning kirjandus.**
- **— ajalugu;**

ARSTITEADUSKONNAS:
- **— ravi (ka vene õppekeelega grupp),**
- **— stomatoloogia,**
- **— farmaatsia,**
- **— kehakultuur ja sport;**

MAJANDUSTEADUSKONNAS:
- **— kaubatundmine,**
- **— rahandus ja krediit;**

FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAS:
- **— matemaatika (ka vene õppekeelega grupp),**
- **— astronoomia,**
- **— füüsika (ka vene õppekeelega grupp),**
- **— keemia,**
- **— matemaatika ja füüsika (pedagoogiline haru);**

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAS:
- **— bioloogia,**
- **— geograafia,**
- **— geoloogia;**

ÕIGUSTEADUSKONNAS:
- **— õigusteaduse erialale.**

Statsionaarsesse osakonda astujad peavad sooritama **JÄRGMISED EKSAMID** (* on märgitud profileerivad, profiili määravad ained):

a) **füüsika, matemaatika, astronoomia, matemaatika ja füüsika, geoloogia alale:** 1) eesti keeles ja kirjanduses (kirjand), 2) matemaatikas* (kirjalik ja suuline), 3) füüsikas* (suuline), 4) võõrkeeles (suuline);

b) **keemia ja kaubatundmise alale:** 1) eesti keeles ja kirjanduses (kirjand), 2) matemaatikas* (suuline), 3) füüsikas* (suuline), 4) keemias* (suuline), 5) võõrkeeles (suuline);

c) **geograafia, rahanduse ja krediidi alale:** 1) eesti keeles ja kirjanduses (kirjand), 2) geograafias* (suuline), 3) NSV Liidu ajaloos* (suuline), 4) matemaatikas* (suuline), 5) võõrkeeles (suuline);

d) **ravi, stomatoloogia, farmaatsia, bioloogia, kehakultuuri ja spordi alale:** 1) eesti keeles ja kirjanduses (kirjand), 2) füüsikas* (suuline), 3) keemias* (suuline), 4) võõrkeeles (suuline); **kehakultuuri ja spordi alale astujad** sooritavad täiendavalt eksami erialal;

e) **ajaloo, eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse, õigusteaduse alale:** 1) eesti keeles ja kirjanduses* (kirjand ja suuline), 2) vene keeles (ümberjutustus), 3) NSV Liidu ajaloos* (suuline), 4) võõrkeeles (suuline);

f) **romaani ja germaani keelte erialale:** 1) eesti keeles ja kirjanduses* (kirjand ja suuline), 2) vene keeles (ümberjutustus), 3) NSV Liidu ajaloos (suuline), 4) võõrkeeles* (suuline).

Märkus.

1. Isikud, kes on lõpetanud mitte eesti õppekeelega kesk-õppeasutuse, kus õpetati eesti keelt, ja soovivad astuda eesti õppekeelega gruppi, sooritavad eesti keeles ümberjutustuse rahvuskoolis ettenähtud eesti keele programmi ulatuses.
2. Isikud, kes on lõpetanud mitte eesti õppekeelega kesk-õppeasutuse, kus eesti keelt ei õpetatud, ja soovivad astuda eesti õppekeelega gruppi, sooritavad eesti keeles suulised kontrollkatsed.
3. Vene keele ja kirjanduse alale astujad, kes on lõpetanud vene õppekeelega kesk-õppeasutuse, sooritavad vene keeles ja kirjanduses kirjandi ja suulise eksami ning eesti keeles ümberjutustuse.

Sisseastumiseksamid toimuvad 1.—20. augustini.

AVALDUSI ÜLIKOOLI ASTUMISEKS võetakse vastu 20. juunist kuni 31. juulini. Avaldus tuleb esitada Tartu Riikliku Ülikooli rektori nimele, ära näidata valitav teaduskond ja eriala.

Avaldusele tuleb lisada:

1) iseloomustus ülikooli astumiseks,
2) keskharidust tõendav dokument (originaal),
3) elulookirjeldus,
4) meditsiiniline tõend (vorm nr. 286),
5) 4 päevapilti (3×4 cm),
6) pass ja sõjaväepilet (esitatakse isiklikult).

Isikud, kel on **kaheaastane tööstaaž,** peavad koos nimetatud dokumentidega esitama asutuse või ettevõtte juhataja poolt tõestatud väljavõtte tööraamatust (kolhooside liikmed esitavad kolhoosi juhatuse poolt tõestatud väljavõtte kolhoosniku raamatust, kus on näidatud kolhoosis kehtestatud tööpäevade miinimumi täitmine igal aastal).

Viimast aastat teenivad sõdurid, madrused, seersandid ja vanemad, kes soovivad astuda ülikooli statsionaarsesse osakonda, peavad koos ülalloetletud dokumentidega esitama väeosa komandöri nõusoleku puhkuse võimaldamise kohta sisseastumiseksamite sooritamiseks.

Tööstaaži arvutatakse seisuga 1. september 1962.

Isikud, **kes suunatakse õppima ettevõtte poolt** (peavad omama vähemalt kaheaastast tööstaaži), esitavad täiendavalt järgmises vormis kindlaks määratud suunamiskirja:

Tartu Riikliku Ülikooli rektorile.

Vastavalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusele nr. 1099 18. sept. 1959 suunatakse sm. (ees- ja isanimi, nimi) õppima Tartu Riiklikku Ülikooli . . . , ... , erialale, (Tootmisettevõtte täielik nimetus) kohustub õppeaja jooksul sm. (nimi) maksma vastava kursuse igakuist stipendiumi 15-protsendilise lisaga.

(Ettevõtte juhataja, pearaamatupidaja.)

STATSIONAARSEIKS ÜLIÕPILASTEKS VÕETAKSE VASTU järgmises järjekorras:

1. Ilma sisseastumiseksamiteta võetakse vastu avalduste esitamise järjekorras Suurest Isamaasõjast osavõtnud, kes on lõpetanud keskkooli kiitusega, kuld- ja hõbemedaliga või kesk-eriõppeasutuse kiitusega.

2. Väljaspool konkurssi võetakse vastu eksamite positiivsel sooritamisel:

a) Suurest Isamaasõjast osavõtnud,

b) ohvitserid, kes on demobiliseeritud NSV Liidu relvastatud jõudude uue ulatusliku vähendamise seaduse alusel.

3. Isikud, kes on õppima suunatud tootmisettevõtete poolt ja on õiendanud sisseastumiseksamid.

4. Isikud, kel on vähemalt kaheaastane tööstaaž, ja ka Nõukogude armeest demobiliseeritud, kes said kõrgemaid hindeid profileerivates ainetes. Võrdsete hinnete puhul profileerivates ainetes tulevad arvestamisele hinded teistes ainetes. Siinjuures omavad eesõiguse isikud, kelle töö iseloom vastab või on lähedane ülikoolis valitavale erialale.

5. Esitatud iseloomustusi arvestades võetakse ülejäänud kohtadele isikuid, kes said kõrgemaid hindeid profileerivates ainetes, võrdsete hinnete puhul nendes ainetes aga neid, kes said kõrgemaid hindeid teistes ainetes.

Isikud, kes on lõpetanud keskkooli kuld- ja hõbemedaliga või kesk-eriõppeasutuse kiitusega, võetakse kõigi muude võrdsete tingimuste puhul vastu eelisjärjekorras.

AGA VÕIB-OLLA FÜÜSIKA, MATEMAATIKA, KEEMIA?

FÜÜSIKA-MATEMAATIKA-TEADUSKOND

Täppisteadused on selliseid teaduseharusid, mille kohta võib öelda: võtke inimkonnalt ära täppisteaduste saavutused, ja meie tsivilisatsiooni kaasaegsest tasemest jäävad järele ainult armetud rusud.

Täppisteadused on entusiastide teadused. Pühendada elu täppisteaduslikele uurimistele — see on lakkamatu põlemine, raugematu pealetung teadmatusele inimteadmiste laiendamise eest looduse kõige sügavamate ja üldisemate seaduspärasuste alal. ja iga siin kättevõidetud saavutus moodustab osakese kommunistliku ühiskonna kõigutamatust teraskindlast alusest. Töötada ja elada füüsikuna, matemaatikuna, keemikuna — see tähendab tunda kogu vastutust inimkonna arengu eest, rahu kindlustamise eest kogu maailmas. Tuleb olla väga kõrgete moraalsete omadustega, laia arenenud poliitilise silmaringiga ja kartmatu ning aktiivne progressi eest võitleja.

Niisuguseid keskkooli lõpetanud noori, kes vastavad ülalnimetatud põhitingimustele, on kindlasti palju ja suur hulk neid otsustab kindlasti hakata õppima ka täppisteadusi Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonnas, kus valmistatakse ette kõrgema haridusega spetsialiste neljas osakonnas: matemaatika-, füüsika-, keemia- ning füüsika-matemaatika pedagoogilises osakonnas.

MATEMAATIKAOSAKONNAS

saavad ettevalmistuse põhiliselt küberneetikud ja programmeerijad töötamiseks elektronarvutusmasinatel, kasutades väljaõppe praktika käigus TRÜ arvutuskeskuse elektronarvutusmasinat «Uraal-1». Individuaalõppeplaanide alusel on võimalik spetsialiseeruda terves reas matemaatilistes eridistsipliinides, nagu algebras, geomeetrias, funktsionaal-analüüsis, mehhaanikas jne. Õigust töötada individuaalplaani alusel võivad taotleda õppimises edukamad ning teaduslikuks tegevuseks kalduvusi ning eeldusi omavad üliõpilased.

FÜÜSIKAOSAKONNAS

on neli kateedrit, kes organiseerivad füüsika-alast õppetööd. Astronoomia-geofüüsika kateeder valmistab ette peamiselt astronoome ja geofüüsikuid. Üldfüüsika kateeder teostab füüsika õpetamist teiste teaduskondade üliõpilastele ja valmistab ette füüsika pedagooge vabariigi koolidele. Teoreetilise füüsika kateeder organiseerib füüsika-alaste teoreetiliste kursuste õpetamist kõigile füüsikaosakonna üliõpilastele ja valmistab ühtlasi igal aastal ette 4—6 füüsikut-teoreetikut vabariigi teaduslike uurimisasutuste jaoks. Eksperimentaalfüüsika kateeder korraldab õppetööd füüsikutele-eksperimentaatoritele.

Füüsiku väljaõpe ülikoolis toimub üliõpilaste poolt vastavate erikursuste kuulamise teel, tööga eripraktikumides, kaheksakuulise tööstuspraktika ja diplomitöö abil. Põhilised füüsikute ettevalmistamise suunad TRÜ-s on järgmised: elektroonika, pooljuhtide füüsika, tahke keha füüsika, optika, teoreetiline füüsika. Peale nende võib individuaalplaanide alusel spetsialiseeruda veel biofüüsika erialale ning õppida ioniseeriva kiirguse praktilise kasutamise aluseid. Spetsialiseerumine algab kolmandal kursusel vastavate erikursuste kuulamisega.

Teoreetikute õppetöö piirdub peamiselt erikursuste kuulamisega ja eriseminaridega. Eksperimentaatoritel moodustab õppetöö peamise vormi eripraktikum. Praegu on eksperimentaalfüüsika kateedris järgmised eripraktikumid: vaakuumi, röntgenkiirguse, raadio-elektroonika, ioniseeriva kiirguse ja optika eripraktikum. Organiseerimisel on pooljuhtide eripraktikum. Kaheksakuuline tootmispraktika korraldatakse vastava eriala tehastes, teadusliku uurimise instituutides või TRÜ laboratooriumides. Õppeaja jooksul võtavad peaaegu kõik üliõpilased osa kateedrite teaduslikust tööst ja enamik lõpetajate diplomitöödest omab teaduslikku ja praktilist väärtust.

Ülikooli lõpetanud füüsik on suuteline edukalt töötama teadusliku uurimise instituutides ja vastavates tehastes insenerina.

Nõudmine füüsikute järele kasvab iga aastaga. Praegu tunnevad meie vabariigi teadusliku uurimise instituudid ja kõrgemad õppeasutused teravat puudust füüsikutest. Samuti vajab vabariigi tööstus iga aastaga rohkem kvalifitseeritud füüsikuid.

Füüsikaosakonna baasil valmistatakse ette ka astronoome ja astrofüüsikuid, kusjuures astronoomia valdkonnas spetsialiseeruvad üliõpilased õpivad 3 esimest aastat koos füüsikaosakonna üliõpilastega ning lõpus 2½ aastat omandavad teadmisi astronoomilistes eridistsipliinides.

Astronoomide tulevaseks töökohaks saab Tõraveres valmiv üleliidulise tähtsusega tähetorn.

KEEMIAOSAKOND

peab rahuldama vabariigi vajadusi kõrgema haridusega keemikute järele. Vajadused suurenevad iga aastaga ja seni on neid ülikooli lõpetajate arvel saadud katta vaid osaliselt. Umbes pool keemiaosakonna lõpetajatest siirdub teaduslikule tööle kõrgematesse õppeasutustesse või uurimisinstituutidesse. Ülejäänud suunatakse peamiselt tööstuste laboratooriumidesse. Võib nimetada terve rea tööstusi, kus TRÜ keemiaosakonna lõpetanud spetsialistide kaader moodustab märgatava

(Järg lk-l 2.)

Keemiaosakonna diplomand Aarne Maaroos uurib luminofooride ergastusmeetodeid.

Eksamikirjanditest

Kõigil sisseastujatel, kellel tuleb sooritada eesti keele kirjalik eksam (kirjand), soovitame tutvuda G. Laugaste brošüüriga «Eksamikirjanditest».

Lausestust ja sõnavara analüüsitakse varasemate kirjandite põhjal: püütakse tähelepanu juhtida neile keele- ja stiilivigadele, mis kõige sagedamini alandavad eksamihinnet. Brošüüri saab edukalt kasutada ka kõpsuseksamiks ettevalmistamisel.

Osta saab seda TRÜ peahoones asuvast müügilauast ja tellida posti teel lunamaksuga aadressil: Tartu Riiklik Ülikool, Kirjastusgrupp.

M. ORMISSON

jõu, nagu Tallinna H. Pöögelmanni nimeline Elektrotehnika Tehas, Tartu Aparaaditehas, Tartu Kammivabrik, Võru Gaasianalüsaatorite Tehas jt. Üksikud keemiaosakonda astujad, kes tunnevad huvi pedagoogilise tegevuse vastu, võivad individuaalplaani alusel õppides omandada ka keskkooli keemiaõpetaja kutse.

Edukaks töötamiseks keemia alal on tarvis tunda keemiateaduse teoreetilisi aluseid, osata rakendada mitmesuguseid uurimismeetodeid ja omandada laboratoorse töö vilumust. Keemikule vajalike teadmiste, oskuste ja kogemuste omandamine nõuab ülikoolis 5,5 aastat pingelist tööd, kus teoreetilised õppeained vahelduvad laboratoorsete praktikumidega, kus õppejõult saadud teadmistele liituvad teadmised iseseisvast tööst raamatuga või laboratooriumis. Kõige põhjalikumalt õpitakse tundma keemia põhiaineid: anorgaanilist, analüütilist, orgaanilist ja füüsikalist keemiat. Esimestel kursustel on tähtsal kohal ka matemaatika ja füüsika aluste õppimine, ilma milleta ei ole võimalik omandada teoreetilise keemia põhimõtteid. Praktilise laboratoorse töö oskusi saavad üliõpilased suurtes keemiapraktikumides, klaasitööde praktikumis, metallitööde praktikumis, raadiotehnika praktikumis. IV kursusel algab menetluspraktika, kus üliõpilased töötavad palgalistel kohtadel tööstustes või uurimisasutustes. Pärast keemiateaduse aluste omandamist toimub alates IV kursusest spetsialiseerumine kitsamale erialale, mille valivad üliõpilased ise vastavalt oma huvidele ja kalduvustele. Eriainete loenguil, eriseminarides ja eripraktikumides saadud sügavamaid teadmisi kasutavad üliõpilased mingi kitsa teadusliku probleemi lahendamiseks. Selle töö tulemused esitatakse diplomitööna.

Üliõpilaste erialane töö on orgaaniliselt seotud kateedrite teadusliku töö suundadega. Keemiakateedrite uurimistöö hõlmab teaduslikult aktuaalseid ja rahvamajanduslikult tähtsaid probleeme, nagu põlevkivi keemilise koostise uurimine, luminofooride süntees ja uurimine, orgaaniliste ühendite reageerimisvõime teooria, elektrokeemiliste protsesside uurimine jne. Tähtsamate teaduslike probleemidega tegelevad kateedrite kõrval veel uurimislaboratooriumid, kus oma panuse teaduslike probleemide lahendamisse annavad ka üliõpilased. Keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumi põhiprobleemiks on orgaaniliste reaktsioonide üldised seaduspärasused, mille väljaselgitamine võimaldab hoopis uudselt läheneda mitte ainult keemia saavutuste kasutamisele rahvamajanduses, vaid ka looduses kulgevate keemiliste protsesside selgitamisele. Elektrokeemia laboratooriumis uuritakse elektrokeemiliste ja adsorptsiooniprotsesside rakendamist ainete puhastamisel, keemiliste vooluallikate loomisel ja mujal.

Vabariigi koolide jaoks kvalifitseeritud matemaatika- ja füüsikaõpetajate kaadrit valmistab ette

FÜÜSIKA-MATEMAATIKA PEDAGOOGILINE OSAKOND,

kuhu vastuvõtt toimub eraldi matemaatika- või füüsikaosakonda astujatest.

Pedagoogilise osakonna üliõpilased õpivad nende edaspidiseks elukutseks vajalikke matemaatilisi ja füüsika-alaseid aineid ning vanematel kursustel saavad ettevalmistuse pedagoogilis-metoodilistes õppedistsipliinides. Alates teisest kursusest hakkavad pedagoogilise osakonna üliõpilased õppetööst vabal ajal tutvuma koolitööga, võtavad õpetajate juhendamisel sellest osa, abistavad õpetajaid klassivälises töös, annavad õpilastele oma erialal konsultatsioone, peavad ettekandeid õpilasringides jne.

Põhjaliku praktika koolitöö alal saavad üliõpilased neljandal ja viiendal kursusel toimuva 21-nädalase pedagoogilise praktika vältel, millele lisandub ka 4-nädalane tööstuspraktika kaasaja suurtööstuse organiseerimisega ja tegevusega tutvumiseks.

Õppetöö Füüsika-Matemaatikateaduskonna pedagoogilises osakonnas kestab 5 aastat, teistes osakondades 5½ aastat.

A. MITT
K. REBANE
V. PAST

ARVUTUSKESKUS

Et matemaatika põimub tänapäeval üha tihedamini teiste teadusalade ja tehnikaga, et matemaatilisi meetodeid rakendatakse järjest laiemalt tootmises ja planeerimises — seda võivad väita TRÜ arvutuskeskuse töötajad juba omaenese töö põhjal.

Nii uuritakse arvutuskeskuses näiteks tehaste töö planeerimise matemaatilist metoodikat. Möödunud sügisest alates arvutati iga kuu alguses Tartu Aparaadiehituse Tehase tööpinkide koormused vastavalt etteantud tootmisülesandele. Koormusarvutuse tulemused võimaldasid tehasel oma tööd muuta rütmilisemaks. Samuti uuritakse metoodikat, mis võimaldaks planeerida sovhooside ja kolhooside tootmistegevust. Arvutused Luunja sovhoosi kohta näitasid, et majandil on võimalik toota söötasid umbes 40% odavamini kui seni.

Uuritakse ka mitmesuguseid transpordi- ja jaotusülesandeid. Transpordiülesannete katselisel lahendamisel saadud optimaalsed veoplaanid annavad 3—10% kokkuhoidu võrreldes seni kasutatud plaanidega. Kuid transpordiülesannete massilliseks lahendamiseks vajalik metoodika on veel väljatöötamisel. Jaotusülesannetest märgime kütuste jaotamise ülesannet, mille uurimine ja lahendamine toimub koostöös Teaduste Akadeemia Energeetikainstituudiga. Praegu on lahendamisel kütuste jaotamise ülesanne Tartu linna jaoks.

Peale nende uuritakse veel teisigi probleeme, nagu näiteks dünaamilise planeerimismeetodi rakendusi metsamajanduses, bioloogiliste protsesside modelleerimist pideva toimega arvutusmasinatel, algebraliste võrrandite lahendusmeetodeid, programmeerimise ja tõlkimise automatiseerimise meetodeid jne.

Peale teadusliku uurimistöö teostatakse arvutuskeskuses veel arvutusi tellijate poolt esitatud ülesannete lahendamiseks. Nii on teostatud arvutustöid Teaduste Akadeemia Küberneetikainstituudile, Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudile, TPI-le, EPA-le jt., peale selle muidugi ka ülikooli enese paljudele kateedritele.

Kõik noored, keda tõsiselt huvitab uute matemaatiliste meetodite väljatöötamine ja rakendamine majanduse, bioloogia, meditsiini, keeleteaduse valdkonnas või teistel aladel, on matemaatikaosakonnas teretulnud. Sest kogu see uudne probleemaatika ootab alles oma läbitöötamist, ootab juurdlevaid päid ja töökaid käsi.

I. KULL

KAS MASIN SUUDAB INIMEST ASENDADA?

Järjekordne Σ-klubi töökoosolek, arvult juba neljas, toimus teemal «Kas masin suudab asendada inimest?» Ettekandega esines TRÜ arvutuskeskuse juhataja sm. I. Kull.

Pärast ettekannet puhkes koosviibijate vahel huvitav mõttevahetus elektronarvutusmasinate, küberneetika jne. üle.

E. LEES

Lõpetajad suunati kohtadele

Neid, kellele käesolev semester on ülikoolis viimane, on nüüd harva auditooriumis näha. Lõpetajatele on kõik loengukursused juba loetud. Kuid töörikkad päevad on neil siiski. Lõplikku viimistlust vajavad diplomitööd, peagi seisavad ees riigieksamid. Juba mõne kuu pärast tuleb aga praegustel diplomandidel viie-kuue ülikooliaasta jooksul õpitud teadmisi ja oskusi näidata töökohal.

Oma tulevased töökohad saavad lõpetajad teada riiklikus suunamiskomisjonis. Tänavu alustas komisjon tööd juba märtsis ja nüüd on suunamine lõppemas. 488 lõpetajast on töökohad teadmata ainult farmaatsiaosakonna diplomandidel, kes viibivad alles praktikal.

Et töökohti pakuti igas osakonnas rohkem, kui oli lõpetajaid, siis oli igal komisjoni ees seisjal olemas valikuvõimalus. Eelistatud olukorras olid muidugi õppe- ja ühiskondlikus töös enam silmapaistnud lõpetajad. Kutsutakse ju tööle suunatavad komisjoni ette nn. pingerea järjekorras.

Kõik lõpetajad said töökoha vastavalt erialale. Vabariigi meditsiinitöötajate koosseis täieneb 203 arstiga. Ajaloo-Keeleteaduskonna 100-st ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna 73-st lõpetajast asub suurem osa tööle õpetajatena. Õpetajaid vabariigi koolidele annavad ka Bioloogia-Geograafiateaduskond ja kehakultuuriosakond. Majandusteadlased asuvad tööle mitmesugustes vabariigi asutustes ning ettevõtetes, juristide peamiseks töökohaks on prokuratuuri- ja kohtuorganid. Paremat lõpetajatest saavad noort täiendust ka teaduslikud ja uurimisasutused.

Tänavusi lõpetajaid võime tuleval aastal kohata vabariigi igas linnas ja rajoonis. Suurem on olnud vajadus spetsialistide järele siiski just maarajoonides. Väljapoole vabariiki sõidavad ainult keemikud Enno Mõttus ja Juhan Püvi. Neid ootab ees töö Sahhalini Geoloogiavalitsuses.

L. ILVES

Pildil: ajaloo-osakonna lõpetaja Endel Ojasild kirjutab suunamiskomisjonis alla oma tulevasele töökohale.

P. PUKSI foto

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIA-TEADUSKOND

Viimastel aastatel on vajadus kõrgema eriharidusega bioloogide järele tunduvalt suurenenud. Bioloogidele esitatavad nõuded kvalifikatsiooni osas on kasvanud. Noorte materialistliku maailmavaate kujundamisel on tähtis osa täita õpetajatel-bioloogidel. Erilist tähelepanu osutab Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei muude teadusharude hulgas ka bioloogia kiirele edasiarenemisele.

Vabariigi nõudeid bioloogia-alase kaadri ettevalmistamisel rahuldab Bioloogia-Geograafiateaduskonna bioloogiaosakond.

Kõrgema haridusega biolooge valmistatakse ette bioloogiaosakonna kahes eriharus — pedagoogika- ja teoreetilis-eksperimentaalses harus. Selline jagunemine kaheks eriharuks on osakonna õppetöös uudsuseks, mis leiab rakendamist alates eelolevast õppeaastast.

Bioloogiaosakonna pedagoogika eriharu lõpetajad asuvad tööle bioloogia-keemia õpetajaina vabariigi keskkoolides, kusjuures lisaks ülalnimetatutele on neil õigus õpetada geograafiat 8-klassilistes koolides.

Bioloogiaosakonna teoreetilis-eksperimentaalse eriharu lõpetajad omandavad selles harus õppides sügavamaid teadmisi mitmel kitsamal erialal, mis võimaldab neil pärast lõpetamist edukalt tööle asuda teaduslikes uurimisasutustes ja laboratooriumides.

Õppetöö toimub kahel esimesel kursusel kõikidel üliõpilastel koos üldise õppeplaani alusel. Kolmandast kursusest alates õpivad pedagoogikaharu üliõpilased peale eriainete veel pedagoogilis-metoodilisi distsipliine ning tutvuvad koolitööga. Teoreetilis-eksperimentaalse haru üliõpilased hakkavad kolmandast kursusest alates kuulama erialaseid distsipliine ja sooritama eripraktikume.

Neljandal kursusel toimub üliõpilastele menetluspraktika 9 nädalat, mil jätkatakse diplomitöö materjalide kogumist.

Viiendal kursusel on üliõpilased pedagoogilisel praktikal koolides. Koolides täidavad nad õpetaja ülesandeid vilunud metoodikute juhtimisel. Pedagoogiline praktika koolides viib üliõpilased vahenditult kokku nende tulevase tööga, siin saadakse vajalikke kogemusi ja teadmisi.

Õppetöö kestab pedagoogikaharus viis aastat, teoreetilis-eksperimentaalses eriharus 5,5 aastat.

Teoreetilis-eksperimentaalses harus õppides on tulevastel bioloogidel võimalus individuaalplaani järgi töötades omandada sügavaid erialaseid teadmisi valiku järgi kas mikrobioloogia, mükoloogia, taimede biokeemia, dendroloogia, ihtüoloogia, biofüüsika, antropoloogia, ornitoloogia või mõnel muul erialal.

Et kõrge kvalifikatsiooniga biolooge vajavad lisaks koolidele ja teaduslikele asutustele ka paljud tööstusettevõtted ja laboratooriumid, siis tuleb kõigiti tervitada nende ettevõtete ja asutuste hoolt oma kaadri järelkasvu eest, kus on suunatud noori ülikooli bioloogiat õppima. Nii näiteks võib Tartu Piimakombinaadi juhtkond kindel olla, et Milvi Pajusaarest, kelle ta lähetas õppima, saab kombinaat endale mõne aasta pärast tubli kvalifitseeritud spetsialisti.

Lisaks statsionaarsele osakonnale avatakse eeloleval õppeaastal vas-

(Järg lk-l 3.)

Ilusat on rohkem

Sel õhtul istuti Tiigi tänava ühiselamu ühes toas kaua üleval. Laual põles küünal, suur kohvikann oli kaetud padjaga, oli hämar ja soe. Räägiti strukturalismist, tööst, tunnetest, punasest mooniväljast ja buldooseritest. Rääkijad olid meie kursuse, eesti filoloogia neljanda, tüdrukud. Vahel lubab meeleolu öelda välja mõndagi:

«Kui palju on ometi inimeses ilusat!»

«Ja ka inetut . . .»

«Ilusat on rohkem, palju rohkem!»

Ja siis ütles Helvi mõtlikult: «Juba sellepärast tasub uskuda, et ilusat on rohkem, et üks inimene on kirjutanud «Jean Cristophe'i» . . .»

Vahel tundub, et tahaksime korraga olla igal pool, nagu lõhestada end väikesteks rakukesteks, et osa saada maailma kogu rikkusest, värvikusest, et näha korraga paljusid kohti, olla samaaegselt kontaktis paljude ebatavaliselt kaunite inimestega. See unistus sellisel kujul on ju teostamatu. Ta teostub siis, kui elada ja mõtelda sügavamalt, töötada suurima armastusega, rohkem mõista, süveneda inimestesse, kes elavad ja kõnelevad su kõrval, rohkem anda teistele — siis tunned, et maksimaalselt kasutad ära õnne olla inimene.

Nii me vahel arutame. On juba hilja. Meida kustutab küünla, süütab laevalguse ja ütleb magamaminekut seades: «Aga kõige suurem rõõm on ikka tõepoolest töörõõm! Kui hakkad üht asja tegema, mööda vanade raamatute lehekülgi, uurivad eesti kirjakeele arengut, konstrueerivad muistseid läänemeresoome keele oletatavaid sõnatüvesid, kuid — nad käivad ka vabatahtlikult kuulamas dots. Rätsatud hoogu, see haarab sind — küll on hea!»

Kes on eesti filoloog ja milline on tema töö?

Tema töömaadeks on seminariraamatukogu peahoones, Kreutzwaldi-nimeline Kirjandusmuuseum oma rikkaliku rahvaluulekoguga ja ka ühiselamutoa kõigi elanike jaoks pisut liiga kitsas laud, sageli üle ujutatud öisest laualambivalgusest. Filoloogi sõpradeks on iga liiki sõnaraamatud, ajakiri «Looming» ning «Keel ja Kirjandus». Tema deviisiks on: Loe! Loe! Loe! Ja seda loetavat on nii palju, et vahel tekib tunne — iialgi ei jõua haarata sajandikkugi sellest, mida peaks. Eesti filoloogide kursusetööd käsitlevad kirjandusteoste keele ja stilli küsimusi, eesti keele õpetamise metoodikat, pedagoogilisi probleeme, ajakirjanduse ajalugu, murdeid ja sugulaskeeli. Eesti filoloogid rändavad sepa loenguid strukturalismist, samuti lihtsalt huvist, ilma käsuta, kuulavad nad doktor Saarma loenguid psühhopatoloogiast, nad juhendavad keele ja kirjanduse ringe Tartu koolides, loevad EPA ajalehe korrektuuri, õpivad fakultatiivselt teisi keeli. Nad käivad suviti ekspeditsioonidel murret, rahvaluulet ja sugulaskeelte materjale kogumas, kuid need matkad sisaldavad muudki — unustamatuid kohtumisi lihtsate töörahvaga, nende elu ja meie maa tundmaõppimist. Ja siis kirjutavad üliõpilased sellest ülikooli ajalehes — meie lehe juures on peajõuks just eesti filoloogid. Nii saavad meist pedagoogid või ajakirjanikud, korrektorid või tõlkijad, tuleb aga kindlasti ka teadusliku töö tegijaid.

Meida Noot on eesti keele eriala üliõpilane ja kirjutab praegu tööd, mille kannab ette ÜTÜ teaduslikul konverentsil — teemaks on Teuvo Pekkanen raamatu «Raudsete käte usk» tõlkevõrdlus.

Teine konverentsitöö valmib Juta Seersandil. See valgepäine vaikse olemisega tõsine ja tasakaalukas tüdruk valis kirjanduse eriala. Juta konverentsitööks on «Osvald Toominga teoste kangelane». Laual ongi tal praegu kuhi Toominga raamatuid, selle kõrval aga keraamiline vaas, mille praktika lõpul oma noorele õpetajale kinkisid Rakvere Internaatkooli kasvandikud, kelle südame Juta võitis oma ranguse ja südamlikkuse sünteesiga.

Ülo Tuulik esines nõukogude publitsistikat käsitleva tööga üliõpilaste humanitaarteaduste alasel konverentsil. Tema on tulevane žurnalist. Mailis Noore töö «Rudolf Sirge novellistina» esitati üliõpilastööde konkursile.

Eesti keele eriharus, «keeleinimeste» rühmas, nagu meil öeldakse, on tublid saarlased Silvi Kaasik, Helvi Koppel, Juta Mets. Mäletan, kuidas Silvi kord astus tuppa, silmad peaaegu märjad.

SUVISEL PRAKTIKAL

Rahvaluulealane filmimine Jänedal 1961. aastal (pildil paremal).
E. LAUGASTE foto

Rahvalaulikut küsitlemas Noarootsis 1961. aastal.
A. RÖÖMU foto

Sügisel kolime sisse

Mäletan veel väga selgesti seda uue, valmiva maja lõhna esimese kursuse tööpäevadest. Midagi, mis on segu lubjast, krohvimördist ja kevadniredes tantsivatest päikesepudemetest. Selles lõhnas on porise õue auru, selles on tornkraanade kõrget kargust ja veel midagi — midagi erutavat ja kutsuvat. See on peaaegu valmis maja lõhn.

Täpselt nii on see praegu ehitatavas uues ühiselamus. Mehed krohvivad viimast korrust, kummitorus poriseb mört. Puuseppmeistrid puurivad ustesse lukkude panemiseks auke, kopsivad aknaraamide kallal ja lõikavad klaasi. Põrandad on pandud, ka suurem osa aknaid on ees. Need on suured aknad sel uuel ühiselamul. Väikese toa peaaegu terve üks sein on klaasist. Valgust saab siin olema!

Tiigi tänava uus ühiselamu saab valmis sügiseks, 1. septembriks. Kaks aastat tagasi valmis uus ühiselamu Pälsoni tänaval. Kas ka see, ehitatav maja, saab nii tore nagu eelmine? Ta saab toredam. Vaatad viiekorruselise maja akendereale, unustad pori ja prahihunnikud õuel ja tekibki kujutlus: hall maja, värvilised aknaraamid, mugavad väikesed 2- ja 3-inimese toad. Tubades on seinakapid, kušettvoodid. Esimesel, kolmandal ja viiendal korrusel on puhketoad, teisel ja neljandal korrusel aga on ette nähtud õppetoad. Pidevalt on sooja vee saamise võimalus.

Varsti algavad maja juures maalritööd. Ehitusmehed ootavad siis meie tudengite abi. Eriti teretulnud on kategooriaga maalrimehed.

Kes valmivas ühiselamus elama hakkavad, pole veel kindel. Kas need 404 üliõpilast on arstid või filoloogid, matemaatikud või juristid, polegi nii oluline. Tähtis ja tore on see, et osa meist saavad endale seal meeldiva kodu.

A. SARAPUU

KIRI õpetatud sõbrale

Tervist, kolleeg!

Ära imesta, et sind kolleegiks nimetan. Olen pedagoogilisel praktikal ja oman seega täit õigust ennastki koolmeistriks pidada. Naerad? Ma tean, et sa naerad. Tuleta meelde, kuidas sa ise esimest korda klassi ette läksid, siis enam ei naera.

Annan juba teist nädalat tunde. Nii mõneski päevikus ilutsevad minu kirjutatud neljad ja viied, ja et mitte nii ühekülgne olla nagu mõni noorpoeet oma loomingus, siis vahelduseks kahed-kolmed ka. Nii kaua kui tunde kuulasime, polnud vigagi. Kritiseerisin vapralt vanu pedagooge ega jätnud kivi kivi peale nende metoodikast. Tampisin pulbriks õpetajate erialased teadmised, kasvatuslikku momenti ei leidnud ma tundidest aga sel põhjusel, et seda seal ei olnudki. Kui mitte just ülemaailmseid reforme haridusalal, siis vähemalt oma IV-c klassis, olin kindel, saavutan põhjalikke muutusi nii õppeedukuses kui ka distsipliinis.

Enne praktikat lugesin kapsaks kõik kättepuutuvad konspektid. Vedasin raamatukogust koju seal leiduvad pedagoogikaalased teosed ning kirjutasin foneetilises transkriptsioonis ümber «Mahtra sõja».

Esimene tunnikonspekt ei mahtunud ühte kladesse ära. Viimaks ometi läksime tundi, mina ees ja terve ešelon pealtkuulajaid taga. Iga sammuga muutusid mu põlved ikka nõrgemaks ja kui klassi jõudsime, pani üks tüdruk sealt kil-

(Järg lk-l 4.)

«Mul nii kurb päev täna,» ütles ta saarlastele omasel rabedal kõnetoonil, «viimast päeva olen koolis, praktika lõpeb . . .» Lohutasin: «Oh, Silvike, varsti oled seal päriselt, alatiseks!» Ja tema vastas: «Tuleks see aeg juba rutem!» Silvist saab kindlasti hea õpetaja.

Heli Liin, hüüdnimega Tuti, on kursusel isetegevustöö hingeks. Olgu TRÜ segakooris, olgu kursuse ansamblis või lihtsalt ülemeelikult suusapäevalt kojusõidul bussis — ikka on Tuti hele hääl laulu üles võtmas. Kohe lisandub Marianne Tuhkaneni kõrge sopran, toetavad oma «tõrrepõhjaga» Marje Illi ja Mari-Ann Kadarpik, ja kõlabki: «Meid noori karastab töö, ta rütm ja ta võlu . . .» See laul meenutab Narvat, Kundat, Sirgalat, ehitussuvesid ja seda, et paljud võivad oma eriala «filoloog» kõrvale kirjutada «betoneerija» või «armeerija».

Ehitusepäevadest on meie kursusevanemal ja «päikesepoisil» Peeter Heinal üks suurepärane luuletus. Nüüd ongi aeg nimetada kursuse kirjamehi. Vendade Tuulikute nimed on vabariiklikult tuntud, oma luuletusi on ajakirjanduses avaldanud ka pikk napisõnaline Leo Ilves, on teada, et ka Heli Kuivo proovib oma sulge värsside kallal. Luule armastajaid aga ei jõua üles lugedagi.

Küllap kannavad meie kursuse kirjamehed oma töid ette ka Rakvere Internaatkoolis, kuhu kavatseme sõita külla isetegevuskontserdiga. See sõit on komsomoligrupi tööplaanis. Organiseerijateks on Anu Ruubas ja Marianne Tuhkanen. Marianne ütles komsomolikoosolekul: «Sõidame. Uskuge, lastel oleks hea meel ja me ise näeksime ka uut, tuleviku koolitüüpi.»

Organiseerimisoskust läheb meil kõikidel tulevases töös ja elus vaja. Seepärast on praegune ühiskondlik töö heaks kooliks. Kersti Kõivumägi on ÜTÜ kirjanduse ja rahvaluule ringi esimees, Aimi Vinn juhatab žurnalistikaringi. Tema lemmiklauseks on südamepõhjast öeldud: «Kui ometi kõikidel inimestel oleks kohusetunnet!»

Palju võiks veel rääkida kursusest ja igast inimesest eraldi: Merike Saluraid on teaduskonna näiteringis asendamatu jõud, Inge Saukas — looduskaitseringi liige, Tiiu Kaevando kogub reproduktsioone, vaimustub kujutavast kunstist ja proovib ka ise kätt sel alal ülikooli kunstikabinetis, Maie Villemsoni nimi on üleliiduliselt kuulus julgete spordi — kiirlaskumise ja slaalomi alal, Marje Illi, Kersti Kaldvee ja Mari-Ann Kadarpik on orienteerumis- ja matkaspordi fanaatikud, mitmekülgne sportlane on Anu Ruubas, Ja nii edasi . . .

Kirjutasin, ja kohe meenusid Helvi Koppeli sisukad sõnad: «Inimeste kohta ei tohi öelda «ja nii edasi»!» Kui õige see on. Pole vaja minna kaugele otsima kauni hingega kaaslasi. Toredad inimesed on mu ümber. Ja kõrval on kümneid samasuguseid kursusi.

Meie kursust on nimetatud tubliks. Meie kursusel on olnud ka pahandusi. Oleme töötanud tulemusrikkalt, oleme ka saanud noomida nooruslikult mõtlematult tehtud väärsammude pärast. Meid on kiidetud ja kritiseeritud.

«Huvitav, millised me oleme kahekümne aasta pärast,» arutasime kord. Siis peame ju meie andma ajastule ilme, tegema kõik ise, olema jõud.

Peame olema niisugused inimesed, kelles ilusat on rohkem. Niisugused, kelle kohta ei saa öelda «ja nii edasi».

MARI VIIDING

tuvõtt ka mittestatsionaarsesse bioloogiaosakonda. See avab paljudele soovijatele võimaluse õppida bioloogiat oma igapäevase töö kõrval, kasutades kõiki neid õigusi, mida seadus tagab mittestatsionaarsetele üliõpilastele tasulise lisapuhkuse jne. näol.

A. SAAR

MÕNI SÕNA GEOGRAAFIAOSAKONNAST

Keskkoolis õppides ja töötades kujunes kindlasti paljudel veendumuseks: tahan saada õpetajaks. Kuid millise eriala õpetajaks? Kas mitte geograafiaõpetajaks, kes õpilastele tutvustab meie kodumaa lõpmatult mitmepalgelist loodust ja nõukogude inimese saavutusi, kaugete maade ja rahvaste elu ja kelle jutustused enda poolt läbitud radadest äratavad teadmishimu ja rännulusti.

GEOGRAAFIAÕPETAJAID valmistatakse ette TRÜ Bioloogia-Geograafiateaduskonna geograafiaosakonnas, samuti geograafe-spetsialiste väga mitmesugustel erialadel. Käesolevast aastast alates toimub vastuvõtt pedagoogilisse harru eraldi teistest erialadest.

Pedagoogilises harus kestab õppetöö 5½ aastat, sellest viimane semester mittestatsionaarselt. Esimesel-teisel kursusel õpitakse üldaineid (matemaatika, füüsika, keemia jt.), mis on edasiste teadmiste baasiks, ning võetakse läbi põhilised geograafilised ained. Ühtlasi toimuvad esimestel aastatel vastavad õppepraktikad, mille kestus kummalgi aastal on kaks kuud. Vanematel kursustel õpitakse regionaalseid geograafilisi ja mitmesuguseid bioloogilisi aineid, samuti pedagoogilis-metoodilisi distsipliine. Otseseid pedagoogitöö kogemusi omandavad tulevased õpetajad viiendal kursusel toimuva pedagoogilise praktika vältel, kus nad 8 nädala kestel täidavad koolides õpetaja ülesandeid metoodikute juhendamisel. Viimase semestri vältel töötab üliõpilane juba oma tulevasel töökohal õpetajakandidaadina, jätkates õppetööd mittestatsionaarselt.

Võimalikult üksikasjaliselt püütakse tulevasi pedagooge tutvustada kõige sellega, mis neile edasiseks tööks pedagoogilisel alal on vajalik. Koduvabariigi tundmaõppimiseks toimuvad ekskursioonid Põhja-Eestisse, Kagu-Eestisse, Saaremaale jm. NSV Liidu looduslike vöönditega, nõukogude rahva ülesehitustööga tutvutakse ekskursioonidel Koola poolsaarele ja Kaukaasiasse.

Pärast diplomitöö kaitsmist saavad lõpetanud keskkooli geograafia-bioloogiaõpetaja kutse õigusega õpetada ka keemiat 8-klassilises koolis.

PEALE PEDAGOOGIDE valmistatakse geograafiaosakonnas ette majandusgeograafia, klimatoloogia ja hüdroloogia, füüsilise geograafia ja teiste erialade spetsialiste. Tulevaste majandusgeograafide tööpõlluks on eelkõige tootmise ratsionaalse paigutuse küsimused, linnade ja asulate perspektiivne planeerimine. Meie põllumajandus vajab ulatuslikke mikroklimaatilisi uurimisi, kus avaneb tööpõld klimatoloogidele. Füüsilise geograafia eriala spetsialistid tegelevad loodusliku keskkonna komponentide: mullastiku, reljeefi jne., eelkõige aga maastikuliste üksuste komplekssе uurimisega. Kitsama eriala üliõpilased lähevad alates IV kursusest menetluspraktikale ettevõtetesse ja asutustesse. Vajaduse korral suunatakse neid menetluspraktikale väljapoole Eesti NSV-d. Nii on praktika ajal töötatud Mustal ja Valgel merel, Volga-tagustes steppides, Krimmis, samuti Baikali ääres ja Ussuurimaal. Et geograafidel-spetsialistidel, eriti maastikulise uurimise ja hüdroloogia alal tuleb teha raskeid välitöid, on neil erialadel meesüliõpilased eriti teretulnud.

Geograafilist eriharidust on võimalik omandada ka mittestatsionaarsel teel, kusjuures õppetöö aluseks on statsionaarsetega ühised õppeplaanid ja ka programmilised nõudmised on samad.

V. MUREL

Õppetöö kestab **GEOLOOGIAOSAKONNAS** viis ja pool aastat. Teoreetilise õppetöö raames tutvuvad geoloogiaosakonna üliõpilased kõigi moodsate uurimismeetoditega, muuhulgas radiomeetriaga ja geofüüsikaliste meetoditega. Loengute kõrval pannakse noorte geoloogide ettevalmistamisel suurt rõhku praktilistele töödele, eriti aga suvel toimuvatele õppe- ja menetluspraktikatele. I kursuse järgne õppepraktika toimub Põhja- ja Lõuna-Eestis. II kursuse õppepraktika sisuks on geoloogilise kaardistamise metoodika omandamine. See praktika toimub osalt Põhja-Eestis, osalt Krimmis. Pärast III kursuse lõpetamist siirduvad praktikandid suveks Tadžikistani Geoloogiavalitsuse ekspeditsioonidesse. IV kursuse järgne menetluspraktika ja diplomitöö koostamisele eelnev praktika toimuvad Eestis.

Nende praktikate vältel ja samuti viimaste kursuste teoreetilistel õpingutel on geoloogiaosakonna üliõpilastel võimalik spetsialiseeruda mitmesugustele erialadele. Sellisel juhtumil võib õppetöö kulgeda ka individuaalplaani järgi.

A. RÖÖMUSOKS

AJALOO-KEELE-TEADUS-KOND

Ajaloo-Keeleteaduskonda võetakse vastu 150 uut, pedagoogikutsele valmistuvat üliõpilast. Neist asub 45 õppima eesti keele ja kirjanduse osakonnas, 30 vene keele ja kirjanduse osakonnas, 50 võõrkeelte osakonnas ja 25 ajaloo-osakonnas.

Niisiis tuleb paljudel kõrgema hariduse omandamise huvilistel lahendada mitte ainult konkreetse eesmärgi küsimus — millisesse osakonda astuda, vaid ka iseendale seatud küsimus — kas mul on ka küllaldaselt eeldusi valitud kutse omandamiseks?

Neis küsimustes orienteerumiseks tuleb eeskätt järgmist silmas pidada.

Taoteldav pedagoogikutse eeldab kõigepealt hea tervisliku seisundi, eriti tasakaalustatud närvisüsteemi juures maailmavaatelist selgust, enesekindlust ja kõlbelist tahet, mis on suunatud organiseerima kogu isiksuse jõud tänapäeva kõrgeima ideaali — kommunistliku ühiskonna inimese kasvatamiseks.

Peab olema eeldusi ja huvi keelte omandamiseks. Keelte valdamine eeldab head mälu, teravat kuulmist, selgeid akustilisi kujutlusi ja hääleorganite laitmatut funktsioneerimist, et ei tekiks mitmesuguseid foneetilisi raskusi ega kõnehäireid.

Keelteosakondadesse astujail peab olema huvi ka kirjanduse vastu, mis avaldub juba keskkoolis arendatud sellealaste teoste lugemuses kui ka mõningal määral iseseisvais sõnasepitsustes. Tuleb veel märkida, et keelteosakondadesse astujail peavad olema keele ja kirjanduse alased huvid ning eeldused mõningal määral tasakaalus, sest vastavate osakondade lõpetamine osutub raskeks, kui näiteks kirjandusehuviline ei suuda mõista ega omandada abstraktseid keeleajaloolisi seaduspärasusi või kui keelehuviline osutub saamatuks kirjandusteooria ja esteetika ideoloogiliste, filosoofiliste probleemide ees.

Needsamad pedagoogieeldused ja tegelikkuses valitsevate seaduspärasuste tunnetamise huvid peavad olema ka ajaloo-osakonda astujail, sest siingi on oma osatähtsus keelte omandamisel ja kirjanduse ning muude kunsti-, kultuuri-, ideoloogilis-poliitiliste nähtuste mõistmisel.

Dots A. PÄRL

Need üliõpilased, kes ülikooli tulevad ilma tootva töö staažita, saavad esimesel kursusel vajaliku töökarastuse mõnes Tartu käitises (koos kvalifikatsiooni omandamisega vastaval alal). Teisel ja kolmandal kur-

(Järg lk-l 4.)

Tartu Riiklik Ülikool 3

Möödas on kaunid talvepäevad. Tuleval talvel ootavad meid jälle Kääriku ja Vellavere spordibaasid.

susel on komsomolitöö ja muu ühiskondlik tegevus tihedasti seotud kooliga (pioneerirühmajuhtidena, õpilaste erialaringides konsultantidena jne.).

Dots. A. ELANGO

See, kes tahab saada ajaloolaseks, peab omama võimeid ajalooliste sündmuste, nähtuste ja daatumite meelespidamiseks ning õigete järelduste tegemiseks, peab kasvatama eneses tähelepanelikkust, et mõista mitte ainult minevikku, vaid näha sügavamalt kaasaega ja tulevikku.

Rööbiti ajalooõpetajate ettevalmistamisega rahuldab ajaloo-osakond vabariigi vajadusi kunstiajaloo, arheoloogia ja etnograafia ala spetsialistide ettevalmistamisega.

Prof. H. MOOSBERG

Kuigi eesti filoloogia osakond põhiliselt valmistab ette tulevasi emakeeleõpetajaid, on osakond seni andnud mitte ainult kvalifitseeritud töötajaid koolile ja haridusalale, vaid küllalt rohkesti ka teaduslikke töötajaid eesti keele, läänemeresoome keelte, eesti kirjanduse ja rahvaluule alal kõrgematele koolidele ja teaduslikele uurimisinstituutidele, samuti korrektoreid ja keelelisi toimetajaid kirjastustele, töötajaid ajakirjanduse, raadio ja televisiooni alale, muuseumidele, raamatukogudele jne.

Prof. A. KASK

Vene filoloogia osakond valmistab ette peamiselt õpetajaid vabariigi koolidele. Vastavalt sellele on organiseeritud ka õpetamine, nii et see aitaks tulevastel õpetajatel kujuneda täisväärtuslikeks oma ala spetsialistideks. Vene filoloogia osakonnale on eriti väärtuslikud need sisseastujad, kes valdavad, kasvõi ainult teatud määral, mõlemaid — vene ja eesti keelt. Kuid osakonna õppeplaan on koostatud ühtlasi nii, et see võimaldaks andekamail üliõpilastel ka edaspidi, pärast ülikooli lõpetamist jätkata teaduslikku enesetäiendamist.

Dots. J. LOTMAN

Tartu Riiklik Ülikool valmistab ette inglise, saksa ja prantsuse keele õpetajaid keskkoolidele. Sel alal on Ajaloo-Keeleteaduskonna võõrkeelte osakonnal juba pikaajaline praktika. Seoses võõrkeelte õpetamise laiendamisega ja erikoolide loomisega (kus edaspidi õpetatakse rida aineid, nagu ajalugu ja geograafiat, vastavas võõrkeeles) on vajadus võõrkeeleõpetajate järele tublisti kasvanud. Viieaastase (kaugõppes kuueaastase) õppeaja jooksul on üliõpilastel võimalik vilunud õppejõudude juhtimisel erialaks valitud keelt omandada põhjalikult nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt.

Van.-õp. O. MUTT

ÕIGUS-TEADUS-KOND

Õigusteaduskonna õppeaeg statsionaarsetele üliõpilastele on 5 aastat. Siin valmistatakse ette töötajaid kohtutele, prokuratuuri- ja miilitsaorganitele, samuti advokaate, notareid ja juriskonsulte. Lõpetanutel on võimalik töötada ka täitevkomiteedes ja sotsiaalkindlustuse osakondades.

Kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise perioodil on nõukogude juristidel suured ülesanded. Inimestele on vaja selgitada õigusnorme, kasvatada nendes õigeid arusaamasid. Viimaste kursuste üliõpilastel on võimalik spetsialiseeruda. Olenevalt huvialast pühendatakse suuremat tähelepanu kas kriminaal-, tsiviil- või haldusõigusele. Õigusteaduskonna erialasteks põhidistsipliinideks on riigi ja õiguse ajalugu, riigi-, haldus-, tsiviil-, kriminaal-, töö- ja kolhoosiõigus, rahvusvaheline õigus, kriminalistika, kriminaal- ja tsiviilprotsess jt.

Et omandada praktilisi kogemusi, viibivad III kursuse üliõpilased 12 nädalat menetluspraktikal rahvakohtutes, prokuratuuri- ja miilitsaorganeis ning kohalikes täitevkomiteedes. Viiendal kursusel töötavad üliõpilased 22 nädalat palgalistel ametikohtadel.

Prof. P. VIHALEM,
Õigusteaduskonna dekaan

MAJANDUS-TEADUS-KOND

Majandusteaduskonnas kestab statsionaarsete üliõpilaste õppeaeg 5 aastat. Teaduskond jaguneb kaubandusharuks ning rahanduse ja krediidi haruks.

Kaubandusharus valmistatakse ette töötajaid riiklikule ja kooperatiivkaubandusele (kaubatundjad, kaubandusökonomistid). Vanematel kursustel spetsialiseeruvad üliõpilased toidukaupade, tööstuskaupade või kaubandusökonomisti-planeerija erialale. 1962. a. sügisel vastuvõetavad statsionaarsed üliõpilased saavad õppida toidukaupade eriala, mittestatsionaarsed toidukaupade, tööstuskaupade või ökonomisti eriala.

Rahanduse ja krediidi harus valmistatakse ette töötajaid rahandusorganitele ja pankadele, aga samuti ka tööstusettevõtetele ja teistele nõukogude organitele. Peale otseste rahandusala küsimuste tutvuvad üliõpilased üksikute rahvamajandusharude ökonoomika, tööstusharude tehnoloogia ja majandusliku tegevuse analüüsiga.

Majandusteaduskonna õppeprotsessi üheks osaks on tootmispraktika. III kursusel on see 4-nädalane, 8. ja 9. semestril on see kokku 52 nädalat. Viimasel tootmispraktikal töötavad üliõpilased kaubandusettevõtetes või rahandusorganites palgalistel kohtadel.

Üliõpilastel, kellel puudub kaheaastane tööstaaž, tuleb esimesel kursusel töötada ülikooli poolt määratud töökohtadel. Õppetöö on neil õhtuti.

Prof. P. VIHALEM,
Majandusteaduskonna dekaan

Kiri õpetatud...

(Algus lk-l 3.)

judes plehku: nii valge näo ja plagisevate hammastega mees ei saa olla keegi muu kui kodukäija.

Igatahes hirm ja aukartus olid vastastikused. Ja... konspekt paberil on küll hea asi, aga veel parem, kui ta on peas.

Järgmiste tundidega mu enesetunne paranes. Isegi päevikut olin juba suuteline klassis täitma. Siis haigestus õpetaja. Olin uhke: alles nüüd näitan oma võimeid! Õpitli «Kevadet». Et iga korralik pedagoog enne tunni esitamist tundmatuid sõnu seletab, seda teadsin. Nägin kurja vaeva, kuid ei leidnud ühtegi sõna, mida ma ei tunne. Pärast pikki kaalutlusi otsustasin «ahjuroobi» kasuks. Seletasin põhjalikult selle sõna etümoloogilist päritolu ja roop ise kui näitlik õppevahend käis nobedasti käest kätte. Lapsed vahtisid mind nagu fakiiri. Olin uhke saavutatud efekti üle ja vajutasin terve kriidipulga tahvlile «ahjuroobi» järele punktiks.

Tund hakkas juba lõpule jõudma, kui klassi astus turske noormees. Ta heitis põlastava pilgu minule ja tüüris siis esimesele tühjale kohale. Vandusin ennast, et ma õigel ajal kõiki suurusi tundma polnud õppinud — äkki on õppealajuhataja! Noormees pani iirise suhu, võttis plekist püstoli ja hakkas mind sellega sihtima.

«Õpetaja, ärge kartke! See on minu pinginaaber,» tutvustas pisike rohutirtsutaoline poiss ta kõrvalt. Rahunesin. Saabunu oli Jüri Mauk, ainus õpilane klassis, keda ma veel näinud ei olnud ja kelle kohta direktor ütles: «Ah, see ootab ainult kevadet. Saab kuusteist aastat vanaks ja mingu siis, kuhu tahab. Meie temaga enam ei tegele.»

Õige ka. Mis sa ikka sihukese veidrikuga peale hakkad, kes koolis ei taha käia ja kes juba kuusteist aastat vana on! Lähenesin noormehele, kummardusin ja palusin teda mänguasi ära anda. Mauk pilgutas kõikemõistvalt silma ja sosistas: «Kumba tahad? Mul on neid kaks.» Ta sirutas ka teise käe välja. Sealgi oli püstol. Igaks juhuks konfiskeerisin mõlemad. Mauk oli rabatud. Ilmselt polnud ta varem nii ahnet õpetajat kohanud. Ta toibus aga kiiresti ja võttis taskust kada. Viuudi! lendas paberitükk esimeses pingis istuvale poisile kuklasse. Mul läks sapp keema. Käratasin: «Stipilt maha!» Mauk naeris ja kallas pool potti tinti oma naabrile krae vahele. Küsisin päevikut. Ime küll, andiski. Kirjutasin suurelt üle lehe: «Poisil nahk tuliseks teha! Rikub koolis korda ja ei kuula õpetajate sõna. Klassijuhataja.»

Paar päeva tagasi tegin klassikirjandi teemal «O. Lutsu «Kevade» kompositsioon ja stiililised iseärasused.» Tead, mis need põrgulised tegid? Andsid ära täiesti tühjad vihikud. Ainult üks poiss, seesama rohutirts, oli kirjutanud, et seda, mis kompostijoon on, tema ei tea, aga «Kevades» siili iseärasustest üldse juttu ei ole ja Toots olevat hoopis kassi skalpeerinud.

Panin poisile viie. Sain temalt idee. Skalpeerima! Ometi üks keerulisem sõna, mille tähendust seletama peab! Ainuke viga — mis siis saab, kui mõni naaskel tahab, et ma seda ka praktiliselt demonstreeriksin? Tulekustutamisvahtu teha ma oskan, aga kassi skalpeerimist pole veel keegi õpetanud. Ja kust seda kassi võtta. Linnakassid, need on kavalad. Eks nad tea, missugust hinda biokeemiakateeder nende peade eest pakub!

Mõtle ise — kui Paunvere kõster nägi surmavaeva Joosep Tootsiga, seegi möödunud sajandist, mis pean siis mina, vaene hing, peale hakkama kolme tosina moderniseeritud eksemplariga samast sordist? Mis teha?

Anna nõu!
Sinu sõber, stud. ped. phil.
VILLI

ARSTI-TEADUS-KOND

Peatselt seisavad tuhanded noored, kes kevadel lõpetavad keskkooli, konkreetse küsimuse ees: Milline kutseala valida? Sama küsimus seisab ka paljude noorte ees, kes keskkooli lõpetamise järel mitmesugustel põhjustel ei saanud minna edasi õppima kõrgematesse õppeasutustesse ja siirdusid tootvale tööle.

ARSTIKUTSE KOHTA valitseb meil veel paljuski ebaõige arvamine. Arvatakse, et arst uurib haigeid, kasutades selleks keerukaid meetodeid, ravib neid tõhusate ravivahenditega või teeb ülikeerukaid operatsioone, et temast räägitakse ja kirjutatakse kui kangelasest, kui õilsast ja ülimalt humaansest inimesest — see on nii mõnelgi juhul õige ja selliseid arste on ka vaja. Partei programmis on see fikseeritud: «Täielikult rahuldatakse linna- ja maaelanikkonna vajadused iga liiki kvalifitseeritud arstiabi järele».

Kuid see pole siiski ainuõige ega peamine. Peamine on fikseeritud partei programmi järgmises lõikes: «Sotsialistlik riik on ainuke riik, kes võtab enda peale hoolitsuse kogu elanikkonna tervise kaitse ja pideva parandamise eest. Seda tagab sotsiaalmajanduslike ja meditsiiniliste abinõude süsteem. Viiakse ellu ulatuslike abinõude programm, mille eesmärgiks on vältida ja resoluutselt vähendada haigusi, likvideerida massilised nakkushaigused, pikendada eluiga.»

Siit näeme, et arstilt nõutakse hoopis suuremate ja tähtsamate ülesannete täitmist, kui seda on ainult haigete ravimine, kui kõrgel tasemel see ka ei seisaks. Kommunismiajastu arst peab aktiivselt osa võtma kogu elanikkonna tervise kaitsest ja pidevast tervise parandamisest, sest kommunismi eduka ülesehitamise üheks tähtsamaks eeltingimuseks on kogu elanikkonna hea tervislik seisund ja kõrge sanitaarne kultuur. Kommunistliku ühiskonna lipukiri «Igaühelt tema võimete kohaselt, igaühele tema vajaduste järgi» puudutab lähedalt ka arste kommunistlikus ühiskonnas, sest head võimed saavad olla eeskätt tervel inimesel. Tähendab arstide oluliseks ülesandeks on hoolitseda, et iga inimene oleks terve. Igaühe vajadustest on tähtsal kohal vajadus tervise järele ja nimelt hea tervise järele.

Kommunistliku ühiskonna arst peab täielikult teadlik olema sellest, et Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei on juba oma esimeses ja teises programmis eriti rõhutanud profülaktikat, see on Nõukogude tervishoius olnud valitsevaks suunaks, mis on üles tõstetud ka partei kolmandas programmis ja veel ulatuslikumalt kui kahes esimeses. Praeguses partei programmis on eriti rõhutatud haiguste vältimist, nende resoluutset vähendamist, massiliste nakkushaiguste likvideerimist. Arstide praktilises tegevuses suureneb tunduvalt profülaktilise töö osatähtsus.

Arstikutse valikul peab igaüks endale selgeks tegema, kas temal on soov ja eeldused selleks, et töötada nii profülaktilises kui ka ravi suunas. Olgu öeldud, et profülaktiline töö nõuab eriti laia silmaringi, suurt hoolt, ennastsalgavust ja sügavalt humaanset suhtumist mitte ainult üksikisikusse, vaid kogu elanikkonnasse. Ravi alal töötamisel esineb rohkem romantilist, vahel ka kangelaslikkust, kuid seda kangelaslikkust võib võrrelda uppuja päästmisega, lapse väljatoomisega põlevast hoonest jne. Profülaktilises tegevuses see individuaalne romantika puudub. Näiteks, rõugete panemine on lihtne profülaktiline abinõu, kuid sellega päästetakse miljonid inimesed raskest haigusest ja surmast. Miljonid! Eesti NSV-s likvideeriti alles hiljuti ühe-kahe aastaga lastehalvatustõbi, päästeti kogu elanikkond lastehalvatustõve ohust lihtsate profülaktiliste abinõude varal. Need on kahtlematult kangelasteod, kuid kangelaseks ei ole üksik arst, vaid kõik meditsiinitöötajad ja päästetavaks ei ole üksikisik, vaid suured rahvamassid.

Seega ei sobi kommunistliku ühiskonna arstiks isikud suure «Minaga», vaid hoolsad, ennastsalgavad, suurte erialaste teadmistega tööinimesed — INIMESED. Üheks tähtsaks eelduseks arstikutse omandamisel on veel lugupidamine, kaastunne ja armastus kaasinimeste vastu. See kutse nõuab sageli ka suurt enesevalitsemist, enesohverdamist, kiiret otsustamisvõimet, nõuab südant ja mõistust inimeste teenimisel.

M. KASK,
Arstiteaduskonna prodekaan

ARSTITEADUSKONNA KEHAKULTUURIOSAKOND on kasvanud Tartu Riiklikus Ülikoolis vist küll kõige kiiremini. Väikesest kolme koosseisulise õppejõuga ja ainult ühe võimlemissaaliga osakonnast 1928.—1940. a. Tartu Ülikoolis on kasvanud nõukogude tingimustes 7 kateedriga ja 41 koosseisulise õppejõuga osakonnaks, mis veelgi kasvab. Osakonnal on kasutada laialdane õppe- ja spordibaaside võrk, mille väljaehitamist jätkatakse. Kõigi spordibaaside loetlemine läheks pikale, mainigem vaid seda, et üliõpilastel on kasutada 6 võimlemissaali, staadion, veespordijaam üle 40 veesõiduki ja sisebasseiniga talviseks sõudetreeninguks, ratsaspordibaas 30 hobusega, rohkearvulised mänguväljakud ja kogu vabariigis laialdase populaarsuse võitnud Kääriku õppebaas.

Kehakultuuriosakonna pidevalt jätkuv kasv on tingitud sellest suurest hoolest ja tähelepanust, mida meie riigis pühendatakse töötajate tervise ja töövõime tõstmisele kehakultuuri ja spordi abil. Vajadus kehakultuurikaadri järele on suur ja suureneb iga aastaga veelgi. Ülikooli kehakultuuriosakonnas valmistatakse ette spetsialiste, kes võivad tööle asuda kõigis kehakultuuritöö liikudes. Suurem osa lõpetajatest on seni tööle asunud kehalise kasvatuse õpetajatena koolides, kuid paljud töötavad ka treeneritena spordibaasides ja spordiühingutes, organisatsioonilisel tööl või käitiste kehakultuurimetoodikutena.

Õppeaeg kestab neli aastat. Kehakultuuri teooria ja sportlike distsipliinide kõrval on õppeplaanis osutatud suurt rõhku meditsiinilistele ainetele (anatoomia, füsioloogia ja spordifüsioloogia, hügieen, ravikehakultuur, arstlik kontroll). Neid aineid õpetatakse Arstiteaduskonna vastavate kateedrite juures. Pedagoogiliseks ettevalmistamiseks pühendatakse teoreetilise ettevalmistuse kõrval 38 nädalat mitmesugustele praktikavormidele. Õppeaja vältel on plaanis 3 suve- ja 3 talvelaagrit, kokku 21 nädalat, mis peetakse Käärikul.

Kehakultuuriosakonnas on kõik võimalused oma võimete väljaarendamiseks vastavalt huvidele ja kalduvustele. Meie lõpetanute hulgas on olnud silmapaistvaid spordimeistreid (H. Lipp, K. Metsur, M. Paama, A. Huimerind, M. Otsa, E. Abel jt.). Paljud on kujunenud edukateks pedagoogideks (E. Pertel, V. Kalam, E. Vilepill, U. Tõnnus, H. Abel, E. Kree, I. Kivi, I. Mikko jt.). Mitmed on saavutanud edu teaduslikus töös (R. Toomsalu, A. Viru, S. Oja, A. Tiik jt.). Ka organisatsioonilisel tööl näeme osakonna lõpetajaid edukalt tegutsemas (A. Vainsaar, V. Jegorov, R. Isok, A. Jürisson, U. Kangur).

Õppimine kehakultuuriosakonnas loob spordihimulistele noortele avarad perspektiivid. Noored, kasutage neid võimalusi!

Dots. F. KUDU,
kehakultuuriosakonna prodekaan

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU OLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

LAUPÄEVAL, 28. APRILLIL 1962

Nr. 13(518)
XV aastakäik

Millest räägivad KOLTUNUD LEHED

Tavaline 1. mai hommik. Päikesepaisteline ilm. Kuid siiski ei olnud 1933. a. 1. mai hommik Tartus tavaline. Kodanlikus Eestis tegi killustatud töölisliikumine esimesi samme ühtluse saavutamiseks. Tartus, ja kui mälu ei peta, ka Tapal ja Rakveres sõlmisid killustatud töölisühingud kokkuleppe ühiseks 1. mai tähistamiseks. Astuti veel üks samm 1940. a. juunipäevade poole.

Kõikide töölisühingute ühine üritus. Ennenägematu ja — kuulmatu üritus kodanlikus Eestis. Tööliste solidaarsust kodanlus kartis ja tegi kõik, et kindlustada oma positsiooni ning nurja ajada nende kavatsust — tulla ühise rõõmsa perena 1. mai demonstratsioonile. Laseme siis rääkida kodanlike ajalehtede kuivadel faktidel, mis illustreerivad tegelikku sündmuste käiku sel ununematul päeval.

«Kell 8 hommikul algab rongikäiku suurtükiväe 3. grupp, mis asub Ropka mõisas. Kell pool üheksa hommikul algavad rongikäiku 2. üksiku jalaväepataljoni mehed oma ülema kolonelleitnant Saarseni juhatusel. Kell 11 hommikul asub jalutuskäigule ratsarügement oma ülema kolonelleitnant Bassen-Spilleri juhatusel.

Ratsarügemendiga ühel ajal hakkab liikuma Karlova tänavalt staabi eest kaitsemalev oma ülema major A. Kaaringu juhatusel!»

«Üleliigne vist oleks nimetada, et sel päeval politsei terves koosseisus väljas on.»

Kell pool 12 algab tööliste rongkäik. *«Töölised liiguvad punaste lippudega ja mitmesuguste loosungitega, mis prefektuuris registreeritud. Loosungid on üsna tagasihoidlikud, ent paar loosungit tuli prefektil siiski maha kustutada.»*

Niisiis kogu Tartu sõjaväegarnison pluss kaitseliitlased tõi kodanlus tänavale selleks ajaks, kui pidi algama tööliste rongkäik. Nende marsruudid olid koostatud osavasti: kõik nad tiirutasid kas Filosoofi tänava kandis, kus asus töölismaja või... Las aga räägivad sellest koltunud ajaleheveerud: *«Niihästi raekoja platsil kui ka südalinna tänavatel seisis rahvas tihedate spaleeridena, mida tuli läbistada rongikäikudel. Eriti elavaks kujunes aga liiklemine, kui südalinna saabus töölisühingute rongikäik...»* Rongkäigud kohtuvad. Samal ajal, kui töölisühingute rongkäik liikus mööda Rüütli tänavat, sammusid kaitsemalevlased mööda Laia tänavat. Rüütli ja Laia tänava nurgal kohtusid rongkäigud, mistõttu töölisühingute rongkäik peatati, kuni kaitsemalevlased olid möödunud. Vahejuhtumisi ette ei tulnud. Küll aga kuuldus «Vironia» konvendi rõdult vilistamist ja vahelehüüdeid. Neile hõigati vastu «Maha Hitler!»

Töölisühingute rongkäigu kannul liikus mööda Rüütli tänavat ka ratsarügemendi kolonn. Tööliste rongkäigu saabumisega Tähtvere parki algas miiting. Kõnedega esinesid kommunistid A. Hint, O. Cher ja pahempoolsete sotsialistide esindajad. Puudusid parempoolsete sotsialistide juhtivad liidrid. Eks nemadki kohkusid tööliste ühisüritusest ja lõid kartma, veel kord paljastades oma õiget palet ja näidates, et nemad pole töölistega ühisest perest.

Miitingust ja rongkäigust osavõtjate arv? Sõprade hinnang: üle 6000 osavõtja, vaenlaste: vähem kui 6000 inimest. Ühine arvamus — suurim tööliste demonstratsioon Tartus pärast 1. detsembri ülestõusu 1924. a. Viiekümne tuhande inimesega ja relvastatud sõjaväekolonnidega ümbritsetud linnakeses (nagu tol ajal Tartu oli), leidus 6000 mehist ja julget, kes kogunesid punaste lippude alla, et koos kogu maailma tööliskonnaga tähistada 1. maid — proletariaadi jõudude ülevaatuse päeva.

Positiivne üliõpilane

Missugune on positiivne üliõpilane? Küllap vastatakse: «Positiivne üliõpilane peab käima korralikult loengutel, õppima maksimumile, täitma suuri ja väikesi ühiskondlikke ülesandeid, austama distsipliininõudeid jne.»

Aga... Kui õpinguraamatus on ka neljasid, kui ta laseb äratuskellal vahel «alt vedada» või juhtub mõni «pisipatt». Ometi kursusel austatakse teda, küsitakse nõu. Kuidas siis on? Kas ta pole siiski positiivne üliõpilane? Üliõpilane — inimene, kelle kohta kehtib «errare humanum est».

Ikkagi on! Sellesse teise kategooria positiivsete inimeste hulka kuulub ka Ene Truus Majandusteaduskonna III kursuselt.

Ööpäevas on 24 tundi. Raske on selle jaotamine nii, et aega jätkuks kõigeks. See on Ene Truusil siiski peaaegu õnnestunud. Hommikuti loengud. Suuri korrektuure siin teha ei saa. Tuleb minna ja kõik, kuigi uni meelitab. Ei saa arugi, kui loengud on lõppenud ja päev õhtupoolikusse jõudnud. Tubli perenaine eelistab sööklatoidule omavalmistatud kõhutäidet. Räägitakse, et see töö minevat tal libedasti. Ega Ene siis muidu oleks Ramsi maaparanduslaagris tudengite ülemkokk olnud.

Laual ootab virn konspekte, õpikuid ja programme. Homme on seminar. Kellaosutid liiguvad. On aeg minna ametiühingukomitee koosolekule. Töö kursuse ametiühinguorganisaatorina võtab oma aja. Muret on küllalt: ole õiglane ja mõtle, kellele oleks vaja stipendiumi taotleda, kellele anda tuusik profülaktooriumi. Keskkoolipäevist on säilinud huvi male vastu. Võib istuda malelaua taha ja unustada paariks tunniks kõik muu. Kas käia nüüd ratsuga või vankriga...? Võibolla oleks hoopis nii parem...

Tavaliselt teeb Ene õkka sellele kõige õigema käigu.

Teine järk on käes, ega esimenegi mägede taga ole. Oleks ainult rohkem aega.

Tartu linna maleturniirilt pääses Ene Truus finaali, aga sinna jääb sõitmata: eksamid ei oota.

Hilistundidel kohtame teda teaduskonna rahvatantsijate hulgas.

Hoopis rohkem tahaks kinos ja teatris käia, kunstinäitusedki oleksid kontimööda. Aeg ja ajahäda. On tore, kui teatris käiakse kogu kursusega ja pärast analüüsitakse koos. Inimeste arusaamad on erinevad ja keerukas on tee tõe juurde. Kui küsida Enelt, mis meeldib talle meie inimestes kõige enam, siis saaksime vastuse: «Lihtsus, ausus, töökus».

Need kolm omadust iseloomustavad ka Enet ennast. Sellepärast teda kursusel hinnataksegi.

A. VINN

Suvi võiks tulla

Komsomolikomitees on laual hulk pakse kaustu ja arve täiskirjutatud tabel. Kui näidata tabelit võhikule, raputaks see kindlasti pead ja loobuks edasisest uurimisest. See-eest aga räägivad kaustad toredat ja selget keelt isegi sellele, kes pole kursis ülikooli komsomolitööga või üleüldse üliõpilaseluga.

Nagu lugeja on kindlasti ära arvanud, käib jutt suviste tööde ettevalmistamisest. Ja tõepoolest, ülikooli komsomolikomiteele on laekunud juba hea hulk avaldusi. Neid lugedes nagu tunnetad Kunda kollakashalli tsementitolmu, arvad kuulvat Kihnu ja Ruhnu niiskeid ja vihaseid meretuuli ja silma ees kangastuvad pioneerilaagrite askeldusrikkad ning huvitavad kasvatajapäevad. Nagu vanu tuttavaid meenutades loed sooviavaldusi minna tööle Sirgalasse, Narva, spordiobjektidele jne. Kuid tuttavas meloodias kuuled ka uusi, erksaid motiive. Möödunud nädalal toodi komsomolikomiteesse raviosakonna II kursuse V—VI rühma kollektiivne avaldus. Sellest loeme:

«Järgides Kommunistliku Partei XXII kongressi direktiive ja otsuseid põllumajanduse kiire edasiarendamise kohta ja arutades neid aktuaalseid küsimusi komsomoligrupi koosolekul, võtsime vastu otsuse töötada ühiskondlikus korras vabariigi ühes mahajäänumas kolhoosis.

Palume võimaldada meil, kahekümnel üliõpilasel, töötada juulikuu vältel ühes neist kolhoosidest.»

Raviosakonna II kursuse komsomoligrupi (grupiorganisaator E. Laksberg) algatus on rõõmustav ja mis kõige parem — see ei ole ainuke. Nii soovivad suvel töötada kolhoosides ja sovhoosides Õigusteaduskonna teise kursuse üliõpilased Mart Lukksepp ja Aino Saulep, Füüsika-Matemaatikateaduskonna esimese kursuse üliõpilane Eha Suvi, tulevased keemikud Kullo Kivimets, Hirvi Hansen, Maire Tamme, Leili Kraut, matemaatikaosakonna IV kursuse üliõpilased Tiiu Laido ja Eevi Reede ning paljud teised.

Kuulsin neil päevil üht jutuajamist.

«Kolhoosi? Läheks küll, aga seal pole romantikat. Iseasi on ehitused, uudismaad... Visata õises vahetuses kraanade lõginas tinarasket tsementi — see on juba midagi, aga toimu ja aganaid sülitav rehepeksumasin või palava päevaga mässata tulikuumade heintega — selles küll midagi ei leia.» Nii rääkis üks nooruk.

Talle vaieldi vastu. Maaliti ilusaid pilte kargetest suvehommikutest ja päikesepaistelistest pühapäevadest keset rahulikku maaelu.

(Järg lk-l 2.)

* Kroonika *

PÜHAPÄEV, 22. APRILL

● Luule Visnapuu saabus tagasi ÜLKNÜ XIV kongressilt. Jaama olid sõbrad kogunenud teda vastu võtma.

● Emakeele Seltsi koosolekul kuulutati välja uus murdekogumise võistlus tähtajaga 1. veebruar 1963.

● Õhtul toimus ülikooli naiskoori kontsert. Aplausid andsid tunnistust ettekannete heast tasemest.

● Klubis kohtusid üliõpilased spordiühingu «Spartak» söudjate koondvõistkonnaga.

TEISIPÄEV, 24. APRILL

● Nagu alati, jäid ka seekord kuulajad Tartu Üliõpilasmeeskoori kontserdiga rahule. Solistidena esinesid O. Saks ja O. Prinits.

● Looduskaitseringi töökoosolekul rääkisid IV kursuse geoloogid E. Müürsepp ja O. Sõstra praktikareisist Tadžikistani.

****

Täna, 28. aprillil kell 16.30 toimub aulas

MAIAKTUS.

Päevakohane ettekanne sm. K. Taevilt. Järgneb kunstilise isetegevuse ja omaloomingu XIV ülevaatuse lõppkontsert.

MAIDEMONSTRATSIOONIKS

koguneme 1.-mail kell 10.45 ülikooli klubi juurde (Tähe tn. 29).

****

TERE

Läheb kindlasti hästi
päev, mille hommikul
tuleb lasteaed vastu.
Käest kinni,
kommunismiajastu põlvkond
vadinal astub.

Möödud neist, nurelik,
tõstad tänavakividelt silmad
ja naeratad äkki —
sulle, võhivõõrale
uus põlv ütles
südamlik-tõsise: «Tere!»

PEETER HEIN

Meeldejäävad PÄEVAD

20. aprillil lõpetas Moskvas oma töö ÜLKNÜ 14. kongress, millest võttis osa 3862 delegaati. Viie päeva jooksul võttis sõna enam kui 40 delegaati, kes rääkisid oma edusammudest, huvitavatest algatustest, toredatest inimestest. Komsomoliorganisatsioonid on teinud ära väga palju noorte ideelis-poliitilise kasvatuse alal, on kasvanud komsomoliorganisatsioonide ühtsus ja mõju noorsoo hulgas.

Tähtsal kohal olid kasvatusküsimused. Et kasvatada inimeses kindlaid veendumusi, tuleb alustada tööd juba pioneeriorganisatsioonis. See ülesanne kuulub otseselt komsomolile, ja komsomol on seni seda ülesannet auga täitnud.

Tõsteti üles ka üliõpilaste ülekoormuse küsimus. Moskva Energeetikainstituudi üliõpilane V. P. Vaštšenko rääkis sellest, kui vajalik on üliõpilasele iseseisev töö, loominguline töö, mis arendab iseseisvat mõtlemist ja võimaldab üldse töötada produktiivsemalt. Selleks kõigeks vajab aga üliõpilane rohkem aega.

Oma muredest ja rõõmudest rääkisid seltsimehed põllumajandusest, komsomoli löökehitustelt, tehastest. Kõiki sõnavõtte läbis uue inimese teema, räägiti inimestest, kellele töö on muutunud vajaduseks, kes näevad töös elu mõtet ja kes annavad kogu oma jõu ja energia ühiskonna hüveks.

Rääkisid ka külalised välismaalt. Rohkem kui 50 külalisdelegatsiooni esindajad tervitasid kongressi soojade sõnade ja parimate soovidega. Kõigist neist tervitustest jäi kõlama üks: maailma rahvad tahavad rahu, tahavad ehitada uut, vaba elu, elada sõpruses. Aplaus ei tahtnud vaibuda, üha uuesti ja uuesti korrati mitmest tuhandest suust: «Мир! Дружба!»

Kauaks jäävad meelde kohtumised teiste delegatsioonidega, väliskülalistega, Moskva noorsooga. Kui palju lilli, kingitusi, sooje käepigistusi, häid soove!

Unustamatuks kujunes ka sm. N. S. Hruštšovi esinemine kongressil. Ta rääkis palju sellest, mida on komsomol ära teinud, millised ülesanded on tal täita seoses NLKP uue programmiga. Terava kriitika alla võttis sm. Hruštšov inimesed, kes nõuavad ühiskonnalt palju, ise midagi vastu andmata.

Kongressi tööst võtsid osa 61 rahvuse esindajad. Oli väga suuri delegatsioone, nagu Vene NFSV (üle 2000), Ukraina (üle 700) jne. Eesti delegatsiooni koosseisus oli 23 delegaati.

Üksmeelselt tõotas kongress kallile Kommunistlikule Parteile liituda veelgi tihedamalt, koondada kõik oma jõud ja oskused NLKP programmi elluviimiseks, helge tuleviku — kommunismi ülesehitamiseks.

L. VISNAPUU,
ÜLKNÜ XIV kongressi delegaat

Kuidas läheb? — Hästi!

Õigusteaduskonna kolmas kursus sooritas eksami nõukogude tsiviilprotsessist E. Salumaa juures. Saadi kaksteist «väga head». Raske on parimate hulgast kedagi esile tõsta, vahest ehk Mati Merilot.

Ka teistel on eksamid.

Geoloogid läbikukkumisi ei tunne. IV kursuse geoloogid on teinud hästi nii litoloogia, maavarade õpetuse kui ka maavarade otsimise ja eeluurimise eksamid.

Individuaalplaani järgi õppijad, IV kursuse bioloogid Mart Ennever, Siiri Hunt, Mait Kangur ja Kalle Laugaste andsid üldise ihtüoloogia eksami «viitele».

Eksamid jätkuvad. Jõudu ja jaksu!

E. BRAND

Enne lõpetamist

Kevad on hoos ja diplomandidel on oma tööde lõpetamisega kiired päevad. See pole enam tavaline mure kursusetöö ja semestrieksamite pärast. Inglise filoloogia osakonna V kursuse üliõpilane Maire Jaanre polnud nendele kunagi alla jäänud. Temast ei saa jagu ka viimane uurimus, diplomitöö teemal «It» as a subject». Päris suur hulk materjali tuli läbi töötada, aga edu on ilmne.

Hoolimata töörohkest semestrist ei loobunud Maire Jaanre huvitavast Soome-reisist TRÜ rahvakunstiansambliga.

Tantsu kõrval on Maire Jaanre lemmikharrastuseks alpinism. Rasketel treeningutel tuli arendada jõudu, kuigi kivi-

müüri mööda ronimine polnud teab kui vaheldusrikas. Aga süda oli asja küljes kinni ja

matk Kaukaasiasse oli toredaks krooniks ning võimete kontrolliks.

M. LOO

2 Tartu Riiklik Ülikool

Üliõpilaste Teaduslikus Ühingus

Hiljuti lõppes TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu XVII teaduslik konverents. Kokku esitati 150 ettekannet, millest paljud olid kollektiivse uurimistöö tulemused. Aktiivsuse poolest võib esile tõsta Arsti-teaduskonna sektsioone, kus arenes sageli loominguline mõttevahetus ettekannetes tõstatatud probleemide ümber.

Konverents lõppes piduliku plenaaristungiga 19. aprillil. Ettekandega «Nõukogude Liidu võitlus ÜRO-s rahu kindlustamise eest aastail 1956—1961» esines ajalooosakonna III kursuse üliõpilane V. Särev. Plenaaristungil soovis üliõpilastele südamlikult edu teaduslikuks tööks teadusala prorektor J. Tammeorg, kokkuvõtteid lõppenud konverentsist tegi ÜTÜ nõukogu esimees sm. H. Sillastu. Meeldejäävaks olid tervitused vennasvabariikide üliõpilaste delegaatidelt, nimetagem Usbeki Riikliku Ülikooli, Vilniuse Riikliku Ülikooli, Läti NSV jt. esindajaid, kes kõik kinnitasid, et üliõpilaste sidemed teaduslikul alal soodustavad süvenemist uuritavaisse probleemidesse ning võimaldavad mõtteid vahetada saavutuste üle.

Konverentsi võib lugeda õnnestunuks Arstiteaduskonna, Füüsika-Matemaatikateaduskonna, Bioloogia-Geograafiateaduskonna ja kehakultuuriosakonna osas. Mõningaid puudujääke oli Ajaloo-Keeleteaduskonna sektsioonides, kus jäi rida ettekandeid ära või asendati. Kuidagi ei saa leppida aga Õigusteaduskonna osakonnanõukogu otsusega mitte osa võtta teaduslikust konverentsist põhjusel, et hiljuti toimus Balti liiduvabariikide, Valgevene ja Pihkva humanitaaralane konverents, kus TRÜ Õigusteaduskonna üliõpilased esinesid kuue ettekandega. Ka Ajaloo-Keeleteaduskond esines sellel konverentsil, pealegi tunduvalt edukamalt, kuid suutis rahuldavalt osa võtta ka äsja lõppenud konverentsist.

16. aprillil lõppes auhinnatööde vastuvõtmine. Kokku laekus poolsada tööd, neist 20 Arstiteaduskonnast, 17 Ajaloo-Keeleteaduskonnast. Tähtajaks ei valminud ühtki tööd kehakultuuriosakonnas ja Õigusteaduskonnas. Praegu on auhinnatööd retsenseerimisel ning žürii otsused teatatakse 1. mai aktusel.

Kuigi on saabumas kevadine eksamisessioon, ei tohi üliõpilaste teaduslik töö soikuda. On hea, kui ringide juhendajad ja juhatused suudavad viimaseil koosolekuil välja jagada üliõpilasi huvitavad teemad, mille kohta saab materjali koguda suvel, et sügisel saaks töid vormistada ettekandeiks ning hiljem auhinnatöödeks.

E. VÄÄRI

Suvi võiks tulla

(Algus lk-l 1.)

Räägiti ka mehiseid sõnu heinahangust ja samadest tulikuumadest heintest, millest ennist romantikat ei leitud.

Kindlasti ootavad paljusid ilusad hommikud ja ka higised päevad tuhande pebrega kraevahel.

Kaustas on avaldusi palju. Loeme näiteks Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilase Aavo Otsari avaldust:

«Palun võimaldage mul minna tööle Narva I vahetusse. Mul on maalri kvalifikatsioon.»

Loeme edasi.

Jaan Vainu kirjutab: *«Mul on keevitaja ja ehitustöölise kvalifikatsioon.»*

Olen kindel, et need read pole kirjutatud mitte uhkeldamiseks, vaid pandud kirja tõelise töömehe asjalikkusega — töötada seal, kus võid olla kõige kasulikum, kus sinu järele tuntakse kõige enam vajadust.

Rääkisin siin ainult mõnedest faktidest, kõige eredamatest ja meeldejäävamatest. Kõigest ei jõuagi, sest kaustad on selleks liiga paksud.

Kui komsomolikomiteest välja astusin, oli tunne, et suvi võiks tulla juba homme. Väljast vastutulvav kuum päikeselõõsk aga kinnitas, et ega seal palju puudu olegi.

E. LEMBER

Ülevabariiklik täppisteadlaste kokkutulek

3. MAIL KELL 10 alustab tööd plenaaristungiga ülikooli aulas Eesti NSV matemaatikute ja füüsikute II teaduslik-pedagoogiline konverents, mis saab teoks ENSV Haridusministeeriumi, Tartu Riikliku Ülikooli ja Loodusuurijate Seltsi ühiste pingutuste viljana.

KONVERENTS kestab 3 päeva. Plenaaristungitel (aulas 3. mail kell 10, 4. mail kell 10 ja kell 16 ning 5. mail kell 16) ja sektsioonides (matemaatikud aulas ja füüsikud keemiahoone ringauditooriumis 3. mail kell 15 ja 5. mail kell 10) on kavas ära kuulata kokku 28 ettekannet. 5. mai õhtul on konverentsist osavõtjaile aulas kontsert TRÜ Füüsika-Matemaatikateaduskonna ja Tartu koolide isetegevuslastelt ning koosviibimine TRÜ kohvikus.

MATEMAATIKA JA FÜÜSIKA ÕPETAMIST keskkoolis käsitleb suur osa konverentsi ettekannetest. Nii räägivad O. Prinits ja A. Emmo Haridusministeeriumi matemaatika- ja füüsikakomisjonide tööst ja täppisteaduste õpetamise edasistest suundadest. Ülevaate matemaatika ja füüsika õpetamise olukorrast vabariigi koolides annavad A. Kiitam ja V. Paju Vabariiklikust Õpetajate Täiendusinstituudist. TRÜ üldfüüsikakateedri dotsent A. Mitt räägib ateistlikust kasvatustööst füüsika õpetamisel keskkoolis, ning sama kateedri aspirant M. Jaagus — füüsika õpetamise seostamisest tootmisõpetusega. Füüsika koolikursuse kaasajale vastavuse vajalikkust ja huvi kasvatamist täppisteaduste vastu käsitleb A. Koppel TRÜ teoreetilise füüsika kateedrist. Kindlasti kaasneb nimetatud ettekannetega ka ulatuslik arvamustevahetamine täppisteaduste õpetamise mitmesugustes küsimustes.

VÄÄRTUSLIKKE NÄPUNÄITEID füüsika- ja matemaatikatundide sisustamiseks saavad keskkoolide õpetajad (ja muidugi ka selleks ametiks ettevalmistuvad üliõpilased) kahtlemata J. Hendre ja O. Rünga ettekannetest, millest esimene käsitleb elektronostsillograafi kasutamist keskkoolis ja teine — jooniste kasutamist stereomeetria õpetamisel. Rikkalikke kogemusi on kolleegidele pakkuda Tartu II Keskkooli õpetajal R. Hallimäel ülevaatega kooli õppeobservatooriumi 14 aastat kestnud tööst. Keskkoolide matemaatikaõpetajail ja kõigil teistelgi matemaatikahuvilistel on kindlasti palju kasu ka akadeemik A. Humala, EPA õppejõu J. Gabovitši ja TRÜ aspirandi J. Reimandi ettekannete kuulamisest, milledes käsitletakse kolmnurga pindala ja tetraeedri ruumala valemeid ning matemaatika õpetamist Vana-Egiptuses. Rahvusvahelisest mõõtühikute süsteemist annab konverentsil ülevaate TPI õppejõud K. Schults ja mudelite osast tunnetuses ning näitlikkuse probleemist räägib TRÜ filosoofiakateedri õppejõud L. Valt.

UUSIMAID TULEMUSI atmosfäärifüüsika valdkonnas tutvustab füüsika-matemaatikakandidaat J. Ross, uuemaid andmeid Maa tehiskaaslaste kohta esitab M. Liigant. Ühest viimase aja suuremast füüsika-alasest avastusest — Mössbaueri efektist teevad ettekande ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi teaduslikud töötajad. Tohutute rakendusperspektiividega seadmetest, valguse võimendajatest ja generaatoritest räägib H. Käämbre. TRÜ õppejõud J. Reinet koos kolleegidega käsitleb aeroionisatsioonialast uurimistööd ülikoolis ning aerosoolide ja elektroaerosoolide kasutamist meditsiinis, tööstuses ja põllumajanduses. Atmosfääri radioaktiivsusest ja selle mõjust inimorganismile teeb ettekande A. Laisk ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudist.

MATEMAATIKA OSATÄHTSUSE TOHUTU KASV, matemaatiliste meetodite tungimine sõna otseses mõttes kõikidesse teadusharudesse, mis iseloomustavad kaasaega, leiab kajastust ka konverentsi programmis. I. Petersen ja I. Kull esitavad ülevaate ENSV TA ja TRÜ arvutuskeskuste töö suundadest. Matemaatiliste meetodite kasutamisest planeerimisel ja tehaste juhtimisel räägib R. Mullari TRÜ arvutuskeskusest. Matemaatilisest lingvistikast on ettekanne A. Korjuselt. Füüsika-matemaatikakandidaat L. Võhandu käsitleb matemaatika rakendamist mittetäppisteadustes. Professor G. Kangro ettekande teemaks on funktsiooni mõiste üldistamine kaasajal.

TERETULNUD ON konverentsil kõik täppisteaduste huvilised. Eriti peaks konverentsi programm aga huvi pakkuma ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna õppejõududele ja üliõpilastele.

A. KOPPEL,
konverentsi organiseeriva komisjoni liige

Jätkame mõttevahetust

«MIDA TEIE ARVATE!»

Kellaajast

Ideoloogia, moraal ja kasvatus on kindlasti meie ülikooli kollektiivi üheks peatööalaks NLKP XXII kongressil vastuvõetud programmi täitmisel. Ideoloogilist tööd on pärast partei XXII kongressi mitmesugustel nõupidamistel ja ajakirjanduses küll laialdaselt arutatud, kuid seda peaksime tegema ka meie üksikasjaliselt. Üks on ju selge — me kõik tegeleme või hakkame tegelema kasvatamisega; et aga kasvatada teisi, peame ise ideoloogilistest ja moraalivigadest võimalikult vabad olema.

Seoses rektori nimele saabunud kirja avaldamisega ajalehes pakutakse käesolevas artiklis arutamiseks järgmist.

Programmis öeldakse, et «iga inimese käitumises, iga kollektiivi ja iga organisatsiooni tegevuses peavad kommunistlikud ideed orgaaniliselt ühinema kommunistlike tegudega». Järelikult on vähe sõnadest.

TARVIS ON — TEGUSID.

Selle nõude vastu leiab end eksivat vist suurem osa meie kollektiivi liikmetest. Kas ei jää täitmata palju lubadusi ja endale võetud kohustusi?

Me ei juhindu sageli Lenini sõnadest: «Vähem hiilgavaid fraase, rohkem lihtsat, argipäevast tööd!» Miks näiteks peab rektor korduvalt välja andma käskkirju, milles kohustatakse kõiki õppejõude kasvatustööle tähelepanu pöörama või milles jälle loetletakse eksamineerimiseks vajalikke reegleid? Peaks jätkuma ühest käskkirjast. Meil on väga palju räägitud ühiskondlike tööde reguleerimisest, kuid mitte midagi ei ole muutunud paremaks.

Aastaid on kõneldud üliõpilaste kohustusliku õppetöö normaliseerimisest, ometi on seegi jäänud kilpi laste võitluseks. Nälteid on teisigi. Levinud puuduseks on

PIIRATUD SILMARING.

Raske on inimestega, kes seisukohta omades või mitte omades peavad oma tegevust ja arusaamasid kõige tähtsamaiks. Tuleb ainult tervitada partei joont seda sorti töötajate asendamiseks nooremate, võimekamate inimestega. Üliõpilased küsivad õigustatult: miks peab alati vanematele inimestele õigus jääma, kuigi vahel need on ekslikul seisukohal. Üheks piiratud silmaringi omamise variandiks on muuseas üliõpilaste ja paljude õppejõudude seas levinud halvustav õpetajakutsesse suhtumine (on vaieldav, kumb on tuleviku ettevalmistamisel tähtsam, kas pedagoog või teadlane).

Mõnel juhul kiputakse programmistki valesti aru saama, küllap samuti piiratud silmaringi tõttu. Toon näite bioloogia kohta, mida programmis ühena neljast teadusest esile tõstetakse; seejuures nimetatakse samas eraldi veel biofüüsikat, biokeemiat, geneetikat jt. Sellest ei tule aga nii aru saada, et nüüd on nendel nimetatud teadusharudel valitsev seisukoht ja et muud bioloogilised distsipliinid jäävad tagaplaanile. Endastmõistetavalt ei saavutata üheski vahedistsipliinis ühelt poolt bioloogia ja teiselt poolt täppisteaduste vahel ilma «klassikaliste» distsipliinide alaste teadmisteta midagi. See aga kipub paljudel üliõpilastel ja õppejõududelgi meelest ära minema.

Tõsiselt tuleb mõtelda väärnähtustele

TÖÖKASVATUSE ALAL.

Ülikoolis pole vähe neid inimesi, kes töötavad või õpivad ainult sel-

Kohtumised Soomes

Kõlge südamlikumaks kogu Soomes viibimise aja jooksul kujunes viimane kohtumine Soome Demokraatliku Noorsoo Liidu esindajatega.

Sõitsime bussidega Helsingist välja Hartaniemele. Klubi saal oli täis roheliste pluusides punaste kaelarättidega noori, kellega varsti ühise keele leidsime. Et just samal päeval oli «Koitto» saalis toimunud festivalieelne isetegevuskonkurss, võisime nüüd oma silmaga näha ja kõrvaga kuulda võitjate esinemist. Toreda miimikaga ja hea liikumisega esitasid ansamblid festivalilaule. Väga meeleolukas oli sõprusrongi laul. Tantsijad ei jäänud lauljatest maha. Omapärases esituses nägime vene tantse.

Kuigi meie kontserti sel õhtul polnud ette nähtud, esitas meie lauluansambel vastutasuks soome ja eesti laule.

Kontserdi lõppedes vestlesime oma soome sõpradega. Nii ruttu ei olnud sõprussidemete sõlmimine ning aadresside vahetamine veel ühelgi õhtul lõinud. Hea oli vestelda, kui tundsid, et partneriks on sõber.

Kuulsime, kuidas soome pioneerid teevad oma tööd. Meil on praegu seda võib-olla raske mõista, et need noored peavad oma ideesid ja tõekspidamisi vastasleeri vastu juba maast-madalast kaitsma hakkama.

Kuidagi ei raatsinud lahkuda.

Nagu kontrastiks sellele meenub kohtumine üliõpilastega Satakunna korporatsiooni saalis. Külm ja range õhkkond. Isegi meie rõõmsad ja kutsuvad rahvatantsud ei mõjunud selles saalis nagu eelmistel õhtutel. Üllatusega nenditi meie isetegevusliku ansambli kõrget kunstilist taset, kuid jutuajamisel põrkasime siin-seal vastu umbusalduse ja kahtlustamise müüri. Nii näiteks ei tahtnud mõni Helsingi üliõpilane kuidagi uskuda, et meie ülikoolis toimub õppetöö eesti keeles, et iga kuu makstakse stipendiumi, et meie kasutada on ühiselamud.

Palju häid sõpru saime Kalevala talu stiilis ehitatud restoranis «Kestikartano». Sinna olid kogunenud kõikide Helsingi noorsoo-organisatsioonide esindajad. Õhtu oli korraldanud Soome—NSV Liidu Sõprusühingu komitee.

Esitasime oma Moskva festivali tantse ja ka neid, millega me oleksime valmis esinema Helsingi festivalil. Soomlased olid üllatunud, kuuldes meie rahvapilliorkestrit, millesse kuuluvad originaalsed lokud, põispill ja nutmesugused kandled. Nemad esitasid oma rahvatantse ühe viiulimängija saatel.

Kaunis kurva mulje saime Karhulast, kui vestlesime puidutöötlemistehase töölistega. Selgus, et sama töö eest saab naine mehest väiksemat tasu.

Ühe töölisega rääkisime tema perekonna üle. Lapsed käivad koolis. Küsimusele, kas nad kavatsevad ka ülikoolis edasi õppida, saime vastuseks kurva pearaputuse: ülikooli õppemaks on liiga kõrge ja õpikud liiga kallid.

Meeldejääv oli kontsert Kotka tööstuskooli Työväenopisto saalis, Veidi imelikuna tundus see, et suurest hulgast moodsatest koolide, tehnikumide ja tööstuskoolide saalidest anti meile see kitsuke ruum, millest poole võtsid ära juba meie rahvatantsijad. Umbes 250 pealtvaatajat seisid-istusid äärmiselt kokkusurutuna. Kuulutusi meie kontserdist polnud linnas üldse välja pandud. Sellele vaatamata oli tulnud kokku võrdlemisi palju noori, kelle heakskiiduhüüetest võisime lugeda vaimustust.

Huvitav oli üritus, kus meie 44-liikmeline grupp jaotati neljaks ja iga rühm läks külla eri organisatsioonile, kus oli korraldatud kohvilaud, näidati organisatsiooni tegevust tutvustavaid lühifilme, lauldi, tantsiti.

Silma torkas, et kristlased ja skaudid pöörasid väga suurt tähelepanu usuküsimustele. Nad püüdsid maksku mis maksab nägu teha, et poliitika neid ei huvita, kuid teod näitasid sageli vastupidist.

Meie teeneks oli see, et juba eespoolkirjeldatud Työväenopisto saalis korraldatud kontserdile tulid kõigi nende organisatsioonide esindajad.

Üldiselt kokkuvõtteks: palju uusi muljeid, palju sõpru väga mitmesuguste tõekspidamistega noorte hulgast, palju uusi teadmisi, laule, tantse ja — suur soov minna Helsingi festivalile.

K. RUMMO

* KEVAD...

Kes ei tahaks olla praegu bioloog? Fotol näeme bioloog Maire Murdu botaanikaaias.

O. PUUSEPA fotod

ja värvitud küüntest

lepärast, et muidu nad vallandatakse või eksmatrikuleeritakse. Nad ei tunne huvi selle vastu, kuidas nende töö praegu või tulevikus

ÜHISKONNALE KASULIKUM

oleks. Nad peavad väga täpselt kinni töö lõpu kellaajast ja nõuavad iga üle aja tehtud tundi tagasi. Samal ajal ei küsi tema kolleeg kellaajast, kui on tegemist mingi kiire ülesandega. Üliõpilane tõstab aga kohe nurinat, kui loeng või praktikum läheb veidi üle ettenähtud aja, ometi puudub ta meeleldi põhjuseta ning isegi õigustab seda.

ÜHISKONDLIKE ÜLESANNETE

täitmine on üks töössesuhtumise mõõdupuu. Tööpõlguri või egoisti kalduvustega inimesele on raske anda sellist ühiskondlikku ülesannet, millest talle **isiklikult** otsest kasu ei ole. Ärgem rääkigem sellest, et ta ise end niisugusele tööle pakuks. Tulemuseks on ebaõiglane olukord, kus see, kes korralikult täidab temale pandud kohustusi, saab neid üha juurde, kes aga jätab täitmata esimese ülesande, jääb suurematest ühiskondlikest ülesannetest ka edaspidi vabaks. Ometi kasutavad mõlemad võrdselt hüvesid, saavad võrdselt palka jne. Oleks viimane aeg ühiskondlike tööde jaotamise reguleerimine tegudeni viia, nende täitmist tuleks aga nõuda eranditult kõigilt.

AUTORITEEDI

loob inimene endale ise oma töössesuhtumisega. Näiteks meenutavad endised üliõpilased tänuga häid õppejõude. Oma töössesuhtumist on vaja meil kõigil tõsiselt kaaluda. Töössesuhtumises võib üht-teist õppida mõnedelt nn. **vana kooli inimestelt**, kes said oma kasvatuse endise aja rasketes tingimustes just oma püsivuse tõttu ja omandasid sügava distsipliini ja vastutustunde. Tuletagem meelde ka pensionäre, kes õpilased esimeste kursuste jooksul täielikult veenduma, et hiljem mitte kahetseda. Teiseks peab kohustuslik **tööaeg** olema normaalne. See on muidugi selge. Ei ole aga selge, kuidas saab mõelda, et õppejõud, kelle tööpäeva pikkuseks on 6 tundi, peaks suutma selle ajaga ära teha loengud, eksamid, juhendamised, retsenseerimised, teadusliku töö ja kõik muu, mis tema töö hulka kuulub. (Siin on jälle näide sõnade ja tegude mittevastavusest.) Ei saa muidugi ütelda, et 10—14 tundi tööd päevas on palju, aga niiviisi ei saa inimene harmooniliseks kasvada.

ÜHISKONNASSE SUHTUMISE

alased moraalinormid — kohusetruu töö ühiskonna hüvanguks, hoolitsus ühiskonna vara eest, ühiskondlik kohusetunne — olid aastasadu maha surutud, selle pärandina on veel laialt levinud vaade: mõisa kõis, las lohiseb. Kas meil on vähe neid inimesi, kes oma eset hoiavad kui silmatera, riigi või asutuse eseme kohta aga arvavad, et kui see rikki läheb, ei kannata keegi, et küll saab uue või kantakse maha? Külluse loomist takistab samuti tööaja ilmaaegne raiskamine — on ju ikka nii, et kollektiivil ei ole kunagi kõik tööd päris otsas, ikka jääb midagi veel teha. Ei saa kiita ka vaba aja pillamist näiteks tundide kaupa kohvikus istumisega.

Liiga tihti ja liiga paljude juures annab end tunda puudulik

VASTUTUSTUNNE

töös, põhimõte, et ükskõik, mis pärast saab, peaasi, et ise puhtalt välja tuleks. Eriti ei näi üliõpilased tihti teadvat, et palve või korralduse täitmisest sõltub ikka ka miski muu. Näib, et vastutustundetuse sisseharjutamine inimesesse algab juba koolipõlves seetõttu, et õpilasele, hiljem üliõpilasele või alluvale tehakse liiga palju ette valmis.

Inimeste

ÜKSTEISESSE SUHTUMINE

— moraalinormid, nagu kollektiivsustunne ja üksteise abistamine, humaansed suhted ja üksteisest lugupidamine, ausus ja kõlbeline puhtus — oleneb väga paljudest pisiasjadest. Kollektiivsusest on palju juttu olnud ja häid kollektiive — kursusi, kateedreid jne. on meil ka palju. Aga sageli püütakse varjata kollektiivis esinevaid vigu, et neist ei saaks teada suurem kollektiiv või nende juhid. Üsna tihti moodustavad üliõpilaskollektiivid vastasrinna õppejõududele ja mõistavad kollektiivsust nii, et nende rühm peab võitlema selle eest, et õppejõud ja ülikoolisisesed «seaduseandjad» üliõpilastele liiga ei teeks. See ei ole terve kollektiivi tunnus. Kõiki aga ei saagi nimetada tõelisteks kollektiivi liikmeteks, sest kas pole meie seas inimesi, kes elavad ja töötavad üksi, keda kolleegide või kaasüliõpilaste tegevus ei huvita, kes ei päri isegi uudiseid kateedri, teaduskonna või kursuse kohta.

MEELDIVAID OMADUSI

ei olegi nii hirmus palju, et neid ei jõutaks endale külge harjutada, kui seda tahetakse. Lugupidamist kaasinimeste silmis saavutavad need, kes täidavad lubadusi, on abivalmis, ei püüa teistest üle olla, ei naera teiste vigu, ei näita oma halba tuju, ei ole tänamatud ega laisad, oskavad teiste muredest osa võtta, on alati viisakad. Eriti näib viimast olevat raske saavutada. Viisakusreeglite vastu, mis just näitavadki lugupidamist teistesse, eksitakse igal sammul. Ei osata tervitada (eriti raske on noormeestel talvemütsi tõstmine, vanemad ei pea seda raskeks), ei tervitata matuseronge ega lippe, ei anta vanematele inimestele teed, räägitakse, käed taskus või suits suus, õeldakse järelemõtlematuid sõnu. Seda loetelu võib pikaks venitada, eriti kui tooks näiteid käitumisest väljastpoolt ülikooli. Halb on veel see, et tihti jõuab inimene lõpetada ülikooli ja hakata õppejõuks, kuid jääb endiselt ebaviisakaks, sest keegi ei ole tema tähelepanu vigadele juhtinud.

Kas ollakse alati mõtteski tänulikud õiglase kriitika eest? Ja teisest küljest — kas tehakse kaastöötajale juba alguses märkus nelja silma all ja alles hiljem, kui see ei ole aidanud, hulga inimeste ees?

Aususe ja siiruse, nende elementaarsete kõlblusenõuete suhtes võib vist igaüks enesele etteheiteid teha. Räägitakse ju sageli mitte seda, mida mõeldakse (ometi peaks sellest, mida julgetakse mõelda või teha, julgema ka rääkida).

Paljud inimesed peaksid rohkem mõtlema oma

PEREKONNAELULE JA LASTE KASVATAMISELE,

sest tulevase ühiskonna liikme iseloomu põhiline kujundamine toimub ikkagi esimese kümmekonna aasta jooksul. Kõnelemata koduste tülide, abikaasa halvustamise, vanemate lahuselamise, samuti liigse laste hellitamise halvast kasvatuslikust mõjust tuleks küsida kõigilt lastevanematelt, kas nad tõepoolest tegelevad lastega kodus, kas nad vaidlevad kasvatusküsimuste üle, kas abistatakse abikaasat kodustes majapidamistöödes, kas antakse lastele tõesti ikka head eeskuju. Lapse ebaõige kasvatamine on kuritegu ühiskonna vastu ja allakirjutanu arvates tuleb laste omamist tingimata hinnata ühe ühiskondliku tööna, muidugi neil, kes tegelikult oma laste kasvatamisest osa võtavad. Kui aga alaealised sooritavad kuri-

(Järg lk-l 4.)

Kulumata SULEGA

PEETER HEIN

MADRUSED

Kübaralindid
lehvimas tuules,
püksid puhevil, uljalt
nagu vabavärss
moodsas luules
sammuvad madrused sisemaa
linnas.

Natuke taarudes,
natuke vaarudes,
just nagu jalge all kõiguks
kivine pinnas
astub madruste kolmik
sisemaa linnas.
Hakkab lõhnama tõrvatud kõlvest,
soolasest veest
ja roostes raudplekist.

Antennides kuulukse
nuuskimas tuult
ja laineid uhtmas
üle õõtsuvast dekist.
Ullatund mõõdujad pööravad
pead.

Kustunud konid
kukuvad suult,
uljamalt vehivad portfellid,
sigineb rühti ja rammu,
sirgemaks sirguvad õlad,
sugeneb kopsavat sammu.
Ja äkki meist igaüks
trotsivalt purjetab
tuulisel lahel.
Ainult veel madrused astuvad
sisemaa majade vahel.

Kaheksanda klassi õpilase jutustus

«Lõpuks olin ma siis ikkagi jõudnud niikaugele. Ma saatsin teda koju. Esimene tüdruk, keda ma oma elus koolipeolt koju saatsin. Ausalt öeldes polnud ma temalt isegi küsinud, kas võib saata, sest ma kartsin, et selline pirtsakas tüdruk, nagu Vaike vahete-vahel oli, võib keelduda. Üldse olid meie kaheksanda klassi tüdrukud imeliselt muutunud. Mõnikord olid häbelikud, mõnikord jälle liiga julged, ja kui mõnda pisut pikema pilguga vaatad, siis punastab ja peidab käsivarre varju oma helesiniseid silmi. Peale selle jugesid poisid sageli Eerika salmikut. Eerika on meie kõige vaiksem tüdruk, aga salmikusse oli ometi niimoodi kirjutatud (vist kellegi vanema käest maha kirjutatud): «Ei ole midagi ilusamat kui kaks armastavat südant, mis läbi pimeda öö tormavad vastu õnnele.» Peale selle olgu veel öeldud, et Anne tuli koolipeole värvitud huultega ja kui poisid temalt küsisid, miks see nii on, siis tema vastas:

«Stopptuli. Hoiatuseks.»

Niisugused on siis praegu meie tüdrukud. Ja sellepärast ei julgenud ma Vaikega suurt juttu teha, aga tema kõrval käisin küll ja mõtlesin pingsalt, kas võtta tal käe alt kinni või mitte. Viisakas oleks olnud võtta, ning ma astusin talle lähemale. Vaike vist ei mõistnud mind õigesti, hünnas kõrvale ja ütles ettehelvalt:

«Mida sa mõtled? Sa pritsid mu nailonsukad poriseks!»

Siis sammusime kolmemeetrise vahega, tema kõnniteel, mina tänaval, sest mul olid kalossid jalas.

Ma mõtlesin, et talle peaks midagi rääkima. Ma ütlesin:

«Halb ilm täna. Nii porine.»

«Mis siis?»

«Ei midagi.» Oli natuke piinlik. Läksime vaikides. Siis ütles Vaike:

«Miks sa oma daami ei lõbusta? Käid vaikselt nagu mõni hange alla jäänud meesl»

Mul polnud ühtegi sõna vastuseks. Nägu hakkas õhetama, ning oli hea, et nii pime oli.

«Millest sa mõtled?» päris Vaike siis uudishimulikult.

See oli jälle keerukas küsimus, sest ma ei mõelnud millestki. Aga ma vastasin talle küllalt enesekindlalt:

«Antud olukorras... tekivad väga... mitmesugused mõtted.»

Vaike millegipärast turtsatas naerma. Sellest hakkas mul kergem, sest ma olin teda milgi viisil lõbustanud.

Siis me jõudsime mingisuguse hämara põiktänavani ning Vaike ütles:

«Võib-olla ma lähen nüüd üksi edasi. Siin on porine.»

«Ma saan igalt poolt läbi,» ütlesin enesekindlalt.

«Kuidas arvad.»

Vaike läks jälle kõnniteel, mina keset tänavat. Vaikel oli õigus, üsna porine oli seal küll, nii et andis vaadata ette ja kõrvale.

Noh, ja siis seisime väraval.

«Ma pean nüüd sisse minema,» ütles Vaike. «Ema ootab.»

«Nojah.»

«Nii et ma siis lähen...»

«Kui sa pead, eks siis...»

«Võib-olla, et läheme kunagi kuhugi...»

«Kuhu?»

«Kasvõi kinosse. Kõik käivad.»

«Need on juba kümnendas või üheteistkümnendas.»

«Kas me ei või?»

«Võime külli» Ma tundsin, kuidas mu süda peksma hakkab. Siis Vaike võttis kinda käest ja me ütlesime teineteisele head ööd.

Siis läksin üksinda tagasi. Pime oli ja taevas oli pilves, aga ma ei pannud midagi tähele, ja läksin otse keset teed, kasvõi veeloikudest läbi.

Kui ma peatänavale jõudsin, leidsin järsku, et ma olin teise kalossi ära kaotanud. Ema poolt ei tõotanud see midagi head. Aga ma ei suutnud sellest mõtelda. Võtsin ka teise kalossi ära ning läksin kergete sammudega mööda kõnniteed.

Nagu võis arvata, tuli mu õnnetus kodus ilmsiks. Aga ma ütlesin emale otse silmi vaadates:

«Kalossid jäid koolimajja.»

See oli esimene kord elus, kus ma emale valetasin. Kuid mul polnud piinlik, sest s e l l i s e l juhul on väikesed valed lubatud. Eks ole?

JÜRI TUULIK

Tartu Rüütlik ülikool 3

Keelte valikuvaba õppimise võimalustest

Ei saa ütelda, et keelte fakultatiivne õpetamine meil ülikoolis viimaseil aastail poleks edenenud. TRÜ Õpetatud Nõukogu 1958. ja 1959. aasta otsused keelte õpetamise kohta on sellele omajagu kaasa aidanud, kuigi peab märkima, et need otsused pole seni veel jäägitult ellu viidud. Teatavasti peeti tarvilikuks pidevalt korraldada fakultatiivseid kursusi NSV Liidu vennasrahvaste keelte ja rahvademokraatiamaade ning muude võõrkeelte alal. Samuti rõhutab NSV Liidu Ministrite Nõukogu möödunud aasta määrus «Võõrkeelte õpetamise parandamisest», et kõrgemates õppeasutustes «tagatakse soovijatele võõrkeelte fakultatiivne õppimine». Ometi pole näiteks ukraina, leedu, gruusia, poola, rumeenia, itaalia ja mõnede teiste keelte õpetust seni organiseeritud, kuigi leiduks vahest nii õppejõude kui õppida soovijaid. Huvi keelte õppimise vastu on kahtlemata olemas. Ja mis peaasi — on tarvis eri keelte tundjaid. Õigustatult soovitab Eesti Riikliku Kirjastuse peatoimetaja M. Teder («Sirp ja Vasar» 30. märtsist): TRÜ osutagu tõlkijate pere koosseisu suurendamiseks abi sel teel, et korraldataks vennasrahvaste keelte õppimist fakultatiivsete ainetena vastavalt üliõpilaste soovidele. Oma kirjutises märgib sm. Teder peale selle hispaania, portugali, rumeenia, ungari, bulgaaria, itaalia, ka rootsi ja norra keele õpetamise vajadust, sest nende keelte tundjate rohkusega ei saa meil praegu kiidelda. Meie avalikkuses ja trükisõnas on juba varemini ja korduvalt sellele küsimusele tähelepanu juhitud. Nii siis — võimalused avaramaks!

Oleks soovitav, et Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaat koos võõrkeelte osakonna ja muude asjaomaste kateedritega ning metoodilise nõukogu keelteõpetuse sektsiooniga selgitaks, missuguseid keeli oleks võimalik eeloleval õppeaastal fakultatiivselt õpetada, ja seejärel veel enne õppeaasta lõppu organiseeriks kõigis teaduskondades õppida soovijate registreerimise. Selle tulemuste najal saaksid kateedrid õppejõudude koormusi fakultatiivsete kursuste alal kalkuleerida. Sügisel võiks moodustatud õpperühmadesse loomulikult veel uusi soovijaid vastu võtta.

Keelte õpetamise üritusele ei tohiks läheneda ainuüksi kitsa utilitarismi seisukohalt. On ammu kindlaks tehtud, et keelteoskus rikastab inimese üldharidust, laiendab ta silmaringi. Kui ühe keelerühma paarikümnest üliõpilasest hiljemini kujuneb paar-kolmgi põhjalikumat keeleoskajat, kes oma oskust asuvad otseselt rakendama (tõlkijatena, õpetajatena vm.), siis on see keelerühm oma ülesande täitnud, sest küllap oli ülejäänuilgi neist keeleõpinguist nii või teisiti kasu. Põhjalik keeleoskus omandatakse ikkagi peamiselt iseseisva stuudiumi varal, kuid iga algus on raske ja siin vajavad üliõpilased õppejõu abi.

Lõpuks veel üks soov. Võõrkeelte osakonnas seisab juba mõnda aastat «Tähtsamate keelte häälduskirjeeglite» käsikiri, oodates lõplikku redigeerimist. Kas poleks nüüd, mil mitu tähtaega on möödunud, aeg see käsikiri kirjastusele ära saata? Selle teose ilmumine on ju kahtlemata tarvilik.

R. KLEIS

MIDAGI TÕSISEKS järelemõtlemiseks

Viibisin üliõpilaste esindajana üliõpilaskohviku personali nõupidamisel.

Ma kuulun nende hulka, kes armastavad meie kohvikut ja külastavad seda sageli. Siin on mugav loengute vaheajal ja pärast tööd juua tass kohvi, lugeda läbi värsked ajalehed, siia on hea veerandtunniks lipata «pead lahutama», kui kirjutad raamatukogus kursusetööd. Siin pühitseme sünnipäevi koos kunagiste klassikaaslastega, kes õpivad teistes teaduskondades ja EPA-s. Siin olen kuulanud huvitavaid vestlusi Kaug-Ida ekspeditsioonist, kaasaegse muusika probleemidest, teatrielust ja paljust muust. Kohvikus olen teinud mõnegi kirjatöö, pidanud kaaslastega nõu mõnegi kursuseõhtu või ringikoosoleku korraldamise üle. Istusime piljardisaalis praktika lõpu puhul koos pedagoogide-juhendajatega. Tore on näha seintel kaastudengite kunstikabinetis valmistatud töid. Südame teeb soojaks kohviku personali hea suhtumine meisse, üliõpilastesse. Neile, kes elavad paljuliikmelises ühiselamutoas, on kohvik armsaks puhkekohaks.

Ja sellepärast oligi mul piinlik ja valus kuulata kohvikutöötajate nõupidamisel avaldatud mõtteid külastajate kohta. Toon mõned katked ettekandjate ja kohviku juhataja sm. Kikka sõnavõttudest.

Üliõpilased ei ole sugugi seltsimehelikud ega vastutulelikud kaaslaste suhtes. Sageli need, kes istuvad tundide viisi kohvikus (õhtuks lauda kinni hoides), ei luba teistel üliõpilastel istuda oma lauda sööma. Lõuna paiku on külastajaid palju, osa laudadest on pooltühjad, toolidel on ainult käekotid, süüa soovijatel pole aga kuhugi istuda. Kui ettekandjad juhivad sellele tähelepanu, vastatakse ebaviisakalt ja ülbelt, või ei tehta üldse välja. Piljardisaali kogunevad sageli niisugused seltskonnad, kes alkoholi tarvitades kipuvad liiga vabalt või isegi hoopis ebaväärikalt käituma. Murega rääkisid ettekandjad, kui halvasti ja lausa häbematult reageerivad nad korralekutsumistele.

Kohvikukülastajad tõstavad omavoliliselt rõdu- ja vahesaalist toole ja laudugi kaminasaali. Seal muutub laudade koristamine väga raskeks, nõusid kuhjatakse laudade alla sahtliosasse, nii purunevad taldrikud sageli. Kõige halvem on see, et need üliõpilased, kes lubavad toolid tagasi viia, täidavad lubadust väga harva. Halb on lugu õhtul kohvikust lahkumisega. Riietehoidja ei saa kunagi oma tööpäeva õigel ajal lõpetada, sest kohvikukülastajad lausa ignoreerivad meeldetuletusi, et aeg on kohvik sulgeda.

Osa külastajaist ei pea kinni kõige elementaarsematest kultuurse käitumise nõuetest: põrandale loobitakse prahti, vanu bussipileteid jms., jalgu ei pühita, trepil suitsetades kustutatakse suitsuotsi vastu seina, seinu määritakse seal jalgadega. Lausa piinlik on neid ridu kirjutada! Ebaviisakas on tulla põleva suitsuga käes leti ette midagi tellima, veelgi ebaviisakam on tungida leti taha, see on ikkagi tööpiirkond, kuhu külastajal ei sobi minna. Kui garderoobis öeldi, et mantleid pole enam kuhugi riputada ja ülal ei ole ka kohti, asetasid mõned üliõpilased oma mantlid põrandale maha (!), öeldes: «Oma mantel, ise vastutan! Las läheb kaduma!»

Veelgi rohkem meelepaha tekitab see fakt, et möödunud aasta jooksul kadus teadmata kuhu 30 paari nuge ja kahvleid ja ligi 70 teelusikat, käesoleva aasta märtsikuuks oli kadunud 32 paari nugekahvleid ja ainult märtsi jooksul jäljetult kadunud 20 klaasi (keegi pole teatanud nende purunemisest).

«Oleme kaotanud usalduse niisuguste üliõpilaste vastu, kes sugugi ei austa meie tööd,» rääkisid kurbusega sõnavõtjad, kes iga päev annavad oma oskused meie parimaks teenindamiseks.

Majakovski kirjutas: «Kui ütlesid «lurjus», ütle ka aadress!» Nõupidamisel ei mainitud konkreetseid nimesid. Jäägu nad seekord mainimata. Kuid mõelgu tõsiselt järele need, kes häbistavad nime üliõpilane, kes põhjustavad väära arvamust, et kohvikut külastavad halvad, kultuuritud üliõpilased, kes seal ainult aega surnuks löövad ja ei oska austada ühiselu reegleid.

M. VIIDING

KEVAD...

Botaanikaaia kasvuhoonetes on kevadest saanud südasuvi. Botaanikaaia juhatajal on, mille üle uhkust tunda.

SEE PEAKS KUJUNEMA TRADITSIOONIKS

Möödunud nädalal kogunesid ajakirjanduse eriala üliõpilased ühel pärastlõunal Tartu Kirjanike Majja, kus algas kahepäevane loengutsükkel raadio- ja televisioonižurnalistikast. Eelnevatel aastatel on tulevastele žurnalistidele loetud ainult trükitud ajakirjanduse teooriat, niisugused tähtsad ideoloogilise töö ja propaganda vahendid, nagu raadio, televisioon ja kinoringvaade ei ole põhjalikumat käsitlemist leidnud. Nüüd oli meil võimalus kuulata ENSV Raadio- ja Televisioonikomitee töötajate Hardi Tiiduse ja Valdo Pandi ettekandes loenguid raadio ja televisiooni iseärasustest, erinevustest trükisõnaga võrreldes, nende väljendusvahenditest ja žanridest. Loengud olid illustreeritud paljude näidetega lektorite endi isiklikest töökogemustest. Meile olid loengud väga õpetlikud, kuna nad olid ilmekad ja esitati elavas, kujundirohkes keeles. Missugused tegurid tingivad raadio ja televisiooni erakordse populaarsuse? Miks mõni kinolinal nauditav film televiisoriekraanil ei pääse mõjule? Millised nõuded esitab raadiotöö reporterile? Neile ja paljudele teistele küsimustele saime vastused kuuldud loenguist.

Teisel loengupäeval olime Eesti Raadio Tartu stuudios, kus pärast ümberehitusi ja remonti on avarad ruumid heade akustiliste omadustega. Valdo Pant on meie vabariigi kõige tuntum ja meisterlikum reporter. Tema kogemustest on noortel palju õppida. Köitvalt jutustas ta tööst huvitavate faktide kogumisel, oma kartoteegist ja ajakirjanikumärkmikust. Loengu lõpul kuulasime analüüsiks kahte reportaaži magnetofonilindilt.

Saime teada mõndagi uut, esitatu oli süsteemikindel, esitusviis aga särav. Miks mitte kutsuda teistegi distsipliinide puhul vahel esinema külalislektoreid, teatava kitsama eriala spetsialiste?

M. VARI

ESINESID KEHAKULTUURLASED

Reedel, 13. aprillil toimus järjekordne isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi lõppkontsert. Esinesid kehakultuuriosakonna üliõpilased.

Need, kelledele meie oleme kaasa elanud võistlustel, tõestasid, et nad oskavad hästi tantsida, laulda ja nalja heita.

Kontsert oli meeleolukas, elav ja hästi koostatud kavaga. Ettearvatult olid parimateks numbriteks võimlemisettekanded.

Emotsionaalselt esitas M. Vari vabaharjutusi. Hästi esines ka naisrühm, kes kandis ette harjutusi rõngastel. Kahju ainult, et välke lavapind takistas selle ja teiste numbrite mõjulepääsemist.

Puhtalt ja elamuslikult sooritas A. Alliste harjutusi linikuga. Esinemist segas halb klaverisaade. Head vaatepilti pakkusid I kursuse tütarlaste väga ühtlaselt esitatud vabaharjutused.

Poiste esinemine võrreldes tütarlastega jäi natuke nõrgemaks. Õhtu kolmeks «naelaks» olid M. Visnapuu esitatud variatsioonid E. Tubina balleti «Kratt» teemadele (omaloominq), A. Kooviti ja M. Olde akrobaatiline etüüd ja poiste püramiidid. Kõik need 3 numbrit said žüriilt kõrgeima hinnangu.

Tantsudest oli parem «Tarantella» M. Vari ettekandes.

Lauljatest esines edukamalt naisansambel.

Tublilt mängis instrumentaaltrio koosseisus: R. Aun, E. Akkel ja U. Jornberg.

Kava sõnaline osa jäi tagasihoidlikumaks.

Kogu kava teadustas korrektselt A. Tani. Tublimate esinejatena märkigem M. Varit, M. Visnapuud, R. Auna, A. Tanit ja A. Allistet.

Tähistati juubelit

17. aprillil tähistati TRÜ Teadusliku Raamatukogu haruldaste raamatute ja käsikirjade osakonna juhataja, Õigus- ja Majandusteaduskonna teaduslikke kraade omistava nõukogu liikme, õigusteaduste doktori dotsent Leo Leesmenti 60. sünnipäeva.

L. Leesment lõpetas Tartu ülikooli 1925. a., magistrikraad omistati talle 1926. a. L. Leesment on oma teaduslikus tegevuses spetsialiseerunud õiguse ajaloo alale, avaldades rea teoseid ja artikleid keskaja Baltimaade, eriti Eesti õigusajaloo kohta. Doktoridissertatsiooni «Vargus ja röövimine Liivimaa keskaegses õiguses» kaitses ta 1932. a. Sõjajärgsel ajal on L. Leesment avaldanud teaduslikke artikleid koguteoses «Skandinaavia kogumik» III ja «Исторический архив» VII (1951), valimiku rooma õiguse tekste ja üle paarikümne, peamiselt talurahva õigust käsitleva lühema artikli ajalehtedes. Paljudel nendest on teaduslik väärtus.

1944. a. sügisest kuni 1950. aastani töötas ta dotsendina Õigusteaduskonna riigi ja õiguse ajaloo kateedris. Hiljem on ta põhitöökoha kõrval raamatukogus täitnud samas kateedris õppeülesandeid.

SPORDI LÜHISÕNUMEID

Tallinnas lõppesid nädal aega kestnud XV Eesti NSV karikavõistlused võrkpallis.

Naistest tuli esikohale tugevakoosseisuline Tallinna «Kalevi» esindus ja päris rändauhinna. Teine oli Pärnu «Kalev», kolmas TRÜ.

Meeskondade finaalmängus kohtuti vabariigi meistri TPedI võistkonnaga. Ka seekord jäid kõige napimalt peale tulevased pedagoogid tagajärjega 3:2. Esikoha ja karika omandas teistkordselt Tallinna Pedagoogilise Instituudi meeskond. TRÜ oli teine ja TTV kolmas.

H. TIISLÄR

UUSI teatmeteoseid

● **История советского общества в воспоминаниях современников.** Аннотированный указатель мемуарной литературы. Ч. 2. вып. 1. Журнальные публикации 1917—1927. Moskva 1961. 252 lk.

● **Экономическая жизнь СССР.** Хроника событий и фактов 1917—1959. Moskva 1961. 780 lk.

● **Экономика капиталистических стран в 1960 году.** (Экономически развитые страны). Moskva 1961. 442 lk.

● **Международные отношения.** (Библиографический справочник 1945—1960 гг.) Moskva 1961. 406 lk.

● **Deutsches Schriftstellerlexikon.** Von den Anfängen bis zur Gegenwart. Weimar 1961. 651 lk.

● M. Nicholson. **A Dictionary of American-English Usage.** Based on Fowler's Modern English Usage. New York 1957. 671 lk.

TRÜ KLUBIS

Laupäeval, 28. aprillil kell 20
L. Zorini
«KUNI ON VEEL AEG»
Ajaloo-Keeleteaduskonna näiteringi esituses.

Esmaspäeval, 30. aprillil kell 20
LUULEÕHTU.
Osa võtavad noored autorid Tallinnast ja Tartust.
Muusikalised vahepalad.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 4012. MB 04206.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kellaajast...

(Algus lk-l 2.)

tegusid, siis tuleks senisest veelgi rohkem põhjusi otsida perekonnast.

Kõrgepalgaliste seltsimeeste suhtes õigustab end vist sageli eteheide, et nad ei oska kasvatada oma lapsi. See, et nad ise on elus jõudnud kiiresti edasi, ei tähenda sugugi, et nende lapsed oleksid teistest paremad, et juba 7-aastasele poisile peab ostma käekella ja algkoolieelisele tüdrukule muretsema ballikleidi. Oma lapsi rikutakse ülemääraste taskurahade ja kingitustega.

MUIDUSÖÖMIST, AHNITSEMIST JA KARJERISMI

soodustavad tahtmatult need, kes vana kombe kohaselt annavad arstidele, majavalitsejatele ja igasugustele asjameestele meelehead või topivad taksojuhtidele, juuksuritele jne. jootraha.

Üks mõte veel

UUE, HARMOONILISELT ARENENUD INIMESE KOHTA.

Programmi järgi on uues inimeses harmooniliselt ühinenud vaimne rikkus, moraalne puhtus ja kehaline täiuslikkus. Viimast komponenti mõistame muidugi selliselt — kehaline täiuslikkus vastava individuaalse füüsiliste võimete piirides. Programm kõneleb iga üksiku inimese edaspidisest spetsialiseerumisest oma huvide ja võimete kohaselt. On loomulik, et igaüks ei saa olla täiuslik teadlane, kunstnik, kirjanik, kaugeltki mitte ka sportlane (seda kõike samal ajal). Kehakultuuri, õigemini selle rakendamise kohta meie ülikoolis oleks üliõpilastel ja õppejõududelgi veel palju ütelda, aga millegipärast lõpetati vastav diskussioon juba ära, enne kui see veel õieti jõudis alata.

Palju räägitakse

KAPITALISMI IGANDITEST,

kuid ei ole vist kõigil selge, et need on sellised iganenud tavad ja kombed, mis takistavad kommunismi ülesehitamist, mitte aga kõik vanad kombed. Nii tuleb arstile omast taskust ettemaksmist pidada kahjulikuks igandiks, tänuks lilled või šokolaadikarbi viimist pärast head ravi aga meeldivaks, kahjutuks kombeks. Kõige levinuma ja kahjulikuma igandi otsimisel tuleb nõustuda E. Sprlidiga («Sirp ja Vasar» nr. 48, 1961), kes nimetab selleks kodanlikku individualismi, ükskõikset, kiretut pealtvaatajahoiakut teiste käitumise suhtes. Miski ei soodusta rohkem väärnähete edasikestmist kui just kaaskodanike ükskõiksus nende suhtes. Kui kõik hakkaksid tegema üksteisele sõbralikke märkusi väära käitumise, ebaaususe avalduste, praaktöö jne. puhul, kaoksid need väärnähtused varsti.

Mis puutub iganditevastasesse võitlusse meie ülikoolis, siis paistab silma, et tõsisemalt oleme tegelnud ainult religiooniga. Vähemalt niisama tõhusalt oleks vaja võidelda alkoholismi vastu, õpetada ausust ja distsipliini, õpetada, kuidas hoiduda ebaõnnestuvate abielude sõlmimisest (paljud üliõpilasabielud on ju karile läinud), võidelda bürokratismi vastu, õpetada otstarbekust — aja ja töövõtete ratsionaliseerimist — ja palju muud.

On olemas ka lähema mineviku igandeid, mis pärinevad sõja- ja sõjajärgsest perioodist ja mis samuti takistavad kommunismi ülesehitamist. Üheks niisuguseks asjaoluks on isikukultuse perioodist pärinev kartus oma mõtteid avaldada, kui ei olda kindlad, kas nad on ideoloogiliselt päris laitmatud. Teiseks niisuguseks nähteks on kasvatustöös trafaretsete fraaside korrutamine, nii et inimestel kaob juba ette huvi asja vastu.

Katsetest

KAPITALISTLIKKU KORDA ILUSTADA

tuleks nimetada igasuguse välismaa kauba ja elutingimuste ülistamist üksikute poolt. Mõned näiteks peavad sageli auasjaks omada mingit välismaa riideartiklit, küsimata, kas see siis sobib ülejäänud rõivastega, vastab kandmise ajale ja üldse sellele inimesele või mitte. Ilmekaks näiteks on kitsad kauboipüksid, mis on nii hinnatud, et meesüliõpilane läheb nendega kohtamisele, teatrisse, isegi eksamile. Jääb arusaamatuks, miks püütakse kaelasidet asendada plekist märkidega. Kui juba on juttu riietusest ja välimusest, siis tahaks meenutada tütarlastelegi, et üks vastikumaid asju on värvitud küünad mustade küünealustega.

Käesolevas artiklis on tõstatatud ainult mõningaid mõtteid, kuid esitatud probleemid väärivad seda, et nendest kirjutada ja rääkida.

Dots. J. RISTKOK,
zooloogiakateedri dotsent

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU OLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

LAUPÄEVAL, 5. MAIL 1962

Nr. 14(519) XV aastakäik

Kui saabus rahu

Suure Isamaasõja võidukast lõpust on möödunud juba palju aastaid. Selletõttu ununevad isegi sõjast osavõtnuil nii mõnedki sündmused ja üksikasjad. Kuid alatiseks jäävad meelde selle ajaloolise ja nõukogude rahvalt nii palju ohvreid nõudnud heitluse lõpupäevad 17 aastat tagasi.

Pärast raskeid lahinguid kevadtalvistes Kuramaa metsades ja soodes paiknesid eesti rahvuslikud väeosad rindelähedases rajoonis. Valmistuti uute lahingute vastu.

Kuramaal oli lahingutegevus sel ajal suhteliselt tagasihoidlik, kuid teistel rinnetel kulgesid tähtsad sündmused. Saabusid esimesed teated meie vägede võimsast pealetungist Berliini suunas. Kui lõpuks 3. mail saabus teade Berliini langemisest, valitses kirjeldamatu vaimustus. Metsas, muldonnide juures tervitati seda võitu võimsate «hurraa»-hüüetega. Ent kuigi igaühele oli selge, et sõja lõpp on väga lähedal, tekkis paratamatult küsimus: kas Kuramaal asuv vaenlase grupeering kapituleerub või tuleb teda selleks sundida? Näis, et asi ei lahene rahulikult.

8. mai varahommikul kutsus häiresignaal sõdureid taas rindetulle. Esialgsete andmete järgi pidime eelseisva öö jooksul eesliinil viibivad väeosad välja vahetama. Rännaku ajal levisid kuuldused, nagu käiksid rahuläbirääkimised või nagu oleks rahu juba alla kirjutatud. Teel aga tulid vastu haavatud — oli näha, et eesliinil käis lahing. Täpselt ei teadnud keegi midagi. Nii jäimegi õhtul pärast pikka ja väsitavat rännakut puhkama.

Öösel äratas ootamatu tulistamine väsinud sõdurid. Aga relvad olid suunatud õhku. Relvad saluteerisid. Kõigile oli selge, et on saabunud võit. Rahu.

E. Salumaa

*

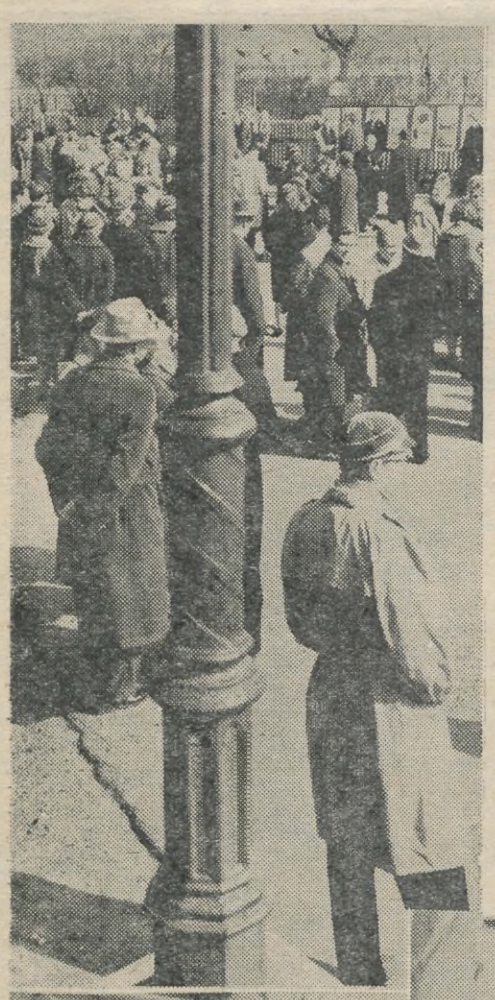

Täna kell 19 algab ülikooli klubis

„Pravda"

50. aastapäevale pühendatud

PIDULIK KOOSOLEK.

Kontsertosas esinevad TRÜ ja EPA isetegevuslased.

*

Paar sõna teadlaste järelkasvu ümber

L. ERINGSON

Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõudude keskmine ja noorem kaader on aastate jooksul täienenud põhiliselt aspirantuuri arvel (seltsimehed E. Vääri, J. Peegel, K. Siilivask, H. Kurm, H. Rätsep, A. Valmet, E. Plotnik jt.). Üle kümne inimese on asunud tööle vabariigi teistes teadusliku uurimise asutustes. Viis endist aspiranti töötavad praegu edukalt juhtivatel kohtadel väljaspool meie vabariiki. Rõõmustav on märkida, et endine meie aspirant I. Galkin juhib praegu Mari Teadusliku Uurimise Instituudi tööd.

Kuid teaduskonna aspirantuuri tegevuses on olnud ja on veel praegugi palju häirivat ning muret tekitavat.

Ajavahemikul 1945—1959 oli teaduskonna 8 kateedris 57 aspiranti. Neist lõpetasid aspirantuuri ja kaitsesid dissertatsiooni ainult 34 inimest, 21 aspiranti jäid võlglasteks riigi ja ühiskonna ees. Praegugi on veel dissertatsioonid lõpetamata meie õppejõududel L. Otsmaal (aspirantuuri aeg 1951—1954), U. Kolgil (1951—1954), O. Ojamaal, E. Turul, B. Nedzvetskil.

Normaalselt on kulgenud aspirantide töö soome-ugri keelte ja NSV Liidu ajaloo kateedrites, kuid olukord eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedris on allpool igasugust kriitikat: kaheteistkümnest senisest aspirandist on väitekirja kaitsnud ainult kolm (A. Vinkel, V. Pino ja H. Peep)!

Kõik näitab, et eelkõige kateedrites ja teaduskonnas puudus aspirantide õige valik, nende erialaste võimete ja poliitilise küpsuse aspirantuurieelne sügav vaagimine. Aspirantuuri ajal aga puudus aspirantide töö õige suunamine ja kontroll juhendajate üle. Dekanaat piirdus ainult atesteerimisega, parteiorganisatsioon aga jäi sellest töölõigust hoopis kõrvale.

Käesoleval ajal õpib aspirantuuris 32 aspiranti 16 erialal, neist statsionaarselt 15, mittestatsionaarselt 17.

Viimase paari aasta jooksul on parteiorganisatsioon koos kateedrite ja dekanaadiga pööranud rohkem tähelepanu aspirantide valikule. Selleks on jälgitud endiste lõpetajate tööd vabariigi koolides ja teistes asutustes. Oma teadusliku töö, eruditsiooni ja poliitiliste omaduste poolest peaksid kõik praegused aspirandid enamikus kujunema headeks spetsialistideks ja lõpetama aspirantuuri väitekirja valmimisega.

Kahtlus võib tekkida mõnede mittestatsionaarsete aspirantide puhul. Nii on Jozef Petach (ungari keel) praegu juba II kursusel, kuid sooritanud on ta ainult ühe eksami. Ebanormaalsena tundub asjaolu, et Rita Niinemäe (pedagoogika III kursuselt) on sooritanud eriala eksamid rahuldavale hindele.

Teaduskond on pööranud vähe tähelepanu mittestatsionaarsete aspirantide valikule ja veelgi vähem tundnud huvi nende töötingimuste ja -võimaluste vastu. Ilmneb, et paljud neist on üle koormatud ühiskondliku või erialase tööga (näiteks H. Lesk) ning aspiranditööks ei jäägi enam aega. Ainuke järeldus — teaduskonnal on vaja luua tihe kontakt nende asutuste juhatajate ja parteiorganisatsioonidega, kus töötavad meie mittestatsionaarsed aspirandid.

Ei saa rahule jääda ideelis-poliitilise tööga aspirantide hulgas. 32-st aspirandist on ainult 7 partei liikmed ja 2 kommunistlikud noored. Aspirantuuris õppimise aastail pole ükski aspirantidest astunud NLKP ridadesse. See on tõsiseks etteheiteks parteibüroole, kateedritele, teaduskonnale tervikuna.

Aspirantide poliitiliste tõekspidamiste ja nende ühiskondliku aktiivsuse kasvatamine on tihedalt seotud ühiskondliku tööga teaduskonnas. Selle küsimuse ümber on palju vaieldud, kuid tundub, et kõik aspirandid peaksid aktiivselt osa võtma ülikooli elust. 3- kuni 4-aastane eemalejäämine ühiskondlikust tööst on neile otseseks takistuseks õppejõuna tööleasumisel.

Teaduskonna 15-st statsionaarsest aspirandist teevad praegu ühiskondlikku tööd 6. Siinjuures on III kursuse aspirant U. Siiman lubamatult üle koormatud (võõrkeelte osakonna parteigrupi sekretär, teaduskonna parteibüroo liige). Samal ajal ei ole 7 aspirandil mingisugust kaaluvat ühiskondlikku ülesannet.

Aspirandi erialase ja ideelis-poliitilise töö tõstmise kontrolliks peaksid olema igaaastased atesteerimised, mis toimuvad kateedrites ja õpetatud nõukogus. Kuid praegu toimub see väga formaalselt ja vähenõudlikult. Parteigrupid on sellest tööst hoopis kõrvale jäänud ja seetõttu on atesteerimisel vähe silmas peetud aspirantide ideelis-poliitilist palet. Nähtavasti on otstarbekohane moodustada eriline komisjon parteibüroo ja õpetatud nõukogu liikmetest, kes igakülgselt kontrolliksid aspirantide tööd ja esitaksid oma arvamused atesteerimisel. Arvan, et siis muutuks võimatuks massiline aspirantuuri mittelõpetamine, nagu see varem aset leidis.

Suuri raskusi esineb teaduskonnas aspirantide juhendamisel. Meil ei jätku vastavaid spetsialiste kõigil teadusaladel, eriti võõrkeeltes. Nii on näiteks aspirandid R. Tasa ja H. Tõevere sellepärast valinud oma väitekirjade teemad üldkeeleteaduse alalt, et neile on juhendamiseks nõusoleku andnud dots. E. Vääri. Kuid võõrkeelte alal on palju aktuaalseid probleeme, mis vajavad juhendajateks spetsialiste vastavalt erialalt (näiteks võõrkeelte õpetamise metoodika). Samasugune on lugu vene keele kateedris, kus aspirandid võeti küll vastu, kuid pole siiani juhendajat (sm-d Batarina ja Jegorova). Antud olukord lahenes tänu prof. Aristele, kes nõustus olema konsultandiks. Tähendab, et meil tuleb leida rohkem võimalusi aspirantuuri suunamiseks väljapoole vabariiki.

Vähe on teaduskonnas hoolitsetud meie järelkasvu ettevalmistamise eest andekate üliõpilaste hulgast juba ülikoolis õppimise perioodil. Rohkem on selleks vaja üliõpilasi rakendada tööle individuaalplaani alusel, pikendades vajaduse korral isegi nende õppeaega ühe aasta võrra. See võimaldaks süvendada teoreetilisi teadmisi ning omandada teadusliku töö metoodikat. Esimesi samme selleks on juba astutud. Individuaalplaani alusel töötavad praegu Mati Hint, Jaan Kaplinski, Jaak Kangilaski. Seda algatust on tarvis julgelt jätkata.

Kokkuvõtteks: juhendajatel tuleks pidevalt jälgida aspirantide töö ühtlast kulgu, et dissertatsiooni kirjutamine ei jääks viimasele aastale. Ühiskondlikud organisatsioonid peavad tõhusamalt jälgima aspirantide ideoloogilist kasvu ja ühiskondlikku aktiivsust.

Praegu toimub uute aspirantuuri kandidaatide valik kümnel erialal. Teaduskonna kõikide instantside esmajärguliseks ülesandeks olgu kõige sobivamate inimeste leidmine meie vabariigi parimate õpetajate ja teiste humanitaarala spetsialistide seast, kes vastaksid nendele suurtele nõuetele, mida esitab tulevastele teadlastele NLKP XXII kongress.

MAI-MEELE-OLUD

PILDID ON TEHTUD ENNE MAIDEMONSTRATSIOONI JA DEMONSTRATSIOONI AJAL.

TÄNA ON AJAKIRJANDUSE PÄEV

TOIMETUSES

Ajakirjaniku märkmikust

Kohtumisi

Esimesel pilgul näis ta tagasihoidlik. Bussis oli kitsas ja ma pakkusin talle oma istekohta. Ta häbenes seda vastu võtta. Kuidagi seadsime end konduktoritooli taha siiski kõrvuti istuma.

Oli õhtu. Bussituled heitsid asfaldile väikese valguselaigu. Kuigi ümberringi oli pime, ei tüdinud neiu välja vaatamast. Järsku, ei tea kust, hüppas teele jänes. Sattunud bussitulede valgusse, ei osanud ta sealt enam välja pääseda. Jänes hakkas lippama mööda asfalti. Mu naaber tõmbus pingule. Ka teised olid jänest märganud.

«Oleks nüüd püss», ohkas keegi vaimustuses. Kõige enam elavnes konduktor: «Pane gaasi, vaata, kas saad maidale järele!»

Buss hakkaski liikuma järjest kiiremini. Näis, et vaesel loomal pole enam pääsu. Siis aga tõusis neiu mu kõrvalt püsti, näost lõkendav, kõrvad õhetamas. Erutatud, kuid selge, üle bussi kostva häälega hüüdis ta bussijuhile:

«Otsekohe pidage kinni. Kas teil häbi ei ole... piinata vaest loomа? Sadist!... Pidurdage kohe, või ma...»

Millega ta vastasel korral hakkama oleks saanud, seda ma ei tea. Kas läheneva kurvi või siiski jänese pärast aeglustas juht sõitu. Buss sõitis kurvi ja tuled lõikusid hetkeks sirgete kuusetüvede vahele. Järgmisel momendil oli jänes kadunud.

Buss rahunes. Mu vaikne kaaslane istus Tartuni ainsatki liigutust tegemata. Ainult ta nägu põles endiselt, nagu oleks tal häbi oma ootamatu väljaastumise pärast. Bussijaamas pani ta selga oma õhukese mantli, pähe helesinise põhjaga üliõpilasmütsi ja läks.

Ma ei saanudki teada ta nime. Ta ei rääkinud mulle, nida ta õpib, mitmendal kursusel käib. Ka pole ma teda hiljem kunagi näinud. Ja kas ma tunneksingi ta ära.

Ometi pole mul läinud meelest see väike ludus kõrvadega jänes, neiu väike püstninake, õhetavad põsed ja ta selge, ärev hääl.

*

Ta oli kunstiüliõpilane — moodne, boheemlaslik ja bravuurne. Restoranis tellis konjakit ja kelkis:

«Ei mul pole rahast puudus!»

Kaks päeva hiljem kohtasin teda näitusel. Pileti eest maksis pool hinda — ikkagi üliõpilane.

*

Internaadi õuel mängiti palli. «Metsalennanud» pallid tõi mängijatele tagasi pisike 6- või 7-aastane poisipõnn, kes kellelegi jalgu jäämata poiste-tüdrukute vahel sibas.

Peaaegu keset mänguväljakut vajus poisikese jalg läbi veel pehme muru. Jalga tagasi tõmmates avastas poiss, et selle otsas polnud enam kinga. Küll urgitses augus vitsaga, kuid asjata.

Muidugi tulid kõik kohe poisikesele appi. Keegi pika käega noormees pistis käe auku. King puutus küll näppu, kuid libises kuhugi sügavamale. Toodi labidas. Nüüd avastati mullakamara all vanad varemed. Kevadine suurvesi oli nende vahele murukamara alla uuristanud suured koopad. Ühte neist oli kadunud ka king.

Juba tuli poisipõngerja ema sõideldes, juba tihkus poisike tihedat nuttu. Tudengite pallimäng oli nagu pooleks lõigatud. Pall, mille järele kõik kahekümnekesi hüppasid, seisis nüüd üksinda kesk platsi ja keegi ei tundnud ta vastu huvi. Kõik kogunesid augu ümber ja püüdsid nõu ja jõuga kaevajaid aidata.

Asi näis lootusetu. Käik läks poolviltu veelgi sügavamale. Juba tüdines üks, teine. Tunni aja pärast jäi augu juurde kaevama üksainus poiss. Auk suurenes üha ja auguservale tekkis suur mullavall. Väike õnnetu ise istus virila näoga auguserval, nägu pisaraist kriim ja näpp suus.

Nii ma nägin neid ka siis, kui juba pimenes. Ainult et prillidega noormees oli nüüd hoopis kusagile sügavale kadunud ja ainult august lendavad labidatäied reetsid, et seal keegi kaevab.

Kaua nad kahekesi vaeva nägid? Kas leidsid kinga?

Igatahes oli hommikuks tekkinud internaadiõuele sügav-sügav kaev vanade varemete vahel. Ja ma tahaksin väga uskuda, et poisike oma kinga kätte sai.

T. OTS

KROONIKA

NELJAPÄEV, 26. APRILL

Rahvaste sõpruse klubi korraldas nn. rootsi õhtu. Õppeprorektor E.-L. Mikkelsaar rääkis Rootsi-reisi muljetest. Peamiselt keerles jutt Rootsi noorsoo ja ülikooli ümber.

● III kursuse juristid sooritasid nõukogude tsiviilõiguse eksami. Õppejõud sm. Rink hindas «väga heaga» Tiiu Kaare, Raivo Kuuse, Mai Rooste, Uno Rinki ja Arvo Luku vastuseid.

REEDE, 27. APRILL

Inglise keele ringis oli vaidluskoosolek. Kumb on raskem, kas inglise või eesti keel, ja kumb on tähtsam, kas raske või kerge muusika — selle üle vaieldi nii ägedalt, kui inglise keele oskus lubas.

LAUPÄEV, 28. APRILL

Ajaloo-Keeleteaduskonna näitering esitas Zorini näidendi «Kuni on veel aeg». Žürii hinnang: 8,5 palli ja teine koht A. Kalda «Patseba Saaremaal» järel.

PÜHAPÄEV, 29. APRILL

TRÜ ametiühingukomitee kuulas ülikooli ajalehe toimetaja H. Peebu informatsiooni toimetuse tööst. Võeti vastu otsus toimetuse töös esinevatest raskustest möödasaamiseks.

ESMASPÄEV, 30. APRILL

Ülikooli klubis tutvustasid Tartu noored luuletajad Ly Seppel, Milvi Sepinq, Paul-Eerik Rummo, Kalle Kurq jt. oma loomingut. Kuulajad jäid õhtuga väga rahule.

MEIE AJAKIRJANDUSE KESKSEKS OBJEKTIKS on kommunismi ehitav inimene. Me arvestame teda õieti kahest seisukohast: me kirjutame temast ja kirjutame talle. Me tunnetame seda suurt vastutust, mida kumbki seisukoht meie ajakirjanikele esitab. Meie ajakirjanikud peavad meie inimesest kirjutama sügavuti, nägema kaasaja kangelase lihtsat ja karget ilu. Me peame sellest kirjutama hästi ja põlemisega, nagu me kodanikuvihaga ründame igandeid, puudusi ning vigu.

Randolph Hearst, Ameerika suurimaid lehekuningaid, ütles on reporteritele:

«Lugeja on eelkõige huvitatud sündmustest, mis sisaldavad tema enese primitiivse olemuse elemente. Need on: enesealalhoiutung, armastus ja sigimine, auahnus. Sõnumid, mis sisaldavad ühe neist elementidest, on head. Kui neis on kaks neist elementidest, on nad paremad, kui aga neis on kõik kolm elementi, siis on see esmaklassiline uudismaterjal. ——— Me lükkame tagasi kõik uudised, milles ei ole midagi mainitud elementidest. Me jätame tagaplaanile või ei avalda üldse asju, mis on a i n u l t tähtsad, kuid mitte h u v i t a v a d.»

Nii. Huvitav — see on madalate instinktide piitsutamine. «Inimlik huvi» — see on mõrv, «sex», õnnetused, sensatsioon. Ja ajakirjandusel on täielik vabadus sellest kirjutada.

TAHAKS, et nõukogude ajakirjanduse päeval niihästi meie ajakirjanikud kui ka lugejad selgesti tunnetaksid, kuivõrd kõrgemal oleme meie, missugune on meie ajakirjanduse vabadus ja suhtumine lugejasse. Tõepoolest, kallis lugeja, kas sa oled kunagi mõelnud selle üle, et ainult meil ja sotsialismimaades võid sa astuda üle toimetuse läve ning kõnelda või kirjutada nii heast kui halvast. Oled sa mõelnud, et just sina, tavaline inimene, oled meie ajakirjanduse kangelane number üks ja sul on õigus nõuda, et sinust kirjutataks õigesti ning hästi? Oled sa mõelnud, et just see ongi a j a k i r j a n d u s e v a b a d u s?

AMEERIKA kodanliku ajakirjanduse suurimad ajaloolised leiutised:

1833. aastal leiutas Benjamin Day odava bulvariajakirjanduse. Te leiutas ka reporteri. Neljadollarilise nädalapalga eest leidus toimekas noormees, kes hankis sõnumeid eeskätt kuritööde ja õnnetuste kohta.

Ta leiutas ka ajalehepoisi, kes valmis trükitoodangu pidi ostjatele kohe kaela määrima.

J. G. Bennet süvendas sensatsionalismi. Ta leiutas erikorrespondendi ja eriväljaanded.

Ameeriklased olid esimesed, kes läksid uudiste otsimiselt üle uudiste tegemisele. Nad leiutasid, et reklaam ajalehes on peamiseks sissetulekuallikaks.

Nad leiutasid 1893. aastal komiksi, siis «kollase ajakirjanduse», pressiagendi ja lobbisti.

Õhinal on neid ja teisi leiutisi rakendanud kõigi kodanlike maade ajakirjandus. Ja ometi ei ole kodanlik ajakirjandus, selle meetodid ja teooria maailma vallutanud.

Sellepärast, et meie tööliskласs leiutas «Pravda» — uut tüüpi ajalehe maailma ajakirjanduse ajaloos. «Pravda» võitluskogemused on eeskujuks kogu maailma töölisajakirjandusele. «Humanité», «Avanti», «Daily Worker» ja kümned teised ajalehed toetuvad töölismassidele, saavad sealt moraalset ja materiaalset toetust. Kodanlik ajakirjandus ei suuda iialgi «leiutada» niisugust võimsat tuge.

VÕITLUS KAHE AJAKIRJANDUSE VAHEL moodustab kaasaegse ajakirjanduse ajaloo sisu. Eriti pärast Teist maailmasõda on tohutult-tohutult kasvanud tõde teeniva ajakirjanduse osa kogu maailmas. Nõukogude ajakirjanduse põhiprintsiibid ja praktilise töö meetodid on eeskujuks paljude ärganud maade ajakirjandusele, meie ajakirjanduse hääl on maailmas autoriteetsem kui kunagi varem. See on viinud ärevusse kodanlikud žurnalistika-teoreetikud. Tarvitseb vaid heita pilk nende teooriasse: uued seisukohad ajalehe «vaimsest iseseisvusest» ka siis, kui ajalehel majanduslikku sõltumatust ei ole; näiline opositsioon ajalehtede vahel; teooria sellest, et tõde on alati subjektiivne jne.

Kõik see ei päästa. Lugeja kaotab ikka rohkem usku kodanlikku ajakirjandusse: Ameerika lugeja tegeleb sise- ja välispoliitiliste juhtkirjadega vaid 4 minutit. 70% lugejaist pühendab ajalehele (aga ajalehed on seal paksud!) vaid 15 kuni 20 minutit...

Tõde võidab alati, sellepärast et ta on lihtne. Sellepärast võidab ka see ajakirjandus, mis teenib tõde.

AJAKIRJANDUSE VABADUSEST jutlustamise kõrval on Läänes üles tõstetud teooria absoluutsest informatsioonivabadusest.

Palju aega on sellest möödas, kui Agamemnon andis oma truudusetule abikaasale Klytaimnestrale edasi tõeviksignaale Trooja vallutamise kohta. Sidetehnika on tohutult edasi arenenud. Hogani aparaadiga võib edasi anda 500 sõna minutis, «Ultrafax» reprodutseerib 100-leheküljelise raamatu kahe ja poole minutiga. On kaugkirjutusaparaate, mis annavad edasi 600 sõna minutis (1953. a. oli tippsaavutuseks vaid 150 sõna). Olge head, kasutage tehnika viimast sõna uudiste vahendamisel!

Kuid... 75% kodanlike maade telegraafikaablist on eraettevõtjate käes, kes tariifi on tõstnud enneolematult kõrgele (Londonist New Yorki maksab sõna 2,04 senti, New Yorgist Londoni 5,54 senti!). Mida rikkam on lehekontsern, seda rohkem võib ta maksta ja vaesemad konkurendid kõrvaldada. Iraani sündmuste ajal monopoliseerisid kolm suurt teadeteagentuuri kaks kaabelliini, makstes kolmekordset tasu.

«Täielikku informatsioonivabadust» iseloomustab see, et Euroopas on 8 ja maailmas 28 tihedasti rahvastatud maad, kus ei ole ühtki kaugkirjutusaparaati. Belgias on 49 päevalehel vastavad seadeldised, Kreeka ajalehtedest pole neid ühelgi...

Ja kui tahetakse asutada uut töölisajalehte, kust siis võetakse raha kalliste seadmete ostmiseks, kuidas suudetakse konkureerida suurte teadeteagentuuridega. Millega osta kaabli kasutamise õigust? Ja kui liini peremees üldse keeldub?

See on «täielik informatsioonivabadus»...

Oleme uhked oma ajakirjandusele

J. PEEGEL

MILLINE PABERIUPUTUS: USA-s on ajalehtede ühekordne kogutiraaž 136 350 000, ajakirjade aastane kogutiraaž kuni neli miljardit eksemplari. Ühe inimese peale tuleb aastas 35,1 kg ajalehepaberit!

Ja sisu:

John Swinton, «New York Tribune'i» kunagine peatoimetaja: «Peale mõningate provintsilinnade lehekeste ei ole Ameerikas sõltumatut pressi. Te teate seda niisama hästi kui mina... Ma saan 150 dollarit nädalas selle eest, et ma minu poolt toimetatavas ajalehes juba ette loobuksin oma ausast arvamusest.»

Scripps-Howardi ajaleheimpeeriumi asutaja deklareeris: «Ma nõuan oma alluvailt, et nad edasi annaksid m i n u arvamust, mis on paljudel puhkudel nende omaga vastuolus.»

Hearst-vanem: «Kui on küsimus edumeelsusest või reaktsioonist, siis alati viimase poolt!»

Alan Barth, ajalehe «Washington Post» juhtkirjanik: «Enamiku ajalehtedest rajasid mehed, kellel oli midagi ütelda, kuid paljusid neist toimetavad edasi inimesed, kellel on ainult midagi müüa.»

Üks pisem ajaleheboss olevat öelnud: «Minu asi on osta ajalehepaberit 45 dollarit tonn ja müüa täistrükituna 90 dollarit tonn.»

Kommenteerida pole vaja.

Kuivõrd piiritult rikkamad oleme meie, et meil on ajakirjandus, mille üheks peajooneks on tõearmastus ning rahva huvide kaitsmine!

IMPERIALISMI JA KOLONIALISMI POOLT põhjustatud ebavõrdsust peegeldavad ka ajalehtede tiraažid. Kui Inglismaa monopolistlike ajalehtede keskmine tiraaž on 250 000 eksemplari, siis 330 India ajalehe kogutiraaž on vaid 2,5 miljonit eks. 54 Iraagi päevalehte levivad vaid 108 000-lises tiraažis (vähem kui meie «Noorte Häälel»!), 11 Panama ajalehe tiraaž on 99 000 eksemplari. Malis ilmub 2 ajalehte kogutiraažiga 4500 eks. Ühe Egiptuse elaniku kohta tuleb aastas 175 korda vähem ajalehepaberit kui USA-s.

Kui meie vabariigis iga tuhande inimese kohta tuleb 1074 ajalehte ja ajakirja, siis levib Brasiilias 51, Türgis 32, Indias 8, Pakistanis 9, Iraanis 6 lehte ja Afganistanis 1 ajaleht iga tuhande elaniku kohta.

OLEME UHKED, et meie «Pravda» on maailma kõige suurema tiraažiga ajaleht. «Pravda» ühekordne tiraaž ulatub üle 6 miljoni eksemplari.

Teised maailma suurimad ajalehed on järgmised: «Mainitsi Simbun» (Tokio) 6 miljonit eks., «Daily Mirror» (London) 4,7 milj. eks., «Asaki Simbun» (Tokio) 4,5 milj. eks., «Daily Express» (London) 4,2 milj. eks., «Komsomolskaja Pravda» 3 milj. eks., «Daily Mail» (London) 2,2 milj. eks., «Daily News» (New York) 2,1 milj. eks., «Daily Herald» (London) 2 milj. eks., «Izvestija» — 1,5 milj. eks., «France Soir» (Pariis) 1,4 milj. eks.

Ameerika Ühendriikides ei ole ühtegi päevalehte, millel oleks üleriigiline levik.

SAATUS

Moto:

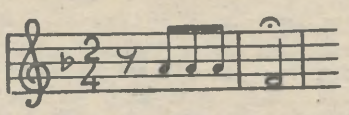

Beethoveni 5. sümfoonia

I

Kui saatus koputab uksele...
Koputab valjult ja järelejätmatult
majade ustele,
korteriuksele,
tubade ustele,
südameuksele,
küsides: «Oled sa valmis?
Nüüd otsusta!»

Kui saatus koputab uksele...
Kui koputab valjult ja järelejätmatult
nii nagu Viienda avaakordides —
otsekui küsides vastust —
või koputab nii,
et hästi ei kuulegi teda
ja üksnes südamevärinast
tunned ta puudet,
kui saatus koputab uksele.

Kui saatus koputab uksele...
Meil julgust on vastata:
«Oleme valmis!
Omaenese kätega lõime majad,
ise tegime korterid,
ette panime aknad ja uksed
ja omaenese kätega
loome ka saatust,
kellele vastame: «Oleme valmis!»
kui saatus koputab uksele.»

J. PÕLDMÄE

ENNE LÕPETAMIST

Heldur Saarsoo tuli ülikooli töölt. mehena. Dots. O. Püssa juhendamisel pildistamise eriliike».

Ka meil on ta tuntud tubli töövalmis diplomitöö «Sündmuspaiga

Üleköetud ja täistuubitud toimetuses oli koosolek parajasti lõppemas. Toimetaja, kes algul oli laekunud materjalide kausta lehitsedes istunud soliidselt laua taga, oli nüüd veidi asendit muutnud. Teravas ja printsipiaalses vaidluses klubi üle oli ta püsti tõusnud, siis hiljukesi toetunud lauanurgale ja nüüd istus ta peaaegu keset hiljuti üleväruitud aknalauda, toetudes ühe jalaga hõõguvale radiaatorile, teisega seekord tühjale toimetuse prügikastile.

Laekunud materjalide kaust, mille ta oli ammu juba kõrvale visanud, koosnes paksudest, hallidest pappkaantest, mille vahele olid hoolikalt asetatud seni ilmumata kaastööd. Seal oli tavaline vihikuleht, leitud ühel varahommikul toimetuse kirjakastist, millele oli armunu käekirjaga kirjutatud kaks luuletust. Kaks luuletust kevadest ja tütarlapsest, kellel pidid olema «süüdud sinised silmad.»

Siis oli seal juba aasta alguses tellitud kaastöö «Miks mulle meeldib klubis käia.» See oli tõsiselt ja kohusetruult kirjutatud materjal ning oli iga kord juba lehte minemas, kuid siiski viimasel hetkel rändas millegipärast tagasi pappkaante vahele. Seejuures räägiti alati palju ajakirjaniku kutseeetikast ja ausast südametunnistusest. Sama asjalik oli ka kolmas kaastöö, mis kandis natuke pikka, kuid löövat pealkirja «Võitlus ohutustehnika tõhusama juurutamise eest — see on meie põlvkonna põhiülesanne nr. 1.»

Neljas artikkel oli naeruks mõeldud. Seda kinnitas juba ääreni täiskirjutatud paberipoogna ülemisele servale maalitud sõna «Följeton». Kõik hakkasid seda algul naerusui õhinal lugema, siis läksid üha tõsisemaks ja tõsisemaks, ja kui õelad keeled ei valeta, siis olevat naljanurga eest vastutav tütarlaps valanud isegi paar tõelist pisarat. Sellest artiklist palju toimetuses juttu ei tehtud.

Toimetaja oli heas meeleolus ja suurepärases tööhoos ning ta mehine sõrm sihtis parajasti nurgas vanal ajalehepakil istuvat kõhetut «noorjournalisti».

«Nupp. Järgmisse numbrisse. Eesti keele ja kirjanduse kateedrite poolt trükitud konspektid».

Ta lühike nimetissõrm ning veel lühem pöial venisid maksimaalselt laiali ja oleksid veelgi veninud, sest terve kolmas lehekülg oli alles pooletdi tühi. «Noorjournalist» võpatas õnnelikult, haaras välkkiirelt taskust märkmiku, valmis iga hetk neid konspekte otsima minema.

Toas tundus kerget kõrbelõhna.

Siis vaatasid kõik laua poole, sest seal sündis midagi imelikku. Sekretäri kohustetäitja, kes seni oli vilkalt märkinud oma blokki kõigi kohustusi ja lubadusi, oli nüüd jätnud oma bloki noor kõrv tabanud tolles veidras kobinas selgelt armunud noote ja edasi kuulates abisekretär veendus varsti, et hääled tulevad kapi pealt.

Nii oligi. Vahepeal, kui toimetus oli olnud tühi, oli avatud aknast tuppa lennanud tuvipaar. Leides lae all nurgas ilusa hämara nurgakese, hakanud seal kudrutama, laskmata end põrmugi segada sellest, et nad asuvad TRÜ pressibüroos. Tulevane ajakirjanik oli algul soovitanud viisakalt lahkuda. Ent kui selgus, et tegemist oli jultunud paarikesega, oli noormees ägestunud ning alustanud tulevahetust. Pärast lühikest materdamist oli toimetus ajakirjanduse päralt. Nii oligi kapi otsast leitud klišee ilusast tütarlapsest, kes juba järgmises numbris pidi naeratama esimesel leheküljel.

Sellega läks tuju kõigil suurepäraseks ja uute värskete materjalide tellimine ei valmistanud enam mingeid raskusi.

Pikk ja südamlik kaastöö «Vana armas ühiselamu». Lugu pidi tulema Tiigi ühiselanu kohta.

«Üliõpilaste vaba aeg kahekordistunud» — koondmaterjal kõigist teaduskondadest...

Siis leidis toimetaja, et materjalist peaks juba piisama, kõik lubasid pühalikult materjali õigeaegselt toimetusse toimetada ja kõik, seejuures ka toimetaja ning sekretär, uskusid seda kaljukindlalt.

Sellega toimetuse koosolek lõppes.

L. GRENDEL

Nii sünnib järgmine number

Nagu alati, tehti ka seekordsel maiaktusel teatavaks parimad auhinnatööd. Rektor prof. F. Klement andis autoritele kätte TRÜ õpetatud Nõukogu aukirjad.

Alustame auhinnasaajate nimede avaldamisega Ajaloo-Keeleteaduskonnast, järgmises numbris võib leida ülejäänud.

Selgusid parimad auhinnatööd

AJALOO-KEELETEADUSKOND

Ülo Parbus eesti filoloogia osakonna V kursuselt sai I auhinna töö «Anseküla murrak» eest.

Viima Metstak eesti filoloogia osakonna V kursuselt sai I auhinna töö «Eesti alliteratsiooni ja assonantsi liigid ja nende suhteline esinemus» eest.

Vilve Kalja eesti filoloogia osakonna V kursuselt sai II auhinna töö «Ado Grenzstein pedagoogina» eest.

Aime Klink eesti filoloogia kaugõppeosakonna VI kursuselt sai II auhinna töö «Õpilaste iseseisev töö algkooli emakeele tundides» eest.

Juta Seersant eesti filoloogia osakonna IV kursuselt sai I auhinna töö «O. Toominga teoste kangelane» eest.

Mailis Noor eesti filoloogia osakonna IV kursuselt sai II auhinna töö «Rudolf Sirge novellistina» eest.

Mihkel Sistok kaugõppe ajaloo-osakonna VI kursuselt sai I auhinna töö «Rakvere rajooni «Energia» kolhoosi ajalugu aastail 1949—1961» eest.

Arnold Ebrok kaugõppe ajaloo-osakonna VI kursuselt sai I auhinna töö «Sotsialistliku kultuurielu areng Pärnus aastail 1956—1961» eest.

Mare Aun ajaloo-osakonna IV kursuselt sai I auhinna töö «Noorema raua-aja mälestusmärgi Rahu kivikalme uurimistest Saaremaal» eest.

Jüri Ant ajaloo-osakonna IV kursuselt sai I auhinna töö «Tartu komsomoliorganisatsioon aastail 1940—1950» eest.

Linnart Mäll ajaloo-osakonna V kursuselt sai II auhinna töö «India sotsiaal-majanduslik areng ja rahvuslik vabastusvõitlus aastail 1919—1939» eest.

Neeme Aljes võõrkeelte osakonna V kursuselt sai I auhinna töö «Der deutsche Grammatikunterricht im ersten und zweiten Lehrjahr des Fremdsprachen-unterrichts» eest.

Jaak Rähesoo võõrkeelte osakonna II kursuselt sai II auhinna töö «Märkusi Ameerika kirjanduse noorest kangelasest» eest.

Antoniina Tomberg vene filoloogia V kursuselt sai I auhinna töö «Учение о сказуемом в русском языкознании» eest.

Therese Särg vene filoloogia kaugõppeosakonna VI kursuselt sai III auhinna töö «Имя существительное в роли несогласованного определения» eest.

Eva Suits vene filoloogia osakonna III kursuselt sai II auhinna töö «Из истории эстонско-грузинских культурных и литературных связей» eest.

Ülikooli parteikomitees

TRÜ parteikomitee viimasel istungil analüüsiti Füüsika-Matemaatikateaduskonna filosoofiliste seminaride tööd. Aruandega esines Füüsika-Matemaatikateaduskonna partei-algorganisatsiooni sekretär R. Blum.

Oma otsuses märgib parteikomitee, et seoses NLKP XXII kongressi materjalide läbiarutamisega on seminaride töös 1961/62. õppeaastal märgata teatud elavnemist. Mitmed seminaridel esitatud ettekanded olid sisukad ja neile järgnes elav, aktiivne arutelu.

Filosoofiliste seminaride töö parandamiseks soovitab parteikomitee vähendada suuri seminaride koosseise (kuni 20 inimest grupis) ja pöörata e r i l i s t tähelepanu osavõtule seminaridest.

PTTLÜ ülikooli liikmegrupi tööd analüüsis sm. H. Palamets. Vastuvõetud otsuses konstateeritakse, et grupp on sm. Palametsa juhtimisel saavutanud tõsiseid edusamme. Puudustena märgiti sektsioonide vähest tööd üliõpilastega viimaste ettevalmistamiseks ja kaasatõmbamiseks poliitiliste ja teadusalaste teadmiste levitamisele elanikkonna hulgas. Ühtlasi rõhutati, et üliõpilaste suviste tööde eest preemiate määramisel võetakse arvesse ka loenguline töö.

Tööst parteitu aktiiviga Bioloogia-Geograafiateaduskonnas rääkis teaduskonna partei-algorganisatsiooni sekretär sm. A. Kaik.

Arutelu käigus selgus, et hiljuti loodud partei-algorganisatsioon on tööd õigesti alustanud. Parteiorganisatsiooni kaasabil on aktiviseeritud üliõpilaste osavõttu ÜTÜ ringide tööst. Aktiivselt tegutseb komsomoliorganisatsioon. Nõrgemaks jäävad partei-algorganisatsiooni sidemed ametiühinguga. Puudustena märgiti seda, et partei-algorganisatsiooni kõik liikmed ei ole võrdse aktiivsusega osa võtnud parteitu aktiivi ideelis-poliitilisest kasvatamisest. Parteikomitee soovitas erilist tähelepanu pöörata üliõpilastele poliitilise töö kogemuste andmisele.

A. KÄÄN

MAIPÜHADE KÄSKKIRI

Tartu Riikliku Ülikooli rektor F. Klement õnnitles oma käskkirjas 1. mai puhul kõiki ülikooli õppejõude, üliõpilasi, töölisi ja teenistujaid. Eeskujuliku töö eest asetatakse AUTAHVLILE:

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

vanemõpetaja Helmut Piirimäe, vanemõpetaja Sergei Issakov, üliõpilased Igor Tšernov, Sirje Krik ja Ülo Tuulik;

FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAST

professor Ülo Lepik, dotsent Paul Kard, vanemõpetaja Tamara Sõrmus, õppetöökoja mehhaanik Erich Ramp, üliõpilased Elmar Sakkov, Helgi Reissar, Enno Mõttus ja Vitali Markov;

ARSTITEADUSKONNAST

dotsent Ernst Raudam, dotsent Gerhard Rooks, vanemõpetaja Jaan Riiv, vanemõpetaja Akivo Lenzner, vanemlaborant Hilja Kurvits, laborant Niina Lias, üliõpilased Ellen Rivis, Nikolai Gorbunov, Hellen Soovik, Eldur Annus, Tamila Portnaja, Anu Saar, Anatoli Sivenkov, Ants Pruler, Maie Sõstra ja Helja Abel;

KEHAKULTUURIOSAKONNAST

spordibaaside juhataja Johannes Kaldvee ja üliõpilane Ants Soosaar;

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

dekaan Heigo Miidla, laborant Peet-Rein Klesment ja üliõpilane Helgi Mitt;

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

vanemõpetaja Kalju Parvel, laborant Beate Kasemaa, üliõpilased Viktor Piirmann, Mai Rooste, Gunnar Alaküla, Arvo Paasmaa, Erna Nael ja Ene Truus;

NLKP AJALOO KATEEDRIST

aspirant Kalev Koger;

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSALA TÖÖTAJATEST

õppeosakonna ülem Ülo Saag, vanem-raamatukoguhoidja Friida Porila, raamatukoguhoidja Hardi Varik ja maaler Hugo Kelder.

REKTOR AVALDAS KIITUST

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

Richard Kleisile, Harald Peebule, Helme Tõeverele, Helju Rajandole, Jüri Ornile, Heli Liinile, Inger Koemetsale, Ly Partsile, Eve Sillamaale, Jüri Antile, Jaak Kangilaskile, Kaido Jaansonile, Jaan Kaplinskile, Priit Järvele, Aili Suule, Malle Saluperele, Antonina Tombergile ja Ella Tammele;

FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAST

Olaf Prinitsale, Vladimir Riivesele, Ivar Piirile, Georgi Dementjevile, Helvi Vahemetsale, Ülo Haldrele, Tõnu Akkelile, Mati Krullile, Rein Pulleritsule, Ants Tiirikule, Hillar Uibole, Endla Kaasikule, Helmi Terale, August Raudsepale, Anna Paasile, Ilmar Otsale, Tiit Nilsonile, Marjuka Praaklile, Peet Konsinile, Karl Arivale, Otto Karmale, Leo-Henn Humalale, Larissa Vassiltšenkole, Mati Kilbile, Jaan Huikile ja Elli Juursoole;

ARSTITEADUSKONNAST

Veinart Põkile, Livia Kirschile, Arvo Tikule, Enno Teeäärele, Irina Veermale, Lia Sildverile, Ellen Salule, Meeri Liivamäele, Daisy Palmile, Julius Karolinile, Mall Sillale, Ivi Kukele, Endla Kiisale, Arnold Kreisile, Adele Räägule, Jaan Seedrile, Merike Kõuhknale, Mall Riikjärvele, Larissa Solomatinale, Agu Tammele,

(Järg lk-l 4.)

Maikontserdil

esinesid meie parimad isetegevuslased. Hoogsalt alustas kontserti Arstiteaduskonna vene õpperühmade naiskoor ukraina rahvalauluga «Oi, tüdrukud». Hästi võeti vastu M. Visnapuu variatsioonid E. Tubina balleti «Kratt» teemadel. Sõnakunstnikest väärivad esiletõstmist L. Aškenazy «Armunud kastis» E. Hermaküla esituses, K. Kure omaloominguline pala, E. Enno «Talvine õhtu» R. Võsu esituses.

Olal pildil näeme esinemas H. Lepiksood, paremal aga Õigusteaduskonna meeskvartetti.

Lähemale *elule ja koolile*

Lõpetasime ülikooli mõni aasta tagasi. Seljataga on rõõmus üliõpilaselu, askeldusrohked õpinguaastad... On astutud esimesi samme ka pedagoogilisel põllul.

Raske on üles lugeda kõike seda, mida me saime ülikoolilt. Ülikool andis meile palju teadmisi, kogemusi iseseisvaks teaduslikuks tööks, laiendas silmaringi, kasvatas esteetilist maitset. Alatiseks jäävad meelde J. Lotmani emotsionaalsed ja huvitavad, Z. Mintsi hästi analüüsitud, S. Smirnovi konspektiivsed loengud, G. Issakov kursusetööde juhendajana...

Ülikoolist lahkudes saime kaasa koguka teoreetiliste teadmiste pagasi.

AGA MIDA ANDIS ÜLIKOOL MEILE KUI PEDAGOOGIDELE?

Et meist saavad vene keele õpetajad, seda teadis igaüks meist juba ülikooli astudes, kuid see teadmine jäigi ainult teadmiseks peaaegu IV kursuseni.

III kursusel pidime valima, kas minna kirjandus- või keelerühma. Mida andis see jaotus meile? Kirjandusrühmale loeti lastekirjandust, kursust kriitilise mõtte arenemisest möödunud sajandi vene žurnalistikas, erikursust A. Bloki loomingust. Siit saime palju kasulikku, mida läheb tarvis kõikjal, ka koolis (näiteks oskuse orienteeruda lastekirjanduses koolivälise lektüüri soovitamisel õpilastele).

Keelerühma läksid üliõpilased, kes tundsid, et nende vene keele oskus on puudulik ja soovisid paremini omandada praktilist vene keelt. Neile loeti erikursust sõnaühenditest, slaavi keelte võrdlevat grammatikat, tõlketeooriat, bulgaaria ja poola keelt. Nendele, kes kunagi jätkavad tööd teadusepõllul, oli see vajalik. Vähe aga oli kasu neil, kellel tuleb töötada vene keele õpetajatena eesti koolis (eriti tuleks siin mainida erikursust sõnaühenditest ja slaavi keelte võrdlevat grammatikat). Praktilise vene keele omandamisele ei aidanud nad kuidagi kaasa, v. a. tõlketeooria, millele tuleks veel suuremat rõhku panna.

Kogu viie aasta jooksul oli meil VÄGA VÄHE KOKKUPUUDET KOOLIGA. Pedagoogikat hakati meile lugema küll juba III kursuse kevadsemestril, kuid praktikat meil sel ajal üldse ei olnud (kahe semestri jooksul käisime ainult üks kord koolis lahtist tundi kuulamas!).

Mis puutub keele õpetamise metoodikasse, siis seda loeti meile umbes 20 tundi (selle aja jooksul külastasime tunde kahel korral). Metoodika esitamine oli puudulik. Praktilist tööd koolis ei tutvustatud.

Koolitundideks me ei olnud peaaegu üldse ette valmistatud. Tüüptunnina esitati meile ainult üks arhailine viieosaline tunnitüüp (organiseerimine, küsitlemine, uue aine esitamine, kinnistamine ja kodune ülesanne). Selle järgi koostasimegi edaspidi oma tunnikonspektid. Ometi nõuab iga uus teema tunni erinevat ülesehitust, erinevat käsitlemist. Selleks puudusid juhtnöörid.

Õpikuid nägime esmakordselt paar päeva enne praktikale suundumist (IV kursuse kevadel). Kuidas aga antud teemasid käsitleda, kuidas materjali jaotada, kuidas parandada õpilaste vihikuid, kuidas hinnata õpilaste teadmisi, kuidas koostada tööplaani — neile ja veel paljudele teistele küsimustele me ei saanud metoodikalt vastust. Ei olnud nende küsimustega erilist kokkupuudet ka praktikal olles.

Praktika kulges järgmiselt: tundide kuulamine, nende pealiskaudne analüüs (pärast 4—5 tunni jälgimist päevas). Arutelud olid passiivsed. Tihti puudusid neilt aineõpetajad.

Siis iseseisvad tunnid. Ühel praktikaetapil andsime 10 tundi. Teine praktikaetapp (üks kuu V kursuse sügissemestril) ei andnud ka kuigi palju. Nüüd ainult tundsid, et vene keele õpikud (eriti M. Sokolova ja G. Tukumtsevi «Грамматика русского языка» VIII—X klassile ja N. Pentre «Материалы для чтения» X klassile) on rasked. Puudusid teadmised ja oskus teemasid käsitleda. Seepärast tekkis tüdimus. Kõigi nende probleemidega, mis tekivad pedagoogidel, me peaaegu kokku ei puutunud. Kui aga tulime sügisel pedagoogidena kooli, OLI PALJU ÜLLATUSI JA PETTUMUSI. Andis tunda mittetäielik pedagoogiline ettevalmistus. Teravalt kerkis esile distsipliiniküsimus, sest praktika ajal täiesti iseseisvaid tunde ju ei olnud.

Jah, sügisel tööle asudes tuli paljudele probleemidele otsida lahendust juba täiesti iseseisvalt ning siis mõtlesime, et paljugi meie pedagoogilises ettevalmistuses VÕIKS OLLA TEISITI.

Eelkõige elule ja koolile lähemale! Juba I kursusest peale peaks üliõpilastel olema side praktilise koolitööga. Siis tekiksid ka probleemid, milledele nad otsiksid vastust metoodilisest ja ainealasest kirjandusest. Tarvis on läbi viia seminare aine käsitlemise kohta õpikutes, õpetada jaotama õpiku materjali, õpetada käsitsema magnetofoni, kinoaparaati jne. Tuleks tutvustada vabariigi õpetajate parimaid töömeetodeid. Üliõpilased, tulevased pedagoogid, tundke rohkem huvi oma elukutse vastu!

G. GARMONŠTŠIKOVA
M. KEERUS

RIINA TARMETIT
ja
VLADIMIR ADRIKUT
õnnitleb eesti filoloogia IV kursus.

*

Palju õnne teile,
SIIRI ROOTS
ja
ALEKS KASEPALU!
Eesti filoloogia osakonna II kursus

*

Palju õnne,
MAIE ROOSILILL
ja
ARVO PAABUT!
Raviosakonna II kursus

*

Palju, palju õnne,
MAIA LEMBER
ja
ARNOLD UDRAS!
Kursusekaaslased

*

ANU TANIMÄED
ja
URMAS TIGAST
õnnitleb füüsikaosakonna ja lääne filoloogia osakonna IV kursus.

Esteetikaringi asutamiskoosolek toimub teisipäeval, 8. mail kell 18 ühiskonnateaduste õppehoone II korrusel.

Päevakorras on dots. Stolovitši ettekanne «Marksistliku esteetika põhiprobleemid kaasajal».

Täna toimub Ahjal
puude istutamine Illimari parki
ning matk ümbruskonnas.

Väljasõit Tartu autobussijaamast kell 16 Tartu—Mooste—Räpina bussiga. Õhtul lõke. Ööbimine Ahjal (tekk kaasa võtta). Tagasisõit Tartusse pühapäeval.

TARTUSSE TULEVAD KIRJAD...

Ülikooli tänavas 18-a kolmandal korrusel asub vene kirjanduse kateeder. Iga päev ronivad sinna mööda vanu treppe üliõpilased ja õppejõud, peaaegu iga päev on sinna asja ka kirjakandjal — kirju aadressiga:

Eesti NSV
Tartu Riiklik Ülikool
Vene kirjanduse kateeder

on rohkesti. Erinevad on ümbrikud, erinevad on saatjate aadressid.

Mis peitub nende kirjade taga?

Meie ülikooli vene kirjandusloolased on teinud tublit tööd. Nende teaduslikke töid loetakse meil, loetakse kogu NSV Liidus, loetakse välismaal. Ja Tartusse tulevad kirjad vastukajadega nende kohta.

Akadeemik M. P. ALEKSEJEV

«Järjekordne köide teie «Töid» («Труды по русской и славянской филологии» IV köide. Toim.) on niisama huvitav kui kolm eelmistki. Need on vaidlematult parimad «Toimetised» («Tartu Riikliku Ülikooli toimetised». Toim.), mis meie maal väljaantakse. Vaimustusega lugesin ma J. M. Lotmani artiklit Karamzinist, minu arvates ei ole paremat artiklit Karamzinist üldse; samuti B. F. Jegorovi artiklit A. Grigorjevist. Ka kõik teised artiklid lugesin läbi samasuguse vaimustusega.»

Kirjanik, filoloogiadoktor K. I. TŠUKOVSKI:

«Teie «Tööd» on sündmus. Minu jaoks oli see üks huvitavamaid raamatuid 1961. aastal. Väga huvitav (ja õpetlik) oli artikkel Mihhailovist, samuti Leonid Andrejevist. Kui paljuüttlev ja u u s! Suurepärased on artiklid (mälestused) Blokist — lugesin nad läbi ühe sõõmuga. Mind rõõmustab ka Pissarevski rehabiliteerimine Reifmani artiklis ja A. Grigorjevi elustamine B. F. Jegorovi artiklis — kõik, kõik. Ma pole veel läbi lugenud kogu köidet, kuid ruttan Teid (Z. Mints. Toim.) ja J. Lotmani juba õnnitlema suure edu puhul. Kaovad sajad moodsad raamatud, aga see väljaanne jääb nõukogude kirjandusteaduse õitsengu tunnistajaks.»

Professor J. G. OKSMAN:

«Teie teaduskond on oma «Toimetistega» jätnud kaugele maha nii Leningradi kui Saraatovi «Toimetised» ning tõusnud esiritta. Ma ei suutnud end lahti kiskuda teie viimasest köitest, kus leidsin säravad teaduslikud tööd — eriti Jegorovi, Teie (J. Lotmani. Toim.) ja Reifmani omad ja publikatsioonid Blokist. Viisin raamatu kohe Maailmakirjanduse Instituuti, kus ta praegu käest kätte käib. Eelkõige näitasin seda M. F. Rõlskile ja Kolumbia ülikooli professorile Franklin Rivile (ta kirjutas doktoriväitekirja Blokist). Mõlemad nad paluvad saata endale teie «Toimetiste» viimane köide.»

NSV Liidu Kirjanike Liidu juhatuse esimees K. FEDIN:

«Väga huvitavalt koostatud köide teeb au teie kateedrile. Eriti tähtsad on vene kirjanikele seal avaldatud mälestused Aleksander Blokist.»

Prof. F. RIV (Kolumbia ülikool, USA):

«Tahan Teid väga tänada sellise kasuliku ja hinnalise töö eest. J. Lotmani artikkel XIX saj. alguse proosa kohta on minu arvates eeskujulik.»

Taoliste märkustega kirju Tartu Riikliku Ülikooli vene kirjanduse kateedri teadusliku töö kohta on tulnud palju enam. Neil ümbrikkudel seisavad saatja-aadressi kohal akadeemikute V. Vinogradovi, M. Aleksejevi, M. Netškina ja D. Lihatšovi, NSV Liidu TA korrespondeerivate liikmete N. Piksanovi ja P. Berkovi, professorite ja teaduste doktorite S. Reiseri, E. Pokussajevi, A. Skatõmovi, G. Bjalovi, B. Sõrojetškovski, B. Bursovi jt., Pariisi Slavistika Instituudi direktori A. Mazoni, Leipzigi ülikooli doktori G. Jungeri, Rostocki (SDV) Slavistika Instituudi direktori H. Raabi ja paljude teiste nimed.

H. ANTI

MAIPÜHAD...

(Algus lk-l 3.)

Ann Estendahlile, Avvo Mikkelsaarele, Anne Kuusikule, Maret Männikule, Aune Kruusemendile, Eha Lepale, Milvi-Maria Lullale, Õie Parasmäele, Margarita Orehhovale, Kiiri Karusele, Jüri Samarütlile, Reet Kõrgmale, Margarita Tihhonovale ja Ago Arakale;

KEHAKULTUURIOSAKONNAST

Erich Mõtlikule, Heino Auninile, Piret Tammaile, Aleksander Grünbergile ja Ida Vanamõisale;

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

Lilja Karmule, Ülo Paabule, Jaan Viidalepale, Toomas Sütile, Tõnis Vardjale, Malle Ratasele, Helvi Veiale ja Anu Vahile;

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

Albert Paltserile, Erik Truuväljale, Jaan Kartaule, Jaan Napale, Mikk Titmale, Tõnu Luigele, Enn Markvardile, Virve Meibaumile, Jaano Odarile, Mati Eislerile, Heiki Müürile, Vaike Terasele ja Aavo Otsarile:

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST

Peeter Eltermannile, Mihkel Danilovitšile, Koidula Taggelile, Irene Maaroosile, Friida Jasinskile, Irene Tüürile, Jaan Muugale, Osvald Klaosele, Liis Petrovõhhile, Kaja Noodlale, Haldi Tedrele, Renalda Kapstale, Kalju Valgile, Hillar Kingustele, Aleksander Kliimannile, Ida Pärnitsale, Adele Tabborile, Pauline Koogile, Aino Kõrdale, Alma Karule, Ljubov Martikainenile, Elise Trallale, Alfred Partsile, Alfred Joosule, Helvi Villemile, Aleksander Sultsile, Lembit Valdmaale, Aleksander Kivistikule ja Ludvig Pärnile.

Kobruleht ja sipelgas

ÜKS MUINASJUTT

Ilmus kord hallide aegade hämarikus kauni jõekese kaldal kuue vägeva tamme taga asuvas sipelgapesas kobruleht. Pisikene ta oli, aga sipelgad krabistasid ikka ootusärevalt ta trükimustast näritud külgi. Ainult need, kes lehte kindlatel aegadel värkendasid, olid mustades muremõtetes. Sipelgapesa oli ilmatu suur, kuid kirjaoskajaid napilt näputäis. Iga päev juhtus siin midagi uut, aga töösipelgad ei jõudnud või ei raatsinud sellest kobrulehele teatada. Asus ka kobrulehe talitus sipelgapesa tipus ja tee sinna oli pikk ning raske ronimiseks. Ja autahvli peale ega honorarikaardile ei kantud sulesipelgate nimesid mitte. Kurdeti ainult, kui kobruleht teinekord vähe kahvatu oli, ohati, ja muud ei tehtud midagi.

Sipelgapoiste-tüdrukute ülemsipelgad, kes vandega olid töötanud, et igalt töökohalt vähemalt ühe kirjavõimelise askeldaja leiavad, sõid varsti oma sõnad ja neile üle jõu käiva kõrre vedamine suri pea jõuetuse surma.

Vaprad olid ainult sipelgad-pensionärid, kes omi halle päid ei häbenenud ning jõudumööda noorte lehte täita püüdsid.

Ühel ilusal päeval tungis läbi ükskõiksuse tuima müüri sipelgapessa hele päikesekiir. Sipelgad peatusid oma tõttamistes, tõstsid pilgu ning nägid ootamatult toakest oma pea kohal. See sätendas ja kutsus ning igas peenepihalises töömehes sündis suur südamesoov kas või kord vaadata selle hiilgavate seinte taha.

Kuid otsekui muinasjutus oli tee sootuks vaevaliseks muutunud. Igaüks, kes sinna tühjalt trügida tahtis, langes ikka ja jälle tagasi.

Üks väike sipelgapoiss vaatas teiste asjatuid katseid pealt, mõtles viivu ja võttis siis terava okka. Kraapis sellega kiiresti-kiiresti puukooretükikesele kõik, mida ümberringi nägi. Ning kuigi jutt sai lühike, juhtus ime: ülalt rullus alla lai vaip, otse kirjamehe jalge ette ja ta teekond toakesse oli kerge ning lõbus.

Nüüd hakkasid kõik sipelgad nagu üks mees ühekorraga kirjutama ja iga uus kirjatükk pani toakese üha rõõmsamalt sätendama. Kobrulehe talitus otse uppus uudistekoorma alla.

Ainult mõned mahaiäänud sipelgad, hallid üksluisuse tolmust ning nõrkenud oma silmapiiri piiratuse silmusesse, lõid kartma, vaatasid ehmunult ringi ja hiilisid vaikselt elurõõmsa pesa äärele, eemale värskete tuulte tõmbusest, sinna, kus polnud vaja tunda südamemuret o m a kobrulehe pärast.

Aga saledad sipelgad elavad tänapäevani oma kirevat, toredat elu edasi ning ootavad iga kord pikisilmi pikas järjekorras o m a mõtete ja ütlemiste ilmumist.

SULEV SIPELGAS

Täna ja homme on Kreutzwaldi-nimelise Kirjandusmuuseumi lugemissaalis rahvaluule-alane teaduslik konverents, mille korraldamisest võtavad osa TRÜ, Eesti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituut ja kirjandusmuuseum. Homme esineb TRÜ aspirant O. Kõiva ettekandega «Tähelepanekuid laulurajoonide piiritlemiseks» ja vanemõpetaja U. Kolk ettekandega «Haljala regiviiside süsteem».

Teisipäeval, 8. mail kell 20 on geoloogiaauditooriumis (Vanemuise tn. 46, II korrus) looduskaitseringi töökoosolek looduskaitsest välismaal.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 4235. MB 04213.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 11. MAIL 1962

Nr. 15(520) XV aastakäik

Kongress peab tähtsamaks

KÕRGEMAS KOOLIS

Kooli ümberkorraldamine soodustab kõrgema ja keskerihariduse edasist arengut, selle lähenemist elule ja tootmisele. Õppeasutustesse tulid sajad tuhanded noored töölised, kolhoosnikud ja demobiliseeritud Nõukogude armee võitlejad. Kuuskümmend protsenti 1961. aastal kõrgemate koolide päevastesse osakondadesse vastuvõetuist on noormehed ja neiud, kel on juba tööstaaži. Paljud üliõpilased moodustavad ettevõtetes ja kolhoosides majandusliku analüüsi gruppe, võtavad osa ratsionaliseerimis- ja leiutustegevusest, kontrollbrigaadidest ja komsomoli kontrollpostidest. On loodud ja tegutsevad edukalt üliõpilaste konstrueerimis- ja projekteerimisbürood, eksperimentaaltsehhid ja töökojad.

Komsomoliorganisatsioonide osa noorte spetsialistide kasvatamisel ja ettevalmistamisel on aruandeperioodil suurenenud. Kongress märgib kommunistlikest noortest üliõpilaste suurt tööd õppetöö vaheajal uudismaal, seitseaastaku ehitustel ja linnade ning külade hea-korrastamisel.

Samal ajal võitlevad paljude õppeasutuste ÜLKNÜ komiteed veel vähe üliõpilaste kindlate ja sügavate teadmiste eest, lepivad sellega, et mõnedes ettevõtetes ja põllumajanduslike kõrgemate õppeasutuste õppe- ja katsemajandites on tootmisõpetus organiseeritud formaalselt. Selle tagajärjel ei omanda tulevased spetsialistid vajalikke teadmisi konkreetsest ökonoomikast, samuti eesrindlikke kogemusi ning hädavajalikke tööalaseid ja organiseerimiskogemusi.

Mõned komsomoliorganisatsioonid kasvatavad üliõpilastes ja tehnikumide õpilastes halvasti loomingulist suhtumist marksismi-leninismi omandamisse, ei võitle küllaldaselt individualismi ja väikekodanluse ning kommunistliku moraali rikkumise faktide vastu.

Kongress peab komsomoli tähtsaks ülesandeks aidata kõrgemates koolides ja tehnikumides kaasa niisuguste ideeliselt karastatud ja kvalifitseeritud spetsialistide ning tootmisorganisaatorite kasvatamisele, kel on sügavad teadmised, mida nad on võimelised kasutama elus, ja kes oskavad töötada inimestega ning hoolitsevad pidevalt noorte teadusliku kaadri ettevalmistamise eest.

ÜLKNÜ Sverdlovski ja Saraatovi oblastikomitee eeskujul peavad komsomolikomiteed koos rahvamajanduse nõukogude ja ettevõtete ning kõrgemate õppeasutuste juhtidega saavutama tootmisõpetuse ja üliõpilaste praktika edasist parandamist, tugevdama üliõpilaste ja tootmiskollektiivide, kommunistliku töö brigaadide koostööd. Tuleb püüda selle poole, et õppeaastate jooksul omandaks tulevane spetsialist kaks-kolm eriala, töötaks välja ja rakendaks tootmisse reaalse projekti või ratsionaliseerimisettepaneku või avaldaks töö mingil aktuaalsel teemal.

Komsomolikomiteed peavad paremini aitama töötavatel noortel valmistuda kõrgematesse koolidesse ja tehnikumidesse astumiseks. Kongress juhib komsomoli oblasti- ja kraikomiteede ning liiduvabariikide LKNÜ keskkomiteede tähelepanu sellele, et nad senisest aktiivsemalt tõmbaksid maanoori kaasa astuma pedagoogilistesse, põllumajanduslikesse ja meditsiinilistesse kõrgematesse õppeasutustesse. On tarvis eriti hoolitseda tehaste juures asuvate kõrgemate tehniliste koolide töö parandamise eest, õhtuse ja mittestatsionaarse õppimise võimaluste, üldtehniliste fakulteetide ja õppe- ning konsultatsioonipunktide võrgu laiendamise eest ettevõtetes ja maal ning tõmmata selleks kaasa rahvamajanduse spetsialiste.

Kõrgemate koolide ja tehnikumide komsomoliorganisatsioonid, komsomoli oblasti- ja kraikomiteed ning liiduvabariikide LKNÜ keskkomiteed peavad väsimatult tõstma ideelise kasvatustöö taset, õpetama üliõpilasi sügavalt aru saama ühiskondliku elu avaldustest, andma otsustava vastulöögi üliõpilaste hulka tungivatele kodanliku ideoloogia mõjudele. Kõrgemate koolide ja tehnikumide ÜLKNÜ komiteed peavad ühiskonnateaduste kateedritele abi osutama, et üliõpilased sügavalt ja loominguliselt omandaksid teadusliku kommunismi teooria ja õpiksid tundma NLKP programmi. Kõrgemate koolide ja tehnikumide ÜLKNÜ komiteed peavad kaasa aitama sellele, et ühiskondlike ja majandusorganisatsioonide juhid ning tootmisnovaatorid esineksid üliõpilaste ees. On vaja kasvatada üliõpilasi ja õpilasi oma kodanikukohuse sügava tunnetamise vaimus, et nad pärast õppeasutuse lõpetamist läheksid tööle sinna, kus neid kõige enam vajatakse.

(ÜLKNÜ XIV kongressi resolutsioonist)

SEOSES AJALEHE «PRAVDA» 50. AASTAPÄEVAGA AUTASUSTAS EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUM AUKIRJAGA DOTSENT HELGA KURMI PEDAGOOGIKAKATEEDRIST JA ÕIGUSTEADUSKONNA V KURSUSE ÜLIÕPILAST ERIK-JUHAN TRUUVÄLJA, AJALEHE «МОЛОДЕЖЬ ЭСТОНИИ» TOIMETUSE ÜHISKONDLIKU OSAKONNA JUHATAJAT.

EKP TARTU LINNAKOMITEE JA TARTU LINNA TSN TÄITEVKOMITEE AUTASUSTASID OMA AUKIRJAGA AJALEHE «EDASI» KIRJASAATJAID, NENDE HULGAS KA EESTI FILOLOOGIA OSAKONNA IV KURSUSE ÜLIÕPILAST JAAN ELLENIT JA VANEMÕPETAJAT HERBERT METSAT POLIITILISE ÖKONOOMIA KATEEDRIST.

ENNE LÕPETAMIST

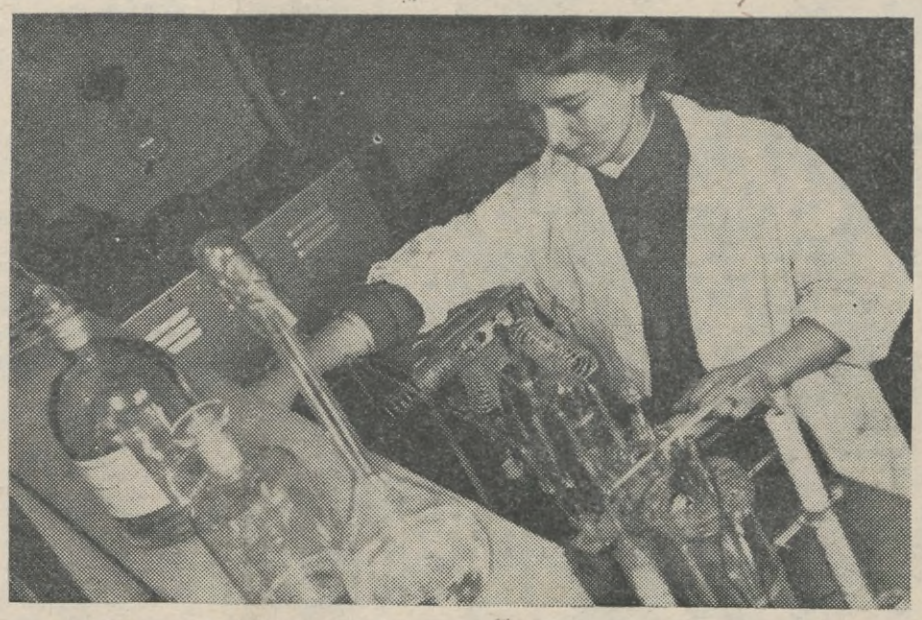

Elle Ehavere diplomitöö teemaks on «Nikkelelektroodi mahtuvuse määramine potentsiaali languse meetodil pärast polariseeriva voolu väljalülitamist», aga tulevaseks töökohaks raadiotehnika tehas.

P. PUKSI foto

Et konveier ei jääks seisma

Mõtisklusi üliõpilase kohusetundest

Kujutlege endale, et suures tehases, kus konveierilint liigub päevad läbi ja igas sekundis valmivad uued ja uued tooted, juhtub nii, et üks tööline ei ilmu tööle. Konveier jääb seisma. Ta seisab muidugi ainult seni, kuni leitakse puudujale asendaja, võibolla kulub selleks vähe aega. Võib-olla on aga sealsamas kohe tööline, kes võtab ka puuduja tööoperatsiooni enda peale — alati leidub neid, kellel on valmisolekut ja jõudu töötada kahe eest. Ja taas liigub konveierilint, taas valmib toodang.

Kell 14 pidi üliõpilastel algama poliitinformatsioon. Kursus on istunud hommikust saadik loengutel, kõik ootavad lõunatundi. Ja ega poliitinformatsioon kaua kesta, 15 minutit, nagu tavaliselt. Juba on möödunud 5, 10, 15 minutit määratud kellaajast, keda aga pole, on ettekandetegija. Pettunult minnakse laiali. 15 minutit pole pikk aeg. Kuid meie kangelane varastas igalt oma kursusekaaslaselt 15 minutit, seega 15×30=7,5 tundi!

Õppekomisjoni koosolekut ei saa alustada, sest — 50% osavõtjatest puudub. Nad lasevad teisi oodata. Neil puudub kohusetunne.

Pioneerirühm koolis ootab pikisilmi, et üli-koolist saadetud rühmajuht neid õpetaks ja aitaks. Ta ei tule. Tal puudub kohusetunne.

Üliõpilane valiti oma õppeasutuse häälekandja korrespondendiks. Kuid siiani pole ta saatnud ajalehele ühtki rida oma kursusel ja teaduskonnas aset leidnud huvipakkuvatest sündmustest. Ta ootab, et talle veel ja veel kord meelde tuletataks, et see on tema ühiskondlik kohustus.

Ühiselamu köögis valitseb täna korralagedus. Põrandal vedeleb pabereid, laual toidujäätmeid. Korrapidaja üliõpilane käis viimasel seansil «Ristiriütleid» vaatamas ja unustas oma kohustused.

Teine üliõpilane aga unustas enda kätte kuudeks raamatu, mida raamatukogust asjatult otsivad kümned teised soovijad.

Te küsite, mis on kõigel sellel ühist konveieriga, tehasega? Kuid mõelgem, et meie, üliõpilased, oleme oma igapäevases rohkes tegevuses niisama tihedalt seotud kui töölised, kes töötavad niisuguse konveieri juures. Igaühe poolik, halvasti tehtud või koguni tegemata jäänud töö raskendab teiste tööd, igaühe hoolimatus endale võetud või usaldatud kohustuste vastu röövib aega ja energiat teistelt. Oletame, et lubatud ja kirjutamata jäänud seinaleheartikkel või unustatud korrapidamise kord on väiksemad asjad. Kuid kas te pole kunagi mõelnud, mis sunnib 30 inimest istuma loengul, samal ajal kui teised veedavad oma aega mugavamalt ja meeldivamalt? Vahel võib ju loeng olla ka igav, kuid kuni meil kehtib loengute kuulamise kohustus, näitab kohusetunde puudumist see, kui mõeldakse: «Ah, ega ta minu puudumist märka, küll teised lähevad . . .»

Teised! Kuid miks peaksid minu eest loengul istuma, minu jaoks poliitinformatsioone või kursuseõhtut korraldama, puhkeõhtut sisustama, ajalehte välja andma, ühiselamus korda looma t e i s e d! Miks mitte mina ise? Miks mitte mina ise oma kahe terve käega, noore südamega, küllaltki kaua kogutud teadmistega?

Siin ongi teine küsimus — küsimus sisemisest kohusetundest. On asju, mille eest ei märgita plussi ühessegi arveraamatusse. Nendest mitteosavõtmise eest ei saa kedagi karistada. Kuid tõeliselt ja õigesti väljaarenenud kohusetundega üliõpilane ei jää kõrvale. Ta astub igal pool tööle ligi, ei oota, kuni teda valitakse või määratakse, asendab ka puudujat tema tühjal kohal. Siis ei jää konveier seisma.

Vaadakem hoolsasti endi ümber — hoogne tegevus, rutt, huvitavad mõtted, tuumakad teod. Ja nende registreerimiseks — üliõpilase ühiskondlike kohustuste raamat — ja üha vähem puhtaid lehti seal, üha rohkem napisõnalisi märkusi hästi täidetud ülesannete kohta.

M. VIIDING

KROONIKAT

ESMASPÄEV, 7. MAI

Taimesüstemaatika kateedri suures auditooriumis toimus konverents «Bioloogia ja sellega seotud teadused». Sõna võtsid sm-d Võhandu, Ross, Rahi, Mäes.

TEISIPÄEV, 8. MAI

Toimus esteetikaringi asutamiskoosolek. Dots. L. Stolovitš rääkis marksistliku esteetika probleemidest kaasajal. Arutati organisatsioonilisi küsimusi.

● Looduskaitseringi töökoosoleku teemaks oli seekord «Looduskaitse välismaal». Asja valgustasid A. Meier, J. Remmel ja H. Veroman.

KOLMAPÄEV, 9. MAI

Viimastena määras riiklik suunamiskomisjon kohtadele 24 farmatseuti-diplomandi. Helle-Mare Krausist saab Varnja apteegi juhataja, Sirje Lahk jääb tööle ülikooli, Elmar Araku ja Viive Võsu esimene töökoht on Valgevenes jne.

NELJAPÄEV, 10. MAI

Toimus matemaatikaosakonna filosoofiline konverents «Idealistlikest ja materialistlikest suundadest mehhaanikas». Ettekanded olid sm. Renkilt ja Karult.

Laps otsib pindu, üliõpilane aga tõeteri, sest eks igaüht meist torgib juba kevadiste eksamite paratamatuse okas.

Ajalehtede «Pravda» ja «Kiir» 50. aastapäevale pühendatud

pidulik konverents

algab esmaspäeval, 14. mail kell 15 ühiskonnateaduste hoone 19. auditooriumis.

Kavas: «Pravda» ja «Kiire» tähtsus eesti töölisajakirjanduse arengus. *K. Siilivask.*

Legaalne töölisnoorsoo ajakirjandus kodanlikus Eestis. *J. Kalits.*

Ajakirjanduse osast kommunistliku töö liikumise propageerimisel ja organiseerimisel Eesti NSV-s. *K. Koger.*

Kirjanduslikust portreest kaasaegses nõukogude ajakirjanduses. *J. Tuulik.*

Tartu üliõpilaste lendlehed XX sajandi alguses. *L. Eringson.*

100 000 KORDA

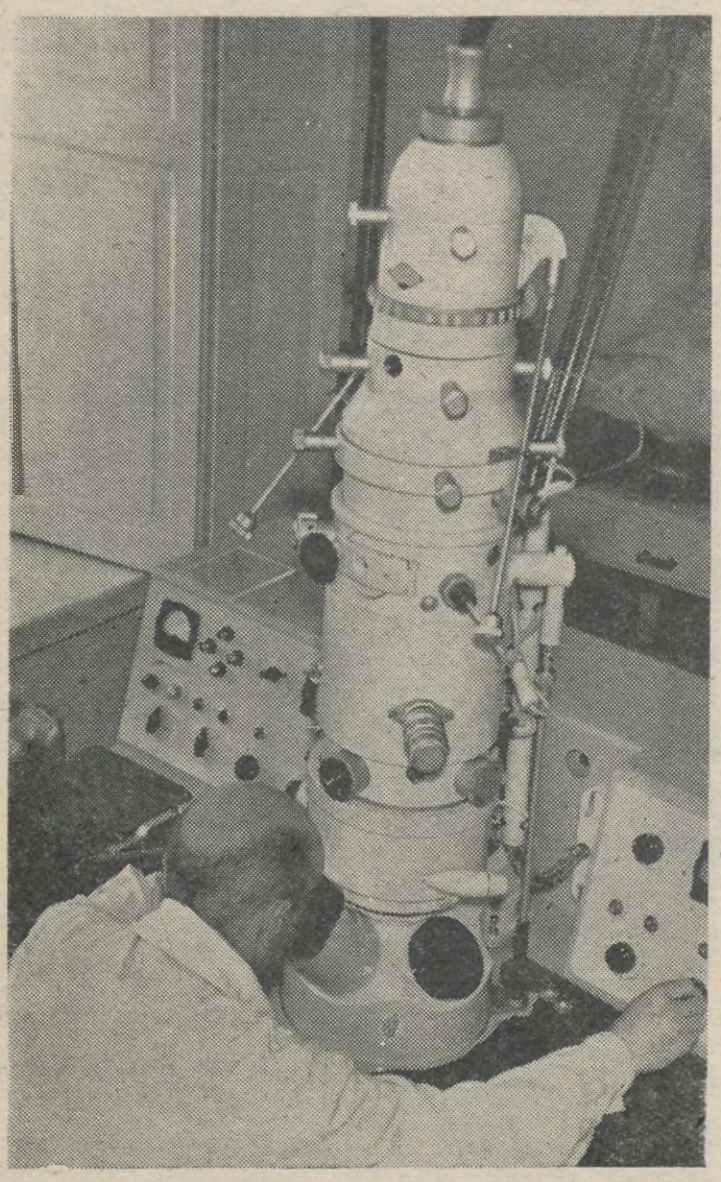

100 000-kordseid suurendusi. Elektronmikroskoop omab suuremat lahutusvõimet, mis võimaldab näha uuritava objekti peenstruktuuri, eristada detaile ka väikeste objektide vaatlemisel.

Elektronmikroskoobiga uuritakse kõiki objekte, mida tavalise mikroskoobigagi. Kuid eriti suured eelised on elektronmikroskoobil just tahkete kehade struktuuri uurimisel, sest ta võimaldab kujutise vaatlemise või fotografeerimise kõrval saada ka elektronogramme, millede abil arvutatakse kristallide struktuuri. Rohkem vaeva ja kogemusi kui tavaliselt nõuab õhukeste preparaatide ettevalmistamine.

Mikroskoop saab kasulikuks abiliseks mitmete erialade teadlastele. Nii võivad siin füüsikud uurida kristalliliste materjalide struktuuri, bioloogid rakkude ehitust, meedikud viirusi jne.

Elektronmikroskoobiga asub alates augustikuust pidevalt töötama praegune diplomand I. Tigane, kelle diplomitöö käsitleb elektronoptika probleeme.

L. ILVES

See on elektronmikroskoop, mille ülesseadmine ülikooli eksperimentaalfüüsika kateedris lõpetati maipühadeks. Kohal oli tehase brigaad, ülikooli insener A. Tammik ja diplomand I. Tigane. Montaaž õnnestus hästi ja juba viie päeva pärast võidi teha esimesed proovivõtted.

Meie vabariigis on ülikooli elektronmikroskoop TPI samatüübilise ja Silikaltsiidi Uurimise Instituudi vanematüübilise elektronmikroskoobi järel kolmas.

Kõikjal on ta saanud hea hinnangu. Tavalise mikroskoobiga saadakse 2000-kordseid suurendusi, millel on veel praktiline väärtus, see aga annab kuni

NOORTE tuleviku nimel

Lõpetada tuumakatsetused!

Esmaspäeval pärast loenguid sisenesid üliõpilased, õppejõud ja teenistujad aulasse. Nad tulid väljendama oma protesti Ameerika Ühendriikide tuumarelvakatsetuste uuesti alustamise vastu.

Koosoleku avas rektor professor F. Klement. Esimesena sai sõna õppejõud Jaan Reinet. Ta meenutas kohutavaid kannatusi, mida tõid inimkonnale kaks maailmasõda, kui ränk oli Hirošima ja Nagasaki tragöödia. Ameerika Ühendriikide valitsevad ringkonnad aga tahavad rahvastele taas kaela saata hukatust ja hävingut. Samal ajal kui Genfis peetakse desarmeerimisläbirääkimisi, alustasid USA imperialistid Jõulusaarel tuumakatsetusi atmosfääris. Mida toob selline tegevus inimkonnale?

J. Reinet ütles:

«Aatomipomm saastab atmosfääri inimestele kahjulike ainetega. Need langevad alla kümnete aastate vältel ja põhjustavad inimestel raskeid haigusi. Meie ümbruses tärkab kevad, aga imperialistid valmistuvad hävitama inimkonda igaveseks.»

Imperialistide sõjapoliitika mõistis hukka ka professor Paul Ariste.

«Meie, üliõpilased, valmistume praegu eksamiteks, suvel aga läheme tööle ehitustele ja kolhoosidesse. Meile on kõige tähtsam — saada heaks spetsialistiks, et võiksime luua uusi materiaalseid ja kultuurilisi väärtusi. Toetame kogu jõust rahupoliitikat ja protesteerime tuumakatsetuste vastu,» sõnas matemaatikaosakonna III kursuse üliõpilane Rein Kolde. Tuliselt toetas tema mõtteid füüsikaosakonna üliõpilane Henrietta Soo.

Õppejõud H. Liimets luges ette resolutsiooni, kus mõistetakse hukka imperialistide tuumasõja poliitika. Resolutsioonis on öeldud:

«Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv nõuab USA valitsuselt, et ta viivitamatult lõpetaks aatomikatsetused. Ühtlasi kutsume üles USA, Inglismaa ja Prantsusmaa teadlasi, ülikoolide õppejõude ja üliõpilasi, kõiki kainelt mõtlevaid inimesi kogu maailmas seda nõudmist toetama.»

Meie nooruse ja tulevaste põlvede eest ei tohi päikest varjutada pommiplahvatused! See on kogu ülikoolipere ühine nõudmine.

J. TISLER

KÜLALISI ÜLIKOOLIS

7. mail külastas meie ülikooli NSV Liidu Teaduste Akadeemia akadeemik L. V. Kantorovitš, kes juba pikka aega tegeleb matemaatika rakendamisega majandusteaduses.

Käesoleva külaskäigu eesmärgiks oli tutvuda arvutuskeskuse tööga põllumajanduse planeerimisel. Akadeemik tutvus arvutuskeskusega, kohtus ülikooli rektori professor F. Klementiga, vestles EPA õppejõudude dots. A. Munga ja vanemõpetaja H. Sarvega ning külastas Luunja sovhoosi.

Õhtupoolikul esines akadeemik ettekandega ülikooli matemaatikutele ja majandusteadlastele.

* .....

Selgusid parimad AUHINNATÖÖD

ARSTITEADUSKOND

Juta Idnurm raviosakonna III kursuselt, Ants Kallikorm, Ants Korsar, Ants Pruler V kursuselt said I auhinna töö «Lüofiliseeritud arterite homotransplantatsioonist koertel» eest.

Peeter Roosaar raviosakonna IV kursuselt ja Hilja Vainik I kursuselt said I auhinna töö «Pikkade toruluude murdude paranemise dünaamikast eksperimendis neuroirritatiivse düstroofia baasil» eest.

Vaino Vahing raviosakonna V kursuselt sai I auhinna töö «Oksühemoglobiini protsendi muutustest perifeerses arteriaalses veres kirurgiliste manipulatsioonide puhul rindkerel» eest.

Vello Viirsalu raviosakonna V kursuselt sai I auhinna töö «C-vitamiini sisaldus organismis seoses mao soolhappesekretsiooni ja soole mikrofloora muutustega» eest.

Hugo Aarsalu ja Rein Ole raviosakonna V kursuselt said I auhinna töö «Kopsuventilatsiooni muutustest südame vasema vatsakese algava kroonilise puudulikkuse korral» eest.

Urve Rink raviosakonna IV kursuselt sai I auhinna töö «Naha hüdrofiilsuse muutustest ajukolju traumadega haigetel» eest.

Sirje Aluri, Sille-Laide Joost ja Helgi Truu raviosakonna V kursuselt said I auhinna töö «Südavkülmutatud arterite homotransplantatsioonist koertel» eest.

Viivi Must ja Arvo Haug raviosakonna V kursuselt ning Tiiu Rebane IV kursuselt said I auhinna töö «Südametegevuse ja hingamise vahekordadest mõnede vaimuhaiguste puhul» eest.

Viiu Eomõis raviosakonna V kursuselt sai II auhinna töö «Motoorse kronaksia muutustest lumbosakraalse piirkonna intervertebraalsete diskide prolapsi de puhul» eest.

Juta Jürgens raviosakonna VI kursuselt sai III auhinna töö «Traumatismist ja kannatanute abistamisest Lõuna-Eesti rajoonides Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla traumatoloogia osakonna andmeil» eest.

Mare Sooserv raviosakonna V kursuselt sai I auhinna töö «Venoosse paisu mõjust vereseerumi proteinogrammile reumatismi puhul» eest.

Ülle-Reet Kimmel, Tiiu Rehemaa ja Tiia Soo raviosakonna V kursuselt said II auhinna töö «Seitsmenda klassi õpilaste teadmised tervishoiust» eest.

Maimu Kukk raviosakonna IV kursuselt sai I auhinna töö «Õliaerosoolide ja õlielektroaerosoolide füsioloogilisest toimest isoleeritud organitele» eest.

Lemmi Kallasmaa ja Anne Õprus raviosakonna V kursuselt said II auhinna töö «Kopsukomplikatsioonide profülaktikast ja ravist raskete ajukolju traumadega haigetel» eest.

Rein Põllumaa raviosakonna VI kursuselt sai I auhinna töö «Kusepõie reflektoorse talitluse muutustest ja selle tsüstomeetrilisest uurimisest pea- ja seljaaju traumadega haigetel» eest.

Maie Sõstra, Leili Kivila ja Elviira Matveitšuk raviosakonna VI kursuselt said II auhinna töö «Rinnapiima morfoloogilistest nihetest sünnitusjärgselt» eest.

Henno-Jüri Sibul raviosakonna V kursuselt sai II auhinna töö «Vektorkardiograafia ortogonaalse ja Akulinitševi prekardinaalse süsteemi rakendamise võrdlev hinnang südamevatsakeste hüpertroofia diagnoosimisel» eest.

Tõnu-Teet Talving raviosakonna VI kursuselt ja Mati Ress IV kursuselt said III auhinna töö «Arteriaalse rõhu ja pulsisageduse muutused seoses mitmesuguste manipulatsioonidega rindkerel» eest.

Tiia Peil raviosakonna V kursuselt sai III auhinna töö «Hüpoksilises seisundis olevate haigete hingekinnipidamiskatse oksühemomeetriline iseloomustus» eest.

Ants Soosaar kehakultuuriosakonna IV kursuselt sai I auhinna töö «Vaimse töökoormuse mõjust kehalisele tegevusele» eest.

Kalev Viiding kehakultuuriosakonna IV kursuselt sai I auhinna töö «Kehaliste harjutuste treeningu mõju organismi üldisele kaitsevõimele ja mõningaid võrkpallitreeningu küsimusi» eest.

Mait Arvisto kehakultuuriosakonna IV kursuselt sai II auhinna töö «Jõunäitajate ja hüppevõime vahelisest sõltuvusest» eest.

Elle Laisaar kehakultuuriosakonna IV kursuselt sai III auhinna töö «Mängude efektiivsuse muutustest korvpalluril võistlusolukorras» eest.

Selgusid parimad AUHINNATÖÖD

FÜÜSIKA-MATEMAATIKA-TEADUSKOND

Valdo Ruttas füüsikaosakonna V kursuselt sai I auhinna töö «Влияние физико-химических факторов на инфракрасные эффекты в цинксульфидных фосфорах» eest.

Jevgeni Gabovitš matemaatikaosakonna V kursuselt sai I auhinna töö» «Об эндоморфизмах полугрупп» eest.

Ilmar Koppel keemiaosakonna IV kursuselt sai II auhinna töö «О некоторых вопросах квантовой химии» eest.

Lembit Visnapuu füüsikaosakonna V kursuselt sai II auhinna töö «Универсальный электрораспылитель» eest.

Tõnu Mõls füüsikaosakonna IV kursuselt sai I auhinna töö «Küberneetika printsiipide rakendamisest evolutsiooniteoorias» eest.

Tiit Saluvere füüsikaosakonna IV kursuselt sai II auhinna töö «Atmosfääri elektrivälja horisontaakomponentidest maapinnalähedases kihis» eest.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIA-TEADUSKOND

Ann Marvet bioloogiaosakonna V kursuselt sai I auhinna töö «Paide rajooni põhjaosa taimkate» eest.

Mari Reitalu bioloogiaosakonna III kursuselt sai I auhinna töö «Viidumäe riikliku looduskaitseala taimkatte kaart» eest.

Mart Viikmaa bioloogiaosakonna V kursuselt sai I auhinna töö «Rästapoegade kasvust ja morfofüsioloogilisest arengust» eest.

Helja Kaljuste ja Jaan Siimisker bioloogiaosakonna V kursuselt said I auhinna töö «Nukleiinhapete, orgaaniliste hapete ja lämmastikainete sesoonsest dünaamikast õunapuude võrsetes» eest.

MAJANDUSTEADUSKOND

Olev Lugus kaugõppeosakonna tööstusökonoomika haru V kursuselt sai I auhinna töö «Toodangu omahinna alandamise võimalused Eesti NSV mööblitööstuses» eest.

Arno Kirt rahanduse ja krediidi eriharu V kursuselt sai I auhinna töö «Raamatukaubanduse Valitsuse käibekulude analüüs ja nende alandamise võimalusi» eest.

Alfred Kallisaar kaugõppeosakonna rahanduse ja krediidi eriharu III kursuselt sai II auhinna töö «K/S «Dünamo» suusavabriku käibevahendid aastail 1960—1961» eest.

Jaak Truve II kursuselt sai I auhinna töö «Tootmise spetsialiseerimine on ühiskondliku töö kokkuhoiu üks tee» eest.

Jätkame mõttevahetust

«MIDA TEIE ARVATE!»

Ülikoolist ja kasvatustööst

Et mõttevahetus on juba avatud, sissejuhatavad sõnad öeldud, siis tahaks otsekohe asja juurde asuda.

Kasvatusprobleem on vaieldamatult üks komplitseeritumaid meie ühiskonna teel kvalitatiivselt uuele tasemele.

«Levinud puuduseks on piiratud silmaring,» kirjutab dots. J. Ristkok. Valus lugeda, aga tuleb nõustuda. Siin on allikas, kust imbub meie ellu formaalset suhtumist. Jääb soovida, et sm. Hruštšovi poolt selle kohta avaldatud paljud head mõtted ja partei uus põhikiri kiiremini meie tegelikkuseks saaksid.

Tulgem üliõpilaselu juurde. EPA-s heideti omal ajal nalja: Agronoomiateaduskond on toru — poed ühte otsa sisse, imetakse teisest välja. Võib kujutleda, kui suuri nõudmisi selline «toru» imetavale, s. t. üliõpilasele esitas. Kuid **tõsist töössesuhtumist,** mis meie ideaaliks on, **kasvatab ka ainult tõsine töö.** Teiselt poolt, ainult tõsine, sihikindel töö loob sügavaid teadmisi, mis väärivad äramärkimist kõrgema hariduse diplomiga. Tsiteeriksin jälle dots. J. Ristkoki artiklit: «Näib, et vastutustundetuse sisseharjutamine inimesesse algab juba koolipõlves seetõttu, et õpilasele, hiljem üliõpilasele või alluvale tehakse liiga palju ette valmis». Siia on koer maetud. Ainult isiklik hool ja mure, range isiklik vastutus oma tegude eest, iseseisvus koos rangete nõudmistega **loob tugevaid, teotahtelisi iseloomusid.**

Tundub, et just siin on lahendus paljudele pisematele küsimustele, esimesel pilgul ka hoopis kõrvalistena näivatele. Ülikoolis väljenduks see põhimõte parimate ja igal juhul sunnivabade õppimisvõimaluste loomises ühelt poolt ja kõige rangemate nõudmistega teadmiste ning oskuste osas teiselt poolt. Ei saa hindavalt märkimata jätta näiteks zooloogiakateedrit, kus on loodud tõepoolest väga head võimalused iseseisvaks õppetööks. Prof. J. Auli põhjalikud konspektid, kateedri õppematerjalid ja muuseum on üliõpilaste käsutuses praktiliselt kella 8-st 21-ni. Hästi, teineteist täiendavalt on ühendatud juhendatav ja iseseisev õppetöö. Üliõpilastele on antud vabad käed materjali põhjalikuks omandamiseks.

Mõned administreerijad saavad aga iseseisvast tööst ilmselt vääriti aru, see loob siin vastuolu. Ehkki kõneldakse iseseisva töö tähtsuse tõusust, ei ole märgata selleks vajaliku jooksvatest ülesannetest vaba aja osatähtsuse tõusu. Et ajalehe veergudel on juba küllalt juttu tehtud ülekoormatud tunniplaanidest, «kohustuslikest fakultatiivainetest» jms., pole mõtet sellel pikemalt peatuda. Iseseisva töö osatähtsuse tõus põrkab niisiis moodi üliõpilaste koormatusele, mis üha suureneb, selle asemel et lõpuks ometi kord väheneda.

Tuleb anda üliõpilastele kõik võimalused ja vabad käed teadmiste omandamisel, kaasa arvatud aja iseseisev planeerimine ja õppeainete iseseisev valik (muidugi teatud piirides ja teatud miinimumi kehtestamisega). Pole vaja ka kontrolltöid ja muid pidevale õppetööle utsitamise vahendeid. Kõike seda asendagu äärmine rangus sügavate, sisuliste teadmiste nõudmisel. Niimoodi loodaks tingimused, kus igaüks tunneks täit vastutust edasijõudmise, oma elu ja tuleviku ees. Sellised tingimused panevad tõsiselt tööle, nii omandatakse sügavaid teadmisi. Tuleb tagasi tõrjuda formalistide pealetung, kes ahhetavad, kui paljud välja langevad ja plaan täitmata jääb. See-eest jõuavad sihtpunkti tõsised tööinimesed — mitte vormiliselt kõrgema haridusega, vaid sisuliselt. Väljalangemist saab pealegi kompenseerida laiendatud vastuvõtuga. Kõrgem haridus peab selle mõiste sisulisel tasemel seisma. Spetsialistide formaalselt suur arv ei vii veel elu ülesmäge. Väljalangenu teeb oma tasemel tööd niikuinii, ka ilma spetsialisti nimeta.

Suurem iseseisvus ja tegevusvabadus + ranged nõudmised! Selline peaks meie ühiselu alus olema. Tundub, et see printsiip, rakendatuna hällist ja saates inimest kogu elu, on võimeline kasvatama inimkonnale kohusetundlikke, töökaid ja teotahtelisi liikmeid. Nimelt selle sisu pinnal osutuksid lahendatuiks paljud sekundaarsed probleemid, mille üle me pead murrame. Kas saab siin asu olla kergemeelsusel, hoolimatusel, kohusetundetusel (ka perekonnaelus) ja omakorda neist tuleneval liiderlikkusel, alkoholi kuritarvitamisel, aja kasutul surnukslöömisel, ebaviisakusel kaasinimeste vastu jne., jne.? Kas saab **range ja konkreetse,** nii ülevalt- kui ka altpoolt tuleva **avaliku kriitika** tingimusis püsida vastutavatel töökohtadel piiratud silmaringiga, võimetuid inimesi?

Kui inimene suhtub tõsiselt oma töösse, suhtub ta niisama tõsiselt ka ellu üldse — temast kasvab füüsiliselt ja vaimselt arenenud teadlik kommunismiehitaja, kes kogu olemusega ühiskonnale andub.

R. TANNER

Vastuseks kriitikale

«MIDA TEIE ARVATE?»

Seoses sm. A. Lauritsa artikli avaldamisega meie ajalehe 10. numbris saabusid toimetusele vastused võõrkeelte osakonna I kursuselt ja matemaatikaosakonnalt. Nagu selgus, sõitsid mõlemate eespool nimetatud kursuste üliõpilased Elva suusapäevalt Tartu rongiga mitte kell 14, vaid hiljem. Kuid võõrkeelte osakonna II ja IV kursus?

Tee noortele valla!

NLKP Keskkomitee pleenumil esines akadeemik K. I. SKRJABIN, hallipäine parteitu teadusemees, kõnega, mis oli täis sügavat muret meie teaduse arengu ja teaduse saavutuste rakendamise üle (eriti just helmintoloogia alal). Kõne võeti väga soojalt vastu. Toome allpool seal esitatud mõtteid teadusliku kaadri ettevalmistamisest ja tungivast vajadusest noori julgemini vastutavale tööle edutada.

● Kiire tempoga kommunismile liikumise ajastul on eriti terav küsimus noorte teadlaste ettevalmistamine. On vaja noorendada teadust, sest nõukogude teadlaste keskmine iga on jõudnud küllaltki tõsise arvuni.

● Kui komplitseeritud ja täiuslik ka noorsoo kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistideks kujundamise metoodika ei oleks, ikkagi on vaja seda täiustada ja viivitamatult ellu rakendada. Noori on vaja erilise hoolega valida. Seejuures mitte liberaalitseda, mitte lasta end mõjustada kirjalikel ja telefonilistel palvetel ning kinnitustel.

● Okkalist, kuid ilusat ja õilsat teaduseteed minnapüüdvate inimeste hindamise põhikriteeriumiks olgu mõistus, seejärel piiritu, läbimõeldud armastus valitud eriala vastu, äraostmatu ausus ja lõpuks noorus. Pole paha, kui sellega liitub veel teesklematu tagasiholdlikkus ja optimistlik meeleolu!

Nende omaduste liitumisel võib teha soodsa prognoosi väljavalitu tuleviku suhtes.

● Ent ei või unustada, et noore teadlase vormimisel ei ole oma osa üksnes tema individuaalsusel, vaid väga suurel määral ka tema juhendaja kvalitatiivsetel omadustel. Noorte juhendajaist me räägime väga vähe, veel vähem aga kirjutame, otsekui valitseks meil ses suhtes täielik kordaminek. See pole siiski nii. Noorte teadusliku töö juhendaja osa on ühelt poolt väga raske ja vastutusrikas, teisest küljest aga äärmiselt huvitav ja üllas. Õpetaja vahetu mõju all kulgeb teaduse suhtes vormitu nooruki kvalifitseeritud spetsialistiks muutumise protsess.

● Juhendaja ei pea ainult oma hoolealust «õpetama», vaid püüdma temas ka huvi, isukust teadusliku loomingu vastu äratada, õpetama teda iseseisvale tööle, arendama temas juurdlevust, suurt töövõimet.

● Noorus ei pea tundma oma juhendaja isikus norivat ülemust, vaid vanemat seltsimeest, kes annab talle sõbralikult, tähelepanelikult ja taktitundega metoodilisi nõuandeid ning korrigeerib vältimatuid möödalaskmisi oma õpilase esimestes sammudes teaduse alal.

● Luua andekatest noortest teaduslik kaader, töötada oma õpilaste ja järgijate sõbralikus seltskonnas, tunda, et selle kollektiivi loov töö üksnes ei laienda ja süvenda, suurenda ja populariseeri sinu teaduslikke ideesid ja suundi, vaid aitab ka kaasa nende praktilisse ellu juurutamisele — selles pole ainult tõelise teadlase tohutu isiklik õnn, vaid samuti tema kodanikukohustus, tema patrioötiline professionaalne kohus kodumaa ees.

● Täiendame oma teaduslikke asutusi ja kõrgemaid õppeasutusi värske noore kaadriga! Avame julgemalt rohelise tänava teadusse sellele andekale, eesrindlikule noorsoole, kes on oma intellektuaalsetelt võimetelt seda väärt!

Nendevahelised suhted tuleb üles ehitada vastastikuse austuse ja mõlemapoolse arusaamise printsiipidel. Selleta ei või tulemus olla rahuldav.

● Tõsine teadlane ei tohi karta seda, et mõned tema andekamad õpilased avastavad uusi nähtusi looduses, töötavad välja uusi meetodeid ja ületavad oma teaduslike saavutustega oma õpetajat. Selle üle tuleb rõõmu tunda, seda on vaja tervitada ja ergutada. Niisuguste õpilaste üle tuleb uhkust tunda, sest selleta pole võimalik mingi progress ei teaduses, tehnikas, kunstis ega kirjanduses.

● Võimsaks jõuks ja teadlase hindamatuks rikkuseks on tema õpilased ja järgijad.

Teadlane ilma õpilaseta, teadlane-üksiklane on minu arvates halelsemisväärne ja, ma ütleksin, loomuvastane nähtus. Teadlase elumõte ei pea seisma üksnes uute teoreetiliste väärtuste loomises, vaid ta peab kasvatama väärika vahetuse, kes on võimeline oma õpetajate ideid nii laiuti kui ka sügavuti edasi arendama, täiustama ja neid praktikas kinnitama.

● Võimekas noorus peab samuti asendama neid, kes on eksikombel teaduse alale tunginud, hiljem aga viljatute viigipuude haletsemisväärsesse olukorda sattunud.

● Mõtted noorsoo edutamise vajalikkusest ei ole hoopiski vastuolus sügava austustundega vanema ja keskmise generatsiooni tõeliste teadusetegelaste vastu. Minu arvates on vaja teadlast hinnata pea, tema töövõime ja ühiskondliku kasulikkuse seisukohalt, mitte aga passi järgi.

● Paljude uurimisasutuste ja kõrgemate õppeasutuste teadusliku tegevuse analüüs, mida mul paljude aastate jooksul on tulnud teha, viis lõppkokkuvõttes järgmise järelduseni: nõukogude teaduse võimas jõud ja ületamatu kuulsus baseerus alati ja baseerub edaspidi teadlaste kolme põlvkonna — vanema, keskmise ja kõige noorema tervel, tihedal, sõbralikul, harmoonilisel, ausal koostööl.

ÜLIKOOLI TEATRIKEVAD

...selliselt võiks kõige lühemalt iseloomustada kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi raames toimunud näiteringide ülevaatust. Kuigi kõik teaduskonnad polnud esindatud, lubab lavastuste arv ja võrdlemisi hea esinemiskultuur toimunud üritust taoliselt nimetada.

Viiks pikale, kui rääkida kõigest ja igaühest, seepärast piirduksime ainult mõningate iseloomulikumate märkmetega.

Kõigepealt repertuaarist. Igipõline on küsimus sobivast repertuaarist isetegevusringide, eriti veel näiteringide osas. Kõnesolev ülevaatus tõestas aga asjaosaliste kiituseks, et hea tahtmise juures on võimalik üle saada ka sellest «mäest» ja näiteringlaste põhispetsiaalsust arvestava teosega publiku ette astuda. Eelkõige kehtib see juristide ja nende poolt esitatud «Hamlet Heidelbergis» ning filoloogide «Kuni on veel aeg» kohta.

Julgus on pool võitu — seda tõde arvestasid ka filoloogid ja tõid lavale eesti filoloogia osakonna III kursuse üliõpilase P.-E. Rummo korralikus tõlkes Leonid Zorini tänapäeva noorte mõttemaailma käsitleva näidendi «Kuni on veel aeg». Tõlkija initsiatiivil võeti ühendus ka autoriga, kes kirjutas paar uut stseeni kõnesoleva lavastuse jaoks.

Filoloogide initsiatiiv repertuaari soetamisel, koostöö autoriga — kõik see väärib kahtlemata täit tunnustust ja peaks olema heaks eeskujuks nendelegi teaduskondadele, kus seekord ei jõutud veel tulla näiteringide ülevaatusele.

L. Zorini «Kuni on veel aeg» pole kergemate hulka kuuluv näidend. Autor on kasutanud siin rohkesti modernseid võtteid, tuues tegelaste tuleviku nende eneste kujutluspiltide kaudu vaataja ette. Teravalt aktuaalsed probleemid teosest kutsuvad ka meie üliõpilasnoorsugu tähelepanelikult jälgima ja mõtestama kõike seda, mis ümbritseb meid, elama mitte kitsalt tänases päevas, vaid nägema ka homset enda ümber, mõistma seda.

Kahtlemata on L. Zorini näidend raskeks pähkliks kutselistelegi näitlejatele, kuid filoloogide toimekas kollektiiv suutis oma ülesandega hästi toime tulla.

Moodsa dramaturgia näiteks oli ka juristide poolt esitatud Hans Pfeiferi näidend «Hamlet Heidelbergis», mille valikut osatäitjate spetsiaalsust arvestades tuleb igati õigustada. Suhteliselt lühike aeg esietenduse ettevalmistamiseks avaldas küll teatud määral mõju lavastuse kõigiti heale kordaminekule, kuid osatäitjate entusiasm ja püüdlik mäng äratasid siingi tähelepanu.

Lavastuslikult kergemate teoste hulka ei kuulunud ka kehakultuuriosakonna poolt esitatud A. Grodetski «Vilendal korrusel» ja U. Lahe «Atlandi heeringas» tulevaste arstide teostuses.

Dramaturgiliselt kõige lihtsam oli näiteliselt võib-olla A. Kalda «Patseba Saaremaal», mille esitasid eesti filoloogia üliõpilased.

Küllaltki keeruliste ning komplitseeritud näidendite valik kõneleb omakorda üliõpilaste entusiasmist ja julgest pealehakkamisest. Kahjuks ei hinnanud seda tööd ja vaeva väärikalt kaasüliõpilased, sest etendusi jälgis ainult suhteliselt väike ring teatrikunstist huvitatud noori, kes mõistsid, mida tähendab pingeline töö proovidel nii une- kui ka loengute ajast.

Mööda ei saa minna ka lavastajate osast teatrikevade õnnestumisel. Eriti tahaks rõhutada ENSV rahvakunstniku Ellen Liigeri väga tõhusat tööd filoloogidega ja samuti kehakultuuriosakonna üliõpilastega. Tunnustust väärib ka Einari Koppeli osa juristide abistamisel.

Nähtud lavastustest oli kõige õnnestunum «Patseba Saaremaal», millele võis julgesti läheneda juba kutselise teatri mõõdupuuga. Osatäitjate hingestatud mäng, pool- ja isegi veerandtoonide hea valdamine, sõna eeskujulik kasutamine ja väliste võtete puudumine, mis tavaliselt iseloomustab isetegevuslaste esinemist, — kõik see muutis etenduse stiilipuhtaks ja pakkus tõelist kunstilist elamust.

Osatäitjatest näidendis «Patseba Saaremaal» on raske kedagi rohkem esile tõsta, sest kõik koos moodustasid nad toreda ansambli. Võib-olla Külli Laugaste vana Kai osas väärib enam tähelepanu oma meisterliku ümberkehastumise poolest, sest mängida endast mitu korda vanemat karakterit, nõuab äärmiselt suurt tähelepanu ja kontsentreeritust.

Toreda mulje jättis ka Ane Siitani emotsionaalne mäng Riina osas, samuti Elmar Talviste Vaida mõisa sepa Kuigu Siimuna.

Huvitavaid ja igati õnnestunud osatäitmisi paistis silma ka teistes lavastustes.

Meeldejäävalt esitas Merike Saluraid Riina eneseanalüüsi («Kuni on veel aeg»). Samuti väärib tunnustust osatäitja vaba ning sügavalt motiveeritud suhtlemine partneritega.

Reesi Paatsi mäng Ljubina («Hamlet Heidelbergis») peaaegu sõnatus osas on omaette meistritöö. Situatsioonide õige tunnetamine, nappide sõnade oskuslik esitamine ja pausidegi emotsionaalne mäng kutsusid vaatajat peaaegu tahtmatult kaasa elama Ljubina kannatustele.

Real juhtudel kippus häirima osatäitjate lavaline liikumine, kuid klubi väikest lava arvestades on see igati mõistetav. Kehakultuuriosakond oli selles osas eelistatud olukorras, sest «Vanemuise» suur lava ei sundinud sammu pikkusele sentimeetreid peale.

Suuremat enesekontrolli oleksid nõudnud ka asjaarmastajate vanad vaenlased — käed. Ikka kippusid nad mõnedel olema tarbetuteks atribuutideks, milledega midagi pole peale hakata.

Puudused puudusteks, neid juhtub kutselistelgi näitlejatel. Olulisem on ikkagi näiteringlaste tahe töötada ja seda mitte lihtsalt punktide pärast, millest teaduskondade ametiühingu esindajad olid rohkem huvitatud. Näidendi ettevalmistamiseks ei kulu ju ainult üks päev või paar, vaid see nõuab aastaringset tööd, nõuab entusiasmi, tahet ja armastust asja vastu. Entusiasmist ja teotahtest räägivad ilmekalt ka Mati Ruljandi ja Tiit Pääsukese andekalt teostatud lavakujundused filoloogide lavastusele.

Kokkuvõtteks. Ülikooli teatrikevad võiks muutuda kõiki teaduskondi haaravaks traditsiooniliseks igaaastaseks ürituseks. Kokkuleppel «Vanemuise» teatriga saaks siis parimatele kollektiividele võimaldada etenduste andmist teatrilavalt ka laiemale publikule.

A. JÄRV

Kulumata SULEGA

TÕNIS LEHTMETS

Jumalaga, plangutagused!

Vanamees tõi välja suhkruviilnad:
«Tulid külla — siis ka võtma pead!»
Ise nagu rebane mind piiras —
miks me elus k õ i k ei ole hea?

«Mis te, noored, õigest elust teate?!
Vanasti kõik laias kaares käis.
Täna looda kapsapeenra peale —
nõnda palju talust üle jäi.» —

Vanamees mul otsib sarvenukke:
«Patused on praegu noorte teod!»
Enda poega — seda pükstes utte —
polnud näha töödel ega peol!

Vanamees mind soojaks tahtis kütta:
«Muistsed pulmad — hõissa, lõõtsapill!»
Ahju tagant piilus ainus tütar,
kahvatu kui keldris kasvand lill.

Ehita või usu, mida tahad, —
taadi suus kõik põrmuks lagunes...
Virutasin klaasid laualt maha:
«Jumalaga, plangutagused!»

LY SEPPEL

Süda nõuab

Hea on vahel võõrsilt tulles
käia kodulinnas.
Hea on siis, kui abi vajad,
sõbra juurde minna.

Hea on vahel, kui on raske,
mure maha matta.
Olla rahul, olla rõõmus
ilma mõtlemata.

Aga vaheł teistelt saadud
nõu ei lähe tarvis.
Tuleb ise selgeks mõelda
mõtted enda tarvis.

Iga kord ei heida endalt
muret,
nea või palu.
Süda nõuab oma osa
rõõmu,
nõuab valu.

PAUL-ERIK RUMMO

Flegmaatiku serenaad

Kui pilgus ülemaine meelehärm,
ma lesin, leidnud unelmates pelu,
siis palun sind, et oleksid see pärm,
mis taignale teeb sisse õige elu,

et mulle meenuks tänavate lärm
ja masinad, mis alluvad kui lelu,
kristalse päeva okste harras härm
ja teadmatusse tungiv mõtiskelu.

Pauhh! Turskeid tuiske vastu silmi paiskas,
mind vaatad nagu elav lillenurm.
Mul käima põrus viimne ajukurm —
ohoo, ma polegi veel päris raiskus!
Kui armastus on tugevam kui surm,
siis on ta kindlalt tugevam kui laiskus.

Ükssama hing on kevadel ja neil...

Palli mängimal Teeme parem kuldnokapuurel Aga võiks hoopis Titovist rääkida!

Palju päid, palju mõtteid. Agarust ja teotahet on pioneeridel palju. Tuleks endalgi neist eeskuju võtta. Pole ime kui peale õppetöö, spordi ja pioneerikoonduste neil ka vallatusteks jaksu üle jääb. Eks noor puu paindu ju mitmele poole.

Üsna tihti on loengute vaheajal ja ühiselamus juttu olnud pioneeritööst. Nõuavad ju koondused aega ja ettevalmistust. Aga koormus on niigi suur.

On juhtunud, et lähed koondusele vastumeelselt, halvas meeleolus. Homme on kontrolltöö kirjakeele ajaloost, kursusetöö tähtaeg hakkab silma vaatama. Kuidas oleks aega tarvis ja nüüd veel pioneerid!

Aga imelik, niipea kui oled jõudnud laste hulka, kaob endalegi märkamatult kogu endine vastumeelsus ja meelepaha. Laste pisut salatsevad, ootavad näod, nende ohjeldamatu ülemeelikus, mis iga silmapilk on valmis lahti pääsema, tõmbab kaasa, väsitabki veidi. Kuid sa ei ole ju vormikleidis koolitüdruk, oled rühmajuht ja ei tohi üldisele meeleolule alla vanduda. Peab oskama õigel ajal tagasi tõmbuda. Ja see on raske.

Veel tänavalgi pirab sind nende uudishimu: «Kas me ikka läheme ekskursioonile?» «Kahju, et Tartus kommivabrikut ei ole, kui oleks, siis kindlasti läheksime sinna. Eks?»

Kas nad ei ole toredad? Alati täis energiat, peakesed pakatamas mõtteist. Nad on lõbusad ja erksad nagu kevad.

E. OJAND

Ülikooli isetegevuse olümpiaadist võtsid osa sajad üliõpilased. Nende hulgas oli ka pianist Juta Org farmaatsiaosakonna I kursuselt (fotol).

KUNSTISÕPRADE JUURES

Enne maipühi käisid kunstiringi üliõpilased külas Elva Lasteraamatukogu lugejatel. Raamatukogu juhataja Reet Nuust, ülikooli bibliograafiaosakonna lõpetanu ja meie kunstikabineti kasvandik, on äratanud lastes suure huvi kujutava kunsti vastu. Lapsed vaatasid tähelepanelikult kabinetis valmistatud eksliibriseid ja kuulasid Vello Vinni ettekannet eksliibriste ajaloost. Üliõpilased õpetasid samas ka linoollõike tehnikat.

Lastele meeldis kohtumine väga ja tundub, et ka üliõpilastele andis see palju. Kunstikabinetis omandatud teadmisi ja oskusi võivad tulevased spetsialistid ellu rakendada kõikidel elualadel.

E. UUS

«On ainult kaks elu vormi: mädanemine ja põlemine. Arad ja ahned valivad esimese, mehised ja helded teise...»

MAKSIM GORKI

Tartu Riiklik Ülikool 3

KES? KUHU? KUNAS?

Pildil: neljanda kursuse geoloog Ene Müürsepp valmistub marsruudile minekuks Põhja-Tadžikistanis mullusuii praktikal olles.

Jutuajamine õppepraktika juhataja K. Taggeliga

Mida uut on tänavu praktikantide elus?

Valmistutakse üleminekuks pikaajalisele praktikale. Tänavu on Majandusteaduskonna IV kursuse kaubatundjad, katseliselt juba 1. veebruarist alates kaubandusvõrgu käsutuses. Praktika kestab üheksa kuud. Üliõpilased töötavad selle aja jooksul palgalistel töökohtadel. Alates järgmisest aastast minnakse kõikjal üle sellisele praktikale.

Esmakordselt on tänavu suvel praktikal Õigusteaduskonna III kursus.

Kes sõidavad väljapoole vabariiki?

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast lähevad taimefüsioloogid Komarovi-nimelisse Botaanikainstituuti, Ukraina TA Botaanikainstituuti, Timirjazevi-nimelisse Taimefüsioloogia Instituuti ja Läti Metsamajanduse Instituuti.

Erakorraliselt lähevad II ja III kursuse botaanikud alates 15. juunist kaheks kuuks Karaganda maakorraldusekspeditsiooni koosseisus uudismaade rajoone uurima.

Kolmanda kursuse geograafid sõidavad augustis Koola poolsaarele, IV kursus aga läheb samuti augustis Kaukaasiasse.

Kolmanda kursuse geoloogid on juulist kuni oktoobrini Tadžiki maapõuevarade uurimise ekspeditsiooni käsutuses.

Füüsika-Matemaatikateaduskonna astronoomid on augustis-septembris NSVL TA peaobservatooriumis Pulkovos, neljanda kursuse eksperimentaalfüüsikud sõidavad juunis Vojeikovi-nimelisse Geofüüsika Observatooriumi.

Orgaanilise keemia eriharu üliõpilased lähevad mais Harkovi Keemiliste Reaktiivide Tehasesse, analüütilise keemia eriharu üliõpilased Leningradi Keemiliste Reaktiivide Tehasesse «Красный Химик».

Ajaloo-Keeleteaduskonnast tahavad soome-ugri eriharu üliõpilased minna Karjalasse, Kalinini oblastisse ja Läti NSV-sse.

KODU-UURIMINE ja HARITLASKOND

HANS KRUUS,

Eesti NSV Teaduste Akadeemia kodu-uurimise komisjoni esimees

Teenida kommunistlikku ehitustööd, olla osaline selles, abistada seda omapoolsete vahenditega — see on ka meie kodu-uurimise üheks põhiülesandeks. Selle valguses tõuseb kõikjal meie kodu-uurijate ette tohutu hulk igapäevaseid tööülesandeid, mis on paljupalgelised ja sageli küllaltki keerukad. Kuidas neile konkreetselt läheneda ja kuidas neid otstarbekalt lahendada, see nõuab kõikjal rohkesti juurdlemist, mõtlemist, organiseerimist.

Praegu käib kogu Nõukogudemaal, seega ka Nõukogude Eestis kodu-uurimine tõusuteed. Kohalikeks organiseerijateks on peaaegu kõigis meie rajoonides ja linnades tegutsevad toimkonnad. Kodu-uurimise üldise juhendamise ja organiseerimise ülesandeid täidab 1958. a. Eesti NSV Teaduste Akadeemia juures loodud kodu-uurimise komisjon.

Vaatlusalust mikrorajooni püütakse tundma õppida võimalikult paljukülgselt, haarates loodust, ajalugu selle mitmekesistes avaldustes, rahva loodud materiaalset ja vaimset kultuuri, loodus- ja muinsuskaitset, meie kaasaja sotsialistliku ühiskonna tööd ja loomingut nii majanduse kui ka kultuuri alal.

Kodu-uurimisalasest tööst võtab osa mitu tuhat inimest väga mitmesugustelt elualadelt. Kuigi nende hulgas on palju haritlasi, pole meie intelligentsi osavõtt siiski kaugeltki küllaldane selleks, et kodu-uurimist vajaliku hoo ja süvenemisega edasi viia. Eritі palju jätab kodu-uurimisalane töö soovida meie vabariigi kõrgemais koolides. Ometi on selge, et just intelligentsil on selleks kõige paremad eeldused — kõrge hariduslik tase, tahe kogu oma jõuga kaasa aidata käimasolevale hiiglaslikule kommunismiehitamisele, nõukogude patriotism. Kuid puuduseks on, et meie haritlaste keskel pole küllaldaselt levinud ja süvenenud arusaamine kodu-uurimise vaieldamatult suurest osatähtsusest meie rahva elu paljude alade edasiviimisel.

Vajadust kodu-uurimise kaudu saadud andmete järele tunneb ka rõhuv enamik kõrgemast koolist ellu astunud haritlasi. Õpetajad, partei- ja nõukogude töötajad, põllumajandusala spetsialistid, kolhooside esimehed, sovhooside direktorid, teaduslikud töötajad — kõik peavad edukaks tööks tundma keskkonda, kus toimub nende töö. Kodu-uurimine on seejuures hea kaasaaitaja. Oleks võrratult parem, kui nad juba varakult, eriti aga üliõpilaspõlves puutuksid lähemalt kokku kodu-uurimisega, mis on suur abiline uue inimese kasvatamisel, tema vaimsel rikastamisel.

Juba koolipõlves, eriti aga üliõpilasaastail peab meie noores haritlaskonnas kujunema ja süvenema veendumus kodu-uurimise tähtsusest. Iga maakoha looduse, rahva mineviku- ja olevikuloomingu, töösaavutuste ja võitluste tundmaõppimisega aitame kasvatada kodumaa-armastust, tõsta kultuuri, õhutada tööindu.

Kodu-uurijate koosolek

Kõrgemate koolide ülesandeid kodu-uurimise alal arutab Eesti NSV Teaduste Akadeemia **kodu-uurimise komisjon** oma järgmisel **laiendatud koosolekul.** Päevakorras on veel ettekanne fotograafia ja kinematograafia olukorrast vabariigis ning selle kasutamise võimalustest kodu-uurimises. Lõpuks demonstreeritakse filme.

Koosolek toimub 12. mail kell 11 geograafiakateedri suures auditooriumis (Vanemuise tn. 46). Kõigi asjahuviliste osavõtt soovitav.

Tagada ohutud töötingimused

Neil päevil arutati ametiühingukomitee töökaitsekomisjonis Arstiteaduskonna ühiskondlike töökaitseinspektorite tööd. Kohal oli 18 inspektorist 7 — mikrobioloogia, otorinolarüngoloogia, oftalmoloogia, patoloogilise anatoomia, patoloogilise füsioloogia, pediaatria ja stomatoloogia kateedrite töökaitse ühiskondlikud inspektorid.

Selgus, et ruumides, kus kasutatakse lahtist elavhõbedat, ei ole määratud elavhõbeda kontsentratsiooni (nõutav minimaalselt 2 korda aastas), ruumid ei ole nõuetekohaselt ette valmistatud ega varustatud vajalike käsi-, mehhaaniliste ja keemiliste puhastusvahenditega. Ettenähtud nõudeid ei ole rakendatud ka mürkainete hoidmisel, samuti balloonide ja autoklaavide kasutamisel. Ohutustehnika instruktaažide määrust ei ole mõnedes kateedrites rakendatud. Ühiskondlike töökaitseinspektorite žurnaalid on sisse seatud ainult üksikutel inspektoritel (D. Palm).

Selgus tõsiseid puudujääke töökaitse alal. Kateedrijuhatajatel, halduisprorektoril ja TRÜ ohutustehnikainseneril tuleb rohkem tähelepanu omistada eeskirjade täitmisele. Seda nõuab inimese heaolu tagamise üllas eesmärk. Ametiühingukomitee töökaitseala aktiivilt, s. o. ühiskondlikelt töökaitseinspektoritelt peame nõudma enam tähelepanu ja julgemat tegutsemist töökaitsealaste puuduste väljaselgitamisel ning likvideerimisel.

Dots. V. RITSLAID,
TRÜ ühiskondliku töökaitse vanem-inspektor

Võisteldi võrkpallis

Lõppesid Eesti NSV kõrgemate koolide IV spartakiaadi võrkpallivõistlused.

Naiskondadest tuli esimeseks TRÜ, võites otsustavas mängus Tallinna Pedagoogilise Instituudi 3:1. Järgnevatele kohtadele tulid TPI ja EPA.

Meeste esikohta otsustavas mängus tuli aga TRÜ-l alistuda Tallinna Pedagoogilisele Instituudile 1:3. Kaotuse tõttu jäädi teiseks. Kolmas oli EPA ja neljandaks jäi TPI.

H. TIISLÄR

JÄLLE KAOTASIME!

Läks aega mis läks, aga ammu kavatsetud sõpruskohtumine EPA ja TRÜ malemeeste vahel sai kevadel teoks. Kunagi varem, nii 4—5 aastat tagasi toimus esimene selline võistlus. Siis jäi peale EPA. Vahepeal on tulnud ülikooli terve rida noori tugevaid maletajaid. Aga paraku kaotasime jälle. Kas näitab see meie taset või oli juhus? Raske öelda, sest varem pole nagu kuulnudki, et ülikoolis maletajaid on. Kaua aega pole olnud mingeid võistlusi, isegi tšempionaati mitte, rääkimata sõpruskohtumistest vabariigi teiste kõrgemate koolidega või isegi vennasvabariikide üliõpilastega (nii nagu mujal tehakse).

Pole siis imestada, et nüüd ei saadud võistkonda arvuliseltki kokku (sõpruskohtumine oli planeeritud 22 laual, toimus aga 17-l). Ka koosseis oli üsna juhuslik, mõni lihtsalt sõna otseses mõttes tänavalt kinni püütud ja mängima pandud. Aga meie üks laud — Mati Nei — ei suvatsenud lihtsalt kohale tulla, kuigi oli lubanud. Kohtumise resultaat on seega täiesti juhuslik — 10:7 EPA kasuks.

Tore oleks, kui selline sõpruskohtumine muutuks traditsiooniks, muidugi paremini organiseeritult. Selleks aga on vaja korraldada ka teisi võistlusi.

R. PAAL

ALPI RADADEL

Auto-motospordi-huvilistele

Seoses ülikooli spordipäevaga korraldatakse 20. mail teaduskondadevahelised ning individuaalsed võistlused vigursõidus. Võistlustest saab osa võtta ükskõik mis marki soolomootorrattal või motorolleril. Soovijaid registreeritakse teisipäeviti ja reedeti kella 10—12 ülikooli garaažis (Pioneeri tn. 4, tel. 41-20/25). Instrueerimiskoosolek toimub 15. mail kell 16 keemiahoones (koguneda ringauditooriumi ette).

Järgmine auto-õppesõidu grupp töötab 21. maist kuni 1. juulini. ALMAVÜ liikmetel, kes sügissemestril võtsid osa liikluseeskirjade õppimisest ja kellel on sõidupraktika tegemata, registreeruda garaažis teisipäeviti ja reedeti kella 10—12 auto-motokabineti juhataja juures.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 4345. MB 04217.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Följeton

Vanem seltsimees jagab kogemusi

Seoses sellega, et on saabunud paras aeg alustada kursusetööde kirjutamist, tahaksin meie ajalehe veergudel jagada mõningaid kasulikke näpunäiteid nooremate kursuste tudengitele. Need nõuanded on kasvanud välja mitme kursusetöö kirjutamise praktikast ja nende arvestamine on mitmel juhul andnud efektiivseid tulemusi.

Eelkõige teema valikust. Olgugi et temaatika jagatakse välja juba sügisel, on soovitav teema valida vahetult enne kirjutamise algust. See võimaldab seostada teema ulatust kasutada oleva ajaga Kui aega töö kirjutamiseks on jäänud üle nädala, võib valida laiaulatuslikuma teema, on aga jäänud nädal, sobib selline teema, mis ei nõua väga suure hulga kirjanduse läbitöötamist. Raskem on olukord siis, kui teemade hulk on piiratud ja tuleb leppida sellisega, mis nõuab materjali kogumist sedelitele vms. meetodeid. Sel juhul vähendatagu sedelite arvu, sest **põhjapanevaid üldistusi on võimalik teha ka üsna väikese materjali põhjal.**

Teema valitud, tuleb teha **töö mahuline plaan.** Soovitav on, et kursusetöö peale sissejuhatuse ja lõppsõna sisaldaks vähemalt ühe peatüki. Mahu arvestamisel ärge unustage tiitellehte, sisukorda, indeksit, kasutatud kirjanduse loetelu, vajaduse korral ka eessõna. Need osad kokku peaksid andma vähemalt 15 lehekülge. Kui siia juurde arvata veel puhtad lehed peatükkide vahel — lisab soliidsust! — on käes juba umbes tugev veerand kogu tööst. Töö ulatuslikkus ei määra pealegi tema väärtust. Einstein sõnastas oma kuulsa teooria 12 leheküljel. Ei maksa meelt heita, kui mustand tundub kahtlaselt kõhnana! Ümberkirjutamisel on võimalik asja parandada, pidades kinni järgmistest nõuetest:

1. Suur käekiri teeb töö hästi loetavaks.

2. Laiad äärejooned (soovitav väikesekäekirjalistele) jätavad intelligentse mulje.

3. Paberi ülemise ja alumise serva vabaksjätmine umbes 5 cm ulatuses näitab, et kirjapaberi puudumine kevaditi meie kaubandusvõrgus ei helduta noort teadlast.

Kõige otstarbekam on siiski punkte 1—3 arvestada juba mustandi puhul, sest **pole midagi ökonoomsemat, kui mustandi vahetu dialektiline üleminek puhtandiks.** See on kvalitatiivne hüpe, mis peidab endas tohutuid elava töö ja aja kokkuhoiu võimalusi. Mõned mahatõmbamised igal leheküljel ei suuda alla kiskuda töö väärtust.

Sissejuhatus. Just siin peab väljenduma autori tagasihoidlikkus alguslausetes, nagu: «Käesolev töö ei pretendeeri antud teema põhjalikule käsitlusele» jt. Heaks traditsiooniks on mainida allikmaterjalide vähesust, rasket kättesaadavust (näiteks kirjandusmuuseumist, pearaamatukogust Toomel). Üldise tunnustuse on võitnud ka algus: «Käesolev töö ei ole teaduslik uurimus, vaid pigem mõningate probleemide puudutamine esseistlikus laadis...» Sõnal mõningad on suur üldistusjõud, termin esseistlik vabastab meid murest mõelda kompositsioonile, süstematiseerimisele, liigendamisele.

Et sissejuhatus tõstaks huvi töö vastu, peab siin andma lühikese ümberjutustuse kogu tööst. Veelgi kasulikum on need märkused jagada eessõna ja sissejuhatuse vahel vastavalt maitsele.

Lõppsõnas tuleks anda ümberütlus sissejuhatusest, sest miski ei ole nii kindel kui kordamine. Omal kohal on lõppsõnas umbes järgmine lõik: «Praegusel kujul on töö esialgseks tutvumiseks ja ülevaateks materjalist, mida kavatsetakse edaspidi arendada veidi tõsisemaks käsitluseks. Kuid ka niisugusel kujul on töö üheks kõige põhjalikumaks uurimuseks...» jne.

Kasutatud kirjanduse loetelu. Siia on hea kanda ka mõned teosed, mida töös küll pole kasutatud, kuid mis asuvad raamatukogu riiulil kõrvuti otseselt vaja läinud materjalidega. Seda selleks, et paljud üliõpilased, kes hiljem tööd kindlasti kasutavad, leiaksid laiemaid allikaid teema kohta.

Joonealune aparatuur on töö tähtsaim osa. See on kuldreegel. Hoolimata sellest, et juba I kursusest peale on teatavasti kõik üliõpilased kindlalt omandanud viitetehnika, kutsub just see osa tööst tavaliselt esile oponentide väiklase norimise. Selle vältimiseks on tervitatav huvitav koostöö vorm — kaks inimest oponeerivad vastastikku teineteise töödele. Oht, et oponeering tõukaks autori asjatut energiakulu nõudvatele parandustele pärast töö läbiarutamist, on liikvideeritud.

Joone all ega ka kasutatud kirjanduse loetelus pole mõtet mainida neid teoseid, mille seisukohtadega autor nii ühel nõul on, et võib esitada neid omadena. Pidagem alati meeles, et kõik, mis me enda arust avastame, on avastatud enne meid. Vastasel korral pole meie avastus õige. Olgem ettevaatlikud liiga julgete järelduste tegemisega! Pidagem meeles seda, et meie kursusetööd ei pea olema praktilist kasu toovad uurimused, vaid nende kaudu me ainult omandame teadusliku töö koostamise vormialaseid kogemusi. Parem on toetuda autoriteetsetele tsitaatidele, kui näha viljatut vaeva iseseisva järelduseni jõudmiseks, mis võib vääraks osutuda. **Siiski ei peaks tsitaatide hulk ületama nelja viiendikku tööst.** Sobiv on mitte tsiteerida, vaid jutumärke kasutamata refereerida. See võimaldab üle libiseda oma tekstile nii märkamatult, et pole võimalik seda eraldada näiteks klassiku mõtte refereeringust. Muidugi kõneleb mõttelennust ja käsitluse avarusest ka siiras lause pärast tsitaati: «Kursusetöö autor jagab seda arvamust».

Niisiis — teie kursusetöö on valmis. Hea plakatkirjaoskust valdav sõber maalib tiitellehe, naabertoast laenate augulööja, kätkete oma töövaeva kiirköitja kaante vahele. Rõõm ja rahuldus täidavad hinge. Kuivõrd rikkamaks olete saanud töö käigus! Ei, see nädal öösist ülevalistumist pole maha visatud! Kaalute kursusetööd peopesal, nummerdate leheküljed — ohoo! 50 lehekülge! Huviga haaravad kursusekaaslased töö lugemiseks. Aega on aruteluni jäänud vähe, tuleb leppida loengute ajal läbilehitsemisega, kuid arutelul mainitakse üksmeelselt, et töö täitis oma eesmärgi. Kes teab, võib-olla vormistatakse ta konverentsi- või auhinnatööks, ehk läheb isegi Tallinna või Moskvasse...

PEETER NUPUKAS,
aspirant.

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 18. MAIL 1962

Nr. 16(521) XV aastakäik

Partei-algorganisatsioonid teevad kokkuvõtteid

Teaduskondade partei-algorganisatsioonides toimuvad 22. ja 29. mail aruande- ja valimiskoosolekud. Tehakse kokkuvõte esimesest tööaastast uue programmi ja põhikirja tingimustes, esimesest tööaastast, kus teaduskondade parteiorganisatsioonid omavad algorganisatsioonide õigusi.

Partei-algorganisatsioonide loomine teaduskondades ning ülikooli parteibüroo ümberkorraldamine parteikomiteeks on ennast õigustanud: algorganisatsioonide töö on muutunud mitte üksnes iseseisvamaks, vaid ka sisukamaks, algorganisatsioonide ja büroode tööplaanides domineerivad küsimused, mis on kõige olulisemad just selle teaduskonna jaoks. Ühtlasi on kasvanud parteiorganisatsioonide juhtiv osa kogu teaduslikus ja õppe- ning kasvatustöös. Selleks on kaasa aidanud mitte üksnes kommunistide kasvav aktiivsus ning parteiorganisatsioonides arutatavate küsimusteringi laienemine, vaid ka uute töövormide rakendamine (näiteks ülikooli Õpetatud Nõukogu ja parteikomitee ühine istung, õpetatud nõukogu ja partei-algorganisatsiooni ühine koosolek Arstiteaduskonnas, Füüsika-Matemaatikateaduskonna ja TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi partei-algorganisatsioonide koostöö jne.).

Õigeks on osutunud iseseisva ühiskonnateaduste kateedrite partei-algorganisatsiooni loomine. See võimaldab parteiliselt läbi arutada neile kateedritele ühiseid õppe-metoodilise ja teadusliku töö küsimusi. Neid võimalusi on küllalt aktiivselt kasutatud. Ühiskonnateaduste õppejõudude lahkumisega kaotasid küll teaduskondade algorganisatsioonid teatud hulga suuremate parteiorganisatsioonilise ja -poliitilise töö kogemustega inimesi, kuid algorganisatsioonid on meil juba selleks küllalt tugevad, et ilma niisuguse «tugevduseta» töötada. Veel enam, teaduskondade partei-algorganisatsioonide juhtimine sama ala inimeste poolt on aidanud parteiorganisatsioonide tööd elulisemaks muuta.

Partei-algorganisatsioonid on aruandeperioodil teinud tõsist tööd. Kuid mitte puudusteta. Nii mõnigi lahendust vajav küsimus ei ole leidnud vajalikku tähelepanu. Võib tuua näiteid, kus töö pole olnud küllalt järjekindel. Liiga sageli pööratakse põhiliste küsimuste arutamisel enam tähelepanu pretensioonidele ülespoole kui oma sisemiste võimaluste avastamisele ja ärakasutamisele. Aastasest tööst kokkuvõtteid tehes analüüsivad partei-algorganisatsioonid kahtlematа senise töö puudusi, et edaspidi neist vabaneda.

Aruande- ja valimiskoosolekud on algorganisatsioonide büroodele kui mitte just eksamiks, siis vähemalt arvestuseks. Õppeaasta kestel tehtud töö sisendab veendumust, et bürood selle arvestusega toime tulevad. Võib arvata, et tunduvalt muutub büroode koosseis ning mitmeid algorganisatsioone asuvad juhtima uued sekretärid. Seda nõuab NLKP XXII kongressil vastu võetud uus põhikiri. Ja nii ongi õige: aastaid väga tõsist ühiskondlikku koormust kandnud partei-algorganisatsioonide sekretärid vabanevad, hakkavad täitma teisi, vähem aega ja pingutust nõudvaid ühiskondlikke ülesandeid, annavad edasi endi rikkalikke kogemusi. Juhtiva parteiorganisatsioonilise töö kogemusi aga omandavad teised kommunistid. Algorganisatsioonide büroode koosseisust lahkuvad kommunistid jäävad kahtlematult kindla partielaktiivi ridadesse, büroodesse valitavad uued liikmed aga toovad igapäevasesse parteitöösse värskeid mõtteid, uut energiat.

Loengutest ja lektoritest

(sedapuhku küll ainult populaarteaduslikest)

H. PALAMETS,
PTTLÜ TRÜ liikmegrupi esimees

Möödunud aasta lõpul pandi alus PTTLÜ Tartu Riikliku Ülikooli liikmegrupile, anti talle ühingu rajooniosakonna õigused, fikseeriti sisemine struktuur ja valiti juhatus. Ühtlasi märgiti ära, et ülikooli liikmegrupi töö peab toimuma kolmes põhilises suunas. Need oleksid:

LOENGUTEGA ESINEMINE

Ühingu vabariiklik juhatus andis ülikooli liikmegrupile 1962. aastaks küllaltki soliidse loengute plaani — 1500 loengut. Jaanuaris pidasid meie lektorid 165, veebruaris — 189, märtsis — 267 (valimised!) ja aprillis 185 loengut. Graafiku kohaselt pidanuks loengute üldarv küündima 1. maiks 520 loenguni, tegelikult ulatus aga 806 loenguni, mis annab plaani täitmises 155%. Ja seda olukorras, kus liikmegrupi 234 lektorist esines loengutega vaid veidi üle poole (122). Ülejäänud 112 lektorit olid aga vaikselt ja tagasihoidlikult reservis. Aktiivsematest sektsioonidest olgu esile tõstetud füüsika-matemaatika, rahvusvaheliste suhete, õigusteaduse ja majandusteaduse sektsioon, agaramatest lektoritest Ants Pilt, Kalev Koger, Johannes Kalits, Aigar Vahemetsa, Kaido Jaanson, Maie Ruus, Siina Lepik, Mikk Titma ja veel paljud teised, kes elava sõnaga viisid poliitilisi ja teadusalaseid teadmisi meie töötajate ja õppiva noorsoo hulka. Aktivasse tuleb kanda ka loengulise töö uute vormide otsingud. Nii esinesid meie lektorid neljal korral AÜN Tartu Kultuurihoones vaidlusõhtutel rahvusvahelise olukorra küsimustes. Tõsi küll — vaidlused jäid kaunis tagasihoidlikeks, kuid mõttevahetus kaasaja kõige aktuaalsemate probleemide üle kujunes küllaltki elavaks, tõmmates iga kord kokku rohkem kui 300 kuulajat.

Meie tööd raskendab mõningate lektorite akadeemiline hajameelsus, mis väljendub selles, et peetud loengud unustatakse õigeaegselt vormistamata. Seetõttu ei leia lektori tegevus fikseerimist liikmegrupi kartoteegis. Loodame, et sellest puudusest aitab üle saada loengute vormistamise uus kord, mille kohaselt tasuta loengu toimumise fikseerib lektor ise talle antud arvestuslehtede blokki. Üldmulje loengulisest tööst on — see toimub küllaltki hoogsalt ja seda tänu eelkõige liikmegrupi sekretäri sm. Lutriku ja Tartu linnaosakonna vastutava sekretäri sm. Kasemetsa suurele ja pingelisele organisatsioonilisele tööle.

ORGANISATSIOONILINE TÖÖ

Liikmegrupi I konverentsil valitud 7-liikmeline juhatus on seni pidanud 3 koosolekut, neist ühe koos sektsioonide esimeestega. Koosolekutel arutati läbi ühingu kõrgemalseisvate organite otsused ja kavandati teid nende elluviimiseks, juhendati sektsioonide tööd ja jaotati laiali abimaterjale, millega vabariiklik ühing meid heldekäeliselt varustab. Liikmegrupi 12 sektsioonist pole veel täie hooga tööle asunud bioloogia ja teadusliku ateismi sektsioonid, sest nendes puudusid senini esimehed. Häireid on põhjustanud ka juristide-õppejõudude taktika valida juhtivatele kohtadele üliõpilased ning tõmbuda ise tagaplaanile. Halb on see, et nad ei hooli sellest, kas ja kuidas üliõpilased oma ülesannetega toime tulevad. Nii on juhatuse tööst täielikult irdunud juristide esindaja üliõpilane Viljar Kaasik.

Sektsioonide üheks peamiseks ülesandeks on loengute kvaliteedi jälgimine ja sammude astumine esinevate puuduste kõrvaldamiseks. Senisest tunduvalt enam tuleb aga korraldada loengute ühiskuulamist koos järgneva aruteluga. Samuti tuleb otsida teid loengute paremaks näitlikustamiseks ja lektorite metoodilise meisterlikkuse tõstmiseks. Selles osas olgu meile eeskujuks sm. Ritslaidi juhtimisel tegutseva ülelinnalise tehnikanõukogu töö.

Mis puutub sidemetesse teiste organisatsioonidega, siis on liikmegrupil kujunenud tihe koostöö ühingu Tartu linnaosakonnaga ja TRÜ parteikomiteega, kes mitmelgi korral on meile ulatanud abistava käe. Loodame, et veelgi suuremaks abiks kujuneb EKP TRÜ Komitee 24. aprilli otsuse ellurakendamine, sest selles juhitakse tähelepanu esinevatele puudustele ja näidatakse teid nende ületamiseks. Kontakt on loodud ka ÜTÜ-ga ja ülikooli komsomolikomiteega. Jääb loota, et ühiselt külvatud seeme annab peagi saaki ka loengulise töö salvedesse.

Peamiseks raskuseks liikmegrupi organisatsioonilises töös on praegu oma telefoni puudumine, mistõttu suurem osa tööst loengute organiseerimisel ja lektoritega kontakti loomisel toimub eesti keele kateedri niigi koormatud kõnetraadi kaudu. Tuleb avaldada tunnustust selle kateedri kollektiivi pikale ja kannatlikule meelele, sest nende manuliseks on pandud selline rahutu funktsionäär, nagu liikmegrupi sekretär. Tunduvalt kiirendaks ja kergendaks loengute organiseerimist väljaspool ülikooli omaette linnatelefoni olemasolu.

UUTE LEKTORITE KASVATAMINE

Sellel töölõigul on õigupoolest kaks külge: ühelt poolt elukutseliste lektorite — ülikooli õppejõudude — kaasatõmbamine ühingu tööle, teiselt poolt uute lektorite kasvatamine üliõpilaste hulgast. Oleks loomulik, et iga ülikooli õppejõud on samaaegselt ka teadmiste populariseerija ja kuuluks liikmegruppi. Paraku ei ole see aga kaugeltki veel nii. Hulk tunnustatud õppejõude, nagu sm-d Maasing, Prinits, Piir, Lembra, Talviste, Salm, Tammet jt. pole seniajani astunud teadmiste levitajate ridadesse.

Veelgi halvem on olukord üliõpilaste osas. Liikmegrupi asutamisel kuulus sinna 20 üliõpilast-lektorit. Praegu on nende arv kasvanud küll 32-ni, kuid moodustab vaid ühe protsendi meie üliõpilaskonnast. Reas teaduskondades (Arsteteaduskond, Bioloogia-Geograafiateaduskond) tuleb üliõpilaslektorite erikaalu väljendamiseks kasutada protsendi asemel koguni promilli. Loengulise töö praktika aga tõendab, et paljudest üliõpilastest saavad suhteliselt lühikese aja jooksul head lektorid. Siinjuures on kohane meelde tuletada, et just mitmed meie vabariigi parimad lektorid (nagu Vambola Põder ja Kalju Oja) alustasid lektoritegevust TRÜ üliõpilastena.

Üliõpilaste kasvatamine teaduse propageerijateks on meie ülikoolis veel üleskündmata uudismaa. Ometi omab see töölõik esmajärgulist tähtsust, sest sel teel on võimalik tagada meie noorte kiiret ideoloogilist arengut. Selles osas tõstaksime esile järgmisi momente:

* aktiivse loengulise töö kaudu saavad üliõpilased rakendada omandatud teoreetilisi teadmisi praktikas, puutudes seejuures vahetult kokku töötajate laiade hulkadega;

* loengutega esinemine on heaks ideelise karastamise kooliks, sest üliõpilastel tuleb avalikkuse ette minna meie partei poliitika aktiivse propageerijana;

* loengute pidamine annab üliõpilastele väärtuslikke metoodilisi kogemusi, mis ka pärast ülikooli lõpetamist kuluvad marjaks ära.

Mida siis teha olukorra parandamiseks? Arutanud seda küsimust, otsustas liikmegrupi juhatus põörduda kõigi õppejõudude — ühingu liikmete — poole üleskutsega: iga õppejõud valmistagu 1962. aasta jooksul ette vähemalt üks üliõpilaslektor. Selle all mõistetakse aktuaalse ja populaarse teema soovitamist, pidevat abi talle loengu ettevalmistamise perioodil, loengu teksti retsenseerimist, 1—2 esinemise kuulamist ja nende analüüsimist ning lõpuks noore lektori soovitamist PTTLÜ liikmeks. Selline individuaalne töö üliõpilasega nõuab küllaltki palju aega, tasub end aga hiljem mitmekordselt, sest uute lektorite tööesselülitumisega kergeneb omakorda õppejõudude eneste koorem.

Veelgi enam aega ja energiat nõuab loenguline töö üliõpilaslektorilt eneselt. Kuid kui silmas pidada üliõpilaste arengut, siis tasub see energiakulu end igati. Unustada ei tohiks ka teatavat materiaalset hüvitust, mis võib kujuneda päris tõhusaks lisandiks stipendiumile, aga samuti asjaolu, et loengulise töö kaudu saab üliõpilane hõlpsasti astuda esimesi samme ajakirjanduse, raadio ja televisiooni valdkonnas.

Üliõpilastel, kes tunnevad huvi loengulise töö vastu, ei pruugi pealehakkamist lükata kaugema tuleviku peale. Kõige otstarbekam oleks teha algust vestlustega suvistel töödel. Eelnevalt tuleks aga vestluse plaan arutada läbi juhendava õppejõuga ja muretseda endale komsomolikomiteest paar loengute arvestuslehte, mis kujuneksid edaspidi parimaks soovituseks üliõpilase vastuvõtmisel PTTLÜ liikmeks. Selles osas jääme lootma eelkõige üliõpilaste eneste initsiatiivile, kuid loodame samuti, et ka ülikooli komsomolikomitee ja õppejõud osutavad õigeaegselt omapoolset abi.

Tänukiri ülikooli rektorile

Üleliidulise spordiühingu «Spartak» kesknõukogu avaldas tänu meie ülikooli spordiklubile ning kehalise kasvatuse ja spordi kateedritele suure abi eest, mida nad osutasid akadeemilise sõudmise üleliidulise koondvõistkonna ettevalmistamisel.

Kirjas märgitakse, et Tartus toimunud õppe- ja treeninglaager tõstis märgatavalt võistkonna spordimeisterlikkust ning möödus edukalt.

Kaitstakse väitekirja

Esmaspäeval, 28. mail kaitseb ENSV TA Ühiskonnateaduste Osakonna Nõukogu avalikul koosolekul Helmut Piirimäe väitekirja «Vene-Rootsi majanduslikud suhted ja Narva kaubandus aastail 1661—1700» ajalookandidaadi kraadi saamiseks.

KEVAD JÄRVEL

KOLM meie hulgast

Möödunud nädalal toimunud Ajaloo-Keeleteaduskonna partei-algorganisatsiooni koosolekul võeti liikmekandidaadiks kolm tublit noort. Kes nad siis on, need meie parimad?

LUULE VISNAPUU on eesti filoloogia pedagoogika eriharu III kursuse üliõpilane. Vähe on neid, kes teda ei tunne. Kursus iseloomustab teda kui pioneeritöö entusiasti. Õppimise kõrval töötab ta VIII Keskkoolis vanempioneerijuhina. Sellealaseid kogemusi jagab ta ka kaaslastele, rühmajuhtidele. Ta oli ainuke delegaat TRÜ-st Moskvasse ÜLKNÜ kongressile.

LUULE MARIPUU — III kursuse ajaloolane, kellel jätkub energiat nii ühiskondliku kui teadusliku töö jaoks. Olla kursuse grupporg, kaasa lüüa huvitavate ürituste klubis, teha samal ajal ÜTÜ konverentsil ettekanne töökasvatuse küsimustest, juhtida valimiseelsetel päevadel teaduskonna agitaatoritebrigaadi tööd, valutada südant osakonna õppekomisjoni murede pärast — ega see väga lihtne olegi. Aga tema tuli toime.

PRIIT JÄRVE õpib II kursusel inglise keelt. Eriti huvitavad teda filosoofilist laadi küsimused keelest, lingvistika ja sellega seotud küberneetika probleemid. Baltimaade humanitaarteaduste konverentsil esines ta huvitava ettekandega. Peale selle jõuab ta olla veel osakonna komsomoliaktivist ja «kõva käsi» spordis.

Kõik kolm on ülikooli komsomolikomitee liikmed. Ja kõik nad on tublid.

M. SAAT

Algas diplomitööde kaitsmine

ESMASPÄEVAL KAITSESID DIPLOMITÖID VENE FILOLOOGID. ÜHINE ARVAMUS OLI, ET SEEKORD ON PARIM MALLE SALUPERE TÖÖ «VABADUSE MÕISTE PUŠKINI 1830-NDATE AASTATE LÜÜRIKAS».

Fotol: küsimusele vastata pole kerge.

Huvitav konverents

14. mail toimus ülikoolis «Pravda» ja «Kiire» 50-ndale aastapäevale pühendatud konverents. Kuulajaid polnud kogunenud palju — eks ole küllaltki levinud eelarvamus: sellist laadi üritused on igavalt ofitsiaalsed, lihtsalt üldtuntud tõdede pidulik korrutamine. Seekordsest üritusest osavõtjad said aga rõõmustava üllatuse osaliseks: konverents oli huvitav.

Kõik ettekanded sisaldasid uut faktilist materjali, autoritepoolseid seisukohti ja arvamusi. «Pravda» ja «Kiire» tähtsusest eesti töölisajakirjanduse arengus rääkis dotsent K. Siilivask; legaalsest töölisnoorsoo ajakirjandusest kodanlikus Eestis dotsendi kt. J. Kalits; kirjanduslikust portreest kaasaegses nõukogude ajakirjanduses Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane J. Tuulik.

Erilist huvi üliõpilastele (kahjuks oli neid konverentsil vähe!) pakkus dotsent L. Eringsoni ettekanne «Tartu üliõpilaste lendlehed XX sajandi alguses». Ilmekate näidete varal tõestas ettekandja võitlust progressi- ja reaktsioonijõudude vahel meie ülikoolis kuuskümmend aastat tagasi. Huvitavalt oli osatud esile tuua selle võitluse üliõpilaslik omapära.

Mõnigi skeptik on kinnitanud, et kommunistliku töö liikumises on praegu palju formaalset. Vahest mõnel pool see nii ongi, kuid liikumine tervikuna — see on julge, revolutsiooniline samm teel kommunismile. Seda tõestas oma ettekandes «Ajakirjanduse osast kommunistliku töö liikumise propageerimisel ja organiseerimisel Eesti NSV-s» aspirant K. Koger. Ettekande juures tuleks esile tõsta ranget teaduslikku metodoloogiat, kohatist matemaatilise analüüsi kasutamist. See on eriti tervitatav. Liiga tihti oleme kuulnud sel teemal üldsõnalisi deklaratsioone, väljanopitud illustratiivsete faktide rittaladumist.

Pärast ettekandeid tõstatas sm. J. Raid mõttevahetuse korras küsimuse aja jooksul kaduma läinud ajakirjanduse (eriti põrandaaluse) taastamise raskusest. Palju võiksid siin ära teha ka üliõpilased. Tuleks suhtuda alati tähelepanelikult kuskilt vanaisade koli hulgast päevavalgusele ilmunud trükisesse: võib-olla just need koltunud lehed osutavad ajaloolastele hindamatu teene.

A. VAHEMETSA

Kas ainult

ÜKSIKULT EI OLE ebaõnnestumised veel midagi, aga kui nad tulevad hulgakaupa, nõuab nendest ülesaamine tahtejõudu, mehisust, kindlat meelt. Sageli koguneb pikk rida ebaõnnestumisi sellepärast, et esimese võitmiseks ei jätku tahtejõudu. Siis on inimene äkki segaduses ja teeb mõne mõtlematu teoga oma olukorra veelgi raskemaks. Me räägime seda Peeter Greenbaumi loo põhjal.

ALGAS SEE TAVALISEST EKSAMISESSIOONIST, kui V kursuse ajaloolane Peeter Greenbaum kukkus läbi filosoofia ajaloos. Läbikukkumine ei ole teab mis eriline õnnetus, seda tuleb ülikoolis ikkagi ette. Nii võttis seda ka Greenbaum. Ta oli kõik eksamid korralikult ära teinud, matriklis aina nurgelised «neljad» ja Peeter ise ei tundnud end teistest sugugi nõrgemana. Lihtsalt ei vedanud. Oli intelligentne noormees, omandas materjali kergesti ja «hea käsi» oli ta alati olnud. Palju kordi läks Greenbaum eksamile, tundes nõutavast materjalist poolt või kolmandikku ja tuli eksamiruumist välja, «hea» või isegi «väga hea» matriklis.

«Oled sina vast mees,» rääkisid imetluse ja kadedusega Greenbaumi toakaaslased Varrak ja Raus, kes oma hinded teenisid kümme korda rängema vaevaga, «loed paar päeva kontsu ja viis käes!»

Nii sessioonist sessioonini. Greenbaum muutus üha kindlamaks ja hooletumaks, Siis tuli viies kursus ja läbikukkumine filosoofiast. Loomulikult anti uus tähtaeg, mille soliidne pikkus rahustas Greenbaumi täielikult. Ent iga tähtaeg hakkab ükskord lõppema. Tuli õppida ja seda üritatigi. Aga õppimist Peeter Greenbaum ei olnud õppinud ei ülikoolis ega keskkoolis.

Sirvisime mõningaid Greenbaumi koolipäevikuid, vestlesime koolivendadega ja meile avanes juba tuttav pilt — Greenbaum saavutas kõik kergesti, tänu juhustele, õnnele, lahtisele peale ja korralikule reputatsioonile. Korralikult tööleasumine alles viimasel kursusel käis talle loomulikult üle jõu. Ta lesis päevade kaupa voodis, sõitis jalgrattal linnast välja ja aina mõtles: «Tuleks tõsiselt pihta hakata... Pingutada...» Eelmise viieteistkümne aasta harjumused aga võitsid nõrga tahtejõu. Nihutati eksami sooritamise tähtaega. Greenbaum õppis tasapisi sõprade hurjutamise saatel. Dekanaadist ja kateedrist üha päriti ja nõuti. Vastata polnud midagi ja nii hakkas meie kangelane ühiselamust kaduma.

Lõpuks otsis professor H. Moosberg ta üles. Toimus tõsine kõnelus, mis lõppes Greenbaumi kindla sõnaga: «Kahe nädala pärast on eksam tehtud!»

Lubadus jäi lubaduseks. Aeg nihkus niikaugele kevadesse, et diplomitöö huvides oli eksami sooritamine tingimata vajalik. Eelmise aasta kaunis kesine eriseminaritöö ülikooli komsomoliorganisatsiooni ajaloost nõudis kõvasti arendamist. Siis tuli kohtadele määramine. Peeter Greenbaum suunati Võrru. Tema pürgis loomulikult Tallinna. Suunamiskomisjoni otsuse vastu tõstis mässu kogu tema sisemus. Ja nüüd tuligi appi hea juhus.

PÄRISNIMI?

KORD SÖÖKLAS ISTUSID tema lauda kaks meeldiva välimusega noormeest. Nende kõnelusest jäi talle meelde repliik: «Tahtsid mind õpetajaks panna. Mingisse kolkasse. Ega's ma loll olel Laksin ennast eksmatrikuleerida ja sokutasin pealinna. Ela nagu Miška!»

Miks mitte ise kasutada sama teed? Jätta töö tegemata (niikuinii pole tahtmist temaga kevadel jännata), eksam on ka tegemata, ja saabki minema. Ning siis — aidaa Võrumaa! Eksmatrikuleerigu mind, ja asi tahe. Nii ta ütleski professor H. Moosbergile, kui see ta uuesti üles otsis. Nüüd kõnnib Greenbaum ringi ja ootab käskkirja, mis annaks võimaluse mitte minna määratud kohale.

See on lühidalt Greenbaumi lugu.

VÕIKSIME ESITADA klassikalise küsimuse: kes on süüdi? Loomulikult Greenbaum ise. Ent tema iseloomu negatiivsed jooned — tahtejõuetus, laiskus, mugavus, ei ole kaasasündinud, nad on juurde kasvanud või vähemalt tugevnenud. Ning selles on süüdi juba peale Greenbaumi ka teised. Ja teine küsimus: mis saab Peeter Greenbaumist? Loomulikult karistatakse teda. Sõja ajal lastakse inimene, kes tahtlikult vigastab ennast, et mitte rindele minna, tribunali otsuse põhjal maha. Greenbaumi tegu sarnaneb väga tahtlikule enesevigastamisele, mis võib tema elu moonutada veel pika aja jooksul. Arvame, et tal on siiski küllalt mehisust ennast kordki kätte võtta. Suunamiskomisjon teab küll ja küll juhtumeid, et üliõpilane on keeldunud esimeses ägeduses kohta vastu võtmast. Pärast asja kainelt kaaludes aga tagasi tulnud ja andnud oma nõusoleku.

Me tarvitasime siin palju nime Peeter Greenbaum. See on pärisnimi tugeva üldnime varjundiga. Paljudes meist on midagi peeter greenbaumist, kevaditi lõpetamise ajal lööb see siin-seal välja. Kust ta tekib, kuidas kasvab ja tugevneb, selle üle tasuks mõtteid vahetada.

J. PUUSAAG

Vanade sõdalaste jälgedes

Möödunud pühapäeva varahommikul väljus Tartust autobuss esimesel pilgul väga tagasihoidlikule marsruudile — Võnnu (Cēsis) —Valmiera—Tartu. Mõnikümmend ajaloo-osakonna õppejõudu ja üliõpilast ei pidanud seda marsruuti liiga tagasihoidlikuks. Omaaegne Liivi ordu tähtsaim keskus Võnnu oma ordulossi varemetega, keskaegse kiriku ja maalilise vanalinnaga pakub huvi mitte üksnes eriala aspektist. Võnnu ei olnud siiski meie sõidu peaeesmärk. Ajaloost mäletame, et 1210. aastal toimus siinses ümbruses üks muistse vabadusvõitluse eredamaid sündmusi — Ümera lahing. Võnnu piiramiselt taganevad eestlased purustasid ootamatu löögiga oma jälitajad — ordumehed koos nende liitlastega. See toimus mõne kilomeetri kaugusel Valmiera linnast, seal, kus meie ajaks kitsaks kuivanud Ümera jõgi hakkab suubuma kiirevoolulisse Koivasse. Parema ettekujutuse saamiseks lõödi lahti Läti Hendriku kroonika ja M. Metsanurga «Ümera jõel» vastavad kohad, uuriti ümbruse plaani ja kuulati vanemõpetaja S. Vahtre seletusi. Suurvetest tulvil Koiva kõrged kaldad pakkusid kohta mõnusaks puhkuseks. Siin küpses mõte astuda samme üldsusele täiesti tundmatu lahingukoha tähistamiseks mälestustahvliga ning otsustati soovitada meie marsruuti ka teistele.

T. ALATALU

MAIMU KURI, INGLISE FILOLOOGIA II KURSUSE ÜLIÕPILANE, KIRJUTAB OMA ESIMEST KURSUSETÖÖD, MILLE TEEMAKS ON «DICKENSI HUUMORI SOTSIAALNE LAAD».

JA OLGU SEE SIIS PIONEERIKOONDUSE ETTEVALMISTAMINE VÕI KIRJANDUSPROBLEEMIDE UURIMINE — KÕIKE TEEB TA HOOLE JA ARMASTUSEGA.

KEELTEHUVILISTELE

Eelmiste aastate eeskujul organiseeritakse ka eeloleval õppeaastal fakultatiivseid keeltekursusi üliõpilastele. Arvesse tulevad järgmised keeled: ukraina, läti, gruusia, poola, tšehhi, ungari, rumeenia, inglise, saksa, prantsuse, hispaania, itaalia, vana-kreeka, ladina, rootsi, soome, hiina, indoneesia, hindi, türgi, jaapani, araabia ja esperanto keel. Osa võtta soovijate registreerimine toimub kursusevanemate kaudu. Registreerunute koondnimestikud (iga keele kohta eraldi) suunatakse teaduskondadest 25. maiks Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaati.

On soovitav, et oma nime kirjapanekul ei toimitaks järelekaalumatult. Registreerugu ainult need, kellel on kindel kavatsus vastava keele õppimisele asuda!

Tartu Riiklik 2 Ülikool

TEADAANNE

Pühapäeval, 20. mail toimub kohtumine prof. J. Piiperiga ja ühine linnulaulu kuulamine. Kogunemine kell 8 Tähtvere pargis paviljoni juures.

A. Bloki mälestuseks

A. Bloki elule ja loomingule pühendatud konverentsist võtsid osa kirjandusteadlased ka Moskvast, Leningradist, Pihkvast, Ivanovost ja Vilniusest.

Nii mitmedki 14 ettekandest (näit. J. Lotmani, D. Maksimovi ja Z. Mintsi tööd) tõstatasid tähtsaid probleeme, mis pole olulised mitte ainult A. Bloki, vaid kogu nõukogude kirjanduse uurimisel.

Väga suurt huvi ja palju vaidlusi äratas V. Alfonsovi (Leningrad) andekas ning uudne ettekanne «Blok ja Vrubel».

Konverentsi raames korraldati ka luuleõhtu.

Piiratud aja tõttu tuli nii mõndagi ettekannet lühendada. Kas ei peaks tulevikus piirama ettekannete arvu, võttes kavva vaid kõige probleemikamaid?

A. MUST

Kuidas nad on, need VIIEMEHED?

Õigusteaduskonna I kursuse üliõpilased Aare Kutsar, Jaano Odar, Jüri Kosenkranius ja Arvo Paasma sooritasid eksami riigi ja õiguse ajaloost hindele «väga hea».

Lihtne ja selge — «viis». Kuid kas selle taga on mõni «kuldtuupur» või hoopis... Aga las faktid ise räägivad.

Aare Kutsar on partei liige, kursusevanem, teaduskonna ametiühingubüroo esimees, mängib näidendis. Jüriöö-jooksus sai võistkond, kuhu see sporti harrastav noormees kuulus, kolmanda koha. Kehakultuuri vastu tundis ta huvi juba sõjaväes teenides. Alati kaasa lüüa, kõige kohta aru pärida — see on rahutu vaimu märgiks.

Jaano Odar töötab edukalt linnakomitee propagandistina, on väga andekas keeltes, poliitiliselt hästi arenenud, kõigis küsimustes printsipiaalne, pisut ägedavõitu, kuid hea seltsimees, muhe jutupuhuja ja näiteringi entusiast.

Riigi ja õiguse ajaloo ning teooria ringi vanem Arvo Paasma oli tubli Nõukogude armees, on tubli ka ülikoolis. Talle võib julgesti usaldada mistahes ülesande.

Mis nendes silma paistab? See, et oskusliku ajajaotuse ja väga hea tahtmise juures ei sega ühiskondlik töö õppimist, vaid kindlasti rikastab ja arendab inimest.

Ka kaugõppes on esimene kevadsessioon. Sooritati eksamid riigi ja õiguse ajaloost ning NSV Liidu riigi ja õiguse ajaloost. Õppejõud sm. J. Jegorov on rahul. «Väga head» pole kaugõppijal kaugeltki nii lihtne saada kui statsionaarsel, kes pidevalt õppetööst osa võtab. Ometi on siingi küllalt «viiemehi»: Tallinna Linna Sanitaar-Epidemioloogilise Jaama laborant Kapiton Kalinin, Nõukogude armee ohvitser Boriss Tšerkassev, raadiotehase insener Helmuth Virkus, Ilmar Kallakas jt.

Jaan Vähi on Tartu Kammivabriku eesrindlik tööline, kelle ratsionaliseerimisettepanekud ja töötulemused viisid ta linna autahvlile. Ta ei kavatse sealt lahkuda, samuti kui parimate eksamihinnetega meeste hulgastki.

Sellised nad on: õpivad hästi, töötavad hästi ja kasu neist on paljudele.

E. BRAND

Üliõpilasi oodati...

5. mai õhtul pidi Alatskivil esinema TRÜ Arstiteaduskonna kontserdibrigaad. Väljasõit oli määratud samal päeval kella 17-ks. Selleks kellaajaks polnud TRÜ klubi ees aga ühtegi esinejat. Alatskivile teatati, et esinemine jääb ära.

Kontserdibrigaadidel on hea kuulsus. Millest oli tingitud seekordne piinlik vahejuhtum?

TRÜ klubi juhatus arutas koos esinejatega seda küsimust ja leidis, et süüdi olid mõlemad pooled. Klubi juhatus ses suhtes, et esinejaid informeeriti puudulikult. Mõned üliõpilased ei teadnud isegi, missuguste numbritega nad peavad esinema.

See ei vabanda aga esinejaid. Oleks siiski niipalju vastutustunnet pidanud olema, et kohale tulla. Meil on palju räägitud üliõpilaste kohuse- ja vastutustunde puudumisest. Paistab, et rääkimisest siiski ei jätku.

E. PROOV

KÕIGIL ON KÄES KIBEKIIRED PÄEVAD: TOIMUVAD ARVESTUSED, EKSAMID, KONTROLLTÖÖD, VALMIVAD KURSUSETÖÖD... KA VENE FILOLOOGIA OSAKONNA IV KURSUSE ÜLIÕPILANE ELLA VERNIK ISTUB PÄEV PÄEVA KÕRVAL RAAMATUKOGUS. VARSTI VALMIB SEMINARITÖÖ «ATEISTLIK KASVATUS KOOLIS».

Kevadet joonistamas

TRÜ kunstikabineti rahvas sõitis nädalavahetusel Lõuna-Eesti küngastele kevadet joonistama.

Esimene pikem peatus maalimiseks tehti Lüllemäel. Õhtul süüdati Rõuge linnamäel lõke ja veedeti tule ääres tore õhtu isetegevuse ja kartuliküpsetamisega. See aga ei takistanud virgemaid kunstihuvilisi koidu ajal ärkamast, et päikesetõusu maalida. Pühapäeval käidi Mõniste koduloomuseumis ja roniti Suurele Munamäele.

Grupiga oli kaasas ka Eesti Raadio reporter sm. Jallai, kes lindistas puhkehetke lagendikul ülaste keskel.

Õhtul tõi buss Tartusse päevitunud kunstisõbrad, kelle mapis leidus uusi akvarelle, pastelle ja pliiatsijooniseid.

A. RUSTIV

MILLEST RÄÄGITI

Moskvas toimunud teaduslike asutuste, kõrgemate koolide ja haridusalal töötajate ametiühingu III kongressil?

Et enamik delegaatidest oli kõrgemate koolide esindajaid, siis kajastusid sõnavõttudes ülekaalukalt just need probleemid, mis on seotud tööga kõrgemates koolides.

Põhiettekande tegi kongressil sm. Grivkov, haridusalal töötajate ametiühingu keskkomitee esimees, kes kriipsutas alla ametiühinguorganisatsiooni suurt tähtsust õppe- ja kasvatustöös ning rõhutas, et tuleb aktiviseerida oma tegevust. Pikemalt peatus ettekandja õppetöö organiseerimise küsimustel. Paljudes kõrgemates õppeasutustes valitseb lubamatult suur õppekoormus. Selgus, et «esirinnas» sammub siin Tartu Riiklik Ülikool. Mida võisime vastata küsimusele, mida on tehtud olukorra normaliseerimiseks? Vist ainult seda, et juba aastaid on kestnud poleemika ülikooli ajalehe veergudel. Aga kui palju on kasu sellest?

Negatiivse nähtusena märgiti üliõpilaste passiivset osavõttu loengutest. Süüdi pole siin aga ainult üliõpilased. Täiesti õigustatult leiti, et meie ülikoolides on üliõpilased sageli sunnitud kuulama nõrkade õppejõudude vähepakkuvaid loenguid. Ja siin kerkiski küsimus selliste õppejõudude ümbervahetamisest või eemaldamisest.

Sm. Grivkov hoiatas liiga kergekäeliselt karistuste määramise eest, pidades täiesti lubamatuks stipendiumist ilmajätmist ja eksmatrikuleerimist igasuguste täiesti tühiste asjakeste eest.

Rääkides sporditööst meie kõrgemates koolides ütles ettekandja, et see on tunduvalt paranenud.

Peaaegu kõikides sõnavõttudes puudutati ülikoolis õpetatavate põhi- ja kõrvalainete vahekorda. Kõikjal püütakse organiseerida tööd nii, et igasuguste kõrvaldistsipliinide õpetamise juures jääks pearõhk siiski põhialale. Eks ole meilgi siit nii mõndagi õppida! Selle küsimusega ei ole meie ülikoolis kõik kaugeltki mitte korras.

Lõpuks esines kongressil ka sm. Jeljutin, kes veel kord rõhutas ametiühingu osatähtsust kõrgemate koolide õppe- ja kasvatustöös: ametiühinguorganisatsioonid peavad aitama kindlustada meie üliõpilastele kõige kaasaegsemaid ja paremaid õppimis- ja elamistingimusi.

K. ALASI,
ühiselamu nr. 2 nõukogu esimees

Aknа taga on suur kevad, aga kõik trepid viivad eksamile...

P. PUKSI fotoetüüd

Kulumata SULEGA

ÜLO TUULIK

Emaga

Oleme rannamajas kolmekesi. Mina ja Ahti istume akna all pliidi kõrval. Ema pikutab koikus. Ta on täna rannavaht Andrese eest vahis.

Ahti on millegipärast mõtetes, või mõjub talle soe tuba oma unisusega. Ta toetab pea aknaraamile ja vaatab välja.

Ajame emaga kahekesi juttu. «Mis kella ajal sa eile õhtul koju tulid?» pärib ema lõpuks.

«Poole ühest,» ütlen, olles kolm tundi maha võtnud.

«Nüüd sa küll luiskad! Kella kahe ajal oli voodi tühi.»

Ma ei ütle selle peale midagi, aga Ahti küsib lapseliku uudishimuga:

«Tädi, miks Ennu valetab?»

«Ei tea,» ütleb ema ja hakkab naerma.

«Kas ta ei taha sulle kõike rääkida?»

«Ei taha.»

«Miks?»

«Nendest asjadest ei räägita,» ütleb ema rahulikult.

«On Ennul pruut?» küsib Ahti samasuguse rahuga ja on üllatunud, et me mõlemad valjusti naerma hakkame.

«Küsi ta enda käest,» ütleb memm läbi naeru.

«Tädi, kas sul ka pruut oli?»

«Ei ole. Vanal ajal polnud.»

«Ikka oli!»

«Oli küll, Ahti,» ütlen minagi.

Memm vaatab meie mõlema peale.

«Mis sa mõtled?» küsin.

Ema tahab midagi öelda, aga mõtted on vist teised. Ja memm paneb silmad kinni, sest tuba olevat soe ja unine.

«Mis ta mõtleb?» küsib Ahti. Luban tal alles väljas rääkida.

Aga kui me juba hulk aega oleme teed mööda läinud, saab jutt otsa. Päike paistab. Meri on nii heledalt sinine, et valus on vaadata.

«Täna lähme ujuma,» ütlen väikemehele.

«Jah,» vastas ta napilt. Poisi mõtted on jälle mujal.

Oleme juba päris vee piiril.

Kui porganditena paljad oleme ja mööda liivast põhja pisut sügavamale astume, vaatab Ahti tagasi rannamaja poole.

Ta tahab mult midagi küsida, aga ta ei oska.

ETÜÜDID LASTEST

Kust tuleb vihm?

Väike Ahti käib minu käekõrval. Ilm on sombune juba hommikust saadik ja õige pea võib sadama hakata. Seepärast ütlen Ahtile:

«Varsti hakkab sadama.»

Poiss ei vasta algul midagi. Nii on see alati. Aga siis juba küsibki:

«Kas üsna varsti?»

«Üsna varsti, jah.»

«Noh, kui varsti? Kas otsekohe?»

«Jah, üsna varsti.»

«Aga praegu ei saja veel!» vastab ta imestusega.

Selle peale potsatabki tolmusele teele esimene raske piisk. Siis teine ja kolmaski.

Tõmbame kraed üles, sest rannamajani on veel pisut maad.

«Aga miks rohkem ei saja?»

«Küll ta hakkab,» vastan.

«Onu, aga kust vihm tuleb?»

«Ülalt, pilvede seest.»

«Kas kõik piisad ka?»

«Kõik piisad ka.»

Poiss ei räägi jälle midagi. Ta mõtleb.

«Aga eile pole pilvi olnud,» ütleb ta pika vaikimise peale.

«Eile ei olnud pilvi. Eile oli päike,» ütlen.

«Aga kus vihm eile oli?»

«Vihm oli eile kaugel.»

«Kas metsa taga?»

«Metsa taga, jah.»

«Kas seal päike ei paistagi?»

Selle peale ei oska algul midagi vastata.

«Kas ei paista?» küsib ta seepärast uuesti.

«Täna paistab,» ütlen. «Täna on vihm meil.»

«Aga kuhu vihm meilt läheb?»

«Üle mere. Kaugemale.»

«Kas nii-i-ii kaugele?»

«Nii-i-ii kaugele, jah.»

Üks piisk kukub otse Ahti nina peale.

«Kust see piisk tuli?»

«Eks pilve seest.»

«Aga pilvi on ju palju. Näita, onu, missugusest ta tuli.

Ütlen, et meie pea kohalt. Aga poiss ei jää ikkagi rahule. Läheme veel natuke maad edasi ja siis ütleb ta pisut nutuse häälega:

«Näita, onu, näpuga.»

Näitan kõige suuremale sinisele pilvele.

«Kas sealt tuligi?» küsib ta imestusega.

«Sealt, jah.»

Nüüd läheme jälle vaikides edasi. Suur tarkus on ju teada saadud. See tuleb esialgu endale hoida.

TULEVIKU ÜLE TASUB VAIELDA

Eesti filoloogia osakonna kommunistlikud noored korraldasid huvitava vaidluskoosoleku teemal «Missugune on tulevikuinimene?»

Põhiettekande tegi IV kursuse üliõpilane Ülo Tuulik. Ta avaldas mitmeid mõtlemapanevaid seisukohti ja probleeme.

Mõtteid Ü. Tuuliku ettekandest.

- *Tulevik on lõpmatu. Küsimus, millised me — inimesed — oleme tulevikus, on vaid väike samm teadmiste lõputul ammutamisel.*
- *Esimene unistus tulevikust on meil seotud mõistega õnnest.*
- *On tõenäoline, et muutub inimese füsioloogia. On tekkinud teatud disproportsioon inimese vananenud, mahajäänud füsioloogia ja selle teise, masinalise looduse vahel, mille ta ise on enda jaoks loonud.*
- *Masinad on õnn ja traagika. Õnn, nagu on õnn kõik uus, edasiviiv, vajalik. Traagiline, nagu paljud järeldavad filmist «Ühe aasta üheksa päeva». Kas muutub inimese füsioloogia kohanedes uue tehnikaga või kohaneb tehnika inimesele, tema eeldusi arvestades?*

Nende mõtete ümber arenes edasine vaidlus. Kuidas kulgeb masinate edasine areng ja kuidas nad muudavad inimest? Siin on arvamusi mitmesuguseid. Leiti isegi, et masinate edasine areng võib inimese välja tõrjuda — juhul, kui masin ise loob masina. Inimest asendavad automaadid ja robotid. Ent siiski, nagu avaldas enamiku seisukohta S. Kaasik, on mõju masinate ja inimese vahel vastastikune.

Tuleviku õnn kätkeb endas nii traagilist kui ka optimistlikku, kuid temast on kadunud üks tegur — rahulolu. Niisuguse mõtte avaldas P. Liias. Mis siis on rahulolu? Kas tõesti inimene ei või hetkekski rahulduda saavutatuga? P. Liiasele vaidles vastu S. Kaasik — kui inimene üldse rahul ei ole, siis kaob ta elu mõte. Kuid samas peab inimene siiski olema rahutu, edasipürgiv — edasiviivas rahutuses peitubki õnn. Ei puudu õnnes ka traagilisuse moment. On õnn luua uut, ehitada inimeste tarbeks, kuigi niimoodi saavutatud õnn võib muutuda õnnetuseks loojale, ehitajale endale. Sest ta on pioneer uute avastuste vallas, tungib julgelt teadmatusse, mis otseselt temale võib tuua eluohtlikke tagajärgi.

Ka M. Viiding arvas, et õnn on meie teaduse areng. «Kuid traagiline just inimese suhtes on teaduse arenguga kaasnev teaduste nii suur spetsialiseerumine, et inimene on õnnetu oma pealiskaudsuse pärast. Meil ei saaks enam olla oma Lomonossovit».

Hästi vaieldi. Oli mõtteid, julgeid ja rõõmustavaid, millega nõustusid paljud. Missugune ta on — tuleviku ühiskonna inimene — sellele otsest vastust ei leitud. Kui palju oli auditooriumis inimesi, samapalju oli seal ka unistusi, arvamusi tulevikust, tema inimestest, õnnest, tehnikast. Ühte uskusid aga kindlasti kõik — tuleviku inimene on vaba ja tugev, õnnelik ja töökas — ta on kommunistliku ühiskonna liige.

K. KALDVEE

Tartu Riiklik Ülikool 3

Kivi kotti!

«Kuidas tunne on?»

«Kõhedavõitu.»

«Aga meile anti pool päeva juurde!»

Tavalised jutud ja muretsemised eksamite ajal. Praegu on nende küüsis IV kursuse keemikud. Kokku peavad nad läbi tegema neli närveerimist, välja arvatud orgaanilise keemia eriharu üliõpilased. Nemad pääsevad seekord kolmega.

Kõige hirmsamaks peeti orgaanilise analüüsi eksamit, aga Ilmar Koppelile ei valmistanud ka see raskusi. Sm. Ilomets hindas tema teadmisi teenitud «viiega». Kaks inimest said «rahuldava», ülejäänud «hea». Füüsiko-keemikud närveerisid enne «valitud peatükke füüsikalisest ja kolloidkeemiast». Ilmselt tuli see kasuks, sest tulemusi ei saa pidada halvaks. Rein Vihalemm, Jaan Punning ja Jüri Kukk vastasid väga hästi. Ilma kolmedeta tulid erialaeksamiga toime ka analüütikud. Kaks neid ongi.

Ajaloolises materialismis oli kursusel kokku viis «kolme» ja seitse «nelja». Maksimaalsega hinnati Ilmar Koppelit ja Rein Vihalemma — jälle samad nimed. Ja mitte juhuslikult. Esimest tuntakse kui kursuse suurimat teadusemeest. Eksamid lähevad tal alati kõige paremini. Rein Vihalemm huvitub peale keemia veel muusikast, kunstist, peab asutustes loenguid poliitilisest olukorrast — huvidering on lai.

«Üldse on see sessioon lihtsam kui talvine,» arvavad keemikud. «Vähemalt aega on rohkem.»

Rohkem aega? Kevad käes, teised murravad pead, kuidas ööpäeva pikemaks venitada. Ja neil korraga aega rohkem kui talvel.

?

«Kursusetööd tegime ära enne talviseid eksameid. Ka praktikumidega jõudsime õigel ajal valmis,» tuleb lahendus.

Eks ta ole õigus küll, et kui kursusetööd . . .

Sel nädalal teevad keemikud viimase eksami ja tuleval esmaspäeval sõidavad nad juba praktikale. Kes Harkovisse, kes Leningradi, kes Tallinna.

«Sõidutuhin juba sees. Praktikale mõeldakse praegu rohkem kui viimasele eksamile,» arvavad mõned.

Töö kutsub. Olge tublid!

M. PAJUSTE

KÕIK ÜLEHOMME SPORDIPÄEVALE!

Pühapäeval kell 14 alustab peahoone juurest teed staadionile ülikooli sportlaste pidulik rongkäik, milles kõik spordipäeval esinejad spordialade kaupa on üles rivistatud.

Kell 15 avab TRÜ rektor staadionil traditsioonilise spordipäeva. Esinevad naisvõimlejad, kellel tänavusel spordipäeval on täita vastutusrikas osa. 160-liikmelist vabavõimlejate rühma juhatab õpetaja Juta Jaanson, kuna 60-st võimlejast koosnevat rühma rõngastega juhatab Linda Stamberg, kava koostaja.

Uudseteks aladeks on sellel spordipäeval vibulaskmine ja mootorratturite vigursõit. Ülikooli parimate kõrval demonstreerivad vibulaskmist ka teised selle spordiala entusiastid.

Buššpallimängus kohtuvad TRÜ korv- ja võrkpalli esindusvõistkonnad. Selleks võistluseks valmistati kummitööstuses «Tegur» eritellimise peale mehekõrgune suur pall.

Ulatuslikum kava kui kunagi varem tuleb täita ratsutajatel. Treener M. Kutti juhendamisel esinetakse sel aastal peale ratsaspordi kõrgema kooli ka kõrgema klassi takistussõidus. Nagu alati, ei puudu spordipäevalt sportlikud võimlejad, kes õpetajate U. Sahva ja E. Rusi juhtimisel esinevad harjutustega rööbaspuudel ja poomil.

Kolmveerand tundi on staadion ülikooli spordiala nr. 1 esindajate — kergejõustiklaste käsutuses. Võistlus spordipäeval kujuneb viimaseks jõuprooviks enne Tallinn—Tartu matškohtumist.

Vabas õhus esinevad ka Soomes tunnustust leidnud rahvatantsijad H. Mikkeli juhtimisel.

Rida üritusi toimub teaduskondadevahelistena. Iga kehakultuurikollektiiv peab veel täna hoolitsema, et ülehomme ei puuduks võistlustelt teaduskonna võistkonnad teatejooksudes ja kõievedamises.

Kogu pühapäeva jooksul on staadioni võimlemissaalis avatud näitus, kus on välja pandud auhinnad, karikad, vimplid, medalid, saavutusi iseloomustavaid stende, fotolehti ja huvitavat spordiinventari.

Spordipäeva kava ei mahu aga staadionil toimuvate ürituste raamidesse. Juba kell 9 algavad sõudebaasis vabariigi kõrgemate koolide vahelised võistlused aerutamises ja TRÜ matškohtumine akadeemilises sõudmises Riia Polütehnilise Instituudiga. Õhtul kell 18 algavad V. Kingissepa tn. võimlas korvpallivõistlused Riia Kehakultuuriinstituudi naiskonna ja meeskonnaga.

Igal kevadel on TRÜ spordipäev kujunenud aasta jooksul tehtud sporditöö kokkuvõtteks, pidulikuks sportlikuks lõppakordiks. Tahaks loota, et pühapäeval kõik ülikooli kehakultuurlased panevad välja oma parima ja et nende pingutusi kroonib meie kollektiivi tunnustav aplaus.

B. MATVEI

REPORTAAŽ JOOKSUKROSSILT

Vastu võistlusrikkale hooajale

Möödunud laupäeval ja pühapäeval toimus Tartu kergejõustiklaste perel hooaja esimesi suuremaid spordiüritusi — korraldati traditsiooniline matškohtumine kergejõustikus TRÜ I—EPA—Tartu «Kalev»—TRÜ II (kehakultuuriosakond + mõningad täiendused teistest teaduskondadest) vahel.

Eespoolmärgitud võistlustel tuli põhiliselt ilmsiks kogu talvise treeningu hüved ja puudused. Millised need oleksid?

Kõigepealt tuleks märkida, et antud võistlused võistkondlikus mastaabis kipuvad üha enam kujunema TRÜ võistkondade omavaheliseks duelliks, ülejäänud võistkonnad konkureerivad omavahel «teises ešelonis». Kas oleme meie siis nii tunduvalt arenenud või on konkurentidel tagasiminek? Vastuseks võib öelda, et nii seda kui ka teist. Kui konkurentidel (peame nendeks eeskätt EPA kergejõustiklasi) on Achilleuse kannaks just naiskergejõustiklased, siis meil on viimased suhteliselt tugevad. Märgime siinjuures, et osa aladel oleme siiski nii TRÜ-s kui ka Tartu linnas arengus stoppama jäänud (naiste kettaheide, meeste ja naiste kõrgushüpe, meeste kuulitõuge jne.). Ja ega me ka kogu vabariigis kahe esimese alaga eriti kiidelda ei saa. Siinjuures peab siiski märkima, et ka nendel aladel ühe-kahe tipu esinemisega võis mööduda võistlustel rahule jääda.

Eriti hoos paistavad olevat meie kaugushüppajad naised — kuuenda naishüppaja tagajärg oli 5.15 m (muide kõik 6 olid TRÜ-st), sellega võime juba uhkustada.

Head sportlikku vormi demonstreerisid veel meie jooksjad (Jurkatamm, Nurmekivi, Ommuk, Ruto, Laane jt.)

Tuleb märkida meie teatejooksjate tublit esinemist. Võita kahe võistkonnaga EPA jooksjaid, kellede võistlusindu ja tugevust kogesime 1. mai tähistamiseks toimunud teatejooksus, see oli tugev võit.

Lõpliik punktide seis kujunes selliseks:

1. TRÜ I	625	punkti
2. TRÜ II	584,5	„
3. EPA	448	„
4. Kalev	426,5	„

A. PISUKE

***

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU OLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNO KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 25. MAIL 1962

Nr. 17(522) XV aastakäik

NOOR PÕLVKOND

Rühm Tartu parimaid pioneere.

On pioneeride pidupäevad. V. I. Lenini nimelist pioneeriorganisatsiooni autasustati tema 40. aastapäeva puhul Lenini ordeniga. Tehti kokkuvõtteid noorte leninlaste kaksaastakust.

Laupäeval kogunesid lapsed ülikooli aulasse ülelinnalisele pidulikule pioneerikoondusele. Siin anti kätte vimplid ja autasud kaksaastaku võitjatele, Tartu linna parimatele pioneerimalevatele.

Rõõm oli kuulda pioneeride tublidest tagajärgedest ja tulemustest õppimises, spordis, vanametalli kogumises, aedade ja parkide rajamisel, pioneeri- ja komsomoliorganisatsiooni ajaloo tundmaõppimises. Juba koolipõlves kasvavad niisugustest lastest ühiskondlikult aktiivsed ja tööd armastavad inimesed, kellele hiljem võivad uhked olla meie põllumajandus- ja tööstusettevõtted ning kõrgemad õppeasutused, kuhu noored pärast kooli lõpetamist siirduvad.

Pioneere tervitasid linna ettevõtete, EPA ja TRÜ kommunistlikud noored, endised pioneeritöötajad, nende hulgas ka ülikooli prorektor sm. E.-L. Mikkelsaar.

Hans Heidemanni nimelise trükikoja ametiühingukomitee esimees Jolanda Rammi jutustas lastele oma pioneeripäevadest.

Ülikooli kommunistlike noorte nimel tervitas pioneere Enn Kreem. Üliõpilased ja pioneerid on ju suured sõbrad: tulevased pedagoogid teevad oma esimesi õpetajasamme Tartu koolides, siin töötavad nad ka pioneerijuhtidena ja õpetavad lapsi isetegevus- ning aineringides. Suvel pioneerilaagrites kohtutakse jälle. Ülikooli komsomoliorganisatsioon aitas ka pidupäevaaktust läbi viia, korraldas näituse, kus väikesed külalised võisid tutvuda ülikooli rahvaste sõpruse klubi tööga ja meie rahvakunstiansambli Soomest toodud kingitustega.

Aktuse lõpul tõusis lavale väike heledahääleline pioneer lillekimbuga ja tänas kõiki neid, kes iga päev annavad oma parima pioneeripäevade ilusaks ja sisukaks muutmiseks. See oli tänu ka neile üliõpilastele, kes pioneeritöös kaasa aitavad. Ja kõrvuti tublide pioneeridega said aukirjad Tartu Linna Pioneerinõukogult ja ELKNÜ Tartu Linnakomiteelt üliõpilased-kommunistlikud noored Malle Ilves ja Luule Visnapuu ning ülikooli kasvandik, praegune Tartu Kuulmishäiretega Laste Kooli vanempioneerijuht Teesi Marmei. Teiste pioneeritöö aktivistide hulgas said EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee aukirjad ülikooli õppejõud K. Indre ja B. Nedzvetski.

M. VIIDING

Ja jälle on käes eksamisessioon

Eksameid võib ülikoolis sooritada mitmeti. Võid päev-paar enne etteminekut kõvasti-kõvasti tuupida. Kui omandad seejuures mingi ülevaate konspektimaterjalist, siis võid olla õnnelikum: midagi sa iga eksamiküsimuse kohta ikkagi tead ning sul on eeldusi läbivedamiseks. Võib aga juhtuda, et suudad omandada ainult osa kursusest ja siis sa riskeerid: näkkab või ei? Kui ei — siis on tulemus ette teada, kui näkkab, siis võid üle kolmegi saada. Kui istuda kevadel tunnikene kohvikus, võid kõrvallauast jutustatuna kuulda nii mõnegi episoodi esimese või teise variandi kohta . . .

On siiski heameel, et aasta-aastalt kuuleme niisuguseid jutte ikka vähem ja vähem. See on eeskätt sinu, üliõpilase, muutunud suhtumine õppimisse ja õpitavasse, mis niisuguseid «meetodeid» enam ei luba. See on õppejõudude «süü», kes enam ei rahuldu pinnapealsuse ja kuidagi läbivedamisega. Ja lõppude lõpuks on ju palju õppeaineid, eriti täppisteadustes, mis iseenesest eeldavad seda, et kogu kursus oleks ühesuguse hoolega omandatud.

Kuid peamine on ikkagi inimene ise. Tõsi, vahel on tõesti hirmus raske, kui väljas on suur kevad ja sa pead kõike seda unustades kordama loetut-kuuldut. Paljudel-paljudel puhkudel on eksami edukas sooritamine rohkem tahte kui ajude prooviks. Tahaks loota, et sul tänavu oleks tahet rohkem kui eelmisel eksamisessioonil.

Igal kevadel on ülikooli juhtkond teinud korraldusi, et üliõpilastel oleksid soodsad võimalused eksamite-eelseks tööks ja et eksamid ise kulgeksid häireteta. Vaja on kõigis teaduskondades hoolikalt kontrollida, kas kõik on nii, nagu peab olema. Eelneid etteheiteid korrata tuleks.

Võib-olla mäletate V. Grossi kirjutist «Noorte Häälest» sarjas «Kui noorukist saab mees»? Mäletate, kuidas sõdurid raskel talvisel rännakul püstijalu magama jäid, kuidas siis kaks seltsimeest võtsid kaenla alt kinni hoides kõige väsinuma kahe vahele, et see maha ei jääks. Tõsi, meil pole nii raske ja füüsiliselt meil kedagi vaevalt aidata tuleb, kuid võtame seltsimehelikult kaenla alt kinni neil, kelle tahe väsib, aitame neid, kes võib-olla ei oska veel õppida. Mitte ühtki mahajääjat, meie kõige tuleks tähelepanu pöörata esimesele kursusele, eriti neile, kes töötavad.

On loomulik, et ühiskondlik töö, ringid ja isetegevus saavad sessiooniajal puhkuse. See aga ei tohiks käia komsomoliorganisatsiooni kohta. Mitte ühtki mitterahuldavat, mitte ühtki sooritamata eksamit — niisugune on meie kommunistlike noorte lahingudeviis kevadise sessiooni ajaks. Peaaegu igal aastal on olnud nurinat, et komsomoliorganisatsioon on vähe ära teinud sessioonide heaks kordaminekuks. Kuidagi ei tahaks, et tänavu rivi peab täies koosseisus eksamirännaku lõpetama!

Möödunud sessioonil sai 15,6% üliõpilasi väga häid, 44,7% väga häid ja häid, 30,9% rahuldavaid ning 8,8% mitterahuldavaid hindeid. Kuigi arvud ei anna absoluutselt õiget pilti eksamite sisulisest küljest, on see siiski üks kriteerium meie töö hindamiseks. Teeme siis kõik selleks, et algav sessioon annaks paremaid tulemusi, et me algavale sisukale suvele läheksime vastu selle uhke teadmisega, et me oma kohustuse kodumaa ja ülikooli ees oleme auga täitnud!

NLKP ridadesse

15. mail oli parteikomitee järjekordne koosolek, kus võeti parteisse rida uusi liikmeid ka Füüsika-Matemaatikateaduskonnast.

Kolm üliõpilast võeti vastu partei liikmeks.

LEA KÄGI, füüsika-matemaatika pedagoogilise osakonna III kursuse üliõpilane, on juba praegu seitsmeaastase tööstaažiga. Ülikoolis õppides abistab ta töölisnoori, aitab neil valmistuda ülikooli astumiseks.

ELLU NIIDAS on füüsika-matemaatika pedagoogilise osakonna III kursuse üliõpilane. Ka tema on juba 3 aastat töötanud. Praegu on E. Niidas osakonna komsomolibüroo sekretär.

LARISSA VASSILTŠENKO on samuti füüsika-matemaatika pedagoogilise osakonna III kursuse üliõpilane. Kaks tööaastat on enne ülikooli astumist jäänud seljataha, kogemusigi rohkem. Ja oma pioneeridele on ta asendamatuks abiliseks, sõbraks ja nõuandjaks.

Samal koosolekul võeti vastu ka neli partei liikmekandidaati.

ADO JAAGOSILD on õppetöökoja insener, silmapaistev ametiühinguorganisaator ja väsimatu töömees.

REIN KOLDE matemaatikaosakonna III kursuselt on juba teist aastat osakonna komsomolisekretär ja on väga palju teinud komsomolitöö parandamiseks matemaatikaosakonnas. Õpib aga ainult hindele «väga hea».

ILMAR KUUSMANN tuli ülikooli sõjaväest. Ta on füüsikaosakonna II kursuse üliõpilane, oma kursuse vanem ja õpib ainult hindele «väga hea».

HENRIETTA SOO on füüsikaosakonna IV kursuse vanem. Sirgjooneline ja printsipiaalne — sellisena tunnevad teda kursusekaaslased.

PÜHAPÄEVAST PÄEVAST SPORDIPÄEVANI

Sammusid kergejõustiklased ja suusatajad, sõudjad ning ratsasportlased, orienteerujad ja pallimängijad, ühe sõnaga — kõik ülikooli sportlased, kelle aastast tööd hinnati ENSV Spordiorganisatsioonide Liidu rändlipuga.

Spordipäevalt

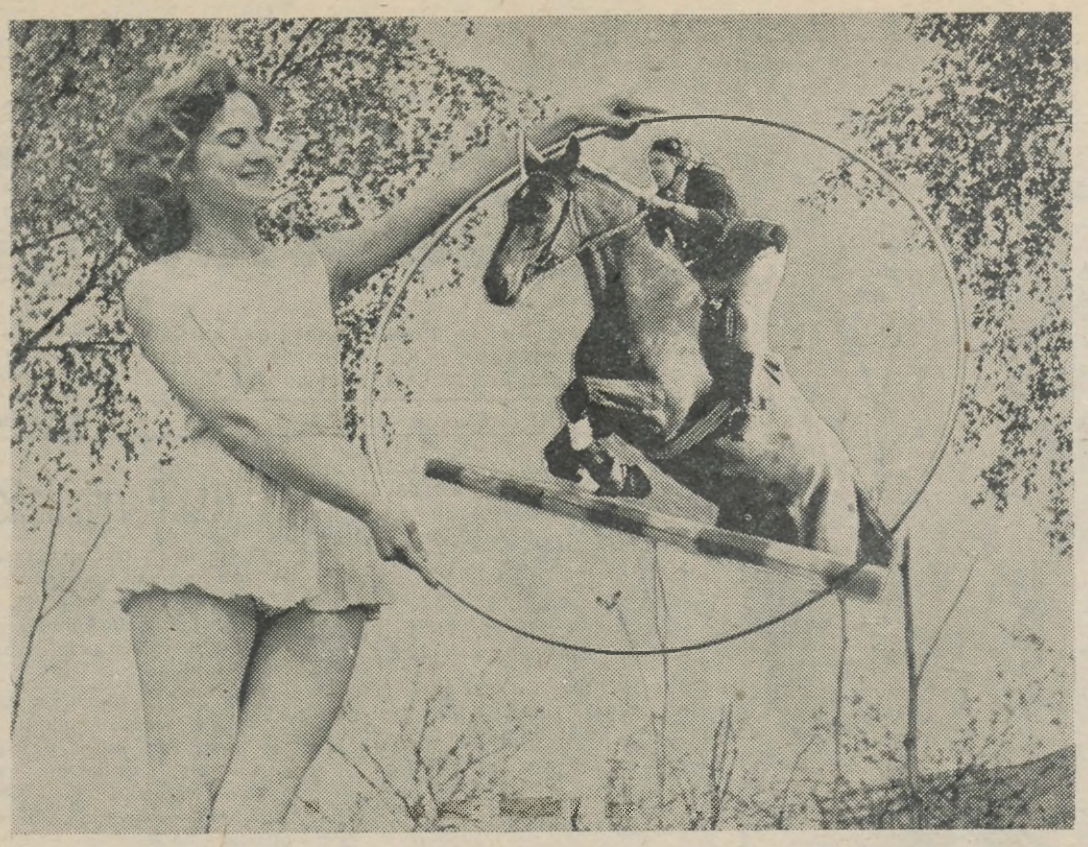

Vaadata oli tõesti palju. Mõnikord kippus isegi kõik segi minema.

Lõppes olümpiaad

Lõppes tänavune kunstilise isetegevuse ja omaloomingu ülevaatus. Seitsmekümne kahele parimale anti kimbuke kevadlilli ja aukiri. Autasustatute seas olid meile tuntud Erika Pedraudse, Mari Viiding, aga ka tublid uustulnukad, nagu Mall Riikjärv, raviosakonna vene naiskoor, keemiaosakonna meestertsett ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna instrumentaalansambel.

Eriti edukalt töötasid näiteringid ENSV rahvakunstniku Ellen Liigeri juhendamisel Ajaloo-Keeleteaduskonnas ja kehakultuuriosakonnas. Ülevaatusel, kus esitati 6 näidendit, tunnistati parimaks Ajaloo-Keeleteaduskonna näiteringi esitatud Aino Kalda «Patseba Saaremaal». Teise koha pälvis L. Zorini «Kuni on veel aeg» (sama teaduskonna näiteringi esituses). A. Grodetski näidend «Viiendal korrusel» (kehakultuuriosakond), H. Pfeiferi «Hamlet Heidelbergis» (Õigusteaduskond) ning Krahti ja Vinnikovi «Päev Poljarkal» (raviosakond) tunnistati kolmanda koha väärilisteks. U. Lahe «Atlandi heeringas» Arstiteaduskonna näiteringi esituses ei küündinud eelnevate tasemele.

Kahju, et lavale ei jõudnud Füüsika-Matemaatikateaduskonna ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna näiteringid, kuigi sobiv näidend leiti, tekst paljundati ja isegi juhendaja oli olemas.

Võib loota, et näiteringide hoogne tegevus annab varsti enam-vähem kindla näitlejate põhikoosseisu, kelle varal võime rajada üliõpilasteatri.

Parimast küljest näitasid ennast Majandusteaduskonna rahvatantsurühmad Lia Hüüsi juhendamisel. Tagasiminekut aga märkasime võkaalansamblite kunstilises tasemes. Ainult Bioloogia-Geograafiateaduskonna naisansambel, kes kuulub TRÜ rahvakunstiansambli koosseisu, esines hästi. Teisele kohale tulid kehakultuuriosakonna ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna pedagoogilise osakonna II kursuse naisansamblid. Kolmanda koha väärilisteks tunnistati kehakultuuriosakonna meesansambel, inglise filoloogia osakonna I kursuse naisansambel, Õigusteaduskonna vokaalkvartett, Füüsika-Matemaatikateaduskonna naisansambel ja Arstiteaduskonna III kursuse naisansambel.

Vokaalsolistidest said Erika Pedraudse ja Valentina Orlova I koha, Viivi Raudsepp II koha ja Irina Lunina III koha. Esikohale tulid ka raviosakonna vokaalduett ja eesti filoloogia osakonna naistertsett.

Suhteliselt nõrgalt esinesid instrumentaalansamblid. Kahtlemata on üheks põhjuseks muusikainstrumentide vähesus ülikoolis. Esikoht anti bioloogiaosakonna instrumentaalansamblile, kolmas — kehakultuuriosakonna instrumentaalansamblile.

Instrumentaalsolistidest said Mall Riikjärv (klaver) I, Rein Marvet (klaver) I, Helin Lepiksoo (viiul) II, Rein Oivo (klaver) II, Anne Sepandi ja Kai Vihalem (klaveriduo) II, Reet Lätt (viiul) III, ja Rein Aun (trompet, suupill) III koha.

Deklamaatoritest ja sõnakunstnikest anti I koht Reet Võsule ja Evald Hermakülale; II koht Paul-Eerik Rummole, Victoria Viirule, Anne Palgele, Endel Koplile; III koht Mari Viidingule, Astrid Allistele, Merle Aletile, Kullo Vendele ja Ove Karule.

Külli Laugastet, Anne Siitanit, Elmar Talvistet, Merike Saluraidi, Ly Partsi, Roman Nõvandit, Viiu Reisnerit, Reesi Paatsi, Maie Toomi, Jaan Soonet, Aldo Tuksamit, Raimu Laubret autasustati kui parimaid osatäitjaid näidendites.

Võimlejate paremiku andis kehakultuuriosakond. Üksikesinejatest said Maire Visnapuu I, Tiit Haviko II ja Astrid Alliste ning Maie Vari III koha; akrobaatidest paarisesinejad Ain Koovit ja Olde I koha; võimlemisrühmadest kehakultuuriosakonna naisrühm (rühmkava rõngastega), raviosakonna naisrühm (rühmkava linikutega), kehakultuuriosakonna meesrühm (püramiidid) I, kehakultuuriosakonna I kursuse naisrühm (vabaharjutused) II ja kehakultuuriosakonna meesrühm (vabaharjutused) III koha.

Saatjatest tõstis žürii esile Ene Paud, Tiiu Mannovit, Eha Suve, Toomas Alatalu.

Uudsena mõjusid raviosakonna kaks estraadipõimikut: «TRÜ kohvikklubis teenindatakse ainult TRÜ kollektiivi liikmeid» ja «Kevadtuuled olgu alati meiega».

On arusaamatu: meil on nii palju häid deklamaatoreid, kuid pole korrektset konfereerijat. Seda viga saab parandada, tuleb ainult rohkem tööd teha...

Puudujääke esines lõppkontsertide organisatsioonilises küljes ja esinemiskultuuris. Need teaduskondade kontserdid, millele eelnes peaproov, läksid korda.

Ja lõpuks meie ülevaatuse repertuaarist. Meil ei olnud halba repertuaari, kuid sisukama ja kunstiliselt täiuslikuma repertuaariga on võimalik esineda lõppkontsertidel vaid siis, kui nendele esinemistele mõeldakse ja neid hakatakse ette valmistama juba sügissemestri alguses.

Teaduskondade paremusjärjestuse määramisel arvestati ka ülevaatuse I vooru (kõiki üritusi, mida teaduskond on aasta jooksul omal algatusel läbi viinud), osavõttu TRÜ suurtest isetegevuskollektiividest, esinemisi klubis, tööd kohvikus, teaduskondade näidendeid ja lõppkontserte. Lõplik paremusjärjestus:

1. raviosakond (1752,2 p.);
2. kehakultuuriosakond (1668,5 p..)
3. Ajaloo-Keeleteaduskond (1090 p.);
4. Füüsika-Matemaatikateaduskond (511,5);
5. Õigusteaduskond (397 p.);
6. farmaatsia- ja stomatoloogiaosakond (248,75 p.);
7. Bioloogia-Geograafiateaduskond (212 p.);
8. Majandusteaduskond (124,8 p.).

A. SIIMER

ESIKLAPS elab hästi

TRÜ komsomolikomitee büroo järjekordne istung. Laua otsa, mille ääres istuvad büroo liikmed, astuvad üksteise järel üliõpilased — need, kes sellest päevast peale võivad kinnitada rinda komsomolimärgi. Nende hulgas on ka kehakultuuriosakonna III kursuse üliõpilane Anatoli Kreinin. See päev pole pidupäevaks mitte ainult Anatolile, see on terve komsomoligrupi pidupäev. Nüüdsest peale pole TRÜ esimesel kommunistliku kursuse nimetust taotleval kursusel ühtki ÜLKNÜ-sse mittekuuluvat noort. Meenutame sügist 1961. a. «Palume ELKNÜ TRÜ Komitee bürood kanda meie komsomoligrupp kommunistliku kursuse nimetust taotlevate kollektiivide nimekirja, teha kokkuvõtteid meie kohustuste täitmisest õppeaasta lõpul ning otsustada meile kommunistliku kollektiivi nimetuse omistamine.»

Uudne algatus, novaatorlik mitte ainult TRÜ-s, vaid kogu vabariigi kõrgemates koolides. Nagu alati, kui on teoksil midagi uut, leidub skeptikuid: «Noh, noh, eks kevadel näeme!»

Kevad on käes! Sirvime märkmikku kohustustega ja vestleme kehakultuuriosakonna III kursuse kommunistlike noortega.

Igale üliõpilasele alaline ühiskondlik elukutse?

Ei teagi, kellest alustada. Kas Piret Tammaist, TRÜ komsomolikomitee büroo liikmest, või Rein Ahunist, Pälsoni tn. 14 ühiselamu nõukogu abiesimehest, või koguni Karl Adamsonist, ELKNÜ Tartu Linnakomitee liikmest. Polegi tähtis, kellest — kõik on tublid.

Meistersportlased?

Maire Visnapuu, Heikki Toots ja Laur Lukin on juba meistrid. Terve komsomoligrupp elab kaasa Ants Nurmekivi ponnistustele meistersportlase nelinurkse märgi taotlemisel. Moskvas «Pravda» jooksukrossi finaalvõistlustel saavutatud II koht, äsjalõppenud Balti liiduvabariikide kolmikvõistlustel Vilniuses saavutatud isiklik rekord 1500 meetri jooksus (3.51,0) ja neljas koht 5000 meetri jooksus (15.18,2) lubavad kinnitada, et norm ei ole hooaja alguse kohta sugugi halb.

Tõsta kultuurilist taset ja silmaringi?

Kohtumine J. Sauliga — ühine vestlus spordist ja teatrist. Nii tööl teatris kui ka võistlustel spordiradadel on palju ühist — visadus, andekus, ja tahtejõud etteseatud eesmärgi saavutamisel.

Pidevad kunstinäituse- ja teatrikülastused, järgnenud arutelud — kõik selleks, et meie tänapäeva nõukogude noore silmaring oleks avar. Kuid teatris ei käida ainult silmaringi pärast...

Agitbrigaadi ettevalmistamine?

Õhtuti Kääriku talvelaagris viimistletud eeskavaga kontsert Pühajärve koolis enne NSV Liidu Ülemnõukogu valimisi. Kuidas õnnestus? Ega ennast ei kiideta, aga publikule olevat meeldinud.

Ehitustöölise kvalifikatsioon?

Muheldakse. Hilinenud küsimus. Kvalifikatsioon on juba olemas kõigil eelmisest suvest, Kääriku suvelaagrist. Enamik on betoneerijad. Nõustun, et betoon on tugev materjal. Kui sellest midagi ehitad, siis lapselapsed kah ei lõhu. Nii et, väärt lisaspetsiaalsus!

Punkte on sügisel vastuvõetud kohustustes palju. Kõikide läbiarutamine läheks pikale. Seepärast esitan provotseeriva küsimuse.

Paistab, et kõik läheb libedalt, kitsaskohti nagu polekski?

«On ka neid!» vastatakse tõsiselt. Oli plaan luua sidemed Tartu linna mõne kommunistliku töö brigaadiga. Nii on nahakombinaadiga juba ammu kohtumisplaane arutatud, aga kaugemale pole veel jõutud. Vahel on neil midagi ees, vahel meil. Aga sidemed loome.

Usume! Meie esimene kommunistliku kursuse nimetust taotlev komsomoligrupp elab hästi, elab kommunistlikult. Talvisel sessioonil ainult head ja väga head hinded, huvitavad komsomoliüritused, edusammud spordis. Jääb vaid soovida: Järgnegem, seltsimehed!

ÜKS AVALIK

Sina: Kaadrite ettevalmistamise põhisuund Nõukogude Liidus on õige, kuid ettevalmistamise meetodid ei kannata paljus kriitikat. Plaanipärasus on hea, plaanid aga, mis mõeldakse välja (või mida vastutustundetult «täiendatakse») meie keskasutustes, on suures osas koostatud realiteeditundeta: nad ei arvesta suure osa üliõpilaste tahet teadust — just nimelt eriala — omandada, nende nõudmisi (meenutagem kasvõi tühjajooksnud võitlust ohutustehnika programmide revideerimise pärast), nad ei arvesta üliõpilaste — noorsoo psühholoogiat, seda, et ööpäevas on kakskümmend neli tundi, ja lõppkokkuvõttes seda, et üliõpilased on mõtlevad inimesed, kes ei ole ülikooli tulnud sundkorras.

Mina: Niisiis — ei arvestata suure osa üliõpilaste tahet teadust omandada. Sa näed siin vastuolu oma soovide ja tegelikkuse vahel ning tahad, et kõik Sinu soovide järgi laabuks. Aga võib-olla on ka ühiskonnal tervikuna mingisugunegi õigus seda asja oma vajaduste järgi lahendada. Kas sest ei saa üle niimoodi, et ka Sina mõnes suhtes omalt poolt järele annad? Või tahad Sa, et Eestis oleks viissada õpetajat puudu ja nende asemel oleks meil viissada isepäist eraõpetlast? Kuid siis — kelle jaoks? Sa ütled, et üliõpilased on mõtlevad inimesed, kes pole ülikooli sundkorras tulnud. Sa vist mõtlesid ka natuke, kui avalduse kirjutasid? Ja kui see polnud nii, siis tahad nüüd kogu maailma enda järgi ümber teha.

Sina: Üliõpilased on meie maa sool. Ülikoolidest voolab veri maa soontesse. Kuid ma tahan vastu väita praktikale, kus üliõpilaste saatusega toimitakse mehhaaniliselt ja tihti paraadlikult. On midagi korrast ära meie spetsialistide ettevalmistamise praktikas, kui füüsik, kes võiks teha teaduslikku tööd, satub tööle täitevkomiteesse, ajaloolane pioneeride majja või andekas folklorist kooli kasvataja.ks.

Mina: Füüsikuga Sa muidugi liialdad. Aga nii ajaloolane kui ka folklorist, kes saab ühtlasi pedagoogilise ettevalmistuse, võib ka pioneeride majas või koolis töötades selle kõrval edukalt oma erialal tegutseda, kui vaid tahtmist on ja jõudu jätkub. Aega aga selleks on edaspidi ikka rohkem.

Sa arvatavasti nõustud minuga: ühiskonna vajadused teatud, spetsialistide järele nii arvuliselt kui ka territoriaalse paigutuse suhtes on vastuolus teatud osa üksikindiviidide soovide ja tahtmistega, seda vastuolu ei saa aga lahendada ühiskonna vajaduste eitamise teel. Vastupidi — ühiskonna vajadused on primaarsed. Seejuures ei tohi Sa aga unustada, et teadusliku uurimistöö tegemine kandub edaspidi ikka rohkem uurimisasutuste seinte vahelt välja.

Sina: Me armastame rääkida, et valmistame ette spetsialiste, kes «ausalt täidavad oma ülesandeid ükskõik mis lõigus, kus seda neilt vajatakse». See vajaduse fetišism, mis ühest küljest on täiesti õigustatud, kasvatab meie noorsoos olupoliitiku jooni. Suur osa neist, kes tulevad ülikooli, lihtsalt ei tea (neil pole vajagi teada!), kelleks nad tahavad saada.

Mina: Kas neid on siiski nii palju? See on muidugi halb, et neid teadmata tulnuid veel vastu võetakse.

Sina: Spetsialistid «lähevad sinna, kus neid vajatakse». Kujuneb välja suur mass n. ö. romantilis-kompromisliku, ajaloolises mõttes reaktsioonilise mentaliteediga üliõpilasi, kes ütlevad: «Meie tee on selge. Meie läheme sinna, kus meid vajatakse».

Mina: Kui see ühiskonda aitab edasi sammuda, pole siin juttugi «reaktsioonilisest mentaliteedist».

Sina: Paljud neist ütlevad: «Meil tarvitseb vaid loengutel käia — kõik on konspektis olemas». Osa neist üliõpilastest ei tegele millegagi väljaspool õppetööd, resp. õppedistsipliini, osa tegeleb kõigega (võrdub mitte millegagi) ja nad äratavad tähelepanu. Nad ei ava ühtki raamatut, mida ei ole «vaja» avada. Aruannetes, ettekannetes ja ajalehtedeski ollakse pahatihti arvamusel, et need üliõpilased on «õigel teel». Nad ise arvavad seda ka.

Mina: Nad saavad diplomi ja see on juba paha, sest aasta kümne pärast on nad praktiliselt diplomita. Kõrgem haridus seisneb teatud taseme saavutamises teaduse alal ja selle säilitamises. Teadus aga ei seisa paigal, liigub üha kiiremini edasi. Tänane kõrgem haridus pole oma tasemelt küllaldane kõrgemaks hariduseks kümmekonna aasta pärast. Ja kui taolisel diplomiga inimesel pole «täisvalajat» kaasa antud...

Sina: Neil pole oma teed vaja rajada. Tee näidatakse ja tehakse ette. Sellel teel on suunamärgid, keelumärgid, kiirusemärgid ja tankimine — kõik on ette nähtud. Nad ei ole aga iseseisvalt ühtki meetrit seda teed rajanud. Selles on minu arvates üks oluline kasvatusküsimuste sõlmpunkt. Nende üliõpilaste formaalne distsipliin on igati kõrgel tasemel, seesmist teadlikku distsipliini neil ei ole. Sageli on aga piisanud mõningatele dekanaatidele ja mõningatele õppejõududele ainult formaalsest distsipliinist.

Mina: Seega Sa tahad iseseisvat tööd, ses oleme ühel meelel. On ju nii?

Sina: Arvan, et ideoloogiline kasvatustöö ülikoolis (ja mitte ainult — see algab juba lasteaiast peale) ei ole päris õigesti lahendatud. On ju filosoofia igasuguse pedagoogika alus. Ühiskonnateaduste õpetamine ei ole tihti teaduslikul tasemel. Sageli esitatakse vaid arvude ja faktide empiirilisi, formalistlikke kogusid, millest ei tehta teaduslikke järeldusi või tehakse loogiliselt vääri järeldusi.

Mina: Aga ära ole ise passiivne, uuri, juurdle! Ja kas sa tõesti oled nii eksimatu oma otsustustes õppejõudude töö üle?

Sina: Need inimesed, kes loominguga on tegelnud, teavad, et luua tähendab teisest küljest vana lammutamist.

Mina: Peet, Sa oled väikest viisi nihilist. Või pole Sa dialektilise eituse olemusest veel aru saanud?

Sina: Elada võib iga inimene, luua aga ainult see, kes on võimeline kahtlema selle õigsuses, mis teda ümbritseb.

Mina: Mitte selle õigsuses, mis teda ümbritseb, vaid oma ning teiste väidete, mõtete ja vaadete õigsuses.

Sina: Tahaksin küsida, millisest praktilisest kasust ühiskonnateaduste õpetamisel võib rääkida või mis eesmärk sel on, kui ülikooli juhtkond hindab üliõpilaste tead-

2 Tartu Riiklik Ülikool

TRÜ PARTEIKOMITEES

Möödunud TRÜ parteikomitee koosolekul arutati ülikooli rahvamaleva tööd. Märgiti ära rahvamaleva (staabiülem K. Indre) tegevuse aktiviseerumist. Kui möödunud aastal võeti osa 15 ülelinnalisest reidist, siis tänavu on väljas käidud juba 18 korral. Rahvamalevlased on osutanud suurt abi ühiskondlikele organisatsioonidele ja administratsioonile korrapidamisel TRÜ kohvikus ja ühiselamutes. Paremate hulgas nimetati Õigusteaduskonna (staabiülem J. Lepik), Majandusteaduskonna (M. Loim) ja kehakultuuriosakonna (H. Toots) malevat. Loiult tegutseb Arstiteaduskonna rahvamalev.

Üldse on 3000 üliõpilasest kõigest 290 malevlased. Vähe propageeritakse rahvamalevlaste tööd ülikooli ajakirjanduses.

Otsuses kavandatakse abinõud rahvamaleva juhtimise parandamiseks. Staapide koosseisu tõmmatakse kaasa rohkem komsomoliaktiivi. Ühiselamuis elavaist rahvamalevlastest otsustati organiseerida grupid, kes vastutaksid korra eest kohtadel.

Parteikomitee istungil kuulati ära ka ÜSK-i esimehe E. Vasara informatsioon õppejõudude kehakultuuritööst. Märgiti ära õppejõudude vähest osavõttu kehakultuuri- ja sporditööst. Soovitati korraldada edaspidi väljasõite loodusesse, mis tuleksid ühendada sportmängude õpetamisega. Talvel tuleb organiseerida suusatamiskursused.

A. KÄÄN

Külaline NSVL Teaduste Akadeemiast

25. mail saabub Moskvast NSVL TA Aasia ja Aafrika Rahvaste Instituudist TRÜ orientalistidele külla rahvusvaheliselt tunnustatud japanoloog ja eriteadlane Idamaade ajaloo alal akadeemik Nikolai Konrad koos abikaasa Natalja Feldmaniga, kes on samuti silmapaistev spetsialist jaapani keele alal. Tartusse jääb teadlaste abielupaar 30. maini. Selle ajavahemiku jooksul esineb akadeemik N. Konrad ülikoolis avaliku loenguga jaapani kirjanduse, ajaloo ning filosoofia teemadel 26., 28. ja 30. mail. Loengute täpne aeg ja koht pannakse välja teadetetahvlile peahoone sissekäigu juures.

Nimekate teadlaste Tartus viibimise ajal korraldatakse TRÜ orientalistikakabinetis (keemiahoone II korrus, tuba 53) nende teaduslike tööde väljapanek.

TRÜ orientalistikakabinet pöördub ülikoolipere poole palvega rohkearvuliselt osa võtta nimeka teadlase külalisloengutest. On ju akadeemik N. Konradi teeneid nõukogude teaduses hinnatud kahe Lenini ordeni. Tööpunalipu ordeni ning mitme medaliga.

TRÜ orientalistikakabinet

Lähenevad eksamid

Koos kevadega lähenevad ka eksamid. Mõnede teaduskondade üliõpilastel on neist juba osa selja tagagi, teistel seisavad nad ees. Seepärast veel kord mõningaid nõuandeid ettevalmistamisel.

Eksamiteks ettevalmistamine peab toimuma kogu semestri vältel. Iseseisev, põhjalik õppematerjali läbitöötamine on võimalik ainult pikema aja jooksul, mitte aga mõni päev enne eksameid. Ettevalmistamisel tuleb lähtuda vastava aine programmist või metoodilisest juhendist. Need on ustavad abimehed aine omandamisel, mis ei luba üht või teist küsimust silmapaari vahele jätta ja kontsentreerivad sihiteadlikule süvenemisele aine tuumasse ning võimaldavad saada selge, kindlapiirilise ülevaate.

KUIDAS TÖÖTADA õpitava materjaliga? Meie nooremad üliõpilased teevad siin sageli vigu. Nad loevad õpiku, loengud ja vastava lisakirjanduse kord läbi, ja kui neil aega on, siis veel teine ja kolmaski kord. Ja siis nad imestavad, et eksamil neil «ei vedanud». Ainult lugemisega, mälu abil ei saa materjali omandada. Tähtis ei ole mitte omandatud faktide rohkus, vaid nende läbitöötamine, nende omavaheliste seoste leidmine, nende üldistamine, nende tähtsuse mõistmine. Iga nime, termini või arvu taga peab olema konkreetne sisu ja mida suurem see on, seda parem. Tähtsam aga kui üksikfakt on alati süsteem, millesse faktid kuuluvad. See aga omandatakse ainult süstemaatilise tööga.

Töö edukuse huvides on otstarbekas koostada tööplaan, milles on täpselt fikseeritud kuupäevade järgi materjali hulk, mis tuleb läbi töötada igal päeval. Rangelt tuleb arvestada oma võimeid, sest neil on piirid. Oma jõude üle pingutades võib kergesti tekkida julgusetus ja see tõkestab aine omandamist. Ei tohi unustada ka materjali reprodutseerimist, mille puhul meie ajukoor on palju pingelisemalt tegevuses kui ainult lugemisel. See kergendab materjali omandamist.

EKSAMIEELSETEL PÄEVADEL tuleb teostada kokkuvõtlik kordamine, saavutada veelkordne ülevaade kogu materjalist. Ka neil päevadel ei tohi õppida üle 8—9 tunni, kusjuures iga tunni õppimise järele tuleks teha 10—15-minutiline vaheaeg, 4- kuni 6-tunnilise töö järele pikem vaheaeg ja lõpetada õppimine vähemalt 1 tund enne magamaminekut. Ka eksamiperioodil ei tohi lühendada magamisaega. Närvisüsteem vajab puhkust. Eriti korralikult tuleb välja magada eksamieelsel ööl. Eksamieelsel päeval ja ööl kogu õppematerjali veelkordne läbilehitsemine erutab ja väsitab närvisüsteemi niivõrd, et tulemuseks on tavaliselt halvem hinne. Kokkuvõtlik kordamine tuleb lõpetada varakult eksamipäeva eelõhtul ja lülitada sisse «loov paus». Matk loodusesse, aerutamine, töö aias on siis oma kohal. See vabastab aju pingest. Kui ollakse välja puhanud, laabub eksam hästi. Puhanutena ei «nakatuta» ka nii kergesti eksamihirmust, mida eksamiruumi ukse taga levitavad mõningad üliõpilased, küsides ebaolulisi pisiasju ja ahastades nende mitteteadmise pärast. Teatav pinge, mis iga eksami ees esineb, on loomulik ja vajalik, võimaldades kontsentreeruda ja hiljem oma energiat sinna suunata, kus ta on kõige olulisem.

EKSAMIRUUMI SISENEDES ja õppejõule õpinguraamatut andes tuleb see avada esimeselt leheküljelt, kus on pilt ja üliõpilase nimi. Hinne pannakse iga üliõpilase konkreetsete teadmiste alusel ja seetõttu ei tule püüda avada õpinguraamatut leheküljelt, kus ees on vaid «väga head».

Vastamiseks valmistudes ei tule püüda kõike sõna-sõnalt üles kirjutada. Koostada tuleb küll vastuse plaan, millesse märgitakse olulised faktid, definitsioonid, valemid jne.

PÄRAST ÜHE EKSAMI SOORITAMIST ei tule asuda kohe järgmist ette valmistama. Sel rõõmsal päeval tuleb minna kontserdile, teatrisse, kinno, võimaldada meeldivat vaheldust. Hea tundeelevus soodustab intellektuaalset jõudu edasiseks tööks.

H. KURM

Kuluma SULEGA

LY SEPPEL

Me õnn on

Aeg ketrab vilkalt mõtteheiet lõngaks,
ja pole välke ükski heiderõngas.
Me õnn on hoida endas aja heidekera
ja tunda: uuteks külvideks meis endis küpseb tera.

Auväärne, hallipäine põlv, ma tihti vaatan
Su tööderakkus pihkudele, mõeldes:
pool sajandit kui saaksin olla vanem,
koos Sinuga siis võiksin ellu saata
neid, kellel uued külvid süles, öeldes:
«Nüüd ise alake. Teil kergem on ja parem.
Teil ees kõik uksed valla . . .»

Miks lohutada nagu lapsi . . . kergemaga,
kui kergem aga
meil iialgi ei saa,
ei tohi olla?

KALLE KURG

Spordipäevalt

KOMMENTAAR

KURSUSEKAASLASELE PEETLEPIKULE

Mina: Sa tahad endast vist kitsa silmaringiga inimest teha, kui eitad filoloogina-mittepedagoogina näiteks väliskirjandust ja ühiskonnateadusi.

Sina: Tuleb välja, et kõik spetsiaalsusega seotud ained hõlmavad vähem kui pool (49%) tundide arvust. On see normaalne? Ühiskonnateadustele pühendatakse 12% tundide arvust. Ma ei kahtle nende tähtsa osa üle, kuid neile on antud poole rohkem tunde kui spetsiaalsustele. On see normaalne?

Mina: Ma ei kujuta ette filosoofilise alusmüürita teadusemeest.

Sina: Kui me lisame veel võõrkeelte tundide arvule langeva protsendi (mis on filoloogile muidugi vajalik), siis saame umbes 75%.

Mina: Võõrkeeled kuluvad marjaks ära mitte ainult filoloogile, vaid igale teadlasele, sest muidu jääb ta teaduse arengust maha.

Sina: Millega on seletatav, et õppeplaanidesse on tunginud ained, mis absoluutselt ei ole seotud erialaga isegi laiemas mõttes ja mis moodustavad akadeemiliste tundide arvust veerandi? Kas võib kinnitada, et ainetundide proportsioonid õppeplaanides on õiged? Kas võib nõustuda sellega, et üliõpilasest saab teoreetiliselt hästi ette valmistatud ja vilunud (või isegi oskustega) spetsialist, kui tema õppeplaanis on eriala spetsiaalsuse üldkursused 12%, spetsiaalkursused, seega kitsam eriala 8%) kokku vaid 36 protsenti. Et Haridusministeeriumil on õigus kõiki meid koolidesse õpetajateks määrata (tahad või ei), siis tuleb sellele lisada veel 13 protsenti (vene kirjandust 4%, väliskirjandust 4%, pedagoogikat, psühholoogiat ja õpetamise metoodikat 5%).

Mina: Sa tahad endast vist kitsa silmaringiga inimest teha, kui eitad filoloogina-mittepedagoogina näiteks väliskirjandust ja ühiskonnateadusi.

Sina: Tuleb,

«Võimlejate (nende hulgas oli ka Marja Ivask) esinemist oli tore vaadata» — selline oli spordipubliku üksmeelne otsus.

SPORDIPÄEVALT

Sagimist ja elevust oli Kingissepa tn. võimla juures juba ammu enne kella 14. Spordipäeva organiseerijad tegid veel viimaseid korraldusi. Aeg-ajalt käis nii üks kui teine organiseerijatelt nõu küsimas.

Ka ratsasportlased olid kohal ja ootasid võimla nurga taga paraadi algust.

Kella 14-ks oli võimla ees terve rahvamurd. Paraadi üldjuht U. Sahva andis käskluse, puhkpilliorkester alustas marssi ja rongkäik hakkas liikuma.

Kolonni ees kandis punast riigilippu meile kõigile tuntud Heikki Toots, NSV Liidu meistersportlane maadluses. Talle järgnes maadleja A. Kreinin Eesti NSV lipuga. Lipud olid tugevates kätes, aga jõudu nende hoidmiseks oli vaja, sest vali tuul tahtis lipukangaid vägisi oma võimusesse kiskuda.

Erinevalt eelmisest spordipäevast olid osavõtjad rivistunud spordialade järgi. Marssisid võimlejad (juhataja L. Stamberg), järgnesid sinistes spordiülikondades kergejõustiklased (kolonni ees treener M. Kutman), tulid võrk- ja korvpallurid, sõudjad (treener E. Seiler), suusatajad, orienteerujad, vibulaskurid ja rongkäigu lõpetasid nagu ikka ratsasportlased.

Pidulik rongkäik oli meelitanud tänavale hulgaliselt pealtvaatajaid. Vaatepilt oli tore: tuul oli pannud lipukangad lainetama ja rongkäik meelitas oma värvikülluse ga. On ju TRÜ spordipäev kogu Tartule toredaks sündmuseks.

Paraadi üldjuht U. Sahva raporteeris rektor F. Klementile, et 560 osavõtjat on üles rivistatud spordipäeva pidulikuks avamiseks.

Rektor ütles oma avakõnes: «Kevadine spordipäev on kujunenud heaks traditsiooniks, ühtlasi muutunud ilusaks kevadiseks ürituseks kogu Tartu linnas. Meie ülikooli spordi massilisus on kehakultuurikollektiivile suureks saavutuseks. Olgu spordipäev kokkuvõtteks. Las me vaatame, missugune teaduskond on parim, kelle isiklikud tagajärjed on kõige kõrgemad.»

Rektor kuulutas spordipäeva avatuks. Seejärel anti Tartu Riiklikule Ülikoolile kui kõrgemate koolide vahelise sotsialistliku võistluse võitjale üle rändpunalipp ja aukirjad.

Esinemist alustasid III ja IV kursuse naisvõimlejad.

Ja nüüd järgnesid kergejõustiklased. Et enamik paremaid kergejõustiklasi oli võistlemas Vilniuses, toimus ainult kolm jooksu. 200 m jooksu naistele võitis L. Solomatina ajaga 27,2. Meeste 200 m jooksus tuli esikohale P. Lainevee ajaga 23,7 ning 800 meetri jooksus J. Kiho, kelle aeg oli 2.01,0.

Pealtvaatajatele meeldis väga ülikooli parimate esinemine sportlikus võimlemises. Meesvõimlejad sooritasid harjutusi rööbaspuul ja hobusel. Tütarlapsed esinesid poomil ja rööbastel. Eriti paistsid silma vabariigi koondisse kuuluv A. Maaroos, tublid võimlejad A. Joon, A.-L. Mägi, R. Porila ja E. Peebo.

10×100 m pendelteatejooksus võistles 6 võistkonda, igaühes 5 mees- ja naisvõistlejat. Algul asus juhtima Arstiteaduskonna võistkond. Lõppjärjestus kujunes aga järgmiseks: 1. Füüsika-Matemaatikateaduskond, 2. kehakultuuriosakond II, 3. Arstiteaduskond I, 4. Arstiteaduskond II, 5. Ajaloo-Keeleteaduskond, 6. kehakultuuriosakond I.

Kohtuniku E. Simsoni järel tulid staadionile kaks kõieveo võistkonda: kehakultuuriosakond ja ülikooli koondis. Kõigile pealtvaatajatele oli kohe selge, et siin tasavägist võistlust ei tule. Üks pealtvaataja märkis tabavalt: «Koondis võiks E. Simsoni appi võtta, siis oleksid jõud võrdsed.»

Ja kehakultuuriosakonna võistlejad tõmbasidki koondise kaks korda üle piiri.

Kogu staadioni läbis sumin, kui veokiga toimetati kohale 2-meetrilise läbimõõduga bušš pall. Möödunud aastal võisteldi hoopis väiksema palliga. Seekord olid aga «Teguri» mehed valmistanud eritellimise peale suure palli. Võistlesid korv- ja võrkpallimeeskonnad omavahel. Seis oli juba 2:0 võrkpallurite kasuks, kui ... lagunes pall. Kahju küll, et seekord «Teguri» meistrimehed kaotajaks pooleks jäid.

Kui kõis ei katke, siis peaks võit varsti käes olema. Ent sikutamist on mehemoodi, olgugi et kõie teises otsas punnitavad mehed näisid lausa päkapikkudena. All: siis ei arvanud veel keegi, et ...

Kes võidab? — Selline küsimus huvitas eriliselt arvukat spordipublikut, kui tribüüni ette rivistusid 6 ratsanikku. Juba rongkäigust peale olid kolonni lõpus tantsisklevad hobused muutunud paljude lemmikuteks ja kui veel lisada A. Linnuse menukas esinemine oma üligalantsel «Epiloogil», siis on selge, miks pealtvaatajate huvi tõusis haripunkti, kui peatreeneri M. Kutti juhatusel hakati kirjuks värvitud tõkkeid paigale asetama. Ja tõepoolest, spordisõpradel ei tulnud pettuda. Põnevust tõstis ka see, et tomus võistlus meeste ja naiste võistkonna vahel. Missuguseid prognoose võis teha, enne kui esimesed võistlejad hakkasid parkuuri läbi sõitma?

Individuaalselt erilisi lahkarvamusi ei tekkinud. Eesti NSV üks parimaid takistussõitjaid Andres Saue «Salega» paistis olevat eelhüpete järgi igati suurepärases vormis. Võistkondlikult aga kaldus vaekauss naiste võistkonna kasuks. Eelmise aasta Tartu—Tallinna sõpruskohtumise võitja M. Tamm «Tundral», T. Saar «Donal» ja H. Vilu «Romeol» moodustasid kolmiku, keda näis olevat raske võita. Liiatigi on Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilased N. Truupõld ja T. Vardja alles suhteliselt noored ratsasportlased.

Kuidas aga kujunes olukord tegelikult?

Kui soojenduse ajal läbisid enamik võistlejaid algparkuuri (6 tõket á 90 cm) puhtalt, siis juba I voorus said võistlejad T. Saar, T. Vardja ja M. Tamm 4 karistuspunkti. Võistlust asusid juhtima mehed 4:8.

Tõkked 10 cm kõrgemaks ja algas teine voor. Seekord tabas ebaõnn mehi. Nii Truupõld kui ka Vardja ajasid ühe tõkke maha ja juhtima asusid naised 8:12. Jällegi tõsteti tõkkeid ja jällegi läbis parkuuri 0 karistuspunktiga esimene sõitja T. Saar. Vardja kordas eelneva saavutust, Vilu sai 3. tõkke eest oma 4 karistuspunkti kätte. Truupõld tegi võistluste esimese tõrke (3 karistuspunkti), ajas 5. tõkke maha (4 karistuspunkti), Tamm tõi naistelegi 8 karistuspunkti juurde ja kui Saue oleks nüüd läbinud parkuuri puhtalt, nagu kõik ootasid, oleksid mehed omakorda asunud juhtima. Saue aga ajas kaks tõket maha ja naiste juhtpositsioon säilis.

Neljandas voorus, kus tõkete kõrgus ületas 1.20, kõrvaldati parkuurist kolm tõket. Saarel 3 karistuspunkti, Vardjal 7 karistuspunkti — nii algas IV voor. Siis tuli naiste võistkonnale esimene ebaõnn — 3 tõrkega langes välja Vilu. Ülatasid Truupõld ja Tamm (kummalgi 0 karistuspunkti) ja vooru lõpetas Saue 4 karistuspunktiga.

Pärast IV vooru asusid juhtima tänu Vilu väljalangemisele mehed. Nüüd, kui tõkked kasvasid juba nauditavalt kõrgeks, tõusis pinge veelgi. Viiendat vooru alustas Saar 11 karistuspunktiga, siis tuli ka meeste koondisel vastu võtta esimene kibe karikas: langes välja Vardja. Jällegi Truupõllu ja Tamme üllatavalt puhas sõit ja Saue lõpetas vooru 8 karistuspunktiga. Enne kuuendat ning viimast vooru juhtisid individuaalselt 11 karistuspunktiga U. Truupõld, teisel kohal oli 12 karistuspunktiga M. Tamm, kolmandal kohal 15 karistuspunktiga T. Saar ja alles neljas 16 karistuspunktiga favoriidiks peetud A. Saue.

Tõkete kõrgus oli juba 1.50.

Kolmanda võistlejana langes välja T. Saar «Donaga». Truupõld kukkus, sõitis aga 10 karistuspunktiga parkuuri siiski läbi. Tammel jällegi null karistuspunkti ja nüüd näitas ka A. Saue, et parkuuri saab läbida puhtalt, eriti siis, kui hobusele pole 1.50 enam eriti meeltmööda.

Nii purunesidki kõik ennustused. Võitis hoopis südilt esinenud meeste võistkond, individuaalselt võitis aga Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilane Marja Tamm «Tundral». A. Saue «Salel» tuli teiseks ja U. Truupõld «Piraadil» kolmandaks. Tuline aplaus oli vapratele ratsanikele ja hobustele tunnistuseks, et demonstratsioon-võistlus meeldis.

E. LEMBER

Täpsussõidul kihutab III kursuse eesti filoloog REIN PRII.

ESIVÕISTLUSED ORIENTEERUMISSPORDIS

Kaks bussitäit orienteerumishuvilisi vuras tänavu TRÜ esivõistlustele Välgi—Selguse piirkonda. Peale kodulinna külalisvõistlejate saabus kohale veel kolmaski bussitäis — «Eesti Põllumajandusprojekti» parimad Tallinnast.

Päikesepaistelisele õhtupoolikule järgnes soe pimedavõitu kevadöö. Üle tunni kestnud stardi jooksul väljus rajale erinevate tunnetega 52 neidu ja noormeest. Kahju, et neil tuli läbida erinevad kontrollpunktid ... Siiski — naisvõistlejate viimase kontrollpunkti lõket külastas arvukalt mehi!

Hommikul kokkuvõtet tehes tunnistati kaunimaks öiseks elamuseks raja teise kontrollpunkti leidmine jõeäärsel kõrgendikul asuvas lohus, kus kohtunikuks oli M. Viiding.

Tehnilised tulemused: naistest 1. T. Roos ajaga 51.40, 2. L. Schulz 55.45, 3. T. Toomus 59.48; meestest 1. I. Kask ajaga 1:11.38. 2. O. Ehelaid 1:16.40, 3. M. Aruja 1:28.58. Kui naistest jäi protokolli ukse taha ainult üks, siis kangema poole esindajaid sai sama saatuse osaliseks 13 ... Kommentaarid on liigsed ...

Päevane võistlusetapp oli juba mäng lahtiste kaartidega. Kuigi Selguse mäed on metsarikkad ja ümbritsetud soodega, rada suhteliselt raske ja kinnine, oli päeval katkestajaid hoopis vähem. Toredad maastikupildid, vahelduv reljeef ja puna-valge kontrollpunktitähis tõid võistlejaile rõõmu ka paaritunnilise jooksu järele.

Tehnilised tulemused: naistest 1. M. Miljan ajaga 1:06.41, 2. A. Lõhmus 1:10.37, 3. T. Roos 1:14.58. Meestest 1. M. Aruja 1:28.08, 2. A. Pind 1:44.35, 3. J. Raudsepp 1:47.36.

Üldjärjestus (õine + päevane etapp) andis järjestuseks naistel: 1. T. Roos, 2. T. Toomus, 3. M. Miljan, 4. T. Liblik, 5. L. Schulz, 6. A. Lõhmus. Meestel olid parimad: 1. M. Aruja, 2. I. Kask, 3. J. Raudsepp, 4. M. Miljan, 5. T. Raid, 6. H. Abel.

Teaduskondadest tuli esikohale Bioloogia-Geograafiateaduskond, teiseks jäi Füüsika-Matemaatikateaduskond ja kolmandaks kehakultuuriosakond.

Esivõistluste eredamaid tulemusi oli esimese spordijärgu täitmine Maire Miljani poolt ja Madis Aruja päevane hiilgejooks. Suurimad varjuküljed — puudulikud võistkonnad Õigus-Majandusteaduskonnast ja Ajaloo-Keeleteaduskonnast.

Täname rajameistreid ja kohtunikke nähtud vaeva, toredate mälestuste ja ilusa ilma eest!

A. KIVISTIK

Muljeid

Õppejõud O. Ojamaa.

Üldiselt meeldis. Eriti võimlemisettekanded ja sportlik võimlemine. Puudu jäi võistluste nael ja kavas oli tunda venitamist. Edaspidi tuleks kava paremini läbi töötada. Rahule ei saa jääda ülesseatud valjuhäälidajatega. Tehnikamehed katsugu edaspidi säästa külastajate kõrvu.

Spordipäeva orgkomitee esimees B. Matvei.

Spordipäeva organiseerimisega oli palju raskusi. Samal päeval toimusid Vilniuses kergejõustikuvõistlused ja parimad olid seal. Miinuseks oli suure masskava puudumine, nii jäi suur osa üliõpilasi kõrvale. Tulevikus tahame igale spordipäevast osavõtjale anda rinnamärgi. Kavand on juba valmis.

Rongkäigu üldjuht U. Sahva.

Ülikooli spordipäev peaks olema omamoodi finaaliks, kus tuleks autasustada parimaid: parimale teaduskonnale rändkarikas ja parimatele sportlastele aukirjad. Spordipäeval peaks esinema väliskülalisi, see tõstaks huvi ja propageeriks üritust. Peaasi on leida stiimuleid, et rohkem üliõpilasi võtaksid osa spordipäeva üritustest.

LÜHIDALT

II kursuse 13 bioloogi sooritasid ennetähtaegselt NLKP ajaloo ja inglise keele eksami.

NLKP ajaloos hinnati enamikku «neljade» ja «viitega». Inglise keeles läks eksam veel paremini. Kõik sooritasid selle ainult hindele «hea» ja «väga hea». Nende tulemuste saavutamiseks on õppejõud A. Jõgi üliõpilastega tublisti tööd teinud. Paremini vastasid M. Ratas ja H. Tamm.

E. KÕRV

Elina Helo-Timonen, külaline Karjalast, kes hiljuti vestles eesti filoloogia II kursuse soome keele huviliste ringis, rääkis eesti üliõpilastest Kirjanike Liidus. Nüüd tuli kingituseks saadetis soomekeelset kirjandust, mis jaotati tõlkevõistlusel parimate vahel.

Üliõpilased tahavad sidemeid Karjalaga veelgi tihendada.

E. BRAND

«Neljade» ja «viitega» hinnati vene keele eksameil kõigi eesti filoloogia II kursuse staažiga üliõpilaste teadmisi.

Väga hästi vastasid Arma Resev, Aleks Kasepalu ja Kristjan Torop.

V. SÜTT

Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering korraldab 26. ja 27. mail tööekskursiooni JÄRVSELJALE.

Külastame Järvselja looduskaitsekvartalit, kuulame linnuhääli ning peame traditsioonilise lõpulõkke.

Väljasõit laupäeval, 26. mail kell 17 Tartu—Lääniste—Liispõllu bussiga (pilet osta Liispõlluni, soovitav eelmüügilt). Tagasi jõutakse pühapäeva hommikupoolel.

Pühapäeval, 27. mail kell 12 toimub ülikooli klubis Tähe tn. 29 ülikooli lasteringide esitusel rahvakunstipidu.

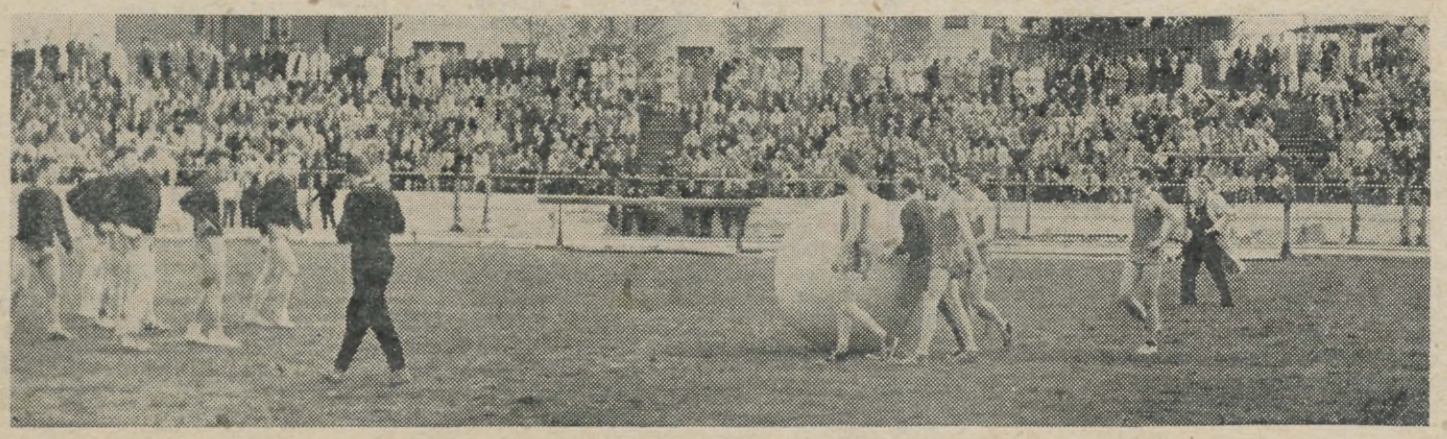

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 4785. MB 04246

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU OLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 1. JUUNIL 1962

Nr. 18(523) XV aastakäik

SUURENDADA probleemijuhendaja osatähtsust

Partei uues programmis on antud teaduslikule tööle senisega võrreldes hoopis suurem erikaal. On koguni öeldud, et teadus muutub tootlikuks jõuks. Seoses sellega on teadusliku töö organiseerimise alal viimasel ajal läbi viidud terve rida uuendusi, et veelgi otstarbekohasemalt koondada jõudusid kõige olulisemate sõlmküsimuste kiiremaks ja täielikumaks lahendamiseks. Teadusliku töö põhimiseks koordineerijaks on Riiklik Teaduslike Uurimistööde Koordineerimise Komitee. Komitee määrab kindlaks tähtsamad teaduslik-tehnilised probleemid ning koos NSVL Teaduste Akadeemiaga ka tähtsamad probleemid loodus- ja humanitaarteaduste alalt, koordineerib neid ja määrab ühtlasi ka summad nende läbiviimiseks. Operatiivsuse suurendamiseks on moodustatud komiteed ka liiduvabariikidesse ministrite nõukogude juurde. Komitee funktsioonidesse kuulub ka uute teaduslike ja probleemilaboratooriumide avamine ja nende finantsiliste ressursside määramine. Tähtsamate probleemide fikseerimine ülaltpoolt on käesoleval aastal esmakordne ja kahtlemata võimaldab palju efektiivsemalt ära kasutada meie uurimisasutuste võimsust. Meie probleemilaboratooriumid ongi kõik juba lülitunud nende probleemide uurimisele. Ülejäänud teaduslike tööde osas on 1963. aasta plaan veel formeerimise staadiumis. Esialgu on laekunud ainult kateedrite ettepanekud. Nende kujundamisel terviklikuks plaaniks on suur töö veel ees. Ülikooli teadusliku töö plaan tervikuna näitab aasta-aastalt kontsentreerumistendentsi. Pidevalt väheneb uuritavate probleemide hulk. Tööde arv aga ühe probleemi piires kasvab. See tendents on õige ja seda tuleb jätkata ka edaspidi. Probleemilaboratooriumide teadusliku töö plaani koostamisel selgus, et probleemide kontsentreerimisel on suur osa juhendajal, sest juhendaja on ju isik, kes probleemi hästi tunneb ja teab, missugused küsimused sellest vajavad veel uurimist. Meie senine praktika juhendajate osas on üsna tihti jäänud ainult formaalseks. Teadusliku töö planeerimisest on juhendajad seisnud nagu kõrval. Üsna tihti mõistetakse juhendaja tööd ainult metoodilise abi andmises. Seoses sellega tekivad ka vastuolud juhendaja ja juhendatava vahel, kui viimase kogemused on suuremad. Juhendajate abiga on võimalik meie plaanidest kõrvaldada ka teine oluline puudus, nimelt paljuteemalisus, mis eelmisel aastal põhjustas kogu meie tähtsamate tööde plaani tagasilükkamise. Mittehoolika vormistamise tõttu kateedrites sattusid probleemi piires üksikud sisuliselt küllaltki lähedased tööd eri teemade alla, põhjustades sellega nn. formaalse paljuteemalisuse. On ilmne, et ka probleemisiseselt tuleb ette võtta tööde rühmitamine üksikute teemade ümber ja seda tööd on võimalik teha ainult juhendaja osavõtul. Probleemijuhendaja on sisuliselt komandör, kes peab oma olemasolevaid jõude nii paigutama, et teaduse kindlus saaks kiiresti vallutatud ja mida paremini on see rünnakuplaan ette valmistatud, seda kindlamad on tulemused.

Käesoleva aasta plaanides pööratakse suuremat tähelepanu ka tööde maksumusele. Ka siin on probleemijuhendaja ainus isik, kes saab objektiivselt hinnata planeeritud summa reaalsust. Tööde maksumuse all, kui see ei kuulu probleemilaboratooriumi alla, mõeldakse peamiselt kulutusi materjalidele ja katseloomadele.

On päris loomulik, et probleemijuhendaja töö ei lõpe kaugeltki plaanide valmimisega. Pidev kontakt tööde teostajatega, uute uurijate kaasatõmbamine, need on ülesanded, mida tuleb lahendada pidevalt, alles siis muutub probleem kompaktseks ja annab häid tulemusi.

J. TAMMEORG,
teadusala prorektor

Kommentaarid on ülearused. *Ü. PUUSEPA foto*

Küsimused, mis nõuavad lahendamist

Aruanded ja valimised partei-algorganisatsioonides

Teaduskondade partei-algorganisatsioonides on alanud aruande- ja valimiskoosolekud. Tehakse kokkuvõtteid esimesest tööaastast uue programmi ja põhikirja tingimustes.

Aruande- ja valimiskoosolekud on toimunud juba ühiskonnateaduste kateedrite, kehakultuuriosakonna ja Õigus-Majandusteaduskonna partei-algorganisatsioonides.

Huvitavaks ja sisukaks kujunes aruande- ja valimiskoosolek Õigus-Majandusteaduskonnas. Aruande esitas parteibüroo sekretär E. Salumaa, kes märkis, et kommunistid on palju kaasa aidanud õppedistsipliini parandamisele, üliõpilastes kollektiivsustunde süvendamisele, õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmisele, üliõpilaste käitumiskultuuri parandamisele.

Puudustena märkis aruandja õppejõudude vähest kontakti üliõpilastega väljaspool õppetööd, loidust Õigusteaduskonna ÜTÜ tegevuses ja partei ridade vähest kasvu (eriti Majandusteaduskonnas).

Sm. I. Sildmäe rõhutas vajadust üliõpilasi iseseisvalt tööle rakendada, kusjuures tuleb silmas pidada, et ei tekiks ülekoormamist ja aktiivsete õppetöövormide liigset vähenemist.

Üliõpilane A. Kutsar rääkis Õigus-Majandusteaduskonna sporditöö ja isetegevuse edasise arendamise perspektiividest. Sm. Kutsar püstitas täiesti õigustatult küsimuse: miks ei võiks Õigus- ja Majandusteaduskond esineda nii spordi kui ka isetegevuse alal ühtse tervikuna nagu Füüsika-Matemaatikateaduskond või Bioloogia-Geograafiateaduskond. On ju Õigus-Majandusteaduskonnal üks dekaan ja dekanaat, miks ei võiks ka teaduskonnad üleülikoolilistest üritustest osa võtta üheskoos? On ju mõlemas teaduskonnas eraldi liiga vähe üliõpilasi — seega ei kujuta nii spordi kui ka isetegevusega tegelemine endast midagi muud kui üldist rabelemist üleülikooliliste ürituste eel (näit. isetegevusolümpiaadid), et saavutada paremaid tulemusi. Töö sisuline külg aga kannatab selle all.

Dots. J. Ananjeva avaldas arvamust, et ülikoolis tuleks ette valmistada rohkem juriste, kuna praegu on vabariigi piirides nõudmine juristide järele suur, mis käesoleval ajal kipub isegi segama õppetööd, kuna paljud üliõpilased lahkuvad ülikoolist II ja III kursusel ja lähevad tööle.

Üliõpilane M. Titma tõi esile lünki õppepraktika korraldamises. Õppejõud pööravad siiski vähe tähelepanu üliõpilaste õppepraktikale ja seoses sellega tekib mitmeidki möödalaskmisi õppepraktika hilisemal hindamisel. Ka kursusetööde tegemisel esineb puudusi: üliõpilased suhtuvad ükskõikselt ja suure pealiskaudsusega kursusetööde tegemisse. Tööd hakatakse tegema siis, kui äraandmise tähtajani on jäänud veel nädal või paar. Ajahädas olles piirdub õppejõud sageli ainult redaktsiooniliste märkustega. Arvesse võttes Õigusteaduskonna profiili soovitas M. Titma üliõpilaste poliitiliste teadmiste laiendamisel rakendada filosoofiliste seminaride vormi seniste poliitinformatsioonide asemel.

Dots. F.-K. Sauks peatus Majandusteaduskonna töö mõningatel probleemidel, pidades vajalikuks otsustada lõplikult Majandusteaduskonna kuulumine kas ülikooli või Tallinna Polütehnilise Instituudi juurde. Käesoleval momendil on kahevahelolek muutunud õppetööle takistavaks.

Uus büroo valis sekretäriks tagasi E. Salumaa.

A. KÄÄN

PEDAGOOGIKA, PRAKTIKA

Juba 100 aastat tagasi kurtis K. Ušinski pedagoogide üle, kes «rääkisid põlglikult pedagoogilisest teooriast ja kel oli isegi mingi imelik vaen selle vastu, kuigi nad üldse ei tundnud tähtsamate pedagoogikateoreetikute nimesidki või jälle tundsid neid ainult kuulu järgi». Midagi taolist esineb ka tänapäeval meie oludes.

Ajakirjanduses ja koosolekutel kurdetakse mõnigi kord pedagoogilise teooria mahajäämuse üle. Harva näidatakse aga, milles see mahajäämus konkreetselt avaldub, millest see on tingitud ja kuidas seda ületada. Et peaaegu iga kodanik mingil määral võtab osa kasvatusprotsessist, siis räägivad paljud ilma üksikasjaliku süvenemiseta kaasa ka selle ala teooria küsimustes, mõnikord vahest ehk sellepärastki, et need probleemid esialgsel vaatlemisel näivad palju lihtsamatena, kui nad tõeliselt on. Mõnikord on mis tahes ala teooria mahajäämuse esiletõstmisega kerge välja vabandada ka selle teooria ignoreerimist, selle saavutuste vähest rakendamist.

Keegi ei eita, et teadustel, mille uurimisobjektiks on nii habras nähtuste valdkond, nagu inimestevahelised suhted (õigusteadus, sotsioloogia, pedagoogika), on raske võistelda loodusteadustega, kuid ekslik oleks ignoreerida ka nendel aladel tehtavaid edusamme. Häda on pigemini selles, et nendel aladel on mineviku igandid ja eelarvamused eriti visad püsima ja need tõkestavad tee teooria saavutustele ellu, praktikasse. Kui meie pedagoogilise teooria nappidest saavutustest poolegi oleksime rakendanud ellu, siis oleks noorsoo kasvatamine tunduvalt parem. Hu-

Diplomand V. Ruttas ja IV kursuse üliõpilane H. Ruttas spektromeetriga töötamas.

vitav on ära märkida, et seal, kus kasvatusala tegelikud juhid rohkem tähelepanu on pööranud teooria saavutuste kasutamisele, näit. Lipetski oblastis, tehakse ka koolipraktikas silmapaistvaid edusamme. Sedasama võib öelda mõningate rahvademokraatiamaade, näit. Tšehhoslovakkia kohta, kus pedagoogilise teooria ja praktika tiheda koostöö tulemusena on koolides saavutatud suhteliselt kõrge õppe- ja kasvatustöö tase.

Et pedagoogilise teooria saavutusi jõudsamalt juurutada ka Eesti NSV koolide praktikasse, selleks korraldati hiljuti Tallinnas Haridusministeeriumi algatusel nõupidamine, kust võtsid osa koolide inspektorid, rajoonide pedagoogiliste kabinettide juhatajad, kõrgemate õppeasutuste pedagoogikakateedrite ja pedagoogiliste uurimisasutuste töötajad.

Nõupidamisel konstateeriti, et õppe- ja kasvatustöö tase koolides ei vasta kommunismiehitamise ajastu kõrgematele nõudmistele. Selle asjaolu ühe põhjusena märgiti pedagoogilise teooria saavutuste mitteküllaldast kasutamist koolis ja lünki õpetajatega tehtavas metoodilises töös. Peeti vajalikuks, et rajoonide pedagoogilised kabinetid kavakindlamalt tutvustaksid õpetajatele nõukogude pedagoogika saavutusi, koolide inspektorid aga nõuaksid õpetajate tööd kontrollides nende saavutuste tegelikku rakendamist.

Nõupidamisel juhiti tähelepanu eriti niisuguste nõukogude pedagoogika poolt kõrvalejäetud meetodite ja võtete vohamisele koolides, nagu õppeaine dotseeriv esitamine, õpilaste individuaalne küsitlemine jne. Nende asemel soovitati rohkem kasutada õpilaste iseseisvat tööd õppekirjandusega, kogu klassi üheaegset suulist või kirjalikku frontaalset tööd, laboratoorseid töid, süstemaatilisi vaatlusi jms. Toodi näiteid, kuidas need koolid, kes viimati mainitud meetodeid ulatuslikumalt kasutavad, on saavutanud häid tulemusi.

Nõupidamisele järgnes Haridusministeeriumi õppekorralduse ja kasvatustöö komisjoni laiendatud koosolek, kus töötati välja konkreetne plaan metoodilise töö parandamiseks ja nõukogude pedagoogika saavutuste juurutamiseks koolipraktikasse.

Kõrgematele koolidele tehti ülesanne uute õpetajate ettevalmistamisel kindlamini joonduda Nõukogudemaa paremate koolide kogemuste järgi. TRÜ pedagoogikakateedril soovitati metoodikaõpetajate kaasabil aidata Tartu VIII Keskkoolil õppetööd ümber korraldada nendel alustel, mis Tallinnas toimunud nõupidamisel esile toodi. Niisamuti peab ülikooli kollektiiv abistama Tartu linna ja Jõgeva rajooni haridusosakondi metoodilise töö organiseerimisel.

A. ELANGO,
TRÜ pedagoogikakateedri juhataja

Teadmiseks kõigile!

Suvetööde avalduste esitamise viimaseks tähtajaks on

5. juuni.

Vahetused algavad 3. juulil ja 1. augustil.

Suvetöödest pikemalt loete ajalehe järgmisest numbrist, mis ilmub **15. juunil.**

TEOORIALT PRAKTIKALE

Tänavustele diplomandidele on alanud aruandeperiood ülikoolis, kogutud teadmiste- ning oskustepagasist. Enne riigieksameid kaitstakse diplomitöid, kus vaagitakse lõpetaja esimese kaalukama teadusliku uurimistöö tulemusi.

Tänavu märgitakse enamikes osakondades diplomitööde senisest tihedamat seost praktilise elu vajadustega.

KÄÄRIKUL ...

Lõpetajad on saadud teoreetiliste teadmiste abil edukalt lahendanud praktilise tähtsusega ülesandeid.

Nii oli see ka bioloogide juures. Malle Mandre töö «Mitmesuguste säilitustingimuste mõjust kartuli lämmastikainete sisalduse dünaamikale» sisaldab praktikute jaoks palju kasulikku.

Kaasajal väga aktuaalset küsimust uuris Maie Männik. Diplomitöös käsitleb ta kosmoselendurite arvatava peatoiduse, vetika klorella kasvatamist masskultuurina.

Kõrge hinnangu sai Ann Marveti uurimus «Paide rajooni põhjaosa taimkattest» just oma teadusliku põhjalikkuse poolest. Esile tõsteti veel taimefüsioloogi Lembe Hallopi diplomitööd.

Füüsilise geograafia eriharu diplomandide töödest tunnistati paremateks Helgi Miti ja Leili Ruto uurimused. Esimese «Vasalemma ümbruse geograafiast» on kompleksne uurimus ühe rajooni taimkattest, loomastikust, veerežiimist jm. Peale teadusliku väärtuse on sellised tööd suureks abiks koduloolastele. Leili Ruto annab oma diplomitöös põhjaliku ülevaate savide liikidest ning nende keemilisest koostisest Otepää kõrgustikul.

Majandusgeograaf Mart Kolu selgitab oma töös tsemendi- ja lubjatööstuse arengut ning ressursse meie vabariigis.

Ka mitmed Füüsika-Matemaatikateaduskonna lõpetajate diplomitööd on suure teadusliku ja praktilise väärtusega.

Tõravere observatooriumi tulevase astronoomi Lauri Luua töö teema «P Cygni pidevast spektrist» ei ütle mitteteadlikule palju. Eriteadlaste hinnangu järgi aga omab see uurimus Luige tähtkuju tähest suurt teaduslikku kaalu.

Lembit Visnapuu diplomitöö «Elektrostaatiline värvipüstol ja selle rakendamisvõimalusi tööstuses» retsensendiks oli aparaaditehase peainsener R. Okk. Tootmisjuhi kiitvad sõnad kinnitavadki ehk kõige paremini töö praktilist väärtust.

Ilmar Tigane asub töötama hiljuti ülikoolis ülesseatud elektronmikroskoobiga. Ka oma diplomitöö teema valis ta elektronoptika valdkonnast.

Esile tõsteti ka Ilmar Otsa tööd «Nelja fermioni interaktsioonist».

Pedagoogilise eriharu lõpetajate töödest tunnistati parimaks Ermiine Mäe uurimus «Atmosfäärifüüsika küsimusi keskkooli füüsikakursuses». Diplomand on siin vaadelnud metoodikaprobleeme füüsika õpetamisel tänapäeva koolis.

Matemaatikute diplomitöödest hinnati kõrgelt Jevgeni Gabovitši uurimust kõrgemast algebrast.

L. VILGUS

KIRJANDUS ja KAASAEG

Pühapäeval ja esmaspäeval toimus peahoone 5. auditooriumis ENSV Kirjanike Liidu Tartu osakonna poolt korraldatud kirjandusteoreetiline konverents teemal «Kirjandus ja kaasaeg». Kuulati ära viis ettekannet ja ohtrasti sõnavõtte. Peale Tartu ja Tallinna kirjanike võttis konverentsist osa suur arv kirjandushuvilisi ülikoolist ja linnast.

Konverentsi tööd iseloomustas teoreetiline elevus, ja suurimad kordaminekud konverentsil ongi just selles valdkonnas. Rakendades loovalt marksistlikku teooriat tõid ettekandjad välja terve rea uusi seisukohti. Üldse mõjus konverents värskelt, paljus öeldi lahti iganenust ja trafaretsest.

Eesti nõukogude publitsistikat analüüsis oma ettekandes «Mõningatest teoreetilistest probleemidest publitsistika valdkonnas» J. Peegel. Lähemalt puudutas ettekandja olukirjeldust, följetoni ja nn. publitsistlikku artiklit. Uurimus väärib tähelepanu seda enam, et publitsistika teooria on meil suhteliselt nõrgalt läbiuuritud alaks. Nii või teisiti seostub sellega ka publitsistika enese areng.

H. Puhvel pidi oma ettekandes «Tänapäeva eesti novellikirjandus» nentima juhtivate novellimeistrite puudumist, noorte jõudude väga aeglast arengut ja novellivõistluste nõrka taset. Analüüsinud tänapäeva eesti novelli põhitüüpe ja põhilisi karaktereid, konstateeris ettekandja kaasaegse elutunnetusega tegelaste aeglast juurdumist novellikirjandusse. Novelli loodetavate arengusuundadena märkis H. Puhvel tugevamat ja mitmekülgsemat karakterit, probleemi jõulisemat asetust ja vormilist mitmekesisust.

«Eesti nõukogude romaani meisterlikkuse tase tõuseb, ent teatud tingimustel võiks see toimuda hoogsamalt,» väitis K. Kääri oma ettekandes «Meie romaani olukord ja arenguperspektiivid». Ettekandja osutas meie romaanikriitika puudustele: teoste ebakohtade liigsele konstateerimisele, abitusele meisterlikkuse küsimuses jne. Lähemal paaril aastakümnel muutub ettekandja arvates kaasaegne ainestik meie romaanis valitsevaks, väliselt tegevuselt pöördutakse rohkem nn. sisemisele temaatikale, siseelu kujutamisele. Peatähelepanu koondub karakterile, romaan lüheneb.

Erudiitselt ja asjalikult oli koostatud A. Kaalepi ettekanne «Luule tulevikust». Kommunismiajastu luule sümptoomidena vaatles A. Kaalep üldrahvaliku luuleharrastuse süvenemist, isetegevusliku ja professionaalse luule kokkusulamist, erinevate luuletajaisiksuste arenemist jne. Ettekandja puudutas ka internatsionaalsele kultuurile ja rahvuslikule kultuurile omaseid jooni.

Temperamentselt nagu alati esines K. Ird. Oma ettekandes käsitles ta elutõde dramaturgias, ja kuigi autor tugines peamiselt praktilisele teatritööle, tõi ta välja mitmeid teoreetilisi seisukohti. Originaalne ja värske oli elutõe käsitlus dramaturgia erinevates žanrides. Põhjalikumalt puudutas ettekandja ka kangelast elus ja dramaturgias.

Tartu kirjanduspäevad möödusid edukalt. See on traditsioon, mis väärib jätkamist.

P. TUISK

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

SARAATOVI ÜLIKOOL

● Käesoleval õppeaastal kaitsevad diplomandid-bioloogid esmakordselt kas diplomitöö või õiendavad riigieksamid. Uue korra järgi valikuõigust kasutades otsustasid 55 lõpetajat diplomitöö, kuus aga riigieksamite kasuks.

KAASANI ÜLIKOOL

● Konkursile «Ülikooli teadlaste parim teaduslik töö 1961. aastal» esitati seitse tööd. Nende seas on A. Z. Petrovi «Einsteini ruumid», I. S. Fišmani «Kvantitatiivse spektraalanalüüsi meetodid», D. G. Tumaševa «Lääne-Siberi tatarlaste keel», artiklitekompleks elektronilise paramagnetilise resonantsi spektritest mineraalides, J. A. Loštšilovi «Meteoorijälje algraadiusest».

Arstiteaduse arengust Rahva-Ungaris

Alates 1945. aastast on Ungari Rahvavabariigi arsteteadus ja tervishoiu organisatsioon läbi käinud saavutusterohke tee. Põhiliselt on üles ehitatud riiklik sotsialistlik rahvatervishoiu süsteem. Kogu linna- ja maaelanikkond on kindlustatud igakülgse arstiabiga jaoskonnaarstide, polikliinikute, haiglate ja sanatooriumide ulatusliku võrgu poolt. Võrreldes 1938. aastaga on polikliiniline abi elanikkonnale suurenenud üle kolme korra, haiglavoodite hulk on kasvanud ligi kaks korda. Arstide arv on tunduvalt suurenenud, 1961. a. oli keskmiselt üks arst 650 elaniku kohta, sellega on Ungari Rahvavabariik maailmas neljandal kohal.

Ulatuslikult rakendatakse kaasaegse meditsiini vahendeid nakkushaiguste vastu võitlemiseks. Emade- ja lastekaitse on organiseeritud laialdaselt ja heal tasemel. Pidevalt paranevad töö- ja üldhügieenilised tingimused. Kõige selle tulemusena on suremus rahvavõimu aastate jooksul langenud viieteistkümnelt kümnele iga tuhande elaniku kohta, vastsündinute suremus on aga alanenud ligi kolm korda. Rahva loomulik iive on kasvanud kahekordseks.

Ungari arstiteaduse saavutused on laialdaselt tuntud nii teistes sotsialismileeri kui ka kodanlikkudes maades. Teadusliku uurimistöö keskusteks on Ungari Teaduste Akadeemia meditsiiniline osakond ja Ungari neli meditsiinilist instituuti, mis valmistavad ühtlasi ette arste. Teadusliku uurimistöö enamtuntud suundadeks on Ungaris töö- ja toitumishügieen, onkoloogia, biokeemia, kurortoloogia ja laste arengupsühholoogia. Rohkesti on Ungari teadlaste poolt avaldatud töid rahvusvahelistes ajakirjades ja esitatud ettekandeid rahvusvahelistel kongressidel ning nõupidamistel.

Laialdase tunnustuse on võitnud Ungari teadlaste konstrueeritud ja Ungari tööstuse poolt toodetud diagnostilised ja raviaparaadid, mida võib kohata väga paljudes raviasutustes nii rahvademokraatiamaades kui ka mujal. Ungari farmatseutiline tööstus toodab kõrgekvaliteedilisi ravimpreparaate, nende hulgas ka kõige uuemaid. Üldtuntud on Ungari suurepärased mineraal- ja termaalallikad, mida muide Budapestis üksi on 123. Need kõrgete raviomadustega allikad on aidanud tervist taastada lugematul hulgal abitarvitajatel. Rahvavõimu aastatel on see looduserikkus koos esmaklassiliste sanatooriumidega antud töötava rahva käsutusse ning on külalislahkelt vastu võtnud ka vennalikkude sotsialismimaade töötajaid.

Dots. J. SAARMA

TÄHELEPANU!

Agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) kohtutakse 5. juunil kell 19

NSV Liidu Ülemnõukogu saadiku

prof. F. KLEMENTIGA,

kes kõneleb NSV Liidu Ülemnõukogu tööst.

Film «Teekond mööda Amasoonast».

Oleme kõik rõõmsad lapsed

Buss auto järel, auto bussi järel Kääriku poole! Autojuht, lisa gaasi, sest «väikesed pioneerid» kibelevad järvevee, päikese ja värske maaõhu järele. Ühe sõnaga — me süda loodusesse kipub!

Ennekuulmatu huvi ja üksmeelega kasutavad kõik kaasaantud lektüüri, «Pioneeride laulikut». Tõeline rahvaste sõprus! Inglased, sakslased, venelased ja eestlased esitavad popurrii populaarsetest pioneerilauludest. Üks salmike «Punasest kaelarätist», kaks-kolm salmi «Teekonnalaulust», «Oktoobrilastest», «Väikesest trummilööjast» jne. kuni viimase leheküljeni välja. Ja ega see Kääriku gi Tartust teab kui kaugel asu. Kes vaadata oskab, märkab juba õige varsti mäe otsas asuvat kaljulossi (nii hüüame meie siin Kääriku peatselt valmivat spordihalli). Vups! bussist-autost maha, kohvrid-kotid näppu ja voodikohti võtma! Ja et kõhud suure reisimise ja askeldamise peale tühjaks olid läinud, siis näitasime märkimisväärset nobedust ja pealehakkamist ka söögilaua ääres. Oleme igas suhtes aktiivsed ja teotahtelised.

Igav meil siin sugugi ei hakka. Meid õpetatakse ja meie õpime. Vajalikke matkatarkusi, orienteerumisoskust, uusi mänge ja laule aina koguneb. Oskame nüüd pöidlajätkuga puu kõrgust mõõta, kaarti teha ja matka korraldada. Kirjutame iga päev rühmapäevikut ja anname välja «Väiku». Laagrielu on huvitav ja sisukas. Ainult vihm läheb tüütavaks oma sooja kastega. Kuid sellele vaatamata raporteerib siinne noorus teile:

«Kallaku taevast või vihma,
hommikul võimleme ikka!»

Pioneerijuhtide instruktiivlaager, mai 1962.

E. OJAND

Laul teeb meele reipaks

Seda mõtleb viienda kursuse geograafide «ööbik», kursusevanem Virve Purika tihti.

Kodus oli neid palju lapsi. Ikka tuli manitseda ja õpetada nooremaid. Meeldiv oli, kui sind kuulati. Nii ei tulnudki see juhuslikult, et Virvest sai Rakvere Pedagoogilise Kooli õpilane. Pärast lõpetamist töötas ta kaks aastat pioneerijuhina. Soov õppida rohkemat tõi teda 1957. a. sügisel ülikooli. Paljud tuttavad polnud rahul — miks ei püüa see nii andekas laululind omandada muusikalist haridust. Virve kõrget ja selget häält tunnevad kodukoha, Viru-Jaagupi metsad ja niidud, koolikaaslased Rakverest. Sageli tuli esineda ka isetegevuslaste õhtuil. Tüdruk ise arvas, et laulda jõuab alati. Tema tahtis õppida geograafiat.

Geograafide elu on sündmusterohke. On palju, mida võiks meenutada. Eredamad on ehk siiski suvised praktikad. Sai küll nii mõnigi kord manatud kõrvetavat päikest ja meeletut sääseparve, kui pikad praktikapäevad kulusid töös raske teodoliidiga. Praegu on nendest päevadest säilinud vaid hea mälestus.

Palju marssimist ja tööd, hea tükk vaeva nõudis diplomitöö. Praegu on roheliste kaante vahele köidetud töö «Laitse ümbruse geograafiast» koos teiste diplomitöödega geograafiakateedris laual. «Väga hea» on väärikas tasu, mis paneb unustama rasked öötunnid, mida pidi lühikesele päevale juurde nõutama, et veel kord kontrollida tehtud mõõtmisi, joonistada kaarte.

Jäävad veel riigieksamid ja siis ootab töö. Juba pool aastat töötab Virve Purika Alatskivi Keskkoolis. Temaga ollakse rahul ja nii tuligi suunamiskomisjonil rahuldada Alatskivi Keskkooli direktori soov ja määrata sinna geograafiaõpetajaks üliõpilane Purika.

Geograafiaosakonna viiendal kursusel õpib töökas rahvas. Mitte ainult töö pole neil südames, vaid ka rõõm ja laul. Geograafide naisansambel on saanud palju kiita, nende organiseeritud osakonnaõhtuga jäid kõik rahule. Tööka kursusel on ka tragi kursusevanem. Õppimise kõrval jätkus teda viie ülikooliaasta jooksul kõikjale. Virve on ülikooli kahe suure isetegevuskollektiivi liige: ta kuulub segakoori ja rahvakunstiansambli perre. Palju on olnud huvitavaid esinemisi, kontserdimatku — toredaim neist viimane sõprusreis Soome.

Ei tea, kas see oli kursusekaaslase, tuntud sportlase Leili Ruto mõju või mõni muu põhjus, ent ülikooli staadion sai Virvele aastatega päris armsaks. Tema kettakaared küündisid II spordijärguni. Treeningutel omandatud vastupidavus kulus ära matkateedel. Aga geograafid on ju suured matkajad. Eestimaa, Koola poolsaare põhjamaiselt karm ilu, Kaukaasia uhked mäed ja Musta mere rannik — käidud-nähtud pole just vähe. Ja laulud on Virvet saatnud kõikjal, on aidanud nii mõnestki raskusest üle saada.

Laulev inimene on alati rõõmus ja hea. Virvestki peetakse lugu. Temal kui kursusevanemal tuleb kõige sagedamini jagada nõu ja anda abi. Keeldunud pole ta kunagi.

Veel kuu ja noor spetsialist — pedagoog Virve Purika — astub töörohkesse ellu. Ta läheb kooli, kus teda tuntakse, kus lapsed on jõudnud juba hakata armastama oma noort naerusuist õpetajat. Südames on tal soov õpetada hästi, nii et lapsed õpiksid tundma ja armastama oma Nõukogude kodumaad.

K. KALDVEE

Tartu Riiklik 2 Ülikool

SUVEL

Nii oli see Tadžikistanis möödunud aastal. Täna sõidavad sinna aga uued üliõpilased geoloogia osakonna III kursuselt.

Kulumata SULEGA

Ülo Tuulik

Esimene võrguöö merel oli raske. Ma ärkasin mitu korda ning keerasin end uuesti vatitekki, kõrvad tugevasti vastu patja, et ei kostaks mere loksumist. Teised mehed magasid rahulikult. Et presendi all õhk palavaks läks, lükkasid nad unes endalt ära kõik riided ja magasid pikkade, aga jäikadena üle paadi lautsikpõranda. Sokid lõhnasid higist, tuul hakkas keerutama ning tõi vahel mootoriõli tahma ja vingu.

Vastu puhet hakkas uuesti tuult tõstma. Ma ei saanud ikka veel und ning ronisin presendi alt välja. Kuu paistis külmalt ja hämaralt, meri oli ta all üleni hall, kuidagi süngem ja suurem kui päeval. Maa ähmast triipu polnud näha. Kadunud oli Viirerahu majakas.

Vaatasin merd ja öös tundus ta järsku nii võõras, nagu poleks ma teda varem näinudki.

Ta oli korraga suurem, ja ma mõtlesin, et sellepärast mõjubki ta rahustavalt. Nagu suure tormi ajalgi, kui istud üle paadinina tõmmatud presendi all, hakkad kartma; kuid lähed ahtrisse, kus meri kolmest küljest peale vajub, ja vahel üle parda ning näo uhub — rahustud ta määratseva pilgu all.

Ma ütlesin endale, et see väike tuul, mis mind magada ei lasknud, on tavaline ning tõusuks vaibub. Ronisin tagasi üle magavate meeste.

«Mis kell on?» küsis Albert.

«Vähe, alles kolm.»

Ta keeras end teisele küljele ja minut hiljem magas niisama raskelt.

Ma ei saanud enam und. Olin ennem kaua aru pidanud, kui jälle võrgupaati tulin, sest haigusest oli nii vähe möödas, ja öisel merel on õhk väga raske, peaaegu halla moodi.

See hirmutaski koduseid.

Kuid ma ikkagi tulin.

Üle kahe aasta oli see siis jälle esimene öö.

Kui ausalt öelda, siis imestasin ma isegi oma tuleku üle — mul ei lubatud ju veel päikest näha, pidin pärastlõunati lamama, sooja piima jooma, rohtusid võtma.

Kuid selle vahepeal käisin ma rannas. Istusin tavaliselt vanal maaleuhutud palgil — see oli niimitu aastat seisnud, et hakkas mädanema. Ajasime kalameestega juttu. Kuid rohkem meelitas mind enda poole vana rannavaht ning kaks õhtut käisime temaga õngitsemas. Tulime tagasi mõlemal korral kella üheteistkümne ajal. Kuu paistis, rannateel hakkas udu sääseparvi endasse mähkima. Oli haruldaselt soe. Ma tundsin imelist kergust, kui vanale head õhtut soovinud, astusin oma kaladega kodutanumale.

Andsin nad emale ning istusin hämaras köögis pinginurgale, selg vastu seina. Ma tundsin, et minusse on juba veidi tagasi tulnud endist inimest.

Nendel õhtutel kostis mu aknasse sageli ka noori hääli. Tuul tõi pallikopsatusi ning südaööl pillihääli. Istusin voodiserval, linad kõrvale lükatud, jalad põrandariidel, ja kuulasin seda raske südamega. Mulle tundus, et ma olen oma kahekümne aasta kohta vana, et mu süda on läinud külmaks ja kiretuks. Ma võtsin mitu korda särgi, hakkasin teda selga tõmbama, kuid panin siiski tagasi. Teadsin, et seal on tolmu, et ma olen jõuetu nii toksi kui valsi tantsimiseks. Tõmbasin akna kinni, nii et ei kostnud enam noorte ega ka mere hääli, sest merel on öösiti oma hääled.

Hommikutel pärast selliseid öid läksin varakult randa, kus mehed juba paate tõrvasid ja võrke keetsid. Mõnkjas suits käis üle ranna ja oli hea istuda heitliku tule ees, hommikuse, pisut jaheda tuule käes.

Ma ei tea, miks hakkasin ma just käima rannas. Vist sellest, et mulle näis see lunastusena — tuli tugevate inimeste keskel lunastada need kaks aastat, mis ma haige olin ega saanud midagi teha.

«Mine jaluta metsas,» ütles ema.

Ma käisin kahel päeval. Mets oli rõske, pisut nagu kolegi. Ma ei saanud lahti tundest, et olen üksinda nende kollaste lehtede keskel. Need krabisesid jalus ja mõnes kohas oli neid augusti lõpule vaatamata juba nii palju, et tahtmata takerdusin neisse. Ma ei talunud seda looduse surma ja sammusin otse, ilma teed valimata, mereni.

Seal, meeste keskel, rahunesin.

Südaööl aga istusime rannavahiga tema vanas majas. Siit aknast paistis meri suurena ja otsatuna. Kuuvalgel oli tal eriline läige.

Ma vaatasin, kuidas vanamees pani suitsule tuld. Hõõguv tikk valgustas punaka tooniga ta habetanud, paljude kortsudega ristatud nägu. Mulle tundus, et vanamees tajub paremini kui mina sügisese mere jahtumist ning et ta ei puhu tikku sellise kärsitusega, nagu meie, noored. Mere ja hõõguva suitsu valguses tundus ta nägu õnnistatuna.

Oli hea olla. Oli kerge.

«Ma olen terve. Erik,» ütlesin talle.

«See tähendab, et sa kipud jälle merele.»

«Jah.»

«Eelmine on juba ununenud?» küsis ta ja kohmetus.

«Ei.»

«Vaata,» arutles ta nagu omaette, «ma ei saa tänase päevani aru, miks sa sel korral välja läksid. Teadsid küll, et kisub tormiks. No... siis polnud sul vist aimugi, et sa edaspidi mõne juhuotsa valmis saad... Muidu võib-olla sellepärast.»

Ma ei vastanud talle, sest mu mõte oli enk, tugev. Ma olin juba otsustanud, et lähen uuesti merele, ma ei tundnud haigust.

Tulin välja.

Öise kuu all, kui mere koha seljataha jäi, astusin rannast kodu poole. Olin noorem kui mõned nädalad tagasi, olin rannainimese ainsa mõtte — merele! — küüsis ning see tõi tahtmatult meelde kõik selle, mida tahtsin unustada.

See kõik oli kaks aastat tagasi.

Ma kirjutasin salamisi oma esimesi novelle. Need tulid kuivad ja kiretud, kuidagi melanhoolsed. Nad läksid mulle ajapikku vastikuteks, sest polnud neis ju mingit tegevust ja kangelaslikkust. Pistsin nad madratsi alla või viskasin lihtsalt minema.

Ma käisin rahutuna kas mööda tuba või mööda metsateed, või läksin randa. Ma ei saanud enam lahti tundest, et kirjutada on vaja, et võib-olla suudan ma pisut rohkem kui teised näha, ja seda ei saa endale jätta. Oli aga vaja tugevat kangelast. Tuli minna merele.

Me läksime välja augusti lõpus. Olime paadis ainult kahekesi: alles külla elama asunud lätlane ja mina. Ilm oli soe, päikeseline. Tuul liigutas vaevu rannaäärse lepatuka latvu. Sõitsime kahekesi, sest üks ta paadikaaslane oli haige, teine, usklik, ütles, et ta lätlasega ei lähe — see ei tundvat mootorit.

Ma kuulasin pealt, kui ta seda esimehele ütles. Esimees, teades väga hästi, et mees ise mootorit tunneb, vihastas, ja karjus ta peale käheda häälega:

«Ma panen su, lapaka, maale vardaid kuduma!»

Usklik läks minema, kuid merele ei läinud. Ma võtsin kiirustades aidast vatiteki ning jooksin randa. Mulle tundus, et mu tund on käes.

Õhtul oli kõik korras, kuigi ta tõepoolest mootorit ei tundnud. Suure vaevaga sai ta selle käima. Nii sõitsime kahe tunniga püügikohale. Seal lasksime sisse esimese jada. Siis tuli pisut eemale sõita ning ta jändas hulk aega, enne kui masin turtsuma hakkas. Oli juba päris hämar, kui viimane jada merre sai.

Õhtune meri oli tühi ja pisut õudne. Kaugel kallastest on isegi plekkvaikses vees pisut õudust, ta rahu on rahutu.

Sõime.

Lätlane istus eespiidale ning suitsetas üksteise järel mitu suitsu.

Hämardumise eel tõusis otse merest punane kuu. Ma polnud teda veel eales näinud sealt tõusmas, ning mulle tundus see imelikuna. Ta oli hägune ja tormirõngas.

Tuul hakkas tõusma kella kahe ajal. Ma ärkasin üle paadi tõmmatud presendi lapendamise peale ning ronisin kohe välja. Meri oli peaaegu samasugune kui täna.

Vaatasin hulk aega ja sain nagu pisut rahu.

Suikusin uuesti pooltunniks.

Siis hakkas tuul jälle sikutama ankruketti. Hämara taeva all paistsid ähvardavalt esimesed valged lained.

Ma kartsin. Kell oli kolm, võrkude nõudmiseni veel tund aega. Istusin kogu selle pika aja paadi tagapiidal, ning tuul tõusis. Tavaliselt tõusu eel tuul vaikib, kuid see oli vist suure tormi algus.

Kell neli ärkas lätlane.

Mootor läks käima esimese löögiga. Saime kätte märgi, kuid selle paati tõmbamisel pillasin ma merre kinnitusnööri. Lätlane vaatas vihaselt, kuid ei öelnud midagi. Nüüd oli küsimus vaid selles — kas peab selisenöör vastu.

Vastu lainet kiskusime ja kiskusime esimest võrku, kuni ta viimaks paadis oli.

Ma olin juba selle järel väsinud. Töö ajal ei pane enam merd tähele. Aga kui esimene jada — viis võrku — väljas oli, lõõtsus tuul üsna tugevasti.

Mootor läks jälle ilusti käima. Ma istusin märjana ja väsinuna eespiidal, olin ükskõikne kogu ümbruse vastu. Tahtsin saada sooja.

Iga teise jada võrgu ajal tundsin, et järgmist ma enam tirida ei suuda. Ma olin 17-aastane poiss, kuid vanuse kohta oli mul jõudu vähe.

Suu läks soolaseks ja kuivaks.

Kui see jada paadis oli, istusin ma lihtsalt märgadele lautsikutele, selg vastu kaari, pidin unetu öö ja rahmeldamise väsimusest magama jääma.

Mootor ei läinud enam käima. Ta jändas küünalde ja magneeto kallal mitu tundi, nagu mulle näis, kuigi see võis kesta kümmekond minutit.

Ta sülitas ja istus mootorikastile. Vist üllatus temagi, kui nägi seda tormist merd. Polnud töö keskel varem ju tema jaoks aega. Lained hakkasid vajuma kõrgelt ja raskelt. Kui olete näinud hommikuaos rohelist merd, siis teate, kui võigas see on. Kohutav.

Uuesti hakkas ta väntama mootoriratast.

Ei läinud.

Ma hakkasin kartma. Lätlane, kes ennemgi merd püüdis, kuigi motorist ei olnud, ja tormigi oli näinud, tundus mulle ükskõiksena ja alistununa. Korraga kartsin ma tedagi.

«Ei lähe,» ütles ta, ja laskis käed jõuetult rippu.

Sel ajal aga vajus tagant paadile hiigellaine. Ta lõi poolenisti vett täis tagakapi ning mootori. See suitses ja auras. Polnud võimalik teda enam käima panna.

Hägune meri tundus veel suuremaks minevat ning torm veel valjemaks.

Ma pidin peaaegu nutma hakkama, sest ümbruses polnud ühtki paati. Laine laine järel hakkas nüüd juba kohisedes vastu paati lööma, tuli sagedamini pumbata. Olime ligunud, väsinud, ja justnagu ükskõiksed.

Lätlane tõmbas uuesti paadile presendi ja käsutas mind sinna alla.

Lõdisesin ja värisesin.

Kaks tundi hiljem tuli rannast paat meid otsima. Oli juba suur torm ning hulk aega pidi enne jändama, kui ta sai meile otsad antud.

Sidusin värisevate kätega seda ümber meie paadinina ning hiljem ka ankrulüli külge.

Vastu tuult andis sõita veel kolm tundi.

Oli imelik tunne astuda kõikuvast paadist kruusasele sadamasillale. Korraga valdas mind erk, väga nooruslik tunne, mis surus maha selle ängistava tormiraskuse. Jalad aga olid külmast kanged ning ei tahtnud sõna kuulda. Seljas polnud enam ühtki kuiva riiet.

Vana rannavaht, kui ma olin ta putkasse läinud, ütles tõsise näoga:

«Marakratt, selle julguse eest tuleks sulle peksa anda. Selle mehega ei oleks ükski teine läinud, aga nüüd — sina. Sa võid haigeks jääda.»

Jäingi. Olin haige kaks aastat. Vahepeal sai lätlasest ranna kõvemaid kalamehi. Ma naersin, kuuldes, et paatkonnavanemad tema pärast isegi kiskuma läksid.

Kuid novelli ma ei kirjutanud. Mulle tundus see nii tavalisena. Ma taipasin, et kõik mehed, kellega koos rannas istusin, on läbi elanud veel mitu korda hirmsamat, et sellised asjad on igapäevased.

Ma seisin korraga uue küsimuse ees: aga mis saab novelli sisuks.

Rannavaht ütles eile:

«Istu kodus ja kirjuta. Pead sa siis sellepärast haigena jälle merele minema. Eluaeg on ju luuletatud.»

Mis ma talle ikka oskasin vastata. On ju natuke imelik rääkida, et kirjutatu peab ise olema läbi elatud, ja et selle nimel vahel isegi ennast tuleb salata, ning — riskeerida.

«Ma peaksin sinust ühe jutu tegema,» ütlesin talle. «Kuidas sa siin istud, ja suitsetad, ja mõtled.»

Aga ise mõtlesin, et mu võlg on lunastamata. Ma polnud täitnud endale antud lubadust kirjutada millestki, kus veidigi oleks kalurite tugevust, jonni, isegi jõhkrust.

«Ma peaksin korra merele minema. Nii üle hulga aja...» ütlesin emale.

«Kas pole liiga vara?»

«Ei ole. Ma olen ju terve.»

Ema ohkas.

Ma askeldasin päev läbi nende mõtete ja tegude kallal — merele.

Otsisin aidast vanad kummisaapad ning vihmakuue. Leidsin halli soni — see vist polnud pärast tormiööd enam peas käinudki.

Ema seadis hakkama toidukoti.

Vana rannavaht, kes vaatas mina mööda silda paadi poole astumas, kutsus mu korraks tagasi.

«Te olete sedakorda neljakesi... Ilus ilm. No-ja...»

«No-ja?»

«Ära siis nii kergesti tarima hakka...»

*

Loojuvas päikeses punas meri sel õhtul kuldselt ja ilusalt. Tas oli midagi suurt, rahutut, tugevat.

Lasksime sisse võrgud. Sõime. Võtsin salamisi ka oma rohtusid, kuigi ma esmakordselt tajusin, et

(Järg lk-l 4.)

Kompleksne üliõpilasekspeditsioon

* Tauksi saarele *

Viimastel aastatel on meie ülikooli Üliõpilaste Teadusliku Ühingu töös võitnud üha suuremat populaarsust mitmete erineva spetsiaalsusega ringide ühiste ürituste korraldamine. Sellise koostöö uueks vormiks on tänavu korraldatav loodusteaduslik ekspeditsioon Väinameres asuvale Tauksi saarele. Ekspeditsioonist võtavad osa Bioloogia-Geograafiateaduskonna teaduslikesse ringidesse kuuluvad üliõpilased.

Üliõpilaste ekspeditsiooni tööülesannete seas on keskse kohal saare mullastiku, taimkatte ja loomastiku täpne kaardistamine. Et Tauksi saar asub Matsalu riikliku looduskaitseala territooriumil ja kuulub ühtlasi ka mitme kolhoosi maafondi, siis osutame teeneid oma suurima looduskaitseala üksikasjalisele tundmaõppimisele ning ühtlasi võimaldame kolhoosidel asuda ratsionaalsemalt kasutama oma maid.

Tänu paljude erineva ettevalmistusega üliõpilaste kaastööle saab võimalikuks mitmete selliste looduses esinevate seoste igakülgne uurimine, mis üksikuurijale üle jõu käib. Nii näiteks alustavad geobotaanika, ornitoloogia ja entomoloogia eriharude üliõpilased metsakaitse prognooside ja kahjurite bioloogilise tõrje meetodite uurimist konkreetsetes tingimustes. Mikrokliima, mullastiku ja taimkatte üksikasjaline uurimine võimaldab senisest edukamalt põhjendada mitmete loomarühmade elupaigalise leviku iseärasusi looduses. Kalamajanduslikust seisukohast osutuvad huvipakkuvateks noorkalade kasvutempo ja toiduvarude uurimine, mis jällegi saavad täie eduga toimuda vaid mitme eriala esindajate koostööl.

Ekspeditsiooni töö kestab vaheaegadega kogu suve. Esimene grupp töötas saarel 12.—18. maini. Üldse viibitakse Tauksil maist septembrini 7 korral. Teadusliku juhendaja dotsent H. Remmi juhtimisel võtab üritusest osa üle 30 üliõpilase — neist enamik õppetööst vabal ajal. Ekspeditsiooni tööst ja asustamata saare romantikast valmib sügisel üliõpilase T. Tamme amatöörfilm. Ringide ettekandekoosolekutel leiavad aga käsitlemist tehtud töö teaduslikud tulemused.

Ekspeditsioonide organiseerijad botaanika-, zooloogia- ja geograafiaringidest loodavad, et teoks saanud üritus leiab heakskiitu ning et tulevikus korraldatakse selliseid üritusi veelgi laiema osavõtjate ringiga. Võimalusi selleks peaks igatahes leiduma.

T. RANDLA

SPORT :: LÕPPES SPARTAKIAAD ::

Ülikooli kergejõustikuesivõistlustega lõppes tänavune spartakiaad. Konkurents osutus väga tihedaks ja ainult mõnepunktiline vahe otsustas paremusjärjestuse mitmegi teaduskonna vahel, millest kõige parema ülevaate annab juuresolev tabel. Kehakultuuriosakond võitis jooksukrossi, suusatamise, meeste korvpalli, sisekergejõustiku ja ujumise ning tuli spartakiaadi üldvõitjaks. Teise koha saavutas Füüsika-Matemaatikateaduskond, kellele järgnesid kaks Arstiteaduskonna võistkonda, Ajaloo-Keeleteaduskond, Majandusteaduskond, Bioloogia-Geograafiateaduskond ja teistest mahajäänud Õigusteaduskond.

Tuleb märkida, et mitmed sektsioonid ei vaevunud spartakiaadi uue juhendi kohaselt läbi viima, mistõttu osa ettenähtud võistlusi jäi sel aastal pidamata.

Lähemal ajal hakatakse Spordiklubis tegema kokkuvõtteid kogu kehakultuurialase ülevaatuskonkursi osas tervikuna. Seepärast tuleb kehakultuurikollektiivide nõukogudel ja erialasektsioonidel esitada Spordiklubisse materjalid teaduskonnasiseste ürituste, VTK-märklaste ja järgusportlaste ettevalmistamise kohta, et neid saaks arvesse võtta massilise, õppesportliku ja organisatsioonilise töö lõigus. Viimasel töölõigul oleneb paremusjärjestus teaduskonna Spordiklubi liikmete arvust. Seepärast need üliõpilased, kes pole tasunud veel tänavust liikmemaksu, peavad seda kiiresti tegema, et ka neid tulemusi saaks konkursi kokkuvõtete tegemisel arvesse võtta.

B. MATVEI

Spordiala		Ajaloo-Keelet.	Õigust.	Majandust.	Bioloogia-Geogr.	Füüsika-Matem.	Arstit. I-II k.	Arstit. III-VI k.	Kehakultuurios.
Põhialad	Naiste võrkpall	8 p. - I	3 p. - VI	2 p. - VII	1 p. - VIII	4 p. - V	5 p. - IV	7 p. - II	6 p. - III
	Meeste võrkpall	2 p. - VII	5 p. - IV	7 p. - II	4 p. - V	8 p. - I	3 p. - VI	1 p. - VIII	6 p. - III
	Laskmine	6 p. - III	2 p. - VIII	4 p. - V	6 p. - III	7 p. - II	5 p. - IV	8 p. - I	—
	Jooksukross	3 p. - VI	2 p. - VII	4 p. - V	6 p. - III	7 p. - II	5 p. - IV	1 p. - VIII	8 p. - I
	Suusatamine	6 p. - III	4 p. - V	3 p. - VI	7 p. - II	5 p. - IV	2 p. - VII	1 p. - VIII	8 p. - I
	Naiste korvpall	—	—	8 p. - I	—	5 p. - IV	—	6 p. - III	7 p. - II
	Meeste korvpall	2 p. - VII	3 p. - VI	6 p. - III	—	5 p. - IV	4 p. - V	7 p. - II	8 p. - I
	Naistevõimlemine	7 p. - II	—	—	4 p. - V	5 p. - IV	6 p. - III	8 p. - I	—
	Kergejõustik	5 p. - IV	1 p. - VIII	3 p. - VI	2 p. - VII	7 p. - II	6 p. - III	4 p. - V	8 p. - I
Valikalad	Ratsasport	8 p. - I	4,5 p. - IV-V	4,5 p. - IV-V	7 p. - II	—	6 p. - III	—	—
	Lauatennis	5 p. - IV	6 p. - III	8 p. - I	7 p. - II	—	4 p. - V	2 p. - VII	3 p. - VI
	Sisekergejõustik	3 p. - VI	4 p. - V	2 p. - VII	1 p. - VIII	5 p. - IV	7 p. - II	6 p. - III	8 p. - I
	Ujumine	3 p. - VI	4 p. - V	—	—	5 p. - IV	6 p. - III	7 p. - II	8 p. - I
	Orienteerumissport	2 p. - VII	1 p. - VIII	3 p. - VI	8 p. - I	7 p. - II	4,5 p. - IV-V	4,5 p. - IV-V	6 p. - III
Lõppkokkuvõte		60 p. - V	39,5 p. - VIII	54,5 p. - VI	53 p. - VII	70 p. - II	63,5 p. - III	62,5 p. - IV	76 p. - I

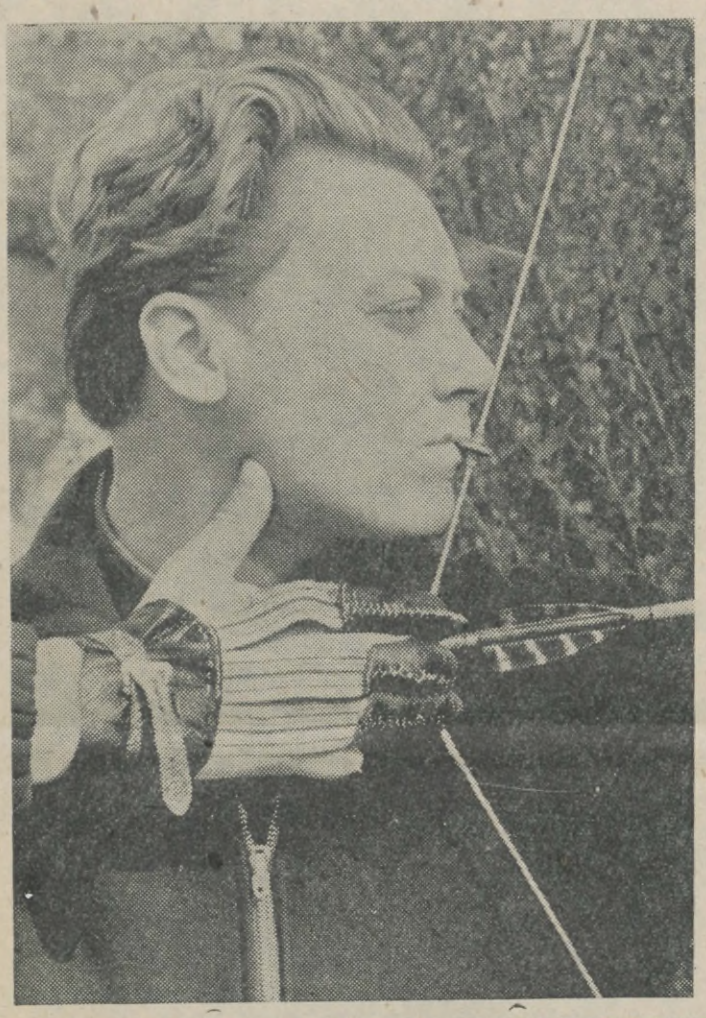

VIBULASKMINE

Nagu ajaloolased räägivad, tunti vibu juba 3500. a. e. m. a. Tookord olnud eelistatud vibupuuks jugapuu. NSV Liidu territooriumil olevat vibu praegustel andmetel tuntud juba umbes 1000 a. e. m. a.

Viimased andmed vibude kasutamisest Tartus on aga üsna värsked. Siin teame täpset kuupäeva ja isegi kellaaega. Pühapäeval, TRÜ spordipäeval, kell neli vihisesid sihvakad nooled jälle läbi värske kevadõhu. Objektideks polnud aga seekord mitte hirved või võõra suguharu pealiku massiivne kolp, vaid 30, 50 ja 70 meetri taha asetatud mitmevärvilised märklauad. Sportlikku vibulaskmist tutvustati NSV Liidus esmakordselt 1957. a. Moskva festivalil. Edukalt esinesid seekord Tšehhoslovakkia ja Poola sportlased. 1959. a. Moskvas peetud vibulaskevõistlustest ei võtnud meie vabariigi sportlased osa sel lihtsal põhjusel, et vabariigis polnud veel ühtegi sportlikuks harrastuseks kõlbavat vibu. Kui 1960. a. Pärnu vibuentusiast sm. Randmer tõi Lvovist 4 vibu, hakkas ka Eestis arenema vibusport. 1961. a. sügisel toodi esimesed vibud Tartusse ja praegu on Tartus umbes 40 tegevsportlast. Ja kui pühapäeval kalkuni, kulli või toonekure sabasulgedega nooled sopsusid 70 m kaugusel olevasse märklauda, imestasid tribüünidelt nii mõnedki: «Näe, ära tabasid!».

E. LEMBER

OSKA PUHATA!

On alanud järjekordne vastutusrikas periood — eksamisessioon, mis nõuab igalt üliõpilaselt pingelist tööd eelmise semestri edukaks lõpetamiseks. Edukas ettevalmistus eksamiteks sõltub aga suurel määral tööpäeva oskuslikust planeerimisest ning õigest töö ja puhkuse vahekorrast alates eksamisessiooni esimestest päevadest.

Aktiivse puhkuse parimaks vormiks on kehakultuur ja sport. Õigesti talitavad need üliõpilased, kes eksamisessiooni saabumisega ei loobu sportlikust treeningust või mõnest muust kehakultuurivormist, vaid kasutavad seda aktiivse puhkusena. Üheks oluliseks tingimuseks hea töövõime säilitamisel eksamisessiooni ajal on regulaarne hommikvõimlemine ja sportliku treeningu jätkamine.

Teiseks väärtuslikuks aktiivse puhkuse vormiks eksamiteks ettevalmistamise perioodil on kehakultuuriminutid, mis koosnevad tavaliselt 6—8 harjutusest ning kestavad keskmiselt 6 minutit. Järgnevalt anname mõningaid juhendeid.

1 Eksamisessiooni ajal on otstarbekohane harjutusi korraldada individuaalselt.

2. Kehakultuuriminuteid tuleb kasutada väsimuse esimeste tundemärkide avaldumisel, mitte aga siis, kui väsimus on juba ilmne.

3. Harjutusi korraldada hästi õhutatud ruumis või veel parem — värskes õhus.

4. Vastavalt vajadusele ja enesetundele võib harjutusi toimuda 2—3 korda päevas, kusjuures järgmiste aega võib lühendada kas harjutuste hulga või korduste arvu vähendamisega.

5. Kehakultuuripausi korraldatakse tavalises rõivastuses.

6. Iga kompleksi kestus on umbes 7 päeva, selle järele asendatakse see uuega või üksikute harjutustega.

7. Lugemissaali kasutajatel, kellel puuduvad vajalikud tingimused harjutuste organiseerimiseks, võiks soovitada 10- kuni 12-minutilist jalutuskäiku Toomel vaheldumisi kiire kõnni või kerge jooksuga.

Aktiivse puhkuse tagajärjed ei lase end kaua oodata. Kohe pärast kehakultuuriminutite sooritamist võib igaüks veenduda, et see on väsimuse vältimise ning kõrge töövõime säilitamise efektiivseks vahendiks. Harjutuste korraldamiseks kulutatud minutid tasuvad end mitmekordselt.

Lõpuks toome eeskujuks kehakultuuriharjutuste kompleksi, mis oma iseloomult sobib nii mees- kui ka naisüliõpilastele.

1. harjutus
L-a. (lähteasend): algseis
1—4. Paigalkõnd (4 sammu)
5—8. Paigalkõnd kõrge põlvetõstega (4 sammu)
Harjutust sooritada keskmises tempos 1 min. vältel.

2. harjutus
L-a. Algseis.
1—2. Kaarega eest käed üles sirutada ja sisse hingata.
3—4. Kaarega kõrvalt käed alla ja välja hingata. Korrata keskmises tempos 4—6 korda.

3. harjutus
L-a. Harkseis.
1—2. Laskuda kükki, käed ette ja välja hingata
3—4. Tõusta, käed alla, sisse hingata.
Korrata aeglases või keskmises tempos 8—10 korda.

4. harjutus
L-a. Algseis, käed puusal.
Sulghüplemine paigal.
Sooritada 20—40 hüpet keskmises tempos (hingamine ühtlane).
Pärast hüplemist üle minna paigalkõnnile (15—20 sek).

5. harjutus
L-a. Harkseis, käed kuklal
1. Painutus paremale, käed üles, välja hingata
2. Lähtasend, sisse hingata
3—4. Sama teisele poole

Korrata 5—6 korda mõlemale poole.

6. harjutus
L-a. Algseis, käed puusal
1. Parem jalg taha
2. Parem jalg ette
3. Parem jalg taha
4. Jalg juurde
5—8. Sama vasaku jalaga.
Korrata keskmises tempos 5—6 korda mõlema jalaga. Sooritada hoogsalt ilma pingutuseta.

7. harjutus
L-a. Algseis
1. Käed kõrvale
2. Käed üles
3. Kaarega kõrvalt parem käsi alla
4. Kaarega kõrvalt vasak käsi alla
Korrata keskmises tempos 4—5 korda.

Ja nüüd uuesti õpingute juurde!

IVO OKK

(Algus lk-l 3.)

paljudeks aastateks pole mul neid enam vaja.

Öö tuli siiski rahutu. Ma ärkasin. Vaatasin merd. Kuulusin ta hääli. Mehed magasid kõrval oma rahulikku, ahnet und.

Mul oli korraga nagu valus oma õnne üle.

Ma tundsin erutust suure mere ees ja ka nende ööde ees, mis mul tuleb veel võrgupaadis magada mere öiste häälte all, mis on nagu imelik rahutu sümfoonia, mille helisid sa pead tajuma.

Oli imeliselt kerge.

Elu nagu merigi tundus muusikana, kus sa tajud helisid kuni viimaste peenimate nüanssideni, kuid erutud ainult tugevast, karmist, sellisest, mille ületamiseks on vaja jõudu.

Ma mõistsin: mu armastus oli tagasi tulnud — valusana, raskena, nagu võib olla vaid armastus mere vastu, ning siis pidi tulema ka novell.

Tuul hakkas kiskuma ankruketti ning hommikuaos kasvasid lained kõrgemaks. Päike tuli hägusena.

Me tarisime oma võrgud noore märatseva tormi all, mis ulus üle mere, taeva, maa.

HELI RAADIK
ja
PEETER GREENBAUM,
õnnitleme!
Viienda kursuse ajaloolased

Kodunduse kabinetis on 2.—4. juunini avatud üliõpilaste KÄSITÖÖDE NÄITUS.
Näitust saab külastada kella 12 kuni 17-ni.

Kohvikusse unustatud asjad (raamatud, konspektid, vihmavarjud, kindad jm.) saate kätte söökla juhataja kabinetist.

Följetoni asemel, sest

EKSAMITEST EI SAA FÖLJETONI KIRJUTADA

Mind paluti kirjutada eksamitest följeton. Ma keeldusin kahel põhjusel:

1) eksamid on tõsised asjad ja tõsiste asjadega nalja teha on võimatu,

2) eksamid on ülikoolis niivõrd tavalised asjad, et isegi följetoniga ei saa siit mingit uudist avastada.

Seetõttu jääb följeton ära, kuid ma arvan, et ma pean neid ülaltoodud seisukohti lähemalt põhjendama.

Ad 1. Eksamites ei ole tõesti midagi koomilist. Teooria aga ütleb, et följetonis olev koomika peab peegeldama elus eneses leiduvat koomilist. No kui seda elus ei ole, mis asja sa siis peegeldad. Kas see on nali, kui oled ikka oma kolm ööd-päeva ära õppinud, ukse taga pabistanud ja mitterahuldavaga tagasi tuled? Või kas on see siis nali, kui oled aasta otsa korralikult tööd teinud, ukse taga ei pabista ja «viiega» tagasi tuled? Ei, ka see ei ole nali.

Või kas on see nali, kui leiad, et eksamiteks konkreetselt ette valmistada ei jõua, tunned end ületöötanuna ja haiglasena ja sul õnnestub saada akadeemilist puhkust? Ei, see ei ole nali. Selles võib olla rõõmu, aga koomilist mitte teragi. Palun, minge kord ühiselamutesse või raamatukogudesse, kui väljas on suur ja soe kevad, kui päike paistab ja linnud laulavad, ja vaadake neid noori inimesi, kes raamatuvirnade taga istuvad. Kas see on mõni nali? Ei ole, följetoni siit ei saa.

Teooria õpetab, et koomika tekib mingi vastuolu ootamatul ja puändikal avanemisel. Eksamitel valitseb igipõline vastuolu õppejõu ja üliõpilase vahel. See vastuolu võib ilmneda vägagi puändikalt ja ootamatult. Tavaline on järgmine tee: kuratlik küsimus — loll vastus. Aga kes selle üle naerab? Loomulikult mitte üliõpilane, sest ta on niisuguste vastuolude ilmnedes traagiliste meeleolude mõju all. Heita aga nalja kannatajate üle — see ei ole ilus. Asuda õppejõudude poolele ja kirjutada följeton nende rõõmuks? Ei, süda ei luba: selleks on õppejõude liiga vähe, rumalaid vastuseid aga liiga palju.

Seega: följeton jääb ära.

Ad 2. Eksamitest ei saa mingit uudist välja nuputada. Kui aga ajalehematerjalis ei ole mingit uudist, siis toimetaja seda ei avalda. Järelikult — följeton eksamitest jääb ära.

Tõepoolest, mis on selles uudist, kui sa ammu tead, et kevadel on sessioon, et sa pead varakult õppima ja kordama hakkama, aga lükkad selle tülika toimetuse ikka päevast päeva edasi. Nii on see kordunud aastast aastasse. Mis uudis seë enam on, et sellest ajalehes kirjutada? Või mis uudis see on, et eksamil on piletid, et need on kergemad ja raskemad ja et õnnelik on see, kes saab kergema? Issake, see on ju esimese kursuse juntsulegi teada! Või on see uudiseks, et eksamil jagatakse mitterahuldavaid, rahuldavaid, häid ja väga häid hindeid? Ei, see on ju teada, samuti on teada see, et keegi ei tea, missugune hinne just kellelegi tuleb. Või on see ehk uudiseks, et hea jutuveeretus, salakesi poetatud pisarake, õppejõu meeleolu, eelneva vastuse kvaliteet, vastaja kirglik veendumus oma veetluses ja intelligentsis jms. on sageli otsustavad tegurid hinde saamisel? Oh, ärge olge lihtsameelsed, need on ju habemega tõed! Samuti on üldtuntud asi, et ikka veel katsutakse õnne allikmaterjalide (s. o. spikrite) kasutamisega, et eksameid pärast pühitsetakse, et tekivad ja samas langevad rusudeks kokku uued teooriad ja arvamused eksamite psühholoogilis-metoodiliste aluste kohta, et tekivad ja hävivad elu dialektiliste vastuolude sunnil sümpaatiad ja antipaatiad õppejõudude vastu. See on ju nii hästi, oh kui hästi kõigile teada. Siin pole midagi uut.

Kas on nüüd selge, miks ma keeldusin eksamitest följetoni kirjutamast? Arvan isegi, et toimetus selle palvega paljastas mõningal määral oma elukaugust. Ülikoolis on palju asju, millest följetoni kirjutada ei saa, ja üks niisugustest kroonilistest nähtustest on eksamisessioon. Loodan, et ma seda oma nappide ridadega tõestada suutsin.

PUMBA EEDI

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5040. MB 04261.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNO KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 15. JUUNIL 1962

Nr. 19(524) XV aastakäik

Suvetööd ootavad

Jõudu tööle!

«Suvised tööd» on jälle ukse ees. Nüüd on see termin «suvised tööd» meile juba nii tuttavaks saanud, et ei vaja mingisugust lähemat seletust. Traditsiooni, mida kunagi alustasid üliõpilased-uudismaalased, jätkatakse aastast aastasse meie vabariigi rahvamajanduse mitmesugustel objektidel. Igal aastal suunab ülikooli komsomolikomitee noori töökäsi sinna, kus neid kõige enam vajatakse. Meenutagem!

1959. aasta suvi. Kogu vabariigist sõidavad Narva sajad noored komsomoli lähetuskirjaga — ehitama Balti Soojuselektrijaama. Sügiseks peab käiku minema esimene agregaat. Noorte oskuslikud käed suudavad palju — tellistest, tsemendist, metallist, klaasist energiahiiglane kerkib soost võimsana ja uhkena. Ja milline tempo! Sellele viitab juba üksinda nimetus — löökehitus.

Sellesse löökehitajate armeesse kuulusid 1959. a. suvekuudel ka ülikooli 160 noort. Veel praegu räägitakse Narvas tunnustavalt Henrietta Soost, Einu Reitsnikust, Neida Truust, Ermiina Mäest jt. Elektrijaama juurdevoolukanalil on meie üliõpilased kaldaid planeerinud, kiviklibu tassinud, õistes vahetustes tsementi paigaldanud. Ja kui selgus, et ilma üliõpilaste abita ei suudeta kanalit õigeaegselt käiku lasta, jäid nad veel kümneks päevaks, kanali täielikku valmimiseni.

1960. a. suvi. Vabariiklike suurehituste raskuspunkt on Narvast nihkunud lääne poole — Kundasse. Jälle löökehitus, jälle nooruslikult kiire, forsseeritud töötempo. Tööstus ootab kannatamatult oma leiba — tsementi. Kiirusta, ehitaja! Perioodikas vilksatavad nimed ja protsendid. Ja kutseliste ehitajate kõrval loed ka Tartu üliõpilaste nimesid: Helvi Koppel, Maret Männik, Erna Nael, Mati Tarum, Elmar Anslan jt. Kõrvuti teiste ehitajate mitmerahvuselise kollektiiviga viibis Tartu Riiklikust Ülikoolist ehitusel kolme vahetuse jooksul kokku üle neljasaja üliõpilase. Nad andsid oma panuse — ükskõik, kellena nad ka töötasid, kas laadijatena, armeerijatena või betoneerijatena — selleks, et «Punase Kunda» tsemendiahi läheks käiku ennetähtaegselt.

1961. a. suvi. Uued objektid — Sirgala, Audru, Ruhnu. Töid jätkatakse Kundas. Jälle räägitakse tublidest töömeestest-üliõpilastest Enn Realost, Mikk Titmast, Mauno Reisnerist, Endla Saarendist. See on nagu traditsiooniks saanud, et tubli õppur on ka tubli töömees.

1962. a. suvi. Ta on küll veel kalendri järgi saabumata, kuid plaanid suveks on juba valminud. Ülikooli komsomolikomiteesse on laekunud sajad avaldused. Üliõpilane kiirustab suveks tööle — kes Abja rajooni «Sangari» kolhoosi, kes Sirgalasse, kes Narva. Töökäsi ootab nii tööstus kui põllumajandus. Näib, et vaekauss käesoleval aastal langebki põllumajanduse kasuks. Rohkem kui ühelgi eelmisel aastal töötavad sel suvel meie üliõpilased vabariigi paljudes kolhoosides ja sovhoosides. Teated, mis kolhoosidest ja sovhoosidest saabuvad ülikooli komsomolikomiteesse, kinnitavad, et maal on juba tehtud kõik, et üliõpilaste elu- ja töötingimused oleksid normaalsed. Kontakt on loodud ka kõikide teiste objektidega, kuhu meie üliõpilased sel suvel siirduvad. On kinnitatud vahetuste staabiülemad. On mõeldud üliõpilaste transpordile, majutamisele, toitlustamisele, vaba aja sisukale veetmisele.

Ühe sõnaga: suvi võib tulla. Veel viimased eksamid, kolid-kohvrid kokku ning sõidame. Labidas või kellu pihku ning tööle.

Nii see tõepoolest on. Kuid igal asjal on oma «aga»-d, võib-olla tuleks antud juhul neistki pisut juttu teha.

Ülikooli komsomolikomitee pidi mõnede üliõpilastega või isegi terve kursusega (vene filoloogia osakonna IV kursus) lähemalt vestlema, milleks on meile vajalik suvine töö. Miks on meie seas veel selliseid üksikuid kollektiivitundeta üliõpilasi, kes kõikvõimalike tõendite ja ettekäänetega püüavad eemale hoida ühisest, kollektiivsest üritusest? See on fakt, mis paneb mõtlema.

Milleks me läheme igal suvel tööle? Kas selleks, et luua ainult materiaalseid väärtusi? Kas selleks, et ilma meieta ei tuleks tööstus ja põllumajandus toime? Vaevalt küll. See on asja üks, mitte kõige tähtsam külg. Peamine — me ise kasvame ja areneme. Meis kasvab ühiskondlik instinkt. N. K. Krupskaja kirjutas juba 1922. aastal oma artiklis «Noorsoo kommunistliku kasvatamise küsimustest»: «Kommunist on eelkõige ühiskondlik inimene tugevasti väljaarenenud ühiskondlike instinktidega...»

Meie põlvkond saab elama kommunistlikus ühiskonnas. See on au, ja see on kohustus. Kohustus, et me elaksime oma ajastu vääriliselt. Ühtlasi sunnib see meid kõiki oma võimeid rakendama maksimaalselt ühiskonna hüvanguks. Olgem siis kohusetundlikud ja ausad, ka teie, üksikud eemalehoidjad, kellest eespool juttu oli. Võtkem teistest eeskuju. Eelmiste aastate suviseid töid analüüsides võime ise veenduda, kuidas aasta-aastalt kasvab üliõpilaste kohusetunne ja ühiskondlik aktiivsus.

Kui 1959. aastal üliõpilased mõnikord veel loiult suhtusid tootvasse töösse, siis kahe viimase aasta kogemused tõestavad vastupidist. Kõikjal näitasid meie üliõpilased end tublide entusiastidena ja initsiaatoritena. Otseste tööülesannete kõrval võtsid nad osa ühiskondlikest üritustest, lõid kaasa kohalikus kultuurielus. Nii ehitasid Audru maaparandusjaamas töötanud üliõpilased tantsupõranda, rajasid spordiväljaku ning võtsid osa kolhoosi hoogtööpäevakutest. Meie üliõpilased esinesid kontsertidega, korraldasid loenguid, puhkeõhtuid, kohtusid vanade revolutsionääridega. Fakte võiks tuua rohkesti. Kõik nad kinnitavad üht — mitte kusagil ei jäänud üliõpilased passiivseteks kõrvaltvaatajateks, vaid lõid käed külge seal, kus oli abi vaja. Selline on meie üliõpilase põhiloomus.

Meie endi silme all ehitatakse kommunismi. Meie, üliõpilased, oleme üks osa suures loojate armees. Meie ise loome endale õnne ja peamine on meis endis, loojais. Meie endi silme all kasvab uus inimene. Just loomisprotsessis me kasvamegi, saame ausateks, töökateks, laia silmaringiga, vaimselt ja füüsiliselt harmooniliselt arenenud inimesteks. Just sellepärast ongi praegusel etapil rohkem kui kunagi varem au sees inimene-looja, inimene-ehitaja.

Jõudu tööle Sulle, tudeng! Ära virise, kui labidavars esimesel töönädalal pihud villi kisub, kui heinapebred krae vahel torkima hakkavad või ehitustolm kuival ja kuumal suvepäeval lämmatama kipub. Iga algus on raske. Ka armastus töö vastu tuleb raskelt. Kui ta on tulnud, siis ta jääbki Sinuga ning Sa leiad, et maailmas pole midagi paremat kui tööröõm. Ole tubli!

Aruandluspäevad on juba käes

Praegu õpib ülikooli kaugõppeosakonnas 2729 üliõpilast. See näitab, et kaugõpe pole ülikoolis enam mingiks kõrvalise tähtsusega osakonnaks, vaid omab võrdset kaalu statsionaarsega.

Suvine õppe-eksamisessioon kaugõppijatele algas 4. mail ja toimub voorude kaupa kuni 13. juulini, sest loengu- ja majutamisruumide nappuse tõttu pole võimalik kõiki üliõpilasi korraga sessioonile kutsuda.

Kui heita pilk tagasi ja vaadelda talvise õppeeksamisessiooni tulemusi, siis näeme, et kõik eksamid sooritas 32% kaugõppeüliõpilastest (teaduskonniti: Majandusteaduskond 63%, Õigusteaduskond 52%, Arstiteaduskonna kehakultuuriosakond 47%, Ajaloo-Keeleteaduskond 24%, Füüsika-Matemaatikateaduskond 11% ja Bioloogia-Geograafiateaduskond 8%). Võrreldes käesoleva õppeaasta talvise sessiooni tulemusi möödunud õppeaasta andmetega, selgub, et need on mõnevõrra paremad, kuid siiski ei saa nendega veel rahule jääda. Üheks põhjuseks, miks üliõpilastel jäi nii suur võlgnevus, on asjaolu, et talvine sessioon on lühike, tavaliselt 10 päeva. Selle ajavahemiku jooksul peab kaugõppija kuulama 80—90 tundi loenguid ja sooritama 3—5 arvestust või eksamit. Uute õppeplaanide koostamisel on püütud jõuda olukorrani, et üliõpilastel ei oleks sessiooni ajal üle 7—8 tunni loenguid päevas ja neil päevadel, millal toimub eksam, loenguid üldse ei oleks.

Käesoleva õppeaasta suvisele õppe-eksamisessioonile on ülikooli juurde kutsutud 2419 üliõpilast, 214 üliõpilasel toimub õppe-eksamisessioon Tallinna konsultatsioonipunkti juures. 1516 üliõpilast, s. o. 60% sessioonile kutsutud üliõpilaste arvust sai kutse sessioonile töötasu säilitamisega (teaduskonniti: Arstiteaduskonna stomatoloogiaosakonnast 80%, Õigusteaduskonnast 75%, Majandusteaduskonnast 75%, Ajaloo-Keeleteaduskonnast 65%, Bioloogia-Geograafiateaduskonnast 42%, Arstiteaduskonna kehakultuuriosakonnast 42%, Füüsika-Matemaatikateaduskonnast 40%). Viimati mainitu näitab, et üliõpilased on kevadsemestri jooksul tõsiselt töötanud, on likvideerinud akadeemilisi võlgnevusi ja esitanud tähtaegselt kontroll- ja kursusetöid, sest eeldab ju töötasu säilitamisega kutse saamine head õppeedukust. Kevadsemestri jooksul kasutati rohkesti konsultatsioone ja likvideeriti akadeemilist võlgnevust nii Tartus kui ka ülikooli õppejõudude väljasõitudel Tallinna konsultatsioonipunkti. Esmakordselt toimusid õppejõudude väljasõidud Viljandi ja Pärnu õppepunktidesse konsultatsioonide andmiseks ja eksamite vastuvõtmiseks.

181 üliõpilast, kes on teoreetilise kursuse lõpetanud ja kaitsnud edukalt diplomitöö, annavad nüüd aru oma teadmistest riigieksamikomisjoni ees. 49 diplomandi kaitsesid diplomitöö hindele «väga hea». Nende hulgast väärivad eriti esiletõstmist Ajaloo-Keeleteaduskonna diplomandide A. Budilovskaja, A. Ebroki, K. Roberti, M. Sistoki, I. Ševtšuki, I. Toome, U. Ussisoo ja Majandusteaduskonna diplomandide E. Haljaste, O. Luguse, A. Lutsu, E. Raia, O. Ritsoni, S. Ruutsoo, P. Seedre, I. Silma ja T. Valneri tööd. Osa neist on kirjutanud oma tööd aktuaalsetele teemadele, mis omavad suurt praktilist väärtust, teised on esitanud ulatuslikke sisulisi uurimusi, milles tõstatatakse ja lahendatakse rida teoreetilisi probleeme. Tööd põhinevad enamikus diplomandide isiklikel kogemustel. Neis tehakse kasulikke ettepanekuid vastavate töölõikude täiendamiseks ja parandamiseks. Oma mahult kui ka käsitlusviisilt ületab enamik neist töödest diplomitööle esitatavaid nõudeid.

Osal Õigus- ja Majandusteaduskonna üliõpilastel algas sessioon maikuus ja on nüüd juba lõppenud. Nagu näitasid esialgsed kokkuvõtted sessiooni tulemustest, võtsid üliõpilased sessioonist aktiivselt osa ning sooritasid tähtaegselt arvestusi ja eksameid. Eriti hästi olid sessiooniks ette valmistunud Majandusteaduskonna üliõpilased A. Kala, H. Koppel, A. Susi ja Õigusteaduskonna üliõpilased J. Inno, L. Jüris, H. Virkus, kes sooritasid kõik eksamid hindele «väga hea».

Suurem osa üliõpilasi, peamiselt kooliõpetajad, saabuvad sessioonile juunikuu keskpaiku. Neil seisavad ees pingerikkad päevad, sest kaugõppijad teavad, et suvise sessiooni lõpul tehakse kokkuvõte nende aastase õppetöö kohta ja otsustatakse, kes viiakse üle järgmisele kursusele, kes jäetakse kursust kordama või kustutatakse üliõpilaste nimekirjast.

Et suvine õppe-eksamisessioon kestab vastavalt kursusele 20—30 päeva, siis ei peaks kaugõppijail raskusi olema õppeplaani nõudmiste täitmisega, s. o. sooritada sessioonil kõik kursuses ettenähtud arvestused ja eksamid. Selleks, kaugõppijad, palju jõudu ja edu teile õppetöös!

H. LIPP,
kaugõppeosakonna metoodik

* EKSAMID * EKSAMID * EKSAMID *

Väliskirjanduse eksami sooritasid edukalt IV kursuse vene filoloogid. Dotsent V. Alttoa «tule» alt väljuti ainult «heade» ja «väga headega». Suure põhjalikkusega oli eksamiks valmistunud Ants Hallik. Tema vastus tõestas veel kord, et spetsialiseerumine vene kirjandusele ei takista suguqi omandamast avaraid teadmisi väliskirjanduses. Väga hästi vastasid veel Silva Allik, Elviira Kazakova, Galina Vassiljeva, Valentina Tarve, Kaie Lumera ja Urve Vahter.

Tükk aega maadlemist «pensumite», Homerose ja Ovidiusega ei olnud II kursuse inglise filoloogidel möödunud kasutult: kursus sai ohtralt «viisi» ja mitte ühtegi «kolme». «Neljasidki» eksis sekka ainult neli. «Keelte keelt» oli silmapaistvalt hästi omandanud Priit Järve, Jaak Rähesoo, Maimu Kuri, Tiiu Vesmes ja Maie Korka.

150 Arstiteaduskonna lõpetajat on viiest riigieksamist sooritanud juba kolm. Pole naljaasi vastata riikliku komisjoni ees dialektilist ja ajaloolist materialismi või kirurgiat. Seni on eksamid kulgenud üldiselt edukalt. Põhjalikke teadmisi on näidanud Tiiu Kaljuste, Nikolai Baikov, Georg Suurväli, Mare Kivihall, Heino Ers, Tiia Sillapere, Reet Kõrgmaa, Valve Pillesaar, Astrid Steinberg, Margarita Tihhonova jt.

Nende kõrval on komisjoni protokollides siiski ka 12 ebaõnnestunud eksamit. Loodetavasti see arv kahe viimase katsumuse järel ei suurene.

Oma esimese eksami suurkoolis sooritasid I kursuse eesti filoloogid. Professor Paul Ariste kontrollis nende teadmisi keeleteaduses. Tulemus: 17 «väga head», 19 «head», 2 «rahuldavat» ja 2 «mitterahuldavat». Väga heade teadmiste ja ilusate loogiliste vastustega paistsid silma Kalle Kurg, Jaak Põldmäe ja Eha Vellik.

Aruanded ja valimised partei-algorganisatsioonides

Aruandeperiood ülikooli partei-algorganisatsioonides on jõudnud lõpule.

Arstiteaduskonna partei-algorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul esitas aruande parteibüroo sekretär D. Metšetin. Tõsist tähelepanu on pööratud poliitkasvatustööle. Aruandeperioodil võeti NLKP liikmeks 12 ja liikmekandidaadiks 10 inimest. Komsomoliorganisatsioon on kasvanud 32 uue liikme võrra. Teaduskonna üldine tegevus on elavnenud. Aruandeperioodil on teaduskonnas moodustatud 2 uut kateedrit ja alus pandud uuele Meditsiinilise Teadusliku Uurimise Kesklaboratooriumile. Mõningal määral on paranenud olukord teadusliku töö ja teaduslike komandeeringute osas.

Vaatamata tublidele saavutustele esineb partei-algorganisatsiooni töös ka tõsiseid puudusi. Poliitiline kasvatustöö ei ole küllaldane mõningates kateedrites ja mitmetel kursustel (eriti vanematel). Paljud üliõpilased võtavad nõrgalt osa ühiskondlikest töödest. Esines üksikuid juhtumeid, kus tuli tegelda nõukogude inimese moraali- ja eetikanormе rikkunud üliõpilastega. Komsomoliorganisatsioon on nõrgalt võidelnud õppedistsipliini rikkujatega ja amoraalselt käitunud üliõpilastega, mistõttu aeg-ajalt tuleb arutada selliseid meie üliõpilaskonnas asetleidnud ebaterveid nähtusi.

Sõnavõttudes peatuti teadusliku töö parandamise küsimustel (J. Tammeorg), õppejõudude ja abiõppepersonali poliitilisel kasvatustööl (K. Rägo), eesti ja vene üliõpilaste sidemete tugevdamise vajadusel teadusliku töö alal (A. Klement), komsomolitöö küsimustel (N. Nikiforov).

Arstiteaduskonna parteibüroo töö tunnistati rahuldavaks. Uus büroo valis sekretäriks tagasi D. Metšetini.

Arstiteaduskonnas

Kes on süüdi?

20. juunil kell 10 algab TRÜ klubis Tähe tn. 29 avalik kohtuistung, kus prokuröri ja kaitsja osavõtul arutatakse kuritegusid, mis Tartu kliiniku Ülikooli endine üliõpilane Linda Kuhi on toime pannud. Juristide kuivas paragrahvide keeles koostatud süüdistuskokkuvõte näitab, et TRÜ Füüsika-Matemaatikateaduskonna astronoomiaosakonna 1 kursuse endist üliõpilast «... süüdistatakse selles, et ta 1961/1962. aasta jooksul pani toime rohkem kui kümme kuritegu, nendest viis riikliku omandi vargust, neli isikliku omandi vargust, kelmusi jne.» Nii varastas Linda Kuhi 1961. aasta novembris TRÜ üliõpilaste Tiigi tn. üliselamust sporditeadressi, merevaigust prossi, mantikuurikomplekti jne. Märtsis 1962. aastal varastas ta samast ühiselamust üliõpilase K. kuuluva kleidi, jaki, kaekoti ja veel teisigi esemeid. Kuhi varastas üliõpilase V. nimele saabunud rahakaardi 10 rubla väärtuses ja sama üliõpilase tagant näpatud dokumentidega võttis raha välja. Need on kurvad faktid.

Linda Kuhi on 18 aastat vana. 1961. aastal lõpetas ta Petseri II Keskkooli. Tema kohta keskkoolist antud iseloomustus on väga hea. Üliõpilase nime kandis Kuhi ainult ühe semestri. Juba 26. detsembril 1961. aastal teatati Füüsika-Matemaatikateaduskonna dekaanile, et mainitud üliõpilane on Tartu turupassaažis pannud toime varguskatse. Linda püüdis varastada kleidi. Selle kohta miilitsaosakonnas antud seletuses ta kirjutab:

«Tehke minuga, mida tahate, kuid palun ainult ühte, ärge teatage dekanaati ja ärge pange seinalehte. Palun! Seda ma ei suudaks enam välja kannatada! See oli mu elus esimene selline juhtum ja jääb ka viimaseks.»

Linda Kuhja käitumist arutas Füüsika-Matemaatikateaduskonna I kursuse üldkoosolek. Teaduskonna dekaan sm. A. Mitt ütleb:

«Lähenesime tüdrukule kui inimesele, mitte kui vargale.»

Kursuse koosoleku protokollist loeme: «Kursus uskus, et midagi taolist enam ei juhtu ja otsustas jätta Linda Kuhja enda hulka.»

Kuid Linda Kuhi ei õigustanud usaldust.

Kes on süüdi?

Peasüüdlane muidugi Linda Kuhi, täiskasvanud inimene, kes vastutab iseenda eest. Kuid kas pole süüdlased ka Linda Kuhja kaaslased koolipäevilt ja ülikooliaastaist? Kas kursuse- ja toakaaslased ei märganud juba varem Linda käitumises ebaausust, pisipetmisi?

Kuritegude vältimisel on sõna kaasa rääkida kõigil üliõpilastel.

Sageli räägime kasvatusküsimusest, uue inimese iseloomujoonte kujundamisest. Kasvatajaks peab aga olema iga toanaaber ühiselamus, iga kursusekaaslane, seltsimees. Keegi ärgu pigistagu silmi kinni ühegi ebaausa teo puhul. Kaaslaste hukkamõist on parimaks kasvatusvahendiks. Liberalism ka väiksemagi ebaaususe suhtes võib viia raskete tagajärgedeni.

Tänane üliõpilane on homne pedagoog, jurist, kes hakkab kasvatama uut põlvkonda. Kas saab seda teha inimene, kes suhtub ükskõikselt korrarikkumistesse, isegi kuritegudesse või, halvemal juhul, ise kuritegusid korda saadab. Rohkem tähelepanu igasugustele korrarikkumistele, arutada neid küsimusi seltsimehelikus kohtus, kirjutada nendest ülikooli ajalehes! Hiilja on mõelda inimese kasvatamisele alles siis, kui viimane on laskunud juba kuritegevusele.

Ülikooli kollektiivi liikmed aga on mõneski asjas jäänud kõrvalseisjateks, ükskõikseteks pealtvaatajateks.

Nagu loeme Tartu Linna Miilitsaosakonna poolt TRÜ rektori nimele saadetud esildusest, on üheks vargusi võimaldavaks tingimuseks kontrolli puudumine ühiselamus elavate isikute üle. Nii elas peaaegu terve kuu pärast eksmatrikuleerimist, s. o. kuni vahistamiseni, Tiigi tn. ühiselamus Linda Kuhi. See võis toimuda vaid ühiselamu komandandi hooletu suhtumise tõttu oma kohustustesse, on öeldud esilduses. Ta ei võtnud tarvitusele mingeid abinõusid Linda Kuhja eemaldamiseks pärast sellekohase käskkirja ilmumist.

Kas ei peaks aga siiski rohkem süüdistama üliõpilasi endid, kes teadsid, et kuritegusid sooritanud inimene elab omavoliliselt ühiselamus. Üliõpilased aga vaikisid.

Ühiselamutes ja võimlates toimunud varguste sooritamises võivad olla süüdi ka mitteüliõpilased. Üliõpilasi peab aga süüdistama selles, et nad valves viibides ei täida oma kohustusi. On ilmunud terve rida rektori käskkirju: «Karistan järgmisi üliõpilasi... ühiselamu valveteenistuse täitmatajätmise pärast.» Nagu teatab ülikooli valveülem sm. Mägi, on selliste eksimuste tõttu terve rida üliõpilasi isegi tulnud ühiselamust eemaldada.

Kergem on võidelda puudustega, kui oleme alati printsipiaalsed. Nii mõnigi kuritegu jääks toimumata, kui kaaslased esimeste ebaausate tegude puhul ei lööks käega: «Tühiasi!»

Tuleb mõista, et nõukogude inimene ei vastuta mitte ainult iseenda eest.

J. NAPA

Sellele tuleb mõelda juba ülikoolis

Tähelepanekud näitavad, et mitte alati ei lähe kõik nii, nagu arvatakse: noor pedagoog kogeb peagi, et koolitöö ei ole enam praktikatund. Juba esimestest päevadest algab pingerikas tegevus. Tuleb tutvuda kooliga, valmistada esimeste nädalate jooksul poolaasta tööplaan, klassijuhataja tööplaan, külastada oma klassi õpilaste kodusid ja võtta osa reast nõupidamistest, koosolekutest, ühiskondlikust tegevusest ja paljust muust. Lisaks sellele tuleb igaks järgmiseks päevaks valmistuda kuni kuueks õppetunniks. Kuidas selleks aega leida?

Pahatihti on nii, et noor spetsialist kohtub koolis esmakordselt seesuguse pingerikka tegevusega. Peamised puudused hakkavad ilmnema õppetundideks ettevalmistumisel. Ajapuudusest tingituna valmistutakse järgmise päeva tundideks vaid kooliõpiku piires. Lisakirjanduse ja -materjalide kogumiseks ei ole lihtsalt aega. Ka loengumaterjalid ja ülikooliõpikud ei anna alati seda, mis huvitaks näiteks 6.—8. klasside õpilasi. Õpikute illustratsioonid ja näitlikud vahendid on õpetajaile endile uued, ja paraku ei osata rohkem seletada, kui õpilane seda ise näeb. Nii pöörduvad õppetunnid peagi nn. «hallile rajale» ja vaatamata kõigile pingutustele on tulemused kesised. Õpetaja tuleb oma tööd analüüsides järeldusele, et nii mõndagi on jäänud õpingute ajal puudu. Liiga suur töökoorem langeb esimesel aastal noorele pedagoogile. Järgmisel aastal saab üht-teist parandada, kuid jällegi — aeg! Need tähelepanekud on tehtud rea aastate jooksul Pärnu piirkonnas ja kõnelustes kolleegidega mujalt on kinnitatud sama.

Puudust aitaks kõrvaldada see, kui ülikoolis pööratakse rohkem tähelepanu tulevase pedagoogi ettevalmistamisele ja abistamisele. Võtame näiteks ajaloo (see kehtib aga ka mõningate teiste õppeainete kohta). On mõeldav, et näiteks pärast vana aja kursust tutvutaks õppeprogrammi ja õpikutega, koostataks aastaks õppeplaan ja, jaotades teemad kursuslaste vahel, koostataks tunnikonspektid, mis vastaksid klassile, kus seda ainet käsitletakse. Tehtud töö arutatakse õppejõu kaasabil ühiselt läbi.

Nii saadakse juurde täiendavaid andmeid, huvitavaid fakte, kirjeldusi või tsitaate, mida võiks tunnis kasutada. Tuleb tutvuda samuti illustreerivate materjalidega (diafilmid, diapositiivid, fotod jm.), koostada nende nimekirjad iga teema jaoks. Saadud kogumiku alusel on edaspidi kergem tööd teha. Jääks üle veel nende paljundamine nii, et igaüks omandaks kollektiivse vaevaga tehtud ja läbiarutatud kogumiku aine kohta. Tegelikus töös tuleb igal aastal koguda täiendavat materjali, kuid siis on see juba lihtsam. Niisuguste materjalidega varustatuna on koolitööle asudes kõik tunduvalt kergem.

See on vajalik ka seetõttu, et maakoolides on täiendavate materjalide hankimine seotud kaunis suurte raskustega ja operatiivselt iga päeva jaoks ei saadagi kõike tarvilikku kirjandust. Teinud aga ülikoolipäevil vastava eeltöö, jääb rohkem aega enesetäiendamiseks ja ühiskondlikuks tööks. Koolitunnid aga muutuvad kindlasti elavamaks, sest nad sisaldavad palju rohkem, kui pakub õpik.

Oleks hea, kui tehtud töö arutelust võtaksid osa ka ajalooõpetajad, kes oma tähelepanekute alusel aitaksid nii mõndagi täiendada ja parandada. Kõik see vajab organiseerimist, tulu oleks aga ilmne.

A. EBROK,
Pärnu IV Keskkooli ajalooõpetaja

SÕNA ON KAUGÕPPIJAIL

Iga algus on raske

Et see nii on, seda on märgata ka Viljandi konsultatsioonipunkti tegevuses. Praegu laenutatakse Viljandi Rajooni Raamatukogust konspekte ja raamatuid. Neid on aga võrdlemisi vähe. Hea oleks, kui üliõpilastele saadetaks sealt saada olevate õppevahendite nimekiri. On võimalik kuulata loenguid ka magnetofonilt.

Viljandissegi tulevad õppejõud konsultatsioonide andmiseks ja eksamite vastuvõtmiseks. See toimub grupi üliõpilaste palvel ja on küllaltki tülikas.

Meie, kaugõppeüliõpilaste sooviks oleks, et juba iga õppeaasta alguseks töötataks Tartus välja plaan õppejõudude tähtajalisteks väljasõitudeks Viljandisse. Igal kuul võiksid sõita siia üks või kaks eri aine õppejõudu. Siis saaksime pideva töö käigus õiendada kevadeks põhiliselt kõik eksamid ja arvestused. Kevadisel sessioonil oleks aga võimalik kuulata loenguid ja sooritada eksamid nendes ainetes, mille õppejõud sel aastal Viljandis ei käinud.

Õppejõudude konsultatsioonipunkti suunamise plaanis tuleks arvestada eriti eri teaduskondade õppeplaanide sarnasust. On ju selge, et liiga kitsa eriala õppejõude, kellel konsultatsioonipunkti piirkonnas on vaid üks-kaks eksamineeritavat, pole mõtet saata.

M. VIIRA

Iseseisva töö kogemusi

Ettepanek kirjutada sel teemal tuli mulle täiesti ootamatult. Algul näis, et mul pole mingisuguseid erilisi kogemusi. Seda vähem siis tasuks sellest ka teistele rääkida. Aga ehk siiski...

Töötan raamatukogus. Tundub, et see asjaolu annab mulle mõne eelise, sest kirjandus on kättesaadavam kui muidu. Puuduvat võib aga muretseda raamatukogudevahelise abonemendi kaudu. Loen seda suureks plussiks, sest tean, kui palju on üldiselt tegemist vajaliku õppekirjanduse hankimisega.

Peamine kogemus on vist küll, et kui varakult ja aegsasti pihta ei hakka, siis jänni jääd! ... Ära alahinda «vastast», s. o. oma õppetööd, distsipliine. Kui mõtled uue sessiooni algul umbes nii, et «Päh, see on ju kukepea!» ja ülehindad oma võimeid, siis võib see «kukepea» või «köömen» neelata su koos su upsakusega. Omad vitsad peksavad, öeldakse sel puhul nagu vabanduseks. Et mis seal parata... Aga võiks minna hoopis teistmoodi, kui korralikult kätte võtta.

Põhilise olen püüdnud iseseisvalt ära teha ja jätnud sessiooni jaoks raskemate pähklite selgitamise, mis kodus on käinud üle jõu. Et igapäevase töö kõrvalt kõike jõuda ära teha, selleks tuleb töötada plaanipäraselt. Päev-päevalt. Pärast sessiooni aga, sõltumata sessiooni tulemustest, tuleb lubada endale paar nädalat täielikku vaimset puhkust — see on tarvilik värskenemiseks uue töö algul.

Kust võtta aega korrapäraseks tööks? Kaugõppijal on ju kahekordne koormus: töö + õpingud. Kolmas koormus on paljudel: perekond. Aeg on tõesti kallis.

Carpe diem peaks olema meie põhimõte.

Suurt rõhku panen kordamisele ja uut enne edasi ei võta, kui vana on omandatud.

Ja järjekord? Kui ei ole võimalust aasta läbi eksameid sooritada, siis on kasulikum töötada rea ainetega paralleelselt.

Korrapärane eluviis ning piisav uni (7—8 tundi) soodustavad õppeedukust. Korrapärane hommikvõimlemine aga garanteerib päevaks kehalise ning vaimse värskuse. Kui aga uneaeg on jäänud lühikeseks, on tubli võimlemine tingimata tarvilik.

H. KATTAI

ÜLIKOOL ON

«Üks avalik kommentaar» muidugi tekitas arvamusi. Kui kaks juba vaidlevad, ega siis pealtvaatajadki kauaks vakka jää. Hüüdlause «Ootame arvamusi!» oli seetõttu teretulnud.

Probleemistik «Kommentaaris» polnud uudiseks. Kirjutis jätkab arutlusi õppetöö olukorrast kõrgemas koolis, mis elavnesid eriti pärast sm-te Aleksandrovi, Nesmejanovi jt. artikleid. Jutt käib samadest põhiküsimustest — üliõpilase vastutusest, iseseisvast tööst, õppeplaanidest. Ühes asjas jõuavad P. Lepik ja V. Rebane samale järeldusele: on tarvis suurendada iseseisva töö osa. Niipalju on vaidlustest vähemalt kasu saadud: teame, *mida* teha, et parandada tööd ülikoolis. Nüüd kerkib küsimus, *kuidas* seda teha.

Sm. Lepik arvab, et iseseisvaks tööks tuleb aega võtta loengute arvel, vähendades tunde kõrvalisemates ainetes. Lahendus ei ole iseenesest mingiks üllatavaks uudiseks. Täpselt sama on nõudnud teisedki sõnavõtjad eesotsas sm. Aleksandroviga. Seda suurem oli üllatus, et V. Rebane praegust õppeplaani (ja selle proportsioone) nii innukalt kaitsma asus.

Kui aga süveneda tema väiteisse, siis peab küll arvama, et need võivad põhineda vaid sügavaimal pessimismil kaitstava suhtes. Õppeplaani muutmine ei andvat midagi. Seejuures märgib ta, et muudatusi on tehtud varem ja tehakse tulevikuski. «Vaevalt aga kunagi saavutatakse sel teel olukord, kus kõik lambad terved ja hundid söönud». Mis kasu oli siis muudatustest? Kui olla järjekindel, tuleks vist pöörduda tagasi 1802. a. «loenguplaani» juurde. On küll õige, et ükski plaan ei saavuta kunagi lõplikku täiuslikkust — seda põhjustab ühiskonna areng, mis lakkamatult esitab uusi nõudmisi. Sellest ei saa teha ometi järeldust, et plaanide muutmine üldse midagi ei tähenda. Ja kui juba kõnelda seniste muudatuste vähesest kasust, kas ei tule siis põhjust otsida selles, et need muudatused on vastu võetud kaugemal ja kõrgemal, kus ei saagi olla täpset ettekujutust ülikooli konkreetsetest vajadustest. Ilmsesti peame just meie ise näitama initsiatiivi ettepanekute tegemiseks, mitte aga lootma jääma umbisikulisele tegumoele (muudetud, muudetakse).

Sm. Rebasel on õigus, et ainult ainete proportsioonide ümberkorraldamisega asja palju ei paranda. Et proportsioonidest on aga kogu aeg juttu olnud koos loengutundide vähendamisega, siis tuleb neid kahte ka koos käsitleda. Peab kaaluma, milliseid aineid kärpida, milliseks kujuneb sel teel üldine proportsioon.

Arvame, et loenguid tuleb vähendada spetsiaalsusega ainult kaudselt seotud ainetes. Miks? Nende distsipliinide eesmärk on luua spetsialisti *üldine* teaduslik-metoodiline baas, anda *üldine* ettekujutus naaber- ja abiteadustest. Enamasti leiduvad selliste üldiste ülevaadete tarvis küllalt head ja kättesaadavad raamatud, mida kasutataksegi eksamiks ettevalmistumisel. Loengud neis ainetes piirduvad tavaliselt nn. õpiku ümberkirjutamisega, ja kui juhtubki sellest aega üle jääma, tuuakse lihtsalt mälu koormavaid tarbetuid lisafakte, selle asemel et süvendada vajalikke põhimõisteid. Sageli teevad üliõpilased kõrvalainete eksamid ära ammu enne sessiooni, töötades iseseisvalt kirjandusega. Miks mitte te-

TAGASI MOSKVAST

Hiljuti saabus Moskvast tagasi Tartu Üliõpilasmeeskoor, kes võttis osa Moskva III laulupeost. Pidustused algasid kontserdiga Moskva Riikliku Konservatooriumi ees asuva P. I. Tšaikovski mälestussamba juures. Koor esines ka lõppkontserdil Lužniki spordipalees, anti kontserte mitmel pool linnas. Meeldejääv oli kohtumine K. S. Stanislavski ja V. I. Nemirovitš-Dantšenko nimelise Moskva Riikliku Muusikateatri kollektiiviga (fotol).

2 Tartu Riiklik Ülikool

SÜVENEGEM
pedagoogika ja psühholoogia probleemidesse

Pedagoogikateadlaste järele on vajadus meie väikeses liiduvabariigis suhteliselt piiratud. Üsna tagasihoidlikes raamides püüab nende ettevalmistamise ülesannet täita Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele ja kirjanduse osakonna baasil tegutsev pedagoogika ja psühholoogia eriharu. Individuaalplaani korras võivad sellele erialale spetsialiseeruda ka teiste osakondade üliõpilased.

Õppetöö selles eriharus on korraldatud nii, et esimesel ja teisel kursusel õpivad kõik eesti keele ja kirjanduse osakonna üliõpilased ühise õppeplaani alusel. Alates kolmandast kursusest toimub jagunemine eriharude järgi. Statsionaarses osakonnas eraldatakse eriharu jaoks 4—6 tundi nädalas, mittestatsionaarses osakonnas kümmekond tundi semestris. Kõnesoleva eriharu aineteks on erikursused ja eriseminarid psühholoogias ja pedagoogikas, praktilised tööd psühholoogias, valitud peatükke pedagoogika ajaloost ja üks kursuse- ning üks diplomitöö üliõpilase enda valikul kas pedagoogikas või psühholoogias.

Siiamaani on pedagoogika ja psühholoogia eriharu üliõpilased diplomitöödena esitanud huvitavaid originaaluurimusi kommunistliku kasvatuse, pedagoogilise psühholoogia ja eesti kooli ajaloo alalt. Käesoleval kevadel käsitleti mitmes diplomitöös raskesti kasvatatavuse probleeme. Mittestatsionaarsele üliõpilasele A. Klinkile määrati uurimuse «Õpilaste iseseisev t ö algkooli emakeeletundides» eest üliõpilaste teaduslike tööde võistlusel II auhind ja üliõpilasele V. Kaljale töö «Ado Grenzstein pedagoogina» eest samuti II auhind.

On soovitav, et pedagoogika ja psühholoogia eriharu valiksid esmajoones need mittestatsionaarsed üliõpilased, kellel on mõneaastane pedagoogilise töö staaž. Pärast seda, kui nad ülikoolis õppides on süvenenud pedagoogika ja psühholoogia teoreetilistesse probleemidesse, oleks neid võimalik rakendada tööle mitmesugustes metoodilistes asutustes (Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut, rajoonide pedagoogilised kabinetid) ja pedagoogilistes uurimiskeskustes.

A. ELANGO,
pedagoogikakateedri juhataja

TAGASI MOSKVAST

Moskva üliõpilaste palvel esineti Moskva Riikliku Ülikooli ühiselamu ees. Sadas lilli ja kuulajad polnud mälestus Moskva-reisilt», on koori liikmete arvamus.
Lahkumisel olid paljud uued ja vanad sõbrad saatma tulnud (fotol).
A. NILSONI foto

Tüdrukule, kes ehitas linna

Ma näen sind salliseotult,
viltisjalu,
kui hommik alles
päevaks ahetab.
Siis kerkib esimene korstnasuits.
Su põskedel
on kibe tuisuvalu
ja labakud
siis puldankindaiks vahetad.

Ma näen sind
küünlakuises lumemöllus,
mis tormiks paisub
ja siis märtsi kaob.
Su pilku, tüdruk,
mahub palju hellust,
kui külmad kivid
majadeks sa laod.

Su põskedel
on kibe tuisuvalu,
kui salli kohmaskäsi
kinni seod.

Hall väsimus
sul tuikab õhtuks jalus,
kuid rõõmsad
on su silmad ja su peod.

Saab valmis linn,
mis ehitad,
ja siis
rong hingelõikavalt
taas hüüab: «Teele!»

On palju paiku
veel me suurel maal,
kus külmad kivid
laod sa koduleedeks.

Jääb maha linn...
On kurb sul teele minna.
Head aega, linn,
kui kuldseid õunu täis.
Need tuled süütas
sinu käsi sinna
ja jalg su enda tehtud
teedel käis...

Ees on sul, tüdruk,
sootuks uued rajad,
kus tuisk veel pilgarit
peab üksinda,
kuid homme
saabud Sina,
ehitaja!

Hall kivi kuuletub,
jääb vakka tuisk.
Siis kerkib esimene korstnasuits.
Ja laulavad kui valges kooris
majad:
«Sa, tüdruk, oled
meie ehitaja!»

HELGI MULLER

TÄHELEPANU, TÕLKEHUVILISED!

ÜTÜ võõrkeelte ring korraldab ka käesoleval aastal

TÕLKEVÕISTLUSE.

Võistlusele võivad kõik TRÜ kollektiivi liikmed esitada tõlkeid inglise, saksa ja prantsuse keelest eesti keelde.

Silmas tuleb pidada järgmist:

— tõlkida võib nii luulet kui ka proosat;

— proosatõlkeks tuleb valida suhteliselt lühem pala (novell, laast, terviklik katkend suuremast teosest);

— žürii käsutusse tuleb anda ka tõlgitu originaal (võib esitada ärakirjana tööga koos);

— esitatav tõlge ei tohi olla varem trükis ilmunud (küll ei ole keelatud tõlkida mõnd juba varem tõlgitud teost);

— tööd esitada loetaval kujul, märgusõnaga varustatult, autoriandmed lisada sama märgusõna kandvas kinnises ümbrikus;

— tööd võib viia TRÜ ajalehe toimetusse (võib lasta ka toimetuse kirjakasti) või anda mõne võõrkeelte ringi juhatuse liikme kätte;

— võistluse tähtaeg orienteeruvalt on käesoleva aasta november;

— võistlus on auhinnaline.

Ootame kõigi asjahuviliste julget ja arvukat osavõttu!

Võõrkeelte ringi juhatus

Uuele tööle

Neil päevil lahkus Ülikooli teenistusest õppeosakonna juhataja Ülo Saag, et rakendada oma jõudu ja energiat edaspidi põllumajanduse alal kolhooside ja sovhooside tootmisvalitsuses.

Sm. Saag töötas ülikooli õppeosakonnas pärast õigusteaduskonna lõpetamist ligi kümme aastat, olles algul dispetšeriks, hiljem praktika juhendajaks ja viimased kuus aastat õppeosakonna juhataja ametkohal, kus näitas üles printsipiaalsust ja häid organisaatorivõimeid.

Ülikoolis tehtud töö eest pälvis sm. Saag meie kollektiivi tunnustust, lugupidamist ja tänu. Seoses asumisega uuele vastutusrikkale tööle avaldas Eesti NSV Riikliku Kõrgema- ja Kesk-eriharduse Komitee esimees oma käskkirjas sm. Ü. Saagile tänu kauaaegse laitmatu töö eest ülikoolis.

Õppeosakonna kollektiiv soovib sm. Ülo Saagile jõudu ja palju edu ning loodab, et tema kauaaegsed töökogemused ülikoolis aitavad veelgi tugevdada sidemeid alma materi ja põllumajanduse vahel meie kodumaa hüvanguks.

ELU NÕUAB PALJU

«Ema ei ole kodus.»

Heleda hääle omanik on hakkaja moega tüdruk, toimekas ja asjalik. Tõmbab ukse praokile ja tahab teada, mida tädil vaja. Pole see ju mingi ime, et nende ema küsitakse, nende ema, kes nii kallis on, kuid nii harva kodus saab olla. Rääkigu nüüd külaline asi ära, küll tema ütleb ilusasti edasi kõik, mis vaja. Ema rutust näib tütrelegi jätkunud olevat. Ja ega siin pikka pidu olegi. Juba kostab mähkmeis mehehakatise nõudlik kutse. Näete ise, vennake ei saa ju ilma temata... Ah, tegemist on käed-jalad täis. Toad on korras. Tipp-topp. Küllap siingi on mängus see väike käsi. Talle meeldib toimetada ja õiendada. Nii saab natukenegi suurte moodi olla, oma ema moodi, kellel alati nii kiire on...

Evi Auling on EPA ametiühingukomitee massilise kultuuritöö sektori liige. Seda tööd on tehtud ja tehakse praegugi mitut moodi; üks ajab plaanis linnukest taga, teisel on töö ise tähtis. Viimaste hulka kuulub ka tema. Huvitavaid kohtumisi kirjanike ja heliloojatega mäletatakse veel kaua. Temale usaldatud õhtute õnnestumises võib alati kindel olla.

Omaloomingu konsultandina on tal tulnud head nõu anda nii mõnelegi noorele katsetajale. Ja nad on sellest targemaks saanud. Ent tervis mängib vahel vempe. Siis peab armsakssaanud tegevuse asemel voodisse heitma.

Aastate eest lõpetas ta TRÜ vene keele ja kirjanduse osakonna ning õpib praegu kaugõppe teel saksa keelt. Kas siis ühest diplomist oli vähe? Ei tea. Ta isegi ei oska sellele vastata. Ei raatsinud lihtsalt õppimist jätta, ja saksa keel huvitas. Küllap ta vist mõtles samuti kui tööline, kes peale oma tööpingi käsitsemise ka teiste operatsioonidega tutvus. Ehk läheb tarvis... Ja läkski. Eesti Põllumajanduse Akadeemias oli nappus õppejõududest ja just võõrkeelele esitati nüüd suuremaid nõudmisi. Evi Auling ei jätnud kateedrit hätta.

Pärast kesköod. Aken Lenini väljaku ääres on valge. Laua juures toolil on keegi jalad enese alla tõmmanud. Öölamp heidab hajutatud valgust istuja tagasihoidlikku ja sümpaatsesse näkku. Naisel on pisut väsinud ilme. Vilunud käsi veab punaseid jooni. EPA kaugõppijate tööd... Parandamata vihikute hulk näib endale pähe võtnud olevat mitte kahaneda. Veel ja veel... Pehmes voodis oleks praegu nii hea. Aga siis tuleb veel oma kontrolltööd teha. Sessioon on lähedal, tähtajad ei armasta möödalaskmist. Ja uus perekonnaliige, tema ei arvesta midagi. Esialgu ta ainult segab ega mõista, et emal on peale temaga tegelemise veel teisigi asju.

Õppimisega oli siis raske. Tööd kuhjusid. Eksam näis vägikaigast vedavat: kas sina või mina. Ent eksamilehtedele jäid püsima «neljad» ja «viied» nagu varemgi. Kui juba kord midagi teha, siis hästi. Kuidas sa oma õpilasteltki nõuad, kui enesel asjad laokil.

Otsustava liigutusega lükkab käsi silmile langenud juuksetuka kõrvale, sulg torgatakse tindipotti ning jälle täitub leht lehe järel parandustega. Ja sulel on tööd...

Ainult see, kes ise on olnud kaugõppes, mõistab, mida tähendab õppida töö kõrvalt. Tõsi küll, loenguil pole vaja käia, aga kas see «pole vaja» nii väga rõõmustabki. Tema igatahes käib statsionaarsete loengutel. Loeng loengu järel, kursus kursuse järel, kuuendani välja, ilma midagi olulist vahele jätmata.

Ilma midagi vahele jätmata... Võib-olla see ongi kõige tähtsam. Annad kord endale järele, hakkab kiusatusekuradike järjest sagedamini võõrsil käima ja viimaks on ta majas peremees.

Ah, et minust kirjutada? Mida siis? Ei, tõepoolest... Pole ju midagi erilist. See ja see sealt ja sealt oleks palju rohkem tutvustamist väärt.

Vaikne ja märkamatu. Teda ei pane nagu tähelegi. Tema teed märgivad ainult teod. Ainult! Mida siis veel? On ta kangelane? Ei tea. Ta on kõige harilikum, ent samal ajal kõige rikkam inimene.

E. BRAND

ARVAMUSI!

ha seda üldreegliks? Nii saaks loenguid vähendada miinimumini, kusjuures neis puudutataks probleeme, mis otseselt seovad vastavat distsipliini kitsama spetsiaalsusega ega ole üldteostes küllaldaselt käsitletud. Võimaluse korral kasutada seminare. Selline praktika väldiks ühtlasi tööpinge ebatervet kuhjumist eksamisessioonile.

Tuleb ilmtingimata segitada, m i s n i m e l t on vastavas aines hädavajalik teada, ja mis ainult koormab mälu lühikeseks ajaks enne eksamit. Ei saa ju segi ajada, kas miski aine on tarvilik ü l d s e või m i l l i s e l m ä ä r a l t a seda on. Nii teeb aga sm. Rebane, kes asub mitteprofileerivate teaduste proportsioone kaitsma väitega, et need ained on ju tarvilikud. Tore küll, kui sööklas kaitstaks ülesoolatud suppi sama loogikaga: aga sool on ju vajalik!

Spetsiaalainetest arvab sm. Rebane, et neid peab igaüks iseseisvalt uurima, seega pole nende protsenti vaja tõsta. Loomulikult nõuavad spetsiaalained eriti palju iseseisvat tööd. Kas saab aga sellega piirduda? Mida sügavamale mingisse teadusesse tungida, seda komplitseeritumaks muutuvad probleemid, seda raskemini kättesaadav on kirjandus. Just siin läheb vaja professori pika ajaga kogutud teadmisi. Lõppude lõpuks annab ülikool ka spetsiaalsuses ainult alused t u l e v a s e k s tööks.

Sm. Rebane ei usu olukorra paranemisse õppeplaanide muutmise teel, aega iseseisvaks tööks aga nõuab. Kust seda siis hankida? Vastus: «Ja kui aega ei jätku, tuleb seda leida (kasvõi kavalusega, kui muidu ei saa)». Lause esimene pool nõuab surelikult lausa jumalikke võimeid — mitte millestki tuleb teha midagi. Kahjuks ei saa me osa V. Rebase kavalusest, ja meile jääbki uduseks, kuidas seda imet läbi viia. Kas soovitatakse meile loengul vaikselt erialast kirjandust lugeda või hoopis minema hiilida? Ei tundu olevat nagu vajadust propageerida niigi üldtuntud «iseseisva töö meetodeid».

Lõppkommentaaris jõuab sm. Rebane veelgi üllatavamale järeldusele: «Jääb tunde vähemaks ühes aines, tuleb seal rohkem iseseisvat tööd, ja vastupidi. Niisiis — nokk kinni ja saba lahti». Tuleb välja, et ka iseseisvast tööst pole kasu — tegemist on ikkagi palju. Nagu võitleks keegi töö vastu üldse, mitte selle eest, et tööd paremini ümber korraldada!

Lisaks eelmainitud «lahendusele» pakub sm. Rebane individuaalplaani. Viimaste osa peab kahtlemata järsult tõusma. Ometi ei saa sellest ka tulevikus laiatarbekaupa, mida võib soovi korral võtta või võtmata jätta. Individuaalplaan jääb ikkagi piiratud arvule üliõpilastest, ja üldist olukorda nii ei lahenda. Ja kuidas saab siis üliõpilaste kasvatamise ja ühiskondliku aktiivsusega? Võtad lihtsalt individuaalplaani ja jätad probleemi kaaslastele maadlemiseks! Kõnelemata juba «kavaldamisprogrammi» kasvatuslikkusest.

Vaadelgem veel küsimust pedagoogidest ja «isepäistest eraõpetlastest». Mis puutub viimastesse, siis meie ei ole juhtunud veel ühtegi selle tüübi esindajat nägema. Nõukogude ühiskond ja ka teaduse enda areng tegid lõpu eraldatud nokitsemisele. Asi pole siiski ebamäärases terminis. Mõnikord võib kuulda väidet, nagu ei vajaks pedagoogid mingit teadust — õppigu ainult lapsi kohtlema (pedagoogika, pioneeritöö jne.). Selle väitega tõrjutakse tagasi pedagoogilise kallakuga osakondade üliõpilaste taotlused parandada teaduslikku ettevalmistust (õppeplaanide ümberkorraldamise ja iseseisvaks tööks vajaliku aja garanteerimisega). Taoline vaade on lühinägelik, eriti kui arvestada tänapäeva teaduse arengut. Siinkohal lausub sm. Rebane tõesti kuldaväärt sõnad: «Tänane kõrgem haridus pole oma tasemelt küllaldane kõrgemaks hariduseks kümmekonna aasta pärast.» Võiks lisada, et sageli pole ta küllaldane ka keskhariduseks. Pedagoogil peavad olema põhjalikud teadmised oma eriala alustest ja meetoditest + teaduslik maailmavaade. Vaid sellel baasil suudab ta edaspidi olla kursis nii oma spetsiaalsuse kui ka kogu teadusliku mõtte arenguga, hinnata ja õpilastele selgeks teha uute avastuste väärtust. Mõnikord vilksatavad arvamused, et meie lõpetajad tunnevad hästi eriala, ei saa aga lastega hakkama. Vähemalt väite esimese poolega ei saa nõustuda. Selline hinnang peab silmas ainult momendil antava kooliõpetuse taset, ja jääb rahule selle tasemega. Ülikooli vastuvõtukomisjonides kuuleb teistsugust juttu: keskkoolist pärit teadmised on pinnapealsed, sageli vananenud; puudub ettekujutus tänapäeva teaduse põhiprobleemidest. Vastutus lasub suuresti õpetajail (kuigi osa süüd on ka vananenud programmidel). Nõue ümber korraldada kõrgema kooli õppetöö ei pea silmas mitte ainult «päristeadlasi», vaid taotleb samavõrd ka pedagoogide taseme tõstmist.

On aeg viia arutlused vajalikest muudatustest uuele tasemele. Sm. Rebase vastuväiteist hoolimata näib üldiselt selge olevat, et õppeplaanid vajavad läbisõelumist. Muidugi kaasneb sellele muude abinõude ja üm-

(Järg lk-l 4.)

Teooria on orienteerujale hädavajalik. Kohe selgub, milline taktika soovitatakse valida.
A. KIVISTIKU foto

ORIENTEERUJATE SUURHOOAEG

Juunikuu toob ülikooliperele eelkõige eksamid, kuid orienteerujatele ka rea suurvõistlusi. Esimene taoline toimus TRÜ kohtunike korraldusel 3. juunil Väimelas. Tagajärgi arvestati kolmes liinis — Tartu esivõistlustena, Tallinn—Tartu matškohtumisena ja koondise katsevõistlusena.

Meie ülikooli orienteerujad esinesid paljulubavalt, kuigi mitte kõige paremini. Naistest omandas auhinnalise teise koha Maire Miljan. Meeste rajalt said ülikooli võistlejad 1., 5., 6. ja 8. koha — järjekorras: A. Kivistik, I. Kask, E. Lelumees ja M. Aruja. Seda suurema võidutahtega mindi välja nädal aega hiljem Rääkjärvel toimunud kõrgemate koolide ja vabariigi koondise katsevõistlustele. Kuigi ülikooli koondis polnud tugevaim (eksamisessioonl), esines südilt rida noori võistlejaid: A. Palge, M. Viiding, O. Kärner, E. Mugra jt.

Võisteldi väheasustatud, nõmmede ja järvedega maa-alal. Nii mitugi vahetasid omavahel ära mõne 23-st järvest. Sellele vaatamata kujunesid võitjate tagajärjed kõrgeiks.

Naiste rajal (6 kilomeetrit ja 6 kontrollpunkti) näidatud ajad kõnelevad ülikooli orienteerujate «raudvara» heast vormist: 1. R. Aimla 1:03.51, 2. M. Miljan 1:06.17, 3. H. Teras 1:12.35, 4. M. Jaanre 1:16.25 (H. Teras on ülikooli juba lõpetanud). Ülikooli naiskond võitis tugevat TPI esindust 50 minutiga.

Meesvõistlejail oli raja pikkus 11 km ja sellel paiknes 8 kontrollpunkti. Üliõpilasmeistriks tuli EPA esindaja T. Raid ajaga 1:21.55. I. Kask oli üldarvestuses teine, kuid üliõpilastest sai teise koha R. Mürk, kolmanda M. Aruja. Ka ülikooli meeskond edestas teisi võistkondi ja sai parima aegade summa. Seega kindlustati TRÜ-le ülekaalukas esikoht kõrgemate koolide arvestuses.

Sportliku tegevuse ja katsevõistluste põhjal arvati vabariigi orienteerumisjooksu koondise I koosseisu TRÜ-st: Maire Miljan, R. Aimla, M. Aruja, I. Kask ja A. Kivistik. Teise koosseisu pääsesid T. Liblik, M. Jaanre, E. Abel, Mait Miljan, R. Mürk ja E. Lelumees.

I koondis võistleb 24. juunil Leningradiga, nii I kui II koosseis 12. kuni 15. juulini Leedu ja Lätiga. Esmakordselt toimuvad tänavu sügisel, nimelt 30. septembril Balti liiduvabariikide kõrgemate koolide orienteerumisjooksu esivõistlused.

A. KIVISTIK

VASTUVÕTUST kaugõppeosakonda

Käesoleval aastal võetakse Tartu Riikliku Ülikooli kaugõppeosakonna I kursusele vastu uusi üliõpilasi järgmistesse teaduskondadesse:

- Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse, romaani ja germaani keelte ja kirjanduse, ajaloo, raamatukogunduse ja bibliograafia osakonda;
- Füüsika-Matemaatikateaduskonna matemaatikaosakonda;
- Bioloogia-Geograafiateaduskonna bioloogia- ja geograafiaosakonda;
- Majandusteaduskonna rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika ja kaubatundmise osakonda;
- Õigusteaduskonda;
- Arstiteaduskonna stomatoloogia-, farmaatsia- ning kehakultuuriosakonda.

Ülikooli kaugõppeosakonda võetakse vastu neid kodanikke (vanust arvestamata), kellel on lõpetatud keskharidus ja kes on edukalt õiendanud sisseastumiseksamid.

Avaldusi võetakse vastu kuni 31. juulini 1962. a. Avaldus tuleb esitada TRÜ rektori nimele järgmise lisaga:

iseloomustus ülikooli astumiseks,
keskharidust tõendav dokument (originaal) koos lihtärakirjaga, diplomi esitamisel ka hinneteleht,
elulookirjeldus,
arstitõend (vorm nr. 286),
neli ülesvõtet (ilma peakatteta, suurus 3×4 cm).

Ülikooli saabumisel tuleb täiendavalt esitada pass ja sõjaväepilet või sõjaväe arvelevõtmise tunnistus. Avaldused tuleb adresseerida TRÜ vastuvõtukomisjonile (Tartu, Ülikooli tn. 18).

Vastuvõtueksamid toimuvad üldreeglina 1.—15. augustini 1962. a. Tartu Riiklikus Ülikoolis. On lubatud vastuvõtueksameid sooritada ülikooli suunamiskirja alusel soovija elukoha lähedases kõrgemas õppeasutuses.

Vastuvõtukomisjon võtab üliõpilasi vastu sellises järjekorras.

Sisseastumiseksamiteta võetakse ülikooli vastu Suurest Isamaasõjast osavõtnud, kes on lõpetanud keskkooli kiitusega või autasustatud kuld- või hõbemedaliga «Väga hea õppeedukuse ja eeskujuliku käitumise eest», ja kesk-eriõppeasutusi kiitusega lõpetanuid. Nimetatud isikute vastuvõtmine ülikooli toimub nõuetekohase avalduse ja lisade esitamise korras.

Väljaspool konkurssi võetakse vastu Suurest Isamaasõjast osavõtnud isikud, samuti lõpetatud keskharidusega ohvitserid, kes on NSV Liidu relvastatud jõudude koosseisust vabanenud, juhul kui nad on edukalt sooritanud sisseastumiseksamid.

Pärast eespool nimetatuid võetakse väljaspool konkurssi vastu isikuid, kes töötavad valitud või sellele lähedasel erialal vähemalt 2 aastat.

Ülejäänud kohtadele võetakse vastu sisseastumiseksamite hinnete järgi, lähtudes iseloomustustest.

Isikud, kes on keskkooli lõpetanud kuld- või hõbemedaliga, samuti kesk-eriõppeasutuse kiitusega lõpetanud võetakse muude võrdsete tingimuste korral vastu esimeses järjekorras.

ON!

(Algus lk-l 3.)

berkorralduste kompleks, mis kõik kokku peavad avama tööle ülikoolis uued perspektiivid. Talvel toimunud arutlustel esitati hulk asjalikke ettepanekuid. Nüüd on tarvis need ettepanekud hoolikalt läbi vaadata ja liita ühtseks tervikuks. Tuleb põhjalikult kaaluda, milliseid aineid loenguplaanides kärpida ja kui palju, millistes ainetes üle minna iseseisvale tööle, kuidas tagada iseseisva töö viljakus. Kõike seda peab tegema teadusliku konkreetsusega: arvulis-objektiivsed uurimused õppeplaanide vastavusest tegelikkuse nõuetele, võttes arvesse eelnevate muudatuste tulemusi ja spetsialistide tulevasi vajadusi (selleks viia läbi küsitlusi lõpetanute hulgas). Teha tuleks seda laial ühiskondlikul alusel, mitmete organisatsioonide koostööna. Kokkuvõtted ja järeldused uurimustest tuleks läbi arutada avalikel dispuutidel.

Selge on, et praegu üleliiduliselt käimasolevad vaidlused viivad tähtsatele muudatustele kõrgema hariduse süsteemis. Seepärast on vajalik, et juba aegsasti selge oleks, mida konkreetselt teha meie töö parandamiseks.

T. SOIDLA
J. RÄHESOO

Uusi teatmeteoseid Teaduslikus raamatukogus

Великая Октябрьская социалистическая революция. Библиографический указатель документальных публикаций. Moskva 1961. 372 lk.

История советского общества в воспоминаниях современников. Аннотированный указатель мемуарной литературы. Ч. 2, вып. 1. Журнальные публикации 1917—1927. Moskva 1961. 252 lk.

Художественная литература. Каталог-прейскурант на покупку и продажу букинистических и антикварных книг. Moskva 1961. 562 lk.

Экономическая жизнь СССР. Хроника событий и фактов 1917—1959. Moskva 1961. 780 lk.

Экономика капиталистических стран в 1960 году. (Экономически развитые страны). Moskva 1961. 442 lk.

Международные отношения. (Библиографический справочник 1945—1960 гг.). Moskva 1961. 406 lk.

Н. П. Елисеенко, Е. П. Юпатов. Научно-исследовательские и культурные учреждения Великобритании. Moskva 1961. 178 lk.

Д. Н. Прилуцкий. Библиографический справочник. Холодильная техника 1956—1960 гг. Moskva 1961. 136 lk.

Семиязычный словарь по телевидению, радиолокации и антеннам. Inglise, vene, prantsuse, hispaania, itaalia, hollandi ja saksa keeles. Moskva 1961. 244 lk.

Что читать по физике и астрономии. Аннотированный указатель учебной, методической и научно-популярной литературы по физике и астрономии в помощь учителю средней школы. Moskva 1961. 224 lk.

Deutsches Schriftstellerlexikon. Von den Anfängen bis zur Gegenwart. Weimar 1961. 651 lk.

M. Nicholson. A Dictionary of American-English Usage. Based on Fowler's Modern English Usage. New York 1957. 671 lk.

Medicina Fennica. Bibliography of Finnish Medicine. 31. 1959. Helsinki 1961. 231 lk.

Sinu MEELESPEA

KOGUNEMISE AJAD sõiduks objektidele on järgmised:

* Tartu objektide I vahetus koguneb 3. juulil kell 16, II vahetus 1. augustil kell 16 ülikooli aulasse.

* Viljandi maaparanduslaagrisse sõitjate I vahetus koguneb 3. juulil kell 14, teine vahetus 1. augustil kell 14 ülikooli peahoone juurde.

* Tori maaparandustöödele sõitjate I vahetus koguneb 3. juulil kell 14, II vahetus 1. augustil kell 14 ülikooli peahoone juurde.

* Abja maaparandustööde I vahetus peab kogunema 3. juulil kell 13, II vahetus 1. augustil kell 13 ülikooli peahoone juurde.

* Narva objektidel tööle asujate I vahetus koguneb 3. juulil kell 12, II vahetus 1. augustil kell 12 ülikooli peahoone juurde.

* Sirgalasse sõitjate I vahetusel on kogunemine 3. juulil kell 10 ülikooli peahoone juures.

* Kõigil kolhoosidesse sõitjatel koguneda peahoone juurde 3. juulil kell 15.

Elva rajooni Hellenurme kolhoosi sõidab raviosakonna I kursuse 1. ja 2. rühm.

Viljandi rajooni Akadeemik Viljamsi nimelisse kolhoosi sõidab raviosakonna III kursuse 5. ja 6. rühm.

Elva rajooni Palupera kolhoosi sõidab raviosakonna II kursuse 11. ja 12. rühm.

Tartu rajooni «Arengu» sovhoosi sõidavad stomatoloogiaosakonna II kursuse üliõpilased.

STAABIÜLEMATEKS ON:

Narva I vahetuses Jaan Napa (Õigusteadusk. IV kursuselt), II vahetuses Tiit Maasik (inglise filoloolia osakonna I kursusest); Sirgala I vahetuses Vladimir Sirotkin (raviosak. I kursuselt);

Tartus on staabiülemaks Mati Pedari (Õigusteadusk. II kursuselt);

Tori I vahetuses Viktor Piirmann (Õigusteadusk. IV kursuselt), II vahetuses Jaano Odar (Õigusteadusk. I kursuselt);

Viljandi I vahetuses Ann Õun (füüsikaosakonna I kursuselt), II vahetuses Raivo Padar (Majandusteaduskonnast);

Abja I vahetuses on Kusta Kumma (füüsikaosakonnast), II vahetuses Kai Tanimäe (füüsikaosakonnast).

PEA MEELES, et peale pesu ja muude rõivastusesemete tuleb võtta kaasa töörõivad, samuti toidunõud (kruus, taldrik, nuga, kahvel, lusikas), aga ka voodivarustus, mida saab ühiselamutest.

*

Teisipäeval, 19. juunil kell 15 on ülikooli komsomolikomitee ruumides

STAABIÜLEMATE NÕUPIDAMINE

ELKNÜ TRÜ Komitee

Lõpuaktused toimuvad järgmiselt:

Majandusteaduskonnas 19. juunil kell 12.

Õigusteaduskonnas 23. juunil kell 14.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnas 28. juunil kell 12.

Füüsika-Matemaatikateaduskonnas 28. juunil kell 16.

Arstiteaduskonnas 30. juunil kell 12.

Kehakultuuriosakonnas 30. juunil kell 15.

Ajaloo-Keeleteaduskonnas 2. juulil kell 16.

Majandusteaduskonnas (Tallinna grupp) 3. juulil kell 12.

TEADAANNE

Kolmapäeval, 20. juunil kell 10 algab ülikooli klubis (Tähe tn.) linna rahvakohtu avalik

VÄLJASOIDUISTUNG.

Arutatakse astronoomiaosakonna I kursuse endise üliõpilase Linda Kuhja süüasja.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5428. MB-04278

KOMMENTAAR KOMMENTAARILE

Ilmne on, et sm-d J. Rähesoo ja T. Soidla on mõned olulised momendid minu kommentaarist kahe silma vahele jätnud või pole nad kommentaaride mõttest täielikult aru saanud.

Ma pole tahtnud ega ei kavatse ka kunagi praegusi õppeplaane kaitsma hakata. Nad ei ole kõige otstarbekamad. Teisest küljest: me ei vaidle niivõrd selle üle, mida õppida ülikoolis, vaid **eelkõige selle üle, kuidas õppida.** Seega mitte niivõrd, mida teha, vaid eelkõige, kuidas teha. Ja Peet Lepiku poolt pakutud lahendus proportsioonide muutmise teel ei ole sammuks edasi. Rõhutan veel kord: õppeplaane on viimastel aastatel ses suhtes korduvalt muudetud ja küllap muudetakse tulevikuski, kui me vanaviisi edasi läheme. See ei ole väljapääsuks nõiaringist, vaid nn. «täisvalamise» meetodi jätkamiseks, olgugi küll, et uuel kujul.

Peab aga ütlema, et Peet Lepik on üpris subjektivistlikult kõnelnud ühe või teise õppeplaanis oleva aine vajalikkusest. Tema subjektivism aga tingib ka vastuväidete ärakuulamise, et asja üle objektiivsemalt otsustada. Kui Peet Lepik üksi kõneleks nii, oleks see vaid pool häda ja võib-olla poleks siis mõtet sellest ajalehe veergudel juttu teha. Asi on aga selles, et nii mõtlejaid on rohkem. See viib tema lähenemisviisi juba laiemale pinnale ning sellest tuleb kõnelda. Ilmselt viib see lähenemisviis meid nende seltsimeeste maailmavaatelise väljakujunemise juurde. Kui see on aga nii, siis ei või ega saa me sellest mööda minna.

Kuidas teha? Kordan: minu arvates **on tarvis leida vahendeid, et üliõpilasele rohkem vaba aega iseseisvaks tööks anda, sellise iseseisva töö jaoks, kus teda täielikult usaldatakse ja kus ta ka tält vastutust kannab.** Olen ühel nõul sm-te Aleksandrovi, Nesmejanovi ja veel mõne teise seltsimehega, kelle arvamusi meie ajalehe veergudel ära ei toodud (ilmusid ajalehes «Известия»). On tarvis rakendada kaasaja tehnika vahendeid täiel rindel, sest keskajast pärit meetodid ja vahendid ei suuda meid üksi enam rahuldada, nad ei suuda ka enam ajaga sammu pidada. Nende kaasaegsete vahendite rakendamine on aga tihtilugu teravas vastuolus õppejõudude huvitatusega, nn. koormuseprobleemiga. Ja ega vist seda vastuolu lahendamata me edasi ei pääse.

Kavatsen kaitsta ka edaspidi mitteprofileerivaid aineid (võõrkeeled, ilmselt on vähe veel ka paljude üliõpilaste vene keele oskusest, filosoofia) põhjusel, et nad on teadlasele möödapääsematult vajalikud (ja mitte üksnes teadlasele). Olen arvamusel, et spetsiaalainete puhul peab iseseisev uurimine vägagi domineeriv olema, sest sellest uurimisest **algab** üliõpilase tee teadlasena juba ülikoolipäevil. Ja väga paha on, kui üliõpilane tunneb sel alal vaid eesti- ja venekeelset kirjandust. Muidugi kuluvad professori pika ajaga kogutud teadmised ja eriti oskused marjaks ära, kuid see ei tohi täisvalamiseks kujuneda. Küllap võib ka üliõpilane teha mõne sammu edasi seni uurimata aladel, olgu see esimene samm võib-olla päris tillukene. Seda esimest sammu ei saa aga teha ilma filosoofilise, teaduslik-metoodilise baasita, mida tuleb senisest paremini omandada, mitte aga selle osatähtsust vähendada. See baas on üks teadusemehe alussammastest. Et viimane üliõpilastel tihtipeale üsna nõrguke on, selles peitub üks põhjus, miks sageli üliõpilaste teadusliku tööga rahul ei olda.

«Jääb tunde vähemaks ühes ained, tuleb seal rohkem iseseisvat tööd, ja vastupidi. Niisiis — nokk kinni ja saba lahti.» Tõepoolest, asi on nii, sest õppeplaani proportsioonide muutmine ei pea tingimata veel kaasa tooma õppeprogrammide muutmist. Viimased aga määravad omandamise ulatuse.

Kuigi vahest meil isepäisi eraõpetlasi ei ole, siiski kipub isepäise eraõpetlase mentaliteet vahel siin või seal välja lööma. See aga on halb.

V. REBANE

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU OLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 29. JUUNIL 1962

Nr. 20(525) XV aastakäik

MAJANDUS- JA ÕIGUSTEADUSKONNA LÕPETAJAIL (PILDIL) ON JUBA DIPLOMID KÄES, EILE ANTI NEED KA BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNA JA FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNA LÕPETAJAILE, HOMME ON KORD ARSTITEADUSKONNA, ESMASPÄEVAL AJALOO-KEELETEADUSKONNA KÄES, TEISIPÄEVAL TULEB LÕPUAKTUSELE AULASSE MAJANDUSTEADUSKONNA LÕPETAJATE TALLINNA GRUPP NING ONGI KOGU TÄNAVUNE LEND LAIALI LÄINUD.

Parem kuluda kui roostetada

Alma mater, paljude laste ema, on sel päeval uhke ja nukker korraga. Pereheitmine sünnib küll igal kevadel ja alati läheb uus sülem välja, ent ikka on meel kurb. Nüüd ta alles tunneb, mida need noored talle tähendasid. Milleks siiski kurvastada? Õigusteaduskonna selleaastase lennu pärast võib ta täiesti muretu olla. Hea kollektiiv, saavad omavahel ilusti läbi. Otsekohesed, sirge joonega. Neljakümne kaheksast lõpetajast kuulub partei ridadesse kolmkümmend kaks. Nii tublisid pole kunagi olnud. Ja kui üheksateist inimest olid kogu aeg käeulatuses, siis kakskümmend üheksa tulid paar korda aastas, jutustasid oma tööst ja õpinguist...

Marss äratab mõtteist. Oled järsku uhke ja rõõmus. Elu paistab olevat otsast lõpuni kaunis ja hea. Siinsamas naeratad ilma mingi põhjuseta naabrile. Aga... ja nüüd poeb neile kahtlusevine uuesti põue. Kas nad suudavad?

Räägib kursusehoolduja R. Auling. Jah, retsepti ei saa teile ju kaasa anda. Oled ise mees, küll siis teised sust lugu peavad. Üksi käies võid komistada, rahvaga koos mitte. Rahvaga koos...

Kuidas käib jurist rahvaga koos? Ta näeb ju seda osa rahvast, kes on elu rataste vahele jäänud. Aga sa pole mitte ainult süüdimõistja, karistaja, vaid ka kasvataja. Ja, ja... Sa kuulsid õigesti. Tulevane jurist on jurist-pedagoog. Inimest mülkast välja tõmmata on raske, kuid inimene peab ju inimesele olema sõber, vend ja seltsimees...

Kõige paremat soovivad lõpetajatele teaduskonna dekaan P. Vihalem, kaugõppeprorektor J. Adojaan ja IV kursuse üliõpilane M. Titma. Sel päeval räägitakse palju head. Kõik usuvad ju nendesse, usuvad, et ülikool ei pea nende pärast punastama...

Peeter Randmäe tõusebki ja räägib sellest, mis on kogu kursusel mõttes: «Oleme suured võiglased kasvatajate ja selle maja ees siin. Ainus, mida me võime, on teha tööd ja olla i n i m e s e d. Lubame seda.»

Kaheksa üliõpilast lõpetavad kiitusega. Juba tõusevadki esimesed diplomit saama, kõige tublimad...

Gabriel Hazak on haruldaste teadmistega. «Elav entsüklopeedia», nagu teda kursusel hüütakse. Kuid ega ta seepärast veel kuiv raamatukoi ole, kes ainult riiulite vahel konutab, kõike muud aga näeb uduselt. Tema teab kõike, võtab osa kõigest.

Rektor surub parajasti Jaan Kartau kätt. Jaan armastab naeratada. Ja mis seal tõsine ollagi, kui elul õige ots käes.

Hea on vaadata, kui nad kõik niimoodi lähevad, pikad ja sirged ja tublid. Natuke kõhe vist on tõusta üksi terves saalis püsti ja minna vastu võtma dokumenti, mis üliõpilaspõlvele lõpu teeb ja tätele elule alguse paneb. Kuid ümber on ju sõbrad.

Tuleb Heldur Saarsoo. Diplomile lisaks saab ta ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukirja. Kursusel on ta autoriteet. Aga organiseerimisoskus? Küllap see sai alguse kätte juba siis, kui Heldur oli pikemat aega Taageperas sanatooriumi kultuurorganisaatoriks.

Arno Tarik on samuti tõsine töömees. Võib-olla saab tast kunagi silmapaistev teadlane? Kes teab... Enne aga vaja töötada ja ringi vaadata, et pärast selle kõige õigema koha üles leiaks.

Teadus köidab ka kriminaalõiguse ringi endist vanemat Agra Čoldersit. Ülikoolis on ta tuntud suure vaidlejana. Aga eks vaidlustes selgu tõde.

Järgmist diplomisaajat tunneb kogu ülikool. See on Eerik-Juhan Truuväli, ELKNÜ TRÜ Komitee endine sekretär. Igatüks võib arvata, kui palju tegemist oli terve ülikooli komsomolielu juhtimisega. Juba samal ajal statsionaarselt õppimine näib üle jõu käivat, Eerik aga suutis lõpetada kiitusega. Kuid kerge see polnud...

Nad tulevad ja tulevad: kiitusega kaugõppeosakonna lõpetanud Kiira Bõvaltseva ja Gunnar Nuut ning paljud teised. Tušš, käepigistus, lilled. Lilled... küll on neid ikka palju. Ja igas õies on sõprade õnnitlus, soov, et nad alt ei veaks, et nad alati enese ja teiste vastu ausaks jääksid.

E. BRAND

Üleliiduline tunnustus

Üleliidulisel aspirantide ja üliõpilaste teaduslike tööde konkursil määrati esimese järgu diplom TRÜ aspirandile Aksel Haavale töö «Электронографическое исследование влияния газов на структуру сублимированных слоев щелочногалоидных солей» eest.

NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeerium autasustas oma aukirjaga üliõpilaste parimate teaduslike tööde konkursil TRÜ üliõpilasi:

— Jevgeni Gabovitši töö «Частично упорядоченные дистрибутивные Ω-группы» eest,

— Advig Kirist töö «Nõukogude õigussüsteem ja kolhoosiõigus» eest,

— Kaljo Mitti, Õie Niinepuud ja Leo Tamme töö «Atrioventrikulaarse juhteaja muutustest reumahaigetel lastel» eest.

Head teed teile ellu, lõpetajad!

Pidulikult dekoreeritud aula, tušihelid, rektori sõbraliku käepigistusega üleantud ülikooli diplom... Õnnitlused õpingu- ja toakaaslastelt, sõpradelt, omastelt ning tuttavatelt.

Sul on põhjust tunda rõõmu ja rahuldust, sest üks Sinu elu suuri eesmärke on saavutatud.Sul on õigus tunda uhkust, sest palju kordaläinud tööd on jäänud seljataha: kui palju pingelisi loengutunde ja seminare, kui palju loetud raamatuid ja konspekte, kui palju närveerimist eksamisessioonidel!

Aga samas on Sul kindlasti kahju lahkuda vanast ülikoolist, kursusekollektiivist, kus oli nii palju toredaid ning abivalmis seltsimehi. Kahju on lahkuda armsast Tartust — Sinu nooruse töö, unistuste, rõõmude ja esimese armastuse linnast.

Ees ootab Sind vilgas, alati uuenev ja uusi nõudeid esitav elu. See ei kohuta Sind, sest Sa pole sellest kunagi kõrval seisnud. Sa tunned elu nõudeid ja oled nende täitmiseks kogunud teadmisi ning oskusi. Sulle antakse diplom kui spetsialistile.

Kuid pea siiski meeles üht: diplom annab Sulle õiguste kõrval palju rohkem kaasa kohustusi, tõelisest spetsialistist oled Sa veel kaugel, selle diplomi annavad Sulle aastatepikkuse töö kogemused. Sinu õppimine pole sugugi lõppenud — algab vaid uus periood: õppimine kõige rangema ning nõudlikuma õpetaja — elu enese — silma all.

Kõigi teaduskondade lõpuaktustel kõlab üks põhiline soov: olge tublid nõukogude inimesed, töölage südamega, ärge kunagi häbistage oma diplomit ega meie ülikooli head nime.

Head teed teile ellu, lõpetajad! Olge maa soolaks igaüks oma erialal, aidake kõigiti kaasa selleks, et meie maa võiks üha kiiremate sammudega edasi minna. Püstipäi sammuvatena, puhta südame ning tööd janunevate kätega tahavad teid elus näha teie õpetajad. Niisugune on ka aja enese nõue.

Pole põhjust karta, et Sa niisugune ei suuda olla, kui vaid tahad. Jätkugu Sul siis seda head tahet läbi kogu elu ja töö, mis Sind ootavad ülikoolist lahkudes.

KAKS MARSRUUTI

Füüsika-Matemaatikateaduskonna agitbrigaadi ülesandeks oli tutvustada õppimisvõimalusi nimetatud teaduskonnas. Esimene marsruut: Tõrva—Abja—Viljandi—Suure-Jaani—Vändra—Pärnu.

Väga ilus ilm (haruldane juhtum sel kevadel) ja omalaadse autobussi «Gauja» 120-kilomeetriline tunnikiirus lõid suurepärase meeleolu Tõrva sissesõitmisel.

Viiekümne ühe abituriendi «läbitöötamiseks» lubas direktor täpselt tund aega. Vaneminsener E. Tamm, aspirant J. Reimand, dotsent V. Past, aspirant P. Viires ja üliõpilane L. Kägi pidid igaüks 8 minuti jooksul abituuriumile selgeks tegema, millised rõõmud ootavad neid, kes valivad füüsika, keemia, matemaatika või majandusteaduse.

Tunni aja sisse mahtus veel väike filmgi — «Fragmente füüsikute fakulteedist», mis oli füüsikute poolt spetsiaalselt keskkooliõpilaste jaoks tehtud.

Kohtumine Viljandi abiturientidega pidi toimuma laupäeva õhtul. Kui kohale tuli vaid neli abiturienti, leidsime esimest korda, et agitbrigaadi ideel on ka puudusi. Kahtlusteks andis ainet ka Suure-Jaani Keskkool, kus ilusal pühapäevasel päeval ei tulnud kooli ühtki abiturienti. Õppealajuhataja ei olnud meie tulekust informeeritud ja viibis koolis juhuslikult. Me ei näinud küll abituriente, kuid nägime koolimaja. See on seest veel ilusam kui väljast ning temaga ei suuda võistelda ükski Tartu kool. Raske uskuda, et nii puhastes ruumides õpivad reaalsed lapsed, mitte aga mingid ideaalsed olevused.

Vändrasse sõitsime juba eelarvamusega. Ees ootas aga üllatus: füüsika-, keemia- ja matemaatikaõpetajad olid koolis ning nendega koos kuus täppisteadustehuvilist. Jutuajamine toimus soojas ja sõbralikus õhkkonnas. Kooli füüsikakabinet on aga esmaklassiline: seal oli võimalik teha kõiki neid töid, mida ülikoolis üldfüüsika praktikumis.

Meil hakkas kujunema arvamus, et maakeskkoolides teevad õpetajad aine õpetamisel ära hoopis suurema töö kui linnakoolides, et maakoolid on linnakoolidest väga paljuski ees.

Agitbrigaadi teiseks marsruudiks oli Tallinn. Kohtumine oli ette nähtud argipäeva õhtul Tallinna Pedagoogilise Instituudi ruumides. Igasse kooli oli teatatud. Suurest pealinna abiturientide perest oli kohal neli õpilast. Meid oli kolm. Iga asjahuviline sai individuaalse konsultandi.

Reisid on läbi ja aeg kokkuvõtete tegemiseks käes. Teaduskondade tutvustamine on vajalik. Mõnes koolis oli näiteks Füüsika-Matemaatikateaduskonna profiilist hoopis vale ettekujutus. Tutvustavat reisi ei tohi aga jätta kooliaasta lõppu. Ei sobi ka laupäevane ja pühapäevane päev. Parimaks ajaks näib olevat tundide aeg — kõik õpilased on siis koos.

Aga võib-olla on veel paremaid propageerimisvahendeid?

V. KRAAV

ALGUS ON TEHTUD, AGA SUUR TÖÖ SEISAB VEEL EES

20. juunil tuldi kokku ajalehe «Edasi» loominguliste kohtumiste klubisse, sedapuhku ülikooli Õpetatud Nõukogu saalis eesmärgiga vedada joon alla «Edasi» veergudel toimunud diskussioonile ühiskonnateaduste õpetamise küsimuses.

Kokkuvõtte tegi avaartikli autor ülikooli õppeprorektor E. L. Mikkelsaar, kes märkis, et seekordne diskussioon oli veidi ebaharilliku iseloomuga — altpoolt ülespoole ja et diskussioon oli vaid asja alguseks.

Põhiline oli mõttevahetuses: kuidas süvendada teadmisi, saavutada oskusi, seda, et teadmised ühiskonnateaduste alal muutuksid veendumusteks. Kas saab olemasoleva süsteemi parandamise läbi edasi või pole see võimalik? Jõuti järeldusele, et olemasolev õpetamissüsteem hakkab kahjuks juba ennast ammendama, ei võimalda enam lahendada probleeme, mis on esile kerkinud eriti pärast NLKP XXII kongressi. Kuidas siis paremini teha olemasolevates tingimustes? Väljapääs on ühtsetes ühiskonnateaduste programmides, mille kasuks räägib ka praktika (kaob dubleerimine, koordineerimatus). Ühtne programm aitaks üliõpilaste teadvuses alla kriipsutada marksismi-leninismi teooria komponentide ühtsust.

Mõttevahetusest osavõtjate enamik leidis, et tuleb nende komponentide õpetamise järjestust muuta. Muuta mitte muutmise pärast, vaid et teha hüpe edasi, uuele õpetamise tasemele. Uut järjestust on praktiseeritud varemgi. Meil oleks uueks filosoofia õpetamise jaotamine kaheks: filosoofia alused ja pärast nende omandamist üleminek ajaloolise materialismi alustelt poliitilise ökonoomia kaudu filosoofia õppimisele tema nn. kõrgema matemaatika tasemel, s. o. filosoofia erikursus seostatult õpitava teadusalaga.

Selline filosoofiakursuse kahendamine toob peale muu kaasa positiivse momendina, et üliõpilase käsutuses on pikem ajavahemik asja lahtimõtestamiseks, filosoofia mõistmiseks. Ja siit üks mõte, mis klubiõhtul siin ja seal vilksatas, kuid selgei kuju ei saanud: kuivõrd otstarbekas on üldse eksamit vastu võtta otsekohe pärast loengukursuse ja seminaride lõppemist? Kas siin ei peaks mõni aeg, ütleme semester, vahet olema, et üliõpilane saaks oma mõtted kindlasse korda seada ja ka iseseisvalt uurida?

Seejärel õpetataks NLKP ajaloo kursust ajaloolis-probleemaatilise seostatuse baasil (nagu on vormistatud uues parteiprogrammis), seega NLKP ajaloolised kogemused strateegiliste etappide kaudu koos teadusliku kommunismi kursusega. Praegune kursuse ajalooline käsitlus viib selleni, et üliõpilased ei omanda NLKP ajalugu kasvatuslikust küljest, viimane ongi aga meie eesmärk.

Diskussioonil ilmnes püüe diskuteerida õppejõu meisterlikkuse, seminaride ja iseseisva töö osatähtsuse üle. Kuid need küsimused polnud üldsegi diskuteeritavad. Mõtet nende puudutamisel oli vaid sedavõrd, kuivõrd uus või vana süsteem neid soodustab või takistab.

Vaidlusi ei tekitanud klubiõhtul küsimus, kas õpetamise süsteemi tuleb muuta. Seda nõuab elu ise. Märgiti (sm. M. Makarov jt.), et vaidlusalusteks on vaid detailid. Olemasolev süsteem kannab veel isikukultuse pitserit, sest teooria pole orgaaniliselt praktikaga seotud, — seetõttu tuleb teda muuta.

A. JAKOBSON: Väljakujunenud järjestus ei võimalda siduda NLKP ajaloo kursuses teooriat ja praktikat vastavalt elu nõuetele, takistuseks on üliõpilaste nõrk ettevalmistus selleks.

Uue järjestusega kaasneb sügav programmide ümbertöötamine. Ei tule üliõpilastele anda üksnes filosoofilisi kategooriaid, vaid siduda need eluga, erialaga. Õppejõudude kvaliteet peab tõusma (filosoofia spetsiaalkursusi suudaksid praegu õpetada ainult üksikud õppejõud), samuti on vaja hoopis suuremat meisterlikkust. Ühiskonnateaduste õpetamise ümberkorraldamist ei saa teha omaette, see eeldab samuti erialaainete õpetamise (järjekorra jms.) ümberkorraldamist.

A. KÖÖRNA: Olemasolev süsteem ei võimalda vältida asjatut dubleerimist. Filosoofia aluste õpetamine esimesena teeb aga poliitilise ökonoomia õpetamisegi lihtsamaks. Ümberkorraldamisel tuleb kahtlemata arvestada iga teaduskonna spetsiifikat, ühe kirvega siin lüüa ei saa.

U. URI: Filosoofia õpetamisel on tendentsiks anda kõike natuke ja üldisemalt. Õigem on pigem vähem, kuid paremini; vähem probleeme ja sügavamini. Otsustav on lõppude lõpuks iseseisev töö. Ent seminarirühmade suur koosseis (25—30 inimest) ei võimalda vajalikult kontrollida, juhendada, ünki avastada.

Jõuti arvamusele: aitab rääkimisest printsiipides, on vaja jõuda tegudeni. Et asi liikuma hakkaks, et lubataks ettepanekut ülikoolis ellu rakendada, on tarvis kõik selleks üksikasjalikult ette valmistada (koostada programmid) ja läbi mõtelda (muudatused ka teistes ainetes, majanduslik külg jne.). Tuleb võimalikult selgemini formuleerida oma taotlused, et meist paremini aru saadaks. Praegu on ju olemas ainult skeem.

V. REBANE

Орган Центрального Комитета ВЛКСМ

ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН, СОЕДИНЯЙТЕСЬ!

КОМСОМОЛЬСКАЯ ПРАВДА

Las olla rohkem rahutuid!

IGA AVASTUS ON alati väikest viisi juhuslikkus, kuid seaduspärane juhuslikkus, kui paradoksaalselt need kaks kõrvu pandud sõna ka ei kõlaks. Avastusega saab kergesti hakkama see, kes teda on pälvinud pöörase kirega teadmiste vastu, andumusega asja vastu, temasse armumisega, ja lõpuks — me ei karda seda öelda — eneseohverdamisega. Ühe sõnaga: **rahutusega.** Nii nimetas seda hindamatut inimomadust A. D. Aleksandrov.

Rahutuid on alati olnud. On teada, et Tsiolkovski unustas oma geniaalseid töid luues nõrga tervise, perekondlikud mured ja lähikondlaste pilked. On teada, et Maria Sklodowska-Curie katsetas endal tema poolt avastatud radioaktiivsust, mis oligi tema enneaegse surma põhjuseks . . .

Niisuguseid inimesi on olnud palju, ent neid on siiski vaid üksikuid, kui võrdluseks võtta kogu inimkond. Ja diskussioonist osavõtjad tundsid sügavat muret: niisugused peaksid olema suurem jagu, kui mitte kõik. Et nende töössesuhtumine saaks normiks.

Kunagi karistati tööga. Kommunismi ajal on kõige kohutavamaks karistuseks töötamise keelamine. Kuid missugust armastust, missugust kiindumust eeldab selline töö! Praegu aga ei saa veel kõiki karistada töölt eemaldamisega. Just seepärast oligi akadeemik Aleksandrovi artikli nimetuseks «Las olla rohkem rahutuid!» Nii mõnigi aga mõistis seda kui orientiiri erandlikele isiksustele, kui panust imelastele.

«Üksnes rahututega ei hoia ülal maad, talentide arv on kahjuks bioloogiliselt piiratud. Isegi sõjas on peale kindralite vajalikud ka sõdurid.» Vastuväide: talent ja rahutus on eri asjad. Talent ei sõltu inimesest, õigemini — mitte päris kõiges ei sõltu, sest talent on peale võimete ka veel töö, nagu teame. Rahutus seevastu sõltub täielikult inimesest, sest ta ei ole võime mingiks kindlaks tööks, vaid **töössesuhtumine.** Seepärast võivad põhimõtteliselt rahutud olla kõik.

«Igaühele kasvõi väike Boldino. Igaühele oma Borodino.»

Leida, avastada oma täht!

Selliselt pealkirjastas «Komsomolskaja Pravda» toimetus kokkuvõtte akadeemik A. D. Aleksandrovi tuntud artiklile järgnenud mõttevahetusest. Artikkel leidis lugejais laia vastukaja ja mõttevahetus levis komsomoliajalehe külgedelt paljude üliõpilasajalehtede veergudele, ühiselamutesse, töölisklubidesse . . . Diskussioonil puudutatud probleeme arutati NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumis, selle kolleegiumis.

Avaldame allpool ülevaate «Komsomolskaja Pravda» diskussioonni kokkuvõttest, mis muidugi asja igakülgselt ei ammenda, toome ära ministeeriumi vastuse diskussioonile. Mis aga puutub meie ülikoolis ettevõetavaisse sammudesse, siis neist lähemalt järgmise õppeaasta alguses.

«Igaüks» pole poeedi hüperbool. Juba Michelangelo kinnitas, et kuju on olemas igas kivis, vaja ta vaid välja raiuda . . . «Isiksus ei väljendu üksnes selles, **mis** ta teeb, vaid ka selles, **kuidas** ta teeb.» (Engels).

Inimese kiindumus ühesse asjasse. Eneseunustamine. Isegi paljust äraütlemine. Kas see ei ole harmoonia vaenlane? Sest me võitleme isiksuse harmoonilise arengu eest, nii on kirjutatud partei programmis. On teada kümneid niisuguse harmoonia näiteid. Geniaalne füüsik Galileo Galilei unistas kunstnikukarjäärist ja jättis oma kuulsate «Vestluste» kõrval meile ka oma sonetid. Sofja Kovalevskaja ei saanud elu lõpuni selgust, kumb on talle kallim: kas matemaatika või kirjandus. Kes aga pole kuulnud Einsteini viiulist?. . .

Harmoonia pole vajalik üksnes muusikas. Nagu igas muusikateoses on juhtiv teema, niisamuti peab ta olema ka igal inimesel. Pole olemas harmoonilist arengut ilma terava kiindumuseta mingisse kindlasse asjasse, milles ilmneb inimese peamine kirg.

RAHUTUS **peab olema vältimatuks, alatiseks kõrgema kooli lõpetajat iseloomustavaks omaduseks** — nii arvab enamik diskussioonist osavõtjaid. Kuid nii mõnigi hoiatav sõrm kerkis: kõrgem kool, näete, pole geeniuste hälliks, vaid konveier reaspetsialistide tootmiseks. Teda tuleb seada keskmise inimese taseme järgi. Kui vasturääkiv on meie elule see tung standardite poole, püüe leiutada inimese mõõtmiseks etaloon! (Ent isegi etaloonid püüavad oma «etaloonsusest» välja murda! Ega muidu kuulsat Pariisi meetritki ei hoitaks sügaval maa all, seitsme luku taga . . .)

Kõrgema kooli põhiülesanne pole tõepoolest välja lasta teadlasi (kuigi seda ülesannet me ei või alahinnata), vaid reaspetsialiste, kes on täna ja eriti homme tootmiskomandörid.

Tootmiskomandör aga on inimene teadlase kirglikkuse ja initsiatiiviga. Ta on looja. Ent elu pühib minema insenerid, kes ei oska mõelda.

Seoses kooli elule lähendamise seadusega toimuvad kõrgemates õppeasutustes viljastavad muutused. Vahel saadakse elule lähendamisest aru ühekülgselt: sidemed tehasega, töö esimesel kursusel. Unustatakse **õppetöö enda ümberkorraldamine.** Just sellele küljele pöörasid mõttevahetusest osavõtjad tähelepanu, nõudsid, et kõrgemast koolist pühitaks välja kõik, mis sisaldab endas **dogmatismi. Saada jagu passiivsetest õpetamismeetoditest. Nihutada õppetöö raskuskese iseseisvale tööle.**

«Üliõpilane pole nõu, mis vaja täita, vaid valgusallikas, mis tuleb süüdata,» tuletas meelde sm. Aleksandrov. «Tühi lamp ei põle,» vaieldi vastu, seetõttu tuleks inimest nagu täita algul teadmistega, siis aga «süüdata». Algul teada, siis luua. See ebaõige vastuväide kutsus esile omakorda vastuhüüdeid: pole õige loomist välja ajada teadmiste omandamise protsessist, teadmisi ei saa siis loovalt rakendada. Pole vaja lihtsalt mälu treenida, vaid mõtet, mitte meelespidamise tehnikat kujundada, vaid teaduslikku kujutlusvõimet.

Passiivsed õpetamismeetodid riskivad saada passiivsuse õpetamise meetoditeks. Just seepärast ei tule kaasaegset kõrgema hariduse hoonet sobitada seadusega, vaid ta ümber korraldada.

Praegu on meil loengulis-seminariline süsteem. Kas mitte muuta teda seminarilis-loenguliseks? See ettepanek väärib tähelepanu. Vähendades loenguid ja suurendades seminaride arvu aktiviseerime koos sellega kogu õppeprotsessi ja siis muutub küsimus: «Mis te sellest arvate, teie isiklik arvamus?» orgaaniliseks. Just selles on kooli põhiülesanne, mille formuleeris juba V. I. Lenin:

«. . . Meie kool peab andma noorsoole teadmiste alused, oskuse ise välja töötada kommunistlikud vaated . . .»

Nii mõnigi saab sellest «ise» aru nõnda, et loengud tulevad täiesti ära jätta. Kogu näiva revolutsioonilisuse ja sümpaatsuse juures pole see mõte õige. **Loenguid ei tule ära jätta, vaid neid tuleb oma loomult muuta.** Ja see on palju keerukam. «On aeg jagu saada mõnevõrra hoolimatust suhtumisest loengutesse kui teist sorti teaduslikku töösse. Valmistada ette tõeliselt teaduslikke loenguid, s. o. originaalseid sisult, elavaid vormilt on muidugi raskem kui kirjutada spetsiaalset teaduslikku artiklit . . .»

Kas võib ja on vaja loenguil jutustada kogu ainekursust? Vastuseks on lugejate otsustav «EI». Loenguil tuleb käsitleda sõlmprobleeme, keerukamaid küsimusi või uusi seisukohti teaduse alal. Sõnades ollakse sellega harilikult päri, kui aga läheb tegudeni, tunniplaanide koostamiseni, siis nõuab igaüks endale ikka rohkem tunde. On ka vastupidiseid näiteid, kuid need ei leia alati toetust.

Katsed on kõrgemas koolis samavõrd vajalikud kui teadlase laboratooriumis — seda rõhutasid diskussioonist osavõtjad täie õigusega.

Tänapäeval loetakse loenguid nii nagu sada ja kolmsada aastat tagasi. Kuid on leiutatud kino, televisioon, isegi elektroneksamineerija. Neid on tarvis kasutada õppeprotsessis, kuid nad on jäänud seni üksikuiks pääsukesteks, kes veel ei too kevadet.

Kui mõttevahetuses tehtud kõiki ettepanekuid arvestatakse, siis nihkub raskuskese kõrgemas koolis iseenesest iseseisvale tööle. Ennekõike aga seetõttu, et likvideeritakse või igal juhul leiab vähendamist **ülekoormus.** Ei tule järgida pead liiva pistva jaanalinnu eeskuju, rääkida, et ülekoormus esineb vaid mõnel pool ja sellest, et üliõpilased võtavad kartuleid. Ent ülekoormus on põhiliselt sellest tekkinud, et üliõpilases nähakse nõud, mida on vaja täita . . .

40- kuni 48-tunnise töönädala koorma eneselt heitnud üliõpilane muidugi pöördub teadusliku töö poole (ringides, konstrueerimisbüroodes jne.). On vaja mõtelda sellise üliõpilase ergutus- ja abistamissüsteemist. Miks mitte vabastada üliõpilast, kes teeb tõsiseid uurimusi kateedri juures, arvestusest, mis seisneb tihtipeale tunduvalt kergema ülesande täitmises? Miks mitte anda aktiivselt teadusega tegelevale üliõpilasele nimelist stipendiumi, kuigi ta vahest polegi «ümmargune» viiemees? Miks mitte lubada niisugustele üliõpilastele vaba loengutekülastamist, mida ministeerium juba mõni aasta tagasi instruktiivkirjaga I—100 lubas? See instruktiivkiri on aga sageli unustusse vajunud.

Kas ei ole see üks selle tõendustest, et mõnedes kõrgemates õppeasutustes mõeldakse väga vähe üliõpilaste loominguliste annete arengule, arvatakse tõepoolest, et kõrgem kool on «arvestatud keskmise üliõpilase jaoks», et seal toimub vaid seeriatootmine jne.

TEADUS, ANDUMUS, TEADMISED ja komsomolitöö kõrgemas koolis. Prof. Aleksandrovi artiklis nähti ühiskondliku töö vastandamist üliõpilaste teaduslikule tööle. Teiselt poolt kinnitati, et artiklis löödi häirekella selle vastandamise eksisteerimise tõttu mõnel pool elus . . .

Põhiline on õppetöö. See on üli-koolis sagedase kordamise mõjul kui tõde labaseks muutunud. Keda pole tüüdanud igavad komsomolikoosolekud päevakorraga: «Sessiooniks valmistumine», «Sessiooni tulemused»? Jms. statistika. Ammendades sellega oma oskuse võidelda teadmiste eest, nähes üliõpilaste nägudel igavust, mõned komsomoliaktivistid otsivad romantikat milleski muus — matkades, suvistes töödes, teravmeelsetes õhtutes. Ka seda on vaja, sest selleta ei saa kasvatada spetsialisti. Silmas tuleb pidada peamist, otsida nagu arutlustes harmooniliselt arenenud isiksusestki, juhtivat teemat. Tema, see teema on siinsamas lähedal — see on sinu elukutse, mida sa tõotasid teenida kogu elu. Esimesel pilgul on see niisama ebaromantiline kui «kahemeeste» noomiminegi. Ent tõepoolest on ta selleks kullasooneks, mida tuleb osata kaevandada. Tomski Meditsiiniinstituudis asutati ühiskondlikud meditsiinipunktid ja sajad üliõpilased käivad valvekordadel linna ettevõtteis ja asutustes.

Armastatud ala ja komsomoliülesande hiilgav ühendamine! Ta ei sunni üksnes uuesti õpiku taha istuma, vaid toob ka ühiskondlikule tööle kirgliku «raamatukoi».

Mis võib komsomoliaktivistile tähtsam olla, kui aidata inimesel oma kutsumus leida, puhuda temas lõkkele loomingusädet, toetada otsinguid! «Seni on meie õppeasutustes teistest tuntuimateks sportlased ja isetegevuslased,» öeldi diskussioonil. «Seda aga, kes harrastab teadust, kardetakse liigne kord kiita — et ei läheks upsakaks. Totter loogika! Nagu oleks kergejõustiklasel või lauljal vähem potentsiaalseid kalduvusi upsakusele . . .»

Diskussiooni materjalid jõudsid NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi kolleegiumi lauale. Mida kolleegium pärast arutelu otsustas, selle kohta ütles ministri asetäitja M. A. Prokofjev järgmist:

«Kolleegium märkis, et «Komsomolskaja Pravda» lehekülgedel toimunud prof. Aleksandrovi artikli «Las olla rohkem rahutuid!» arutamisel oli tähtis osa kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistuse parandamisele suunatud abinõude väljatöötamisel. Mõnedes artiklites ja reas kirjades, mis saabusid toimetusse, on tõstatatud huvitavad probleemid kõrgema kooli õppeprotsessi edasise täiustamise suunas. Ministeerium arutab nad läbi ja neid arvestatakse praktilises töös.

Kolleegium tunnistas vajalikuks välja töötada instruktiivkiri õppeprotsessi täiustamisest kõrgemas koolis, teadusliku uurimise iseloomuga elementide juurutamisest ja üliõpilaste kohustusliku loengukoormuse vähendamisest selleks, et anda üliõpilastele rohkem loomingulise töö kogemusi.

Teaduslik-tehnilisele nõukogule tehti ülesandeks üldistada olemasolevaid ettepanekuid üliõpilaste teadusliku ja projekteerimis-konstruktoritöö arendamiseks ja nende tööde tulemuste tootmisse rakendamiseks.

Teadusliku kaadri ettevalmistamise alal töötatakse välja uus aspirantuuri põhimäärus, kus arvestatakse eriti mõttevahetusest osavõtjate soove.

Ettepanekuid stipendiumide määramise korra reguleerimiseks arvestatakse uues stipendiumide põhimääruses.

Tuleb märkida, et mõningaid ettepanekuid ei saa vastu võtta, mõned neist on vaieldavad. Nende hulka kuuluvad näiteks täielik loengu'est, eksamitest ja arvestus'est loobumine kõrgemas koolis, sellise korra sisseseadmine, kus stipendiu ni määratakse sõltumatult üliõp las'e edasijõudmisest, loobumine konkursist üliõpilaste vastuvõtul ja selle asendamine vestlustega valitud erialal jne.»

NIISUGUNE ON üks mõttevahetuse konkreetsetest tulemustest. Kuid kas üksnes selles oli mõttevahetuse eesmärk ja tähtsus? Mõttevahetuse teravik polnud üksnes ministeeriumi poole pööratud, vaid ka üliõpilaste poole. Kuidas tahaks pillata kasvõi ühe sädeme ükskõikse hinge, toetada esimest sammu teadmiste okkalisel rajal, aidata ületada pettumuse proove, mis sel teel on vältimatud . . .

Leida, avastada oma täht! Kui ajaleht aitas seks kaasa kasvõi ühel ainsalgi inimesel, kui maailmas on kasvõi üksainus rahutu rohkem — siis meie jutt ei läinud tühja.

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

KAASANI ÜLIKOOL

● Mehhaanika-Matemaatikateaduskonna noorimaks kateedriks on arvutusmatemaatika kateeder. Ülikoolis töötab ka arvutuskeskus nelja osakonnaga: ekspluatatsioon, programmeerimine, teoreetilised ja eksperimentaalsed uurimused arvutustehnika alal (küberneetikaprobleemid) ning teoreetilised uurimused arvutusmatemaatika alal.

*

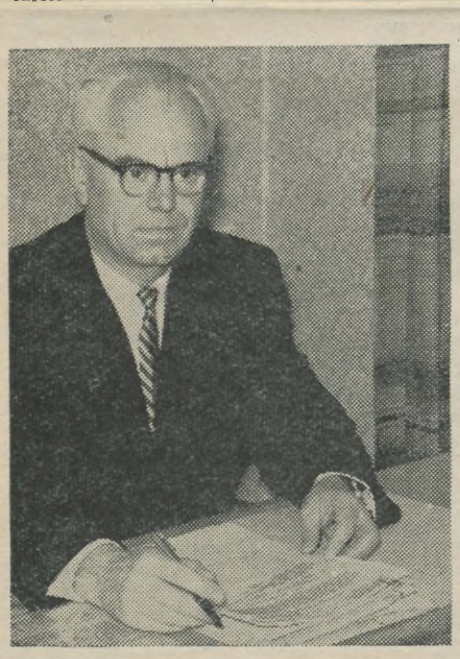

Onnitleme

Eile sai Tartu Riikliku Ülikooli kaugõppeprorektor Julius Adojaan 50-aastaseks.

J. Adojaan sündis 28. juunil 1912 Tuula oblastis. 1930. a. lõpetas ta Tartu Tehnika Gümnaasiumi. 1930—1940 töötas maamõõtjana. Pärast nõukogude korra taaskehtestamist määrati ta 1941. a. jaanuarist kohtu-uurijaks. 1941. aasta augustis astus ta Tallinna töölispolku, et kaitsta oma kodumaad sissetungivate saksa fašistide vastu. Suure Isamaasõja ajal töötas ta peamiselt Jaroslavli oblastis. 1944—1948 oli ta Tallinna linna prokuröri väga raskel tööpostil. 1948.—1949. a. suunati J. Adojaan Moskvasse NSV Liidu prokuratuuri kursustele. 1949—1952 oli ta Eesti NSV prokuratuuris osakonnajuhataja. Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduskonna lõpetas J. Adojaan 1951. a. kiitusega.

Alates 1952. a. töötab J. Adojaan Tartu Riikliku Ülikooli kriminaalõiguse kateedris õppejõuna kriminaalprotsessi alal ja 1954. a. alates TRÜ kaugõppeprorektorina.

J. Adojaan on 1945. a. alates NLKP liige. Ta on olnud õigusteaduskonna ja rektoraadi administratiivosakonna partei-algorganisatsiooni sekretäriks.

Pingelise administratiivse töö kõrval on juubilar jätkanud ka teaduslikku tööd. Valmimisel on kandidaadivälitekiri teemal «Tsiviilhagi kriminaalprotsessis». Juubilari sulest on ilmunud Tartu Riikliku Ülikooli Toimetistes rida uurimusi krimanaalprotsessi alal. Paljud tema kirjutised, eriti seaduslikkuse kindlustamise küsimustes on ilmunud vabariigi ajakirjanduses.

Kõige laiemaks tööpõlluks on J. Adojaanile olnud meie kaugõppe juhtimine. Kaugõppeüliõpilaste arv on kasvanud võrdseks statsionaarsete üliõpilaste arvuga. Kaugõppe korras nii suure üliõpilaste hulga rakendamine õppetööle nõuab suuri organisatoorseid võimeid ja sihikindlat tööd. Selle töö viljana on juba tuhanded parimad töötajad paljudelt kutsealadelt saavutanud kõrgema hariduse.

Töö, mida juubilar on teinud kaugõppeosakonna väljaarendamisel, väärib sügavat tunnustust.

Kõigile neile, kes on tulnud õppima kaugõppe korras, on J. Adojaan olnud alati abiks nende muredes. See soojus ja mõistmine, julgustamine ja toetav sõna, mida juubilarii on leidunud iga kaugõppija jaoks, on mõnelegi kahtlejale andnud jõudu töö jätkamiseks ja lõpetamiseks.

Hea kolleeg, südamlik kaaslane nii töös kui ka puhkehetkel — sellisena tunneme J. Adojaani. Kuigi pea on tal valge, siiski säravad silmad alati nooruslikult.

Soovime, et see nooruslik energiaküllus veel palju aastaid kannaks juubilari töödnii teaduses kui ka pedagoogi tööpõllul.

Olime pioneerideks

Metsade rüppe minna rändama,
pioneerid, hei!, nüüd võime rõõmuga!
Kaart näitab rännusihti,
kompass on abiks tihti,
edasi, sõbrad, lauluga!

Küllap teiegi vist seda laime tunnete, mida Jaan Eilart meile parajasti näitab. Ja kui ei tunnegi, küll siis edaspidi tundma õpite.

Lauluviis lendab rohelise metsatuka tagant, keerleb kirevate niitude kohal, lookleb mööda varjulist metsarajakest. Kuused noogutavad oma punakate käbikestega samas rütmis, toomingas puistab heldinult õielehti. Pioneerid on head, toredad lapsed! Aga... need pole sugugi lapsed! Puud kohisevad hämmastunult. Tullakse marsisammul sirges rivis lõbusate pioneerilauludega, kuid lapsed pole nad siiski.

Kes nad on?

Ent kuulame, mida teatas valge paberileht Kääriku spordilaagri söökla seinal.

«KÄÄRIKU», 25. mai 1962. AUR (Agency of Umbluu Rumaurs) erikorrespondent teatas kirjatuviga, et täna ründas tähtsat spordikeskust jõuk kahtlasi tüüpe. Nende käsutuses oli 4 kinnist sõjakaarikut mitmesaja hobu(jõu)ga, arvukalt kotte ja kirste. Jõuk oli maskeerinud end pioneerideks, kuid selle õhukese kooriku alt paistsid Tartu «poolharitlaste» hirmuäratavad jooned.»

Teade osutus täiesti õigeks. Need olid kõik TRÜ kasvandikud, II kursuse ajaloolased, eesti, vene, saksa ja inglise filoloogid, kes nüüd olid muutunud instruktiivlaagri pioneerideks.

ALGAB PÄEV

Hommikvõimlemise eesmärgiks on viia organism uneseisundist tööseisundisse (tsitaat).

Hommikvõimlemise loengu eesmärgiks on viia organism tööseisundist uneseisundisse (antitsitaat).

Nii või teisiti, aga lipu heiskamise ja hommikusöögi ajaks oli tudengpioneer siiski tööseisundis ja täiesti valmis pidevalt vastu võtma kõike, mida päev pakub: loenguid ja õppusi praktilises ja teoreetilises laadis, külalislektorite esinemisi jm.

Lauluga mindi kõikjale: matkama, loengule, staadionile ja sööma. Ka sööma! See oli populaarseim lõik päevast ja üks välkleht iseloomustas seda päevaosa — «Künnivaresed saabusid».

KES ON PARIM?

Nad olid noored ja tulvil ägedat võitlusvaimu. Ehk sellepärast lihtsalt ei saanud teisiti, kui võisteldi pidevalt igal võimalikul alal: kes parim spordis, kes korralikum, kes oskab kõige ilusamini rivis sammuda ja rõõmsamalt laulda. Peale seile läksid arvesse iga päev ilmuvad väikelehed, lõkkeõhtud, päevikud. Lehtede toimetajad hoidsid kogu laagrit pidevalt oma terava pilgu all. Rühm, kes pidi korraldama lõkkeõhtu, kadus teadmata kuhu. Siiski nad leiti, laul, mis vaevu kostis pingsalt kuulatavate «pioneeride» kõrvadesse, reetis. Kuulajad ohkasid kergendatult: «Ei, mitte see, mis meil...!»

START!

Ilma sihita ei tee noor pioneer midagi. Hoopis raskem on aga, kui suunda sätib kompass, eesmärk kaugel ja teadmata kus. Ei aidanud palju ka uudsed terminid: orienteeruma, asimuut, koordinaat... Jookse! Kiiruga, rutuga, närveerimine suurem kui enne eksamit. «Pioneer» otsib palavikulise erutusega tähtsat kontrollpunkti põõsa alt, risuhunnikust, vaatab mädanenud kännu õõnsussegi. Ei ole!

Ja äkki! Just silmade kõrgusel ripub igatsetud paber. Edasi! Päike naerab laia naeru...

Öösel luuremängu ajal otsitakse kadunud instruktorit. Kuu on kavalam. Ujub rahulikult pilvesupis ega hooli mängijaist. Sõjas on õnn heitlik, luuremängus samuti. Vaevalt leiad kummaliste märkidega paberi, kui kuu ujub eksitamatult pilverünka varju...

Pärast mängu ütles II rühm:

«Miks küll kompass leiutati, kui eksida võib selletagi».

* * *

Loida, leek, veel kaua, kaua...

AUR agentuur teatab: «On andmeid, et sissetunginud kavatsevad teostada süütamisi». Kus, see on esialgu saladus. Peamiselt puhketunnil lippab rühm, kes peab korraldama õhtul lõkke, mööda känkaid ja metsi. Kust leida koht, mis ületaks kõik eelmised? Ja tõepoolest, iga rühma lõkkeplats üllatas... Vaadati, imetleti ja unustati massiliselt ründavad sääsedki.

II rühm tegutses koos tulekummardajate, hotentottide ja metslastega. Ja näe imet! Pealtvaatajad pidid peaaegu uskuma musta maagiat, tulekummardajate lõke süttis ruttu-ruttu ja leek pahvatas kõrgele. Aga ei, maagiat polnud. Need olid vaid sõbralikud autojuhid, kes laenasid tilgakese bensiini. Järgmised lõkkekorraldajad teritasid kõrvu ja igaühe hinges helises «Bensiin!»

Lõke jõudis lõpule.

«Oleks härg ära praetud, saaks homme kauem magada,» ohkas keegi, kui traadist hännaga fanfaristi härjavõitluse areenilt ära lohistati.

Ja saabuski ka viimane lõkkeõhtu.

«Pyramus et Thisbe, iuvenum pulcherrimus alter...» alustab koor suure tragöödia esitamist. Armastajaid lahutav müür, Pyramus ja Thisbe antiiksetes kostüümides, allikas (mis sest, et ainult ämber) ja metsikult sabaga vehkiv lõvi...

Tumeda taeva poole lendavad punakad sädemed, kõlavad laulud. Viimaks teatab fanfaar viimast korda Une-Mati tulekust. Laager on lõppenud.

Telgi ülesseadmine ei ole naljaasi — seda võisime oma nahal kogeda (pildil ülal). Et seinalehtede väljaandmisel veel kõik võimalused pole ammendatud, seda tõendavad pildid allpool.

Kulumata SULEGA

Hommikul

Varasel hommikul päikesetõusu ajal, kui luhad on kastest hallid ning mets alles ärkamas, läksime kahekesi ranna poole. Meil oli kiire: õngi tuleb nõuda varavalgel, sest angerjas kardab valgust, ning päikesetõusu järel keerab end viimase meeleheitlikkusega õngest lahti.

Me läksime otse läbi võsasse kasvanud mätliku heinamaatüki, jättes kastesse rohtu oma kummisaabaste tumedad jäljed. Vend läks ees. Ta löi käega oksi enda ees laiali, vaadates aeg-ajalt üle õla: ega veel ole päikest?, ning lisas veelgi sammu.

«Kur-r-rat!»

«Mis oli?»

«Kuradi sipelgad.» Ta oli jalaga sipelgapesale astunud.

«Kohutas,» ütles vend kohmetunult. «Jalg vajus nagu samblasse.»

Siis astus ta edasi, krampliku silmi maas hoides.

Ma seisin sipelgapesa juures. Kükitasin maha ja vaatasin, kuidas pesa kihab. Igast praost ja avakesest ronis pesa välispinnale ühesuguseid punakaspruune uniseid ja ärritunud sipelgaid. Vend oli nad äratanud just enne tööka päeva koitu. Ning see, mis nad praegu nägid, võis neile tunduda veel hirmsa unenäona. Pesa oli muljutud, saapa jälg oli selles nagu hiiglaslik vormitu lahtine haud, mille servadel ja põhjas lamasid abituna töökate sipelgate väikesed punakaspruunid laibad. Neid oli palju, neid laipu. Ja mõned, haavatud, polnud veel hinge heitnud ning tõmblesid viimastes surmaeelsetes krampides.

Hakkas kõhe niisugust pilti vaadates ning ma pöörasin pilgu kõrvale. Läksin vennale järele ja mõtlesin, ise hommikusest jahedusest õlgu väristades:

«Mida küll võib teha üksainus, üksainus ettevaatamatu samm.»

J. TUULIK

* * *

Vanakesele Merivälja rannal
Mitte kulda,
mis kõlistaks külma naeru vaid pihus,
Sinus talletas
suvise keskpäeva päike.

Mitte valgust,
sest õhtusel rannal
kepiga kõmbid Sa
kividevahelist teed.

Mitte soojust,
sest koomale kiskudes hõlmu,
külm on Sul
tuulisel loojangutunnil.

Mida Sus talletas
suvine päike,
et nukrale noorukile sõnasid
nii:
«Vaatad kajakaid, poiss?
Võta, ma kingin nad Sulle!»

ARVI SIIG

ÜLIKOOLI ÕPETATUD NÕUKOGUS

Ülikooli Õpetatud Nõukogu arutas hiljuti TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu tegevust. See on mõnevõrra muutunud paremuse suunas. 1961/1962. õppeaasta sügissemestril võeti osa vabariiklikust üliõpilastööde konkursist 39 tööga, neist 4 tööd premeeriti I, 8 tööd II ja 13 tööd III auhinnaga. Neljateistkümne töö autoreid tõsteti esile. Kolm tööd suunati üleliidulisele konkursile, kus neid autasustati aukirjadega. Organiseeriti kaks suuremat teaduslikku konverentsi. Ülikoolisisesel konkursil premeeriti 53 teaduslikku tööd. Õppeaasta jooksul töötas 62 teaduslikku ringi, mille liikmed, 1462 üliõpilast, tegelesid 492 teema lahendamisega.

Kuid on ka puudusi. Praktiliselt ei tegutsenud filosoofiaring, nõrgalt töötasid Õigusteaduskonna teaduslikud ringid. Puudulik oli üliõpilastööde kirjastamine ning vähene ÜTÜ propaganda. Vähe võeti osa teaduste populariseerimisest. Vähe olid ÜTÜ tööst kaasa haaratud ka mittestatsionaarsed üliõpilased. Kontakt komsomoliorganisatsioonidega polnud küllaldane. ÜTÜ nõukogu pole vajalikul määral kontrollinud tööde juhendamist ja valmimist.

Otsustati:

— lugeda tööd üliõpilaste teaduslike ringidega kateedri õppe- ja kasvatustöö lahutamatuks osaks;

— kohustada filosoofiakateedrit rakendama üliõpilaste teaduslik ring tööle hiljemalt 1. novembriks 1962. a.

— pidada vajalikuks suunata kateedrite tähelepanu üliõpilaste tööde trükiks ettevalmistamisele ja populaarteaduslike loengute juhendamisele;

— süvendada koostööd ÜTÜ, komsomoliorganisatsiooni ja kateedrite vahel uute liikmete värbamisel teaduslikesse ringidesse, eriti kaugõppe osas;

— kindlustada I auhinna saanud tööde trükis avaldamist;

— pidada otstarbekaks ringide teadusliku töö plaanide valmimist kateedrites 15. oktoobriks 1962. a.;

— ringide teadusliku töö plaanide koostamisel senisest suuremat tähelepanu pöörata nendele teemadele, mis omavad praktilist väärtust ja tulenevad konkreetsete asutuste vajadustest;

— osutada suuremat tähelepanu juba valminud ja praktilist tähtsust omavate tööde juurutamisele;

— otsustada rangelt kinni pidada üliõpilaste võistlustööde esitamise tähtpäevast (1. aprill).

Tartu Rüklik Ülikool 3

Jaapanlased õpivad

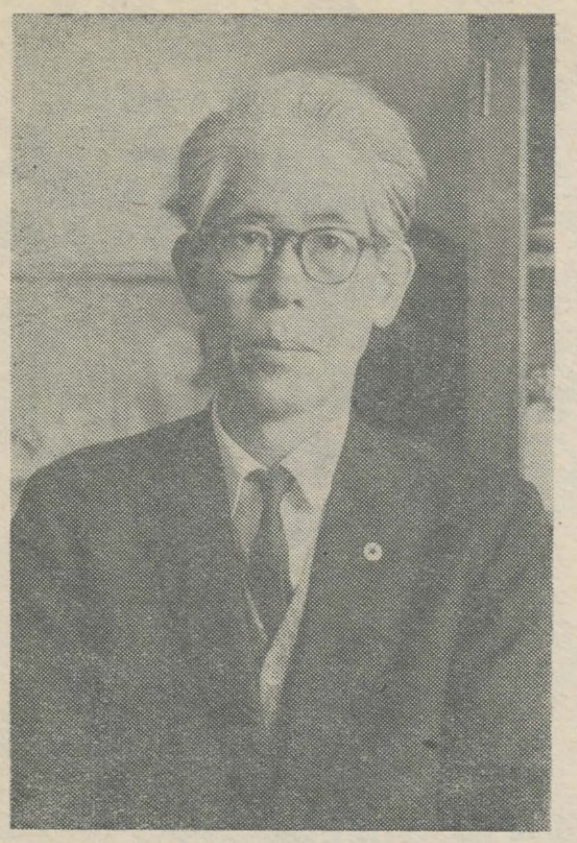

EESTI KEELT

Mõned aastad tagasi olid TRÜ orientalistikakabinetil sidemed Hirošima noormehe Hiromitsu Nobumoriga, kes kirjas valdas laitmatult meie emakeelt. Praegu aga vahetab meiega agarasti kirju jaapani pedagoog, tõlk ja lingvist K. Matsuba Jokosukast, kes juba mõnda aega tegeleb eesti keele õppimisega.

TRÜ orientalistikakabineti liikmed on läkitanud innukale eesti keele harrastajale eesti keele õpikuid, sõnaraamatuid jne.

«Teie suudate vaevalt kujutleda minu rõõmu, kui nad saabusid. Väärtuslikud raamatud, mida pole kellelgi siin Jaapanis,» kirjutab ta.

J. Tamme eesti-vene sõnaraamatut peab K. Matsuba väga heaks teoseks. Sellega kaasnev vene keele grammatika ja foneetika olevat isegi temale kui jaapanlasele väga kasulikud ja vajalikud. Erilist raskust valmistab innukale eesti keele õppijale aga meie õ-häälik.

K. Matsuba hindab eesti luulet väga kõrgelt. Seni on ta sellega hea esperantistina tutvunud peamiselt Hilda Dresen esperantokeelsete tõlgete kaudu. Terve rea neist on ta tõlkinud ka jaapani keelde. Lemmikluuletajaks on tal Marie Under. Peatselt loodab meie jaapanlasest sõber jõuda aga nii kaugele, et tõlkida eesti kirjandust otse originaalist.

K. Matsubale meeldib väga, et ka TRÜ-s leidub neid, kes huvituvad jaapani keele õppimisest. Nende abistamiseks saatis tema palvel Jokosuka pedagoog Isaburo Saito TRÜ japanoloogidele 13 eksemplari jaapani algkoolilugemikke. Neis leidub grammatikareeglite kõrval jutustusi, vanasõnu, luuletusi, näiaendeid jne. Lisaks tõotab jaapanlasest sõber läkitada meile helilinte sõnalise teksti ja muusikaga ning palju muud. Sel viisil loodab ta olla kasulik neile meie hulgast, kes armastavad jaapani keelt ja õpivad seda.

Ning jaapani keel väärib õppimist nii selles keeles leiduva rikkaliku ilukirjanduse kui ka kõrgetasemelise teadusliku kirjanduse tõttu (eriti rohkesti leidub viimast täppisteaduste kohta). Eestlasele ei tohiks ta oma üllatavalt sarnase grammatilise ehituse tõttu näida kuigi võõrapärasena ja raskena.

P. NURMEKUND

On hästi, kuid saaks paremini

Sõna on kaugõppijail

Viimasel ajal on ülikool väga palju ära teinud õppetöö tõhustamiseks: konspektid, õppematerjalid, raadioloengud, konsultatsioonipunktid. Lõpetanu pilguga tagasi vaadates võib öelda, et kui nüüd alustada õppimist, oleks tunduvalt kergem kui viis aastat tagasi.

Ja siiski. Praegu ei ole ülikoolil mitte mingisugust sidet ettevõtete ja asutustega, kus kaugõppijad töötavad. Vähemalt üks kord aastas peaks ülikool leidma võimaluse teatada töökohale kaugõppija edasijõudmisest. See tõstab kaugõppija vastutustunnet, sest teab ju siis kogu kollektiiv õppetulemustest.

Ei teeks paha ka see, kui ülikooli esindajad suuremates keskustes korraldaksid nõupidamisi ettevõtete juhtivate töötajatega ja arutaksid mittestatsionaarsete üliõpilaste õppimisvõimalusi.

Raske on Majandusteaduskonna kaugõppijatel, kui sessioon on jaanuarikuu algul. On ju siis töökohal kõige kibedamad päevad — aastaaruanded, uued plaanid jne. See võib isegi takistada sessioonile tulemist ja põhjustada tõsiseid lünki õppetöös. Viimase kursuse üliõpilastel peaks aga talvine sessioon olema detsembris. Vastasel korral tuleb diplomitöö koostamisel liigselt kiirustada.

Käesolevate ridade kirjutajal ja veel seitsmel õnnelikul oli võimalus lõpetada ülikool tööstusökonoomika erialal. Miks «õnnelikul»? Seepärast, et ei enne meid ega pärast meid pole ülikoolis võimalust selle eriala omandamiseks. Ometi on vabariigis väga palju juhtivaid plaani- ja arvealal töötajaid, kes soovivad omandada kõrgemat haridust tööstusökonoomika erialal. Kas tõesti pole võimalik sellist eriharu luua? Kogemused on ju olemas: raamatupidamise kateeder eesotsas sm. Kadakuga ja teised Majandusteaduskonna õppejõud tegid ära tähelepanuväärse töö meie juhendamisel ja õpetamisel. Tulemused olid head. Ainult üks üliõpilane ei suutnud lõpetada. Miks siis see eriharu likvideerida?

O. LUGUS,
Majandusteaduskonna diplomand

Olla järjekindel

Selleks et edukalt tälta kõik kaugõppeplaanis ettenähtud ülesanded, peab olema endal kindel tööplaan. Ainult sel juhul on võimalik kogu õppematerjal aasta jooksul korralikult läbi töötada ja omandada. Olen sellest plaanist rangelt kinni pidanud ja tegelen iga päev õpingutega.

Tutvun programmiga ning vajaliku kirjanduse loeteluga. Paljusid teoseid tuleb tellida TRÜ Teaduslikust Raamatukogust. Selle aja aga, mis kulub raamatute kohalejõudmiseks, kasutan ratsionaalselt kohapeal oleva kirjanduse läbitöötamiseks.

Iga aine juures tekivad alati küsimused, millele ise ei suuda vastata. Nende lahendamiseks olen kasutanud plaanis ettenähtud konsultatsioone, aga ka individuaalkonsultatsioone.

Kaugõppija töö on pingeline, kuid huvitav.

L. TALIMÄE

Mitte kuus, vaid kuuskümmend

Viimasel sessioonil häiris meid ja kindlasti ka õppejõude, et loengud, mis peeti ette «tulevikuainete» jaoks, olid üliõpilastest hõredad. Nii raske oli meil kuulata ja «raisata aega» kriminaalseadusandlusele, kui meid järgmisel hommikul ootas eksam riigi ja õiguse ajaloost. Meie ei tea, miks see nii oli korraldatud, teame vaid, et loengut kuulasid kuuekümne üliõpilase asemel kuus. Kuid kui loengul oleks käsitletud kõige olulisemaid küsimusi riigi ja õiguse ajaloo alalt, oleksid peaaegu kõik kuuskümmend üliõpilast kohal olnud.

Ja ometi leidub igas aines elulisi ja huvitavaid probleeme, mis ilmnevad alles õppimise käigus ja millele väga vajalik ning huvitav oleks saada ammendavaid vastuseid.

E. VEE,
Õigusteaduskonna mittestatsionaarne üliõpilane

Tera tera kõrvale

Kaugõppe teel õppimine toimub igapäevase töö kõrvalt aega näpistades, kuid kui olla järjekindel, ei muutu see sugugi koormavaks.

Olles saanud eksamiks vajalikud loengud ja lisamaterjali, teen temaatilise jaotuse teatavaks ajaks. Iga päev võtan läbi endale kohustuseks tehtud materjalihulga. Kui aga juhtub, et mõnel päeval seda teha ei saa, teen järgmisel päeval tasa, õppides kaks korda rohkem. Lõpuks kordan veel enne eksamit ja võibki minna «tulle». Leian, et eriti kasulik on nii töötada lektüüriga keele õppimisel, sest siis ei muutu tundmatute sõnade otsimine tüütavaks. Sageli leiad end isegi huviga edasi lugemast, sest soovid teada saada kangelaste edasist saatust. Nii tera tera kõrvale pannes kogudki suure hulga teadmisi, millega saad vastu minna eksamisessioonile.

V. RUMM,
kaugõppe inglise filoloogia
osakonna III k. üliõpilane

PAAR küsimust

Kuidas teie arvates töötavad konsultatsioonipunktid?

E. Kollin Õigusteaduskonna VI kursuselt ütles, et Tallinna konsultatsioonipunkt on osutanud kaugõppijatele väga suurt abi. Tänavune eksamisessioon on Tartus esimene — kõik varasemad eksamid on saadud teha kohalesõitnud õppejõududele Tallinnas. Konsultatsioonipunkt aitas muretseda ka vajalikku kirjandust.

Ajaloo-Keeleteaduskonna II kursuse vene filoloog L. Nelke tundis muret, et lähim konsultatsioonipunkt paidelastele on Tallinnas. Liiga kaugel. Ka Põltsamaal elavad vene filoloogid R. Kuusk ja E. Kängsep leidsid, et konsultatsioonipunkt peaks olema lähemal kui Tartus.

Ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilase J. Marki lähimaks konsultatsioonipunktiks on Kingissepa ja tema soov on, et seal oleks rohkem vajalikku kirjandust.

Asutada ka Rakverre konsultatsioonipunkt — selline oli III kursuse inglise filoloogi V. Rummi arvamus.

Kas raadio kaudu antavad loengud on vajalikud ja kas kuulate neid?

Sellele küsimusele vastates leidsid kõik üksmeelselt, et loengud on vajalikud ja kantakse üle sobival kellaajal. Ainuke viga — kõigil pole võimalik kuulata ultralühilainet. Seepärast oleks hea, kui loengud saaks kuulata ka teistel lainetel.

Kas kasutate trükitud konspekte ja milline on teie arvamus nende kohta?

E. Kollin. Trükitud konspekte peaks olema kindlasti rohkem kui praegu. Õigusteaduskonna üliõpilased sooviksid näiteks niisuguseid konspekte ka poliitiliste õpetuste ajaloost.

Praegustest on parimad R. Aulingu ja V. Kelderi konspektid.

V. Rumm. Kõige kasulikum on tundunud konspekt loogikast. Inglise filoloogid aga ootavad pikisilmi trükitud loenguid «Middle-Englisch».

J. Mark. Arvan, et võiks olla trükitud rohkem loenguid dialektilisest materialismist. Samuti võiks paljundada sama aine programme.

L. Nelke. Vene filoloogidel peaaegu polegi trükitud konspekte. Vajalikkudena tunduvad aga loengud vene keele murretest, vanaslaavi keeltest ja head oleksid ka kommentaarid tekstide juurde.

Kas on kasulik, et kaugõpe on nüüd dekanaatide juures?

Kõikide intervjueeritavate ühiseks arvamuseks oli, et asi on leidnud õige lahenduse. Jäävad ära igasugused asjatud käimised ja saab kiiresti vastuseid kõikidele küsimustele.

Kuidas on lahendatud majutamisküsimus?

12. Kaheksaklassilises Koolis elavad üliõpilased V. Rumm, S. Lapko, A. Hall, Õ. Leesmets, M. Laane ja M. Roolaht soovisid, et sellele koolile avaldataks kiitust. Esimesest päevast alates on seal olnud eeskujulik kord ja püütud teha kõik, et üliõpilaste elu oleks mugav.

Vene filoloogid R. Kuusk ja E. Kängsep aga leidsid, et väga tore oleks, kui 8. Keskkoolis oleks peale koridori eraldatud õppimiseks ka mõni klassiruum. Samas keskkoolis ei saavat rahule jääda mustade madratsitega. Ja veel üks soov: et hommikul oleks võimalik saada kuuma vett.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийкликк Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5734, MB-04288.

Ühest komandost ja tema treenerist

Kunagi sügisel tuli staadioni võimla treppi mööda alla jõuk mehi. Oli pikki ning kõhnu, kelle selg oli suures kaares. Oli lühikesi ning tüsedaid, kelle *habitus* tuletas meelde Veneetsia doodžide palee sambaid. Mõni kaldus käies ninaga tugevasti maapinna poole, mõnel oli keskkeha kaugel ees all- ja ülakehast. Mehed olid väsinult higised ja vedasid jalgu duširuumi poole. Nad tulid raskelt töölt.

«Kes need on?» küsis üliõpilane, kes all trepi kõrval tõstis kangi.

«See on pensionäride komando,» vastas noor naisõppejõud.

Kunagi hiljem kevadel on staadionil muru haljas. Mööda rada jookseb rühm mehi. Nagu oleksid needsamad tuttavad mehed, keda nähti sügisel, nagu ei oleks nad siiski needsamad. Mõnel on veelgi selg veidi kumer või vöö kohalt õrnalt ümmar, kuid rüht on meestel teine. Pead on püsti ja jalad vetruvad saepurul. Need ei rammi enam staadioni pinda. Tribüünil on rühm üliõpilasi.

«Juurde, mehed, juurde!» hõigatakse seltsimehelikult.

Jalg tõusebki kiiremini, sest ega professor ja dotsent pea olema viletsamad tudengist. Varsti püstitatakse murule väravad. Endine pensionäride komando on jagunenud kaheks. Näod on taas higised, kuid nüüd mitte enam väsimusest, vaid väravpalli mänguhoost. 30-, 40- ja 50-aastased jalad sibavad peaaegu poisiklikult. Reipad hüüded kas innustavad omi või ironiseerivad heatahtlikult vastaseid. Kiiruses ja pallitäpsuses võivad mõned dotsendid olla sportlikuks eeskujuks paljudelegi üliõpilastele, kes mõtlevad normidele. Pole enam spordipensionäre ega fantaste, vaid peaaegu fanaatikud on saanud staadionile omaseks nähtuseks.

Mõne talve jooksul on U. Sahva teinud imet. Tema pedagoogiline järjekindlus ja leidlikkus on mõjunud niisama tõhusalt nagu Porhoni instituudi ravimeetodid. Rõivistus ei hädaldata enam maksa, südant ega neerusid, vaid kaalutletakse, mida suvel ette võtta, kas minna jalgsimatkale, mägedesse, jalgrattareidile või kaugetele uurimisretkedele. Komando liikmed on saanud tagasi üldinimlikud jäsemete proportsioonid. On kasvanud vastupidavus tööle. Tahe on tugevnenud. Turjal lasunud aastad on peaaegu nagu kadunud. Tahavad ning oskavad sportida needki, kellel polnud varem aega raisata paari õhtutundi, vaid kes pigemini kasutasid pikki puhkehetki «Tartu» kohviku suitsus.

Komandot ei imestanud vaid üliõpilane tollel sügisel; seda imestas mõni tubane tubli töömeeski. Nüüd aga paneb komando imeks, et tahetakse säilitada tööjõudu ja -indu ning kõigepealt tervist, ilma et physis saaks selle pärisosa, mis temale peab kuuluma. Sport pidavat takistama korralikku töötegemist. Komando liikmete tootlikkus on aga küll vastuolus selle platoonilise teooriaga. Kas siiski pole õige too roomlaste moonutatud vanasõna mens sana in corpore sano?

P. ARISTE

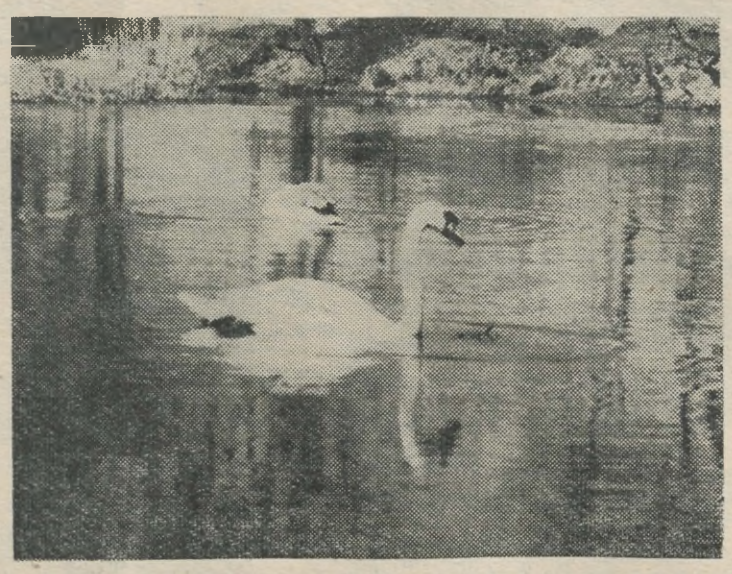

Kevad botaanikaaias.

SALE MUTS
ja
HIMOT LILLEPALU,
õnnitleme abiellumise puhul!

Majandusteaduskonna neljas kursus

TÄNUAVALDUS

Avaldan südamlikku tänu Tartu Riikliku Ülikooli rektorile F. Klementile, rektoraadi ja administratiiv-majandusosakonna töötajaile, kes mind 70. sünnipäeva puhul õnnitlesid.

K. BLAUBRIK

Õnnitleme,

TIIU KASK
ja
MATI ERELT!

Teise kursuse eesti filoloogid

Ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» lõpetab käesolevaga ilmumise 1961/62. õppeaastal.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

LAUPÄEVAL, 1. SEPTEMBRIL 1962

Nr. 21 (526) XV aastakäik

ÕPPEAASTA KÜNNISEL

Uueks õppeaastaks on meie ülikool jälle tublisti kasvanud. Sel aastal uute üliõpilaste vastuvõtt on kõige suurem ülikooli ajaloos: esimesele kursusele astus 730 statsionaarset ja 515 mittestatsionaarset üliõpilast. Ka aspirantide vastuvõtt on senistest kõige suurem — 83 inimest (veel 1958. a. oli ainult 22).

Vastavalt NLKP XXII kongressi otsustele on eriti kasvanud üliõpilaste vastuvõtt matemaatika, füüsika ja bioloogia alal. Samuti võeti rohkem vastu võõrkeelte ning kehakultuuri osakonda.

Tööstaažiga noori tuli kõige rohkem Arstiteaduskonna raviosakonda (75% vastuvõetutest). Küllalt kõrge on nende protsent ka stomatoloogiaosakonnas (56%), farmaatsiaosakonnas (40%), võõrkeelte osakonnas (38%). Ainult üksikud staažiga noored astusid astronoomiaosakonda (1 inimene) ja matemaatikaosakonda (4 inimest). Käitiste ja asutuste poolt suunatutena astus ülikooli 13 inimest.

Ka käesoleval aastal kasvab töötajate kollektiiv ning laieneb veelgi materiaalne baas.

Kateedrid ja laboratooriumid said juurde üle 40 õppejõudude ning laborantide koha. Eriti laieneb meditsiiniline kesklaboratoorium Arstiteaduskonnas, kuhu anti 19 uut kohta. On otsustatud luua uued laboratooriumid biokeemia ning aeroionisatsiooni alal. Septembris valmib uus üliõpilaste ühiselamu 400 kohaga, saab valmis esimene osa kehakultuuribaasist «Suur-Kääriku» (nn. õppe- ja teenindav korpus).

Need andmed meie ülikooli kohta peegeldavad nõukogude teaduse ja kõrgema hariduse pidevat kasvu, mille suurimaks saavutuseks oli hiljuti toimunud kangelaslike kosmonautide paarislend.

Uuel õppeaastal seisavad meie kollektiivi ees suured ülesanded töö igakülgse edaspidise arendamise ja paremustamise suunas. Õppetöö osas on vaja pidevalt tõsta selle töö teaduslikku taset. On vajalik õpetatava materjali süstemaatiline uuendamine vastavalt teaduse arengule, tema uuematele saavutustele. On vaja üha rohkem vabaneda veel olemasolevast formaalsest tuupimisest, süvendada materjali sügavat omandamist, siduda teooria praktikaga, arendada loovat mõtlemist, üliõpilaste iseseisvat tööd.

Tuleb osutada suuremat tähelepanu kaugõppeosakonnas õppivatele üliõpilastele. Ülesanded kasvatustöö osas on selgelt formuleeritud NLKP uues programmis, kus on antud uue ühiskonna inimese moraalikoodeks.

Teadusliku töö suhtes tuleb veelgi tähelepanelikumalt ja rangemalt läbi kaaluda meie töö põhilised suunad ning teemad nende teoreetilise ja praktilise tähtsuse seisukohalt, vältida nokitsemist väikeste teemakeste kallal üksikute õppejõudude poolt isoleeritult suurematest kollektiividest. Eriti tuleb arendada kompleksset tööd naaberteaduste alal. Avarad perspektiivid on paljudel teadusharudel ühises töös matemaatikutega: matemaatiline bioloogia, meditsiiniline küberneetika, matemaatika ja majanduslik planeerimine, matemaatika lingvistikas jne. On vaja veelgi laiemalt organiseerida üliõpilaste osavõttu teaduslikust tööst.

Meie ajaloolisel ajastul on ennastsalgav loov töö rahva heaks suure au ja õnne allikas. Olen veendunud, et Tartu ülikooli kollektiiv suudab täita oma tähtsad ülesanded.

Tervitan meie ülikooli uut täiendust, soovin kogu ülikooli kollektiivile visadust ja edu tema tegevuses algaval õppeaastal.

Prof. F. Klement,
Tartu Riikliku Ülikooli rektor

Seal, kuhu laekusid avaldused

käib ikkagi kibekiire töö hommikust õhtuni. Vastuvõtukomisjoni töötajatel tuleb vastata sadadele küsimustele.

«Kas saab veel anda dokumente pedagoogilisse osakonda?»

«Miks minu nime ei ole vastuvõetute nimekirjas?» jne., jne. ning tuleb aidata leida nimekirjast see ärakadunud nimiqi, mida küsija ise suures ärevuses ei märganud.

Ligi kaks tuhat noormeest ja neidu alustasid käesoleval aastal sisseastumiseksameid ülikooli pääsemiseks. Et aga kohti oli tunduvalt vähem, siis kujunes konkurents populaarsemates teaduskondades üsna tihedaks. Näiteks kandideeris raviosakonnas ühele kohale 3 inimest, vene õppekeelega rühmas oli soovijaid koguni neli. Ka keemiaosakonnas tuli ühele kohale 3 sisseastujat. Seevastu laekus pedagoogilisse osakonda Füüsika-Matemaatikateaduskonnas avaldusi koguni vähe: kuuekümnele kohale ainult kakskümmend. Tuli korraldada täiendav konkurss.

Suurenenud on nende noorte arv, kes pärast keskkooli lõpetamist on tööl olnud, moodustades vastuvõetute üldarvust umbes 35%. Eriti palju astus tööstaažiga noori raviosakonda (75%).

Ja veel uutest erialadest: sel aastal saab hakata matemaatikaosakonnas õppima küberneetikat.

Kaugõppeosakonnas oli üldiselt konkurents väiksem, kuid mõnes osakonnas siiski üsna tõsine. Juba mitmendat aastat on juristidel kõvasti tegemist, et saada edasi õppima. Ka käesoleval aastal võeti * üheksakümnest soovijast vastu ainult 36. Seevastu aga kaubatundmise ja kaubandusökonoomika vastu tunti vähe huvi. Ka matemaatikas kujunes vastuvõetute arv väikeseks (18 38-st), kuid siin olid süüdi sisseastujad, kes ei suutnud eksamitulest õnnelikult läbi tulla.

Ja lõpuks vastuvõtukomisjoni sekretäri Z. Saare kolm soovi:

— et kesk-erihariduse koolid, eriti meditsiinilised koolid annaksid keemia ja füüsika alal põhjaliku ettevalmistuse. Seni on see üldiselt nõrgem kui keskkoolis;

— et tööstaažiga noored korralikumalt ülikooli astumiseks valmistuksid ning et parandataks ettevalmistuskursuste töö kvaliteeti;

— et Füüsika-Matemaatikateaduskonna pedagoogilisele osakonnale vaadataks mitte kui teisejärgulisele, vaid siiski nagu teoreetilise haruga võrdsele kaaslasele. Siis loodetavasti pole enam vaja täiendavaid konkursse korraldada.

M. SALLO

Ülikooli komsomolikomiteesse laekusid kevadel sajad avaldused osavõtuks suvistest töödest. Viimased on saanud üliõpilastele nii tuttavaks ja mõistetavaks, et ei vajagi lähemat seletust. Üliõpilased lähevad alati sinna, kus vajatakse noorte abi. Nad ei pea kunagi kõige tähtsamaks oma isiklikku mugavust. Meie noorte juhtmõtteks on saanud anda oma nooruslik jõud ja energia partei poolt püstitatud ülesannete täitmiseks.

1962. a. suvine töö oli veelkordselt selle tõenduseks, et TRÜ üliõpilased mõistavad nende ees seisvate ülesannete tähtsust ja suurust.

Töökäsi ootas tänavu nii tööstus kui ka põllumajandus. 3. juulil asus tööle esimene vahetus üliõpilasi järgnevalt:

- Balti Soojuselektrijaamas — 73 üliõpilast
- Tartu ehitusobjektidel — 100 üliõpilast
- Viljandi maaparanduslaagris — 33 üliõpilast
- Tori maaparandusjaamas — 27 üliõpilast
- Abja maaparanduslaagris — 14 üliõpilast
- Viljandi rajooni «Avangardi» kolhoosis — 19 üliõpilast
- Tartu rajooni kolhoosides:

Kirovi-nim. kolhoosis — 15 üliõpilast

«Tammistu» kolhoosis — 17 üliõpilast

Ždanovi-nim. kolhoosis — 12 üliõpilast

Mitšurini-nim. kolhoosis — 10 üliõpilast

«Arengu» sovhoosis — 16 üliõpilast

- Elva rajooni kolhoosides:

«Palupera» kolhoosis — 16 üliõpilast

«Rõngu» kolhoosis — 17 üliõpilast

«Hellenurme» kolhoosis — 20 üliõpilast.

- Läti üliõpilaste töö- ja puhkelaagris — 13 üliõpilast
- Pioneerilaagrites, ülikooli veespordibaasis, matemaatikaosakonna üliõpilased kolhoosides planeerimistöödel — 320 üliõpilast
- Maa tehiskaaslase vaatlusjaamas, ülikooli ratsaspordisektoris, Tartu linna majavalitsuste juures ja mujal.

Juulikuus töötas komsomoli lähetuskirjadega 732 üliõpilast. Suvistel töödel jätkati töötraditsioone Balti Soojuselektrijaama, Tartu Linna Ehitusvalitsuse, Viljandi maaparandusjaama objektidel. Lisandusid melioratsioonitööd Abja rajoonis ja Tori Näidiskatsesovhoosis, heinakoristus- ja sileerimistööd ning suhkrupeedi hooldamine Paide, Tartu, Elva ja Viljandi rajooni sovhoosides ja kolhoosides.

Tulipunktis oli juulis Balti Soojuselektrijaam. See on ka arusaadav, sest see on üleliidulise tähtsusega komsomolilöökehitus. Tartu linna ehitusobjektidel töötasid üliõpilased ülikooli valmiva ühiselamu, Tamme lasteaia jt. ehitustel. Üliõpilased olid betoneerijateks,

Suviseilt töömailt.

Avaldame komsomolikomitee esimesi kokkuvõtteid üliõpilaste suvistest töödest juulis 1962.

maalriteks ja töötasid mullatöödel.

Paljud üliõpilased tõstsid ehitustel oma kvalifikatsiooni. Nii omandasid Balti Soojuselektrijaama ehitustel 9 üliõpilast betoneerija kutse ja 7 üliõpilast maalri eriala.

Üliõpilased töötasid ehitustel heade tulemustega. Vaatamata spetsiaalsuse puudumisele asusid neist paljud tööle suure innuga.

Objektide staape ja üliõpilaste brigaade juhtisid üliõpilased. Staabiülematena töötasid Balti Soojuselektrijaamas Jaan Napa (Õigusteadukonnast), Tori, Abja, Viljandi maaparandustöödel Viktor Piirman (Õigusteaduskonnast), Kusta Rumma (füüsikaosakonnast). Oma ülesannetega tulid nad toime ja suhtusid neisse tõsiselt. Koos üliõpilastega töötasid Aigar Vahemetsa NLKP ajaloo kateedrist, Ado Jaagosild TRÜ eksperimentaaltöökojast, kes aitasid kaasa tööde organiseerimisele. Grupivanematest tuleb esile tõsta Mati Majast Viljandi rajooni «Avangardi» kolhoosis, Hellen Soovikut Tartu rajooni «Arengu» sovhoosis, Agu Tamme Elva rajooni «Palupera» kolhoosis, Toomas Tennot Tartu rajooni «Tammistu» kolhoosis, Hille Roolaidi, Enno Palumetsa, Jaan Vainut (kõik Tartus).

Enamik üliõpilasi paistis silma hea töössesuhtumise ja töödistsipliiniga, püüdega saavutada parimaid töötulemusi ehitustel ja põllumajanduses. Eriti paistsid silma tubli tööga:

August Jaadla, Maire Olvik, Anne Vesmes, Elvi Pihlak (Arstiteaduskonnast), Anne Bergmann, Helle Viit, Ülle Vari, Helgi Äkke (keemiaosakonnast). Peep Gorelov, Aavo Avalo, Rein Vanem, Tõnu Lindsalu (füüsikaosakonnast), Indrek Piiroja, Asta Enno (Majandusteaduskonnast).

Üliõpilasgruppidest osutusid paremateks esimeses vahetuses Balti Soojuselektrijaama ehitusel, Tori ja koondise EPT Abja osakonna maaparandusobjektidel töötanud grupid.

Põllumajanduslikul töödel töötasid paremini Arstiteaduskonna üliõpilased Elva rajooni «Hellenurme» kolhoosis, Tartu rajooni Kirovi-nim. kolhoosis, Viljandi rajooni «Avangardi» kolhoosis.

Üliõpilaste töökust iseloomustavad arvukad aukirjad ja kiitused Balti Soojuselektrijaamast, head iseloomustused ehitusobjektidelt ja kolhoosidest.

Ebarahuldavaks kujunes juulis tööde organiseerimine Tartu ehitusobjektidel, kus mitmete objektide juhtkonnad ei selgitanud üliõpilaste töötasustamise aluseid, mistõttu töökäskude sulgemisel ja tasumisel tekkis arusaamatusi.

Kõikidel ehitusobjktidel ja kolhoosides töötanud üliõpilasgrupid kasutasid oskuslikult vaba aega. Organiseeriti ekskursioone ja matku. Nii käisid Tartus töötanud üliõpilased ekskursioonil Riias jne.

Kõikidel objektidel toimusid poliitinformatsioonid, esineti loengutega, korraldati vaidlusõhtuid tähtsamate rahvusvaheliste probleemide üle. Samuti anti välja välklehti.

Toimunud kohtumistest olid huvitavad õhtu Narvas ENSV Ülemnõukogu saadikuga sm. Kuziniga ja kohtumine Leningradi üliõpilastega. Suurt huvi tunti sportlike ürituste vastu ja seda igal objektil. Peeti sõpruskohtumisi kohalike sportlastega, aidati kaasa külanõukogude spartakiaadide läbiviimisel.

Kallid seltsimehed!

ELKNÜ TRÜ Komitee õnnitleb kõiki käesoleva aasta juulis ja augustikuus töötanud üliõpilasi suurepäraste töötulemuste puhul.

Lõplikud kokkuvõtted teeme oktoobrikuus, millal toimub suvistest töödest osavõtjate õhtu. Viimane on pühendatud Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu 40. aastapäevale.

ELKNÜ TRÜ Komitee

TÄNA
kell 11 kogunegem aulasse õppeaasta pidulikule **avaaktusele.**

Juba homme KOLHOOSI!

Homme kella üheksast alates vuravad tootmisvalitsuste masinad ülikooli ette ja üle 1300 üliõpilase alustab sõitu kolhoosi.

- **Arstiteaduskonna üliõpilased, arvult 550, sõidavad Tartu ja Abja tootmisvalitsuste piirkonda.**
- **300 Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast lähevad Põlva tootmisvalitsuse käsutusse.**
- **150 Bioloogia-Geoloogiateaduskonna üliõpilast oodatakse Võru tootmisvalitsuse piirkonnas.**
- **Õigus-Majandusteaduskonna 100 üliõpilast lähevad Abja tootmisvalitsuse piirkonda.**
- **Ajaloo-Keeleteaduskonna 225 üliõpilast asuvad tööle Jõgeva ja Tartu tootmisvalitsuste piirkonnas.**
- **Vähesel määral läheb üliõpilasi Käärikule ning aitab lõpetada remonti ülikooli objektidel.**

Et tänavu viibitakse kolhoosis lühikest aega, siis tuleb kasutada maksimaalselt iga tundi, iga minutit. Ja et vihmasel sügisel seegi aeg ei kuluks vihmapühadeks, paki aegsasti sisse vihmamantel, suured kummisaapad ja uudne preparaat «OPTIMISM». Tee kõik, et pälvida meie kolhoosnikute lugupidamist ja kiitust.

Taas kohtume 17. septembril, millal kõik kursused alustavad õppetööd.

Seniks aga palju jõudu ja head töötuju!

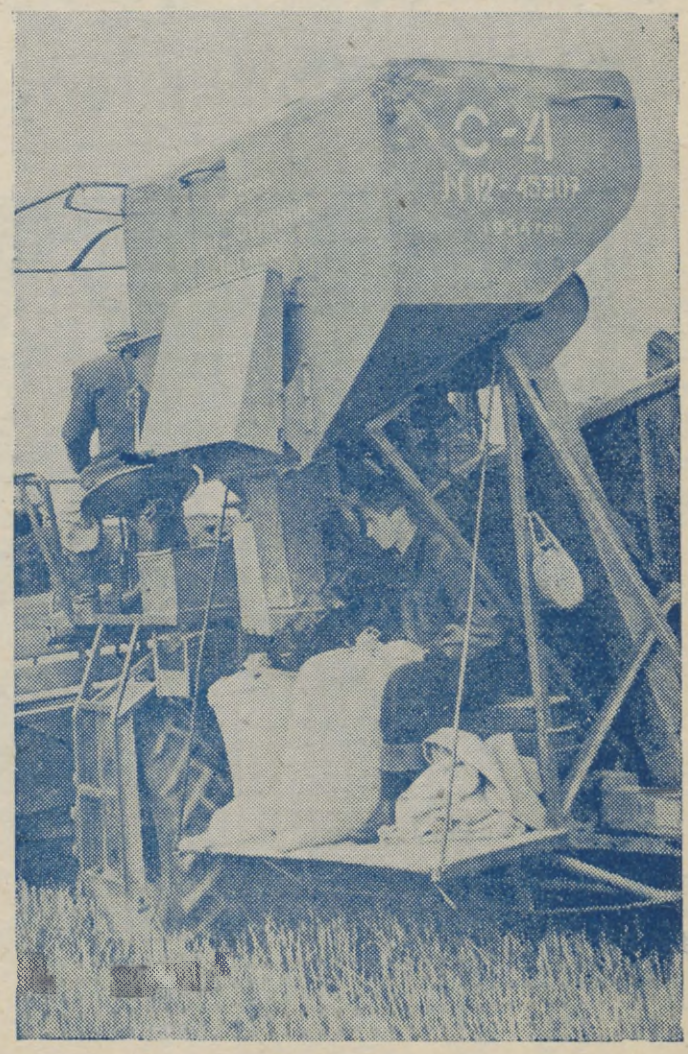

Veel kord tähelepanu töö planeerimisele!

Igakülgne teadusliku uurimistöö arendamine on kõrgemate õppeasutiste õppejõudude möödapääsematuks kohustuseks, sest ilma teadusliku tööta ei saa ette valmistada spetsialiste kaasaja teaduse nõuete tasemel, samuti on kujutamatu, et saaks ette valmistada teaduslik-pedagoogilist kaadrit ja tõsta tema kvalifikatsiooni.

NLKP XXII kongressi otsustes kohustatakse kõrgemaid õppeasutusi igakülgselt arendama teadust, laiendama teoreetilisi uurimistöid kõikides teadmiste valdkondades, tugevdama sidet praktikaga, koondama teaduslike kollektiivide loomingulised jõud kõige tähtsamate teaduslike probleemide lahendamisele, kõrvalekaldumatult tõstma teaduse osatähtsust kommunismi ülesehitamise praktiliste küsimuste lahendamisel. Need on ülesanded, mis seisavad kõikide uurimisasutuste ees. Nende täitmisel aga tuleb silmas pidada iseärasusi, mis on tingitud kõrgema õppeasutuse, eriti aga niisuguse mitmepalgelise õppeasutuse struktuurist, nagu seda on ülikool. Et seista kaasaja teaduse nõuete tasemel, on vajalik, et iga õppejõud teeks teaduslikku tööd just oma erialal. Sellest tingituna on ka ülikooli teadusliku töö plaan teemaderohkem kui ühegi teise uurimisasutuse plaan. Kaasaja teaduse arengu tase aga eeldab viljakaks tööks just suuremate loominguliste kollektiivide olemasolu. Ülikooli tingimustes on see võimalik ainult tihedas koostöös teiste uurimisasutustega, koostöös Eesti NSV ja NSVL TA, ministeeriumide ja rahvamajanduse nõukogude mitmesuguste uurimisinstituutidega.

1963. aasta tähtsamate teaduslike uurimistööde plaanide koostamise ja koordineerimise uue süsteemi tulemusena ongi ülikooli side nende asutustega tunduvalt tugevnenud. Meile saabuvad pidevalt plaanid ja ettepanekud väga mitmesugustest NSV Liidu asutustest teadusliku töö koordineerimiseks. Praeguseni on fikseeritud meil ainult probleemilaboratooriumide 1963. a. teadusliku uurimistöö plaan. Ülikooli põhiline uurimistöö plaan peab valmima käesoleva semestri algul. Et koordineerimisnõukogude poolt on tehtud terve rida olulisi ettepanekuid ja soovitusi koostööks, on vajalik, et kateedrid veel kord vaataksid läbi kevadel esitatud plaanid ja teeksid vajalikud parandused. On täiesti loomulik, et iga õppejõud teaks ja oleks kontaktis vastava vabariikliku või üleliidulise uurimisasutuse probleemidega ja koondaks ka oma uurimistöö selle eriala tähtsaima küsimuse lahendamiseks.

Niisuguste uurimiskollektiivide komplekteerimisel tuleb silmas pidada ka komplekssuse teist võimalust, nimelt ülikoolisisest komplekssust, eriti aga komplekssust erinevate teadusharude vahel. Selleks pakub ülikool eriti häid võimalusi. Siin on võimalik luua kollektiive, lahkumata üleliidulisest koordineerimisprobleemide süsteemist. Vähesed katsed sel alal on viinud üllatavalt heade tulemusteni. Üldise tunnustuse on saavutanud meie õppejõudude katsed matemaatika ja põllumajanduse ja üldse majanduse planeerimise alal, matemaatika ja füüsika rakendamisel meditsiinis jne. Ees seisavad veel võimalused matemaatika, bioloogia, füüsika, biokeemia piirialadel. Mitmed üleliiduliselt tähtsaks tunnistatud probleemid, nagu bioonika, biokeemiliste protsesside uurimine raku tasemel, fotosüntees jne., pakuvad selleks suurepäraseid võimalusi. Rõõmustav on märkida, et isegi poliitilise ökonoomia kateeder leidis teema teaduskondadevaheliseks ühiseks tööks. Täppisteaduste abi on tarvis kasutada veel nii mitmeski siiani teoreetilise distsipliinina tunduvates erialades, nagu keeleteadus, pedagoogika jne.

Õppejõudude, teaduslik-tehnilise ja abiõppejõudude kollektiivile liitub veel arvukas üliõpilaste entusiastide pere. Teadusest huvitatud üliõpilaste oskuslik suunamine annab väärtusliku lisa uurimistöö laiendamiseks ja komplekssuse suurendamiseks. Ka siin ei ole meie kõiki võimalusi ära kasutanud. Meie räägime igal aastal üliõpilaste tööde lähendamisest kateedri temaatikale, kuid praktikas realiseerub see loosung siiski veel vähe. Ja nagu reeglina on nendes kateedrites raskusi õppejõudude komplekteerimisel, aspirantide vastuvõtuplaani täitmisel jne. Et sügissemestri algul tuleb koostada ka ringide teadusliku töö plaan, tuleb ka siin jõude koondada kõige tähtsamate probleemide lahendamisele.

Kateedri teaduslikule tööle on suurimaks tunnustuseks tema realiseerimine praktikas. See nõuab ühelt poolt kateedrilt silmapaistvaid tulemusi, kuid teiselt poolt ka sidet praktikaga. Ja nii nagu kogemused näitavad, käivad need alati käsikäes. Niisugustele kateedritele esitatakse tellimusi loominguliseks koostööks, tehakse ettepanekuid lepinguliseks tööks. Mitmed kateedrid on just lepingulise uurimistööga saavutanud silmapaistvaid tulemusi, rääkimata headest võimalustest sisseseadete, aparatuuri, materjalide ja isegi komandeeringute osas, mida lepinguline töö võimaldab. Ka seda fakti tuleb arvestada 1963. aasta teadusliku töö planeerimisel.

J. Tammeorg,
teadusala prorektor

Fragmente ja kommentaare

uulsin äsja ühe anekdoodi. See oli järgmine.

Poiss, kes ei tundnud veel tähti, tuli koju esimesest koolitunnist. Ema küsis: «Kuis koolin läits?» — «Häste läits!» — «Kas õpetaja küsse ka?» — «Tähti küsse». — «Nu kas tiidsed?» — «Ma kaie, mõtli ja ütli — A. Kae kurja. Olligi A».

Tolle poisi ja praeguste sisseastujate vanusevahe on kindlasti kümme aastat, aga anekdoodis kirjeldatud poisi väljapakkumismeetod oli ka praegu eksamitel laialt levinud. Vahel näkkas, vahel läks mööda — kuidas vastajal õnne oli, — aga asja ette käis ära. Raskem lugu oli siis, kui eksamineerija juhtus küsima: miks ja kuidas.

Võib-olla see liigne uudishimu oligi põhjuseks, et 20% põhivoorus eksamitele tulnud kandidaatidest, kokku 168 noormeest ja neidu, said füüsikaeksamil mitterahuldava hinde. Seda kergem oli aga ülejäänutel ülikooli pääseda: konkurss jäi väiksemaks.

Eksamineeritavate teadmisi käesoleval aastal ei saa eriti kiita. 836 eksamineeritu kohta pole keskmine hinne 3,51 just eriti kõrge. Aga väga nuriseda selle keskmise üle ei ole ka põhjust. Põhiliseks süüdlaseks sellise keskmise hinde saamises oli Arstiteaduskond. Sinna kandideeriva 519 noormehe ja neiu madalat keskmist (3,31) ei suutnud uue «kõhnukese» Füüsika-Matemaatikateaduskonna 202 üliõpilaskandidaadi keskmine (3,90) kuidagi enam kõrgemale kaaluda kui 3,51.

Sisukaid ja eeskujulikke vastuseid sai kuulda peaaegu igasse osakonda kandideerivate noorte suust. Analoogiline oli lugu halbade vastustega. Kahjuks esines aga eksamitel ka juhtumeid, kus eksamineeritavad ilmselt ei usaldanud end, ei andnud oma mõtetele vabadust või lihtsalt ei osanud mõtelda. Ma loodan, et see noor, kelle ettevalmistuslehelt ma alljärgnevalt ühe lõigu tsiteerin, ei pahanda, kui me kõik koos seda lõiku analüüsime.

«Kui me paneme helihargi võnkuma, siis kuuleme helihargi helisemist, mis võib olla erinevatel heliharkidel erinev.

Helisev keha võib võnkuda nii sinusoidaalselt kui **siksakiliselt.** Seda on võimalik üles märkida. Pannes helihargi võnkuma, me **juhime** talle valguse peale. Valgus, langedes helihargile, suundub sealt kuuetahulisele peegelpinnale. Peegelprisma pannakse pöörlema. **Helihargi võnkumine, levides õhus peegelpinnale, suundub sealt tumedale ekraanile, kus tekib ühtlane sinusoidaalne võnkumine.**

Sel teel on võimalik ka üles märkida paljude teiste **helisevate kehade** võnkumisi, **näiteks hääle võnkeid.** Sellest võime järeldada, et **erinevatel helisevatel kehadel on erinev võnkumine.**

Lained levivad õhus, kuid ei levi õhuta ruumis. Seda saab kindlaks teha katselisel teel.

Näiteks levivad õhus lained, mida võtab vastu raadioantenn. Samuti levib õhus hääle laine.

Kui õhus ei leviks laineid, siis ei oleks meil üldse võimalik kuulda mingisuguseid hääli.»

See toodud tsitaat moodustas eksamineeritava vastuse pileti ühele küsimusele. Vastus oli kirjutatud ettevalmistuslehele täpselt toodud kujul (välja arvatud paar keelelist parandust) ja eksamineeritav kandis selle sõna-sõnalt ette. Ta luges selle lihtsalt maha. Vastus pileti teisele küsimusele oli analoogiline. Eksamineerija oleks siin südamerahuga võinud mitterahuldava välja panna.

Eksamineerijad läksid siiski teist teed. Mõne täiendava küsimusega õnnestus — ja seekord väga kergesti — sundida eksamineeritavat loobuma ettevalmistuslehele kirjutatust. Ja selgus, et ilma ettevalmistusleheta on vastusel hoopis teine sisu. See võimaldas eksami lõpetada isegi positiivselt.

Toodud näites on palju tüüpilist ja see kehtib mitte ainult sisseastujate, vaid ka juba IV või isegi V kursuse üliõpilaste kohta. Meenub juhtum, kus õppejõud, kes eksami algul vaatles üliõpilase ettevalmistuslehte, ei andnud seda üliõpilasele tagasi, vaid pani kõrvale, soovides, et üliõpilane jutustaks peast. Selgus, et see IV kursuse üliõpilane ei olnud suuteline vastama ilma ettevalmistusleheta. Ülalkirjeldatud sisseastuja oli selles suhtes igatahes eelistatum kirjeldatud neljanda kursuse üliõpilasest.

Kuid ka sisseastujate hulgas oli selliseid, kes pärast seda, kui eksamineerija katkestas pähetuubitud jutu, võisid ainult öelda: «Jah. Aga ma olen nagu puuga pähe saanud. Väljas just lugesin ja nüüd ei tea midagi.»

Meie ülikoolirahvale pakub kahtlemata huvi, missugused koolid siis saatsid ülikooli kõige paremaid, missugused halvemaid kasvandikke. Selles osas tegime statistikat, arvestades neid koole, kust tuli eksameile vähemalt viis üliõpilaskandidaati. Kõige rohkem, arvult 36 noort, olid Tartu II Keskkooli kasvandikud. Enamik neist olid tütarlapsed, kellest suur osa tahtis astuda Arstiteaduskonda. Mitterahuldavaid said selle kooli kasvandikud palju. Selle kooli keskmine hinne oli Tartu keskkoolidest madalaim (peale Tartu Meditsiinilise Keskkooli, Töölisnoorte Keskkooli ja Tartu Kaugõppe Keskkooli). Tartu keskkoolidest oli parim Tartu I Keskkool. Vabariigi ulatuses olid Tartu keskkoolid peamiselt esimeste 8—15 kooli hulgas. Neist oli eespool rida Tallinna koole ja Tõrva, Abja, Kilingi-Nõmme, Paide ja Haapsalu keskkoolid. Üldiselt oli koolide keskmine hinne füüsikas kõrgem kui vastuvõtueksamitel saadud keskmine hinne, nagu see peabki olema. Vaid seitsmes vabariigi keskkoolis (Tallinna 21., Haapsalu I, Kilingi-Nõmme, Tartu I, Viljandi I, Tallinna XIII ja Viljandi II keskkool) oli koolihinnete keskmine võrdne või madalam kui meie eksamihinnete keskmine. Viimati loetletud koolides on nõudlikkus nähtavasti eriti kõrge.

Vaadeldud 50 koolist olid eriti nõrgad Tartu ja Viljandi meditsiiniliste koolide kasvandikud, samuti aga ka Elva, Tapa I ja Pärnu IV keskkooli kasvandikud.

Enamik eksamineeritavatest piirdus ainult oma teadmiste — olid nad siis head või halvad — esitamisega. Paar üliõpilaskandidaati arvas siiski, et neist on vähe ja püüdis ettevalmistumise ajal salaja raamatust lisa hankida. Peab ütlema, et spikerdajaid on lõbus jälgida. Meie komisjoni liikmed harilikult spikerdajat ei seganud, kui tema tegevus ei häirinud teisi eksamineeritavaid. Lõplikud teadmised selguvad ju ikkagi vastamisel! Eksam näitaski, et spikerdamisest füüsikaeksamil mingit kasu ei ole.

Õpetliku pildi annavad eksamineeritavate ettevalmistuslehed Võib eristada kolme peamist tüüpi ettevalmistuslehti. 1. Süstemaatilised ülestähendused kindla kava kohaselt. Käekiri individuaalne, kuid täiesti loetav. Mahatõmbamisi vähe. Tekst illustreeritud korralike joonistega. 2. Esineb ainult tekst. Valemeid minimaalselt nagu jooniseidki. Viimased on saamatud. Tekst on analoogiline ülaltoodud tsitaadiga. Sageli on käekiri otse eeskujulik. 3. Äärmiselt täiskritseldatud ettevalmistuslehed. Enamik paberit on kasutatud ülesande lahendamiseks.

Esimest tüüpi ettevalmistuslehtede omanikud teavad harilikult väga hästi või hästi, harva ainult rahuldavalt. Teist tüüpi ettevalmistuslehtede omanikud harilikult ei saa üle rahuldava. Kolmas tüüp on kõige levinum ja nende omanikud saavad igasuguseid hindeid, enamikus siiski rahuldavaid.

Oleks suur soov, et üliõpilaspõlves eksamiteks ettevalmistuslehtede tüüp järk-järgult läheneks esimesele grupile, kui ta seda veel ei ole. **Ei ole ju kujutletav, et praegusel aatomi- ja kosmosesajandil, kus kosmoselaevad pannakse tiirlema nii, et nende omavaheline minimaalne kaugus on viis kilomeetrit, võiks kõrgema haridusega spetsialist oma tööd teha ebatäpselt ja räpakalt. Aga eksami sooritamine on ju ka töö — ja mitte just kõige väiksem.**

K.-S. REBANE,
eksperimentaalfüüsika
kateedri juhataja

ESIMENE ÜLELIIDULINE KONVERENTS

11.—15. septembrini toimub Tartus üleliiduline teaduslik konverents teemal «Korrelatsioonvõrrandite kasutamine orgaanilises keemias». Mainitud probleemi alal on see esimene sellelaadiline Nõukogude Liidus. Seetõttu ei ole liigne mõne sõnaga mainida arutlusele tulevate probleemide sisu.

Laiema üldsuse seisukohalt termin «orgaaniline keemia» kutsub esile assotsiatsiooni struktuurvalemite ja sünteesiretseptidega, vaevalt küll aga rangete matemaatiliste avalduste ja sirgjooneliste graafikutega. Ja tõesti, mitte väga ammu opereeris teoreetiline orgaaniline keemia puhtkvalitatiivsete mõistetega, vastav eksperiment aga kandis põhiliselt preparatiivset iseloomu, säilisid veel hulgalised kirjeldava teaduse rudimendid.

Praegusel ajal on pilt tõsiselt muutunud. Orgaaniline keemia, konkreetsemalt öeldes orgaaniliste ühendite reaktsioonivõimelisuse teooria on muutumas tõeliseks täppisteaduseks, milles põhilise koha omandavad kvantitatiivsed seosed. Viimased on väljendatavad mitte pikkades «seletustes», vaid lakoonilises matemaatilises keeles. Läheneb aeg, kus kuulus «orgaaniku intuitsioon» tõrjutakse välja ettearvutamise poolt.

Selles teoreetilise orgaanilise keemia «kvantitatiivseks muutumise» protsessis on tänapäeval tähtis osa niinimetatud korrelatsioonvõrranditel. Viimased väljendavad kvantitatiivset sidet ühendite eksperimentaalselt määratavate omaduste vahel, võrreldes mitut ühendite seeriat omavahel. Sel alal on viimastel aastatel saavutatud märkimisväärseid edusamme. Need lubavad väita, et mainitud suund on väga perspektiivne, lähtudes orgaaniliste ühendite reaktsioonivõime üldise kvantitatiivse teooria arendamise vajaduse seisukohalt.

Peale selle tuleb konverentsil arutamisele rida ettekandeid, mis on pühendatud reaktsioonimehhanismide detailsele väljaselgitamisele, eriti aga niinimetatud elementaarstaadiumide kindlakstegemisele ja nende kvantitatiivsele iseloomustamisele. Neil küsimustel on samuti esmajärguline tähtsus ülalmainitud kvantitatiivse teooria arendamiseks.

Tuleb tunnistada, et alles hiljuti korrelatsioonivõrrandite kasutamise probleemiga meie kodumaal peaaegu ei tegeldud. Samal ajal oli see aga Ameerika Ühendriikide keemikutel traditsiooniliseks suunaks. Eelolevaks konverentsiks esitatud ettekanded lubavad juba praegu täie kindlusega väita, et viimase paari aasta jooksul on siin toimunud põhjalik murrang nii arvuliselt kui ka sisuliselt. See on veel üks näide sellest, et nõukogude teaduse kiire arengutempo võimaldab väga lühikese aja jooksul likvideerida mahajäämuse neil aladel, kus seda veel esineb.

Konverentsil tuleb ettekandmisele 46 tööd. Osavõtjaid saabub reast Nõukogude Liidu tähtsamatest keemiat õpetavatest kõrgematest õppeasutustest ja uurimisinstituutidest. Saabub ka kolm Tšehhoslovakkia teadlast, kes esinevad samuti ettekannetega.

Meie ülikooli keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumi kollektiivi poolt on konverentsi programmi esitatud 4 ettekannet.

Dots. V. PALM,
konverentsi organiseerimiskomitee esimees

TAGASI kodulinna

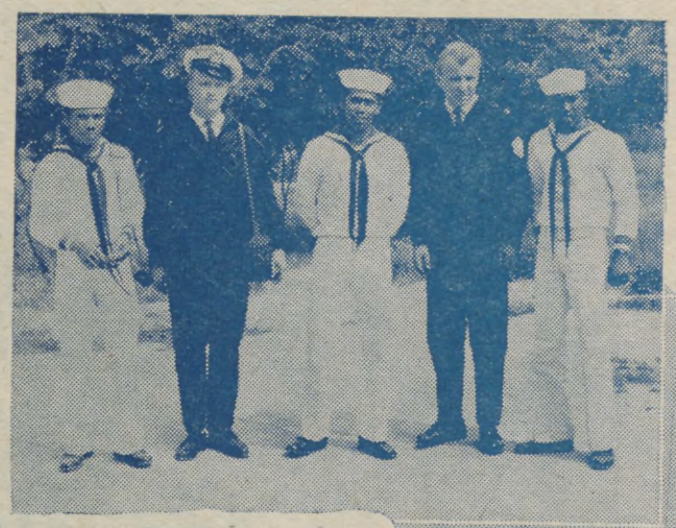

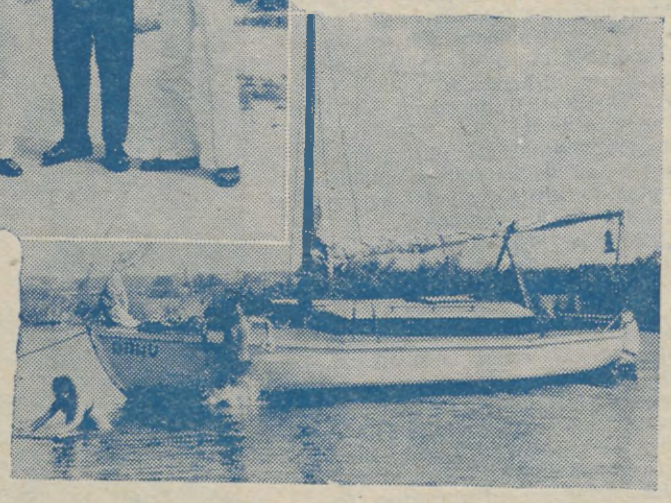

Augusti alguses jõudis Tartusse jaht «Rahu». Sõprusreidi organiseeris TRÜ komsomolikomitee ja see oli pühendatud Helsingis toimuvale VIII ülemaailmsele noorsoo ja üliõpilaste festivalile. Kahe kuuga läbiti üle 3000 km marsruudil Sevastoopol—Odessa—Herson—Kiiev—Tartu.

Sevastoopol. Kohtumine Indoneesia meremeestega.

A. KALDMA fotod

Praktikale

Algava õppeaasta esimesel päeval siirduvad pedagoogilisele praktikale Ajaloo-Keeleteaduskonna V kursuse üliõpilased. Võõrkeelte osakonna üliõpilaste praktikabaasiks on seekord Tallinna 7. ja 42. Keskkool, teiste osakondade praktika toimub Tartu koolides.

Mida uut toob algav praktika?

Esiteks. NLKP XXII kongress andis selged juhendid uue põlvkonna kasvatamiseks kommunistliku moraali vaimus. Tahaksime, et algaval praktikaperioodil üliõpilased erilist tähelepanu osutaksid kommunistliku moraali kasvatamisele õpetatava aine kaudu. Ärgu olgu ühtki õppetundi, millel puuduksid selged kasvatuslikud eesmärgid! Pidagem silmas, et kasvatamine õpetamise kaudu on kasvatustöö olulisemaid komponente.

Teiseks. Kogu vabariigi ulatuses hakatakse koolides ulatuslikult rakendama uusi õpetamismeetodeid, mis peavad kindlustama tõusu nii õppe- kui ka kasvatustöö resultaatides. Õpetajaskond on tundma õppinud Lipetski oblasti õpetajate progressiivseid töömeetodeid ja kogemusi, mis orienteeruvad õpilaste iseseisvale tööle ja aktiivsusele. Kahtlemata oodatakse meie ülikooli praktikantidelt ja neid juhendavatelt õppejõududelt uute õpetamismeetodite tundmist ja rakendamist praktilises töös. Et meiega rahule jäädaks, on vaja kohe praktika algul süveneda vastavasse pedagoogilisse ja metoodilisse kirjandusse ja vajalikud küsimused ise endale hästi selgeks teha.

Kolmandaks. Täiustagem ka õpetamistehnikat. Tänapäeva kooli käsutuses on rohkesti mitmesuguseid õppevahendeid ja seadmeid: diaprojektorid, filmiaparaadid, magnetofonid jne. Olgu meie üliõpilaste-praktikantide tundides rohkem kaasaegseid tehnilisi vahendeid.

U. SIIMANN,
pedagoogilise praktika juhendaja

LÜHIDALT

Eesti NSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudis on alustatud fotosünteesi uurimist. Selleks on oluline päikese kiirguse täpne arvutamine, milleks korraldatigi juulis ekspeditsioon koos teiste instituutidega. Välitöödel abistasid teadlasi ka kaks füüsikaosakonna üliõpilast V. Oja ja T. Müürsepp.

KUNSTI VARAKAMBRIS

Ülikooli peahoones asub kunstikogu, mille varadest üks osa kannab nimetust Tartu Riikliku Ülikooli Klassikalise Muinasteaduse Muuseum. Oma asutamise aastalt (1803) on see vanim Eesti NSV muuseum ja kogude täiuslikkuselt teine omalaadsete hulgas kogu Nõukogude Liidus. Muuseumi asutas prof. K. Morgenstern. 1827. aastal oli võimalik kasutada õppetööks juba järgmisi kogusid: maalid, joonised, vase- ja puulõiked, müntide kogu, gemmid, kipsskulptuurid, kunstialane raamatukogu. Tänu meie ülikooli klassikalistele filoloogidele, kes olid klassikalise kunsti austajad, pandi mööndunud sajandil alus suurepärasele antiikkunsti muuseumile.

Muuseumi fondid täienesid aasta-aastalt. 1860. aastal assigneeriti kipskoopiate ostmiseks 2000 kuldrubla ja tookordsele muuseumi direktorile L. Mercklinile anti komandeering Saksamaale, Prantsusmaale ja Põhja-Itaaliasse, et kohapeal selgitada, milliseid koopiaid on võimalik tellida. Paari järgneva aasta jooksul omandas muuseum mainitud raha eest 91 kipskoopiat antiikskulptuuridest. See oli esimene ulatuslikum ost muuseumi fondide täiendamiseks. Edaspidi kasvasid muuseumi kogud pidevalt nii ostude kui ka annetuste ja kingituste teel.

Skulptuuride valikul lähtuti põhimõttest luua võimalikult ülevaatlik ja kunstiteaduse nõuetele vastav kollektsioon. Ekspositsiooni korraldamisel on püütud silmas pidada esmajoones skulptuuride kronoloogilist järjestust. Ekspositsioon algab Kreeka naabermaade kunsti ja kreeka kunsti arhailise perioodiga, järgnevad skulptuurid V ja IV sajandist e. m. a., hellenistliku perioodi teosed ja lõpuks rooma skulptuurid.

Väga huvitavad on skulptuurid V ja IV sajandist e. m. a. Need sajandid moodustavad kreeka kunsti kõrgperioodi. Kreeka kunst leiab nüüd ikka rohkem ja rohkem iseenda tee, taanduvad arhailise ajastu puisus figuuri asetuses ja ilmetus individuaalsete joonte edasiandmisel. Muuseumi kogudes on võimalik jälgida vastava perioodi vabaplastika ja reljeefkunsti arengut. Siin on kunstnik Pheidiase Parthenoni templi skulptuurid, kaunid oma võluva lihtsuse ja sügava realismiga, samuti Myroni kuulus «Kettaheitja». Polykleitos oma töödega «Odakandja» ja «Haavatud amatsoon» on püüdnud kokkuvõtlikult ja üldistatult edasi anda sajandi iluideaali. Nad on tüüpiliselt üldistatud reaalse inimese kujud, kuid neis puudub sügav sisemine hingestatus.

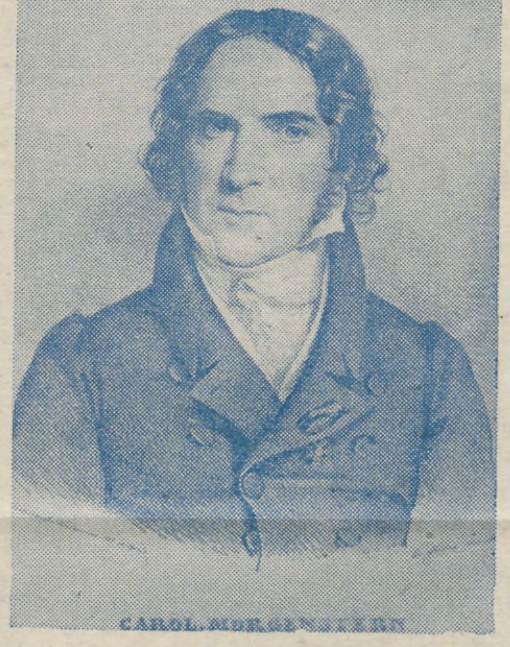

Fotol ülal: Klütia, dekoratiivne rooma skulptuur I saj. algusest. Originaal (marmor) Londonis Briti muuseumis.

Vasakul: muuseumi asutaja K. Morgensterni portree.

Järgneva, s. o. IV sajandi kunstnikke (e. m. a.) huvitas rohkem kunstiteose psühholoogiline lahendus. Inimese välise ilu kõrval püüavad kunstnikud edasi anda ka tema sisemaailma ilu. Andekas marmorimeister oli Praxiteles. Tema peen modelleerimisoskus ja hingestatud talent on loonud sellised skulptuuri suurteosed nagu Hermes Dionysosega, Knidose Aphrodite jt. Oma töödes on ta osanud panna marmori helisema ja laulma hümni inimkeha ilule. Kunstnik Skopase looming on aluseks uuele suunale, kus eriti rõhutatakse psühholoogilist momenti. Skopase teosed on kahjuks halvasti säilinud, kuid ka olemasolevad näited muuseumi fondides võimaldavad nautida tema loomingu suurejoonelisust ja sügavat pateetikat.

Kunstnik Lysippose looming tähendas juba üleminekut III sajandisse e. m. a. Tema töödes peegelduvad uued otsingud ja ajastu sotsiaalpoliitilised muutused. Ta oli klassikalise kunsti viimane suurmeister .

II—I sajandi (e. m. a.) ajavahemikku loetakse hellenistliku kunsti perioodiks. Seda perioodi iseloomustab kreeka, väike-aasia ja egiptuse kultuurielementide segunemine. Tolle ajastu kujutavas kunstis aga valitseb välise mõjukuse taotlus kompositsioonis ja tehnika tühine virtuoosiikkus. See on laguneva orjandusliku ühiskonna kunst. Kuid ka hellenistlikul perioodil loodi teoseid, mida imetlevad järeltulevad põlvkonnad. Üks niisugune on Milose Veenus.

Huvitava ja omapärase osa muuseumi fondidest moodustavad lõikekujudega kaunistatud vääris- ja poolvääriskivide, nn. gemmide koopiad, mida muuseumil on üle 16 000 üksuse. See kogu on täiuslikem kogu Nõukogude Liidus.

Gemmid avavad kreeka nikerduskunsti rikka ja omapärase maailma. Imetlusväärne on nende peen ja täpne kivilõiketehnika. Gemmides on osava meistri käsi elustanud kivikillu ja loonud sellest imepeene kunstiteose.

Vähesel määral sisaldavad muuseumi kogud ka originaalesemeid, peamiselt keraamikat.

Klassikaline Muinasteaduste Muuseum on väärtuslik kunstipärand oma võrdlemisi täieliku antiikkunsti koguga. Jääb soovida, et seda senisest veelgi rohkem kasutataks õppetööks ja üliõpilaste esteetilisel kasvatamisel. Peaksime tegema kõik, et meie kunstikoguga tutvuks senisest rohkem kunstihuvilisi.

Kunstilist elamust, mida kogud pakuvad, kajastab peeglina külalisraamat. Nii kirjutas üks Moskva teadlane:

«Antiikkunsti ilu püsib läbi sajandite, ta hämmastab ja võlub meid ikka jälle oma suursuguse harmoonia ja jõuga.»

Teisal jälle ühe õpilaskollektiivi märge:

«Lahkume muuseumist rikkamatena kui olime sisenedes.»

Õ. UTTER

Festival ja noorus

KÜLM TUUL JA SOOJAD SÜDAMED

Meie esimeseks toredaks festivalikohtumiseks oli ühine sõit kuubalastega Helsingisse. Teiseks — suur kontsert staadionil. Seal esinesid Iraagi, Korea, Liibanoni, Vietnami, Saksa Demokraatliku Vabariigi ja Soome noored. Nimetatud staadion asub otse mere kaldal ja ka tribüün on pööratud mere poole. Istusime tihedas grupis, et sooja saada. Külm tuul tungis kiiresti läbi riiete, tungis nõelteravalt otse kontideni. Hetkeks võttis kusagil hingepõhjas maad isegi pettumus-ussike. Imestasime, kuidas esinejad suudavad vastu pidada, sest jäine tuul võis estraadile igast küljest üles ronida.

Siis tuli lavale Saksa Demokraatliku Vabariigi koor. Kõige tagumises reas seisev noormees võttis kuue ja pani selle enda ees seisva neiu õlgadele. Puhkes tormiline aplaus. Rahvas skandeeris sakslastele: «Freundschaft!» Lõpuks tõusime püsti ja laulsime koos kooriga «Ülemaailmse Demokraatliku Noorsoo hümni».

Pärast sakslasi tulid lavale Liibanoni noored. Eksootiline neegrite sõjatants sundis unustama jäise põhjamaisuse ja pani meidki rütmis kaasa liikuma. Ikka kiiremaks ja kiiremaks läks rütm, ikka vähem tundsime külma ja pala lõpuks viibisime juba põletavas Aafrikas. Kostsid hüüded: «Sõprus!» «Rahu!» Skandeerisime: «Elagu Liibanoni noored!» Kontserdi ülejäänud osale elas publik juba jäägitult kaasa.

... Oine Helsingi. Iga vastutulija, olgu see soomlane või neeger, ameeriklane või prantslane, tõstis tervituseks käe ja lausus soome keeles: «Ystävyys!» Tundus, et terves maailmas on ainult niisugused noored: heatahtlikud, sõbralikud, ühiste eesmärkidega.

«HÄVITAME TAPAMASINAD!»

Festivalilinna üheks populaarsemaks kohaks oli Nõukogude noorte organiseeritud klubi «Družba». Sinna kogunes alati rohkesti noori maailma kõikidest nurkadest. Sealt leidsime ka meie palju häid sõpru.

Jõudsime klubisse parajasti siis, kui oli tantsu vaheaeg. Uksel võtsid meid vastu kaks hindut. Mõlemad õpivad Nõukogude Liidus agronoomiat. Nad viisid meid grupi Senegali ja Haiiti üliõpilaste juurde. Kui teada saadi, et oleme Nõukogude Liidust, suruti meil kaua käsi. Vahetasime ka aadresse ja mälestusesemeid. Kõrvalsaalis algas parajasti diskussioon teemal «Teadus ja kunst ehk küberneetika ja poeesia». Kunstnike seisukohti kaitsesid Herluf Bidstrup, Vsevolod Brodski, Lev Ošanin, Dimitro Pavlõtško. «Moraalseks toeks» olid sinna veel kogunenud festivali kuldmedali võitjad NSV Liidu kunstnikud Pošehhov, Abišur, Malõšev jt. Teadusemaailma esindasid NSV Liidu Teaduste Akadeemia üks nooremaid kirjavahetajaliikmeid küberneetik Sergei Mergeljan, kuulsa Wieneri õpilane Aleksei Worgun Manchesteri ülikoolist ja terve rida küberneetikuid Austraaliast, Prantsusmaalt, Inglismaalt ning Ameerika Ühendriikidest.

Kohe pärast sissejuhatust võttis sõna akadeemik Mergeljan. Ta ütles: «Küberneetika ja poeesia on probleemid, mis paistavad algul teineteisest olevat väga kaugel, samal ajal on nad ka lähedased. Minu arvates tuleb asja võtta nii: kunst teaduses ja vastupidi. Kõne alla aga ei saa tulla see, et üks suudaks teist asendada. Tänapäeval liigub teadus edasi penikoormasammudega, kuid ka kunstis tehakse tohutuid otsinguid. Ma ei arva, et progress nõuab vana kunsti eitamist ja seda, et masin võib kunagi luua mõistlikku kunsti; loomingupline algatus peab alati tulema inimeselt».

Worgun: «Minu meelest kunst ja teadus püüdlevad ühe poole — tõe poole. Sageli jõuab kunstniku mõttelend ette teadlase omast. Näiteks, van Gogh tunnetas oma töödes aatomimaailma varem, kui seda tegid teadlased.»

Nüüd võttis sõna Vsevolod Denissov (NSVL), festivali pianistide konkursi võitja.

«Masin on inimmõistuse fantaasia vili. Iga masin saab oma programmi inimeselt. Masin ja kunst eksisteerivad alati koos. Nad on mõlemad inimese loomingulise töö vili. Kuid kunsti loomisel võib ainult masin kiirendada inimese soovi täitumist.»

Üliõpilane Austraaliast: «Olen Nõukogude pianistiga ühel arvamusel. Inimese õnn ja masina looming on erinevad. Pealegi on olemas juba üks masin, mis teeb häbi kogu masinate suguvõsale — see on pomm. Tuleb luua ja peab looma masina, mis selle hävitab. Noored, ehitame selle masina!» Saalis puhkesid tormilised kiiduavaldused. Käsitletavale probleemile võis läheneda mitmeti ja jõuda mitmesugustele järeldustele. Kuid selles küsimuses olid kõik ühel arvamusel. «Hävitame tapamasinad!» hüütakse ikka ja jälle.

KUI SIRUTAD KÄE, SIRUTATAKSE KAKS VASTU

Ühel hommikul oli meil vastuvõtt Ungari saatkonnas, kus pidime kohtuma selle maa festivalidelegatsiooniga. Niipea kui bussidest väljusime, alustas orkester pidulikku marssi. Meid tervitati hüüetega: «Elagu Nõukogude Liit», «Elagu rahu ja sõprus kogu maailmas!» Meie sõprade käepigistuses oli midagi sooja ja ütlemata siirast.

Kuigi keelepiiride tõttu oli meil raske vestelda, leidsime kiiresti kontakti. Vastastikku jagatud suveniirid — raamatud, märgid ja postkaardid — tegid oma töö. Minu vestluskaaslane osutus kolhoositariks, kes õpib kaugõppe teel loomakasvatust. Eesrindliku töö eest on ta saanud mitmeid valitsuse autasusid ja preemiaid. Kohtasin sellel vastuvõtul ka ühte arstiteaduskonna üliõpilast, kellega oli väga paljust rääkida. Suure huviga jälgisime ungarlaste kontserti. Meie kunstimeistrid vastasid samaga.

Soome delegatsiooniga kohtusime mootorlaeval «Gruusia», Nõukogude Liidu delegatsiooni juht pidas saabujaile toreda kõne, millele soomlased vastasid omapoolsega. Pärast seda tutvuti laevaga ja siis läks tantsuks. Soome rahvatantsijad vallutasid kõigepealt ülateki ja meile jäi üle ainult imetleda osavaid jalgu ning rütmirikast muusikat. Kui olime nendele oma tulitavate peopesadega tasunud, tõmmati ka meid ühisesse ringi. Selgus, et soome noormehed ja meie tütarlapsed sobivad väga hästi kokku. Ka meie saime soome neidudega headeks sõpradeks.

Lahkumistund oli pidulik ja ühtlasi kurb. Vahetasime aadresse. Lõppkokkuvõttes pidime tunnistama, et jutud soomlaste külmusest ja tagasihoidlikkusest ei pea paika. Igal juhul need soome noored, kellega meie kohtusime, olid niisama temperamentsed ja ülevoolava energiaga nagu itaallased või prantslasedki.

TUHANDED SÄRAVAD SILMAD

Festivali lõpupidustused toimusid otse mere ääres Kaivopuisto rannakaljudel. Tõttasime juba varakult meie delegatsioonile määratud sektori juurde, aga ikkagi tuli tohutust

(Järg 4. lk.)

Tartu Riiklik Ülikool 3

SUVE JÄLIL

Väike käsi võtab äkki suuremast kõvasti-kõvasti kinni. Tüdruku nägu on õnnelik, nii rõõmus, et leti ääres järjekorras seisjategi ilme seda peegeldama hakkab.

Kersti ei tahagi enam kasvataja kätt lahti lasta. Mis sellest, et siin pole enam laager, mis sellest, et hulk aega on möödas. Nüüd tuleb kõik jälle meelde.

Nad ei räägi midagi. Nende näod kõnelevad... Kumb jällenägemise üle rohkem rõõmu tunneb, ei tea... Aeglaselt, nagu kahetsedes läheb Kersti ema juurde.

Kasvataja astub tänavale, tundes äkki midagi hoopis uut ja sooja.

«Terel»

Kaks kaelarättides poissi kannavad suurt pakki. No muidugi, need on ju Jaak ja Rein. Ja korraga polegi suvine Tartu enam nii tühi. Siin on sõbrad. Tulevad meelde matkad ja lõkkeõhtud. Smuul ütleb, et tule ääres valetab inimene harva. Laagrisõprus...

Möödakäijatele jääb mõistatuseks see juba suur inimene, kes omaette naeratab. Meenub suvi...

*

Me Otepää, Otepää, Otepää,
siin Eestis on kaunimaid linnu.
Siin Pühajärv ja Nüpli mäed
ja rohelisi aasu näed.
Me Otepää, Otepää, Otepää,
siin väga hea, jah hea —

Lauluviis tuleb tiheda kadakapõõsa varjust. Iga minut peaksid «sinise paela mehed» mööda minema. Ega luures tegelikult laulda ei tohi, aga kui just üsna tasa, siis ehk ikka võib...

Terve kuulus Pühajärv on nagu peo peal. Näe, selle kääru taga oli õise luuremängu peamine lahingutander ja telklaager seal künka otsas. See telklaager ja kõik muugi...

Meie, kasvatajad, saime nendel päevadel mitmes suhtes targemaks. Tõsi küll, telgi püstitamist olime Käärikul õppinud, nii et võisime pioneeridele mõned üldised juhised anda, aga tõmbusime varsti tagaplaanile. Paljud lapsed olid ise käinud telgi püstitamise võistlustel ja teadsid ise kõiki peensusi. Meil jäi üle vaid kuulata, kõrvad kikkis.

Olgu telgiga kuidas on, selle õpib ruttu ära, aga üldse kõik pioneeritarkused... Iga pioneeriinstruktor oli meist tohutult kõrgemal. Raske oli leida sellist ala, mida oleksime olnud võimelised juhendama. Vahest ehk sport mõnel. Ja nii õppisimegi lastelt niipalju kui jõudsime. Ega see kerge polnud. Ei tohtinud ju muljet jätta, et kasvataja midagi ei tea...

Pioneeritöö praktika käib meil ülikoolis juba ammu, aga asi ei ole siiski veel kõige paremini lahendatud. Siin peaks vist samuti kui ühiskonnateadusteski kõne alla võtma õpetamise järjekorra: millal teooria, millal praktika.

Siiani mindi teise kursuse algul aastaks koolidesse rühmajuhtideks. Pedagoogikat pole veel loetud, samuti mitte mingit teooriat. Tõsi küll, enne seda oli seminar, mis pidi meile kolme päevaga pähe panema kogu tarkuse, mida aasta jooksul vaja läheb. Aga seal polnud juttu ei pioneeriinstruktoritest, ei astmetest, ei rühmadest «Seitseaastaku kaaslane». Jäi üle veel üks võimalus: haarata ise siit-sealt. Seda tehtigi. Loomulikult on enesetäiendamine alati tähtis, kuid ta on siiski ainult täiendamine ja ennem peaks olema mingi alus, teoreetiline baas.

Võidakse muidugi öelda, et töötavad ju ka rühmajuhid tehastest ja mujaltki, kes samuti ei tunne teooriat. Jah, on, aga hea see pole. Muutub ju pioneeritöö iga päevaga järjest keerulisemaks, järjest nõudlikumaks. Ja just sel ajal pole mõeldav õpetaja, kes ei tunne pioneeride tegevust, kes oskab läbi viia ainult oma aine alaseid koondusi ja kelle teadmised sellega piirduvad.

Terve aasta juhtisime rühma tööd. Aga kuidas juhtisime, mida oskasime õpetada? Muidugi, kes südamega asja juures olid, suutsid muuta koondused huvitavaks ja pioneeridel polnud igav. Kuid palju oli nendest koondustest kasu? Oleksime kindlasti pidanud rohkem pakkuma.

Ning kevadel oli instruktiivlaager Käärikul, mis valmistas meid ette suvise pioneerilaagri jaoks. Oli tõesti tore olla ja õppisimegi ühtteist, kuid see nädal oleks kulunud rohkem materjali kinnistamiseks kui omaette õppuseks. Nii lühikese ajaga on raske midagi olulist talletada. Suvises laagris aga tuli juba kasvataja osas olla.

Pioneerilaager on vajalik, kuid sellele peab kindlasti eelnema teoreetiline kursus ja lühiajaline praktika Käärikul. Võib-olla tuleks juba II kursusel lugeda mingit pedagoogika elementaarkursust, mis käsitleks pioneeritööd ja kus tehtaks juttu ka laste kohtlemisest. Aastane töö rühmajuhtidena, pealegi nii halvasti ettevalmistatult, võiks hoopis ära jääda. Kasu sellest on vähe, kuid aega võtab palju: kaks korda kuus koondus, selle ettevalmistamine, salkade töö jne. On ju teisel kursusel õppeplaan niigi üle koormatud.

Seepärast: ära see aastane töö! Igal asjal, ka kasulikul ja heal, on oma piirid. Ja et pioneeritöö on kasulik ning hea, seepärast tuleb teda mõistlikult korraldada.

E. BRAND,
eesti filoloogia III kursuse üliõpilane

NOOR

laulusõber!

KAS SA TEAD, et Juba ülehomme kell 18 koguneb ülikooli aulasse TRÜ naiskoor? Tartu Üliõpilasmeeskoori esimene harjutus sellel õppeaastal on aga teisipäeval, 18. septembril kell 19 samuti aulas. Kui oled kolhoosipõldudel oma hääle lahti laulnud, siis tule kindlasti meie juurde!

TRÜ naiskoor ja Tartu Üliõpilasmeeskoor on sõpruskoorid, kellel on palju ühiseid üritusi ja kellel on välja kujunenud ühised toredad traditsioonid. Tänavune õppeaasta on naiskoorile seitsmeteistkümnes, meeskoorile aga juba viiekümne esimene. Kooride põhikoosseisu moodustavad üliõpilased, aga põhikirja järgi võivad koori liikmeteks olla ka need lauljad, kes on ülikooli juba lõpetanud, kuid võtavad regulaarselt osa koori tööst. Eriti mitmekesine on meeskoori kollektiiv. Kevadisel juubelikontserdil oli mitmeid lauljaid, kes olid kokku tulnud pool sajandit tagasi koori asutaja ning esimese dirigendi Juhan Simmi taktikepi alla, paljud aga polnud suutnud veel frakiga ära harjuda. Kooris laulavad kõrvuti nii üliõpilased kui ka õppejõud TRÜ-st ja EPA-st ning paljude erinevate elukutsete esindajad. Kõiki neid ühendab armastus laulu vastu, soov teha midagi ilusat ja jagada seda ka teistele.

Aastate jooksul on antud sadu kontserte, esinetud laulupidudel ja festivalidel, vastu võetud külaliskollektiive ja käidud ka ise pikkadel kontserdireisidel. Need on koori pidupäevad. Iga isetegevuslane aga teab, kui palju tööd ja vaeva selle taga peitub. Raskused pole aga kunagi ühtki tõsist entusiasti kohutanud.

Üliõpilaskooride tööd raskendab kõige rohkem koosseisu ebapüsivus. Igal kevadel lahkub koorist suur osa diplomande, igal sügisel võetakse vastu uusi lauljaid. On väga oluline, et viimased tuleksid koori kohe õppetöö algul. See võimaldab neil kiiremini omandada koori põhirepertuaari ja kogu kollektiiviga jõuda avalike kontsertideni.

Noori liikmekandidaate võetakse vastu koori harjutuste ajal. Naiskoori harjutused toimuvad igal esmaspäeval ja neljapäeval kella 18—20-ni, meeskoor harjutab igal teisipäeval ja reedel kella 19—21-ni. Liikmekandidaadiks võib olla iga üliõpilane sõltumata sellest, kas ta varem on kooris laulnud või mitte. Temalt nõutakse ainult elementaarset muusikalist kuulmist ja rütmitunnet. Neile, kes on koori tööst korralikult osa võtnud, korraldatakse talvel katse õpitud laulude ulatuses. Katse sooritanud esinevad koori koosseisus avalikul semestrikontserdil, mis on kogu kollektiivile aruandeks tehtud tööst. Vahetult pärast kontserti toimub liikmekandidaatide pidulik vastuvõtmine koori täieõiguslikeks liikmeteks. Viimasel ajal on korraldatud nais- ja meeskoori ühine pidulik semestrikontsert. Pärast uute liikmete vastuvõtmist algab kooride ühine kontsertball. Seega on koori vastuvõtmine pidulikuks ja meeldejäävaks sündmuseks igale noorele lauljale.

E. TOOM

Fotol moment pidulikust vastuvõtmisest.

Uus telefonikeskjaam

20. augustil lõpetati ülikoolis uue automaatkeskjaama monteerimine. Läti NSV-st saadud aparaat muudab sidepidamise kergemaks ja kiiremaks. Praegu teenindab ta ainult sadat abonenti ja seetõttu on palju paralleelliine, kuid juba 1963. a. algul saab jaam hakata teenindama 200 abonenti.

Ja nüüd pisut sellest, kuidas uue keskjaama kaudu saab helistada.

Kui soovitakse ülikoolist helistada linna, tuleb valida tooni kuuldes number 9. Seejärel tuleb kuuldavale linnakeskjaama toon ning saab valida soovitud numbri.

Ülikoolisisesel telefonil helistades tuleb valida juba esimese tooni kuulmisel vajalik number (uue keskjaama tõttu on kõik telefoninumbrid muudetud kolmekohalisteks ja algavad numbriga 3).

Kui abonent on kinni, tulevad kuuldavale lühikesed signaalid.

Ülikoolisisestest telefoniriketest tuleb teatada numbril 399.

M. Karu

Kaks nädalat KURAMAAL

Käesoleval suvel olid mõned soome-ugri eriharu üliõpilased praktikal Läti NSV-s Kuramaal. Tujutsevast suvest hoolimata nauditi Kuramaa kõiki võlusid: liivlaste lahkust, luidetel kasvavaid pedakametsi, tormitsevat Läänemerd ja Domesnäsi neeme poolt taltsutatud Riia lahte.

Ekspeditsiooni ülesandeks oli koguda võimalikult palju keelelist materjali keelekontakti teel assimileeruvast liivi keelest. Üliõpilane Anu Melles küsitles liivi keeles leiduvaid alam-saksa laensõnu, Riina Sihver aga toasisustust märkivaid sõnu. Mõlemad üliõpilased leidsid kergesti kontakti liivlastega ning suutsid juba esimese praktikanädala lõpul liivi keeles küsitleda.

Ühiselt koguti tekste, mida jäädvustati magnetofonilindile. «Reporter-3» töötas ekspeditsiooni kestel laitmatult, mistõttu saadi palju muinasjutte, jutustusi sõdadest ja revolutsioonidest, vanasõnu, kõnekäände, rahvalaule ja luuletusi liivi viimase poeedi enese ettekandes. Väsimatuiks keelejuhtideks olid K. Zēberg Vaidest, L. Andersen ja E. Hausmann Kolkast, P. Belt Irelt jne. Sikrõgi külas laulis M. Cerbach pesuehtsaid Eesti rannamurde rahvalaule, Pitrõgis esitas K. Krasson liivi laule, mida ta oli laulnud mõned nädalad tagasi rajooni laulupeol.

Pingsas töös möödusid kaks nädalat kiiresti, ometi suudeti näha sedagi, kuidas elatakse kohapeal. Pisike kaluriküla Kolka on muutunud suureks asulaks, milles on kalakombinaat, ruumikas rahvamaja, ülimoodne uus koolimaja ja ruumikas kaubamaja. Küladel, millest vanasti pääses välja vaid jalgsi või ratsa, on nüüd otseühendus Riia, Talsi ja Ventspilsiga. Irel ootas meie üliõpilasi, kes olid hiljuti olnud pioneerilaagris praktikal, samasugune laager.

Praktika osutus kasulikuks uute teadmiste saamisel, võimaldas tutvuda huvitavate inimeste ja kauni loodusega ning andis kogemusi kaugemateks ekspeditsioonideks, mis on kateedri plaanis. E. VÄÄRI

Fotol vaade Sikrõgi luidetele. Ülal vasakul keelejuht E. Hausmann.

Festival ja noorus

(Algus 3. lk.)

rahvahulgast läbi trügida. Rahvas viis kaasa, rahvas varjas silmapiiri, rahvas aplodeeris, rahvas laulis ja lõbutses. Hakkasid mürtsuma trummid, lõpurongkäik oli alanud. Pidutsejate kohal tiris lennuk loosungit «Rauha—Paix—Peace». Meie rahvarõivais tütarlapsed tõmbasid lähedal seisjate tähelepanu. Peagi olime soomlastest sisse piiratud. Üks Nõukogude delegatsiooni liige võttis oma õlgadele kaks soome väikemeest. Kui meie noormees andis kummalegi veel Gagarini pildiga postkaardi, surus ema kaua tema kätt. Gagarini pilt oli festivali kõige hinnalisem suveniir.

Vahepeal pimenes. Lõppkontsert jäi meil nägemata-kuulmata, sest kontserdiplatsi ümbrusesse oli kogunenud umbes poole kilomeetrine inimkiht. Taevasse puhkes mitmevärviline raketiõis, siis teine, kolmas, kümnes, sajas...

Valgesse rõivastatud noormehed võtsid festivalist osavõtvate riikide lipud. Ees läks helevalge festivalilipp, kuusnurkne festivaliõis keskel, millele oli kirjutatud «VIII Festivaali Helsinki 1962». Lipud asetati kaatritele, mis sõitsid pidulike marsihelide saatel üle lahesopi. Festival oli lõppenud.

Tohutus rahvahulgas liikusid bussid väga aeglaselt. Lasksime aknad alla. Kohe täitus meie buss lilledega. Hüüti: «Elagu Nõukogude Liit!» Skandeerisime vastu: «Palju tänu Soomele ja soomlastele! Nägemiseni!» Surusime käsi. Rahvas kõndis bussi kõrval, ikka uued ja uued lilled. Arvan, et meile pilluti terve Helsingi lilled. Ikka ja jälle tuli suruda hüvastijätuks väljasolijate käsi. Bussid pääsesid kiiremini liikuma. Nähes seda hakkas üks rahvarõivastes soome neiu jooksma, võttis oma mütsi ja ulatas selle meie noormehele. Uued käepigistused, uued lilled...

Festival on lõppenud. Aga kui palju sõpruse seemneid külvati nende päevade jooksul! Võrsuva vilja kogumine seisab alles ees...

E. KREEM,
Tartu Riikliku Ülikooli komsomolikomitee sekretär

LÜHIRIDU

Mõni aeg tagasi viibisid Tartus teadlased Vene NFSV Omski Põllumajanduse Instituudist. Külalised tutvusid meie arvutuskeskuse tööga ja tundsid erilist huvi põllumajanduse planeerimise vastu. Nüüd aga saabus Omskist ajalehe toimetusele kiri, milles avaldatakse tänu ülikooli töötajatele Larissa Rahulale ja Ülo Kaasikule, kes abistasid neid vajalike kogemuste omandamisel.

*

Käesoleval suvel võttis rühm bioloogiaosakonna üliõpilasi osa Karaganda Maakorralduse Ekspeditsiooni uurimistöödest, et aidata korraldada ulatuslikku stepimassiivide mullateaduslikku ja geobotaanilist kaardistamist. Ligi poolteist kuud kestnud töö andis osavõtjaile väärtuslikke kogemusi ja palju-palju uusi muljeid.

TEADAANDED

Esimese kursuse üliõpilased!

Kõiki kommunistlikke noori palutakse end arvele võtta ülikooli komsomolikomitees, mis asub peahoone keemiahoone-poolses tiivas II korrusel.

Arvestussektor töötab täna kella 8—13-ni ja kella 14—18-ni ning homme kella 8—14-ni.

ELKNÜ TRÜ Komitee

*

Esmaspäeval, 3. septembril kell 18 alustavad lasteringid tööd (TRÜ klubis Tähe tn. 29). Lasteringide tööpäevadeks jäävad edaspidi esmaspäev ja reede.

*

Täna ja homme toimuvad ülikooli klubis (Tähe tn. 29)

TUJUKÜLLASED PUHKEÕHTUD.

Algus kell 21.

* KÕIGILE * KÕIGILE * KÕIGILE *

Kõiki, keda huvitab töö ajalehe kirjasaatjana, följetonistina, kunstniku-karikaturistina või fotograafina, ootame täna kell 15 auditooriumi nr. 47 (peahoone II korrusel keemiahoonepoolses tiivas)

ÜLIKOOLI AJALEHE TOIMETUSE KOOSOLEKULE.

Palume ilmuda ka kõigil toimetuse liikmetel.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7241, MB-06245.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU OLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 21. SEPTEMBRIL 1962

Nr. 22(527) XV aastakäik

SELLE ÜLE võib tunda rõõmu

Suvepuhkus on läbi. Ekspeditsioonide ajal on «täis kirjutatud» kümned magnetofonilindid, täidetud sajad praktikapäevikud; matkaradadel on kulutatud arvukad saapatallad, ilmutamist ootavad tuhanded filmid. Kuid meie üliõpilaste suvepuhkusele annab ilme hoopis miski muu. Annavad ilme Balti Soojuselektrijaama ehitusel paika pandud autotäied betooni, Sirgala noolsirged sookraavid, kolhoosiniitudel püstitatud heinakuhjad. Tehtud tööd iseloomustab uus, suve jooksul äraõpitud eriala, pahklikuks muutunud peopesad ja... mahukas kaust iseloomustustega üliõpilaste suvise töö kohta ülikooli komsomolikomitees.

Lehitseme seda.

Sel aastal oli meie töömeeste paremik Narvas. Tublit tööd kinnitab fakt, et nii juuli- kui ka augustikuu vahetust autasustati aukirjaga. Kahele «suurele» lisandub terve hulk aukirju üksikutele üliõpilastele (L. Hellenurm, S. Soopart, A. Pabut, A. Martin, A. Suu, E. Viit, A. Mikson, N. Safronova jt.).

Rahalise preemiaga autasustati Maaja Eoli, Maire Olvikut, Aarne Bergmanni ja Elle Viiti.

Tublisid oli palju.

Tsiteerime ka Balti Soojuselektrijaama komsomolikomitee iseloomustust:

«Üliõpilased-kommunistlikud noored võtsid aktiivselt osa ehituse ühiskondlikust elust, aitasid lasta välja välk- ja seinalehti, võtsid osa ehitajate ja üliõpilaste kohtumisõhtul toimunud isetegevuskontserdist. Üliõpilased võtsid osa ülelinnalisest noorte pühapäevakust linna pioneeride maja püstitamisel, organiseerisid spordivõistlusi...» jne.

Sportlaste saavutusi kinnitab vimpel «Üliõpilaste spordivõistluste võitjale. Narva. Juuli 1962».

Esmakordselt viibis sel suvel arvukalt üliõpilasi ka vabariigi kolhoosides ja sovhoosides. Ja nagu ehitustelgi, nii jäädi ka seal nende tööga rahule.

TRÜ Arstiteaduskonna raviosakonna üliõpilased (grupivanem Mati Majas) töötasid juulikuus Viljandi rajooni «Avangardi» kolhoosis.

«Juba esimestest päevadest alates võitsid üliõpilased kolhoosirahva poolehoiu oma töökuse, korralikkuse ja tublidusega. Ka varem on töötanud meil noori Tallinna Pedagoogilisest Instituudist, kultuurikoolist jne. ja seetõttu oli kolhoosirahval umbusk teie üliõpilaste vastu. See aga muutus koheselt, sest juba esimesel tööpäeval täitsid ja ületasid nad töönorme. Üliõpilane sm. August Jaadla suutis kolhoosi tugevamatele töömeestele eeskujuks olla, vedades 28 koormat silo, kolhoosnikute rekord oli samal ajal 24 koormat.»

Edasi loeme, et üliõpilasi ei takistanud vihm ega väsimus. Valmistati 530 tonni silo, tänu sellele saavutas kolhoos rajoonis silovarumises kolmanda koha.

Kõigile oli eeskujuks grupivanem Mati Majas.

Kiitev hinnang antakse ka üliõpilaste ühiskondlikule tööle. Märgitakse kolhoosinoorte seas tublide treeneritena tegutsenud Ilmar Oravat, Aarne Tõldseppa, Aivi Paasi, Tiiu Kärnerit jt. Korraldati 2 loengut teemadel «Eesti NSV 22. aastapäev» ja «Noorsoo moraalne pale». Organiseeriti 2 puhkeõhtut, lasti välja välklehti jne.

Rõõmustavaid uudiseid saabus kõikjalt. Elva rajooni Rõngu sovhoosis täitsid üliõpilased töönorme keskmiselt 145%, Palupera kolhoosis töötati jällegi välja 2341 töötundi. Kõikjal rõhutatakse üliõpilaste abivalmidust ja head töötahet.

Viktor Piirmann, Indrek Piiroja, Tõnu Lindsalu, Rein Vanem, Aavo Avalo ja Peep Gorelov töötasid juulis «Eesti Põllumajandustehnika» Vändra rajooni osakonnas. Noormeestele kaasaantud iseloomustustest näeme, et nad täitsid päevaülesandeid 150%.

Osa üliõpilasi töötas pioneerilaagrites. Tulevased pedagoogid tegid siin läbi oma esimese pedagoogieksami. Enamasti sooritati «eksam» edukalt.

Kõikjal, olgu see ehitustel, kolhoosides või laagrites toonitatakse üliõpilaste organiseerimisvõimet, aktiivsust nii töös kui puhkuses. Selle üle saab tunda ainult rõõmu.

E. LEMBER

AUTASUSTATI PROF. A. VALDEST

1. septembril autasustati Tartu Riikliku Ülikooli patoloogilise anatoomia kateedri juhatajat Eesti NSV teenelist teadlast professor Albert Otto p. Valdest kauaaegse ja eduka teadusliku ja pedagoogilise tegevuse eest Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

AASTAPÄEVAÜRITUSI ÜLIKOOLIS

Ettevalmistusi ELKNÜ 40. aastapäeva tähistamiseks tehakse ka ülikoolis. Pidustuste haripunktiks kujuneb muidugi suvistest töödest osavõtjate õhtu, kuhu kutsutakse komsomoli veteranid ja TRÜ komsomolikomitee endised sekretärid.

Üliõpilased võtavad osa ka ülelinnalisest tõrvikutega rongkäigust H. Heidemanni ausamba juurde.

TRÜ klubis ja raamatukogudes korraldatakse temaatilisi õhtuid. Näiteks valmistavad Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased ette õhtu «Komsomol kirjanduses».

Teaduskondade ja osakondade seinalehed kajastavad Eestimaa komsomoli ajalugu, tema ülesandeid nii käesoleval momendil kui ka tulevikus. Näitliku agitatsiooni eest aga hoolitseb ülikooli kunstiring.

I. MADISSOO

Pakitud kohvrite juures

Möödunud laupäeval lõppes Tartus üleliiduline orgaanilise keemia alane nõupidamine, millest võttis osa üle 200 teadlase. Kohal viibisid üleliiduliselt tuntud teadlased professorid Efros, Ginsburg, Kazarnovski, Temnikova, Bagdasarjan, doktorid Litvinenko, Gonikberg ja paljud teised, nende hulgas ka kaks keemikut Tšehhoslovakkiast, doktorid Exner ja Zuman.

Vestlesime konverentsist osavõtjatega vahetult enne nende ärasõitu. Oli just lõpetatud kohvrite pakkimine. Tartust viisid nad kaasa suveniire, kuid ka uusi teadmisi, uusi tutvusi ja muidugi ka uusi muljeid. Ja nüüd mõningaid muljeid meie ülikoolilinnast.

Professor A. I. Šatenštein (Moskvast). «Ma pole Tartus esmakordselt, kuid seda erutavam oli järjekordne kohtumine teie linna ja ülikooliga.

Nõupidamine oli kaasakiskuv nagu kõik esmakordselt läbiviidavad üritused. Heaks algatuseks loeksin ka seda, et n. ö. vanade teadlaste kõrval võtsid arutlustest ja sõnavõttudest osa ka noored keemikud, kes teevad alles esimesi samme teadusliku töö põllul. Tutvusin teie ülikooli orgaanilise keemia kateedri ja laboratooriumidega. Pole midagi öelda, kõik on tore.

M. A. Mostoslavski (Luganski oblastist). «Et ma keemiaga olen lähemalt tegelnud vähe, ainult 15 aastat, siis oli see nõupidamine mulle väga kasulik. Eesti teadlastest jäi kõige rohkem meelde sm. Palm. Ta on teinud väga suurt tööd oma ettekande koostamisel: selleks on kasutatud üle kahesaja materjali, millest enamik on avaldatud alles viimaste aastate jooksul. Huvitav on ka Palmi loodud kartoteegisüsteem. Muide, selle kirjutasin ma enda jaoks üles.

Teie linn aga on kaunis. Eriti meeldejääv vaade avanes kerkiva «Vanemuise» müüridelt.»

Suvetööde raskuspunkt oli koondunud põhiliselt juulikuule, sest augustis töötas komsomoli lähetuskirjaga ainult 174 üliõpilast.

1. augustil asus tööle teine vahetus üliõpilasi järgmistel objektidel:

* Balti Soojuselektrijaamas — 28 üliõpilast;
* Tartu ehitusobjektidel — 62 üliõpilast;
* Viljandi maaparanduslaagris — 25 üliõpilast;
* Tori näidissovhoosis maaparandustöödel — 21 üliõpilast;
* Märjamaa maaparanduslaagris — 16 üliõpilast.

Peale nimetatud objektide töötasid meie üliõpilased Tartu linna majavalitsuste lastesektorites, pioneerilaagrites, matemaatikaosakonna üliõpilased aga planeerimistöödel kolhoosides ja mujalgi.

Suviseilt töömailt

Üliõpilaste tööind, mis oli omaseks saanud juba juulikuus, ei vaibunud ka augustis. Ka nüüd saabusid vahetuse lõpuks ehituste ja maaparandusjaamade juhtkondadelt kiitvad iseloomustused. Kohtades, kus töö oli komsomolistaapide poolt paremini organiseeritud, kus ka juhtkond tundis sügavat huvi töötingimuste vastu, olid ka tagajärjed edukad.

Paremateks osutusid teises vahetuses Balti Soojuselektrijaamas, Tori ja Märjamaa maaparandustöödel tegutsenud üliõpilaskollektiivid.

Balti Soojuselektrijaamas töötasid üliõpilased betoneerijatena, maalritena, müürseppadena. Arvukalt tuli teha mullatöid, millel oli suur tähtsus ehituse kiireks lõpetamiseks. Vaatamata raskele füüsilisele tööle tuldi väga hästi toime.

Elektrijaama ehitustel omistati 21 üliõpilasele maalrikutse, 10 üliõpilasele müürsepakutse. Brigadir A. Pabutile, eesti filoloogia II kursuse üliõpilasele, omistati müürsepana II kategooria.

Kvalifikatsiooni ei tõstetud mitte üksnes Narvas, vaid ka Tartus Tammelinna lasteaia objektil jt. kohtades.

Maaparandustöödel hinnati kõrgelt üliõpilaste hoolikat töössesuhtumist. Sellest räägivad ka arvud: päevaülesandeid täideti 125%-liselt.

Kerkis esile terve rida üliõpilasi, kes paistsid silma ennastsalgava tööga, kes andsid oma energia ja kogemused suurepäraste töötulemuste saavutamiseks.

Objektide staape juhtisid vastutustundlikult Tiit Maasik Narvas, Jaano Odar Toris, Rein Küttim Märjamaal jt. Oma suvepuhkusest loobus täielikult Õigusteaduskonna üliõpilane Mati Pedari. Ta töötas kaks vahetust Tartu ehitusobjektil, kus tööde organiseerimine oli raskendatud.

Narva staabi töö suunamise ja abistamise eest on ülikooli komsomolikomitee tänulik võõrkeelte kateedri õppejõule H. Liivile.

Puhkeaja organiseerimine arendas üliõpilaste loovat initsiatiivi. Aktiivselt võtsid üliõpilased osa ühiskondlikest üritustest.

Objektidel toimusid poliitinformatsioonid-viktoriinid. Esineti loengutega. Tulevased filoloogid rääkisid aktuaalsetest keeleprobleemidest, arstid oma teadusvallast. Kokku peeti 16 loengut.

Ekskursioonid ümbruskonnaga tutvumiseks olid lahutamatult seotud üliõpilaste puhkehetkedega. Esineti isetegevuskontsertidega, tehti sporti puhkeaja sisukaks veetmiseks. Mänguväljakutel toimusid kohtumised kohalike sportlastega jne.

Kõikjal hinnati meie üliõpilaste abi. Praegu taastavad Narva kommunistlikud noored Narva raekoda, millest saab uus pioneeride maja. Ka üliõpilased lõid pärast tööaega käed külge. Toris aitasid üliõpilased kohalikus vastvalminud koolimajas viimistlustööd lõpule viia. Töötati ühiskondlikus korras. Tänu sellele aga said õpilased esimeseks septembriks uue koolimaja.

Suviste tööde kogemustele tagasi vaadates võib märkida: üliõpilased on hakanud sügavamalt mõistma töötava rahva elu, aktiivselt osa võtma loovast tööst. Nendes töödes me kasvame ja areneme.

1962. a. suvine töö tõendas, et ülikooli kommunistlikud noored ja noored mõistsid õigesti nende ees seisvate ülesannete tähtsust. See on meie noorte vastus parteille ja valitsusele.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Põrgu ja mere vahel

Tori — see sõna manab võhiku mälusopist vahest päevavalgele mingi ettekujutuse tori hobustest ning sellele lisandub Tori põrgu. Rohkem vist välja ei mõtlegi. Umbes niisuguste teadmistega asus augusti algul teele teine üliõpilasgrupp. Kuue samba ees laaditi bussi kõik kimpsud-kompsud, võeti kaasa komsomoli lähetuskirjad ja head soovid.

Kohapeal ootas sovhoosi direktori sõbralik käepigistus ja värsked võileivakuhjad. Meie peakorteriks sai Virula internaat. Pärnu jõgigi oli sealsamas külje all.

Kuidas siis tööga lood olid?

Alguses võttis peopesad ja selja valusaks. Teinekord aga lirtsus katkise kummiku sees varvaste vahel porine vesi ja ülevalt kallas vihma krae vahele. Kuid kes kastab, see kuivatab: natukese aja pärast praadiski päike uuesti «kraavihallide» üha pruunimaks tõmbuvat turja. Kas nüüd selja tumeduse astme järgi võib töö üle otsustada, kuid tublidel töömeestel, nagu Rein Söörd, Arvo Paasma ja Uno Pender, olid turjad võtnud päris mustjaspruuni tooni.

Vihm ei seganud meil külastamast kolme isamaakõne autori C. R. Jakobsoni majamuuseumi Kurgjal ega ka Tootsi briketitööstust.

Ja nii saabus viimaks seegi päev, millal Vändrast lõpuarvet mindi tooma ja sovhoosi direktori poolt lubatud õllevaat kohale veeres.

Saabudes arvati, et eks maainimene suhtu tudengisse teatud eelarvamusega. Töö sai tehtud, halbu sõnu kuulda polnud — võta sa kinni!

Nii möödus kuu. Ühel pool Tori põrgu, teisel pool Pärnu laht.

J. ODAR,
TRÜ Õigusteaduskonna üliõpilane, Tori II vahetuse staabiülem

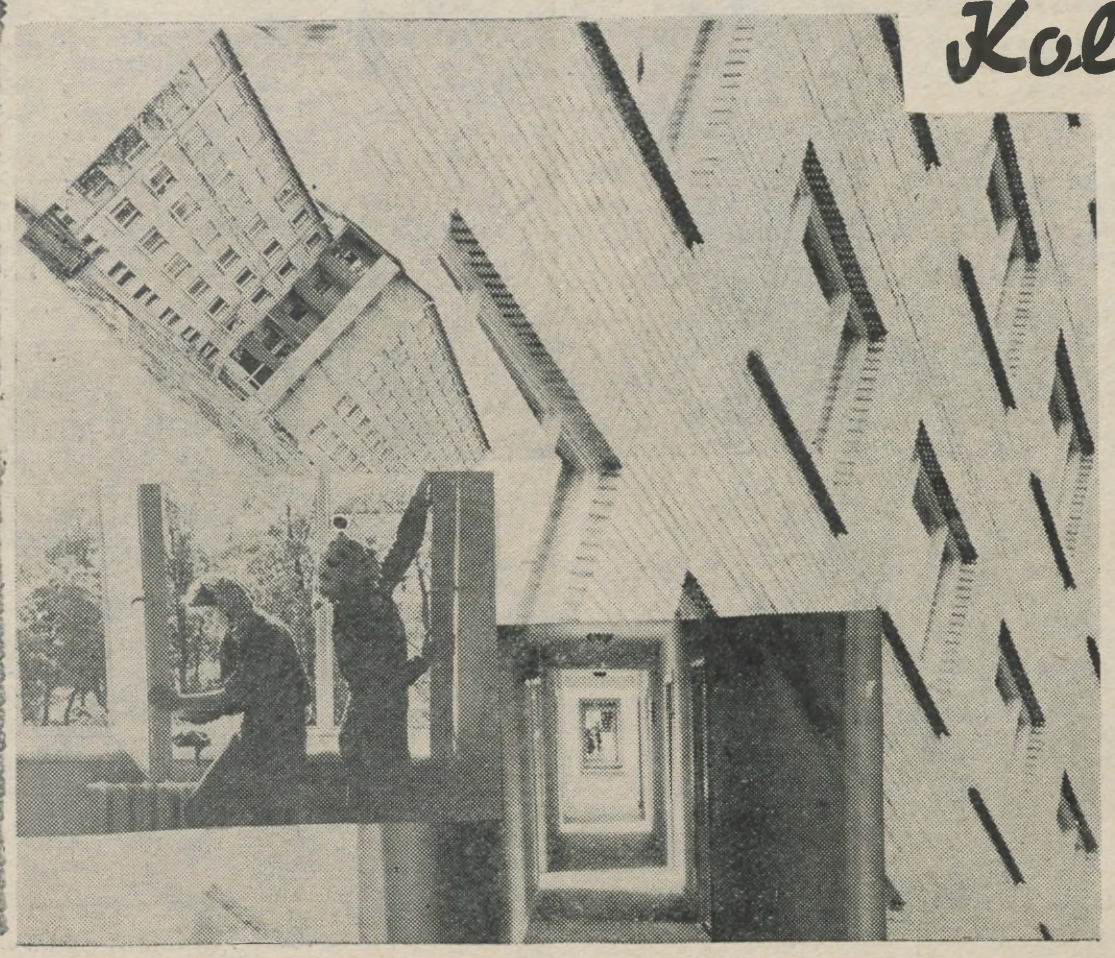

Kolimise eel

Uuestisündinud Tiigi tänava kõige uuemat maja pole meist vist kellelegi vaja kätte juhatada. Neljasajal peatsel kolijal on tubade numbridki teada ja ka ülejäänutel on kindlasti selge, kuhu soola-leiba viima minna. Pealegi on paljude esimene tutvus uue ühiselamuga pärit hoopis varasemast ajast. Suviti töötasid siin kõrvuti ehitajatega ka üliõpilased.

Ülikooli esindus on kohal ehitustööde lõpupäevilgi. Juba kolmandal päeval pärast tudengipileti kättesaamist tulid siia 22 eesti filoloogi ja 5 ajaloolast tänavusest täiendusest. Halliki Uibo ja Maia Ernesaks õpivad nüüd oma kätega tegema ajalugu — esialgu küll ainult akende pesemise ning tubade korrastamisega uues hoones.

Ülakorrused on uusasukate vastuvõtuks põhiliselt valmis. Mugavad valgusküllased toad, seintel rõõmsad värvitoonid, koridoris kummiparkett.

Esimesel korrusel käis veel, vähemalt meie külaskäigu ajal, töö. Lubati, et viimaseid päevi. «Teeme kõik, et üliõpilastel oleks parem ning mugavam», räägivad ehitajad. Sõnade kinnituseks näidatakse ajakohast pesuköögi, kuivatusruumi, ainulaadset hügieenikabinetti jne.

Näib, et nüüd on oodata jäänud siiski vaid päevi. Head kolimist!

L. ILVES

REIDIMARKMIKUSTEST

Hiljuti külastasid sm-d V. Haamer, U. Polisinski, R. Kleis ja E. Ird üht osa I kursuse üliõpilasi nende töökohtadel.

Oma muljetest rääkis sm. Ird järgmist:

«Nagu igal aastal, nii ka tänavu oli raske leida I kursuse jaoks praktikabaasi. Et ka keskkoolides on nüüd tootmisõpetus, ei suuda Tartu linna ettevõtted tegutsemishimulisi noori enam häsi ära mahutada. Ettevõtted siiski leidi ja nüüd töötavad 15 üliõpilast kaubandusvalitsuses, 5 tarbijate kooperatiivis, 27 ehitusvalitsuses, 10 Raudbetoontoodete Tehases, 20 kalakombinaadis, 19 metsakombinaadis ja 2 trükikojas. Erinevad asutused, erinevad ameid. Raudbetoontoodete Tehases sooritavad üliõpilased paari-kolme kuu pärast kategooriaeksami ning ongi päris töömehed. Tehases meie noori hinnatakse. Nad ise on ka rahul.

Metsakombinaadis oli lugu kurvem. Töö estakaadil ähvardas noormeestest üle olla. Nüüd on nad laua- ja taaratsehhis ning saavad paremini hakkama. Juhtkond näib siiski suhtuvat ükskõikselt asjasse. Näiteks viivitus lepingu allakirjutamine ja seetõttu hilines töötasu maksmine üliõpilastele.

Ehitusvalitsus võimaldab kõigil 27 üliõpilasel saada müürsepaks. Taheti koguni luua omaette noortebrigaad, aga esialgu on veel vaja vanemate tööliste juhtivat kätt.

Majandusteaduskonna I kursus on laiali mööda Tartu kauplusi. Osa töötab müüjatena, osa arveametnikkudena. Nahakombinaadis saavad üliõpilased nahkgalanterii ja -jalatsite valmistaja eriala. Seal polnud komsomolitööga asjad päris korras. Kõik ei ole ennast kahe nädala jooksul veel arvelegi võtnud.

Üldiselt aga jäädakse meie noortega rahule.»

Psühholoogid kogunevad Tartusse

23.—25. septembrini toimub Tartus Psühholoogide Seltsi Eesti osakonna ja Tartu Riikliku Ülikooli organiseerimisel psühholoogia-alane konverents, mis nii ettekannete ulatuselt kui ka külalisesinejate arvult on esimene selletaoline Eestis. Kolme päeva jooksul kuulatakse konverentsil ära ligi kolmkümmend teaduslikku ettekannet, millest suurem osa kujutab kokkuvõtteid ulatuslikest eksperimentaalsetest uurimustest. Konverentsi tööst võtavad osa psühholoogid kõigist kolmest Balti liiduvabariigist, külalised Moskva ja Leningradi teaduslikest uurimisasutustest ning Pihkva ja Valgevene psühholoogide esindajad. Käesolev konverents on Balti liiduvabariikide psühholoogidel juba teiseks ulatuslikuks kokkutulekuks. Esimene tsonaalne konverents toimus 1960. aastal Vilniuses.

Konverentsi programmis on ettekandeid nii üldpsuhholoogia kui ka selle ajaloo alalt. Erilist märkimist väärivad mitmed tööd rakendus-psuhholoogiast — pedagoogilise psühholoogia, patopsühholoogia, psuhholuugieeni, spordipsuhholoogia jne. alalt. See näitab, et psühholoogiateaduse side praktilise elu nõuetega üha tugevneb.

Psühholoogia ajaloo alalt on 2 ettekannet: Vene NFSV Pedagoogikateaduste Akadeemia Psuhholoogiainstituudi sektorijuhatajalt M. V. Sokolovilt «Vene psühholoogia arenguteest 11.—19. sajandil» ja Vilniuse Riikliku Ülikooli psühholoogiakateedri juhatajalt A. Gutsaselt «Teadvuse probleem leedu psühholoogias 20. sajandi algul».

Tartu Riiklik Ülikool on konverentsil esindatud 7 ettekandega, millest kindlasti üheks huvitavamaks on prof. K. Ramuli töö «Teooria ja praktika psuhholoogias». Dots. J. Saarma ja H. Kadastik käsitlevad psühhohugieeni aktuaalseid ülesandeid, K. Toim süllogistiku järelduse psühholoogilisi probleeme, U. Siimann informatsiooni osa vilumuste kujunemisel.

Mitu ettekannet on pühendatud töö- ja tootmisõpetuse psühholoogia olulistele probleemidele: A. Kõverjalalt (ENSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituut) «Tehnilise mõtlemise arengust keskkooliõpilastel», V. Stoniuselt (Šiauliai Pedagoogiline Instituut) «4. klassi õpilaste kasuliku töö psühholoogiline analüüs». Nende uurimustega aitavad teadlased kaasa töökasvatuse edukale juurutamisele nõukogude üldhariduslikus koolis.

Tallinna Pedagoogilist Instituuti esindavad dots. E. Koemets («Õpilaste mõtlemisprotsesside iseloomust ortograafiliste reeglite rakendamisel») ja A. Turovskaja («Mõnedest vaimse tegevuse kujunemise tingimustest nooremas koolieas»).

Spordipsühholoogia probleeme käsitlevad Kaunase Kehakultuuriinstituudi õppejõud J. Palaima («Negatiivsete emotsionaalsete seisundite ületamine spordis») ja Tallinna Mikrobioloogia ja Hügieeni Instituudi teadusliku töötaja R. Silla («Füüsilise kasvatuse osast vaimse töövõime arendamisel»).

Rida ettekandeid on psühholoogia ja meditsiini piirialadelt: V. Kangurilt «Õpilaste psüühiliste häirete tekkimisest ja arenemisest», M. Värgilt «Reaktiivse depressiooni tekkimise mehhanismidest» ja U. Tomanilt «Alkoholismi tekkimise ja arenemise psühholoogilistest alustest».

Konverentsil demonstreeritakse ka TRÜ psühholoogialaboratooriumis konstrueeritud uusimaid katseseadmeid ja eksperimentaalset aparatuuri.

Konverentsi tööst oodatakse osa võtma nii õppejõude kui ka üliõpilasi, kõiki teoreetikuid ja praktikuid, kes on kas otseselt või kaudselt huvitatud konverentsil arutusele tulevatest probleemidest. Esimene istung algab TRÜ peahoone 5. auditooriumis pühapäeval kell 11. Veel kord kõigile tere tulemast!

U. SIIMANN,
konverentsi organiseerimiskomisjoni liige

HUVITAV LEID

Botaanikaaias olevate ülikooli õppehoonete remontimisel leiti botaanikaaia projekt, mille järgi rajati praegune bo-. Leid on üks projekti 1805. aastal koopiatest.

KOLHOOS. MINEK

Niisugune algus äratab ehk huvi ainult esimese kursuse üliõpilaste hulgas. Enamikule on see asi aga hästi tuttav. Eks ole: kõigepealt kogunetakse oma kohvrite ja pampudega peahoone ette. Siis saab tükk aega autot oodatud. Ja lõpuks lähebki sõit välja: tänavu sai «Uue Tee» kolhoos kakssada tonni heina rohkem kui mullu.

TÖÖ

Pole kerge kella kaheksast hommikul õhtu kella kaheksani hernest rõuku panna, kombainipõhku koguda või rehel olla, kuigi lõunavaheajaks on kaks õises vahetuses. Tulin Martiniga oma 14-tunnilisest vahetusest, ka kõik teised olid terve päeva tööl. Mida teha? Nõu leidis õppejõud Ülo Torpais, kes tuli Illo-Peebuga meid vahetama. Aga nii ei võinud jääda, sest ka tema oli ju päeval põllul. Kahe tunni pärast asendas teda kui kalkulaator. Ülepea on see amet raske ja rakud tüdrukute pihkudes ei kõnele hernehangumisest, vaid kartulikoormisest.

Poiste kurjad keeled lubasid jälgida, kes tüdrukutest on kõige parem perenaine. Seni oleme nende kunstiga rahul (ja natuke ehk rohkemgi kui ainult sedal).

MEELEOLUST

Oleme optimistid nagu ikka üliõpilased. Selle optimismi alla käib nii see, et tuju on hea, kui ka see, et me vihmast suurt ei hooli. Muidugi võiks seda vihma vähem olla. Üldiselt oleme rahul ja ka meiega ollakse rahul.

A. PABUT

lahti.

Meiega oli see lugu täpselt samasugune. Pika auto-ootamise kestel jõudis õppejõud meid mitu korda üle lugeda. Mina kui rühmavanem lugesin ka, aga mõned jäid ikka puudu. Hädalisi asjaajamisi oli ju nii Tartus kui koduski. Täpne arv sai täis esmaspäeval tööle hakates.

KODU

Koduks said tütarlapsed endise kolhoosiesimehe maja. Siin on meil ka köök ja söökla. Poisid majutati paarsada meetrit eemale ühe maja teisele korrusele, just Kudina koolimajja viiva teeotsa vastas. Elamisruumi on meil laialt; just nagu «kontsus», kui tuderg üle loengu kohal käib, tagant järele kirjutamiseks loeb aga igakord välja paraja arvu tühje lehti.

Magamiseks on kooli internaadist laenatud madratsid, pea all sulgpad ad. «Suve läbi sadas vihma, ega kolhoosil pole heinugi anda külje alla viskamiseks,» arvas keegi siia sõites. Kohapeal naerdi tundi. Tüdrukud saavaa aga sellega hakkama ja esimees on rahul. Poiste suhtes ta ei räägigi, sest need teevad päevas kaks normi, olgu siis kiirkuivatis või viljaveol. Viimase töö juures said meie Stepani, Mati ja Reinu jõumehekujud kolhoosimeeste poolt siira tunnustuse osalisteks.

Kiirkuivatis käib töö nii päeval kui öösel. Oma kakskümmend tonni vilja laseme ööpäevas läbi kuivatusagregaadi. Kaks normi! Loobime vilja kraaptransportöörile või koludesse, kärutame või lohistame kotte, jõuame kolhoosnikutega juttugi ajada. Kuivati on koht, kus käib rahvast vahetpidamata. Juttu puhutakse Saare krahvist, Roela parunist ja nende talumeeste vempudest. Proovitakse kuivatatud teri, naerdakse viimaste kolhoosipulmade nalju, kirutakse ilma. Seda teevad kõik: esimees, agronoom, kombainer, põllutöölised ja karjanaised.

RASKUSED

Kalle jäi haigeks. Ta pidi töötama kuivatis Rein, siis Stepan, siis Mati. Ja oligi hommik.

Kalle saatsime haiglasse.

Raskusi on muidki: ärkamise, magamajäämise, toidu ärasöömise, isetegevuse (mida veel polegi) ja vihmaga. Viimast tuleb ikka siis, kui teda ei soovi. Ja keegi ei oska seda külma dušši kinni ka keerata.

PERENAISEAMET

See on keeruline värk, kui söömas on kakskümmend tööst isukat suud. Pealegi tuleb olla nii kokk

Lääne filoloogide töömailt.

Teinekord kulus ka puhkehetk marjaks ära . . .

. . ja nii läks töö jälle täie jõuga edasi.

•

Tööd said tehtud ja isu oli hea, kinnitasid stomatoloogid, kes Vellaveres töötasid.

P. PUKSI fotod

Saaremaa teedel

«On midagi nimetukallist,
mida seletada ei saa,
ses sõnas karehallis.
Hea on lausuda
Saaremaa.»

Kes on lugenud neid D. Vaarandi ridu, on seda tunnet kindlasti kogenud. Saaremaa on paik, mis alati kõiki veetleb. Võib-olla sellepärast valis TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna näitering oma seekordsete etenduste kohaks Saaremaa. Osalt ehk ka sellepärast, et näidend kandis pealkirja «Patseba Saaremaal».

Osatäitjaid oli kolm: Kuigu Siimuna esines Elmar Talviste, Riinat kujutas Ane Siitan ja tema emaks oli Külli Laugaste. Tublisti rohkem oli kaasasõitjaid, kelle arv vägisi tahtis paarikümneni kippuda.

Kus siis käidi? Esimene etendus oli siinpool väina — Haapsalus. Just mõni hetk enne algust selgus, et lauale pole panna leiba. Mida teha? Näitlejad võtsid appi kavaluse. Toodi lagedale guaššvärvid. Saiakoorik tehti päris-päris tumedaks, nii et vaatajad saalis pidasid seda küll leivaks.

23. augustil sõitsime üle tormise väina. Vaatepilt oli tore, aga mõnigi tahtis näha suuremat lainet. Edasi sõideti juba Saaremaa teedel, tolmavail teedel sammaldunud kiviaedade vahel. Etendused Valjalas, Pärsamaal, Orissaares, Kingissepas, Sõmeras. Orissaares oli etenduse saatjaks vihm. Sadama hakkas pool tundi enne näidendi algust, üle läks vihm sama palju pärast lõppu. Siiski ei saanud nuriseda publiku vähesuse pärast.

26. augusti õhtul, pühapäeval, olime Kingissepa linnas.

Kuidas reisijad oma vaba aega veetsid? Üks küsimus, mitu vastust. Kes pidas kõige enamaks mõnusat vestlust, kes matka Kuressaare lossi, kes eelistas põldmarjade noppimist, kes korjas saare seeni. Imestati võhikute arvamust, et Saaremaal on ainult kivid ja kadakad, vesi ja tuul. Siin on ju ilusaid metsi, on avaraid põlde ja põldudel marju, mida paljud esimest korda maitsta said.

Toredad olid romantilised õhtud ja ööd ehtsas rehetoas. Seal oleks näidend kindlasti võimsama mulje jätnud, rehetoas parte ja suure paekiviahjuga.

Milline oli suhtumine etendusesse? Milline mälestus jäi saarest? Harilikud küsimused. Ja harilikud vastused.

«Tervitused, aplausid, lilled . . .» Mäng oli ühtlane, osasse elati sisse, iga etendusega muutus esinemine paremaks — miks siis mitte vaimustuses olla? Vist keegi ei kahtle, et see vaimustus oli ehtne. Ehtsad olid ka meie head sõnad Saaremaa aadressil.

M. KALAMÄE

„Pääsuke" ja sõprus

18. augustil.

Moskva rongis.

Öö. Vilksatavad mööda väikesed jaamad, suured vahetavad inimesi: võtavad vastu ja saadavad teele. Käeviiped, viimased rutakad embused... Tuttav ja kordumatult uus.

Eespool laulavad vaikselt madrused. Kurb laul.

Lugematu hulk kompse ja kohvreid...

Ümberringi ulatuvad riiulitelt üle jalad: suured ja väikesed, sokkides ja ilma, pestud ja pesemata.

Kõik liigub. Midagi ei saa tagasi pöörata.

Ees ootab Jerevan — Petrosjani, Aidinjani ja Abovjani kodumaa.

Võtan veel kord välja tuusiku, aga ka tema ei tea midagi enamat öelda, kui et sõidan Rahvusvahelisse Noorsoo Turismilaagrisse «Pääsuke» ning tuusiku kestvus on 12 päeva.

Kaks tüdrukut Tallinnast asusid teele päev varem.

22. augustil.

Istun «Pääsukeses» mugavas toas laua taga ja kirjutan.

Akna taga on lõunamaa pime öö salapäraste kahinate ja rohutirtsu saagimisega.

Natukese aja eest jõudsid pärale viimased turistid, ja nüüd on meid kokku poolesaja ümber — Vladimirist, Tšeljabinskist, Moskvast, Barnauulist, Irkutskist, Eestist.

Homme saabuvad 58 poola turisti.

Rong hilines Jerevani peaaegu viis tundi ja seepärast oli juba pime, kui laagrisse jõudsime.

Buss kihutas meeletult käärulisel mägiteel. Öine tuledes linn jäi alla orgu. Hämaratel tänavatel üksikud reklaamtuled, idamaised majad ja tundmatud inimesed tugeva sooja tuule süles.

24. augustil.

Hommikul kell veerand kaheksa hakkab reproduktor toas algul ettevaatlikult ragisema, siis turtsuma ja lõpuks teatab:

«Tere hommikust, seltsimehed turistid! Palume kõiki hommikvõimlemisele.»

Diktori hääl on nii unine, et sõnaaest on raske aru saada.

Seltsimehed turistid keeravad teist külge ja valmistuvad edasi magama.

Viie minuti pärast on väljakul ainult kaks-kolm entusiasti ja majas pole suuremat liikumist märgata.

Spordiinstruktor Radž tuleb väljaku äärde, muigab heatujuliselt ja astub laagri raadiosõlme avatud uksest sisse. Hetke pärast üürgab kõigis maja sise- ja välisreproauktorites «karvane» džäss. Võimatu on mitte tõusta.

Ega asi seisagi ainult laiskuses. Eile õhtul oli laagri väikesel väljakul Poola—Nõukogude turistide kohtumisõhtu ja tants. See kestis poole ööni. Andekas energiline tantsuorkester, värvilised tuleliinid puudel... Ja sügaval orus öine Jerevan, hämmastama panevalt suur ja tulederohke.

Poolakate grupis oli enamik keskealisi inimesi ja seda enam köitis nende lõbus, vaba temperament. Tantsupõrandal paisus see mõnikord haripunktini.

Õhtu parimaks tunnistas osavõtjate maruline aplausitorm armeenia rahvuslike tantsude demonstratsiooni.

Üks meeste rühmatants kujunes internatsionaalseks. Need, kes vaeva paljuks ei pannud ja tempole vastu pidasid, said sammud peaaegu selgeks. Kuid ega sammud kõige tähtsamad olnud. — Hea tuju — vaimustus, — see oli peamine.

Ja siis alustas armeenia noormees lesginkat. Algul aeglaselt ja sujuvalt, siis üha kiiremini, kiiremini. Lõpuks kadus kõik muu, jäi ainult hing, mingi meeletu poeesia ja meisterlikkus.

...Hommikvõimlemise ajal kaob viimane uneraas. Hea on vaadata, kuidas väljaku kõrval kastetakse muru ja kuidas kuiv maa vett kuuldava kahinaga endasse imeb. Taevas pole ühtki pilve ja päike kõrvetab. Väravast astub sisse kirjakandja hommikuse postiga, vaatab natuke veesõda väikese purskkaevu juures, ja läheb siis majja.

Sööklas klõbisevad noad-kahvlid. Kohe algab hommikusöök.

Pärast seda sõidavad õue bussid ja iga grupp läheb ettenähtud marsruudil ekskursioonile.

25. augustil.

Eile käis mele grupp linnaga tutvumas.

Jerevanis on ühendatud uus ja vana, euroopalik ja idamaine.

Linn asub mägede vahel orus ja kerkib mäekülgi mööda ülespoole. Vanalinna onne mägedes ei lõhuta teadlikult maha. Nii säilib kirjeldamatu omapära: lameda katusega savionnid, kivist tarad, kitsad, käärulised tunnelid läbi mägede.

Linna uued rajoonid on kaasaegsed ja nägusad. Peaaegu kõik majad on ehitatud punasest tufist.

«Armeenlased elavad sellel maal juba 3600 aastat,» seletab meile ekskursioonijuht Volodja. «Maa pealinnaks on Jerevan olnud ainult viimase neljakümne aasta jooksul. Linnas elab praegu 600 000 elanikku, kuid lähemate aastate jooksul tõuseb see arv miljoni lähedale.»

Linn kasvab neljamõõtmeliselt.

Linnas on Armastuse tänav, Sõpruse tänav, palju rohelist ja mälestussammas Hatšatur Abovjanile mägede jalamil. Sellele on raiutud kirjaniku read:

Ma ei palund elult pikka iga
ega rada rikkusele viivat.
Kui rahvale ma pole toonud iga
hetke, rida, —
on iga hingetõmme olnud mulle
piinaks.

Jerevani maaligalerii on üks paremaid vaatamisväärsusi linnas.

Kõige enam pakuvad muidugi huvi armeenia kunstnike tööd.

Vapustav on Sarkisjani väikeskulptuur «Hirošima». See on noormees ettesirutatud kätega. Selles kujuteldavas haardes on nagu palve ja samas needus. Näos ja igas lihases on valukramp ja üllatus — kas tõesti see kõik on toimunud!

Huvitav on Kodžojani maal «Kommunistide mahalaskmine Totevos», 1930. a. valminud.

Teost vaadates ei teki esimesel silmapilgul üldse surma läheduse tunnet. Kommunistide näod on karmid ja rahulikud.

26. augustil.

Oleme teist päeva Sevani järve ääres laagris. Meil on kakskümmend telki, mäed ja kirjeldamatult tore vesi — puhas, vaikne ning jahe.

Kõikjal, nii kaugele kui silm ulatub, on sinised mäed, vahel lilla, mõnikord punaka varjundiga.

Järv asub 2 km merepinnast kõrgemal ja sihvakamad mäetipud on peaaegu alati pilvedes.

Käisime eile õhtul mägedes Karlose juhtimisel. Meid oli kolmkümmend inimest. Kui tund aega saime roninud, olime üleni pilvedes.

...Astud samm sammu ette, püüad kogu aeg ühtlaselt hingata, mitte rääkida. Kümne minuti pärast on esimene kriis, kahekümne pärast teine...

«Kes väsib, teatagu Karlosele. Tema määrab inimese, kes saadab väsinud laagrisse tagasi,» ütles laagriülem, kui teeleminejate rivi üle vaatas.

Keegi pole veel tagasi läinud. Poole tunni pärast hakkab ronimine kergemana näima. Ja kolmandat kriisi vist ei tulegi.

Liigume edasi sagedaste peatustega. Mahajäänuid oodatakse järele. Külm. Jälle koos edasi, hanereas, samm sammu ette. Ümberringi on valged pilved.

Juba mitu korda on paistnud, nagu oleks nüüd kohe selle kalju taga mäetipp, aga ei: mägi kerkib astanguliselt ja tipp on veel kaugel.

Imestame Karlose osavust. Kord on ta lõpus mahajääjatega, samas juba esimene, näitab teed, ja jälle läheb vaatab, kuidas viimastega lood on. Naljatab. Annab käsklusi.

Lõpuks kerkib udust valge terav kalju. Kalju otsas istub Karlos ja kõigutab jalgu. Vaatab hindavalt iga saabuja üle ja aitab kättpidi üles kaljule.

Vaatasime, kuidas päike suure mäe taha vajus.

Alla tulles tõime kuivanud oksi homse lõkke jaoks.

Jõudsime pimedas laagrisse, surmani väsinud ja rahul.

Kuulasime Armen Mihhailovitši väikesest taskuraadiost nukravõitu armeenia laule ja soojendasime end lõkke ääres. Kartulipada auras...

Armen Mihhailovitš on laagriülem. Pensionär. Vaikse jutuga võlur-vanake.

Ta pole üldse ülemuse moodi. Tassib teeraja jaoks turistidega koos kive, kasvatab laagri lähedal katsekurke, hoolitseb lillede eest. Tal on nii suur autoriteet, et kõik on temasse lihtsalt armunud.

Täna hommikul näiteks ei tulnud pooled turistid hommikvõimlemisele.

Instruktor tüdines ootamisest ja kamandas ülesrivistatud turistidele: «Käies, marss!»

Parajasti astus Armen Mihhailovitš telgist välja ning ütles vaikselt ainult ühe lause:

«Kuni kõik pole kohal, me ei alga.»

Kolme minuti pärast seisid kõik rivis. Armen Mihhailovitš ei öelnud hilinejaile sõnagi. Ainult seisis kõrval ja vaatas..

27. augustil.

Sevan talub meid oma kaldal nii rahulikult, nagu oleksime kärbsed elevandi seljal. Mitte ühtki virvendust keskpäevasel suplemise ajal.

Alles õhtupoole hakkab tuul ajaviiteks algul telgieesrileteega mängima, klopib neid siis natuke, esmalt nagu õrritada püüdes, siis hakkab lõbu tundma.

Järv muutub tumesiniseks, mäed lillaks. Tulikuumad kivid jahenevad meeldivalt, ja juba hakkavadki suured kohmakad mäed musta magamiskotti pugema.

Märkamatult ilmuvad taevasse tähed ja itsitavad pihku, nähes, kuidas unine turist laua äärest vaikselt minema hiilib ning oma taldriku saatuse ja homsete kokkade hooleks jätab.

Vaade 12. sajandist pärinevale Gerhardi kirikule, mis osaliselt (kolm suurt ruumi) on raiutud mäe sisse.

Pärast seda, kui ta käsikaudu edasi liikudes paar korda telgi kinnitusnööride otsa on komistanud ja tasa lõunamaa pimedaid öid kirunud, poeb ta magamiskotti. Kõik nöörid tuleb veel korralikult kinni siduda, sest öösel on Sevani ääres külm.

28. augustil.

Eestlased on nüüd kõik haiged. Kui ma lõuna paiku suurde köögitelki Karlose jutule läksin, pani ta mu telgi nurka istuma, asus ise tooliga otse vastu ning vangutas nukra huumoriga pead:

«Jälle meie eestlased!» Siis käsutas: «Noh, jutusta, millest sul see...»

Istud ja tunned end nagu eksamil: mitu korda ennelõunal ujumas käisid, kui kaua korraga päikest võtsid, kas hommikul ostetud pirnid pesid puhtaks enne söömist?

Kui siis lõpuks kuidagiviisi ära on öeldud, et viis korda ujumas ja kaks tundi päikest ja pirnid ununesid pesemata, siis on selle aja peale juba pisarad peaaegu silmis ning Karlos ei pea targaks enam noomima hakata.

Ta tõuseb ja kaob veerandtunniks kuhugi. Kokad tõrjuvad ukse vahelt tagasi uudishimulikke.

Siis algab ravimine mitut sorti tablettide ja Karlose endavalmistatud põrgurohtudega...

Aga sellest pole enam sugugi meeldiv rääkida.

Õhtusöögiks peame kõik jalul olema. Tuleb lahkumisõhtu šašlõki, veini ja lõkkega.

Kõige enam protesteerib selle vastu punaseks põlenud turi.

Õhtul.

Šašlõkk oli ja vein oli. Meie, eestlased, olime ka.

Palju armeenia laule. Karlos laulab nagu jumal.

29. augustil.

Natukese aja eest saabusid turistid Saksa Demokraatlikust Vabariigist. Viiekümne inimese ümber. Õpetajad peamiselt. Meie sõidame nüüd sama bussiga «Pääsukesse» tagasi, sakslased sõidavad meile järele homme.

Nad on toredad. Saime kähku sõpradeks ja imelik, et niisugustel puhkudel on keeleraskused alati kõige väiksemad raskused.

Millest kõik küll ei räägita telkide juures ja järve kaldal: linnadest ja kunstist, poliitikast ja reisimuljetest.

Segamini võib kuulda vene, saksa ja inglise keelt.

«Der Krieg — otšen plohho,» seletab umbes 50-aastane sakslane ägedalt žestikuleerides ja kordab siis vaikselt enese ette: «Sehr schlecht! Ma olin sõjas. Paljud olid. Otšen plohho!»...

«Järgmiseks aastaks õpin vene keele ära. Kas see on väga raske?» pärib Herbert, kleenuke, arglik berliinlane. Ta õpib polütehnilises instituudis teisel kursusel õhtuses osakonnas ja teda huvitab kõik, mis meie maal toimub, eriti aga üliõpilaste elu.

«Kui palju makstakse stipendiumi?»

«Kas tõesti sõiduraha laagrisse ja tagasi tasus ülikool?» «Kuidas on meil ühiselamutega?».

«Väga hea,» noogutab ta, kui aeglaselt sõnu lauseteks kokku sean ja endamisi mõtlen:

«Oleks pidanud saksa keele grammatikaõpikut paremini vaatama.»

«Andke edasi eesti tudengitele tervitused saksa üliõpilastelt,» palub Herbert ja tutvustab oma sõpru, samuti üliõpilasi.

Me liitume kõrvalseisva grupiga. Seal arutatakse kaubahindu ja kostavad üksmeelsed, sagedased naerupahvakud.

«Kui ma Nõukogude Liidus elaksin, sõidaksin linna vahel kogu aeg taksoga, see on ju nii odav, sehr billig, kordab valgepäine noormees, kellest me juba teame, et ta on kontrabassimängija.

Kõrval seisval tõlgil on hea tuju. Ta tõlgib kõiki kõneleja lauseid nöökamisi:

«...siis peaksin ukse taga eratakso.»

Oma turismireisi Nõukogude Liitu hindab keskealine naine kahe ainukese sõnaga vene keeles, mida ta oskab: «Otšen horošoo! Tuleval suvel tahaksime sõita Kesk-Aasiasse ja tingimata külastada Samarkandi.»

Telklaagrist on kõik niisama valmustatud kui meiegi ja käivad

(Järg lk-l 4.)

„Pääsuke" ja sõprus

(Algus lk-l 3.)

juba hulk aega ringi päevitusülikondades. Päike aga võtab täna nagu tangidega. Küllap Karlosel tuleb õhtul tegemist hapupiima ja uustulnukate valutavate turjadega.

Buss juba ootab. Kohe sõidab meie grupp tagasi Jerevani. Kahju on lahkuda Armen Mihhailovitšist ja Karlosest.

30. augustil.

Jerevani ajaloomuuseumis viibides pöördusime tihti tavaliste muuseumikülastajate poole mõne küsimusega maa ajaloost või siis lihtsalt palvega tõlkida üht või teist armeeniakeelset allkirja.

Iga kord vastati meile täpselt ja meelsasti.

Neis seletustes oli uhkus oma maa ajaloo ja rahva üle, kes kõige raskemate sõdade ja orjuse ajal säilitas oma rahvuse, kultuuri ja kombed.

Eriti on tunda seda uhkustunnet Matenadaranis, kus hoitakse alal peaaegu 11 000 vana armeeniakeelset käsikirja.

Hämmastav on vanade meistrite töö.

Ikka jälle jääd seisma uute avatud raamatute juures: «Kas tõesti on käsitsi kirjutatud?»

Suure püsivuse ja armastusega oma töö vastu istusid öösiti küünlatule valgel üleval need inimesed. Tihti jõudsid nad oma elu jooksul ümber kirjutada ainult 4—5 raamatut ja kaotasid siis nägemise.

Kaugeltki enamik vanadest käsitsi kirjutatud raamatutest pole vaimuliku sisuga.

Palju on teoseid filosoofiast, ajaloost, astronoomiast, arstiteadusest jne.

1. septembril.

Viimane päev. Pisarad, embused, autogrammid, kõikjal vahetatakse märke. Iga autobuss lahkujatega teeb viimase auringi linna keskväljakul . . .

Natukese aja eest käisime sakslasi Moskva rongile saatmas. Milline õnn on saada mõne päevaga nii palju uusi sõpru, ja kui raske on neist kõigist lahkuda!

Nüüd seisab ees omade hüvastijätt. Jõudsime ühiseks suureks pereks kasvada. Kunagi ei unusta matoredaid tüdrukuid Karjalast, Irkutskist, Tšeljabinskist . . .

«Teie Georg Ots on meie lemmiklaulja,» teatasid Barnauuli üliõpilased üksmeelselt. «Kõige enam meeldib meile tema esituses «Hotjat li russkie voinõ?» ja see eesti laul, mille sõnad on:

Kolmas aga väga palju laule teab,
kalad teda kuuldes merest tõstvad pead.

Nii nagu Petrozavodskist aga lugesime telgi varjus õhtuti Jevtušenkot ja jaapani luuletusi ning vaidlesime selle üle, kummad on paremad.

Lõpuks tegi ta naerdes ettepaneku: vahetame nüüd õige osad ära ja vaidleme edasi.

«Pole vaja üldse vaielda, mõlemad on head,» saime siis kokkuleppele.

Jällenägemiseni, emalikult helde Hajastan!

Suur aitäh armeenia sõpradele kõige eest!

Hüvasti, Karlos! Lubasid ikka laagrisse tuua oma väikese poja ja kaks tütart, aga ei toonud. Homme juhid mägedes juba uut turistide gruppi — hoolitsev ja sõbralik. Ja õhtul laulad lõkke ääres võrratuid armeenia rahvalaule.

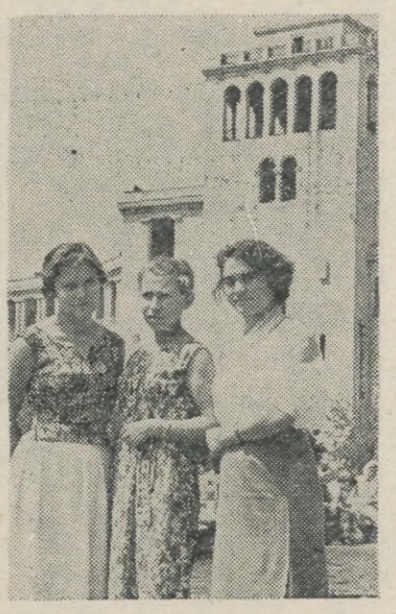

Uute sõbrataridega Jerevani keskväljakul.

Hüvasti Radik, bussijuhtide viitsepresident! Sinuga oli meil alati lõbus. Käärulistel mägiteedel oli sul ükskõik, kas juhtida bussi käte või jalgadega.

Ole terve, Volodja! Ega administraatori ülesandeid kerge täita ole. Me pole sulle pahased. Mõnikord virisesime ilmaasjata.

Aitäh, Simon!

Tänu sinule harjusime kohe alguses Armeenias asju tõsiselt võtma alates soolast, piprast ja vürtsidest. See pole naljaasi.

Nägemiseni, Radžl

Ma ei usu, et kellelegi tugevamad närvid on loodud kui sulle. Kuidas sa ekskursioonide ajal meiega hakkama said, ei oska tagantjärele kujutada. Oli meid ju bussis alati kahekümne viie ümber, igaühel omad soovid, tujud ja teadatahtmised.

Kõike head, tagasihoidlik Vladik, laagri agronoom! Sinu kasvatatud viinamarjad maitsesid meile suurepäraselt.

Ära unusta oma lubadust külastada kord väikest linna Soome lahe lähedal, seda, kus Abovjan õppis.

Uue kohtumiseni, sõbrad!

Hea on teile mõeldes teada, et nii paljud veel eile võõrad olnud inimesed mõtlevad ja tunnevad palju nii nagu sa isegi, ja tunda, et oled rikkam koos veedetud päevade kiirest elutempost ja erinevatest rahvustest inimeste sõpruse ühisest tugevast pulsilöögist. L. SEPPEL

Walter Anderson
IN MEMORIAM

Neil päevil on jõudnud Tartusse mustarandiline lühike kiri, milles teatatakse, et 23. augustil on Kielis surnud käesoleva sajandi suurimaid folkloriste, Tartu ülikooli endine rahvaluuleprofessor Walter Anderson.

Walter (Artur Aleksander) Anderson sündis 10. oktoobril 1885 Minskis tolleaegse gümnaasiumiõpetaja, pärastise Kaasani ülikooli soome-ugri keelte professori Nikolai Andersoni pojana. Andersonide suguvõsa põlvnes Viru-Jaagupist ja Suure-Jaanist. Ema poolt oli Walter Anderson kambjalasi. Walter Anderson sai oma kõrgema hariduse Kaasani ja Peterburi ülikoolis. Peterburis sai ta ühtlasi kandidaadiks 1909 ja Kaasanis doktoriks 1918. Kaasani ülikoolis algas ka W. Andersoni teaduslik ja pedagoogiline tegevus. Siin oli ta alguses eradotsendiks ja hiljem erakorraliseks professoriks. Olnud paar aastat Minski Pedagoogi.ise Instituudi professoriks, siirdus W. Anderson 1920. a. Tartusse, kuhu ta oli kutsutud ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule professoriks. Tartusse jäi ta 1939. aastani. Siis võttis ta vastu kutse asuda võrdleva rahvaluule professori kohale Königsbergi. W. Andersoni viimane töökoht oli Kieli ülikoolis, kus ta tegeles viljakalt nii hästi pedagoogina kui ka uurijana kuni surmaeelse haiguseni.

W. Anderson sai ülemaailmse tunnustuse juba oma esimese suure tööga «Роман Апулея и народная сказка» (1914), milles on analüüsitud A. L. Apuleiuse romaani «Kuldne eesel» rahvajuttude motiivistikku. W. Andersoni teistest suurteostest on mainida «Kaiser und Abt, die Geschichte eines Schwankes» (1923) ja «Der Schwank vom alten Hildebrand. Eine vergleichende Studie» (1931). Nimetatud ulatuslikud uurimused ja muudki vähemad tööd kujunesid J. Krohni poolt algatatud ajaloolis-geograafilise uurimismeetodi musternäidisteks, milles haarati asjaomane motiivistik ülemaailmses ulatuses ning kronoloogiliselt mitme aastatuhande raamides. W. Anderson tundis üle 40 keele, mille tõttu tal oli olemas juba esimene eeldus eri rahvaste loomingu allikate juurde pääsemiseks. Tal oli ka eksimatu mälu, suur lugemus ning lakkamatu tööind. Kõik need tegurid mõjusid kaasa, et W. Anderson suutis oma uurimustes käsitleda hämmastavalt ulatuslikke ning suuri probleeme. Kuigi tema poolt viimistletud meetod on tänapäeval mõnel määral välstunud teiste meetodite eest, on tema teostel siiski püsiv väärtus. W. Andersoni uurimuste arv ulatub sadadesse. Ta on spetsiaalselt käsitlenud vene, valgevene, saksa, juudi, läti, itaalia, tšuvaši jne. rahvaloomingut. Tunduv osa tema toodangust on siiski eesti rahvaluule aladelt, nagu massipsühholoogiline uurimus «Marsipaanika Eestis 1921» (1925—6). «Tartu ülikool rahvaluules» (1930), «Laul kuningalastest eesti rahvatraditsioonis» (1932), «Eesti vanemate rahvalaulude sõnasilbistatistika» (1935) jne.

W. Anderson oli ka innukas rahvaluulekoguja ja kogumisele ergutaja. Tema juhtimisel kogutud eesti lastelaulude kollektsioon hõlmab umbes 6000 lk., mida hoitakse alal Kirjandusmuuseumi rahvaluule osakonnas. Tema väärtusilkud ja osalt taiesti asendamatud tšuvaši, juudi, balti saksa, itaalia ja teised vähemad kogud on hävinud viimase sõja keerises. Need põlesid koos õpetlase suure raamatukoguga.

W. Anderson oli tunnustatud kirjandusloolanegi. Itaalia kirjandus oli tema lemmikalaks. Itaalia rahvaluule kogumiseks ja kirjanduslike kohtade uurimiseks oli ta korduvalt Itaalias, eriti San Marinos.

W. Andersonil jätkus aega ja tarmu ka numismaatilisteks töödeks. Tema uurimused meil leitud või mele kogudesse talletatud müntidest on pannud teadusliku aluse eesti numismaatikale.

W. Anderson oli 1921—1939 Tartu Ülikooli Toimetiste peatoimetaja, «Eesti Rahvalaulude» I—II väljaandja, «Eesti filoloogia ja ajaloo ülevaate» I—IV toimetaja jne. Aastakümnete jooksul aitas ta välja anda Helsingis ilmuvat rahvusvahelist folkloristikku sarja «Folklore Fellows' Communications». Tema poolt asutati rahvusvaheline rahva proosaloomingut käsitlev ajakiri «Fabula». Tolles ajakirjas on W. Anderson muide avaldanud mitu tähtsat uurimust vepslaste muinasjuttudest.

Walter Anderson oli uurija ja õppejõud, kellel oli suur innustav mõju õpilastesse. Tartu Riikliku Ülikooli tugevad folkloristlikud traditsioonid on kaheldamatult lähtunud tema tegevusest. Inimesena oli ta äärmiselt heldatundeline ning vastutulelik. Ta armastas kunste. «Vanemuise» etendustel oli nagu midagi puudu, kui neil ei olnud pealtvaatajate hulgas ka Walter Anderson.

Eelmisel päeval enne Walter Andersoni lahkumist Tartust saatsid mitmed vanemad ja nooremad kolleegid teda koduteel. Küsiti, miks ta lahkub Tartust, kus ta on veetnud oma loomingutee parimad aastad. Peamiseks lahkumise põhjuseks tõi Walter Anderson O. Looritsa otsesed ning uksetagused rünnakud, mis ei võimaldanud tal Tartus rahulikult töötada. Walter Andersoni kõige intensiivsem teaduslik tegevus piirdub siiski Tartu ajastuga. Tema on mees, kes on aidanud kaasa Tartu ülikooli nime kuulsusele.

P. ARISTE

Meistreid ja medaleid Tbilisi „saunast"

⊙ TRÜ kergejõustiklased NSV Liidu tugevamad.
⊙ Tennisistide ennastsalgav esinemine.

«Sõidame sauna,» naljatlesid meie sportlased, kes juulis alustasid sõitu Tbilisi. Algasid III ülelliduliste suviste üliõpilaste spordimängude finaalvõistlused. Sauna oli oodata sportlikus mõttes, sest Tbilisi kogunesid meie suure kodumaa parimad üliõpilassportlased. Saunale sundisid mõtlema ka Moskva raadio ilmateated, kus räägiti 40°-lisest õhutemperatuurist.

Küllap vist kartus liigse Tbilisi leili ees oli põhjuseks, miks üks meie kindlamaid medaliootusi — korvpallinaiskond finaalvõistlustele eelnenud tsooniturniirile laskis edasi sliani vähetuntud konkurendid.

Tbilisi, tõeline suvine Tbilisi, kus kraadiklaas varjus nältas üle 40°, võttis sõbralikult ja külalislahkelt vastu meie kergejõustiklasi, tennisiste, kunstilisi võimlejaid, aerutajaid ja vettehüppajaid. Võistlused toimusid meie võistlejatele rasketes klimaatilistes tingimustes. Kohaliku ajakirjanduse andmetel oli õhutemperatuur võistluste ajal viimaste aastakümnete kõrgeim.

Kõige edukamalt esinesid Tbilisis TRÜ kergejõustiklased, kes võistkondlikus arvestuses saavutasid kindla esikoha Moskva Riikliku Ülikooli võistkonna ees. Kolmandaks jäi TRÜ vana rivaal kergejõustikus, Moskva Energeetika Instituut.

Võistkond oli hästi ette valmistatud ning esines ühtse distsiplineeritud kollektiivina. Parimaid sportlike tulemusi näitasid nii mööda nud kevadel kehakultuuriosakonna lõpetanud Kaupo Metsur, kes tuli kahekordseks NSV Liidu üliõpilasmeistriks (võitis kuulitõuke ja kettaheite tulemustega vastavalt 16.43 ja 55.75) kui ka kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilane Ants Nurmekivi, kes võitis NSV Liidu üliõpilasmeistri nimetuse 5000 m jooksus ajaga 14.38,2.

Hõbemedalitega sõitsid Tbilisist koju kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilane Bernhard Ommuk, kehakultuuriosakonna lõpetanud Enno Akkel ja Mart Paama.

Väga hästi esinesid veel Arstiteaduskonna üliõpilane Imbi Helari, kes võitis pronksmedali kuulitõukes, ja aspirant Vilve Maremäe.

Tublilt esinesid Tbilisis TRÜ tennisistid. Võistkondlikel võistlustel võideti Jerevani Riikliku Ülikooli, Moskva Energeetika Instituudi ja Leningradi Riikliku Ülikooli võist-

kondi. Finaalis kohtuti Gruusia Polütehnilise Instituudi võistkonnaga. Eelduste kohaselt tasavägine matš lõppes meie võistkonnale dramaatiliselt. Õhutemperatuur oli varjus 40°, mänguväljakud olid aga päikese käes. Võistkonna liikmed — kehakultuuriosakonna III kursuse üliõpilane Inna Häling ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilane Jüri Lamp said väljakul päikesepiste ja kanti meditsiinitöötajate poolt minema. Arsti poolt katkestati ka Arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilase Maive Tohu mäng. Võistkond kaotas seega finaalkohtumise ja pidi leppima II kohaga. Individuaalvõistlustest ei lubanud arstid TRÜ võistlejaid osa võtta.

Tuleb esile tõsta TRÜ tennisetreeneri Õie Laja tublit tööd võistkonna ettevalmistamisel ning üliõpilaste Inna Hälingu, Jüri Lambi, Maive Tohu ja Ilmar Kuusmanni ennastsalgavat esinemist TRÜ spordiau kaitsmisel.

Aerutamises ebaõnnestus meie võistkonna esinemine ja seda just võistluste halva korraldamise ja halbade meteoroloogiliste tingimuste tõttu. Võistlused korraldati Tbilisi merel, kusjuures suure lainetuse tõttu kohtunikekogu oli sunnitud võistlusjuhendit muutma vahetult enne võistlust. Uus juhend võttis meie võistkonnalt praktiliselt võimaluse võistkondlikust arvestusest osavõtuks.

Individuaalselt esinesid paremini kehakultuuriosakonna II kursuse üliõpilased Alfred Ausen ja Gunnar Kuura, kes saavutasid kahesel kanuul 1000 m distantsil kolmanda koha.

Kunstilises võimlemises pidi Tartu Riikliku Ülikooli võistkond leppima 15 võistkonna hulgas 11. kohaga. Võistkonna nõrga esinemise põhjuseks oli võistlejate madal sportlik kvalifikatsioon (võistkonda kuulus kaks I järgu võimlejat, teised võistkonnad 100%-liselt meistrijärguga).

Parimaid tulemusi saavutati rühmkavade võistluses, kus jagati Harkovi Pedagoogilise Instituudiga 6.—7. kohta. Veelgi parema koha saavutamist takistas kava ebaõnnestunud, ajaliselt vananenud kompositsioon. Individuaalselt esines paremini kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilane Maire Kamarik, kes valikharjutustega pääses kümne parema hulka.

Vettehüpetes esines TRÜ võistkond traditsiooniliselt tagasihoidlikult. 7 võistkonna hulgas tuli TRÜ 5. kohale. Individuaalselt oli parim E. Leibur, kes tuli 19. kohale.

Oleks vale kritiseerida meie kunstilisi võimlejaid ja vettehüppajaid, kes Tbilisis esinesid suhteliselt tagasihoidlikult. Kriitilise pilguga tuleks vaadata hoopis neid spordialasid, kus võistkonnad ei pääsenud edasi vabariiklikelt üliõpilasvõistlustelt või tsoonivõistlustelt. On õigustatud küsimus, miks ei olnud Tbilisis meie korv- ja võrkpallureid, maadlejaid, tõstjaid, võimlejaid ja ujujaid? Vabandada treeninguvõimaluste puudumisega pole võimalik, sest nimetatutel pole treeninguvõimalused halvemad kui edukalt esinenud tennisistidel. Süüdi on siin allakirjutanu arvates vähene töö, küllaldase entusiasmi puudumine ning kohati vist ka vananenud treeningumetoodika.

Jääb loota, et lõppenud spartakiaadist tehakse vajalikud järeldused ning järgmisel spartakiaadil meie sportlased võidavad rohkem meistritiitleid ja medaleid, kusjuures finaalvõistlustel on TRÜ esindatud kõigil põhilistel spordialadel.

J. UNGER

Fotol kahekordne NSV Liidu üliõpilasmeister Kaupo Metsur.

Uut Teaduslikus Raamatukogus

TRÜ Teaduslikule Raamatukogule on kapitalistlikest maadest saabunud järgmised tellitud raamatud:

J. M. Adams. Newer virus diseases. New York, 1960. XVIII, 292 lk.
J. H. Bland. Störungen des Wasser- u. Elektrolythaushaltes. Diagnostik u. Therapie. Stuttgart, 1959. 688 lk.
H. A. Davenport. Histological and histochemical technics. Philadelphia-London, 1961. XXII, 401 lk.
I. P. Greenstein, M. Winitz. Chemistry of the amino acids. Vol. 1—3. New York—London, 1961, XXI, XI, XIII, 2872 lk.
K. I. Vetter. Elektrochemische Kinetik. Berlin, 1961, XV, 698 lk.
I. C. Gunsalus, R. Y. Stanier. The Bacteria.
Vol. I. Structure. XIV, 513 lk.
Vol. II. Metabolism, XV, 572 lk.
New York—London 1961—1962.
G. N. Lewis, M. Randall. Thermodynamics. New York, 1961, XII, 723 lk.
L. T. Lee. Consular law and practice. London, 1961. XXII, 431 lk.
C. T. Morgan. Introduction to psychology. New York, 1961, XIX, 727 lk.

* * *

Alates 1962. a. tellib raamatukogu kapitalistlikest riikidest lisaks senistele järgmisi ajakirju:
Archives of internal medicine.
Excerpta medica.
Sec. II Physiology, biochemistry and pharmacology.
Sec. III. Endocrinology.
Sec. IV. Medical microbiology.
Sec. V. General pathology and pathological anatomy.
Sec. VI. Internal medicine.
Sec. IX. Surgery.
Sec. XIV. Radiology.
Sec. XVIII. Cardiovascular diseases.
Le français moderne
Modern language notes
Modern languages
Die neueren Sprachen
Psychologische Rundschau
Public health reports.

Tunniplaan — selle uurimine ja kirjapanemine oli Priit Järvel nagu paljudel meist, esmaseks kirjatööks sel sügisel.

P. PUKSI foto

TEADAANDED

Kolmapäeval, 26. sept. kell 17 toimub OTO nõukogu koosolek (OTO ruumis).

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) rääqib teisipäeval, 25. septembril kell 19 Tartu Linna TSN TK sotsiaalkindlustuse osakonna juhataja E. Andreson teemal «Vanaduspensionid ja toitja kaotuspensionid.»

Demonstreeritakse filme.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7769. MB-06307

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 28. SEPTEMBRIL 1962

Nr. 23(528) XV aastakäik

2. 10. 1962

Natuke KEEMIKUTEST

ja veidi rohkem KEEMIAST

UMBES kaheksakümmend aastat tagasi püüdis Ado Grenzstein oma sõnaraamatus seletada sõna «keemikus» ja jõudis otsusele, et see on üks lahutuskunsti tundja. 80 aastat on möödas. Keemia seitsmepenikoormasammud on viinud selle teaduse hiigeltasemele. Kui paluda mõnd meie «lahutuskunstitundjat» defineerida mõistet «keemik», satub ta üsna hätta; liiga palju tähistatakse selle sõnaga. Eriti meil, ülikoolis, kus peale kõige muu märgib see veel aktiivset komsomolitöötajat või spordimeest, isetegevuslast või kinoamatööri. Palju muudki. Tänavu suvel näiteks oli osa III kursuse keemikuid kolhoosimehed. Terve juulikuu tehti heina ja silo, puhastati kapsaidpeete siinsamas Tartu lähedal Tammistu kolhoosis.

«Mis selles siis erilist on? Igal suvel oleme tööd teinud, teeme edaspidi ka», muutud kärsituks, lugeja. Aga siiski — nende keemikute töös oli midagi erilist; nimelt tegid nad seda ühiskondlikel alustel. Kuidas? Las räägib nende rühmavanem Toomas Tenno:

«Et kuidas me otsustasime järsku ilma tasuta tööd teha? See mõte kukkus välja kuidagi iseenesest. Mõtlesime, et söögi saame niikuinii kolhoosi poolt... Üldse oli väga tore kolhoos. Saime hästi läbi kolhoosnikute endiga, nad olid meiega väga rahul. Aitasime nende noortel spordivõistlusi korraldada. Mis puutub töösse, siis seda sai kõvasti tehtud, vahel pühapäevitigi. Kui kedagi nii otseselt ära märkida, siis Märt Mäge. Meil oli omast käest koguni traktorist — Ain Ranne.»

Tubli, keemikud!

JÄRSKU tabad ennast küsimuselt: mis kursus see keemia III siis on? On nad õige teadusemehed, hakkajad isetegevuse peale või niisama mürtsutegijad?

«Aga kõike teemel» kinnitab Aime Munak. Ja õigusega, sest kursusel on 29 inimest. Enamasti kommunistlikud noored. Kui teha juttu kursuse komsomolitööst, meenutatakse kindlasti huvitavaid koosolekuid, ekskursioone. Tuleb meelde Valentina Elbrechti ettekanne märisipleenumi kohta, mis otse kiskus ütlema oma sõna, oma arvamust. Suvel korraldati kolhoosis keemiaalane õhtu, kuhu kogunes publikut rohkem kui julgeti loota. Oleg Toompuu jutustas tänapäeva keemiast, pärast sooritati mitmesuguseid katseid.

Kui hakatakse rääkima oma kursusekaaslastest, mainitakse kõigepealt Toomas Tennot. «Positiivne kangelane», ütlevad tüdrukud nagu ühest suust osakonna komsomolisekretäri asetäitja kohta. Aga kui inimese kohta on juba midagi niisugust öeldud, ei maksagi hakata enam kirjeldama, milles see üldine positiivsus täpselt välja lööb. Võime loendada terve rea toredaid iseloomujooni ja mitmekesiseid tööpõlde, kus rahutu vaim otsib endale väljendust, aga lõpuks ütleb lugeja tänu asemel ikka pahandatult: «No mis sa puhud!»

Hoidugem pigem läbi ja lõhki positiivsetest kangelastest ja vaatame veel keemia III kursuse rahva hulgas ringi.

„KUIDAS õppimisega lood on?» «Eks väikesi pahandusi ikka juhtu. Nagu möödunud esmaspäevalgi, kui kõigil jäi kontrolltööks eite valmistamata. Aga üldiselt läheb korda! Tervel möödunud aastal polnud kellelgi akadeemilist võlgnevust.»

Kõige ees rühib Märt Mägi. Noormees, kelle varjuküljeks on kursusekaaslaste arvates liiga suur tagasihoidlikkus. Tõeline teadusemees. Tuletatakse meelde viimast õhtut kolhoosis. Ise teate, kuidas see tavaliselt möödub. Ja alles päris viimaste süldikausside ja tantsukeerutuste juures märgati järsku, et Märt ja Oleg olid terve õhtu istunud tõsiselt ja süvenenult malepartii taga, laskmata endid hetkeksgi segada. Muide, ei maksa järeldada, et Märt on igasugustest «maailmalõbudest» võõrdununa andunud ainult teadusele. On ta ju üsnagi suur asjatundja küsimustes, mis puudutavad teatrikunsti.

ÕIGUS, kunstide kummardajad! Neid on kursusel mitmeid. Võtame kasvõi Kulla Kivimetsa. Ülikooli rahvakunstiansambel, «Vanemuise» tantsurühm, lisaks Pioneeride Maja noorte rahvatantsijate juhtimine — seda loetelu võiks veel jätkatagi. Lisaks huvi teadusliku töö vastu, tõsine kutsumus saada pedagoogiks.

Igal kursusel leidub oma fotomehi. III kursuse keemikute hulgas on neid mitugi. Vello Pallin ja Mati Haga on aga kinoamatöörid ja möödunud aastal nähti oma kursust kinolinal.

LABORATOORIUM. Asjasse pühendamatuile on keemiahoone uste taga avanev maailm täis seletamatut müstikat. Kummaliste kujudega kolvid ja katseklaasid, gaasipõletite sinine leek, kõige fantastilisemad lõhnad ja värvid... Ja su aukartustunne kruvitakse üsna kõrgele, kui kohtad valges kitlis inimest, kes suudab meeles pidada midagi niisugust nagu «fenüülhüdrasiinkloorhüdraat» ja veel hullematki.

Mingi nõiakäsi peab ikka vist mängus olema, kui süsimustast vedelikust saadakse järsku kirgas oranž aine. Seda kõike aga tehakse orgaanilise keemia laboratooriumis. Aime Munak on otsustanud, et tema tulevane eriala on orgaaniline keemia. Kulla Kivimetsast saab keemiaõpetaja. 29 erinevat iseloomu, 29 isenäolist tulevikuteed. Mis liidab neid kollektiiviks, keemiaosakonna III kursuseks? Kas mitte seesama:

«Kui see aine on plahvatav, siis me peame oma silmaga nägema, kas ta ikka tõesti plahvatab, alles siis võime uskuda!»

Ü. PUUSEP

Paremal rühmavanem T. Tenno ja all M. Mägi laboratooriumis.

AUTASUSTAMISI

18. septembril autasustati Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga aktiivse osavõtu eest töötajate kommunistlikust kasvatusest ülikooli aspirantuuri juhatajat, poliitringi propagandisti SALME LAARI.

Head tulemused

Käesoleval aastal saab ülikool vastu võtta üle 80 aspirandi. Praegu toimuvadki vastuvõtueksamid. Erialaeksam on enamikul juba seljataga. Tulemustega võib rahule jääda.

Neljakümne üheksal inimesel on juba NLKP ajaloo eksamgi sooritatud. Komisjoni esimehe sm. J. Jakobsoni arvates võib tulemustega rahul olla: vastatakse loovalt ja asjatundvalt. Neist, kellele NLKP ajalugu on erialaaineks, vastasid paremini E. Künnap ja V. Kaskman. Silmapaistvaid vastuseid andsid tänavu kaugõppes ajaloo--osakonna lõpetanud A. Ebrok ja füüsikaosakonna lõpetanud V. Ruttas.

Üks sisseastuja tuli aga eksamile täiesti ettevalmistamatult, saades ainukesena mitterahuldava hinde. See oli meie ülikooli tänavune lõpetaja J. Zalesskaja.

Möödunud õppeaasta oli ülikooli parteiorganisatsioonile mitmeti uudne. See oli esimene tegevusaasta pärast partei uue programmi vastuvõtmist. See programm aga rõhutab vajadust suurendada kommunismi laiahaardelise ülesehitamise perioodil veelgi partei osatähtsust kõigil töö- ja elualadel.

Möödunud õppeaasta oli parteiorganisatsiooni esimeseks tegevusaastaks partei uue põhikirja tingimustes, mis veel enam arendab demokraatlikku tsentralismi kommunistlikus parteis ning seab kommunistidele senisest suuremad ülesanded tulenevalt kommunistliku partei ning selle liikmete eesrindlikust osast meie ühiskonnas.

Möödunud õppeaasta oli parteiorganisatsiooni esimeseks tegevusaastaks uue struktuuri tingimustes, kus teaduskondade parteigrupid said partei-algorganisatsioonideks, ülikooli parteibüroo asemele aga loodi parteikomitee. See struktuuriline muutus peegeldab ülikooli parteiorganisatsiooni arvulist kasvu, eeskätt aga niisugust tugevnemist, mis võimaldas kanda töö raskuspunkti teaduskondade algorganisatsioonidesse.

Aruandlusaastast kokkuvõtteid tehes on vaja hoolikalt kaaluda, mis on positiivset senises töös, missuguseid algatusi tuleb edasi arendada, missugused üksikute algorganisatsioonide kogemustest väärivad järgimist. Veelgi olulisem on ühiselt asjaliku arutluse käigus avastada senises töös esinenud puudused ning leida teed nende kõrvaldamiseks eeloleval õppeaastal.

Ülikooli parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek toimub 2. oktoobril. Aruandega parteiorganisatsiooni tööst esineb küll ülikooli parteikomitee, kuid see koosolek on ühtlasi aruandeks eelmisel aastal tehtust kõigile algorganisatsioonidele, kõigile kommunistidele. Kujunegu see tõsiseks ja asjalikuks arutluseks, mis aitab tõhusalt kaasa ülikooli parteiorganisatsiooni töö korraldamisele uue, valitava parteikomitee tegevuse perioodil.

Külas Riia kolleegidel

Hiljuti saabus Riiast tagasi rühm ülikooli keemikuid, kes võtsid osa Üleliidulise Mendelejevi-nimelise Keemiaseltsi Eesti osakonna poolt korraldatud ekskursioonist. TRÜ anorgaanilise keemia kateedri juhataja V. Past ja T. Laht orgaanilise keemia kateedrist jutustasid sellest järgmist:

«Meie eesmärk oli tutvuda Riia Polütehnilise Instituudiga ja Riia keemiatehaste tööga. Külastasime polüetüleentoodete tehast, klaasivabrikut «Sarkandaugava» ning portselani- ja fajansitehast. Viimane oli neist kahtlemata kõige huvitavam. Tutvusime tootmisprotsessiga algusest lõpuni. Lähema aja jooksul muutub see tehas üheks moodsaimaks ettevõtteks.

Mis puutub Riia Polütehnilisse Instituuti, siis võib öelda, et õppetöö on korraldatud mõneti meist erinevalt. Et õppeasutus valmistab ette keemikuid-insenere, siis langeb suurem rõhk tehnoloogiale, meil aga on rohkem laboratoorset praktikat.

Anorgaanilises keemias kasutati neil sel aastal esimesena poolmikromeetodit. Meie ülikooli kasuks peab märkima, et siin on analüütilise keemia õpetamine mõnevõrra parem. Näiteks ei kasutata seal füsikokeemilisi meetodeid.

Erilist tähelepanu pööravad Riia kolleegid teaduslikule tööle. Kõige rohkem töötatakse orgaanilise sünteesi ja röntgenstruktuuranalüüsi alal. Tutvusime mõlema ala laboratooriumiga. Eriti meeldiv oli orgaanilise sünteesi laboratoorium: sobivad ruumid, moodsad seadeldised, seda just optika alal.

Tähelepanuväärseid töid on instituudis tehtud ka metallide korrosiooni alal. Sellealaseid uurimusi juhendab Läti NSV TA tegevliige, tuntud teadlane L. K. Liepin.

Ekskursiooniga jäime rahule. Vastuvõtt oli südamlik, ekskursiooni juhendas instituudi orgaanilise keemia professor Gudrinistse. Tuleval kevadel kavatseme sõita Leningradi.»

SAAKS PAREMINI

Üliõpilased kasutavad juba mitmendat aastat TRÜ rotaprindil paljundatud konspekte, õpikuid ja muud õppematerjali. Seni oleme vabariigi teistest kõrgematest õppeasutustest selles osas kaugel ees. Möödunud aasta toodang ulatus üle 500 trükipoogna.

Hiljuti kontrollis komisjon (dots. R. Kleis, L. Tiik ja U. Mereste) rotaprindi tööd. Paljundatud materjalid vaadati läbi paberifondi kasutamise otstarbekuse seisukohalt. Enamiku trükiste tiraaž oli õige.

Paljundatud tööde läbimüügiks tehakse komisjoni kokkuvõttes kateedritele ettepanek esitada kirjastusgrupile tiraaži realiseerimiskava, milles oleks näidatud:

1) töö ilmumisel müügile lastavate eksemplaride arv (vähemalt 60—70% tiraažist);

2) järgmiseks aastaks säilitatav eksemplaride arv.

Rotaprindil paljundatud materjale on senini levitatud peahoones asuvast müügipunktist. See on osutunud üldiselt otstarbekaks, kuid mõnikord jäävad üliõpilased vajalikest materjalidest ilma. Need ostetakse ära teiste osakondade poolt. Võiks siis asja korraldada nii: pool tiraažist jaotada kateedrite kaudu, teine osa aga lasta vabamüügile.

Rotaprindil väljalastavate materjalide kohta ei saa nõuda, et nad oleksid tehniliselt nii hästi vormistatud kui trükikoja omad, kuid ühteist saab ära teha ja on juba tehtudki. Peatselt hakkab tööle Ungarist saadud ladumis-kirjutamismasin. Loodetakse saada veel teine rotaprint ja kopeerimismasin. Trükiste kirjapilt muutub siis nägusamaks ja tööd hõlpsamini loetavaks. Paremini saaks kujundada ka brošüüride kaasi. Seepärast ettepanek: avaldada koos teiste andmetega ka kaanekujundaja nimi. See aitaks tõsta kunstniku vastutustunnet ja töö kvaliteet paraneks. Praegu leidub õnnestunud teostuste kõrval ka mitterahuldavaid.

Et töötempot rotaprindil tõsta, on tarvis suurendada töötajate arvu. Praegu on rotaprindi ja kirjastusgrupi juures kokku ainult 10 inimest. Hädavajalik on veel ühe masinakirjutaja ja ühe korrektori koha saamine.

Paremini on oma tööde avaldamiseks rotaprinti kasutanud Majandusteaduskond ja Õigusteaduskond. Ajaloo-Keeleteaduskonnast polnud kirjastusgrupi kolme esimese kvartali perspektiivplaanis ühtki õppematerjali. Võib-olla korvatakse see puudujääk IV kvartalis.

Lõpuks kirjastusgrupi palve kõigile tööde autoritele: käsikirjad olgu terviklikud, hästi loetavad ja nummerdatud lehekülgedega.

M. ORMISSON

Esimesed tööpäevad

Varahommikul on Tartu tänavad rahvarohked. Koolilaste vormimütsid ja mappidega tudengid, hoogsa sammuga töölised ja turuhoone poole kiirustavad vanaemad.

Murdosa arvukaist ruttajaist moodustavad ka Ajaloo-Keeleteaduskonna I kursuse üliõpilased, need, kes poolitavad päeva töö ja õpingute vahel.

VASTVALMIVAS MAJAS

Eesti filoloogide ja vastsete ajaloolaste, kokku 27 tütarlapse seni-

seks töökohaks on valmiv ühiselamu Tiigi tänavas. Koristamine, pesemine ja puhastamine andsid esimesele töönädalale sisu. Tuli ehitajate sõnade järgi «õhkkonda sisse elada». See läks üllatavalt ruttu. Alguses oli vesi «enneolematult» külm ja krohvipritsmetega kaetud akende arvu ei suutnud keegi kindlaks teha. Nädala lõpul vaatas paljude tütarlaste uus kodu ümbrust juba kümnete puhtusest säravate silmadega.

Esimesel päeval uudistas mõnigi lubjatolmune ehitusmees tütarlaste puhtaid riideid. Muigele kiskus. Kah tööinimesed! Nüüd vahetatakse suures majas igal hommikul tuttavaid tervitusi.

Õige pea antakse ühiselamu ekspluatatsiooni. Ja tüdrukud? Nemad hakkavad vilunud meistrite käe all eriala omandama. Mõne kuu pärast võib neid kohata müürseppadena, krohvijatena ja maalritena linna ehitusobjektidel.

«Ja kes teab,» arvavad tüdrukud, «kus neid teadmisi vaja võib minna. Ükski oskus pole ülearune.»

Hommikupoolik kellu või pintsliga, õhtu konspektide ja sulepeaga: igavust ei saa siis kunagi tunda.

ÕNNELIKEST, KES SAID ERIALAST TÖÖD

Veerud, veerud, veerud. Alles tulevad pressi alt märjad äratõmbed, ei jõua veel kuivadagi, kui korrektorid neid juba siniste märkidega kirjuks teevad. Siin peavad silmad olema teravad. Kui käsikirjas ikka räägitakse «kapillaaristikus leiduvatest kapillaaridest». laduja aga on arvanud heaks muuta nad «kapillaaristikus liduvateks kapillaarideks», ja korrektor tähele ei pane, on pahandused ukse taga. Ja või selliseid vigu vähe on. Siin on sisse seatud oma lõbus leht, millest meie, uustulnukad, palju nalja saame, kui kruvide südamike asemel räägitakse südamlikest kruvidest või muust taolisest.

Nali naljaks, aga tööd siin trükikoja korrektuuriruumis jätkub. Võtab aega, enne kui hakkad vahet tegema cicero ja petit vahel ning õpid kõiki korrektuurimärke õige koha peale panema. Tuleb ikka ette, et mõni ristikene või konksukene on nii või teistpidi, kuidas ta just ei pea olema.

Juhtub ka, et tõstad nina püsti ja seletad tähtsa näoga, et meil koolis poolitati sõna hoopis nii ja nii. Aga see ninakene vajub jälle õige pea madalamale, kui inimene, kellel aastaid korrektoritööd selja taga, sulle asja ilusti selgeks teeb. Siis on küll niisugune tunne, et oleks võinud tagasihoidlikumalt esineda! Aga ega keegi sellele väga halvasti vaatagi — noored olevat esialgu ikka tormakad.

Inimesed on siin toredad. Lausa imestama paneb, kust nad nii palju kannatust võtavad, et igale küsimusele kümme korda vastata.

Nii me elamegi: pooleldi õpime, pooleldi teeme kasulikku tööd. Ja kui asi hakkab arenema, nagu sõna-sõnalt ütleb meie vanemmeister, siis teeme uueks aastaks kvalifikatsioonieksami ära. Hiljem aga täie hooga edasi juba paberitega korrektorina.

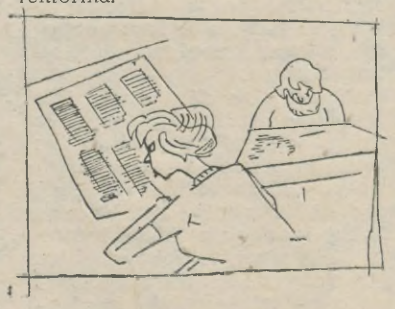

METSAMEHED ÜLIKOOLIS EHK TUDENGID METSATÖÖL

Lörts. Lörts. Lörts.
Vihm, pori, hommikune udu.
Viis poolunist metsameest sammuvad mööda radu, niisuguseid, millel pole veel kunagi astunud üliõpilase jalg. Tee viib metsakombinaati, nende viie uude töökohta. Ees on algav päev, mis paneb veidi uudistama ja ootama.

Kell kaheksa algab töö. Mehed astuvad üksteise järel estakaadile, hakkab mürisema transportöör. Igal pool lebavad puud, suured ja väikesed, okstega ja paljaiks põetutena. Nad langevad raskelt riitadesse, kõik mehed on asjalikult tööga sülitsi, kraana tõstab ja prigiseb.

Viis tudengit, nüüd juba reipamad, seavad sammud jõe poole. Tarvis on ehitada teed, katta kinni pori ja oodata kruusaautosid. Tee on pikk — aga isegi pikim tee saab kunagi valmis. Nii ka see.

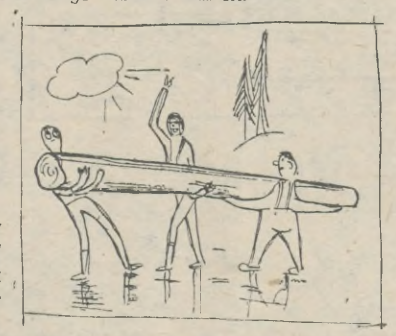

Siis traktoristi juurde estakaadi puhastama. Ja saepuru on kõikjal. See kollane pulber lendleb jõeäärses tuules ja kipub vägisi silma. Aga meil on kokku kümme kätt ja viis labidat on meil ka.

Rahvale on tarvis puid. Ka nende laadimine kuulub meie ülesannete hulka. Kui need jändrikud ainult nii vettinud ei oleks! Siiski on tore täislaaditud autokasti vaadata ja sõita puid maha viskama. Ning jälle täiesti tühja autokasti pilku visata ja rahulolevalt silmi vidutada.

Töö jääb alati tööks, muutuvad ainult tahe ja arusaamad. Tugevamaks. Paremaks. Metsad on suured ja puid on palju.

Tööpäev lõppenud, sammuvad viis tudengit mööda äsjavalminud kruusateed. Nad sammuvad ülikooli poole.

Muide, ka päike on välja tulnud.

K. ESME

Peab olema palju energiat

Leningradi V. Herzeni nimelises Pedagoogilises Instituudis toimus Nõukogude Liidu bioloogiaõpetajaid ettevalmistavate kõrgemate õppeasutuste õppejõudude-metoodikute konverents. Vahetati mõtteid ja kogemusi bioloogia õpetamise kohta ja arutati küsimust, kuidas viia ellu NLKP XXII kongressi otsuseid haridussüsteemi ümberkorraldamise kohta.

Kõigile bioloogiaõpetajaile hästituntud õpikute autorid, nagu professorid N. M. Verzilin, P. I. Borovitski, N. A. Rõkov, M. I. Melnikov, V. F. Šalajev ja S. A. Pavlovitš jagasid - pedagoogilise kaadri kasvatamise kogemusi. Räägiti loodusteaduse õpetamise metoodikast kui teadusest, mille saavutusi tuleb igati rakendada bioloogia ja põllumajanduse aluste õpetajate paremaks ettevalmistamiseks; läbiproovitud õppetöövormidest pedagoogilistes instituutides (suvine õppesemester, metoodika, laboratoorsed tööd aias ja põllul) ja tulevastele õpetajatele vajalikest õppeainetest (geoloogia, tahvlijoonistamine, agrometeoroloogia jt.).

Siverski I Keskkooli direktor I. M. Solovjov Leningradi oblastist näitas, kuidas pedagoogilise kollektiivi üksmeelsete pingutustega on koolis saavutatud silmapaistvaid tulemusi õppe- ja kasvatustöös. Tootmispraktika toimub kolhoosis, selle juhendamisest võtavad osa eranditult kõik õpetajad; direktor läheb puhkusele alles pärast saagi koristamist. Keemiaõpetaja teostab õpilastega põldude agrokeemilist uurimist ja väetamist, füüsikaõpetaja organiseerib ühtlasi auto- ja transpordijuhi kursused (koolil on 4 traktorit, 5 autot). Autodel viiakse erihuvidega õpilasi regulaarselt linna, et osa võtta kultuuriülikooli, keelte-, kunsti- ja muusikakoolide tööst. Tegevus koolis on sedavõrd paeluv, et enamik õpilasi soovib asuda edaspidi tööle pedagoogilisele alale.

Erilist huvi pakkus õppevahendite näitus Herzeni instituudi juurde loodavas õppevahendite muuseumis. Vanameister S. Pavlovitš on vaatamata ligi 80-le eluaastale säilitanud noorusliku entusiasmi ja sädeleva vaimukuse. Tema kätes on kliistris niisutatud vatt universaalne mulaažimaterjal: kuivanult on ta kerge, purunematu, hästi värvitav ja kleebitav ning asendab nii pabermassi kui savi, parafiini kui plastiliini. Tema juhatuse all valmistab iga tulevane õpetaja kümneid õppevahendeid: need võtab ta kaasa ellu tulevase õppeabinõude kogu algfondiks.

P. Grigorov Voronežist näitas veenvalt, et noorte õpetajate loodusteaduslik ettevalmistus peab andma alused ka ateistlikule tööle koolis. Mitte üksikud külgetraageldatud usuvastased «momendid», vaid terve loogiline ateistlik tõekspidamiste süsteem — seda peab andma kooli bioloogiakursus. Ebakonkreetsus, opereerimine näidetega keskajast, oskamatus loodusnähtustes esile tuua materialistlikku olemust — need on esineja arvates põhipuudused ateistlikus kasvatustöös meie koolis.

Kokkutuleku viimane päev veedeti Võritsas — metsarikkas bioloogiajaamas Leningradi lähedal. Võritsa bioloogiajaam on loodud ja sõjahävingust uuesti taastatud suurte kollektiivsete pingutustega. Bioloogia metoodikakateedri juhataja P. Borovitski tõi rindeteedelt kaasa üle 200 taimeliigi seemneid. J. Kruberg (eestlane, tuntud taimemääraja autor) pani kogu oma energia õppekogude loomisele. Nüüd on siin jällegi 120-liigiline dendraarium, 700 liigiga rohttaimede kollektsioon, sajad katselapid, küüliskufarm, kanala, mesila, isegi «sipelgla» (sipelgate kaitseks ja uurimiseks ettenähtud majandiosa). Tagasihoidlike majanduslike võimaluste juures on loodud teaduslikke laboratooriume, kus tehakse üleliidulise tähtsusega taimefüsioloogia ja selektsioonialaseid uurimistöid. Selle töö taga on kõikjal tunda väga palju nooruslikku entusiasmi. Õpetajate õpetajail peab tõepoolest olema suur hulk seda nähtamatut, kuid väga tuntavat «algenergiat», et sellest jätkuks edasiandmiseks kõikidele õpilaspõlvkondadele ja selle mõju kanduks õpilaste õpilastesse.

Dots. VIKTOR MASING

Idahuvilised!

Algaval õppeaastal on TRÜ orientalistikakabinetil kavas organiseerida idakeelte alal järgmised töörühmad algajaile ja edasijõudnuile: 1) klassikaline araabia keel (esmaspäeviti kella 18—21-ni), 2) hiina keel (teisipäeviti kella 18—21-ni), 3) türgi keel (kolmapäeviti kella 18—21-ni), 4) hindi keel (neljapäeviti kella 18—21-ni), 5) jaapani keel (reedeti kella 18—21-ni), 6) uuskreeka keel, 7) gruusia keel. Kahest viimasest töörühmast osa võtta soovijaid palutakse võimalikult peatselt astuda kontakti TRÜ orientalistikakabinetiga (keemiahoone II korrus, tuba 53) loengute aja kindlaksmääramiseks.

Lisaks eelnevaile on orientalistikakabinetil kavas organiseerida algaval õppeaastal Aafrika töörühm, kus üldist laadi ainete kõrval kavatsetakse lähemalt tutvuda ka Aafrika ühe suurema ja tuntuma kirjandusliku keele (suaheeli) grammatika alustega. Kõnesolevast õpperingist huvitatuid palutakse samuti peatselt ühendusse astuda orientalistikakabinetiga.

ÜTÜ uus ring

Viimastel aastatel on toimumas suur murrang real teadusaladel, mille metoodika oli seni passiivne või staatiline. Mitmed esimesel pilgul üksteisest kaugel asetsevad teadused on üliedukalt uuritavad ja rakendatavad paralleelselt, üksteist täiendades. Matemaatilised printsiibid on tungimas keeleteadusse, loogikasse, psühholoogiasse, meditsiini. Energilist tähelepanu pööratakse uurimistööle real teaduste piirialadel, samuti probleemide komplekssele uurimisele, mis annab suurepäraseid tulemusi.

Ümberorienteerumine on paaril-kolmel viimasel aastal alanud ka psühholoogias. Kuuleme, kuidas hoopis erinevate erialade spetsialistid mainivad oma teaduslikus töös tihti psühholoogiat kui olulist komponenti. Vana teadus on sündimas uuesti. Seejuures on iseloomulik, et psühholoogia tungib kõigile elualadele. Suur huvi on tärganud rakenduspsühholoogia vastu. Nimetame kasvõi meditsiinilist psühholoogiat (psühhohügieen, psühhoteraapia, psühhopatoloogia, psühhofarmakoloogia), siis tööstuspsühholoogiat (tööpsühholoogia, inseneripsühholoogia), pedagoogilist psühholoogiat (õpetamis- ja õppimispsühholoogia, õpetaja ja õpilase psühholoogia), spordipsühholoogiat jt. Uusi tuuli on tunda kunstipsühholoogias, mille oluliseks probleemiks on saanud loominguline protsess. Kõige uuemaks on üpris hiljuti tekkinud teadus, kosmoselendude psühholoogia (mäletate, ameeriklased rääkisid halvavast üksindustundest kosmoses, selle «teooria» kummutas aga meie kosmoselendude praktika). Nõukogude Liidus on rajatud rida uusi institutsioone psühholoogia probleemide selgitamiseks. Intensiivistub töö meiegi ülikooli psühholoogialaboratooriumis. Järsult on suurenenud erialase kirjanduse (ka välisautorid) publitseerimine.

Märgatav on teadusliku huvitatuse kasv meie üliõpilaste hulgas. Et psühholoogiat erialana meie ülikoolis ei õpetata (ainult individuaalplaani alusel), siis on vajalik psühholoogiahuviliste koondumine ühtsesse teaduslikku ringi. On loodud initsiatiivgrupp, kes kujutleb tulevast ÜTÜ ringi järgmisena.

Mitmete erialade üliõpilased (tulevased meedikud, juristid, keele- ja kirjandusteadlased, ajaloolased jt.) koonduvad üleülikoolilisse ringi, et tutvuda lähemalt kaasaegse psühholoogia probleemidega ja tegelda iseseisva uurimistööga. Kavandatud programmis on rida referaatkoosolekuid teemadel:

- **õpetavate masinate psühholoogilistest printsiipidest;**
- **andekuse ja võimete probleem tänapäeva psühholoogias;**
- **psühholoogia ja meditsiin;**
- **tahte kasvatamise probleem spordis;**
- **psühholoogia ja küberneetika;**
- **distantssugestioon (telepaatia);**
- **inimene ja automaat jt.**

Ringi teaduslikuks juhendajaks on vanemõpetaja Uno Siimann. Ringi praktilise töö organiseerimiseks moodustatud initsiatiivgruppi kuuluvad Priit Järve ja Ülo Matjus Ajaloo-Keeleteaduskonnast, Jaan Huik Füüsika-Matemaatikateaduskonnast ja Ilmar Soomere Arstiteaduskonnast.

Esimene töökoosolek toimub kolmapäeval, 3. oktoobril kell 18 pedagoogikaauditooriumis. Ettekandega «Küberneetiliste õpetavate masinate psühholoogilistest printsiipidest» esineb inglise filoloogia III kursuse üliõpilane Priit Järve. Pärast diskussiooni valitakse ringi juhatus.

Ootame huvitatuid kogu ülikoolist! Lähemat informatsiooni saab psühholoogia- ja loogikakateedrist.

Ü. MATJUS

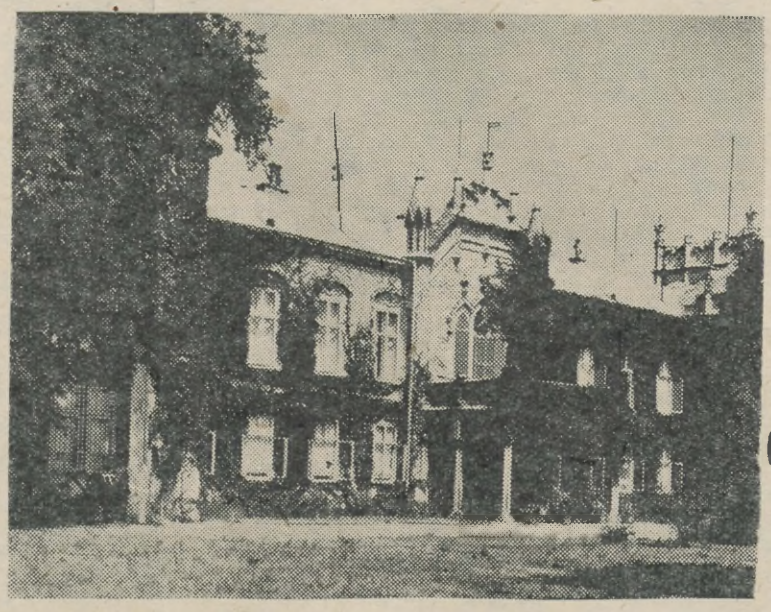

Ungari TA Põllumajanduse Uurimise Instituut ja Beethoveni muuseum.

Nõukogude—Ungari Sõprusühingu Eesti NSV osakond organiseeris möödunud suvel ekskursiooni Ungari Rahvavabariiki. Selle koosseisu kuulus Tallinna teatrite näitlejaid, kunstiinstituudi õppejõude, õpetajaid, insenere jt. tallinlasi ning ainsa tartlasena allakirjutanu.

Budapesti Ferihegyi lennuväljalt, kus meid ootasid mõned tuttavad ja giid, sõitsime pärast tolli- ja passiformaalsusi Dunaújvárosisse. Teisel hommikul tutvusime linnaga. Moodne 40 000 elanikuga tööstuskeskus on ehitatud 11 aastat tagasi väikese Dunapentele küla asemele. Selles sotsialistlikus linnas pole eeslinna ega vanu ehitisi. Kolme-, nelja-, viiekorruselisi nägusaid maju ümbritsevad lilled ja põõsad, laiu sirgeid tänavaid palistavad puud. Dunaújváros on Ungari rasketööstuse keskusi: suure rauatööstuse korstnad ja kõrgahjud paistavad juba kaugele. Nende suitsu eest kaitseb linna lai tamme- ja pärnavöönd.

Nägime moodsat gümnaasiumihoonet, kus tol ajal oli tööl käivate vanemate lastele organiseeritud suvelaager. Peatusime rõõmsailmelise elamute ees. Ühe fassaad oli sinise-, teisel kollase-, kolmandal punaseruuduline. Käisime valmivaid kortereid vaatamas. Neist jäi meelde mulje. «Estoplasti» insenerile anti põrandate kattematerjali — liivakarva ja helerohelise linooli proove isegi kaasa. Eriti imetlusväärsed olid heledavärvilised ratsionaalselt sisustatud köögid gaasipliidi ja seinakappidega. Torkas silma, et kõigis valminud kortereis olid akende ees kuldkollased eesriided. Nähtavasti kuulusid need korteri juurde — oli hoolitsetud, et kardinad tingimata sobiksid maja helesiniseruuduliste välisseintega. Tundub, et Rahva-Ungaris töötajate eest hästi hoolt kantakse.

Pärast lõunat veeresid «Ikaruse» rattad taas sahinal piki tasast asfalt-

Mälestusi

teed. Välgatas mööda laiu nisuvälju, maisipõlde, sekka säravaid roosinurmi. kirevaid moonilaike ning rohelusse ja roosiõitesse uppuvaid külasid. Põldudel töötati sageli käsitsi või hobustega, kombaine ja traktoreid nägime harvem kui meil.

Õhtueeli jõudsime Siófoki Balatoni kaldale, operetikomponisti Imre Kálmáni sünnikohta. Meid majutati hotelli «Veenus», mille välisseinad koosnesid ainuüksi klaasist ja metallist.

Läksime vaatama Balatoni, ungarlaste «merd». Rohekat, kergelt piimjat veepinda ümbritsesid taamal uduvinesse mähkunud mäed ja metsad. Jalamaid sai meile selgeks, miks ungarlastel Tallinna külastades just meri jätab ääretult sügava mulje: nende oma «meri» on nii ahtake.

Kui õhtusöögilt tagasi tulime, oli juba kottpime. Läksime Tallinna raadiotöötajatega jalutama. Korraga kuulsime kuskilt orelimängu ja hakkasime selle suunas minema. Avastasime, et helid kostsid väikesest kirikust. Leidnud lahtise ukse, lipsasime trepist üles. Kunstnik ei lasknud end häirida, vaid jätkas mängu

Kaks nädalat

Eesti keele eriharu üliõpilaste suvisesse töökavva kuulub kõige tähtsama punktina dialektoloogia-alase materjali kogumine. Möödunud juulis jälgis üks eesti keele ka-

teedri murdeekspeditsioone, kuhu kuulusid IV kursuse üliõpilased Inger Koemets, Maie Sauvere, Helle Silla ja Mare Preimer, kahe nädala kestel Pärnu-Jaagupi ümbruse keeletava.

Läbisõidul Tallinnast tutvuti lähemalt TA Keele ja Kirjanduse Instituudi ja Emakeele Seltsi murdekogudega. Sisaldavad ju viimased eelkõige just eesti filoloogia üliõpilaste ja ülikooli kunagiste kasvandike töövilja. Selle kõrval äratavad aga sügavat aukartust linasesse köidetud kvartkaustad — Emakeele Seltsi korrespondentide, rahva hulgast võrsunud teadlaste, nagu põidelase Aadu Toomessalu, kihnlase Teodor Saare, Häädemeestelt pärineva Marta Mäesalu jt. sisutihedad tööd. Neid käest ära pannes ei suuda tõeline lingvist maha suruda soovi: suudaksin minagi midagi niisugust . . .

Järgmisel päeval jõudis Vee koolimajja viis pingul seljakotti ja samavõrra uudistavaid silmapaare. Geograafiast teati, et sinna ulatub Lavassaare raba põhjaserv, ajaloost — et seal kuskil asub 13. sajandil tuntud Mayanpata linnus; ja keelest — et siin peaksid olema talod ja raabid.

Ja siis nägime: Lääne-Eesti rannikualale tüüpilised kiviaiad ja kadarikud on Pärnu-Jaagupis harvad. Põllupind annab saaki — rukis oli kolhoosis «Nõukogude Eesti» meilegi üle pea. Palju tehakse uudismaad ja ehitatakse silma rõõmustavaid maaelamuid. Ühe sõnaga — siin maksaks elada.

Murdeuurija töö nõuab huvi kõrval veel palju oskust ja kannatlikkust. Nii tuleb esialgu harjuda murret täpselt kuulma, siis aga seda foneetilises transkriptsioonis kirja panema. Sattuda heale murdekõnelejale, kes võib jutustada sisuliselt tervikliku loo — see on osalt õnne

PÄRNU-JAAGUPIS

asi; selle, sageli küllalt kiire jutustuse täpne ülesmärkimine aga — erialaline oskus.

Etnograafiliselt pakkusid huvi vanad rehetared, õllekannud ja rõivad. Mitu meist nägi esmakordselt puulukuga aita, mis veel tänapäevalgi puust võtmega kinni keeratakse.

Ekspeditsiooni üheks ülesandeks oli jäädvustada parimate murdekõnelejate keelt helilindile. Selles osas tõime kaasa juttu ligi kaks tundi. Pisut aga jätsime sinnagi. Nimelt koostasime kohalikule raadiosaatjale umbes kahekümneminutilise saate, kus rääkisime oma töö ülesannetest ja tulemustest ning lasksime jutustada keelejuhte endidki.

Pähe ja paberile kogunes teadmisi murrakust — sõnadest ja vormidest; kuid nendega kaasa saadi muljeid loodusest, põllupidamisest ja paljudest toredatest inimestest.

A. VALMET

Fotol ülal: 80-aastane Liisa Kaljurand, üks peamisi keelejuhte.

All: 83-aastase Hendrik Jaaksoni juures.

Kulumata SULEGA

JAAK PÖLDMÄE

See töölistüdruk aparaaditehasest
mõnikord tahaks olla tuntud poeet,
et vabaneda oma argipäeva rutust,
et mitte tõusta kell seitse ja joosta bussile,
et mitte kuulata tuhat korda kuuldud
plekikolinat giljotiinkääride juures
ja stantside rütmilist kriginat,
et saaks rääkida riimides
kaugetest tähtedest,
sinistest silmadest,
paljudest selgeist ja udustest asjadest
ja tunda rõõmu oma loomingust,
mida igaüks ehk nii ei mõistagi,
nagu sooviks poeet.

Ning tüdruk ei teagi,
kuidas vahel luuletaja
igatseb seista moodsa treipingi juures
või lähedalt vaadata pilukil silmi
elektrikeevituse kaarleeki,
mis pimestab eemaltki,
puurmasinal töötades
puuri kogu hingejõuga rõhuda terase sisse
ja võpatada kuumade laastude puutest,
mis rauatööga parkimata kätt
lausa leegina kõrvetab,
tahaks toodangut vaadates
nautida oma loomingut,
mida keegi valesti mõista ei saa.

KALLE KURG

Kevadekomin

(7. III 1961 lasti õhku endise teatri «Endla» varemed, millega likvideeriti viimased varemed Pärnu linnas. Pool kilomeetrit eemal aga kerkib uus ja nägus «Endla».)

Tuli hele ja naeratav
viimse vareme
kadumispäev —
päev nagu kevad.
Ja pooleldi oligi kevad,
oli pilgus, mõttes ja sõnas.
Ainult
mõned hakid tiirlesid
valgemäärdunud müüride kohal,
ja
mõned hakid
rahva hulgas:
«Varsti, varsti on käes . . .
Õhku lasevad viimase —
endisest ajast . . .»
Aga rahvas seisis ja ootas.
Tuul
viimaseid pilvigi laiali ajas,
otsis ajuti kevadet,
ajuti — ootas.
Ja pooleldi oligi kevad,
oli pilgus, mõttes ja sõnas, —
selles ootuses endaski.
Siis
mürises äkki
ja kõmas,
murdus,
kokku varises,
paiskus
õhku tolm
rõõmus ja hele,
sama hele kui naeratav päev.
Ja ta oligi käes — jälle kevad!
Ja hakidki kadunud olid.

KUNO OTSUS

Sügis

All kummuva taevalae
pihlapuu värve vaeb,
kobaraid punaseks määrib.
Pajud näitavad sääri
sadama tinasest veest.

Päike end uduga ehtis,
tuul kisub määrdunud lehti
otse mu jalgade eest.
Suve soojusse trügis
ilus ja hallane sügis.

Raskusi tehnikakeeles

Sellele probleemile oli pühendatud möödunud pühapäeval TRÜ peahoones toimunud Emakeele Seltsi järjekordne töökoosolek. Põhiettekande tegid TPI õppejõud dotsent A. Jürgenson ja professor L. Jürgenson.

Tänapäeva eesti keele õigekeelsuse põhialused määrab kindlaks «Õigekeelsuse sõnaraamat» (ÕS). Ent mida enam süveneda mõne teadusharu üksikasjadesse, seda enam muutuvad ÕS-i normid barjääriks, mis varsti hakkavad piirama selle teadusharu terminoloogiat.

Andes välja raamatuid ja õpikuid, seisavad tehnikamehed raske probleemi ees — kirjastuse toimetajad ja korrektorid tunnistavad vaid neid norme, mida on fikseerinud ÕS.

Kuid meie keelemehed ei rutanud oma seisukohtade avaldamisega. Sõna võeti kaunis kasinalt, kuni tehti otsus: lõplik vastus edasi lükata. Iga keeleteadlane pidi neid punkte põhjalikumalt vaagima, sest liiga kauge ja kitsas oli nende küsimuste liikumisring.

Paistis siiski, et keegi ei vaielnud põhimõtteliselt prof. A. Kasele vastu, kui ta konstateeris, et ÕS on mõeldud laiemale tarvitajaskonnale, seal ei ole kõiki sõnu ja sõnakombinatsioone, rääkimata puht erialasest terminoloogiast. Üleskerkinud küsimused tuleb vaagimise alla võtta, kuid millises ulatuses see toimub, selgub hiljem.

I.-P. PADERNIK

VARSTI . . .

Imelik, kuidas muutuvad inimese mõtted aastatega. VII klassi koolitüdrukuna igatsesid ise nooremate ees seista ja õpetajaseisust järele proovida. I kursuselgi ei tundunud see olevat mingi probleem. Õpetajaamet — noh, mis see siis erilist on? Endal kõik selge ja konspekt ka veel ees, naljaasi siis lastele ette rääkida!

Aga nüüd . . . Ohkama võttis juba see teade, et IV kursusel tuleb läbi teha viis kuud pedagoogilist praktikat. Ametliku alguseni näib olevat veel terve igavik, aga kärsitud eesti filoloogid tegid juba eelproovi.

Emakeele tund II klassis. Klassitäis pisut kohkunud nägudega tillukesi poisse-tüdrukuid, ja samapalju ka kohkunud ja ootusärevaid üliõpilasi (ei julge öelda, et me praktikantidena välja nägime). Ja õpetaja peab kõigest üle olema! Tahtmatult mõtled sel hetkel jälle eeloleva praktika peale. Et peagi muutub see igapäevaseks tööks, ei tule hetkel meeldegi!

Aga tund käib täie hooga. Peetrid ja helvid jutustavad piltide järgi laagrist või kassist või suvistest mängudest. Igaüks seab lauseid nii tähtsa näoga, et kuulates kisub vägisi suu muigele. Siis aga läheb kogu klass metsa seenele. Et teed käia on lõbusam lauldes, siis meenutataksegi koos laule linnukestest ja puravikumehikesest. Kui lõpuks täis korviga on koju jõutud ja seened särisevad pannil, on märkamatult kulunud 25 minutit tunnist.

Üllatas see, kui palju erinevaid töövõtteid rakendas õpetaja ühe tunni, s. o. 45 minuti jooksul. Põhjalikuks analüüsiks veel kogemusi ei ole, seda võib teha kevadel. Ent pärast selle ühe toreda tunni kuulamist jäi südamesse pesitsema imelik tunne: endine ebamäärane hirm ja samal ajal kannnatamatus kiiremini järele proovida, milleks oled ise võimeline.

R. PAAL

suvisest Ungarist

Järgmisel hommikul piserdas vihma. «Ikarus» viis meid Balatonfüredisse, siinsesse vanimasse suvituskohta, kus on mitmesuguseid tervisveeallikaid ja sanatooriume. Balatonfüred omab kultuuriloolistki tähtsust, nagu osutavad siia püstitatud arvukad mälestussambad. Muuseas on siin tegutsenud esimene ungari teater. Kirjanik Mór Jókai kunagises suvilas on praegu tema muuseum. Oma haiget südant on siin ravinud india poeet Rabindranath Tagore, kes olevat terveks saanud. Selle mälestuseks on ta siia istutanud pärna ja kirjutanud luuletuse, mis leidub marmortahvlil puu all.

Samas puu all asetseb ka Tagore'i graniitbüst.

Osa siirdus pärast lõunat suplema. Teised otsustas meie kaunis giid Judit Csatho viia Tihanyi poolsaare kõige kõrgemasse tippu. Teerada lookles mööda mäekülge. Selle ääres on mäkke uuristatud koopaid, kus sajandeid tagasi elasid mungad. Jõudsime lagedale mäeharjale kuragise avaaride maalinna asemele. Siit avaneb võrratu vaade kaugelekaugele üle kogu poolsaare.

All järve ääres ootav «Ikarus» viis meid Baricskai csárdasse, teeäärsesse külakõrtsi. Tutvusime kahe ja poole sajandi vanuse veinikeldriga, istusime hämaras kõrtsiruumis pikkade laudade taga, maitsesime veini ja kuulasime mustlasmuusikat. Kohalikud külalised laulsid ja tantsisid tšaardašši, millega varsti eestlasedki ühinesid. «Estonia» baleriin Juta Lehiste esines soolonumbriga, Kalju Karask laulis . . . Lõunas saabub pimedus järsku. Pidime ruttama. Saime vaevalt mõne kilomeetri sõita, kui meie bussi ümbritses sametine öö.

Järgmisel hommikul jätsime Balatoniga hüvasti, meie «Ikarus» võttis suuna Budapesti poole. Äkki küsis Judit, kas me ei tahaks vaadata Beethoveni muuseumi. See on Mártonvásáris, endises krahv Brunszviki mõisas, mida helilooja on korduvalt külastanud. Arvatakse, et krahvi tütrele Terézile ongi adresseeritud «kiri suurematule armsamale», mis pärast helilooja surma leiti salalaekast ühes neiu pildiga. Praegu on metsviinapuudesse kasvanud mõisa peahoone ühes tiivas Teaduste Akadeemia Põllumajanduse Uurimise Instituut, teises väike Beethoveni muuseum, kus muuhulgas säilitatakse klaverit, millel helilooja on mänginud. Mõisa hämmastavalt ilusas pargis on helilooja mälestussammas. Jalutasime põlispuude all piki päikeses helkiva järve kallast ja püüdsime kujutleda, missugune võis olla see krahviprei-li, kellele Beethoven olevat pühendanud oma «Appassionata».

Samal päeval jõudsime Budapesti.

P. PALMEOS

Vaade Balatonile.

Sõber ja õpetaja

Täpselt 40 aastat tagasi päevast, millal Juhan Püttsepp pedagoogilisest tööst loobus, s. o. 15. septembril 1922. aastal, kirjutas ta avalduse oma esimesele õpetajakohale asumiseks. Täis optimismi hakkas ta õpetama noori ilu nägema ja armastama, seda ilu ise looma. Seda pulbitsevat noorusvärskust noorte kunstile lähendamisel on jätkunud õpetajal tänaseni.

Suurte kogemustega pedagoogina asus dots. Püttsepp 5 aastat tagasi organiseerima ülikooli kunstikabinetti. Tuli alustada täiesti tühjalt kohalt. Tuli töötada pealegi üliõpilastega, kelle töökoormus on niigi suur. Kõik noored kunstisõbrad tegid alles esimesi arglikke samme kunstis. Sageli leidis üliõpilane, et ta ei oska, ei saa ega tahagi enam joonistada, et sellest niikuinii midagi välja ei tule. Hea inimesetundjana suutis dotsent Püttsepp kohase sõnaga lootusetuse meeleolud hajutada. Ühele ütles: «Vaadake ainult täpsemalt, kuidas see mees välja näeb, keda te joonistate. Näete, teeme otsaesise kõrgemaks ja asi ongi korras. Siit ka veidike parandada, ja sealt ka. Teil on väga meeldiv ja õrn pliiatsitõmme. Vaadake, kui tore joonistus sellest tuleb.»

Teise juures kiitis jälle toredat, tugevat kontuuri või siis julget varju ja valguse vahekordade kasutamist. Alati leidis õpetaja terav pilk töödes nimelt selle olulise, mis oli omane ühele või teisele õpilasele. Ja tõesti, asja sai. Meie üliõpilaste tööd jõudsid Moskvasse üleliidulisele isetegevuslike kunstnike näitusele. Mitmedki dots. Püttsepa kasvandikud ülikoolist õpetavad aga koolides joonistamist.

Noorte muredele ja rõõmudele kaasa elades oli sm. Püttsepp alati valmis oma nõuandeid jagama. Ja sageli oli raske vahet teha, kelle rõõm saavutuste üle oli suurem, kas õpetajal või õpilasel.

Päeva askelduste vahepeal leidis sm. Püttsepp oma ateljees aega ka loominguliseks tööks. Kogu pingelise pedagoogitegevuse kestel väljusid kunstniku ateljeest aasta-aastalt värvierksad maalid ja meisterlikud joonistused. Nooruslik romantika ja optimism on iseloomulik kogu kunstniku loomingule.

Reipana ja rõõmsatujulisena on dots. Püttsepp ülikooli kunstisõprade parimaks sõbraks. Nüüd, millal meister saab end jäägitult pühendada kunstiteoste loomisele, soovime, et tal jätkuks kauaks energiat oma loominguliste kavatsuste teostamisel.

A. KARTNA

Kunstisõpradele

Inglisild V. ALLSALU linoollõige

Järjest suuremat tähelepanu pööratakse meil viimasel ajal rahva esteetilise maitse kasvatamisele. Kunstnikke suunatakse tööle tarbeesemeid tootvatesse tehastesse, rahvaülikoolide juurde on moodustatud kunstiosakonnad. Tänavu alustas tööd esimene kunstikallakuga klass vabariigis, kus juba I klassist alates alustatakse õppimist eriprogrammi alusel. Tulevikus kujunevad kunstikoolid niisama tavalisteks, nagu seda praegu on muusikakoolid.

Ka TRÜ üliõpilastel on juba mitu aastat võimalus oma kunstiliste võimete arendamiseks. Töötab kunstikabinet, kus õpetajakutset taotlevad üliõpilased saavad omandada joonistamis- ja joonestamisõpetaja kutse. Ülikooli kunstiringist aga võivad osa võtta kõik asjast huvitatud üliõpilased ükskõik mis osakonnast. Programmis on joonistamine, maalimine, graafillsed tehnikad, raamatute köitmine, näituste külastamine jne. Käiakse ka ekskursioonidel.

Kunst kuulub kõigile ja igaühel teist on võimalus ise käed külge lüüa. Ootame teid!

Kabinet asub Ülikooli tn. 16, registreerimine toimub igal tööpäeval kella 13—16-ni.

K. PÕLLU

UUT TEATMEKIRJANDUST TRÜ TEADUSLIKUS RAAMATUKOGUS

Грипп. Библиография отечественной литературы за 1939—1957 гг. Москва 1961. 150 lk.

Электротехника. Электроника. Теорет. электротехника. Буквенные обозначения основных величин в электротехнике. Электрические машины. Реле. Электровакуумные приборы. Диэлектрики. Терминология. Москва 1962. 232 lk. (Сборник рекомендуемых терминов. Вып. 59).

В. Г. Сутковой. Эсперанто-русский словарь. Изд. 2-е, стереотип. Ленинград 1962. 189 lk.

Методика обучения устной речи на иностранных языках. Указатель литературы 1945—1961. Москва 1962. 128 lk. 1089 nimetust.

Русская народная песня. Библиографический указатель 1735—1945 гг. Москва 1962. 171 lk.

История русской литературы XIX века. Библиографический указатель. Москва 1962. 966 lk. 19596 nimetust.

И. У. Будовниц. Словарь русской, украинской, белорусской письменности и литературы до XVIII века. Москва 1962. 398 lk.

П. Х. Кананов и И. П. Вулых. Зарубежная литература о музыке. Реферативный указатель книг за 1954—1958 гг. Вып. I. Москва 1962. 266 lk. 539 nimetust.

Советское гражданское право. — Советское семейное право. Библиография. 1917—1960. Москва 1962. 664 lk.

Международные экономические организации. Справочник. 2-е доп. изд. Москва 1962. 1108 lk.

Die Entwicklungsgeschichte der Erde. Mit einem ABC der Geologie. Leipzig 1961. 772 lk.

W. Hoffmann-Axthelm. Zahnärztliches Lexikon. Leipzig 1962. 552 lk.

TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafia-osakond

SPORT

ÜLIKOOLI ORIENTEERUJATELE ESIKOHT

Vabariigi meister Madis Aruja.

Orienteerumissport sammub Tartu Riiklikus Ülikoolis tõusuteed. Kolmandat aastat alustab tööd orienteerumisspordi osakond, kuhu mullu kuulus umbes 25 entusiasti. Aktiivselt tegelevad orienteerumisega ka suusatajad, rakendusspordiosakonna üliõpilased ja kümned teised. Kõrvuti massilisuse kasvuga tekib ülikoolis ka oma ala tõelisi meistreid. Kuidas neil läks hooaja raskemail võistlusel, sellest rääkimegi allpool.

Hiljuti kogunes Lõuna-Eesti väiksesse linna Tõrva 111 tugevamat orienteerujat, et selgitada käesoleva aasta Eesti meistreid. Külalisvõistlejaid saabus Riiast ja Leningradist.

Start esimeseks etapiks anti Helmes, kui täiskuu oli tõusnud tumedasse sügistaevasse. Selline «lisavalgustus» säästis tublisti taskulampe. Meeste ebatavaliselt pikal rajal (12 km) leidis 66-st osavõtjast kõige kiiremini kuues kontrollpunktis põlevad tormilaternad tallinlane TÕNU LAJA (aeg 1:47.070). Silmapaistvalt hästi liikusid öisel maastikul ka TRÜ üliõpilased M. ARUJA (II koht — 1:51.24), M. MILJAN (III koht — 1:52.29) ja R. MÜRK (VI koht — 2:00.01). Naiste rajalt (7,5 km) korjas kõige kiiremini nelja kontrollpunkti allkirjad kontrollkaardile TRÜ endine kasvandik MALLE MARDISTE (aeg 1:30.06). TRÜ-st said T. LIBLIK 3. koha (1:36.08), R. AIMLA 7. koha (1:47.28) ja E. ABEL 15. koha (2:00.47). Üldse startis naisi 48. Naiskondadest tuli esikohale TPI, jättes teiseks TRÜ. Ülikooli meeskonna kaalukas võit tõi võistkonna esimese etapi järel siiski esikohale (24-minutilise eduga järgmise esinduse ees).

Päevane võistlus peeti Hummulis. Selgete kontuuridega maastik kujundas võistlusmaa tõeliseks «sprindidistantsiks». Seda kinnitab tagajärgede tihedus, millist pole vabariigi meistrivõistlustel varem nähtud. Meeste rajal (13 km, 6 kontrollpunkti) suutis Madis Aruja öisel etapil kaotatud 3 minutit kuhjaga tasa teha ning päevase etapi võita (aeg 1:29.00). Teine oli R. Välba (ETP) — 1:32.47, kolmas T. Laja (aeg 1:34.43). Sekundipealt sama aja sai A. Kivistik, kes startis taqapool ja jäi seega neljandaks. R. Mürk jäi 10-minutilise eksimise tõttu 15-ks.

Kokkuvõttes anti TRÜ viimase kursuse üliõpilasele MADIS ARUJALE juba neljandat korda üle vabariigi meistri medal. Tagajärjed: 1. M. ARUJA — 3:20.24, 2. T. LAJA — 3:21.50, 3. R. VÄLBA — 3:32.09 (mõlemad ETP), 4. R. MÜRK (TRÜ — 3:43.48 ja 5. M. Miljan (TRÜ — 3:48.40.

Naiste lihtsavõitu rajal oli kindlalt parim tänavu heasse vormi tõusnud R. AIMLA (TRÜ) — 1:04.58, 2. V. RANDLOO (TPI) — 1:06.54 ja 3. T. LIBLIK (TRÜ) — 1:09.40.

Nende tulemustega said ülikooli naisvõistlejad üldkokkuvõttes esivõistlustel kaksikvõidu. Esimene ja seega Eesti NSV meister TIIU LIBLIK — 2:45.48, 2. RUTT AIMLA ja 3. MALLE MARDISTE (Hiiumaa).

Kõige hinnatavamaks saavutuseks oli siiski võistkondlik tulemus. Esmakordselt peetud võistluse Tallinna ja Tartu kollektiivide ning vabariigi rajoonide vahel võitis TRÜ — 14:03.24, teiseks jäi «Eesti Tööstusprojekt» — 14:18.22, kolmas oli TPI — 15:20.59.

Edukas võistkonnas esinesid T. LIBLIK, E. ABEL, M. ILLI, M. ARUJA, R. MÜRK ja A. KIVISTIK. Ees seisab rida tähtsaid võistlusi: 28.—30. septembrini Lüllemäel Eesti NSV kõrgemate koolide lahtised võistlused ja 14. oktoobril Kesk-Eestis kolmikkohtumine ETP-TPI-TRÜ. Viimasel esinetakse 20-liikmelise võistkonnaga. Esimene kontrollvõistlus toimus 25. septembril Reolas.

Orienteerumisosakonna treeningud toimuvad esialgu teisipäeviti ja neljapäeviti. Täpsemaid teateid saab suusaspordi kateedrist V. Kingissepa tn. 19, II korrus.

A. KIVISTIK

Esivõistlused jalgpallis

Pärast mitmeaastast vaheaega korraldatakse tänavu sügisel teaduskondadevahelised esivõistlused jalgpallis. Mängud toimuvad turniirisüsteemis kahes alagrupis. Esimeses alagrupis võistlevad Arstiteaduskond, Majandusteaduskond ja Füüsika-Matemaatikateaduskond, teises alagrupis kehakultuuriosakond, Õigusteaduskond, Ajaloo-Keeleteaduskond ja Bioloogia-Geograafiateaduskond. Mõlema alagrupi võitja vaheline matš selgitab TRÜ tšempioni ja teise koha. Alagruppides teiseks tulnud võistkonnad mängivad kolmanda ja neljanda koha selgitamiseks jne. Iga mängu kestus on 30+30 minutit.

Täna on esimesed mängud. Kell 16.30 kohtuvad Tamme staadionil Arsti- ja Majandusteaduskond ning kell 17.30 kehakultuuriosakond ja Õigusteaduskond. Tamme staadionilt saab täna informatsiooni ka teiste eelseisvate mängude kohta.

Kehakultuurikollektiivide nõukogud! Kindlustage, et teie teaduskond esineks sellel turniiril oma tugevaimas rivistuses.

P. TAMM

Uus rekord

Heasse sportlikku vormi on tõusnud kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilane Arne Heinlaid. Hooaja avavõistlustel püstitas ta keskkaalus Eesti NSV rekordiks rebimises täiskasvanuile 123,0 kg. Nii rebimise tagajärg, tõukamise tagajärg (152,5 kg) kui ka kogusumma (385 kg) on uueks Eesti NSV noorterekorditeks. Kogusummas parandas A. Heinlaid oma tulemust tervenisti 15 kg võrra.

E. SIMSON

KONKURSS VÕIMLEMISKAVALE

TRÜ Spordiklubi kuulutab välja konkursi esinemiskava koostamiseks üliõpilas-segarühmadele. Parim kava esitatakse 1963. a. kevadel TRÜ spordipäeval.

Kava koostamise tingimused

● Kava tuleb koostada 200 meesja 600 naisüliõpilase ühiseks esinemiseks.

● Harjutused peavad olema lihtsad, kergesti õpitavad (näit. tundide ettevalmistavas osas), jõukohased ja vastama igati üliõpilaskonna tasemele. Neid sooritatakse enamasti vahenditeta. Osaliselt võib viimaseid siiski kasutada (seejuures arvestada olemasolevaid võimalusi).

● Esinemise ajaline kestus (koos sisse- ja väljamarsiga) on 8—12 minutit. Esinemise kohaks on TRÜ staadion. Staadion on märgistatud (vahekaugus märkidel 2 m).

● Kavas ei tohi olla suuri ümberrivistusi. Tuleb silmas pidada, et harjutusi tuleb õppida nii meestel kui naistel eraldi. Samuti ei ole võimalik vahetult enne esinemist pidada üle kahe koondproovi. Esinemisrõivastuseks on naistel tume- ja helesinised võimlemisdressid, meestel aga valged lühikesed püksid ja valged võimlemissärgid.

● Esinemise stsenaarium ja harjutuste kirjeldused esitada TRÜ Spordiklubile masinakirjas hiljemalt 15. oktoobriks k. a.

● Tööd esitada märgusõna all. Kinnises ümbrikus juurde lisada autori nimi, töökoht ja aadress.

● Võistlustöid hindab žürii, mille kinnitab TRÜ Spordiklubi juhatus.

● Võistlustöid premeeritakse järgmiselt:

I koht 25 rbl.;
II koht 15 rbl.;
III koht 10 rbl.

● 15 päeva pärast preemia väljakuulutamist on I kohale tulnud kava autor kohustatud esitama saatemuusika. Tasu saatemuusika koostamise eest makstakse tunnitasu alusel eraldi.

● Autasustamata tööd tagastatakse autoreile.

TRÜ Spordiklubi

ÜTÜ nõukogus

Uue hoo saab sisse üliõpilaste teaduslik töö. Kolmapäeval tehti ÜTÜ nõukogus plaane edaspidiseks. Peatselt loodetakse trükki anda ÜTÜ struktuur, ilmub kaks kogumikku Ajaloo-Keeteaduskonna üliõpilaste töid.

Tänavu tahetakse ÜTÜ teaduslik konverents korraldada varem kui mullu, nimelt märtsi lõpus. Siis saavad sellest osa võtta ka juristid. Teemadele tuleb mõelda juba praegu, lõplikult kinnitatakse need aga 20. detsembriks.

17.—20. oktoobrini on Vilniuses Balti liiduvabariikide ja Valgevene meditsiiniliste instituutide V teaduslik konverents. Ka meie meedikud saadavad sinna oma esindajad.

Teaduskondades algab ÜTÜ nõukogude valimine.

Töö tulemused võivad ainult siis olla edukad, kui juba algusest peale asjasse tõsiselt suhtuda. Näiteks töötas Õigusteaduskond möödunud aastal halvasti. Kas paranemist polegi loota? Igatahes esimesele nõukogu koosolekule Õigusteaduskond oma esindajat ei saatnud.

E. BRAND

TEADAANDED

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder teatab kõikidele III ja IV kursuste üliõpilastele, et kuni 3. oktoobrini on võimalik spordiosakondadest üle minna üldkehalise ettevalmistuse osakonda. Üldkehalise ettevalmistuse osakonnas võimaldatakse üliõpilastele, kes omavad VTK II astme tunnistuse, arvestuslike nõuete sooritamist ette. Arvestus kantakse õpinguraamatusse ja üliõpilane on vabastatud kehalise kasvatuse tundidest semestri lõpuni.

J. UNGER,
kehalise kasvatuse ja spordikateedri juhataja

* * *

TRÜ auto-motoklubi aruande- ja valimiskoosolek toimub 4. oktoobril kell 17 peahoone 98. auditooriumis. Samas toimub uute liikmete registreerimine.

* * *

Alatiselt tegutsev agitpunkt nr. 8 (Vanemuise tn. 46) korraldab telsipäeval, 2. oktoobril kell 19

KÜSIMUSTE-VASTUSTE ÕHTU
rahvusvahelise olukorra teemadel.

Küsimustele vastavad PTTLÜ Tartu osakonna lektorid T. Kelam, H. Palamets jt.

Järgneb film «Noore inimese päev».

Palju õnne ühisel eluteel!

MARE MUKKI
ja
MADIS VÄLJAT

*

ELVI MÄNNISTET
ja
VELLO LOTTI

õnnitleb Majandusteaduskonna IV kursus.

Tellige ajakirju!

1963. aastaks on avatud tellimuste vastuvõtmine tervele reale Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi väljaandel ilmuvatele teaduslikele ajakirjadele.

● Sari **«Известия высших учебных заведений»** (Sulgudes on märgitud ajakirja ilmumissagedus aastas.)

«Авиационная техника» (6)
«Геодезия и аэрофотосъемка» (6)
«Геология и разведка» (12)
«Горный журнал» (12)
«Лесной журнал» (6)
«Математика» (6)
«Машиностроение» (12)
«Нефть и газ» (12)
«Пищевая технология» (6)
«Правоведение» (4)
«Приборостроение» (6)
«Радиотехника» (6)
«Радиофизика» (6)
«Строительство и архитектура» (12)
«Технология текстильной промышленности» (6)
«Технология легкой промышленности» (6)
«Физика» (6)
«Химия и химическая технология» (6)
«Цветная металлургия» (6)
«Черная металлургия» (12)
«Электромеханика» (12)
«Энергетика» (12)

Ajakirjad käsitlevad teadusliku uurimistöö tulemusi, teadusliku konverentsi materjale, annavad ülevaatlikke artikleid eesrindlikust kodumaisest ja välismaisest uurimistööst.

● Ajakiri «Вестник высшей школы» (12) käsitleb kõrgemate koolide tegevust Nõukogude Liidus.

● Sari **«Научные доклады высшей школы».**

«Биологические науки» (4)
«Филологические науки» (4)
«Философские науки» (6)
«Экономические науки» (6)

● Ajakiri «Бюллетень Министерства высшего и среднего специального образования СССР» (12).

● Moskva Riikliku Ülikooli toimetusel ilmuv ajakiri «Филологические науки» (4) tutvustab lugejat keele- ja kirjandusteaduse uusimate saavutustega.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7959. MB 06332.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

LAUPÄEVAL, 6. OKTOOBRIL 1962

Nr. 24(529) XV aastakäik

Aruande- ja valimiskoosolekult

2. OKTOOBRIL TOIMUS ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEK. ALLJÄRGNEVALT AVALDAME ÜLEVAATE PARTEIKOMITEE ARUANDEST, MILLE ESITAS KOMITEE SEKRETÄR U. POLISINSKI, JA SELLELE JÄRGNENUD SÕNAVÕTTUDEST NING VASTUVÕETUD OTSUSEST.

Veidi vähem kui aasta on möödunud NLKP ajaloolisest XXII kongressist. Ometi on see periood olnud suurte saavutuste ajaks kogu partei elus, iga üksiku parteiorganisatsiooni elus. See oli aasta edukat võitlust uue programmi ellurakendamise eest.

Eelöeldu iseloomustab ka Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni tegevust. Seda rõhutas oma ettekandes TRÜ parteikomitee sekretär sm. U. Polisinski. Aruannet läbis pideva joonena mõte, et ülikooli kommunistid on aasta jooksul märgatavalt suurendanud oma avangardset osa meie õppeasutuse väga mitmekülgses tegevuses. Selle peamiseks tulemuseks on aga olnud õppe- ja kasvatustöö taseme tunduv tõus vastavalt NLKP programmis seatud uutele nõudmistele.

Parteiorganisatsiooni peamiseks eesmärgiks oli kasvatada kõigis üliõpilastes, kõigis meie kollektiivi töötajates kõrget ideelisust, kommunistlikku suhtumist töösse, kasvatada proletaarset internatsionalismi ja rahvaste sõprust, juurida välja veel esinevad kodanlikud igandid.

Märkimisväärseid saavutusi on ülikooli kommunistidel kollektiivis tehtava

POLIITILISE KASVATUSTÖÖ

paremustamise osas. TRÜ parteikomitee ja vastava sektori juhtimisel on teaduskondade parteiorganisatsioonid jõudnud selleni, et õppejõudude filosoofilised seminarid (neid oli arvult 15 ligi 450 osavõtjaga) toimusid korrapäraselt ja olid osavõtjaile suureks abiks nii õppe- kui ka teaduslikus töös. Elava diskussiooni kutsus näiteks Arstiteaduskonna filosoofilises seminaris esile teema «Nõukogude arsti moraali ja eetika alused», keemiaosakonnas teema «Keemia- ja bioloogiateaduse vastastikune seos ning nende osatähtsus kommunismi ülesehitamisel» jt.

Aruandja rõhutas, et käesoleval õppeaastal tuleb filosoofilistes seminarides jätkata tööd NLKP programmi põhiprobleemide läbitöötamisel, tuleb siduda neid võimalikult tihedamalt eriala probleemidega. Töö huvitavamaks muutmise võimalusi pakub samuti kavandatud koostöö Eesti NSV TA Tartu allasutustes tegutsevate filosoofiliste seminaridega.

Peatudes muudel poliitilise kasvalustöö vormidel märkis aruandja, et viimasel ajal on tunduvalt paranenud TRÜ lektoritegrupi töö, mida juhib sm. H. Palamets. Kasvas ülikooli lektorite poolt peetud loengute arv, kaasa on haaratud ka üle kolmekümne aktiivse üliõpilase-lektori. Häid üritusi on korraldatud ka kinolektooriumi raames. Täit tunnustust väärib töö mitmetes poliitringides, kus osavõtjateks olid ülikooli teenistujad. Eriti tuleb esile tõsta halduse prorektor V. Simmi poolt juhitud ringi head tööd.

Kõige selle kõrval toodi esile ka rida kitsaskohti poliitilises kasvatustöös. Üheks selliseks on asjaolu, et mõned parteiorganisatsioonid (Bioloogia-Geograafiateaduskonnas, kehakultuuriosakonnas jm.) ei suunanud möödunud aastal ega kavatse ilmselt ka käesoleval aastal suunata ühtegi töötajat õppima marksismi-leninismi õhtuülikooli.

LÜHIDALT

28. septembril arutati teadusala prorektori sm. J. Tammeoru juures küsimust, kuidas muuta looduskaitse üliõpilastele lähedasemaks, populaarsemaks. Dekanaatide esindajate kõrval võtsid külalistena nõupidamisest osa prof. E. Kumari ja looduskaitse entusiast J. Eilart.

Vähe tegeles ülikooli parteikomitee ka üliõpilaste poliitvestluste organiseerimisega.

Olulise osa ettekandest moodustas nende tegurite analüüs, millistest sõltub

ÕPPETÖÖ

edasine lähendamine kommunistliku ülesehitustöö praktikale. Suurt osa etendab see, et iga aastaga on tõhustunud ülikooli vastuvõetavate noorte kontingent.

Möödunud aasta valeldamatuks tulemuseks oli

TEADUSLIKU TÖÖ

mõningane tõus ülikoolis. Nii ilmus 1961. aastal õppejõudude sulest 13 monograafiat(1960. a. — 11). Seejuures suurema osa monograafiate autoritest moodustasid ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud. Suuresti on kasvanud ka ülikooli teadlaste poolt avaldatud artiklite, õpi-

AASTA möödudes

Tänavuse I kursuse üliõpilaste hulgas on 76% kommunistlikke noori. Vastuvõetuist omavad 284 inimest tööstaaži. Eks räägi ju need faktid sellest, et on alust oodata enamiku üliõpilaste üha tõsisemat suhtumist õppetöösse, eriti iseseisvasse töösse.

Kahtlematult on üliõpilaste iseseisva töö parema organiseerimise osas juba palju ära tehtud, kuid palju seisab veel ees. Üliõpilaste iseseisva töö aluseks peavad jääma algallikad ja rotaprindil paljundatud õppematerjalid, loengud kajastagu ainult kõige uuemat, kõige raskemini omandatavat. Ei saa öelda, et käesoleva ajani oleks selles osas kõik ära tehtud. Puudujääke on siin esmajoones Arstiteaduskonnas. Tunduvalt parem on olukord ühiskonnateaduste osas, kus tänu rotaprindil paljundatud materjalidele loengute arv on vähenenud.

Ei tohi unustada, et üheks oluliseks üliõpilaste iseseisva töö vormiks on osavõtt ÜTÜ tegevusest. Möödunud õppeaastal said TRÜ üliõpilased endale küll enamiku võistlustööde preemiaist vabariigi ulatuses ja mitmed üliõpilastööd leidsid üleliidulise tunnustuse, kuid kõik võimalused pole kaugeltki ammendatud. Senisest rohkem peaksid õppejõud kaasa tõmbama üliõpilasi oma teaduslike tööde teostamisel, üksikute küsimuste lahendamisel.

Veel enam tuleks üliõpilaste teaduslikku tööd suunata praktiliste ülesannete lahendamisele. Ettekandes toodi näiteks, et head uurimismaterjali pakub Arstiteaduskonna üliõpilastele töötingimuste, haigestumiste ja tööõnnetuste analüüs Tartu ettevõtetes. Asjalikud järeldused ja ettepanekud aitaksid siin tõhusalt kaasa töötajate tervise kaitsmisele ning võimaldaksid säästa kümneid tuhandeid töötunde aastas.

kute ja õppevahendite arv. Ettekandes iseloomustati kujukate faktidega õppejõudude-kommunistide järjest suurenevat erikaalu ülikooli teaduslikus tegevuses.

Suurt tähelepanu pühendati aruandekõnes TRÜ aspirantuuri töö parandamisele. Noore kaadri ettevalmistamine aspirantuuri kaudu laieneb aastast aastasse. Samal ajal aga mõned kateedrid (dialektilise ja ajaloolise materialismi kateeder) ei suuda ka tänavu kindlustada vajaliku arvu uute aspirantide vastuvõtmist. Oluliselt vajab parandamist ka kogu sisuline töö aspirantidega (väitekirjade teemade kinnitamine, aspirantide töö kontrollimine ja abistamine jne.).

Rääkida

KULTUURITÖÖST

ülikoolis tähendab rääkida kõigepealt selle peamisest keskusest — TRÜ klubist. Parteikomitee abiga on jõutud siin niikaugele, et klubi töö on muutunud sihipärasemaks. Nii toimusid möödunud õppeaastal klubis puhkeõhtud teemal «Mööda Nõukogude kodumaad», «Noorsoo elust kapitalistlikes maades», «Partei XXII kongressi materjalidest».

Kuid on ka puudusi. Liiga palju vajab klubi dotatsiooni, tehtud kulutused aga ei õigusta ennast: üliõpilased külastavad vähe klubi üritusi.

Koos kultuuritööga analüüsiti aruandes ka kehakultuurialast tegevust ülikoolis. Vaatamata sellele, et sadu üliõpilasi võtab osa kergejõustikust, suusatamisest, orienteerumisspordist jt. aladest, ei ole seni kasutatud kaugeltki kõiki võimalusi sporditöö parandamiseks. On ju olemas head eeldused selleks, et haarata eranditult kõiki üliõpilasi kaasa pidevasse kehakultuuritöösse.

(Järg lk-l 2.)

SINU SELTSIMEHI

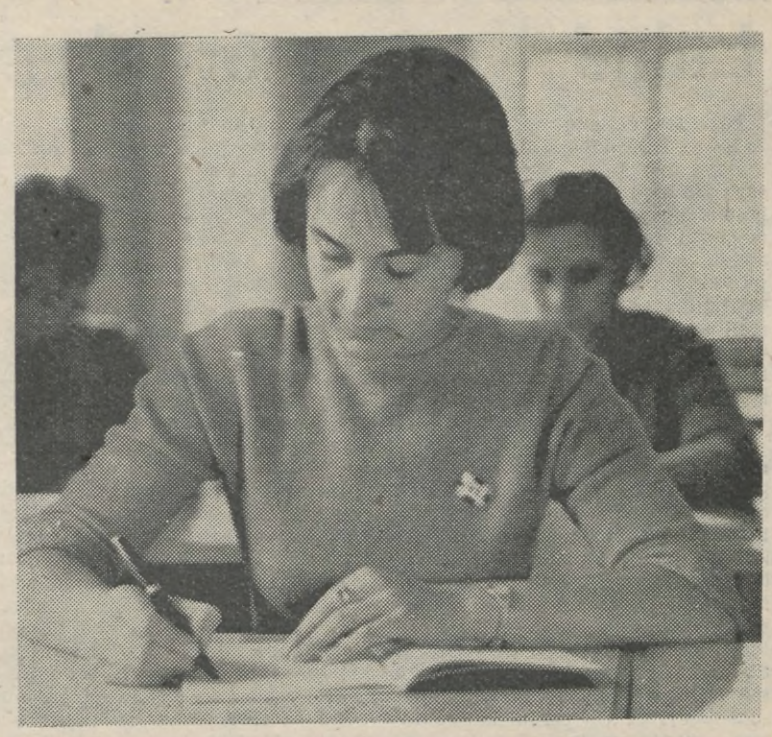

Inglise filoloogia eriala IV kursuse üliõpilane Urve Järvsalu on kolme möödunud aasta jooksul jõudnud palju: hästi õppinud, pioneerijuht olnud, konsultandina töölisnoorte koolis töötanud. Ka kodunduse kabinetis on ta oma inimene. Kui aga pioneeritööalastel nõupidamistel läks laisemate «sarjamiseks», toodi Urvet teistele eeskujuks.

Tänavu suvel oli Urve aga koos kursusekaaslastega Lätis töö- ja puhkelaagris. Need kaks nädalat jätsid suvest toreda mälestuse.

Praegu on Urve Järvsalu lääne filoloogia osakonna komsomolibüroo sekretäri asetäitja. Neljas õppeaasta on alanud. Ees on praktika, loengud, sessioon, jälle praktika. Raske ja huvitav aasta.

INTERVJUU

Esimene ring on läbitud

Juba ligi aasta on taotlenud esimese kommunistliku kursuse austavat nimetust kehakultuuriosakonna IV kursus.

Seekord otsisime üles kehakultuuriosakonna IV kursuse hooldaja sm. J. Ungeri ja palusime, et ta räägiks kursuse käekäigust.

● Võib-olla alustaksime kõige tähtsamast — õpinguist?

«Rahuldavaid hindeid meie kursus möödunud semestril ei tundnud. Kindlad «viiemehed» on juba esimesest kursusest peale olnud Ants Nurmekivi, Laur Lukin, Arne Heinlaid ja Asso Krieger. Möödunud aastal lisandus neile teisigi. Loodame, et see jääb nii ka viimasel õppeaastal.»

● Nüüd aga mõni sõna teisest põhialast — spordist.

«Kolm meistersportlast (H. Toots maadluses, L. Lukin suusatamises ja M. Kamarik sportlikus võimlemises), enamik I järgu sportlasi ja mõned II spordijärku omavad üliõpilased — see oleks parim kokkuvõte meie spordipere saavutustest möödunud õppeaastal. Arne Heinlaid, kes loodetavasti peatselt võib kanda rinnas juba meistersportlase rinnamärki, üleliiduline üliõpilasmeister ja NSV Liidu koondvõistkonna kandidaat A. Nurmekivi, B. Ommuk jt. on nimed, kes ei vaja kommentaare. Võiks veel lisada, et enamik kursusest viibis TRÜ koondvõistkonna liikmetena üliõpilasspartakiaadi tsoonivõistlustel.»

● Me kõik mäletame, millist elevust tekitas möödunud aastal teie kohustuste üks punkt: töötada igaühel ühiskondlikus korras 80 töötundi. Kuidas on lugu võetud kohustuste täitmisega?

«80 tundi keskmiselt kursuse iga liikme kohta on auga täidetud. Kui võtta bürokraatlikust aspektist, siis pingsa spordisuve tõttu on mõningail veel võlgnevusi, kuid me likvideerime ka need. Rõõmustab muidugi see, et tulevased spordipedagoogid tunnevad peale ülikoolis õpitava eriala nüüd veel betoneerija-, puusepa- ja maalritööd, mis tulevikus kindlasti kulub rajatavatel spordiehitustel marjaks ära.»

● Teatavasti sai möödunud aastal teie kursusest komsomolikursus. Mis iseloomustab kursuse komsomolitööd?

«Siinkohal peaks juttu tegema möödunud aasta aprillis loodud esimesest kursuse parteigrupist ülikoolis. Grupi alusmüür (K. Adamson komsomoli linnakomitee sekretärina, J. Kundla ülikooli spordiklubi juhatajana ning R. Ahun grupi parteiorganisaatorina) on tugev.

Agitbrigaadi esinemine Pühajärve rahvamajas, Kääriku veespordipidu — need üritused kuuluvad komsomoligrupi tegevuse hulka. Agaramad on P. Tammai, H. Treiverk, L. Lukin ja A. Tani. Meie püüded on praegu suunatud sellele, et eranditult kõik mitte ainult oleksid «varustatud» pideva ühiskondliku tööga, vaid et igaüks tõesti midagi teeks.»

● Kuid šeflustöö?

«Möödunud aastal olid meil head suhted Kaagvere Internaatkooliga. Võttes šeflustööd tegevusplaani lootsime, et uued šeflusalused Tartu Aparaaditehasest võtavad meie abi avasüli vastu. Nemad aga ei avaldanud erilist soovi meiega tutvuda. Asusime jälle sidemeid looma kaagverelastega.»

● Ja kultuuritöö?

«Mõte külastada igal kuul ühiselt vähemalt üht teatrietendust, kunstinäitust või midagi muud taolist kultuuriüritust, tekitas alguses palju vaidlusi. Praegu aga kultuuriürituste üldarv ületab tunduvalt «miinimumprogrammis» ettenähtu.»

● Ja mida võiks veel lisada?

«Tahaksin rõhutada kollektiivsustunde kasvu kursusel. Võetud kohustused ja ühised raskused aitasid meil kasvatada head kollektiivi. Jõudsime selleni, et iga kursuse üritus haaras kõiki üliõpilasi.

Tahaksin veel lisada, et see pole mingi imekursus. Meie töös on olnud puudusi ning raskusi ja on praegugi. Me ei püüa oma vigu varjata, vaid katsume neist jagu saada. Nendest raskustest aga saavad õppida kõik järgmised, kes hakkavad käima meie poolt rajatud teed.»

Käsikäes koolidega

A. ELANGO

Praegu on üldhariduslikes koolides käimas elav liikumine õppemeetodite ja õpetamise viiside uuendamise suunas. Möödunud kevadel Tallinnas toimunud vabariiklikul haridustegelaste ja kasvatusteadlaste nõupidamisel planeeriti sel alal rida abinõusid.

Nähakse muuseas ette, et TRÜ-s tuleb üliõpilaste pedagoogilis-metoodilisel ettevalmistamisel suurendada õpilaste iseseisva töö metoodika osa. Pedagoogikakateedrile tehti ülesandeks koos tegelike õpetajatega töötada kasvatusteaduslikus seminaris läbi kaks teemat: a) õpilaste teadmiste kontrollimise metoodika küsimused ja b) õpilaste iseseisva töö metoodika õppekirjanduse kasutamisel.

Nende otsuste realiseerimiseks on ülikoolis juba mõningaid samme astutud.

Äsja lõppes Ajaloo-Keeleteaduskonna, Füüsika-Matemaatikateaduskonna ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna 5. kursuse üliõpilaste pedagoogiline praktika. Selle käigus tutvustati praktikante lähemalt uute õppemeetoditega ja suunati üliõpilasi neid rakendama. Ajalooosakonna praktikandid tegid sel alal sm. H. Palametsa juhendamisel märkimisväärseid edusamme. Peaaegu kõikide üliõpilaste praktikatundides oli märgata uute võtete rakendamist. Ka õpilaste teadmiste kontrollimisel taganeti senini domineerinud individuaalse küsitlemise meetodist. Kahtlemata tuleb järgmistel praktikaetappidel neid küsimusi veelgi enam silmas pidada.

Et TRÜ metoodikaõpetajaid ja pedagoogilise praktika grupijuhte hoida kursis uute õppemeetoditega, selleks rakendas pedagoogikakateeder tööle metoodilise seminari, kus vajalikud küsimused läbi töötatakse. Seminari esimene koosolek toimus 8. septembril. Sm. H. Palamets andis ülevaate õpilaste teadmiste kontrollimise kohta tehtud ettepanekutest. Seminari järgmine koosolek toimub neljapäeval, 11. oktoobril kell 15. Seekord esineb T. Murnikova ettekandega kommenteeritud harjutuste rakendamisest õppetundides. Edaspidi on kavas käsitleda niisuguseid küsimusi, nagu tööjuhendidite meetod uute teadmiste omandamisel, täiendava populaarteadusliku kirjanduse kasutamisest õppetöös jne.

Et õpilasi aktiviseerivaid õppemeetodeid koolipraktikas järele proovida ja omandada kogemusi nende rakendamiseks, selleks võttis pedagoogikakateeder oma šefluse alla Tartu 8. Keskkooli. Selles koolis on mitmed õpetajad asunud Lipetski oblasti koolides häid tulemusi andnud metoodilisi võtteid kasutama. Kooli metoodilise töö planeerimisel on arvestatud pedagoogikakateedri ettepanekuid. Ülikool püüab 8. Keskkooli abistada ka komsomoli- ja pioneeriorganisatsiooni ja lastevanematega tehtava töö paremustamisel.

Tähelepanu keskendamine 8. Keskkoolile ei tähenda seda, et ülikool ütleks lahti teiste koolide abistamisest. Ülikooli õppejõud on esinenud metoodiliste ettekannetega mitmes Tartu keskkoolis. Ka Jõgeva rajooni haridusosakonnaga on pedagoogikakateedril juba mitmendat aastat tihe kontakt. Selle tagajärjel on metoodilise töö tase selles rajoonis tõusnud.

ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEKULT

Lühidalt sõnavõttudest ja otsusest

Nii sõnavõtnute sm. F. Liiviku, Z. Saare, H. Miidla, A. Lebbini arvamustest kui ka vastuvõetud otsusest järeldub, et meie partei igal liikmel ning algorganisatsioonil on eeloleval perioodil keskseks ülesandeks meie kollektiivi kõigi liikmete kasvatamine. Siinjuures kriipsutati eriti alla, et meil on vaja otsustavalt parandada kasvatusalast olukorda ühiselamutes, üliõpilasklubis, kohvikus ning komsomoliorganisatsiooni kaudu teostatava ideoloogilise töö rindel.

Ülalöeldud põhisuuna elluviimiseks kavandati konkreetne tegevusplaan. Nii arutatakse ühel parteiorganisatsiooni üldkoosolekul üliõpilastega tehtavat kasvatustööd ning komsomoliorganisatsiooni osa selles. Mitmekesistuvad töövormid, eriti individuaalne kasvatustöö. J. Ungeri sõnavõtust selgus, et kehakultuuriosakonna IV kursuse kollektiiv on saavutanud kommunistliku töö kursuse nimele võisteldes tõhusaid tagajärgi. On paranenud suhtumine õppetöösse ja kollektiivi. Viimasel kahel semestril pole ühelgi rahuldavat hinnet, tõusnud on distsipliin ja vastutustunne, avardunud silmaring, kuid paraku on ühiskondlikud organisatsioonid jätnud selle tähelepanuväärse algatuse esialgsed kogemused ja organisatsioonilise külje läbi töötamata ning üldistamata. See probleem vajab kiiresti lahendamist.

Seoses J. Ungeri esinemisega väärib tõsist kaalumist ja läbiarutamist üliõpilaste kehalise arengu probleem ning Arstiteaduskonna praktiline abi füüsiliselt hästiarenenud üliõpilaste ettevalmistamisel.

Olulist tähelepanu pöörati sõnavõttudes üliõpilaste maailmavaate kujundamisele ühiskonnateaduste kaudu, eriti dialektilise ja ajaloolise materialismi õpetamise probleemidele. Kõlama jäi mõte, et nende distsipliinide õpetamisel ei tule mitte mingil juhul vähendada nõudlikkust, kuid tunduvalt on vaja parandada õppeprotsessi organiseerimist.

Õppe- ja teaduslikku tööd analüüsisid oma sõnavõttudes sm-d F. Klement, A. Lebbin, V. Palm, J. Adojaan, N. Erman jt. Kõikides sõnavõttudes toonitati just seda, et meil on vaja saavutada nii õppekui ka teaduslikus töös tänapäeva teadusele vastav tase. Tuleb teadust kiiresti edasi viia ja tagada vastaval alal juhtpositsioonidele asumine. Saavutustest kokkuvõtet tehes märgiti meie kollektiivi selliste liikmete, nagu sm-te Kangro, Kaasik, Palm, Past, Lotman, Jegorov, Reeben, Reinet, Ariste jpt. silmapaistvaid teeneid. Ühtlasi rõhutasid sõnavõtjad, et meie edasises progressis õppe- ja teadusliku töö alal on otsustav tähtsus kaadril, selle valikul, kasvatamisel, õigel paigutamisel.

Seoses ülalöeldud analüüsiti aspirantuuri tööd ning üliõpilaste vastuvõtu organiseerimist. Leiti, et vajaka jääb põhiliselt parteiorganisatsioonide ja kateedrite aktiivsest eelnevast organiseerimistööst. Kaadri valikuks, komplekteerimiseks ja edutamiseks püstitati parteiorganisatsiooni ette ülesanne lähtuda mitte ainult formaalsest omandatud kraadide ja nimetuste arvestamisest, vaid just eeskätt iga seltsimehe konkreetsest aktiivsusest ja andekusest, tema osast õppe- ja teaduslikus töös.

Õigustatult kritiseeriti koosolekul parteikomiteed vähese tähelepanu pärast kaugõppele. Nagu ilmnes sõnavõttudest ja märgiti otsuses, on kaugõppetöö korraldamine üheks olulisemaks lõiguks, millele eeloleval perioodil peavad pöörama tähelepanu meie ülikooli kõik organisatsioonid.

Kokkuvõtete tegemiseks õppetöö korraldamise alasest diskussioonist ning kogu õppeprotsessi edasise parandamise huvides organiseeritakse novembris partei- ja komsomoliaktiivi initsiatiivil ühine arutlus.

Hinnates aruandluskoosoleku organisatsioonilist aktiivsust märkis sm. Polisinski lõppsõnas, et paljud noored parteiliikmed ei oma veel sügavat ettekujutust, praktilisi kogemusi parteitööst ning pole sellepärast aktiivsed. See puudus kajastub ka algorganisatsioonide töös ning sellepärast räägiti rõhutatult ühiskondliku töökoormuse praktilise reguleerimise vajalikkusest, kõigi liikmete aktiivsuse tõstmisest. Üldkoosolek andis igal juhul selleks positiivset eeskuju.

Uude TRÜ parteikomiteesse valiti sm-d U. POLISINSKI, Ü. HALDNA, F. KLEMENT, A. KÖÖRNA, A. TALVIK, J. JAKOBSON, M. MAKAROV, L. PÄI, K. PÜSS, H. PALAMETS, H. KURM, A. RÖÖMUSOKS, K.-S. REBANE, J. UNGER ja E. JÜRIMÄE. Liikmekandidaatideks valiti E. RUSSAK, H. LIIVIK ja V. RUTTAS.

Komitee esimesel koosolekul valiti sekretäriks sm. Ü. POLISINSKI, asetäitjateks sm-d Ü. HALDNA ja A. KÖÖRNA.

Miks mitte nii?

Igal aastal kaitstakse meie ülikoolis arvukalt diplomitöid, millest suuremal osal on ka oma vaieldamatu teaduslik kaal. On see samm, mille diplomand oma tööga teaduse teel astus, pikem või lühem, polegi ehk siinjuures määrav. Olulisem on see, et tühist kompileerimist, sihitut ja väheütlevat heietamist jääb meie diplomitöödes iga aastaga üha vähemaks. Praktika näitab, et Tartu Riiklikus Ülikoolis valminud diplomitööde vastu tunnevad huvi teistegi teaduslike asutuste töötajad, samuti ka erialane ajakirjandus ning praktikud. Informatsioon valminud tööde osas on aga praegusel momendil lünklik.

Kas poleks mõeldav publitseerida rotaprindil iga aasta väike brošüürike näiteks pealkirja all «Tartu Riiklikus Ülikoolis 1962. aastal kaitstud diplomitööd»? See sisaldaks loetelu töödest erialade kaupa ja võimalust mööda ka paarikümnerealised annotatsioonid. Praegune praktika, kus kateedrite kappidesse kuhjuvad huvitavate tööde virnad, ilma et neist laiemalt midagi teada oleks, on vaevalt küll eriti otstarbekas. Üliõpilastööde kirjastamine erikogumikena venib teosammul, erialasesse perioodikasse küünivad vaid vähesed tööd, sest organiseerimine lonkab. Jääb järele vähemalt selgi teel veidi laiemalt tutvustada meie üliõpilaste teaduslikku produktsiooni.

Võib-olla aitaks sellise perioodiliselt ilmuva teatmeteose ilmumine kaasa isegi nõudlikkuse kasvule kaitstavate uurimuste osas.

V. VARIK

MÖÖDUS 5 AASTAT MAA ESIMESE TEHISKAASLASE VÄLJASAATMISEST

ÜLIKOOL EI JÄÄ KÕRVALSEISJAKS

Kui 1957. aasta 4. oktoobril võis Nõukogude rahvas raporteerida kogu inimkonnale, et maailmaruumi avarustesse on saadetud esimene inimese poolt valmistatud kunstlik taevakeha, siis suudeti vaevalt uskuda, et tee kosmosesse on inimesele avatud. Aeg kummutas eksiarvamused. Juba on kuus inimest lennanud ümber maakera vähem kui kahe tunniga.

Kõik see on ainult algus. Tulevikus luuakse kosmoselaevad, mille abil inimene lendab teistele taevakehadele. Selleks aga tuleb lähemalt tundma õppida Maad ja tema lähedast kosmilist ruumi — stardiplatsi, kust saavad alguse tulevaste kosmoselaevade trassid. Et vastata küsimusele Maa gravitatsioonivälja, atmosfääri ehituse ja muu kohta, on hakatud uurima tehiskaaslaste liikumist. Selleks on loodud laialdane Maa tehiskaaslaste vaatlusjaamade võrk, kuhu kuulub ka ülikooli juures juba 1957. a. kevadel rajatud jaam. Esimesteks vaatlejateks said füüsika- ja matemaatikaosakondade üliõpilased. Esialgu toimusid vaatlused ENSV TA Füüsika- ja Astronoomiainstituudi aktinomeetriaväljakul peaaegu lageda taeva all, ka vaatluste kohapeal ümbertöötamiseks polnud köetavat ruumi. Oli tarvis huvi ja entusiasmi, et istuda talvel küllalt pikka aega väljas pikksilma taga ja oodata, millal tehiskaaslane ilmub vaateväljale. Puudu jäi ka kogemustest. Juhtus, et tehiskaaslase nägemisel ununes kõik. Mõõtmised jäid tegemata. Seepärast esimestel vaatlusnädalatel kujuneski suursündmuseks, kui suudeti fikseerida tehiskaaslase asukoht. Need olid kasvuraskused ja neist saadi üle.

Praegu kuulub jaam parimate hulka Nõukogude Liidus. Viimastel aastatel tegeldakse vaatluste kõrval ka küllaltki intensiivse teadusliku uurimistööga. Nii töötatakse juba pikemat aega probleemi kallal, kuidas tõsta vaatluste täpsust. Praegu kasutatavatest meetoditest on täpseim fotografeerimine. See pole aga alati rakendatav.

Mitmes Nõukogude Liidu vaatlusjaamas töötatakse juba pikemat aega probleemi kallal, kuidas tõsta fotokaamerate küündivust, s. t., kuidas fotografeerida heleduselt nõrku tehiskaaslasi. Riias ja Leningradis on sellised kaamerad juba ehitatud ja tööle rakendatud. Tartu vaatlusjaamas võeti aga suund jälgivate fotokaamerate ehitamisele. Sel juhul tehiskaaslase liikumise kiirus fotokaamera vaateväljas väheneb. 1960. aastal valmis ülikooli eksperimentaaltöökojas eksperimentaalne tehiskaaslasi jälgiv teleskoop. Viimane eksponeeriti ka üleliidulisel rahvamajanduse saavutuste näitusel, kus konstruktoreid autasustati näituse hõbemedalitega. Katsetuste käigus selgus, et sellist süsteemi võib kasutada ka jälgiva fotokaamera juures. Aasta alguses asutigi sellise kaamera konstrueerimisele. Töö on varsti lõpukorral ning võib asuda oma kavatsuste praktilisele teostamisele.

M. LIIGANT

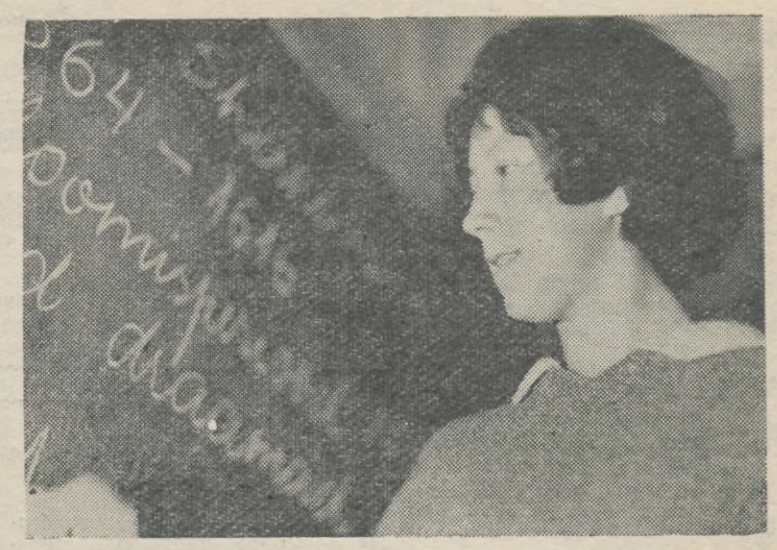

PRAKTIKAL

Oli laiali Tartu koolides siis vapraid praktikante ja klassiruumides lavastus: tragöödiaid ning jante.

ET ÕPETADA,

Kirjandusõpetajatest kõneldakse meil harva tunnustavalt. Pigem juhtub, et kui mõni tuntud teatritegelane sõna võtab, siis avaldab ta kahtlust, kas ongi nii halbu teoseid, mida õpetajatele koolis käsitlemiseks võiks usaldada, ilma et pruugiks kunstile kahju karta. Ja kui perioodikas kirjutatakse deklamaatoritest, siis visatakse paratamatult kivi ka kirjandusõpetajate aeda ning nurisetakse, et nad ei ole suutnud ega osanud õpilasi ilmekalt lugema õpetada. Vähemalt ühe otsaga lööb kirjandusõpetajaid ka V. Panso viimase artikli lõpp: «Ma olen ikka arvamusel, et õpetaja peab ise oskama; et kui näitleja või õpilane ütleb: ei oska, näita ette, siis peab õpetaja või näitejuht oskama ette näidata. Muidu jõuame Slopaševi loogikani: «Õppida on raskem kui õpetada. Õpetada võib ka siis, kui ise aru ei saa, aga õppides peab tingimata aru saama, muidu pole võimalik.»»

Kui temperamendikalt-tasakaalukalt või hüperboolselt-delikaatselt arvamusi kirjanduse õpetamisest ka avaldataks — ikka tundub rahulolematust. Ning kuidas ka tõrkuda, ometi peab selle osaltki õigeks võtma.

TULEB OSATA

Pöördugem tagasi V. Panso artikli lõpu juurde ja küsigem, kas meie ülikooli lõpetajatel on küllalt teadmisi ja kogemusi selleks, et nad kooli tööle minnes võiksid üle olla «Slopaševi loogikast». Kui tuleb tegelda ilmeka lugemisega (selleta kirjandust õpetada ei saagi), siis küll mitte. Veel kord kinnitas seda äsja lõppenud pedagoogiline praktika V kursuse üliõpilastele. Tuli välja nii: praktikant kõneleb tunnis luuletajatest ja luulest, aga värsse ise lugeda ei julge (ei oska ju!) ja laseb seda teha õpilastel. Õpilased on kuulekad ja loevad, kuid poeetiline mõte klassini ei jõua, sest isegi õpilased ei oska. Aeg kaob, esteetilist elamust ei teki, lastel on igav ja selle asemel, et luulesõnast vaimustuda, muutuvad nad selle vastu aina üksikasjaliku analüüsi tõttu kõiksemaks. Praktikandil endal on piinlik, metoodik kuulab ja kurvastab: kuidas nõuda üliõpilaselt seda, mida talle pole õpetatud?

Oleks aeg teha järeldus: ülikoolis peab tulevastele keele- ja kirjandusõpetajatele tingimata õpetama ilmeka lugemise teoreetilisi aluseid, millele kaasneksid praktilised harjutused (isegi 20 tunni jooksul suudaks midagi saavutada). Sellega on tarvis kiirustada, nii et juba tuleval kevadel lõpetajatel oleks võimalus teha kaasa kasvõi fakultatiivne kursus ilmeka lugemise kohta. Järgmiste lendude jaoks peaks see kursus olema aga kohustuslik. Teisiti pole võimalik, kui ei taheta saata tööle pooliku ettevalmistusega õpetajaid.

K. MURU

Õppeprotsessis näitlikkude vahendite kasutamine ja selle kaudu töö hõlbustamine ning süvendamine on tänapäeval paratamatu, sellest loobumine tähendaks ajast mahajäämist. Seinatahvel ja kriit ning kaardijalg jäävad muidugi veelgi kauaks ilmtingimatult vajalikkudeks sõnalise loengu saatjateks. Diapositiivid ja epidiaskoobid on olnud kasutusel ammu ja neid või nende edasiarendusi on nüüdki vaja. Viimased paar aastakümmet on toonud juurde magnetofoni, diaprojektori ja kinofilmi. Aga just need on leidnud liiga vähe kasutamist, eriti film, sest see nõuab pisut ebamugavat ettevalmistust auditooriumide pimendamise, statiivi paigutamise ning ka aparaadi tundmise näol. Ükski neist eeldustest ei nõua eriti palju vaeva. Samal ajal aga on igaühele selge, mis tähendab, kui operatsioonivõtete sõnalise kirjelduse asendame filmis nähtavate üksikvõtetega, mida on võimalik korrata, sobivaid aspekte tuua, suuri ja väikesi plaane arvestada jne. Filmi võib edukalt kasutada igal erialal — foneetik hääldamist demonstreerida, etnograaf teha piltlikuks tööprotsesse, kaugema mineviku või tänapäeva olukordi, folklorist legendi ja tegelikkuse sidet, arst mitmesuguseid haigeid, haiguste tunnuseid, ravivõtteid, — jätkub näidetest, küllap iga spetsialist seda küsimust kaalub ise või ongi kaalunud ...

Nüüd oleks aeg mõtted tegevusele juhtida.

Käskkirjaga 7. aprillist k. a. moodustas TRÜ rektor metoodilise nõukogu juurde õppekino sektsiooni, kellele tehti ülesandeks kaasa aidata õppeprotsessi ekraniseerimise edasiseks parandamiseks, olla koordineerivaks ja nõuandvaks organiks õppefilmide valmistamise küsimuses. Liikmeid on selles organis igast teaduskonnast ja vastavast asutusest. Komisjon asus kohe tööle, koostas esialgu minimaalse plaani, mille realiseerimiseks arvestati ülikoolis praegu olemasolevaid võimalusi. Kõigepealt selgitati välja ruumid, mida oleks vaja sisustada diapositiivide ja piltide projekteerimiseks ning filmide demonstreerimiseks. Neisse auditooriumidesse tuleks valmistada statiivid, paigaldada ekraanid ning pimenduskatted. Et saada resultatiivseid tulemusi, on vaja, et dekanaadid ja kateedrid asuksid ise plaani kiireks elluviimiseks kaasa aitama. Mis väärtus on otsusel või mõne komisjoni pingutusel, kui õppejõud ise on passiivsed või moodsate vahendite rakendamise vajaduses koguni kahtleval seisukohal. Sektsiooni ettepanekus leidub ka kulukamaid peatükke. Siin nähakse ette kümne diaprojektori «Leti-55» ja viie kitsasfilmiaparaadi muretsemist. Need on muidugi kulukad asjad, kuid nad peavad vastu aastaid ja hõlbustus, mida nad üliõpilaste tööle kaasa toovad, on suur. Üliõpilaste aega kokku hoida, et seda kasutada teaduslikuks tööks, on ju ka meie otsene ülesanne! Järgmine peatükk sektsiooni ettepanekus kõneleb kinomehhaanikutest, õieti kinodemonstrandi kutse andmisest õppejõududele või abiõppepersonalile pärast vastavat kursust. Siingi peavad kateedrid hoolitsema, et neil asjahuvilisi leiduks.

Kino-fotolaboratooriumis on praegu rohkesti lõpetamata materjali, mis ilmtingimata tuleb monteerida ja töö nendega lõpetada. Otsus näeb ette veel käesoleval aastal viimistleda eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedril 5 lühifilmi, geograafiakateedril film «Eesti loodus», kehakultuuriosakonnal 5 filmi, neuroloogiakateedril üks ja veel paar väiksemat, millel on üldine tähtsus.

Uusi filme planeeriti käesolevaks õppeaastaks 5, diapositiivfilme 2.

Tööd on siiamaani tehtud palju, kogemusi on juba rohkesti, neid tuleb kasutada edukaks tööks.

Seoses eelnenuga kerkis allakirjutanul veel küsimus sellest, kas praegune auditooriumide paigutus ja kasutamine on otstarbekas. See ei ole uus probleem, aga ta kipub püsima ja kerkib esile jälle uue jõuga, vahel koguni uuest otsast. Tabasin mõni päev tagasi peahoone koridorist eesti keele kateedri õppejõu, kes, süli täis kaarte, tabeleid, käsitahvleid ja muud, tõttas välisukse poole.

«Kas kolimine?» küsisin.

«Ei, lähen Kingissepa tänava võimlasse loengule!»

«Aga enne peeti neid 6. auditooriumis?»

«Aga nüüd ei peeta!»

Ülikooli õppetöö ekraniseerimine nõuab peale muu auditooriumide kasutamiseks suuremat stabiilsust ja otstarbekuse arvestamist. Ka see, nagu kõik eelminegi, pole mingi ülepääsmatu tõke.

ED. LAUGASTE

Ekraan ja loeng

ÜTÜ RINGIDES

Juhendaja mõtteid

Seoses uue tegevusaasta algusega üliõpilaste teaduslikes ringides lubatagu siinkohal esitada mõned põgusad arvamused ja tähelepanekud, mis allakirjutanul on tekkinud ÜTÜ ajalooringi juhendamisel.

Aastat viis tagasi äratas ajalooring suurt tähelepanu oma põnevate diskussioonikoosolekutega kuulajatest tulvil ringauditooriumis. Ringi tolleaegne entusiastlik juhtkond oskas mitmesuguste positiivsete uuenduste abil tööd värskendada ja huvitavamaks muuta, kuid paraku kippus sellejuures domineerima pääsema väline efekt ja teatud kõmutaotlus. Viimase paari aasta jooksul, mil ringi eesotsas seisid üliõpilased L. Mäll ja J. Kangilaski, on töö üldsuund mõneti muutunud. Pearõhk on nüüd asetatud sihikindlamale võitlusele ettekannete teadusliku taseme tõstmise eest. Ringi töö peamiseks ja ilmet andvaks vormiks loetakse referaatkoosolekuid ja tähtsaimaks eesmärgiks on koostada nendeks võimalikult kõrgetasemelisi uurimuslikke ettekandeid. Tundub, et sel teel suudab ring kõige paremini täita oma põhiülesannet.

Nooremate kursuste üliõpilastel tuleb võimaldada esineda refereerivat laadi ettekannetega eeldusel, et need võivad pakkuda laiemat huvi. Ringi töö hindamise otsustavaks mõõdupuuks peab aga jääma ikka esmajoones referaatide teaduslik kaal. Hädatarvilik on laiendada ka võimalusi tööde publitseerimiseks. Möödunud õppeaastal jõudis ajalooring nii kaugele, et valmistas ette rotaprindil paljundamiseks rohkem kui 200-leheküljelise 9 artiklist koosneva sisuka kogumiku, mis on lähemal ajal ilmumas. Tundub, et ajalooring on suuteline, kui mitte igal aastal, siis vähemalt iga kahe aasta tagant selliseid kogumikke välja andma. Selleks kavatsetakse edaspidi iga ettekande puhul võtta seisukoht selle avaldamise kohta ja positiivse otsuse korral lasta see referendil kohe trükivalmis seada.

Mõni sõna temaatikast. Sageli räägitakse üliõpilaste teaduslikust tööst ainult seoses teadusliku ringiga. Jääb mulje, nagu oleks kohustuslik õppetöö ja teaduslik uurimine kaks eri asja. Ei peeta isegi õigeks võtta teadusliku ringi töösse teemasid, mis kuuluvad kohustusliku õppetöö hulka. Vähemalt ajaloo-osakonna tingimustes peab sellist seisukohta pidama põhimõtteliselt vääraks. On ju õppetöö üheks vältimatuks koostisosaks ka ettevalmistus teaduslikuks tööks. Midagi ei saa olla halba selles, kui kohustusliku õppetöö raames valminud töö vastavalt ümbertöötatuna esitatakse teaduslikus ringis. On ju see tegelikult peaaegu ainsaks võimaluseks parimate tööde viimiseks laiema foorumi ette. Teiselt poolt on ajalookateedrid peaaegu alati võimaldanud üliõpilastel, kes ringis on valinud ise huvitava teema ning saavutanud edukaid tulemusi, jätkata soovi korral selle uurimist eriseminari- või diplomitööna.

Ajalooring on laia profiiliga, kuid ringi tegevus baseerub tegelikult suhteliselt väikesearvulisele aktivistide grupile, sest paljud eelistavad piirduda vaid passiivse osavõtuga üksikutest koosolekutest. Kas ei peaks nende aktiviseerimiseks looma kitsamapiirilised ringid või vähemalt sektsioonid? Mõni aasta tagasi selline katse tehtigi ja ring jagati NSV Liidu ja üldajaloo sektsioonideks. See katsetus osutus aga kui mitte päris ebaõigeks, siis vähemalt enneaegseks, ja ainult killustas tööd. Tundub üldse, et vähemalt seni, kuni suur osa üliõpilasi ei ilmuta küllaldast huvi teadusliku uurimistöö vastu, tuleb eelistada suuremaid ringe, mis on igati elujõulisemad ja suudavad aja jooksul edukalt kaasa tõmmata ka passiivsemaid üliõpilasi.

S. VAHTRE

ajalooringi tööst

Siin UR2KAG!

Piip, piip, piip . . .
CQ DX, CQ DX de UR2KAG.
Töötavad ülikooli raadioamatöörid.

Esimest korda hakkas nende morsevõti toksima 5. sept. 1959. aastal ning peahoone pööningul väikeses toas ilmusid logiraamatusse järjest uued nimed: Hollandi, Belgia, Norra, Rootsi, Tšehhoslovakkia, Kreeka.

Eetrisõprus ei tunne piire. Amatöörid ei kohta isiklikult üksteist peaaegu kunagi, kuid sõprade lähedalolekut tajuvad nad alati.

Lühilaine kasutuselevõtmine on ühistöö saavutus, võitlusrada kõigi innukate katsetajate osavõtul. Lühilaine pioneerid on amatöörid.

Ülikooli jaam koondab enda ümber asjast huvitatuid ning annab võimaluse ülikoolis õppimise jooksul omandada praktilisi kogemusi ja oskusi amatöörsaatja loomiseks ning raadioringi juhtimiseks tulevasel töökohal: koolis, tehases, asutuses.

Pühapäeval, 7. oktoobril kell 14 on Pälsoni tn. 14—439 koosolek, kuhu oodatakse kõiki üliõpilasi, keda huvitab raadioamatörism.

E. BRAND

Pärast tuleproovi

Mida nad arvavad?

Eesti filoloog Kersti Kõivumägi. «Seekord tundsin ennast klassi ees palju kindlamana kui eelmise praktika ajal. Ka distsipliiniga polnud erilisi raskusi. Igaühele meist oli määratud klass ja seepärast oli loomulik, et pärast tunde pöörduti oma muredega just meie poole . . . Pärisõpetajad olid kõrvalised.

Oma pedagoogiliseks võiduks pean seda, et lõpuks hakkasid ka klassi suuremad tööpõlgurid oma koduseid harjutusi tegema.»

Eesti filoloog Aime Maade. «Kõige raskem oli klassijuhatajatundi ette valmistada. Ainult erialastest teadmistest siin ei piisa. Selleks et lastele rääkida Beethovenist, pidin läbi lugema tema monograafia, muretsema muusikakoolist plaate jne.

Tundub, et keskkooliõpilaste üldhariduslik tase on madal.»

Saksa filoloog Jaak Laasnurm. «Olin praktikal Tallinna 42. Keskkoolis. Selles koolis alustatakse nüüd võõrkeele õppimist juba esimesest klassist. Et keelt paremini omandada, jaotatakse klass kahte rühma. Selle meetodi maksimaalset rakendamist takistab praegu ruumipuudus.

Õpetajate kollektiiv selles koolis on väga tugev. Igal keeleõpetajal on oma range ainekäsitluse meetod. Võõrkeelte alal on koguni eraldi õppealajuhataja.»

Füüsikaosakonna üliõpilane Anneli Seitam. «Minu pedagoogivõimeid kontrolliti Tartu 1. Keskkoolis. Endale tundub, et sain hakkama. Kõige rohkem rõõmu ja heameelt valmistas see, et lapsed jälgisid korralikult tundi ja said hästi aru uue aine seletamisest. Kui mõnikord juhtuski, et kellegi mõttekäik kaaslaste omast maha jäi, siis korraldasime õhtul konsultatsiooni ja klass võis jälle koos edasi minna.

Praktika käigus tekkis üliõpilastel soov kuulata loenguid pedagoogilise töö uutest meetoditest. Pedagoogikakateeder tuli meile vastu ja tutvustas uusi õpilaste iseseisva töö kontrolli vorme.»

*

PRAKTIKAL

See algus on nii raske,
et valutab pea . . .
Mismoodi küll rääkida,
mitte ei tea.

Veel väriseb käsi ja väriseb hääl
ja kriit see väriseb tahvli pääl.

Aga näe, juba mõttel on kindlam jooks,
see kujuneb Hamleti kurvaks looks.
Nüüd pärani silmi kuulab klass
ja praktikandil käes on pedagoogipass.

Rooma nõud ja õlilamp (TRÜ kunstifondist)

Õpime kasutama teadmiste varasalve

Meie üliõpilaste igapäevast tööd ilma Teadusliku Raamatukoguta on raske ette kujutada. Ent orienteeruda raamatukogu laiahaardelises, pealtnäha keerulises süsteemis ei olegi nii lihtne, kui pole vajalikke eelteadmisi raamatukogu ABC-st.

Et üliõpilane tunneks end raamatukogu ruumes vabalt, et ta leiaks ruttu, aega raiskamata seda, mida ta vajab — selleks organiseeribki raamatukogu süstemaatilisi õppusi kõigile I ja II kursuse üliõpilastele.

Nende õppustega tehti algust juba 1959. aastal.

Praegu toimub töö kahes tsüklis. Esimese kursuse üliõpilastele tutvustatakse katalooge, lugejaks saamise reglamentatsiooni, raamatukogu kodukorda, tehakse linnulennuline õppekäik fondide ruumidesse. On mõeldud ka praktilistele harjutustele.

Teise kursuse üliõpilastele tuleb pakkuda juba enamat, sest siis tulevad iseseisvad teaduslikud uurimused ja kursusetööd. Nendele tutvustatakse teatmeteoseid ja bibliograafilisi nimistuid, kõike seda, millega tuleb iseseisvas töös kõigepealt kokku puutuda.

Vesteldes raamatukogutöötajatega kurtsid viimased, et dekanaatides ei vaadata sageli sellele üritusele hea pilguga (üliõpilaste loengukoormus läheb ülemäära suureks), kuid senini pole ükski üliõpilane veel protesti tõstnud, vähemalt mitte avalikult. Ometi ootavad TRÜ Teadusliku Raamatukogu töötajad ka üliõpilaste endi arvamusi ning märkusi, et neid edaspidi kasutada.

I.-P. PADERNIK

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

KIRGIISI RIIKLIK ÜLIKOOL

Septembris algas võõrkeelte teaduskonna V kursuse üliõpilastel 18 nädalat kestev stažööripraktika koolides. Siinjuures toimub see praktika erinevalt IV kursuse omast praktikantide suurema iseseisvuse tähe all, suurearvulise «lastehoidjate» kaadrita. On ju põhilised töövõtted omandatud juba IV kursusel, nüüd tuleb neid julgemalt ja sihikindlamalt juurutada.

Stažööripraktika ajal, mis kestab terve semestri, jätkub ka õppetöö ülikoolis õhtuse või kaugõppe osakonna plaanide kohaselt. Kolmandate kursuste üliõpilased siirduvad pärast kevadise eksamisessiooni õiendamist pioneerilaagritesse, neljandate kursuste üliõpilased teevad kevadsemestril läbi nn. õppepraktika ülikooli metoodikute ja koolide aineõpetajate juhendamisel, viienda kursuse sügissemestril toimub pikaajaline stažööripraktika — selliselt saavad üliõpilased tõhusa pedagoogilise ettevalmistuse. Ülesandeks on maksimaalse efektiga ära kasutada iga neist töövormidest.

(Ajalehest «Путь к знаниям»)

Sõna on seinalehtedel

Toomele on saabunud sügis. Jälle langeb puudelt kirevaid lehti, mis katavad maa värvirikka vaibaga. Niisama kena, ent mõtterikka vaiba peaksid moodustama üliõpilaskollektiivide hääled — osakondade seinalehed.

Õppeaasta algusest möödus hiljuti terve kuu. Üliõpilased on tagasi kolhoosidest ja jõudnud juba anmu sisse elada ülikooli argipäeva. Kirju lehevaip on katnud suvemälestused. Tegime sellega tutvust. Siin ta on! Iga leht räägib ise enda eest.

«Geograafi Hääl» nr. 7: «Mul on rohkem pilte kui teksti, küid siiski annan ülevaate geograafide suvisest retkest Saaremaale. Minus on tõsist juttu, huumorit kui ka torkeid viilijate pihta».

«Keemik» nr. 1.: «Oma kolmes artiklis vestan üliõpilaste kevadsuvisest praktikast Harkovis, Leningradis ja Tallinnas. Mõned fotod lisavad sellele õiget keemilist hõngu.»

«Hoiame Loodust» — Tartu üliõpilaste looduskaitseringi häälekandja: «Ka mina olen jõudnud suvel toimunud üritusi valgustada. Teen seda fotoreportaaži kujul.»

Edasi tulevad seinalehed, mis räägivad veel kevadest ja avaldavad juba kurjemaid soove oma toimetustele.

«Kehakultuurlane»: «Kivi kotti, lõpetajad!» Ka toimetusele paras kivi, et nad uude õppeaastasse jõuaksid!

«Tõde», eesti filoloogide häälekandja: «Nüüd on see aeg tulnud.» — Kevadised eksamid muidugi!

«Jurist»: «Juurakatel oli tore suusapäev.» Mullusel lumel, sõbrad!

Sellega on teine grupp hääli otsas ja algab kolmas, kus on ainult kurja juttu.

«Spekter», füüsikute seinaleht: «Mind otsige koridorist üksteise otsa loobitud laudade-pinkide tagant, mis varjavad seda, et olen tühjem kui vaakuum mõnes katsekolvis.»

«Bioloog»: «Olen nii tühi, et mul on häbi seista zooloogiaringi fotolehe kõrval. Päike on mind pleegitanud seinaga peaaegu ühte värvi. Veel mõni hele päev ja siis ei märka enam keegi mu häbi.»

«Vasar», geoloogide hääl: «Koksaks oma väljaandjaid . . .»

«Ajaloolane», «Tervis» ja «Stomatoloog» soovivad, et nende tühjadki alused seintele tagasi pandaks. Peale selle on veel osakondi, kelle seinalehtedest pole kuulda kippu ega kõppu.

Kuid ka hiljuti ilmunud häälekandjail on üks viga: neis pole tunda kollektiivi. On vaja, et seinalehti toimetaksid esindajad kõikidelt osakondade kursustelt.

Nii kaua, kui jätkatakse vanal viisil, jääb hoolimata piltidest ja huumorist üksluine ja hall mulje.

Osakondade ühiskondlikud organisatsioonid peaksid mõtlema oma häälekandjatele ja muutma nad oma elu mitmekülgseks peegelpildiks ja organiseerijaks.

A. PABUT

LÜHIDALT

TRÜ IV kursuse žurnalistid kaitsesid oma suvist erialast praktikat. Üliõpilased viibisid praktikal mitmesugustes eriharudes. Nii töötasid M. Loo ja M. Ormisson ajalehtede juures, A. Sarapuu ajalehe juures ja televisioonis, E. Lember ajakirja «Noorus» toimetuses, P. Puks ning Ü. Puusep televisioonis. Esimene erialane praktika möödus kõigil edukalt. Novembris seisab ees veel kuuajaline praktika, kuna teisel semestril siirduvad tulevased pedagoogid, bibliograafid ja žurnalistid 4-kuulisele õppepraktikale.

E. LEES

Loodusesõpradele!

Läheks vist vaja palju käsi, et sõrmedel üles lugeda kõik ringid, mis meie ülikooli seinte vahel tegutsevad. Huvitav on aga kõikjal. Huvitav on ka Tartu üliõpilaste looduskaitseringis.

See Tartu kahe kõrgema õppeasutuse — Tartu Riikliku Ülikooli ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia — ühine ring alustab juba viiendat tegevusaastat. Ringi üle poolteisesajalisse perre kuulub üliõpilasi mitmesugustelt erialadelt. Siin on leidnud ühise keele filoloog ja metsamees, geograaf ja loomatohter, majandusteadlane, keemik, bioloog ja veel palju teisi.

Ringi põhiliseks eesmärgiks on kasvatada oma liikmed teadlikeks looduskaitsjateks. Iga ringiastuja toob endaga kaasa armastuse looduse vastu, siit saab juurde uusi teadmisi, oskusi, kogemusi, entusiasmi ja elurõõmu. Selleks ajaks aga, kui ringi liikmest saab pedagoog, agronoom või metsaülem, on ta sageli ühiskondlik looduskaitseinstruktor ja mõistab ning oskab ellu rakendada kaasaegse looduskaitse deviisi: kaitseme loodust mitte inimese eest, vaid inimese jaoks. Tänapäeva looduskaitse tahab inimkonnale säilitada kauge mineviku tummad tunnistajad, samal ajal mõtleb ka sellele, mis ümbritseb inimest täna ja homme: majandab heaperemehelikult looduslikke ressursse, loob tööks ja puhkuseks tervisliku ning meeldiva keskkonna.

Ringi tegevus on mitmekülgne. Koos käiakse üle suvised matkarajad ning tallatakse uusi ja ühiseid teid kuldsete lehtede, lumiste kuuskede või puhkevate pungade vahel. Referaatkoosolekutel jagavad oma teadmisi ringi liikmed, vilistlased, külalised. Meie šefluse all on Tartu koolide looduskaitsjad.

Eluõiguse on võitnud mitmed traditsioonid: sügismatk Taevaskotta, kevadine lõpulõke Järvseljal, uue aasta vastuvõtt Toomemäel jne.

Kõige parema ettekujutuse meie ringist saab igaüks alles meie endi seas tegevuse käigus. Tulge, vaadake, tutvuge ja — lööge kaasa!

M. REITALU,
looduskaitseringi esimees

Tuleb jõudu pingutada

Aasta algul avaldati meie ajalehe veergudel ülikooli rektori ja ametiühingukomitee esimehe vahel 1962. aastaks sõlmitud töökaitsealane kokkulepe. Selle kohaselt on töötajate ja üliõpilaste töötamistingimuste parandamiseks assigneeritud ülikoolis ligi 39 tuhat rubla (see ületab näiteks 1957. aastaks määratud summa ligi kaheksakordselt). Kui varem moodustasid rõhuva osa ventilatsioonialased tööd, siis tänavu on esiplaanil valgustuse ja elektrivõrkude olukorra parandamine. Pearõhk on suuremate auditooriumide ja laboratooriumide luminestsentsvalgustusele üleviimisel. Selles osas on ees töö analüütilise keemia, üldfüüsika, rahanduse ja krediidi jt. kateedrites. Plaanis on ka uute tahvli- ja teiste kohtvalgustuspunktide ülesasetamine ja olemasolevate paremustamine. Reale kateedritele on juba hangitud laualambid. On planeeritud ka kanalisatsiooni osaline uuendamine ning kütte- ja gaasisüsteemide remont jne.

Töökaitsekokkulepe on meil ulatuslik ja selle suunad õiged. Puuduseks tuleb lugeda asjaolu, et ülesannete kalendrilises jaotuses langeb pearõhk aasta teisele poolele (I ja II kvartali tööde maht moodustab ainult ligi 19% kogu plaani rahalisest mahust). Ametiühingukomitee kontrollis lepingu I poolaasta plaani täitmist. Kui aprillis (I kvartali kontrollimisel) ilmnes administratsiooni tõsine suhtumine, siis II kvartali plaan jäi nomenklatuurselt täitmata. Jäi tegemata maandusvõrke, üles asetamata luminestsentslampe (Mitšurini tn. 38 jm.), teostamata on ka ventilatsioonikanalite lõpuni väljaehitamine keemiahoones jm. tööd.

Miks siis ei suudetud I poolaasta töid II kvartali osas nomenklatuurselt täita? Kas pole selle põhjuseks mitte asjaolu, et kuni käesoleva ajani ei ole ametiühingukomitee poolt 9. veebruaril 1962. a. administratsioonile esitatud projekt veel jõusse astunud? Aprilli lõpus seda projekti arutati. Seal on fikseeritud administratsiooni ja ametiühingukomitee erilised ühised kohustused. Ametiühingukomitee on arvamusel, et kollektiivleping aitaks kaasa ülesannete paremale planeerimisele ja täitmisele. Kõnealust lepingut aga poolte vahel veel sõlmitud ei ole.

Tänavuses töökaitsekokkuleppes ettenähtud tööde lõpetamine pisut vähem kui kolme kuu vältel nõuab administratsioonilt jõudude tõsist mobiliseerimist, kuid ülikooli kõigi töötajate ja üliõpilaste huvides tuleb ka III ja IV kvartali, seega kogu aasta plaan täita täielikult.

Dots. V. RITSLAID,

töökaitsekomisjoni esimees

Lumistel mägiradadel

Kuum tee põletab kurku. Selga ja pähe rabistab jääkülma rahesegust vihma — päris koerailm!

«Hüpake ühelt jalalt teisele, siis läheb tee soojus kiiremini varvastesse,» õpetab Kostja.

Pole suurt tahtmist end liigutada. Tormikuue varrukad ja turjapealne on veel ennelõunastest õppustest läbimärjad ja nende puudutus paneb külmajudinad üle selja jooksma. Endast jagu saades raputan end kangestusest ja lippan naabertelgi juurde, kus Maimu ja Imbi askeldavad priimuse ümber. Kui veekatlaga ilmuvad veel Vilve, Ilme ja Ruudi, on Ullu-Tau alpilaagri TRÜ osakond ehk «Baltikum», nagu meid laagripere kutsub, jälle koos.

«Vaevalt sest homsest teeleminekust midagi tuleb,» ohkab Maimu. Oleme mornilt nõus. Isegi ajaloolased ei asu seekord opositsiooni, nagu tavaliselt. Nende löögi jõud on Antsu võrra vähenenud. Too on alpinismis veel «pisike» ehk algaja ja tiirutab praegu kuskil klass kergemate mägede orbiidil.

Telgis laome märjad sokid ja tormikuued külje alla. Läbi sooja kampsuni aiman juba külma kompressi hiilivat rõskust. Tõmban end hästi kerra ja püüan uinuda. See polegi nii lihtne, sest väljas kärgib nüüd juba ehtne kõrgmägede pikne ja välgud sähvatavad läbi vihmajugade telgi valgeks. Kostja niheleb oma räästapoolsel asemel ja ronib lõpuks välja, et hakata süvendama telgi ümber vee äravoolu kraavikesi. Kirka kolksumise saatel uinungi viimaks.

„Podjom, podjom!» kajab üle laagri.

Niisiis, lähme!

Telgiuksel võtab meid vastu suur ja kollane üllatus — ümmargune täiskuu. Kõiki haarab teeleminekueelne rutt ja ärevus.

Sammume pikas rivis liustikku mööda üles, tiirutame ümber pragude. Fotoaparaat taob vastu selga, kui mõnest suuremast praost üle hüppan.

«Liigne nelisada grammi,» mõtlen raskel tõusul ja samas meenub seltsimees naaberrühmast, kes tõi liustikule kaasa lõõtspilli.

Pikkamisi kaob öö koos kuu ja salapäraste varjudega. Mäehari meie taga lööb õrnalt roosatama. Lumesädeluse, valguse ja värvide mänguga sünnib uus hommik.

Päev tõotab tulla tore.

Ka mägireljeef, mida mööda tõuseme, on huvitav ja mitmekesine. Nüüd lõppes jäänõlv ja kohe saame rinnad kokku panna tõeliste kaljudega. Seal, nende mürakate peidus on kuskil ka tipp, ihaldatud eesmärk.

«Ruudi, oota ometi,» hädaldab Ilme, kes on kolmikus keskmine ja saab sellepärast sikutada mõlemast nöörist.

Kasutan saavutatud paarimeetrilist edumaad ja haaran fotoaparaadi järele. Otse ees kõrgub Elbrus nagu üleni valge hiiglane... Mõtisklusest äratab aga tugev nööritõmme. Kukun ettepoole ja kuulen, kuidas õrna krõpsatusega kaob kaljuprakku fotoaparaadi kollane filter...

Veel üks eeltipp ja siis on viimaks see õige. Rebime tormikuubede peakatted üle pea. Tuul kisub vee silmist ja tahab meid hoobilt pimedaks ja kurdiks teha.

Näha ja kuulda on aga palju. Püüame meelde jätta tippude nimesid.

«Aru-Baši, Ušba, Kitškidar...» alustab üks noormees vapralt, aga teenib ära kaaslaste laitva hiinangu: «Istu, kaks!»

Laskume. Sõidame lumenõlvakust alla, hoides kinni nöörist käsipuust. Nüüd aga lõpeb nöör ja edasi algab sõit «kolmel punktil», s. t. jalgadel seistes ja kirkale toetudes. Paraku aga taandub see enamiku jaoks sõitmiseks «viiel punktil», s. t. istudes (halvemal juhul koguni pikali, pea või jalad ees).

Natuke põksuva südamega sean end nöörikaaslastega ühele joonele ja näen veel, kuidas eelnev kolmik kihutab rongi keskmise kiirusega uljalt all varitsevate kaljude poole. Siis tõukame end lahti...

Äkki hakkab minu ees sõitev Viktor käega vehkima ja karjuma. Sõnu pole kuulda, kuid pole tarvis ki. Samal silmapilgul näen: otse ees nõlvaku veere all haigutab lumes must pragu.

Peatuda on hilja. Tunnen kurgust tõusvat mingit ebamäärast häälitsust, surun end kõigest jõust kirkale ... ja järgmisel hetkel tunnen end õhus lendavat. Teisel kaldal maandun korraks ja siis on jälle tuul minu ja mäekülje vahel. Viktor ilmselt ei suuda hoogu nii ruttu peatada.

Nõlvaku lõpus kulub tükk aega, enne kui maa ja taevas silme ees õige asendi võtavad.

Liustiku serval teeme puhke- ja söögipeatuse.

«Pagana pehme kivi!» sõnab Alvi hajameelselt otsaesisel rusikasuurust muhku kobades. Jutt ja naer paisuvad.

«Kas järgmisele tipule enam lähedki, sul ju nüüd III järk käes ja õigus puhata,» küsib veidi nokkivalt Vilve. Muidu nii pika toimega Ruudi vastab seekord harjumatult kiiresti:

«Eks ikka!»

S. RUUS

Ja siis on viimaks see õige tipp!

All vasakul: kaunis on hommikul vaade mägedele.

Lüllemäel

Karula—Lüllemäel peeti suurimad üliõpilasvõistlused orienteerumisjooksus kogu Nõukogude Liidus. See omapärane ning kaunis Lõuna-Eesti nurgake oma kuplistiku, metsasalude ja kääruliste järvedega väärib orienteerujate ja suusatajate tõsist tähelepanu. Võib-olla isegi Otepääle pole võimalik selliseid radasid valmistada kui Lüllemäele.

Üliõpilased kõigist Balti liiduvabariikidest ja Leningradist said gaasilaterna valgusel võistluskaardi öiseks stardiks. Pilkaselt pime maastik mähkis teadmatusse päeval kergena näiva raja. Seetõttu eelistas enamik võistlejaid suuri ringe tehes liikuda kindlatel teedel. Maastiku kõrgeimas punktis vaatlev rajameister aga nägi tõelist jaaniussikeste paraadi — kilomeetrilise raadiusega ringis vilkus igas suunas osavõtjate taskulampe.

Öise etapi tulemus. Naised (5 km, 4 kontrollpunkti): 1. V. Randloo (TPI) 1:08.43, 2. R. Aimla (TRÜ) 1:11.02, 3. Ü. Rooba (TPI) 1:16.07, 5. T. Liblik (TRÜ) 1:18.02. Kuigi TRÜ võistlejad M. Miljan ja M. Jaanre tõid finišisse kõik allkirjad kontrollpunktide läbimise kohta, võimaldas praegune määrustik nende tagajärje tühistada ja TRÜ-le arvestati 7 tundi (!) karistusaega.

Meestest olid kindlamad: 1. M. Aruja (TRÜ) 1:16.22, 2. A. Toom (TPI) 1:23.19, R. Tõnuri (TPI) 1:25.23.

Üllatuslikult raskeks pähkliks kujunes päevane etapp. Öösel ringe teinud võistlejad otsustasid enamasti kiiruse kasuks ja püüdsid kasutada linnulennulisi liikumisteid. Real naistel see õnnestuski: 1. M. Miljan (TRÜ) 1:03.18, 2. R. Mališauskaite (Vilniuse PI) 1:05.52, 3. L. Barisa (Riia PI) 1:12.18, 4. T. Liblik (TRÜ) 1:16.45.

Hoopis kurvemalt läks aga meestel. 9,8 km pikkusel rajal suutis kontrollaja jooksul (3 tundi) 7 täpselt mahapandud kontrollpunkti läbida vaid seitse meest. Ülejäänud eksisid maastikul «raskete» kontuuride ja maapinna vaheldusrikka reljeefi tõttu. Võitis R. Tõnuri (TPI), M. Aruja oli teine, E. Lelumees kolmas.

Kokkuvõtes võitis üliõpilasvõistluse naistest Ülle Rooba (TPI). Meie võistlejaist jäid 34 naisvõistleja hulgas T. Liblik ja R. Aimla kolmandaks-neljandaks. Meeste hulgas kuulus võitja au jällegi M. Arujale TPI võistlejate ees. E. Lelumees oli neljas ja A. Jaanson üheksas. Võistkonnad reastusid: 1. TPI, 2. Riia PI, 3. TRÜ.

Võistluste ladusale korraldusele, aitasid tublilt kaasa 15 kohtunikku meie ülikoolist.

A. KIVISTIK

1. (ülal vasakul) Pildike Lüllemäelt — ühte kontrollpunkti, kuid erinevasse suundal 2. (ülal paremal) R. AIMLA on jõudnud õigele metsalagendikule. 3. (all vasakul) M. MILJAN on «sisse lülitanud» kiire käigu. 4. (all paremal) Värsked võitjad Ülle ROOBA ja Madis ARUJA.

UUT TEATMEKIRJANDUST TRÜ TEADUSLIKUS RAAMATUKOGUS

Пропаганда решений и материалов XXII Съезда КПСС. Сборник библиографических и методических материалов. Москва 1962. 280 lk.

Международные общественные организации — профсоюзные, женские, молодежные, студенческие и др. Справочник. Москва 1962. 451 lk.

Гетерогенный катализ в органической химии. Библиографический указатель отечественной и зарубежной литературы (1958—1960). Москва 1962. 3450 nimetust.

Рутений и осмий. Библиографический указатель (отечественной и зарубежной) литературы (1804—1960). Москва 1962. 252 lk.

Научная медицинская литература СССР. Указатель книг и статей за второе полугодие 1959 г. Москва 1962. 851 lk.

Библиография по условным рефлексам. Т. 2. 1936—1948 гг. Москва 1962. 282 lk.

Zooloogiline kirjandus 1945—1959. Tartu 1961. 103 lk.

Edgar Scheitz. Russische Abkürzungen und Kurzwörter. Russisch-Deutsch. Mit etwa 20000 Abkürzungen. Berlin 1961. 727 lk.

TEADAANDED

Lauatennisistid,
väravpallurid,
jäähokimängijad

Käesoleval õppeaastal alustasid spordimängude kateedri juures tegevust lauatennise-, väravpalli- ja jäähokiosakond. Kuni 15. oktoobrini k. a. võetakse treeningugruppidesse vastu üliõpilasi, kes on nimetatud mängudega enne tegelnud. Soovijail pöörduda spordimängude kateedrisse, V. Kingissepa tn. 19.

*

Teisipäeval, 9. oktoobril kell 16.30 algavad Tähtvere metsa serval lahtised valikorienteerumisvõistlused. Ühine start antakse kell 17. Edukamaid järguta ning II ja III järgu sportlasi autasustatakse mälestusesemetega.

* * *

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8, Vanemuise tn. 46, esineb teisipäeval, 9. oktoobril kell 19 Tartu linna prokurör H. ROOP teemal «ÜLDSUSE OSA VÕITLUSES KURITEGEVUSEGA TARTU LINNAS» Järgneb film.

* * *

Looduskaitseringi avakoosolek toimub 5. oktoobril kell 20 Vanemuise tn. 46 suures geograafia-auditooriumis (III korrusel).

● Matkamuljeid Krimmi kaitseala jaiiadelt, orgudest ja pöögimetsadest (J. Eilart).

● Ringi töösuundadest ja kavadest (M. Reitalu).

● Uute liikmete vastuvõtmine.

* * *

7. oktoobril toimub jalgsimatk Ahja jõe kallastel Taevaskojast Valgemetsa. Rong väljub Tartust 9.03. Kogunemine jaama. Tagasi saabutakse õhtuhämaruses. Ootame eriti ringi noorimaid.

KULLA RANNU
ja
HUGO JENTSON,
teid õnnitleb eesti filoloogia III kursus

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 8133. MB 06343.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 12. OKTOOBRIL 1962

Nr. 25(530)
XV aastakäik

ÜLIKOOLI KASVANDIKKE

Hiljuti saabus Mulhous'ist Euroopa meistrivõistlustelt naiste korvpallis NSV Liidu koondvõistkond, kes saavutas kuldmedali. Selles võistkonnas mängis kaasa ka TRÜ kasvandik Valve Lüütsepp, kes lõpetas 1961. aastal ülikooli farmaatsiaosakonna.

Valve Lüütseppa võib õigustatult pidada momendil meie vabariigi parimaks korvpalluriks. Kauaaegset treeningut ülikooli võistkonnas Edgar Naaritsa juhtimisel on krooninud edu.

Valve Lüütsepp on meie vabariigi viies sportlane, kes võitis Euroopa meistrivõistlustel medali. Enne teda on medaleid Eestisse toonud M. Otsa (1952, 1954, 1956, 1958 ja 1960), V. Kullam (1952. aastal), A. Hein (1956. aastal) ja A. Tobi (1958. aastal).

Lihtsamaks ja sihikindlamaks!

Teadusala prorektor
J. TAMMEORG

Käesolev aeg, mil Nõukogude Liidu rahvad ehitavad üles kommunistlikku ühiskonda, seab kogu meie haritlaskonnale, eelkõige aga kõrgemate koolide õppejõududele ja üliõpilastele uusi ülesandeid rahva hulgas tehtava loengulise töö hoogustamiseks ja paremustamiseks. NLKP XXII kongress esitas Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu liikmeskonnale senisest veelgi suuremaid nõudmisi, rõhutades, et ideoloogiline töö on kommunistlikus ülesehitustöös pidevalt mõjuv tegur, mille osatähtsus edaspidi peab üha kasvama. Loengute temaatika tuleb nüüd üles ehitada vastavalt nendele põhiülesannetele, mis moodustavad kommunistliku ülesehitustöö sisu, s. o. kommunismi materiaalse tehnilise baasi rajamisele, uute ühiskondlike suhete kujundamisele ja uue ühiskonna inimese kasvatamisele. Meie ülikoolis kuulub teadmiste levitajate ridadesse üle 200 õppejõu ja üliõpilase, kes on ära teinud suure ja tänuväärse töö.

Ülikooli liikmesgrupi loengulise töö esimese poolaasta plaan mitte ainult ei täidetud, vaid ka ületati. Ülikooli teadmiste levitajad võtavad aktiivselt osa PTTLÜ Tartu osakonna ja vabariiklike organite tööst.

Kuid need edusammud ei õigusta meid silmi kinni pigistama töös esinevate puuduste ja kasutamata jäänud võimaluste ees. Oleks täiesti loomulik, et iga kvalifitseeritud ülikooli õppejõud kuuluks samaaegselt Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu ridadesse. Paraku on meie igikaudu 400 õppejõust lektorid vaid umbes 200, s. o. 50%. Veelgi halvem on olukord üliõpilaskonna osas, kus ühingu liikmeid on vaid 30 (1% üliõpilaste üldarvustl). Selle tõsise puudujäägi eest tehakse meile õigustatud etteheiteid. On vajalik, et edaspidi haaraksime enamikku üliõpilasi — tulevasi noori spetsialiste teadmiste levitajate ridadesse.

Rahule ei saa jääda ka paljude nende tööga, kes ühingusse juba kuuluvad. Pole saladus, et enamiku loenguid peab väike grupp aktiviste. Aktiivsema lektorina on tuntud ülikooli liikmesgrupi esimees H. Palamets, kellel käesoleva aasta arvel on juba 75 loengut. Mitukümmend loengut on pidanud ka sm-d A. Vahemetsa, J. Kalits, H. Metsa, V. Türk, A. Köörna, J. Peegel, M. Ruus, K. Koger, M. Loim, H. Kurm, H. Liimets jt. Samuti on aktiivsete lektoritena tuntud üliõpilased M. Titma, K. Jaanson, J. Ant, J. Napa, R. Laubre jt.

Samal ajal aga pole rida seltsimehi juba aastaid esinenud töötajate ees populaarteaduslike loengutega (näit. J. Madisson, V. Trummal, Ü. Lepik, G. Kangro, E. Karu, G. Kingisepp, E. Martinson, Z. Saar jt.). Täiesti põhjendatult kritiseeriti ajakirjanduses TRÜ liikmesgrupi loengute temaatikat, milles esineb arvukalt väheaktuaalseid, kitsalt akadeemilisi, pisiküsimustele pühendatud loenguid. Mille muuga seletada, et asutised ja ettevõtted nende ja veel paljude teiste loenguid ei soovi. Seejuures hoiduvad mõned lektorid kõrvale uute aktuaalsete loengute ettevalmistamisest, kuna nõutav teema ei ühtivat täiesti nende kitsa spetsiaalsusega (J. Jegorov). Töötajaid huvitavaid küsimusi esineb kõikidel aladel. Tarvis on sellele ainult mõelda. Mille muuga seletada asjaolu, et L. Valdi loengule filosoofia valdkonnast on palju tellimusi, M. Makarovi ja T. Loidi loengut aga pole veel kordagi tellitud?! Majandusteaduskonnas on M. Loimi ettekanded väga otsitud, kuid K.-F. Sauks ja R. Hagelberg ei ole veel pääsenud rahva ette. Takistuseks ei saa olla ka keel, sest venekeelseidki loenguid vajatakse mitte vähe. Nii näiteks on poliitilise ökonoomia kateedri õppejõududest N. Erman korduvalt paelunud töötajate tähelepanu, kuna M. Bronštein on hoopis kõrvale jäänud. Iseenesestki mõista ei ole loengulisest propagandast vabastatud juhtivad töötajad. Rektor F. Klement, õppeprorektor E.-L. Mikkelsaar, parteikomitee sekretär Ü. Polisinski, dekaan A. Mitt jt. on korduvalt esinenud rahva ees. Selle kõrval aga dekaanid A. Linkberg, F. Kudu, H. Miidla, R. Tani on sellest tööst kõrvale jäänud.

Küllaltki sageli esineb juhtumeid, kus õppejõud küll esinevad loengutega, kuid ei vaevu hiljem sellest teatama, mistõttu TRÜ liikmesgrupil puuduvad täpsed andmed loengulise töö tegeliku käigu kohta. Kuidagimoodi ei tahaks uskuda, et V. Vaga, J. Reinet, E. Laugaste, K. Taev jt. pole kordagi rahva ees esinenud, või et J. Jakobson on esinenud ainult kolmel korral. Üldiselt vähe loenguid on Arstiteaduskonna õppejõududelt, kuid teadusliku töö aruanne möödunud aasta kohta näitas hoopis vastupidist.

Tundub, et viimati mainitud vormilisest küljest on õige aeg alata. Kõigepealt on tarvis parandada arvestus ja siis asuda sisulise külje juurde. Parandada aga on tarvis, sest ka uues kõrgemate õppeasutuste teadusliku uurimistöö kohta käivas määruses on ette nähtud, et kõrgemad õppeasutused propageerivad teaduse, tehnika ja kultuuri saavutusi. Siiani valitses loengulise töö aruandluses kahekordne süsteem. Populaarteaduslik loeng registreeriti liikmesgrupi juures ja hiljem fikseeriti ka kateedri teadusliku töö aruandes. Tundub, et lihtsam on jääda üheainsa ja pideva aruandluse juurde. Selleks tuleb kohe pärast loengut, ettekannet, vestlust, temaatilist õhtut või muud sellist esinemist täita arvestusleht ja see ära saata ülikooli liikmesgrupi sekretärile sm. H. Lutrikule eesti keele kateedrisse (tel. 44-55). Arvestuslehtede raamatud, mida esialgu antakse igale kateedrile üks, on saadaval samast. Arvestuslehed tulevad täita kõikidel (ka mitteliikmetel) kõigi 1962. aastal peetud esinemiste kohta (kui need pole sekretäri juures juba arvele võetud). Samuti tuleb arvestusleheke täita ka ajalehtedes ja ajakirjades ilmunud populaarteaduslike artiklite kohta, märkides ära teema, lehekülgede arvu (ajaleheartikli korral — käsikirja lk. arvu), ilmumise koha ja aja. Unustada ei tuleks ka üliõpilastele kursustel, õppegruppides või õhtutel korraldatud populaarteaduslikke vestlusi, samuti Arstiteaduskonna õppejõudude poolt läbiviidud vestlusi sanitaarselgitustöö korras. Laekunud andmete põhjal koostatakse aastaaruanne. Kateedritelt eraldi aruannet selle kohta tarvis ei ole.

Senisest laiemalt tuleb kaasa tõmmata ka üliõpilasi. Teadmiste levitamine elanikkonna ja töötajate hulgas on menetluspraktika ülesandena ette nähtud kõikidele üliõpilastele. Kahjuks on kateedrid sellele vähe tähelepanu pööranud ja see vähenegi, mis on tehtud, on arvele võtmata, rääkimata juba lektorite ettevalmistamisest ÜTÜ ringide kaudu, milleks meie möödunud aastal lubaduse andsime. Ka ÜTÜ juhatusel on tarvis oma populaarteadusliku töö suunamist parandada. Üldhinnangu andmisel kateedri tööle on üheks näitajaks kahtlemata ka üliõpilaste populaarteaduslik töö.

Teine tähtis küsimus on loengute temaatika parandamine, selle muutmine aktuaalsemaks ja huvitavamaks. On vajalik, et hiljemalt 25. oktoobriks kõik õppejõud töötaksid välja kaasaja nõuetele vastava temaatika. Teemad tuleb varustada 6—10-realise annotatsiooniga, millest nähtuks, mille üle kavatsetakse rääkida. Teemasid ühe õppejõu kohta peaks olema mitu. Mida rohkem neid on, seda kergem on tellijatel valikut teha. Ei maksa karta paralleelsust, sest aktuaalsed ja huvitavad küsimused vajavad palju lektoreid. Samuti on võimalik haigestumise või ärasõidu korral lektorit asendada. On hea, kui saab moodustada temaatilisi loengutsükleid, eriti just kaasaja aktuaalsetel teemadel.

Ja lõpuks viimane, kõige kergem küsimus — kuulumine PTTLÜ-sse. Kasvõi kõige minimaalsema loengulise töö juures, mida õppejõud nagunii peavad tegema, jääb see ainult avalduse kirjutamise ja üherublase liikmemaksu taha.

KOLME ERIALA

Alates 1956. aastast on TRÜ Õigusteaduskonna kateedrid, eriti kriminaalõiguse kateeder tegelnud alaealiste kuritegevuse probleemidega. Küsimus on väga komplitseeritud ja annab tegevust mitmes liinis.

Õigusteaduskonna õppejõud võtavad osa seaduste projektide arutlustest, linna täitevkomitee juures olevate komisjonide tööst. Järelevalvekomisjonis on sm. Raal, sotsialistliku seaduslikkuse komisjonis sm. A. Püss, samuti võetakse osa alaealiste asjade komisjonist jne. Samast teaduskonnast on võrsunud rida tunnustust leidnud lektoreid: Titma, Sild, Kaasik, Napa jt.

Peale praktiliste ülesannete lähenetakse asjale ka teoreetilisest küljest, seda muidugi praktika andmete põhjal. Ühe esimese üldistuse sel alal tegi endine Õigusteaduskonna üliõpilane, praegune ENSV aseprokurör sm. K. Kimmel prof. Kadari juhendamisel. Erinevusi alaealiste ülekuulamisel uuris praegune Elva rajooni miilitsaosakonna töötaja sm. Timosk. Alaealiste kuritegevuse küsimustega on tegelnud ka terve rida üliõpilasi, nagu Mesipuu, Kiris, Luts, Saarnits, Čolders. Peale diplomi- ja kursusetööde, mille pealkirjas esineb sõna «alaealine», puudutatakse seda probleemi ka paljude teiste teemade all. Esile võib tõsta seltsimeeste Saarnitsa ja Kirise tegevust alaealiste kuritegevuse küsimuste valdkonnas kriminaalõiguse ja -protsessi ning kriminalistika ringis.

Sm. Kirise sellealane ettekanne äratas tähelepanu ka väljaspool meie vabariigi piire: tunnustavalt märkis seda Ukraina Siseministeerium. 1961/62. õppeaastal esitati sm. Saarnitsa töö alaealiste kurjategijate isiksuse uurimisest Balti liiduvabariikide teaduslikul konverentsil ja üliõpilastööde näitusel.

Ka plaanilises õppetöös: kriminaalõiguse ja -protsessi loengutel peatutakse eraldi alaealistel, sest võrreldes täisealistega on siin suuri erinevusi.

Mis viivad nooruki või lapse selleni, et ta rikub seadust? Põhjused on keerulised ja üksteisest välja kasvavad. Sõda oma väärnähtustega, purunenud perekonnad, ebaterve õhkkond kodus — teatud määral erinevad, samal ajal üksteisega seotud põhjused. Üheks suuremaks pahede soodustajaks ja põhjustajaks on alkohol. Faktid näitavad, et Tartus ja ka terves vabariigis on võrdlemisi laialt levinud alkoholi tarvitamine alaealiste hulgas ja et enamik alaealiste poolt sooritatud kuritegusid on toime pandud alkoholi mõju all. Meie eesmärk on: iga noor olgu karskete, tervete eluviisidega. Kõrvalepõikena olgu märgitud, et meie üliõpilaskond tunneb kahjuks veel suhteliselt vähe huvi selle vastu, et ülikooli lõpetaksid ainult karsked noored. Ka TRÜ komsomolikomitee peaks sellele rohkem tähelepanu pöörama.

Mida tugevam perekond (mitte ainult näiliselt tugev), seda tervema moraaliga on laps. Õige hoolitsus laste eest, töökasvatuse kasvatamine nendes — sellel on väga suur tähtsus. Suur protsent alaealistest kurjategijatest on n. ö. tänaval kasvanud, sest vanemad (sageli ema või isa üksinda) ei taha või ei jõua lastele küllalt tähelepanu osutada. Kohtupraktikas tuleb ette ka juhtumeid, kus 15- kuni 16-aastane nooruk varastab oma vanemate kaasteadmisel ja abil.

Kuritegevust võib soodustada ka õpingute kergekäeline katkestamine ja koolist väljaviskamine. Tulemuseks on madal haridus- ja kultuuritase. Nimetatud omadus «kroonib» aga enamikku seaduserikkujaist. Näiteks on vusväli haarab mitte ainult noori kurjategijaid, vaid ka raskesti kasvatatavaid lapsi, nn. potentsiaalseid kurjategijaid. Juba paar aastat töötab raskesti kasvatatavate laste probleemiga sm. Liimets pedagoogikakateedrist. Tema juhendamisel tegelevad sama asjaga ka üliõpilased L. Kägi, K. Alasi, M. Preimer jt.

KOOSTÖÖ

kõikidest vargusjuhtumitest Tartus ainult 3,3% ja Tallinnas 5,3% toime pandud keskharidusega isikute poolt.

Võiks tuua veel palju põhjusi, mis viivad nooruki suurema või väiksema kuriteoni. Suuremat probleemi pakub aga nende põhjustega võitlemine. Suur osa lapse õiges kujunemises on pedagoogil. (Kui tihti jätab aga pedagoogide eneste laste kasvatus kõige rohkem soovida!)

Tänavu plaanitsetakse ulatuslikku koostööd TRÜ juristide, psühholoogide ja pedagoogide vahel. Psühholoogide tegevuses määruses on ette nähtud, et kõrgemad õppeasutused propageerivad teaduse, tehnika ja kultuuri saavutusi. Siiani valitses loengulise töö aruandluses kahekordne süsteem. Populaarteaduslik loeng registreeriti liikmesgrupi juures ja hiljem fikseeriti ka kateedri teadusliku töö aruandes. Tundub, et lihtsam on jääda üheainsa ja pideva aruandluse juurde. Selleks tuleb kohe pärast loengut, ettekannet, vestlust, temaatilist õhtut või muud sellist esinemist täita arvestusleht ja see ära saata ülikooli liikmesgrupi sekretärile sm. H. Lutrikule eesti keele kateedrisse (tel. 44-55). Arvestuslehtede raamatud, mida esialgu antakse igale kateedrile üks, on saadaval samast. Arvestuslehed tulevad täita kõikidel (ka mitteliikmetel) kõigi 1962. aastal peetud esinemiste kohta (kui need pole sekretäri juures juba arvele võetud). Samuti tuleb arvestusleheke täita ka ajalehtedes ja ajakirjades ilmunud populaarteaduslike artiklite kohta, märkides ära teema, lehekülgede arvu (ajaleheartikli korral — käsikirja lk. arvu), ilmumise koha ja aja. Unustada ei tuleks ka üliõpilastele kursustel, õppegruppides või õhtutel korraldatud populaarteaduslikke vestlusi, samuti Arstiteaduskonna õppejõudude poolt läbiviidud vestlusi sanitaarselgitustöö korras. Laekunud andmete põhjal koostatakse aastaaruanne. Kateedritelt eraldi aruannet selle kohta tarvis ei ole.

Senisest laiemalt tuleb kaasa tõmmata ka üliõpilasi. Teadmiste levitamine elanikkonna ja töötajate hulgas on menetluspraktika ülesandena ette nähtud kõikidele üliõpilastele. Kahjuks on kateedrid sellele vähe tähelepanu pööranud ja see vähenegi, mis on tehtud, on arvele võtmata, rääkimata juba lektorite ettevalmistamisest ÜTÜ ringide kaudu, milleks meie möödunud aastal lubaduse andsime. Ka ÜTÜ juhatusel on tarvis oma populaarteadusliku töö suunamist parandada. Üldhinnangu andmisel kateedri tööle on üheks näitajaks kahtlemata ka üliõpilaste populaarteaduslik töö.

Teine tähtis küsimus on loengute temaatika parandamine, selle muutmine aktuaalsemaks ja huvitavamaks. On vajalik, et hiljemalt 25. oktoobriks kõik õppejõud töötaksid välja kaasaja nõuetele vastava temaatika. Teemad tuleb varustada 6—10-realise annotatsiooniga, millest nähtuks, mille üle kavatsetakse rääkida. Teemasid ühe õppejõu kohta peaks olema mitu. Mida rohkem neid on, seda kergem on tellijatel valikut teha. Ei maksa karta paralleelsust, sest aktuaalsed ja huvitavad küsimused vajavad palju lektoreid. Samuti on võimalik haigestumise või ärasõidu korral lektorit asendada. On hea, kui saab moodustada temaatilisi loengutsükleid, eriti just kaasaja aktuaalsetel teemadel.

Ja lõpuks viimane, kõige kergem küsimus — kuulumine PTTLÜ-sse. Kasvõi kõige minimaalsema loengulise töö juures, mida õppejõud nagunii peavad tegema, jääb see ainult avalduse kirjutamise ja üherublase liikmemaksu taha.

Moodustati initsiatiivgrupp

5. oktoobril arutas ELKNÜ TRÜ Komitee büroo tööd nendel kursustel, kes taotlevad kommunistliku ellusuhtumise kursuste austavat nimetust. Büroo istungist võttis osa ka ELKNÜ Keskkomitee instruktor sm. L. Kumm, kes tegi kokkuvõtte oma tähelepanekutest. Ta märkis, et kursuste ellu on tulnud möödunud õppeaastal paljugi väärtuslikku: õppeedukus on hea, paremuse poole on muutunud suhtumine töösse jne. Puudusena nimetas, et nendel kursustel (lääne filoloogia II ja kehakultuuriosakonna IV) polnud omavahel loodud sidemeid. Tuleks aga siiski arvestada erinevat spetsiaalsust.

Võtsid sõna ka ülikooli komsomolibüroo liikmed. Otsustati moodustada initsiatiivgrupp, kes hakkab abistama ja kontrollima nende kursuste tegevust.

P. LEHT

NOVOSIBIRSKISSE

Matemaatilise planeerimise alal on muutunud juhtivaks keskuseks Novosibirsk, kus täna algab selle ala teadlaste üleliiduline konverents. Kolmes sektsioonis kuulatakse kuue päeva jooksul ligemale 100 ettekannet.

Kolmapäeval asusid sinna teele neli töötajat ülikooli arvutuskeskusest: sm-d Ü. Kaasik, L. Rahula, S. Luht ja T. Akkel, kes esitavad ka omalt poolt konverentsil kaks ettekannet.

M. VOOG

Vastloodud laboratooriumis

NSVL tervishoiuministri käskkirjaga moodunud aasta novembrist asutati 18 meditsiinilise õppeasutuse, sealhulgas ka TRÜ Arstiteaduskonna juurde teadusliku uurimise kesklaboratooriumid. Hiljuti kinnitati nende laboratooriumide põhimäärus.

Missugused on siis selliste laboratooriumide ülesanded? Arstiteaduse põhidistsipliinide — meditsiinilise bioloogia, füsioloogia, biokeemia, tsütoloogia, radiobioloogia — kaasaegsete meetodite ja saavutuste rakendamine ning arendamine Arstiteaduskonna eksperimentaalses uurimistöös. Selleks tuleb laboratooriumis luua füsioloogia, morfoloogia, biokeemia, mikrobioloogia-virusoloogia ja röntgenoradioloogia osakonnad, samuti operatsiooniblokk ning vivaarium koos katsealuste loomade kliinikuga. Osakonnad komplekteeritakse kvalifitseeritud töötajatega (teaduslikud töötajad, vanemlaborandid, laborandid ja preparaatorid) ning varustatakse kaasaegse sisseseadega. Kesklaboratooriumidel on eesõigus ka moodsa ja unikaalse aparatuuri saamisel.

Nimetatud osakonnad peavad saama eksperimentaalseks baasiks eeskätt neile kateedritele, kellel oma eksperimentaalbaas puudub. Üksikute õppejõudude või aspirantide ning kesklaboratooriumi vahekord on määratud nn. töökoha näol. Töökohad antakse üksikutele õppejõududele plaaniliste eksperimentaalsete tööde tegemiseks vastava taotluse alusel, mis esitatakse teadusala prorektorile. Teaduste doktorid ja kandidaadid saavad vajalikku abi uurimistehnika omandamiseks ning katsete ettevalmistamiseks ja tegemiseks. Neile kindlustatakse võimaluse piires tehnilise personali abi faktilise materjali hankimise faasis. Aspirandid ja kraadita õppejõud saavad üksnes töökoha ning teevad põhilise tehnilise töö ise, juhindudes laboratooriumi personali nõuannetest.

Laboratooriumi personal ja tema baasil töötajad peavad kujunema laboratooriumi seinte vahel ühtseks kollektiiviks. Moraalne õigus tehnilisele abile on ainult neil, kelle aega kõrge kvalifikatsiooni tõttu on otstarbekas kasutada kõige keerulisemate laboratoorsete tööde tegemiseks, mitte aga neil, kelle töö on laborandi kätes seepärast, et nad seda ise teha ei oska. Tuleb märkida, et kesklaboratooriumi kõik töötajad on rakendatavad ainult seal; seega ei saa neid kinnistada ühe või teise kateedri või õppejõu juurde.

Kesklaboratooriumi teaduslikud töötajad on ühelt poolt metoodilisteks konsultantideks teaduskonna õppejõududele oma erialal, teiselt poolt teevad nad iseseisvat uurimistööd, kasutades laboratooriumi tehnilise personali abi.

Peatume nüüd meditsiinilise kesklaboratooriumi organiseerimisel meie ülikoolis. Kava kohaselt on see tarvis lõpetada 1965. aastaks, millal koosseis kasvab 70 inimeseni (neist 19 teaduslikku töötajat). Seoses sellega kerkib aga esile rida raskusi, eriti kaadri ja ruumide osas.

Iga osakond peaks olema komplekteeritud kvalifitseeritud spetsialistidega, osakondade ees peaksid seisma vanemad teaduslikud töötajad. Et laboratooriumi organiseerimine tuli ootamatult, pole varem vajalikku kaadrit aspirantuuri teel ette valmistatud. Käesoleval sügisel astusid meil aspirantuuri tulevased töötajad histoloogia, tsütoloogia, immunoloogia ja patoloogilise füsioloogia alal. Vajame veel uusi aspirante ja stažööre biokeemia, füsioloogia, virusoloogia, farmakoloogia, radiobioloogia ja tsütoloogia alal. Arstide kõrval leiavad laboratooriumis tööd ka bioloogid, füüsikud ja keemikud. Aspirantuuri kõrval on teinegi tee: õpetame praegu oma kaadrit kohapeal, kateedrites ja teistes laboratooriumides, samuti teaduslike komandeeringute varal.

Teine raskus on ruumides. Käesoleval ajal pole kesklaboratooriumil ruutmeetritki oma pinda. Tahame loota, et Burdenko tänava ruumid antakse kesklaboratooriumile. Ent sealtki on esialgu oodata ainult veidi üle 100 m². Tuleb aga mõelda, kuhu mahutada 70 töötajat ning peale selle laboratooriumi baasil töötavad arvukad õppejõud.

Raskustele vaatamata on laboratooriumi tegevus alanud ning mõned osakonnad komplekteeritud manulisteks üksikute kliinikute ja kateedrite laboratooriumidesse. Morfoloogiaosakond kasutab neuroloogiakateedri histoloogialaboratooriumi kitsukesi ruume kudede determinatsiooni ja plastilisuse uurimiseks, eriti kasutades organismist eemaldatud kudede kasvatamist katsuteis kunstlikes söötmeis. Rajatud on koostöö kirurgidega siirdistutamisvõimaluste uurimiseks. On loodud ka biokeemiaosakond, mis koostöös rea kliiniliste kateedritega alustab vee- ja elektrolüütide vahetuse ning sellega seotud hormoonide uurimist südameveresoonkonna mitmesuguste haiguste puhul.

Järgjärgulisel organiseerimisel on mikrobioloogia-virusoloogia osakond, mis leiab oma esialgse ulualuse mikrobioloogiakateedris. Järge ootavad füsioloogia- ning radioloogia-röntgenoloogia-osakonnad.

Kirurgiliste eksperimentide tarvis on kasutada eksperimentaalne operatsiooniblokk Toome haavakliinikus, kus töö koondub taastava kirurgia probleemide ümber.

Kõige suuremaks rõõmuks sel aastal kujuneb katseloomade kliiniku ja vivaariumi valmimine Maarjamõisas selle aasta lõpuks. See võimaldab laiendada Arstiteaduskonnas uurimist eksperimentaalse kirurgia alal.

Laboratooriumi kollektiiv loodab, et ta peatselt, esialgse ettevalmistusperioodi lõppedes saab võimaluse asuda koos teaduskonna õppejõududega ühisele tööle suuremate probleemide kompleksel lahendamisel. Eriti vajalik on arendada eksperimentaalset patoloogiat ja teraapiat haiguste modelleerimise teel loomadel. Kuid kõige selle eelduseks on olemasolevate kitsaskohtade kõrvaldamine.

K. PÕLDVERE,
TRÜ meditsiini teadusliku uurimise kesklaboratooriumi juhataja

INTERVJUU

Tegevusaasta algul

Kui ülikoolis tehakse juttu komsomolitööst, siis arvatakse aktiivsemate hulka Õigusteaduskonna komsomoliorganisatsioon. Seadsimegi sammud teaduskonna komsomolibüroo sekretäri Aavo Luku poole, et kuulda tema arvamust tehtud töö kohta ja vestelda tulevikuplaanidest.

● Alustaksime ehk möödunud õppeaasta tulemustest?

«Õigusteaduskonnas on palju kommunistlikke noori, keda võib eeskujuliku õppeedukuse ja aktiivse ühiskondliku töö eest kõikidele üliõpilastele eeskujuks seada: Viktor Piirmann, Mikk Titma, Mart Lukksepp, Rein Söörd, Jaano Odar jt. Enamik neid üliõpilasi, kes võtavad aktiivselt osa teaduslike ringide tööst, on linna ettevõtetes lektoriteks, laiendavad iseseisva õppimisega oma teadmisi, õpivad ka hästi.»

● Mida tegi komsomolibüroo distsipliini paremustamiseks?

«Õppedistsipliinis ja distsipliinis üldse oli meil suuri puudujääke. Komsomolibüroo ja õppekomisjon pidasid energiliselt võitlust krooniliste põhjuseta puudujate vastu: rekordpuudujaid kutsuti büroole, paar üliõpilast jäeti stipendiumita. Teatud tulemusi saavutati, kuid sajaprotsendilist osavõttu loenguist ei suudetud kindlustada.»

● Millise suunaga üritused ja missugused töövormid olid kõige levinumad?

«Eelmiste aastate kogemused näitavad, et ülikooli lõpetajail jääb puudu praktilisi kogemusi. Korraldasime kokkusaamisi teaduskonna lõpetanutega. Üksikasjalise ettekandega esines meid külastanud TRÜ kasvandik ENSV prokurör sm. Raudsalu. Tänavu tahame kogemuste omandamist suurendada.»

● Millist abi on osutanud teaduskonna parteiorganisatsioon ja õppejõud?

«Abi on piirdunud peamiselt kaasalöömisega ürituste korraldamisel, nagu koosolekute ja agitbrigaadide ettevalmistamine, teaduslike ringide töö elustamine jne.»

● Kuidas on kulgenud töö käesoleval õppeaastal? Kuidas tähistatakse ELKNÜ aastapäeva?

«Tänavu on rida üritusi juba olnud. Üks aktiivsem kursuse komsomoligrupp — II kursus (sekretär Jaak Kaarma) — käis ühiselt külastamas kuubalaste kontserti Tallinnas. Plaanis on rida ühiseid teatrikülastusi, rahvamaleva liikmed võtavad osa korra loomisest linnas. Agitbrigaadile anti õppimiseks estraadietenduse stsenaarium «Kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma».

Komsomoli aastapäeva puhul korraldatakse kohtumine sm. Sverdloviga, Tartu linna esimese komsomolisekretäriga. Valmistatakse ette temaatiline õhtu «Moraalikoodeks». Peamiseks tööks aga jääb õppimine, siin on meil eeskujuks kehakultuuriosakonna IV kursus.»

Side üliõpilastega tihedamaks!

Teisipäeval toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibüroo esimene koosolek sellel õppeaastal. Kaaluti büroo ja parteigruppide tööplaane.

Arutluses osutati erilist tähelepanu osakondade komsomoliorganisatsioonide tööle, et muuta seda tulemusrikkamaks. Kommunistlikele noortele antakse senisest rohkem tõsiseid ülesandeid iseseisvaks lahendamiseks, tagades pideva kontrolli ja abi nende täitmisel.

Iga üliõpilane peab korraldama vähemalt ühe poliitinformatsiooni. Parteibüroo abistab teemade valikul ja leiab konsultandid, kelleks saavad parimad üliõpilaslektorid. Metoodilisi juhendeid hakkavad andma suurte kogemustega õppejõudlektorid.

Räägiti ka sellest, kuidas lüüa kaasa kultuuri- ja teadusliku töö paremustamisel.

Kogu parteitöö on suunatud sellele, et tihendada sidet üliõpilastega ja aidata neid kujunemisel tublideks kommunismiehitajateks.

A. PABUT

PLEENUMIL

TRÜ komsomolikomitee pleenumil tehti kokkuvõtteid suvistest töödest. Ettekandega esines Mikk Titma. Pärast sm. Titma sõnavõttu jagasid töökogemusi staabivanemad.

Komitee kuulas ära ka sm. Kreemi aruande büroo tööst pleenumite vaheajal.

Kinnitati komsomolikomitee tööplaan sügissemestriks.

E. LEES

Traditsioonid elavad

Puškini lemmikaastaaeg meelitab Mihhailovskoje mõisapargi kuldsetele alleedele igal sügisel sadu ekskursioone. Hardas imetluses vaadatakse muuseumi eksponaate, Arina Rodionovna maja, Trigorskoje naabermõisat, mis tänavu taastati endisel kujul.

Eesti filoloogia diplomandidel on tavaks sooritada «palverännak» Puškini sünnimaile. IV kursus ennetas traditsiooni ja külastas Mihhailovskojet juba sel aastal.

Tartu Riiklik 2 Ülikool

Moskvas...

Hiljuti oli allakirjutanul võimalus tutvuda keeltelaboratooriumidega Moskva kolmes kõrgemas koolis, nimelt Lenini-nimelises Pedagoogilises Instituudis, I Võõrkeelte Instituudis ja P. Lumumba nimelises Rahvaste Sõpruse Ülikoolis. Neis õppeasutustes on vajadus õpetada keeli suurele arvule üliõpilastele. See on aastate jooksul stimuleerinud otsima teid, kuidas seda teha kõige edukamalt ja huvitavamalt.

Sadu magnetofone ja teisi tehnilisi vahendeid on keleõppijate käsutuses. Neid kasutatakse regulaarselt grupiõppustel ja individuaalseks treeninguks. Iga üliõpilane, kes õpib võõrkeelt peaainena, on kohustatud iseseisvalt laboratooriumis töötama neli korda nädalas à 30 minutit. Töötatakse kella 8—23, kusjuures mitu laboranti on pingsalt ametis helilintide väljastamise ja vastuvõtmisega.

On välja arendatud väga efektiivne ja huvitav metoodika magnetofoniga töötamiseks. Tuleval aastal ilmub laboratoorsete harjutuste kogu, mille koostamisel on püütud arvestada põhimõtteid, et harjutus oleks tihedalt seotud õpikus käsiteldava õppetükiga, aitaks keelendeid automatiseerida ja võimaldaks tunnis rakendada näitlikke vahendeid. Iga laboratooriumi fonoteegis on üle 10 000 helilindi paljudes keeltes koos trükitud saatetekstidega, õppevahendite kogus leidub sadu õppefilme, diafilme, diapositiive, seinatabeleid, epilinte jms.

Tundide külastamisel rõõmustas üliõpilaste hea hääldamine, eriti intonatsioon ja oskus reageerida vestluses kiiresti ja vabalt. Kõikides kohatud õppegruppides oli üliõpilaste arv 3—8. Meeldiv oli kuulata sünkroonse tõlke praktikumi, kus kolmanda kursuse üliõpilased-sakslannad tõlkisid noore õppejõu juhendamisel pikkadest, keerulistest lausetest koosneva venekeelse kõne prantsuse keelde üllatava täpsusega.

Paljud kodumaa pealinnas töötavad suurepärased eriteadlased, nagu S. K. Tšernõšova, V. A. Voitkevitš, V. A. Šahno jt. on lahkelt valmis abistama Tartu Riikliku Ülikooli keeltelaboratooriumi arendamisel. Meile lindistatakse ümber vajalik eeskujumaterjal, toetatakse meie taotlust võõrkeelsete õppefilmide ja diafilmide soetamisel, samuti metoodilise kirjanduse muretsemisel.

Praegu toimub kahenädalasel kogemuste vahetamise reisil kogutud huvitava materjali läbitöötamine. Püüame seda kohandada ja rakendada kohalikes tingimustes. Lähemal ajal korraldame laboratoorse töö metoodika seminari võõrkeelte osakonna üliõpilastele, kes lähevad pedagoogilisele praktikale. Loodame, et Moskvas nähtu-kuuldu aitab hoogustada keelte õppimist ka meie ülikoolis.

O. HAAS

...ja mujal

Käesolev kirjutis on mõeldud eeskätt neile, keda huvitab või peaks huvitama seos keeleõpetuse ja tehnika vahel, ning selle ülesandeks on põgusalt tutvustada meie lugejat olukorraga, mis valitseb sel alal vennasvabariikide suuremates ülikoolides. Õigem oleks rääkida tehnika kasutamisest õppeprotsessis üldse, ja mõnedes ülikoolides nimetatakse nii isegi vastavaid laboratooriume ja osakondi, aga just keeleõpetuses avaldub seos tehnikaga kõige ilmekamalt ja kõige suuremal määral, ilmselt sellepärast, et kuni viimaste aastateni polnud seda seost üldse olemas.

Kasutatav metoodika sõltub veel sageli materiaalsest baasist, aga selle loomisel on määrava tähtsusega

Tehnikast, keeleõpetusest

asjaosaliste suhtumine. Nii näiteks ühes kesk-eriõppeasutuses, kus võõrkeelt õpetatakse üldainena keskkoolikursuse ulatuses, töötab mitme auditooriumiga keeltelaboratoorium. Selle sisustuse poolest jääb tehnikum maha ainult P. Lumumba nimelisest Rahvaste Sõpruse Ülikoolist, kellele on avatud roheline tee üksköik milliste seadmete muretsemiseks.

Tavaliselt on igas ülikoolis fonosaal või paar auditooriumi, mis on ette nähtud üliõpilastele näidistekstide demonstreerimiseks. Töökohtade koguarv on 20 kuni 100. Igaüks neist on varustatud peatelefonide ja 3—6 kontaktiga, kuhu magnetofonidelt antakse erinevaid programme, mida üliõpilased võivad vastavalt oma erialale ja ülesandele kuulata. Säärast hulka programme tingib asjaolu, et üliõpilastele on antud võimalus kasutada fonosaali üksikult või grupiviisi neile sobival ajal, ja valvelaborandid vahetavad programme vastavalt nõudmistele.

Iseseisvaks tööks on ülikoolides keskmiselt 20 kuni 60 kabiini, mis on varustatud magnetofoni, mikrofoni ja peatelefonidega. Õppejõu töölaud on ühendatud kõikide ka-

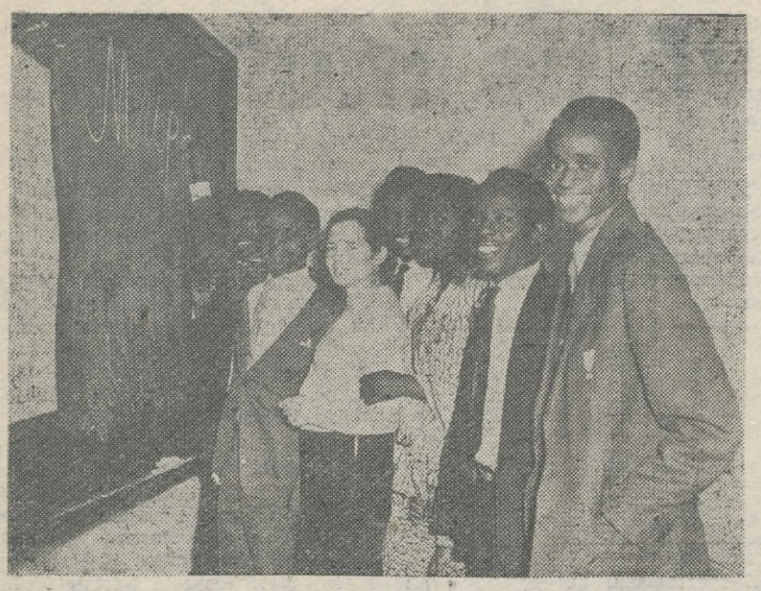

Moskva. Rahvaste sõpruse ülikoolis pärast esimest vene keele loengut.

Vaja on veel nakkavat vaimustust

(Arstiteaduskonna ÜTÜ tööst)

Arsti teoreetiliste teadmiste prooviviks on kliinik. Seepärast öeldaksegi veel-ei-millelegi südant kaotanud tudengitele:

«Te pole veel üheski ringis? Minge, tingimata minge. Ilma selleta ei omanda ülikooli ajal arstlikku mõtlemisviisi.»

Arstiteaduskonnas on ringide tööl pisut teine kaal kui mujal, siin ei sunni ta üliõpilasi mitte ainult rohkem teooriasse süvenema, vaid viib otse praktika keskele — kliinikusse haigevoodite vahele. Ja sellepärast on ta oluline.

Mida tehti siis möödunud õppeaastal Arstiteaduskonna ÜTÜ ringides? Töötati. Kõigis kahekümne kolmes. Kui arvestust pidada aktiivsete liikmete, teostatud uurimuste ja nende eest saadud auhinnaliste kohtade järgi, olid paremateks neuroloogia (kaks I kohta, kaks II kohta), teaduskonna kirurgia (kolm I kohta), teaduskonna sisehaiguste (kaks I, üks II koht), pediaatria-, psühhiaatria- ja otorinolarüngoloogiaringid.

Nimetatud ja nimetamata jäetud auhindade arvust rohkem iseloomustab aga üliõpilaste ja nende juhendajate tööd vahest see, kuivõrd järjekindlalt ning põhjalikult on uurimisprobleeme läbi aastate arendatud ja milline on nende tööde tähtsus meditsiinile. Nii alustati kirurgiaringis uurimusseeriat kudede siirdistutamisest 3 aasta eest, siis, kui seda meetodit veel inimeste raviks rakendada ei suudetud. On omajagu kaasa aidatud selle küsimuse lahendamisele ja kasvatatud kirurge, kes praegu sellealaseid operatsioone teevad.

Psühhiaatriaringis aga tegeldakse juba teist aastat küsimustega, mille kohta praegu veel kusagilt kirjandust pole saada — uuritakse krooniliste psüühiliste haigete kõrgema närvitegevuse ja vegetatiivsete funktsioonide (südametegevus, hingamine) muutuste omavahelisi seoseid, et niimoodi kaasa aidata vaimuhaiguste füsioloogilise aluse selgitamisele ning neile soodsa, mõjuva raviviisi leidmisele.

Jah, ka see, et teaduslike ringide liikmetest kasvavad arstid-spetsialistid, oma kutseala valdajad, mitte aga nõrkade üldteadmistega jaoskonnatohtrid, tähendab midagi.

Nüüd veel pisut möödunud-aastasest tegevusest, õigemini selle lõppresultaatidest.

1961. a. novembris pidasid Arstiteaduskonna üliõpilased Riias Balti liiduvabariikide üliõpilaste IV teaduslikul konverentsil 11 ettekannet, käesoleval kuul saadetakse Vilniusesse V konverentsile 14 esinejat, sellele lisaks on peetud üksikettekandeid mitmete NSVL ülikoolide kohalikel teaduslikel konverentsidel. Möödunud aasta kevadel oli meil oma ülikooli konverentsil raviosakonnast 34 tööd.

Arvatavasti on konverentsi lõppistungist osavõtjatel meeles ka tadžikkide värvikad halatid ja värvikad kingitused. Jah, Arstiteaduskond oli ülikoolis ainus, kelle konverentsil olid ka külalisesinejad — Tadžikistanist, Grodnost, Vitebskist, Vilniusest, Minskist. Ning siin võib küll päris kindlasti öelda, et selle eest võlgneti tänu Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu esimehe Ants Kallikormi toimekale ja toredale energiale — samuti kui kirjavahetuse eest NSVL 12 kõrgema meditsiinilise õppeasutusega.

Teadusliku konverentsi järel olid populaarsemaks ringidevahelised õhtud. Füüsikutega koos räägiti aeroionisatsioonist ja selle kasutamisest meditsiinis. Pedagoogika-, pediaatria- ja psühhiaatriaringide vaidlusrikas ühiskoosolek oli puberteediea probleemidest. Need õhtud huvitasid üliõpilasi sedavõrd, et praegu valmistab meie ÜTÜ nõukogu ette järgmist ringidevahelist koosolekut.

Millest siis veel?

Aruande- ja valimiskoosolek alles tuleb, küll seal räägitakse.

Lõpplauseks aga paneme ühe ÜTÜ liikme liiga õiged sõnad:

«Küll on hirmus, et siiani pole leiutatud nakatavat teaduslikku propagandat. Küll on hirmus, et vaimustus ei nakka.»

Ta mõtles sellele, et ringide tööst võtab osa veel vähe inimesi, kaugelt-kaugelt alla 100%.

M. REMMEL

biinidega selliselt, et ta võib üliõpilaste tööd üksikult kontrollida ja vajaduse korral ka parandada.

Viimasel ajal on asutud rajama poollahtisi kabiine. Need on sisuliselt heli neelavate vaheseintega töölaud, pealt lahtised ja esikülg kahekordsest orgaanilisest klaasist. Sisustus on sama, mis kabiinides.

Enamikus ülikoolides kasutatakse edukalt dia- ja kinofilme. Eriti hästi on sisustatud Voroneži Riikliku Ülikooli Eksperimentaalne Kinostuudio, mis töötab eeskätt filoloogide vajadusteks. Ainuüksi moodsaid diaprojektoreid «LETI-55» on nende käsutuses 18 tükki. Filme kasutatakse näitetekstide illustreerimiseks või lastakse üliõpilastel nende järgi ise tekste koostada.

Mõned ülikoolid on muretsenud endile teleseadme, mis koosneb saatekaamerast ja 15—20 televiisorist-vastuvõtjast. Viimased asetatakse kabiinidesse, et üliõpilased võiksid vahetult jälgida filmi või siis õppejõu miimikat. Peab tunnistama, et esialgu ei osanud metoodikud leida teleseadmele ühtki muud kasutamisvõimalust.

Igaüks on päri, et magnetofoni jaoks on vaja magnetlinti, aga kui palju seda just vaja on, selles osas esineb tõsiseid lahkarvamusi. On ülikoole, kelle kogu fonoteek piirdub paarisaja kilomeetriga, mõni ülikool täiendab igal aastal oma varusid 500 kilomeetriga, aga Moskva suuremates ülikoolides ei osatud ilma raamatupidamise abita üldse lindivarusid kokku arvata. (TRÜ filoloogid loodavad tulevaks aastaks oma fonoteeki täiendada 30 000 meetrini.) Muide, lindist rääkides oleks palju õigem võtta mõõtühikuks mitte pikkus, vaid aeg, sest näiteks originaaltekst «jookseb» kiirusega 38,05 cm/sek ja kilomeetrist lindist piisab vaevalt üheks akadeemiliseks tunniks.

Olemasolevaid lindivarusid kasutatakse mitmeti. Kõige paremas olukorras on praegu nähtavasti TRÜ üliõpilased: nende teenindamiseks kasutatakse ainult kvaliteetseid originaalsalvestusi, mida mujal ei anta isegi õppejõududele. Üliõpilaste kätte jõuab paremal juhul alles teine koopia. Iseseisvaks tööks on mõnel pool ette nähtud individuaalsed lindid à 500 m nii igale üliõpilasele kui ka õppejõule.

Mis puutub aparatuuri, siis arvuliselt on ühe ülikooli keeltelaboratooriumil 30—50, harvem kuni 150 ja enam magnetofoni. Tüüpidest on levinuimad MAG-8 ja MAG-59, originaalide salvestamiseks kasutatakse MEZ-tüüpi stuudiomagnetofone. (TRÜ 47-st magnetofonist on filoloogide käsutuses 5 MAG-8-t, 1 «Jauza» ja 2 vana MEZ-i). Ilma erandita ollakse kõikides ülikoolides ühel arvamisel, et MAG-8 on magnetofon, MAG-59 aga ei anna selleks mõõtu välja.

Isikuline koosseis külastatud laboratooriumides oli mitmekesine: juhendaja-metoodik, insener-raadiotehnik, kinomehhaanik, laborandid ja tehnikud — kokku 7 kuni 12 inimest (TRÜ-s on vastav näitaja 1).

Lõpuks tahaksin öelda, et säärane kogemuste vahetamine on väga vajalik ja kasulik ning aitab vältida nii mitmeidki asjatuid ja kulukaid kobavaid katsetusi.

E. TOOM

ja ülikoolidest

Tuled süttisid

Paari viimase päeva jooksul oli Tiigi tänaval märgata ebatavalist liikumist. Ühe- ja mitmekaupa, kohvritega ja ilma voolas rahvast Tiigi tänava uue ja vana ning Gagarini tänava ühiselamu vahel.

Ja siis lõpuks süttisid õhtul tuled uue maja akendes — rohekad, punakad, kollased... .

Soojad ja rõõmsad on uue kodu valgustatud aknad.

L. SEPP

Sooritatakse riigieksameid

TRÜ Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi üliõpilastel toimuvad praegu riigieksamid. NLKP ajalugu, esimene eksam, on seljataga.

Bioloogide ja geograafide eksamineerija sm. Kivimaa ütles, et vastati oskuslikult ja hästi. Väga hästi vastasid sm-d J. Künnapuu ja E. Sidron. Ajaloolastest näitasid häid teadmisi sm-d Kaare, Rammu ja Rande.

Eksamikomisjoni liige prof. A. Kask märkis peamiste puudustena vastamisel üldsõnalisust ja seda, et vastuseid ei mõelda eelnevalt läbi. Eks see oligi põhjuseks, et nõutava tasemeni ei küündinud eesti filoloogide sm-te Otsa ja Jõgeda vastused.

E. OJA

KUIDAS TE ORIENTEERUTE?

(TRÜ osakondadevahelised orienteerumisvõistlused)

Neljapäeval, 18. oktoobril toimuvad ELKNÜ 40. aastapäeva tähistamiseks osakondadevahelised õised orienteerumisvõistlused. Start antakse TRÜ staadionil kell 20.

Iga osakond võib välja panna piiramatul arvul võistkondi. Grupid on 4-liikmelised. Meestele ja naistele peetakse arvestust eraldi. Osa võivad võtta kõik soovijad. Parimaid võistkondi ja nende liikmeid autasustatakse diplomitega.

Rada on jõukohane ka algajatele. Marsruudi pikkus naistele on 4 km, meestele 6 km. Kaasa võtta pliiatsid, taskulambid, vahetusrõivad ja ka kompass.

Osakondade komsomolisekretäridel või spordiklubi esindajatel tuleb võistkonnad arvuliselt registreerida hiljemalt 16. oktoobriks kella 15-ks ülikooli komsomolikomitees. Nimeliselt registreeritakse stardipaigas.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Kulumata SULEGA

Luuletusi ilmuvast värsikogust «Ankruhiivaja»

PAUL-EERIK RUMMO

ALGUSED

1.

Meri oi ime-imeline rohe-roheline
meri oi
meri oi võlu-võluline
meri

Aoga hiivasime ankru
kibuvitstes liivarannalt
Näkineiud riivatumad
riivavad nüüd meie võrke
Tünnid trümmis tühjad alles
veel on sinised sadamad
silmapiiri tagana
Meri oi võlu-võluline
meri

2.

Tahan olla laps kes liivakastis
liivast ehitab maailma
veel ilusama sellest mida näeb
Laps kes pinguli pilgul uurib
põrnika põrisevat lendu
ja lennukijälje valget kahu
Meri oi rohe-roheline
meri oi ime-imeline
meri oi võlu-võluline
meri
Kuu ronib redelist alla äranäidatud unenägu hõlmas
Päike ronib redelist üles seninägemata päev põues
Tahan olla esimene arglikjülge lapsesamm
uudistega sillutatud tänaval

3.

Aoga ankru hiivasime
kibuvitstes liivarannal
seal aga lapsed mängisid

Meri oli roheline
kibuvitsad koidukarva
lastel silmad sinised

Ilm oli ilus ümberringi
vikerkaarevärviline
Liiva-aga-rannal tegid lapsed
ilusama sellest veel
Meri oi ime-imeline
meri
veel on sinised sadamad
silmapiiri tagana

1959/61

Sonaat Colas Breugnon'le

Eks raamat ikka kujutlusi loo
hea teosega eks süda kaasa lenda
Sind elukuningas Colas Breugnon
ma süleleksin nagu lihast venda
Kui vahel skepsis imeb mind kui soo
siis müksad mulle julgustades rinda
Sa naera mida elu ka ei too
me elame veel üle iseenda
Kui veri kihab meis kui punav vein
ja jätkub õilsaks armastuseks indu
siis süda laibakahvatuks ei vindu
ning iga rõõm on tugevam kui lein
Voilá just optimistid on see sugu
kes teevad siin maailmas ajalugu

1960

Tsüklist «Metsafragmendid»

* * *

Mättal samblasel puhkas jalgu
mööduv sihtidevedaja
kirvehoidjaks endal valinud
sirgetüvese pedaja
Puhkas jalgu tõusis ja läkski
teed tehes laanes tohutus
Mõttetult löödud haava
leevendab
vaik nagu eneselohutus
1961

Millal on oodata järgmist?

Möödunud aastal sai lõpuks teoks «Tartu Riikliku Ülikooli struktuuri ja isikulise koosseisu» väljaandmine. Kolm päeva... ja tuhandes eksemplaris ilmunud brošüür oli müügilt kadunud. Järeldus: teatmik näib pakkuvat huvi paljudele.

Üle aasta on möödunud. Juba peab diplomande otsima III kursuse nimekirjast (teatmik ilmus seisuga juuni 1961), I ja II kursuse pärast peab aga tülitama dekanaati. Oleks aeg juba uue väljaande ilmumiseks. Seda pole kuuldavasti alustatud, kuigi küsimus põhimõtteliselt on juba otsustatud jaatavalt. Igatahes tuleks kiirustada ja panna rõhku eriti sellele, et ajavahemik brošüüri koostamise ja ilmumise vahel ei veniks liiga pikale.

Mõningad soovid koostajaile: 1) ka struktuuri osa ja aspirantide nimestik võiksid olla trükitud petiis (see säästaks paberit), 2) tuleks lisada õppejõudude tähestikuline register, milles oleksid märgitud ka töökoht (kateeder, laboratoorium vm.), elukoht ja kodune telefon, 3) laboratooriumide koosseisud anda eraldi nimestikuna, mitte paigutada neid kateedrite juurde.

M. VASK

Kuidas on lood ülikooliõpikutega?

Sellele küsimusele võib vastata: Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste, sealhulgas meie ülikooli õpikute väljaandmine edeneb! Käesoleva aasta kevadel võttis Eesti NSV Ministrite Nõukogu vastu määruse, mille kohaselt aastail 1963—1965 kirjastatakse kõrgema kooli õpikuid igal aastal 700 poogna ulatuses; sellest on 340 poognat aastas ette nähtud Tartu Riiklikule Ülikoolile. Seega saab ülikool ainuüksi lähema kolme aasta jooksul umbes 40—45 nimetust uusi õpikuid üldmahuga ümmarguselt 1000 poognat. Kuid sellele lisaks ilmub veel käesoleva, 1962. aasta lõpuks trükist 16—17 ülikooliõpikut. Kui meenutada, et 1960. a. suutis Eesti Riiklik Kirjastus ülikooli tarbeks õpikuid välja anda kõigest 5, 1961. a. 6 nimetust, siis tuleb käesoleval aastal kirjastatavate õpikute arvu (loodame, et kirjastus plaani täidab!) pidada otse rekordiliseks. Enamik õpikuid on originaalsed, nende autoreiks on meie ülikooli õppejõud, ent ka tõlkeõpikute osatähtsus on kirjastusplaanis küllaltki suur.

Nüüd, millal õpikute kirjastamine lähemail aastail on rajatud kindlale alusele, on autorite aukohuseks käsikirjade valmimiseks ettenähtud tähtaegadest kinni pidada ning oma töös suurimat rõhku panna kõrge ideelis-teoreetilise taseme saavutamisele ja sisutihedusele.

R. KLEIS

Tartu Riiklik Ülikool 3

Aafrika õppering sai teoks

Nagu maailma vabade rahvaste pere kasvas Aafrika järjekordse riigi Uganda iseseisvustumisega, nii rikastus ka meie ülikool uue õpperingi võrra. Teisipäeva pärastlõunal kogunes TRÜ orientalistikakabinetti arvukalt õppejõude ning üliõpilasi. Külalisena viibis kohal ka orientalist Boris Riftin.

Avaettekandega teemal «Muistse Aafrika taasavastamine» esines orientalistikakabineti endine kasvandik Linnart Mäll. Teisena andis nende ridade kirjutaja põgusa ülevaate Aafrika kesk- ja lõunaosa keeleliselt palgest. See oli mõeldud sissejuhatusena ringi järgneval töökoosolekul algavale suaheeli keele aluste tundmaõppimisele. Ringi edaspidised koosolekud toimuvad igal teisipäeval kell 16 orientalistikakabinetis ning koosnevad alati kahest osast: ettekandest Aafrikaga seotud küsimuste kohta ning sellele järgnevast keeleõpingust.

P. NURMEKUND

Kaitskem riigi ja oma vara!

Vastavalt Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusele korraldatakse Eesti NSV-s 1. oktoobrist kuni 1. novembrini ühiskondlik ülevaatus, mille ülesandeks on tuleohutuslike puuduste kõrvaldamine, sellealase propaganda süvendamine ning elanikkonna kaasatõmbamine tulekahjude ennetamisele ja likvideerimisele.

Tartu Riiklikus Ülikoolis on ülevaatuse läbiviimiseks moodustatud komisjon ja koostatud ürituste plaan. Selle edukaks täitmiseks on aga vajalik, et iga TRÜ õppejõud, teenistuja, tööline ja üliõpilane oleks teadlik ülevaatuse ülesannetest, et nad oma tööruumis, auditooriumis, ühiselamu toas või üldkasutatavas ruumis vaataksid ringi tuletõrjuja pilguga ja teataksid esinevatest puudustest hoone komandandile. Peamist tähelepanu tuleb pöörata küttekolletele ja elektrijuhtmetele ning -seadmetele. Nende ebaõige ekspluateerimine ning rikked on sageli tulekahjude põhjuseks (kõige suurem süüdlane on muidugi inimeste hooletus ja lohakus).

Avastagem ja likvideerigem kõik puudused, mis võiksid põhjustada tulekahju!

Komisjon

SPORT

Terve tund võrdsete finaali

TRÜ 1962. a. jalgpalli-esivõistluste finaalmatši Tamme staadionil vilistas kohtunik Seffer. Vastamisi olid kehakultuuriosakond ja arstid — alagruppide võitjad.

Kehakultuuriosakonna bilanss teel finaali: bioloogide-geograafidega 4:0, juristidega 1:0 ja Ajaloo-Keeleteaduskonnaga 3:2. Arstid võitsid Majandusteaduskonna jalgpallureid 2:1 ning said loobumisvõidu Matemaatika-Füüsikateaduskonnalt.

Kohalviibijate arvates olid seekord vastased võrdsed. Algminutist peale veeres murul elav, vahelduv mäng. 5. mänguminut tõi esimese resultaadi. Arstide paremsisemine murdis üksinda kehakultuuriosakonna karistusalasse, andis söödu tagasi Võsale, kes suure jõuga lõi arstide eduks 1:0. See seis püsis vaevalt minuti. Kehakultuuriosakonna mängumees Tallo sai väravast 20 meetri kaugusel heale löögipositsioonile. Tugev, terav ning täpne löök ja pall oli väravas seisuks 1:1.

Nüüd läks mäng kohati jõuliseks. Palju oli karistuslööke. Ühte säärast kasutas J. Maaroos rünnaku alustamiseks. Palli sai Török Balint. Ta möödus kahest kaitsjast. Raske nurga all sooritatud löök langes väravavõrku mängu 28. minutil. Seis 2:1 arstide eduks püsis poolajavileni.

Mängiti 2×30 minutit. Et ilm oli juba päris hämar, siis jätkati puhkuseta.

32. minutil sooritas kehakultuuriosakond järjekordset karistuslööki. Toimus midagi professionaalset. Tallo ei löönud väravale, vaid andis palli «müüri» kõrvale Tammele. Viimane lõi 16. meetrilt kaunilt otse värava vasakusse nurka. 2:2 oli jalule seatud.

Huvitav mäng jätkus. Mõlemad väravavahid teenisid küllaldaselt aplause.

51. minutil tulid kehakultuuriosakonna mängijad 5 sööduga ja lalt jalale keskväljakult arstide 11 meetri joone juurde ning Niinpalu viis oma meeskonna ette 3:2.

Viimastel mänguminutitel oli kõvasti neidude heledat kiljumist. Arstide jalad pommitasid kehakultuuriosakonna väravat. Viimaste väravavahit pillas korraks palli. Kohe oli keegi arstidest jaol väravat löömas. Lööke tuligi vähemalt kümmekond küll vasaku, küll parema jalaga. Mängijate «müür» oli aga nii tihe, et pallil polnud võimalust uut seisu kirja panna.

Võiduga 3:2 Arstiteaduskonna üle saavutasid kehakultuuriosakonna üliõpilased esikoha.

R. KÜTTIM

Uue õppeaasta algusega lõpeb vana ja algab uus ülikooli kehakultuuri ja spordi ülevaatuskonkurss. Eelmise õppeaasta võitja on selgunud ja paremusjärjestust näitab alljärgnev tabel: arvud esimeses tulbas näitavad VTK-märklaste ja järgusportlaste ettevalmistust, teises organisatsioonilist tööd ja kolmandas spartakiaadist saadud punkte. Neljandas on saadud punktide summa.

1. Kehakultuuriosakond	8	7	16	31
2. Füüsika-Matemaatikateaduskond	5	3	14	22
3. Arstiteaduskonna I ja II kursus	3	6	10	19
4. Bioloogia-Geograafiateaduskond	7	4	6	17
5. Arstiteaduskonna III—VI kursus	2	1	12	15
6. Ajaloo-Keeleteaduskond	1	5	8	14
7. Õigusteaduskond	4	8	2	14
8. Majandusteaduskond	6	2	4	12

Mida ütleb ülaltoodud tabel?

Kehakultuuriosakond, nagu võis ette arvata, võitis peaaegu täiseduga. Ainult organisatsioonilise töö osas suutsid juristid tänu Andri Laiveriku, Heldur Saarsoo, Leo Mõisja ja Gustav Pajo tublile tööle viia spordiklubi liikmeks olevate üliõpilaste protsendi kõrgemale kehakultuurlaste omast. Ka spartakiaadi alad peale naiste korvpalli (selle võitis Majandusteaduskond) võitsid kevadsemestril kehakultuuriosakonna üliõpilased.

Juhtpositsiooni teaduskondade osas säilitas jälle paraja edumaaga Füüsika-Matemaatikateaduskond. Saavutanud kevadsemestril kõigil spartakiaadi aladel tagasihoidliku neljanda koha, tuli ta kokkuvõttes nii spartakiaadi kui ka ülevaatuskonkursi raames teisele kohale.

Arstiteaduskonna I ja II kursus said kokkuvõttes kolmanda, vanemad kursused aga viienda koha. Esimese saavutus oleks vaevalt olnud mõeldav ilma tublide organisaatorite Ilmar Vahula, Vello Viirsalu, Mati Kõrge, Tõnu Meldre ja Hilju Kalami jõupingutusteta. Arstiteaduskonna vanematel kursustel langeb aga spordiklubi liikmete protsent, olles teistega võrreldes kõige madalam (34,4%). Selle lünga täitmine aitaks otsustavalt parandada vanema kursuse meedikute positsiooni üldarvestuses, sest teised konkursi lõigud on neil tugevad.

Arstiteaduskonna kahe võistkonna vahele kiilunud Bioloogia-Geograafiateaduskond paistis silma just õppesportliku töö osas. Vähe üle 200 üliõpilasega teaduskond suutis ette valmistada 5 esimese, 14 teise, 32 kolmanda järgu sportlast ja 29 VTK-märklast. Eks siin aitab kaasa ka see, et ülikooli orienteerumissportlaste hulgas moodustavad tuumiku Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilased (Madis Aruja, Maire ja Mait Miljan jt.).

Ajaloo-Keeleteaduskonnas vastupidi lonkab järgusportlaste ja VTK-märklaste ettevalmistus. Suhteliselt väikestel Õigus- ja Majandusteaduskondadel on aga raske võistelda teiste teaduskondadega just spartakiaadi osas. Seevastu teistel töölõikudel on neil võimalus selle puuduse korvamiseks.

Kokkuvõtteks. Kasutamata võimalusi on küllaldaselt igal teaduskonnal. Sisemiste võistluste kohta teaduskonnad andmeid ei esitanud. Spordiklubi liikmete protsent kõigub 50—60 piires. Sektsioonid ei esita õigeaegselt järke vormistamiseks. Sageli ei esine mõne teaduskonna võistkond isegi spartakiaadi sundaladel (naiste korvpallis ei esinenud Ajaloo-Keele-, Õigus- ja Majandusteaduskonna ning Arstiteaduskonna I ja II kursuse võistkonnad, naistevõimlemises puudusid võistkonnad Õigus- ja Majandusteaduskonnal).

Uus ülevaatuskonkurss on alanud. Esineda tänavu paremini, see peaks olema iga kehakultuurlase, spordisõbra ja kommunistliku noore soov. Iga üliõpilase väikenegi panus spordirindel võib saada kaalukeeleks tema teaduskonna edukamaks esinemiseks.

B. MATVEI

Läti orienteerujate radadel

Ülikooli spordiklubi võistkonnale on ette heidetud, et see kujutab endast linna orienteerujate koondist. Võib-olla on õigem vastupidi — peamiselt üliõpilastest koosnev ÜSK-i võistkond võib vajaduse korral ka linna esindada. Möödunud nädalavahetusel usaldatigi 6 naise ja 7 mehega (8-ndana tuli kaasa EPA üliõpilane T. Raid) minna kaitsma Tartu au Läti orienteerujate meistrivõistlustele ja karikavõistlustele Kandavas (Kuramaal).

Lõunanaabrid on praegu veel arengus paari sammukese võrra taga. Seetõttu tegime julgeid prognoose. Juba enne võistlust karunahka ja gades lubasime korraldajatele 10 parema mehe-naise hulgas ainult 3 kohta (külalistena võistlesid veel Tallinna ja Valga võistkonnad ning leedulased). Kuid orienteerumine pole võistlus sõerajal, enesekindlaid aga on ennegi karistatud. Kuidas õnnestub?

Kuramaa metsad on loomarikkad. Orienteerujaile juhtub võistlustandril vahel ette metskits ja põtragi on mõned hirmutanud. Kuid metssead? «Kas nad kallale ka tulevad?» päriti rajameistrilt tõemeeli. «Ei-ei, võtke ainult taskutäis tammetõrusid kaasa,» teadis keegi.

Kui metsas on korraga 150 meest, niisama palju naisi ja teadmata arv (räägiti, et palju!) metssigu, siis on võistluspinge suur. Stardiintervalliks oli ainult üks minut. Võib-olla seetõttu, võib-olla mõnede kohalike võistlejate vähesevõitu kogemustest tingitult, kuid leidus palju neid, kes eelistasid liikuda grupikaupa. Nii juhtuski, et tallinlane Laja viis 1. kontrollpunktist finišisse kaasa 3 meest, kes Läti meistrivõistlustel (külalisi arvestamata) omandasid 2.—4. koha! Protesti kahjuks sisse ei antud.

Tartlaste võistlusmoraal osutus kõrgeks. Keegi võõraie abile ei lootnud, vesisel sõrajälgedega kaetud metsarajal aga seapõrsale teed ei antud.

Orienteerumistehniliselt oli meeste rada üsna raske, naiste oma aga keskmisest klassist. Et orientlire oli kaardil vähevõitu, tuli mõnes lõigus loota ainult kompassile. Kuid mõnekraadiline eksitus metsas liikudes, see on juba vähemalt 10-minutiline ajakaotus ... Madis Aruja «Suunto» vedelikukompass oli seekord vist tujukas. Peremees laskis end finišis tunnivõrra oodata. Kaua püsis parimana T. Laja aeg. Siis aga ilgines kohtunikelauale viimaste hulgas väljunud Tõnu Raid. Teadmata ise konkurentide tagajärgi, hüüdis ta lõpujoonel «Oks kolmkümmend!». Ja võistluskaaslased märkisid ette rutates oma märkmelehele arvatava võitja. 11 kilomeetrit (muidugi linnulennult!), 7 kontrollpunkti, aeg 1.32.35 — see oli võitja tulemus. Tõnu Raidi (Tartu I) kilomeetrid olid tõesti kõige lühemad! Teine oli Tõnu Laja (Tallinn II) — 1.38.26 ja värske Läti meistri F. Apinise järel neljas R. Mürk (Tartu II), kes viimase aastaga on juba jõudnud vabariigi parimate hulka. Kolme mehe aegade kogusummas jõudis esikohale Tartu I meeskond (Aruja, Raid, Kask).

Sügisel heasse vormi jõudnud Tiiu Liblik tegi seekord sisse kindla vahe: aeg 1.19.31 (rada 7 km, 4 kontrollpunkti). Alles 7- kuni 11-minutiliste vaheaegadega järgnesid A. Tamm (Tallinn I) ja S. Krehhova (Tallinn II). Rõõmu võib tunda H. Tõnissoni (Tartu II) tubli 9. koha üle, kuna 10. koha päris M. Miljan. Hästi täitsid oma ülesande ka ülikooli nooremad võistlejad, kes kõik saavutasid kontrollaega ületava tulemuse. Maie Pluss aga võis naerdes märkida: «Omandasin uusi kogemusi, käisin kaardist väljas!» Pole parata, orienteeruja karjääris tuleb ka selliseid seiku taha jätta.

Ja kokkuvõtteks. Parimaks võistkonnaks (3 naist, 3 meest) osutus tallinlaste ees Tartu I (T. Liblik, M. Miljan, R. Aimla ja T. Raid, I. Kask ning M. Aruja). Tartu II võistkond (H. Ronisson, M. Illi, M. Pluss, R. Mürk, Mait Miljan, U. Mikelsaar) edestas esialgsete andmete kohaselt enamikku Läti võistkondadest. 10 parema mehe hulgas oli 6, 10 tugevama naise seas koguni 7 eestlast.

I. KASK

«Kuldne sügis»

«... Lemmatsi külanõukogus. Kohale saabumine Tartu kõrgeima punkti juurest asimuudil 160° kuus minutit ...» Nii seisis TRÜ orienteerujate I kokkutuleku kutsel. Kuidas asimuut kellelgi õnnestus, pole teada, küid sihtpaika lõkke äärde jõudis poolsada asjahuvilist.

«Täname Tartu, eriti TRÜ orienteerujaid selle spordiala arendamise eest» — tsiteeriti kokkutuleku aruandekõnes Eesti orienteerumisföderatsiooni esimehe kirja. Pole liialdus — ülikool võitis tänavu vabariigi talvised ja suvised meistrivõistlused, «Kalevi» ja kõrgemate koolide esivõistlused. Seepärast hinnati sektsiooni tööd «heaga». Uude juhatusse valiti M. Aruja, T. Liblik ja P. Aimla. Lõkkele lisati hagu, kohalolijad said võistluskaardid. Algas orienteerumine «Kuldse sügise» auhinnale. Kes asus taskulambi, kes tikutule valgusel otsima 18 kontrollpunkti. Absoluutselt parima tulemuse saavutas Aile Reinberg, jättes teiseks meesteklassi võitja Enn Loigu.

Pikka aega kestis autasustamine. Kaks kohvritäit, kokku sadakond auhinda, medalit ja diplomit jagati suviste võistluste parimatele. Suure tammepärjaga krooniti tänavusi vabariigi meistreid Tiiu Liblikat ja Madis Arujat.

A. KIVISTIK

MEILE KIRJUTATAKSE

Kas veel üks kasutamata võimalus?

Pioneeritöö praktikal olles puutusin meie koolides kokku üsna keerulise küsimusega: lastest, kellega töötasin, olid päris mitmed kirglikud margikorjajad. Kui olime saavutanud usalduslikuma kontakti, püüti mindki oma huvialasse pühendada ja küsiti nõu filatelismi üksikküsimustes.

Tõepoolest, filatelismiga tegelemine annab lapsele nii teadmisi kaugete maade ja rahvaste kohta kui ka õpetab korralikkust ja täpsust. Kuuldavasti on Saksa Demokraatliku Vabariigi kooliõpilaste seas see arendav ja sisukalt vaba aega täitev tegevus suure au sees. Ei teeks paha, kui meiegi enne pioneeride sekka minekut saaksime ses osas vähemalt aabitsatõedki kätte. See võimaldaks laste huvilala suunata õigetele rööbastele, ära kasutada seda nii hea kontakti leidmiseks (eriti poistega) kui ka geograafia-, ajaloo-, poliitika- ning kultuurialaste teadmiste süvendamiseks. Tõenäoliselt piisaks elementaartõdede saamiseks paaritunnilisest loengust enne pioneeride juurde minekut.

V. LEPIK

SÜGIS

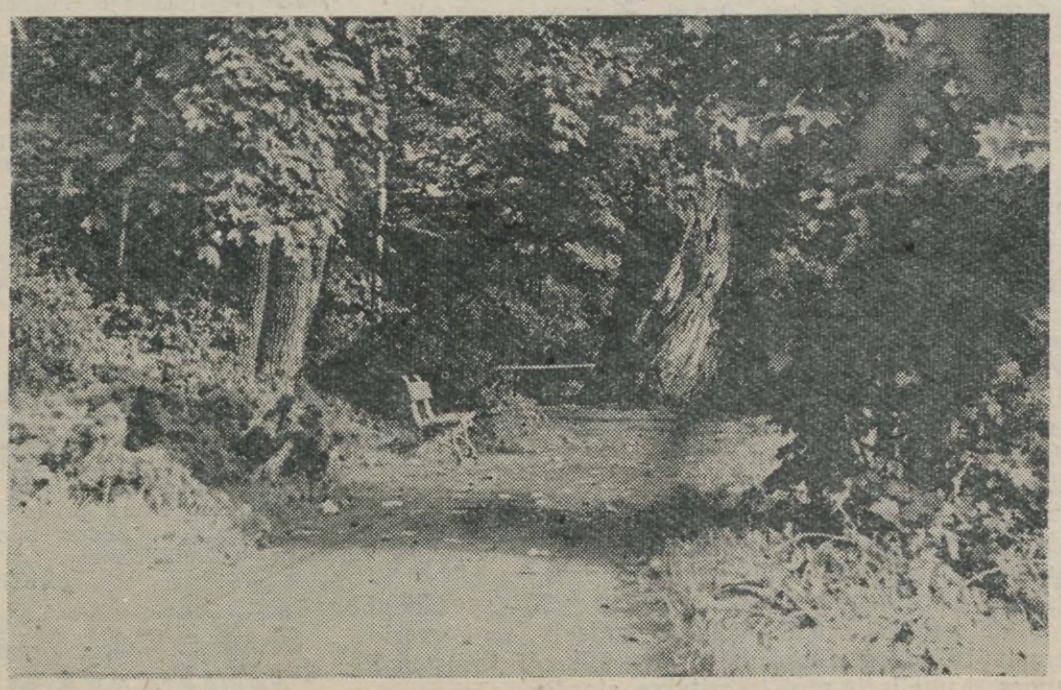

TEADAANDED

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) räägib teisipäeval, 16. oktoobril kell 19 Tartu Linna TSN Kaubandusvalitsuse juhataja sm. J. LELOV kaubanduse olukorrast Tartu linnas.

Järgneb film «Soomuslaev «Potjomkin»».

ENE VÕLMA
ja
AIN UUSNA!

Õigusteaduskonna diplomandid ja farmaatsiaosakonna IV kursus suruvad kätt ja ütlevad:
uurige, kasvatage!

UUT TEATMEKIRJANDUST TRÜ TEADUSLIKUS RAAMATUKOGUS

Technik-Wörterbuch. R. Sube. Kernphysik und Kerntechnik. Englisch. Deutsch. Französisch. Russisch. Mit etwa 15000 Fachbegriffen. Berlin 1961. 1606 lk.

Mathematisches Wörterbuch mit Einbeziehung der theoretischen Physik. Bd. 1—2. Berlin 1961. 1055, 960 lk., ill.

Л. Левин. Библиография библиографий произведений К. Маркса, Ф. Энгельса, В. Ленина. Москва 1961. 239 lk.

Москва 1962. Краткая адресно-справочная книга. По состоянию на 1 января 1962 г. Москва 1962. 495 lk.

Справочник педиатра. Ленинград 1961. 415 lk.

Р. С. Чеботарев и Ю. Б. Ратнер. Краткий паразитологический словарь. Минск 1962. 320 lk.

Справочник по растворимости. Том I. Бинарные системы. Кн. 2. Москва-Ленинград 1962. 1960 lk.

История техники. Библиографический указатель 1951—1955. Москва 1962. 391 lk.

Toimetaja H. PEEP

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 8271. MB 6348.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 19. OKTOOBRIL 1962

Nr. 26(531) XV aastakäik

Esimese kursuse üliõpilasele

Suvatsetakse öelda, et üliõpilasekssaamine tähendab suurt murrangut noore inimese elus: keskkoolis töötati järjekindlalt ja pidevalt ning omandati üldhariduslikke teadmisi, kusjuures õpetajad «nämmutasid» need õpilasele kätte; kõrgemates koolides saab üliõpilane vabaduse iseseisvaks töötamiseks ja oma huviala omandamiseks. Selles on kahtlemata palju tõtt, kuid siiski teatud piirini. Kuidas siis peaks esimese kursuse üliõpilane töötama, nii et tema töö tulemused oleksid kõige paremad?

Kõigepealt tuleb teadlik olla, et ülikooli-töö on raske ja pingerikas ja et «akadeemilist vabadust» ei tule nii mõista, et iga üliõpilane ise otsustab, kas ta loengutest ja praktikumidest osa võtab või mitte ja et obligatoorsetest töödest vaba aega võib lasta kaduma minna.

Praktikumide-küsimus ei ole tekitanud lahkarvamusi: praktikumidel tuleb käia. Ei saa ju «järele mõteldes» omandada seda, mis annab kaemus. Ka ei ole mõeldav, et praktikumi juhendav õppejõud üksikutega peaks seda kordama, mis tavalisel tööajal on tehtud. Ei oleks vaja olnud seda iseenesest mõistetavat küsimust puudutada, kuid kahjuks on olukord niisugune, et mõned üliõpilased lubavad enesele sel alal niivõrd suuri vabadusi, et on tulnud maksma panna korraldus, mille kohaselt nende üliõpilaste töö, kes kolm korda praktikumilt puuduvad, jäetakse (võidakse jätta) arvestamata.

Loengute-küsimuse üle on palju vaieldud. Osalt on need vaidlused olnud tühja tuule tallamine, seetõttu, et seda küsimust on alati püütud üldistada. Aga ei ole loenguid üldse, vaid on loengud eri aladel, eri spetsiifikaga, ja seetõttu tuleb loengute-küsimusele läheneda diferentseeritult — kus neid on vaja ja kui palju ja kus mitte. Praktilised kogemused mõnedel aladel on näidanud, et iseseisvalt töötades omandavad üliõpilased aine kindlamalt ja sügavamalt kui loengute kaudu, kuid neil kulub selleks kolm korda rohkem aega. Minu soovitus: loengutelt võtta niipalju kui sealt võtta saab! Mõtelgem ometi: teie ees on teadlased, on inimesed, kes vastavat teaduseharu põhjalikult tunnevad ja kel on midagi öelda, — vaadakem juba seda, kuidas see teadus niisuguse inimese peas välja näeb! Loeng — see on muusika, raamat — partituur. Kas loengul konspekteerida? Minu arusaamise järgi on konspekteerimine, õigemini «järelekirjutamine» kurjast. Loengul jälgitagu lektori mõttekäiku ja aine loogikat ning demonstratsioone, õpitagu koos lektoriga mõtlema. Tingimata tuleb teha märkusi, kuid väga lühidalt, nii et nende märkuste põhjal oleks hiljem võimalik õpikutes (või kirjanduses) vajalik kätte leida. Paraku tuleb aga «konspekteerimist» loengutel seni siiski soovitada, kuni meil vastav korralik õppekirjandus veel puudub. Kui lektor joonistab, siis — joonistada tuleb. Joonistamise abil me rikastume kujutlustega, ja reaalteaduste alal (eeskätt bioloogiliste teaduste alal) tuleb aine omandada kujutluste kaudu!

Kõige raskemaks küsimuseks üliõpilastele (eriti esimese kursuse üliõpilastele) on õppetööst vaba aja kasutamise küsimus. Tõsi küll, seda «küsimust» võib väga lihtsaks teha: on päevased loengud ja praktikumid läbi, siis algab «vabadus», pahatihti mittemidagitegemine. Siin maksab aga range seaduspärasus: mida kergemeelsemalt suhtutakse vabasse ajasse, seda rängemalt annavad selle tulemused end tunda eksamitel. Suur osa vabast ajast on üliõpilastele iseseisvaks töötamiseks — õppimiseks ja teaduslikuks tööks. Eeskätt õppimiseks. Selleks peaks iga üliõpilane kindlasti planeerima igaks päevaks mõne tunni, ütleksime, kolm tundi. Olukord ei olegi siin seega kardinaalselt teistsugune kui keskkoolis. Vahe on selles, et keskkoolis on igal päeval täpne töökvantum ette nähtud, kindlates ainetes, siin on ses suhtes üliõpilasel tõesti vabad käed. Üldiselt aga: semestri jooksul tuleb kavakindlalt õppida kõiki aineid, mida sel semestril käsitletakse. Ei tohi arvata, et õppimine toimub eksamisessioonil. Viimane olgu õppeaine kordamiseks ja teadmiste viimistlemiseks. Ärge tuupige! Teadmisi omandatakse teadlikult ja kujutlusega ning loogilises seoses. Tõsi küll, mõnel alal tuleb ka mälu tugevasti pingutada, aga mis sinna parata. Mõtelda saab ikkagi ainult siis, kui on teadmised. Konspekteerige — aga lühidalt! Proovige, kas te olete suutelised iseseisvalt asjaomaseid küsimusi käsitlema! Kasutage võimalust õppejõudude juures konsulteerimiseks! *Carpe diem!*

Põhiline: semestri jooksul tuleb töötada nii, et eelseisval eksamisessioonil ei tekiks «akadeemilisi võlgnevusi»! Võlgnevus tähendab ühtlasi stipendiumi kaotamist. See, võibolla, ei olegi peamine. Hoopis kurvem on, et iga võlgnevus tähendab järgmise semestri tööaja lühenemist ja lõpuks võidakse sattuda nende nimestikku, keda tuleb edasijõudmatuse pärast ülikoolist eksmatrikuleerida. Keskkoolis peetakse seda sageli kangelaseks, kes kõige osavamini «viilida» oskab ja kes vähe töötab; ülikoolis juuritakse niisugune mentaliteet armutult välja! Ülikoolilt nõutakse kõrgesti kvalifitseeritud spetsialiste. Aga niisuguseks spetsialistiks võib saada ainult pingsa töö läbi.

Mõned noored üliõpilased on arvamusel, et huviala omandamine ülikoolis tähendab kitsapiirilist spetsialiseerumist. Mõned noored näiteks on omandanud teadmisi ornitoloogia alal ja arvavad siis, et andku ülikool neile ainult ornitoloogiat, muu neid ei huvita. Üks minu kolleegidest jutustas üliõpilasest, kes olevat ülikooli tulles avaldanud soovi Einsteini teooriat õppida, kõrgem matemaatika teda väga ei huvitavat. Niisugused näited on muidugi kurioosumid. Aga väär on arusaam, nagu peaks ülikool andma väga kitsapiirilisi eriteadlasi. Tänapäeval ei ole isoleeritud teadusi, teaduslikud uuringud kanduvad teaduste piirialadele. Igal üliõpilasel tuleb omandada ülikoolis teatud põhiainete miinimum-kompleks! Tõsi küll, ega siin kõik ühtemoodi ei meeldi, aga ütelge, kas üldse on niisuguseid tööalasid, kus kõik ühtemoodi ja kangesti meeldib?

Ülikool on teaduslik õppeasutus. See tähendab: üliõpilane peab peale vastava teadusala teadmiste omandama ka oskused ja võimed seda teadusala mingis sektoris edasi viia, teaduslikult töötada, uurida. Esimese kursuse üliõpilastel tuleb selle küsimuse üle tõsiselt järele mõtelda. Kõigepealt: tutvuge selle teadusliku tööga, mis vanemate kursuste üliõpilased on teinud või teevad. Kõige parem on seda teha üliõpilaste teaduslikkudes ringides. Kaalutlege, millise sektori töösuund teie huvidele ja võimetele kõige enam vastab ja lülituge pikkamisi vastaval alal teaduslikku töösse. Lähemaid juhendeid saate vastava ala õppejõududelt. Aga veel: mõtelge ka, kas see teadusliku uurimise ala, mis teie huvidele näib vastavat, teile ka edaspidises kutsetöös vajalik ja kasulik on. Ma mõtlen siin eeskätt tulevasi pedagooge. On küllalt olnud neid õnnetuid olukordi, mil tulevane pedagoog valis endale teadusliku ala, mis temale tema edaspidisel tegevusel mingit praktilist tähtsust ei omanud. Veel enam:

(Järg lk-l 4.)

Enne kooliukse avamist

15. ja 16. oktoobril toimus TRÜ klubis pioneeritöö seminar, millest võtsid osa pedagoogilise kallakuga osakondade II kursused. Pöördusime mõne küsimusega Marja Ivaski poole, kelle õlgadel oli kogu organiseerimisraskus.

Milline oli seminari eesmärk?

«Palju on pahandatud praktikal olevate üliõpilastega, et nad ei oska oma klassis pioneeritööd organiseerida. Sellepärast otsustati, et teise kursuse üliõpilased hakkavad töötama rühmajuhtidena Tartu koolides, III kursusel aga on nad erialaringide juures juhendajateks.

TRÜ PARTEIKOMITEES

TRÜ parteikomitee jaotas oma koosolekul ülesanded uue komitee liikmete vahel.

Moodustati neli põhilist sektorit: ideoloogilise, teadusliku, õppe-kasvatus- ja šeflustöö sektor, samuti valiti komitee liige kehakultuuritöö alale.

IDEOLOOGILISE TÖÖ SEKTOR: A. Köörna (sektori juhataja), J. Jakobson (poliitringid), M. Makarov (filosoofilised seminarid), H. Palamets (loenguline töö).

ÕPPE-KASVATUSTÖÖ SEKTOR: K. Püss (sektori juhataja), E. Jürimäe, H. Kurm, V. Ruttas.

TEADUSLIKU TÖÖ SEKTOR: L. Päi (sektori juhataja), F. Klement, K.-S. Rebane, A. Rõõmusoks, A. Talvik.

ŠEFLUSTÖÖ SEKTOR: H. Liivik ja E. Russak.

SPORDITÖÖ eest vastutab J. Unger.

Uudseks kujuneb parteikomitee sektorite töös käesoleval õppeaastal see, et tähtsamaid probleeme arutatakse koos komsomolikomitee ja ametiühingukomitee vastavate liikmetega.

Kuidas oli töö organiseeritud?

«Toimus kümmekond loengut. TRÜ pedagoogikakateedri õppejõud sm. K. INDRE rääkis pioneeritoa sisustamisest, pioneerikoonduse metoodikast ja rühmajuhi ülesannetest. Sm. T. LUKK käsitles pioneeriorganisatsiooni struktuuri, sümboolika, atribuutika ja dokumentatsiooniga seotud küsimusi. Ta vestles ka pioneeriastmetest ja instruktorite ettevalmistamisest.

Palju elevust tekitas ühismängude ja tantsude õppimine, mille viis läbi Tartu Pioneeride Maja metoodik sm. E. POLISINSKAJA.

Tallinna Pioneeride Paleest oli kohale sõitnud õppealajuhataja sm. TAKIS. Tema kõneles uutest vormidest pioneeritöös, selgitas, mida tähendavad rühmad elukoha järgi, pioneeritegevuse piirkonnad jne.

Sm. H. JOHANSOO andis praktilisi näpunäiteid rühma- ja malevapäevikute kohta.

Sooja aplausi osaliseks sai sm. KURM, kes pidas huvitava loengu pedagoogi kutse-eetikast.»

«Kes hakkab üliõpilasi-rühmajuhte juhendama?»

«Kontrolli töö üle hakkab teostama ülikooli komsomolikomitee pedagoogilise ettevalmistuse komisjon ja üldse kogu komsomolikomitee.

Põhiline abistamine jääb koolide vanempioneerijuhtide ja klassijuhatajate ülesandeks. Ei lähe ju üliõpilased kooli mitte ainult õpetama, vaid eeskätt ise õppima. Ka ELKNÜ Tartu Linnakomitee ja Tartu Pioneeride Maja ulatavad oma abistava käe.

Siis on neljandaks kursuseks osa oskusi juba olemas.

Järjekordse seminari ülesandeks oligi anda üliõpilastele teadmisi pioneeritööst.»

Teatavasti on sel aastal muutusi pioneeritööle suunamisel. Millised need on?

«Möödunud aastal oli võimalik valida peaaegu ainult rühmajuhi ala, tänavu läheb osa pioneeride maja juures asuva rahvaste sõpruse klubi juurde, samuti majavalitsustesse ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee juurde nn. koolikomisjoni.

Ja lõpuks: ülikooli komsomolikomitee loodab, et seminar äratas mõtteid ja huvi pioneeritöö vastu.

Muidugi polnud võimalik kahe päeva jooksul haarata kõiki küsimusi, aga kas selleks seminari korras ongi vajadust? On ju kättesaadaval nii palju kirjandust, millega üliõpilastel endil niikuinii enne tööleasumist tuleb tutvuda.»

Fotol ülal: Tõnu Mändveer on varemgi pioneerilaagris töötanud. Sellepärast tal oligi, millest teistele jutustada.

Kas kõik jääb vanaviisi?

Sageli juhtub nii: mõni probleem kerkib üles, ta ümber keeb ja kobrutab mõne aja, vahtugi ajab üle ääre, siis aga vajub kõik tagasi ja mahub ilusasti vanasse potti. Vanameelsed tõmbavad rahunenult hinge. Uuendajad pole nõus, ent vaikivad, haududes uusi plaane. Skeptikud muigavad: nii oli ja nii jääb.

Kevadine diskussioon marksismi-leninismi õpetamisest kõrgemas koolis lõppes otsusega taotleda ülikoolis uue ühtse marksismi-leninismi teooria kursuse korraldamist (ja selles küsimuses asusid ülikooli õppejõud enamikus uue poolele).

Uus õppeaasta on alanud ja paljudele näib, et midagi ei ole muutunud, et kõik läheb vana rada.

See kõik ei lähe nii kiiresti. Vestluses sm. E.-L. Mikkelsaarega, kes on uut õppeprogrammi taotleva komisjoni esimees, selgus, kuivõrd ulatuslikuks kujuneb alustatud töö.

Oktoobrikuus tuleb kokku komisjon, kes jaotab kateedritele ülesanded õppeprogrammide prospektide koostamiseks. Kui viimased 1. veebruariks saavad läbi arutatud, esitatakse nad Eesti NSV Kõrgema ja Kesk-eriharidu se Komiteele, et taotleda ministeeriumilt luba alustada 1963/64. õppeaastal uue, ühtse marksismi-leninismi teooria ja praktika kursuse õpetamist.

Ümberkorraldamine ei too kaasa suuri nihkeid mitte ainult distsipliinide õpetamise järjekorras (1) filosoofia algkursus, 2) poliitökonoomia, 3) filosoofia, filosoofilised eriseminarid, 4) NLKP ajaloolised kogemused), vaid ka probleemide asetuses. Eriti puudutab see filosoofiat, kus senise ühtse filosoofilise kursuse kõrval langeb pearõhk filosoofilistele eriseminaridele, kus hakatakse käsitlema erialade filosoofilisi probleeme.

Filosoofiakateedris on juba praegu rida õppejõude, kes on omandanud mõne praktilise teadusega seotud eriala (sm. Loit on näiteks geoloog, sm. Valt füüsik). Praegu oleks aga tarvis õppejõudu, kes tunneks arstiteadust ja ka filosoofiat, et asuda juhendama kõrgema närvitegevuse filosoofiliste probleemide eriseminari.

Erialade filosoofiliste probleemide käsitlemine filosoofilistes seminaridest tõstab üliõpilaste huvi filosoofia õppimise vastu ja aitab võidelda ajuti esineva mõttelaiskuse vastu, mis väljendub filosoofilise materjali raamatulikus omandamises eksamite sooritamise eel.

Sellist suurt muudatust ei saa teha uisapäisa, kannal ringi keerutades, vaid järk-järgult. Juba tänavustes programmides on tehtud mõningaid muudatusi. Näiteks ei teostata NLKP ajaloo õpetamist II kursusel enam vana, kongressilise süsteemi alusel, vaid probleemide järgi, nagu NSVL industrialiseerimine, NLKP kogemused põllumajanduse kollektiviseerimisel jne. Ülalmainitud probleeme käsitletakse seminaridel tervikuna, mitte aga killustatult ühest kongressist teisest. Selline meetod annab parema ülevaate NLKP tegevusest mingi suure probleemi lahendamisel.

Uue õppeprogrammi koostamine ei saa toimuda üleöö, uisapäisa, sest teda ei tehta mitte ühekordseks katseks, vaid pikemaajaliseks rakendamiseks tulevikus, vastavalt nõuab ka ettevalmistustöö rohkem aega.

Kindel on aga, et tööle on käed juba külge pandud, asi liigub ning võib loota, et seekord ei jää kõik vanaviisi.

A. PABUT

ASPIRANDID!

Homme kell 13 toimub peahoone 3. auditooriumis koosolek uutele aspirantidele, millest palutakse aga osa võtma ka II ja III aasta aspirante ning k. o. aasta aspirantuuri lõpetajaid.

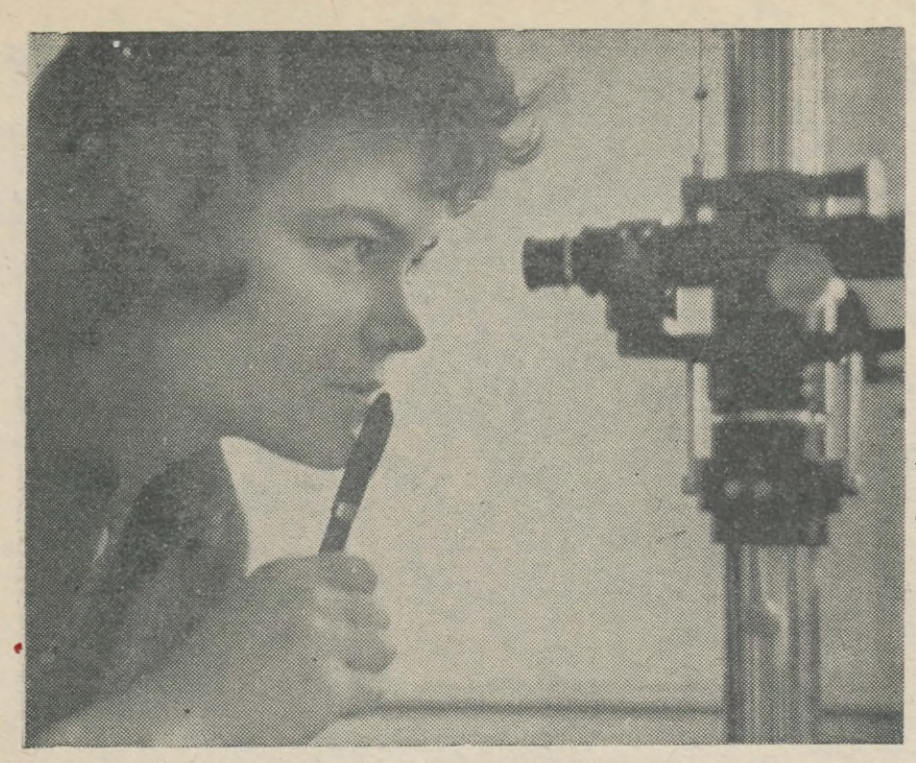

PRAKTIKUMIS.

I kursuse kommunistlik noor Valentina Stadihhina õpib füüsikat. Ülikooliellu on juba sisse elatud. Paljugi, mis esimesel päeval oli uudne ja ebatavaline, on nüüd saanud igapäevaseks. See tähendab aga — armsaks ja südamelähedaseks.

Vaev pole maha visatud

Hiljuti, pärast tööpäeva lõppu tuli kokku TRÜ eksperimentaal- ja õppetöökoja teenistujate pere. Et toimus midagi oodatut, seda tõendas sajaprotsendiline osavõtt ja elav huvi. Selgituse saamiseks tuli pöörduda töökoja juhataja sm. Muuga poole.

Mis üritus see oli?

Selgus, et tegemist on traditsiooniga, kuigi tükiks ajaks varjusurma suikunuga. Tavaliselt korraldati teenistujaile kaks korda kuus lektooriume mitmesugustel teemadel. Miks mitte jätkata? Mõte ei jäänud mõtteks. Kus on asjast huvitatud, on alati aitajaid. Sm. H. Palamets võttis koos sm. Muugaga algatatud mõtte südameasjaks. Ta lubas muretseda lektoreid, andis tutvumiseks soovitatavate loengute nimekirja ning korraldas ise esimese lektooriumi, seekord teemal «Tartu ajalugu».

Et aeg ja vaev polnud asjatult maha visatud, seda tõendasid loengule järgnenud elav arutelu ja küsimused. Samuti mõtted, plaanid ja soovid, milline peaks olema järgmine selline üritus.

Ja perspektiivid?

Lektooriumid hakkavad toimuma regulaarselt neljapäeviti iga kahe nädala tagant. Järgmine kord kuulatakse loengut rahvusvahelisest olukorrast.

I. SOO

TRÜ ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolek toimub 23. X peahoone auditooriumis nr. 3 algusega kell 18

PÄEVAKORD:

1. Kokkuvõtteid TRÜ ÜTÜ tööst. H. Sillastu.
2. Teadusliku töö mõningane analüüs. E. Vääri.
3. Ringide tööst. E. Kukk

Läbirääkimised ja valimised.

TRÜ ÜTÜ nõukogu

∑-klubis Kust pärinevad polüneeslased?

Kuulsad kiviehitised Titicaca kaldail on püstitatud valgete habemike poolt, kes olid kõrget kasvu. Neil olid suured kõrvad ja seljas avarad vöötatud rõivad. Neid juhatas Tiki. Ta tegi kivist inimesi, kes pidid saama valitsejaiks. Lõpuks ta lahkus ja siirdus rannikule. Nii kinnitavad võimsate inkade väetid järeltulijad.

Tiki oli esimene inimene. Tema auks tehakse Marquesas-saartel kivikujusid. Tiki tegi liivast kuju ja see elustus. Tiki on midagi inimlikku, mis sai jumaluseks. Lihavõttesaare kivikujud ehitati pikk-kõrvade poolt. Esimesed inimesed olid valged. Nii kinnitavad vaprad meresõitjad-polüneeslased.

Kas need legendid on pärit ühisest tüvest või lihtsalt kokkusattuvus? Thor Heyerdahl arvas esimest ja sõitis parvel üle Vaikse ookeani.

Uiracocha ja urukehra — need tähendavad valget inimest, üks ketšua, teine polüneesia keeles.

* * *

Täna, 19. oktoobril kell 20 toimub TRÜ kohvikklubi piljardisaalis klubi koosolek. Tutvustatakse põhjalikumalt «Kon-Tiki» ja «Aku-Aku» autori Thor Heyerdahli teooriat polüneeslaste päritolu kohta.

Samas plaanide tegemine algavaks aastaks. Oodatakse vanu ja uusi entusiaste säravate ideede, värskete ettepanekute, võitva innuga.

Klubi juhatus

TÖÖMEHE südametunnistus

Tahan kirjutada mehest, kes elab Vanemuise tänava õppehoones, lihtsast mehest, kelle tööd ei suuda mahutada ka kõige suurem hoone.

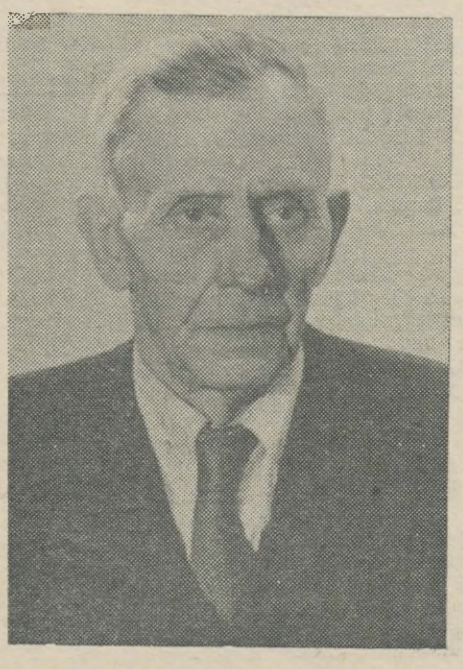

40 aastat on Reio Marka töötanud TRÜ majandusosakonnas laudsepana. Ta parandab veevärki, klaasib aknaid, teeb maalrija elektrikutöid. Tal on töömehe süda ja kuldsed käed.

Juhtub, et märgatakse küll puudusi, kuid lüüakse käega: «Mis see minu asi on!» Reio Marka südametunnistus ei luba kunagi käega lüüa. «Küll ma saan ise korda!» Vaid seda lauset on harjutud temalt kuulma.

Haigestus Vanemuise tänava õppehoone komandant I. Üts. Ei kaheldud kordagi, kelle poole tuleb nüüd pöörduda. Üliõpilased, õppejõud, teenistujad tulevad sm. Marka juurde ja alati aitab Reio Marka neid jõu või nõuga.

Sügisel on ilmad tujukad. Kord on sinine taevas päikese päralt, samas aga talutab tuul tänavatel tõrksat külmataati. Eeskirjad ei näe veel ette hoonete kütmist, kütjaid pole.

«Külm on! Prrr-rrr!»

Veidi aja pärast on Reio Marka majandusosakonnas.

«Külm on. Kas kütta saab?»

«Aga kütjad . . .?»

«Küll ma ise!»

Talvel töötab sm. Marka kütjana. Töö pole kerge. Kes on ehitustel labidat liigutanud, see ehk teab, mida tähendab loopida ahju raskeid söekamakaid.

Juhtus, et noored kütjad korraldasid töö ajal joomingu. Reio Markal tuli pärast oma tööaega töötada kaks vahetust järjest. «Ei või ometi maja kütmata jätta,» lausus ta ise.

Reio Marka on auga pensioni välja teeninud, ent vana töömees ei saa elada ilma tööta. Ta käed pole harjunud olema tegevuseta, süda hooleta. Ta palk on mitu korda väiksem nende omast, kes töötavad tükitöö alusel, üle tööaja tehtud tundide eest juurde ei maksta. Kuid kas saab maksta töömehe südametunnistuse eest, tema hoole ja armastuse eest? Ei. Ainukeseks tasuks on teadmine, et neid käsi ja seda südant on meile veel väga vaja.

I. MADISSOO

TOIMUNUST ja TOIMUVAST ÜTÜ-s

Viimastel aastatel on üliõpilaste teaduslikule tööle hakatud õigustatult pöörama üha suuremat tähelepanu. Sellest annab tunnistust ÜTÜ üleliidulise ja vabariikliku nõukogu tegevus, ÜTÜ nõukogude esimeeste kuulumise õigus ülikooliteaduskonna Õpetatud Nõukogu koosseisu, üleliidulised ja vabariiklikud üliõpilastööde konkursid jt. Tulemuseks on olnud kõrgemate õppeasutuste ÜTÜ-de osatähtsuse tunduv tõus üliõpilaste õppe-teaduslikus ja kasvatustöös. Seda ka Tartu Riiklikus Ülikoolis, kus ÜTÜ ridadesse kuulub 1462 üliõpilast.

KUS HÄSTI, KUS KEHVASTI

Kõigi 62 teadusliku ringi tööst on põhiliselt haaratud olnud statsionaarsed üliõpilased. Mõnes teaduskonnas (Ajaloo-Keeleteaduskond, Majandusteaduskond) võtavad ringide tööst osa ka üksikud mittestatsionaarsed üliõpilased. Rõhuv enamik ringe on elujõulised ja tugevad kollektiivid (näiteks ajalooring Ajaloo-Keeleteaduskonnas; zooloogia-, botaanikaring Bioloogia-Geograafiateaduskonnas jt.). Endisest tagasiminekut on näidanud Õigusteaduskonna ÜTÜ ringid. Esineti vaid 6 ettekandega Balti vabariikide ja Valgevene NSV I humanitaaralasel konverentsil. Auhinnatöid ei esitatud Õigusteaduskonnast sel aastal ühtegi. Endiselt pole aluspõhja alla saanud filosoofia, aga ka NLKP ajaloo ring. Ometi on just nende distsipliinide osatähtsus üliõpilaste ettevalmistamisel tõusnud. Töö ringis tõstaks veelgi suuremat huvi vastavate ainete vastu. Vahemärkusena olgu öeldud, et näiteks Tallinna Polütehnilises Instituudis on NLKP ajaloo ring üks tugevamaid. Nii et eeskuju pole vaja kaugelt otsida. Tuleb aga märkida energilist tööd kevadel reorganiseeritud poliitilise ökonoomia ringis. Seda eeskätt tänu heale suunamisele ringi juhendaja poolt.

Ringide töö temaatika on tugevalt seotud kateedrite teadusliku töö probleemidega (Arstiteaduskond jt.). Sellega on saavutatud kompleksus uurimistöös ning suurem kontsentreeritus temaatikas. Ringide tööst annavad ülevaate ettekanded teaduslikel konverentsidel ning esitatud auhinnatööd. Möödunud õppeaastal korraldati TRÜ-s kaks suuremat üliõpilaste konverentsi. Nendeks olid Balti vabariikide ja Valgevene NSV I humanitaaralane konverents 2.—4. aprillini ja TRÜ ÜTÜ 17. üliõpilaste teaduslik konverents 17.—19. aprillini. Humanitaaralasel konverentsil esitati 60 ettekannet, neist 30 külalistelt. Viimaseid oli 12 kõrgemast õppeasutusest. Üldse võttis konverentsi tööst osa 903 üliõpilast. TRÜ 17. konverentsil esitati 158 ettekannet. Ettekanded olid sealhulgas kõigilt 20 külalistelt. Esindatud oli isegi Tadžiki NSV 3 osavõtja näol. Üldse võttis konverentsist osa 1236 üliõpilast.

ÜLIÕPILASTÖÖD JA AUHINNAD

Ülikoolisisesele üliõpilastööde konkursile esitati kevadel 53 tööd. Neist I auhinna said 32 tööd, II — 16 ja III — 5 tööd. Kõige enam töid oli esitatud Arstiteaduskonnast (19), järgnes Ajaloo-Keeleteaduskond (16) jt. Rõõmustas asjaolu, et töid oli esitatud ka mittestatsionaarsetelt üliõpilastelt (Ajaloo-Keeleteaduskond), et paljudes töödes lahendati praktilisi probleeme. Näiteks lubati ühe auhinnatud töö (A. Kirti «Raamatukaubanduse Valitsuse käibekulude analüüs ja nende alandamise võimalusi») tulemusi rakendada praktikasse juba käesoleval aastal. Meeldis ka see, et poliitilise ökonoomia ring esitas konkursile ühe võistlustöö.

Möödunud õppeaastal toimus vabariiklik üliõpilastööde I konkurss, kuhu saadeti 39 tööd (1960/61. õppeaasta ülikoolisisese konkursi paremad tööd). Neist premeeriti I auhinnaga 4 tööd, — II 8 ja III auhinnaga 13 tööd. 14 töö autoreid tõsteti esile. 1961/62. õppeaastal toimus ka üleliiduline üliõpilastööde konkurss, millele esitati 1255 tööd paljudelt aladelt. Meie ülikoolist suunati sinna 3 tööd.

Medaliga «Parima üliõpilase teadusliku töö eest» auhinnati 115 üliõpilast — 50 parima töö autorit. NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi aukirjaga autasustati 452 üliõpilast. 60 professorit, õppejõudu ja teaduslikku töötajat autasustati samuti aukirjaga, nimelt medaliga autasustatud tööde juhendamise eest. Kõiki TRÜ-st esitatud tööde autoreid (E. Gabovitš Matemaatika-Füüsikateaduskonnast, A. Kiri Õigusteaduskonnast ja K. Mitt, Õ. Niinepuu ning L. Tamm Arstiteaduskonnast) autasustati aukirjaga.

KOKKUTULEKUID MEIL JA MUJAL

Rohkelt võeti 1961/62. õppeaastal osa mitmesugustest teaduslikest üliõpilaskonverentsidest väljaspool TRÜ-d. Näiteks viibisid meie esindajad konverentsidel Vilniuses, Riias, Leningradis, kaugel Tbilisis ja mujal. Möödunud kevadel loodi tihedamad sidemed ka Moskva Riikliku Ülikooliga. Traditsiooniks on kujunemas teaduslikud konverentsid Balti vabariikide ja Valgevene NSV üliõpilaste vahel. Näiteks lisaks Tartus toimunud humanitaaralasele konverentsile võeti arvukalt osa tehniliste teadusalade konverentsist Minskis ning üliõpilaste-meedikute konverentsist Riias. Käesoleva kuu 17.—20. toimub järjekordne meedikute konverents Vilniuses. Arstiteaduskonna üliõpilastelt on planeeritud sellele konverentsile 14 ettekannet. Muuseas olgu öeldud, et ÜTÜ üleliiduline nõukogu seadis selliste konverentside läbiviimist teistele eeskujuks.

Esinemise võimalusi ÜTÜ raames väljaspool vabariiki pole kasutatud maksimaalselt. Teaduskondade nõukogudel tuleb julgemini taotleda paremate tööde autorite suunamist esinemiseks teistesse liiduvabariikidesse. Koos tehtud töö laiema tutvustamisega tutvustame laiemalt ka oma ülikooli, tema ÜTÜ-d.

TIHEDAS KOOSTÖÖS

Uutest töövormidest tuleks märkida mitmete erineva spetsiaalsusega ringide ühiste arutelude-diskussioonide korraldamist. Need hakkavad levima kogu ülikooli ulatuses. Näiteks toimus koosolek teemal «Füüsika ja meditsiin», millest võtsid osa nii füüsikud kui meedikud. Suvel oli üheks suuremaks ürituseks kompleksne üliõpilasekspeditsioon Tauksi saarele. Sellest võtsid osa Bioloogia-Geograafiateaduskonna ringide üliõpilased. Eesmärgiks oli saare taimestiku, mullastiku ja loomastiku kaardistamine. Väga huvitavaks ja tulemusterohkeks kujunes üliõpilaste ekspeditsioon Kasahhi NSV-sse dots. A. Trassi juhendamisel.

SAAB PAREMINI

Organisatsiooniliselt on TRÜ ÜTÜ tugevnenud. Sellele aitas kaasa ÜTÜ ruumi muretsemine, kuhu on koondatud ülikooli ja teaduskondade ÜTÜ nõukogude tegevus. Alustati ka kartoteegi loomist, kus peetakse individuaalset arvestust iga ÜTÜ liikme töö ja tegevuse kohta. Teostatud suuremad tööd kantakse õppejõu-juhendaja poolt õpinguraamatusse. Esmakordselt organiseeriti ÜTÜ puhkeõhtu TRÜ klubis.

Vähe on saavutatud üliõpilastööde publitseerimise osas. Möödunud aastal ei ilmunud ühtegi üliõpilastööde kogumikku. Selles suhtes on oodata olukorra paranemist, sest praegu on antud kahe kogumiku materjalid rotaprindile trükkimisele. Koostamisel on veel mitu kogumikku.

Suureks puuduseks TRÜ ÜTÜ nõukogu töös on olnud vähene propaganda. Kasutati liiga vähe ajalehte «Tartu Riiklik Ülikool» tegevuse tutvustamiseks. Kuid tõelise, loova huvi kasvatamine oma ala vastu eriala ringides on ÜTÜ panuseks üliõpilaste kommunistlikus kasvatuses. Ka teaduste populariseerimisest võeti möödunud aastal nõrgalt osa. Ülikooli lektorite grupi raames populaarteaduslike loengutega esinenud üliõpilaste arv ületas napilt 30. Side komsomoliorganisatsiooniga oleks pidanud olema tugevam. Seda mõlemapoolselt. Ainult kord, just enne ülikooli komsomoliorganisatsiooni konverentsi, organiseeris TRÜ komsomolikomitee ühise pleenumi ÜTÜ tööga seotud küsimuste arutamiseks.

Mõne päeva eest algas üliõpilaste II vabariiklik konkurss. Ees seisab uus üleliiduline konkurss. Planeeritakse järjekordset TRÜ ÜTÜ 18. teaduslikku konverentsi, osavõtte teiste õppeasutuste konverentsidest jne. Need üritused kujunevad edukaks ainult siis, kui nende lahendamisest võtavad osa aktiivselt kõik ÜTÜ liikmed. Sellele ongi suunatud TRÜ ÜTÜ nõukogu püüdlused.

H. SILLASTU,
TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees

Näitustel

13. oktoobril olid Tallinnas meie kunstikabineti üliõpilased. Hommikupoolikul tutvuti Kunstiinstituudis graafika valmistamisega kõrg- ja madaltrükitehnikas, metallehistööde ja skulptuuri valmimise etappidega.

Kunstihoones oli avatud Kunstiinstituudi üliõpilaste tööde näitus. Huvitavad olid plakatid, nahkehistöödest suur ENSV kaart, eskiisid valgustuskehadest, klaas- ja metallehistööd, maketid tuleviku Tallinna rajoonidest (Balti jaam, Mustamäe elamurajoon) valmistatud projektide järgi jm.

Külastati H. Bidstrupi tööde näitust Kadriorus.

E. LAIDO

Lõpetaja ja diplom

Sel suvel saatis Tartu Riiklik Ülikool ellu järjekordse lennu oma kasvandikke. Kui palju käepigistusi, häid soove, lilli, rõõmu, ent ka veidi nukrust. Mitte kõik need, kes 5—6 aastat tagasi tõid oma avaldused ülikooli vastuvõtukomisjonile ja jõudsid möödunud sügisel oma õpinguraamatus viimastele, otsustavatele lehekülgedele, ei saanud nüüd vastu võtta lähetust ellu.

Kui võtta teaduskonniti, siis tänavu suvel ei lõpetanud Ajaloo-Keeleteaduskonnas 17 üliõpilast saja ühest (tõsi, 8 neist haiguse tõttu), Arstiteaduskonnas 16 kahesaja üheteistkümnest, endises Matemaatika-Loodusteaduskonnas 8 üheksakümne neljast üliõpilasestdiplomandist, kehakultuuriosakonnas 3 kahekümnest, kokku 41 üliõpilast.

Need arvud panevad mõtlema. Üliõpilane on 5 või 6 aastat ülikoolis käinud ja siis ei suuda enam lõpuspurdile vastu panna — ei suuda kas rahuldavalt riigieksameid sooritada või ei ole võimeline korralikult diplomitööd kaitsma.

Mispärast? Kuulame erinevaid arvamusi.

Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan K. Siilivask ja Arstiteaduskonna dekaan A. Linkberg arvasid, et süüdi on nõrk, ebaühtlane kontingent, mis igal sügisel vastuvõtueksamite kaudu ülikooli jõuab. Tõsi ta ju on. Võtame kasvõi tänavuste vastuvõtueksamite käigu: inglise filoloogia erialale, keemiaosakonda, rääkimata veel Arstiteaduskonnast — neli kandidaati ühele kohale, aga selle kõrval füüsikaosakonna pedagoogilises harus tuli välja kuulutada täiendav vastuvõtt. Kui esimesel juhul võistluseksamite käigus selekteeriti välja parimad, siis teisel juhul ülikooli osa paremate väljavalikul taandus miinimumile. Sellisel juhul muidugi on vastuvõetute kontingent oma kvaliteedilt väga ebaühtlane.

Astume veel sammu edasi. Õppimine keskkoolis ja ülikoolis on kaks printsiibis küllaltki erinevat nähtust. Ülikoolis langeb pearõhk iseseisvale tööle, loengute ärakuulamisest ei piisa kaugeltki. Selleks aga, et iseseisvalt hästi õppida, et otsida ja leida alati midagi uut, et tunda rahuldust oma tööst, peab üliõpilases olema sisemist tuld, mis teda edasi viib, peab olema sügavat armastust oma eriala vastu. Teisiti ei ole see mõeldavgi.

Aga ometi — kui seda huvi ei ole? Kui üliõpilane äkki otsekui ärkab, ja leiab, et tal pole enam kutsumust — mis siis? On kaks võimalust. Kui ta on aus, siis palub ta viisakalt end eksmatrikuleerida. Või siis teine võimalus — lasta end pärihoovusest kaasa viia. Ja siin, nagu arvab sm. V. Haamer, ongi üks kurja juur.

Et see asi selgem oleks, laskem kõnelda arvudel: 1961/62. õppeaastal jäi meie ülikoolis kursust kordama 90 üliõpilast, kusjuures kursuste järgi näeks pilt välja sellisena: esimesel kursusel 15, teisel 22, kolmandal 28, neljandal 14, viiendal 9 ja kuuendal 4 üliõpilast.

Kas need arvud ei ole meile ärevaks signaaliks? Kas nad ei hoiata meid mittelõpetamise põhjuste otsimise eest riigieksamiteaegses töös? Kas nad ei viita hoopis varasematele lünkadele noorte spetsialistide ettevalmistamises?

Ütleme, et üliõpilane kukkus riigieksamil läbi. Ta väidab, et oli eelmisel ööl liiga kaua üleval olnud. Muidugi pole see mingi põhjus. Riigieksamite programm on väga laialdane ja on võimatu kõike seda omandada eksamite-eelsel lühikesel perioodil, kui aastate jooksul on teadmistesse jäänud suured lüngad. Ja siin võib etteheiteid teha ka õppejõududele, kes küllaldase nõudlikkuseta on suhtunud eksameisse ja kursusetöödesse.

Kuid tulgem jälle tagasi. Ebaühtlane kontingent, vähene iseseisva töö oskus või koguni selle puudumine, seesmine leigus — põhjusi, mis tingivad rea üliõpilaste väljalangemise vanematelt kursustelt, on palju. Siia lisandub aga veel üks komponent, mis saab määravaks.

Kui üliõpilaskandidaat tuleb ülikooli, siis toob ta endaga kaasa teatud teadmiste pagasi. Mõnel on see madalam, mõnel kõrgem. Vastuvõtueksameil me seda ammendavalt kindlaks teha ei saa, see oleneb juba eksamite spetsiifikast, kusjuures kaugeltki pole välditav ka teatav juhuslikkus. Lõpuks pole täit ettekujutust ka noore töötamisvilumustest, järjekindlusest.

Määravaks osutubki tegelikult edasiliikumise kiirus, see, kui palju ja kui efektiivselt suudab uus üliõpilane tõsta oma teadmiste taset, kas ta suudab sammu pidada programmiliste nõuetega ja täita need lüngad, mis tema senises ettevalmistuses ilmnevad. Kui me juba vastuvõtueksameil võime märkida teatavat ebakõla programmiliste nõuete ja faktiliste teadmiste ning oskuste vahel, siis pahatihti see erinevus aastatega koguni suureneb ja viib lõpuks, vastutusrikastelünkade peatset ja otsustavat likvideerimist, vastasel korral aga loobuksid «venitamise» ja «hinnaalanduse» praktikast.

Arstiteaduskonna üliõpilastel on pärast teist aastat aruanne eksamikomisjoni ees teoreetilistes ainetes, et saada siis juba kliinilisele tööle. Kes neid eksameid läbi ei tee, peab ülikoolist lahkuma. Igal aastal on läbikukkujate protsent küllalt suur olnud, kuid nagu arvab dekaan sm. Linkberg, peaks see sõel veelgi tihedam olema. Kas ei tuleks ka teistel teaduskondadel mõelda sellele, et ilmselt nõrga edasijõudmisega inimesed selekteeritakse välja juba nooremalt kursustel?

Kitsaskohtadest oli juttu, kuid neid on rohkemgi. Põhiline on nende ületamises aga üliõpilaste eneste vastutustunne ja töötahe, oma kohustuste mõistmine inimestena, kellele meie riik ja rahvas on loonud võimaluse saada kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistideks. Sellest, kes valesti valis elukutse ja läheb ülikoolist läbi üle kändude ja kivide, vaevalt õiget spetsialisti saab. Tõsi, elu ei jää seepärast seisma. Möödunud õppeaastal oli meie ülikoolis 3039 üliõpilast ja ma olen kindel, et valdav enamik neist armastab oma tööd. Eesmärgiks oleks aga, et saaksime sama väita meie pere kõigi liikmete kohta.

I. PAAT

SINU SELTSIMEHI

«Ta on tore poiss,» ütleb igaüks kursusekaaslastest.

«Ta on andekas,» kõneldakse kirjandusringkondades.

«Talt ilmub peagi esikkogu,» teab lausuda luulesõber.

«Talle võib usaldada individuaalplaani,» kinnitati eesti kirjanduse kateedris.

«Ta ajab kohtumisõhtu asjad joonde,» ollakse kindel Tartu Noorte Autorite Koondises.

«Ta tõlgib ära,» räägiti «Edasi» toimetuses.

«See on ju Paul-Erik Rummo,» tundsite kindlasti ära ühe oma ülikoolikaaslase.

Mõni sõna „Keelest ja Kirjandusest"

Varsti on möödunud viis aastat sellest, kui hakkas ilmuma ajakiri «Keel ja Kirjandus». Varem puudus meil koht, kus kirjanduse, rahvaluule ja keele alal töötajad oleksid saanud ulatuslikult astuda lugejate ette aktuaalsete põhimõtteliste küsimustega ja uute avastuste või ajalooliste probleemidega. Ajakirjas on võtnud sõna meie keele ja kirjanduse suurmeistrid eesotsas akadeemik J. V. Veski ja Fr. Tuglasega. Ajakirjale on olnud kaastöölisteks eriti arvukalt meie noored uurijad, kellest enamik on Tartu Riikliku Ülikooli kasvandikke. Noored on olnud need, kes on andnud «Keelele ja Kirjandusele» värske, tulevikku suunduva iseloomu. Ajakiri on olnud tähtsaks, sageli esimeseks tribüüniks, kus noored andekad kirjandusloolased ja keeleteadlased, nagu V. Hallap, A. Kaalep, G. Liiv, E. Nirk, H. Puhvel, H. Rätsep, H. Siimisker ja väga paljud teised on pidevalt toonud lugejate lauale palju uusi mõtteid, mis oleksid muidu jäänud vaid üksikute väheste teada, kui need poleks ilmunud just selle ajakirja veergudel.

«Keel ja Kirjandus» on kirjastuslikult kulukas ajakiri. Suur on riiklik toetus, mis antakse tema korrapäraseks avaldamiseks. On vajalik, et ajakirja enesetasuvuski tõuseks tema jätkuva ilmumise tagamiseks sel ja järgnevail aastail. Selleks on tarvis tunduvalt tõsta ajakirja tellijate arvu. Ajakirjade ilmumise vajadust otsustatakse tellijate, mitte üksiknumbrite ostjate järgi. Nagu osutab asjaomane statistika, on seni meie ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste hulgas «Keele ja Kirjanduse» tellijate arv võimalusest palju väiksem. On aga otse välditamatu, et just TRÜ kollektiiv oleks esikohal «Keele ja Kirjanduse» tellijate hulgas, sest meie õppe- ja uurimistöö seisukohalt on selle ajakirja olemasolu garanteerimine eriliselt oluline.

P. ARISTE

Rõõm ja mure kaksikvennad

Kolisime uude ühiselamusse entusiasmiga. Vapralt vinnati rasked ja täistuubitud kohvrid kasvõi viiendale korrusele. Ja mis sellest, et aken on nii kõrgel, peaaegu katuse räästa all, ja et tuulepoiss ähvardab aknalaualt kaenlasse võtta — klaasid saavad puhtaks hõõrutud!

Inimene kohaneb, harjub sellega, mida talle pakutakse. Hea tundub loomu'ikuna. Sisse elades tulevad aga päevavalgele ka ebameeldivused, mida tunned ja tajud omaenese nahaga. Vaimustus kipub hajuma: on tube, kus juba mitmendat päeva on radiaatorid jääkülmad. Naabrite kraanist ei tule vett. Mõnigi nn. üldkasutatav koht on kõlbmatu. Keegi kurdab, et kontaktis pole voolu, seinakappides puuduvad riiulid, raamatuid pole kuhugi panna . . .

Oma muredega lipatakse komandandi juurde. Komandant piinab telefoni, pahandab montaažimeestega, kes hoiavad millegipärast uuest majast eemale, kutsub kohale insenerid, kirjutab üles kõikvõimalikke telefoninumbreid.

Püüame olla optimistid ja loota, et vead ja puudused on peatselt kõrvaldatud. Mida kiiremini, seda tänulikumad on tudengid, seda rõõmsamate nägudega liiguvad nad oma uues ja moodsas kodus.

E. OJAND

Kulumata SULEGA „PEREKONNALEHED"

Võtsin raamatult väsinud silmad ja lükkasin akna lahti. Suur ZIL sõitis õue. Ta pööras ettevaatlikult väravast sisse, tegi avara kaare ja taganes uue maja ette. ZIL-il oli veokastis kraamikoorem — kapp, toolid, mingisugused padjad. Tugitoolis istus mees ja hoidis suurt peeglit süle. Kui auto peatus, ronis kabiinist välja kirjus rätis naine.

Nii olid need siis vastasmaja esimesed elanikud. Nad hakkasid oma asju sisse tassima. Tükk tööd oli suure kapiga. Mees hoidis seda ühest otsast, autojuht teisest ja naine aitas ustest läbi. Läks küll pikkamööda, aga lõpuks oli see sees. Naine oli teinud akna lahti, nii et võisin näha, kuidas nad ta paika panid. Ukse kõrvale. Vastasseina seadis mees raamaturiiuli.

Siis hakkasid nad raamatuid tassima. Tassis mees üksi, naine pani tuba korda. Autojuht leidis paki «Perekonnalehti» ja lehitses neid. Pärast istus mees autojuhi kõrvale ja ütles:

— Suitsutund. Ta pakkus autojuhile ka ja siis olid mõlemal suitsud näos.

— Kust sa need välja tõmbasid? Autojuht näitas lehepatakale põlvedel.

— Vedelesid kuskil raamatukapis. Elasime naise vanematega ühes korteris, mööbel vana, teab mis ajast nad seal seisid. Võib-olla ilmumisest saadik.

Mees tõmbas hea mahvi.

— Siin on täitsa süngeid jutte. Mul oli «Kirillinde», seal oli ka. Ära varastasid, kuradid!

— Nojah, ega juttudel viga ole. Ausalt öelda, pole suurt aega lugeda olnud.

— Mis aega, küll aega oleks, saaks ainult kätte — tõendas autojuht.

— Sedapsi jah. Kuule, mis sa arvad, kui tooks täna veel ka tolle suure voodi ära?

— Võib. Aga ütle, miks meil ei anta midagi sihukest välja? Mees tõmbas suitsu ja vangutas pead.

— Mine sa tea. Ma arvan, teeme veel ühe ringi ja toome suure voodi ära.

Ta tõusis ja kustutas vastu porilauda koni ära. Autojuht tõusis ka.

— Tead, anna õige mulle lugeda. Ma toon tagasi. Ma pole selline, kes edasi annab. Lubad?

— Praegu ei tahaks, mul seal endal üks asi pooleli.

— Aga pärast?

— Eks vaatame. Nii et toome voodi ära?

— Ma toon üksi. Ta on ju lahti võetud. Aita sa seal naist.

Autojuht istus kabiini ja käivitas masina. Mees võttis «Perekonnalehed» ja vaatas, kuidas auto väravast välja turnis. Siis läks ta maja nurga juurde, kus oli uus valgeks hööveldatud kaanega prügikast, ja viskas paki kasti. Prügikast oli päris tühi. Uus kast, sellepärast. Kõlas õõnes müts, kui nad põhja kukkusid.

Mees tahtis kaant kinni lasta, kui peenike hääl hõikas —

— Ärge veel kinni pange. Ma kohe tulen.

Vestiväel ja prillidega vanamees tuli üle õue ja kallas kasti ämbritäie rämpsu.

— Uus kaas, raskelt käib. Ei mina teda jõudnud tõsta. Aituma teile.

Vanamees tatsas minema. Mees lõi ühe käe teise vastu puhtaks ja läks üles, uude korterisse.

Tõmbasin akna kinni ja võtsin raamatu ette. Homme saame vahest tuttavaks, meil on ühine õu.

PEETER HEIN

HOMMIK JÄRVEL

L. MINDLINI foto

Esimese kursuse üliõpilasele

(Algus lk-l 1.)

mõtelge, kas te üldse «õigele alale» olete sattunud, sest nüüd on viimane aeg viga parandada. Meil on ülikoolis mitmed osakonnad, kus ainult «puhtaid teadlasi» ette valmistatakse. Tung niisugustesse osakondadesse on väga suur. Aga — ei saa kõikidest „noortest teaduse edasiviijat, sageli isegi keskpärast teadlast. Meil on näiteid: lõpetatakse ülikool, minnakse aspirantuuri, töötatakse peale selle veel aastaid ainult teaduse alal, aga teaduslikku tööd ei tule; selgub, et «suur teadlane» oli võimeline ainult teadusliku materjali kogumiseks. Tasuks mõtelda.

Teaduslik töö ülikoolis eeldab vastava ala erikirjanduse lugemist. Erikirjandust tuleb lugeda muidugi kõikidel üliõpilastel, kuid teaduslikul tööl on see *conditio sine qua non!* See tähendab ühtlasi võõrkeelte oskuse omandamise nõuet. Tulevastel teadlastel on meie oludes peale vene keele vähemalt kahe võõrkeele (inglise ja saksa keele) oskus vajalik. On vajalik. Võõrkeelte oskuse täiendamist ja võõrkeelte õppimist tuleb alustada esimesel kursusel. Ei ole aega? Aga keele õppimiseks võib kasutada iga vaba hetke! Tean üliõpilast, kes loengute vaheaega kasutades õppis kolme aastaga ära esperanto. Tean üliõpilast, kes oma stuudiumi kõrval (mitte Ajaloo-Keeleteaduskonnas!) õppis korralikult ära kolm võõrkeelt.

Erikirjanduse kasutamisel tuleb mõtelda ka kirjanduse bibliograafeerimisele. Iga loetud töö kohta (ja isegi nende tööde kohta, mida kavatsetakse lugeda) kirjutatagu väike sedelike vajalikkude andmetega (autor, pealkiri, ilmumiskoht ja -aasta jne.). Sedelitest kujuneb sedelkataloog, mille kaudu hiljem alati leitakse kätte vajalikud andmeid. Alustatagu seda tööd juba esimesel semestril!

Pidage meeles, et te olete nõukogude üliõpilased, kellest kujuneb kommunismi ülesehitustöö juhtiv kaader! Sellelt kaadrilt nõutakse peale erialaste teadmiste ja oskuste ka ühiskondlikku aktiivsust ja selget poliitilist taipu oma ülesannetest. See tähendab aga seda, et noortel tuleb juba ülikoolis olles lülituda ühiskondlikku töösse, võtta osa «õppevälistest» üritustest. Ka ei tule unustada oma üldkultuurilist täiendamist. Teil tuleb end võimalikult enam «näidata». Keegi ei näe ju teie sisse ja teil ei ole silti laubal, millel oleks lugeda, milleks te suutelised olete. Teil tuleb seda näidata oma tegevusega!

Võidakse öelda: me ei suuda nii palju! Suutmise ja suutmise vahel on muidugi suuri erinevusi: üks suudab palju enam kui teine. Siin ei saa ja ei tohi ühtsustada ja üldistada. Igaüks tunneb aga ise oma võimete ulatust kõige paremini ja sellest tuleb juhenduda. Igal juhul: õppe- ja teaduslik töö tuleb asetada esikohale, kuid niisuguste koht ei oieks ka mitte ülikoolis, kes midagi ei suuda ja midagi ei tee peale oma õppetöö.

Lõpuks veel midagi: te olete saanud üliõpilaseks, see tähendab kohustusi ka teie käitumises. Teie väärikus ei luba teil käituda ebakorrektselt. Te peate kalliks inimkonna vaimseid väärtusi! Te peate kalliks ülikooli ja üliõpilase au!

Prof. J. AUL

SPORT ÜLIKOOLI AUTO-MOTOKABINETIS

Auto-motoalase töö jaoks on ülikoolis moodustatud üldfüüsika kateedri juurde auto-motokabinet, mis korraldab üliõpilastele amatöörautojuhi ja mootorrattajuhi kursusi. Käesoleval õppeaastal saab kursustest osa võtta 100 autojuhi- ja 25 mootorrattajuhi loa soovijat. Tööks jagatakse üliõpilased gruppidesse ja ajaliselt toimub õppetöö järgmiselt:

I grupp (1. X — 15. XII);
II grupp (1. XII — 1. III);
III grupp (1. III — 15. V);
IV grupp (1. V — 15. VII);
mootorratturid (25. X — 15. V).

Esimene grupp on juba komplekteeritud ja töötab. Sellesse kuuluvad peamiselt füüsikud-pedagoogid, kellel vastav aine on õppeplaanis. Vastavates õppegruppides toimub töö arvestusega, et nädalas tuleb 8 tundi seminare ja 2 tundi praktilist õppesõitu. Soovijatel registreeruda oma teaduskonna ALMAVÜ organisatsiooni esimehe juures hiljemalt 25. oktoobriks.

Õppetöö korraldamiseks on automotokabinetil vastav materiaalne baas olemas. Teoreetilistel õppustel on kasutada hulgaliselt plakateid ja näitlikke õppevahendeid. Kõige parema ülevaate auto ehitusest aga saavad osavõtjad filmide kaudu, mida demonstreeritakse regulaarselt kogu kursuse vältel.

Praktilise sõidu õppimiseks on kabinetil kaks veoautot GAZ-51 ja sõiduauto «Pobeda». Nende autode juures toimub ka auto hooldamispraktika.

Auto-motokabinetis saab tutvuda mitmesuguste auto-motoalaste ajakirjadega. Perioodiliselt käib kabinetil 7 ajakirja, nendest eestikeelsed «Tehnika ja Tootmine», «Autotransport ja maanteed», venekeelsed «За рулём», «Автомобильная промышленность», saksakeelsed «Motorsport», «Kraftfahrzeugtechnik» ja «Illustrierter Motorsport».

Sportliku organisatsioonina on loodud auto-motokabineti juurde auto-motoklubi. See klubi alustas tegevust möödunud kevadel ja praegu on klubisse registreerunud üle 60 üliõpilase ja õppejõu. Hiljuti toimunud klubi üldkoosolekul arutati läbi tööplaan. Selle kohaselt algavad 24. oktoobril kell 19 peahoone auditooriumis 98 motokohtunike kursused. Need toimuvad kolmapäeviti eespool märgitud ajal ja nendest võivad osa võtta ka need üliõpilased, kellel siiani juhiload puuduvad. Juhiloa saamiseks antakse neile eesõigus osa võtta auto- või mootorrattajuhi kursustest.

Juhiloa ja liiklusvahendite omanikel seisab ees aga rida võistlusi. Esimesena korraldatakse novembri alguses teaduskondadevahelised võistlused autode ökonoomsussõidus. Mootorratturid ja motorolleri omanikud saavad osa võtta Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva eel korraldatavast ülelinnalisest võistlusest «Tunne oma kodulinna». Mootorratturitest moodustatakse nn. instruktorite grupp, kes hakkab algajatele mootorratta sõidupraktikat õpetama. Need instruktorid suunatakse kevadel Tallinna, kus nad Riikliku Autoinspektsiooni kvalifikatsioonikomisjoni ees annavad eksami instruktor-õpetaja kutse saamiseks.

Aasta läbi hakatakse treenima auto- ja mootorratta vigursõitu. Kevadel toimuvad vastavad võistlused ning parimad valitakse välja esinema ülikooli spordipäeval. Õppeaasta lõpul on plaanis korraldada auto- ja mootorrattamatku meie kodumaa kaunitesse kohtadesse.

Suurematel meistermeestel on võimalus ehitada karting-tüüpi võidusõiduauto. Vastavad osad ja materjalid on auto-motokabinetil juba muretsetud.

Lähemat informatsiooni automotoalasest tööst saab allakirjutanult esmaspäeviti kella 13-st kuni 16-ni keemiahoone keldris asuvas auto-motokabineti ruumis.

A. PILT

Peaproov ja etteaste

Kõrge turbaraba ümbrus Tähtveres on kujunenud üliõpilasorienteerujatele tõeliseks õppepaigaks. Seda tõendab sada osavõtjat TRÜ lahtistel võistlustel. Kuigi rohked rajakesed hõreda männimetsa all, kõrgete sookailude vahel või rabakraavide veertel on üldiselt tuntud, pakub iga valikorienteerumise uus kontorollpunktide kombinatsioon sadu erinevaid liikumistee variante. Pole ette teada, kas võidab matemaatikute loogika, geograafide kaarditarkus, kehakultuurlaste vastupidavus või filoloogide vaimuteravus.

Mehi väljus ühisstardist kahetunnisele jõuproovile veerandsada. Enamik võttis «massipsühhoosi» mõjul suuna põhja — «kergete» kontrollpunktide poole. Teisiti talitas I kursuse bioloog Ustav Mikelsaar. Ta valis oma teele «rasked», kuid väärtuslikud kontrollpostid. raba piirkonnas. Tänu iseseisvusele tuli ta võitjaks. Tartu parim suusataja Laur Lukin jäi kolmandaks, parim Eesti pikamaajooksja Hubert Pärnakivi aga viiendaks.

Naistest üllatas III kursuse eesti filoloog Milvi Pajuste. Vaatamata väikesele võistlusstaažile tuli ta esikohale. Teine oli M. Luik ja kolmas M. Illi.

Peaproovile Tähtveres järgnes etteaste Järva-Jaanis, kus kohtusid vabariigi neli tugevamat kollektiivi orienteerumises. «Suurele kristallgloobusele» peetav kohtumine oli ristitud «kes keda» võistluseks: kes suudab 50 ühiselt startinud sportlase hulgast võitjaks tulla. Kuigi ametlikud andmed veel puuduvad, rändas «Suur kristallgloobus» ülikooli Spordiklubi võistkonnaga Tartusse. Esialgsetel andmetel reastusid parimad naisvõistlejad: 1. H. Ritsing (TRÜ), 2. V. Randloo (TPI ind.), 3. A. Lõhmus (TRÜ ind.), 4. T. Liblik (TRÜ) ja 5. M. Miljan (TRÜ). Meestest kogusid rajalt rohkem punkte M. Aruja ja R. Mürk TRÜ-st.

A. KIVISTIK

Algus on tehtud

Vene kirjanduse ringi esimesel koosolekul rääkis esimese kursuse vene filoloog Semenenko Leningradi noortest luuletajatest. Küllap sellepärast, et ettekandja on ise leningradlane ja ka luuletaja, pakkus esitatu suurt huvi kuulajaskonnale. Pärast paarisõnalist iseloomustust sellele või teisele luuletajale esitas Semenenko nende loomingut. Kuuldu põhjal tunnistas auditoorium kõige huvitavamaks poeediks Gleb Gorbovski.

Aruandes ringi tööst möödunud õppeaastal märkis Igor Tšernov muuseas, et vene kirjanduse ring on tunnustatud üheks aktiivsemaks ülikoolis.

Valiti uus juhatus koosseisus: Semenenko, Šurak, Tšernov, Repkina ja Vassiljeva. Lepiti kokku, et ringi üldkoosolekud hakkavad toimuma kolmapäeviti kaks korda kuus. Ringi juurde kuuluv klubi tuleb kokku kohviku piljardisaalis ülejäänud kolmapäevadel, s. t. samuti kaks korda kuus.

Moodustatakse ka omaloomingu sektsioon. Muuseas on lootust, et sel aastal saab elu sisse ka vene filoloogia osakonna draamaring.

A. HALLIK

ÜMBER MIKROFONI

Juba kauem kui kuuskümmend seitse aastat oskab inimkond kasutada elektromagnetilisi laineid heli ülekandmiseks läbi avaruste suurte kauguste taha. Tänapäeval oskab iga inimene tühise käeliigutuse abil tuua oma tuppa tuhandete raadiomeeste toodangust maitse- ja huvikohase.

Mõnevõrra vähem oskame ümber käia raadio kööginõudega — mikrofoni ja magnetofoniga. Et selle pintsli-lõuendi vahekorras oleva tehnika oskuslik käsitlemine ka eelnevat harjutamist nõuab, on päevselge.

Ülikoolirahval on juba mõni aeg selleks tarbeks «liivakast» olemas.

1. juunil 1960. aastal kuulis avalikkus esmakordselt teadustust: «Siin Tartu Riikliku Ülikooli raadiostuudio». Eetrisse läks ülikooli esimene saade kaugõppijatele.

Sama aasta sügisel kogunes stuudio ümber kenake hulk noori, et tutvuda raadiotöö aabitsaga ja hakata avalikkusele valjema häälega jutustama ülikoolist ning üliõpilaste elust. Regulaarsete avalike väljaastumisteni läbi «suure raadio» siiski ei jõutud. Ühiskondliku stuudio mikrofonile toodi abiks traadid ja auditoorium oligi olemas. Üliõpilasstuudiot kuulati nüüd ülikooli ühiselamutes. Saadetes oli juttu ikka meie endi päevadest — mõnest huvitavamast ringikoosolekust, ekskursioonist, üliõpilaskoori või rahvakunstiansambli tööst. Saate vorm — kokkuliidetud lõigukesed siit ja sealt — oli vajalik selleks, et kõik asjahuvilised saaksid saate valmimisest jõukohaselt osa võtta. Ja asjahuvilisi alguses oli.

Asi liikus. Toimetajate tööjõustu oskas Tõnis Lehtmets asjalikult juhendada ja neljapäevaseks õhtutunniks täideti ühiselamutubade kuupmeetrid värske originaalprogrammiga.

Aeg läks, läks ka T. Lehtmets — uuele töökohale. Tuli uus toimetaja E. Ird. Võib-olla oli sm. Irdil lihtsalt liiga vähe aega, et stuudio töösse sisse elada (ta alustas tööd 1962. a. märtsis), puudusid tal ju absoluutselt ka kogemused raadio-alaseks tööks. Igatahes hakkas möödunud kevadeks lagunema toimetus ja huvi saadete vastu langes. Siis tulid eksamid ja ajapuudus ning nii vaikiski ülikooli raadio ühiskondlik toimetus mõneks ajaks. Niipalju ajaloost.

Viimastel päevadel on stuudio ühiskondlik toimetus jälle mitmel korral koos käinud ja tulevik tõotab tulla töörohke.

Tugeva juhendaja on üliõpilasstuudio saanud Eesti Raadio noortesaadete vanemtoimetaja sm. E. Hiioni näol. Meid on lubatud aidata, õpetada ja lisaks kõigele antud võimalus pääseda oma saadete kaudu ka «suurde eetrisse». Pühapäeval toimuski esimene saade «Nooruse saladus». Selle kallal olid ametis Ene Pau, Agu Lipping, Peeter Hein ja teised.

Niisiis — ühiskondlik stuudio hakkab jälle jalgu alla saama. Puudu on praegu ehk veel asjahuvilistest, ka on nõrk side ülikooli ühiskondlike organisatsioonidega. Aga sellest saab üle.

Küsimus teile: kuidas meie saade meeldis?

M. TALVIK

Kuulates vaidlevaid hääli

Kui tahetakse puhkepäevaõhtut veeta või juhtub loengute vahele «aken», minnakse ülikooli kohvikusse. Üks saal suitsetajatele, kaks suitsuvabad — igaüks seab ennast sisse seal, kus meeldib. Väga hea, et tänavu on mõeldud ka maletajatele. Väike ruum piljardi- ja kaminasaali vahel on nende päralt. Mängijatel on rahulikum ja ei ole enam tüütut malendite otsimist mööda laudu ja lauaaluseid. Meeldiv on ka see, et kunstikabinet korraldab aegajalt näitusi.

Kohvik on mitmesuguste tähtpäevade pühitsemiseks sobiv paik. Sel otstarbel on 50% laudadest reserveeritavad. On olnud hääli reserveerimise vastu, kuid mõelda tuleb ka neile üliõpilastele, kes elavad ühiselamutes, kus sünnipäevi pidada pole võimalik. Küsimusse võib tulla, kas ei piisaks ka kolmandikust. On laud juba reserveeritud, siis tuleks teistel külastajatel seda ka arvestada, ja alles 15 minuti möödudes laud vabaks lugeda. (Mitte 2 minuti pärast, sm. Soone!) Kahjuks tuleb mõnedele seltsimeestele ka seda meelde tuletada, et reserveerimissedeleid võtab ja paneb ainult ettekandja. Iseteenindamise korras seda ei tehta.

Halb on see, kui lauda ka teisiti «reserveeritakse» ja jäetakse (jutt ei ole unustamisest) sinna raamatud ja konspektid. Pahatihti ilutsevad niisugused «kohahoidjad» 2—3 tundi laual ja kuulutavad kõigile, et nende omanik peab seda isiklikuks omandiks.

Üldine arvamus on, et meeldivaimad on kolmapäevased küünlavalguseõhtud. Vahepeal oli kuulda, et neid enam ei korraldata. Enamik külastajaid tundis õiglast meelepaha. Ei tohiks jätta kogu publikut ilma hubasest õhtust ainult sellepärast, et mõned üksikud ennasi liiga vabalt tunnevad. Nende vastu leidub muid abinõusid.

Ka laulmiskeelu vastu on olnud pretensioone. Tõepoolest — laupäeva õhtul võiks ju laulda. Samuti võiks kohvik laupäeval kauem lahti olla.

Nurisetakse selle üle, et kaminasaali enam muusikat ei transleerita.

Kohvikus toimuvate üritustega jäädakse enam-vähem rahule. Õnnestunumateks õhtuteks peetakse kohtumist Uno Lahega, heliloojate Kõrveri ja Arroga, Kaug-Ida ekspeditsioonist osavõtjatega, «Vanemuise» näitlejatega. Niisuguseid üritusi võiks rohkem olla. Loodame, et edaspidi võtavad teaduskonnad, kellel mingi õhtu tuleb organiseerida, oma kohustust tõsiselt. Siis oleks meie kohvikupublikul, mida kuulata ja vaadata.

M. SAAT

TEADAANDED

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) toimub teisipäeval 23. oktoobril kell 19 KOHTUMINE TARTU LINNA TSN TK ESIMEHE SM. H. SISASKIGA, kes kõneleb Tartu linna täitevkomitee tööst.
Järgneb film «Poeem Armeenlast».

* * *

Eile avati ülikooli kohvikus E. Okka graafiliste lehtede näitus.

*

TRO KLUBIS
Homme kell 20
NOORTE TOHTRITE ESIMESED RETSEPTID, PROTSEDUURID JA PATSIENDID.
Naer kui vitamiin ja naerugaasist tänapäeva narkoosini.
Tants.

*

Pühapäeval kell 20 E. Vaiguri «Visaku kiviga, kes...»
lisaku sovhoosi klubi esituses.
Tants.

*

27. ja 28. oktoobril toimuvale avaballile saab kutseid teaduskondade ametiühingubüroodest.

Toimetaja H. PEEP

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3425. MB 07395.

RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 26. OKTOOBRIL 1962

Nr. 27(532) XV aastakäik

Pilk

Igal aastal on Kommunistliku Noorsooühingu aastapäeva puhul tehtud kokkuvõtteid ja mõeldud tagasi neile sõlmpunktidele, mis on tähistanud Kommunistliku Noorsooühingu senist läbikäidud teed.

Nii ka möödunud pühapäeval.

Alati on hea tunne, kui suurtest asjadest kõneldakse lihtsalt ja venitamata.

TRÜ komsomolikomitee sekretär sm. E. Kreem rääkis sissejuhatavas kõnes lühidalt kommunistliku noorsooühingu ajaloost ja tegi kokkuvõtteid üliõpilaste suvistest töödest.

Siis tervitas EPA komsomolikomitee sekretär sm. E. Reintam koosviibijaid.

40-liikmelise komsomoliorganisatsiooni esimestest sammudest 1940. aastal ülikoolis jutustas õppeprorektor sm. E. Mikkelsaar.

Ta rääkis, kui palju raskusi seisis ees äsja põranda alt välja tulnud organisatsioonil küll poliitilises võitluses, majanduslike ülesannete lahendamisel, kultuuritöös.

Siis algas sõda. Paljud üliõpilased langesid rindel ja partisanisalkades.

«Tolleaegne ülikooli komsomolikomitee sekretär Edgar Maksa oli mu sõber,» meenutas sm. Mikkelsaar. «Kui vaatan ta pilti mälestustahvlil, tulevad pisarad silma».

Palju räägiti sel õhtul langenuist. Ja seal nad kõik ongi: aula kõrval auditooriumis mälestustahvlil mitmes piltide reas...

Titov, Nikolai, Õigusteaduskonna üliõpilane, langes 1941. aastal, Raidväli, Kaarel, üliõpilane, a/ü. komitee esimees, maha lastud Tartus 1941. aastal. Ploompuu, Jaan, üliõpilane, langes Velikije Luki all jpt.

Inimesed käivad mööda, vaatavad tähelepanelikult, mõtlevad.

Missugused nad olid? Millest mõtlevad möödakäijad?

Kas sellest, et küllap nad olid paljus niisugused nagu meie praegu: mõned prillidega, teised ilma, mõned asjalike «teadmameeste» nägudega, teised naeratamas?

Kas ka nemad tulid komsomoliõhtutele ainult tantsu ajaks nagu mõned üliõpilased seekord? Paljust mõtlevad möödakäijad.

Praegu on ülikooli kommunistlike noorte arv tõusnud 40-lt peaaegu 2500-ni.

Edasistes sõnavõttudes meenutati kordasaadetud tegusid veel üsna lähedasest minevikust. Endine TRÜ komsomolikomitee sekretär sm. O. Kuuli meenutas: «Ehitasime hoogtöö korras ülikooli staadioni, korraldasime üliõpilaslaulupeo, käisime uudismaal, kuhu teisel aastal oli soovijaid rohkem, kui avaldusi suudeti rahuldada...»

Hea on kuulda seda elu täie peremehetunde «meiet». Ja ei tulegi meelde, et kogu aeg räägitakse sellest, mida teised on teinud: üliõpilasmütsi sisseseadmisest, esimestest üliõpilaste suviste tööde traditsioonidest, uudismaale sõidust.

«Asi pole mitte ainult selles,» rääkis sm. Kuuli, «et nägime uudismaal palju uut ja huvitavat, vaid see oli esimesteks sammudeks üliõpilaste rakendamiseks suvetöödele.

Kui 1956. aastal sõitis uudismaadele 120 inimest ja järgmisel aastal 440, siis möödunud suvel võttis suvistest töödest osa üle 1000 inimese. See on juba traditsioon. Sellevõrra on meie tänapäeva ülikooli lõpetajad teovõimsamad kui varem.»

Kui varasematest suursündmustest teadis lähemalt jutustada vaid osa saalis viibijaid, siis viimase suve Narva muljed olid paljudel selgesti meeles. Täie õigusega võisid nad endi kohta käivaks pidada sm. Mikkelsaare kõne seda osa:

«Rektoraat on tänavu saanud kõige rohkem tänukirju üliõpilaste suviste tööde kohtadelt. Nendes rõhutati, et üliõpilased mitte ainult ei töötanud hästi, vaid aitasid ka tööd organiseerida ja korraldasid muid üritusi.»

Sm. E. Kreemi sõnavõtust:

«Sageli täideti tööülesandeid kuni 200%. Keemiaosakonna III kursuse üliõpilase Toomas Tenno juhatuse all olnud grupis tuldi eesrindlikule mõttele — töötada tasuta. See on juba osake tulevikuinimesest.

Ka praegu ei ole meie seas kõiki, keda tahaksime näha. Osa meie parimaid seltsimehi suundus neljaks päevaks kolhoose abistama. See oli üks komsomoli järjekordseid lahinguülesandeid.»

Suvetöödel tuli sotsialistliku võistluse võitjaks Narvas töötanud I vahetus. Narva II vahetus jäi teiseks. Kolmandat ja neljandat kohta jagasid Abja ja Tori esimeste vahetuste kollektiivid, kes töötasid maaparandusjaamades.

Ülikooli parteikomitee sekretär sm. U. Polisinski avaldas suviste tööde täitmise puhul tänu ülikooli parteikomitee nimel ja tegi ettepaneku tervitada aplausiga neid 310 üliõpilast, kes praegusel momendil kolhoosides viibivad. Ettepanek kiideti üksmeelselt heaks.

«Töö ja ELKNÜ aastapäev pole juhuslikult ühendatud,» kõneles sm. U. Polisinski, «õppimine ja ühiskondlik töö on tihedalt seotud tootva tööga».

Lõpuks andis ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär sm. J. Tammaru üle keskkomitee aukirjad aktiivse osavõtu eest komsomolitööst.

TRÜ rahvakunstiansambli esinemisest pärast piduliku osa lõppu jäi kõigil koosviibijail hea mulje.

S. LEPP

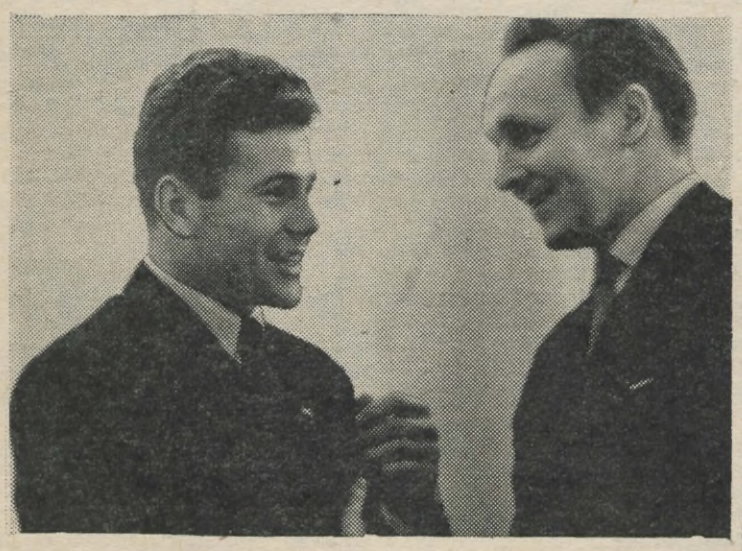

Narva ehitajad J. Napa ja A. Jaagosild jutuhoos.

VIVA CUBA!

Kolmapäeval toimus ülikooli komsomoliaktivistide nõupidamine, kus vahetati mõtteid Nõukogude valitsuse avalduse üle seoses USA valitsuse agressiivse tegevusega Kuuba Vabariigi vastu.

Võeti vastu protestiresolutsioon, milles öeldakse: «Meie, TRÜ kommunistlikud noored, avaldame ägedat protesti seoses USA imperialistide häbitute agressiivsete sepitsustega Kuuba rahva vastu.

Meie, üliõpilased, kiidame heaks Nõukogude valitsuse avalduse, mis tõotab tagada inimkonnale rahu ja julgeoleku. Selleks kohustume saavutama veelgi paremaid tulemusi õppe- ja ühiskondlikus töös, et meie armastatud Nõukogude kodumaa muutuks majanduslikult ja kaitsevõimelt veelgi tugevamaks.

Viva Cuba!»

INTERVJUU

Kirurgid kogunesid Tartusse

Seoses Eesti NSV kirurgide VIII konverentsiga, mis algas eile meie ülikoolis, pöördusime organiseeriva komitee esimehe sm. Vaineri poole paari küsimusega.

Alguses vahest mõni sõna konverentsi eesmärkidest?

Seekordne konverents mõneti erineb eelmistest: ettekanded on mõeldud laiemale kuulajaskonnale, et tugevdada sidemeid õppejõudude, üliõpilaste ja haiglates töötavate arstide vahel. Peamine on tihe seos praktikaga, ettekanded ei ole ainult teoreetilised, vaid teaduslik-praktilised.

Uudne on, et esinemise aeg on lühendatud 10 kuni 15 minutini, miinimum koguni 7 minutit. Iga esineja annab lühikese ajaga oma uurimuse essentsi, nii saab ära kuulata rohkem ettekandeid.

Kes on külalisteks ja millised on põhiprobleemid?

Esinevad kirurgid Moskvast, Leningradist, Riiast, Tallinnast ja mujalt. Professor Kolesnikov Moskvast kõneleb südameveresoonte operatsioonidest. Südame- ja südameveresoonte kirurgia vanus Eestis on mõni aasta, Moskvas aga juba kümmekond. Seetõttu on seal palju uusi meetodeid välja töötatud.

Terve päev on pühendatud narkoosile.

Kuidas on konverentsil esindatud Tartu kirurgid?

Koos kaasautoritega kokku esineb üle 30 inimese. Ettekandeid on kõigist kolmest kirurgia kateedrist ja praktiliselt töötavatelt arstidelt.

«Vähe on loenguist, mis auditooriumides noortele korraldatakse. Paljudes küsimustes tuleb kommunistlikel noortel vestelda individuaalselt, õppides tundma iga noore arusaamist ühest või teisest küsimusest...», selgitas komsomoli linnakomitee sekretär J. Mandre üliõpilasdelegaatidele 1946. a. aprillis Tartu linna komsomoliorganisatsiooni I konverentsil. Fotol J. Mandre üliõpilaste keskel.

ELKNÜ 40. aastapäeva puhul

DIPLOMITÖÖDEST

Lähemale elule

Tulevase juristi iseloomuomadustе hulka kuuluvad kindlasti iseseisvus, otsustamisvõimelisus, kõrge esinemiskultuur.

Mida tehakse selleks meie ülikoolis?

Sügisel sõitsid Õigusteaduskonna üliõpilased kolhoosidesse ja sovhoosidesse tööle ilma õppejõududeta. Kogu vastutus nii töö kui ka distsipliini eest lasus üliõpilaste endi õlgadel. Samuti töötati distsiplineeritult ja oma vastutustunnet tajudes suvel Toris.

Esinemisoskuse arendamiseks hinnatakse seminariettekannete juures nii kõnetehnikat kui ka esinemiskultuuri.

Üliõpilaste diplomitööde teemasid püütakse rohkem siduda tegeliku eluga. Nii valmib käesoleval õppeaastal kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri õppejõudude juhendamisel töö «Autotransportdialaste kuritegude põhjused (N. linna ja N. rajooni kohtupraktika materjalide alusel)» ning «Eesti kodanluse osa inimsuse vastu suunatud kuritegude toimepanemisel ja rahvuslikus reetmises Eesti NSV-s 1961—1962. a. toimunud sõjaroimarite protsesside andmeil».

Tsiviilõiguse ja -protsessi eriharu diplomandide töödest on elulähedasemad teemad «Prokaadileping Eesti NSV haldus- ja kohtupraktikas», «Isiklik omandiõigus elamule NSV Liidu ja ENSV seadusandluse järgi» ning «Rahvamalevate organisatsioon ja tegevus (N. linna või rajooni materjalide alusel)».

A. SARAPUU

Töid kolmelt erialalt

Geograafiaosakonna tänavused lõpetajad jagunevad füüsilise geograafia uurijateks, majandusgeograafideks ja klimatoloogideks. Suvine menetluspraktika selgitas diplomitööde temaatika.

Klimatoloogidest kirjutab Liina Kirikal teemal «Lainetus Muhu väinas sõltuvalt tuulest ja sünoptilistest olukordadest». Sünoptika-alaste tööde kallale asuvad Malle Soosara ja Taive Äär.

Majandusgeograafe ootab lai tööpõld vabariigi tööstuse, põllumajanduse ja transpordi otstarbekohasel paigutamisel. Nad teevad sellega algust juba oma diplomitöödes. Madis Aruja kirjutab Eesti NSV kalatööstuse paigutamisest. Arvo Kisper on juba kaks aastat tegelnud küsimusega, mis saab ka tema diplomitöö teemaks. Selleks on Kagu-Eesti elektrifitseerimisprobleem.

Individuaalplaani alusel töötav Ülo Pihlak valis teema linnade planeerimisest.

Füüsilise geograafia harust annab Iivi Koskor Prangli saare füüsilis-geograafilise iseloomustuse. Sama teeb ka Urve Sepp, kuid Väina mere saarte kohta.

E. LIIMEON

Täna kell 19.30 toimub ülelinnaline rongkäik tõrvikutega Tartu IV Keskkooli staadionilt Tähtvere parki.

Tulge kaasa!

Õppekomisjonid peremeesteks!

Õppeaasta algusest on möödas peaaegu kaks kuud. Osakondade õppekomisjonide esimehed tulid nõupidamisele, et anda aru tehtud tööst, vahetada kogemusi ja jõuda selgusele, kuidas ja mida edaspidi teha.

Kursuste ja osakondade õppekomisjonid eksisteerivad mitu aastat, kuid õigeid rööpaid pole töö veel leidnud.

Jaan Vainu (Majandusteaduskonnast), Väino Sirk (ajaloo-osakonnast) ja Jaan Rähesoo (võõrkeelte osakonnast) tunnistasid ausalt, et õppekomisjonide töö on nõrk ja polegi selge, millega peaks tegelema.

Otsustati, et sel õppeaastal jääb õppekomisjonidele kolm suurt ülesannet.

● Distsipliini ja õppetöö küsimusi arutatakse kursuste välkkoosolekutel. Õppekomisjonid jäävad nende «kohtuistungite» eestvedajateks. Suurendatakse kursuse kolmiku isiklikku vastutust.

● Peab kaasa lööma õppeplaanide viimisel teaduslikele alustele. Õppekomisjon jälgib, et arvestused, kontrolltööd ja kollokviumid ei kuhjuks. Leida kiiresti side dekanaatide juurde loodud õppe- ja metoodiliste komisjonidega, kes tegelevad õppetöö reguleerimisega. Ka õppeprorektor ootab kursustelt asjalikke ettepanekuid.

● Hoolitseda uute üliõpilaste kontingendi eest. Võiks korraldada keskkooli vanemates klassides vestlusi, et õpilased juba aegsasti mõtleksid tulevikule ja saaksid õige pildi, mida ühes või teises osakonnas õpetatakse.

Mõndagi võiks kõrva taha panna füüsikaosakonna õppekomisjoni praktikast. Õppekomisjon tunneb end siin peremehena. Ainult selle loal võib eksameid uuesti teha, otsustab, keda karistada stipendiumilt mahaarvamisega, autoriteetseteks on saanud õppekomisjoni noomitused ja hoiatused, on tehtud isegi ettepanekuid üliõpilaste eksmatrikuleerimiseks.

A. VINN

ELKNÜ Keskkomitee

autasustas ELKNÜ 40. aastapäeva puhul aukirjadega tubli töö eest komsomoli ridades järgmisi üliõpilasi ja õppejõude:

Mikk Titma
Tiit Maasik
Mart Luksep
Aino Saulep
Ülle Vipper
Are Kutsar
Ellu Niidas
Leida Grüner
Jaan Napa
Viktor Piirmann
Toomas Tenno
Indrek Piiroja
Mati Majas
Peeter Rahi
Enno Krüger
Uku Truupõld
Maire Olvik
Urve Järvsalu
Marja Ivask
Luule Visnapuu
Malle Ilves
Karin Rummo
Andres Saue
Jaak Kangilaski
Ants Siimer
Helgi Järv
Feodor Klement
Enno-Lembit Mikkelsaar
Rem Blum-Russak
Anatoli Mitt
Edgar Salumaa
Karl Siilivask
Johannes Kalits
Dimitri Metšetin
Aleksandrine Peterson
Benjamin Nedzvetski
Heino Liiv
Ado Jaagosild

SINU SELTSIMEHI

«ELKNÜ TRÜ Komitee büroo liige, komitee pioneeritöö sektori juhataja,» ütlevad kommunistlikud noored.

«Üks ülikooli kuulsatest naisvõimlejatest, kes praegu harjutavad I spordijärgu nõuetele vastavat kava,» pajatavad spordisõbrad.

«IV kursuse eesti filoloog, soome-ugri eriala üliõpilane,» kinnitavad filoloogid.

Marja Ivask — see ta on.

KOMSOMOLIKOOSOLEKUTELT

Õppeedukus, ühiskondlik töö, õppedistsipliin...

...need sõnad jäid kõige enam kõlama nii Õigusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni büroo sekretäri Aavo Luku aruandes kui ka sõnavõttudes. Vaatamata mõningatele edusammudele on tulevaste juristide õppeedukus veel madal, rohkete rahuldavate kõrval esineb isegi puudulikke hindeid. Peamiselt on need tekkinud suure loengutest puudumise tõttu.

Teaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär sm. Salumaa rääkis oma sõnavõtus, et juristide hulgas esineb veel üliõpilasi, kes väidavad, et nad ei ole ülikooli tulnud ühiskondlikku (!) tööd tegema, vaid õppima. Ometi on juristide tööväli väga lai ja nagu näitas kevadine kontroll, töötavad juristid väga mitmesugustel elualadel ning peamised pretensioonid siiani on tulnud lõpetajate kohta just puuduliku ühiskondliku töö osas.

Mitmed sõnavõtjad (sm. Paltser, Piirmann jt.) tegid asjalikke ettepanekuid tööplaanide kohta, püstitati nõue, et tööplaanid oleksid elulähedased, et iga märgitud üritus viidaks ellu, et see innustaks noori.

Õppeedukuse tõstmine, aktiivne osavõtt ühiskondlikust tööst, võitlus distsipliini parandamise eest, eriti aga põhjuseta loengutelt puudumise vastu — need on peamised ülesanded, mis seisavad Õigusteaduskonna uue valitud komsomolibüroo ja kõigi kommunistlike noorte ees.

A. PAASMA

* * *

Toimus eesti filoloogia osakonna komsomolikoosolek. Arutleti küsimusi: Millises suunas liigub Alžeeria? Mida tähendab Berliin kui rindelinn? jne. — Sellistele küsimustele vastas Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilane M. Titma. Täiendavateks liikmeteks osakonna büroosse valiti koosolekul Valve Muinast ja Irja Valk.

E. LEES

*

Toimus ajaloo-osakonna kommunistlike noorte aruande- ja valimiskoosolek. Aruande möödunud aasta tööst esitas endine sekretär, IV kursuse üliõpilane Mati Graf. Büroo uueks sekretäriks valiti E. Lahe.

E. LAKS

Majandus ja matemaatika

Matemaatikast ei pääse tänapäeval mööda ei keelemehed ega arstid. Elektronarvutusmasin on iga ala teadlase usaldusväärne abimees. Loomulikult on see nii ka majandusteaduses. Sellealane uus lektoorium «Matemaatilised meetodid majanduses» toimub neljapäeviti kell 17 farmaatsiaauditooriumis. Lektoriteks on arvutuskeskuse töötajad Ü. Kaasik, T. Akkel, L. Võhandu jt. Ehkki lektoorium on mõeldud kaasaegsete meetodite tutvustamiseks Majandusteaduskonna õppejõududele filosoofilise seminari raames, pakuvad loengud huvi ka muude teaduskondade esindajatele ning spetsiaalse ettevalmistuseta kuulajatele. Seda kinnitas T. Akkeli avaloeng lineaarsest programmeerimisest.

L. ILVES

2 Tartu Riiklik Ülikool

ÜTÜ ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEKULT

ÜLIÕPILASED ja TEADUS

RINGIDES JA KONVERENTSIDEL

Teadusliku töö üldmahus ÜTÜ liinis on möödunud õppeaastal edasiminekut. 62 ringi koosolekuil on esinenud sadakond üliõpilast ettekannetega, omapoolsete täienduste, vastuväidete ja küsimustega on esinenud veel palju rohkem. Oma töös on ÜTÜ taotlenud tihedat sidet õppe- ja kasvatustööga, esinemiskogemuste andmist jne., kuid kõige tähtsamaks on olnud erialaste teadmiste süvendamine ja uurimismetoodika kätteõpetamine üliõpilastele.

Teadusliku töö vormidest on esikohal ettekandekoosolekud, mida on peetud kõikides ringides. Need on möödunud mõnel pool, näit. Arsiteaduskonnas, osaliselt ka Bioloogia-Geoloogia- ja Matemaatika-Füüsikateaduskonnas küllalt aktiivselt. On aga ka juhtumeid, kus koosolekutel mõtteid ei vahetata, kümmekond üliõpilast istub igavledes ja otsustab juba ette ringi koosolekule mitte enam tulla. Selliseid juhtumeid on esinenud humanitaarteaduste alal.

Möödunud õppeaastal toimus ÜTÜ 17. konverents, millel esitati 158 ettekannet. Aset leidis ka Balti vabariikide ja Valgevene I humanitaaralane teaduslik konverents, millel esitati 60 ettekannet (neist 30 külalistelt). Eriti aktiivselt möödus just viimane konverents. Meie üliõpilastel on olnud võimalusi ettekannetega osa võtta teiste õppeasutuste teaduslikest konverentsidest. Jällegi tuleb kiitvalt nimetada meedikuid, kes on leidnud võimalusi nii külaliste kutsumiseks kui ka mujal esinemiseks. Kõiki võimalusi pole aga kaugeltki kasutatud. Kui mõnede ringide juhatused kaebavad, et nad pole saanud komandeeringuid, siis pole nad sageli ise sidemeid loonud ja sõitu taotlenudki.

ON OODATA TÄISPÖÖRET

Igaühele on selge, et sobivus teaduslikuks tööks selgub ülikoolis. Aastate eest ilmus valimik üliõpilaste teaduslikke töid, mis on tänapäeval otsitavaimad Ülikooli Toimetistest. Kevadsemestril jõudsid rotaprinti ajaloolaste ja filoloogide kogumikud, mis peaksid ilmuma veel vanal aastal. Valminud on veel zoroloogide kogumik, valmimisel on meedikute tööd. Võib öelda, et tööde avaldamises on oodata täispööret. Mitmed üliõpilased füsioloogia- ja žurnalistikaringist on leidnud ise võimalusi tööde avaldamiseks.

Meie üliõpilaste saavutusi kajastavad ka auhinnatööd, mida käesoleval aastal oli 53. Arvuliselt oli neid pisut vähem kui eelneval aastal, kuid kvaliteedi osas langust ei ole. Lähemail päevil lõpetavad oma töö üliõpilaste teaduslike tööde vabariikliku konkursi alakomisjonid, kes suunavad tööd edasi peakomisjoni lõplikuks hindamiseks. Võib loota, et meie üliõpilaste tööd saavad sealgi hinnatavaid auhinnalisi kohti. ÜTÜ nõukogu on veendunud aga, et üliõpilaste teaduslik töö peab olema küll lahutamatult seotud õppetööga, kuid ta ei tohi olla seminaride, praktikumide ja laboratoorsete tööde läbikandmine ka ÜTÜ liinis. Niisiis peab iga teaduslikus ringis töötav üliõpilane teadma, et ta peab tegema midagi rohkemat, midagi loovamat, midagi sügavamat, kui nõuab tavaline õppetöö. Sel kaalutlusel ongi Õpetatud Nõukogu otsusega auhinnatööde esitamise viimaseks tähtpäevaks 1. aprill. Niisiis langeb juhendajail ja kateedrijuhatajail ära võimalus diplomitööde hulgast hakata valima töid auhinnatööks. Edaspidi ei saa diplomitööd esitada auhinnatööks, küll aga auhinnatööd diplomitööks.

KATEEDRIST OLENEB PALJU

ÜTÜ nõukogu oma väikeses koosseisus ei ole suuteline ega kohustatudki juhendama teaduslikku tööd. See ülesanne jääb teaduskondadele ning kateedritele. Võibki enamvähem eksimatult öelda: kus on tugev kateeder, seal on ka tugev ring, kus on nõrk kateeder, seal hingitseb ka teaduslik ring nagu tuli toores puus. Eeskujuks võib tuua Arstiteaduskonna neuroloogiaringi, teaduskonna sisehaiguste ringi jt., Matemaatika-Füüsikateaduskonnast astronoomiaringi, Ajaloo-Keeleteaduskonnast ajalooringi jne. Ilmselt lonkab teaduslik töö mõlemat jalga Õigusteaduskonnas, kehakultuuriosakonnas ja vähemal määral ka Ajaloo-Keeleteaduskonna mõnedes ringides.

On vaja, et teaduskondade õpetatud nõukogud, kateedrid ja teaduskondlikud juhendajad hoolitseksid ÜTÜ sisulise töö eest teaduskonnas. Asi on läinud mõnel pool nii kaugele, et teaduskondlikud juhendajad mõnes teaduskonnas koguni puuduvad või ei täida oma ülesandeid (kehakultuuriosakonnas). Teaduskonnasiseselt on vaja leida juhendajaid igal alal, näit. puudub väliskirjanduse alal juhendaja Ajaloo-Keeleteaduskonnas, kuigi seda on taotletud juba üle aasta.

MIKS EI OLE PÕLEMIST?

Väljastpoolt on kerge teha ettepeiteid üliõpilastele mitteküllaldase teadusliku töö pärast. Need ettepeited ei pea aga sageli paika, sest tihti puuduvad küllaldased eeldused tööks. Teadus pole põgus vestlus, mida saab teha mõne minutiga koridorinurgas või vestibüülis. Teadus nõuab aparatuuri, raamatuid ja aega. Seda viimast ei ole aga kuskilt saada. Ajalehes «Tartu Riiklik Üli-

(Järg lk-l 4.)

INTERVJUU

KUIDAS TÄIDATE OTSUST?

Meie töös on tihtipeale juhtumeid, et võetakse vastu kasulikke otsuseid, kuid need jäävad täitmata või täidetakse ainult osaliselt. Partei-algorganisatsioonide aasta tegevust suunavaks otsuseks on aruande- ja valimiskoosoleku otsus. See peaks andma põhisuuna kogu algorganisatsiooni tööle. Seepärast on eriti oluline silmas pidada just nimetatud otsuse täitmist. Meie ajalehe esindaja pöördus mõne küsimusega Ajaloo-Keeleteaduskonna partei-algorganisatsiooni sekretäri sm. **H. Liimetsa** poole.

● *Millised olid teie algorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosoleku otsuse põhipunktid?*

Aruande- ja valimiskoosolekul juhiti tähelepanu mitmetele puudustele massilise poliitilise töö alal. Võeti vastu otsus parandada kogu poliitilist kasvatustööd ja eriti filosoofiliste seminaride ja poliitinformatsioonide läbiviimist. Tähtsal kohal otsuses on komsomolitöö parandamine kogu teaduskonnas. Edasi näeb otsus ette veel aspirantuuri valiku parandamist ning teadusliku töö tõhustamist. Need on põhipunktid, väiksemaid probleeme pole võib-olla mõtet loetleda.

● *Mis on teaduskonnas juba toimunud selle otsuse realiseerimiseks?*

Korraldati ümber poliitinformatsioonide senine praktika. Parteibüroo soovitab süstemaatiliselt kaks korda kuus toimuvateks poliitinformatsioonideks temaatika ning kindlustab iga soovitatud teema alal konsultatsiooni, kus antakse metoodilisi näpunäiteid ja soovitatakse materjalid, millele poliitinformaator võib toetuda. Konsultantideks on teaduskonna parimad üliõpilaslektorid partei liikmekandidaadid K. Jaanson ja J. Ant, ka P.-E. Rummo ja seni edukalt propagandistina töötanud kommunist G. Grünberg. Informatsiooni tegelikuks läbiviijaks on järjekorras kõik üliõpilased, kusjuures käesoleval aastal algasime neist, kes möödunud ja võib-olla ülemöödunudki aastal ei saanud veel esineda.

On mõeldud ka informatsioonide metoodika täiustamisele. Katsetame mõnede informatsioonide läbiviimist eelnevalt üliõpilaste hulgas korraldatud ankeedile toetudes.

Praegu selgitame näitlikku agitatsiooni ja ruumide kujundust. Novembri lõpuks loodame sel alal olukorda parandada.

Ligemal ajal on teaduskonna algorganisatsiooni üldkoosolekul arutlusel ideelis-poliitilise kasvatustöö ja selle tulevikuperspektiivid teaduskonnas.

Teaduskonna büroo on aidanud kaasa komsomoliorganisatsiooni töö planeerimisele. Püüame saavutada kommunistlike noorte organisatsioonilise ühtekuuluvuse, kasvatada organisatsioonilist vastutustunnet.

Aspirantuuriprobleemiga tegeles meie algorganisatsioon ka möödunud aastal. Käesoleval aastal taotleme aga seda, et igas kateedris oleksid arvel potentsiaalsed aspirantuurikandidaadid ning et nendega oleks kateedritel pidev kontakt. Osalt on seda juba saavutatudki.

● *Mis on lähemal ajal kavas?*

Kõik juba mainitu ju jätkub. Võiks lisada, et tahame senisest suuremal hulgal tõmmata üliõpilasi lektoritööle.

Meelsamini aga räägin kavatsustest siis, kui nende realiseerimiseks vähemalt esimesed sammud on astutud. Räägime näiteks märtsis, kui te meid ei unusta.

KOOS OLID ASPIRANDID

20. oktoobril olid 3. auditooriumis koos aspirandid. Hädavaevalt suutis ruum mahutada kohaletulnuid. Võeti ju tänavu aspirantuuri vastu 51 inimest, neist 33 statsionaarsesse osakonda. Koosolek oligi mõeldud eeskätt uutele aspirantidele, kellele anti algavale teele kaasa näpunäiteid ja häid soove.

ON VÄGA TÄHTIS, ET ASPIRANTUURI ASTUJA KINDLALT TEAKS, MILLISE PROBLEEMI KALLAL TA TÖÖTAMA TAHAB HAKATA. Need sõnad kuulusid professor P. Aristele, kauaaegsele paljude aspirantide juhendajale. «Kindla probleemi vastu huvi tundmine on edu garantiiks,» ütles professor.

Teadusala prorektor J. Tammeorg nimetas aspirantuuri katseajaks. «See on aeg,» ütles ta aspirantidele, «mil selgub, kas meie lootused täituvad, või pettute meiega koos.» Kandidaaditöö tegemisel peab igaühele olema selge, et see on osa tema elutööst, mitte aga töö dissertatsiooni pärast.

Rektor F. Klement rääkis ÕPETLASE KUTSEST. Mille järgi otsustada, kas inimene sobib teaduslikuks tööks? Aga just selle järgi, kas ta saab elada teaduseta või mitte, kas teadus on talle eluliseks vajaduseks või mitte. Ei või liialdada ka ühiskondliku tööga, kaugeltki ei ole soovitav aspirantide palgaline lisatöö kohakaasluse alusel, rõhutas prof. Klement.

AEG ON KÄRMAS EDASI MINEMA — seda tuletasid noortele teadusemeestele meelde kõik sõnavõtjad. Kolm-neli aastat, see on ainult 36 kuni 48 kuud. Sellepärast tuleb kohe alustada, et dissertatsioon valmiks õigeaegselt.

Kaks kuud puhkust aastas — kõik kokku moodustab see kuuendiku aspirantuuriajast üldse. Seepärast tuleks ka suur osa puhkusest pühendada teadusele, märgiti koosolekul. Samal ajal ei tohi unustada kehakultuuri. «Me ei taha, et aspirant oleks vana ja kõvera endisaegse saksa õpetlase taoline,» väitis professor P. Ariste.

Teoreetilise füüsika alal aspirantuuri lõpetanud A. Koppel märkis, et nende jaoks, kes pärast aspirantuuri lõpetamist asuvad PEDAGOOGILISELE TÖÖLE, pole ettevalmistus aspirantuuris senisel viisil küllaldane. Algusest peale peaks olema selge, kuhu minnakse pärast aspirantuuri lõpetamist — kas pedagoogilisele või teaduslikule tööle. Seda tuleks arvesse võtta aspirantide individuaalplaanides. Sm. Koppel rääkis ka MITME VÕÕRKEELE ÕPPIMISE VAJALIKKUSEST.

Aspirantuuri juhataja sm. S. Laar, professor F. Klement jt. andsid nõu ja näpunäiteid individuaalplaanide, atesteerimise, kirjanduse muretsemise ja väljatellimise kohta. A. Koppel soovitas vajalikest teostest tellida Üleliidulisest Teadusliku ja Tehnilise Informatsiooni Instituudist (ВИНИТИ) mikrofilme. Seda tuleks teha aegsasti, sest tihtipeale tuleb saadetisi mitu kuud oodata. A. Blumfeldt, kes tähtajaliselt lõpetas aspirantuuri NLKP ajaloo alal, rääkis aja otstarbekast kasutamisest raamatukogudes, arhiivides komandeeringutel viibides.

On vaja kasutada kõiki teid, võimalusi, iga minutit oma eesmärgi nimel. Tuleb teha kõik selleks, et aspirantuuri lõpptähtaja saabumisel oleks tingimata valmis väitekiri. Aspirantuuriaastad saagu tõelise loomingulise põlemise, teaduslike otsingute ja uute väärtuslike tõdede leidmise aastaiks.

«Olgu teis alati seda r a h u l d a m a t u t r a h u l d u s t u n n e t, m i s kaasneb iga saavutusega ja sunnib alati otsima uut,» ütles A. Koppel noortele aspirantidele.

M. LOO

Uusi teaduste kandidaate

24. oktoobril kaitsesid Füüsika-Matemaatikateaduskonna nõukogu avalikul koosolekul oma kandidaadiväitekirju keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumi vaneminsener ÜLO HALDNA ja teoreetilise füüsika kateedri vanemõpetaja JÜRI LEMBRA. Pärast edukat kaitsmist otsustati esimesele dissertandile anda keemiakandidaadi ja teisele füüsika-matemaatikakandidaadi teaduslik kraad.

Luule, see ei tule tuulest...

(Kuno Otsuse luulekogu arutelu puhul Kirjanike Majas 17. oktoobril).

Kui hakkan midagi kirjutama, saavutan rütmi alles teatud punktis. Näen, et kiri muutub ühtlaselt kalligraafiliseks, tähed saavad ühekõrguseks ja ma tean, et kirjutan just seda, mida vajan, mul on olemas mõtteline rütm. Mõte voolab vajaliku kiirusega, ühtki sõna ei lähe kaduma, iga sõna on täpne. Peamine — tänu mõtterütmile tunnen alati, kui on vaja peatuda. Piisab ühest laiemast reavahest, et teada — järgmine rida on juba ülearune. Selles küsimuses on kõik oluline juba öeldud. Enne rütmipunkti on mahakustutatud sõnu, suuri ja väikesi tähti ühes sõnas, mõttelist stiihiat. Mainitud osa jääb lugeja eksemplarist välja, et lugejat mitte desorienteerida. Minule oli ta aga vältimatult vajalik, et konkreetsel juhul jõuda rütmipunktini ja abstraheeritud kujul algoritmina säilida mälus ja kontrollkeskuses. Vahel võib punktini jõuda ainult mõtlemise teel, aga üldiselt on teada, et mõtteprotsess paralleelse kirjaliku fikseerimise puhul muutub märksa intensiivsemaks ja sügavamaks. On selge, et mõtterütmi (ma ei puuduta kirjandusteoreetilist kategooriat) otsimine on luuletamise puhul kõige olulisem. See on ettevalmistav protsess, mis toob meid punkti, kus teame täpselt, mida tahame öelda. Aga kahjuks ei jätku meil sageli südant, et kindla käega tõmmata kriips nende ridade ja nende ridade vahele. Et algusest ja lõpust välja heita ülearune stroof ja liigne rida. Milleks ebaselge otsimisega desorienteerida lugejat ja — veel enam — teiste poeetide poolt niigi desorienteeritud kriitikut! Ma ei taha olla päris vulgaarne — väljaheidetud värsside arvel tuleb luuletuses teha tubli tihendav töö! Keegi peale poeedi enese ei leia rütmipunkti. Nii tuleb meil endil lüüa isiklikku eneseimetlust. Muide, siis jääb ära ka võimalik solvumine, kui toimetaja arvab selle punkti leidnud olevat ja vastavalt toimib... Kui toimetaja vaguruse tõttu luuletus näeb ilmavalgust koos liigsete värssidega, ähmastub ideeline sisu ja — mis veelgi hullem — muutub tihti kahemõtteliseks. Ning pole sugugi ime, kui algaja kriitik leiab just selle teise mõtte, mis käib risti vastu järgmistele (juba mõtterütmi saavutanud) värssidele...

On raamatuid (ja luuletusi), mis on mõistetavad vist ainult väikesele inimeste rühmale. Nad vestavad maailmast ja probleemist sellise nurga all, mille suurust on raske mõista juhuslikul lugejal. Nii võib kriitik rängalt eksida ja naerma puhkeda seal, kus autorgi ei leia naljatamiseks põhjust. Seda juhtub ja nähtus iseenesest pole haruldane. Sageli taipab õiget varjundit vaid kaaslane, kes ise andis tõuke luuletuse loomiseks. Aga... Aleksander Puškin tegi sellised luuletused, nagu «Tšaadajevile» ja «A. P. Kernile», mida ei mõistnud mitte ainult ta kaasaegsed, vaid mõistavad ja peavad au sees kõik tulevased põlved. Praegu vihjan ma küll ainult mõistmisele, sellele, mida luuletaja tahab öelda. Ja täiesti loomulikuks nõudeks peab ka meile saama: iga luuletus, mis nii või teisiti publitseeritakse, peab igale lugejale olema mõistetav normaalse vaimse pingutuse järel. See tähendab, et võid kirjutada luuletuse kallimale ja ära trükkida, aga selles ei tohi olla muidusegast sihitut pürgimist, vaid üldinimlik tunne. Olgu selle tekitajaks minupärast siis kasvõi kõige omapärasem armastus (jääme armastajate seisukohale!).

Alfred de Musset ütles, et igas inimeses on surnud luuletaja. Tuleb mõte: kas meis pole ehk surnud terve maailm? Samahästi kui luuletaja võib minus surnud olla filosoof, kolhoosiesimees, teoreetilise füüsika spetsialist või tsirkuseartist. Usun, et õppimine (kõige avaramas mõttes) on ajude puhastamine kõigest sellest, millele me momendil ei leia rakendust. Selekteerimine ja süstematiseerimine. Laupäevane suurpuhastus, mil kõik ei söanda peast välja visata luulet, võimet luuletada. Neist viimastest saavad luuletajad. Tänu sellele, et me alati ei suuda lahti öelda meile tähtsusetuist, kuid kenasti säravatest asjadest, saavad mõnedest meist intellektuaalsed luuletajad. Me pistame luuletusse aju kolikambrist leitud sõnad: televisioon, autoseroteraapia, elektrikeedupliit, neljas dimensioon, kvantide mehhaanika, tähenduste mõõtmine, ürginimene. Mul oli tuttav luuletaja. Peetud intellektuaalseks luuletajaks. Ta jutustas: istusin oma akna all ja tegin neid värsse. Vaatasin vahetevahel taevasse. Oli loojang. Taeva alumine äär oli tulipunane, selle foonil majade mustad siluetid. Nagu teatris. Inimesed väljas vaatasid ilusat pilti, näitasid näpuga minu aknasse ja naersid: «Mis ta jälle kirjutab! Ei näe ilusat taevastki!» Aga mina nägin. See näpuga näitamine otse torkas minu südamesse. Võtsin kätte ja panin «Küberneetilisse luuletusse» sisse dekoratiivsed värvid. Punase ja musta! Jaa! Hea luuletus sai! Niimoodi sai siis temast intellektuaalse kallakuga poeet. Moraal: audiatur et altera pars! Nähkem, kui võimalik, peale võõraste sõnade ja osavate konstruktsioonide ka luuletaja siirast soovi olla siiras.

Nimetasin juba ühe sõna.

Autoseroteraapia.

Meedikud tunnevad ära oma sõna. Ärge pahandage, küberneetikaajal on terminitest puudu...

Doktorid võtavad haigelt verd, valmistavad seerumi, süstivad tagasi haigele. Et see terveks saaks.

Süstitagu luuletajatele nende oma verd ja saagu nad terveks. Rakendagem autoseroteraapiat!

Et ma ise ei tegele luuletamisega, siis tuleneb sellest kogu kirjutise humoristlik toon ja seletub pealkirjagi luulelend.

Ü. MATJUS

Kirjutamisoskusest

Kirjutamisoskus on võime, mitte müsteerium. Tõsi küll, selle võime kõrgemad astmed ulatuvad juba kunsti valdkonda. Aga ka kunst on võime, mitte müsteerium. Kuidas, ütlevad teisiti arvajad, kas siis igaüks võib kirjutada nagu Gorki või Hemingway? Jah, vastan, igaüks, kes on kogunud niisama suuri elukogemusi. Ning veel: kes on nõus tõsiselt töötama oma kirjutamisoskuse arendamiseks. Hemingway kirjutas maailmakuulsaks saanud «Vanamehe ja mere» üksikuid osi kuni 200 korda ümber. Suur satiirik N. Gogol nõudis, et autor oma käsikirja vähemalt kaheksa korda uuesti kirjutaks. Ainult siis võib sekka sähvata ka nn. inspiratsioon: sõnad voolavad suure hooga ja ilma kärbeteta ideaalseks seoseks, mis ei vaja parandamist.

Soov kirjutada on autori sotsiaalse meele väljendus, kuid soovist ei piisa veel kirjutamisoskuseks. Hea kirjanik kirjutab lugeja ajju ja südamesse, kirjutab elu rikastavaid teoseid. Head kirjandust loetakse nii innukalt sellepärast, et ta on lugejaile jõu allikaks. Tast otse hoovab autori elu hõngust (mõned Jack Londoni, V. Majakovski, J. Smuuli teosed).

Meil avaldatakse ikka veel palju halle, tüütavalt igavaid kirjatöid; me kirjanduslikes ajakirjades on palju ballasti, mis ei kuulu kirjandusse ega vii kirjandust edasi.

Meie kriitika meenutab mõnikord koolipoissi, kes kipub ette ütlema tema arvates veel rumalamale koolipoisile. Sellisele spikkerkriitikule tahaks lugeja hüüda: miks te mulle ette ütlete, ja veel paberikorvi heidetud spikri järgi? Tahaksin ise maitsta ja otsustada, ise leida lõhnava õie luule iluaiast, tunda roosi lõhna ja leida ka ta okkaid.

Kirjandusteaduslikud spikrid on praegu kõik vananenud, kirjandus aga on igavesti uus ja alati dialektiliselt arenev. Millega meeldis J. Smuuli «Jäine raamat»? Oma värske sisuga, aga ka oma julge kinnipidamatusega žanri köidikuist.

Vajame julget ja värsket kirjandust. Ka esseistikat, ka ajakirjandust. Iga artikkel, iga mõtteavaldus peab seisma tänapäeva kultuuri tasemel. Kadugu me sõnakunstist, ajakirjandusest konfliktituse kodukäijad, kolisevad fraasid ja rikkad rituaalid. Ka see kuulub isikukultuse igandite likvideerimise õilsa aktsiooni juurde. Iga haritlane õppigu kõrgenivoolist väljendusvõimet nii kõnes kui kirjas! Tere tulemast talgutele — noored värsked kirjanikud!

V. ADAMS

Kulumata SULEGA

Peeter Hein ÕUNAD

Ootasin bussi, kessitäis õunu käes. Oli laupäev ja tänavatel liikus palju rahvast. Hoidsin oma õunu inimeste ja päikese poole ning ootasin bussi. Pärn oli saanud esimesed kollased salgud oma soengusse.

Too vana logisevate ustega «Ikarus» ei tulnud ikka veel. Nurga tagant keerdus rivi mudilasi. Kirjud mütsid ja punased-sinised-valged-rohelised mantlid. Ja kasvataja rivi lõpus. Seal lagises oma paarkümmend väikeste tiibadega tuuleveskit.

— Kus onul on ikka õunu!

Sosin jooksis mööda rivi nagu veenire üle kivide. Ulatasin igale «Tartu roosõuna» ja sain vastuseks tänu ja «aitähhi». Kui palju mu võrk tühjenes, niipalju sinna tänu lisandus. Nii et lõpuks, kui võtsin viimase õuna, oli mul juba terve kessitäis kõrgeväärtuslikku lapsetänu.

Viimane õun jõudis just kasvatajale. Oli ilus noor kasvataja. Ta veeretas õuna peos ja ütles:

— Nagu maakera, pool punane, pool kollane.

— Just nagu maakera, ainult väiksem, ütlesin mina.

— Aitäh, ütles kasvataja.

— Palun, ütlesin mina.

— Aga kas nad pestud olid? küsis ta äkki. — Lastele võib anda ainult pestud puuvilja!

Hämmeldusin päris. Muidugi ei olnud nad pestud. Ostsin nad samasuguselt noorelt müüjannalt, nagu toogi, kes mind praegu nõnda tõsiselt vaatas. Nüüd ootasin siin bussi.

— Alati peab puuvilja pesema, eriti kui lastele antakse, kordas ta veel kord.

Ta oli natuke pedant ja sellest oli kohe aru saada, et tegemist on päris ehtsa kasvatajaga.

— Ärge siis nüüd nii väga ka ehmuge, asi pole nõnda hull — ütles ta siis minu hämmeldust nähes, ja mu ees oli taas noor neiu.

Olin ikka tõesti tõsine. Mõtlesin, et kui me seda oma Maakera üle hakkame andma, peame teda tublisti kasima. Siis juba häbeliku naeratusega mööda ei pääse.

— Kindlasti peseme, enam ei unusta — ütlesin tõsiselt, ja inimesed, kes bussi ootasid, noogutasid ning naeratasid.

— Nägemiseni, ütles kasvataja, sest lapsed olid juba tükk maad eemal.

— Nägemiseni, ütlesin mina. Mõtlesin seda päris tõesti.

Logisevate ustega «Ikarus» ei tulnud ikka veel. Varsti tuli helesinine buss ja me kobisime peale. See pidi hakkama tolle vana «Ikaruse» asemel seda liini sõitma.

TASUB MÕELDA

Algkool, keskkool, ülikool — see oli meil siiani kaunis tavaline haridustee. Kui aga pärast keskkooli minna tööle, kaob muist õpitust teadmata kuhu. Et seda tagasi saada, õpib arvukalt noori ülikooli ettevalmistuskursustel. Mida arvavad viimastest meie praegused filoloogiaosakondade üliõpilased?

Enel Aunma: «Tore oli, kuigi kolm õhtut nädalas polnud kerged. Kasu sain neist küll. Peale selle, mida juba keskkoolis oli kuuldud ja teada saadud, räägiti meile uuemast kirjandusest, uutest suundadest, viimase aja sündmustest. Jäin igatahes rahule.»

Tiina Alla ja Merike Toose lõpetasid mõlemad Tallinna 21. Keskkooli, käisid koos kursustel, eksamitel ja nüüd ka õpivad koos. Nende ühine arvamus: «Muidu oli kõik nii, nagu peab, kursustel koostatud konspekte saime suurepäraselt kasutada sisseastumiseksamite ajal jne., ainult vahetevahel läks igavaks kuulata. Kas poleks õigem kasutada mõnikord ka küsitlemist ning vestluste vormi?»

«Kes kauemat aega on õpinguist kõrval olnud, jäävad rahule. Teistele, kes lõpetasid hiljuti, need siiski suurt ei anna,» oli Reet Tamme ja Riina Kotka ühine otsus.

Sellest, et ettevalmistuskursuste töös leidub kõige hea kõrval siiski ka puudusi, räägib asjaolu, et kaugeltki mitte kõik ettevalmistuskursusest osavõtjad ei kuulu praegu üliõpilaste perre. Kuidas korraldada asja veelgi paremini, selle üle tasuks mõelda.

P. MAIMIK

Veste

Sügisene muinasjutt

Vanaisa Krõlovi valmid on laialt levinud ja tuntud ning nende innustav mõju pole lakanud tänapäevani. Kuidas nendest aga kusagil aru saadakse, sellest kõnelemegi.

Meie küla noored valmistusid rängaks heitluseks palliväljakul, sest naaberküla omad olid esitanud väljakutse ja tähtpäev oli juba käega katsuda. Meie küla paremad olid tõsises treeningus, kui nende juurde tuli kolhoosi esimees. Pall lendas üha kiiremini üle võrgu, sest iga lööja lootis pälvida esimehe kiitust, kuid esimehel oli siiski teine eesmärk.

«Olete kõvad mehed palli lööma, ega ümbruskonnas teile enam vastaseid polegi,» alustas esimees ja pisukese pausi järele jätkas, «raadios öeldi, et algavad öökülmad ja nüüd oleks nelja päeva töö suhkrupeedipõllul. Kui tuleksite appi, saaks peedid õigel ajal maast kätte.»

Pallimeeskond korraldas kohe tootmisnõupidamise ja otsustas võistluste plaanist kinni pidada ja et võistluspinge lootustekohaselt pidi kujunema suureks, siis kutsuda oma võistlustele pealtvaatajatena õppima noori ka koolidest koos õpetajatega. Meeskonna varumees, kellel võistluse ajal tavaliselt tuli istuda pealtvaatajate pingil treeningdressis, esitas küll omapoolt ketserliku ettepaneku: «Kui teeks naabritele ettepaneku seekordsete võistluste muutmiseks, nii et tuleksid ka nemad üheks päevaks meie põllule ja kuulutaksime võitjaks selle meeskonna, kelle tulemused õhtuks paremaks osutuvad.»

Seejärel võttis sõna kõige parem pallimees: «Kaalul on meie kolhoosi meeskonna spordiau ja antud lubadustest kinnipidamine on meie aukohus. Terves kehas terve vaim! Põllult suhkrupeete koristada võivad ju väga hästi ka need, kes spordivõistlustega seotud ei ole ja kui neid kolhoosis vähe on, eks esimees ja brigadirid hoolitsegu selle eest õigeaegselt. Meie aga oleme kolhoosi au eest väljas ja peame võistlusele minema. Eks ole õigus?!»

Sellepeale hüüdis meeskond täies spordiinnus mehiselt ja võimsalt: «Õigus! Hurra-a-a!»

Brigadirid kutsusid hoogtööle oma kolhoosist noorusest nõtrasid ja vanusest väeteid, kuid esimees sõitis linna abi otsima. Õnneks oli linnas sõbralikke ülemaid ja asjamehi, kes olid kohe nõus abistama. Paari tunniga olid käsud ja korraldused antud ning järgmisel hommikul vurasid autod kolhoosi. Seal einestati kiiresti ja kohe põllule. Ainult 70-aastane brigadir vajus abiväge üle vaadates mõtteisse ja küsis vaikse häälega kõige väiksemalt tütarlapselt: «Esimehe jutu järgi pidi abiks tulema autotäis kangeid mehi suure kooli pealt, kuid nüüd sai siiski ainult keskkooli omi või kuidas, või olid teilgi tugevamatel meestel võistlused ees?»

Tüdruk kummardas, kahmas kahe käega järgmist suhkrupeeti ja kostis kõlatu häälega: «Võistlused olid välja kuulutatud ja seetõttu tulid need, kes kehalisest kasvatusest vabastatud on. Teistel polnud aega.»

Töö arenes sujuvalt, ilma häireteta. Õhtuks oli mõnigi hektar koristatud ja kui ilm halvemaks ei muutu, saabki nädala lõpuks põllud klaariks. Ainult vahete-vahel ajas mõni töö juures selja sirgeks ja mõtles sportlastest kaasõpilastele, kas nad ikka saavutasid esikoha või mitte, kas suutsid päästa kollektiivi spordiau või mitte.

Kui ei meenu Krõlovi valm rohutirtsust ja sipelgast, siis selle teistkordne lugemine ei teeks vist halba.

L. OKAS

ÜMBER INIMESI SINU ÜMBER

Virgad käed hoolitsevad ülikooli sööklas selle eest, et söök oleks alati maitsev...

Tartu Riiklik Ülikool 3

ET TUNDA RÕÕMU

Algas järjekordne õppeaasta oma rõõmude ja muredega. Sel aastal sai valmis suur ja ilus maja Tiigi tänaval, mille üle me kõik võime uhked olla. Kuid üliõpilaste arvu kiire kasvu tõttu on olukord ikka veel pingeline (seda enam, et ülikool pidi loobuma kahest endisest hoonest). Ka uue ühiselamuga pole kõik korras. Ehitajad n.-ö. «vedasid alt» selle ühiselamu ekspluatatsiooni andmisega ja nüüd kahjuks selgub, et veevärgitööd on suures osas väga vastutustundetult tehtud. Ka sisustusest jääb puudu: pole veel kätte saadud raamaturiiuleid, prüginõusid jne. Ülikooli majandusosakond igatahes teeb kõik, et üliõpilaste elamistingimusi võimaluste piires parandada.

On mõeldud ka tulevikule. Nii näiteks lahendas Kõrgema ja Keskeriharidu se Komitee väga operatiivselt veel ühe uue (sedapuhku neljanda) ühiselamu ehitamise võimaluse. Nimelt teatas sm. Pesti, et ülikoolile on lubatud ehitada 830 kohaga ühiselamu (koopia Tallinna Polütehnilise Instituudi ühiselamust). Loodame alustada selle ehitamisega 1963/64. a. vahetusel.

Kui nüüd aga teiselt poolt vaadelda meie üliõpilaste eluviise ja üldse korda meie ühiselamutes, siis võib kohata väga kontrastseid pilte, viimaseid leidsin just Tiigi tänava uues ühiselamus. Küsimusele, miks on tuba must ja lohakas, saime vastuseks, et administratsioon pole seda ja teist muretsenud. Samal ajal aga kõrvaltubades (ja pealegi sama olukorra juures) on siiski kõik tipptopp korras. See näitab lihtsalt üliõpilaste hoolimatust neile antud suurepäraste võimaluste vastu. Samal ajal peab väga palju korralikke üliõpilasi leppima ajutiste ja suhteliselt väga tagasihoidlike korterioludega Elvas ja Peedul. Ilmselt tuleb kohe alguses hakata paigutama vanematesse ja kaugematesse ühiselamutesse nende tubade kollektiive, kes ei mõista või ei viitsi oma tuba korras pidada (see puudutab eriti Pälsoni tn. 14 poisse ja Tiigi tänava uue luksusühiselamu tütarlapsi).

Eriti juhin kõigi ühiselamutes elavate üliõpilaste tähelepanu vajadusele järjekindlalt kinni pidada ühiselamu sisekorraeeskirjadest, ja seda juba õppeaasta algusest (näiteks on praegu valve osas kord täiesti käest ära).

Ühiselamus elamise võimalus paneb üliõpilastele ka mõningaid kohustusi. Kui neid ei soovita täita, siis peab administratsoon paratamatult ühiselamu elanike enamiku huvides need üliõpilased välja tõstma. Ruumi tuleb vabastada neile, kes peale õpingute ka oma kohustusi meeles peavad.

Kontrolli tõhustamisel loodan ühiskondlike organisatsioonide abile. Ainult ühiste jõududega suudame luua sellise olukorra, et missugusesse ühiselamusse me ka astume: kõikjal on normaalseks elamiseks ja õppimiseks vajalik kord ja puhtus, millest tunnevad rõõmu nii elanikud ise kui ka külalised.

V. SIMM,
TRÜ haldusprorektor

LÜHIDALT

Kolmapäeval oli eesti keele ringis aruande- ja valimiskoosolek. Kuulati ka suviselt murdepraktikalt muljeid, mida jagasid E. Kaar ja M. Noot.

Aastane töö tunnistati heaks. Käidi arvutuskeskuses tutvumas tõlkimisega, tehti edukalt korrektuuri EPA ajalehele, korraldati soome keele ja kirjanduse õhtud Tartu II ja VIII Keskkoolis jne.

Uude juhatusse valiti üliõpilased Sauvere, Eek, Kasepalu, Põldra ja teised.

E. SOO

* * *

Toimus TRÜ ametiühingukomitee koosolek. Arutati ühiskondlike organisatsioonide vahelise töö koordineerimist, kollektiivlepingu täitmist ohutustehnika alal ja Suure Oktoobri 45. aastapäeva tähistamist. Pikemate sõnavõttudega esinesid Arstiteaduskonna büroo esimees S. Sibul ja O. Mägi.

M. ORU

ÜLIÕPILASED ja TEADUS

(Algus lk-l 2.)

kool» vahetati möödunud aastal intensiivselt mõtteid teaduse ja noorte teadlaste ümber, kõneldi põlemisest, lõõmamisest ja miilamisest — kuid kõik jäi endiseks. Pole kuulda isegi susinat enam. Teadus aga väärib seda, et talle pühendada osake unest, lõbustustest ja noorusest. Tahan öelda, et tuleb veel kõnelda — ja julgelt kõnelda — üliõpilase ülekoormamisest, mis mõjub halvasti iseseisvale teaduslikule tööle.

INDIVIDUAALPLAANID

Vähe aitavad ka individuaalplaanid. Need haaravad vaid väga väheseid üliõpilasi — ja valikki toimub täiesti salapäraseil alustel. Taimefüsioloogias viiakse üliõpilasi individuaalplaanile juba II kursusel, kuigi sellal pole ilmnenud üliõpilastes mingeid teaduslikke kalduvusi ega huvisid. Ajaloo-Keeleteaduskonnas on kasutatud mitmel juhul individuaalplaane selleks, et üliõpilasi vabastada aineist, millest nad võiksid läbi kukkuda. ÜTÜ nõukogu taotleb, et individuaalplaanile viidaks üksnes neid üliõpilasi, kes on aktiivselt olnud ringis tegevad ning tõestanud, et neil on eeldusi teaduslikuks tööks.

Individuaalplaanile suunamisega on lähedalt seotud ka aspirantuuri suunamine. On tõsi, et suurem osa aspirantuuris õppinuist on olnud ka aktiivsed ÜTÜ liikmed. Edasi õppima on pääsenud aga ka neid, kes pole ringis pidanud ühtki ettekannet, kirjutanud ühtki auhinnatööd. Tavaliselt ei saa selliseist õnneotsijaist ka väitekirja kirjutajat. ÜTÜ uue nõukogu üheks lähimaks ülesandeks on kõige aktiivsemate ning võimekamate lõpetajate selgitamine, et omalt poolt neid soovitada edasi õppida.

Lõpuks tahaks uuesti tõstatada mõtte ÜTÜ bülletäänist, mida võiks välja anda 3—4 numbrit aastas. Bülletään peaks sisaldama lühivormides ülevaateid ringides tehtavast tööst.

E. VÄÄRI

INIMESI SINU ÜMBER

... Ja kui sulle ulatatakse praetaldrik, ei tuleta Sa ehk meeldegi, kui palju inimesi töötab siin Sinu heaks.

MEIE MATERJALIDE JÄLGEDES

Kuulates VAIDLEVAID hääli

Üliõpilaskohvikust kõneldes mõtleme kõigepealt sellele suurepärasele ettevõttele, mis teenindab TRÜ üliõpilasi ja mille omapära on tuntud kaugel väljaspool meie vabariigi piire. TRÜ kohvik on meie üliõpilaste armastatuim ja paljudele ainus võimalik koht mitmesuguste tähtpäevade pühitsemiseks või vaba õhtutunni veetmiseks. Sellega on seletatav ka elav huvi ja osavõtt kohviku tööga seotud küsimuste arutamisest. Käesolevaga ei ole tahetud arendada diskussiooni, vaid lihtsalt avaldada mõningaid tähelepanekuid ja mõtteid

RESERVEERIMISEST,

mis on üheks keskseks probleemiks nii igapäevastele kui ka harvadele külastajatele. Tooksin ühe iseloomuliku tegelikkusest võetud näite. Väike seltskond soovib kindlustada endale laupäevaõhtuks kahte kõrvutist lauda. Kui parajasti juhtub olema «mittereserveerimise» periood või kõik ettetellitavad lauad on juba ära tellitud, siis moodustatakse järjekord loengutelt puudumiseks, et minna kohvikusse laudu hoidma. Hiljem käiakse kordamööda kodus ümber riietumas, ja selle tööaja raiskamise ainus eesmärk on garanteerida mõneks õhtutunniks paar kohta kohvikus. Kui aga õhtul ettekandja vabandades teatab, et järjekordselt on muudetud reserveerimiseeskirju või mõne muu arusaamatuse tõttu on antud laud siiski juba kellelegi ära lubatud, ja palub teid lahkelt koht vabastada ...

On avaldatud arvamust, et praegu kehtiva 50% asemel võiks ettetellitavaid laudu olla üks kolmandik. Õigem on aga kõik lauad teha ettetellitavaiks. Kes on kindlasti otsustanud õhtu kohvikus veeta, see istub kas või päev läbi klaasi kohvi taga, et kohta hoida. Palju õigem ja loomulikum on aga see, et kohta kasutavad päeva jooksul kümned einestajad, ja ettetellijale see vabastatakse täpselt määratud ajal.

Arusaamatuste vältimiseks tuleb reserveerimise kord ja tingimused täpselt formuleerida ja neist ka kinni pidada. Kõik see nõuab ainult head tahet ja külastajate veidi tihedamat kontakti kohviku juhtkonnaga.

MUUSIKAST

rääkides esitatakse kõige rohkem pretensioone võimendus- ja translatsioonisüsteemile.

1961. a. sügisel likvideeriti raadioruum, mis sulges kamina- ja piljardisaale ühendava läbikäigu. Sellega loodi mõnus paigake maletajatele, aparatuurile tehti aga kapitaalremont ja kõik üksikud osad liideti nägusaks moodsa kujundusega muusikakombainiks. Selle käsitsemine ei nõua eriharidust ja pidi organiseeritama kohvikukülastajate poolt ühiskondlikus korras. Magnetofonilintide, grammofoniplaatide jm. hoidmise võtsid lahkelt endi peale puhvetitöötajad.

Nii alustati tööd 6. novembril 1961. a. Juba esimesel kahel nädalal tuli kolm korda potentsiomeetreid vahetada, sest need keerati lihtsalt puruks. Sageli jäeti laokile lindid ja plaadid ning aparaat unustati terveks ööks voolu alla. Hooletu ümberkäimise tõttu kannatas seade ka puhtmehhaaniliselt ja seda pidi korduvalt remontima. Kui aparatuur tehti lukustatavaks (piinlik on seda öelda!), siis mõne aja pärast leidus külastaja, kes unustas võtme tagastada, ja järgmine kasutaja lihtsalt murdis kaane lahti, tehes sellega võimatuks teda edaspidi lukustada. Grammofonil on lõhutud juba teine helipea, enamik plaate on kõveraks sulanud, sest nad jäeti serviti kuuma ahjukappi, ning 2,5 km-st magnetofonilindist on tarvitamiskõlblik veel vaid 400 meetrit. Lõpuks oli keegi asjatundja parandanud võrgukaitset jämeda vasktraadiga, mille tagajärjel aparatuur süttis põlema ja on praegu täiesti kasutamiskõlbmatu.

LAULMISEST

ja selle osast noorte elus sajanditepikkuse laulukultuuri- ja -traditsioonidega maal pole vist mõtet rääkida. Peaaegu iga üliõpilane laulab mõnes kooris või ansamblis, võtab osa muusikakursuste või -ringide tööst ja on suuteline kaasa laulma lihtsaid ühe-kahehäälseid massilaule. Samuti ei tohiks kunagi puudu olla entusiastidest, kes on võimelised taolisi üritusi organiseerima ja läbi viima. On ju see üks eesmärkidest, mida taotleb ülikooli muusikaline kasvatus.

Lõpuks veel paar sõna meie kohviku

KÜLASTAJATEST

ja nende tunnetest, õigemini neist tunnetest, mida mõnel külastajal näib ilmselt puudu olevat. Jutt on nimelt tänapäeva kommunismi ehitavale ühiskonnale omasest üldsuse huvide eelistamisest isiklikele, austusest kaasinimeste töö vastu, kohuse- ja vastutustundest ühisvara kasutamisel ning takti- ja mõõdutundest avalikus (ning mitte ainult avalikus!) kohas käitumisel. Kuidas muidu seletada kasvõi seda kurba tõsiasja, et üliõpilaskollektiivi kätte antud tore kingitus — kohviku muusikakombain — peab enne aastat minema kapitaalremonti, et kohvikust kaovad pidevalt lauanõud, et omavoliliselt tõstetakse ümber reserveerimissedeleid, et üliõpilased ei tea, millal, kuidas ja mida sobib laulda ning et küünlavalgusõhtutest, millede sära ulatub juba Moskvasse ja isegi kaugesse Ukraina pealinna ning süütas sealgi sarnase traditsiooni, peame meie loobuma ainult sellepärast, et mõni seltsimees end «liiga vabalt tunneb».

E. TOOM

Kilde sõnavõttudest

(ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolekult)

E. KUKK, ÜTÜ nõukogu esimehe asetäitja.

Rohkem kollektiivseid uurimusi, rohkem eri ringide koostööd. On vajalik kaasa tõmmata täppisteaduste ringe.

Pedagoogilisi probleeme käsitlevaid töid võib ühe käe sõrmedel üles lugeda (!). Pedagoogikaringi ähvardab oht välja surra, metoodikamaad on söötis.

Kateedrid olgu juhtivaks ja suunavaks jõuks.

Rohkem kaasa tõmmata nooremate kursuste üliõpilasi. Ettekanded aga kubisevad terminitest ja on sõnastatud üliteaduslikult.

Miks on temaatika elukauge?

Levinud on mingi alaväärsustunne teaduse populariseerijate suhtes. 3000-st üliõpilasest on 29(!) PTTLÜ liikmed. Iga ringi võlg on ette valmistada vähemalt üks lektor.

Seada ringide töös sisse täpne arvestus.

Ringide tegevus peab saama kõige tähtsamaks osaks õppetöö kõrval.

U. POLISINSKI, EKP TRÜ Komitee sekretär.

Teaduslik töö ei tohi lõppeda auhinna kättesaamisega, vaid sealt alles algama. Populariseerida! Populariseerida! Tuleb luua eri sektor, kes kindlustaks praktilist väärtust omavate tööde edasisaatmise.

E. KREEM, ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär.

Rohkem teaduse, «oma teaduse» fanaatikuid! Iga ring peab hoolitsema selle eest, et ülikooli ajalehes ilmuks pidevalt informatsiooni tema ringi tööst.

A. LENZNER, Arstiteaduskonna prodekaan.

Põlemist ja indu on vaja! Õppejõud peavad noortesse teadlastesse suhtuma tähelepanuga, olema otseselt huvitatud üliõpilaste tööst.

J. KAPLINSKI, Ajaloo-Keeleteaduskonna V kursuse üliõpilane.

Aeg, aeg! Oleks mõeldav dekanaadi loal mõnepäevane vabastamine loengutest teadusliku töö viimistlemiseks. Tõsist tööd ikka loengute vahel olevate «akende» ajal teha ei saa.

— — — — —

ÜTÜ uude nõukogusse valiti sm-d H. Sillastu, E. Kukk, E. Vääri, A. Siitam, L. Riives, P. Hein, U. Veimer, J. Ant ja R. Saluri.

SADA VAPRAT

Vaatamata tibavale seenevihmale kogunes ülikooli staadionile sadakond orienteerumishuvilist, et osa võtta ELKNÜ 40. aastapäevale pühendatud võistlustest. 4-liikmelistel rühmadel tuli Raadi piirkonnas kaardi abil üles leida 4—6 kontrollpunkti. Ülesanne oleks nagu lihtsavõitu — 4 pead mõtlevad, missuguseid tänavaid ja parke mööda tuleb liikuda, 4 paari jalgu teevad selle teoks. Kuid vaatamata taskulampide abile eksiti isegi linnas ära.

Meesrühmadest olid kiireimad kaks III Keskkooli esindust. Kolmandaks tulid — uskuge või mitte — Õigusteaduskonna mehed. Seljataha jäid nii geoloogid, geograafid kui ka kõik teised. Naiskondadest olid parimad koolinoored V Keskkoolist. Tublid olid bioloogid: nemad said II ja IV koha. Kolmas oli kammivabriku naiskond.

Võistkondlik järjestus: 1) Õigusteaduskond 13 miinuspunktiga, 2) füüsikaosakond 15 miinuspunkitga, 3) matemaatikaosakond 15 miinuspunktiga, 4) eesti filoloogia osakond 17 miinuspunktiga. Hoopis esinduseta jäid arstid ja kehakultuurlased. Veelgi imelikum on viimane asjaolu seepärast, et pärast ülikooli lõpetamist tulevad kehakultuurispetsialistid abi paluma sõnadega: «Vaat, ülikooliaja jooksul ei puutunud kokku ühegi orienteerumisvõistlusega!»

A. KIVISTIK

TEADAANDED

Ajakirja «Pikker» initsiatiivil on meie ajalehe ja «Eesti Põllumajanduse Akadeemia» ühise üritusena kavas korraldada üliõpilaselu teemasid käsitlev följetonivõistlus «Pikkeri» auhinnale.

Tuleval nädalal toimub asjasthuvitatuile kohtumine «Pikkeri» toimetuse esindajaga. Följetonistid-algajad, veel mitte alanud ja staažikad — kogunegem esmaspäeval, 29. oktoobril kell 16 auditooriumi nr. 47 (peahoones).

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8, Vanemuise tn. 46 esineb teisipäeval, 30. oktoobril kell 19 Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud U. Polisinski teemal «KODANLIKU EESTI MAJANDUS IMPERIALISMI SÜSTEEMIS».

Järgneb film: «Laulu sünd».

* * *

Pühapäeval, 28. oktoobril toimub TRÜ kohvik-klubis lastehommik SAAME SÕPRADEKS

Esinevad lasteringid. Ühismängud. Laulud.

* * *

Teisipäeval, 30. oktoobril kell 20 toimub looduskaitseringi järjekordne töökoosolek Vanemuise tn. 46 geograafiaauditooriumis (III korrus) teemal «Maastik ja arhitektuur» — arhitekt R. Kivi.

*

Reedel, 2. nov. algusega kell 18 toimub peahoone 4. aud. ÜLDKEELETEADUSE RINGI koosolek.

1. I. Sulsenbergi ettekanne «Kas keel on organism?»

2. Üldkeeleteaduslikku uudiskirjandust (informatsioon).

Palutakse nii keeleteadlaste kui ka bioloogide aktiivset osavõttu.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 8636. MB 07338.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupeiat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

PÜHAPÄEVAL, 4. NOVEMBRIL 1962

Nr. 28 (533) XV aastakäik

Oktoobripäevad

Nelikümmend viis aastat uue ühiskonna ajalugu — harkadra ning viiskudega Venemaast kosmoselaevade riigini. Niisugune on see tohutu suur hüpe, mille olemust vahest õigesti tajud, kui mõtled sellele, mis oli ja mis on praegu. Siis hämmastud ja ütled endale: küll oleme ikka suutelised ruttu harjuma sellega, mis meie elus on tõepoolest kolossaalselt suurt. Me peame seda endastmõistetavaks ja mõnigi kord ei oska selle üle uhkustki tunda. Aga kui Oktoobripäevade pidulikkus lükkab korraks kõrvale argipäevase, kui pidulikud kolonnid demonstreerivad meie töörahva suurt, head ning kustumatut jõudu, siis näed küll igast näost puhast ning õigustatud uhkust: vaadaku kogu maailm, need oleme meie, kes nii lühikese ajaga oleme nii kaugele ning kõrgele jõudnud!

Me austame isade võitlust, mis avas sellise suurepärase tee, millele maailma ajaloos ei ole võrdset. Kuid möödunu oli vaid häppelauaks tulevikku. Ei ole vist liialdus, kui väidame, et praegu ainult kommunismi võrsetest kõnelda on ajast mahajäämine või paremal juhul paigaltammumine. Peame küll julgemini kõnelema sellest, et uue ajastu inimesi on kaugelt rohkem kui arvame, et neid on kõikjal meie kõrval. Võib-olla oleme ka sellega juba nii harjunud, et peame seda täiesti igapäevaseks? See on omast kohast hea, see näitab, et kommunism kujuneb meie elu igapäevaseks ja lahutamatuks osaks.

Kuid seda teravamini peaks silma paistma see, mis sellest endastmõistetavusest negatiivselt erineb, inimesed, kelles on veel vähe meie aega. Kas ei ole Sullegi midagi niisugust silma torganud Sinu kursusel, õpperühmas, ühiselamus? Kas ei ole Sa mõnigi kord niisugustest nähtustest üsna ükskõikselt mööda läinud, tahtmata neile vaadata uue inimese silmadega? Kas ei ole Sa vahest endastki mööda vaadanud?

Meenutagu Oktoobripäevad, et jälle on möödunud üks aasta teel kommunismi ning täiusliku inimese poole. Meenutagu, et selle võrra on kasvanud nõuded, meenutagu, et me kõikjal ning kõike vaataksime uue inimese pilguga, tunnetaksime uue inimese südametunnistusega.

OKTOOBRIPIDUSTUSED ÜLIKOOLIS

5. novembril kell 18 toimub ülikooli aulas

PIDULIK AKTUS.

- **Päevakohane ettekanne T. Loidilt.**
- **Kontsert.**

OKTOOBRIDEMONSTRATSIOONIKS kogunegem 7. novembril kell 10.30 ülikooli klubi juurde (Tähe tn. 29).

Oktoobri kaasaegsed

Eesti proletaarsete ajalehtede «Tööline» ja «Maatamees» koltunud lehenumbrid kohati mahakulunud trükitekstiga on 45-aastased, sama vanad kui meie sotsialistlik riik. Nad jutustavad ammustest päevadest...

«TÖÖLINE». TEISIPÄEV, 24. OKTOOBER (6. NOVEMBER) 1917.

Tehakse juttu 15. oktoobri demonstratsioonist: «... Meeleavalduse ilmusid peaaegu kõik Tartus viibivad sõjaväe osad, — nii venelased kui ka lätlased ja eestlased. Tööliste organisatsioonidest olid ilmunud aga ainult enamlaste partei ja vabatööliste ühisus. Eesti keeles kõnelesid enamlaste partei mehed Suuder, Pöögelmann, Sihver ja mõned sõjaväelased. Rongkäik venis kui hiigla madu läbi Tartu uulitsate kahe muusikakoori saatel. Korda pidasid sõjaväe patrullid...»

«TÖÖLINE». 25. OKTOOBER (7. NOVEMBER) 1917.

«Silmapilgu ülesanded».

«Kõik võim nõukogudele» — on juba küllalt ainult lipukirjaks olnud. Aeg on juba seda täide viia. ... Silmapilgu ülesanne on — ajutine valitsus või nõukogud. Teist teed ei ole.»

Samas ajalehenumbris tuuakse ära katkend Ameerika eestikeelsest töölislehest «Uus Ilm».

«Ühendriikide valitsus ei ole veel siiamaani välise vaenlasega tegelikult sõda pidanud... Kuid käesoleval ajal peab Ühendriikide valitsus palju tõsisemat sõda «sisemise vaenlasega» tööliste organisatsioonidega, streikijatega, tööliste ajakirjandusega, tööliste juhtidega jne.»

Katkend pole juhuslik. See on vastulöögiks kodanlastele ja kõigile «sotsialistidele», kes kippusid ülistama Ameerika Ühendriike kui vabaduse võrdkuju.

Tallinna kohta kirjutatakse:

«22. oktoobril sai valitud revolutsioni komitee... 23. oktoobril kell 7 õhtul võttis revolutsioni komitee kõik tarvilised punktid linnas ja kindluse piirkonnas oma alla.

Samasugused teated tuuakse ära Peterburist ja mujaltki.

Selle ajalehe ilmumise päeval, 25. oktoobril võeti ka Tartus võim üle, revolutsiooniliste väeosade poolt hõivati raudteejaam, post ja telegraaf.

26. OKTOOBER (8. NOVEMBER) 1917.

Üle «Töölise» leheküljede on pealkirjad: «Revolutsioni võit Peterburis. Valitsuse võim revolutsionilise rahva käes».

Kolmandal leheküljel on suur kuulutus:

«Tööliste ja soldatite saadikute nõukogude erakorraline koosolek on täna kell 2 peale lõunat».

Artikkel «Uued ülesanded» refereerib Lenini kõnet.

«Esimene ülesanne: võimalikult ruttu sõda lõpetada.

Teine ülesanne: on maa, mis peab talupoegade kätte saama.

Kolmas ülesanne: võita majanduskriis ja nälg.

Lenin näitab, et kõike seda **ajajooksul** võib kätte saada. Ainult proletarline revolutsion kindlustab nende ülesannete eluseviimist.»

Samas aga «Kerenski ootab Tallinnast abi».

«Eestimaa nõukogude täidesaatva keskkomitee ja ühendatud sõjakomitee esitajate koosolekul loeti ette Kerenski telegramm, milles Tallinnast kaks polku kasakaid Peterburi nõutakse.

... Ühine koosolek, muidugi mõista, otsustas Kerenski «nõudmist» mitte täita...»

Ka Tartus peeti revolutsiooniliste väeosade poolt kasakad kinni. Eesti kui revolutsioonilise Peterburi lähim tagala täitis talle usaldatud ülesande.

28. OKTOOBER (10. NOVEMBER) 1917.

«Tööline» teatab:

«Proletarlise valitsuse rahuettepanek kõigile sõdivatele riikidele. Viibimata rahuläbirääkimisi algada avalikult ilma saladiplomaatiata.

Vaherahu kolme kuu peale.

Uus valitsus avaldab kõik salalepingud.»

Ajalehed on tulvil optimismi, usku tulevikku.

Tõrvikute all

26. oktoobril lõid õhtuhämaruses Tartu IV Keskkooli staadionil lõkkele sajad tõrvikute tuled. Tõstetuna kõrgele peade kohale hakkasid need liikuma mööda Riia maanteed alla Emajõe suunas. Tartu noortel tõrvikutega rongkäik läbi linna oli alanud. Selles manifestatsioonis andis ka meie ülikool oma osa. Kuigi rongkäik oli pühendatud ELKNÜ 40. aastapäevale, kandis see veel teistsugust varjundit: juba eemalt võis tähele panna plakateid «Cuba si!», «Elagu Kuuba!», «Me oleme Sinuga, Kuuba!» Tartu noorsugu avaldas oma solidaarsust kauge saare rahvaga.

Rongkäik jõudis Riia mäelt alla ja pöördus siis 21. Juuni tänavale. Kui esimesed kolonnid olid juba suundunud üle Nõukogude väljaku, alles siis hakkasid Riia mäelt paistma aeglaselt rongkäigu järel sõitva mootorratta tuled.

Erakordne sündmus oli ligi meelitanud palju tartlasi. Üle tee jooksis grupp jõnglasi ja palus õhinal:

«Onu, luba, ma kannan!»

Nad tõstsid tulelondid kõrgele-kõrgele, nii kõrgele kui ulatasid ja ei lahkunud neist ka siis, kui tõrvikud loopisid õhe veel vaid üksikuid sädemeid.

Sellistel puhkudel ei aeta taga sõjavõelikku paraadrivi. Oli ühes viirus neli või viis inimest — kes seda vaatas. Peamine oli see, et noored tunnetasid endas jõudu, väljendasid seda oma noorusliku innu ja hooga. Kuskil hakkas tekkima reibas lauluviis, teised võtsid selle üles ja nii puhkes viis lõkkele võimsaks lauluks.

«Viva Cuba!» hüüdis keegi, kui laul oli vaikinud, ja juba kanti neid sõnu kajana edasi piki kolonne.

Jõuti Tähtvere parki — sinna, kus prožektorite valgusel seisab Hans Heidemanni ausammas.

Algas miiting. Räägiti, kuidas sündis Eestimaa noorsoo avangard, millistes rasketes tingimustes ta töötas ja kasvas. Aga täna pühitseb ta oma 40. aastapäeva. Ta jääb alatiseks meie partei väärilseks vahetuseks.

Tuletati meelde ka seda, mis sünnib praegu Kariibi meres. Sõnad «Me oleme Sinuga, Kuuba!» jäid miitingul kindlalt kõlama.

«Tõuse, me laul, üle maailma kaja,» laulis meie ülikooli meeskoor ja sajad hääled lõid vapralt kaasa. Aga juba paiskus taeva poole tohutu leek — sõpruslõke, laulud, mängud, tantsud...

Neid autasustati

ELKNÜ Keskkomitee pidulikul pleenumil, mis oli pühendatud Eestimaa komsomoli 40. aastapäevale, anti üle aukirjad. TRÜ Arstiteaduskonna komsomolibüroo sekretäri Anatoli Sivenkovi autasustati ÜLKNÜ Keskkomitee aukirjaga ja eesti filoloogia osakonna IV kursuse üliõpilast Luule Visnapuud Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

I.-P. PADERNIK

TUBLI TÖÖ EEST

1962. aasta suvel autasustas ELKNÜ Tartu Linnakomitee järgmisi Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi:

Mari Ploomi, Liis Koskelit, Ants Uustalu, Anu Kurikut, Ülle Varju, Tiiu Kurisood, Aime Pilti, Ain Uusnat, Tõnis Rajametsa, Vassili Altuhhovit, Toivo Höövlit, Ellen Soovikut, Oleg Kuznetsikut, Vladimir Sirotkinit, Rein Vanemat, Välling Rahuleidu, Avo Avalot, Maie Juhkamit, Jaak Elmelot, Küllike Pajurit, Sirje Leedi, Laine Lohut, Kusta Rummat, Jaan Vainot, Anu Õuna, Enn Kreemi, Illo-Peep Padernikku, Tiiu Järve, Mati Haasi, Olev Kallastet, Tõnis Randlast, Peeter Sikku, Mihkel Steinbergi, Jüri Vaigat, Juha Erlichit, Gluuni Kuurat, Paul Alapuud, Esta Mugrat, Maila Kiisi, Ago Pabutit, Raivo Padarit, Heino Türnpuud, Asta Ennot, Jüri Kihot, Ago Arakut, Arvo Lipsu, Eha Seppingut, Linda Jaaskat, Ester Hansenit, Elvi Pihlaud, Margarita Patrakut ja Iiri Koppelit.

Filmilint jäädvustas sõbratarid Arstiteaduskonna III kursuselt: TIIU JÄRVE, kelle suvist tööd kroonib ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukiri, sportlaseteed aga I koht teaduskondadevahelistel sõudevõistlustel, kus Tiiu oli roolimees . . .

Lööme ise käed külge!

Matemaatikaosakonna komsomolibüroo arutas üliõpilaste majutamise küsimust osakonnas. Selgus, et kolmandik esimese kursuse meesüliõpilastest elab Elvas. Samuti elab osa üliõpilasi Gagarini tn. 1 ja Pälsoni tn. 14 keldrites. Teatavasti on olukord teistes osakondades analoogiline ja seetõttu on tungiv vajadus veel ühe ühiselamu järele.

Selles osas oli rõõmustavaks uudiseks ajalehe eelmises numbris ilmunud sm. Simmi artikkel, milles märgitakse, et uue ühiselamu ehitamist alustatakse 1963/1964. aasta vahetusel. Arvestades praegust olukorda, uute üliõpilaste kogu aeg suurenevat vastuvõttu ja asjaolu, et Füüsika-Matemaatikateaduskonnas on alates 1964. aasta sügisest ka kuues kursus, muutub hädavajalikuks alustada ehitust varem, näiteks juba sel aastavahetusel. Matemaatikaosakonna üliõpilased otsustasid sel juhul aktiivselt käed külge panna ja abistada ehitajaid ühiskondliku töö korras, samuti suviste tööde ajal.

Loodame, et rektoraat arvestab kogu meie üliõpilaskonna ehitusalaseid kogemusi ja toetudes sellele taotleb uue ühiselamu ehitamist juba eeloleval aastal. Seoses sellega ootame aga kõikide osakondade üliõpilaste toetust ja aktiivset kaasalöömist.

M. ARST
M. HEINLOO
R. KOLDE

Õppetöö

korraldatakse algaval nädalal järgmiselt:

- **täna on 9. novembri loengud;**
- **11. novembrile viiakse üle 10. novembri loengud.**

7., 8., 9. ja 10. novembril õppetööd ei toimu.

Teadlane-kommunist

Keemia on noor teadus Tartu ülikoolis. Noored ongi need inimesed, kes võtsid õlgadele raske ülesande viia ülikool Nõukogude Liidu juhtivate uurimisasutuste hulka keemia alal. Kõik nad alustasid oma teadlaseteed pärast 1947. aastat, millal ülikoolis taastati keemiaosakond. Praegustest kateedrijuhatajatest lõpetas sm. Past ülikooli Tartus 1952., Allsalu 1954. ja Palm 1952. aastal Leningradis.

Palju on teinud teadusliku ja õppetöö taseme tõstmiseks keemiaosakonnas dots. Vello Past.

Alates 1959. a. asus ta juhtima anorgaanilise ja füüsikalise keemia kateedrit. Ülesanne polnud kerge. Oli tarvis sügavalt tungida oma erialasse. See nõudis aega, kuid aega oli tarvis ka kateedri konkreetsete probleemide lahendamiseks ja õppetöö tõstmiseks tänapäeva tasemele. Oli tarvis kasvatada kollektiiv, kes suudaks lahendada tõsiseid teaduslikke probleeme.

Praegu on kateedris kujunenud välja oma uurimissuund — elektroodprotsesside kineetika. Kuigi probleem pärineb sellest ajast, kui sm. Past alles õppis akadeemik Frumkini juhendamisel aspirantuuris Moskva Riiklikus Ülikoolis, on uurimine saanud uue sisu. Laialt on kasutusele võetud uued uurimismeetodid elektronaparatuuri baasil, mis annab võimaluse laitmatult uurida kiireid protsesse. See avas ka võimaluse lahendada mitmeid uute keemiliste vooluallikate loomisega seotud probleeme.

Jõudumööda aitab kateedri kollektiiv ka rahvamajandusnõukogu ettevõtteid. Nii selgitati armatuurraua korrosiooni vähendamise tingimused kohalikes ehitusmaterjalides.

V. Pastile usaldati veel üks vastutusrikas ülesanne: keemiaosakonna juhatamine ühiskondlikus korras. Kõigepealt jällegi õppetöö probleemid. Kuidas kindlustada seda, et üliõpilased saaksid viie aasta jooksul kõik teadmised, mida neilt nõuab praktiline elu?

Sm. Pasti initsiatiivil loodi osakonna õppe-metoodiline komisjon, kus arutati läbi, missugused kursused on vajalikud, milliste programmide alusel ja kuidas metoodiliselt üht või teist ainet õpetada. Enamik soovitusi õigustas ennast ja kuigi nende elluviimine kohati ei läinud kergesti, võib juba praegu näha tulemusi. Töö aga jätkub, sest elu tõstatab üha uusi nõudmisi.

Kuid kaadrit vajavad mitte ainult tööstused, vaid ka teaduslikud asutused, sealhulgas keemiaosakonna kateedrid ja uurimislaboratooriumid, mis järjest laienevad. Kui anorgaanilise ja füüsikalise keemia kateedris on suudetud mitte ainult õpetada üliõpilasi ja teha tööd oma teadusliku probleemi kallal, vaid ka hästi ette valmistada noori teaduslikuks tööks, siis osakonna ulatuses pole olukord selles osas sugugi hiilgav. Selle kitsaskoha lahendamiseks on sm. Past kulutanud juba palju energiat, kuid suurem töö on veel ees.

Teha on tarvis veel muudki. Omajagu aega kulub ka tööle Vabariiklikku Teadusliku Koordineerimiskomitee ning teaduse ja tehnika ülikooli õpetatud nõukogus.

Jõudu jätkub ja seda, et Tartu Riikliku Ülikooli keemiaosakonnale antud ülesanded täidetakse, usub dots. Past kindlalt. Seda usuvad ka teised osakonna kommunistid. On tarvis ainult teha tööd, palju tööd.

A. TALVIK

Tugevaid tiibu!

Jahedad tuuleiilid keerutavad koltunud lehti. Hommikuti sätendavad katused hallakristallidest.

Ülikooli aulas aga oli kevad. Jälle istusid presiidiumilaua taga eakad professorid, esimesed tooliread kirendasid piduriietest. Oeldi häid sõnu, kingiti lilli.

Seekord anti diplomid Kaug-õppe Pedagoogilise Instituudi lõpetajalle. Pedagoogide kaader suurenes 32 keskkooliõpetaja võrra.

Kolm rasket aastat on seljataga. Jaanuaris, koolivaheaegadel, tulid nad Tartusse. Kuulasid loenguid, tegid kontrolltöid ja tundsid hirmu eksamiruumi ukse taga.

Suvepuhkus ei tulnud kõnekski. Juunipäevad olid täis konspektivirnu, raamatusületäisi, eksamipileteid.

Õpiti kevadel, suvel, sügisel, talvel. Õpiti õhtuti, kui õpetaja tööpäev oli lõpule jõudnud, õpiti uneajast varastatud helkedel.

Õpiti. Ja nüüd oli lõpuaktus. Pidulikult ulatati diplom Jette Laesile, Kingissepa Keskkooli eesti keele õpetajale, diplomi sai viiekümnenda eluaasta künnisel seisev Ahja Keskkooli õpetaja Erik Rammu.

Tunneme rõõmu koos H. Hindriksoo, A. Meistri, E. Kaare, T. Truupõllu ja kõigi nendega, kellel kolmapäeval oli pidupäev.

Kogu ülikooli pere soovib lõpetajaile tugevaid tiibu. Jäägu raamat ja konspekt alatisteks saatjateks!

A. NURME

Viiesaja peremees

114. tuba Pälsoni tn. meeste ühiselamus valmistus magama heitma. Kes nööpis vesti lahti, kes kohmitses unesegaselt kingapaelte kallal, kellel oli tekk juba lõuani.

Aeg oli hiline.

Unised inimesed ei armasta naerda. Aga kui ma, taskuplokk lustakalt peos, 114. tuppa astusin, Tiit Maasikut küsisin ja igapäevase «jugu oleks vaja» ütlesin, hakkasid kõik lõkerdama.

«Ajakirjanikud on . . .» Mis edasi tuli, seda ma ei kuulnud. Või sa kõike aru saad, mis unine inimene räägib.

Poistel oli aga õigus. Inglise filoloogia teisest kursusest, kommunistliku eluusuhtumise kursusest, on kirjutatud päris palju. Seekord aga polnud kavas juttu teha mitte tervest kursusest, vaid tubli kollektiivi ühest liikmest, TRÜ ühiselamu nr. 3 ühiselamu nõukogu esimehest ja komsomolikomitee liikmest Tiit Maasikust.

Kui Tiit 1958. aastal lõpetas Tallinna I Keskkooli, ei osanud ta arvatagi, et kunagi saab ta huvialaks nr. 1 (ja mitte ainult huvialaks, vaid siit koorub välja ka tulevane elukutse) inglise keel.

Algas see sõjaväeteenistuse aegu. Sõjaväeringkonna ajalehe fotokorresponaenaina oli tal kokkupuutumist inimestega paljudest rahvustest. Tuli intervjueerida tadžikki, leedulast, armeenlast jne. Noor reporter ei osanud aga muud kui emakeelt ja kuivõrd lubas ka keskkooli pagas — vene keelt. Sellest kippus aga napiks jääma.

Nii tuligi, et pärast sõjaväeteenistuse lõpetamist olid esimesed sammud TRÜ sisseastumiskomisjoni. Erialaks — inglise keel.

Praegu õpib noormees II kursusel.

Tiidu päev on pikk: loengud, komsomolitöö, sport . . .

. . . Et Tiit Maasik oli suvel Narvas II vahetuse staabiülem, et noormees on Pälsoni tänava meeste ühiseiamu vanem jne. — seda teavad paljud.

Vähesed aga teavad, et Tiit on I järgu sõudesportlane, et seljataga on võistlused meie vabariigi noorte esindusvõistkonna koosseisus Riias, Moskvas ja mujalgi.

Nüüd aga jääb intensiivseks treeninguks vähe aega. Ja mitte ainult spordiks. Tahaks veel laulda meeskooris, tahaks . . .

Ööpäevas on ainult 24 tundi.

Möödunud aastal nägi rambivalgust inglise filoloogia I kursuse poolt lavastatud ingliskeelne näidend «Säravad suled». Tiit Maasik mängis seal juurviljakasvatajat.

«Tagasihoidlik keskmine osa . . .»

See repliik on noormehelt endalt. Iseloomulikl

Kui lahkun, jääb mu pilk peatuma raamatuvirnale. Kõige peal hakkab silma «Amatöörautojuhi käsiraamat». Selle vahel paberiribal: «Homme on ühiselamunõukogu».

Ühiselamus on ligi pool tuhat poissi . . .

E. LEMBER

UURIJA LEEK

süüdati temas siis, kui ta oli 11-aastane. Oma isa, tuntud füüsikaõpetaja laual avastas ta dr. Vilbaste toimetusel ilmunud «Loodusevaatleja» äsjase numbri ja selle kõhnukese lisaväljaande — juhendi liblikate kogumiseks. Poiss meisterdas liblikavõrgu ja jooksis Tähtvere metsa. Esimese päeva saak polnud suur — paar lapsuliblikat, koerliblikas ja vesikirelane täitsid väikese kollektsioonikarbi. Leek oli löönud aga loitma . . .

Nüüd nähti Viktor Masingut Zooloogiamuuseumi, Loodusuurijate Seltsi koosolekutel, ornitoloogilistel ekskursioonidel. Noor loodusevaatleja kogus putukaid, vaatles linde. Tema huve suunas taktitundeliselt keskkooli tolleaegne loodusteaduste õpetaja (praegu pensionär) A. Reeben.

Pärast keskkooli lõpetamist 1946. a. ei tekitanud Viktor Masingule edasise tegevuse valik mingit raskust. Ta astus TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna bioloogiaosakonda. Siin algas tema teadlik, kindlasuunaline teaduslik tegevus. Professorite J. Piiperi, A. Vaga, H. Habermani loengud, töö ässa loodud zooloogiaringis, osavõtt teaduslikest ekspeditsioonidest vormisid temas loodusuurija parimaid omadusi — sügavat põlevat huvi keeruliste probleemide vastu, järjekindlust, vastupidavust. Ülikoolipäevil kirjutab Viktor Masing oma esimesed teaduslikud tööd. Suurim neist — uurimus asustusalade ornitofaunast sai võistlustööna I auhinna ning tõsteti esile Moskvas toimunud üliõpilaste teaduslike tööde ülevaatusel. Arvestades Viktor Masingu suuri eeldusi teaduslikuks tööks võeti ta juba üliõpilasena tööle ENSV TA Zooloogia ja Botaanika (tolleaegsesse Bioloogia) Instituuti. Sellele järgneb, juba pärast ülikooli lõpetamist 1951. a. töö Eesti Põllumajanduse Akadeemias, alates 1958. a. aga TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedris. Väga harva saab ülikool selliselt komplekteerida oma kaadreid — 1956. a. võeti V. Masing tööle ülikooli, 1958. a. kaitses ta oma kandidaadiväitekirja, 1961. a. omistati talle dotsendi teaduslik kutse, 1962. a. kevadel määrati aga taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhatajaks.

V. Masing on laialdaste huvidega loodusteadlane. Tema põhihuviks on organismidevahelised suhted, mitmesuguste tegurite poolt esilekutsutud muutusnähtused looduses, taimkatte arengu probleemid. Tema eriliseks huviobjektiks on rabad. Nende kohta on ta kirjutanud oma parimad, nüüd juba laialdaselt tuntud uurimistööd. Rabad on meie looduses üheks vanemaks, arhailisemaks ja inimese poolt vähe mõjustatud maastikutüübiks. Selle uurimisel rakendab aga V. Masing kõige kaasaegsemaid ja uuemaid uurimismeetodeid. Uue ja areneva vastu avatud uurijameel on ta viimasel ajal toonud uusimate perfokaartide meetodite rakendamiseni oma uurimistöös ning mujalgi — V. Masingule kuulub esimese geobotaanilise bibliograafilise perfokaardi koostamise teene kogu Nõukogude Liidus. Tema teaduslikud tööd on põhiliselt teoreetilist ja metoodilist laadi, mitmes neis on aga lahendatud praktilisi probleeme. Nii näiteks on laialt kasutusel V. Masingu poolt väljatöötatud rabade ja soometsade rakenduslik tüpoloogia.

V. Masingu teaduslik tegevus on lahutamatult seotud ekspeditsioonidega. Vaevalt leiab Eestis suuremat raba, kus ta poleks analüüsinud taimkatet. Laiad biogeograafilised huvid on teda viinud aga kaugematelegi ekspeditsioonidele Kaug-Itta, Koola poolsaarele, Kaukaasiasse, Kesk-Aasiasse. Kõikidelt nendelt on ta kaasa toonud suurel hulgal teaduslikku ning pedagoogilis-metoodilist, erinevate botaaniliste kursuste lugemise näitlikustamiseks vajalikku materjali.

V. Masingu pedagoogi-nägu iseloomustavad põhiliselt kaks joont: teaduslik sügavus ja metoodiline meisterlikkus. Eks räägi siin kaasa võib-olla ka pärilikkus — V. Masingu põlvnemine vanast traditsioonidega pedagoogide sugukonnast.

Ning lubatagu lõpuks kõnelda ka arvudel: V. Masingu sulest on seni ilmunud 35 teaduslikku tööd, 40 populaarteaduslikku artiklit. Tä on tõlkinud eesti keelde 5 suurt loodusteaduslikku raamatut. Teadlase kohta, kelle esimene uurimus ilmus 9 aastat tagasi, kes pole veel jõudnud teadlase keskikkagi, on need mõjuvad arvud.

Võib-olla jääb ülalöeldust mulje, et Viktor Masingu senine elu on olnud täiesti konarusteta tõusutee. Oh ei, ärgu nii arvatagu.

Isikukultuse aegne umbusk tõrjus ta mitmeks aastaks kõrvalisele tehnilise töötaja kohale. Viktor Masing on aga neist katsumustest väljunud optimistlikuna, samasuguse sütitava uurijavaimustusega nagu ta oli siis, kui ta 1946. a. organiseeris meie ülikoolis ühe esimestest üliõpilaste teaduslikest ringidest või kirjutas esimesi kirglikke artikleid looduskaitse küsimustes. Seepärast suhtumegi Viktor Masingusse nii, nagu see on kohane teha meie suurepärasel ajal ja maal — austusega, sest selleks on põhjust, ja nõudlikkusega, sest temalt on, mida nõuda.

H. TRASS

. . . ja MAIE HEINASTE, kes on üks võidukatest arstide kaheksalises. Tema huvialaks on patoloogiline anatoomia, aga aega jätkub naiskooris laulmiseks ja paljuks muuks.

PÕLD on MUST

KÄESOLEV õppeaasta on eriti rikas pedagoogilise praktika poolest. Vaevalt sai lõppeda viienda kursuse teine praktikavoor vanemates klassides, kui ukse ees ootab neljanda kursuse sissejuhatav praktika, millele järgneb kevadine teine voor koos uudse stažööripraktikaga. Praktika osatähtsus tulevaste pedagoogide ettevalmistamise protsessis on vaieldamatult tõusnud. See eeldab omakorda praktika paremat korraldamist, et tulevane koolmeister omandaks tõepoolest hädavajalikud kogemused ja vilumused pedagoogilise kutsetöö alustamiseks.

Meil on möödunud õppeaastate pedagoogilisest praktikast paljugi õppida nii heas kui halvas mõttes. Need suured muudatused, mis praegu leiavad aset üldhariduslike koolide õppemetoodikas, on kajastunud ka praktika käigus. Rõõmustav on, et oleme vabanemas kombineeritud tunni domineerimisest. Praktikandid rakendasid hiljuti lõppenud praktikal erinevaid tunnitüüpe, saavutades kohati märkimisväärselt häid tulemusi. Ka individuaalne suuline kontroll on taganemas aktiivsemate ja efektiivsemate kontrollimeetodite ees. Endiselt püsib visalt domineeriv positsioonil kooliloeng, mida on suhteliselt lihtne ja mugav ette valmistada ja pidada, mille tootlikkus uute teadmiste omandamise seisukohalt on aga kaunis tagasihoidlik. Veelgi halvem on, et pahatihti praktikandid piirdusid ainult õppematerjali esitamisega, hoolitsemata selle eest, et klassil tekiks huvi või soov esitatavat ainet ka vahetult tunnis omandada. Seetõttu kippus õpetus jääma kohati formaalseks õpiku ja programmi läbivõtmiseks.

Selle puuduse kõrvaldamiseks tuleb edaspidi rohkem mobiliseerida klassi uute teadmiste vastuvõtmiseks, äratades õpilastes huvi kas kaasakiskuva emotsionaalse episoodiga, mõtlemist nõudva jõukohase probleemi püstitamisega, sidumisega eelnevalt tuntud koduloolise või kaasaegse materjaliga või klassi eneseuhkusele koputamisega.

ja VAOD VALGED

NÄITLIKUSTAMINE oli üldjoontes rahuldaval tasemel — loomulikult silmas pidades meie praktikakoolide reaalseid võimalusi. Ikka julgemini hakati kasutama kaasaegseid tehnilisi vahendeid — magnetofoni, kino, epidiaskoopi. Rohkem tuleks läbi mõelda kõige levinenuma ja kättesaadavama näitlikustamisvahendi — klassitahvli kasutamine, pruukides siin kriidi kõrval ka aplikatsioone, flanellograafe ja teisi võtteid. Ka aine esitamise plaani kandmine tahvlile pole ülearune — see on heaks treeninguks õpilaste loogilise mõtlemise arendamisel, teadusliku süsteemi algete õpetamisel.

MÕNIKORD tuli praktikantidel tõsiselt maadelda distsipliiniga, seda peamiselt siis, kui oldi üksinda tunnis — ilma aineõpetajata ja metoodikuta. Üldreeglina lahenesid need kollisioonid positiivselt — praktikant jäi peale, osutus autoriteetsemaks kui klass oletas. Pikemaajalise stažööripraktika ajal võivad distsipliini- ja autoriteediprobleemid tõusta senisest teravamalt päevakorrale. Tõepoolest — klassi silmis autoriteeti saavutada ei ole kerge. Hoopis kergem on seda kaotada. Kuid ilma autoriteedita pole ka tõeline õpetamine mõeldav. Seepärast ei tule säästa jõudu, kui asi puutub autoriteedi kättevõitlemisse. Valmis retsepte ei ole selles osas võimalik anda — kõik oleneb konkreetsest olukorrast, õpetaja kogemustest, aga kui neid ei ole, siis intuitsioonist. Küll võib markeerida mõned põhisuunad, mille silmaspidamine aitab kaasa õpetaja autoriteedi kujunemisele.

ESITEKS — pidage lugu ainest, mida te õpetate, sest teie suhtumine oma eriala ainesse kajastub peagi õpilaste suhtumises analoogilisse õppeainesse. Õpetatava koolikursuse lõigu ulatuses tuleb ainet tunda vabalt ja kindlalt. Kui praktikant loeb uut materjali avalikult konspektist maha, millise moraalse õigusega ta siis nõuab, et temast tunduvalt noorem õpilane esitaks järgmises tunnis sama ainet peast, ilma mingite abivahenditeta.

TEISEKS — võidelge selle eest, et õpilased tunnis tõepoolest õpiksid seda, mida teie parajasti õpetate. Vastastikune mittevahelesegamispoliitika teadmiste andja ja teadmiste omandajate vahel, mis toimub põhimõtte alusel «Mina ei sega teid, ärge siis teie ka mind segage!», on pedagoogilise oportunismi üks kõige inetumaid vorme. Ärge teeselge, et olete pime ja kurt, kes ei näe, kuule ega taipa, mis klassis tegelikult toimub. Teie kätte on antud koos tunni andmise kohustusega ka küllaltki suured õigused — kasutage siis neid õigusi kindlakäeliselt ja õiglaselt.

JA KOLMANDAKS — juba esimestest tundidest peale õppige tundma õpilasi nimeliselt. Kui teie kon-

(Järg lk-l 4.)

SINU SELTSIMEHI

«Oks tõsine teadusemees,» ütlevad II kursuse bioloogid oma kursusekaaslase TOOMAS SUTI kohta.

Tõlkeprobleemist ülikoolis

Ajakirjanduses on ülikooli tihti kritiseeritud tõlkijate puuduliku ettevalmistamise pärast. Praegu lakistab selle probleemi täielikku lahendamist vastava ala õppejõudude vähesus, kuigi üliõpilaste huvi tõlkimise vastu on suur.

Oktoobri algul alustas tööd fakultatiivne tõlkeseminar saksa ja inglise filoloogidele. Vene keele kateedris aga... Sellest las räägib vene keele kateedri õppejõud V. Bezzubov.

«Tõlkijate grupp moodustati möödunud aasta sügisel. Kuulutati välja konkurss ja selle tulemuste põhjal valiti välja 3 paremat, kes töötavad praegu individuaalplaani alusel. Põhiliseks on neil tõlkepraktikum (4 tundi nädalas), kuid sel semestril lisandusid ka tõlketeooria alused. Tulevasi tõlkijaid tutvustame ka eesti etnograafia lühikursusega, vene klassikalise kirjanduse olustikuga, kirjandusliku redigeerimise ja kirjastamisega. Valmistame neid ilukirjanduse tõlkijaiks eesti keelest vene keelde.

Suvel lähevad need üliõpilased kuuks ajaks ajalehtede juurde praktikale. Ka kursusetöö teenib sama eesmärki: tänavu andsime selleks 70 lehekülge praktilist tõlget. Edaspidi esinevad kindlasti eri loengutega õppejõud väljastpoolt Tartut (näiteks Leningradist või Eesti Riiklikust Kirjastusest).»

Ka saksa filoloogidel on mõndagi teoksil, neil on juhendavaks õppejõuks A. Valmet eesti keele kateedrist.

«Mina ei nimetaks seda fakultatiivset kursust just tõlkeseminariks. Tutvustan lääne filoloogidele tänapäeva eesti keele probleeme, mis peaksid tõlkijat huvitama (teen seda 40 tunni piires). Praktilistes harjutustes käsitleme sõnavaraõpetust, liidete tähendusi, eesti keele sõnavara omapära, võõrsõnade ja sõnavara vahekorda, eesti murdeid jne. Mõnevõrra puudutan ka süntaksit. Püüame tõlkimisel leida sobivaid vasteid, kontekstis arvestame sünonüümide kasutamist, fraseoloogiliste väljendite edasiandmist jne. Juhendan saksa filoloogi: ühe keele puhul saab paremini arvestada selle spetsiifikat. Järgmisel semestril arutame seminaris lauseõpetuse küsimusi. Peale nimetatu vaatleme ka eesti keele õigekirjutust, korrektset väljendumist, korrektuuri jne.»

Lääne-Euroopa kirjanduse ja klassikalise filoloogia kateedri õppejõud O. Ojamaa pajatas aga järgmist.

«Tõlkimine on praktiline oskus. Tõlkeseminaril tutvume ilukirjandusliku tõlke probleemidega. Seminarist võtab praegu osa 15 inglise filoloogi nii II, III kui ka IV kursuselt.

Töö vorm? Esialgu üliõpilaste endi praktiliste tõlgete arutelu. Edaspidi on kavas ka redigeerimine. Paralleelselt praktilise tööga tutvume vähehaaval ka tõlketeooriaga, eriti järgmisel semestril.

Algul püüame muidugi tõlkida kaasaegsete teoseid, hiljem siirdume klassika juurde põhimõttel — kergemalt raskemale.

Ilmselt oleks vajalik ka eesti keelest inglise keelde tõlkimise praktikum. Üliõpilased võiksid siis tõlkida resümeesid. Praegu tegelevad sellega peamiselt õppejõud.»

M. ORMISSON

«Kas tõlkija peab tundma keelt, millest ta tõlgib?» küsivad sageli noored tõlkijad.

Mind isiklikult rõõmustab juba küsimuse asetus.

Veel üsna hiljuti nii mõnelegi (võõrkeelte oskajaile muidugi) tundus see totrana: «Iseendastki mõista peab oskama. Kuidas võib siin olla kaksipidi arvamist?»

Aga võib olla, kallid seltsimehed! Mina isiklikult väidan, et *tõlk ei tohi mitte mingil juhul tunda keelt*, millest ta tõlgib. Jälgige minu mõttekäiku...

Kas inimene (see tähendab tõlk) võib vallata võõrkeelt niisama hästi kui oma emakeelt? Kas ta on võimeline omandama kõiki võõrkeele peensusi ja nüansse? Enamasti ei ole — *ei ole võimeline!*

Ja mis on selle tagajärg?

Oma keeleoskusele lootma jäädes lööb tõlkija reaalusele tõlkele käega ja tõlgib häbitult otse originaalist. Peensused ja nüansid lähevad aga kaotsi, see aga madaldab järsult tõlke kvaliteeti. Läheme edasi.

Mitu võõrkeelt on inimene (antud juhul tõlk) suuteline ära õppima? Praktika näitab, et ühe, kaks, äärmisel juhul kolm. Ja selle piskuga piirdubki tema loomingulise huvide diapasoon.

VLADIMIR LIFŠITS

Sõnake noortele

Ta eraldab end ju sihilikult terve maailma kirjanduse poeesia päratu rikkalikust varasalvest. sellal kui ta reaalust kasutades võiks tõlkida mistahes keelest, armeeniast ameerikani ja jakuudist jamaikani.

Seega olen siis mina reaaluse tõlke poolt, kus igale sõnale järgnevad sünonüümid, on öeldud, missuguses värsimõõdus luuletus on kirjutatud, ja ära märgitud, kus on mees-, kus naisriim, ja vastupidi, või siis on nad paaris või teineteise süles.

Mina isiklikult olen reaalust tõlget kasutades tõlkinud juba enam kui viiskümmend tuhat rida värsse, vabu ja mitte, kõnelemata proosast (ei ole rentaabel), ja seda nii tšiili kui ka tšehhoslovakkia, nii šveitsi, alžeeria kui ka mehhiko keelest. Oleks vist üleliigne juurde lisada, et ma ei mõista neist ainsatki.

Tahaksin algajaid siiski hoiatada võimalike möödalaskmiste eest reaaluste tõlgete kasutamisel. See võib juhtuda kas kogemata või kogenematusest. Oma tõlkijakarjääri koidikul (umbes aasta tagasi) tõlkisin kord kas islandi, või oli see iisraeli keelest, mitte ei mäleta enam, luuletust «Kevad». Reaalune nägi niimoodi välja:

Kirsiõied langevad (varisevad, kukuvad maha)
ja mesilased sumisevad
lenneldes (tiirutades, keerutades)
tolmukate keskel.
Kevadveed vulisevad
(sulisevad, mulisevad,
kohisevad, kulisevad)
siin ja seal,
Päike valgustab (kiiritab, paistab, särab)
orgu.

Tookord ma veel ei teadnud, et sulgudes on sünonüümid, mille seast tuleb ainult üks välja valida, ja nii ma siis puhtsüdamlikult tõlkisingi:

Ju kirsiladvast õisi
langedes
(küll variseb ja kukub
maha),
ning mesilind suminal
tiirutades
nüüd tolmukatest kogub
vaha
(seal lenneldes ja
keerutades).
Eks päiksevalgus
(kiirtesära)
on paistnud orust
hanged ära, —
nad kevadveteks
sulisevaiks
saand (kohisedes
mulisevaiks)
siin ja seal
(kulisevaiks)...

Senini tegime juttu poeetidest, kes harrastavad ekstensiivset tõlkemajandust. On aga ka teisi, kes eelistavad intensiivset majandust. Nad seovad oma saatuse mõne kindla luuletaja külge ja tõlgivad ära iga tema uue luuletuse. Keeleoskus on niisugusel juhul veelgi ohtlikum. Jälgige tähelepanelikult minu mõttekäiku...

Tõlk on raisanud tohutult aega ja energiat ning lõpuks äragi õppinud tema poolt tõlgitava luuletaja emakeele, aga poeet, keda ta tõlgib, võtab kätte ja langeb loomingulisse kriisi, või mis veelgi hullem, hakkab semutsema mõne teise tõlgiga. Nii ühel kui teisel juhul on esimene tõlk kogu oma keeleoskusest hoolimata jännis.

Kerkib üles veel teinegi kardinaalne küsimus — kas tõlkija peab valdama keelt, millesse ta tõlgib? Ärge vastusega rutake, sest siingi pole kõik mitte niisama lihtne, kui esialgu paistab. Aga sellest juba järgmine kord...

Kuukirja «Вопросы литературы» järgi eestistanud **OTT OJAMAA.**

Mu südamesse sügis veel ei mahu

Mu südamesse sügis veel ei mahu,
ma tajun alles eilset päikselõõma
ja tunnen elust liiga palju rõõmu,
et hirmutaks mind ööde tappev kahu.

Ehk küll on ühteviisi raagus puud
ja ilm veel lõuna ajalgi on vilu,
ka lehelangemises rõõmu, ilu
ma märkan nüüd, ei muud.

Eks, sügisleht, see kaunis, habras lelu,
too kõdunedes homme jälle elul

A. PAIKRE

Inimene

Võib olla
tugev tegudes,
ent unistades
ujenõrk.

Võib
unistades olla
tegus,
kuid... eemal tegudest,
loidjõuetu.

Ja
tugev unistades,
tugev teos, —
võib olla
tugevatest
tugevam.

KALLE KURG

MEENUTAME TEILE, ET

TÕLKEVÕISTLUSE

tähtpäevaks on 1. detsember.

Kordame lühidalt tingimusi. Tõlkida võib inglise, saksa ja prantsuse keelest. Žanrilisi kitsendusi ei ole. Teos võib olla varemgi eestindatud, kuid ei tohi pakkuda juba varem trükimusta näinud tõlget. Võistlustöö esitage märgusõna all, lisades sama leppesõnaga kinnises ümbrikus oma nime ja aadressi. Veel tuleb tõlkega koos esitada originaal või selle üldise kättesaadavuse puhul viidata kasutatud väljaandele. Tööd palume tuua ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse. Paremaid tõlkeid premeeritakse.

Osavõtjad kõik teretulnud!
Jõudu ja edu!

ÜTÜ võõrkeelte ring

AMETIÜHINGUS

26. oktoobril toimus Füüsika-Matemaatikateaduskonna ametiühingukonverents. Aruandega möödunud aasta tööst esines teaduskonna ametiühingubüroo esimees I. Piir. Koosolek tunnistas eelmise aasta töö rahuldavaks.

Teaduskonna ametiühingubüroosse valiti järgmised seltsimehed: M. Abel, M. Dubkovski, A. Jaagosild, M. Hõrak, E. Niidas, E. Männik, L. Lipp, I. Piir, L. Mättas, A. Pilt, V. Pihl, A. Sikk, E. Tamme, I. Tigane ja P. Roolaid. *E. PUNG*

•

Eelmisel nädalal toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingukonverents. Kokkuvõtte möödunud aasta tööst tegi sm. G. Liiv. Omapoolsete märkuste ja ettepanekutega esinesid sm-d Kann, Siigur, Valmet, Metsoja jt.

Konverents valis uue 20-liikmelise büroo ja delegaadid üleülikoolilisele konverentsile.

•

Esmaspäeval tuli kokku ülikooli ametiühingukomitee. Põhjaliku ettekande tootval tööl viibivate üliõpilaste töö- ja elutingimuste kohta tegi menetluspraktika juhendaja sm. K. Taggel. Ülikooli klubi tööst, organisatsioonilistest kitsaskohtadest kõneles sm. A. Siimer. Ta tutvustas ka uut isetegevusolümpiaadi juhendit, millele komitee lisas omapoolseid parandusi ja täiendusi.

E. OJAND

Tartu Riiklik Ülikool 3

Mis takistab?

Majandusteaduskonna metoodilises komisjonis tehti kokkuvõtteid loengute ja praktikumide ühiskülastustest. Märgiti, et mitmete õppejõudude (v.-õp. H. Arumaa, v.-õp. U. Kauer) loengud on huvitavad ja on seejuures kõrgel tasemel. Loengute kvaliteedi üldise tõstmise abinõuna rõhutasid sõnavõtjad esituse süsteemikindlust ning emotsionaalsust ja teaduslike tõdede sidumist tänapäeva aktuaalsete probleemidega. Faktide esitamise kõrval väärib rohkem tähelepanu põhjenduslik külg.

Kindel kord otsustati luua üliõpilaste poolt praktikumide järeletegemisel. Edaspidi toimub see kord kuus kindlaksmääratud päeval.

Tulid ilmsiks mitmed edukat õppetööd takistavad kitsaskonad. Vähe on näitlikke õppevahendeid (tabelid, skeemid jne.). Siin tuleks kateedritel kasutada ka üliõpilaste abi.

Arvutusmasinad peaksid õppijatele olema alati käepärast. Seni on seda takistanud arvutuskabineti ruumi puudumine (olgugi et küsimus on ammugi otsustatud lahendada positiivselt) ja masinate vähesus. Praegu on pealegi kuuest elektriarvutusmasinast kolm kasutamiskõlbmatud. Remont aga venib. V.-õp. A. Ruuvet esitas kurioosse juhtumi, kus mööduvad aastal läksid kõik masinad rivist välja juba õppeprotsessis, mistõttu arvestuste vastuvõtmine kaugõppijatelt osutus võimatuks. Arvutusmasinate arvu suurendamise kõrval oleks tarvis nende hooldamiseks koosseisulist mehhaanikut.

Majandusteaduskonna üliõpilastele on vajalik ka masinakirjakursus. Seni seda õppeplaanides pole.

Otsustati taotleda auditooriumide kinnistamist õppeainete järgi ning nende heliisolatsiooni parandamist.

Samas arutati kursuste metoodiliste komisjonide tööd.

L. VILGUS

Kinoamatöörid tegutsevad

Ülikooli kinoamatööridel toimus järjekordne töökoosolek. Seekord oli päevakorras vabariikliku amatöörfilmide ülevaatuse tulemuste arutamine.

Kohapeal vaadati ülevaatusel näidatud Tartu Alumiiniumivabriku kinoamatööride 20-minutilist filmi «Meie tööpäev» ja Aparaaditehase amatööride «Kolme kiiska».

Reedel analüüsiti koostöös Tallinna Televisioonistuudioga valminud filmi «Meie elu» ja jaotati tulevase kroonikafilmi tegemisega seoses olevad ülesanded.

Õpime ekskursioonijuhtideks!

Tartu Turismiklubi korraldusel algavad 15. novembril kursused ekskursioonijuhtide ettevalmistamiseks. Osavõtjatel peab olema vähemalt keskharidus. Soovitav on võõrkeelte oskus. Registreerimine toimub igal esmaspäeval ja reedel kuni 12. novembrini kella 17—19 turismiklubi ruumes Magasini tn. 3 (II korrus). Loengud toimuvad kord nädalas neljapäeviti kella 19—21, millele lisanduvad 1963. aasta kevadel praktilised ekskursioonid pühapäeviti.

P. KESKKÜLA

Põld on must ja vaod valged

(Algus lk-l 3.)

takt klassiga jääb «Kuule sina seal tagumises pingis» tasemele, siis ei maksa lootusi hellitada õpilaste poolehoiule. Teinekord tasub istuda kogu koolipäev oma tulevases klassis, et seda igakülgselt tundma õppida. Aga veelgi paremini õpite õpilasi tundma mitmesuguste ühisürituste käigus, ühises tootvas töös.

SAGELI aitab autoriteedi kujunemisele kaasa näiliselt tühine seik — kui te leiate ilmeka vastuse juhuslikult kerkinud küsimusele, oskate anda asjalikke kommentaare ka väljaspool oma eriala, orienteerute vabalt ümbritsevas elus. Ühe sõnaga — kui õpilased aimavad teie teadmiste suuri tagamaid, millest klassis ilmneb vaid osakene. Aga kui neid tagamaid pole? Kui endalgi on näpud põhjas? Siis ei aita küll midagi muud, kui asuda laialdase silmaringi uudismaid täie energiaga üles harima, kasutades kirjanduse, ajakirjanduse, raadio, kino ja teiste selliste abimeeste vastutulelikkust. Paljugi aitab selles osas kaasa tähtsamate faktide, näidete, sündmuste kartoteek ehk abimälu.

PEDAGOOGILINE töö nõuab teilt enesealgatust, initsiatiivi, pealetungivust. Et õpilasi kaasa tõmmata, tuleb omada eemevalt küllaldast hoogu ja perspektiivi. Kibestunud, tujutu, inertne õpetaja on õnnetuseks nii endale kui õpilastele. Teis olgu seda, mille järgi noored joonduksid, mis oleks neile eeskujuks, sest tavaliselt kasvatab õpetaja isiklik eeskuju kaugelt rohkem kui tema sõnad. Eeskuju olete te aga igal juhul — kas siis positiivne või negatiivne. Unustada ei tohi ka enesedistsipliini. Kui te nõuate klassilt korda, siis peate eelkõige ise käituma distsiplineeritult. Siin esineb elementaarne tingimus, mille vastu paraku kohati veel eksiti: kooli mitteilmumisest tuleb teatada aegsasti ette. Juhul, kui see pole võimalik, siis tuleb pärast tööle ilmumist kohe informeerida kooli ja juhendajat oma puudumise põhjustest. See, mida ülikoolis kvalifitseeritakse põhjuseta puudumisena ja mida karistatakse kui popitegemist, muutub koolitingimustes tööluusiks, mis tunduvalt häirib kooli töörütmi ja võib halvemal juhul minna koguni paragrahvi alla.

ÕPETAJAAMET on küllaltki vastuoluline. Ta on kohati ebamugav ja rahutu, see-eest aga huvitav, korduatu ja loominguline. Ta toob endaga kaasa rõõmu ja muret, otsinguid, eksimisi ja edusamme. Kuid kõike kokku võttes on ta siiski tugevalt kaasatõmbav, vaimselt noorena hoidev, suurt sisemist rahuldust pakkuv amet. Ja tasub pingutada, et olla juba esimestest iseseisvatest tundidest peale autoriteet klassis, olla Õpetaja suure algustähega.

H. PALAMETS

Luuakse balletitrupp

TRÜ klubi juures alustab tegevust balletitrupp.

Kõiki tütarlapsi, kellel tantsuks huvi ja eeldusi on, eriti aga neid, kes on õppinud koreograafilises koolis või balletiringides, ootame klubisse teisipäeval, 13. novembril kell 17.

Jällenägemiseni!

Hiljuti külastas ajaloo-osakonna II kursus Leningradi, kus tutvuti Vene Riikliku Muuseumi ja Ermitaaži väljapanekutega 1812. a. isamaasõja kohta.

1811. a. kelkis Napoleon, kangekaelne Bonaparte'ide võsu: «Viie aasta pärast olen ma maailma valitseja, jääb üksinda ainult Venemaa, kuid ma purustan ka selle.» Aga juhtus vastupidi: auahnusest ülbeks muutunud valitseja jättis Venemaale sõjaväe, liitlaste lepingud ja oma kuulsuse. See kajastus ka näituse väljapanekutes. Kaasaegsed kunstnikud oskasid kõrgelt hinnata Venemaa võitlust. Selle ajendil suutsid nad maale jutustama panna, jutustama Smolenskist ja kindral Neverovski kangelaslikkusest; Fili nõupidamisest ja Kutuzovi taibukusest; prantslastest marodööride prassingutest ja Moskva tulekahjust; Vene talupoegade partisanisõjast ja patriotismist.

Maalide realistlikkusele lisas tõepärasust ekskursioonijuht sm. Landa, kes oma haaravate seletustega oli nagu elav koopia Isamaasõja patriootidest. Tema oli süüdi selles, et lõpuks tabati end kuskilt Borodino lahingu tandrilt, poolteist sajandit tagasi.

Me ei unusta lubadust: «Tuleme sulle, Peetrilinn, veel külla.»

V. KURG,
ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilane

Väliselt korras, aga...

Hiljuti toimus Teadmiste Levitamise Ühingu TRÜ liikmesgrupi aktiivi koosolek, kus arutati loengulise töö senist käiku ülikoolis ja edaspidiseid töösuundi. Liikmesgrupi esimehe H. Palametsa ja rea sektsioonide (majandusteaduse, füüsika, arsteteaduse) esindajate sõnavõttudest selgus, et väliselt töötab grupp laitmatult, numbriliselt on plaan täidetud ja ületatud, kuid seda vaid tänu ühele osale lektoritest. Parimad nendest on esinenud korduvalt (A. Pilt isegi üle 100 korra) ja nende töö märgiti ära mitmesuguste preemiate ning aukirjade andmisega. Ligikaudu 40% ülikoolis tegutsenud (või registreeritud) lektoritest aga on loengulisest tööst täiesti kõrvale jäänud.

Lubamatult väike on üliõpilaslektorite osa ühingu töös. Meie ülikooli mitmetuhandelisest üliõpilasperest kuulub liikmeskonda ainult 29(!) üliõpilast. Koosolijate üksmeelseks arvamuseks oli, et tuleb kasvatada lektoreid üliõpilaste hulgast, tuleb äratada nendes huvi teaduse saavutuste populariseerimise vastu. Peame jõudma selleni, et hea spetsialist oleks võimeline edasi andma oma teadmisi ja kogemusi ka populaarses, kõigile arusaadavas vormis. Töö ülikooli lektorite grupis on ettevalmistuseks loengulisele tööle pärast ülikooli lõpetamist. Seda aga oodatakse igalt uuele töökohale siirdunud noorelt spetsialistilt.

Noorte lektorite ettevalmistamisele peaks senisest rohkem tähelepanu osutama ka kogenud lektorid-pedagoogid, kelle aukohuseks oleks ette valmistada vähemalt üks üliõpilaslektor õppeaasta vältel. Kateedrid ja ÜTÜ teaduslikud ringid saaksid kaasa aidata sobivate kandidaatide ja aktuaalse temaatika valikul.

E. KUKK

Vanaviisi edasi ei saa

Teaduskondade dekaanid ja metoodiliste komisjonide esimehed tõi Õpetatud Nõukogu saali vajadus arutada üht olulisemat päevaprobleemi kaugõppija elus — raadioloengute kvaliteeti, otstarbekust ja kateedrite võimalusi raadioloengute korraldamise osas. Kaugõppeprorektor sm. Adojaan tutvustas üksikasjaliselt raadioloengute ajalugu ja praegust olukorda ülikoolis.

Kuigi raadioloenguid kaugõppijaile korraldatakse juba kolmandat aastat, ei ole märgata edasiminekut ei kvaliteedi ega kvantiteedi osas. Kateedritel on kujunenud tavaks anda 1—2 järjeta jäävat sissejuhatavat loengut, mistõttu pole imestatav kaugõppija vähene huvi raadioloengute vastu. Tuleks praktiseerida ainetest loengutsüklite andmist, valgustada õpikutes suhteliselt vähem käsitletud lõike, uusi seisukohti jne. Eeskujuks võiks seada Lääne-Euroopa kirjanduse ja klassikalise filoloogia kateedri õppejõu dots. R. Kleisi 16 loengust koosnevat tsüklit ladina keelest ja pedagoogikakateedri õppejõu dots. H. Kurmi tsüklit hariduselust rahvademokraatiamaades.

Ühiskonnateaduste kateedrite loengud on vajalikud igale üliõpilasele, seetõttu võiks neilt oodata kõige aktiivsemat raadioloengute esitamist, kuid paraku pole see nii. Helilindistamise stuudiole on esitanud 1962/63. õppeaasta raadioloengute kava ainult NLKP ajaloo kateeder, kusjuures 17 antud loengust 9 on lindistatud juba kahe eelneva õppeaasta jooksul ja vastavalt kateedri tavale osa loenguid ei laeku vist kunagi. Üldse on kaugõppeosakonna 40 kirjale raadioloengute korraldamise osas 1962/63. õppeaastal vastanud 13 kateedrit, neist 3 eitavalt. Võib oletada, et valikimise ja eitavate vastuste taga peitub tunduval määral ükskõiksust kaugõppija vastu. Liiga kergekäeliselt otsustatakse, et õppeainet on raske edasi anda ainult teoreetilises raadioloengus. Raske ei tähenda veel võimatut.

Pretensioone on ka raadioloengute vormi osas. Juba kolmandat aastat kasutatakse liiga sisutihedat loengu vormi, mis välistab konspekteerimise võimaluse. Lihtsast ühekordsest ärakuulamisest on vähe. Tuleks aidata kaugõppijal eraldada olulist mitteolulisest ja olulise eraldamise abil anda võimalus konspekteerimiseks. Väga teretulnud oleks ka täiesti uute vormide kasutamine, nagu küsimustele vastamine, konsultatsioonid sõlmküsimustes, seminarid, teoste analüüs jne. Et välja selgitada üliõpilaste arvamused raadioloengute efektiivsuse osas, tuleks lektoritel vestelda kaugõppijatega ja teha sellest vastavad järeldused.

Senise raadioloengute vormi edasise kasutamise ja kateedrite ükskõiksuse puhul on oodata kaugõppijatele määratud raadiosaadete väljasuremist. Ärgu unustatagu, et raadiosaateid kaugõppijaile kuulavad meelsasti ka statsionaarsed üliõpilased ja võimete ning vajaduste kohaselt iga asjast huvitatu.

Nõupidamisel otsustati anda teaduskondade metoodilistele komisjonidele aega 20. novembrini, et komisjonid saaksid süveneda asja tuumasse, selgitada välja kõik meetodid ja võimalused kaugõppija töö kergendamiseks raadio kaasabil ja anda siis sisukad ja läbimõeldud vastused kaugõppeosakonnale. Loodame, et ka teaduskondade kaugõppeprodekaanid ei keela selles oma abi.

Teiseks arutati nõupidamisel üliõpilaste vene keele tundmise küsimust, sest tulevase spetsialisti edasine töö teaduse, majanduse ja kultuurielu aladel eeldab vene keele hädavajaliku miinimumi tundmist. Selle väljaselgitamiseks moodustati ülelülikooliline komisjon, kes esitab 26. novembriks aruande ja ettepanekud vene keele õpetamise suhtes.

E. IRD

Matemaatilised meetodid planeerimises

Oktoobris toimus Novosibirskis üleliiduline konverents matemaatiliste meetodite ja elektron-arvutusmasinate kasutamisest planeerimisel. Konverentsi tööst võttis osa umbes 500 inimest, nende hulgas meie ülikoolist arvutusmatemaatika kateedri juhataja dots. Ü. Kaasik, arvutuskeskuse vanemlaborandid L. Rahula ja S. Luht ning allakirjutanu.

Töö toimus kolmes sektsioonis:

1) tootmise paigutus ja majandusharudevaheline planeerimine;

2) tootmise organiseerimine ja planeerimine;

3) optimaalse planeerimise meetodid.

Konverentsist võtsid osa nii matemaatikud kui ka majandusteadlased. Kogu konverentsi läbis mõte: tugevdada koostööd matemaatikute ja majandusteadlaste vahel. Tihe koostöö toimub juba praegu NSVL TA Siberi Osakonna Matemaatikainstituudi ja Majandusinstituudi töötajate vahel. Mõlema instituudi juures töötavad spetsiaalsed laboratooriumid, mille ülesandeks on matemaatiliste meetodite uurimine ja nende rakendamine majandusülesannete lahendamisel.

Konverentsil arutati ka kaadri ettevalmistust ja leiti, et tuleks oluliselt suurendada majandusmatemaatikute väljalaset. Konverents leidis olevat vajaliku luua mitmete meie maa ülikoolide, nende hulgas ka TRÜ juurde osakonnad majandusmatemaatikute ettevalmistamiseks.

Tuleb veel märkida, et tingimused töötamiseks ja elamiseks Novosibirski akadeemialinnas (30 km Novosibirskist) on lausa ideaalsed. Linn on väga noor (5—6 aastat tagasi polnud seal veel midagi). Nüüd aga on linnal juba oma ilme — moodsad ehitused, laiad tänavad. Iseloomulik on see, et kogu linn asub kasemetsas. Metsa on vaid nii palju maha raiutud, kui on vaja ruumi majade püstitamiseks. Arusaadavalt pole linn veel valmis, praegu käib vilgas ehitustegevus, kuid sellele vaatamata jätab linn väga ilusa, korras mulje.

Veel mõni aasta — ja ta muutub üheks suuremaks teadusliku uurimise keskuseks meie maal.

T. AKKEL

TEADAANDED

Täna kell 18 toimub pedagoogikaauditoorjumis Psühholoogide Seltsi koosolek.

Teemal «Moe psühholoogilised alused» räägib A. Remmel.

* * *

7. novembril kell 19 toimub ülikooli kohvikus õppejõudude ja teenistujate koosviibimine.

Osavõtta soovijail palutakse teatada TRÜ ametiühingukomiteesse või teaduskondade ametiühingubüroodesse.

* *

Esmaspäeval, 12. novembril kell 18 toimub ühiskonnateaduste õppehoone 19, auditooriumis

ESTEETIKARINGI KOOSOLEK.

● Dots. Stolovitši ettekanne «Diskussioon marksistlikus esteetikas jätkub».

● Ringi töö kavandamine.

*

TRÜ segakoori proovid toimuvad igal esmaspäeval ja kolmapäeval kella 18—20 ülikooli klubis. Uute liikmete vastuvõtmine jätkub. Eriti oodatud on meeshääled.

Kui oskad laulda, ära jää tulemata!

Naerukajakas

Käesoleva numbri teisel, kolmandal ja neljandal leheküljel avaldatud fotode autorit tutvustame ajalehe järgmises numbris.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 8851. MB 06364.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 16. NOVEMBRIL 1962

Nr. 29(534) XV aastakäik

Otsimised ja leidmised

Ta on kommunistlik noor ja üliõpilane nagu sina ja mina. Kursusevanem nagu see on igal kursusel.

Matriklis on «head» ja «väga head», teeb ühiskondlikku tööd. Ta kannab prille, kuulab loenguid, töötab raamatukogus, käib kinos, teatris ja ülikooli klubis tantsimas.

Miks siis praegu juttu teha TÕNU TAMMEST, aga mitte sinust või kellestki kolmandast?

Tihti juhtub, et mõnel neljanda või viienda klassi poisil on «Ljubitel». Sellega käiakse kangesti uhkelt ringi ja klõpsutatakse igal võimalikul juhul.

«Kuidas esimene pilt ka välja tuli?»

«Mis sa nüüd! Isegi seda ei mäleta enam, mida tookord võetud sai!»

Nagu niisugustel juhtudel ikka, lendab ühel päeval «Ljubitel» kolikambrisse ja annab ruumi uuele harrastusele. Nii nad vahetuvad mitu korda, aga igaüks neist hobbydest jätab midagi verre. Paari aasta pärast tõuseb fotoaparaat jälle ausse. Silm hakkab otsima, m i d a kujutada. Mis veel tähtsam — k u i d a s kujutada. Algusest peale on Tõnu Tamme pildistamisharrastuses midagi iseloomulikku: ta objektiiv rändab kõige sagedamini laia maailma poole, peatub päikeseloojakus leegitseval metsatukal, uhkel mooniõiel või siis tiibu puhkaval linnul.

Loodus. Sel on kogu Tõnu elus olnud esmane, eriline koht. Koduümbruseks maaliline vooremaastik metsade ja järvesilmadega, jõesaar, millel on ta isa Rudolf Tamme üle Eesti kuulus aed. Aed, kus on lilli, Starkopfi meistrikätest tulnud skulptuure, valgust ja varje.

Poiss rändab mööda metsasihte, põikab padrikusse. Nendel pikkadel hulkumistel saab alaliseks kaaslaseks fotoaparaat. Kusagil õige lähedal toksib rähn, sädistavad-siristavad kümned linnud, tuntud ja tundmatud. Jahimehe kirg on ootajal. Tahaks viia osakese kõigest ümbritsevast endaga kaasa.

Kordamööda ilmuvad fotopimiku punases valgussõõris paberile väike sootihane, räästapääsukese must frakk, linavästriku graatsiline hoiak.

«Missugust vaeva saab mõne foto pärast nähal Võta või seesama tihane. Kõige väiksemgi krabin ehmatab ta silmapilkselt lendu. Teed sajandiku sekundiga klõpsu, aga pildil on linnust ainult hall jutt järel.»

Kuidas niisuguseid siis poseerimiseks dresseeriaa? See on aeganõudev töö. Möödub nädal, paar, enne kui väike laulik harjub inimesega, kes vaatab pealt, kuidas ta nokib maha raputatud kanepiseemneid. Iga päevaga natuke lähemale, — niiviisi harjutatakse linde. Lõpptulemuseks on lähivõte.

Aga enne peab tundma põhjalikult kogu fotograafia tehnilist külge. «Kus lõpeb tehnika, algab kunst,» tsiteerib Tõnu. Ja see tehnika peab olema enne kunsti omandatud. Ole aparaadi läätsede ja meetrite süsteemis nagu oma taskus, tunne kõiki võimalusi, mida ta pakub. Missuguse tundlikkusega film sobib millalgi? Milleks on nii palju ilmuteid? Ja siis veel kogu positiivprotsess . . .

Fotograafia avab oma salapärase maailma pikkamööda. Ja mitte kõigile. Võid jääda klõpsutajaks, kes teeb igal võimalikul juhul pildi ja see pilt jääbki eesmärgiks. Aga võid hakata n ä g e m a fotos kunstiteost ja t e g e m a seda kunsti ise.

Tõnus on see tabamatu miski, mis teeb inimesest kunstniku, olemas. Ka see silm vajab pidevalt arendamist. Tõnu osutab möödunud aastal väljaantud rahvusvahelise fotoalbumi ühele fotole:

«Sa vaata neid rööpaid, jooksvat poissi — missugune hädaoht on nendes varjudes, rööbaste terasevalges! Niisuguste fotode järgi saab õppida.»

Aga fotograafial on teinegi külg: ta õpetab ise entusiasti. Põhjalikkust. Täpsust. Õpetab lugu pidama äärmisest puhtusest. Kujunevad kindlad töömeetodid. Tõnu Tammel on sisse seatud filmide kartoteek, samasugune, nagu oleme harjunud nägema raamatukogudes. Ilma selleta poleks võimalik orienteeruda nendes tuhandetes võtetes, mis ta on teinud. Kes soovib aga kogemuste saamiseks lähemalt tutvuda selle kartoteegiga — palun, Tõnu ei ütle abist ära!

T. Tamme fotod on saanud laialt tuttavaks. 1959. a. vabariiklikul fotonäitusel eksponeeriti 3 tema kunstilist fotot: «Udune hommik», «Puukoristaja» ja «Rasvatihane». Järgmisel aastal oli neid juba viis. Mõlemalt näituselt tõi Tõnu koju erguuspreemiad. Tema «Naerukajakas» (mitte see, kelle portreed nägite eelmises ajalehenumbris, vaid üks tema vendadest) lendas Tallinnast näitusele Moskvas. Vabariiklikul temaatilisel fotokonkursil «Eesti loodus» oli Tõnult üle 30 foto ja žüriilt — I preemia. Peale selle on mitmed ajakirjad ja ka ajalehed kasutanud Tamme fotosid.

Loetelu võiks jätkata veel pikalt. Kõige selle taga on töö. Rahuldust ja rõõmu pakkunud töö.

Istume Tõnu Tamme toas ja uudistame kõiki neid häirimatuid ja valvsaid linnusilmi, rahulikke looduspilte seintel. Ümberringi raamatud: fotograafia, filmikunst, taimed, loomad, muusika. Edasi «Õngemees kalavetel» — jah, veel üks huviala.

Ülikool — Tõnu on praegu bioloogiaosakonna II kursusel — tõi endaga kaasa uusi töid, kohustusi ja palju, palju huvitavat. Seljataga on kevadised praktikad, zooloogiapraktika Orissaares, suvine ekspeditsioon. Ülikool tõi aga kaasa ka uue harrastuse. Laual on kettatäis äsja ilmutatud filmi, mis on vändatud suvisel ekspeditsioonil Tauksi saarel. Plaanis on filmida . . . aga ei Seda ta ei soovita üles märkida, sest järsku ei tulegi sest midagi välja. Ei taha uskuda, otsustades suvel filmitu järgi.

Ülikooli kinoamatööride peres on Tõnu Tamm üks juhtivaid jõude: ta on «TRÜ Filmi» juhatuses.

* * *

Vaatan, kuidas Tõnu asetab fotosid ülikooli fotolehe alusele. Seekord toimetab seda looduskaitsering. «Kui see sinna panna, siis ta lõhub tasakaalu ära. Temaatiliselt klapiks siia aga see. Proovime ehk niiviisi, sellega tõstame seda pilti rohkem esile.»

Taban ennast mõttel, et Tõnu on fanaatik. Inimene kirega ilu järgi, kirega kujutada ümbritsevat, näidata seda inimestele niisugusena, nagu ta näeb ise.

Ü. PUUSEP

Vasakul T. Tamme foto «Tuttpütt pesal».

Homme on rahvusvaheline üliõpilaste päev

Selle õppehoone ukse avame siis, kui tõttame ülikooli kinolektooriumi poolt demonstreeritud filmi vaatama, ehk siis, kui tunneme huvi Geoloogia- või Zooloogiamuuseumi vastu. Tuleme siia ka siis, kui valutab hammas. Looduskaitseringi põnevad koosolekud toimuvad jällegi siin.

Kõige rohkem aga avame selle ukse sellepärast, et minna kuulama loenguid või tegema praktikumi. Eriti palju tuleb siin käia Majandusteaduskonna, Arstiteaduskonna ja geoloogiaosakonna üliõpilastel.

Ülo Paap on III kursuse geoloog. Olgu siis komsomolitöös või spordis — kõikjal tunneb ta end kodus. Nii ka siin, polarisatsioonimikroskoobi taga.

Kas devoni liivade mineraloogiline analüüs valmib tänavu või tuleb sellele pühendada veel ka diplomitöö? Sellele küsimusele ei oska vastata praegu ka Ülo Paap ise.

Meid õnnitleti

OKTOOBRIREVOLUTSIOONI 45. AASTAPÄEVA PUHUL ÕNNITLESID MEIE ÜLIKOOLI:

NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeerium, Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee, Lomonossovi-nimeline Moskva Riiklik Ülikool, Leningradi Riiklik Ülikool, Užgorodi Riiklik Ülikool, Kaunase Meditsiiniline Instituut, Kaug-Ida Riiklik Ülikool, Uraali Riiklik Ülikool, Kišinjovi Riiklik Ülikool, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Tallinna Riiklik Konservatoorium, Kaunase Polütehniline Instituut, Tööpunalipu ordeniga autasustatud V. I. Uljanov-Lenini nimeline Kaasani Riiklik Ülikool, Kapsukase-nimeline Vilniuse Riiklik Ülikool, Ševtšenko-nimeline Kiievi Riiklik Ülikool, Lenini-nimeline Tadžiki Riiklik Ülikool, ENSV Riiklik Kunstiinstituut, Petrozavodski Riiklik Ülikool, Ed. Vilde nimeline Tallinna Pedagoogiline Instituut, Gorki-nimeline Harkovi Riiklik Ülikool, Kabardiino-Balkari Riiklik Ülikool, Tšernovitski Riiklik Ülikool, Eesti NSV Riiklik Filharmoonia, «Rahva Hääle» toimetus, ENSV Riiklik Akadeemiline Meeskoor, ajakirja «Looming» toimetus, ajakirjad «Nõukogude Naine» ja «Sotsialistlik Põllumajandus», Teaduste Akadeemia Kirjandusmuuseum, Tallinna Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni Teadusliku Uurimise Instituut, Aserbaidžaani Riiklik Ülikool ja Balti Soojuselektrijaama komsomolikomitee.

Matsalu roostikus

Kohe lahe suudmes on väike saar — Tauksi. Tänavu töötas siin 12. maist kuni 15. septembrini TRÜ ÜTÜ loodusteaduslik kompleksekspeditsioon. Tänavuse ekspeditsiooni idee küpses juba pikemat aega ja oli mõeldud zooloogia- ja botaanikaringi 15. aasta juubeli tähistamiseks.

Loodust vaadeldi arengus, kevadest sügiseni. Suvi oli jagatud seitsmeks vahetuseks. V kursuse üliõpilane Urve Sepp kirjeldas maastikku füüsilis-geograafiliselt. Taimestikust koostati geobotaaniline kaart, hüdrobioloogid uurisid rannikufaunat, ornitoloogid linnuliike, entomoloogid putukate esinemist.

Töö läks hästi, sest kõik olid tublid. Üsna arvukalt oli I kursuse üliõpilasi. Kange pealehakkamine ja huvi asja vastu näitasid, et siit saab ajapikku head täiendust. Viivi Lallil on toredad eeldused. Ind ja tarmukus ei jätnud kedagi maha. Vanemate kursuste üliõpilased Jaan Viidalepp, Laine Seppa, ekspeditsiooni juht Tiit Randla jt. tegid kõike täpselt, hoolega.

Materjalid on praegu läbitöötamisel ja kevadel antakse nendest ÜTÜ konverentsil põhjalik ülevaade. Paremad tööd trükitakse. Üliõpilased omandasid suve jooksul kasulikke kogemusi välistööde meetodite, vaatluste ja eksperimentide alal. Kohalikud kolhoosid said oma valdustest täpsed kaardid. Tihenesid sidemed loodusteaduste ringide vahel.

Ekspeditsioone, kust võtaksid osa üheaegselt paljude eriharude esindajad, tahetakse korraldada ka edaspidi.

E. BRAND

ÜTÜ

Kõne all olid tööplaanid

Teisipäeval arutas ÜTÜ nõukogu, mida edasises töös kavasse võtta. Tahetakse kirjastada enam üliõpilastöid, koostada auhinnatöid, valmistuda teaduslikuks konverentsiks. Rohkem rõhku pannakse tänavu populaarteaduslikule tööle ja ringide tegevuse kontrollimisele. Valmimas on ÜTÜ nõukogu ja osakonnanõukogude struktuur.

Lähemal ajal tulevad ringide tööplaanid arutusele Õpetatud Nõukogus. On oluline, et vormikohased andmed kateedritest ja ringidest laekuksid õigeaegselt.

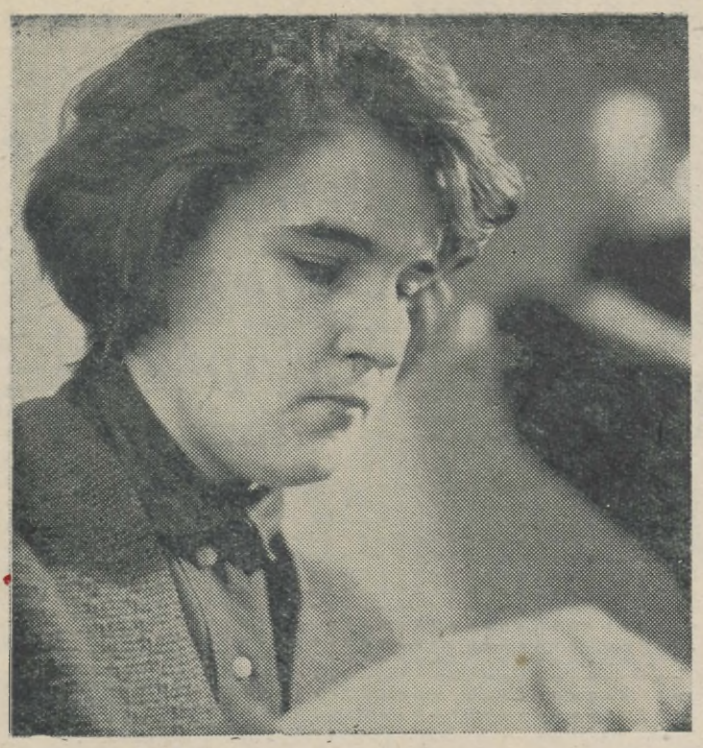

Kolm aastat tagasi lõpetas Tiiu Rüütli keskkooli. Järgnes töö Tartu Ehitusmaterjalide Tehases. Sel sügisel astus Tiiu Majandusteaduskonna kaubanduse eriharu I kursusele.

Staažiga üliõpilasi on kursusel kuus. Kuigi loengud on õhtul, ega päevgi päris vaba pole: tuleb aidata kateedris vajalikke töid-toiminguid teha. Fotol näemegi Tiiu Rüütlit, kellel on kirjutusmasinal käsil töö — ka seekord tuleb täita üks kateedri ülesanne.

Keeltelaboratooriumid keskkoolidesse!

Pärast oktoobripühi asusime kõik uue hooga töö ja õpingute juurde. Keskkoolis tähistab käesolev nädal II õppeveerandi algust. Tartu 1., 5. ja 8. Keskkoolis on 25 võõrkeelte osakonna üliõpilasel eriti põnevad päevad, esimesed koolipäevad õpetajana. On ju küll mõningaid kogemusi saadud noorte kasvatamisel pioneeritöös, suvelaagris ja lasteaias võõrkeelte õpetamisel, kuid see pole ikka see, mis 10 kursusekaaslase ja 20 arvustaja juuresolekul 30 kasvandikule esineda esimeses tunnis õpetajana.

Et uue ameti algus oleks võimalikult ebamugavusteta, selleks korraldasid pedagoogika, saksa ja inglise keele kateedrid 11. novembril instruktaažkoosoleku verivärsketele koolmeistritele viimase lihvi andmiseks enne suurt tuleproovi.

Meie päevil peab keeletund olema huvitav, näitlikustatud. Keeleõpetuses rakendatakse mitmesuguseid tehnilisi õppevahendeid, magnetofoni, grammofoni, diaprojektorit, epidiaskoopi, kinoprojektorit. Eesrindlikel koolidel on kõik need aparaadid olemas, teised muretsevad nad varsti, seepärast peabki keeleõpetaja olema tehnikaga kursis ja keeltelaboratooriumi rajamise eest võitlema niisuguses koolis, kus seda veel pole.

Kooli keelteklass oli arutlusobjektiks lääne filoloogidele korraldatud praktika-eelsel seminaril. Kas seda üldse on tarvis? Mis on laboratoorse töö eelised võrreldes tavalise keeletunniga? Kuidas aparaate käsitseda? Millist metoodikat rakendada? Milliseid heilinte, tabeleid ja pilte, diafiime, epilinte saab ülikool praktikantide käsutusse anda? Milliseid õppevahendeid peaksid üliõpilased valmistama? Seda kõike arutati seminaril ja otsustati, et tunnid antakse hästi ettevalmistatult parimate meetodite ja moodsaimate vahenditega.

Kõigis koolides tuleb magnetofonid korrastada, 2-kanaliliseks ümber ehitada ja keeleõppimise huvisid teenindama panna. Kiiresti tuleb täiendada lindivarusid ja koostada huvitavaid keelelisi harjutusi. Praktikandid püüavad propageerida kohapeal uusi meetodeid ja töövõtteid.

Rõõmustav on märkida, et sel õppeaastal on ka meie ülikoolis, tänu magnetofonide laialdasele juurutamisele õppetöös, kasvanud üliõpilaste huvi võõrkeelte vastu. Märgatavalt on juba paranenud häälduamisoskus ja muutunud vabamaks võõrkeelne vestlus.

O. HAAS

Mu noor kuulaja!

Kui Teie nädal tagasi tegite mulle ettepaneku kirjutada ülikooli ajalehele oma õpinguist, siis, mäletate, ma vastasin kõhklevalt, aga soostusin siiski, sest noortele on niisama raske milleski keelduda kui neile valetada. Aga Teie oleksite teinud siiski paremini, kui oleksite pöördunud mõne teise õppejõu poole, sest minu õpingutekäik ei olnud kuidagi tüüpiline tollasele tudengile. Kui valdav osa üliõpilasi oli alma materisse tulnud otse gümnaasiumist, siis mina olin jõudnud juba sellesse ikka, millal Teil on ülikool lõpetatud ja ootate esimest palgalisa väljateenitud aastate eest. Mul oli seljataga maailmasõjaaegsed sõduri ja sõjavangi vintsutuste ja viletsuste aastad ja teenistusaeg külakoolmeistrina, mille vältel tuli kunagine kuueklassilise kooli lõputunnistus eksternaadi korras ümber kvalifiitseerida küpsustunnistuseks. Ja lisaks oli mu ainsaks arvestatavaks sisemiseks majanduslikuks reserviks pangaraamat väga tagasihoidliku hoiusummaga, mille olin korjanud säästes kõhu kõrvalt.

Astusin ülikooli hoopis pretensioonitult. Mitte teaduse kõrgusi vallutama, vaid, nagu tollal öeldi, leivastuudiumi kavatsustega, et minimaalse tasemega ning ajakuluga pääseda keskkooliõpetaja kohale. Pikemateks õpinguteks olid rahavarud liiga kasinad ja lisaks oli teadlane mu silmis mingi olümplane, kelle poole kunagine vabadikupoiss oma silmi ei söandanud tõstagi. Lehte Hainsalu polnud kirjutanud siis veel ülikooli astujatele luuletust, milles seletatakse, et ka professor on inimene. Selles tuli endal hiljem veenduda. Jah, kui Tiibuse Jaak kirjutas, kuidas tema Liide näitusel kurameerinud ühe professoriohtu noormehega, siis, nüüd juba söandasin vanema üliõpilasena arvata ühes noores õppejõus selle prototüübi ära tundvat. Kui palju jumalaid tuleb meil neis aastais kukutada!

Ja siis õpingud. Lühike oli mu üliõpilaspõli — kõigest viis semestrit Tartus. Ei olnud siin aega laulda, et kõige kaunim elu on tudengipõli. Esimesel semestril ei käinud kordagi ei kinos ega teatris: kuidagi ei raatsinud õhtust paari-kolme tundi kulutada. Ei olnud mahti kuulata aineid väljaspool eksamikava, kuigi huvi oleks olnud. Kuulamine oli siis ju vaba, kursustesse jagumist polnud ja juhtus mõneti, et auditooriumis istusid kõrvuti homne magister ja eile gümnaasiumipingilt tulnud tsura. Keegi ei andnud juhiseid, mida kuulata või õppida. Enamikus tuli valmistuda eksameiks raamatute järgi iseseisvalt ja mitte kõrgema kooli õpikute, vaid teaduslike monograafiate järgi. Loengukoormus oli suhteliselt väike. Mäletan, kuidas ühel semestril ahastasin, sest loenguid ja seminare oli nädalas tervelt kümme tundi! Töötamismeetodi omandasin nii teisel Tartus viibimise semestril. Ma ei ütle, et see oleks õige olnud: õppisin oma eriaineid — kirjandust, eesti keelt ja pedagoogikat, ülejäänuid ainult seevõrra, et neis eksameid «ära taguda», nagu tollal öeldi. Ei olnud valida, aeg luges. Ja kui ma vahest ligi poole kiiremini kui enamik teisi eksamid likvideerisin, siis ei mingist innust või andekusest, mul polnud valikut. Üks Esimese maailmasõja silmapaistvamaid juhte ütles kusagil, et lahinguväljal erineb vapper argpüksist selles, et viimane jookseb hirmu pärast vaenlase eest ära, teine jookseb hirmu pärast talle kallale. Minu edu õpinguis oleks võinud võrrelda viimasega.

Mis semester edasi, seda enam kohanesin: leidsin, et õppejõud on inimesed, et värvimütsikandjast võib eksamilaua taga mööda jõuda, sest nad seal ei kandnud mütsi ja et ka õppejõu mälus võib olla lünki — ja sain teada palju muidki üliõpilasele vajalikke asju. Ja kui siis olin saavutanud mingimäärase edu töös ning lisaks saanud kuigi palju tunde kusagil koolis, tabasin enda tähiste vahetamisel. Leivastuudiumist ikka nagu ei jätkuks, et kui õige katsetaks rühkimist teaduseteele. Suurt muudatust see otsus ei toonud mu elukorda. Ma juba söandasin endale vahel vabu tundegi lubada, «Vanemuine» polnud mulle enam keelatud maa. Jah, eksaminormi asetasin küll ettevalmistamisel hinde võrra kõrgemale, viiele.

Ega ma ei jõua kirja panna kõiki detaile, mis nüüd meelde tulvavad kirjutades, samuti pole ruumi jutustada eksamianekdoote, seda, mu noor kuulaja, võin teha teine kord Teile suuliselt. Nüüd aga lõpetan lootes, et ma osaltki olen suutnud rahuldada Teie soovi.

6. XI 62.

Teie Villem Alttoa.

Uusi dotsente

Hiljuti anti NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumist dotsendi atestaadid reale meie ülikooli õppejõududele:

Nikolai Ermanile poliitilise ökonoomia kateedrist, Vello Pastile — anorgaanilise keemia kateedri juhatajale, Vladimir Riivesele — astronoomia ja geofüüsika kateedri juhatajale, Karl-Samuel Rebasele — eksperimentaalfüüsika kateedri juhatajale, Enn Tammele geomeetriakateedrist ja Jaan Reinetile üldfüüsikakateedrist.

Üks kasulik algatus

Murdealane menetluspraktika pole kasulik mitte üksnes eriala parema omandamise mõttes, vaid ka oskuses leida vajalikud sõnad ja õiged teed suhtlemises kohaliku elanikkonnaga. Õpetaja peab kohe esimesest päevast alates olema keskne ja aktiivne kuju ühiskondlikus elus üldse. Sellest, kuidas ta end seal näitab, kuidas ta oskab luua vajalikku kontakti õpilaste vanematega ja kohalike elanikega, sõltub väga palju ka tema töös. Kui saavutatakse kiiresti inimeste mõistmine, võib üliõpilane kergesti ja lihtsalt oma ülesandega toime tulla. Ja mitte ainult, et ta kogub ilma eriliste raskusteta keelelist materjali, vaid ka töö ise muutub tema jaoks huvitavaks ja mõttekaks. Kuid tarvitseb vaid olla saamatu ja võhik ning töö ei liigu paigast.

Möödunud suvel sai vene keele kateedri ajaloos esimest korda teoks ammune unistus — III kursuse üliõpilaste dialektoloogilise praktika käigus üliõpilaste vahetamine Läti, Vilniuse ja Tartu ülikoolide vene keele osakondade vahel. Need ülikoolid koostavad praegu Baltikumis kõneldavate vene murrete regionaalset dialektoloogilist sõnastikku. Seni tegelevad selle huvitava tööga paraku ainult need pedagoogid, kes vahetult on seotud selle aine õpetamisega. Noorte värskete jõudude lülitumine kohaliku temaatika uurimisse oleks erakordselt vajalik. Aga selleks on vaja äratada huvi niisuguse raske töö vastu, nagu keeleliste varade kogumine. Üliõpilaste vahetamine laiendab temaatika piire, innustab teaduslikke huvisid, tõstab armastust kirjakeele allikate tundmaõppimise vastu. Ja tugevneb sõprus, sõprus, mis ei ühenda mitte ainult üliõpilaspõlves, vaid ka siis, kui juba töötatakse. Praegugi on, millest omavahel kõnelda ja mida arutada.

Möödunud kuul Riias toimunud Balti liiduvabariikide murdepraktika konverentsil räägiti väga palju kogumise meetoditest, lähenemisest inimestele. See oli kokkuvõte terve suve pikkusest ühisest tööst. Meie üliõpilased N. Nurmetalo ja M. Liitmaa olid praktikal Lätis, T. Verhoustinskaja ja A. Trummal Leedus, Peipsi põhjakaldal aga uurisid murdeid kaks leedu ja kaks läti üliõpilast. Riia konverentsil käisid meilt üliõpilased U. Vahter, K. Lumera, V. Tarve, A. Repkina, aspirant L. Altin ja õppejõud T. Murnikova. Tutvustati oma töid ja materjali kogumise meetodeid. Konverentsi parima ettekande pidas A. Repkina. Siin oli seda indu ja tulisust, millest mõnel pool seni kahjuks veel puudu tuleb. Ent ometi just seda on kõige enam vaja. Igaüks eraldi ja kõik koos. Reserve on, aga nad on vaja avastada, jõud äratada.

T. MURNIKOVA

INTERVJUU

Fakultatiivseid keeltekursusi

käesoleval õppeaastal tutvustab Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan R. KLEIS.

● Millised fakultatiivsed keeltekursused sel õppeaastal tööle hakkavad?

Keeltekursustele registreerimine toimus juba kevadel. Praegu on igale grupile määratud rühmavanemad, kes nimekirju veel kord kontrollivad. Erilisi muutusi kevadel saadud nimekirjadesse ei tule, nagu paistab. Novembri algul alustasid tööd inglise keeles 2 algajate ja 2 edasijõudnute rühma, prantsuse keeles 2 algajate ja 1 edasijõudnute rühm, saksa keeles 3 algajate ja 1 edasijõudnute rühm, soome keeles 2 algajate ja 1 edasijõudnute rühm, itaalia keeles ainult 1 õpperühm, algajatele.

Rootsi, hispaania, kreeka ja ladina keele kursused töötavad juba. Ladina keelt õpitakse kõigil kursustel, sellepärast töötab siin ainult edasijõudnute rühm. Kreeka keeles sel õppeaastal samuti. Järgmisel õppeaastal hakkab jälle tööle ka algajate rühm. Peale nende kursuste töötavad keeltekursused orientalistikakabineti juures.

● Oli kuulda, et sel õppeaastal tuleb üliõpilastel nendel kursustel tasuda õppemaksu?

Jah. Vastavalt määrusele töötavad need kursused isetasuvuse põhimõttel. Rühmad on umbes 20-liikmelised ja igal üliõpilasel tuleb aastas maksta umbes 2 rubla.

● Kui kaua kursused kestavad?

Tööaeg fakultatiivsetel keeltekursustel kestab käesoleval õppeaastal 20 nädalat, seega 40 tundi. Kursused lõpetavad töö mai keskpaiku.

Ja veel, vastavalt määrusele esimese kursuse üliõpilastele fakultatiivseid kursusi ette nähtud ei ole.

● Millistest osakondadest on kõige rohkem osavõtjaid?

Teaduskondadest on esikohal Ajaloo-Keeleteaduskond ja osakondadest eesti filoloogid. Pole keelt, mida nad ei õpiks. Arsiteaduskonnast on esikohal raviosakond ja põhiliselt inglise keele gruppides. Kehakultuuri- ja farmaatsiaosakondadest ei ole ühtki üliõpilast. Prantsuse keele vastu tunnevad kõige suuremat huvi lääne filoloogid jne.

Alustada TULEB

Üliõpilaste passiivsust, mõtlematust ja printsipiaalsusetust ei peeta juhuslikeks nähtusteks ülikooli seinte vahel. Sageli võib meie seas kohata selliseid inimesi, kes end kuidagi ülikoolist läbi veavad, oma elukutsest vähe hoolivad, kuid see-eest hästi mürgeldada ja igavleda oskavad. Nende jaoks on tühipaljasteks sõnadeks sügavad mõtted selle kohta, et kaasaegne ühiskond nõuab oma eesmärkide teostamiseks, XX sajandi teaduslikuks revolutsiooniks, tugeva moraali ja kõrge teadlikkusega kodanikke. Nad ei suuda uskuda tuleviku nõudmistesse, sest neis endis on liialt vähe tulevikuinimest. Neil pole enesedistsipliini, neil pole isiklikke veendumusi.

Miks me kõneleme neist nii vähe, kuigi neid on liiga palju selleks, et neid erandnähtusteks nimetada?

Rääkigemgi nüüd üliõpilastest, kelle moraalsed ja maailmavaatelised veendumused on algelised — sel lihtsal põhjusel, et nad nii palju mõelda ei oska, et endale neid kujundada. Samas rääkigem neistki, kes ülikooli igavaks peavad ja igas õppeaines väga vähe mõistlikku leiavad. Ning ka neist, kes ööd otsa tuubivad, aga eksamil ometi vahele jäävad, kui neile küsimus pisut teisest aspektist esitatakse.

Sest kuigi nende kõigi väline käitumine võib võrreldamatult erinev näida, paistab sellel olevat üks ja sama põhjus: OSKAMATUS KÜLLALDASELT MÕELDA.

Rääkigem üliõpilastest, kes kõrgema hariduse tunnuseks piiritut skeptitsismi peavad, kes ei väsi (ilma igasuguste põhjendusteta) kordamast, et ülikoolist väga vähe kasulikku saab, kes igati toonitavad nii oma igavlemist kui ka üleolekut pakutavatest teadmistest (loenguil võivad nad oma keskkoolilapseliku demonstratiivsusega mõnikord vihale ajavad olla).

Kena oleks tsiteerida sel kohal Tšehhovit:

«Mõtted sihitust elust, nähtava maailma tühisusest ja kaduvusest, saalomonlik «tühi töö ja vaimu närimine» on kujutanud ja kujutavad siiamaani kõrgeimat lõppastet inimmõtlemise valdkonnas ... Kuid meie õnnetus seisab selles, et me alustame oma mõtlemist just sellest lõpust ... Juba esimese jutiga, niipea kui meie peaaju hakkab iseseisvalt töötama, ronime me kõige kõrgemale lõppastmele ega taha kuuldagi neist astmeist, mis on madalamal.»

Ei ütleks, et meie eespoolnimetatud tudengikesed kõik rängalt filosofeerivad sihitu elu ja nähtava maailma tühisuse üle. Nad tegutsevad rohkem praktiliselt: nad on l i h t s a l t tüdinenud, neil on l i h t s a l t igav.

Kurb põhjus on aga sama: neil on läbi käimata kõik «MADALAMAD» ASTMED — inimlik teadmisiha, uurimisrõõm, teadasaamise vaimustus (jätkem igaks juhuks vaatluse alt välja need, kes vaimustuvad küll põnevast juuksevärvist, ent kelle meelest vaimustumine heast õppejõust on naiivne ja naljakas).

Kas julgevad need «niisama pettunud» kinnitada, et nad kunagi millestki tõsiselt ja põhjani huvitunud on? Väga paljud neist pole seda igatahes teinud.

Miks? Ei saa huvituda asjust, millest midagi ei teata, ei saa vaimustuda sellest, mida hästi pole mõistetud. Ja uurimine — rahutud ning otsivad mõtted — pakub rõõmu ainult siis, kui mõtlemine ise pole harjumatuks ja piinavaks tegevuseks.

Igavaid asju pole. On ainult oskamatus mitte näha huvitavat asjades.

Möödunud aastal oli diskussioon l o e n g u t e v a b a k u u l a m i s e s t. Kuidas oleks seda üldse võimalik teha selliste üliõpilastega? Sest nende õppimismeetodist tuleneb nende suhtumine teadmistesse üldse. Ja et nad aru ei saa, siis ei oska nad ka vaimustuda säravatest, mõtterikastest loengutest, neile saab loengu kriteeriumiks põhiliselt see, kas õppejõud lepib eksamil ainult oma konspektiga. Niisugune on nende suhtumine.

Üldse polegi ülikooli peapuuduseks nähtavasti see, et ta liiga palju tarbetut annab, et ta liigselt koormab ja takistab iseseisvat tööd (see on ta suurim pahe ainult neile vähestele, kes tõesti iseseisvalt töötada oskavad ja kellel tõesti aega pole). Hoopis kohutavam

Kas kolme aastaga saab teaduste kandidaadiks?

Ikka rohkem ja rohkem kasvab vajadus uute kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide järele. Nende üheks ettevalmistamise vormiks on aspirantuur. Vastuvõtt kasvab aasta-aastalt, kuid määrav on siiski aspirantuuri edukalt lõpetanute arv. Kahjuks on just selles lõigus olukord TRÜ-s lubamatult halb. 1961. aastal lõppes tähtaeg 16 aspirandil. Neist ei ole praegu mitte ükski kaitsnud kandidaadiväitekirja. 1962. aastal lõppes aspirantuuri tähtaeg 24 aspirandil. Kraadi kaitsmiseni pole neist jõudnud ükski ja dissertatsiooni esitasid ainult kaks aspiranti.

Need väga tõsised asjaolud sundisidki hiljuti TRÜ Õpetatud Nõukogu arutama olukorda aspirantuuris.

Kui vaadelda üksikult kõiki aspirante, kellel töö esitamise tähtaeg möödus, siis ei leia nende hulgast ühtki, kelle kaitseks ei saaks tuua üht või teist enam-vähem objektiivset põhjust väitekirja esitamata jätmise õigustamiseks. Rea põhjuste hulgas märgiti näiteks aspirantide küllalt raskeid elukondlikke tingimusi, raskusi tööde trükkimisega eksperimentaalsete tööde puhul, mitteküllaldast aparatuuri, liiga suurt ajakulu metoodika väljatöötamiseks. See tegevat nagu üldse võimatuks korraliku väitekirja loomise kolme aastaga. Nii väitis oma sõnavõtus Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaan sm. Miidla. Tuleb nõustuda, et bioloogiaalaste tööde puhul on tõepoolest raske uskuda üldistusi, mis on saadud ainult kahe aasta jooksul (kolmas aasta läheb niikuinii üldistuste tegemiseks, s. o. väitekirja «kokkukirjutamiseks» ja kaitsmisele ettevalmistamiseks). Kuid arvan, et nii sm. Miidla kui ka kõik teised nõustuvad, et aspirantuuri tuleb valida just neid kandidaate, kellel on olemas juba mingi teatud teaduslik pagas, mida saab üldistada. Parimad bioloogiateadustealased tööd, mida on Tartus kaitstud (näiteks Trassi, Lingu, Parmasto jt. tööd), on valminud aspirantuuri kolme aasta jooksul just nimelt tänu ülalnimetatud asjaolule. See mõte jäi ka Õpetatud Nõukogu koosolekul kindlalt kõlama. Ohtlik ja ebaõige on teadlikult propageerida meeleolu, et eksperimentaalala aspirandil pole vaja kolme aastaga aspirantuuri lõpetada. Meie ülikool vajab kiiresti kõrge kvalifikatsiooniga noori energilisi spetsialiste. On vaja, et üliõpilasi õpetavad kõrge teadusliku kvalifikatsiooniga professorid ja dotsendid. Teadusliku kraadita assistendi ja vanemõpetaja seisund peaks tulevikus olema ainult ajutine ja harva esinev nähtus.

Tegelik olukord vihjab praegu sellele, et enamikul sellistest aspirantidest ja õppejõududest on siiski mingi tõsine puudus nende teaduslikus tegevuses. See võib olla näiteks liigne laialivalgumine, oskuse puudumine saadud resultaatide kokkuvõtmiseks või ka oskuse puudumine oma aega mõistlikult jaotada. Mõnikord võib juhtuda, et väitekirja kirjutaja ei oska hinnata vastavat taset ja püstitab enesele teadlikult nõutavast kõrgema taseme, mida pole kolme aasta jooksul võimalik realiseerida.

Nähtavasti peavad kateedrid põhjalikult läbi arutama olukorra aspirantuuri lõpetanute ja lõpetajate alal, kindlustama aspirantuuri lõpetanud seltsimeestelt lähema aja jooksul väitekirjade laekumise.

Real juhul ilmutavad kateedrid (kateedrijuhatajad) oma aspirantide suhtes teenimatut vastutulelikkust ja tunnistavad lõpetatuks tööd, mis on kaugel lõpetamise tasemest. Mõnel juhul on tunnistatud aspirantuur edukalt lõpetatuks isegi sellisel juhul, kui aspirant on esitanud ainult väitekirja esimese mustandi.

Kahjuks on olukord aspirantuuri alal enam-vähem analoogiline kogu vabariigis. Allakirjutanul oli võimalus antud küsimusega tutvuda näiteks Tallinna Polütehnilises Instituudis. Seal ei olnud asi sugugi parem kui ülikoolis. Veidi parem on olukord siiski Eesti NSV Teaduste Akadeemia instituutides.

Et töö aspirantuuris on väga pingeline, siis tuleb algusest peale nii aspirandil, aspirandi juhendajal kui ka kateedril tõsiselt tegelda aspirandi ajabilansiga. Sm. Palamets juhtis Õpetatud Nõukogus tähelepanu väga olulisele asjaolule, kui ütles, et esimesel aastal tundus aega küll olevat, hiljem aga tekkis kibe ajahäda. Tõsised ajakaod tekivad aspirantidel esimesel poolaastal, kui valitakse teemat, otsitakse juhendajat, tehakse plaani ja õpitakse eksamiteks. Osa ülesandeid saab lahendada juba siis, kui alles valitakse aspirantuurikandidaati. Kandidaadimiinimumi eksamitest võiks edaspidi vähemalt osa sooritada ka aspirantuuri sisseastumiseksamite asemel või juba astuda aspirantuuri nii, et osa eksameid on sooritatud. On aga väga oluline, et aspirantuuri astuja ei alustaks tööd tühjalt kohalt, nagu seda tuli teha eksperimentaalfüüsika kateedri käesoleval aastal aspirantuuri mitte lõpetanud aspirandil L. Pungal, kelle jaoks pealegi veel üle poole aasta otsiti aspirantuuri eriala.

Kui ülalnimetatud abinõusid kasutada, siis peaks olema täiesti reaalne, et kõik aspirandid on suutelised kolme aasta jooksul oma töö lõpetama ja väitekirja kaitsmiseks ette valmistama.

K.-S. REBANE,
TRÜ eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

ISEENDAST

on, et ülikool ei kasvata küllaldaselt iseseisva töö oskust, võimet ise eraldada tarvilikku tarbetust, võimet loovalt mõtelda.

Ainult oma jõududega mõtlema õppida on aga raske. Üliõpilast tuleks mõtlema õpetada, sest inimese loomingulist võimekust ei määra mitte mälu, vaid eeskätt mõtlemisjõud.

Esimestel kursustel peaksid tingimata olema loengud (asjalikud, muidu on nad kasutud) kaasaegsest õppimise psühholoogiast, õppimise metoodikast jne., sest praegu suur hulk inimesi õpib täiesti mehhaaniliselt, sõnu (isegi mitte mõtteid, vaid sõnu!) pähe tuupides. Nad õpiksid kindlasti teistmoodi kui teaksid, et muul moel saab, sest et nende õppimisviis on kõige raskem, aeganõudvam ja kasutum kõigi ülejäänute seas. Just selles ongi häda, et sageli jõuavad nad päris kõrgetele kursustele, ilma et teaksid: õppimine on aine mõtestatud läbitöötamine. Nad pole tuttavad arusaamist ja meeldejäämist soodustavate ja kergendavate võtetega, sest ülikoolis õpetatakse kõike muud peale selle. Õige õppimine on aga loogilise ja dialektilise mõtlemise aabits. Ta kasvatab süsteemitunnetuse, üldistamis- ja järeldamisoskuse.

Praegused loengud on valdavalt fakte esitavad, mitte problemaatilised. Peale selle ei jõuta neid tavaliselt mõttega jälgida, vaid kirjutatakse automaatselt maha.

Ligi 25% ööpäevast kulutatakse mõtlematu, mehhaanilise tööharjumuse sissekasvatamiseks — ainult selleks, et semestri või kahega valmis trükkida miinimumprogramm eksami tarvis. Kas niisugusel juhul pidada loengute paheks ainult nende tundide arvu? Kas pole nad ohtlikumad masinliku, pinnapealse ja süvenematu mõtlemistegevuse koolina (5 aastat à 6 tundi päevas) ja seega loova mõtlemise tohutu pidurina, aju kuritarvitusena. Kasu, mis nad mälule ja kiirkirjale toovad, ei kaalu arvatavasti üles kahju väsimuse ja mittemõtlemise harjumuse näol.

Loenguid peaks olema vähem — juba sellepärast, et neid suudetaks põhjalikult, erksalt jälgida, et nad kujuneksid õppevahendeiks.

Kuid peamine — loengute kvaliteet peaks olema teiselaadiline. Enam problemaatilisi loenguid, kus õpetatakse üliõpilasi nähtusi igakülgselt hindama, sügavamalt arutlema — ühesõnaga asjasse aktiivselt suhtuma. Fakte võib eluaeg igasugustest raamatutest saada nii palju kui kulub, olulisem on aga nende objektiivse hindamise oskus — hinnanguid ei anna ükski autor oma teosele kaasa.

Problemaatilised loengud nõuavad õppejõududelt hoopis rohkemat kui senised, esialgu juba selles mõtteski, et traditsioone on raske lõhkuda. Ent nende head tulemused oleksid vältimatud. Kartus aga, et üliõpilaste elu muutuks siis raskemaks, ei pea vist paika, sest kui nad omandavad mõtlemis- ja töövõime, siis suudavad nad õppida hoopis ökonoomsemalt, selgitada endale põhilise ja jätta mälu koormamata tähtsusetuga. Ja kui palju huvitavam oleks siis õppida!

Ei julge öelda, et problemaatilised loengud parandaksid kõik, kuid olen sügavalt veendunud, et nende efekt on palju suurem (ja samaaegselt ka raskemini saavutatav — esialgu) kui mõne loengutunni ärajätmine — vaba aja jaoks.

* * *

Kuuldavasti viis Aleksandrovi mõtete arutamine niikaugele, et ülikoolidele anti laiemaid võimalusi olukorda oma äranägemist mööda korraldada ja seada, ning seda on ka mitmel pool kasutatud. Mõeldes kõikidele eespoolnimetatud asjadele, tahaks väga teada, mida meie ülikoolis selles liinis tehakse.

Kuid seni, kuni meil midagi kardinaalset ette võetud ei ole, jääb ainult soovida, et need üliõpilased, kes nuriseda armastavad (et neid takistatakse, piiratakse jne.), ei heidaks ette dogmatismi, vanameelsust ja küündimatust mitte mingile umbmäärasele kõrgemale jõule, vaid esmajoones otsiksid selle üles ja likvideeriksid iseendas.

M. REMMEL,
Arstiteaduskonna üliõpilane

Kuluma ta SULEGA

Hommik internaaditoas

Kuulen, mu akna all kojamees trükib
täissadanud puhtale teele
luuaraagude jälgi
justnagu enese kortsulist nägu.

Tähtsad turtsakad bussid
vuhavad välja garaažist
teisel pool teed
ja valavad kortsurägude kõrvale
oma soojade kummide
täpse mustri.

Tean, et kohe kõik äratuskellad
hõiskavad hommikut.
Ja vastsete jälgede rõõmsasse summa
ütlevad veel viied kingad ja botikud
oma
päikesest pilukilsilmise tere.

Pime mees

Pime mees, mida sa näed,
et vaatad bussiaknast nii ahnelt?
Su kaks silma
on nagu tummad mürsulehtrid.

Pime mees, loojuv päikeseketas
praegu miilab
majade akendesilmades,
mõtlik ja verevärvi.

Pime mees, ära vaata nii ahnelt.
Meel läheb nukraks.
Buss rappub munakividel.
Taevas on loojangukarva.

Pime mees, miks sa naeratasid mulle
kummalist naeratust?
Sa ju ei näinud.

Mida sa teeksid, inimene?

Mida sa teeksid, inimene,
kui sa iialgi poleks
käinud paljajalu vastküntud vaos
ja lõputul rannajoonel
ning tundnud, kuidas lõhnavad
suur sületäis heinu
ja maasikad kõrre otsas
ja hall-hiiglane meri?

Ning kui sa ei teaks,
kuidas puutuvad pihkusid
küpsenud rukis
ja vaigune tüvekoor?

Mida sa teeksid, inimene,
kui sa kordagi poleks
põhjani vaadanud
silmaterade halli ja pruuni?

Enne ööd

Tuul ratsutab märgadest leppadest üle,
teel vihaselt vemblaga vihub.
Siis väsinult kõrgete mändide süles
kui laps pärast nuttu veel tihub.
Märg, tüvede värvi, peos seelikusaba,
seal hääletult eideke tuleb.
Tal mannergus teeäärsest mustikarabast
on läikivad, tumedad tuled.

Vaiksel õhtul

Mul on silmad
suurte tegude nägemiseks.
Ja kõrvad
suurtest asjadest kuulmiseks.
Ja käed
alustamata asjade alustamiseks.

Tundes seda,
mu süda võpatus rinnas,
kasvas, ning hakkas olema
suurte tegude aegne.
Ta oskab suurte rõõmude moodi
rõõmu tunda.

Mõnikord kardan ta pärast.
Ta muutub väikeseks ja arglikuks
nagu laps.
See on siis, kui teda ehmatab
suurte sõnade kõmin.

Sõprus las seob...

On vana tõde, et see, mis rajaneb õigetel alustel, edeneb ja kasvab. Selles oli hästi teadlik ka rühm TRÜ õppejõude ja üliõpilasi, kes kaheksa aastat tagasi kogunes auditooriumi, et esmakordselt TRÜ ajaloos ellu kutsuda ühe kaasaegse suure elava idakeele, hiina keele õpperühma. Sõprus ja vendlus võib sugeneda rahvaste vahel, kes üksteist tunnevad. Nii oligi äsja rajatud ringi üks esimesi taotlusi õpetada keeli, mille varal saaks suhelda kaugete rahvastega... Ühest õpperingist hakkas aegapidi kujunema paljusid ringe hõlmav orientalistikakabinet. Hakati sõlmima sidemeid kirja teel. Et huviobjektiks saavad just idarahvad, määrati kindlaks juba ringi loomisel. Ka see ei sugenenud juhusest. Teatavasti on idamaad need, kus inimkonna kultuur ja tsivilisatsioon väljusid kõigepealt lapsekingadest, said täiskasvanuks ning siirdusid siis vallutama uusi paikkondi. Hiljem, tõsi küll, tekkis nende maade arengus seisak ja kogunt tagasiminek. Madalseisu kasutas ära Ida kasvandik Lääs oma laiutamistungi ning täitmatu saagiahnuse rahuldamiseks, pannes idarahvad sajanditeks orjakütkeisse. Nüüd on viimased hakanud varisema ja meie kõikide silmade all on idamaad alustamas uut noorust.

Meil on heameel kaasa sammuda selle rõõmsa ärkamisega.

Möödunud kaheksa aastat on olnud igas suhtes viljakad. Käesoleval õppeaastal on TRÜ orientalistikakabineti ringide arv ja liikmeskond rekordiline (üheksa õpperingi sadakonna liikmega). Üpriski võimatu on kasvõi ligikaudugi loendada kirjade hulka, mis nende aastate kestel on saabunud. Osa neist on jäänud kabinetti kaustadesse, osa aga valgunud üle meie vabariigi ja kaugemalegi. Neid kõiki kokku kogudes saaksime mitu mahukat köidet. Sirvigem veidi siis neid huvitavaid köiteid, peatudes pikemalt just viimastel lehekülgedel.

Hiina keele õpperingi loomine ajendas loomulikult ka esimesed isiklikud suhted hiina rahva esindajatega. Ainulaadne on ringi šeflusvahekord Hiina Rahvavabariigi keskajalehe «Zõnminzõpau» toimetusega, kellelt saadi esimest tõhusat abi õppekirjanduse, ajalehtede-ajakirjade ning õppemetoodiliste juhendite näol. Ajaleht populariseeris ringi tegevust igati oma veergudel. Tunnustav hinnang ajakirjanduses tõi ringile palju siiraid sõpru Hiina Rahvavabariigis. Kirju on saabunud ja saabub kõigist Hiina osadest.

Teisena sõlmiti sidemed suure India rahva esindajatega.

Märkimist väärib kirjavahetus jaapanlastega. Eriti tuleb esile tõsta viimaste ergast huvi eesti keele, kirjanduse ja kultuuri vastu. Jaapani pedagoog, publitsist ja tõlkija Kikunobu Matuba on esimesena tõlkinud jaapani keelde eesti luulet.

Uue väga huvitava peatüki TRÜ orientalistikakabineti ajaloos moodustab kirjavahetus aafriklastega. Suurt huvi pälvivad Gaana vabariigi presidendi Osagyefo dr. Kwame Nkrumahi isiklikul korraldusel kabinetile läkitatud raamatud ja ajakirjad. Hoopis varasemast ajast aga dateeruvad sidemed Ameerika neegri George Gibsoniga, kelle kirjad sisaldavad palju huvitavat neegrite elust-olust tänapäeva Ameerikas.

TRÜ orientalistikakabineti toimikutes leidub hulgana kirju ka Koreast, Vietnamist ja Indoneesiast.

Lõpuks ei saa mainimata jätta kabineti suhteid Saksa Demokraatliku Vabariigi Humboldti-nimelise Berliini ülikooliga, eriti aga selle rahvusvaheliselt tuntud afrikanoloogi prof. dr. Ernst Dammanniga, kes on saatnud orientalistikakabinetile suure hulga oma kirjutisi mitmete Aafrika keelte kohta.

See oleks väike kokkuvõte tõõst, mis iga päev toimub orientalistikakabinetis rahvaste sõpruse idee nimel.

P. NURMEKUND

Selle foto saatsid meie orientalistikakabinetile hiina üliõpilased.

H. KERES 50-aastane

Eesti NSV Teaduste Akadeemia akadeemik füüsika-matemaatikadoktor professor Harald Keres sai eile viiekümne-aastaseks.

Prof. H. Keres lõpetas meie ülikooli 1936. aastal. Seejärel töötas ta assistendina ja õpetajana matemaatikakateedris ja vanemõpetajana matemaatilise analüüsi kateedris. 1949.—1958. a. töötas ta teoreetilise füüsika kateedri juhatajana. 1958.—1960. a. oli ta ülikooli teadusala prorektoriks. 1961. a. valiti H. Keres ENSV Teaduste Akadeemia tegevliikmeks teoreetilise füüsika alal. Praegu töötab ta ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi teoreetilise füüsika sektori juhatajana.

H. Keres on meie silmapaistvamaid teadlasi teoreetilise fuusika ja matemaatika alal. Ta on töötanud astronoomia, geodeesia ja diferentsiaalvõrrandite teooria valdkonnas. Kuid tema peamine spetsiaalsus on üldine relatiivsusteooria, kus ta on omandanud laialdase tunnustuse ja võitnud kõrge autoriteedi. Kõiki H. Kerese töid iseloomustab äärmine viimistletus. Tema arvukad õpilased võivad sellest stiilist alati eeskuju võtta. Märkimisväärne on ka H. Kerese töö teaduse populariseerimise alal. Tema populaarteaduslikud ettekanded ja artiklid on ületamatud selguse ja täpsuse poolest, millega tehakse lugejatele arusaadavaks isegi kõige komplitseeritumad relatiivsusteooria toed.

Väga suuri teeneid on prof. H. Keresel noorte spetsialistide õpetamisel ja kasvatamisel. Ülikooli teoreetilise füüsika kateedri praegusest koosseisust üle poole lõpetasid aspirantuuri H. Kerese juhendamisel. Rohkesti on tal õpilasi ka Teaduste Akadeemia asutustes. Austatud juubilari tähtpäeva puhul meenutavad nad tänuga oma õpinguaastaid.

Ei saa vaikides mööda minna ka prof. H. Kerese tööst teadusala prorektori kohal ja tema väljakast ühiskondlikust tegevusest. Eriti tõhusat tööd on ta teinud ülikooli sümfooniaorkestri arendamisel.

Kõik ülikooli kolleegid õnnitlevad prof. H. Kerest tema juubeli puhul ja soovivad talle tervist ja pikka iga, jõudu ja loomingurõõmu töös ning uusi suurepäraseid saavutusi!

P. KARD

LAIAST MAAILMAST

● 1951. a. saadeti USA ülikoolidest välja 19 600 noort spetsialisti. Ent 10 aastat hiljem vaatamata Ühendriikide elanikonna kasvule, vaid 17 000. Selline tagasilangus ei ole juhuslik ja teeb muret ka USA riigijuhtidele.

● Inglismaal on ülikoolidesse pääsemise kord väga omapärane. Siiamaani kehtib Inglismaal nn. testide süsteem. Need on katsed, mille käigus tehakse selgeks juba 11-aastase lapse vaimsed anded. Praegu kasutatakse selleks isegi mitmesuguseid masinaid, mis aitavat paremini kindlaks teha õpilaste vaimset arengutaset. Eksamite tulemuste põhjal valitakse siis välja «kõige andekamad», kes pääsevad erilistesse klassikalistesse koolidesse. Nende koolide lõpetajad saavad õiguse astuda kõrgematesse koolidesse. Ülejäänud lapsed aga lähevad tavalistesse keskkoolidesse, kus üldine kursus võetakse läbi lühendatud programmi alusel.

Peale selle eksisteerib Inglismaal veel eriliste kinniste koolide süsteem, kus õpib umbes 35 000 õpilast. Nagu inglased ise räägivad, sirguvad sealt peamiselt tulevased kõrgemad riigiametnikud. Nende koolide lõpetajatel on veelgi suuremad privileegid — nad saavad ülikoolidesse eksamiteta.

On kommentaaridetagi selge, mida taotletakse sellise süsteemiga.

● Iraani üliõpilased, keda toetasid demokraatlikud organisatsioonid, nõudsid riigi täielikku iseseisvust, demokraatiat ja repressioonide lõpetamist. Valitsus ei jäänud vastust võlgu: alates 1962. aasta septembrist sulges ta Teherani ülikooli.

● Türgis on 6 ülikooli ja 30.000 üliõpilast. Kuigi kõrgem haridus on seal tasuta, jõuab ülikoolidesse vaid 2% keskkoolide lõpetanuist.

Keskharidus aga on väga kallis ja raskesti kättesaadav.

Suureks takistuseks ülikooli pääsemisel on sisseastumiseksamid. Paljudes osakondades nõutakse võõrkeelte perfektset valdamist.

Oleks loomulik, et üliõpilased, kes on teinud läbi nii tiheda sõela, õpiksid ülikoolis suure hoole ja armastusega. Türgi üliõpilased ei paista selle poolest eriti silma. Ankara kõrgemas tehnilises õppeasutuses said 800-st I ja II kursuse üliõpilasest eksamisessioonil läbi vaid 15 üliõpilast.

● Põhja-Rodeesias töötab praegu üks jurist-aafriklane, üks insener-aafriklane ja kaks aafriklasest arsti. Jurist sai hariduse Inglismaal ja insener saabus Põhja-Rodeesiasse alles 1961. aasta lõpul.

Esimene aafriklane sai kõrgema hariduse 1951. aastal bakalaureuse kraadiga kunsti alal.

● Prantsuse Guajaanas ei ole veel kõrgemaid õppeasutusi. Aga need vähesed üliõpilased Guajaanast, kes õpivad Pariisis, lõid Guajaana üliõpilaste assotsiatsiooni, mis kuulub Rahvusvahelisse Üliõpilasliitu.

● Norras eksisteerib ülikool — kõrgem merekool. Ainult need üliõpilased, kes omavad isiklikku laeva, võivad saada kaptenidiplomi. Teised peavad leppima tüürimehe paberitega, ükskõik kui hästi nad ka ülikoolis õppisid.

SPORT

Sõprusturniir lauatennises

Ülikooli lauatennisistid viibisid võistlusreisil Liepajas, kus toimus traditsiooniliseks muutuv sõprusturniir kolme kõrgema õppeasutuse — Vilniuse Riikliku Ülikooli, Liepaja Pedagoogilise Instituudi ja Tartu Riikliku Ülikooli vahel. Turniir oli pühendatud Oktoobrirevolutsiooni 45. aastapäevale.

Heas mänguvormis oli TRÜ võistkond liepajalaste vastu. Möödunud sügisel Tartus toimunud võistlustel olid võidukad liepajalased tagajärjega 9:7. Et sel sügisel oli ülikooli võistkond täienenud mitme tugeva mängijaga, võideti liepajalasi 7:4.

Kohtumine Vilniuse Riikliku Ülikooliga arenes väga tasavägiselt. Mängupunktid langesid vaheldumisi. Enne viimast mängu oli seis viigiline 5:5. Meie segapaari (Maret Väliste—Peeter Karing) südist vastupanust hoolimata võitsid leedulased Kunskaite—Augulis (meistersportlane) mängu 2:1 ja kogu kohtumise leedulased 6:5.

Turniiri võitja selgus leedulaste ja lätlaste omavahelisest mängust. Nimelt sattusid lätlased suurepärasesse mänguhoogu ja pealtvaatajate tormilise aplausi saatel võideti otsustav segapaarismäng ja kogu kohtuminegi 6:5.

Turniiri üldvõitjaks aga osutus TRÜ võistkond, kel oli mõlemas kohtumises parim punktide seis.

Võistkonnas mängisid Maret Väliste, Marje Illi, Peeter Karing ja Vello Nigol.

Pühapäeval toimunud individuaalturniiril, millest võtsid osa ka Klaipeda «Žalgirise» ja kohaliku «Daugava» parimad mängijad, esinesid tartlased palju tagasihoidlikumalt. Meestest saavutas Nigol kaheksanda koha, 13. oli Mõisja, 14. Kasemaa, 17. Karing. Naistest oli Väliste neljas, Illi viies.

Tänavu loodi ülikoolis mitmeid uusi spordiosakondi, teiste hulgas ka lauatenniseosakond. Treeneriks nõustus tulema Evelyn Lestal. Millele aga ei mõeldud, olid treeninguruumid. Lauatennisistidele lubati Kingissepa tänava võimla üks saalidest, niipea kui uus ühiselamu valmib. Ühiselamu sai valmis, kuid treeningutingimused pole paranenud.

Lauatennisistidele on alati ette heidetud keskpärast esinemist võistlustel. Aga mida saab nõuda sportlastelt, kellel juba aastaid puuduvad võimalused pidevaks treeninguks. Selle küsimuse üle peaksid ülikooli spordijuhid väga tõsiselt mõtlema, sest juba detsembri algul peab ülikooli võistkond esinema vabariiklikel võistkondlikel esivõistlustel lauatennises.

M. ILLI

Fotol ülikooli võistkond.

«AKADEEMILINE SAUN»

Üliõpilased-följetonistid, kas te teate, et 1. märts 1963 on viimane tähtaeg följetonide esitamiseks «Pikri» följetonivõistlusele?

Neile, kes seda veel ei tea, olgu selgituseks niipalju: ajalehed «Tartu Riiklik Ülikool» ja «Põllumajanduse Akadeemia» koos ajakirjaga «Pikker» korraldavad följetonivõistluse «Pikri» auhinnale (60 rbl.). Võistlustööd tuleb saata ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse (EPA-s vastavalt oma ajalehele) märgusõna all, lisades sama märgusõna kandvas ümbrikus autori nime, eesnime, teaduskonna, kursuse ning aadressi. Võistlusele saadetud följetonid avaldatakse meie ajalehes (või vastavalt EPA ajalehes) anonüümselt (s. o. varjunime all), parimad neist hakkavad konkureerima auhinnale. Et auhinna saab üks (või kui nii tugevat ei ole, siis auhind jagatakse), siis oleks lausa ülekohus, kui teised följetonid jääksid ainult üliõpilaslehtede veergudele. Seda aga ei juhtu: kõik paremad tööd avaldatakse «Pikris» või muudes väljaannetes ning kuuluvad seega honoreerimisele. Zanriline valik on vaba (följeton, veste, värss-följeton, epigramm, anekdoot vms.).

Võistlust korraldav toimkond otsustas följetonivõistluse nimetada «Akadeemiliseks saunaks». Saun on teatavasti meie rahvuslik hügieeniasutus, kus kõrvetav leil, sapsuv viht ning seep-vesi maha nühivad kõik saasta, kus saab tõhusat abi veninud soonte, nihestunud liikmete ja tuhande muu tõve vastu. Ja kui kerge ning puhas tunne on ihul ja hingel, kui me leiliprotseduuri oleme läbi teinud!

Taiplik lugeja muidugi aimab selle taga midagi sümboolset. Jah, me tahame, et

— följetonid käsitleksid ainult üliõpilaselu, s. o. ülikooliga, õppimisega ning muude üliõpilaselu probleemidega seoses olevaid küsimusi (ühiselamud, õpikud, loengud-seminarid, praktikumid ja muidugi ka õppejõud);

— kirjutataks kõigest, mida peetakse tähtsaks ja oluliseks, mis takistab mitte ainult õppe- ja teaduslikku tööd, vaid ka meie üliõpilaste moraalset kasvamist ning vaimset rikastumist;

— luubi all oleks peamise objektina üliõpilane oma murede ja kitsaskohtadega, igandite ja ebakohtadega, mis «Akadeemilises saunas» maha nühitakse, ihust ja hingest välja viheldakse;

— me muutuksime «Akadeemilise sauna» satiiri- ning huumorileilist tulles palju puhtamateks, paremateks ning tervemateks.

Keris on kõetud, poisid! Asuge leilikappade juurde! Aitüma igale viskajale!

«Akadeemilise sauna» direktsioon
(s. o. saunamehed)

Veel ei ole hilja kaasa aidata

Aasta jooksul ilmunud tööde bibliograafia on küllaltki ilmekas aruanne ühe asutuse teaduslikust tööst. Mitmed Nõukogude Liidu teaduslikud ja kõrgemad õppeasutused avaldavad oma teadlaste tööde bibliograafilisi aastaraamatuid. Neid koostab harilikult selle asutuse raamatukogu. Eesti NSV-s ilmus seni ainult Teaduste Akadeemia Keskraamatukogu poolt koostatud akadeemia töötajate trükis avaldatud tööde bibliograafia. Hiljuti jõudis müügile ka «Tartu Riikliku Ülikooli 1960. a. ilmunud tööde bibliograafia», mille koostajaks on Teaduslik Raamatukogu. Et ülikooli bibliograafiat on kavatsus avaldada järgnevatelgi aastatel, siis lubatagu siin peatuda mõningail sellega seotud küsimustel.

Materjalide kogumise ja kontrollimisega tuleb bibliograafia koostamisel harilikult kõige rohkem vaeva näha. Ülikooli bibliograafiaks vaadatakse jooksvalt läbi Raamatukogusse saabunud raamatud ja tähtsamad Eesti NSV perioodilised väljaanded. Sel teel registreeritud nimetused 1960. a. kohta saatsime kateedritesse õppejõududele kontrollimiseks. Saime sealt mõningat lisa ja korrektiive, eriti trükis ilmunud teaduslike konverentside teeside osas. Täiendavalt tuli läbi vaadata riiklike bibliograafiate nimede registrid. Imelik küll, aga üsna suurt vaeva nägime TRÜ väljaandel ilmunud teaduslike konverentside teeside ja programmide väljaselgitamisel. Raamatukogus need pahatihti puuduvad, sest koostajad ja trükkitoimetajad on väljaande levitamisel Teadusliku Raamatukogu hoopis unustanud. Oleks märksa kergem bibliograafiat koostada, kui väljaandjad hoolitseksid, et igast ülikooli väljaandest, kaasa arvatud konverentside programmid ja kutsed, saadetaks üks eksemplar Toomemäele säilitamiseks ja bibliograafias registreerimiseks. Seni on enam-vähem kindlustatud ainult nende väljaannete saamine, mis tulevad trükist kirjastusgrupi kaudu. Õppejõudude väljaspool meie vabariiki ja eriti välismaal ilmunud tööde registreerimisega on samuti raskusi.

Sel aastal loobusime nimestike kateedritese saatmisest ja proovisime oma kartoteegi andmeid täiendada TRÜ 1961. a. teadusliku töö aruande põhjal. Tulemused ei olnud eriti rõõmustavad. Aruandes pole andmed esitatud ühtlaselt, näit. ajalehtedes ilmunud artiklite puhul esitab mõni õppejõud ainult väljaande nimetuse, jättes viitamata kuupäevale ja numbrile. Segadusi tekitab ka pealkirjade ja väljaannete nimetuste toomine venekeelses tõlkes märkuseta, mis keeles töö on ilmunud. Konverentside teeside kohta aruandes andmeid ei leidu.

Et vältida võimalikke lünki bibliograafias, oleks väga soovitav, et kõik õppejõud tunneksid huvi selle vastu, kas nende ilmunud tööd on Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonnas registreeritud. Mõni aasta tagasi hakkasime taotlema õppejõududelt separaate. Ühekordselt neid toodi, kuid järjekindlalt toovad ainult väga vähesed. Separaadid abistaksid bibliograafe palju, eriti separaadid väljaspool vabariiki ja välismaal ilmunud ajakirjadest, sest neid Raamatukogus alati ei leidu.

Praegu koostatakse 1961. a. bibliograafia käsikirja. Veel ei ole hilja kontrollida materjalide täielikkust ja ilmunud 1960. a. bibliograafia põhjal esitada Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonnale kriitilisi märkusi materjali valiku, korralduse, kirjeldamise ja ka aineloendi kohta.

Kokkuvõttes ei saa jätta rõhutamata, et ülikooli bibliograafia koostamine on küllalt ulatuslik töö, mis nõuab Teadusliku Raamatukogu kollektiivilt pingutusi. Kui õppejõud ise kaasa aitavad, andes oma tööde kohta õigeaegseid ja täpseid andmeid, siis peaksime bibliograafia koostamise ja trükkitoimetamisega ka edaspidi, ja märksa operatiivsemalt, toime tulema.

K. NOODLA,
Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonna juhataja

TEADAANNE ● TEADAANNE ● TEADAANNE

F. Kuhlbarsi nimelise Viljandi I 8-kl. Kooli 190. aastapäeva tähistamist organiseeriv komis on palub kõiki, kes soovivad osa võtta nimetatud kooli endistele lõpetajatele korraldatavast koosviibimisest 24. novembril, sellest teatada viivitamatult aadressil: Viljandi, Tombi 5, I 8-kl. Kool, tel. 686.
Tehke seda veel täna!

Õnne ühisel eluteel,
ELVI PIHLAU
HELDUR HANI
ja
TIIU TOOM
REIN KASK
soovib raviosakonna II kursus.

TRÜ segakoori proovid toimuvad edaspidi esmaspäeval kell 20.15 ja kolmapäeval kell 18 peahoone 49. auditooriumis või aulas.

Õnne! Õnne! Õnne!
LEIDA PERK
ja
VJATŠESLAV BAKUNIN!
III kursuse vene filoloogid

Kõigil, kes tunnevad huvi indoneesia keele vastu, registreerida end TRÜ orientalistikakabinetis (TRÜ keemiahoone, II korrus, tuba 53) iga päev kell 18. Töö õpperingis hakkab toimuma üks kord nädalas (õhtupoolikul) à kaks tundi. Täpsema aja suhtes lepitakse kokku hiljem.

* * *

Kolmapäeval, 21. novembril kell 18 toimub üldkeeleteaduse ringi koosolek auditooriumis nr. 2.

1. Võõrkeelte osakonna V kursuse üliõpilase I. Sulsenbergi ettekanne «Kas keel on organism?».
2. Informatsioon.

Palju õnne ühisel eluteel
MARJE PIILBERGILE
ja
RIHO ROSINALE
soovivad IV kursuse stomatoloogid.

Homme kell 17 toimub ülikooli klubis
LASTELE OKTOOBRIPIDU.
Külalistena esinevad pioneeride maja lasteringid.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 9154. MB 06375.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 23. NOVEMBRIL 1962

Nr. 30(535)
XV aastakäik

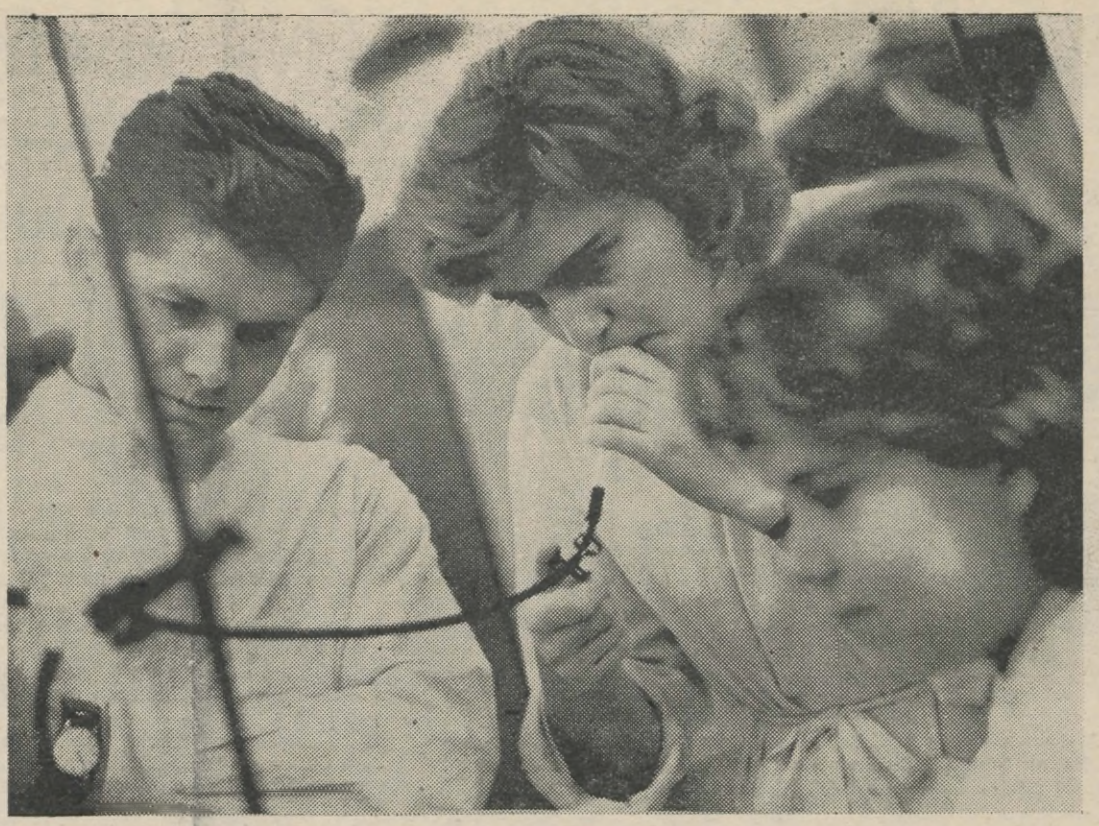

HÜGIEENIPRAKTIKAL

Ametiühingukomitee andis aru

Meie ametiühing kujutab endast organisatsiooni, kuhu kuulub 4115 liiget, kes koonduvad oma õpperühmade, kursuste või tööalase jaotuse järgi 140 üliõpilas- ja 34 õppejõude-töötajate rühmaks. Rühmad on koondunud algorganisatsioonideks, keda juhivad bürood. Selliseid on organisatsioonis 9. Neid juhtis 29-liikmeline TRÜ ametiühingukomitee.

Möödunud aruandeaasta näitas, et rühmad ja bürood on suutelised edukalt täitma neid nõudeid, millised on püstitatud a.-ü.-organisatsioonile. Edukalt tegeldi õppe- ja tootmistööga. Eksamiteks valmistumise ja eksamitulemuste läbiarutamine kursuste õppenõupidamisel on muutunud Tartu Riiklikus Ülikoolis traditsiooniliseks.

Tootmistöös on süvenenud võitlus töödistsipliini ja kvaliteedi eest. Pandi alus sotsialistlikule võistlusele administratiivmajandusosakonna töötajate vahel, mille tulemused tehakse regulaarselt teatavaks administratiiv-majandusosakonna hoones vastaval tabelil.

Rohkesti pühendati tähelepanu massilisele kultuuritööle. Viidi läbi huvitavaid teaduskondade ja kursuste õhtuid.

Eluliselt on huvitatud teaduskonnad töökaitse ja ohutustehnika ning elamu-heaolu küsimustest. Suure vastutustundega aitasid töökaitse ja ohutustehnika ühiskondlikud inspektorid selgitada töid, mida oli vaja esmajoones teha ning võtta need administratsiooni ja a.-ü.-komitee vahelisse vastavasse tööde teostamise kokkuleppesse. Enamik inspektoritest (Bioloogia-Geograafiateaduskonnas Vassiljev, keemiaosakonnas Raudsepp) jälgisid ka pidevalt nende tööde plaanipärast teostamist ja hilinemiste või kõrvalekaldumiste korral signaliseerisid vastavaid instantse.

Pidevat hoolitsust üliõpilaste tervise eest on näidanud Arstiteaduskonna (komisjoni esimees sm. S. Sibul) ja Ajaloo-Keeleteaduskonna (komisjoni esimees sm. A. Valmet) bürood, kes suunasid pidevalt oma teaduskonna üliõpilasi profülaktooriumi. Samuti tundsid mainitud bürood pidevalt huvi üliõpilaste elamistingimuste vastu ühiselamutes.

Vaatamata sellele, et bürood üldiselt seisid oma ülesannete kõrgusel, on mitmetes olulistes lõikudes jäänud töö lünklikuks.

Õppe- ja teadusliku töö korraldamisele ei osuta kõik bürood veel küllaldaselt abi. Üliõpilaste ja õppejõudude aja küsimus pole praktiliselt veel reguleeritud. Vähe on tulnud bürood välja konkreetsete ja lahendavate ettepanekutega.

Torkab silma vähene abi ÜTÜ ringide tööle, eriti üliõpilaste suunamisel teadusliku töö juurde.

Õppenõupidamisi ei viidud paljudes rühmades läbi küllaldase sügavusega. Bioloogia-Geograafiateaduskond jäi büroos õppekomisjoni õppenõupidamisest koguni kõrvale.

Vähe tegeldakse massilise poliitilise tööga. On kujunenud välja traditsioonilised töövõtted: poliitinformatsioonid ja seinalehed. Need on kahtlemata väga head vahendid poliitilises kasvatustöös, kuid ainukestena mittepiisavad. Tuleks kasutada ka muid vorme. Vähe püütakse üliõpilasi juhtida rühmadevahelise ja rühmasisessse võistlusse. Liiga vähe on neid julgeid, kes on järgnenud kehakultuuriosakonna IV kursuse üleskutsele kommunistliku õpperühma nimetuse taotlemisel.

Paremini töötavaks ametiühingu algorganisatsiooniks Tartu Riiklikus Ülikoolis tuleb lugeda Arstiteaduskonna oma (esimees sm. S. Sibul). Head töönäitajad olid õppe-teaduslikus ja kultuurmassilises töös. Suhteliselt hästi toimetati ka seinalehti. Suuremat tähelepanu tuleb aga pöörata massilisele poliitilisele tööle.

Halvemini töötanud büroodest tuleb nimetada Bioloogia-Geograafiateaduskonna ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna omi.

Arutlusel oli Ajaloo-Keele- ja Majandusteaduskonna I kursuse tootval tööl olevate üliõpilaste töö. Õppeosakonnale tehti ettepanek tootmistöö ümber korraldada nii, et üliõpilased saaksid hilisemale erialale lähemat tööd (näiteks filoloogide paigutamine trükikodadesse, raamatukogudesse, lasteaedadesse jne.). Komitee oli resoluutselt selle vastu, et ettevõtetes antakse kvalifikatsioon formaalselt.

Ülikooli kirjastusgrupi töö loengukonspektide ja õpikute paljundamisel on paranenud. Kitsaskohaks on masinakirjutaja ja korrektori ülekoormus. Oleks hea lisada veel üks korrektorikoht. Ka konspektide tiraažid pole alati läbi mõeldud. Kui kirjastus oma plaani täidab, siis ilmub käesoleva aasta lõpuks trükist 16—17 ülikooliõpikut.

Arutati kommunistliku õpperühma töö kogemusi kehakultuuriosakonnas. Sellele algatusele on TRÜ komsomolikomitee ja teaduskonna a.-ü.-büroo liiga vähe tähelepanu pööranud. Tuleb teha propagandat koolides ja ettevõtetes, Kaalutleti uute üliõpilaste vastuvõttu. Vastuvõtukomisjon peaks arvestama rohkem individuaalsest vestlusest saadud andmeid. Hea oleks, kui sööklas ja kohvikus ei tehtaks vastuvõtueksamite ajal remonti.

Kontrolliti õppe- ja tunniplaani vastavust. Tunniplaanides figureerib hulk aineid, mida õppeplaanis pole. Näiteks ateism, ohutustehnika, bibliograafia, meditsiin tütarlastele, pioneeritöö pedagoogidele. Seda küsimust ei õnnestunud lahendada.

Päevakorras olid ka mittestatsionaarsete üliõpilaste töö küsimused. Mittestatsionaarne koormus pole kateedrites ühtlaselt jagatud, ilmnevad raskused õppejõudude puhkuse planeerimisega.

Seni oli nõrk komitee side ülikooli ajalehega. Otsustati komitee koosseisu arvata ka üks toimetuse liige.

Massilist kultuurilist tööd on a.-ü.-komitee äärmiselt vähe suutnud abistada. Nii suurt ja vastutusrikast tööd poleks tohtinud jätta ilma konkreetse juhtiva jõuta. Kinnitati olümpiaadi juhend eelmiseks õppeaastaks, arutleti talvise õppevaheaja sisustamist. Ka käesoleva aasta olümpiaadi juhend on kinnitatud.

Teaduskondade massilise kultuurilise töö sektorite juhendamine isetegevusküsimustes viidi klubi ülesandeks.

Kritiseeriti eelmise aasta isetegevusolümpiaadi halba läbiviimist. Töö toimus kohati kampaanialikult. Arvestamata jäid kohvik-klubi üritused.

Sel aastal viidi olümpiaadi juhend aastaringse töö põhimõttele. On muudetud ka paremate teaduskondade väljaselgitamise süsteemi. Ebarahuldavaks loeti koostööd kujutava kunsti ja muusikakabinettidega, TRÜ kunstinõukoguga, ei suudetud lõpule viia ühiskondlike elukutsete andmist aktiivsematele isetegevuslastele. Suviste ürituste plaani ei ole võimalik parandada, kui ei ole võimalik ehitada kõlakoda kasutult seisvasse klubi aeda. Kui nii edasi kestab antakse suveaed mõne teise kultuurimaja käsutusse.

Kultuuritöökomisjoni tähtsaks töölõiguks oli loenguline töö. Peamist tähelepanu omistasid õppejõud ja üliõpilased poliitiliste ja teadusalaste teadmiste levitamisele elanikkonna hulgas. Aktiivsemad lektorid on sm-d H. Palamets, J. Kalits, A. Mitt, H. Metsa, A. Vahemetsa, J. Aul, K. Jaanson ja M. Titma.

Ulatuslikku tööd on teinud kinolektoorium.

Märgiti ära TRÜ sportlaste tublisid saavutusi.

Tootmiskomisjon kontrollis ankeedi abil abiõppepersonali töökohustuste ja graafikute olemasolu, abistas sotsialistliku võistluse organiseerimist koristajate ja majahoidjate seas. Samuti arutati läbi ohutustehnika inseneri poolt koostatud

(Järg 2. lk.)

Vanemuise tänava õppehoones.

PEEP PUKSI foto

Ühtlaselt tugev

Tugev kursus, puha teadusemehed — niisugune arvamus on noorematel kolleegidel IV kursuse matemaatikutest. Ja tõepoolest. Kui jälgida pisutki seda 18-liikmelist kollektiivi, kus pooled töötavad individuaalplaani alusel — siis ei saa vaielda.

Näiteks Heino Türnpu. Poiss uurib ridade teooriat ja leiab selle kõrval aega ka raadioasjanduse ja kehakultuuri jaoks. Või arvate, et võimlemisvõistlustel II järgus Tartu meistriks tulla on niisama lihtne. Uno Kaljulaidi loetakse TRÜ tugevamate rühmateoreetikute hulka. Sügavad teadmised ja suur huvi, nagu ütlevad kaaslased. Koos Jüri Rebasega töötab ta sm. J. Hioni käe all. Enn Sarv — kursuse kõige vanem — on suutnud omandada peale erialaste teadmiste (eksamid enamasti ikka «viied») veel mitu võõrkeelt. Et mees külmalt vaka all ei hoia, kinnitavad kõik need, kellele ta luulet tõlgib. Otto Karma kohta öeldakse, et ta töötab kõik asjad oma peaga põhjalikult läbi. Kuidas saabki teisiti seletada seda, et tal peaaegu igas aines on probleeme ja oma põhjendatud seisukohti.

Grupiorganisaator A. Parring õigustab ametissevalimist täiel määral. Mis tööplaani võetakse, saab ka tehtud. Igal pool see päris nii vist ei ole. Anne Sepandit tunnevad paljud juba selle järgi, et möödunudaastasel isetegevusolümpiaadil nende kalveriduo K. Vihalemmaga esikoha vääriliseks tunnistati. Sel sügisel tõi ta vabariigi esivõistlustel sõudmises diplomi koju. Jälle I koht. Ega ta õppimiseski tagaplaanile jää: viiest eksamist ainult üks neljale, ülejäänud viitele. Kursuse teised sportlased: I järgu korvpallur Malle Karolin ja kergejõustiku paremiku hulka kuuluv Jüri Kiho ei anna põrmugi alla. Ikka neljad-viied või ainult viied. Isetegevuslaste peres tuntakse Ille Adamsoni ja Taivo Liiva nime. Esimene tantsib vahvasti rahvakunstiansamblj naisrühmas, teine mängib puhkpilliorkestris. Organisaatorivõimeid näitas Ove Karu. Talle võlgnetakse tänu möödunud-aastase hea viilistlasteõhtu eest. Kultuurimaja deklamaatorite hulgas on ta oma inimene.

Oma viit näitsikut ei unusta kursuse meeshinged ühelgi naistepäeval. See on juba traditsiooniks saanud. Igatalvised suusamatkad on selles kollektiivis ühed õnnestunumad üritused. (Mõelgu selle üle järele kursused, kus hästi plaanitsetud väljasõidud osavõtjate puuduse tõttu läbi kukuvad.)

Kogu rühma iseloomustab hea töötahe. Kursusevanem võib rõõmustada loengute korraliku külastamise üle. Aga öeldakse, et looder leiab alati võimaluse viilimiseks. Dekanaat on rahul — IV k. matemaatikuil on algatusvõimet isegi tunniplaani korraldamisel. Ise otsitakse auditooriumid ja leptakse kokku õppejõududega, kui miski ei meeldi.

Nii elavad IV kursuse matemaatikud.

M. PAJUSTE

TÖÖMEHE TEE

19. novembril kogunesid keemia osakonna töötajad pidulikule koosolekule. Saadeti pensionile ühte osakonna kauaaegset töötajat mehhaanikut Erich Rampi.

Üheskoos meenutatakse läbikäidud teed. Koosolijate ees elustuvad pildid. 1902. a. sündis Raadi mõisatöölise perekonnas poeg, kes juba viieaastaselt kaotas isa. Ema jäi kolme alaealise lapsega. Varakult tuli Erichil hakata tööd otsima ning alles 14-aastane poisike hakkab lukussepa õpipoisiks. Mida see aga tähendas — 12 tundi päevas tõmba lõõtsa ja löö peale ja kui meistril või sellidel tuleb tahtmine kellegi arvel nalja teha, siis on see õpipoiss, keda saadeti apteeki «alasi lakki» või poodi «kuke valu» tooma... Polnud kerged need aastad. Neli aastat õpipoisina, siis töö mitmes Tartu metallitööstustes. Polnud sealgi kerge.

Kord vesteldes kandus jutt haridusele — see tee oli sellal tööinimesele suletud. Enne kui said asuda koolipinki, maksa ära õppemaks, aga kuskohalt võttis noor tööpoiss raha? Vaevalt sai ta endale rõivad selga ja midagi ka hamba alla.

Alates 1931. aastast töötab sm. Ramp meie ülikoolis mehhaanikuna. 31 aastat — see pole lühike aeg ja selle aja jooksul on paljugi ära tehtud. Osakonna töötajad meenutavad tänutundes oma kollektiivi liiget. Igas laboratooriumis on seadeldisi, mida on teinud tema käed. Alati abivalmis nii nõu kui jõuga — nii võime teda iseloomustada. Medal «Vapra töö eest Suures Isamaasõjas», korduvad esiletõstmised ja kiitused — need on faktid, mis räägivad iseenda eest.

Head puhkust Sulle, kallis töökaaslane, kuid ära unusta, et Sinu aastate jooksul kogutud kogemusi vajame ka edaspidi!

A. KOORITS

ELVIINE LAKSBERG
on Arstiteaduskonna raviosakonna III kursuse komsomolisekretär. Ta on tubli nii ühiskondlikus töös kui ka õpinguis.
Pildil näeme Elviine Laksbergi uurimas düsenteerlatekitajat.

Ametiühingukomitee andis aru

(Algus lk-l 1)

eriti ohtlike tööde nimekirja projekti, kuid administratsiooni poolt on see veel kehtestamata.

Elamu-heaolu komisjoni põhitööks oli tegelemine töötajate korteriküsimustega. Selle töölõiguga tegeles komisjoni esimees H. Lutrik, kes sügisperioodil organiseeris teaduskondade büroode poolt koostatud pingeridade alusel TRÜ sisese korteritaotlejate eelisnimekirja, mis arutati läbi ja ka kinnitati komitee istungil 25. detsembril. Nimekirjas oli 37 töötajat ja see eelisnimekiri on olnud TRÜ korterikomisjoni töö aluseks. Elamispinna on seni saanud kätte 21 perekonda. Veel 6 ülikooli töötajal on korter linna limiidist määratud ja nad peaksid selle kätte saama sel aastal.

Komitee võttis lasteaiaküsimuse üles täie tõsidusega. Arutati Burdenko tn. 42 maja ümberprojekteerimist 50 kohaga lasteaiaks.

Formaalsuseks jäi ühiskondlike kontrolöride kinnitamine ühiselamutes ja õppehoonetes paiknevate einelaudade juurde. Vaid kolm üliõpilast said kontrolöri dokumendid.

Olulise tähtsusega oli a.-ü.-aktiivi väljaõpe. I semestril toimus see individuaalse juhendamise kaudu. Küsimused valmistas ette põhiliselt teaduskondade aktiiv. TRÜ a.-ü.-komitee liikmed ja aktivistid büroodest võtsid osa 2-päevasest seminarist Tallinnas. Käesoleva aasta sügisel organiseeriti a.-ü.-aktiivi õppus ümber. Luuakse alaliselt tegutsev a.-ü.-aktiivi kool.

Kontrolliti uute liikmete värbamist. Ametiühingusse ei kuulu veel hulk töötajaid administratiiv-majandusosakonnast ning I kursuse üliõpilasi.

TRÜ a.-ü.-organisatsiooni esmajärguliseks ülesandeks on abistada TRÜ rektoraati, kateedreid ja teisi ühiskondlikke organisatsioone mitmekülgsete, oma eriala põhjalikult tundvate kommunismiehitajate kaadri ettevalmistamisel.

Konverentsi sõnavõttude põhiprobleemiks oli üliõpilaste kasvatamine, ülikooli ametiühingualase tegevuse aktiviseerimine ning töökaitse ja ohutustehnika komisjoni töö.

Konverents valis uue ametiühingukomitee ja revisjonikomisjoni.

Ametiühingukomitee: K. Alasi, A. Helbe, L. Inglist, V. Kiis, R. Kreis, A. Laivo, H. Lutrik, E. Ojand, V. Pisuke, L. Pärl, J. Raudsepp, J. Reimand, G. Rekker, H. Rätsep, J. Leeder, K. Tiido, M. Uibo.

Revisjonikomisjon: V. Kiik, L. Kolk, B. Matvei, E. Pajupuu, S. Sibul.

Nii enam edasi minna ei saa

«Kas te üldse teate, mis on kraana?» küsiti meilt ohutustehnika loengul naljatades. Tüdrukud olid solvunud:

«Miks ei tea. Me oleme ise kraanad. Tassime paekive ja betooni ja katuseplaate, nii et käed paistes.»

Nii räägivad Turu tänava 7. objekti «müürsepad». «Kas te müüri olete juba ladunud?» — «Mis te nüüd naljatate? Kes siis abitööd teeb?»

Seegi on tõsi. Kuigi üliõpilased juba kaks kuud tööl käivad, on neil õpitavast erialast üllatavalt ähmane arusaamine. Riia tän. ehitusel ehk öeldakse, et nad laovad ju müüri. Laovad küll, aga mitte kui müürsepad, vaid kui ekskursandid. Nad toodi siia, öeldi, tehke ära. Aga kuidas? Keegi ei näita midagi, ei õpeta, ei tee üldse väljagi — sellest räägib ka tormise merena lainetav müür.

Tähe—Koidu nurgal sama lugu. Krohvijad ja müürsepad on, tööd ei õpetata.

Kuidas omandada spetsiaalsust? Kõik vaatavad üliõpilasele kui segajale, igaüks peab end heategijaks, et üliõpilane üldse tööle võeti. Töörõivaid ei ole, üliõpilased peavad töötama oma riietuses, kuigi see ohutustehnika eeskirjadega on keelatud.

Nii on asjad tänavu. Kui keegi kogemata arvab, et aasta jooksul kõik muutub ja sügisene korralagedus kaob, võib teda veel mõnede faktidega valgustada.

Tööl käivad I kursuse üliõpilased juba neljandat aastat. Eelmiste aastate kogemused panevad mõtlema, kas see töö on vajalik. Ühine mõte: vajalik on ta siis, kui seisab erialale lähedal. Juba esimesel tööaastal selgitati selle mõtte ebareaalsus: vastavad asutused üliõpilasi tööle ei võta. Möödunud aastal töötasid 4 eesti filoloogi Heidemanni-nimelises trükikojas. Korrektoreil oli otsene ettevalmistus elukutseks, köite- ja trükitsehhist oli ka üht-teist kasulikku kaasa võtta. Trükikojas, Naha- ja Jalatsikombinaadi ehitustel (kus kogu talve töötas küll ainult M. Vaarmann), Raudbetoontoodete Tehases, sööklas «Võit» ja õmblusvabrikus «Sangar» tundsime, et meie tööd vajati. Aga Naha- ja Jalatsikombinaadi tsehhides vaatasid töölised meile kui palgavähendajaile (kombinaadis on tükitöö), meistrid kui ajutisele nähtusele. Hommikuti otsiti meile tööd, selle puudumisel saadeti koju tagasi. Töövaimustuse suurenemisele see eriti kaasa ei aidanud. Töökasvatus küll oli, aga vales suunas.

Suhtumine tudengitesse töökohtadel, see on üks külg. Teiseks on vaja üliõpilastel omandada 4 kuu jooksul kvalifikatsioon. Suurem osa meist andis I kategooria eksami ja töötas omandatud erialal aasta lõpuni. II kategooria saamine, mida meilt nõuti, õnnestus vähestel, selleks oli meie tööaeg liiga lühike. Naha- ja Jalatsikombinaadis anti enamikule maalri eriala. See oli paberil, sügisel eksisteeris ka tegelikkuses. Üle poole tööajast seisis maalrite töö kingade kandmises ühest tsehhiotsast teise, talla serva määrimises ja muudes abitöödes. Kvalifikatsioon paberil meid küll tulevikus töötada ei aita.

Need on üliõpilastele antava töökasvatuse kõige valusamad küsimused. Selle jutu põhjal võiks arvata, et mingit kasu sest töölkäimisest pole. Siiski on: õppisime tundma inimesi, saime tuttavaks mõne erialaga ja tundsime, mis tähendab päev päeva kõrval töötada (ehkki vaevalt see viimane küll kellelgi meist varem läbi tegemata oli).

Lõppkokkuvõttes tuleb välja tore pilt: halvas olukorras on süüdi ettevõtted ja asutused, kes asjast õigesti aru ei saa. Kas see on nii? Kas pole viga organiseerimises ülikoolis? EPA ja TPI üliõpilastel on erialane töö. TRÜ-s aga tuleb praegust olukorda töökasvatuse alal muuta. Küllap töökohtadeski õpetatakse meid korralikult, kui meist saaksid tulevikus õpitava eriala spetsialistid. Pole normaalne, et Ajaloo-Keeleteaduskonnast töötas möödunud õppeaastal oma tulevasel erialal või sellele lähedal ainult 3 (!) üliõpilast — kaks korrektoritena ja üks raamatukogus. Majandusteaduskonna üliõpilased olid veidi paremas olukorras.

Staažiga üliõpilased arvavad, et puuduste vältimiseks peaks ülikooli võetama ainult staažiga inimesi. Aga meie arvame teisiti. Keskkoolides suureneb iga aastaga tööpraktika osatähtsus ja seal on see sageli palju kõrgemal tasemel kui ülikoolis. Nii et viimases tuleks töö kas ära jätta või otsida selline, mis vastaks erialale ja arendaks üliõpilaste tööarmastust positiivses suunas.

I ja II kursuse staažita
eesti filoloogid

Ühine üritus

Keskkooliõpilaste huvi äratamiseks kirjanduse ja keelekùsimuste vastu organiseeritakse käesoleval õppeaastal ülevabariigiline kirjandivõistlus. Selline üritus on meie vabariigis huvipakkuv. Käesoleval aastal toimuv võistlus püüab selgitada vabariigi parimaid arutlevate kirjandite kirjutajaid.

Laupäeval, 17. nov. toimus kirjandivõistlust korraldava komisjoni esimene koosolek. Komisjoni koosseisu kuuluvad mitmed eesti keele, eesti kirjanduse, pedagoogika ning loogika-, ja psühholoogiakateedri õppejõud. Koosolekust võtsid osa ka Haridusministeeriumi esindajad. Koosolekul otsustati, et võistlus tuleb korraldada nii eesti kui ka vene õppekeelega koolides. Seepärast tuleb täiendada komisjoni koosseisu vene keele ja kirjanduse kateedrite õppejõududega. Võistlus toimub kõikides vabariigi keskkoolide X ja XI klassides ühisel alusel. Võistluse esimene voor on detsembrikuu lõpul. Kohapeal moodustatud 3-liikmeline komisjon valib igast keskkoolist välja 1—3 paremat tööd ja saadab need Haridusministeeriumi, kust need suunatakse anonüümselt kirjandusvõistluse komisjoni poolt moodustatud žüriile. Viimane valib laekunud töödest välja 35 parimat. Nende tööde autorid saavad osa võtta ka võistluse teisest voorust, mis toimub 30.—31. märtsini Tartu Riiklikus Ülikoolis. Õpilaste sõidukulud Tartu ja tagasi, samuti ööbimis- ja toitlustamiskulud tasub ENSV Haridusministeerium. Esikohtadele tulnud õpilasi premeeritakse. Tartus viibimise ajal tutvustatakse võistlusest osavõtjaid Tartu Riikliku Ülikooliga ja selle õppetööga, samuti Tartu muuseumide ja kultuuriasutustega.

K. TOIM

INTERVJUU

Avaliku korra kaitsel

Vestlesime ülikooli rahvamaleva staabiülema sm. ELTERMANIGA.

Kui palju on rahvamalevlasi üldse?

3100-st üliõpilasest 358. Vähe, väga vähe. Oleks loomulik, et sellest suure ühiskondliku tähtsusega tööst võtaks osa 60% üliõpilasi.

Kes on agaraim?

Asso Krieger kehakultuuriosakonna IV kursuselt. Tema arvel on 7 valvekorda.

Kuidas on olukord teaduskonniti?

Kõige rohkem on rahvamalevlasi Õigusteaduskonnas. Seevastu aga Arstiteaduskonna 1256-st üliõpilasest on rahvamalevas vaid 86(!), vähem kui 7%. Mida seal mõeldakse, ei tea. Isegi kindlat staabiülemat pole. Viimane aeg on töö siin õigetele rööbastele viia. Ka Füüsika-Matemaatikateaduskonnas pole asi kuigi hiilgav. Siin on kõige suurem meesüliõpilaste protsent: 610 üliõpilasest on mehi tervelt 317. Seetõttu võiks just siit oodata kõige rohkem täiendust. Ent kahjuks pole rahvamalevas rohkem kui 40 inimest. Ajaloo-Keeleteaduskonnas aga, kus 655-st üliõpilasest on mehi ainult 139, on rahvamalevlasi 81. Rohkem võiks rahvamalevlasi olla Majandusteaduskonnas ja Bioloogia-Geograafiateaduskonnas.

Töö passiivsuses pole süü mitte niivõrd teaduskonna rahvamaleva staabil, kuivõrd ühiskondlikel organisatsioonidel.

Mida on kavas ette võtta?

Esiteks, ülikooli parteikomitees hakatakse regulaarselt ära kuulama teaduskondade parteiorganisatsiooni sekretäride aruandeid rahvamaleva tegutsemise kohta. See kohustab tööl tihedalt silma peal pidama.

Teiseks, parema distsipliini saavutamiseks seatakse sisse kindel arvestus valvekordade kohta raporti näol. Siis on kohe näha, milliseid ülesandeid täideti, kes kohale ei ilmunud jne. Ülesande mittetäitja annab bürool aru.

Millised on plaanid edaspidiseks?

Kui seni ülikooli rahvamalevlased täitsid põhiliselt linna staabi korraldusi ja olid valves miilitsa lastetoas, siis nüüd hakatakse rahuldama ka ülikooli enda vajadusi.

Laupäeviti ja pühapäeviti kella 22—01 organiseeritakse ühiselamutes valve-abiteenistus. Tiigi tn. 78 külalistetuba kujuneb rahvamalevlaste staabiks. Sel kellaajal on pidevalt võimalik sealt välja kutsuda inimesi korra jaluleseadmiseks. Ühiselamu sisekorrareeglite täitmist jälgivad nüüd rahvamalevlased samuti. See aitab tugevdada üldist distsipliini.

Tööst aspirantuuris

Tartu Riiklikus Ülikoolis on aspirantuuris õppijate arv järjekindlalt kasvanud. Kui 1959. a. 1. jaanuari seisuga oli aspirante kokku 52, 1961. a. 1. jaan. aga 87, siis 1962. a. 1. jaanuaril ulatus see arv juba 119-ni. 1962. a. vastuvõtuplaani täitmise tulemusel peaks aspirantide arv tõusma 160-ni.

Aspirantuuri arvulise kasvu kõrval peab tunduvalt kasvama ettevalmistuse kvaliteet. On tarvis, et aspirantuuri astuksid juba teatud määral selleks ettevalmistatud inimesed, eriti need, kes on näidanud oma teadusliku töö võimeid ÜTÜ teaduslikes ringides üliõpilasena.

Käesolev artikkel ongi mõeldud selleks, et tutvustada eriti üliõpilastele aspirantuuri puudutavaid küsimusi.

Aspirantuuris kulgeb töö vastava põhimääruse alusel, mis kinnitatakse NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse ministri käskkirjaga. Käesoleval ajal on kehtiv 31. juulil 1962. a. käskkirjaga nr. 284 kinnitatud põhimäärus. Viimase kohaselt võivad aspirantuuri astuda isikud, kel on kõrgem haridus, kellel on eeldusi ja võimeid iseseisvaks teaduslikuks uurimistööks ning kellel on pärast kõrgema kooli lõpetamist vähemalt 2-aastane praktilise töö staaž valitud erialal. Ilma tööstaažita võetakse aspirantuuri ainult teatud erialadel, nendeks on: füüsika, matemaatika, keemia ja bioloogia teoreetilised harud.

Kõrgema kooli kaugõppe teel või õhtuse osakonna lõpetajad võivad kohe pärast lõpetamist aspirantuuri astuda siis, kui neil on valitud erialal vähemalt 2-aastane tööstaaž.

Aspirantuur on nii statsionaarne kui ka mittestatsionaarne. Statsionaarsesse aspirantuuri astujate ea piiriks on 35 aastat, mittestatsionaarsesse — 45 aastat. Statsionaarses aspirantuuris kestab õppeaeg mitte üle 3 aasta, mittestatsionaarses mitte üle 4 aasta.

Kõik aspirantuuri astujad sooritavad sisseastumiseksamid valitud eriaines, NLKP ajaloos ja ühes võõrkeeles ning esitavad teaduslike tööde loetelud, nende puudumisel aga kirjutavad teadusliku ettekande (referaadi) kateedriga kokkulepitud teemal.

Vastuvõtukomisjon võib sisseastumiseksamitest vabastada neid, kes on varem sooritanud kõik kandidaadiminimumi eksamid. Viimaseid on ette nähtud kolm: dialektiline ja ajalooline materialism, üks võõrkeel ja eriaine (dissertatsiooniteemale lähedane). Kui on varem sooritatud ainult osaliselt kandidaadiminimumi eksamid, siis vabastatakse vastava sisseastumiseksami tegemisest. Kui näiteks on sooritatud kandidaadiminimumi eksam dialektilises ja ajaloolises materialismis, siis ei ole tarvis enam teha sisseastumiseksamit NLKP ajaloos. Neil juhtudel lüheneb aspirantuuriaeg natuke, kuid mitte üle ühe aasta.

Statsionaarsetel aspirantidel on ette nähtud igal aastal 2 kuud õppevaheaega. Mittestatsionaarsetel aspirantidel on aga õigus saada iga aasta tasulist lisapuhkust 30 kalendripäeva ulatuses juhul, kui nad edukalt täidavad individuaalplaanis ettenähtud ülesanded. Peale selle võivad mittestatsionaarsed aspirandid taotleda töökohalt ühe vaba päeva nädalas 50% palga juures, kolmandal ja neljandal aastal veel 1—2 päeva ilma palgata.

Aspirant kinnitatakse vastava kateedri juurde, kus ta asub tööle individuaalplaani alusel ning aitab aktiivselt kaasa kateedri poolt tehtava teadusliku töö plaani täitmisele. Igale aspirandile kinnitatakse rektori poolt teaduslik juhendaja, kes konsulteerib aspiranti teadusliku töö alal ning kontrollib aspirandi individuaalplaani täitmist.

On selge, et kõige enam vastutab oma töö eest aspirant, ta ise valib dissertatsiooniteema, mille kinnitab Õpetatud Nõukogu.

Dissertatsiooniteema peab olema aktuaalne, teaduslikust ja ühiskondlik-poliitilisest seisukohast vajalik ja tähtis, selle tulemused peavad olema rakendatavad praktikas. Teema peab olema aspirandile jõukohane, huvitav ja südamelähedane. Ei ole mõeldav niisuguse töö kirjutamine, mis aspiranti ennast ei huvita. Kehtiva aspirantuurimääruse järgi peab aspirantuuriaja jooksul dissertatsioon olema kaitstud või äärmisel juhul kaitsmiseks esitatud (lõplikult valminuna). See on väga suureks, aga ka raskeks ülesandeks. Et jätta dissertatsiooni koostamiseks aspirantuuri ajal rohkem aega, võib kandidaadiminimumi eksameid hakata sooritama juba enne aspirantuuri. Aga samuti tuleks juba varakult mõelda teema üle, mille kohta tahetakse dissertatsioon kirjutada. See on tunduvalt lihtsam siis, kui aspirantuuri astuda soovija ülikooli ajal aktiivselt töötaks üliõpilaste teaduslikes ringides, et juba siit alustaks teaduslikku uurimistegevust, laiendaks seda diplomitööni, hiljem praktilisel tööl olles süvendaks oma teadmisi ning aspirantuuris olles kujuneks välja juba kandidaadidissertatsioon.

Eriti halb on, kui vahetatakse dissertatsiooniteemat aspirantuuriaja jooksul. Viimaste aastate kogemustest on näha, et õige mitmel aspirandil takistas teema vahetamine dissertatsiooni õigeaegset valmimist (L. Palgi, A. Õngo jt.). Sellepärast on tarvis, et kaalutaks teema valikul väga põhjalikult selle jõukohasust, otstarbekust, mahtu ning ajalise teostatavuse reaalsust.

Dissertatsiooni kaitsmiseks on tarvis, et selle põhiseisukohad oleksid avaldatud ka trükis. Sellele nõudele on tarvis tähelepanu pöörata juba üsna varakult. Kui jätta avaldamine aspirantuuriaja lõppu, siis ei ole kindel dissertatsiooni õigeaegne kaitsmine.

Ei ole kuidagi õigustatud asjaolu, et aspirant kaitseb väitekirja paari- või kolmeaastase või suurema hilinemisega, mida aga paraku sageli juhtub. Tegemist on enamikel juhtudel töö ebaratsionaalse planeerimise, aja ebaotstarbeka kasutamise või koguni vastutustundetu suhtumisega oma tööülesannetesse. Harvemal juhtudel on see tingitud vastava eriala spetsiifikast.

Kõik statsionaarse aspirantuuri läbinud isikud suunatakse tööle kas pedagoogidena või teaduslike töötajatena kõrgematesse õppeasutustesse, teaduslikeks töötajateks mitmesugustesse teadusliku uurimise asutustesse. Mittestatsionaarsed aspirandid ei kuulu suunamisele.

Igakord ei ole võimalik aspirante ette valmistada teatud erialadel oma õppeasutuse juures, seda eriti siis, kui puuduvad juhendamise võimalused. Sellisel juhul on ette nähtud sihtaspirantuur.

Mainitud korral suunab vastuvõtukomisjon aspirantuuri astuja kas vabariigi või väljaspool vabariiki mõne kõrgema õppeasutuse või teadusliku uurimisasutuse juurde kogu aspirantuuri ajaks. Aspirantuuri astuja sooritab vastava asutuse juures sisseastumiseksami eriaines ning selle asutuse nõusolekul võib ülejäänud eksamid sooritada ülikooli juures. Aspirantuuri vastuvõtmine aga otsustatakse selle asutuse poolt, kuhu suunati aspirandikandidaat. Sama asutus katab ka kõik kulutused, mis on seotud aspirantuuriga (stipendium, komandeeringud jt.). Töö sihtaspirantuuris toimub üldistel alustel. Aspirantuuri lõpetamise puhul pöörduvad need isikud tagasi selle asutuse käsutusse, kes teda aspirantuuri suunas.

Käesoleval ajal on meie ülikooli poolt selliselt suunatud sihtaspirantuuri 8 inimest. Näiteks on Leningradi Riikliku Ülikooli juures 3 aspiranti (masintõlke erialal H. Tõkke, taimebiokeemia erialal H. Moorits, NLKP ajaloo erialal H. Kiik), ülejäänud on aga mitmesuguste kõrgemate õppeasutuste ja teaduslike uurimisasutuste juures Moskvas või Leningradis.

Ühes artiklis ei ole võimalik puudutada kõiki aspirantuuriga seotud küsimusi. Tahaks ainult soovida, et aspirantuurile mõteksid üliõpilased juba varakult, et eesmärk — vajadus rikastada nõukogude teadust uute teoreetiliste probleemide lahendusega ning sellest tulenevate praktiliste järeldustega — hakkaks selguma juba ülõpilaspõlves.

S. LAAR,
TRÜ aspirantuuri juhataja

Kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi juhendi asemel

Kahel eelmisel õppeaastal vaieldi palju ülikooli kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi juhendi ümber. Vaidlusi oli nii põhimõttelist laadi kui ka detailidesse tungivaid. Püüti leida objektiivset tõde — kõiki teaduskondi rahuldavat juhendit. Käesoleval õppeaastal arvestati varasema arutluse tulemusi ja muudeti teaduskondade esindajate nõusolekul olümpiaadi korda ja hindamissüsteemi. Sellest teemegi juttu allpool.

Olümpiaadi lõppkontserte teaduskonniti ei toimu, neid asendavad teaduskondade kohustuslikud klubiõhtud ja ülevaatused žanride kaupa. Iga teaduskond peab semestri jooksul korraldama klubis ühe klubiõhtu (raviosakond kolm õhtut aasta jooksul), kusjuures õhtu sisu ja ülesehituse otsustab iga teaduskond ise. Parimale klubiõhtuid korraldavale teaduskonnale märgitakse olümpiaadi arvestuse kontosse 60 punkti. Paremuselt teine saab 50, kolmas — 45, järgmised vastavalt vähem.

Peale kohustuslike klubiõhtute kuuluvad olümpiaadi nn. esimese vooru hulka veel: kõik teaduskondade poolt korraldatavad kunstilise isetegevuse üritused, õhtud ja šefluskontserdid, üritused kohvik-klubis ning osavõtt klubi poolt organiseeritud üritustest. Samuti kuulub siia osavõtt TRÜ suurte isetegevuskollektiivide tööst.

Olümpiaadi teise vooru moodustavad ülevaatused žanride kaupa, kus isetegevusettekanded on jaotatud järgmiselt:

1) vokaalmuusika,
2) instrumentaalmuusika,
3) näite- ja sõnakunst,
4) mitmevaatuselised näidendid,
5) võimlemine, akrobaatika ja püramiidid,
6) agitbrigaadid,
7) rahvatants ja tantsusolistid,
8) kujutav kunst,
9) kino ja foto.

Et ülevaatused toimuvad kontserdi vormis, siis võidakse ühendada publiku huvides mitmed alad üheks ülevaatuseks. Žanrides 1—6 esikohale tulnud teaduskond saab iga ala eest eraldi 20 punkti, teisele kohale tulnu saab 15 punkti, kõik järgmised vastavalt 2 punkti vähem. Kolmel viimasel alal (7—9) jagunevad punktid järgmiselt: esimene koht — 15 punkti, teine koht 11 punkti, kolmas koht 9 punkti. Iga järgmine koht saab kaks punkti vähem.

Juhul kui teaduskond mõnest ülevaatusest osa ei võta, siis kirjutatakse tema arvele 0 punkti, mitte viimasele kohale tulnud teaduskonnale ettenähtud punktide hulk.

Ülevaatused kujutava kunsti ja kino-foto alal esitatakse näitustena, kusjuures kino-foto näitus avatakse klubis 23. veebruaril ja kujutava kunsti alal 9. märtsil 1963. a.

Eriti kõrgelt hinnatakse žanride kaupa korraldatud ülevaatust ja näitustest osavõtu rohkust, kus paremusjärjekorra määrab nimetatud üritustest osavõtnud üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate protsent vastava teaduskonna või osakonna üliõpilaste üldarvust.

Seetõttu on eelistatumas olukorras see teaduskond või osakond, kelle üliõpilastega lähevad ülevaatustele ja näitustele kaasa õppejoud ja teenistujad. Esikoht saab 100 punkti, teine koht 80 punkti, kolmas koht 68 punkti, neljas — 56 punkti, viies — 44 punkti, kuues — 32 punkti, seitsmes — 10 punkti.

Otsustati mitte piirata esitatavate palade hulka, kuid paremusjärjekorra määramisel hinnata ainult iga teaduskonna või osakonna kolme paremat ettekannet igas žanris. Oeldu kentib ka näitustele esitatud tööde kohta.

Parimaks teaduskonnaks kunstilise isetegevuse ja omaloomingu alal aastaringse töö lõikes osutub lõpuks see teaduskond, kes kogub endale eespool-kirjeldatud viisil kõige suurema punktide summa.

Olümpiaadi käiku informeeritakse igakülgselt ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool».

Mida arvati olümpiaadi juhendi kohta teaduskondade esindajate nõupidamisel ja ametiühingukomitees? Juhend näib olevat parem eelmistest nii olümpiaadi korraldamise korra kui hindamise aluste poolest. Ka sisulisele tööle on rohkem mõeldud: näitused kujutava kunsti ja kino-foto alal ning see, et ülevaatuste hindamine tehakse žürii poolt teatavaks ülevaatusest osavõtjatele pärast žürii koosoleku lõppu. Kuid teaduskondade esindajad arvasid ka teisiti: kas tasub võistelda punktide peale? Aitab, kui korraldame ülevaatusi parima isetegevuslase nimele ning õhtuid parimale õhtule.

Missugune variant on õige, eks seda näitab tegelikkus. Juhendid koostatakse alati vastavalt vajadustele ja soovidele. Käesoleval õppeaastal otsustati tegutseda kirjeldatud juhendi järgi. Peale kõige muu sisaldab juhend terve rea kuupäevalisi tähtaegu ja kohustusi, mille kohta saab vajalikku informatsiooni ametiühingu klubist ja teaduskondade ametiühingu büroode kultuurmassilise töö komisjonidest.

A. SIIMER

Üks unarusse jäänud agitatsioonivorm

Meie ülikooli seinte vahel keeb noor nõukogulik elu täis loomisrõõmu ja pingelist tööd. Ruumid on jäänud vanaks (ja 4itsaks), kuid sisu on uus.

Liikudes ülikooli ruumides, peahoones, kateedrites jm. näeme kahjuks väga vähe väliseid tundemärke, mis jutustaksid vana ülikooli uutest tegudest, nõukogude sotsialistliku ülikooli tähelepanuväärsetest saavutustest. Lagedad seinad ei jutusta meile kommunismiku ülesehituse päatosest, neist grandioossetest ülesannetest, mille lahendamisel nõukogude inimesed töötavad, kaasa arvatud ka ülikooli teadlased, õppejõud ja üliõpilased. Üksikud loosungid või plakaad, mis mõnedes õpperuumides on küll olemas, on juhusliku sisuga ja mõned on esteetiliselt ebasobivad.

Ühesõnaga, meie ülikoolis ei peeta lugu näitlikust agitatsioonist. Rahvatarkus ütleb, et parem üks kord näha, kui üheksa korda kuulda. Miks ei peaks siis dekanaadid, kateedrid, kogu meie kollektiiv hoolitsema selle eest, et õpperuumid, ametiruumid jt. kajastaksid näitlikku agitatsiooni mitmesuguste vahenditega (loosungid, stendid, diagrammid, näitused jne.) huvitavalt ja mitmekülgselt ülikooli elu, õppe- ja teaduslikku tööd? Kindlasti on vaja korraldada kõige lähemal ajal ülikooli õppe- ja ametiruumides, vestibüülides, ühiselamutes näitlik agitatsioon, mis tutvustaks igale inimesele, kes neisse ruumidesse astub, ülikooli saavutust, valgustaks neid ülesandeid, mida kollektiiv lahendab, selgitaks nõukogude rahva programmülesandeid kommunismi materiaal-tehnilise baasi loomisel ja innustaks iga kollektiivi liiget paremale tööle.

Peale poliitiliselt sihikindla ja mõjuva näitliku agitatsiooni peaksid teaduskondade üldruumides ja peahoones olema fotonäitused, stendid jms., mis valgustaksid ülikooli saavutusi nõukogude võimu aastail. Nähtavasti saab selleks kasutada osaliselt materjale, mida demonstreeriti ülikooli 150. aastapäevale pühendatud näitusel. Meil on olulisi saavutusi kõrgema haridusega kaadri kasvatamisel vabariigi rahvamajandusele ning haridus- ja kultuurasutustele. Ülikooli seinte vahelt on sirgunud vabariigi eesrindlikke töötajaid. Kui korraldada peahoones nende fotoportreede galerii? Nende eeskuju innustaks kindlasti üliõpilasi. Viibides Läti Riiklikus Ülikoolis paistis silma, et aulasse olid paigutatud kuldtähtedega marmortahvlid võitluses nõukogude võimu eest langenud ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste nimedega. Kas ka meie ei peaks seda tegema? Diagrammid andmetega, mis iseloomustavad ülikooli tegevuse põhinäitajaid, peahoones või mõnes teises ruumis, selgitaksid kohe igale ülikooli külastavale inimesele meie saavutusi ja näitaksid sõnadeta, missuguse kollektiiviga on tegemist.

Meil on hulgaliselt võimalusi näitliku agitatsiooni korraldamiseks. Oleks teretulnud, kui avaldataks arvamust ja tehtaks ettepanekuid, kuidas seda paremini teha peahoones ja aulas. On ülim aeg hakata peale näitliku agitatsiooni loomisega ülikoolis. Selles töös ei tohi aga sallida maitselagedust. Tühje seinu pole mõtet katta igasugu tühja-tähjaga. Näitlik agitatsioon peab olema poliitiliselt ajakohane, sihikindel ning mõjuv ja ühtlasi maitsekas, kunstipärases vormis.

A. KÖÖRNA

ÜTÜ Noored matemaatikud

19. novembril toimus ÜTÜ algebra ja geomeetria ringi üldkoosolek.

Huvitava ettekandega esines koosolekul dots. Lumiste, kes jutustas üliõpilastele geomeetria ja algebra ajaloost TRÜ-s. Ta rääkis Gaussi ja Lobatševski õpetajast Bartelsist, kes ühtlasi pani aluse diferentsiaalgeomeetria koolkonnale Tartu ülikoolis, tuntud geomeetrist Mindingust, Moskva diferentsiaalgeomeetria koolkonna loojast Petersonist, kes sai oma hariduse meie ülikoolis, ning tuntud algebraistist Molien'ist, kellel on tähtis koht klassikalises algebrate teoorias. Lõpuks kõneles ettekandja algebra ja geomeetria arengu perspektiividest TRÜ-s ning rõhutas eriti ringi osatähtsust noore kaadri ettevalmistamisel.

Aruandega ringi tööst esines endine ringi esimees J. Gabovitš. Möödunud õppeaastal töötas edukalt lineaarse planeerimise töörühm, millest võtsid osa teise ja kolmanda kursuse üliõpilased. Ühe ringi liikme poolt oli korraldatud terve õppeaasta kestnud loengutesari poolrühmateooriast esimese ja teise kursuse üliõpilastele. Juba viiendat aastat järjest töötas algebra seminar dots. Hioni juhendusel. Ringi liikmed olid ka dots. Hioni struktuuriteooria ja dots. Lumiste Riemanni geomeetria fakultatiivkursuste aktiivsemateks kuulajateks ning võtsid osa kateedri geomeetriaseminari tööst. Kaks ringi liiget, üliõpilased J. Gabovitš ja U. Kaljulaid, esinesid ettekannetega Minskis Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV üliõpilaste teaduslikul konverentsil ning Kiievis IV üleliidulisel algebra kollokviumil.

Käesoleval õppeaastal töötavad täie hooga kaks esimese kursuse üliõpilaste töörühma ning algebra, topoloogia ja geomeetria seminarid. Oktoobri algul esines meile loengutesükliga tänapäeva rühmateooriast üks tuntumaid nõukogude algebraiste, Riia professor B. J. Plotkin.

Ringi liikmete sõnavõttudest kerkis jälle üles matemaatikaosakonna raamatukogu probleem. Juba mitmendat aastat taotlevad matemaatikaosakonna üliõpilased ja õppejõud matemaatika ringi ja kateedrite suhteliselt väikeste raamatukogude ühendamist, et selle abil luua soodsamad tingimused õppe- ja teadusliku tööga tegelemiseks. Selles raamatukogule ruumide saamise küsimuses on osakonna komsomoliorganisatsioon korduvalt pöördunud rektoraadi poole. Küsimus on aga siiani lahendamata. Sellise raamatukogu vajalikkuses ei tohiks aga keegi kahelda, sest asendab ju raamatukogu matemaatikule keemiku ja füüsiku uurimislaboratooriumi.

Koosolek valis uue ringi juhatuse, mille esimeheks sai neljanda kursuse üliõpilane U. Kaljulaid. Arutades ringi edasist tööplaani leiti, et on otstarbekas korraldada üritusi, mis haaraksid kaasa kõiki matemaatikaosakonna üliõpilasi. Esimene selline üritus —David Hilberti 100. sünni-aastapäeva tähistamine — otsustati korraldada detsembri keskpaiku.

M. KILP

I ja V

I kursuse füüsikud on ärevil. Ees seisab kohtumisõhtu V kursusega — «tudengiks löömine» — nagu üliõpilasargoos öeldakse. Õhtu toimub ülikooli klubis. Esimesed tutvused leiavad aset juba laudade katmisel. Kell 8 on kõik koos. Kohe võib ära tunda «vanu» ja «noori».

Kõik üliõpilased peavad omavahel «sina» ütlema — see on juba traditsioon.

Ettekanded, mängud ja tants toimuvad all saalis. Põnevamad on muidugi mängud. Ja ega siis sea joonistamine polegi nii kerge ülesanne füüsikutele. Ränga võistluse järel teenitud auhind kuulub I kursusele.

Tantsime. Kõigil on väga lõbus ja ei taha, et õhtu hakkab lõppema. Nii palju uusi sõpru, indu ja üksmeelt!

T. SAHAROVA

Lisaks eelnevale

29. oktoobril 1962. a. arutas TRÜ parteikomitee näitliku agitatsiooni olukorda ülikoolis ja võttis vastu otsuse selle parandamiseks. Moodustati üleülikooliline komisjon, mis juhib kogu tööd.

20. novembriks pidid teaduskondade partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonid koostama plaanid teaduskondadele eraldatud ruumide kujundamiseks.

20. novembril käis toimetuse töötaja olukorraga tutvumas.

Enamik teaduskondi on jõudnud ainult ruumide jaotamiseni kursuste vahel.

Mõningad on siiski ka tegeliku töö kallale asunud. Nii olid kunstikabinetis nõuannet küsimas käinud mitmed Arstiteaduskonna kateedrid, paar kateedrit Ajaloo-Keeleteaduskonnast, üks kateeder Füüsika-Matemaatikateaduskonnast, kuid Bioloogia-Geograafia-, Õigus-Majandusteaduskonnast ja kehakultuuriosakonnast polnud keegi sinna veel jõudnud.

Need aga on olnud just õppejõud, kes on põhiliselt kateedrite ruumide pärast muretsenud.

Üliõpilastest jõudsid 20. novembril esimestena töö tegeliku teostamiseni farmaatsiaosakonna üliõpilased. Aga kus on teised osakonnad? Osakondade komsomoliorganisatsioonide sekretäridel on hästi teada, et iga ruumi kujunduse kunstiline teostus peab olema kooskõlastatud ülikooli kunstikabinetiga.

TRÜ ametiühingukomitee on vist unustanud, et aula ja Õpetatud Nõukogu saali kujundamiseks tuli 15. novembril välja kuulutada konkurss.

Ka ülikooli varustusala töötajad peaksid energilisemalt varustama kunstikabinetti vajaliku papi, paberi, riide ja muu materjaliga.

A. PABUT

Rahvaste sõpruse klubi

1960. aasta kevadest alates on meie ülikooli juures Rahvaste Sõpruse Klubi. Kellel nimelt asutamismõte tuli, seda on raske öelda. Esimesed aktivistid igal juhul olid Mari Viiding, Marju Lauristin, Leelo Jaanus ja Imbi Kaasik. Kaks viimast on praegugi klubi kandvamad jõud. Eesmärgiks seati sõprussidemete loomine ja kirjavahetuse organiseerimine mitmesuguste maade üliõpilastega.

TRÜ-d on külastanud Leningradi, Vilniuse, Riia üliõpilased ning Leningradis õppivad Saksa DV üliõpilased. Meie inimesed viibisid Riia, Leningradi ja Moskva ülikoolides.

Peale kollektiivsete sidemete on peaaegu klubi igal liikmel individuaalne kirjavahetus mitmete maade noortega. Näiteks Imbi Kaasiku aadressil tuleb korrespondentsi Kuubast, Peruust, Indiast, Nigeeriast, Taanist jne. Otsustades markide järgi on ta kirju saanud vähemalt paarikümnelt maalt. Eriti huvitavad, nagu arvab Imbi ise, on Kuuba meditsiini-ala üliõpilase kirjad.

RSK organiseerib temaatilisi õhtuid mitmete maade rahvaste kommete tutvustamiseks ja populariseerimiseks. Näiteks Rootsi, Inglise ja rahvademokraatiamaade muusika õhtud. Klubi korraldatud on ka kohtumised «Rahu» meeskonna liikmetega, Soome festivalist osavõtja Enn Kreemiga ja Voldemar Pansoga, kes rääkis Aafrikast.

Peale kirjavahetuste ja kohtumisõhtute organiseerimise on RSK tööplaanis veel stendide valmistamine ja kirjavahetuse näituste organiseerimine. Ilmunud on juba fotolehed Tšehhoslovakkiast ja Hiinast, need kavatsetakse välja anda Rumeenia ja Ungari kohta.

Klubi viimane väljasõit oli oktoobripühade ajal Moskvasse. Eesmärgiks oli tutvuda kõrgemate õppeasutustega, põhiliselt Moskva Riikliku Ülikooli ja Lumumba-nimelise Rahvaste Sõpruse Ülikooliga. Meie üliõpilasi võttis vastu MRÜ komsomolikomitee, kes organiseeris ka kohtumise Taani üliõpilaskonna esindajatega. Rahvaste Sõpruse Ülikoolis vesteldi India, Tseiloni, Sudaani, Nigeeria ja Gaana noortega.

«Väga selge pildi saime erinevustest kõrgema hariduse korraldamises meil ja kapitalistlikes maades, samuti NSVL abist äsja iseseisvuse saavutanud riikidele. Rahvaste Sõpruse Ülikoolis on meie maa parimad laboratooriumid. Õpetamise meetodid on väga head, samuti tulemused. Eriti paistis see silma keelte õpetamise osas,» rääkis ekskursioonist osavõtnud V kursuse inglise filoloog Inda Seepa.

M. SAAT

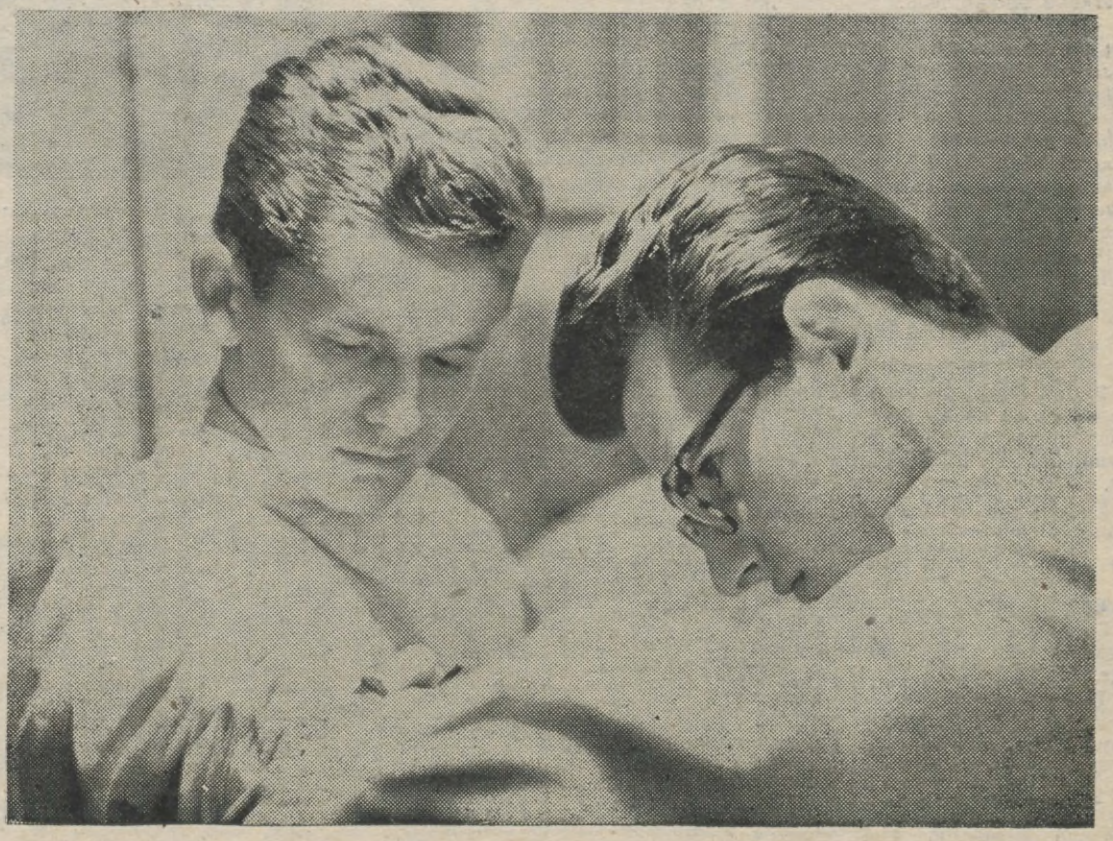

Tiit ja Teet lahendavad praegu mitmesuguseid erialaseid küsimusi koos, kogu rühmaga. Ei ole aga kahtlust, et tulevikus saab igaüks neist hakkama kakõige keerulisema ülesandega.

Pildil köidab IV kursuse raviosakonna üliõpilasteTiit Haviko ja Teet Lainevee tähelepanu kapillaaride resistentsuse määramine.

TRÜ AJALOO TEEMADEL

INDRO MONTANELLI

Allakirjutanule saabunud teated kõnelevad, et möödunud aastal meie vabariigi kinodes suure eduga näidatud Itaalia filmi «Kindral della Rovere» aluseks oleva Itaalias vastupanuliikumise päevil tõsielus toimunud sündmustele rajaneva samanimelise jutustuse autor, progressiivne itaalia kirjanik Indro Montanelli on omaaegne Tartu ülikooli itaalia keele ja kirjanduse professor ning Tallinnas asunud Itaalia Kultuuri Instituudi (rajatud 1937. a. novembris) esimene direktor.

Tartu jõudes esitas prof. Indro Montanelli laialdase tegevuskava, sest ta lootis jääda siia pikemaks ajaks. Esimeseks pakilist laadi vajaduseks pidas ta eestikeelsete Itaalia kultuuri tutvustavate ning itaalia keele õppimist soodustavate käsiraamatute soetamist. Loonud teovõimelise kaastööliste kollektiivi, kavatses I. Montanelli viivitamatult asuda itaalia-eesti sõnastiku (mille koostamisega oldi juba varem alustatud), eestikeelse itaalia keele grammatika, Itaalia ajaloo ning itaalia kirjandusajaloo soetamisele.

Ometi ei võimaldunud I. Montanellil Tartus lõpule viia ühtki oma suurtest kavatsustest, sest juba järgmisel sügisel asendati ta mustasärklase Roberto Weissiga, kes saabus Tartu 1938. a. oktoobris. Montanelli pöördus kodumaale tagasi, ja sidemed temaga katkesid tollal Euroopa kohale kogunevate mustade kõuepilvede tõttu pikemaks ajaks.

Nagu nähtub saabunud teadetest, arreteeriti Indro Montanelli 1943. a. fašistide poolt ning heideti vanglasse, kust ta pääses alles Itaalia vabanemisega fašismi ikkest. Vanglakogemuste taustal lõigi ta jutustuse «Kindral della Rovere», mille

alusel silmapaistev režissöör Roberto Rossellini väntas samanimelise filmi andeka näitleja Vittorio De Sicaga peaosas. Ajakirjanduse teadetel premeeriti filmi Veneetsia 1959. a. filmifestivalil peaauhinnaga.

Praegu on Indro Montanelli Itaalia suure ajalehe «Corriere della Sera» peatoimetaja. Kõnesolev ajaleht väärib tähelepanu veel seega, et kõik temas avaldatav materjal esitatakse lugejale stiililt äärmiselt viimistletud ja grammatiliselt korrektses ning kaunis keeles.

Filmi ja ühes sellega ka jutustuse lühike sisukokkuvõte leidub ajalehtedes «Edasis» nr. 27, (7. veebr.) 1960 ning «Sirp ja Vasar» nr. 20, (19. mai) 1961.

P. NURMEKUND

Pildil: Indro Montanelli Tartu perioodil.

TRÜ Teaduslik Raamatukogu

alustab lugejate kirjalikku konverentsi «Raamatukogu soovib lugejatelt teada . . .», mille eesmärgiks on raamatukogu töö parandamine. Palutakse vastata esitatud küsimustele ja avaldada oma muud soovid ja ettepanekud kas vastavatel küsimuslehtedel või ülikooli ajalehe veergudel. Ankeedid, mida levitatakse lugejate hulgas, palutakse tagastada raamatukogu töötajatele või lasta vastavasse kasti TRÜ Teaduslikus ja Õpperaamatukogus. Pärast lugejate arvamuste ja ettepanekute küllaldast laekumist tehakse ajalehe veergudel konverentsist kokkuvõte ja vastatakse küsimustele. Konverentsi edukaks kulgemiseks kutsume lugejaid aktiivsele osavõtule.

1. Kas olete saanud TRÜ Teaduslikust Raamatukogust kõike vajalikku kirjandust Teie erialalt, teistelt aladelt, ilukirjandust, õppekirjandust. (Õpperaamatukogust?)

2. Milliseid raskusi on Teil olnud kataloogide kasutamisel Teaduslikus Raamatukogus? Õpperaamatukogus?

3. Kas teenindamine abonemendi ja lugemissaali kaudu (Teaduslikus Raamatukogus ja Õpperaamatukogus) on küllalt kiire?

4. Kuidas olete rahul töötingimustega Teaduslikus Raamatukogus ja Õpperaamatukogu lugemissaalides? Kas Teadusliku Raamatukogu lugemissaalis asuv teatmekirjandus on küllalt kättesaadav?

5. Milliseid raskusi on olnud Teil jooksva aasta perioodika kasutamisel?

6. Mida on Teil öelda seoses raamatukogudevahelise abonemendi tööga?

7. Kas kasutate bülletääni «Raamatukogusse saabunud väliskirjandus» ja kas see rahuldab Teid?

8. Kas olete osa võtnud raamatukogulik-bibliograafilistest õppustest? Mida arvate nende korraldamisest?

9. Kas olete bibliograafiliste teatmete saamiseks pöördunud bibliograafia-osakonna poole? Kui olete, siis kuidas jäite rahule? Kui pole pöördunud, siis miks?

10. Millised on Teie soovid ja ettepanekud raamatukogu töö edasiseks parandamiseks?

K. LEPIK,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu teenindamisosakonna juhataja

Tore puhkepäev oli

Vene keele osakonna kommunistlike noorte ühine pühapäev algas tormijooksuga Tartu—Elva rongile, Järgnes Vapramäe kõrguste vallutamine. Mäkke ronimiseks tuli igaühel vaeva näha, allaminek aga läks paljudel kergema vastupanu teed, s. t. veeretati ennast lihtsalt libedast mäenõlvakust alla.

Teel peatuti metsaraiujate lõkke juures. Mõnigi üritas hüpata üle suurest lõkkest, see õnnestus aga ainult sm. Ermanil ja esimese kursuse üliõpilasel Arakul.

Pärast kohalejõudmist oli meie esimene ülesanne lõkke süütamine. Järgnesid mängud, laulud ja ettekanded kõikidelt kursustelt. Tore oli ka õppejõudude Mintsi ja Gurjeva duett. Tuju tõstsid sm. Smirnovi ning Volkovi naljad. Pinevusega oodati kartulite küpsetamist. Et see kiiremini läheks, lauldi vana pioneerilaulu «Kartoškat». Siiski ei jõudnud keegi kartulite täielikku küpsemist ära oodata. Aga ega sellest lugu olnudki, maitses ka pooltoores.

Tujuküllane ja lõbus oli puhkepäev looduse rüpes. Sellest kõnelesid juba reibas meeleolu ning säravad silmad.

L. EELMÄE

Spordiuudiseid Emajõel . . .

Ülikooli teaduskondadevahelistel võistlustel akadeemilises sõudmises saavutati tänavu paremaid tulemusi kui eelnevatel kordadel. Pingelises heitluses selgitati välja kolm paremat kaheksalist paatkonda. Tublilt esinenud Arstiteaduskonna üliõpilased (P. Pärni, T. Mägi, L. Roos, U. Koskvee, T. Ervi, M. Heinaste, N. Zingfeld, H. Sepp ja roolimees T. Järv) saavutasid I koha ajaga 3.50,2.

Teiseks tuli Füüsika-Matemaatika- ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna ühine võistkond ja kolmandaks jäi Ajaloo-Keeleteaduskonna võistkond.

R. PÄRTEL

Võistlused võrkpallis

Lõppesid teaduskondadevahelised võistlused võrkpallis. Naiskondadest tuli teenitult esikohale kehakultuuriosakond, kes võitis finaalis õppejõude 2:0 ja Ajaloo-Keeleteaduskonda 2:1. Teine oli õppejõudude võistkond võiduga 2:1 Ajaloo-Keeleteaduskonna üle. Järgnesid 4. Arstiteaduskond, 5. Matemaatika-Füüsikateaduskond ja 6 Bioloogia-Geograafiateaduskond.

Meeste turniiril selgusid parimad alles pingelise võistluse järel. Finaalis võitis Matemaatika-Füüsikateaduskond kehakultuuriosakonda 2:1. Viimane omakorda võitis õppejõude 2:1. Tekkis «surnud ring». Et geimide suhe oli võrdne, võeti võitja selgitamisel aluseks geimides saavutatud punktide suhe. Esikohale tulid õppejõud, 2. Matemaatika-Füüsikateaduskond ja 3. kehakultuuriosakond. Järgnesid: 4. Ajaloo-Keeleteaduskond, 5. Bioloogia-Geograafiateaduskond, 6. Majandusteaduskond ja 8. Õigusteaduskond.

A. KALU

UUSI TEATMETEOSEID TRÜ TEADUSLIKUS RAAMATUKOGUS

Страны мира. Краткий политико-экономический справочник. Москва 1962. 439 lk.

Германская Демократическая Республика. Библиографический указатель книг и статей по общественно-политическим вопросам, опубликованных в периодической печати СССР (на русском языке) и ГДР (на немецком языке) 1945—1959. Берлин 1961. 248 lk.

Краткая Литературная Энциклопедия. Т. I. Аарне-Гаврилов. Москва 1962. 1088 veergu.

Н. Мацуев. **Советская художественная литература и критика 1958—1959.** Библиография. Москва 1962. 673 lk.

Сводный каталог русской книги гражданской печати XVIII века 1725—1800. Том I. А-И. Москва 1962. 435 lk.

П. О. Исаев. **Библиография отечественной литературы по анатомии человека.** Москва 1962. 451 lk. 10289 nim.

Welthandelbuch. Internationaler politischer und wirtschaflicher Almanach 1962. 1652 lk.

Sportwörterbuch in sieben Sprachen! Englisch,spanisch, französisch, deutsch, italienisch, ungarisch, russisch. Budapest, Berlin 1962. 1110 lk.

Kleine Enzyklopädie. **Körperkultur und Sport.** Leipzig 1962. 664 lk. Jahresanhang 1961. Leipzig 1962. 152 lk.

Päisoni tänava kõutsid

Peab käima ühiselamu nr. 3 elanike pihta.

«Mitusada meesterahvast majas, mõnest naisest rääkimata?» — «Tean, maja nr. 14!» — Ehk leidub seal midagi limpsida või järada, lähme kaema! — «Lähme!»

Vestlus kahe näljase ja millegipärast kõneannet omava kõutsi vahel oli veidi kõhklev, vetruv kõnnak ebakindel . . . Esimene välisuks oli lahti, seesmise ees seisatati.

«Kuule, kas siin üldse elatakse, üks uksepool vineeriga kinni löödud.» — «Äh, sul ikka veel harilike tänavakasside igandlikud vaated küljes. Sa ei tea isegi seda, et kasevineer käib tänapäeva hea tooni juurdel» pahandas üks. «Arvad?» Aga miks ma näen siin rohkem seelikutes inimesi kui pükstes?» oli teisel uus küsimus valmis, kui nad ühe näitsiku jalge vahelt eeskotta olid hiilinud.

«Jälle igandid! Nüüd elatakse ju nii, et naiste ühiselamu on lõunast ööni meeste päralt ja vastupidi.»

«Kas siis naised suitsetavad?» näitas esimene kõuts koridoris 102. toa ukse läheduses vedelevaile paberossijäänustele. Targem kehitas seekord õlgu (vabandust — esimest kehapoolt).

See pühapäev ühiselamus pakkus hiirekütitde üliarenenud võsudele veel mitmeid üllatavaid ja meeldivaid nägemisi. Nad avastasid, et selle maja rahvas armastab:

— unustada eranditult kõigis köökides kraanikaussidesse meeltülendavat söögipoolist alates vedeldunud makaronitükkidest ja kartulikoortest kuni silgusabade ja seakamarani;

— raisata ajalehti, tikke, tindipottide ja pudelite kilde, kaltse, seepi ning muud nii tarvilikku materjali nende samade kraanikaussides täitmiseks, seda eriti kahel taevapoolsel korrusel;

— vett, peamiselt voolavat, aga kui ta pesemisruumi põrandal on juba suhteliselt liikumatuks jäänud, siis ollakse ka sellega rahul;

— sporti, nimelt sügavus- ja kõrgushüpet vastavalt sellele, kas tullakse III korruselt üle lagunenud trepiastmete II-le või toimub liikumine vastassuunas.

Kui kiisukesed oma ringkäiguga lõpule jõudsid, ei leidnud nende punnis punud enam soove. Kõutside samm oli kindel, maailm oli neile vaid suur kullatükk, nad lõid ehtsat tänavakassilikku nurru. Rõõmustagem ka meie, et suutsime auväärt kassiisandaile niisuguse meeleolu luua . . .

INTS IRVITAJA
esimeselt korruselt

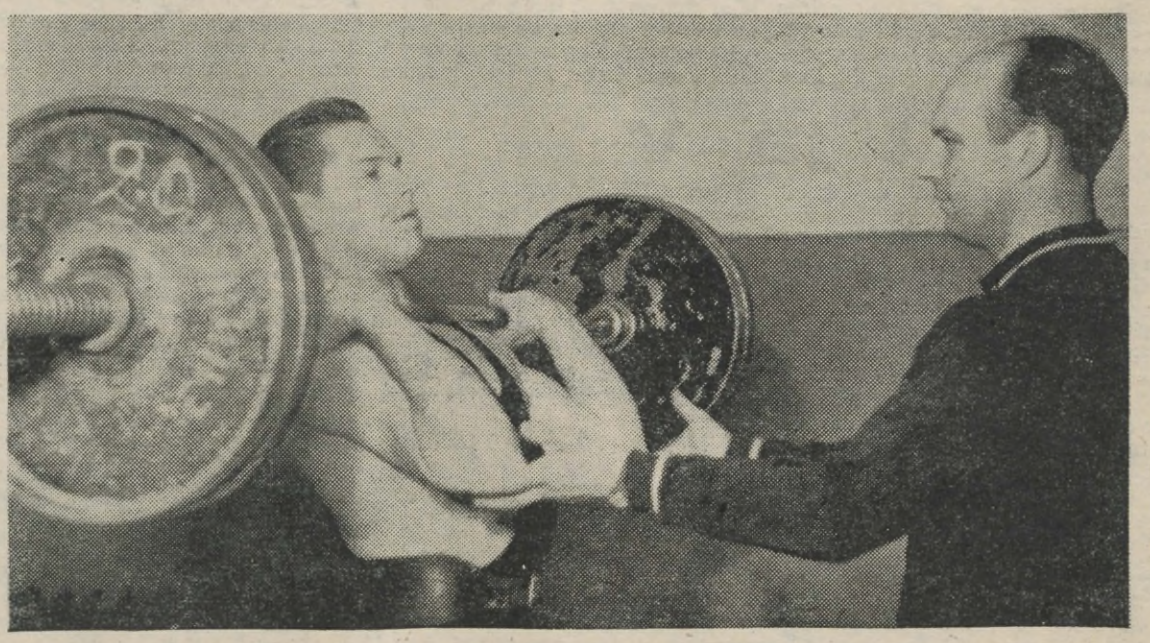

Möödunud nädalavahetusel toimunud VSÜ «Kalev» vabariiklikel tõstespordivõistlustel Jõhvis oli suurvormis TRÜ Arstiteaduskonna kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilane A. Heinlaid. Esimese eestlasena saavutas ta keskkaalus tulemuseks 400 kg. Pildil: A. Heinlaid oma treeneri E. Simsoniga.

TEADAANNE • TEADAANNE TEADAANNE • TEADAANNE TEADAANNE • TEADAANNE

Tähelepanu!

2. detsembril toimuvad V. Kingissepa tn. võimlas TRÜ 1962. a. TÕSTESPORDI individuaal-meeskondlikud esivõistlused. Algus kell 12.

Kuni 75 kg kehakaaluga võistlejate kaalumine algab kell 11.

Võistluste peakohtunik

*

Seoses uue dirigendi (M. Kruus RT «Vanemuisest») tööleasumisega hakkab tööle TRÜ **sümfooniaorkester.**

Proov ja edaspidiste tööküsimuste arutamine toimub pühapäeval, 25. nov. k. a. kl. 10.00 TRÜ aulas. Kõigil endistel orkestrantidel ja kaneil, kes ühel või teisel põhjusel orkestri tööst eemale on jäänud, palume nimetatud ajal proovile tulla.

Samas võetakse vastu uusi liikmeid.

*

Teaduskondadevahelised autode ökonoomsus- ja täpsussõidu võistlused toimuvad 25. novembril. Osavõtjate registreerimine toimub TRÜ staadioni juures kell 8.30—9.

* * *

Kõikidel amatöörautojuhi ja mootorrattajuhi kursustele registreerunutel koguneda 26. novembril kell 19 peahoone auditooriumi nr. 98 lähema informatsiooni saamiseks ja töörühmadesse määramiseks.

* * *

Tellige endale ajakiri

«LOOMING»,

mis toob teile kõige kiiremini kätte meie kirjanike uued novellid, romaanid, reisikirjad, luuletused.

«LOOMINGU» AASTAKÄIKUDEST KUJUNEB TEILE EESTI KIRJANDUSE KÕIGEKÜLGNE JA AEGUMATU VÄÄRTUSEGA VARAMU

* * *

Reedel, 23. novembril toimub ekskursioon Aruküla koobastesse. Kogunemine kell 16 Puiestee tän. ja Leningradi mnt. nurgale. Kaasa võtta küünlad.

Looduskaitseringi juhatus

* * *

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 Vanemuise tn. 46 toimub teisipäeval, 27. novembril kell 19 kohtumine Tartu Linna TSN rahvasaadikutega: H. Särekanno — valimisringkond nr. 55, E. Puusta — valimisringkond nr. 56.

Järgnevad filmid: «Päev ekvaatoris», «Neid kutsub taevas», «Pimeduse võitjad», «Tõsine kõnelus».

Agitpunkti juhataja

* * *

Tere, tudengist sõber ja kõik kõrgesti õpetatud mehed!

Mõni kuuluks igavuse kätte ära hallitavat. Teised jälle kangest kultuuritööst väsinud. Me õige tuleme ja vaatame, kuidas sellega lood on. Külalised küll kutsumata, aga ehk lahke pererahvas võtab vastu? Kaasa toome terake traditsioonilist ja killuke kaasaegset, seajalad-soolaoad pealekauba. Ehk leiame lõbusa tujugi üles, kui asja tõsiselt ette võtame?

Oodake meid homme õhtul klubis! Nägemiseni!

KADRID

P. S. Neile, kes veel aru ei saanud ja kuulutusi ei loe:

Laupäeval, 24. skp. algusega kl. 20 toimub TRÜ klubis (Tähe tn. 29)

KADRIBALL

rahvuslike söökide ja jookidega, saal ja publik dekoreeritud (vahendid kohapeal). Kõik on teretulnud!

* * *

Tantsukool võtab TRÜ klubis vastu tantsijaid I klassi

esmaspäeval, 26. nov. kell 19.

II klassi komplekteerimiseks palub tantsukool kõiki möödunud õppeaastal I klassi lõpetanud tantsijaid tulla samal esmaspäeval kell 18 klubisse.

II klassi tunnid toimuvad:
esmaspäeval kl. 18—19.30
laupäeval kl. 15—16.30.

Juhataja.

* * *

Pühapäeval, 9. dets. kell 19.30
TRÜ aulas
Tartu Üliõpilasmeeskoori
solistide
KONTSERT

Pääsmed à 70 ja 50 kop. müügil TRÜ peahoones kl. 11—14 ja 17—19 alates 6. detsembrist.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 9383. MB 06382

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 30. NOVEMBRIL 1962

Nr. 31 (536) XV aastakäik

Meie ülesannetest

Viimase aja sündmused sunnivad läbi vaatama seniseid komsomoli tööplaane ning selgitama kõigile, milles on meie ülesanded.

Tulipunkti jääb nüüd ja ka edaspidi ideoloogiline töö üliõpilaskonnas — tuleviku-inimese kasvatamine.

Miks siis kuni viimase ajani esinesid tõsised puudused kogu ülikoolis tehtavas ideoloogilises kasvatustöös, sealhulgas ka komsomoli omas?

Üks peamisi põhjusi peitub ideoloogilise kasvatustöö olemuse sagedases vääriti mõistmises. Arvatakse, et on olemas mingi «puhas» ideoloogiline kasvatustöö, et saab korraldada «puhtideoloogilisi» üritusi, mida püütaksegi teha.

Selline väär praktika viib paratamatult formalismi ning ei anna soovitud efekti.

Alati tuleb meeles pidada, et iga ülikoolis toimuv üritus, eriti aga iga komsomoliüritus peab olema ja paratamatult ongi rohkemal või vähemal määral ideoloogiline, iga üritus sisaldab ideoloogilist momenti, millede summa moodustabki ideoloogilise kasvatustöö.

Küsimus on selles, kuidas neid momente näha ning neile vajalikul määral tähelepanu osutada.

Kommunistliku partei poliitika paistab silma oma sihikindlusega ja joondumisega momendi vajadustele. Mõnikord puutume me oma igapäevases töös kokku faktidega, mis kõnelevad, et mitte kõik ei suuda alati õigesti hinnata toimuvat. Kujuneb olukord, kus kaks teineteisele vaenulikku ideoloogiat astuvad mõnedes inimestes omavahelisse võitlusse, inimene on nõutu, ja kui talle ei selgitata probleemi olemust, siis võib ta sattudagi kodanliku ideoloogia mõju alla.

Et kommunistlikud noored oleksid sellistel puhkudel viimasele väärilise vastulöögi andjaiks, peavad nad ise olema relvastatud poliitiliste teadmistega, peavad olema kursis kogu ümbritseva eluga, tundma niivõrd sügavalt kõiki probleeme, et nad võiksid kahtlejat õigele teele juhtida, teda veenda. Praktika aga on näidanud isegi vastupidist. On selge, et meie aktiivile tuleb anda eriseminarides spetsiifilisi teadmisi, aktiivi võitlusvõimet tuleb tõsta.

Selline seminaride korraldamine jääb esialgu ülikooli komsomolikomitee üheks põhiliseks ülesandeks. Seminaride edukus sõltub sellest, kas neist võetakse korralikult osa ja kas aktivistid tulevad sinna omapoolsete probleemidega, mis momendil erutavad paljusid üliõpilasi.

Kõrvuti ideoloogilis-poliitilise kasvatustöö alaste seminaridega hakatakse pidama seminare ka organisatsioonilistes ja muud laadi küsimustes, sest paljudel komsomoliaktivistidel pole veel selge komsomolitöö ABC. Seminaride aeg ja teemad teatatakse hiljem. Osakondade sekretäride ülesandeks jääb osavõtu kindlustamine.

Kuidas organiseerida oma tegevust aga üldse?

Kogu raskuspunkt langeb nagu varemgi akadeemilistele gruppidele.

Grupporgid peavad kõigepealt selgusele jõudma oma inimeste suhtes, teadma, missugused on nende huvid, võimed, maailmavaade. Neid konkreetseid, ütleme psühholoogilis-sotsioloogilisi andmeid kasutades koostatakse tööplaan, milles tuleb osata ette näha võimalusi igaühe rakendamiseks vastavalt tema huvidele ja võimetele nii, et konkreetse ülesande või kohustuse täitmine teda kasvataks ja arendaks. Aga kui paljud grupporgid on praegu võimelised rääkima igast oma grupi töökaaslasest kui sõbrast, kelle häid ja halbu külgi hästi teatakse? Siin on veel palju tegemata. On vaja, et mitte ainult grupporg kõiki tunneks, vaid et kõik tunneksid ja teaksid üksteist. Kuidas saab näiteks muidu anda üliõpilastele iseloomustusi kursuse koosoleku poolt nagu seda hakatakse tegema lähemas tulevikus.

Selleks tuleb otsustavalt muuta komsomolikoosolekute senist praktikat, mis tihtipeale oli sulaselge formalism ja käratsemine. Arutada tuleb aktuaalseid küsimusi, igapäevase elu-oluga seotud probleeme, õppetöödistsipliini rikkumise üksikjuhte jne. Miks tuleb kõiki probleeme, kasvuraskusi arutada just komsomolikoosolekul, mitte aga niisama mõlgutada pessimistlikke mõtteid nende arutamise kasulikkuse üle?

Aga sellepärast, et komsomol saab endale üha rohkem ja rohkem õigusi, mis võimaldavad temal kui organisatsioonil paljud pakilised probleemid iseseisvalt lahendada.

Kõik peavad mõistma, et olla kommunistlik noor ei tähenda mitte ainult tasuda liikmemakse ja istuda koosolekutel, mis on ainult asja väline külg, vaid tähendab väga paljude kommunistlike noorte enda elusse puutuvate küsimuste praktilist lahendamist. Olgu siinkohal toodud kõige värskem uudis. Rektoraadi nõusolekul hakkab komsomolikomitee õppe-teadusliku töö sektor otsustama osakondade ettekandeid hästi edasijõudvate ning teadusliku tööga tegelevate üliõpilaste vabastamise kohta loengutel käimise kohustustest ning saadab oma arvamused dekanaatidesse.

Jooksvaid küsimusi tuleb lahendada operatiivselt. Sageli aga arutab kogu komsomoligrupp, millal tulla kokku ühe või teise asja arutamiseks. Selleks kulunud ajaga oleks võinud küsimuse juba lahendada. Lõppude lõpuks pole tähtis see, kas valiti protokollija või mitte, vaid see, et küsimus lahendati kiiresti. Iga õpperühm peab tõsiselt kaaluma kommunistlikku liikumisse lülitumise küsimust. Selles abistavad teda parteiorganisatsioon ja ametiühing.

Kokkuvõtteks: me peame jõudma selgusele, kes oleme meie ise ja kes on meie kaaslased, me peame printsipiaalselt ja kiiresti lahendama oma probleeme, me peame senisest rohkem kasutama oma õigusi ja senisest kohusetundlikumalt suhtuma oma kohustustesse.

P. JÄRVE

Tähtis suund kasvatustöös

Uue inimese kujunemine ei toimu isevoolu teel, vaid ägedas võitluses kõige iganenu vastu, vanade vaadete ja tõekspidamiste, meile vaenuliku ideoloogia igasuguse mõju vastu. See on aksioom.

Kommunismi ülesehitamise kaasaegne etapp on tõstnud (ja tõstab veelgi) esile väga palju uusi kasvatustöö vorme. Neid on palju, kuid kõiki neid ühendab eesmärk kasvatada meie inimesi, esmajoones aga noorsugu, kommunistliku töössesuhtumise vaimus.

Kommunistlik suhtumine töösse on mahukas mõiste. Selge on aga, et kõigepealt tähendab see tööd südametunnistuse järgi, silmas pidades oma vastutust ühiskonna ees, andes tööle kõik oma võimed, oskused ja jõu. Ajastut tähistav kommunistliku töö liikumine on saavutanud meie maal sellise hoo ja ulatuse (enam kui 21 miljonit osavõtjat!) just seepärast, et ta väljendab töötajate püüdu elada ja töötada uut moodi, kommunistlikult. Ei ole kõrvale jäänud uuest liikumisest ka TRÜ kollektiiv. Teatavasti olid kehakultuuriosakonna tänavuse IV kursuse üliõpilased meie perest esimesed, kes asusid taotlema kommunistliku töö õppegrupi nimetust. See oli oktoobris 1961. a. Peagi järgnes kehakultuurlaste eeskujule inglise filoloogide tänavune II kursus.

Möödunud on niisiis umbkaudu aasta kommunistliku töö liikumise algusest ülikoolis. On, millest kokkuvõtteid ja järeldusi teha. Põhilised neist ka tehti hiljuti toimunud TRÜ parteikomitee laiendatud istungil, kus seda küsimust arutati. Parteikomitee liikmete üksmeelne arvamus oli, et need meie üliõpilaskollektiivi majakad on juba etendanud märkimisväärset osa õppe-kasvatustöö parandamisel ülikoolis.

Möödunud aasta jooksul on kehakultuuriosakonna IV kursusel ja inglise filoloogia II kursusel saavutatud häid tulemusi poliitilises kasvatustöös, üliõpilaste osavõtus ühiskondlikust tööst, kommunistliku moraali ja eluviisi kasvatamises. Kas asjaolu, et nüüd nendes õpperühmades kõik üliõpilased kuuluvad komsomoli ridadesse, ei räägi ise enda eest? Nende kursuste kõik üliõpilased teevad ühiskondlikku tööd ja on silmapaistvalt töötanud komsomoli löökehitustel. Kõik kõnesolevate rühmade üliõpilased on edukalt toime tulnud oma ülesannetega õppe- ja teaduslikus töös. On vist selge, et pole lihtne saavutada selline üksmeelne «kõik», et see on nende kollektiivide suureks võiduks.

Parteikomitee istungil asetleidnud arutelu tõi esile peamise aspekti kõne all olevast küsimusest — kuidas edasi arendada võistlust kommunistliku töö õpperühma nimetuse taotlemiseks Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Suurt osa uue liikumise edasises arenemises etendavad ülikoolis kahtlemata ainuüksi kahe võistleva õpperühma poolt omandatud positiivsed kogemused. Keegi ei püüa neid kahte pioneeri kujutada ilmeksimatutena. Puudujääke esineb ka siin. Ja ometi on nende edusammud suuremad. See paneb mõtlema, see veenab. Need meie hulgast, kes on lähemalt seotud IV kursuse kehakultuurlastega või siis II kursuse inglise filoloogidega, teavad, et nendel kollektiividel on autoriteeti oma ülikoolikaaslaste seas. Osavõtt võistlusest kommunistliku töö õpperühma nimetuse taotlemiseks on aidanud ja aitab koondada kahe kõne all oleva õpperühma sisemisi jõude, on tõstnud nad tasemele, kus kollektiiv etendab aktiivse kasvataja osa.

Kõike seda arvesse võttes otsustas TRÜ parteikomitee pöörduda rektoraadi, ametiühingu- ja komsomolikomiteede poole ettepanekuga anda Arstiteaduskonna kehakultuuriosakonna IV kursusele kommunistliku töö õpperühma nimetus. Inglise filoloogia osakonna II kursusele samasuguse nimetuse andmist peeti vajalikuks arutusele võtta järgneva aasta kevadel.

Parteikomitee kohustas oma otsuses teaduskondade parteiorganisatsioonide büroosid osutama igakülgset abi ja toetust arenevale võistlusele kommunistliku töö õppegrupi austava nimetuse eest. See aga tähendab suurt tööd võistluse tähtsuse propageerimiseks, võistlejate väljaselgitamisel jm. aladel.

Kommunistliku töö rühma (kursuste) liikumise arenemiseks on TRÜ-s head eeldused. On vaja saavutada, et see kujuneks üheks peamiseks kasvatustöö vormiks ülikoolis.

Kommunismi uutele võitudele

NLKP ajalooline kongress kavandas meie maal kommunismi laiaulatusliku ehitamise programmi. Üheks peamiseks ülesandeks on seejuures kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomine ja arendamine. Sellest lähtus NLKP Keskkomitee järjekordne pleenum, kavandades uusi abinõusid NSVL majanduse arendamiseks ja rahvamajanduse parteilise juhtimise parandamiseks.

NLKP Keskkomitee novembripleenum, arutanud N. S. Hruštšovi aruannet nimetatud küsimuses, võttis vastu üksikasjalise otsuse. Seda iseloomustab leninlik printsipiaalsus meie rahvamajanduse saavutuste ja arenguperspektiivide hindamisel. Partei Keskkomitee novembripleenumi otsus parteiorganite loomisest tootmisprintsiibi alusel annab võimaluse teostada rahvamajanduse parteilist juhtimist konkreetselt, koondades tähelepanu esmajoones tootmisküsimustele.

Pleenumil kavandatud abinõud rahvamajanduse planeerimise parandamiseks, tehnilise progressi kiirendamisel põllumajanduse alal, samuti ühtse partei-nõukogude kontrolli loomise kohta on leidnud palavat heakskiitu kogu nõukogude rahva poolt, sest need kiirendavad meie maa edasiliikumist kommunismile.

Ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid on juba asunud partei Keskkomitee novembripleenumi otsuste laialdasele selgitamisele.

TRÜ õppejõud, üliõpilased ja teenistujad tervitavad NLKP Keskkomitee novembripleenumi tähtsaid otsuseid, väljendavad valmisolekut anda oma panus nende elluviimiseks.

F. Kinkar,
NLKP ajaloo kateedri õppejõud.

KIRJANIKE MAJAS

Esmaspäeval oli Tartu Kirjanike Majas rahvarohke. Koosoleku teema oli tõmbav: Paul-Erik Rummo ja Mats Traadi esikkogude arutelu. Oma mõtetest Mats Traadi luulekogu puhul kõneles Ly Seppel. Paul-Eerik Rummo luuletajapalet analüüsis Ain Kaalep.

Koosoleku lõpul rääkis P.-E. Rummo kuulajate palvel oma käsilolevatest töödest ja luges ette ühe oma viimastest luuletustest.

Meie ajalehe järgmises numbris ilmub noorte autorite väljaande retsensioon.

M. Viiding

ELKNÜ TRÜ komitees

Neljapäeval, 22. nov. toimus ELKNÜ TRÜ komitee laiendatud pleenum. Pleenumi tööst võtsid osa ELKNÜ KK sekretärid sm-d J. Lüllemets ja H. Puusild ning ÜLKNÜ KK kõrgemate koolide osakonna juhataja asetäitja sm. V. Orjol. Pleenum, kuulanud ära sm. J. Lüllemetsa informatsiooni, valis ELKNÜ TRÜ komitee sekretäriks sm. K. Adamsoni ja sekretäri asetäitjaks sm. P. Järve, valides nad ka ELKNÜ TRÜ komitee liikmeteks. Ettekandega «Tõsistest puudustest ideelis-poliitilises kasvatustöös TRÜ komsomoliorganisatsioonis ja selle parandamise abinõudest» esines ELKNÜ KK I sekretär sm. J. Lüllemets. Sõnavõtjad (sm-d Krikk, Kolde, Titma, Orjol, Jaanson, Tikk, Palm, Lukk, Mikkelsaar, Pärnamägi, Sivenkov, Napa, Lepiku, Polissinski) analüüsisid omakorda ideelis-poliitilise töö olukorda ülikoolis ning tegid ettepanekuid selles töös esinevate vigade parandamiseks. Pleenum võttis vastu üksikasjalise otsuse ja saatis tervitustelegrammi NLKP Keskkomitee pleenumile.

Kolleegide külaskäik

Möödunud nädala lõpul viibisid Tartus Läti NSV Koolide Teadusliku Uurimise Instituudi direktor, VNFSV Pedagoogikateaduste Akadeemia korrespondeeriv liige R. Mikelson, tema asetäitja teadusliku töö alal V. Usin ja Läti Riikliku Ülikooli pedagoogika ja psühholoogia kateedri juhataja dots. J. Anspak.

Reedel, 23. nov. k. a. kaitses sm. V. Usin TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna Õpetatud Nõukogu ees oma väitekirja teemal «Võitlus kooli demokratiseerimise ja sotsialistliku ümberkorraldamise eest Lätis 1917—1919. a.» Õpetatud Nõukogu otsustas sisuka töö eest dissertandile omistada pedagoogikakandidaadi teadusliku kraadi.

Laupäeval, 24. nov. toimus TRÜ pedagoogikakateedri lahtine koosolek, kus sm. Mikelson esines ettekandega kasvatusteadusliku uurimistöö olukorrast ja põhisuundadest Lätis. J. Anspak kõneles samal koosolekul teaduslikust uurimistööst ja õpetajate ettevalmistamisest Läti Riiklikus Ülikoolis.

J. ORN

Arstiteaduskonna üliõpilased käisid Vilniuses Balti vabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste üliõpilaste teaduslikul konverentsil. Kuulati huvitavaid ettekandeid, arutleti neid, vaieldi. Järgmine taoline konverents toimub järgmisel õppeaastal Tartus. Piltidel: Üliõpilased omavahelises jutuajamises ja tutvumas konverentsil väljapandud näitusega.

Arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilased praktikumil.

Keskkooli lõpetanul on kasulik töötada

— Mida teile, palun?

— Liiter piima ja pool kilo võid. Nii me töötame alates sellest sügisest iga päev. Esimestel päevadel oli küll võõras, kaupu oli palju, nende asukohad ei jäänud kohe meelde, ümbrus oli harjumatu. Nüüd liigume leti taga vabalt ja kiiresti, tahame ostjaid teenindada niisama osavalt kui vilunud müüja meie kõrval. Kauplustes õpetatakse meid hästi. Tööl võib käia. Ainult üks soov on: kvalifikatsioonieksami tahaksime varem ära anda. Teadmised ja oskused erialaeksamiks suudab kaupluses omandada lühema ajaga kui neli kuud.

Kas I kursusega ühel arvamusel on ka Majandusteaduskonna II kursuse tudengid, kellel eriala käes ja tööaeg seljataga?

Töö esimesel kursusel pole sugugi üleliigne. Töötasime eelmisel aastal kauplustes ja toitlustusettevõtetes. Pärast ülikooli lõpetamist töötame samas liinis. Töölkäimisega oleme rahul. Meil on üles kerkinud kaks a g a:

1) üldine tööaeg võiks lühem olla, siis ei tuleks II kursusel teha kahte kursusetööd ja õppimiskoormus oleks väiksem;

2) miks ei tööta TRÜ-s kõik otse keskkoolist tulnud üliõpilased, Arstiteaduskond välja arvatud, sest neil algab praktika juba I kursusel? Ega Majandusteaduskonda astujad keskkoolis vähem tööd ei tee, kui Bioloogia-Geograafiateaduskonda astujad. Selline on tulevaste kaubandusala spetsialistide arvamus.

Rahandusosakonna II kursuse üliõpilased vaidlevad neile oma kogemuste põhjal mõningates küsimustes vastu. Tööaega lühendada pole mõtet. Tööd on vaja kõigile, kes keskkoolipingist tulevad. Töölkäimine aitab elust ettekujutust saada. Kuu aega suvel keskkoolipäevil töötada ei õpeta veel tööd tundma. Räägime nende nimel, kes koos küpsustunnistusega eriala diplomit ei saanud. Praegused lõpetajad on meist paremas olukorras.

Töökohtades me tundsime, et meie tööd on vaja. Me ei poolda töölkäimist üksnes sellepärast, et 14-st inimesest 5 töötas oma tulevase eriala ettevõtetes — kauplustes ja raamatupidamises. Ka need 5 tütarlast, kes töötasid Tartu Kammivabrikus, ja 4 noormeest, kes omandasid eriala ülikooli kapitaalehituse osakonnas, on töölkäimise poolt. Hea oleks, kui ülikooli tuleks rohkem staažiga inimesi. Kasulik oleks kaks vajalikku aastat töötada tulevasele erialale lähedasel alal. (Mitte nii, et staaž omandatakse keskküttes ja õppima tullakse Arstiteaduskonda). See aitaks luua selgema ettekujutuse valitud elukutsest ja hoiaks ära mõnegi eksituse õige eriala otsinguil.

Grupp I ja II kursuse Majandusteaduskonna üliõpilasi

Bioloogide juures

«Ma ei tahaksin teie kursusest kirjutada.»

«Meist? Milleks? Meil pole midagi eriilist! Võtke mõni teine.»

Tagasihoidlikkust peavad mõned vooruseks, kuid meie, žurnalistid mitte. Kui ma III kursuse bioloogidega ühise juttu soone olin leidnud, veendusid nad ka ise, et kirjutada võib paljust. Kas see on musterkursus? Ei, päris tavaline. Kuid vesteldes oli tunda, et nad on oma eriala tõsised austajad. Ainuüksi sellepärast tuleb neist lugu pidada.

Aga kes siis on kursuse kõige tublimad ja teotahtelisemad? Kellest kirjutada? Grupporgil on igaühe kohta midagi head öelda, sest peaaegu kogu kursus on millegi tõsisega seotud. Kasvõi näiteks Ene Sokk, eriprogrammiga geobotaanik. Uurija vaimuga tüdruk, väga töökas ja järjekindel — nii iseloomustavad teda kaaslased. Oma töömahuka eriala kõrval taotleb Ene veel lisaspetsiaalsust kunstikabinetis. Vabal ajal vastab ta oma esperanto kirjasõpradele, uurib esperantokeelseid ajakirju. Palju hoolt ja viisakat ümberkäimist nõuab Ene margikogu. Ka fotoasjanduses tunneb ta end kodus. Nii mitmekülgsete ja tõsiste harrastustega inimene väärib hindamist.

Akadeemiliste teadmistega meheks oma erialal peetakse Ermer Meriveed. Kursusekaaslased arvavad, et ta on üks vabariigi asjatundlikumaid noori entomolooge. Õhtuti vajatakse tema abi ja teadmisi Zooloogia ja Botaanika Instituudis, kus Ermer käib putukaid määramas.

Erilise imetluse ja austusega räägivad kaaslased Tiiu Hansenist. Tiiu on tüdruk, kes pigistab endast välja maksimaalse. Ta jõuab igale poole — keeltekooli ja treeningutundi, teatrisse ja looduskaitseringi. Mitmel rindel tegutsejad kipuvad tavaliselt pealiskaudseks jääma. Kuid Tiiu on sellest pahest vaba. «Intelligentne tüdruk,» ütleb grupporg Malle Ratas.

Aga kogu kursuse kordaminekud? On neidki. Kasvõi kompleksekspeditsioon Tauksi saarele Matsalu looduskaitsealal, mis täielikult organiseeriti üliõpilaste endi poolt. Kõik kohapealsed uurimused teostati omal käel, ilma juhendava õppejõuta. Tõsist tööd teevad III kursuse bioloogid ka oma kateedrite juures asuvates ÜTÜ rinkides. Kõrs kõrre haaval kogutakse aegsasti materjali diplomitöö jaoks, vaetakse suviste vaatluste tulemusi. Kus küll neid vaatlusi ei tehtud — Karagandas ja Kääriku, Lätis ja Väinamere laidudel. Ikka keset loodust, keset elu, taimede ja lindude keskel.

Kursuse uurijameelsust kinnitab fakt, et kahekümne kahest üliõpilasest on üheksal eriprogramm. Huvi ja võimeid individuaalprogrammi alusel töötamiseks oleks jätkunud veel neljal, kuid ka koolid vajavad oma erialasse kiindunud aineõpetajaid.

See, et iga teine kursusel on fotograaf, ei üllata bioloogeendid sugugi. Fotograafiaga tegelemine on nende juures niisama loomulik kui mikroskoobi käsitsemine.

Ehk on III kursuse bioloogidele ka midagi ette heita? On. Võlgnevused — Karaganda ekspeditsioonile sõideti enne eksamisessiooni lõppu. Mitu ekspeditsioonist osavõtjat teeb veel praegu «kevadet» tagant järele. Süüdi pole siin aga laiskus, vaid liigne agarus, soov jõuda igale poole, olla igal pool. Eks ole bioloogid igapäevase üliõpilaselu esindajad, kes igatsedes uusi kordaminekuid takerduvad küll vahel, kuid lähevad jälle edasi, sest nad tahavad loovalt pead murda. Nad on läbematud nagu noored ikka.

E. OJAND

Dekanaat ja kaugõppijad

Tundub, et suhtumises kaugõppe töösse on meil veel nii mõnigi küsimus lõpuni mõtlemata. Koosolekuid ja arutlusi, kus kõnepuldist räägitakse kaugõppe osatähtsuse kasvust ja võrdsest nõudlikkusest statsionaarsete ja kaugõppijate suhtes, oleme me kõik viimasel ajal kaasa elanud. Oleme hääletanud heade otsuste poolt ja püüdnud ka ise üht-teist mittestatsionaarsete õppijate heaks teha. Kellelegi pole aga teadmata ja kuulmata need väited, mis kõnelevad hoopis teistsugusest praktikast. Võrdne diplom, mis välja antakse lõpetajaile nii statsionaarses kui ka kaugõppeosakonnas, on mõnigi kord üsna vähe usaldusväärne tõend ka võrdsest tasemest.

Ärgu saadagu valesti aru. Ei usu, et praktilise töö seisukohalt vahe siin eriti suur olekski — kui statsionaarsel lõpetajal on kindel edumaa faktide tundmises ja teadusliku uurimistöö metoodikas, siis nendesamade programmiliste miinimumteadmiste kasutamise oskus on praktikutel võrratult parem. Nii mõnigi mittestatsionaarse osakonna lõpetanu töötab näiteks õpetajana märksa kindlakäelisemalt ja paremate tulemustega kui «akadeemilise» ilmega lõpetanu statsionaarsest osakonnast. Vahe, mis praegu aga valitseb kaugõppeosakonna enese sees, väärib analüüsimist.

Küsimus on selles, et kaugõppijate seas on äärmiselt ebaühtlase tasemega inimesi. Mõnigi neist annab statsionaarsete «tippudega» end vähimagi kahjuta võrrelda. Ei saa lahti tundest, et need statsionaarsed üliõpilased, kes kaugeltki ei oska oma aega ratsionaalselt kasutada ja üksnes hädaldavad oma kohutavast ülekoormusest, ei suudaks enamikus üle semestri-paari kaugõppes kursusega sammu pidada. Nad annaksid lisa vaid sellele kaugõppijate kontingendile (ja paraku mitte väikesele), mis lohiseb vaevaliselt üle kivide ja kändude 3- kuni 4-aastase lisaajaga.

Praegu ongi peamine ülesanne leida maksimaalselt võimalusi kaugõppe taseme ühtlustamiseks paremate järgi, selle tagamiseks, et e n a m i k üliõpilasi suudaks igasuguse hinnaalanduseta ometi tähtaegselt ülikooli lõpetada. Praegu kõigub selliste lõpetajate arv mitmel pool meie ülikoolis madalamal 30%-st.

Selleks, et mingi tajutav murrang kaugõppetöö korralduses peatselt aset leiaks, tuleb otsustavalt läbi valgustada juba nende instantsside tööpraktika, kes vahetult juhivad mittestatsionaarsete üliõpilaste ettevalmistust. Siit saab alguse nõudlikkus kateedrite ja iga üksiku õppejõu vastu, kes tegeleb kaugõppega, siin ka ühtlustatakse olemasolevad metoodilised ja organisatsioonilised kogemused.

Hästi on kaugõppega seotud probleeme asutud lahendama Ajaloo-Keeleteaduskonnas, kus kaugõppe-prodekaani sm. A. Metsa initsiatiivil tehti ulatuslik analüüs kaugõppe diplomandide töötingimuste kohta, samuti ka õpiti tundma ühe rajooni — Põltsamaa — kaugõppijate edasijõudmist ning publitseeriti vastav materjal sealses ajalehes. Muidugi ei pääsenud siinjuures mööda ka neist kohapealsetest administraatoritest, kes sõrmegi polnud liigutanud mittestatsionaarsetele üliõpilastele normaalsete töötingimuste tagamiseks.

Teaduskonnas toimus õppemetoodiline nõupidamine kaugõppe küsimuses, sama probleem seisis päevakorral ka teaduskonna nõukogus. Selgus, et mõndagi head on juba saavutatud (uued metoodilised juhendid on võrratult põhjalikumad ja aegsasti välja saadetud, õppetöö koormust on mõneti normaliseeritud, nõudlikkust ühtlustatud, õppekirjandust kättesaadavamaks muudetud jne.), kuid nähtavasti tuleb veel lahendada mõnigi probleem, et pääseda senisest peost suhu elamise mentaliteedist.

Vaieldamatult on vaja lahutada õppesessioonid eksamisessioonidest, et õppejõududel ei tuleks tühja tööd teha, lugedes oma kursust paarile inimesele sel ajal, kui teised kramplikult õpivad teiseks eksamiks. Muidugi on õige ka vanemate, kõige paremate spetsialistide rakendamine kaugõppetöösse eriti erikursuste lugemisel. Enamasti on see jäänud nooremate ja vähem vilunud õppejõudude hooleks, ilma et neid isegi metoodiliselt abistataks loengute ühiskuulamise ja praktiliste näpunäidete varal. Raskusi on ikka veel kirjandusega, eriti loengukonspektide ja kõrgemate kooliide õpikutega. On terve rida distsipliine, millest aastate vältel pole ühtki rida rotaprindilt ilmunud. Rotaprindi ülekoormus tundub olevat fiktiivne, sest mõnigi nimekirjas seisev asi võiks suurema kahjuta oodata, kuid on väga vajalikke ainelõike, millest pole ühtki tööd. Seega — üliõpilaste küsitlemise kaudu tuleb välja selgitada eriti vajalik kirjandus ja seda saab siis juba ka kateedritelt n õ u d a (kasvõi plaanilise teadusliku töö arvel).

L. VILLEM

Kasvatagem vastutustunnet!

(Kurje mõttemõlgutusi head soovides)

Igal suvel laekub ülikooli rektori nimele tuhandeid avaldusi, milledes noored õpihimulised paluvad end vastu võtta kõrgema kooli õpilasteks. Avaldusele lisatakse dokument, küpsustunistus, millega õpetajad, kes noormeest või neidu on enam kui kümme aastat õpetanud ja kasvatanud, kinnitavad, et küpsustunnistuse ettenäitaja on teaduste alused keskkoolis omandanud, et ta on olnud vajalikul määral korralik, hoolas, distsiplineeritud jne. ja teda võib elus rakendada tootval tööl või kui tal on soovi edasi õppida, siis teda võib vastu võtta kõrgemasse kooli teadusi tudeerima.

Palun vabandust, eksisin. Küpsustunnistusel ei ole lauset, et tunnistuse ettenäitajat võib vastu võtta kõrgemasse kooli: meie keskkoolid ei võta endale vastutust selle eest, et nad valmistavad kõrgemasse kooli sisseastumiseks küllaldaselt «küpseid noori» (Aga sellist vastutust nad võiksid kanda!). Ja seepärast kõrgemad koolid on sunnitud noormeeste ja neidude teadmisi kontrollima kõrgemate õppeasutuste sisseastumiseksamitel.

Suvisel vastuvõtusessioonil (vestlustel ja eksamitel) pole üliõpilaskandidaatidega põhjalikult tutvutud ning õppe- ja teadushimuliste seas on ülikooli pugenud või kogemata sisse lipsanud noormees või neiu, kes tuli ülikooli huvitavat elu ja seiklusi otsima, mitte aga õppima, s. t. tõsiselt töötama.

Siit järeldus: vestlused kandidaatidega tõsisemaks, põhjalikumaks! Sama kõne eksamite suhtes. Ja nii mõnigi seiklushimuline jääb ukse taha. Jäägu! Ülikool olgu õppe- ja teadushimuliste jaoks!

Aga kas neil viimastel on õppe- ja teadushimu kõrval küllaldaselt kohustus- ja vastutustunnet, milleta pole mõeldav elu kollektiivis? Oletame, et on. On mõningal määral. Aga seda tuleb edasi kasvatada, suurendada, kindlustada.

Esimesest kursusest alates tuleb kasvatada kohustus- ja vastutustunnet. Õppida — see tähendab omada kohustusi, kanda vastutust, v a b a t a h t l i k u l t o l l a k o h u s t a t u d, t e a d l i k u l t k a n d a v a s t u t u s t enese ja kogu kollektiivi ees, kuhu sa kuulud, kogu ülikooli ees, ühiskonna ees.

Kui ülikool (kõigi oma organisatsioonidega) on suutnud noores inimeses kasvatada kohustus- ja vastutustunnet, siis on ta suurema osa kasvatustööst edukalt teinud.

On aabitsatõde, et inimest kasvatab hästi ja õigesti organiseeritud kollektiiv. Seepärast peaks kasvatustöö ülikoolis algama esimesest kollektiivist, kuhu üliõpilane kuulub, s. o. õperühmast, kursusest.

Ka on aabitsatõde, et kasvatamine toimub raskuste ületamises, võitluses. Kasvab see, kes on asetanud end raskuste ette (või on asetatud raskuste ette) ja nad ületab.

Andestatagu mulle aabitsatõdede kordamise pärast, aga nad olid vajalikud, et esitada «kuri» mõte: ülikoolis ei ole õperühmade töö organiseerimisega kõik korras.

Vahetagem mõtteid selle üle! Olen seisukohal, et õperühm suudab esineda kasvatajana siis, kui temal kui organisatsioonilisel üksusel on olemas kindel juhtiv organ rühma kolmiku näol, kes kehtestab kollektiivse juhtimise printsiipi. Rühma kolmiku eesotsas peaks olema rühma parim, ausam, autoriteetsem üliõpilane, kes vastutab nii kogu rühma õppimise kui käitumise eest. Päris loomulik on, et see on dekaani poolt määratud sellele vastutusrikkale tööpostile (võib ka olla valitav, kuid igal juhul mitte juhuslikult sellele tööle sattunud, põhimõttel «keegi seda peab ju tegema»). Kolmiku teine liige — rühma komsomoligrupi organisaator (lähemas tulevikus võib-olla parteigrupi organisaator) vastutab rühmas toimuva ideoloogilis-poliitilise kasvatustöö ja rühma poliitilise hoiaku eest. Ja ametiühingu organisaator (kes rühmas seni ainult liikmemaksude kogujaks on) vastutab rühma õppe- ja kultuurialase töö hea organiseerimise eest.

Rühma kolmik, eriti nüüd, mil ülikooli astub hulgaliselt tööstaažiga noori inimesi, ei vaja hooldajaid, kes üliõpilaste eest mõtlevad, kõik valmis organiseerivad ja kelle olemasolu kahandab nullini üliõpilaskollektiivi vastutustunnet. Kui üliõpilaste kohusetundega ei kaasne vastutustunne, siis pole kasvatustööl tulemusi.

Üliõpilaste asetamine laste seisundisse, kellelt iseseisvust nõuda ei saa, viib üliõpilased ka lastepärasele käitumisele, kes ei julge, ei tohi midagi teha, sest «nad pole ju suutelised seda tegema». Iseseisvust, tegude julgust, algatusvõimet, mehisust ja südidust kasvatame üliõpilastes neid kogu kollektiivi huvides iseseisvalt ja julgelt mõtlema, otsima ja tegutsema pannes.

Mõni aasta tagasi oi ülikooli ajalehes jutt sellest, et ülikooli komsomolikomitee teadmisel ja algatusel organiseeriti mõnedes rühmades tööd kasvatajate-hooldajateta. Oleks huvitav teada, milliseid tulemusi andis selline organiseerimine.

Meenutades oma üliõpilasaastaid (sellest on möödunud mitu aastakümmet) mõtlen tänutundega sellisele elu organiseerimisele, kus meid endid usaldati oma elu juhendama, kus meilt nõuti täit vastutust oma töö eest ja kus me õppisime endilt nõudma ja ühiselt õpetasime kollektiivi ees vastutust tundma ja kandma.

J. FELDBACH

2 Tartu Riiklik Ülikool

Rahvaloomingu jälgedel

Kaks nädalat Valgjärve ümbruses

Seekord liigume Valgjärve kaldail, sest tänavu on Valga rajooni uurimine siiamaani jõudnud. Oleme kaunis Koorkülas. Meid on kolm — kaks teise kursuse filoloogi — Lea Osjamets ja Riina Preisman, ning V kursuselt allakirjutanu. Tartust saime suure hulga juhtnööre kaasa, ning kui olime ilma suuremate viperusteta kohale jõudnud, püüdsime ka nende järgi tegutsema hakata. Raske oli. Alates momendist, millal asusime koolimajja ja riputasime oma märjad riided üle toa veetud nöörile, kuni lahkumise hetkeni lausa valas vihma nagu oavarrest ja kuivi tunde võis sõrmedel üles lugeda, päikesest rääkimata. Meil ei olnud mahti ilmast hoolida, sest tööülesanne ei andnud aega ja külas oli mitu inimest, kes tõotasid suurt «saaki». Tõttasime laulujahile, ja me ei pettunud. Vanu ringmängulaule laulsid meile kolm õde Lehtse talust. Temperamentselt esitas oma naljandeid Liisa Tiirak ning mitu külanaist ajasid oma nõidustükkidega meile lausa hirmu peale, sest pidid ju nad seda kõike «õkva esi oma silmaga nännu» olema. Vana Jaan Tiiveli naljandid kirikuõpetajaist ning mõisnikest panid tähelepanelikud kuulajad lausa südamest naerma. Eriti head mälestused jäid meil 72-aastasest Oskar Sotterist, kes meid kõigiti aitas objektide leidmisel ning kes ise osutus heaks vanavaraallikaks. Meie ülesannete hulgas oli ka leida andmeid kooliõpetaja Karl Ruudi kohta ning

Eesti rahva suulist traditsiooni on kirjas fikseeritud kaugelt rohkem kui 150 aasta jooksul, ja täiesti ootuspärane on küsimus, kas leidub veel, mida nende aastakümnete jooksul pole üles kirjutatud ja kas üldse tasub kogumistööga veel tegelda.

Jaatava vastuse mõistmiseks aitab ehk, kui peame silmas järgmist. Kõigepealt ärgem unustagem rahvaloomingu pidevalt muutlikku iseloomu. Igal sammul võib siin konstateerida pidevat tekkimist, kadumist ja varieerumist. On liike, mis on kadunud sootuks või neist on järel üksnes udune mälestus (näit. vana regivärss, paljud muistendid jm.). Teiseks arvestagem, et ükski laul või jutt, vanasõna või mõistatus, või ka kombetarkus ei kao järsku, vaid pikkamisi. Faasilisust võime pidada rahvaluule ajaloos seaduspärasuseks. Kui mingi konkreetne laul, jutt vm. on aktiivsel kasutamisel, kõneleme esimesest faasist, mäluvaraks taandununa peame teda teises faasis olevaks. Ja kui seda ei leidu enam rahvasuus, vaid selle kunagist olemasolu kinnitavad kirjalikud dokumendid või trükised, kõneleme unustamise ehk kolmandast faasist. Rahvaluulel on ka omad topograafilised erijooned — ühes maakohas võib sama nähtus olla esimeses, mujal teises või kolmandas faasis. Dünaamika väljaselgitamiseks on vaja seda pidevalt silmas pidada ja ka katked üles märkida koos nende juurde kuuluvate andmetega. Teadusele on seda väga vaja. Kolmandaks kergitavad uuritavad teemad ise üles vajaduse koguda otse rahvalaule või -jutte endid nende areaalide või mõne sisulise erijoone selgitamiseks või otsida täiendusi puudulikult kogutud andmestikule. Kui vähe on siiani tähelepanu pööratud funktsionaalsusele, laulikute või jutustajate elulugudele või ikonograafiale.

O. Sotterilt, tema endiselt õpilaselt, saime neid rikkalikult.

Meie vestluskaaslased olid enamikus vanemad inimesed ning seda üllatavam ja rõõmustavam oli nende ergas huvi sündmuste ja elu vastu mitte ainult oma külas, vaid ka kogu laias maailmas. Raadio ja ajalehtede kaudu on nad kõigega kursis ning kohtumistest «objektidega» jäid meile südamlikud mälestused.

T. KAEVANDO.

Ed. LAUGASTE

Neljandaks on meil praegu kasutada võrratult täiuslikumad tehnilised vahendid, nii et oleme võimelised lindistama meloodiaid, filmima liikumist, võtteid, objekte jne.

Viiendaks dikteerivad plaanilised ülesanded täiendavate andmete hankimise vajaduse. Kui oli aktuaalne Kalevipoja või Suure Tõlluga seotud traditsiooni publitseerimine, tuli aastaid töötada selle teemaga. Praegu on meie ülesandeks teiste muistendiliikide jälgimine ja Haljala laulud — oleme oma töösuuna võtnud selliselt.

Rahvas ise on siin peamine allikas ja kontrollija.

Üliõpilased on rohkesti kaasa aidanud mitmesuguste materjalide kogumisel. Ja kogumistöö isegi on üks osa õppetööst.

Ekspeditsioone on kolme liiki: 1) frontaalsed — siin on ülesandeks koguda materjale kõigi liikide alal tühjendavalt; 2) monograafilised — uurimisülesanne on piiratud kindla teemaga ja 3) kontrollekspeditsioonid — ülesandeks uurimisteemade puhul ebaselgeid või järelkatseid vajavaid väiteid kohapeal selgitada.

Ekspeditsioone võib teostada ka kompleksselt, mitme distsipliini esindaja osavõtul, nii rahvaluule, etnograafia, keel, ajalugu, muusika, bioloogia jne.

Kateedri poolt 1962. a. korraldatud 5-est ekspeditsioonist töötas 4 frontaalsete ülesannetega. Ekspeditsioon Haljalasse oli monograafilise iseloomuga, «Vana Kandle» järgmise köite ettevalmistamiseks. Viisikirjutaja konservatooriumist või ülikooli töötajaist oli kaasas kolmel ekspeditsioonil. Siiamaani on kasutatud palju ka filmimist ja lindistamist, kahju, et kateeder oma tööks saab kasutada ainult üht portatiivset magnetofoni.

Kuidas töö kulges kohtadel, sellest kõnelevad oma muljete põhjal osavõtjad ise.

Ühest meie tööpäevast

Igal kevadel valdab rahvaluule eriharu üliõpilasi rahutus koos küsimusega: «Kuhu seekord?» ning hinges on ainult üks suur soov — tuleksid toredad rahvaluule välipraktika päevad juba rutem.

Kahenädalase praktika jooksul sigineb uusi tutvusi, koguneb palju muljeid, tuleb teadmisi, mis praktika jooksul kinnistuvad palju tugevamini kui ainult loenguil kuuldud teoreetilised tarkused. Ja kuigi esimestel praktikapäevadel võib nii mõnigi üliagar teadusemees vanainimese ära kohutada küsimusega «Kas te rahvaluulet teate?», siis varsti tekib ka sellel teadusemehel oskus võhivõõra eide või taadi jutusoont avastada, lasta pliiatsil mööda paberit joosta ning endamisi imestada: «Kuidas nad küll nii palju mäletavad ja teavad?»

Rahvaluule kogumisega on tegeldud Tartu ülikoolis ammu, kuid praegusele kateedri juures asuvale kogule panid üliõpilased aluse 1950. a. suvel. Siitpeale on kogu kasvanud iga suvega. Esmajoones on tähelepanu pööratud plaanilistele uurimisteemadele, selleks lisamaterjali hankimisele. Nii on tegeldud hiiumuistenditega, Haljala ja Kihnu regivärsilise rahvalauluga jne., sellest on siis sõltunud ka kogumispiirkonnad. Filmilindile on püütud jäädvustada parimaid jutustajaid, rahvalaulikuid ning vanu kombeid, mänge, tantse jms., mis on tänapäeval veel kasutusel või teada. Filmimeeste, õppejõudude ja üliõpilaste teekonnad ongi seetõttu küündinud Setumaale, Viru-Jaagupisse, Jõelähtmesse ning mujale.

Kuigi möödunud suvi püüdis kogujaid vihmaga hirmutada, jõuti nii Haljalast, Kadrinast, Kihnust kui ka Tartu ja Jõgeva, Põlva ning Valga rajoonist aukartustäratavalt palju materjali kirja panna. Kuidas kellelgi see töö õnnestus, on detailselt kirja pandud matkapäevikute ja kogude lehekülgedele.

K. KÕIVUMÄGI

OMAPÄRANE

Milline rõõm on pärast tõsist pingutust eksamisessioonil vinnata õlgadele jälle vana tuttav seljakott, istuda bussi... ja aidaa! suviselt igav Tartu! Päikegi piilub sel hommikul üle mitme aja pilvelõhede vahelt. Sellesama 3. juuli õhtuks jõuab meie ekspeditsioonigrupp koosseisus Maimu Kala ja Martin-Nils Viirand II kursuselt ning värsked diplomandid Merike Saluraid ja tunudki ja värskete muljetega sõidame laiali.

Nüüd on sellest möödunud juba veerand aastat. Muljed on selginud, mõni detail ununenud, mõnigi mälestus veel elavalt silme ees. Alatiseks aga püsivad meeles inimesed, lahked ja sõbralikud, nagu neid igal pool kohtasime. Ja tahtmatult tekib mõte: iga tudeng peaks kasvõi paar nädalatki just niisuguste lihtsate inimeste seas liikuma.

H. LIIN

HALJALA

allakirjutanu — Haljalasse. Siin tuleb meil leida põhipeatuspaik kaheks nädalaks. Haljala tervitab meid aga üsna ebasõbralikult pahkluuni ulatuva poriga. Pori poriks, aga elamine kooli ühiselamus saab mugav. Varsti selgub, et mugavus ei ole liigne. Kui päev päeva kõrval ca 20 km maha marssida, on ülimõnus puhtas valges toas pehmes voodis välja sirutada.

Järgmisel päeval liitub grupiga viisikirjutaja Priit Kuusk konservatooriumist ja tõsine töö võib alata. Esimesed päevad toovad esmakordselt ekspeditsioonil viibijaile küll väikese pettumuse — materjali pakutakse vähevõitu. Meie ülesandeks aga ongi üles märkida veel viimased leiud rahvaluule alalt endises Haljala kihelkonnas. Algul käime Varangul ja Metsikul, hiljem suundume rannikule. See kujuneb üheks toredamaks sündmuseks meie ekspeditsiooni argielus. Peatume Eismal väga lahkes kaluriperes, kus meid nagu vanu häid tuttavaid koheldakse. Perenaine osutus omaaegse kuulsa lauliku Mari Kaskmanni tütreks. Õnnestus temaltki veel paar laulu «välja pigistada». Omaette elamuseks oli matk Vainupeale. Tee lookleb läbi lõhnava männimetsa, mille tagant aeg-ajalt vilgub meri.

Hästi on meelde jäänud üks õhtu Haljalas. Meil avanes võimalus seestpoolt vaadata kirikut, mis on ehitatud juba XIII saj. Rakvere lossi kaitseks. Tegemist on kindluskirikuga, seintest on nähtavale tulnud laskeavad. Kõige toredam on aga väike orelikontsert, millega ekspeditsioonikaaslane Priit meid kostitab. Orel küll kägiseb ja üks vile ajab hoolimatult oma joru, aga see ei suuda rikkuda üldmuljet.

Pikkade rännakute tulemusena oleme 2 nädala pärast siiski päevi-

Kihnu naine rahvarõivais.

A. HIRVESOO foto

OBJEKTIDE OTSINGUIL

See oli ühel tavalisel juulikuu päeval, kui Tartu jaama perroonile kogunes kolm inimest. Varustus: pliiatsid, vihmavari, laul, vihikud, naljad, seljakott, fotoaparaat, — kõik, mis kuulub ühe korralikult ettevalmistatud ekspeditsiooni juurde.

Vagunis leidis äkki üks meist, et äsja ostetud pilet on kadunud. Ühisel jõul leiti see jaamahoone eest pingi alt. Tudengid on tõesti püsimatu rahvas.

Vagunist vilksatasid mööda Kärkna, Tabivere, Kaarepere... Igaüks püüdis kujutleda tulevast kaht nädalat. Alles «roheliseds» sel alal, paisutasime fantaasias oma suurt edu: meid võetakse kahel käel vastu, eided ja taadid otse külvavad meid üle laulude ja juttudega.

Nõmmküla, Tapa, Lehtse...

Viimasest stardime objektide jahile — rahvaluulet koguma. Külanõukogudest ja kolhoosikeskustest saime andmeid tuntumate laulikute ja jutumeistrite kohta. Ettevalmistused tehtud, alustame teekonda, reisikepp käes; mööduvad kiiresti orud ja mäed. Edasiliikumiseks ja üleskirjutamiseks kasutasime vanu ja ikka püsivaid vahendeid — jalgu, pliiatsit ja paberit.

Esimese päeva saak tundus hea. Materjali laekus igas peres, fotoaparaat klõpsus, tuju oli hea.

Alati ei läinud kõik kaugeltki hästi. Ilmataatki proovis meie kannatust terve nädal. Tuju see veel nii hõlpsasti alla ei viinud, abi selleks ammutasime lauludest ja naljadest. Inimesi oli igasuguseid: jutukaid, uudishimulikke, kes tundsid huvi ka selle vastu, kes meist on abielus, palju abikaasa palka saab, kui palju on lapsi jne. Oli usklikke, kes püüdsid meid «ümber pöörata», oli aga ka umbusklikke, kes kartlikult ütlesid: «Panete äkki vanainimest veel naeruks». Kadrinas tutvusime Liisa Sermatiga, kes nimetas end Kreutzwaldi kõige lähemaks veel elavaks sugulaseks. Tõestuseks osutas ta oma nina ja lõua kujule ning toonitas korduvalt, et tedagi kiskuvat «sinna Kreutzwaldi poole», s. t. luuletama. Kui pärisime lugusid Kalevipoja kohta, juhatas mõni vanake meid trükitud «Kalevipoja» juurde: «Ei mina tea kedagist, lugege seda trükitud raamatut, seal on ju kõik ilusti üles pandud.»

Meie kogutud ainestikus leidub kõike: laule, jutte, kõnekäände, kombeid, mõistatusi ja naljandeid. Eriti palju saime laule, mõned neist on kaasaegsed rahvalaulud, nagu on järgmine joodikust kolhoosiesimehe sarjamiseks:

Tulude raamat
numbriteta,
hobud ilma
rakmeteta,
autod ilma
kummideta,
juhid jäänud
palkadeta.
. . . .
Ei joodikust pole
juhtijat
ja korra järel
valvajat.

Kuulsime, mida tehti külaklunkritel ehk -karapitel. Saime teada, et eliding on haigus, mille vastu aitab tõrvatud kõie küljest 3 korda lõigatud tükike. Ühe vanamehe käest õppisime ilmaennustamist: kui raadio ütleb, et homme on ilus ilm, siis kindlasti sajab vihma.

Kaks nädalat möödus «nigu näuhti». Ettenähtud territoorium oli selle ajaga läbi uuritud. Tagasi sõitsime juba uute ekspeditsioonil kuuldud-õpitud lauludega, näiteks:

Ku-hui mina a-
halles no-hoor veel
o-holin,
hü-hüppasin üle
o-hobuse...

A. RÖÖM
K. JENTSON
K. TOROP

VIVOS VOCO

Mis siin nüüd salata: eks ta ole vist juba aastakümneid nii, et Tallinna poeedid, muusikud ja kunstnikud (eriti nende noorem põlvkond) kipuvad aeg-ajalt Tartusse. Pistetakse luuletused põue, võetakse pildid kaenla alla või antakse flööt ja orel pagasi ning sõidetaksegi oma kulu ja kirjadega ülikoolilinna. Tuuakse seal kaasavõetu lagedale ja vaieldakse pärast seda mõne kohvipoe kaitsva tiiva all end korraks vihaseks, siis jälle rõõmsaks ja sõidetakse pärast seda värskendatult tagasi.

Ühest taolisest ürituset tahamegi siinkohal juttu teha. Kui sisuliselt on lähenev küllasõit sarnane paljude eelmistega, siis vormilt on ta nüüd hoopis soliidsemaks muutunud: nimelt lähetab seekord TR Konservatooriumi ÜTÜ viiuldaja Mati Kärmase, tšellisti Toomas Velmeti ja pianisti Arbo Valdma ametlikule kontsertreisile. Kontserdid toimuvad kolmel õhtul. Kavas on keelpilliõhtu, klaveriõhtu ja trio-õhtu.

Koos kolme noore muusikuga ostis seekord piletid Moskva rongile veel suur seltskond heliloojaid alates lugupeetud Johann Sebastian Bachi ning Luigi Bocceriniga ning lõpetades päris kaasaegsete meestega.

Tallinlasi pisut kadedaks tegev fakt on see, et üks põnev teos tuleb Tartus koguni esiettekandele — see on nimelt Jaan Räätsa novembrikuus komponeeritud trio, mille temalt noored muusikud tellisid just nimelt Tartu sõiduks. Trio on viieosaline ja helikeelelt kaasaegne.

Suhteliselt uuemast muusikast on kavas veel Ukraina helilooja Galõnin, kelle huvitav lineaarselt kirjutatud muusika on eesti publikule seni peaaegu tundmata.

Impressioniste esindab Debussy oma klaveriprelüüdidega, neid kuulete Arbo Valdma soolokontserdil.

Et seda artiklikest ei kirjuta mitte diplomeeritud muusikateadlane, siis säästetakse siinkohal lugejat traktaadist klassikute ja romantikute loomingu eripärast.

Kutsume kõiki kontserte kuulama. Nad toimuvad ülaltoodud järjekorras, vastavalt 28. novembril, 2. ja 7. detsembril. Et olla veidi intrigeeriv, kutsume teid veel meenutama seda, mida ütles kunagi Shakespeare kõigi kohta, kes ei armasta muusikat!

Peatse kohtumiseni!

Ü. SILD

Tähistati T. Lippmaa sünniaastapäeva

Taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri ruumides oli Looduse Uurijate Seltsi ja ÜBS-i Eesti osakonna järjekordne koosolek, mis oli pühendatud Tartu ülikooli botaanikaprofessori T. Lippmaa 70-nda sünniaastapäeva tähistamiseks. Prof. T. Lippmaa hukkus sõjakeerises oma elu viljakamal perioodil, kuid tema tööd ei ole kaotanud väärtust meie jaoks. Praegusaja botaanikute põlvkonnale on prof. Lippmaa elu ja teaduslik tegevus suureks ja õilsaks eeskujuks.

Mälestuskoosolekul esines vastava ettekandega prof. Lippmaa õpilane, praegune TA Zooloogia ja Botaanika instituudi botaanikasektori juhataja Liivia Laasimer. Et prof. Lippmaa elu ja teadusliku tegevusele on pühendatud 1961. aastal ilmunud teos «Botaanilised Uurimused I», siis tõi L. Laasimer huvitavalt ja kaasakiskuvalt esile isiklikke kokkupuuteid ja muljeid oma õpetajast. Prof. Lippmaa viljaka tegevuse üheks põhjuseks oli tema suur huvi ja armastus oma eriala vastu, nõudlikkus enda suhtes ja äärmiselt täpne tööplaani täitmine.

Koosoleku teaduslikus osas esines TA Zooloogia ja Botaanika Instituudi töötaja Toomas Frey ettekandega ««Statistiline meetod uuritavate objektide valikus». L. Laasimer andis informatsiooni taimsete varude alal toimunud nõupidamisest Leedus.

E. LELLEP

Võõrkeelte ringis

Kolmapäeval oli võõrkeelte ringi järjekordne töökoosolek. Inglise filoloogia IV kursuse üliõpilase U. Järvsalu ettekande teemaks oli «Briti kohanimedest ja nende päritolust».

Ringi esimees J. Rähesoo tutvustas koosolijaid ringi edaspidiste plaanidega.

«Kadri kaitseb tudengitki»

Kaotatud populaarsust pole kerge tagasi võita. Aga ülikooli klubi on selle — vähemalt ajutiselt — kaotanud. Sellepärast oli 24. novembril Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilastel — kadriõhtu korraldajatel — lausa mure südames. Planeeritud oli ju kõik hästi, olgugi et proove oli olnud vähevõitu. Oli siiski läbi mõeldud kõik, mis pidanuks peokülalisi rõõmustama: saali dekoreerimine, võistlusmängud, auhinnad nupukamaile mõistatustelahendajatele, einelaud rahvuslike toitude ja hea õllega. Paar tundi enne õhtu algust olid korraldajad kohal, et veel läbi võtta «kadride» etteaste, korrastada saal ja jääda siis pidulisi ootama. Kas rahvast tuleb klubisse, kuhu möödunud kevadel astus kurjakuulutav vaikus, millest sel sügiselgi polnud õieti üle saadud?

Ometi tuldi. Oldi isegi küllalt kannatlikud peo algust ootama, ei lastud end heidutada sellest, et kohal polnud tantsuorkestrit (klubi juhatuse üle- või alaorganiseerimine!) ja lepiti selle parimaga, mida pakkus TRÜ puhkpilliorkester Martin Kruusi juhatusel. Ja mis kõige toredam: ei olnud sellel peol halvas mõttes «akadeemilise» näoga pealtvaatajaid, teate, selliseid, kes ise iialgi ei sekku üldisesse lõbususse, ei unusta hetkeski oma liialdatud väärikust ning lihtsalt rikuvad enese ja teiste tuju.

Peoperemees ja peoperenaine kuulutasid lõpuks õhtu avatuks ja varsti kostis muusikahelide sekka kõva kloppimine saali tagauksele. Ei siis olnud muud, kui lasti külalised sisse. Kadrid laulsid end tulevat Andromeda udukogust ja tuiskasid otse keset saali. Seal hakkas Kadriema pajatama, et

«Kadri, see on karjakaitsja karjakaitsja, karjahoidja, kadri kaitseb tudengitki . . .»

Lõbusas laulus toodi ette need asjaolud, mille eest tudengit kaitsta tuleks. Üldise naeru saatel lahkus lavalt Mees, kes otsis luuletuse ideid (Endel Koppel). Lõbusust tekitas ka Üliõpilane I kursuselt (Kuno Otsus), kes esitas «aaria» «Mul on raske, mul on raske . . .»

Ja pärast söödi võidu seajalgu ubadega, lahendati mõistatusi, magnetofoni lindilt (kus küll oli orkester?!) tuli muusikat, ja tantsiti temperamentselt üsna keskööni . . .

Kella üheks oli klubis vaikus.

Elustagu seda vaikust järgmisel nädalavahetusel jälle nooruslik rõõm!

Postscriptum:

Kadriõhtu stsenaariumi autor oli Kalle Kurg, laulude-lugude kätteõpetajaks ja Kadriemaks hakkas Viktooria Viir, peoperemehe mehesõnad ütles Mati Talvik, jooksmisesekeldamise (ehk organiseerimise-) vaeva nägid küllalt Ester Linn, Külli Laugaste, Tiiu Vesmes jt. Oma üksmeelsed lauluhääled andis õhtu kordaminekuks inglise filoloogide II kursuse ansambel.

T. REIMO

5 kodu — 5 nägu

Oli kell kaks 25. novembri hommikul, kui jõudis lõpule üliõpilaste kodude järjekordne ülevaatus.

Mida nägime?

TIIGI 78 — siin asub ülikooli rahvamaleviaste staap ja siit alustatigi reidi.

Kell 23.20 sealsamas: «Kas külalisi on majas?» — «On küll.» — — «Kas teate, mis on valves olijate kohus?» — «Paluda külalisi lahkuda.» — «Miks te seda ei tee?» — Vaikus, siis vastus: «Aga meie teada on laupäeviti külastusaeg 24-ni.» — «Eksite, lugege teinekord enne valvesse asumist määrustik läbi. Kus toas on külalised?» — «43, 75, 76.» Tuba 43 ukse taga oodati, kuni filmimehed oma valgustuse ja kaamera olid töökorda seadnud, siis . . . «Kas teate . . .?» — «Jah, teame . . .» — «Miks ei täida . . .?» — Vaikus, ainult valgus ja surin. 75. toas imestasid tüdrukud: «Külalised? Täna? Meil? Pole olnud!» — «Aga valve?» — «See on segadus.» 76. tuba, sellisel puhul harilikud küsimused, nõue: «Nüüd, palun, lahkuge!» — «Jah, kohe . . .»

Eelväes rahvamaleva staabiülem sm. Elterman koos sm. Mäega, järelväes rahvamalevlased, filmimehed — niisugust rida nähti sel päevavahetusel veel neljas ühiselamus.

TIIGI 14 uus maja, palju külalisi. «Kõik 109 on lahkunud?» — «Viimane läks umbes tunni aja eest.» Internaadi trepikojas: «Teil oli dušš?» — Jaatav vastus möödaruttavalt hommikumantlis neiult.

Nüüd ELVASSE,

PIONEERI 2 — poisse vaatama. Eeskoja uksele on plastiliiniga maalitud «Tere tulemast!», vastu võtavad koostlammutatud voodid, tühjad öökapid, katkine veepudel ja pool kuuekopikalist saia laual. Stiski, teisel korrusel leidub kolm noormeest, kes on valmis meile oma valdusi näitama. Ülejäänud magavad.

Tagasi linna, suund —

PÄLSONI 23. Valvuril pärast viimase, 96. külalise lahkumist kaebusi ei ole tekkinud, ka filmimehed ei leia tööd.

Vastasmajas,

PÄLSONI 14 võetakse meid vastu muusikaga. Seda kunstivormi armastavad õisel ajal eriti 108. ja 305. toa elanikud, teistes ollakse selles suhtes tagasihoidlikumad.

Meeste nuhtlus — köök ja söögituba. Ka seekord peab sm. Mägi II ja III korrusel korrapidajate graafiku märkustelahtrit mõne lausega täiendama, sest kaltsude koht pole pliidil, paberi ja toidujäätmete koht pole põrand ning avatud praeahju suu ei tohiks öösel enam midagi loota.

Oli kell 2 25. novembri hommikul . . .

MAI ja MIKK

Korvpallirindelt

Varsti hakkab lõppstaadiumi jõudma TRÜ teaduskondadevaheline korvpalliturniir. Senipeetud mängude järgi on naiskondadest edukamateks kehakultuuriosakond, ÜSK (spordikool) ja Õigus-Majandusteaduskond. Kehakultuuriosakonna tüdrukute kontos on võidud ÜSK-i ja Matemaatika-Füüsikateaduskonna üle vastavalt 37:29 ja 48:32. Kaotus kehakultuuriosakonnale ei võta veel ÜSK-i favoriitide hulgast. Võidud on naiskonnal kirjas Ajaloo-Keeleteaduskonna (46:29) ja Arstiteaduskonna II (45:34) üle. Õigus-Majandusteaduskond on võitnud 45:23-ga Arstiteaduskonna II naiskonna, 43:32 matemaatikud-füüsikud ja suurelt 41:16 Ajaloo-Keeleteaduskonna.

Meeskondade turniiril on olnud võidukad Arstiteaduskonna I võistkond ja kehakultuuriosakond kolme võiduga. Viimane võitis Matemaatika-Füüsikateaduskonna 90:25, Arstiteaduskonna II 82:19 ja bioloogideltgeograafidelt saadi loobumisvõit. Arstide I meeskond võitis Õigus-Majandusteaduskonna 54:32, Ajaloo-Keeleteaduskonna 70:19 ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna 63:11. Neile järgneb kahe võidu ja ühe kaotusega Õigus-Majandusteaduskonna meeskond.

Mängud on tulised, tasavägised ja lõpuks on korvpall Tartus väga populaarne. Ülikool pole erand. Võtke eeskuju kehakultuuriosakonna rahvalt ja olge otsustavates heitlustes omasid aplausiga toetamas — need, kes ise ei mängi.

H. RÄTSEP.

Enne pallilahingut.

Uusi teatmeteoseid

Gesetzes-Generalregister. Ausgabe 1962. 1) Chronologischer Teil: Ein chronologisch zusammengestelltes Verzeichnis der gesetzlichen Bestimmungen der Jahre 1949 bis 1960mit Ausnahme der preisrechtlichen Bestimmungen
2) Alphabetischer Teil. Ein Fundstellenverzeichnis der geltenden gesetzlichen Bestimmungen der Jahre 1947 bis 1960. Berlin 1961. 683, 359 lk.

Kleine Enzyklopädie. **Die Frau.** Leipzig 1962. 860 lk.

Estraad * Estraad * Estraad

On lihtsalt häbiasi, et ülikooli klubis — rääkimata kursuseõhtutest või muudest üliõpilaskoosviibimistest — pole me kuulnud-näinud head estraadietendust, kus nii või teisiti oleks peategelaseks üliõpilane ise oma murede ja rõõmude, puuduste ning vajakajäämistega.

Sellele talumatule ning häbiväärsele olukorrale otsustasid TRÜ klubi ja ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» teha järsu ning otsustava lõpu sel kombel, et kuulutavad käesolevaga välja

ESTRAADISTSENAARIUMIDE VÕISTLUSE

ning kutsuvad kõiki TRÜ kollektiivi liikmeid (üliõpilasi, õppejõude, teenistujaid) ning asjahuvilisi ka väljastpoolt ülikooli võistlustest osa võtma. Ka kollektiivsed tööd on teretulnud.

Vajatakse täismõõdulisi estraadistsenaariume (lavalise esituse kestvusega vähemalt üks tund), mis kajastavad tänapäeva, on aktuaalsed ning käsitlevad estraadiliku vaimukusega eelkõige üliõpilaselu ning ülikooli probleeme, on oma olemuselt võitlevad ning optimistlikud. Silmas tuleks pidada veel seda, et etendus oleks arusaadav publikule ka väljaspool ülikooli. Saatemuusika ning stsenaariumides esinevate laulude, tantsude ja kupleede noodid ja tantsude kirjeldused ei ole nõutavad, peamine on just sõnaline osa. Siiski soovime, et stsenaariumis oleks ära tähendatud puuduvate laulude, tantsude ja kupleede iseloom.

Oleme kindlad, et võistlusele tuleb väga palju stsenaariume. Valiku neist teeb žürii, kelle koosseisu teatame hiljem. Žürii määrab ka koguni auhinda (suuruses 70, 50 ja 30 rbl., mida võidakse žürii äranägemisel ka ümber jagada). Peale selle ostab TRÜ klubi autorihonorari alusel ära kõik mängimiskõlblikud stsenaariumid ja jätab endale ka õiguse (muidugi kooskõlastatult autoriga) kahest või mitmest stsenaariumist üht esitamiskõlvulist kujundada.

Tööd laseme ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kirjakasti (peahoone III korrus, vasakpoolne trepp), või kui need just kasti ei mahu, siis anname ära toimetusse (avatud esmaspäeviti, teisipäeviti ja kesknädalati) või TRÜ klubi juhatajale. Tööd mahutavale ümbrikule kirjutame «Estraad» ning varustame märgusõnaga; lisas olevas, sama märgusõnaga varustatud kinnises ümbrikus aga märgime andmed autori kohta (perekonna- ja eesnimi, teaduskond, kursus ning aadress).

Konsultatsiooniks on alati valmis TRÜ klubi juhataja sm. Siimer.

Ärge unustage ka stsenaariumide esitamise viimast tähtpäeva 10. veebruar 1963.

Niisiis tööle, estraadihuvilised, sest asjast peab asja saama! Lisaks ootavalle auhindadele juba ette ka palju tänu toredate ning sisukate tööde eest.

Võistluse korraldajad.

Estraad * Estraad * Estraad

Palju õnnel

HELLE JALONEN

ja

AARE LAANEMÄE

Ajaloo-osakonna IV kursus

TEADAANDED

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 Vanemuise tän. 46 toimub teisipäeval, 4. detsembril 1962. a. kell 19 TRÜ dotsent L. ERINGSONI vestlus teemal «1812. aasta Isamaasõja ajalooline tähtsus».

Järgneb film.

Agitpunkti juhataja.

*

AMATÖÖRAUTOJUHTIDE II grupi kursused algavad 3. detsembril k. a. kell 19 peahoone auditooriumis nr. 98.

TEADAANDED

Pühapäeval, 2. dets. kell 17 toimub pedagoogika-auditooriumis Psühholoogide Seltsi töökoosolek teemal «Moe psühholoogilised alused.» Referent A. Remmel.

*

Tuletame kõigile asjahuvilistele meelde, et pühapäeval, 2. detsembril kell 9.30 toimub TRÜ aulas SÜMFONIETTORKESTRI PROOV, kuhu oodatakse ka uusi mängijaid.

*

30. nov. 1962 kell 16 on keemiahoone ringauditooriumis ametiühingu aktiivi esimene õppus.

Esimese loengu teemaks «NLKP XXII kongress ametiühingu töö osast ja ülesannetest kommunismi laiahaardelise ülesehitamise perioodil».

Lektoriteks seltsimehed U. Polisinski ja A. Kõõrna.

Palutakse osa võtta kogu ülikooli ametiühingu aktiivi.

*

TÖLKEVÕISTLUSE

tähtpäeva on pikendatud 10. detsembrini. Tööd tuua ülikooli ajalehe toimetusse.

TEADAANNE

30. nov. s. a. korraldab Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering Vanemuise tn. 46 geograafia suures auditooriumis kell 20

KODU-UURIMISE ÕHTU

Päevakorras:

1. *Kodu-uurimise eesmärkidest (E. Linkrus).*
2. *Kodu-uurimise minevikust ja olevikust ning seoseist looduskaitsega (J. Eilart).*
3. *Kohanimed kodu-uurimusliku objektina (dots. L. Tiik).*
4. *Kohalalgatatud küsimusi.*

Juhatus

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 9536. MB 06389.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

LAUPÄEVAL, 8. DETSEMBRIL 1962

Nr. 32 (537) XV aastakäik

RAHU SÕPRUS VENDLUS

Tähistame vana, kuid mõtted ja eesmärgid on uued

Tähistades vana, üle veerand sajandi kestnud konstitutsiooni päeva, on rahvas kogu tegevuse ja mõtetega juba uue juures. Laiahaardelisel rindel toimub kommunismi ehitamine. Uutelt, kõrgematelt seisukohtadelt vaatame me ka minevikule. Me näeme seal suuri saavutusi kõigil elualadel, kuid me näele seal ka puudusi, mis nõudsid asjatuid ohvreid ja takistasid töötava rahva kõigi loominguliste jõudude rakendamist. Ja kui neist vaikimine aitaks neid küll varjata, siis ei aita ta ometi neist vabaneda. Me oleme otsustanud kõigist isikukultuse aegsetest vigadest ja puudustest täielikult lahti saada ning likvideerida võimalused millegi taolise kordumiseks. Sellele vastavalt on suunatud ka Kommunistliku Partei leninliku Keskkomitee tegevus. Sellele vastavalt peab olema suunatud kogu meie iga üksiku töö ja taotlused. Siin ei tohi olla printsiibituid kõrvalseisjaid, kelle «tarkus» seisab aktuaalsete eluliste küsimuste lahendamisest eemalhoidmises.

Imperialistide poolt organiseeritava agressiivse sõjapoliitika tagasitõrjumine nõuab rahuvõitlejaid. Ei saa olla inimesi, kes suhtuksid sõja ja rahu küsimusse ükskõikselt. See on küsimus, mille lahendamisest oleneb kogu inimkonna tulevik. Ja laiade rahvamasside aktiivsusel on siin tohutu suur tähtsus. Suurem kui kunagi varemalt.

Ka siseriiklikult nõuab üldrahvalik riik k õ i g i kodanike aktiivset tegutsemist kommunismi võidu heaks. See tegevus ei pea piirduma töö ga oma erialal, vaid ikka enam haarama ka riiklike-ühiskondlike küsimuste lahendamist.

Uue konstitutsiooni materjalides on erilist rõhku pandud töötajate laiade hulkade osa suurendamisele nii riigi ees seisvate põhiliste küsimuste otsustamisel kui ka elluviimisel. Sotsialistliku demokraatia edasisel arendamisel on üks põhilisi aspekte v a h e n d i t u l t rahva võimu teostamine. Tähtis koht on antud rahvakoosolekutele, milliseid organiseeritakse töö ja elukoha järgi — tööstustes, ehitustel, sovhoosides, kolhoosides, linnade mikrorajoonides, alevites, külades jne. Neil arutatakse nii üleriigiliku kui ka kohaliku iseloomuga küsimusi, kuulatakse juhtivate töötajate ja saadikute aruandeid jne. Väga paljudes küsimustes on rahvakoosolekute otsused lõplikud. Need ja paljud teised küsimused, sellesuunalised sätted annavad rahva kätte kõik võimalused oma elu juhtimiseks ning igasuguste väärnähtuste kiireks kõrvaldamiseks. Kõik oleneb inimestest, nende teadlikkusest, nende printsipiaalsusest, nende võimetest. Kui me tänapäeval loeme aja.ehtedest mõnest majandusjuhist, kes ümbritsedes ennast printsiibitute karjeristidega kasutab oma positsiooni riigi petmiseks, isikliku kasu saamiseks, ausate töötajate tagakiusamiseks, tallates jalge alla nõukogude seadusi, siis on meil ka siin tegemist veel vana pärandusega. See on pärandus, mis saab ajutiselt elada veel vaid seal, kus inimesed ei ole teadlikud oma õigustest ja kohustustest, kus veel on ruumi printsiibitusel ja nahahoidmisel.

Leninlike printsiipide taastamine parteilises ja riiklikus elus, seal.ulgas nende järjekindel viimine uude konstitutsiooni on kogu nõukogude rahva järjekordseks võiduks. Ei ole kahtlust, et see kujuneb oluliseks vahendiks esinevate puuduste likvideerimisel ja kommunistliku homse ülesehitamisel.

NEID AUTASUSTATI

ENSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee

KÄSKKIRI nr. 200

ÜLIÕPILASTE TEADUSLIKE TÖÖDE VABARIIKLIKU KONKURSI VÕITJATE PREMEERIMISEKS

Vastavalt üliõpilaste teaduslike tööde vabariikliku konkursi peakomisjoni otsusele

k ä s i n :

§ 1. Premeerida paremate üliõpilaste teaduslike tööde autoreid alljärgnevalt:

A. Esimese preemiaga à rbl. 60.—

1. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi J. IDNURMI, A. KALLIKORMI, A. KORSARIT ja A. PRULERIT töö «Lüofiliseeritud arterite homotransplantatsioonist koertel» eest.

2. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi S. ALURIT, S. JOOSTI ja H. TRUUD töö «Sügavkülmutatud arterite homotransplantatsioonist koertel» eest.

3. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast J. GABOVITŠIT töö «Об эндоморфизмах полугрупп» eest.

4. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast Ü. PARBUST töö «Anseküla murrak» eest.

5. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast A. MARVETIT töö «Paide rajooni põhjaosa taimkate» eest.

B. Teise preemiaga à rbl. 40.—

1. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast R. PÕLLUMAAD töö «Kusepõie reflektoorse talitluse muutustest ja selle tsütomeetrilisest uurimisest pea- ja seljaaju traumadega haigetel» eest.

2. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi H. VAINIKUT ja P. ROOSAART töö «Pikkade toruluude murdude paranemise dünaamikast eksperimendis neuroirritatiivse düstroofia baasil» eest.

3. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast A. KIRTI töö «Raamatukaubanduse valitsuse käibekulude analüüs ja nende alandamisevõimalusi» eest.

4. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi V. RUTTAST ja H. LÕGEDAT töö «Влияние физико-химических факторов на инфракрасные эффекты в цинсульфидных фосфорах» eest.

C. Kolmanda preemiaga à rbl. 25.—

1. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast M. KUKKE töö «Õliaerosoolide ja õlielektriaerosoolide füsioloogilisest toimest isoleeritud organitele» eest.

2. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast U. RINKI töö «Naha hüdrofiilsuse muutustest ajukolju traumadega haigetel» eest.

3. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast N. ALJEST töö «Der deutsche Grammatikunterricht im ersten Lehrjahr des Fremdspracheunterrichts» eest.

4. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast T. MÕLSI töö «Küberneetika prinntsiipide rakendamisest evolutsiooniteoorias» eest.

§ 2. Tõsta esile järgmiste üliõpilaste teaduslike tööde autoreid:

1. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast A. SOOSAART töö «Vaimse töökoormuse mõjust kehalisele tegevusele» eest.

2. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi H. AARSALU ja R. OLE töö «Kopsuventilatsiooni muutustest südame vasema vatsakese algava kroonilise puudulikkuse korral» eest.

3. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast M. SOOSERVA töö «Venoosse paisu mõjust vereseerumi proteinogrammile reumatismi puhul» eest.

4. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast V. VIIRSALU töö «C- vitamiini sisaldus organismis seoses mao soolhappesekretsiooni ja soole mikrofloora muutustega» eest.

5. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast L. VISNAPUUD töö «Универсальный электрораспылитель» eest.

6. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast A. EBROKIT töö «Sotsialistliku kultuurielu areng Pärnus» eest.

7. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast V. METSTAKIT töö «Eesti alliteratsiooni ja assonantsi liigid ja nende suhteline esinemus» eest.

8. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast M. SISTOKIT töö «Rakvere rajooni «Energia» kolhoosi ajalugu aastail 1949—1961» eest.

9. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast J. ANTI töö «Tartu komsomoliorganisatsioon aastail 1940—1950» eest.

10. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast M. VIIKMAAD töö «Rästapoegade kasvust ja morfofüsioloogilisest arengust» eest.

11. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast M. REITALU töö «Viidumäe riikliku looduskaitseala taimkatte kaart» eest.

12. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi H. KALJUSTET ja J. SIMISKERI töö «Nukeliinhapete, orgaaniliste hapete ja lämmastikainete sesoonsest dünaamikast õunapuude võrsetes» eest.

Esimesi heibeid. T. TAMME fotoetüüd

ELKNÜ TRÜ komitees

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo järjekordne istung toimus 29. novembril. Büroo vaatas läbi võõrkeelte osakonna III kursuse üliõpilaste J. Rähesoo ja A. Randalu avaldused nende vabastamise kohta loengute kuulamisest ning otsustas saata mõlemad avaldused dekaanile kinnitamiseks.

Büroo arutas ka Arstiteaduskonna raviosakonna IV kursuse üliõpilase V. Savitskaja eksmatrikuleerimise ettepanekut, mis oli esitatud dekanaadi poolt. Otsustati taotleda rektoraadilt V. Savitskajale ravipuhkuse andmist; ühtlasi määrati kindlaks üliõpilase akadeemiliste võlgnevuste likvideerimise tähtaeg.

Lõpuks lahendas büroo mõningaid organisatsioonilisi küsimusi.

LUULE JA MUUSIKA ÕHTU

Luule ja muusika õhtu

1. detsembril toimus klubis luule ja muusika õhtu. Õhtu avas sm. Laanemets, kes avaldas lootust, et selline üritus kujuneb meeldivaks traditsiooniks. Publiku poolt siinkohal väike soov, et traditsiooni hulka ei loetaks edaspidi tunniajalist hilinemist.

Oma luuletustega esinesid J. Põldmäe, E. Õunas, L. Seppel, V. Viir, K. Kurg, P.-E. Rummo, A. Ehin. Katkendi oma pikemast proosateosest luges ette M. Unt. Omaloomingu kõrval esitati ka tõlkeid Aafrika luuletajate töödest.

Muusikalise osa suhtes jääb vaid soovida, et suudetaks vältida magnetofoni elavate esinejate asemel.

A. TUIK

Arstiteaduskonnas

TRÜ Arstiteaduskonna komsomoli aruande-valimiskoosolek toimus ülikooli aulas 29. nov. Aruandega esines Arstiteaduskonna komsomolibüroo sekretär A. Sivenkov.

Koosolek otsustas aruande põhjal tunnistada komsomoli töö möödunud õppeaastal rahuldavaks.

Pärast aruannet järgnesid sõnavõtud. Räägiti õppetööst, vaba aja veetmisest, kultuurilistest üritustest, teaduslikust tööst ja paljudest teistest küsimustest, kuid kahjuks peab märkima, et midagi uut need sõnavõtud ei andnud. Räägiti põhiliselt sellest, mis on viltu, mida peaks parandama, kuid mitte üht konkreetset ja asjalikku ettepanekut! Oleks tahtnud kuulda rohkem tõsist ja teravat kriitikat vigade ja varjukülgede kohta ja häid, reaalseid ellurakendatavaid ettepanekuid. Loengutel käimisel, poliitilise silmaringi laiendamisel või vaba aja veetmisel esineb ju veel küllaltki palju kitsaskohti, mis vajavad likvideerimist. Tahaks, et üliõpilased aktiivsemalt oma elu puudutavaid küsimusi lahendaksid. Koosolek võttis vastu otsused eeloleva aasta tööks.

Lõpuks toimus uue büroo valmine.

L. TUKK

Meie külalisi

II kursuse inglise filoloogidel olid külalised: Leningradi Pedagoogilise Instituudi II kursuse inglise filoloogid. Möödunud aastal oldi koos Leningradis, nüüd aga tutvustati külalistele Tartut, meie ülikooli.

A. PRINTS

Esimene ülikoolis

6. detsembril toimus kehakultuuriosakonna komsomolikoosolek. Päevakorras oli kehakultuuriosakonna IV kursuse komsomoligrupi aruanne.

Koosolek otsustas teha TRÜ komsomolikomiteele ettepaneku anda mainitud kursusele kommunistliku töö kollektiivi nimetus.

M. SAAR

Aktiivi kool

Eelmisel nädalal alustas tööd ametiühingu aktiivi kool.

Õppused hakkavad toimuma kord nädalas. Neist võtavad osa kõik ametiühingu aktivistid alates rühmaorganisaatoritest ja lõpetades ülikooli ametiühingu komitee liikmetega.

Aktiivi kooli eesmärgiks on jagada üliõpilastele-aktivistidele ametiühingualaseid töökogemusi.

E. OJAND

TRÜ võõrkeelte kateedrid vajavad metoodilist kabinetti

Uus suund võõrkeelte õpetamisel, mis kehtestati NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega 21. maist 1961 nr. 468 ja ENSV Ministrite Nõukogu määrusega 21. septembrist 1961 nr. 388 tähendas, et tehti lõpp rääkimisele keelest ja esitati nõue, et räägitaks võõrkeeles.

Murrang võõrkeelte õpetamise metoodikas esitab suuri nõudeid Tartu Riikliku Ülikooli võõrkeelte kateedrite kollektiividele, kes 1) valmistavad ette võõrkeelte õpetajaid meie kesk- ja kõrgematele õppeasutustele; 2) õpetavad võõrkeeli üldainena kõikides teaduskondades. On selge, et ei saa enam õpetada vanade meetodite järgi, on vaja otsida uusi teid, mis paneksid rääkima võõrkeelt.

Rektori ja Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaadi abiga avati juba kolme aasta eest foneetikalaboratoorium, mida pidevalt täiendatakse ja kus hommikust kuni hilisõhtuni käib vilgas töö. Siin käivad harjutamas üliõpilased ja saavad konsultatsiooni Tartu ja teiste linnade ning rajoonide võõrkeelte õpetajad. On muretsetud hulk võõrkeelseid helilinte, diafilme, foneetilisi, grammatilisi ja sõnavaralisi tabeleid, seinapilte; koostati harjutusi üliõpilaste iseseisvaks laboratoorseks tööks; lähemas tulevikus on loota inglise-, saksa- ja prantsusekeelseid filme.

Saavutatud on siiski väike murdosa sellest, mida vajame. Lüngad paistavad silma seda enam, et võõrfiloloogide kõrval on kõneoskuse arendamine kehtestatud ka võõrkeeli üldainena õppijaile. Nende auks tuleb märkida, et nad tunnevad huvi uute töömeetodite vastu ja sooviksid, et neid rakendataks rohkem. Ent võõrkeelse korrektse kõneoskuse ja vilumuste arendamine nii spetsiaalsusena kui ka üldainena nõuab mitmekesiseid efektiivseid meetodeid, mille väljatöötamiseks on vaja uurimusi, katseid. Selleks aga on meil vähe võimalusi õppejõudude ebapiisava arvu ja vastava materiaalse baasi puudumise tõttu. Väljapääsu pakub võõrkeelte metoodilise kabineti loomine, mis abistaks mitte ainult TRÜ võõrkeelte õppijaid, vaid ka teisi ENSV kõrgemaid õppeasutusi.

Kabineti ülesandeks oleks Lõuna-Eesti keskkoolide võõrkeelte õpetajate juhendamine, sest viimased paluvad pidevalt abi võõrkeelte kateedrite õppejõududelt. Neid abistatakse, sõidetakse kohapeale, nendele korraldatakse üksikuid seminare, nagu see näiteks toimus 27. novembril k. a. Jõgeva rajooni saksa keele õpetajatele. Kuid on ilmne, et praeguses olukorras ei suudeta parima tahtmise juures anda seda, mida meilt praktika nõuab. Küll aga suudaks seda teha vastava kabineti abil, mille ülesanded oleksid:

1) ENSV kõrgemate, kesk-eriõppeasutuste ja üldhariduslike koolide õppejõudude teaduslik-metoodilise töö keskendamine, suunamine ja abistamine;

2) õppeasutuste ja koolide tutvustamine ilmuva õppe-metoodilise kirjandusega;

3) meie ja teiste maade võõrkeelte õpetamise parimate töökogemuste levitamine;

4) õppetundide ja klassivälise töö meetodite uurimine ja üldistamine;

5) näitlikustamise vahendite valmistamine, nende propageerimine ning laenutamine;

6) õppeasutuste ja koolide võõrkeelte kabinettide suunamine ja abistamine.

Tartu Riikliku Ülikooli juhtkond ning Kõrgema ja Kesk-erihariduse Vabariiklik Komitee on toetanud TRÜ võõrkeelte kateedrite taotlust ja tuleb loota, et see tähtis üritus saab teoks alates uuest aastast.

K. KANN

Väsimatu matkamees, alati lõbus kaaslane, oma eriala, televisiooni, kirglik austaja — selline on eesti filoloogia osakonna IV kursuse kursusevanem PEEP PUKS.

HUVITAV-JA KASULIK

Eesti filoloogia II kursuse komsomoliüritusena viidi läbi vestlus **teemal: «Kino kui kunst ja kui äri».** Ettekandjateks olid Rein Tammsalu ja Kalle Kurg. Saime ülevaate kino ajaloost, tema praegusest arengutasemest, tulevikuperspektiividest, uutest suundadest kinematograafias ja nende viljelejatest, samuti kapitalistlike maade (Itaalia, Prantsusmaa ja Ameerika Ühendriikide) kino põhilistest suundadest ja perspektiividest.

H. PLIESS

Kohtumisõhtu

Vene filoloogia I ja V kursusel toimus kohtumisõhtu. Tehti kokkuvõtteid õppeaastast, vahetati muljeid.

Kanti ette omaloominguline näidend «Filoloogi elu».

Õhtu meeldis kõigile osavõtjatele.

A. HALLIK

Praktikandid pajatavad

Riidehoiutädi: «Kuhu, sa, tüdruk, nüüd ometi tormad?»

Koolipoiss: «Tädi, ega see ei ole tüdruk! Tema on ju õpetaja!»

* * *

Praktikant-õpetaja: «Nüüd, lapsed, tooge näiteid, kus sõna küüs oleks mitmuse osastavas käändes.»

Koolipoiss: «Õrn naine hoiab oma küüsi, et nad ei puruneks!»

* * *

Praktikant-õpetaja: «Kirjutage vihikutesse: kaks kaheteistkümnendikku . . .»

Õpilane: «Õpetaja, õpetaja! Aga seda saab ju taandada!»

* * *

Õpilane ütles, kui sai kätte vigadest ja märkustest päris punasekirju vihiku: «Just kui soovide ja avalduste raamat!»

* * *

Teemale «Minu ebaõnnestunud päev» kirjutas keegi õpilastest kirjandi, mis kandis pealkirja «Minu kassi ebaõnnestunud päev.»

Vabandage, ent see ei meeldi ka teile...

PEAHOONES

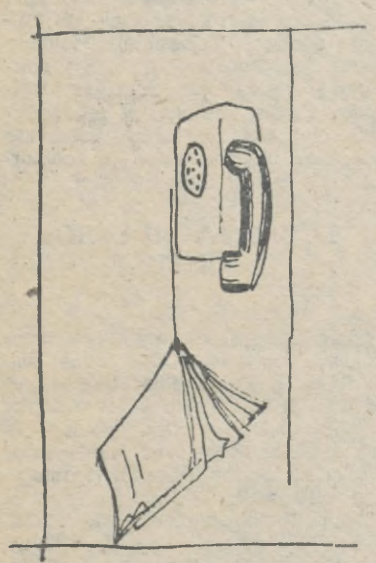

Ekskursandid ja külalised imetlevad meie ülikooli alguses eemalt, siis aga astuvad raskete sammaste juurde. Hetkeks peatuvad nad marmortahvli ees, loevad määrdunud ja ammu värskendamist vajavate tähtedega kirjutatud ülikooli nime. Astudes läbi muinsuskaitse all oleva peaukse, nad vaevalt aimavad seda, sest ukse küljes tolkneb täiesti nüüdisaegne trossijupp. Arvatavasti ei peaks ka ukse värv nii kulunud ja luitunud olema.

Kohtadelt, kust värv on ära tulnud, saaks kindlaks määrata ukse esialgse toonigi.

Üldiselt mõjub peahoone hästi, kuid siin on siiski rida detaile, nagu traadijupi küljes ripnev telefoniraamat, aspirantuuri ja rektoraadi pisut robustse raamiga teadetetahvlid, «Poksi» lohakas raam, mis siia ei sobi.

Ka ülikooli mees- ja naiskoori musta, kassikulla ja hõbedaga ülekoormatud stendid kuuluvad ilmselt möödunud aegade maitsesse ja moodi.

Kas ei korda sama pompoossust füüsika kateedrite ärakukkunud tähtedega silt, mille taga asuvais koridorides on ehteks balloonid, mitmesugused kastid ning ülearused vedelevad lauad.

Poleks paha, kui komsomolikomitee sekretär märkaks katkist siilti komitee uksel.

NIMETU MAJA

Oleme nn. Ülikooli 18-a koridoris.

Milline uks viib arvutuskeskusesse, meie esteetilisematesse kateedritesse ja kodunduse kabinetti? — Kõige katkisem ja kõige inetum. Nii mitmedki võõrad on tardunud selle ees, arvates, et ta viib mõnesse kuurikesse. Selle maja eriliseks ehteks on aga trepikojas määrdunud kartulikaste meenutavad tuletõrje liivakastid, kus on välja pandud suitsukonide näitus.

Kolmandal korrusel tolkneb seinal must juhtmepunt justkui oleks montöör lahkunud kümneks minutiks kohvikusse kooke sööma. Nii ta ripub seal juba ammu. Kes teab, ehk juba aastaid?

TRÜ 64002

See pole uus leiutis, vaid märk haldus-majandushoone kassaruumi kellal. Kell pole ülikooli teadlaste konstrueeritud — see on lihtsalt harilik ajanäitaja, mille külge, kõige silmapaistvamale kohale on kinnitatud alumiiniumplekist number. Sellised inventarinumbrid ilutsevad paljude esemete nähtavamatel külgedel.

AUTOGARAAŽ JA VÕIMLA

Autogaraaž ja võimla on naabrid, sellepärast sattusid nad ühise kriitika alla.

Garaaži õues vedelevad siin-seal autokummid, värvinõud ja tühjad trumlid.

Võimla hoovis on roostetamas raudvoodite võrk ja otse autogaraaži seina äärde on laiali loobitud kivisütt ning nende peale paras hulk laaste.

Vaevalt maksaks märkimata jätta nägusas võimlas olevaid katkisi riidevarnu.

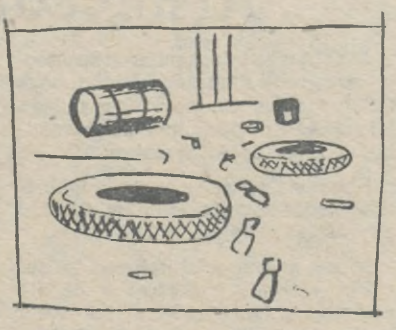

KEEMIAHOONES

Keemiahoone on vastuoluline. Kohati sarnaneb ta põrgu eelõuega.

Sünge ja lohaka mulje jätavad füüsikalise kolloidkeemia laboratooriumide korrus, anorgaanilise keemia kateedri valdused ning teise ja kolmanda korruse koridor.

Tolmuste ukseklaaside all käristatud kattepaber, valgendamata ja värvimata tsementtorud, anorgaanilise sünteesi laboratooriumi ukse kõrval aga väga kahtlane kimp lahtisi juhtmeotsi. Siin oleks vist vaja silti — «Elukardetav».

Keemikud võivad väita — see on meie spetsiifiline iseärasus. Torudega pole midagi teha!

Olge head, vaadake neljandal korrusel asuvat bioloogilise keemia kateedri ning all esimesel korrusel orgaanilise keemia laboratooriumide koridori! See, mis seal tehtud, pole hinnalt kallis, kuid muudab ruumi ülikoolile vastavaks.

Keemiahoones on aga veel üks tähelepanuväärsus: vähemalt üheksa igat värvi ja stiili teadetetahvlit, millest pooled on täiesti tühjad!

VEEL MÕNINGAID MÕTTEID

Need tekkisid kõiksugu siltide, seinalehtede ja teadete vaatamisel. Oleks hea, kui toimetajad, siltide peremehed ja teadete autorid ülikooli kunstikabinetist läbi läheksid. Enamik võiks sealt head nõu saada.

Nii tegid juba farmatseudid, kes oma seinalehe nägusalt ja maitsekalt ümber kujundasid. Selle organiseerijaks oli Viivi Raudsepp, teostajaiks aga üliõpilased V. Nisu, E. Kanter, A. Insler, P. Pärl ja A. Tolga.

Eeskuju väärib järgimist. Kunstikabinet ootab kõiki ja annab nii nõu kui ka materjali.

K. PÕLLU ja A. PABUT
Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» ja ülikooli kunstikabineti kontrollreidist osavõtjad

Keskkooliõpetajate ettevalmistamisest Bioloogia-Geograafiateaduskonnas

Keskkooliõpetajate ettevalmistamine Bioloogia-Geograafiateaduskonnas on käesoleval ajal kahtlemata tähtsaks ülesandeks selle teaduskonna tegevuses. Ta jääb selleks ka edaspidi, sest pedagoogide ettevalmistus keskkoolidele bioloogia, geograafia ja keemia alal toimub antud teaduskonnas. Alates käesolevast aastast eksisteerib bioloogiaosakonnas teoreetiline haru ja pedagoogiline haru, et pedagoogilise haru üliõpilastele kindlustada paremat väljaõpet nende tulevase elukutse alal.

Üliõpilaste töö «pedagogiseerimine» kajastub ka KHM korraldustes. Kui näiteks varem üliõpilased, tulevased pedagoogid, said ainult 2-nädalase praktilise ettevalmistuse koolis, siis nüüd on seda aega pikendatud 8 nädalale ja edaspidi pikeneb ühele semestrile.

Bioloogia ja geograafia osakonnas toimub tulevaste pedagoogide ettevalmistus IV ja V kursusel, kusjuures IV kursusel kuulatakse vastavaid teoreetilisi aineid ja V kursusel tehakse läbi pedagoogiline praktika koolis. Tulevased bioloogia- ja keemiaõpetajad töötavad koolis sügissemestril 4 nädalat bioloogia alal ja kevadsemestril 4 nädalat keemia alal. Geograafiaosakonna üliõpilased töötavad samadel aegadel, kuid ainult geograafia alal. Edaspidi omandavad bioloogia- ja keemiaõpetajad ka lisaspetsiaalsuse geograafia alal ja geograafiaõpetajad — lisaspetsiaalsuse bioloogia alal.

Käesoleva õppeaasta sügissemestril toimus bioloogiaosakonna üliõpilaste pedagoogiline ettevalmistus Tartu V Keskkoolis ja Rakvere Internaatkoolis, geograafiaosakonna üliõpilased töötasid Tartu I ja VIII Keskkoolis. Erialaste töömeetoditega tutvumise otstarbel külastati ka Rakvere Töölisnoorte Keskkooli, Tartu Pimedate Laste Internaatkooli ja Tartu Abikooli (alaarenenud lastele). Kõikides nimetatud koolides on üliõpilastel võimalus kuulata aineala-lisi tunde, mis oli kohandatud vastavalt kooli ilmele.

Kaks bioloogiaosakonna üliõpilast sooritavad oma pedagoogilise praktika Põlva Keskkoolis ja üks geograafiaosakonna üliõpilane Toila Keskkoolis, kus nad on samaaegselt vastava aine õpetajad. Nende pedagoogiline väljaõpe toimub vastava kooli juhtkonna abil ning konsultatsioonide kaudu teaduskonna metoodikute poolt.

Kuidas kõnesolev praktika käesoleval semestril õnnestus?

Üldiselt võib praktika tulemustega rahule jääda. Metoodiline ettevalmistus osutus piisavaks, tunnid sisustati üsna huvitavalt, mitmekesiste metoodiliste võtetega, kasutati oskuslikult lisamaterjali jne. Eriti intensiivselt ja loovalt töötati Rakvere Internaatkoolis, kus üliõpilased tutvusid ka kasvataja ülesannetega ja viibisid ettevalmistustundides. Olles eemal teistest ülesannetest, said nad tegelda kooliellu puutuvate küsimustega enam kui Tartus viibijad. Tuleb pidada otstarbekohaseks ka edaspidi suunata pedagoogikapraktikante väljaspoole Tartut. Enamik üliõpilasi suhtus pedagoogilisse töösse püüdlikult ja teadlikult. Võib loota, et nad ka õpetajatena edukalt töötavad.

Tuleks juhtida tähelepanu ka mõnedele puudustele. Põhiliseks puuduseks, mis praktikantide töös esines, oli klammerdumine tunnikonspekti teksti, õpilaste töö mittejälgimine aine esitamise käigus ja sageli mitteotstarbekas reageerimine õpilaste käitumisele. Ka jättis soovida õpilaste aktiivne iseseisev töölerakendamine õppetöö käigus.

Mõningate üliõpilaste juures annab tunda ka loid ning ükskõikne suhtumine pedagoogiliste ülesannete täitmisse. Allahinnatakse pedagoogilist praktikat ning loodetakse töökohta leida väljaspool kooli.

Praktikas esinenud kitsaskohtade likvideerimiseks tuleks senisest enam tõsta nõudlikkust pedagoogilise praktika ajal teostatud töö osas. Nõuda antud tundide igakülgset metoodilist varieeruvust, nende sisustamist praktikandi endavalmistatud õppe-näidisvahenditega. Eelkõige aga tuleks kateedritel välja selgitada juba varakult üliõpilaste sobivus pedagoogilisele tööle ning juba aegsasti teha vastavad korrektiivid õpingute jätkamiseks.

Van.-õpet. S. AUL,
teaduskondlik pedagoogil. praktika üldjuhendaja

Alati käsikäes praktika vajadustega

Nii üliõpilaste kui õppejõudude teadusliku töö teemade puhul on Õigus-Majandusteaduskonnas alati tegutsetud printsiibi järgi: teemad peavad välja kasvama praktika vajadustest.

Vanemate kursuste üliõpilased, eriti V kursus, töötavad üliskondlike inspektoritena Tartu Linna Rahandusosakonna juures loodud ühiskondlikus inspektuuris.

Nii analüüsib V kursuse üliõpilane K. Kütv ehitusmennanismide kasutamist Tartu Linna Ehitusvalitsuse põhilistel ehitusobjektidel. Mõlest kasvas välja teema vajadus? Eelarve- ja rahanduskomisjonis selgus, et linna kapitaalmanutuste summade kasutamisega ei ole kõik korras. Selgus, et viga on ehitusorganisatsioonides. Masinate — tornkraanade, ekskavaatorite jt. — võimsusest kasutatakse ära ainult pool. Töös tuleb välja tuua põhjused, miks on olukord selline.

Või teine töö, — «Heakorra summade kasutamine Tartu linnas», mis on käsil mittestatsionaarsel üliõpilasel AAVAKIVIL. Miks selline teema? Alles hiljuti pööratus heakorratrust meie eelarve- ja rahanduskomisjoni poole ning palus toetust. Meil on arvamine, et nad ei kasuta raha õigesti. Tartus (ja ka mujal) kulutatakse suured summad, aga pilt linnades heakorra alal ei muutu paremaks. Palju on tolmu, korras pole haljasalad. Sm. Aavakivi uuribki praegu finantsolukorda heakorratrustis.

Mõnegi töö puhul kerkib üles probleem, millele varem pole tähelepanu pööratud. Teadusliku uurimistöö eesmärgiks pole ainult olukorra väljaselgitamine, vaid ka lahenduse kättenäitamine. Me kõik teame, et koolides on praegu polütehniline õppus. Tootmisõpetuse majanduslik külg on aga enamusele vähe tuttav. Tundub, et summasid selleks kasutatakse läbimõtlematult. Miks see avaldub? Tootmisõpetuse rühmad on väga kihistatud. Ühes koolis õpetatakse midagi eriala. Neile rühmakestele kulub töökodade loomiseks liiga palju raha. Igale rühmakesele ei ole ka võimalik tugevat baasi luua. Algul tegelesime küsimusega Tartus, nüüd kogu vabariigi mastaabis. Nende küsimuste lahendamine on diplomand G. Kvisti töö ülesandeks. Teemat lahendades kerkis esile uusi probleeme.

Tartus on ehitajatest suur puudus, seda teab igaüks, seda kuulub ehitusvalitsus. Samal ajal õpib Tartu keskkoolide poolteisetunnandelisest õpilasperest ehitaja eriala ainult seda õpilast. Õpilased õpivad erialasid, mida Tartus üldse vaja pole. Varem sellele keegi tähelepanu ei osutanud. Oletakse, et õpilast ehitajatöö ei huvita. On see nii? On õpetajad üldse püüdnud õpilastele soovitada ehitaja eriala? Ehitajal on ju tore elukutse.

Meie üliõpilased analüüsivad ka Tartu jõesadama, tööstuskombinaadi «Areng», H. Heidemanni nim. trükikoja jt. asutuste ning ettevõtete finants-majanduslikku olukorda.

Sama printsiipi oleme rakendanud ka kursusetööde teemade juures. III kursus analüüsib meil majanduslikku tegevust, tehes seda praegu 15 ettevõttes. Tulemused anname hiljem üle Tartu Linna Rahandusosakonnale, kui vaja, ka ettevõtetele.

I ja II kursuse kursustööd on poolitilise ökonoomia valdkonnast. Ka siin võiks palju rohkem praktikaga seost olla, kui seda tänini on olnud. Seltsmest õppejõust tegelevad neli põllumajanduslike ettevõtete majandusliku analüüsiga. Õppejõud sm. Mereste aitab aga lahendada keeleteadusliku probleeme majandusteadusliku terminoloogia osas.

E. Laido

Nemad hoiavad töömehe au

Ühiselamuis ei tirise veel ükski äratuskell, ükski unenägu ei häbene nii varast hommikutundi.

Kuid õppehooned avavad oma unised silmad Botaanikaaias, Vanemuise tänaval, Kingissepa tänaval... Lõpp puhkusele! kuttu, ruttu! Et kõik oleks korras, kõik oleks puhas, et kõik oleks värske ja soe.

Hilda Peetsalu, Mare Toovere, Iida Vassar, Anna Eespäeva — eks nemad olegi need hommikuhämaruses talitajad-toimetajad, kelle käte all saavad auditooriumid oma igapäevase näo. Aeg on vorminud nende eluaastad juba üsna suureks ja ümmarguseks, kuid tööpostid ei kavatsegi oma hooldajatest loobuda. Ei, neid on tarvis. Väga. Ega asjata tõsteta neid esile teiste koristajate hulgas, ei ole asjata nende nimed alati esimeste reas ja autahvlil.

Ja ega siis tööpäevgi suuda võtta kogu elujõudu. Hilda Peetsalul jätkub aega ja tahtmist ka isetegevuseks. Juba pikemat aega laulab ta Tartu Pensionäride Koondise ansamblis, peab visa võitlust südametunnistuseta üliõpilastega. Nimelt on tema murelapseks Botaanikaaias asuvate auditooriumide lauad, millede kallal tulevased teadlased ja pedagoogid proovivad oma sule- ja vaimuteravust ja varsti hakkavad nad õpetama oma kasvandikele, et teiste tööd ja vaeva peab austama...

Gustav Lipping on majahoidja. Tema valdusse kuuluvad Kingissepa mäel asuvad majad, õued, tänav. Ei mäleta juhtumit, millal oleks midagi korrast ära olnud. Kui tuisu pillerkaar ummistas öösel kõik tänavad, olid hommikuks hanged eemale tõrjutud ja tööleruttavate jalgade all kirendas punane liiv.

Kas tohiks rääkimata jätta Eduard Sinijärvest? Ei. Saabus päev, mil eluaastate numbriks võis kirjutada 72 ja vana töömees siirdus pensionile. Töörohked aastad, nõrk tervis. Kütja töö pole lihtne — mitukümmend aastat söetolmu murravad ka tugevama tahte. Niisiis tervist parandama. Möödus paar nädalat ja sm. Sinijärv seisab jälle majandusosakonnas.

«Kuidas on tervisega?»

«Halb... Palju halvemaks läks... Tahan jälle tagasi tulla.»

Ja uuesti on Eduard Sinijärv oma ülesannetes. Ei ole enam igav ja terviski muutus paremaks. Nagu ennegi, on ta tööruum alati korras, nagu varemgi parandab ta ise kõik rikked, kontrollib seadmed, jälgib hoolega, et tema töö tagaks maksimaalse hulga soojust.

Töö ja elu hoiavad neist inimestest kahe käega kinni.

Need on inimesed õige südametunnistusega.

I. MADISSOO

Feliks Kibbermann 60-aastane

Neil päevil sai TRÜ saksa keele kateedri vanemõpetaja Felix Kibbermann 60-aastaseks.

Sm. Felix Kibbermanni tunnevad eranditult kõik saksa keele õpetajad meie vabariigis. Mitmekümne aasta kestel on ta meie keskkoolidele saksa keele õpetajaid ette valmistanud. Oma eriala perfektse tundjana saksa keele alal on ta juba kaua aastaid TRÜ metoodikuks, kelle kogenud juhendamisel on saksa keele õpetaja kutse omandanud mitmedkümned ülikooli lõpetanud. Ka teaduslikul põllul on ta üks produktiivsemaid saksa keele kateedri õppejõude, kelle sulest on ilmunud mitmed õpikud ja käsiraamatud.

Võõrkeelte kateedri õppejõud ja üliõpilased tunnevad Felix Kibbermanni kui väsimatut töömeest, abivalmis ja huumorimeelset seltsimeest, tublit nõukogude noorsoo kasvatajat.

Soovime juubilarile tema tähtpäeva puhul veel paljudeks aastateks jõudu ja visadust tulevaste õpetajate õpetamises ja kasvatamises!

Võõrkeelte osakonna kollektiiv.

Kes väärib stipendiumi

Stipendiumi määramise üldised alused on antud NSVL Ministrite Nõukogu määruses ja NSVL Kõrgemate ja Keskeriharduse ministri käskkirjas. Käskkirjas mainitakse, et stipendiumile määramisel peab arvestama üliõpilaste õppeedukust ja materiaalset olukorda.

Tegelikult vaatab stipendiumikomisjon läbi üliõpilaste avaldused, nende eksamisessioonil saadud hinded, tõendid majandusliku olukorra kohta ning teeb oma otsuse. Kõik paistab olevat formaalselt korras.

Sisuliselt aga määratakse paljudel juhtudel stipendiumi üliõpilastele ainult eksamisessiooni 3—4 nädalase töö alusel. Kahjuks esineb veel suur arv üliõpilasi, kes õpivad ainult eksamisessioonil, omandavad aine enam-vähem, sooritavad eksami korralikult, kuid kiire õppimise tulemusena ka unustavad aine kiiresti. Sihikindlat ja süstemaatilist õppimist esineb semestri vältel veel vähe.

Stipendiumi määramisel tuleks eeltoodu väitlemiseks arvestada mitte ainult eksamisessiooni tulemusi, vaid ka kogu semestri vältel tehtud tööd. Võimalused selleks on olemas kui võtta arvesse kogu semestris teostatud kontrolltööde ja seminaride hinded, koondada need dekanaatidesse ja anda kasutada stipendiumikomisjonidele. Ainult sellisel juhul saame anda individuaalsel lähenemisel õige hinnangu üliõpilase sihikindlale ja süstemaatilisele tööle semestri vältel.

Nimetatud käskkirjas on antud rektorile õigus arvata maha stipendiumilt üliõpilased, kes rikuvad distsipliini. Vaatleme, kuidas rakendatakse seda distsiplineerimisvahendit.

Tihti kohtame üliõpilasi, kes korduvalt põhjuseta puuduvad õppetööst, võtavad enesele omavoliliselt vabu päevi nii enne kui ka pärast riiklikke pühi, jätavad rahulikult täitmata rektori käskkirjaga märgitud meditsiinilised läbivaatused jne. Meie aga maksame neile üliõpilastele suurima rahumeelega stipendiumi ning isegi soodustame sellega distsipliini langust.

Täiesti lubamatu on olukord, kus makstakse stipendiumi üliõpilastele kes kasutavad seda alkohoolsetele jookidele, rikkudes seejuures tihti meie ühiselu elementaarseid reegleid.

Seniini on stipendiumilt mahavõtmise esitisi teinud peaasjalikult dekaanid või prodekaanid. Edaspidi peaksid osakondade komsomolibürood, kursuste komsomoligrupid ja õppekomisjonid, kes tunnevad tegelikku olukorda kohtadel kõige paremini, printsipiaalselt ja operatiivselt analüüsima esinevaid distsiplinirikkumisi kursustel ning esitama julgelt oma ettepanekud dekanaatidele. Ainult ühiste jõududega võideldes meie peres esineva e väärnähete vastu saavutame olukorra, kus stipendiumi saaksid tõesti tublid ja väärikad üliõpilased.

R. TANI,
Füüsika-Matemaatikateaduskonna prodekaan

Meenutades möödunut, mõeldes tulevikule

Viis aastat — ülikooliaastad — küll nad mööduvad ruttu! Alles see ikka oli, kui saj sisseastumiseksameid tehtud, nüüd aga saavad ülikooli viimased eksamid seljataha, ainult üks ongi veel teha jäänud.

Istume vliekesi, Viktor Piirmann, Mikk Titma, Ants Uustalu, Eugen Tiirik — kõik Õigusteaduskonna diplomindid — ja nende ridade kirjutaja Pälsoni uues mugavas ühiselamus ning arutame möödaläinud üliõpilaspäevi, rändame tulevikku.

«Neid aastaid tuleb kasutada maksimaalselt,» on poiste ühine soov noorematele kaasvõitlejatele. On nad ju seotud paljude noorpõlveunistuste täitumise või täitmatajätmisega, paljudele probleemidele lahenduste leidmisega, noores jaialdase silmaringi ja kindla maailmavaate kujunemisega.

«Aega tuleb maksimaalselt kasutada,» arvab Mikk, «tuleb tegelda võrdlemisi paljuga, kuid siiski ennast mitte killustada tohutult mitmekesiste harrastuste peale, kus hiljem ühele või teisele asjale käega lüüakse ja lõpetamata jäetakse. Üliõpilasel peab olema mingi kindel põhisuund, mida mööda ta edasi läheb.»

Tunnen noormehi hästi, tean, et nad on olnud eesrindlikud nii õppe- kui ka ühiskondlikus töös. Viktor Piirmann oli suvel Toris staabiülemaks, Eugen Tiirik tegeleb maadlusega, on tulnud ülikooli meistrivõistlustel auhinnalistele kohtadele. Mikk tegutseb mitmel spordialal, ja ka lektorina. Ainuüksi Antsuga töötasime koos maaparandustööl Toris drenaažipanekul. Hoolas ja kohusetundlik, mõnikord ei pane tähelegi tema juuresolekut. Mäletan, et ühel hommikul unustasime piimanõu kaasa võtmata. Tekkis vaidlus, kes on süüdi, kes peab järele minema. Koduni oli kaks kilomeetrit, sellise raske töö juures ei taha meist keegi kahtkümmend üleliigset sammugi teha. Kes teab, kaua me oleksime vaielnud, kui Ants sõnas rahulikult, et ta läheb toob ära. Vaatasime sõnatult ja lugupidavalt talle otsa, sest olime kõik madalamalt kursuselt kui tema.

Üheks nõrgemaks kohaks peavad poisid praktiliste teadmiste pagasit. Muidugi on juristide materjal tohutu ja absoluutselt kõike meeles pidada ei suuda keegi. Ülikool peab siin andma baasi, millele toetuda, et siis konkreetsel töökohal juba oma tööd väga hästi omandada. Kindlasti aitab palju kaasa praktiliste teadmiste suurenemisele üliõpilaste tänavu alustatud osavõtt prokuratuuri tööst ühiskondlike uurijatena.

Diplomandidel endil seisab ees kahekuuline praktika vabariigi kohtu- ja prokuratuuriorganites, riiklikes asutustes ja ettevõtetes. Pärast seda aga asutakse diplomitöid viimistlema. Ants uurib arbitraaži, Eugen rahvusvahelist õigust, Mikk ja Viktor vastavalt haldus- ja tsiviilõigusesse puutuvaid probleeme. Ja kui diplomitööd on kaitstud, ega sealt enam tegelik tööelugi kaugel ole. Soovime diplomandidele kõike head, eriti aga kordaminekuid tulevasel tööpostil.

A. PAASMA

Kui te armastate kirjandust...

Kui te armastate kirjandust, siis ärge õppige kirjandust. Nii räägitakse. Me ei usu seda, sest meie õpime, uurime ja mõtleme rohkem me uurime, seda lähedasemaks, seda mõistetavamaks saab ta meile. Ja me tahaksime, et ka teised mõistaksid, et õppida — see tähendab õppida tõeliselt armastama.

Me oleme eesti filoloogid, me oleme kirjanduse ja rahvaluule ringi liikmed ja me tahame rääkida oma plaanidest, mõtetest ja muredest. Me tahame rääkida sellest, et me lähemal ajal kavatseme avaldada oma mõtteid P. Petersoni näidendi «Olen 30-aastane» lavastuse üle RT-s «Vanemuine» ja et me ootame sinna ka Teid, et te aitaksite meil kiita ja laita. Me tahame tähistada K. E. Söödi 100. sünnipäeva, meenutada poeeti, kes on kirjutanud humoorika «Malemängu» ja nukkerkauni «Metsateel». Me tahame koraldada luuleõhtu, kus esineksid meie paljud juba esinenud ja veel esinemata sõnakunstnikud. Me tahame rääkida ekspressionismist eesti luules, nõiaprotsessidest, eesti rahvatantsudest, eesti luule temaatika arengust ja veel paljust muust. Ja siin põrkavadki meie tahtmised suure mure vastu. Selle mure nimi on passiivsus. Ikka kipub nii minema, et ettekandja poolt tõstetud probleemid ja mõtted, olgugi uued ja huvitavad, jäävad nagu õhku rippuma. Teised vaikivad. Kuid meie ju läheme mõne aasta pärast koolidesse, hakkame seal ise tõstma üles probleeme, mõtteid ja kui meie õpilased täpselt samasuguse laiskuse või argusega jätavad oma mõtteid peitu, siis oleme kindlasti ääretult pettunud. Kuidas teha nii, et minu mõtteid kuuleksid ka sina, et sina, ja mina, et tema ja sina, et me vaidleksime, tõestaksime, mõtleksime ja ka ütleksime?

See ongi meie suur mure. Kui me sellest murest üle jõuame, siis saame teada ka seda, mida arvate Teie positiivsest kangelasest kaasaegses eesti eepikas, intelligentsiprobleemist sõjajärgses kirjanduses või mida mõtlete eesti nõukogude reisikirjeldusest.

Kui te armastate kirjandust, siis tulge, vaielge, tõestage ja õppige, sest siis kasvab ka armastus.

A. Siitan

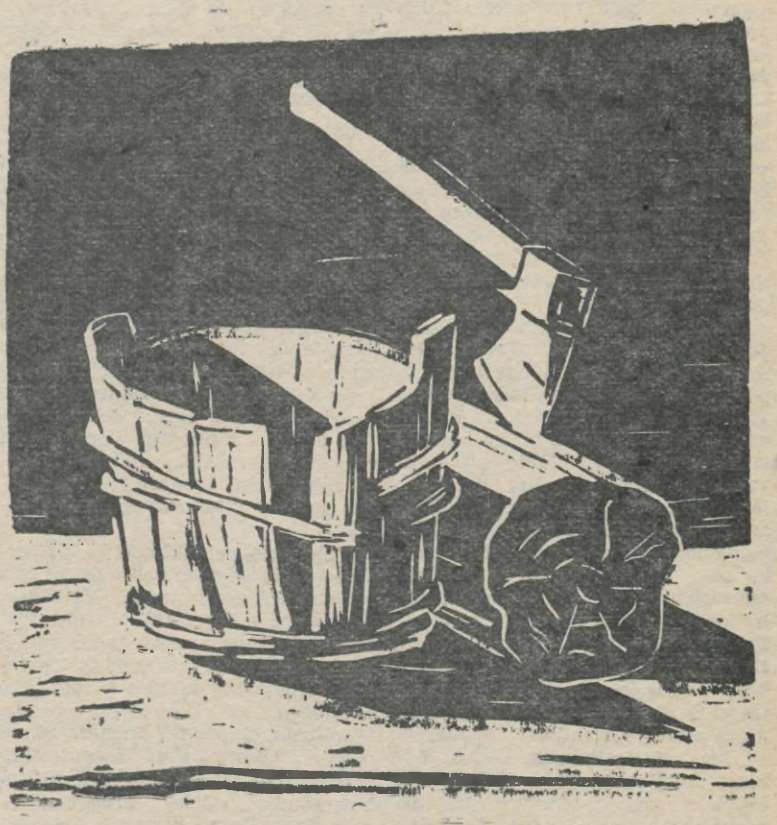

Rein Rahusoo, füüsikaosakonna I kursuse üliõpilase linoollõige

Tormijooks ülikooli seinalehtedele 1. dets. 1962

«JURIST»

Välimus on imposantne, kuid sisu seda häbiväärsem. Vaevalt oled pilgu peale visanud, kui märkad: «Nr. 1» Juhtkiri algab sõnadega: «On september, sügiskuu . . .»

Vabandage, lugupeetud juristid, praegu on detsember — talvekuu. (Karu magab talveund.)

«NÕUKOGUDE ARST»

Valgustatakse Vilniuses toimunud Balti vabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste üliõpilaste teadusliku konverentsi tööd (põhjalikumalt kui ülikooli ajalehes), seega tõesti ajakohane — uus huvitav aine. Kuid — nr. 2. Oleks soov, et järgmise numbri ilmaletulek ei võtaks enam nii palju aega — kas siis tulevastel tohtritel on nii vähe rääkida oma tööst?

Eesti filoloogide ruuporist «TÕDE» on nüüd saanud «SÕNA». Numbrit peal küll ei ole, aga sel õppeaastal, nagu uduselt mäletatakse, on ilmunud vist kaks numbrit. Õieti küll 1,5, eelmisest numbrist ilmus ainult pool seinalehte, tühjaks jäänud osale oli pandud valge paberileht, millele oli kirjutatud: reserveeritud Ü. Matjusele. Üldmulje — kesine. On nagu vähe tunda seda, et seinalehe taga on tulevased eesti filoloogid — need, kelle peamiseks õppevahendiks on «sulg».

«SPEKTER»

Laiekraanlinal pakutakse kitsastilmi. Veel võib öelda, et meie ülikooli füüsikud pole mitte ainult väikest viisi naljahambad, vaid ka omamoodi kavalpead — mis viga opereerida igaveste teemadega.

Rohkem asjalikkust, tulevased tõsised teadlased ja töömehed!

«ГЛАГОЛ» — vene osakonna seinaleht.

Kirju nagu ilutulestik, mitte ainult välimuselt, vaid ka sisult. Siin on kõike — ilukirjandust, olukirjeldusi, publitsistikat, korrektuuri.

Nii mõnigi teaduskond peaks siit eeskuju võtma, kuid ette minna ei soovita.

«KAITSEME LOODUST»

Sellest on palju räägitud (tõsi, rohkem suuliselt) ja head. Head tuleks rääkida ka nüüd, kuid ainult ühe hea soovitusega: me kaitseme mitte ainult suvist loodust, vaid ka sügisest ja talvist.

«AJALOOLANE»

Kohe näha, et ajaloolaste seinaleht — nendele on põhiliseks arvud ja daatumid.

Varsti on 1. detsember — üks kuulsamaid lehekülgi Eesti ajaloos, 3. novembril 1922 loodi Tartu Ülikoolis Sotsiaal-filosoofiline Üliõpilaste Selts . . .

Ega see halb ole. Sellega seoses kaob teinegi oht, mis eksisteerib paljude seinalehtede juures — oht aeguda.

«KEEMIK»

Tipp-topp. Räägitakse, et matemaatiliste kalduvustega inimesed võtavad sule visalt pihku. Ent keemikute kohta ei näi see mitte käivat, isegi tegevkunstnike kalduvustega inimesi paistab seal olevat. (Andke andeks, keemikud, kui ma eksin).

Ootad mõnikord auditooriumi vabanemist, lööd pilgu seinalehele peale — on mõnus lugeda.

«FARMACON»

Siin on kõike, mida vajad:
poliitilist päevakaja,
propagandat (farmaatsia ringi astumiseks),
uuest ühiselamust:
Ja pimedus oli sügavuse peal,
ja jumala vaim oli lehvimas
vee peal,
ilukirjanduslikku päevakaja, joonistusi, karikatuure.

(Muide — kui hakatakse «POKSI» uut numbrit kunstiliselt kujunaama, ärgu unustatagu «FARMACONI» ja «KEEMIKU» kunstnikke.

«GEOGRAAFI HÄÄL»

Soliidne seinaleht. Ühtlasi on geograafid ka kõige agaramaa sel alal — on jõutud juba üheksanda numbrini.

«VASAR»

Seekord toimetasid seda IV kursuse üliõpilased ja seinalehest sai nende suviste tööde aruanne (IV kursuse geoloogidel algas õppetöö alles eelmise kuu keskpaiku).

Palju häid fotosid, juttu vähe, kuid küllaldaselt.

Teised kursused — ärge andke alla!

«ÖKNOMIST» (mitte trükiveaks lugeda).

Pealtnäha hea — 3. number. Aga sisu: Oktoobrirevolutsiooni 45. aastapäev, käisime kolhoosis, mõtted esimestest tööpäevadest.

Siit järeldus: suure hooga olete peale hakanud, kuid ära olete väsinud. Tsipa varavõitu, väga austatud «ök nomistid».

Veel midagi. «SÕNA» ja «JURIST» asuvad auditooriumides. «VASAR» ja «GEOGRAAFI HÄÄL» aga asuvad oma eriala kateedrite juures Vanemuise suure õppehoone teisel-kolmandal korrusel treppide ja koridoride labürintide taga.

Kuid ega seinalehte lehta kitsale, valitud seltskonnale, vaid ta peaks rääkima oma osakonnast kogu ülikooliperele ja ka neile, kes teda külastavad.

Sellele tuleks mõelda.

I.-P. PADERNIK

FEDŽENKOLE

Kuhu küll ei vii meie üliõpilasi nende suvine praktika! Geoloogia IV kursuse üliõpilastel möödus see tänavu Pamiiri mägedes. Kõige rohkem vedas **Rein Pajul,** kes õnnestus näha Fedženkot — maailma suurimat kõrgmäestiku liustikku.

. . . Pool Pamiiri on seljataga ja varsti samapalju praktikapäevadest. Olime idas, olime läänes, aga keskele ei taha kuidagi jõuda. Hobused on juba käes, kuid kuskilt ei leia inimest, kes nad tagasi tooks. Neli ülearust päeva rasket seljakotti kanda pole ka lust. Fedženkol tuleb seda nagunii teha.

30. juuli. Hommikul märkan üle jõe «oaasi» — kodused kased ja pajud, kõik ühepikkused. Pole neid ammu näinud. Tulime idast ja seal laiutab vaid lage kiltmaa. Ületame hobustel jõe ning jätkame rännakut piki Tanõmasi vasemat kallast. Kuumus ja vaikus.

Jõuame esimese liustikuni nimega Krum-Kržimailo. Siin tabab meid ka õhtu. Jões taovad kivid kõminal üksteist. Oleme väsinud 25-kilomeetrisest käigust ja muljetest. Mäed on kordumatud.

31. juuli. Meie saatjad lähevad tagasi. Hobustega ei pääse enam läbi. Võtame seljale 40-kilolised kotid ja läheme. Fedženko pole enam kaugel.

Siin 4000 meetri kõrgusel on alles kevad. Maa ligi olevad lilled on vast õitsema puhkenud. Taimestik on napp, kuid kaunis.

Möödume sini-sinisest järvest, kus alles sulab jää. Pärast tunnist käiku paistavad Fedženko jääväljad ja tunnen ennast kui kolumbuse madrus mastikorvis.

Päike kaob pilvemassi. Fedženko pinda mööda ujub tihe niiske udu. Ümbrus on kole ja sünge. Uinume moreeni teravatel kividel lootusega, et homseks ilm paraneb.

4. august. Sulatan pool tundi jäätunud saapaid ning tantsin nende jalgasaamiseks mingit indiaanitantsu.

Jätame hüvasti sõbralike alpinistidega. Soovitakse õnnelikku kohalejõudmist. Nii öeldakse mägedes alati.

Eesmärk on jõuda marsruudiga eelmisse ööbimispaika.

5. august. Tänase marsruudiga peame jõudma meteoroloogia jaamani. Pärast 15-kilomeetrilist astumist ta paistabki. Kuid sinnajõudmine polegi nii lihtne. 3—4 meetri laiuste lõhede tõttu pikeneb tee 5- kuni 6-kordseks. Lõhedesse on juba vaadatud. Sügavuses kaovad nad hämarusse. Ületame lumesildu. Vajume neist kordamööda läbi ja pimedas jõuame kalju alla, millel asub meie sihtpunkt. Enne seda, aga paterdame sõna otseses mõttes järves, vesi ulatub kõvasti poolde säärde. Õnneks ei ole veel külmetama hakanud.

6. august. Täna on puhkepäev. Oleme meteoroloogide kaljupesas. Päeva peale tutvun meteoroloogide tööga. Saan tsipa targemaks. Korrastame oma märkmeid ja õhtul istume kõik ümber raadio. Moskvast kantakse üle «Rummu Jürit». Räägin meie koduvabariigist, tema rohelusest ja vihmarikkusest. Õhtul voodisse pugedes ümisen omaette «Koduigatsus on suur».

Suusatan. Augustikuus minu arust suur luksus. Õhtul vahetame aadresse ja homme lahkume Fedženkolt, et üle Geograafia Ühingu liustiku laskuda Vanži orgu.

R. PAJU.

Rekordeid tõstepõrandalt

Äsja toimunud TRÜ 1962. a. tõstespordi esivõistlustel oli heas sportlikus vormis Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilane Aleksander Tammet. Tema tulemused tõukamises 150 kg keskkaalus ja kogusumma 380 kg poolraskekaalus on uuteks Eesti NSV noorterekorditeks. Ainult 5 kg lahutab tõukamises veel üleliidulisest noorterekordnormist, mis on 155 kg nii kesk- kui ka poolraskekaalus. Surumises 117,5 kg ja rebimises 112,5 kg on uuteks Tartu linna noorte rekorditeks. Pole kahtlust, et varsti võime Tammeti poolt oodata 400 kg tagajärge.

Võistlustel väljapandud rändauhinnad parima tulemuse eest tõukamises ja kogusummas võitis kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilane keskkaallane Arne Heinlaid vastavalt 152,5 ja 385 kg.

Individuaalselt saavutasid meistritiitlid alates sulgkaalust:

V. Viitma KKO I 195 kg (55+57,5 +75), A. Abran KKO IV 250 kg (75+77,5+97,5), Ü. Niinemets Mat.-Füüs.IV 282,5 kg (85+85+ 112,5), A. Heinlaid KKO IV 385 kg (110+122,5+152,5), A. Tammet Arstiteaduskond III 380 kg (117,5+ 112,5+150), A. Krieger KKO IV 302,5 kg (80+100+122,5).

Võistkondlikus arvestuses olid kohad järgmised:

I KKO IV kursus 16 mp.
II KKO I kursus 23 mp.
III Matemaatika-Füüsikateaduskond 34 mp.

Juba pikemat aega on ülikoolis «põud» kõige kergematest ja kõige raskematest tõstjatest s. t. kuni 60 kg ja üle 90 kg.

Et seda lünka parandada on vajalik, et mainitud kehakaaluga üliõpilased tuleksid tõstespordi treeningutele. Sellega aitate kaasa ülikooli võistkonna tugevdamisele tõstespordis ja ise muutute seejuures tugevateks meesteks.

Ootame teid V. Kingissepa 19 võimlas igal esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kell 17.30—20.

E. SIMSON

TEADAANDED.

NSVL Kõrgema ja Kesk-eriharduse Ministeerium teatab, et alates 10. nov. 1962. a. kuni 1. juunini 1963. a. alandatakse kõrgemates ja kesk-eriõppeasutustes õppijatele piletite hindu lennukitel Tu-114, Tu-104, Tu-124, Il-18, An-10 ja An-24 50% võrra.

Hinnaalandus kehtib nii päevases, õhtuses kui ka kaugõppeosakonnas õppivate üliõpilaste kohta.

Erinevalt korrast, mis oli selle aasta mais, pole vaja hinnaalandusega pileti jaoks erilist tellimust. Piletite müük ja lennukisse mahutamine toimub **üliõpilaspileti** ettenäitamisel.

*

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8, Vanemuise tn. 46, toimub teisipäeval, 11. detsembril kell 19 valijate kohtumine **Tartu linna TSN alatise tervishoiukomisjoniga** (terves koosseisus).

Päevakorras: 1) Alalise komisjoni esimehe O. Tamme informatsioon komisjoni tööst;

2)komisjoni liikmed vastavad tervishoiualastele küsimustele.

Kohapeal on alates kl. 18.30 organiseeritud sanitaarhariduslik näitus ning saab sanitaarharidusliikku kirjandust.

Järgnevad filmid: «Sõbra pilguga», «Kolonialismile ei!» jt.

Agitpunkti juhataja

*

Üldkeeleteaduse ringi koosolek toimub teisipäeval, 11. detsembril kell 19.30 peahoone auditooriumis nr. 5.

Päevakord.

1. Informatsiooni konverentsilt «Keel ja kõne.»

2. Prof. P. Ariste ettekanne «Tšehhi tänapäeva keeleteadusest».

Ringi juhatust palutakse kohale ilmuda pool tundi enne koosolekut.

Kasseti ilmumise puhul...

Mõte sai teoks: kassett imus ja muutus käesoleva aasta üheks kõige meelierutavamaks kirjanduslikuks sündmuseks. Seda loetakse ja selle ümber vaieldakse, kuid ühes on ka kõige erinevamate seisukohtade pooldajad samal arvamusel — uus algatus on igati tervitatav. Kuigi noorte loomingut avaldatakse ajakirjades ja ajalehtede erilehekülgedena, jääb enamik nende luulest kauaks käsikirjadesse. «Suurde» kogusse pääseb tavaliselt mõni üksik katseius luuletaja esimestest otsingutest (nagu näiteks Ellen Niidul) ja varajase loomingupalge selgitamine jääb 50—100 aasta pärast kirjandusteadlaste hooleks. Nüüd on võimalik igal lugejal jälgida oma kaasaegsete värsiseppade kujunemiskäiku.

Niisiis, kassett tõusis kohe kirjanduselu tulipunkti. Tartus osteti ta ära veerandtunni jooksul ja Kirjanduse Majas korraldatud arutelul viibis rohkem noori kui kunagi varem. Tabasin end küsimuselt, miks leiab noorte luule nii suurt vastukaja, eriti noorte seas. On täiesti loomulik, et oma ellusuhtumist alles kujundavaid inimesi kisub kaasa nooruslikkus. On teada ka see, et sageli võivad küpse meisterlikkusega kirjutatud teosed mõjuda külmemalt kui väikeste iludusvigade ja puuduliku vormikäsitlusega, kuid vaieldamatult andeka autori looming. Ent mitte selles pole ainus põhjus. Laiema kõlapinna aitasid kirjandusele õpilaskonnas ja üliõpilaskonna luua trükitud koolialmanahhid. Selles osas kiputakse nende tähtsust alahindama, nähes neis vaid kirjanike järelkasvu baasi.

Teiseks kerkib küsimus: kas ei ole aastas viie esikkogu avaldamine kassetina (+ muud esikkogud) liigne forsseerimine, kas ei kisu see alla meie luule üldist taset? Paistab, et esimese kasseti puhul seda pole juhtunud. Ühegi värsivihiku kohta ei tahaks öelda, et ta oleks võinud ära jääda. Kõik autorid on enam või vähem välja kujunenud isikupärase loomingulaadiga ning meie kirjandus on rikastunud uuenäoliste luuletajatega.

Kõik kogud '— Paul-Eerik Rummo «Ankruhiivaja», Linda Ruudi «Mu südames on pühapäev», Arvi Siia «Trompetisoolo», Mats Traadi «Kandilised laulud», Enn Vetemaa «Häälemurre» — kuuluvad ühte mitte ainult autorite nooruse tõttu, vaid ka oma ellusuhtumise ja probteemide ringi läheduse poolest. Üheks tänapäeva luule tunnuseks, mis eristab teda minevikukirjandusest, on peatähelepanu koondamine kaasaja inimesele ja sotsiaalseteie probleemidele. Ka nendes kogudes on ülekaalus süvenemine ühiskondlikesse nähtustesse, looduspildid on tihedas seoses inimsaatuste ja igatsustega.

Vabavärsi paindlikkust ja väljendusvõimalusi mahutab Paul-Eerik Rummo «Ankruhiivaja». Varaküps, elunähtusi mitmetahuliselt läbinägeva intellektiga autor on suutnud hoiduda kõigest tavalisest, kulunust. Kogu aeg üllatab ta värskete leidudega, lööb särava espriiga, elurõõmsa huumori, puändi ja siirusega. Parimateks saavutusteks loeksin luuletusi «Algused», «Jõuluhommikul», «Colas Breugnon'ile» «Giordano Bruno tuleriit», «Luulet minu isast», «Kingitused» ja esimest pala tsüklist «Metsafragmendid».

Linda Ruud viljeleb isikuluulet, maalib rõõmu, rahutust, kauneid looduspilte soojas, hingelises laadis. Siin on tema peamised õnnestumised. Elamust ja korrektsust tunneme ka töölauludes.

Arvi Siia luule on võrsunud keset meie laulvat tänapäeva. Ta elab kaasa saeveski kuminatele, Kundast tulevatele üliõpilastele, kosmoselendudele, kirjeldab kodulinna väsimatuid korstnaid, tagasihoidlikku kingseppmeistrit, päevitunud töömeest. Õnnestunumateks on «Et jäljed jääks», «Muuseumis», «Tollel imelisel ööl», «Teel».

Täiesti erinev teistest on Mats Traat, kelle eeldused on muutunud tüsedaks kirjanduslikuks oskuseks. Tema luulet läbiv järsk, terav realism, igapäevase elurütmi tajumine valatuna täpsese ja kujukasse sõnastusse on nauditavad. Eriti omapärane on «nekroloogide» tsükkel «Harala elulood», mille taolisi inimportreesid pole terves eesti kirjanduses.

Traadile teatud mõttes vastandiks on Enn Vetemaa, keda iseloomustab mänglemine rikkalike kujunditega. Samme lihtsuse poole tähistab «Lugu kiivrist». Suure sugestiivsusega on komponeeritud muusikalised hetked, mille vastukaja on juba märgata mõne noorema autori loomingus.

Ankur on hiivatud. Jääb oodata uusi riimitud luule ja vabavärsi trompetisoolosid noortelt poeetidelt. Õnn kaasa, et teine kassett tooks kaasa samasuguseid rõõmsaid üllatusi

J. Põldmäe

UUSI TEATMETEOSEID TRÜ TEADUSLIKUS RAAMATUKOGUS

E. Raudam. Närvisüsteemi kliiniline uurimine. Hind 37 kop.

H. Laanpere, V. Palm ja R. Tani. Praktiliste tööde valimik anorgaanilisest keemiast. Hind 32 kop.

K. Siilivask. Eesti Oktoobrirevolutsiooni ja kodusõja perioodil 1917—1920. Hind 16 kop.

J. Aul. Selgroogsete zooloogia. Hind 38 kop.

P. Rahno. Mikroobide tähtsusest taimede toitumisel. Hind 9 kop.

A. Kalda. Kõrgemate taimede süstemaatikapraktikumi juhend. Hind 10 kop.

P. Palmeos. Valimik soome keele tekste. Hind 18 kop.

A. Rõõmusoks, H. Viiding. Üldine geoloogia I. Hind 31 kop.

L. Keres, S. Sibul, L. Sildver. Kiireloomuline abi lastehaiguste puhul. Hind 26 kop.

TRÜ kirjastusgrupp

TEADAANNE

Eeloleval reedel, 14. detsembril kell 17 arutatakse TRÜ Spordiklubi laiendatud koosolekul (V. Kingissepa tn. 19) teaduskondade kehakultuurikollektiivide kontrolli tulemusi. Peale selle on kavas veel spordialase agitatsiooni ja propaganda küsimused ja spartakiaadi alade tähtaegade määramine.

Kuna arutatakse ülikooli massispordi küsimusi, ootab TRÜ Spordiklubi juhatus kõigi kehakultuurikollektiivi nõukogude, komsomoli kehakultuuri sektori juhatajate, a.-ü. büroode kehakultuurikomisjonide esimeeste ja teiste asjast huvitatute osavõttu.

TRÜ Spordiklubi juhatus

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 9728. MB 08699.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL 14. DETSEMBRIL 1962

Nr. 33(537) XV aas. akäik

UUE ÜHISKONNA PRAKTILISELE EHITAMISELE

Ideoloogiline kavatustöö ei ole eesmärgiks omaette • Peaülesandeks õppetöö pidev parandamine • Konkreetsete teemade juurde!

Meil on õnn elada maailma esimeses sotsialistlikus riigis. Meil on õnn jälgida, ise osa võtta uue, parema ja õiglasema otsinguist inimeste ühiskondlikus korralduses.

Oleviku, see tänendab aga pingelist tööd, tänendab õppimist tehtud vigadest, nende eemaldamist.

Isikukultus oli meie maal valusaks õppetunniks. Praegusel etapil seab partei tähtsa ülesandena rahva ette isikukultuse ja tema poolt sünnitatud formalismi ning bürokratismi väljajuurimise, tehtud vea tagajärgede likvideerimise. See on tee tulevikku, materiaalsete hüvede loomise kiire hoogustamine.

Värsked tuuled puhuvad, aga vana, läppunud leitsak on visa taganema. J. Jevtušenko otse karjub seda meile näkku oma luuletuses «Stalini järglased» («Edasi» nr. 219. 1962):

Ei, Stalin ei alistu,
Stalin ei kõdune siia.
Me vaid
mausoleumist ta viisime välja,
ent kuis,
kuis Stalini järglastest Stalinit
välja saab viia!!

Me elame murrangute ajastul. Üksteise järel rehabiliteeritakse Stalini poolt mahasurutuid, üksteise järel paljastatakse stalinismi avaldusi igapäevases elus. Avardub mõtte- ja loominguvabadus, sest «kommunism on kõigi inimeste ühine vaba looming».

Eks olid üheks lüliks selles ahelas ka partei Keskkomitee äsjaõppenud pleenumi seisukohad rahvamajanduse planeerimise, parteilise juhtimise jm. küsimustes. Tõepoolest, tõsise ravikuuri teeb läbi partei ise, teeb ka tema noorem vend — komsomol.

Teame kõik hästi, millest komsomoli on vaja ravida. «Haigust» ja selle põhjusi analüüsis ÜLKNÜ Keskkomitee esimene sekretär sm. S. Pavlov teatavasti järgmiselt (kõne partei novembripleenumil, «Noorte Hääl» nr. 276, 24. nov. 1962):

«Partei XX kongressil kritiseeriti Kommunistlikku Noorsooühingut käratsemise, poliitilise sõnakõiksutamise ja loosungite eest, elava töö puudumise eest. . . . Täna aga tahaks meenutada, millest selline käratsemine ja sõnakõiksutamine algus sai. 1935. aastal korraldati komsomolitöö Stalini nõudmisel ümber. . . . Teatavasti tegeles Kommunistlik Noorsooühing sel ajal konkreetsete majandusasjadega. Nüüd pidi komsomol Stalini isiklikul korraldusel pöörama majandusasjadele selja ning alustama «kõrgeltkvalifitseeritud kasvatusaparaadi» loomist.»

Just nimelt: kui partel pühendub kommunistliku ühiskonna vahetu ülesehitamise paremale korraldamisele, siis pole kellelgi õigust võtta see ülesanne ära komsomolilt. Kellelgi pole õigust noorte loomingulist entusiasmi sellelt peaülesandelt kõrvale juhtida, nooruse tugevat kätt tagasi lükata. Just nii näeb noorte ülesannet partei uus programm (NLKP programm, ERK, Tallinn 1961, lk. 99):

«Järjest suuremat osa etendab Kommunistlik Noorsooühing .... kes aitab parteil . . . mobiliseerida neid (noori R. T). praktilisele uue ühiskonna ehitamisele . . .»

Analüüsigem ja konkretiseerigem seda ülesannet!

«Viimase aja sündmused sunnivad läbi vaatama seniseid komsomoli tööplaane ning selgitama kõigile, milles on meie ülesanded. Tulipunkti jääb nüüd ja ka edaspidi ideoloogiline töö üliõpilaskonnas — tulevikuinimese kasvatamine.»

Nii kirjutab sm. P. Järve («Meie ülesannetest», «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 31, 30. nov. 1962). Sisult seesama vaatab meile vastu kõikjalt ükskõik missuguse ajalehe me avame — tulipunktis, on ideoloogiline kasvatustöö.

Lubage küsida, mis «ideoloogiline kasvatustöö» see on ja mis ta oli varem, isikukultuse perioodil?

Viimane pool küsimusest on selge: see oli stalinistlike dogmade lõputu korrutamine, noore mõttelennu ahistamine. See oli Stalinile ustavate alamate kasvatamine, kelle mõte võis liikuda ainult ühises taktis Stalini konserveerunud mõttega.

Nüüd on sellest valdavalt üle hakatud saama. Ideoloogilise kasvatustöö eesmärk — kommunistlik inimene — on meile igaüheie küllalt arusaadav ja südamelähedane, et seile poole visalt püüda. Kuid praktiline sisu on siiski liiga ähmane, et leida loovat rakendamist noorte poolt. Just seepärast ei tule sel tööl kunagi lõppu, see ei ole kunagi küllalt hästi teatud, seal on alati puudujääke. Üldteksin, see on Kaval-Antsu põnjata kaabu, kuhu suunatakse küll kogu noorsuiiku energia vool, mis aga eales täis ei paisia saavat.

Just siit siginebki komsomolitöösse formalism, siin sünnib lähiv kest ähmasele sisule, enesepetmine.

Mis ta siis lõpuks on, see ideoloogiline kasvatustöö? Seiles määrangus peitubki asja tuum.

Ideoloogiline kasvatustöö ei ole mingi ülesanne, mingi eesmärk omaette, vaid on ainult mõjukas abinõu peaeesmärgi saavutamiseks.

Peaeesmärk aga, see on ka kogu rahva eesmärk: kommunistliku ühiskonna ülesehitamine

Meie, üliõpilaste, «tootmistöö» on teadmiste omandamine. Meie komsomoliorganisatsiooni peaülesanne olgu seliest tulenevalt õppetöö pidev parandamine ja täiustamine, kitsaskohtade valgustamine ja üliõpilaste mobiliseerimine õppe- ja ühiskondlikuks tööks. Selline osavõtt uue ühiskonna ehitamisest ongi ideoloogiline kasvatustöö. Need kaks on teineteisega tihedalt seotud, on teineteisest lahutamatud.

Tegelikus tootmistöös on hoogu saanud «komsomoliprožektorite» ülelliduline liikumine. Kahjuks oleme meie siin maha jäänud, selle asemel et esirinnas olla.

Olgu kogu ülikooli komsomoliorganisatsioon «prožektoriks». Olgu tema heleda valgusvihu fookuses alati «halli, igava loengu» mõiste kustutamine üliõpilase teadvusest, eesrindlike ideede ja meetodite juurutamine õppetöös, võitlus vananenud arusaamade ja rutiiniga. Need oleme meie ise, kes oma igapäevast tööd lahtiste silmadega tehes näeme kasutamata reserve ja võimalusi õppetöö parandamiseks.

Olgu komsomolikoosolekute teemadeks näiteks «selle ja selle distsipliini õppimise parandamise abinõudest», «üliõpilaste initsiatiiv selle ja selle õppemeetodi rakendamisel» või näiteks bioloogiaosakonnas «üliõpilaste mobiliseerimine botaanika-aia seisukorra parandamisele ja seal eeskujulike õppimisvõimaluste taastamine» jne., jne. . Sm. S. Pavlov räägib oma ülaltsiteeritud kõnes edasi:

«Meile on nüüd selge, et ükski «kõrgeltkvalifitseeritud aparaat» ei ole suuteline kasvatama noortes niisugust entusiasmi, ennastsalgavust ja kangelaslikkust . . .»

Allakirjutanu ei leia siiski põhjust olevat vaimustuda rektori nõusolekust, et komsomolikomitee õppeteadusliku töö sektor hakkab: «otsustama osakondade ettekandeid hästi edasijõudvate ning teadusliku tööga tegelevate üliõpilaste vabastamise kohta loengutel käimise kohustusest . . . », millest kirjutab sm. P. Järve.

Et loengutel käimise kohustus ise seisab põhjani vääral alusel, siis läheb ka komsomoli seline töö viltusele rajale. Milleks meile üldse loenguid peetakse, kui ilma võib paremini läbi saada? Loeng on ju elav õppevõis, tunduvalt viljakam ja mitmekesisem kui iseseisev õppimine kirjanduse abil. On loomulik, et just paremad üliõpilased püüavad selle õppimisviisi poole, käivad neid rahuldavail loenguil huviga ja regulaarselt.

Muidugi on teine küsimus, kas loengulise õpetamisviisi kõik eelised iseseisva töö ees on praktikas ära kasutatud. Vaat siin on komsomoli tööpõld: tagada koostöös administratsiooni ja kateedritega, et tõepoolest kõik loengud pakuksid materjali võrratult paremini ja mitmekülgsemalt, kui seda suudab kuitahes hea õpik.

Ja kui üliõpilane tahab materjali põhjalikult omandada (või on selleks rangete nõudmiste tõttu teadmiste osas sunnitud), siis joostakse loengutele tormi. Siis paneb ainult väga kaaluv põhjus loengult puuduma ja mingit kohustust pole vaja. Tuletagem meelde, miks oli kuulajatest tulvil auditoorium A. Koptjajeva teose kangelase Ivan Ivanovitši ees («Vaprus», ERK Tallinn 1960)?

Niisiis: asume täie energiaga tööle uue ühiskonna ehitajate ridadesse. Valgustame kitsaskohti, selgitame välja reserve, mobiliseerime üliõpilasi nende kasutamisele! Välja komsomolist kogu see rutiin, mille istutas temasse stalinism!

R. TANNER

Saagem ilmalike kombetalituste propageerijaiks

Kommunistliku Partei ideoloogilise töö tähtsaks ülesandeks on järjekindlalt võidelda mineviku igandidega inimese teadvuses. Ekspluataatorlikult korralt pärandatud «sünnimärgid» on mitmesugused. Neist kahjulikuma ja püsivama iseloomuga on usulised igandid.

Sotsialistliku elulaadi kindlustamise ja rahvahulkade teadlikkuse kasvu tulemusel väheneb aastast aastasse usklike ja kiriklike kombetalituste järgi vajadust tundvate inimeste arv. Üha laiemat kandepinda leiavad mitmed ilmalikud kombetalitused, kujunevad välja meie elu olulisemate sündmuste tähistamise uued, nõukogulikud traditsioonid.

Kaaludes Tartu Riikliku Ülikooli suure kollektiivi võimalusi rahva ateistliku kasvatamise parandamiseks ning uute, nõukogulike tähtpäevatraditsioonide kujundamiseks ning juurutamiseks, otsustasid rektoraat ja parteikomitee alustada juba käesoleval õppeaastal ühiskondliku elukutsega ilmalike kombetalituste propagandistide ettevalmistamist.

Ilmalike kombetalituste propaganda ja juurutamine on suhteliselt nooreks teaduslik-ateistliku töö vormiks. On ju teada, et paljud kodanikud, tähistades kiriklike kombetalitustega mitmesuguseid perekondlikke ja muid sündmusi, ei ole ise usklikud ning pöörduvad kiriklike traditsioonide poole ainult vastavate ilmalike kombetalituste puudumise tõttu. Ei aidata neil kodanikel lõplikult vabaneda kiriklikest mõjudest, on meil viimastel aastatel välja töötatud ja rahvale soovitatud mitmesuguseid ilmaliku iseloomuga kombetalitusi. Nende aluseks on nõukoguliku sisuga rahvalikud traditsioonid. Ilmalike kombetalituste senine propaganda on andnud väga häid tulemusi. Eriti väärib esiletõstmist leeritatavate noorte arvu suur kahanemine, kuna valdav enamik noormehi ja neide eelistab leerile rõõmuküllaseid suvepäevi.

Suur töö ilmalike kombetalituste propageerimisel on aga veel ees. Seepärast hakataksegi ülikoolis järgmisel semestril ette valmistama ühiskondliku elukutsega ilmalike kombetalituste propagandiste. 2—3 õppeaasta jooksul organiseeritakse sellest elukutsest huvitatud üliõpilastele rida loenguid teaduslik-ateistlikel ja etnograafilistel teemadel.

Uue ühiskondliku elukutse ettevalmistamisega seoses olevate küsimuste lahendamine on pandud ülikooli ateistide klubile. Seepärast avaldab klubi juhtkond kindlat veendumust, et see uudne üritus leiab laialdast tähelepanu ja huvi üliõpilaste seas. Ilmalike kombetalituste ühiskondliku elukutse omandamisega ja nõukogulike traditsioonide juurutamisega aitame kaasa materialistliku maailmavaate levikule ning niisuguste traditsioonide kujunemisele, mis ka oma vormilt vastavad tänapäeva elu sisule ning meie inimeste tõekspidamistele.

J. RAID

Sõpradel külas

Möödunud pühapäeval ja laupäeval oli meie rahvakunstiansamblil järjekordne kontsertmatk. Külastati Karksi-Nuiat, Viljandit, Tõrvat. Kontserdikava oli mitmekesine. Esitati eesti, läti, leedu, ukraina, alamaustria, tšehhi, soome, hispaania ja ungari rahvatantse, lauluansamblilt kuuldi mitmete rahvaste rahvalaule, keelpilliorkestrilt meeleolukaid pillilugusid. Selle matka kestel sõlmiti palju uusi tutvusi, suurendati rahvakunsti armastajate peret. Kõikjal ootas ansamblit soe ja südamlik vastuvõtt.

Kokku andis ansambel kahe päeva jooksul kolm kontserti. Laupäeval kell 21.00 esineti Karksi-Nuia kultuurimajas, pühapäeval Viljandi Riiklikus Draamat atris «Ugala», õhtul kell 21.30 Tõrva kultuurimajas.

Rahvakunstiansambli kunstiline juht oli Helju Mikkel, rahvapilliorkestrit juhatas Elmar Luhats, naisansamblit Maie Eljas, klaverisaated olid Mall Riikjärvelt, kontserdi üldjuht oli Viktooria Viir.

Kasutan võimalust, et tänada Tartu Riikliku Ülikooli rahvakunstiansambli nimel kõiki, kes aitasid meil organiseerida selle huvitava kontsertmatka.

MARTI TULVA

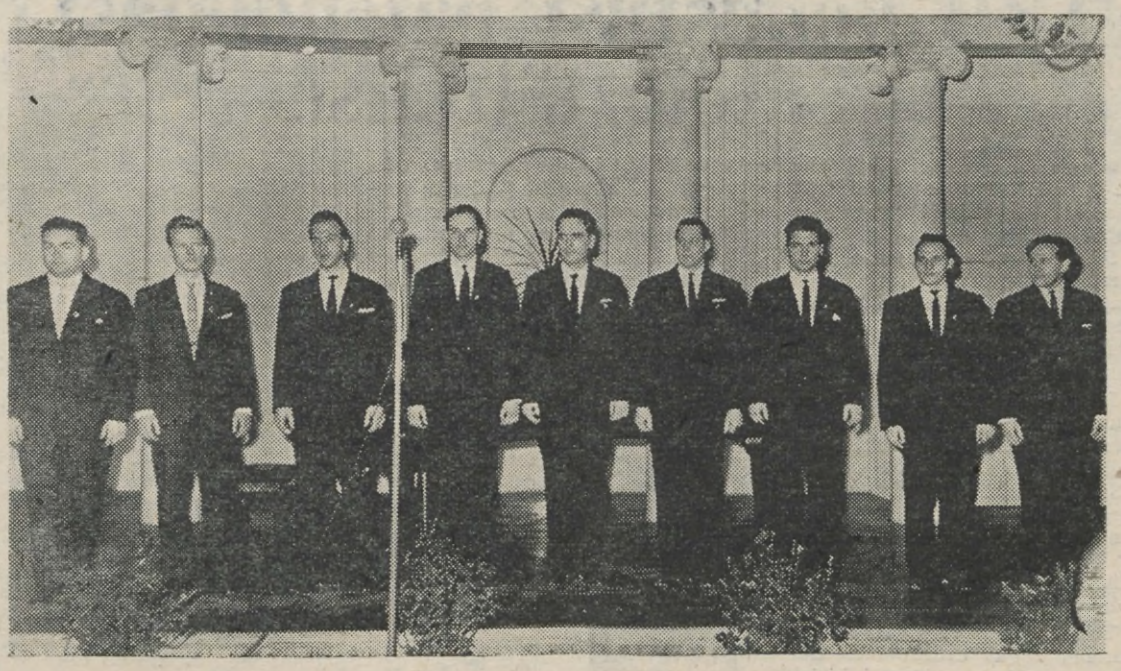

Meile meeldis

«No näis, mida nad seal stis ka teevad?»

Nii mõtlesid paljud skeptikud, kes pühapäeva õhtul seadsid sammud Tartu Riikliku Ülikooli aula poole, et minna kuulama Tartu Üliõpilasmeeskoori solistide kontserti. Kõiki neid skeptikuid ja mitteskeptikuid kogunes aga lõpuks nii palju, et aula oli viimase võimaluseni täidetud.

Üksteise järel astusid publiku ette Peeter Soodla, Helmuth Särekanno ja Toomas Tigane. Henno Tsahkna aga ei pääsenud lisapalast. Teises pooles esines kvartett (koosseisus: Helmuth Särekanno, Peeter Soodla, Kalju Juus ja Toomas Tigane), laulsid solistid Johan Johanson ja Alo Ritsing. Kontserdi lõpetasid TRÜ õppejõud Olev Saks ja Olaf Prinits, kellel oli eriline menu.

Läheks liiga pikale siinjuures igaühe esinemist lähema analüüsimise alla võtta. Noored solistid esinesid püüdlikult, ja kui igaühel ei õnnestunud veel kõik vajalikul määral, siis tuleb see peaasjalikult kogemuste vähesusest. Üldmulje oli aga tubli. Seda tõendab ka kuulajaskonna äärmiselt soe reageerimine igale ettekantavale palale.

Oleks tervitatav, kui Üliõpilasmeeskoor leiaks võimalusi selle kena traditsiooni jätkamiseks.

V. KAUR

Fotol: kontserdi lõppedes tulid publiku ette kõik solistid. Vasakult: Johan Johanson, Alo Ritsing, Toomas Tigane, Olev Saks, Olaf Prinits, Kalju Juus, Peeter Soodla, Henno Tsahkna ja Helmuth Särekanno.

A. NILSONI foto

ELKNÜ TRÜ komitees

ELKNÜ TRÜ komitee büroo kuulas ära Helle Sooviku aruande tööst mittekommunistlike noortega stomatoloogia-osakonnas. Kehakultuuriosakonna IV kursusele otsustati anda kommunistliku töö kursuse austav nimetus.

Komsomolimärki võivad nüüdsest peale kanda võõrfiloloogia III kursuse üliõpilane Ann Kivikangur ja sama osakonna II kursuse üliõpilane Ruth Borovik.

Büroo kinnitas keemiaosakonna komsomolibüroo otsuse sama osakonna I kursuse üliõpilase Ene Paldra väljaheitmise kohta ÜLKNÜ ridadest ning ülikoolist nõukogude üliõpilasele ebasobiva käitumise pärast.

INTERVJUU

ÜTÜ nõukogu esimehe asetäitja sm. E. KUKEGA

Kuidas on meil ÜTÜ ringide vahelise koostööga?

See on äärmiselt oluline küsimus, sest kompleksne uurimine võimaldab teha palju sügavamaid ja laiemaid järeldusi.

Asi hakkas liikuma Bioloogia-Geograafiateaduskonnas, kus botaanika-, zooloogia- jt. ringid on varem töötanud ja tegid seda ka möödunud aastal käsikäes. Eriti viljakas oli koostöö tänavu suvel toimunud Tauksi kompleksekspeditsioonil, kus saare loodusest ülevaate saamiseks olid samaaegselt tegevuses väga paljude eriharude esindajad.

Ka kehakultuuriosakond on hakanud sidet pidama füsioloogidega, sest oma uurimustes ei saa nad arstiteadusest mööda minna.

Üldse põimuvad teadusalad üksteisega järjest rohkem ja seepärast on hädavajalik tegelda ka naaberaladega, kui tahetakse ammendavaid tulemusi saada. Viimasel ajal tihenevad sidemed rõõmustavalt.

Kas võib ka vastupidiseid näiteid tuua?

Kahjuks küll. Majandusteaduskonna temaatikas on terve rida probleeme, mida saaks hästi seostada poliitilise ökonoomia probleemidega, kuid näib, nagu kardetaks dubleerimist poliitökonoomia ringiga. Majandusteadlased aga ei tohi poliitilise ökonoomia osatähtsust alahinnata. See pole muidugi ainult nimetatud teaduskonnas nii.

Missugustes teaduslikes ringides on üliõpilaste teaduslik töö korraldatud kõige paremini?

Hästi töötatakse reas Arstiteaduskonna ringides. Tublid on kirurgia-, farmaatsia- jt. ringid. Kirurgiaringis on üliõpilaste kasutada väärtuslikud aparaadid. Tehakse operatsioone koertele, siirdistutatakse edukalt kudesid, viiakse sisse kunstlikke veresooni. Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilased töötavad samuti hästi. Nende kasutuses on küllaldaselt aparaate, juhendajad annavad asjalikku nõu. Füüsikute hea töö pandiks on tihe side kateedrite töötajatega. Ka Bioloogia-Geograafiateaduskonna ringid töötavad hästi.

Mis takistab head tööd teistes ringides?

1. Raskusi valmistab seadmete ja aparaatide vähesus. Isegi vanemate kursuste üliõpilaste töö on liigselt «käsitöö» iseloomuga.

2. Entusiastide protsent üliõpilaste hulgas on veel väike. Oodatakse taganttõukamist, üliõpilastepoolset initsiatiivi on vähe. See ilmnes juba tööplaanide koostamisel. Neid ei esitatud tähtajaks ja sageli tuli nad sisse nõuda mitmekordsel meeldetuletusel dekanaatide kaudu. Tihti koostatakse nad alles vahetult enne äraandmist. Nagu oleks plaane vaja kõrgemalseisvatel organitel, mitte üliõpilastel endil. Tuleb kateedritelt ise rohkem nõuda. Kui midagi väga tahetakse, siis saadakse ka. Pakutud asjal pole iial seda väärtust, mis enda otsitul.

3. Ringide ja kateedrite side pole veel igal pool selline, nagu peaks olema.

4. Juhendavad õppejõud peaksid rohkem muret tundma selle vastu, mida üliõpilane uurib ja kuidas uurib. Paljud on küll kinnistatud vastavate ringide juurde, kuid võtavad kas väga vähe või ei võta üldse osa teaduslikust juhendamisest ringis.

5. Ja lõpuks muidugi ajaküsimus, see igavene valulaps. Aega on üliõpilastel siiski vähe. Ei maksa otsida täitematerjali väheste vabade tundide sisustamiseks. Praegu on olukord niisugune, et alles siis, kui üliõpilane on meditsiini, lisaspetsiaalsused, fakultatiivsed ained jne. ära teinud, jääb tal jupike aega ka teaduse jaoks. Alles siis. Aga milleks me ülikooli tulime? Eelkõige selleks, et saada oma ala headeks spetsialistideks ja alles seejärel universaalinimesteks. Muidugi oleks ideaalne kõike osata, kuid selle arvel ei tohiks kannatada peamine. Ja lõpetanu peaks olema suuteline ikkagi ka teadusele midagi andma. Selleks kohustab juba ülikooli nimi. Tahaksime loota, et tulevikus olukord paraneb. Käesolevast semestrist alates võetakse õpinguraamatus arvele ka üliõpilaste ringis tehtud töö, mis omandab erilise kaalu lõpetamisel ja tööle või aspirantuuri suunamisel.

Mida kajastavad ringide tööplaanid? Kuidas nad on seotud kateedrite tööga?

Üldiselt lahendatakse ringides probleeme, mis on osaks kateedriprobleemidest. Raskusi on kõitvate probleemide leidmisega nooremate kursuste jaoks. Ometi on esimene iseseisev uurimine sageli kogu eluks tooni andev. Tänapäeva teaduse arengutase on nii kõrge, et põguski tutvumine aabitsatõdedega võtab oma paar aastat aega. Siiski on ka sellest raskusest hea tahtmise juures suudetud üle saada. Nii võtsid Bioloogia-Geograafiateaduskonna I kursuse üliõpilased vägagi edukalt osa Tauksi kompleksekspeditsioonist. Jõukohast tööd ikkagi leidub. On vaja ainult otsida. Ka Füüsika-Matemaatikateaduskond on leidnud tegevust I kursuse üliõpilastele.

Milline koht on praktilise tähtsusega uurimustel?

Viimasel ajal on sellele järjest rohkem tähelepanu pööratud, kuid siin ei või liiale minna. Kui me kohe kõik selle ära tarvitame, mida teeme, siis peaksime küll väga vähe tegema, ütles kunagi ülikooli rektor. Teaduse edasiarendamiseks peab midagi ka järele jääma. Inimesed, kes oma töös lähtuvad ainult praktika vajadustest, unustavad tuleviku.

Seos praktikaga on tähtis ja tingimata vajalik, kuid ta ei või kõikehõlmav olla. Ometi ei tohi jääda ka ainult akadeemilisele pinnale, kui seos eluga on hädavajalik.

Möödunud aastal oli poliitilise ökonoomia ja hügieenikateedritel plaanis uurimus Tartu asutuste töökultuuri ja hügieeninõuete täitmise kohta. Vajalik ja kasulik asi. Probleem on väga laialulatuslik ja siin oleks edukalt saanud ära kasutada üliõpilaste abi. Ent nad jäid eemale. Kas oli siin tegemist üliõpilaste passiivsusega või lihtsalt halva suunamisega, ent see tähtis töö jäi pooleli. Ei oleks tohtinud jääda. Tuleks leida võimalusi selle eluliselt tähtsa ja vajaliku probleemi uurimise jätkamiseks ühise ürituse na.

Kuidas on lood pedagoogiliste teemadega teaduslikus töös?

Nende osatähtsus on peaaegu null. Õpetajakutsel on üliõpilaste hulgas ebapopulaarsus. See pole normaalne. Tuleb ülikooli töö nii korraldada, et selline suhtumine kaoks.

Kas meie ringidel on kontakt ka EPA teaduslike ringidega?

On, aga väga vähene, ainult looduskaitseringi kaudu. Võiks olla palju tihedam, eriti Bioloogia-Geograafiateaduskonnal. Tõsi küll, EPA suund on meie omast veidi erinev, kuid üht-teist siiski saaks koos ette võtta. Näiteks tegeleb meie botaanikaring rohumaade küsimustega, zooloogiaring kalakasvatusega jne. Meie üliõpilased olid suvel ENSV TA Maaparanduse ja Maaviljeluse Instituudi töötajatega koos ekspeditsioonidel. Oleks soovitav ka koostöö EPA agronoomia-, metsanduse- ja teiste ringidega. Ühist leiaksid tõenäoliselt mitmedki ringid, kuid praegu näib, et ei liigu ei mägi ega Muhamed.

Looduskaitse pleenum

8. detsembril toimus ülikooli aulas ENSV Teaduste Akadeemia Looduskaitse Komisjoni korraldusel VI looduskaitse pleenum. Pleenum oli pühendatud Eesti NSV veeressurssi-de ratsionaalse kasutamise ja kaitse probleemidele. Avasõnaga esines ENSV TA Looduskaitse Komisjoni liige sm. E. Kumari. Dotsent T. Lepaks käsitles oma ettekandes veeressursside kaitse probleeme ENSV-s. Abinõudest, mis on ette võetud veekogude kaitsmiseks reostamise vastu, rääkis sm. H. Velner. Sm. R. Valter ENSV MN Veeressursside Kasutamise ja Kaitse Peavalitsusest kõneles peavalitsuse tegevusest ja ülesannetest võitluses veekogude saastamisega. Ettekannetega esinesid veel sm-d N. Mikelsaar, F. Jüss ja V. Masing. Viimane rääkis oma ettekandes «Vete looduskaitse ja kool» looduskaitse küsimuste propageerimisest õppiva noorsoo hulgas..

Ettekannetele järgnesid sõnavõtud.

H. Pliess

Ootame ettepanekuid

Lähemal ajal tuleb ülikooli ametiühingukomitees arutusele üliõpilaste ja teenistujate elukondliku teenindamise parandamise küsimus. See tähendab, kui ühiselamutes on raskusi majapidamistöödega (pesupesemisega, kuivatamisega jne.), kui teenistujail on muresid kütte varumise ja transpordi hankimisega, siis pöörduge oma pretensioonide ja ettepanekutega ülikooli ajalehe toimetuse või ametiühingukomitee poole.

E. KOIT

Ajaloodoktor Jaan Konks

60-aastane

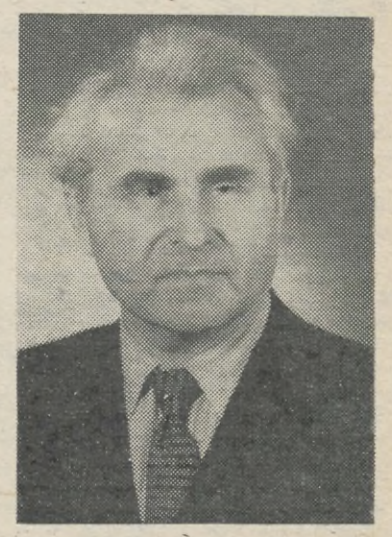

10. detsembril s. a. tähistas oma 60-ndat sünnipäeva üldise ajaloo kateedri dotsent ajaloodoktor Jaan Jüri p. Konks.

Dots. Jaan Konks on sündinud 10. dets. 1902. a. Pärnumaal. 1924. a. astus ta Tartu Ülikooli, mille lõpetas magistrikraadiga ajaloo alal. 1928.—1940. a. töötas ta ajalooõpetajana Tartu koolides, kirjutades samal ajal koolidele rea ajalooõpikuid.

Pärast nõukogude võimu taaskehtestamist Eestis asus J. Konks 1944. aasta sügisel tööle Tartu Riiklikus Ülikoolis, algul NSV Liidu ajaloo kateedri koosseisus. Paljude aastate jooksul on dots. J. Konks lugenud idamaade ajalugu, juhendanud eriseminare, kursuse- ja diplomitöid.

Suurt tööd on Jaan Konks teinud ka teadlasena, pühendudes eriti XVIII sajandi agraarsuhete uurimisele Eestis. Sel alal on tema sulest ilmunud ulatuslik monograafia ja terve rida artikleid. 1961. a. kevadel kaitses ta doktoriväitekirja teemal «Eestimaa rahva olukord XVIII saj. lõpul ning XIX saj. esimesel aastakümnel», mille eest talle omistati ajaloodoktori kraad.

Kõige muu kõrval on dots. J. Konks ka aktiivne ühiskonnategelane. 1961. a. astus Jaan Konks NLKP ridadesse.

Soovime juubilarile head tervist, palju edu ja energiat edaspidiseks tööks ajaloolaste noore põlvkonna kasvatamisel ning ajalooteaduse probleemide läbitöötamisel.

Ajaookateedrite kollektiiv

TRÜ kohustusi patendialaste sätete täitmisel

Üheks rahvusvahelise koostöö vormiks teaduse ja tehnika alal on leiutiste patenteerimine ning litsentside ost, müük ja vahetamine.

Nõukogude leiutiste patenteerimine välismaal toimub Nõukogude riigi prioriteedi kaitsmise eesmärgil ja ekspordi kaitseks Nõukogude kaupade välismaale saatmisel. See on eriti tähtis komplektse varustuse ja tehnilise dokumentatsiooni saatmisel majanduslikult vähearenenud Aasia, Aafrika ja Ladina-Ameerika maadesse, kelledele Nõukogude Liit osutab tehnilist abi ettevõtete ja teiste objektide ehitamisel.

Nõukogude leiutiste patenteerimine välismaal hoiab ära meie teaduslik-tehniliste saavutuste tasuta kasutamise kapitalistlike firmade poolt. Patenteerimise tähtsus on väga suur ka kavatsetavale sellele järgnevale nõukogude leiutiste realiseerimisele litsentside müügi teel. Litsentside müük leiutiste peale võib tuua märkimisväärset kasu Nõukogude Liidule.

Riiklik prioriteet leiutise suhtes tähendab seda, et viimane on esmakordselt tehtud antud maa kodaniku või organisatsiooni poolt. Autoritunnistuse väljaandmine leiutise kohta kinnitab leiutise kasutamise õigust riigi poolt. Autoriprioriteet tähendab, et antud leiutis on esmakordselt loodud konkreetse kodaniku või organisatsiooni poolt. Leiutajale kinnistatakse autoritunnistuse väljaandmisel kõik sellest tulenevad õigused.

Riiklikud huvid teaduslik-tehniliste saavutuste vallas võivad olla kõige täiuslikumalt kaitstud ainult autoritunnistuse hankimise teel kehtestatud korras NSVL-s ja, vajaduse korral, patendi saamisega välismaal.

Peab silmas pidama, et üldreeglina patenteerimisele välismaal peab eelnema avalduse vormistamine kindlaksmääratud korras Leiutiste ja Avastuste Komitees NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures, kusjuures seda tuleb teha projekti või projektülesande läbitöötamise perioodil, s. o. ajal, kui leiutise olemus pole veel trükis avaldatud.

Enneaegne andmete avalik teadaandmine tehnilise lahenduse olemuse kohta tingib riiklike huvide kahjustamist, sest sellisel juhul võidakse NSVL-i teaduslik-tehnilisi saavutusi ära kasutada hüvituseta mistahes maal.

Seepärast ainult leiutise patenteerimine annab NSVL-le võimaluse majanduslike kasude saamiseks kas vastavate toodete müügi teel või litsentside müügi näol leiutise kasutamise õiguse kohta.

Leiutise patenteerimisele välismaal peab eelnema õigeaegne avalduse esitamine selle leiutise kohta Leiutiste ja Avastuste Komiteele NSVL Ministrite Nõukogu juures. See annab Nõukogude riigile võimaluse, peale täielikuma leiutise ärakasutamise omal territooriumil, viimase edukamaks patenteerimiseks välismaal.

Teised prioriteedi fikseerimise vormid, nagu avaldamine trükis, demonstreerimine näitustel, kirjeldamine avalikes ettekannetes, loengutel ja esinemistel kongressidel, konverentsidel, juurutamine, aruannete laialisaatmine teaduslikkude uurimuste ning projekteerimis- ja konstrueerimistööde kohta jne., lülitavad üldreeglina välja patendisaamise võimaluse Nõukogude toodetele välismaal. Järelikult võtavad need NSVL-il võimaluse kasumi saamiseks selliste saavutuste realiseerimisest muudes maades.

LEIUTISE VÄLJASELGITAMINE

Ettevõtted, teaduslike uurimiste projekteerimis-konstruktorlikud ja teised organisatsioonid, millised loovad uusi ja täiustatud masinaid, katseriistu, tehnilist varustust, tehnoloogilisi protsesse, aineid, haiguste ravimeetodeid jne. — on kohustatud hoolitsema selle eest, et nad oleksid täiuslikumad, võrreldes viimaste kodu- ja välismaiste saavutustega, s. o. et nad oleksid teostatud leiutiste tasemel.

Iga uus läbitöötamine peab algama analoogiliseks otstarbeks juba olemasoleva kodu- ja välismaise tehnilise kirjanduse ja kõigepealt patendialaste materjalide hoolika uurimisega. Patendialaste materjalide tundmaõppimine peab olema täiesti kohustuslik, nad annavad võimaluse kõige uuemate ja täiuslikumate andmete saamiseks maailmatehnika seisukorrast.

Organisatsioonidel, kes teostavad teaduslikke uurimusi ja projekteerimist, ja samuti tehastel-valmistajatel tuleb leiutise tasemel tehtud tööde selgitamise eesmärgil läbi viia nende poolt väljatöötatud masinate, riistade, varustuse ja tehnoloogiliste protsesside hoolikas võrdlemine patendialases ja samuti tehnilises ja erialases kodu- ja välismaises kirjanduses juba esitatud tuntud analoogiliste masinate, riistade jne. kirjeldustega.

Kui elemendi kohta, mis on masina, riista, seadeldise või tehnoloogilise protsessi koostisosa, ei ole märgitud analoogilisi tehnilisi lahendusi patendialases kirjanduses, siis on olemas alus oletamiseks, et see element on leiutis. Teda tuleb eelnevalt kontrollida patendivõimelisuse seisukohalt ja siis esitatakse avaldis «Leiutiste ja Avastuste Komiteele» autoritunnistuse saamiseks, mille kohta tehakse märkus patendiformulari vastavas lahtris.

Väljatöötatud konstruktsiooni ja seadmete tehnilist taset hinnatakse arvestades patendiformulari andmetega äsja väljatöötatud masinate, riistade, seadmete, tehnoloogiliste protsesside ja ainete patendivõimelisuse ja patendipuhtuse seisukohalt. Patendivõimeliseks loetakse niisugused masinad, aparaadid ja tehnoloogilised protsessid, mis on uued, progressiivsed ja pole tuntud maailma tehnikas, s. t. mida võib patenteerida mistahes maal. Eriti vajalik on veenduda, kui eksportida Nõukogudemaa tooteid välismaale, et saadetis oleks patendiliselt puhas, s. o. ei satu patentide mõju alla, mis on välja antud teatud maal. Leiutise kasutamine, mis allub võõra patendi mõjule, kutsub esile sanktsioonide rakendamise, mis on ette nähtud antud maa seaduse poolt (trahvid, aresti pealepanek sisseveetud kaubale, hagi esitamine kahjutasu maksmise nõudmisega jne.).

Kohtulik patent kinnitab patendiomaniku monopolse õiguse leiutisele. Ilma tema nõusolekuta ei saa keegi seda leiutist kasutada. Sellega kindlustatakse patendiomaniku üleolek konkurentsivõitluses sel määral, kui patendid kapitalistlikes maades kuuluvad suurtele firmadele. Omades monopoliõigust võib patendiomanik leiutise ära müüa, saades seega lisatulu; kuid ta võib ka kinni pidada leiutise ärakasutamise, pannes patendi «kalevi alla». Kuid ka leiutise mahamüümise korral see ei saa üldsuse varaks, vaid kasutatakse ainult selle firma ettevõttes, milline on ostnud litsentsi leiutise kohta.

Printsipiaalne vahe on olemas NSV Liidus autoritunnistuse väljaandmisel. NSVL-s kuulub õigus neile leiutistele, millede peale on välja antud autoritunnistused riigile. Tänu sellele saab ära kasutada leiutist kogu ühiskonna huvides. Nõukogude seadusandlus tunnistab kõrvuti autoriõigusega ka leiutise õigusliku kaitse patendivormi. Leidur võib oma soovi kohaselt saada kas autoritunnistuse või patendi. Kuid patendivorm ei ole tüüpiline nõukogude leiutiseõiguses.

LEIUTISTE VORMISTAMINE NSVL-s.

Kõik äsja väljatöötatud masinad, riistad, seadeldised, tehnoloogilised protsessid, ained, mis on tehtud leiutise tasemel, peavad olema vormistatud avaldistega autoritunnistuse saamiseks.

Avaldiste vormistamine toimub vastavalt juhendile avaldise koostamise kohta leiutise asjas, mis on kinnitatud Leiutiste ja Avastuste Komitee poolt NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures 3. märtsil 1961. a.

Avaldised autoritunnistuse saamiseks peavad olema esitatud viivitamatult pärast iga üksiku lahenduse väljatöötamise lõpetamist, mis on tehtud leiutise tasemel.

Ei tule pidurdada avaldise esitamist projekti, teema jne. läbitöötamiseni täies ulatuses. Selline viivitus võib välja viia prioriteedi leiutise kaotamisele, mis on esmakordselt tehtud NSV Liidus, sest analoogiline hiljem teostatud tehnilise ülesande lahendus võidakse patendeerida välismaale enne, kui seda tehakse meie poolt.

(Järgneb)

2 Tartu Riiklik Ülikool

Aastad ei murra

Teda tunnevad kõik füüsikud, keemikud, matemaatikud. Kui arutatakse, keda asetada autahvlile, on Jaan Muuga kandidatuur endastmõistetav. Kui küsitakse, keda teenistujaist esile tõsta, nimetatakse kõhklematult tema nime. Kui räägitakse tööarmastusest ja abivalmidusest, kohusetundest või seltsimehelikkusest, siis ikka koos tema nimega.

Püüame kinni mõne tulevase keemiku või füüsiku ja pärime nende töökoja praktika järele. Küsiteldava näole valgub naeratus:

«Muidugi, seltsimees Muuga näitas ja õpetas . . .»

Kas ka sina, vana peahoone, teda tunned? Kui kividel oleks võime kõnelda, noogutaksid nad kindlasti:

«Juba 40 aastat.»

Saagem kõik tuttavaks sm. Jaan Muugaga, meie eksperimentaal- ja õppetöökoja juhatajaga.

Millest alustada? Kas sellest, et vanal töömehel on seljataga juba 70 aastat? Arvan, et ei. Sm. Muugal pole aega sellele arvule tähelepanu pöörata. Mis loeb see, mis on seljataga, kui ees on nii palju tööd, tegemist, nii palju noori, kes vajavad tema teadmisi ja juhtivat kätt. Kuid kerged need aastad pole olnud.

Jaan Muuga sündis Rasina kandis. «Ülikooli õppima?» naeratab sm. Muuga, «Ei seda saanud lihtsa kandimehe pojana. Sel ajal käidi üle jõe Tartusse Luunja parvega. Et mitte maksta 2 kopikat ülevedajale, sõideti Reola kaudu ringi . . .»

Ta alustas elektrikuna. Vahepeal tuli astuda sõjaväkke. Revolutsiooni tegi ta kaasa Punaarmees. 1922. aastast alates töötab ta Tartu ülikooli juures. Järgnesid õppeaastad Saksamaal, Poolas, Tšehhoslovakkias.

«Kuid kodus on ikka üle kõige,» räägib sm. Muuga. «Ainult siin tunned, et su ümber on sõbrad, on inimesed, kellele toetuda.»

Praktikuna on ta omandanud palju teadmisi. Eks valmista ju meie eksperimentaaltöökoda mitmeid ja mitmeid keerulisi, erilist täpsust nõudvaid aparaate. Jaan Muuga käte all on valminud 15 röntgeniaparaati, tema juures on vilumust ja oskusi omandanud paljud noored ja ka vanad kolleegid.

Talle ei piisa seitsmest töötunnist, vaid neid peab saama vähemalt 12. Alles siis raatsib Jaan Muuga lahkuda töökojast. Pole mingi ime näha teda pühadegi ajal tööpingi taga.

Üks päev võib küll kodus olla, aga kaks päeva on juba kole, olevat ta kord öelnud.

Kas raske ei ole?

«Raske?» Jaan Muuga kergitab imestunult kulme ja naeratab. «Ei, raske küll ei ole. Teen niisamuti oma lõbuks. Kui töö hästi välja tuleb, on kerge teha ja hea meel. Inimesed on meil head . . .»

Aga üliõpilaste praktika juhendamine? Hiline õhtu, 200 kätepaari, kel peab silma peal hoidma ja keda peab suunama . . .

«Oh ei! Üliõpilased on nii toredad inimesed.»

Pensionile minek tähendab talle midagi võimatut.

«Kui pean minema,» lausub ta, «tulen ikka siia ja töötan edasi ilma tasuta. Niikaua, kui mind vaja on, ei lähe ma kuhugi».

Möödunud aasta detsembris otsustas vana töömees astuda parteisse. Kandidaadiaeg lõpeb pea.

«Ma ei astu sellepärast parteisse, et ma midagi tahaks, vaid ma ise tahan veel rohkem anda. Jõudu jätkub mul veel küllalt.»

Oleme uhked, et meie kõrval ja meie heaks töötab selline inimene. Ja ainuke, mida võime teile, sm. Jaan Muuga, kinnitada, on see, et teid on veel väga, väga vaja.

I. MADISSOO

Mida temast räägitakse

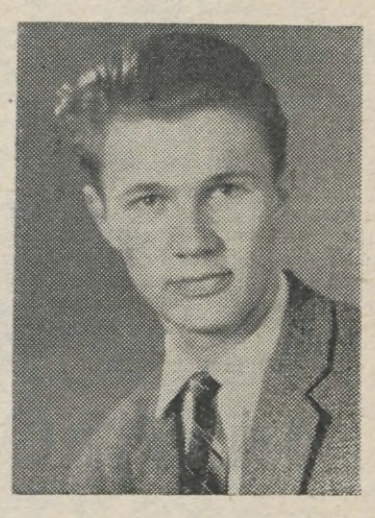

Kursuse juhendaja. Juba I kursusel kuulas aktiivselt fakultatiivseid kursusi, võttis osa mitme ÜTÜ ringi tööst, nagu lineaarplaneerimise-, arvutusmatemaatika-, ja algebra-geomeetriaring. Nüüd on ta huvi koondunud peamiselt geomeetriale. Töötab sel alal ka individuaalplaani alusel. On teinud ettekandeid algebra-geomeetriaringis. Tema eesmärgiks ei ole saada üksnes puhtteadusemeheks, nagu seda veel paraku juhtub. Tema ühiskondlik haare on laiem. Võib loota, et ta oma püsivusega mõndagi jõuab korda saata. Ainuke mure: aega jääb väheks, sest tema ühiskondliku töö koormus on võrdlemisi suur.

Komsomolikomitees. Üks paremaid osakonnasekretäre. Kui ta kahe aasta eest oma eelkäijalt töö üle võttis, polnud komsomolitöö matemaatikaosakonnas mitte just väga korras. Nüüd on asi tunduvalt parem. Kasvõi näiteks poliitinformatsioonid. Tavaliselt loetakse lehest midagi ette, mida igaüks ka omal käel teha võiks ja kindlasti teebki. Talle ei meeldinud niisugune vorm. Käis, muretses, küsis nõu, ja nüüd toimuvad poliitinformatsioonid matemaatikaosakonnas hoopis teisel kujul: vestlused, arutelud, kohtumised. Või on kusagil abi vaja. Tema toob oma poisid ikka välja. Tundub, nagu oleks sekretäri kohusetunne ka teisi nakatanud. Väga hea organisaator. Sai komsomoli auraamatu. Kevadest saadik on parteiliikmekandidaat.

Kaaslased. Kui keegi millestki aru ei saa, on tal soovitav pöörduda tema poole. Mitte et teised keelduksid abistamast, aga ta lihtsalt oskab asja selgeks teha nagu kord ja kohus. Kohe näha, et paar aastat pedagoogina töötanud. Hoolitseb ja muretseb teiste eest. Esimestel kursustel mees eriliselt välja ei paistnud. Nüüd, IV kursusel on aga üks tublimaid. Kaks korda on ta autahvlil olnud, viimased «sessid» sooritas maksimaalselt. Täidab kursuse fotograafi kohuseid. Peale selle veel rahvamalevlane.

Kes on siis «tema»? **Rein Kolde,** IV kursuse matemaatik. Pikk, tagasihoidlik, tõsine.

Σ-KLUBIST

Kolmapäeval, 5. detsembril k. a. toimus kohviku piljardisaalis Σ-klubi töökoosolek. Eesti Geograafia Seltsi liige Mart Vabar tegi ettekande «Fakte ja müüte lendavatest taldrikutest.» Kuigi keegi koosolijaist ei julgenud väita, et veenuslased või marslased meie koduplaneeti külastavad, võttis arvamuste vahetus ettekande lõpul küllalt elava ilme ning tõi esile veel mõndagi huvitavat.

Mis on Σ-klubi? Tema ülesanne on tutvustada huvitavamaid probleeme teaduse ja elu kõikvõimalikest valdkondadest, korraldada mõttevahetusi ja vaidlusi nende üle. Klubi on üliõpilaslik, kuid ka õppejõud on oodatud külalised.

Kahju, et praegu eksisteerib klubi varjusurmas ja kui talle hinge sisse ei puhuta, võib ta väljagi surra.

Klubil pole sundimisvahendeid ja ta saab tegutseda toetudes vaid asjahuviliste arvukale osavõtule ja nende innukusele. Kui alalisi liikmeid on vaid 7—8 ja tegevust juhib ainult üks isik, siis pole see klubi, vaid sekt. Üks üliõpilane ei suuda koguda teemasid ja leida esinejaid klubile, mis peab teenima kõikide üliõpilaste-teadusesõprade huve. Tuleks moodustada nõukogu või initsiatiivgrupp, mille koosseis võib muutuda olenevalt teemast, kuid mis aitaks leida esinejaid ning huvitavaid teemasid. Kellel on mõtteid, tulgu ja öelgu! Juhatus, antud juhul ka üheliikmeline, on alati valmis teie ideid toetama. Ja kindlasti on ka selliseid õppejõude, kes soovivad üliõpilastele tutvustada probleeme, mis üle teadusala ainevalla ellu ulatuvad ning annavad võimalusi mõttevahetuseks.

Kontakti klubi esimehega võib luua komsomolikomitee kaudu.

Külastajatele! Edaspidi jälgige kuulutusi märgiga Σ. Kui probleem huvitab, tulge kuulake. Kuulake ja vaielge kaasa! Ja veel toredam on, kui toote kaasa ettepaneku tulevase töökoosoleku jaoks.

K. JAANSON

Kirjareform

Nõrk ühiskondlik-majanduslik ja kultuurpoliitiline seos mineviku Hiina üksikute rajoonide vahel põhjustas suure hulga üksteisest tugevasti erinevate murrete tekkimise. Nimetatud seik ühenduses hiina keele leksikaalsete ja grammatiliste iseärasustega, eriti aga ühesilbiliste homonüümsete (s. o. ühekõlaliste) sõnade tohutu suure arvuga, mida tuleks foneetilises kirjas edasi anda täiesti ühteviisi, tegi hiina hieroglüüfkirjast mugava ja otstarbeka murreteülese graafilise vahendi, mis on suuteline ühendama kirja kaudu kõiki hiinlasi nende keelelisele killustumisele vaatamata. Seepärast eksisteeribki Hiinas hieroglüüfkiri juba üle kolme ja poole tuhande aasta. Ent ka foneetilise kirja idee on Hiinas tuntud juba alates 6. sajandist m.a.j., millal ta sisse toodi Indiast. Sellest ajast peale on Hiinas korduvalt esitatud alfabeetilisi süsteeme nii ladina (näiteks aastail 1605, 1894, 1900, 1906, 1928) ja slaavi tähestiku kui ka hieroglüüfkirja alusel (1918). Kõiki nimetatud alfabeete aga kasutati üksnes hieroglüüfide transkribeerimiseks ja osalt ka häälduse ühtlustamiseks. Hieroglüüfkirja asendada need tähestikud ei suutnud, kuigi vana hieroglüüfkirja täiuslik omandamine polnud iseenesest sugugi kerge ülesanne. Nii andis üldhariduslik 12-aastane kool lõpetajale ellu kaasa vaid 4—5 tuhat kirjamärki.

Uus etapp hiina kirja reformimises algas Hiina Rahvavabariigi väljakuulutamisega. Juba 1949. a. oktoobris moodustati selleks vastav ühing. 1952. a. veebruaris loodi Pekingis Rahvusliku Keskvalitsuse otsusega eriline komitee kirjareformi küsimuse uurimiseks. 1954. a. organiseeriti see ümber hiina kirjareformi komiteeks HRV Riiginõukogu juures. Nimetatud komitee üheks ülesandeks oli alates 17. sajandist esitatud hiina kirjareformi projektide uurimine ja süstematiseerimine.

Hiinas

Eeldades hieroglüüfkirja veel kauast kasutamist üldrahvalikus mastaabis, nägi komitee ühte oma ülesannetest hieroglüüfide lihtsustamises ja korraldamises.

Teiseks põhiliseks ülesandeks sai ülehiinalise kirjakeele normide täpsustamine ja ühtse hääldusе levitamine kogu Hiina ulatuses. Neid mõlemaid küsimusi arutati üksikasjaliselt Pekingis toimunud ülehiinalisel kirjareformi küsimuste konverentsil.

Konverentsil otsustati hakata tähistama hiina ühtset kirjakeelt nimetusega phuthunghua. Sõnavara ja grammatika osas rajaneb see ülehiinaline kirjakeel põhjamurdel, hääldamise osas aga pealinna Pekingi foneetikal. Edasiseks tähtsaks momendiks konverentsi töös oli otsus senise vertikaalkirja asendamiseks horisontaalkirjaga.

1956. a. detsembris loodi HRV Riiginõukogu juures eriline komisjon hiina foneetilise transkriptsioonitähestiku täpsustamiseks ja lõplikuks redigeerimiseks. Komisjon lõpetas oma töö 1957. a. oktoobris. Tema poolt lõplikult redigeeritud ladinatähestikuline transkriptsioonialfabeet võeti vastu 1. novembril 1952 HRV Riiginõukogu 60. istungjärgul ning kinnitati 11. veebruaril 1958. Pekingis rahvaesindajate ülehiinalise kogu 5. istungjärgul. Sel puhul rõhutati ka, et kõnesolev transkriptsioonialfabeet pole iseenesest veel hiina uus foneetiline kiri.

Kuidas kulgeb aga hiina kirjareform tulevikus, on praegu raske ennustada. Tuleb nentida, et hieroglüüfkirja asendamine häälikulise kirjaga pole kaasajal esmajärguliseks ülesandeks, vaid kaugeks lõpusihiks.

P. NURMEKUND

Õnne ühisel eluteel!

LEILI KRAUT

ja

MARTI TULVA

III kursuse eesti filoloogid.

Töö on olnud aktiivne

Nagu näitavad meie ringi viimased aruande- ja valimiskoosolekud, on töö ringis olnud aktiivne ja arenenud tõusujoones. Igal õppeaastal on valmis ja ringis ette kantud kaugelt üle kümne ettekande, möödunud aastal näiteks kokku 20 ettekannet. Neist 9 kanti ette konverentsidel ja Valgevene üliõpilaste humanitaarteaduste konverentsil ja TRÜ ÜTÜ XVI konverentsil. Koosolekutest osavõtjate arv on olnud küllaltki suur.

Need on muidugi ainult arvud ja ei anna pilti ringi töö kvaliteedist. Et sellest ülevaadet saada, püüame selgitada, milliseid eesmärke taotleb ÜTÜ ajalooring oma töös. Meie ring püüab olla kohaks, kus ajalooosakonna üliõpilased harjuksid tegema iseseisvat teaduslikku tööd. Selleks agiteeritakse üliõpilasi ringis esinema kirjanduse ülevaadete ja referaatidega juba I—II kursusel. Vanematel kursustel valmivad tööd, millel on juba rohkem või vähem teaduslikku kaalu. Möödunud aasta töödest võiks silmapaistvamatena esile tõsta eelkõige J. Andi uurimust Tartu linna komsomoliorganisatsiooni ajaloost, M. Auna isiklikel vaatlustel põhinevat tööd arheoloogilistest väljakaevamistest Saaremaal, K. Koppeli etnograafilist uurimust Kunda tööliste elu-olust, L. Mälli, V. Naaberi jt. töid.

Ringi temaatika on suure ulatusega nii ruumis kui ajas. Nii kuuleme ringis ettekandeid Eesti NSV ja kogu Nõukogude Liidu, Lääne-Euroopa, Aasia, Aafrika, ja Ameerika uuemast ja vanemast ajaloost.

Ringis on esitatud ka ajaloo-osakonnas õpitavad erialad: arheoloogia, etnograafia ja kunstiajalugu. Samuti ei unustata sedagi, et enamik ajaloo-osakonna lõpetanuist hakkab tööle õpetajatena ning seepärast tegeleme ka ajaloo õpetamisega.

Ringi liikmed on aktiivsed teaduse populariseerijad. Möödunud õppeaastal kuulus meie ringi liikmetest PTTLÜ-sse 13 üliõpilast. Neist on mõned (J. Ant, K. Jaanson, E. Koppel) ülelinnaliselt tuntud lektorid.

Ajalooring on korraldanud ekskursioone ajalooliste kohtadega tutvumiseks. Eriti meeldejääv oli reis Võnnu—Valmiera—Ümera läbi muistsete eestlaste lahingupaikade. Kevadel kavatseme sõita Saaremaale.

Sel semestril oli veel kavas kohtumine rühma ENSV TA Ajaloo Instituudi teaduslike töötajatega.

J. KANGILASKI

15 AASTAT ÜTÜ GEOGRAAFIARINGI

Pisut enam kui 15 aastat tagasi, 10. oktoobril 1947. aastal kogunes 16 geograafia-osakonna üliõpilast ning 3 õppejõudu geograafiakateedri suurde auditooriumi, kus toimus ÜTÜ uue teadusliku koondise — geograafiaringi asutamine. Seega on geograafiaring geograafia-osakonnaga peaaegu üheealine. Ta on elanud kaasa kõikidele geograafia-osakonna rõõmudele ja muredele. Ringi tööst on sel või teisel viisil võtnud osa peaaegu kõik geograafia-osakonna üliõpilased, kokku enam kui 200 noort geograafi.

Praegu koondab geograafiaring enese ümber 90 liiget. Juubeliaastal on ringi esimeheks III kursuse üliõpilane V. Kraav, juhendajaks aga vanemõpetaja Ann Marksoo. Ringi koosseisu kuulub 5 sektsiooni: füüsika-geograafia sektsioon (vanem U. Sepp, juhendaja vanemõpetaja E. Hang), klimatoloogia sektsioon (vanem H. Raudsepp, juhendaja vanemõpetaja A. Raik), hüdroloogia-okeanograafia sektsioon (vanem M. Jürima, juhendaja vanemõpetaja A. Raik), majandusgeograafia sektsioon (vanem E. Visnapuu, juhendaja ass. V. Murel) ja kooligeograafia sektsioon (vanem E. Mölder, juhendaja aspirant E. Ilomets). Sektsioonide koosolekuil käsitletakse küsimusi geograafia mitmesugustelt kitsamatelt erialadelt, mis võimaldab võtta ringi tööst osa väga mitmesuguste huvidega üliõpilastel. Ring korraldab ka ühiseid üritusi — koosolekuid, ekskursioone jne. Samuti on geograafid osa võtnud ÜTÜ bioloogia-geograafiaosakonna ekspeditsioonidest ning noorte teadlaste Kaug-Ida ekspeditsioonist.

Geograafiaringil on suuri teeneid üliõpilaste suunamisel teaduslikule tööle. Geograafiaringi liikmed on kirjutanud 11 võistlustööd, milledest 8 on tunnistatud I auhinna vääriliseks. Kõrgema Hariduse Ministeeriumi preemia on omistatud kahele geograafide poolt kirjutatud võistlustööle, vabariiklik preemia ühele tööle. ÜTÜ teaduslikel konverentsidel on geograafiaringi liikmed esitanud kokku 67 ettekannet, neist üks plenaaristungil. Peale selle on arvukalt ettekandeid teaduskondlikel ning geograafiaringi enda teaduslikel konverentsidel. Ringi enese ja ta sektsioonide koosolekuil esitatud ettekannete arv ulatub ligi paarisajani.

Mitmed geograafiaringis tehtud tööd on hiljem saanud tõsiste teaduslike uurimuste, sealhulgas ka kandidaadiväitekirjade teemadeks (A. Kongo, Ann Marksoo, A. Raik jt.). Geograafiaringis tehtud või siin alguse saanud töid on avaldatud Tartu Riikliku Ülikooli Toimetistes (A. Moora-Marksoo, A. Raik), Eesti Geograafia Seltsi Aastaraamatuis (E. Maaring, A. Marksoo, L. Remmel), Loodusuurijate Seltsi Aastaraamatus (H. Viigimäe), ajakirjades «Eesti Loodus», «География в Школе» jt. Kolm geograafiaringi liiget on omandanud kandidaadi teadusliku kraadi, paljudel on väitekiri lõpetamisel. Aspirantuuris õpib edasi praegu 10 endist geograafiaringi liiget.

Hinnata tuleb eriti praktilisi kogemusi teaduslikuks tööks, millised on omandatud geograafiaringis. Ringi liikmed on võtnud osa paljudest ekspeditsioonidest, mis on ulatunud idas Kamtšatkani ja Vladivostokini, läänes aga Põhja-Ameerika rannikuni Atlandi ookeanil. Sünnimaal Eesti NSV-s ei leidu ühtki rajooni, kus ei oleks töötanud meie geograafid. Geograafiaringi liikmed on palju kaasa aidanud geograafiliste teadmiste populariseerimisele, selleks on esinetud ettekannetega koolides ja asutustes, avaldatud artikleid ajalehtedes ja ajakirjades. Kõik see on rikastanud ringi liikmeid mitte ainult teadmiste ja oskustega, vaid see töö on arendanud ka geograafide aktiivsust ja ühiskondlikku kohusetunnet.

Ringi juubeli puhul ilmus trükis geograafiliste tööde kogumik, mis sisaldab 10 küsimust geograafiaringi liikmeilt ning lõpetajailt. Aastapäeva tähistati teadusliku konverentsiga, kus esitati rida huvitavaid ettekandeid ringi liikmetelt ning külalistelt. Toimus ka traditsiooniline osakonnaõhtu.

Dots. E. VAREP

Sport professionaalse ettevalmistuse teenistuses

Juba teist aastat töötab meie ülikoolis rakendusspordiosakond. Selle spordiosakonna ülesandeks on kasvatada bioloogia-, geograafia- ja geoloogiaosakondade üliõpilastes nende tulevases kutsetöös vajalikke oskusi, vilumusi ja võimeid. Eks põrka ju nende osakondade lõpetanud looduses liikudes sageli kokku raskustega, mille ületamine on jõukohasem neile, kes on saanud spetsiaalse ettevalmistuse real spordialadel, nagu suusatamine, ujumine, ratsutamine, sõudmine, orienteerumissport, alpinism, jalgrattasport, mootorsõiduki juhtimine jne.

Rakendusspordiosakonna loomine sai võimalikuks tänu meil olemasolevatele spordibaasidele (ratsabaas, sõudebaas jt. ja mitmekülgsele treeneritekaadrile. Nii juhivadki õppetööd vabariigi paremad oma ala spetsialistid, nagu Erna Abel ja Osvald Allikas suusatamises, Arne Kivistik orienteerumisspordis, Martin Kutti ratsutamises, Erich Seiler sõudmises, Johannes Võrno laskmises jne.

Osakonna õppeplaan on koostatud selliselt, et roobiti üldise kehalise ettevalmistusega võetakse igal semestril läbi ka üks rakendusliik spordiala. Nii on esimesel semestril kavas orienteerumissport (36 tundi), teisel semestril laskmine (20 tundi), kolmandal ratsutamine (32 tundi), neljandal sõudmine (36 tundi), viiendal matkasport ja alpinism (32 tundi), kuuendal jalgrattasport (20 tundi) ja edasi purje- ja veemootorisport (24 tundi), ujumine (16 tundi) ja muud rakendusspordialad. Programmid üksikutel spordialadel pole suunatud spordimeisterlikkuse tõstmisele, vaid on koostatud nii, et oleks haaratud just see, mis on kasulik rakendusliikust seisukohast. Nii näiteks tutvustatakse laskmises peale spordipüsside veel püstoleid ja jahipusse; sõudmises opitakse nii rahvapaadi kui ka süsta, kanuu ja merepaadi juhtimist, prikkimist ja navigatsioonireegleid; suusatamises on pearõhk asetatud mäesuusatamisele jne.

Kõik VTK alad võetakse läbi esimesel õppeaastal. Üliõpilastele, kes ei oska üldse või oskavad vähe ujuda, toimuvad esimesed kahel õppeaastal (peale spetsiaalse kursuse neljandal õppeaastal) pidevad ujumiskursused (2 tundi nädalas) eesmärgiga õpetada kõik ujuma neljandaks semestriks (sõudmist ei tohi harrastada need, kes ei oska ujuda). Igal õppeaastal kogu lumeperioodi jooksul õpitakse suusatamist (kokku 108 tundi) ja igal semestril on kavas ka üldine kehaline ettevalmistus (võimlemine, kergejõustik, mängud jne.) kokku 120 tunni ulatuses.

Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilaste hulgas on huvi rakendusspordi vastu küllalt suur. Möödunud aastal valis rakendusspordiosakonna 34, tänavu 54 I kursuse üliõpilast. Ka mõned III kursuse üliõpilased tulid pärast VTK II astme normide sooritamist üldosakonnast üle rakendusspordi osakonda.

Esialgsed tulemused pole halvad. Esimese kursuse lõpul täitsid peaaegu pooled üliõpilastest VTK II astme normid, neist Urve Veimer ja Helga Varep koguni hindele «eeskujulik». Ülejäänud üritavad märgi saamist teisel õppeaastal. Valdav enamik üliõpilasi suhtub õppetöösse väga tõsiselt.

Esimese kursuse üliõpilastele teeb orienteerumine kaardi ja kompassi järgi iga nädalaga ikka vähem peamurdmist, II kursuse tütarlapsed V. Visser, U. Veimer, M. Pajusaar, A. Koff, E. Ruus, T. Järve, H. Post ja paljud teised tunnevad end hobuse seljas juba päris koduselt. Mitmel alal (suusatamises, laskmises, orienteerumisspordis, kergejõustikus) on jõutud isegi järgunormide ületamiseni.

Rakendusspordiosakond on ainulaadne NSV Liidus. Õppeprogrammid tuli koostada esmakordselt, arvestades ainult olemasolevaid võimalusi. Iga uus asi ei lähe aga alati sugugi ladusalt. Õppetöö graafik ja erialade programmid vajavad veel katsetamist ja kahtlemata tuleb neid töö käigus parandada ja muuta. Seepärast on teretulnud kõik ettepanekud õppetöö parandamiseks nii osavõtjate kui ka kõrvalseisjate poolt.

B. Matvei,
rakendusspordiosakonna juhataja

Spordimängude kateedrist teatati...

Möödunud nädalavahetus tõi ÜSK-le külla Kohtla-Järve noored korvpalluriд ja Kivioli varavpalluriд. Kahe päeva jooksul pidas iga võistkond kaks kohtumist.

Kokku toimus seega 8 mängu, neist voideti neli, kaotati neli. Kuidas see toimus?

Sporaiklubi poisid ei saanud kuidagi vastu kohtla-järvelaste pikkusele ja jõulisele mangule, tagajärjeks kaotused 29:70 ja 10:64. Tüdrukud aga olid üle igas osas ja voidud 36:14 ja 33:23 kuuluvad neile.

Vaatamata sellele, et väravpall hakkas ülikoolis lenaama alles kaesoleval sügisel, on selles võistlusikus mängus peetud esimesed sopruskohtumised, käes on esimesed voiaud ja luüasaamised. Edukamad on seni olnud naised, kes voitsid novembris abjaiasi, nüüd omakorda kivioilasi 24:12 ja 7:5.

Meeste tehnika ei võimaldanud külalisi võita. Külalised tungisid palju sagedamini TRÜ meeste värava-ala joonele ja tagasid täpsete visetega endale esimeses mängus ühepunktilise 33:32 voidu, teises juba neljapunktilise: 26:22. Aga kaotusiest õpitakse — küll ta läheb!

Minskis peeti konstitutsioonipäeva puhul korvpalliturniir, mille võitis TRÜ naiskond Pensa ja korraiaava linna naiskondade ees.

Pühapäeva õhtul leidsid eesti filoloogid aega omavahelisteks võrkpallilahinguteks. Esimeste au kuulus II kursuse mängijaile, neile jargnesid I ja IV kursus.

P. MAIMIK

«AKADEEMILINE SAUN»

TAVAKOHASELT

Lugupeetud algajad, kes te tallate esimesi väeteid radu teaduse äravõitmatus ja ülisegases tihnikus. Peatselt jõuab kätte aeg, mil te lükkate uksed valla oma esimesele kursuseõhtule, olgu see siis komsomoligrupi tööplaanis kirja pandud temaatilise õhtuna või mõne muu sedalaadi tõsise üritusena. Minu suur, praegu ülikoolist loobunud sõber Eugen Kalanõo, kes tsiteeris alati kuulsat saksa suurmõtlejat Protodüringut, armastas tihtipeale toonitada: «Mis loeb mulle vonm, kui mul on sisu!» Seda tahaksin minagi praegu rõhutada. Muide, mis puutub minu sõbrasse, siis pole ta oma filosoofiast loobunud ja nagu ma juba märkisin, ta loobus ülikoolist kui vormilisest ühikust, ent sisuliselt ta jätkab vilumuste ja tarkuste omandamist, tõstes turuhoone juures arbuusikaste.

Et teie esimene kursuseõhtu (siin ja ka edaspidi ma kasutan seda sisulist terminit — K. B.) ei leb moodustada vastav komisjon, soovitatav viieliikmeline.

Avaldusele ärge unustage lisamast õhtu isetegevuskava. Võib-olla õnnestubki teie kursusel kokku klopsida tilluke naiskoor või massdeklamatsioon. See oleks väga tore.

Siis lähete te dekaanaati ja võtate sealt ühe allkirja. Kui te olete nii kogunud ametiühingust ja üldse igalt poolt, kust aga võimalik) umbes kuus allkirja, siis peaks juba piisama, et üli-

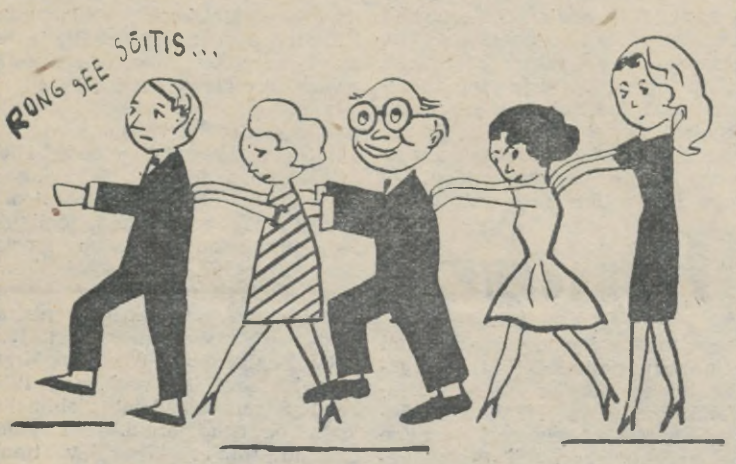

kooli majandusmehed usuksid teie tõsist kavatsust ja lubaksid teil kasutada mõnda ruumi. Ülikooli klubile ärge mõelge — sellel on hoopis teised funktsioonid. (Klubi meenutage siis, kui teil on äärmiselt räbal tuju, halvemaks ta klubis ikka ei lähe). On teile mõni ruum lubatud ,tuleb igaks juhuks iga paari päeva tagant vaatamas käia, sest vahepeal võib selguda nii mõndagi.

Lõpuks on teil see päev käes.

Kella kuuest, mu sõbrad, võiksite peale hakata. Mäletate, algkoolis alustasite oma malevaõhtuid ka ju kuue-seitsme paiku. Peale kursusevanema parajat peokõnet annate sõna õppejõule. Seejärel loputanud paari liitri morsiga kõri, kobite te lauast, et alustada isetegevust. Seadnud end ilusasti ritta (ma loodan, et te kõik võtate laulukoorist osa — kuidas see muidu olla võikski), laulate paar laulu. Peale isetegevust sobiks väga hästi mõni üpris tõsiseilmeline vestlus. Niiviisi lõbusas vestlushoos ei märkagi, kuidas kaob aeg. Nii ongi kell peatselt üheksa. Siis veel kolm

läheks vett vedama, seepärast tahaksin siinkohal jagada paar tagasihoidlikku õpetussõna.

Juba samal päeval, kui teil taoline tore mõte tekib, tuntuna neli tassi kohvi ja lähete kõrvalruumi mängima ja tantsima. Olles taktitundelised peame mänge ning tantse valides arvestama kõigi kohalolijate maitset ning harjumusi. Seepärast fokstrotist kiiremini me ei tantsi. Üldse on mõttekam mängida kõiksugu mänge. Meil on ju neid nii palju ja toredaid! «Üks peremees võtab naise» — väga rahulik ja mõistlik mäng. Või «Kes aias?» Natuke temperamentsem küll, kuid see-eest väga intellektuaalne ja sisukas. Niiviisi mängides ja tantsides, põhiliselt küll mängides, lähenevad kellaosutid kiiresti kaheteistkümnele. Kell pool kaksteist, kahjuks, teie hooldajad lahkuvad, soovides enne äraminekut head pidutuju ja tuletades meelde, et kell kaksteist me siiski lõpetaksime. Ja just siis, kell pool kaksteist, ongi õige aeg hakata ruume, kus te parajasti nii lustiliselt pidutsesite, taas töökorda seadma. Kell kaksteist te laulate kõik kooris «Noorus on ilus aeg» ja lähete ilusasti, rõõmsas tujus koju.

P. S. Ajalehemehena tahaksin veel lisada, et te oma õhtust saadaksite TRÜ ajalehele kindlasti ka lühiinformatsiooni. Umbes selles laadis:

«Antiikfiloloogia I kursusel toimus temaatiline õhtu «Kuidas veeta lõbusasti vaba aega?» Pärast sõbralikku mõttevahetust kohvitassi taga keerutati ka jalga. Õhtu oli lõbus ja tore.»

Niisiis, head peotuju!

Teie siiras

KAAREL BENJAMIN

Mälestuskilde Arnold Rauast

Juunipöörde järel 1940. a., millal kogu Nõukogude Eestis algas plaanikindla sotsialistliku rahvamajanduse hoogne ülesehitamine, oli Arnold Raud üks lektoritest Kergetööstuse Ministeeriumi ettevõtete töötajaile Tallinnas korraldatud kvalifikatsioonikursustel, kus ma olin kuulajaks. Poliitilise ökonoomia alal kahe semestri vältel peetud loengud olid tal väga sisukad, esitamisviis asjalik, kaalukas. Need loengud panid kuulajate teadmistele aluse, millele sai rajada oma edaspidiste teadmiste kogumise sotsialismi majandusõpetuse alalt.

Aastaid hiljem töötas ta PTTLÜ Tartu osakonna juhatuse liikmena ja me saime temalt alati asjalikke ning kommunismi propaganda alal edasiviivaid ja julgustavaid nõuandeid. Tema propagandistitöö oli ja jääb eeskujuks teistele.

Kohtumisel Elvas 1960. a. torkas ta silma aktiivse puhkuse organiseerijana. Mitte loidust, lõtvust, paigalseisu, vaid liikumist, rütmi, tegevust — seda õhkus kogu tema olemusest.

Pärnu sanatoorumis 1962. a. juulis-augustis kulgesid vestlused kodusõja ja Suure Isamaasõja teemadel, teaduse viljelemise küsimustes, haridusest, kunsti arengu probleemidest, toitlustusküsimustest jne. Teda huvitasid kõik alad, sest tal olid väga rikkalikud elukogemused: Suurest Isamaasõjast võttis ta osa poliittöötajana, pärast sõda töötas EKP Keskkomitee kooliosakonna juhatajana ning hiljem haridusministrina jne.

Vestlustes Pärnus selekteerus ülesanne — kirjutada read Isamaasõja algupäevil tegutsenud isetegevuslastest ja professionaalidest. Ühiselt vaatasime läbi seal ravil olles isegi esimese mustandi... Konsultatsioon selles asjas Tartus 28. augustil 1962. a. jäi mulle temalt viimaseks.

7. detsembril ta suri ja 11. detsembril eraldas muld teda perekonnast ning paljudest võitluskaaslastest, töökaaslastest ja sõpradest.

Tema ideed elavad edasi, tema eeskuju innustab.

Ole tänatud, suur marksist-leninlane — suur inimene.

Dots. V. RITSLAID

TEADAANDED

Reedel, 21. detsembril algusega kell 16 korraldab PTTLÜ Tartu linna osakond EKP Tartu Linnakomitee lugemissaalis (21. Juuni tän. 2) järjekordse seminari lektoritele.

Kavas on mitmed ettekanded.

1. Materjalide kogumisest ja süstematiseerimisest loenguks (L. Võhandu).
2. Lektori kohanemisest auditooriumiga (H. Liimets).
3. Esinemisest mikrofoni ja kaamera ees.
4. Lektori enesekasvatusest (H. Riikoja).

Osa võivad võtta peale liikmete ka need, kes valmistuvad ühingusse astumiseks.

* * *

Esmaspäeval, 17. dets. 1962. a. kell 19 Vanemuise tn. 46 geograafia-auditooriumis räägib sm. L. Vasiljev oma reisimuljetest Kesk-Aasiasse.

* * *

Matkajad, kogunegem kolmapäeval, s. o. 19. dets. 1962. a. kell 18 kehakultuuriosakonna auditooriumisse Kingissepa tn. 19 arutama matkadokumentatsiooni vormistamist.

* * *

Seoses eksamisessiooni algusega on TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemissaal alates **16. detsembrist** avatud pühapäeval kella **10—16.** Õpperaamatukogu lugemissaal töötab laupäeval kella 8—20.

Laupäeval, 15. detsembril toimub järjekordne teaduskonna klubiõhtu.

Selle korraldavad farmaatsia- ja stomatoloogiaosakond.

Õhtul räägib Rein Marvet noortest nõukogude džässmuusikutest. Demonstreeritakse helilindilt Moskva, Leningradi jt. linnade džässorkestrite esinemisi.

Huvitavaks kujuneb võistlus EPA ja TRÜ üliõpilaste vahel. Oma osavust ja teadmisi võib igaüks proovida muusikalises viktoriinis. Alustame täpselt kell 20, et kõike kavandatut enne kesköödd lõpetada.

Ootame arvukat osavõttu!

Farmaatsia- ja stomatoloogiaosakond.

* * *

Reedel, 14. detsembril algusega kell 20 toimub geograafia suures auditooriumis Vanemuise tn. 47 (III korrus), looduskaitseringi järjekordne töökoosolek.

Päevakord:
1. Looduskaitse Aafrikas (räägivad geograafid).
2. Uute liikmete vastuvõtmine.

Ringi juhatus

* * *

Laupäeval, 15. detsembril algusega kell 19.30 toimub aulas

TRÜ naiskoori kontsert. Solist UNO KREEN

Pääsmed müügil peahoones kell 11—14 ja 17—19.

UUSI TEATMETEOSEID TRÜ TEADUSLIKUS RAAMATUKOGUS

Автоматизация производства и промышленная электроника. Т. 1. А—И. Москва, 1962. 524 lk. (Энциклопедия современной техники).

Научная медицинская литература СССР. Указатель книг и статей за первое полугодие 1959 г. Москва 1962. 834 lk.

Указатель литературы по вопросам организации противораковой борьбы и краевым особенностям распространения злокачественных опухолей. (Основная отечественная литература за период с 1900—1960 гг. и заруоежная — 1950—1960 гг.). Волгоград 1962. 171 lk.

Кино — университетам культуры. Аннотированный каталог фильмов, рекомендуемых для иллюстрации лекций по эстетическому образованию. Москва 1962. 232 lk.

Латинская Америка. Краткий политико-экономический справочник. Москва 1962. 311 lk.

KÕIGILE ÜLIÕPILASTELE!

23. detsembril s. a. toimub üleülikooliline sõnakunstnike, vokaalsolistide ja instrumentaalsolistide konkurss.

Oodatakse kõige laialdasemat osavõttu!

Registreerugem juba aegsasti kursuste ametiühinguorganisaatorite kaudu.

Täpsema informatsiooni saamiseks jälgigem reklaami!

* * *

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8, Vanemuise tn. 47, kõneleb teisipäeval, 18. detsembril 1962. a. kell 19 NSVL ÜLEMNÕUKOGU VI KOOSSEISU TEISE ISTUNGJÄRGU TÖÖST NSV Liidu Ülemnõukogu saadik

Tartu Riikliku Ülikooli rektor professor
F. KLEMENT.

Järgneb Norra värviline dokumentaalfilm «Aku-Aku».

Agitpunkti juhataja

Endist toimetajat

ARNOLD RAUDA

mälestab

ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus.

Avaldame sügavat kaastunnet kursusekaaslasele Ilma Pautsile tema

EMA

surma puhul.

Majandusteaduskonna II kursus.

Toimetaja asetäitja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 9968. MB 10009.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

REEDEL, 21. DETSEMBRIL 1962

Nr. 34(538) XV aastakäik

Lk. 3 ▶

Töötada ja elada kommunistlikult!

Igale üliõpilasele ühiskondlik eriala

Ajalehe tänases numbris avaldame mitmete vabariiklike organisatsioonide ühise otsuse ühiskondlike erialade õpetamise kohta, samuti soovitatavate ühiskondlike erialade esialgse loetelu.

Püstitatud eesmärk — anda ühiskondlik eriala igale üliõpilasele — peegeldab meie tänapäeva, veelgi rohkem aga tuleviku vajadusi: minna järjest rohkem üle ühiskondlikele alustele nii riikliku ja majandusliku tegevuse kui ka kultuurielu valdkonnas.

Elu mitmesugustel aladel avalduv ühiskondlikele alustele ülemineku tendents tähendab üheit poolt seda, et ühiskondlike organisatsioonide, üldise avalikkuse osatähtsus meie ühiskonnas kasvab pidevalt ja, nagu rõhutas NLKP Keskkomitee novembripleenum, kujunevad välja uued, sellele arengusuunale vastavad töövormid. Teiselt poolt aga nõuab elu mitmesugustel aladel toimuv ühiskondlikele alustele üleminek seda, et meie ühiskonna liikmed omandaksid selleks tööks tarvilikke teadmisi, oskusi ja vilumusi. Eriti kehtib see nõudmine meie kõrgema haridusega spetsialistide ja pedagoogide kohta, kelleks üliõpilased peagi saavad. Siit tulenebki ühiskondlike erialade omandamise tähtsus ja vajalikkus ülikoolis.

Rektoraadi ja ülikooli ühiskondlike organisatsioonide otsuse kohaselt algab ühiskondlike erialade õpetamine juba käesoleva õppeaasta kevadsemestril. Praegusel organiseerimisperioodil on käsil ühiskondlike erialade dekanaadi komplekteerimine, üksikute erialade õppeprogrammide koostamine ning muud vajalikud ettevalmistustööd.

Nagu igasugune ühiskondlik tegevus, nii peab ka ühiskondlike erialade omandamine jääma ülesande tähtsuse vajalikkuse mõistmisest tuleneva vabatahtlikkuse alusele, tuleb arvestada inimeste huvialasid, võimeid, võimalusi.

Niisugune üliõpilane, kellel ei ole mingisuguseid eriharrastusi ja huvialasid, on harukordseks erandiks. Kui me mõne niisuguse üliõpilase leiaksimegi oma mitmetuhandelisest kollektiivist, siis ei saa me nende järgi ju oma elu seada. Enamik meie noori on mitmekülgselt arenenud, laialdaste huvidega inimesed. Ühiskondlike erialade omandamise peamiseks sisuks peab saama ühiskonna ja isiklike huvide ühendamine, üliõpilaste juba väljakujunenud huvialade ja eriharrastuste jätkamine, üliõpilaste isiksuse rikkuse ja mitmepalgelisuse arendamine, teatud süsteemikindluse ja haarde avaruse tagamine oma huvialal, praktilise rakenduse leidmine neile harrastustele. See nõuabki ühiskondlike erialade loetelu mitmekesisust ja mahukust ning nende erialade parimate spetsialistide, tõeliste entusiastide kaasatõmbamist ühiskondlike erialade õpetamisele ja õpitu praktilise rakendamise juhendamisele.

Tegevus ükskõik missugusel huvialal nõuab aega. Seda enam nõuab aega teadmiste süstematiseerimine, täiendamine ja rakendamine oma huvialal. Siin peitubki ühiskondlike erialade omandamise põhiline raskus. Küsimust arutas rektoraat koos ühiskondlike organisatsioonide esindajatega, samuti ülikooli parteikomitee. Kujunes välja arvamus, et ühiskondlike erialade õpetamine tuleks jaotada kahele õppeaastale, kusjuures kursuse üldmaht ei peaks ületama sadat tundi. Sellest ligikaudu pool peaks pühendatama teoreetiliste teadmiste omandamisele, täiendamisele, süstematiseerimisele, pool aga ühiskondlikult kasulikule praktilisele tegevusele sellel erialal. Kursuse läbivõtmisele peab järgnema spetsialistide komisjoni poolt atesteerimine, mille alusel antakse välja ka vastava ühiskondliku eriala kutsetunnistus. Ja seda järgmistel aladel, missuguste ettevalmistamisel on vastav töö senini toimunud või missuguste alade omandamise vastu tuntakse antud momendil huvi üliõpilaskonnas:

1) kehakultuuriinstruktor (mitte kehakultuuriosakonna üliõpilane);
2) spordikohtunik (mitte kehakultuuriosakonna üliõpilane);
3) turismiinstruktor;
4) allveespordiinstruktor;
5) auto-motoinstruktor-ühiskondlik autoinspektor;
6) looduskaitseinstruktor-ekskursioonijuht;
7) kodukultuuriinstruktor;
8) ühiskondlik sanitaarinstruktor (mitte Arstiteaduskonna üliõpilane);
9) pioneerijuht;
10) rahvamalevainstruktor;
11) ilmalike kombetalituste korraldaja;
12) ajalehe ühiskondlik kirjasaatja (mitte žurnalistika eriharu üliõpilane);
13) ühiskondlik raamatukoguhoidja — kirjandusringi juhataja (mitte bibliograafia eriharu üliõpilane);
14) kino-fotoringi juht;
15) kinodemonstraator;
16) raadioamatööride ringijuht;
17) ühiskondlik kunstnik-dekoraator;
18) lektor-propagandist (vastavalt huvile ja erialale);
19) näiteringijuht;
20) rahvatantsuringijuht;
21) koori ja ansambli juht;
22) ühiskondlike mängude korraldaja-peotantsude õpetaja;
23) sõnakunstnik-konferansjee.

Kas see tähendab, et nüüd on kavas lisada kõigi üliõpilaste küllalt suurele õppe-, teadusliku ja ühiskondliku töö mahule veel sada tundi juurde? Kaugeltki mitte.

Paljud üliõpilased omandavad täiendavaid elukutseid. Ei ole alust soovida, et üliõpilane lisaks põhierialale ja täiendavale erialale omandaks veel ühiskondliku eriala. Pealegi on lisaerialade õppeprogramm ja töömaht hoopis suurem kui ühiskondlike erialade omandamisel.

Paljud üliõpilased on oma huvialadel omandanud niivõrd palju teadmisi ja teinud ulatuslikku ühiskondlikku tööd, et nad on juba täiesti küpsed atesteerimiseks, omandatud eriala vormiliseks tunnistamiseks.

Osa üliõpilasi võtab osa juba praegu mitmete ringide ja kollektiivide tööst (auto-motoring, raadioamatööride ring jt.). Neil aladel on tarvilikud ainult võib-olla mõningad vähesed täiendused tööprogrammides, mille tulemusena juba suur hulk praegu tegutsevaid ringe, klubisid jm. lülituvad ühiskondlike erialade õpetamise süsteemi.

Lisaks juba tehtava töö arvestamisele ja süsteemikindlamaks muutmisele jääb ülesandeks kaasa tõmmata ja rakendada sobiva eriala omandamisele neid, kes seni on kõrvale jäänud oma tagasihoidlikkuse või võimete alahindamise tõttu. Neile aga, kes on seadnud endale põhimõtteks kasutada küll ühiskonna teeneid ja meie ühiskonnas kehtivaid õigusi, hoidudes ise seejuures igasugusest ühiskondlikult kasulikust tegevusest, mis läheb kaugemale otsestest, möödapääsematutest kohustustest, on vaja arusaadavate vahenditega selgitada sellise positsiooni kokkusobimatust kommunismiehitaja moraalikoodeksiga, meie tänapäevaga, selgitada meie õiguste ja kohustuste realiseerimise lahutamatut vastastikust seost.

Ühiskondlikud erialad — see ei ole eesmärk omaette. See on aktiivsete kommunismiehitajate ettevalmistamise, kommunismiajastu inimese kujundamise üheks lüliks.

Rektoraat, ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid, loodav ühiskondlike erialade dekanaat ootavad nii üliõpilaste kui ka õppejõudude ettepanekuid, mis aitavad seda uudset üritust paremini korraldada, ajaleht aga leiab oma veergudel ruumi mõttevahetuseks selles küsimuses.

Niisiis, teie arvamus, üliõpilased ja pedagoogid?

Lühidalt

ENSV TA Ajaloo Instituudi teaduslikud töötajad kohtusid kolmapäeval ÜTÜ ajalooringi liikmetega.

Ettekandega instituudi tööst ja uuematest uurimismeetoditest ajalooteaduses esines J. Kahk, ajalooliste mälestuste kogumisest rääkis H. Kruus. Sm. H. Palli valgustas ajaloo- ja tulevikuprobleeme.

R. KARP

* * *

ÜTÜ võõrkeelte ringi seekordne koosolek oli pühendatud John Steinbeckile. Ameerika kirjaniku elust ja loomingust andis ülevaate G. Grünberg, romaani «Viha kobarad» analüüsis M. Jaanus ja äsja Nobeli preemiaga hinnatud teosest «Meie murede talv» rääkis T. Šahovskaja.

B. RAND

* * *

Vene keele osakonna üliõpilaste sõprusõhtu möödus lõbusas ja heas tujus. Korraldati kirjanduslik viktoriin, mängiti huvitavaid võistlusmänge.

E. MÄE

28. oktoobril võttis TRÜ rektoraat koos komsomolikomiteega ja ametiühingukomiteega vastu otsuse luua TRÜ-s Ühiskondlike Elukutsete Teaduskond. Aluseks oli Ametiühingute Nõukogu Presiidiumi vastav otsus 13. septembrist 1962. a. Teaduskonna nõukogusse kuuluvad järgmised sm.-d:

E.-L. Mikkelsaar — rektoraadi esindaja; P. Järve — komsomolikomitee esindaja; J. Seeder — ametiühingukomitee esindaja; H. Palamets — parteikomitee esindaja; J. Raud — ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni esindaja; J. Unger — liige sporditöö alal; H. Juhanson — liige pioneeritöö alal; A. Siimer — liige klubitöö alal; J. Peegel — liige ajakirjandustöö alal; K. Põllu — liige kujutava kunsti alal; A. Raik — liige turismialase ettevalmistuse alal; J. Eilart — liige looduskaitse alal; F. Kotta — liige ilmalike kombetalituste alal; E. Ird — liige raadioalase ettevalmistuse alal.

ÜTÜ nõukogus

Teisipäeval toimus ÜTÜ nõukogu koosolek, kus arutati Füüsika-Matemaatikateaduskonna ÜTÜ nõukogu tööd. Teaduskonnas on 11 ringi, kus lahendatakse 70 teemat. Hästi töötab algebra-geomeetriaring. Puudusena ÜTÜ töös märgiti nõukogu nõrka sidet komsomolibürooga.

Samal koosolekul arutati veel üliõpilaste teaduslike tööde publitseerimist. Ilmunud on ajaloo- ja geograafiaringide kogumikud, trükiks ettevalmistamisel on arstide, botaanikute, kirjandusteadlaste jt. tööd.

Otsustati XVIII üliõpilaste teaduslik konverents korraldada 28.—30. märtsini 1963. aastal. Konverentsitööde teeside esitamise tähtpäevaks jäi 20. veebruar. P. HEIN

ELKNÜ TRÜ komitees

19. detsembril oli järjekordne büroo istung. ÜLKNÜ-sse võeti vastu keemiaosakonna II kursuse üliõpilane Linda Kildema.

Arutati komsomoli osatähtsust Arstiteaduskonna teaduslikus töös. Otsustati abistada ÜTÜ-d edaspidi nii materiaalselt kui ka organisatsiooniliselt. Selleks tuleb teaduskondade ja osakondade komsomolibüroodel haarata oma töösse vastava ÜTÜ osakonna nõukogu esindaja. Kõikidele esimestele kursustele soovitati enne eksamisessiooni läbi viia ühine tootmisnõupidamine vanemate kursustega.

Pearõhk osakondadesse!

18. detsembril toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna partei-algorganisatsiooni lahtine koosolek, kus arutati massilist kultuuritööd teaduskonnas.

Ettekandja, teaduskonna parteibüroo liige sm. A. Feldbach, märkis, et kultuurialane töö, eriti isetegevus on toimunud hooti ja seda teeb ainult väike grupp entusiaste. Laiemad üliõpilashulgad jäävad aga kõrvale. Isegi need, kes keskkoolis sellega tegelesid, loobuvad sageli isetegevusest pärast esimest kursust. Mõned vanemate kursuste üliõpilased leiavad, et neil enam ei sobi esineda.

Töö parandamiseks soovitati organiseerida osakondades ja kursustel selliseid ansambleid ja ringe, millele on kergem leida juhendajaid ja mis aitaksid sisustada kursuseõhtuid ja muid kursuse üritusi.

Koosolekul tekkis mõte organiseerida teaduskonnas kinokriitika ring. Üritatakse luua ka õppejõudude näiteringi.

Parteiorganisatsiooni read täienesid kahe uue liikmekandidaadiga, vastuvõetuiks olid ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilased Andres Kubja ja Mati Graf.

A. PABUT

TRÜ naiskoori kontsert

Möödunud laupäeval andis TRÜ naiskoor ülikooli aulas järjekordse semestrikontserdi vabariigi teenelise kunstitegelase Richard Ritsingu juhatusel. Koor oli laval 104-liikmelises koosseisus. Kanti ette kaasaegsete Nõukogude Eesti heliloojate loomingut ja rahvaste laule. Koori solistidena esinesid menukalt Mall Heinmaa ja Erika Pedraudse. Kontserdil oli kaastegev Riikliku Akadeemilise Meeskoori solist Uno Kreen. Klaverisaatjana tegutses Vaike Klaar. Nii koor kui ka solistid said publiku poolt sooja vastuvõtu osalisteks ning neil tuli anda lisapalu.

A. NILSON

Elukondlikust teenindamisest

Esmaspäeval, 17. detsembril oli koos TRÜ ametiühingukomitee.

Koosoleku keskseks probleemiks oli arutada EKP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu määrust töötajate elukondliku teenindamise parandamise kohta. Meie üliõpilaste ja teenistujate teenindamise parandamise lähematest võimalustest rääkis halduse prorektor s m. V. Simm. Kaaluti ja võeti arvesse veel mitmeid uusi ettepanekuid seoses elukondliku teenindamisega.

Vastavalt koosoleku päevakorrale oli komitees arutusel ka TRÜ administratsiooni ja ametiühingu vaheline kollektiivleping, toetuste määramine ja komitee rahaliste summade kasutamine. E. OJAND

Pildil: Naiskoori kontserdi heale kordaminekule aitas palju kaasa solist Uno Kreeni esinemine.

Saade soomlastele

Süttib küünal. Küünla ümber laual on kohvitassid, laua ümber üliõpilased, ümberringi aga veel mitu niisugust laudkonda. Elav vestlussumin ja naerupahvakud, orkester alustab rütmikat tantsulugu.

Kas kolmapäevaõhtune üliõpilaskohvik? On ja ei ole ka.

Õige pildi saame ehk siis, kui lisame, et seda imiteeritud kohvikusaali ümbritseb prožektoritę ja kaamerate võrk, askeldavad operaatorid ja nende assistendid. Kõige selle ümber aga üheksanda ringina pealtvaatajad — uudishimulikud ülikoolikaaslased. Ja nüüd ka tegevusaeg ja -koht — möödunud pühapäevaõhtu ülikooli klubi suures saalis.

Eetrisse läheb üliõpilaste-stsenaristide ja telemeeste ühise tööna Tartu üliõpilastest valminud saade, mis seekord on mõeldud eeskätt Soome telepublikule. Mikrofon rändab lauast lauda ja kogub killukesi ühisest vestlusteemast — üliõpilaste sõprussidemetest välismaa, eriti aga Soome noortega. Oma kontsertreisist Soome kõnelevad TRÜ rahvakunstiansambli liikmed, Helsingi noorsoofestivalist ja uutest sõpradest räägib Enn Kreem. Reisist Soome ja Ungari pajatavad ka dotsent P. Palmeos ja professor P. Ariste. Saatest osavõtvad soomeugri keelte eriala üliõpilased tutvustavad oma õppeprogramme ja tõlgivad kaasüliõpilaste vestlust.

Palju huvitavat on kuulajatele-vaatajatele jutustada ja näidata rahvaste sõpruse klubi liikmeil, «luuletajate lauas» aga tutvustab Paul-Eerik Rummo oma esimest värsikogu. Ülikooli tuntud spordimeestest tervitab Kaupo Metsur oma sõpru koguni soome keeles ja palub orkestripoisse neile tervituseks mängida Solovjov-Sedoi laulu «Leningrad». Lõbus vestlus, naer, muusika ja tants kestsid üle tunni, kuni kustunud prožektorid kuulutasid saate lõppu.

E. MARSISTE

Memuaare möödunud nädalast

Oli noorte kirjameeste nädal, mille organiseeris ELKNÜ KESKKOMITEE.

Oli brigaad — Ly Seppel, Mati Unt, Paul-Eerik Rummo. Oli Põlva, Võru, Antsla, Valga, Tõrva, Elva. Nii brigaadi liikmed kui ka mainitud linnad on ka praegu olemas. Kokkupõrge polnud hävitav kummalegi poolele.

Oli muljeid. Rohkem kui me ootasime.

Oli meeldivat vastuvõttu, siiraid, puhtsüdamlikke vestlusi — mitte ainult meie kirjanduse teede üle, vaid kogu meie maa ja kogu meie Maa teede üle. Oli juttu Kihnust ja kinost, teatrist ja telepaatiast, Kuubast ja Kuust.

Oli kosmoseajastu tasemel Valga tuubitsehh — mitte üksnes sellepärast, et see ainsana selleprofiililiste ettevõtete seast suudab valmistada täisväärtuslikke tuube kosmonautide toidu jaoks. Ka sellepärast, et suhtumine inimesse ja töösse on seal selline, mida on kombeks nimetada kommunistlikuks — ehkki loosungeid polnud seintel näha.

Oli tõsiseid jutuajamisi, mis meenutasid ülekuulamisi. Neis oli juttu vormikultusest ja mõnest muust kultusest, rutiinist kirjanduses ja rutiinist elus (sest kirjandus ja elu ei lasegi end teineteisest nii kergesti eraldada, nagu vahel tehakse.)

Oli kõrvalepõige Jõgevestesse Barclay de Tolly mausoleumi juurde. Seal jäi auto lumme kinni. Juhtub vahel, et jäädakse takerduma ja tammuma hauakambri juurde, kuhu on maetud vana. Aga hauakamber pole peaprobleem.

Oli Valga restorani ettekandja, kes keeruka toitlustustöö juures leidis aega küsida, kuidas praad maitses. Tema kodune naeratus on ilusamaid mälestusi ringsõidust.

Oli väsimus. Oli väsimatus.

PAUL-EERIK RUMMO

Olime õpetajad

Eesti keele, kirjanduse ja pedagoogikaringi ühisel töökoosolekul kuulati IV kursuse eesti filoloogide muljeid esmakordselt õpetajatena koolis töötamisest. Tore oli olla õpetaja, tore on, et saame õpetajaks — niisugune oli koosviibijate ühine arvamus.

T. SAIK

Õhtu teatrisõpradele

14. detsembril toimus ülikooli kohvikus kohtumisõhtu Tallinna Riikliku Akadeemilise Draamateatri näitleja Voldemar Pansoga. Õhtu teemaks oli «Tänapäeva probleem teatris». Sm. Panso jutustas teatrihuvilistele sellest, missuguseid probleeme on teatrikunstis käsitletud kogu selle kunstiharu pika ajaloolise arengu vältel ja sellest, kuidas lahendab teater meie tänapäeva rohkeid probleeme ning missugune peab olema tänapäeva näitleja.

Pärast vestlust esitati sm. Pansole rohkesti küsimusi.

H. PLIESS

Pildil: V. Panso jutt haarab kõiki, paneb mõtlema.

K. RAUA foto

Omandame ühiskondliku autoinspektori ja motokohtuniku elukutse

«Küll mulle teevad viha need autojuhid ja jalakäijad, kes liiklusmäärustikku rikuvad. Vägisi tahavad jalgu jääda,» lausus siira pahameelega mulle sõber, kes ise on suur tehnikamees. Tal on autojuhi- ja mootorrattajuhiload. Oma isiklikul mootorrattal on ta kindlasti rohkem kui tuhat kilomeetrit maha sõitnud.

«Peab ise autoinspektoriks hakkama — saab ehk korra majja. Kuidas ainult selleks saada?»

Tol korral ei teadnud ma talle midagi täpset vastata. Nüüd tean: kõigil üliõpilastel, kel on huvi mootorrataste või autoasjanduse vastu, kes tahavad ära hoida liiklusõnnetusi (Tartu linna ühiskondlik autoinspektsioon töötab liiklusõnnetuste ärahoidmisel aktiivselt, üliõpilaste osa aga on minimaalne) või ise aktiivselt kaasa lüüa mootorspordivõistluste korraldamisel, tuleb astuda alates uuest semestrist meie ülikooli auto- ja motoringi juures avatavasse ühiskondliku autoinspektori ja motokohtuniku kvalifikatsiooni kursustele.

Käesoleval ajal, kus järjest rohkem ilmub tänavatele uusi võimsaid kodumaiseid masinaid, ei kujuta ette kõrgema haridusega spetsialisti, kes ei oma absoluutset ettekujutust kaasaja sõidukite juhtimisest. Ülikooli juures tegutsev automotoring on välja õpetanud rohkem kui sada noort (paar päeva tagasi lisandus neile veel peaaegu kolmkümmend värsket üliõpilast-juhiloa omanikku). Sm. Pilt, auto-motoringi juhendaja, arvas töö korraldamisest, et see hakkab toimuma koos uute loataotlejatega, kusjuures neile loetakse lisaks kursuse programmile 10 tundi ühiskondliku autoinspektori või motokohtuniku kvalifikatsiooni saamiseks. Need üliõpilased, kellel ennem on juhiload olemas, võivad vastava kvalifikatsiooni saada kas iseseisvalt õppides või siis auto-motoringis neid loenguid kuulates. Kellel on omapoolseid ettepanekuid, palun, võtke sõna!

Omandades ühiskondliku autoinspektori või kohtuniku kvalifikatsiooni, anname oma osa avariideta liiklemise tagamisel. Teeme nii, et sõidukijuht ei peaks vihastuma liikluseeskirjade rikkujate pärast. Kui liikluseeskirjade rikkujaid aga siiski veel kohtame, siis loodame, et nende hulgas ei ole vähemalt üliõpilasi. Õpime ise ja õpetame teisi!

A. PAASMA

UR2KAG

Ülikooli amatöörraadiojaama juhataja Mauno Reisner parandas aparatuuri.

«Kas läheb palju aega kordaseadmiseks?»

Vastuseks lausuti: «Raadioasjanduses on kõige raskemaks vea ülesleidmine.»

Seekord leiti viga kiiresti ja raadiotelegraaf võis edasi töötada.

Praegune jaam töötab Pälsoni ühiselamus tänavu sügisest saadik. Jaama ülem ja asetäitjad on saanud erialase väljaõppe.

Tänavu alustasid raadiotelegraafi kursust 6 üliõpilast. Programmi ulatus on 190 õppetundi. Eksam sooritatakse ALMAVÜ Tartu raadioklubi kvalifikatsioonikomisjoni ees telegraafioskuses, sidemäärustikus ja raadiotehnika elementaarkursuses. Pärast seda on õigus taotleda amatöörraadiojaamal töötamise või isikliku jaama ehitamise luba. Ühiskondlik elukutse — raadioamatöör, raadioringi juhataja.

Niisugune ühiskondlik elukutse on hädatarvilik füüsikutele-pedagoogidele, kes tulevikus koolides juhendavad raadiosõlmede töod.

Huvitav on tutvuda jaama sidepidamiskaartidega, kuhu on märgitud amatööri nimi, riik, aparatuuri tehnilised märgid ja signaalide kuuldavus. Niisuguseid kaarte oli mõlemast Saksa riigist, Tšehhoslovakkiast, Rumeeniast, Rootsist, NSV Liidu raadioamatööridelt. Sidet peetakse praegu 420 amatööriga. Kaugem sidepidamispunkt — Kirgiisia. Sideseansid arenevad mõnikord edasi kirjavahetuseks, pärast võib välja kujuneda suur sõprus. Töö raadiotelegrafistina kujuneb palju huvitavamaks, kui algul kõrvalseisjale võib näida.

Järgmised kursused raadiotelegrafistidele on tuleva aasta septembris-oktoobris.

Teile jäi võib-olla segaseks peal-

KUJUTAVA KUNSTI KABINETIS

Kujutava kunsti kabinet juhendab neid üliõpilasi, kes on valinud lisaspetsiaalsuseks joonistusõpetaja kutse. Kabinetti on koondunud suur hulk kunstihuvilisi, kes on tuntud nii meie ülikoolis kui ka väljaspool ülikoolilinna (üliõpilased Heapost, Kuremaa, skulptorid Koemets ja Allsalu, karikaturist Raud). Õpitakse joonistamist, graafikat, akvarelli ja palju muud — mis kedagi huvitab.

Kunstikabineti liikmed on mitmel korral esinenud isetegevuslike kunstnike näitustel. 1961. a. tutvustati oma töid Moskvas üleliidulisel isetegevuslike kunstnike näitusel.

Kujutava kunsti kabinetti juhatab K. Põllu.

R. VÄLI

Ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilase Marju Miljani kartonglõige.

kiri UR2KAG. See on TRÜ amatöörraadiojaama tähisti. Kui soovite tulevikus omandada ühiskondliku elukutsena raadioamatööri eriala, pöörduge ülikooli raadiojaama ülema M. Reisneri poole (Pälsoni tn. 14—109). Sealt juba saate lähemaid näpunäiteid.

M. KAARE

ÕPPIDA TÖÖTAMA JA ELAMA KOMMUNISTLIKULT!

MIKS JUST NEMAD

II kursuse inglise filoloogidel oli selleks enam eeldusi kui teistel: enamikul juba ülikooli sisseastumiseksamitel võrdlemisi hea tase oma põhialal, inglise keeles, kursusel suur arv kommunistlikke noori (30-st vastuvõetust 25), kiitvad iseloomustused sügiseste tööde kohta sovhoosis ning mis peaasi — ergas vaim kogu kursusel.

Esimene viide tuli osakonna parteiorganisatsioonilt — kas ei tuleks järgida kehakultuurlaste eeskuju? Kas ei peaks taotlema kommunistliku õpperühma nimetust? Alguses suhtuti mõttesse kõhklevalt — kas jõud kannavad? Ei tuntud ju veel oma võimeid uuel tööpõllul, rääkimata kogu kollektiivi võimetest. Otsustati ära oodata esimeste eksamite tulemused. Need olid rõõmustavad ning märtsis langetatigi otsus hakata taotlema kommunistliku õpperühma nimetust. Võeti vastu rida kohustusi, need kinnitati ülikooli komsomolikomitee poolt ja asi hakkas liikuma.

Nüüd on sellest möödunud ligi kaheksa kuud ning võib teha esialgseid kokkuvõtteid. Õppetöö osas seati eesmärgiks saada heaks pedagoogika-spetsialistiks ja arendada eriti praktilist kõnekeelt. Raskus, millele siin põrgati, oli ebaühtlane tase teadmistes: mõned töötaaziga üliõpilased olid võõrkeele mõnevõrra unustanud. Nii oli oma eriala omandamisega raskusi eriti Mare Rebasel ja Ivi Kivikingul, ent siin tulid neile kollektiivi otsusel appi tugevamad Reet Juttuse, Leili Hellenurme jt. näol. Õpiti koos, konsulteeriti, harjutati ja kuigi kõrgeim hinne neil üliõpilastel jäi esialgu saamata, suudeti ometi vältida ka madalaimat. Ja mis peaasi — selle kaudu kasvatati ühtsustunnet ja abivalmidust: kõik ühe eest! ning ümberpöördult — üksik ei tohi alt vedada kollektiivi.

Teaduslikuks tööks oli esimese kursuse aeg veel varajane, ent teisel kursusel on hakatud sellele juba mõtlema. Mõned võtavad pidevalt osa ÜTÜ võõrkeelte ringi tööst, nagu Ester Hansen, Riita Noorsalu.

Võeti vastu suund kasvatada kollektiivi liikmed teadlikeks, printsipiaalseteks, arendada kursusel võitlusvaimu igasuguste väärnähtuste vastu. Juba läinud semestril organiseeriti poliitinformatsioone regulaarselt, ära on jäänud vaid üksikuid ja sedagi kaaluvatel põhjustel. Poliitinformatsioonide elustamiseks kutsuti esinejaid väljastpoolt. Nii toimus kohtumine meistersportlase Kaupo Metsuriga, kes andis edasi oma muljeid välismaa noortest. On tekkinud mõte pidada poliitinformatsioonid õpperühmade kaupa, sest kursuse suurus — 33 üliõpilast — pidurdab sõnavõttude aktiivsust.

Raskem on olnud lugu poliitilise teadlikkuse omandamisega. Siin on tihtipeale veel põrgatud leplikkusele ja printsiibitusele. Nii mõnelgi pole kriitilist suhtumist puudustesse, kõik ei näita veel ausalt teisele tema vigu, kas siis valest sõbramehelikkusest või mõnel muul põhjusel.

Töös esinevaid puudusi arutatakse juba iseseisvalt, ilma õppejõudude ja kõrgemate instantside initsiatiivita. Parteiorganisatsiooni ja dekanaadi esindajail on olnud korduvalt võimalusi kogeda, kuidas kursusel tehakse juba õiget kriitikat puuduste ja nende kandjate kohta. Nii sai Tiit Maasik kuulda õigustatud etteheiteid oma töö kohta ühiselamu nõukogu esimehena, Linda Jaaska märkusi oma sagedase eemalejäämise kohta ühistest üritustest, Ivi Kivikingule heideti ette tema alalist «virisemist». Tõde oli küll kibe kuulda, ent väärnähtustele mõjus see parandavalt, kõigile läks seltsimeeste heatahtlik kriitika südamesse. Ühe sõnaga — samm-sammult murtakse iganenud vaated väärsõbramehelikkuse kohta ning omandatakse uus, sallimatu hoiak kõige suhtes, mis on paheline, mis takistab edasiminekut ja progressi. Kahtlematult aitab siin veelgi parandada olukorda otsus koostada õppeaasta lõpul iseloomustus kollektiivi iga liikme kohta. Ka see mobiliseerib oma vigade parandamisele, ühiskondlikule aktiivsusele. Juba praegu on igaühel oma ühiskondlik kohustus, tõsi küll, kõigil pole nad võrdse raskusega, aga ega ole ka kõik ühesuguste võimetega.

Puhkeaja kultuurse veetmise osas sammub inglise filoloogia II kursus teaduskonnas esireas. Siin tegutseb oma ansambel, näitegrupp, kõnekoor. Läinud aastal saavutati teaduskonna isetegevuse olümpiaadil esikoht ja üleülikoolilisel konkursil preemia. On esinetud teistes kõrgemates õppeasutustes, antud kontserte šeflusaluses sovhoosis. Kiiduväärt on, et peetakse silmas repertuaari sisulist külge.

Märkimist väärib asjaolu, et kursuse kollektiiv oskab tõeliselt kultuurselt aega veeta ega raiska seda kallist vara tühjale-tähjale. Loetakse häid teoseid, vaadatakse häid filme, külastatakse häid näidendeid, nagu Tammsaare «Inimene ja jumal» Tallinnas, «Olen 30-aastane» «Vanemuises». Vaadati filme, nagu «Inimesed ja loomad» jt. koos järgneva elava aruteluga. Kõik see kannab vilja, arendab, rikastab — teisiti ei saa see ollagi.

Need on lühidalt kokku võttes selle kursuse töötulemused kommunistliku õpperühma nimetuse taotlemisel. Enamikus on nad positiivsed ja väärivad järeletegemist. Vaevalt küll neid tagajärgi oleks saavutatud, kui poleks silme ees seisnud innustav tähis — saada üha tublimaks, teha oma tööd ikka paremini, ületada raskusi. Muidugi, kõik pole veel kaugeltki korras, teha ja üritada on veel väga palju, kõik kollektiivi liikmed pole veel muutunud sihikindlateks kommunistlikeks noorteks, nagu nad peaksid olema selle sõna paremas mõttes. Kuid nii kollektiivi liikmetel kui ka kõrvaltvaatajatel on tekkinud veendumus, et kõige raskemast on juba üle saadud, on saavutatud kindel tahe võita kõik raskused teel püstitatud tähisele. Kursus on kujunemas ühtseks, tugevaks, terveks kollektiiviks.

Ja lõpuks veel midagi. Eespoolmainitud kollektiivi kuulub lahutamatuna ka kursuse juhendaja Helgi Pulk. Ta on kaasa teinud kõik kursuse õnnestumised ja ebaõnnestumised. Oleks hea, kui see oleks nii kõigil meie kursustel.

A. HABERMAN,
võõrkeelte osakonna parteigrupi organisaator

Õppida töötama ja elama kommunistlikult!

Käesoleva aasta 3. oktoobril täitus aasta deviisi all «Õppida töötama ja elama kommunistlikult». On omandatud esimesed kogemused, on ületatud esimesed raskused. Juba võib nimetada tüüasaanuiks neid, kes algul püüdsid eitada liikumise võimalikkust või siis vähemalt tema organiseerivat ja kasvatavat toimet kõrgemas õppeasutuses.

TRÜ parteikomitee, arutanud oma istungil seda liikumist, kiitis heaks IV kursuse kehakultuurlaste ja II kursuse inglise filoloogide senised kogemused.

Olgu käesoleval leheküljel avaldatud kirjutised meie kommunistliku töö pioneeride elust ja tegevusest abiks neile, kes ühinevad selle liikumisega lähemas tulevikus.

REPORTAAŽ

Kasvatame homse inimest

12. detsembril ÜLKNÜ TRÜ komitees.

Sõna antakse kehakultuuriosakonna IV kursuse komsomoliorganisaatorile AGU TANILE.

«3. oktoobril 1961. a. võttis meie kursus vastu otsuse hakata taotlema kommunistliku töö kursuse nimetust.

Tol ajal polnud meile endilegi päris selge, millised ülesanded seisavad meie ees konkreetselt. Olime ju esimesed ülikoolis. Esialgsed nõuded puudutasid peamiselt õppe- ja ühiskondlikku tööd. Põhjuseta puudumised pidid kaduma. Need kaks punkti oleme korralikult täitnud. Ei ühtegi «rahuldavat». Kõik meie kursuse üliõpilased võtavad osa ÜTÜ ringide tööst.

Kursusel on kolm NLKP liiget, kaks liikmekandidaati. Ülejäänud inimesed, peale ühe, kes tuli meile alles sel aastal, on kommunistlikud noored.

Võtsime ülesandeks töötada spordihoonete ehitamisel igaüks 80 tundi. Kokkuvõtete tegemisel selgus, et iga inimese arvele tuleb keskmiselt 120 tundi. Meie kollektiivis on neli meistersportlast, enamikul on 1 spordijärk, 8 üliõpilast kuuluvad vabariigi koondvõistkondadesse.

Küsimus: kas meil siiski on kõik nii, nagu peaks olema? Nii mõnedki asjad jätavad soovida. Ei saaks öelda, et eranditult igaühel oleks mingi ühiskondlik ülesanne. Kursuse vaim pole veel vajalikul määral ühtne. Me pole tõepoolest midagi korda saatnud oma algatuse propageerimiseks. Õieti polnud meil selleks veel õigustki, sest — kordan veel kord — meil polnud endalgi täit ülevaadet sellest, mida ja kuidas. Praegu tunnevad meie vastu huvi II kursuse inglise filoloogid ja meie oma osakonna II kursus.

Kasvatame homse inimest. See pole kerge, aga on väga tähtis.»

KARL ADAMSON: «Algul olime tõesti üksi. Oli isegi päris tõsiseid kokkupõrkeid, meie kallal noriti lausa pedantselt. Olla sisemiste ja väliste vastuolude raskustes — see tekitas trotsi. Me ei läinud end pakkuma. Nüüd on meie autoriteet osakonnas tõusnud.

Meie eesmärgiks on kasvatada igaühes Inimest. Saagu huviobjektiks see, et indiviidi väljakujunemine ei toimuks isevoolu teed.»

BÜROO OTSUS: «Omistada TRÜ Arstiteaduskonna kehakultuuriosakonna IV kursusele kommunistliku töö kursuse nimetus.»

Pidulikud näod, käesurumised. Rõõm, et meie ajastule iseloomulik üritus leidis kõlapinda ka meie kollektiivis.

M. SAAT

Uued vormid kasvatustöös

Kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilastele on kommunistliku töö õpperühma nimetuse andmine suureks tunnustuseks TRÜ komsomoliorganisatsioonile, eriti aga kehakultuuriosakonnale. See fakt on seda hinnatavam, et niisugune üritus on uudne ja annab suurepäraseid võimalusi üliõpilaste organiseerimiseks õppe- ja kasvatustöösse.

Rõõmustav on ka veel see, et liikumine leiab järgijaid teistes osakondades ja kursustel.

Urituse uudsusest tingituna pole paljud õpperühmad praegusel momendil küpsed ühinema liikumisega ega vastu võtma konkreetseid kohustusi. Säärane on olukord ka kehakultuuriosakonnas, kust liikumine ise sai alguse. Kui IV kursus andis aru oma töötulemustest kaasüliõpilaste ees, tekkis paratamatult mõte: kes on järgmine? Kahjuks peab aga märkima, et momendil ei saa nimetada kursust, kes võiks jätkata lahkuva IV kursuse traditsioone. Küll aga oli koosolekul ja hiljem vestluses kuulda hääli, et eesmärk on püstitatud ning sellised küsimused ei tohi kaduda kursuse koosolekute ja nõupidamiste päevakorrast.

IV kursuse töötulemustest on juttu olnud varem. Tahaks lühidalt märkida edusamme üliõpilaste poliitilise kasvatamise alal. Varematel aastatel on meie lõpetajate hulgas olnud üksikuid kommuniste. Käesoleval õppeaastal lõpetab osakonna viis kommunisti. Väikese kollektiivi kohta tuleb lugeda seda suureks saavutuseks. Kõik nad on lülitunud osakonna ja ülikooli ühiskondlik-poliitilisse ellu, näit. töötab K. Adamson TRÜ komsomolikomitee sekretärina, J. Kundla TRÜ Spordiklubi juhatajana, H. Toots osakonna rahvamaleva töö organiseerijana jne. Kursusel loodi parteigrupp, kes hoolitseb osakonna õppedistsipliini tugevdamise eest ja on võtnud oma šefluse alla komsomoliorganisatsiooni.

Tunduvalt kergem on olnud töötada osakonna partei- ja ametiühinguorganisatsioonil. Kui dekanaat on pidanud tegelema nooremate kursuste õppedistsipliini rikkumise juhtudega, siis on IV kursus arutanud neid ise ja selliselt, et kasvatuslik efekt on olnud palju suurem. IV kursuse eduka töö eelduseks on olnud monoliitne kollektiiv. Sellest tuleks alustada kõigil, kes tahavad kaasa minna liikumisega — elada ja töötada kommunistlikult. Teretulnud on TRÜ ühiskondlike organisatsioonide abi selle liikumise populariseerimisel ja laiendamisel.

E. MÄEPALU,
kehakultuuriosakonna parteialgorganisatsiooni sekretär

1962. a. suvest jääb inglise filoloogia II kursusele kindlasti kõige rohkem meelde august — kuu, mis möödus suurepärases tööhoos Narva elektrijaama ehitustel. Selgus, et isegi sellise lihtsa töö eest nagu kivide ladumine võis Tartusse kaasa tuua aukirja. Saima Soopart tõestas seda.

Pildil: Saima Soopart kive ladumas.

On kujunemas tugev ja ühtlane kollektiiv

Kui me sel sügisel oma kohustused uuesti läbi vaatasime, selgus, et lisada oli väga vähe. Nendegi täitmisega oli ja on tööd küllalt. Osa sellest, millega me suvel toime ei tulnud (nagu «NSVL turist» märginormi täitmine), jäi isegi tulevaks suveks. Seoses matkaga kerkis jälle üles vana küsimus aktiivsetest ja mitteaktiivsetest üliõpilastest. Et eranditult kõik tunneksid oma vastutust võetud kohustuste täitmisel, tegime sm. K. Siilivase nõuande järgi. Jaotasime terve kursuse 4- kuni 5-liikmelisteks gruppideks, igaüks neist vastutab kindla töölõigu eest, edaspidi aga annavad nad kursuse ees aru. Gruppide vanemateks määrasime nn. mitteaktiivsed. Tundub, et sellest on palju abi. Õppedistsipliini eest vastutavas grupis on meil näiteks need, kes vahetevahel ikka puuduma juhtusid. Nüüd nad ei puudu. Õige ka — kuidas sa nõuad teistelt, kui iseendaga hakkama ei saa.

Umbes samuti oleme teinud mujalgi. Kui konstitutsioonipäeval käisid meil külas inglise filoloogid Leningradist, siis andsime jälle igaühele konkreetse ülesande: rääkida Teaduslikust Raamatukogust, ohvrikivist jne. Neil, kes nagunii olid ametis õhtu korraldamisega või mängisid näidendis, jäi see aeg vabaks. Ja mitteaktiivseid ei olnudki.

Me ei tea, kas printsipiaalne sõprus ja vastastikune abi on igal kursusel endastmõistetavad asjad. Meil on küll, sest me saame tõesti hästi läbi.

Möödunud kuul oli ühes «Edasi» numbris artikkel kommunistliku töö kollektiividest. Seal oli esitatud küsimus: mida peate sellises kollektiivis kõige tähtsamaks? Kas eriala, inimestevahelisi suhteid või midagi muud? Meie arvates ei saa küsimust üldse niimoodi esitada. Tähtis on kõik. Kui kollektiiv tahab olla kommunistliku töö kollektiiv, peab ta seda olema igas suhtes.

II kursuse inglise filoloogid

Vastata sellele polegi vist nii lihtne. Tänaseks on järjest enam tagaplaanile kandunud küsimus, kas kommunistliku töö liikumine alma materis on mõeldav ja otstarbekas.

Seepärast on praegu põhiküsimuseks — kuidas edasi? Mida teha selleks, et uus liikumine areneks nii sügavuti kui ka laiuti? Kuidas tagada kõrgema õppeasutuse spetsiifika maksimaalne arvessevõtmine? Kuidas kaasa haarata senised «pealtvaatajad»? See väärib ulatulikku arvamuste vahetamist. Võibolla sissejuhatuseks mõningaid mõtteid.

Nähtavasti ei tohi me samastada selliseid mõisteid, nagu võistlus, sotsialistlik võistlus, töövõistlus, kommunistliku töö liikumine jt. Et võistlus on ülikoolis olemas, selles ei saa kellelgi olla kahtlust (spordivõistlused, ülevaatused parimale isetegevuskollektiivile). Võistlus on üks inimeste ühiskondlikest kontaktide vormidest ning ta avaldub «eluenergia» erilises tõusus.

Tundub, et kommunistliku töö liikumise edukus ülikoolis seisneb kõigepealt selles, kas me tegelikult tahame ja kas me oleme suutelised seda inimeste ja kollektiivide vahel esinevat «erilist eluenergia tõusu» oskuslikult ära kasutama meie töössesuhtumise, kogu inimeste kasvatamise protsessi paremustamiseks, hoogustamiseks. Kehakultuuriosakonna IV ning inglise filoloogia II kursuse kogemused kinnitavad, et ühe ajendi ja meetodina võib võistlus anda siin häid tulemusi.

Järelikult kerkib meil kohe päevakorda võistluse sisu ülikoolis, samuti nimetus. Võistluse deviisiks on «Õppida töötama ja elama kommunistlikult!» Kas ülikoolis pole siis mõeldav teadlikult, distsiplineeritult, kogu ühiskonna huvides töötama õppimine, kõigis meie kollektiivi liikmetes kommunistliku töössesuhtumise kasvatamine? Jõuda selleni, et me oma igaäevastes tegudes näitaksime tõeliselt teadlikku, loovat, aktiivset töösse- ja ellusuhtumist, polegi nii kerge. Kui vähestele meist on veel praegu töötamine kujunenud eluvajaduseks!

KUIDAS MINNA EDASI

Võtkem deviisi teine pool: õppida elama kommunistlikult! Pole vist palju öelda, et meie üliõpilaste elu ühiselamutes, nende vaba aja õige ja otstarbekas sisustamine on just selleks uudismaaks, mis nõuab meilt kõigilt tõsist tähelepanu, elama õppimist ja õpetamist.

Ühtlasi ei saa võistluse praegust astet mehhaaniliselt üle kanda tööstusest ülikooli. Me peame leidma oma spetsiifilised jooned, üldistama kõik senised kogemused ning puudused õppe- ja kasvatustöös.

Selleks et luua liikumise arenguks kõik tingimused, on vaja kursustel võtta vastu konkreetsed, ajaliselt ja personaalselt piiritletud kohustused, tagada kõigi ühiskondlike organisatsioonide ja funktsionääride vahel kindel tööjaotus ning vastutavus oma töölõigu eest, kindlustada nii kohustuste võtmisel kui ka täitmise kontrollimisel kõige laiem avalikkus. Formalism, hingetu suhtumine, kampaanialikkus ja stamp võistluse organiseerimisel ja edasiarendamisel võrduvad selle surmaga.

K. KOGER

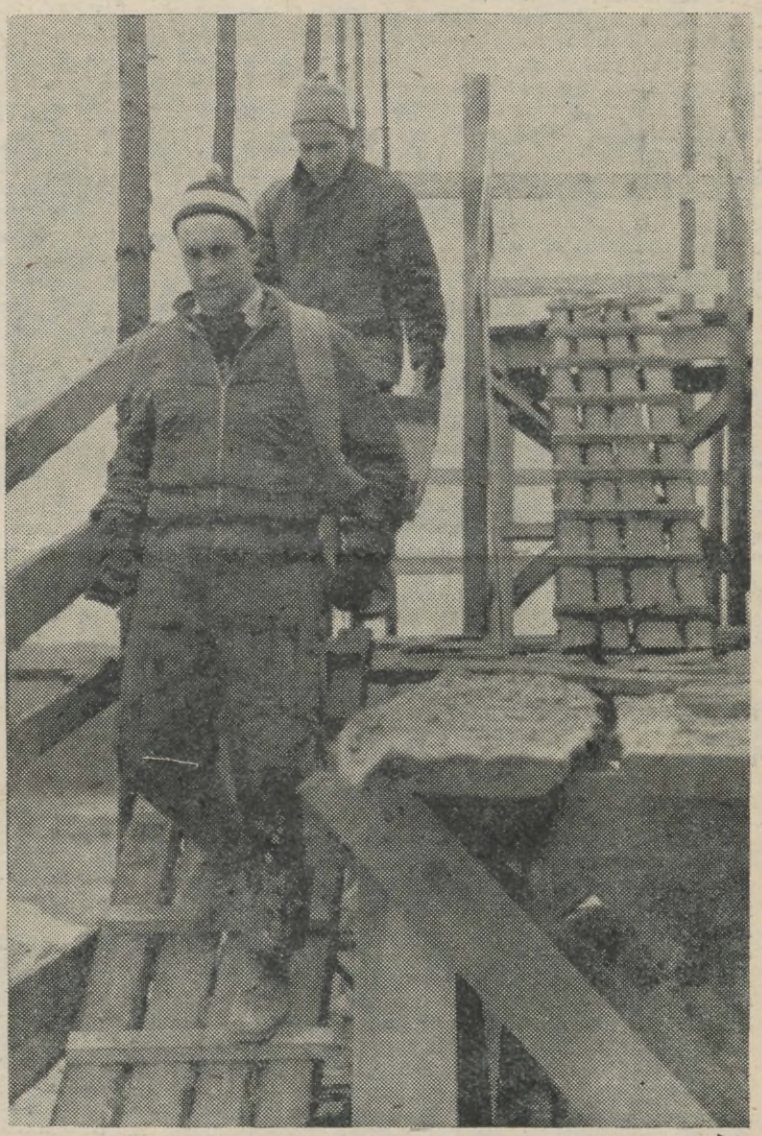

Kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilased Rein Ahun ja Karl Adamson Kääriku spordibaasi ehitusele.

Neist on palju kirjutatud

«Kas ehk mitte liiga palju: isegi magus hakkab vastu, kui teda liiga palju saadakse» — selle Bernhard Ommuku lause leidsin märkmikust teiste ülestähenduste hulgast.

Neid kogunes umbes tunniajalise avameelse vestluse järel üsna palju. Jutukust jätkus Ants Nurmekivil ja Mati Liimil oma toakaaslastest mitte vähem: «Kas tuleb tingimata meist kirjutada, on ju agaramaid, ühiskondliku tööga seotuid. Meil peamine on treening, treening. Päev on raske kui metsatöö.

Mõne voodi kohal ripuvad diplomid, mõne kohal pildid, kapi otsas — karikad. Jutt kisub kursusele: «Ajakirjanduses on igal pool meist tehtud ümmargusi, üldsõnalisi lugusid, kiidetakse ühtsust ja head vaimu, aga kõik pole ometi nii lihtne. Ausalt öeldes oli meil esimesel kursusel palju suurem üksmeel. Mis oli vaja teha, tehti. Ega nüüdki virisemist ole. Ainult kui miski ebaõnnestub, pannakse kõik kohe suure kella külge — mida n e m a d tegid, oi-oi oi! See kohustab.»

Muresid ja kahtlusi leidub veel nii ühel kui teisel: «Ei saa aru, mida siis loetakse peamiseks, kas oma eriala põhjalikku omandamist või laia tegevust — ühiskondlikku tööd, isetegevust, šeflust. Külgepoogitud kohustused on teinud ainult meelepaha. Aga eks elu pärast lõpetamist näita, mis on õigem.»

Toas elavad tunnustatud spordimehed. «Meile heidetakse tihti ette, nagu oleksime me mingid trenfanaatikud, kes muule ei mõtlegi. Aga kui tahad spordis midagi saavutada, pead ikka mingisuguse režiimi all elama. See ei tähenda muidugi kõige ohverdamist. Leiame aega kino, teatri ja näituste jaoks.» — «Kuidas on abistamisega enne eksameid?» — «Praegu on meil praktika, valmistame aegamööda ka kursusetööde mustandeid. Loomulik, et selle juures tuleb ette küsimusi. Siis abistamegi üksteist. Aga meie arvates puhutakse kõik liiga suureks.»

Aga meie arvates?

P. MAIMIK

Kes on TRÜ populaarseim SPORTLANE 1962. a.

On kujunenud tavaks aasta lõpul heita pilku tagasi, seda ka sportis. Nagu kogu spordimaailmas, nii ka üksikutel kollektiividel on kujunenud traditsiooniks laiema spordipubliku arvamuste põhjal määrata kindlaks möödunud aasta populaarseim sportlane.

Kes on TRÜ 1962. aasta populaarseim sportlane, selle kohta ootab meie ajalehe toimetus ülikooli kollektiivi liikmete arvamust kuni 31. detsembrini.

Kes võiks olla populaarseim? Kas Euroopa meister korvpallis Valve Lüütsepp, NSVL kõrgemate koolide tšempionid kergejõustikus Kaupo Metsur ja Ants Nurmekivi või koguni Kalju Jurkatamm, suusatajadmeistersportlased Agnes Adamson, Helle Ritsing, Mai Pruun või Laur Lukin, NSVL maadluskoondvõistkonna kandidaat meistersportlane Heiki Toots, andekas tõstesportlane Aarne Heinlaid, mitmekordne Eesti NSV meister kunstiilises võimlemises Maire Kamarik, NSV Liidu koondvõistkonna kandidaat Arsti-teaduskonna II kursuse üliõpilane meistersportlane sõudmises Endla Mandel, Eesti NSV meistrid vettehüppajad Kalle Saar ja Viiu Reisner, meistersportlase normi täitnud tennisistid Inna Häling kehakultuuriosakonna III kursuselt ja Jüri Lamp (matemaatikaosakonna V kursuselt) või keegi teine. Igaüks võib esitada ainult ühe nime, kusjuures arvesse võetakse ainult need ettepanekud, millele on lisatud kirjutaja nimi ja kursus või töökoht.

Toimetus ootab konkursist kõigi üliõpilaste rohkearvulist osavõttu.

ÕNNE! ÕNNE! ÕNNE!
INGA FIVEGER
ja
PEEP PUKS

* * *

LUULE VISNAPUU
ja
JAAN NÄRO
Eesti filoloogia IV kursus

TRÜ Spordiklubi orienteerumisjooksu edetabel

Koht	Nimi	Teaduskond või osakond	Järk
	NAISED		
1.	T. LIBLIK	georg.	I
2.	R. AIMLA	matem.	I
3.	M. MILJAN	geogr.	I
4.	E. ABEL	KKO	II
5.	M. JAANRE	lääne fil.	II
6.	P. LÄÄNESAAR	Majand.	III
7.	H. TÕNISSON	stomat.	II
8.	A. PALGE	matem.	II
9.	M. PAJUSTE	eesti fil.	II
10.	H. RITSING	KKO	II
11.	A. LÕHMUS	ÜSK	II
12.	L. SCHULZ	füüs.	II
13.	M. ILLI	eesti fil.	III
14.	T. NOODLA	ÜSK	III
15.	M. PLUSS	ravios.	III
16.	K. KUUSIK	ÜSK	III
17.	U. NOODLA	ÜSK	III
18.	M. LUIK	KKO	III
19.	E. KUDI	lääne fil.	III
20.	E. MUGRA	Majand.	III

Koht	Nimi	Teaduskond või osakond	Järk
	MEHED		
1.	M. ARUJA	geogr.	I
2.	A. KIVISTIK	KKO	I
3.	I. KASK	ÜSK	I
4.	R. MÜRK	KKO	I
5.	H. ABEL	ÜSK	I
6.	E. LELUMEES	matem.	I
7.	O. KÄRNER	matem.	II
8.	M. MILJAN	Majand.	I
9.	U. MIKELSAAR	biol.	II
10.	A. PIND	KKO	II
11.	V. TENNISSON	ÜSK	II
12.	A. KUTSAR	Õigust.	II
13.	A. JAANSON	matem.	III
14.	E. LOIK	geogr.	III
15.	P. MÄNNIKO	ravios.	III
16.	M. MAJAS	ravios.	III
17.	R. LEET	geogr.	III
18.	T. KAARE	geogr.	II
19.	A. KÜTT	ÜSK	III
20.	V. PANTALON	Õigust.	III

KOOSTANUD SEKTSIOONI JUHATUS

Vennalik tervitus Moldaaviast

Niisugust peakirja kandis esimene kiri, mis tuli Kišinjovi ülikooli võimlejatelt meie võimlejatele. Mitmekordse kirjade vahetamise tulemusena sai 15.—16. dets. teoks sõpruskohtumine kahe ülikooli vahel. Võistlused loppesid meie võimlejate kindla võiduga: 396,8 punkti, Kišinjovi üliõpilased kogusid 368,55 punkti. Individuaalselt tuli võistluste võitjaks vabariigi kuuekordne tšempion, meistersportlane Maire Kamarik 56,55 punktiga (54 punkti on meistrijärgu norm 60 võimalikust), teiseks jäi meie teine meistersportlane Sirje Saarik 55,55 punktiga ja kolmandaks meistersportlane Lida Podgurskaja 54,55 punktiga Kišinjovi võistkonnast. Eriti rõõmustas meie võimlejate individuaalharjutuste tunduvalt parem kompositsioon, mis on treeneri hea töö üheks ilmekamaks näitajaks. Tore oli veel see, et pealtvaatajaid tuli rohkesti. Kahjuks moodustasid üliõpilased neist vaevalt ühe neljandiku, kuigi tegemist oli puht üliõpilasvõistlustega.

Külalised kirjutavad oma muljetest ise. Nad palusid edasi anda südamliku tänu TRÜ Spordiklubi aseesimehele Jaan Kundlale suurepärase vastuvõtu eest, samuti kõigile võimlejatele, klaverimängijatele jt., kes aitasid selle kohtumise muuta meeldivaks, üliõpilaslikult südamlikuks ja lõbusaks sündmuseks. Jaan Kundla vastas, et mis viga on hästi vastu võtta selliseid külalisi, kes on ise nii elurõõmsad ja toredad ega virise millegi üle. Pealegi kui talv ise tuli meile appi ja muutis Tartu just 14. detsembri hommikuks, millal külalised lõunast saabusid, imekauniks. Paljud neist käisid esimest korda elus suusatamas. Nüüd ootavad nad meie võimlejaid sügisesse Moldaaviasse võistlema ja värskeid puuvilju maitsma. Mõlema võistkonna kindel otsus oli muuta need kohtumised traditsioonilisteks.

L. STAMBERG,
peakohtuniku asetäitja

Tiiu Liblikale kuulub tänavu nii Eesti kui Läti NSV meistritiitel.

Peast, jalgadest ja möödunud aastast

Mõned võhikud ütlevad, et sportlastel jagavat ainult jalad, sealjuures unustatakse, et tipptulemusteni jõudmisel on ka vaimne panus küllalt suur. Võtame näiteks orienteerumisspordi. Ainuüksi ületamatult kiired jalad ei vii veel kuhugi. Just peal tuleb kaardil leiduvatest tuhandetest liikumistee variantidest välja valida kõige isikupärasem ja ökonoomsem. Sellega seletubki orienteerujate üldiselt kõrge «haridustase».

Nõukogude Liidu vanim orienteerumissektsioon, mis loodi kaks aastat tagasi meie ülikoolis, jõudis tänavu edetabeli koostamiseni. Paremusjärjestuse määramisel võeti põhialuseks võistluste tulemused, sealjuures arvestati ka startide arvu ning esinemise iseseisvust. Kõigepealt naisvõistlejatest. Enamik meie «raudvarast» — T. Liblik, R. Aimla, Maire Miljan ja M. Jaanre — võitis hooajal vähemalt ühe suurema võistluse. On meeldiv märkida, et tuntud suusataja E. Abel on jõudnud ka oma suvisel kõrvalalal, orienteerumises, vabariigi paremikku. Grupp noori võistlejaid — P. Läänesaar, H. Tõnisson. A. Palge ja M. Pajuste — omandas hooaja lõpuks heale orienteerujale vajaliku meisterlikkuse miinimumi. M. Illi, M. Pluss, E. Kudi ja E. Mugra peavad veel arendama oma jooksukiirust, külma närvi ning suurendama kogemuste pagasit, et tuleval aastal esikohakonkursis kaasa rääkida. Tänavu tabelist väljajäänutel tuleb aga end käsile võtta, sest mitmed lõpetajad jätavad järgnevaks aastaks tabelisse vakantseid kohti.

Orienteerumishuvilisi mehi on ülikoolis kahjuks mõnevõrra vähem kui naisi. Sellele vaatamata on nende tase kõrge. Paljudel, nagu M. Arujal, R. Mürgil, H. Abelil, O. Kärneril, U. Mikelsaarel, M. Majasel kulgeb hooaja saavutuste joon järsu tõusunurga all. Tahaks sama loota ka uuel aastal. Rohkemaks oleksid võimelised Mait Miljan, A. Pind, V. Tennisson, E. Loik ja P. Männiko, kuid vähese esinemise või puuduliku enesekindluse tõttu jäid nende tulemused napiks. Mitmelgi peaks õpipoisi-aeg täis saama — uus hooaeg toogu uusi saavutusi!

A. KIVISTIK

«AKADEEMILINE SAUN»

Per aspera ad astra

Oh, rändaja, kui sa juhtud astuma oma rännuteel mööda looduslikult kaunist Emajõe kallast, ära põlga sisse astumast ka inimestest ja jumalatest mahajäetud Kvissentali, kus elab palju teadusejüngreid. Selles majas võib kohata tulevasi biolooge, geograafe, füüsikuid kui ka paljusid teisi teadusetippudele pürgijaid.

Kõigepealt astu sisse tuppa, mis kannab nime «Saal» ja kus elavad noorukesed bioloogid ja geograafid. Ja kui sa kohkud räpasest põrandast, toidujäänustest laual, pruuniks põletatud söögi- ja õppimislauast ja paljust muust seesugusest, siis ära ainult, jumala pärast, arva, et tegemist on lohakusega või häbematusega, vaid tea, et sa seisad kohal, kus tehakse suurt teaduslikku tööd.

Nimelt tahavad noored bioloogid uurida floorat ja faunat, mis tekib (kindlastil) tollipaksusesse tolmukihti, kus on veel sigaretikonisid, toidujäänuseid, tuletikud jne., jne. ja mida ei sega ei põrandahari ega tolmulapp. Ja kui vahel komandant-pensionär, kellel on kahjuks ainult algharidus ja kellele on võõrad teaduse eesmärgid ja ideaalid, võtab harja, et seda sigadust (tema sõnad) hävitada, on teadusejüngrite pahameel muidugi suur.

Sõbralikus üksmeeles töötavad bioloogidega koos geograafid. Nende eesmärgiks on hoida tuba säärases olukorras nagu kord neandertallastel (kes samuti ei koristanud oma koobast ega korjanud ihupesu

ja dresse kohvritesse), et siis paremini mõista nende elutingimusi ja psüühikat. Ühiselt proovitakse ka laua (kus peal võiks süüa ja õppida) vastupidavust kuumusele, milleks asetatakse sinna elektripliit ja tehakse toitu. Katseid on krooninud edu, sest laud on tõmbunud (viha pärast tõenäoliselt!) juba tükati pruuniks.

Kui sulle aga mõni alatu kõrvasosistaja ütleks, et kolme sammu kaugusel köögis on spetsiaalne plekiga kaetud koht ja kolm seinakontakti elektripliidi jaoks, siis ära usu. Kolm kontakti demonstreerivad, et on olemas kolmefaasiline vool. Ära pane tähele ka ämblikuvõrke — bioloogid ei suudaks ämblikku piinata ja nende võrku lõhkuda!

Edasi võiksid astuda tuppa nr. 7, kus elavad noored füüsikud. Nendel on käsil ühine uurimus «Tolmu mõju hingamisteedele ja unenägudele», milleks nad on jätnud voodite alla kahe tolli paksuse tolmukihi. Selleks et seda mitte rikkuda, püütakse kramplikult hoiduda põranda pesemisest.

Nagu näed, on Kvissental see taimelava, kust sirguvad uued teadlased. On muidugi ka muiduõppijaid, kes ei püüa endale luua kunstlikke tingimusi teaduslikuks tööks.

Noorte teadlaste üleskutse on:

«Üliõpilased! Tulge meile külla — tutvuma meie saavutustega (buss nr. 7). Kvaliifitseeritud spetsialistidena võivad seletusi anda toavanemad.»

JOHN RUUBEL

Veel kord Pamiirist

Noor geoloog Rein Paju!

Meie üliõpilasi viib suvine praktika tõesti igale poole. Käia ära Pamiiris saab peaaegu niisama lihtsalt kui Nuustakulgi. Teil oli tunduvalt lihtsam kui uhel Teie eelkäijal G. J. Grum-Gržimailol (1860—1936), kes 1887. aastal tallas samu radu, mida Teiegi. Mulle näis, et tema auks — ühe suurima Kesk-Aasia uurija auks, kes oma elu pühendas Aasia veel tundmatute piirkondade tundmaõppimisele — on nimetatud Pamiiris üks jääliustik tema nimega. Teie artiklist aga selgub, et see oli hoopis Krum-Kržimailo, kelle nime kannab liustik. Või eksin ma, ja on seal neid sarnasenimelisi liustikke koguni kaks? Pamiiris pidi Kara-Džilgaa'sid (Musti kuristikke) olema kaugelt üle tosina.

Kirjutate, et käisite Fedženkol. Mulle jääb üsna selgusetuks, kas oli see tõesti jääliustik, millel viibisite või tallasite Kesk-Aasia teadusliku uurimise pioneeri Aleksei Pavlovitš Fedtšenko nime peal. Üheksakümmend üks aastat tagasi avas Fedtšenko teadusele Alai oru. Tuleva aasta suvel möödub üheksakümmend aastat selle andeka teadlase ning alpinisti traagilisest hukkumisest Alpides. 1878. aastal andis Ošanin Pamiiri suurimale liustikule Fedtšenko nime.

Ja lõpuks veel üks probleem. Kuidas Teie nendelt suurtelt kõrgustelt alla, lihtsurelike tasemele jõudsite? Kas see Vanži org, millest Teie kirjutate, on mõni kitsuke, teistele veel teadmata ja tundmata sissepääs üldtuntud Vantši orgu või koguni midagi uut, suurt ja põrutavat?

Teie kolleeg, kellele saatus on võimaldanud tallata ainult Pamiiri ääremaid.

NAISTEVÕIMLEMISOSAKONNA ESINEMISÕHTU toimub 23. XII 1962. a. algusega kell 17 V. Kingissepa tn. võimla suures saalis. Osakonna üliõpilased esitavad mitmesuguseid rühmkavu, hüpete ja kujundliikumiste kombinatsioone. Autasustatakse kunstilise võimlemise võistluste võitjaid.

Naistevõimlemise osakond

KUIDAS UURIDA KIRJANDUST

Kirjanduse (ka kunsti üldse) kui semiootilise süsteemi uurimine on aktuaalne teaduslik ülesanne. Selle lahendamine lubab siduda kirjandusteooria tänapäeva keeleteaduse saavutustega ja näha teoreetilisi võimalusi kasutada kirjandusteaduses matemaatilisi ja muid täpseid meetodeid. Meie ülikoolis töötab juba pikemat aega strukturaalse keeleteaduse seminar (dots. H. Rätsepa juhtimisel), nüüd hakkab vene kirjanduse kateedri juures tööle strukturaalse kirjandusteaduse seminar. Selle aasta seminari teemaks on kirjanduse koha selgitamine teiste semiootiliste süsteemide seas. Mõnedel koosolekutel tulevad arutusele teemad: «Keel ja kirjandus», «Märgiprobleemid kunstis», «Struktuuri mõiste kirjanduses», «Kirjanduse kui informatsiooni ülekandesüsteemi spetsiifika» jne.

Esimene koosolek, mis toimub kolmapäeval, 26. detsembril kell 17 vene kirjanduse kateedris, on pühendatud üldesteetiliste artiklite arutelule kogumikust «Структурно-типологические исследования» M, AH CCCP, 1962 (jagu, «Нелингвистические семиотические системы»).

M. ÕUN

Lähme näitemängu vaatama!

Ajaloo-Keeleteaduskonna näiteringi (juhendaja vabariigi rahvakunstnik Ellen Liiger) sellepuhune uuslavastus on sootuks teist laadi kui senised. Pärast moodsa joonega tänapäevaainelisi tükke tuuakse lavale August Kitzbergi tragöödia «Enne kukke ja koitu», et mälestada eesti järjekindlamat näitemänguseppa tema 35. surmapäeval ja proovida oma moderni jalga korraks ka talupoisiviiske.

Esietendus on määratud homme õhtuks ülikooli klubisse. Eesriide taga, kunstikooli õpilaste Hans Reintami ja Henno Käo tehtud dekoratsioonide vahel ootavad vaatajaid kõrvuti trupi veteranide Külli Laugaste, Karin Rummo, Elmar Talviste, Kalju Haani ja teistega ka mitu uut maskimuusa teenrit — Milvi Müürsepp, Endla Ploom, Elna Väljataga, Vello Vinn ja mitu teist, kellele teatritegemine pole küll võõras ala, kuid kes ülikoolis pole seni veel seda laiemalt harrastanud. Mõni neist astub ette teise koosseisu esietendusel 29. skp.

Lähme vaatama!

R. TÄADIJA

TEADAANDED

Laupäeval, 22. detsembril kell 19.30 on aulas TRÜ naiskoori ja Tartu üliõpilasmeeskoori ühine kontsert.

*

Pühapäeval, 23. detsembril kell 17 toimub pedagoogika-auditooriumis Psühholoogia Seltsi töökoosolek. Prof. K. Ramul räägib teemal «Õpetavatest masinatest.»

*

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8, Vanemuise tänav 46, toimub teisipäeval, 25. detsembril 1962. a. kell 19 valijate kohtumine Tartu Linna TSN alalise kaubanduskomisjoniga.

Päevakord. 1. Alalise komisjoni esimehe H. Pautsi informatsioon komisjoni tööst.

2. Komisjoni liikmete vastused kaubandusalastele küsimustele.

Lõpuks demonstreeritakse filmi.

Seoses dirigendi isa surmaga toimuvad TRÜ puhkpilli- ja sümfoniettorkestri proovid järgmiselt:

Sümfoniettorkestrile: teisipäeval, 25. XII kl. 21.

Puhkpilliorkestrile: neljapäeval, 27. XII kl. 16.

*

Teisipäeval, 25. detsembril kell 19 toimub Tartu üliõpilasmeeskoori aruandlus- ja valimiskoosolek. Kõikide liikmete osavõtt vajalik.

Juhatus

Toimetaja asetäitja
J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 10225. MB 08798.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupala!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI, REKTORAADI, ELKNO KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

LAUPÄEVAL, 29. DETSEMBRIL 1962

Nr. 35(540) XV aastakäik

Head uut aastat, seltsimehed!

Pika sammuga edasi

1962. Ta ei olnud pikem kui teised aastad aja lõputus ahelas. Kuid sisukam. Ta oli seitseaastaku neljas aasta. Partei programmi, kommunismi ülesehitamise gigantse programmi esimene aasta. Uute võitude aasta kahe maailmasüsteemi majanduslikus ja ideoloogilises võitluses. Võidu aasta rahu kindlustamisel.

1962 — see oli uute saavutuste aasta meie kollektiivi õppe- ning teaduslikus töös. Tuhandeid lehekülgi uurimusi ja artikleid, sajad uued spetsialistid rahvamajandusele, teaduse ja hariduse jaoks. Sajad uued üliõpilased, kes valmistuvad saama aktiivseteks kommunismiehitajateks. Kogemused ühiskondlikus töös, mis ei mahu arvudesse.

Sõber, seltsimees, vend! Seisatu hetkeks uue aasta lävel, peata viivuks käsi, enne kui rebid kalendrist vana aasta viimase lehe — heida pilk tagasi, ja sa näed, et igaüht meist on mööduv aasta rikastanud uute teadmiste ja kogemustega, oskusega kriitiliselt hinnata oma saavutusi, julgusega nõuda endalt ja oma kaaslastelt senisest veelgi rohkem. Astugem uude aastasse teadmisega, et ta viib meid kommunismi täielikule võidule veelgi lähemale, et ta on möödunust veelgi rikkam, aga nõuab meilt ka enam kui möödunu.

HEAD UUT AASTAT, SELTSIMEHED!

U. POLISINSKI,
TRÜ parteikomitee sekretär

Uuel aastal sooviksin ülikooli õppejõududel saada nooremaks, et paremini mõista üliõpilasi ja töötada veel suurema initsiatiivi ning energiaga, kuid üliõpilastele sooviksin kasvõi ühe aasta võrra saada vanemaks, et tõsisemalt suhtuda elusse ja töösse.

Muidugi, kõikidele soovin tervist, edu ja õnnel

F. KLEMENT,
rektor

On lõppemas jällegi üks töörohke aasta meie maa elus. Ka ülikooli kommunistlikel noortel olid käed-jalad töid ja toimetusi täis. Kevadel esineti teaduslikel konverentsidel, peeti komsomoli juubelikonverents, tehti eksameid ja saadi diplomeid. Suvel töötasid isegi tüdrukud mehemoodi nii Tartus kui Narvas, kolhoosides ja sovhoosides, Tori põrgus ja põhjarannikul. Meie mehised tennisistid kaitsesid Gruusia tapvas päikeses ülikooli spordiau teadvuse kaotuseni. Samal ajal käis tuline võitlus ka Tartus, alma materisse pääsemiseks, ja kosmoses saadi vendadeks.

Septembris puhati veidi suveväsimust ja töö algas jälle. Olime kõik nii väga omaette ametis, et ei märganudki, mis ümberringi juhtus. Niisiis, olgem valvel ja hoidkem silmad lahtil Novembripleenum lõhkus kammitsad — loodud võimalused on kasutamiseks. Töö ootab tegijaid!

Soovime kõigile
palju mõtlemist,
pealehakkamist ja julgust,
head vana aasta lõppu
ja uue algust.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomitee õnnitleb uue aasta puhul kõiki oma kollektiivi liikmeid.

Ülikooli ametiühingukomitee

Uue aasta lävel õnnitlen kaugõppijaid saabuva 1963. aasta puhul ja soovin neile jõudu ning edu igapäevases õppetöös põhitöö kõrval uuel aastal.

J. ADOJAAN,
TRÜ kaugõppeprorektor

Meie toimetus soovib oma lugejatele ning kaastöölistele uudisterohket uut aastat, palju häid mõtteid ning kulumiskindlat sulge. Eriti tahaks loota, et lehe kirjasaatjate arv kasvaks seevõrra, et igal kursusel ja igas õpperühmas oleks vähemalt üks kirjasaatja.

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus

INTERVJUU

Olge oma eriala entusiastid!

Aasta on möödunud. Mida soovida uueks aastaks? Meie toimetuse kirjasaatja pöördus seekord küsimusega Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaani sm. R. Kleisi poole.

Millise hinnangu annate teaduskonna tööle?

Meie üliõpilaste teadlikkus töösse suhtumises on tõusnud. Kolhoosides töötati tublilt. Mitmelt poolt saime üliõpilaste sügisese töö kohta ainult kiitvaid hinnanguid. Ka V kursuse praktikat Tallinna ja Tartu koolides võib pidada õnnestunuks.

Mida võib öelda õppetöö kohta?

Senini on õppetöö kulgenud normaalselt. Üliõpilaste suurenevat aktiivsust aga tõestab fakt, et eksamid tahetakse sooritada juba enne sessiooni algust.

Õppeplaanide nõuded on täidetud. Mõningal määral on neis tehtud täpsustusi ja kärpeid. Näiteks vähendatakse ajaloo-osakonna üliõpilastel nõukogude kirjanduse ajaloo loenguid (neljalt tunnilt kahele).

Väga elavalt võetakse osa fakultatiivsetest keeltekursustest. Enamik rühmi töötab isetasuvuse põhimõttel. Hispaania ja uus-kreeka keele õppimine toimub kateedri koormuse arvel.

Aga mille üle pahandada? Küllap ikka selle üle, et üks osa üliõpilasi puudub põhjuseta õppetööst.

Mida uut on oodata teaduskonna elus järgmisel semestril?

Uudne on esmakordne pikaajaline praktika IV kursuse üliõpilastel.

Endiselt pakub peamurdmist üliõpilaste koormus. Mõnedes õpperühmades ulatub loengute arv 40 tunnini nädalas.

Ja missugused on Teie soovid Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilastele algavaks aastaks?

Pidage kinni õppedistsipliinist! Vähem puudumisi! Võtke osa teaduslike ringide tööst, lööge kaasa isetegevuses, olge aktiivsed ühiskondlike elukutsete omandamisel! Kuid eelkõige püüdke olla oma eriala tõelised entusiastid.

Uue aasta lävel

Aasta 1962 on möödunud, möödunud kuidagi väga kiiresti ja märkamatult. Küllap selles on süüdi meie tõtlik elutempo, alatine rutt, mis päev päeva kõrval seob meie mõtteid ja toiminguid. Aasta lõpul siiski tuleb leida aega, et teha kokkuvõte käidud teest, hinnata tehtud tööd ning seada uusi sihte.

Kahtlemata on möödunud aasta meie perele olnud väga töörohke. Meie **alma mater** on saatnud ka 1962. aastal ellu rohkel arvul lõpetajaid, kes noorusliku innuga on rakendanud oma jõud selle suure eesmärgi teenistusse, mille nimel töötab praegu kogu meie ühiskond. Eks kõnele meie pere tublist tööst ka äsjavalminud teadusliku töö aruanded, mis sisaldavad sisukaid uurimusi kõikidelt teadusaladelt. Muidugi, on olnud ka puudujääke, milles oleme teadlikud, kuid mida meie ei ole suutnud äsjalõppenud aastal ületada.

Kahtlemata on meie kõikide ühiseks sooviks töötada uuel aastal senisest paremini, see on viljakamalt, tulemusrikkamalt. Paremini töötada tähendab aga töötada uut viisi, otsida uusi teid, loovalt läheneda oma ülesannetele. Just seda, loovat suhtumist oma töösse tahame eelkõige soovida nii õppejõududele kui ka üliõpilastele. Et seda saavutada, ei piisa muidugi ainult headest soovidest. Peame suutma loobuda nii mõnestki meile omaseks saanud harjumusest. Meil tuleb võidelda rutiini vastu, muuta oma tööstiili ning nii mõneski osas parandada ka juhtimist. On vaja efektiivsemalt kasutada aega ning osata paremini organiseerida tööd, et muuta meie töö senisest otstarbekamaks ja viljakamaks. See aga eeldab kollektiivi kõikide liikmete teadlikku suhtumist oma ülesannetesse, aktiivsust, distsiplineeritust, kuid ka püsivust ja head tahet seatud eesmärkide taotlemisel.

Seda kõike, ühtlasi aga ka palju õnne nii töös kui ka isiklikus elus tahamegi soovida meie suure pere kõikidele liikmetele algavaks 1963. aastaks.

24. XII 1962. a.

E. Varep,
TRÜ geograafiakateedri juhataja

Kuhu minna

Täna kell 20 etendub klubis A. Kitzbergi draama «Enne kukke ja koitu» Ajaloo-Keeleteaduskonna näiteringi esituses.

*

31. detsembril kell 21 algab klubis traditsiooniline nääriball ja uue aasta vastuvõtmine.

*

6. jaanuaril kell 11 toimub ülikooli aulas nääripuu õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste lastele.

VANA LÕPUL, UUE ALGUL

Mis oli head, mis oli halba (mida uuel aastal enam ei tahaks) — sellele küsimusele vastas **Füüsika-Matemaatikateaduskonna** dekaan sm. Mitt:

— suvistel töödel ja kolhoosis esinesid meie üliõpilased väga tublilt; teaduskond rikastus uute teaduste kandidaatide Jüri Lembra ja Ljubov Rebasega;

— tähelepanuväärsemaid üliõpilastöid on Jevgeni Gabovitši uurimus kõrgemast algebrast;

— rõõmustab õppekomisjonide edukas töö teaduskonnas (esimees üliõpilane K. Tanimäe);

— dots. Ülo Kaasik käis kümneks kuuseks teaduslikul komandeeringul USA-s.

AGA:

— oleme ligikaudu viis aastat oodanud kandidaaditööd Lembit Suitilt, Leon Tuvikeselt ja Tullio Ilometsalt;

— IV kursuse füüsikute-matemaatikute hulgas on joomamehi, kes käivad nüüd pöetud peadega: tuli viis päeva veeta suletud ruumis;

...JA SOOVE:

— et kursuste hooldajad-juhendajad vähemalt oma kursuse vanemat ja grupporgi nimepidi tunneksid;

— et teaduskond ometi saaks ammu lubatud aeroionisatsiooni probleemlaboratooriumi;

— et dotsent Paul Kard kaitseks edukalt oma doktoriväitekirja.

Aga Arstiteaduskonnas?

Aastavahetusel öeldi sealt meie toimetusele järgmist:

«Lõpuks ometi täitus arstide kauaaegne unistus: alustas tööd meditsiiniline kesklaboratoorium. Kuid ega unistused sure, neid tuleb järjest juurde. Õnnelikud kesklaboratooriumi omanikud pööravad igatsevad pilgud 1963. aastasse: millal saame korralikud ruumid?!

Hea on, et hulk Arstiteaduskonna üliõpilasi võttis osa kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste konverentsist Vilniuses mitmete töödega; tublid on V ja VI kursuse üliõpilased D. Markovitš ja V. Fedossejev, kes on jõudnud sooritada täiendavad eksamid füüsikas ja matemaatikas, lugupidamist väärib vene osakonna V kursus, kes ei tunne hindeid alla nelja.

Aeg muutub järjest kallimaks, elu kiiremaks. Ammused aspirandid A. Sildver, V. Kask ja A. Kõdar, katsuge 1963. aastal kaitsta kandidaadiväitekirja!

Aeglasest tempost ja hallist habemest peaks loobuma ka trükikoda, siis ilmuksid uuel aastal ülikooli Toimetised tõesti värsketena.»

Parima lahenduse poole

Nüüd, kus õppekomisjonidele on antud suuremad õigused ja seega ka suuremad kohustused, kerkib üles palju mõtteid ja probleeme.

Füüsikaosakonna õppekomisjoni töös on kolme aastaga tehtud üsnagi palju. Peamine on, et saavutati autoriteet üliõpilaste hulgas.

Õppekomisjoni ülesannete hulka kuuluvad peamiselt õppeedukuse ja õppedistsipliini küsimused, kuid seoses õppekomisjonide mõjuvõimu laienemisega avarduvad ka probleemid, millega tuleb kokku puutuda. Õppeedukuse küsimus on tavaliselt kõige teravam esimestel kursustel, kus veel ei osata õppida, kus liiga tihti ja liiga suurel määral tuntakse ennast «tudengina» just selles halvas mõttes ja loobutakse igasugusest õppetööst senikaua, kuni seda ei nõuta. Tavaliselt annab dekanaat sellised küsimused õppekomisjonidele lahendada. Komisjon koosneb ainult üliõpilastest.

Teatavasti on meie teaduskonnas raske läbi saada loogilise mõtlemiseta, aga keskkoolis alati seda pole õpitud. Osatakse pähe tuupida mehhaaniliselt, ilma sisu loogilise lahtimõtestamiseta, selle tulemuseks on ebaõnnestumised õppetöös. Neid kõiki küsimusi oleme püüdnud õppekomisjonis arutada, lahendada ning ka teistele selgeks teha.

Teiseks probleemiks on distsipliin, peamiselt õppedistsipliin — puudumine loengutelt. Kuidas toimida nüüd, kus püütakse loengute vabakuulamise poole. Oleme püüdnud kõigepealt lahendada seda küsimust äärmiselt individuaalselt. On üliõpilasi, kes puuduvad küll loengutest, kuid teevad tõhusat iseseisvat tööd, samal ajal aga magavad teised selle aja lihtsalt maha, võtmata ette midagi kasulikku.

Viimaste üliõpilaste suhtes kasutame tavaliselt õigusi, mida omame — hoiatus, noomitus jne. Samal ajal püüame omavahelises vestluses selgeks teha, milleks on vajalik käia loengutel. Tavaliselt piisabki ühekordsest õppekomisjoni väljakutsumisest, et lahendada üliõpilase puudumise või õppeedukuse küsimus.

Mingisugust karistust määrates võtame arvesse väga paljusid asjaolusid — nagu see, kas antud üliõpilane teeb teaduslikku ja ühiskondlikku tööd, kas ta on varem ka õppekomisjoni ees käinud jne.

Peale nende probleemide on õppekomisjonis tulnud mitmel korral arutusele ka õppeplaanidega seoses olevaid küsimusi. Sessiooni liigse ülekoormatuse tõttu on tulnud eksameid semestri võrra edasi lükata (3. kursuse kevadel), on lahendatud õppetöökoja praktikumide organiseerimise ja fakultatiivsete õppeainetega seotud küsimusi.

Oleme teinud õppekomisjoniga ka kokkuvõtteid suvistest töödest ning lahendanud küsimust, miks mõned üliõpilased ei võta osa nendest töödest.

See on väike osa nendest probleemidest, millede lahendamisega on tulnud meil tegelda. Õppekomisjoni ülesanded ja tööpõld on väga laiad, kusjuures tulevikus kindlasti selle osatähtsus veelgi suureneb.

Meie teaduskonnas on õppekomisjonile antud suur tegevusvabadus, mis kahtlemata on ka üheks põhjuseks, miks meie õppekomisjon mitte ainult ei eksisteeri, vaid teeb üliõpilaste hulgas ka pidevalt kasvatuslikku tööd. Dekanaat on andnud meie otsustada nii hoiatuse ja noomituse andmise kui ka eksmatrikuleerimise küsimused. Samuti võetakse vastu otsuseid üliõpilaste stipendiumilt mahaarvamise kohta.

Kahtlemata pole õppekomisjon ainult üliõpilaste kasvatuslik organ, vaid ka üliõpilaste õiguste ja huvide kaitsja, sest nendegi küsimustega pöörduvad üliõpilased meie poole.

Et õppekomisjon on osa meist endist, siis on ta kahtlemata ka kõige enam kompetentne küsimustes, mis huvitavad üliõpilasi ja vajavad lahendamist.

Stipendiumi määramisel arvestatakse semestrisisest tööd. Rahuldava hindega üliõpilane võib ka korralikult tööd teinud olla. Meie õppekomisjon püüab kõikide küsimuste parima lahendamise poole. Meid on aidanud dekanaat, kellega töötame tihedas kontaktis.

KAI TANIMÄE,
füüsikaosakonna õppekomisjoni esimees

Ärge unustage!

3 päeva pärast algab eksamisessioon

Dekanaadid seda juba ei unusta ja kuulame, mis seal öeldi meie kirjasaatjale . . .

Prof. M. Kask Arstiteaduskonnast.

«Mõned üliõpilased tahavad hästi eksameid sooritada, kuid talitavad ise sealjuures hoopis halvasti. Tuubivad kogu öö, appi võetakse külm rätik ja jalavannid, kofeiin, sigaretid. Kui muidu kustuvad tuled ühiselamutes kella 11 paiku, siis arvestuste ja eksamite aegu on aknad valged öö läbi. Aga ega inimese aju pole automaat, see vajab puhkust ka:

Mõned, eriti noored ja n.-ö. rohelised üliõpilased arvavad, et nad õpivad eksamineerija jaoks. Vale arusaamine. Elu ja töö nõuavad teadmisi . . .»

Sm. Miidla, Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaan:

«Esmalt soov kõigile üliõpilastele: et nad oleksid paid, käiksid loengutel ja õlendaksid kõik õigel ajal. Siin nad on — toovad eksamite plaani ära kolmenädalase hilinemisega.

Teiseks: kuidas töö, nõnda palk. Ka üliõpilased peaksid oma palgaga leppima. Kui on «kolm», siis tuleb sellega rahul olla ja ei maksa teisi inimesi enam seepärast asjata tülitada.»

Õigusteaduskonnas vaadatakse üsna enesekindlalt tulevikku.

«Nii et teil on praegu kõik korras?»

«Siiani küll. Diplomandidel läksid eksamid hästi, loodame, et lähevad teistelgi. No aga kui kehakultuur päevakorda tõuseb, eks siis näeb . .»

Füüsika-Matemaatikateaduskonnast sm. R. Tani:

«Soovin, et üliõpilased näitaksid suuremat aktiivsust kehakultuuri suhtes. Praegu istub nii mõnigi üliõpilane ilma stipendiumita ülnult sellepärast, et kehalises kasvatuses on arvestus saamata.

Teiseks: et eksamisessiooni ajal ei lubataks eksamit teist korda teha. Tehku hiljem.

Ja kolmandaks. Järjest rohkem hakatakse' istuma auditooriumides. Üliõpilased peaksid sealt lahkudes kustutama elektri. Valvur ei jõua ju ka igale poole jaole. Asjatult põlevad lambid aga tähendavad üliõpilasele sadu rublasid ning haldusprorektor peab nägema kurja vaeva probleemiga, kuidas likvideerida elektri ülekulu. Nilsiis, ärge unustage!»

Kommunistliku töö kursuse nimetuse eest!

«Öelda saab ainult head . . .»

See on üks Arstiteaduskonna farmaatsiaosakonna IV kursuse hoolduja dots. Livia Kirschi paljudest kiitvatest väljenditest oma hoolealuste kohta. Vestlusest selgub, et kohustuste 7 punkti võeti vastu möödunud aastal koos kõigi teiste farmaatsiaosakonna kursustega. Kuidas läks aasta võitlust kommunistliku kursuse nimetust taotlevas kollektiivis?

Õppeedukusest räägitakse ikka esimesena, nii ka seekord: «Meie komsorg Malle Sutt arvutas keskmise välja. Tõus on, aga kaunis väike.» — «Kas mõni ei ole taotlenud loengutest vabastamist iseseisvaks tööks?» — «Seni mitte, meil on kõik enam-vähem võrdsed: pole kindlaid etterühkijaid ega mahajääjaid. Ja need, kellel ongi võib-olla veidi kõrgem tase, ei pea ennast teistest paremaks ega lõõ kaaslastest lahku, nagu seda mujal nii mõnigi kord on ette tulnud.» — «Keda võiks siiski lugeda teie tugevamateks?»

Kursusehooldaja vajub mõttesse, siis: «Kõigepealt kasvõi kursusevanem Piia Pärni, Helju Kusma, Ene Uusna, Mai Müür, Aime Pikker. Raske on kedagi eriliselt esile tuua. Ühel on ühtlaselt laialdased teadmised igal alal, teine omab rohkeid kogemusi ühiskondlikus töös.»

Jutt kaldub komsomoligrupile: «22-st on 20 kommunistlikud noored . . . Poliitinformatsioonid, arutelud, koosolekud toimuvad enamasti jooksvas laadis. Ettekandeid valmistavad sageli ette mitu üliõpilast korraga, nii ollakse rohkem seotud tänapäeva sündmustega.»

«Isetegevus teil liigub?»

«Läinud aastal oli selles osas rohkem elu, aga eks Alet ja Raudsepp kanna sellelgi aastal oma lemmiktegevuse eest hoolt. Laine Luik leiab juba 1954. aastast tegevust rahvakoor «Heli» juhatusel.»

«Poiste nimesid pole seni veel olnud?»

«Neid on meil kaks, mõlemad teevad ÜTÜ-s agaralt teaduslikku tööd, kuuluvad rahvamalevasse.»

«Kas teie kursusel on sõprussidemeid teiste ülikoolidega?» — «Jah, Tallinna Polütehnilises Instituudis käisime ekskursioonil, sealt need saidki alguse.»

«Kui üldse rääkida farmatseutidest, siis peab nende muu, kõrvalise tegevuse arvustamisel kõigepealt vaatama nende põhitööd,» võtab sm. Kirsch jutuotsa enda kätte. «Pole lihtne omandada suhteliselt lühikese ajaga kogu keemia, rääkimata füüsikast, botaanikast jne. Kes jõuab IV kursusele, see peab juba olema keemilise mõtlemisvõimega inimene. Meil on selles suhtes kord majas. Kes esimestel kursustel ei jõudnud teistele järele, sellele tehti sõbraliku abiga jalad alla. Nüüd ei või näiteks Ene Tandrut millegi poolest nõrgemaks pidada. Oma pideva ja hoolika tööga võib ta veel kaugele jõuda.

Õppejõudude petmiskatseid rühmapäevikusse puudujate mittemärkimisega ma ei kujutaks meie rühma puhul ettegi, seda enam, et puudumisi esineb meil minimaalselt, Eks seegi mõju üldisele õppeedukusele positiivselt.

Kõige tähtsam on see, et kõigil on huvi oma töö vastu. Kui III kursusel oldi veidi rahutud, tähelepanematud, siis nüüd aasta jooksul on saanud heaks nõutavaks harjumuseks vaikus, kokkuhoidlikkus hinnaliste materjalidega.»

«Kuidas on lood värskete tudengitega? Kas neist on loota väärilisi järglasi?»

«Kindlasti.»

P. MAIMIK

Uusi lühifilme

Vana aasta viimased päevad tõid ülikooli kino-fotokabinetile rohkesti tööd — üksteise järel valmisid neli 16 mm laiust lühifilmi. Kahe ujumisalase filmi («Kuidas õppida ujuma» ning «Soome-Eesti NSV maavõistlus ujumises») autoriks on R. Nõvandi. Mitmest alustatud alpinismialasest filmist valmis esimesena J. Martini ja A. Kivistiku «Alpiradadel». Tänu kinokabineti täienenud tehnilisele baasile lõpetati ka «Kavgolovo suusaradade» ümberkopeerimine kinofilmilt kitsasfilmile (16 mm). Filmide helitaust ning diktoritekst salvestati ülikooli helilindistamise stuudios. Kõik neli filmi esitati Moskvasse kehakultuurialaste filmide üleliidulisele konkursile.

A. KIVISTIK

Külaline Kaasanist

Tartut külastas ülemaailmselt tunnustatud teadlane, Kaasani Ülikooli relatiivsus- ja gravitatsiooniteooria kateedri juhataja professor A. Z. Petrov. 23.—28. detsembrini pidas ta loenguid nüüdsaegse relatiivsusteooria põhisuundadest ja alustest. kaasaegse diferentsiaalgeomeetria meetodite rakendamisest ja muust huvitavast ning tegi kokkuvõtteid 1962. a. Varssavis toimunud Rahvusvahelisest gravitatsioonikonverentsist.

Teadlane oli ametlikuks oponendiks ka ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi noorema teadusliku töötaja Väino Unti kandidaadiväitekirja kaitsmisel.

Kaader filmist «Alpiradadel».

Pilk meie ülikooli minevikku

Tartu Riiklikule Ülikoolile eelnenud end. Derpti (Jurjevi) ülikool on vanemaid ülikoole Nõukogude Liidus. Tema asutamise aeg langeb aastasse 1802 ja tema rajamine just Tartus osutus tähtsaks teguriks meie kodulinna vaimse elu, majandusliku jõukuse ja ulatusliku ehitustegevuse kujunemisel. Derpti ülikooli rajamise ajal töötasid Vene riigis Vene Teaduste Akadeemia Peterburis (asut. 1725. a.), Meediko-Kirurgiline Akadeemia Peterburis (asut. 1795. a.) ja ülikoolidest Moskva ülikool (asut. 1755. a.), mis on rajatud suure vene loodusteadlase M. V. Lomonossovi initsiatiivil ja projekti kohaselt. Derpti ülikool oli oma asutamise aja poolest ülemaailmselt 80-ndal kohal (vanim ülikool on Bologna ülikool, asut. 1119. a.) ja veel sada aastat hiljem, 1902. a. töötas maailmas vaid 155 ülikooli. Derpti ülikoolile järgnesid Venemaal vanuse poolest Viinuse (1803), Kaasani (1804), Harkovi (1810), Peterburi (1819), Kiievi (1834) jt. ülikoolid.

Tartus XVII sajandi keskel ja lõpul ning Pärnus XVIII sajandi algul kuni 1710. aastani töötanud rootsiaegse ülikooli tegevus kujunes sõdade tõttu katkendlikuks. Selle ülikooli õppejõududeks ja üliõpilasteks olid rootslased, sakslased ja teised välismaalased. Seetõttu oli tema panus meie kodumaisesse teadusse suhteliselt väike.

Baltimaade rüütelkondade ja linnade (Tartu 1725. a. ja Pärnu 1754. a.) taotlused ülikooli asutamiseks osutusid kõrgemal pool peaaegu kogu XVIII saj. kestel tagajärjetuks. Esimese tõuke uue ülikooli avamiseks Venemaal andsid Paul I ukaasid 1798. a., millede kohaselt keelati vene noorsool õppimine välismaa ülikoolides ja kõik välismaal õppivad Vene alamad kutsuti tagasi kodumaale. 1798. a. kutsuti Baltimaade rüütelkondade esindajad nõupidamisele Miitavisse (Jelgavasse), kus tähtsamaks probleemiks oli uue ülikooli asukoha küsimus. Eesti- ja Liivimaa rüütelkonnad pooldasid asukohana Tartut, Kuramaa rüütelkond aga Miitavit, kus juba alates 1775. a. töötas kõrgem kool nn. Gymnasium academicum oma hoonete, õppevahendite kogude ja suure raamatukoguga. Vene senat, uurinud põhjalikult seda küsimust, pooldas ülikooli asukohana Tartut, sest «ta asub pea kolme kubermangu (Baltimaa) keskel; tema asukoht on klimaatiliselt kuiv, sest Miitavi on ümbritsetud soodest; kasutab vene raha ja assignatsioone ja lisaks sellele ületab toiduainete odavuse poolest, järelikult annab rohkem võimalusi vaesematele vanematele paigutada asutatavasse kooli oma lapsi.» Tuginedes senati otsusele kinnitas Paul I 4. mail 1799. a. Tartu ülikooli statuudi nn. «Plaani», milles ülikooli tegevuse juhtimine pandi Liivi-, Eesti- ja Kuramaa aadli poolt valitud kuraatorite kolleegiumile ehk kuratooriumile. Asutatava ülikooli valdusesse eraldati Toomemäe ja selle jalal asuva rootsiaegse Maarja kiriku maa-ala ühes sellel asuvate ehitustega (ülikooli praeguse peahoone asukoht) ja ülikooli tegevusesse asumisel lubati vastav tulu Liivimaal asuvate maa-alade majandamisest.

Tuginedes kinnitatud «Plaanile» alustas ülikooli kuraatorite kolleegium Tartus 1800. a. energiliselt ettevalmistusi ülikooli töösse rakendamiseks, võttes juba esimeste istungite päevakorda ülikoolile ka oma raamatukogu asutamise küsimuse. Kuratooriumi tegevus katkes aga ootamatult, sest Kuramaa ja Pilteni rüütelkondade taotluse põhjal Paul I ukaasiga 25. detsembrist 1800. a. määrati ülikooli asukohaks Tartu asemel Miitavi. Kuraatorite komisjon sõitis ka Miitavisse, kus jätkas oma tegevust, määrates iseqi ülikooli avamise päeva Miitavis — 29. VI 1801. a.

Ülikooli raamatukogu tolleaegne sekretär, poeetiliste kalduvustega Karl Petersen võrdles Tartu ülikooli virvatulega, mis kustudes siin süttib uuesti teisal. Ülikooli Miitavis rajamise kavatsused hajutas vaid Paul I surm 1801. a. ja Aleksander I troonile astumine. Ukaasiga 12. aprillist 1801. a. määras viimane ülikooli asukohaks uuesti Tartu kooskõlas endise 1799. a. «Plaaniga» ja selle aluseks olnud senati otsusega, milles ülikooli asukohana eelistati Tartut. Uue ukaasiga 5. jaanuarist 1802. a. kinnitati asutatavale ülikoolile «Plaanis» ettenähtud maa-alad, tulud ja lisaks sellele riigi summadest ülikooli hoonete ehitamiseks 25 000 rubla. Sellega oli lõplikult otsustatud ülikooli avamine Tartus — siin «süttis uuesti virvatuli».

Ülikooli asutamine 1802. a. sai sõna otsemas mõttes pöördepunktiks Tartu ajaloos (H. Kruus, Tartu XIX sajandil ja XX sajandi algul). 1802. a. oli Tartus 96 kivist ja 454 puust maja ja elanikke 3534. Väikesed käsitööliste majad, nõrga võimsusega kaubandusettevõtted kesk maa üldist vaesust, kivinenud seisuslikud asutised (raad, gildid, tsunftid) ja hädavaevalt hingitsev koolielu. Ülikoolil oli juba varsti pärast tema asutamist otsene mõju linna kasvamisesse ja tema tuunduslikku arenemisesse.

Ülikool asus esimesed aastad (1802. a. — 1809. a.) kuni ülikooli praeguse peahoone ehitamiseni riigiõunik M. I. v. Bocki maja ülemisel korrusel (praegune ühiskonnateaduste kateedrite suur auditoorium, all asub Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaat), mis ühes suure saaliga oli antud 5 aastaks ülikoolile tasuta kasutamiseks. Teiseks ülikooli asukohaks oli veel nn. vana ülikool endise Rüütli tn. ja Suureturu nurgal (praegune Nõukogude väljak maja nr. 6), milline maja omandati ülikoolile ostu teel.

Ülikooli esimest asukohta 1802. a. kuni 1809. a., oletatavasti peaaegu tolleaegses seisundis.

Nagu astuks palja jalu mere ääre liiva sees

Hiina rahvameditsiin — palju kordi oleme seda sõna kasutanud ja alati tundus selles olevat midagi salapärast, seletamatut. ÜTÜ hospitaalsisehaiguste ja ÜTÜ sisehaiguste propedeutika ring korraldasid lahtise koosoleku teemal «Hiina rahvameditsiin».

Avaettekande tegi propedeutikaringi esimees Ivar Kõbas. Ta rääkis akupunktuuri ajaloost ja põhimõttelistest alustest. Akupunktuur- ehk nõelravi haarab enda alla ühe tähtsama osa hiina rahvameditsiinist. Seda kunsti on põlvest põlve edasi pärandatud isalt poegadele (mitte tütardele). Inimese keha pinnal on 695 punkti, mille mehhaanilise või termilise mõjustamise teel saab suunata protsesse inimorganismis, sealhulgas ravida ka haigusi. Vastavad spetsialistid õpivad seda alates lapsepõlvest ja omandavad täieliku oskuse alles umbes 25. eluaastaks.

Milline on siin toimemehhanism? Seda ei ole osanud seletada ei hiinlased ise ega ka teiste riikide teadlased. On avaldatud mitmesuguseid teooriaid: reflektoorne, humoraalne jne. Kuid kõige tõenäolisem näib olevat uus teooria uuest juhtesüsteemist kenrakist, millest rääkis üliõpilane Linda Pello.

Siiani oleme harjunud mõtlema, et inimorganismis on kaks juhtesüsteemi: neurogeenne ja humoraalne. Korea teadlane Kim Bon Hak avastas aga veel ühe juhtesüsteemi, kenraki, mille aluseks on bioelektrilised muutused keha vastavate punktide vahel. Kas see juhtesüsteem tõeliselt eksisteerib või mitte — sellele ei ole siiani vastust saadud. Mikroskoopiliselt on uuritud selle substraati ja paljud histoloogid on öelnud, et peale sidekoe nad küll midagi ei näe. Kuid ometi seletaks see juhtesüsteem paljugi, mis muidu näib seletamatuna.

Oma kogemustest akupunktuuri kasutamise alal Tartus rääkis sm. Paklar. Paljud haiged, keda pole suutnud aidata mitmesuguste erialade arstid, on pöördunud tema poole. Suuremalt jaolt on nende tervislik seisund paremaks muutunud. Et sm. Paklaril olid kaasas ka nõelad, mida ta ravi juures kasutab, lasksid paar uudishimulikku meie hulgast endasse ka hõbenõela torgata. Kui nõel on tabanud õiget punkti, siis kogeb inimene omapärast tunnet. Üks «katsejänestest» kirjeldas seda järgmiselt: «Nagu astuks paljajalu mere ääres liiva sees ja raske on jalgu välja tõmmata.»

Viimases ettekandes rääkis üliõpilane Maire Kodaras meile hiina rahvameditsiinis kasutatavatest diagnostilistest võtetest ja ravimtaimedest. Üldist imestust pälvis asjaolu, et hiina arst oskab haige näoilmest ja häälekõlast palju välja lugeda. M. Kodaras demonstreeris ka Hiinas kasutatavaid retsepte, mille pikkus ulatus vihiku leheküljeni.

Sõnavõttude korras rääkis meile palju huvitavat Hiinast veel sm. Pent Nurmekund ja soovitas arstidel õppida idamaade keeli. See avab tee Ida meditsiini väärtuste juurde.

Koosoleku lõpus juhtis sm. L. Päi tähelepanu sellele, et ei tule mitte karta ja vältida kõike, mis näib uus ja arusaamatu, vaid selle uurimine — olgugi et seda ise võib-olla kunagi ei kasuta — arendab inimest ja aitab tal paremini mõista paljusid probleeme.

T. PEIL

K. E. Söödi 100. sünniaastapäeva puhul

Teisipäeval tähistas ülikooli eesti kirjanduse ja rahvaluule ring K. E. Söödi 100. sünniaastapäeva. J. Põldmäe rääkis K. E. Söödi eluteest, ülevaate Söödi tegevusest ühiskonnategelasena andis I.-P. Padernik. R. Võsu, A. Siitan ja H. Pliess tutvustasid Söödi luulet. Lõpuks esitas «Vanemuise» solist E. Tordik Söödi sõnadele loodud laulu «Metsateel».

Kolmapäeval avati ülikooli Teaduslikus Raamatukogus näitus «100 aastat K. E. Söödi sünnist».

Näitusel on eksponeeritud luuletaja esikkogu «Aasa õied» I ja II, kogud «Rõõm ja mure», «Saatus», «Mälestused ja lootused», «Kuusirbi õsu» jt.

Näitus tutvustab K. E. Söödi tegevust ka kirjastajana. Nii on siin luuletaja poolt kirjastatud O. Müntheri, A. Haava, E. Enno, M. Eiseni jt. teoseid.

K. E. Söödi luule inspireeris paljusid heliloojaid. Näitusel on välja pandud tema loodud sõnadele kirjutatud laulude noote.

Näitus on illustreeritud piltidega.

Kõrgema hariduse süsteemist USA-s

rääkis teisipäeval Loodusuurijate Seltsi täppisteaduste ringi koosolekul dots. Ülo Kaasik, kes viibis kümnekuulisel teaduslikul komandeeringul USA ülikoolides.

SPORT

VEEL TÄNA

tooge toimetusse oma arvamus selle kohta, kes on TRÜ populaarseim sportlane 1962. a. Viimane tähtaeg arvamuse avaldamiseks on ülehomme. Spordisõbrad, ruu.ake!

Võimlemisõhtu

Järjekordne naistevõimlemise osakonna võimlemisõhtu on möödas ja kokkuvõtted semestri tööst tehtud. Seekord oli nii esinejaid kui ka pealtvaatajaid tunduvalt rohkem. Viimaste hulgas oli ka ülikooli rektor prof. F. Klement, kelle südamlikud sõnad esinemisõhtu lõpetamisel innustavad veelgi enam tegelema selle näiliselt lihtsa, kuid nõudliku alaga.

Esimeste kursuste vahelisest võistlusest liikumiskombinatsioonides väljusid võitjaina Arstiteaduskonna 1. õpperühm (8,5 punkti), teiseks jäi sama teaduskonna 2. õpperühm (8,0 punkti) ja kolmandaks Füüsika-Matemaatikateaduskonna õpperühm (7,9 punkti).

Teise kursuse tütarlapsed võistlesid hüpetekombinatsioonides. Esikoha saavutas jällegi Arstiteaduskonna 1. õpperühm (8,5 punkti), teiseks jäi Füüsika-Matemaatikateaduskonna õpperühm (7,9 punkti) ja kolmandaks Arstiteaduskonna 2. õpperühm (7,7 punkti).

Vanemate kursuste õpperühmad, samuti kõigi kursuste koondrühmad esitasid mitmesuguseid esinemiskavu.

Märkimisväärne on V kursuse koondrühma esinemine, sest nendele üliõpilastele ei ole kehaline kasvatus enam kohustuslik.

Naistevõimlemise osakond soovib kõigile üliõpilastele head uut aastat ja eksamite edukat sooritamist.

L. SAVI

Fotodel ülal: osakonna üliõpilased avadefileel ning II kursuse koondrühm esinemas.

Korvpalliturniiri võitjad selgusid

● Õigus-Majandusteaduskonna naiskond ja Arstiteaduskonna I meeskond esikohal ●

Lõppes teaduskondadevaheline korvalliturniir. Naiskondade osas otsustas esikoha Õigus-Majandusteaduskonna ja kehakultuuriosakonna vaheline mäng. Et kehakultuuriosakonna tüdrukud kaotasid Arstiteaduskonna I-le, siis oli neil tarvis tingimata võita. Ent võitis Õigus-Majandusteaduskond 39:26. Ka Arstiteaduskonna I ei suutnud katkestada seda võitude seeriat, alistudes 22:33. Õigus-Majandusteaduskonna naiskond tuli kaotuseta esikohale.

Teiseks jäi kehakultuuriosakond, kes sai Arstiteaduskonna II käest loobumisvõidu. Kolmandaks tuli tublilt mänginud Arstiteaduskonna I naiskond.

Meeskondadest pretendeerisid esikohale kehakultuuriosakond ja Arstiteaduskonna I. Nendevahelisest kohtumisest väljusid võitjatena arstid 39:34 ja saavutasid esikoha. Kehakultuuriosakond jäi teiseks, Õigus-Majandusteaduskond kolmandaks.

Lõppenud mängud olid pikaks sammuks ülikooli korvpallielus. Miks? Mängud ise andsid sellele vastuse. Ainult mõnede meeskondade loobumisvõidud ei olnud just «kõrgest klassist». Igatahes võitkaotus võistluses oleks olnud ausam. Kas teie ei arva seda, Geograafia-Bioloogia-, Ajaloo-Keele- ja Arstiteaduskonna II meeskonnad?

Üldiselt on korvpalli kandepind laienenud, vähemalt selles mõttes, et oli koguni varumängijaidki. Arusaamatuks jääb vaid, et Bioloogia-Geograafiaosakonna tüdrukud korvpalli ei mängi. Või «ei teadnud» nad? Tulevikus tuleks kindlasti reklaamiga hoolsam olla, et üliõpilased-spordisõbrad teaksid võistlustest ka pealtvaatajatena osa võtta.

H. RÄTSEP

Uuel aastal Käärikul

Algav, 1963. aasta toob kingitusi kaasa igal elualal ja valmistab rõõmu ka sportlastele. Jaanuaris avatakse Kääriku spordibaasis esimene kolmest plaanisolevast majast.

E. LEES

Uue ala esimesed sammud

Detsember kujunes TRÜ väravpalluritele omamoodi teetähiseks. Edukalt lõppenud sõprusvõistlused andsid julgust osa võtta esimesest ametlikust jõuproovist. Nimelt löödi kaasa Eesti NSV karikavõistlustel naiste väravpallis, mis peeti Viljandis. Järjekordselt võideti Abja (seekord 10:2) ja Kiviõli (12:6), kaotati vabariigi meistermeeskonnale «Eesti Tööstusprojekt» 4:10 ja Tapa esindusele 4:5. Kokkuvõttes saavutati kolmas koht. Naiskonna potentsiaalsed võimed lubavad suveperioodiks seada konkreetse ülesande — saavutada esikoht Eesti NSV meistrivõistlustel ning jõuda ülelidulisele areenile.

Lähematel kuudel jätkatakse sõprusvõistluste korraldamise traditsiooni: kohtutakse Tallinna, Abja, Tapa, Kiviõli väravpalluritega. Märtsis-aprillis peetakse ülikoolis esimesed teaduskondadevahelised võistlused. Juunist augustini toimuvad Eesti NSV meistrivõistlused, septembris-oktoobris vabariiklikud karikavõistlused. Nendele võib lisada veel «Kalevi» võistlused, kõrgemate õppeasutuste võistlused jne. Seega üritusterohke hooaeg.

Väravpall on tehnilisest küljest niivõrd lihtne, et meie praktika järgi saab mängida juba esimeses treeningtunnis. Emotsionaalse, seejuures küllaltki suure koormusega jooksu- ja viskemänguna oleks väravpall kasulikuks kõrvalalaks ka teiste spordialade esindajatele.

Kõigil asjahuvilistel pöörduda spordimängude kateedri poole (V. Kingissepa tn. 19) või ilmuda treeningtundidesse (teisipäeviti ja neljapäeviti kella 21.30-st).

V. LENK,
spordimängude kateedri juhataja

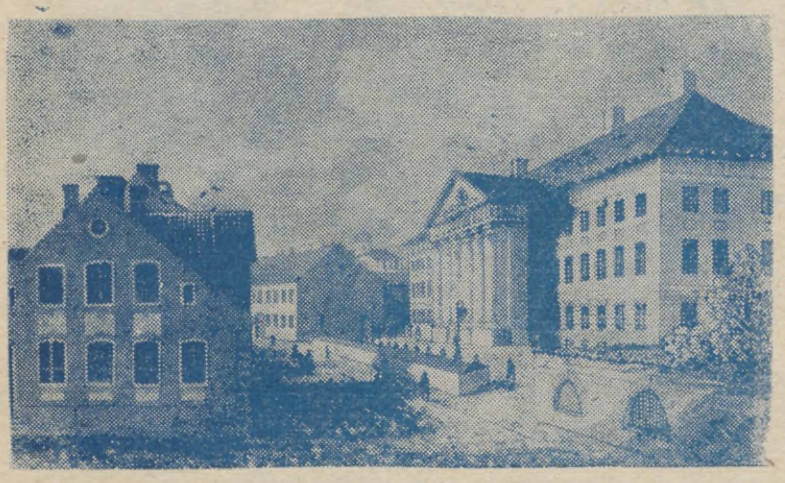

Fotol A. P. Clara akvatinta. Praegusest peahoonest vasakul Ülikooli peahoone aastail 1802 – 1809.

kujutab 1821. a. kunstnik A. P. Clara akvatinta (foto on ENSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nimelise Kirjandusmuuseumi kogust). A. P. Clara oli Tartu ülikooli joonistamiskunsti professori K. A. Senffi õpilane, tegutses Tartu gümnaasiumi ja kreiskooli joonistamise õpetajana ja kutsuti 1825. a. Peterburi õukonna juurde vaskiõlke-graveerijaks.

Selles ülikooli esimeses asukohas toimus ka ülikooli pidulik avakoosolek 21. aprillil 1802. a. Loengud algasid 1. mail ja 1802 I semestril sisseastunud 31 üliõpilasest astus enamik õigusteaduskonda (16), edasi arstiteaduskonda (6), filosoofiateaduskonda (2) ja usuteaduskonda (7).

Suuri teeneid ülikooli rajamisel ja tema tegevuse kujundamisel algaastail on Tartu ülikooli esimesel rektoril (alates 22. XII 1802. a.) ja füüsika professor Georg Friedrich Parrotil (1767—1852). Kui Aleksander I 1802. a. külastas Tartut, siis paelus monarhi Parroti poolt ülikooli esimese asukoha suures saalis peetud prantsuskeelne tervituskõne ja siiras suhtumine ülikooli töösse ja tegevusse ja mõlemaid köitis hiljem kauaaegne sõprus. Tuginedes sellele hankis Parrot ülikoolile 12. XII (24. XII u.k.j.) 1802. a. Aleksander I poolt viimase 25. sünnipäeval allakirjutatud «Asutamisakti». See akt säilitatakse TRÜ Teaduslikus Raamatukogus. Sellel aktil oli erakordne tähtsus ülikooli tegevuse edasisel kujundamisel, sest ta kõrvaldas ülikooli valitsemisest senise rüütelkondade esindajaist koosneva kuratooriumi, kindlustas ülikoolile laialdase iseautonoomia, küllaldased ainelised vahendid ja lülitas ülikooli Vene kõrgema hariduse süsteemi.

Tartus on G. F. Parroti mälestuseks püstitatud sild Toomel Muusikakooli juures üle Lätte tänava, see on ehitatud 1836.—1838. a. galvanoplastika leiutaja B. S. Jacobi projekti järgi. Ta tegutses 1835—1837. a. Tartu ülikoolis arhitektuuriprofessorina.

P. PROLLER

Miks probleeme vaka all hoida?

Juba mõnda aega võib igaüks tähele panna suuri üleskutseid nii üliülikooli peahoones kui ka raamatukogudes, milles ülikooli Teaduslik Raamatukogu palub üliõpilastelt abi. Algas «Kirjalik lugejate konverents raamatukogu töö parandamiseks.» Ja kui te lähete ükskõik millisesse meie ülikooli raamatukogusse, siis antakse teile viisakalt koos tellitud kirjandusega ka ankeet: «Raamatukogu soovib lugejatelt teada . . .»

Raamatukogu soovib lugejatelt teada, aga teie, lugejad, ei soovi vastata. Kui üleskutsed välja pandi, tuli vastukajasid päris ohtrasti, ent siis jäi äkki soiku ja nüüd läheb asi edasi teosammul.

Varsti tahetakse teha kokkuvõtteid. Kuid kuidas saab teha üldistusi, kui pole küllaldaselt vastuseid? Kui agaralt on raamatukogu töötajad ankeete välja jaganud, ent ainult osa neist on tee raamatukogusse tagasi leidnud.

Milleks olla nii tagasihoidlik — seda pole vajal Kindlasti on teil, lugupeetud lugejad, üles kerkinud probleeme meie raamatukogu kasutamisel. Milleks neid vaka all hoida? Kasvõi näiteks raamatukogudevahelise abonemendi tööga — see on ju väga valus ja pakiline küsimus. Või siis probleem uusimast erialasest kirjandusest. Jällegi terav moment.

Küsimusi on tervelt 10 ja kõik need ootavad kannatamatusega teie arvamusi.

Seepärast ärgem jäägem ükskõikseteks. Ankeet korraldati ju Teie huvides, lugupeetud raamatukogu kasutaja.

I.-P. PADERNIK

Tutvuge uudiskirjandusega!

Kas teate, et uuema erialase ja ilukirjandusega võite tutvuda TRÜ Teadusliku Raamatukogu abonemendi ruumis, kus raamatukokku saabunud uudiskirjandus on välja pandud lugejatele tutvumiseks (esmaspäevast reedeni kella 8-st kuni 20-ni ja laupäeval kella 8-st kuni 14-ni). Uudiskirjanduse väljapanekut vahetatakse igal esmaspäeval.

Kui olete leidnud teid huvitava raamatu, võite selle kohe laenata abonemendi kaudu. Selleks aga, et ka teised saaksid teada antud raamatu saabumisest raamatukokku, tuleb uudiskirjanduse juures asuvasse kasti jätta raamatu kohta täidetud soovisedel.

Teie ettepanekud ja soovitused uudiskirjandusega tutvumise korra kohta palume teatada ankeetlehtede kaudu, mida saate TRÜ Teaduslikust Raamatukogust.

U. LÕHMUS

Soovid, soovid...

Aga ehk polegi need nii täitumatud?

SOOVIME,

...et üliõpilaste koormuse vähendamise küsimuse uurimiseks rakendataks Tartu Riikliku Ülikooli arvutuskeskuse elektronarvutusmasinat;

...et veel enne kevadsemestri tunniplaanide koostamist moodustataks õppeprorektori eesistumisel komisjon käskkirjaliste ainete õpetamise küsimuse uurimiseks. Komisjonil koostada tööplaan kuni 1980. aastani;

...et tulevikus kateedritel oleks võimalik teadusliku töö plaane esitada mitte kolm, vaid vähemalt kümme korda aastas;

...et tulevikus paberi ja pliiatsite saamisel TRÜ laost lisaks kateedrijuhataja, dekaani, pearaamatupidaja ja varustusosakonna juhataja allkirjadele annab oma kinnituse nõuderaamatusse ka haldusprorektor isiklikult;

...et murtaks nõiaring (täna: pole materjali; homme: pole raha; ülehomme: pole inimesi; üleülehomme: küll teeme; üleüleülehomme: pole materjali jne.), mille tõttu ikka veel pole kappe herbaariumide hoidmiseks;

...et need, kes on meie ametiühingust veel eemale jäänud, saaksid selle organisatsiooni liikmekaardi omanikuks;

...et kohviku külastajad ka avalikult häält tõstaksid, kui kohvik konverentsi korraldab;

...et uus aasta juhataks tagasiteed TRÜ õpperaamatukogu lugemissaali avariiulilt kadunud «Bolšaja sovetskaja entsiklopedija» 36. köitele;

...et näärivana tooks igale bioloogile kingituseks habemenoa. Siis loodetavasti jätkub neid mitte ainult leiva lõikamiseks ja pliiatsite teritamiseks, vaid ka prepareerimiseks;

KÜLL ÜTLES!

«Teadmiste kogumine on edu pant,» ütles Mihkel ja käristas raamatukogu teosest vajalikud lehed välja.

* * *

«Ihu ära värise, varsti tuleb kevade,» ütles Jaak Vanemuise tn. 46 auditooriumis käsi kokku pekstes.

* * *

«Kui juba, siis kollektiivselt,» ütles Arstiteaduskonna II kursus, kui viiskümmend inimest füüsikaeksamil läbi kukkus.

* * *

«Küll on hea, kui puhast särki ihu peale saab,» ütles Jüri, kui laupäevaõhtul musta särgi pahupidi selga tõmbas ja ühiselamu olematule pesumasinale mõtles.

* * *

«Ah et see on siis meie klubi,» ütles õppejõud, kui talle Tähe tänavas seda maja näidati, «ei tea, misuke ta ka seestpoolt välja näeb?»

* * *

«Ega teadus pole sitsikäristamine,» ütles ammu aegunud aspirant, kui väitekirja küsitl.

* * *

«Ära muutu ebamoraalseks,» ütles Tiiu Jürile, kui see tahtis teda loengult koju saata.

* * *

«Viimistlus pole mede meeste sõna,» ütles ehitustööline ülikooli objektilt.

* * *

«Ega me kõik naisterahvad ole,» ütlesid Arstiteaduskonna üliõpilased filosoofiaseminaris, kui küsiti, mida tähendab matriarhaat.

Soovid, soovid...

...et tulevikus lubataks meesüliõpilastel kasvatada habet ainult preemiana eduka teadusliku töö eest;

...et Pälsoni tn. 14 ühiselamu trepid iseenesest ära paraneksid;

...et leiduks rohkem võimalusi ülikooli töömeestele spetsriietuse hankimiseks;

...et töökaitse kokkulepet ka sajaprotsendiliselt täidetaks;

...et ülikooli masinad jooksseksid kummide ja tagavaraosadeta, sest neid on nii raske saada;

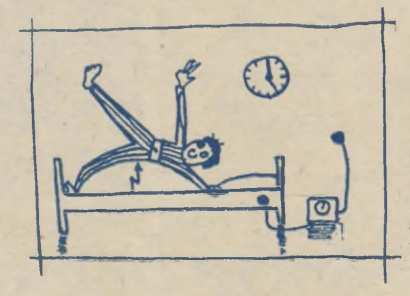

...et näärivana tooks elektrilise ärataja, mis unimütsid loengule mineku ajaks voodist välja viskaks;

...et botaanikaaia auditooriumidesse ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekanaati pääsemiseks ehitataks redelid, mis vähendaks üliõpilaste riidekulu läbi akende ronimisel;

...et oleks vähem lund (majahoidjate soov);

...et oleks vähem külma (kütjate ja botaanikaaia palmide ühine soov);

...et oleks rohkem lund (suusatajate soov);

...et uus aasta oleks kõigile-kõigile meie kollektiivi liikmeile hästi edukas ning õnnelik.

Võimlemisekompleks KKPÖ

ehk

metoodiline näpunäide kehalise kasvatuse arvestuseks ja poliitökonoomia eksamiks üheaegsel ettevalmistamisel.

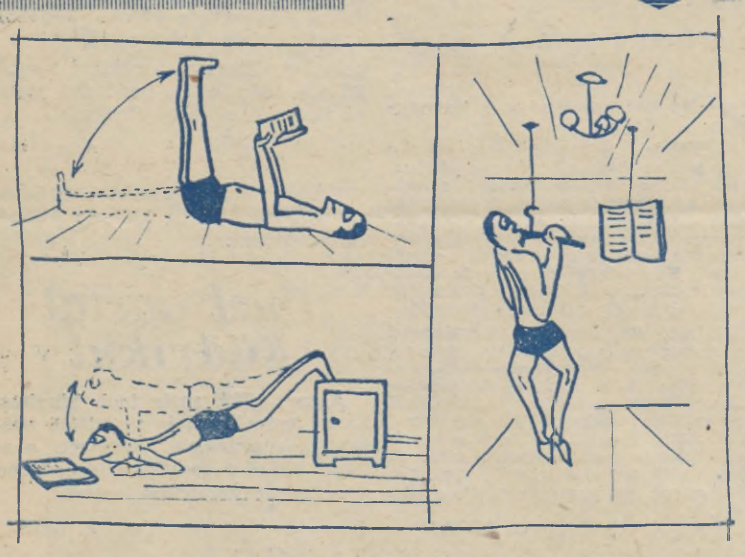

Konkurss lõppes

Isetegevusolümpiaadi sarjas toimunud sõnakunstnike ning instrumentaal- ja vokaalsolistide konkurssi hindas žürii koosseisus: E. Liiger, R. Jõks, J. Saul, A. Luur jt.

Sõnakunstis osutusid paremaiks Aldo Tuksam Arstiteaduskonna IV kursuselt, kes esitas J. Smuuli «Mälestusi isast» ja A. Puškini «Husaari», Kalle Kurg Ajaloo-Keeleteaduskonna II kursuselt, kes luges oma luuletuse «Ema kirjutab...» ning sama teaduskonna IV kursuse üliõpilane Endel Koppel, kes kandis ette A. Tšehhovi pala «Ametniku surm».

Järeldused? Soovid? Tähelepanekud?

- Enam esinemiskultuuri!
- Kui esitatava luuletuse või proosapala mõte jääb segaseks, kaotab ettekanne kõige enam oma väärtusest. Sisu tuleb edasi anda mitte sõnade, vaid mõtete kaupa. Mitte sõnu, vaid mõtteid!
- Maha meeleolutsemine ja sentimentaalne ilutsemine, mida paljudki esinejad pakkusid läbitunnetatud mõtete edasiandmise asemel!
- Esinejal tuleb endale selgeks teha, kas tal lavale tulles on kuulajale-vaatajale tarvidus midagi öelda. Öelda oma moodi, teades, miks on just antud pala ettekandmiseks valitud.
- Vaatajale-kuulajale võib ka silma vaadata, kuidas muidu saab temaga kontakti.
- Mida suurem on meister, seda kauem valmistab ta esitatavat pala ette.

Instrumentaalsolistidest mängis paremini Hannes Valdma Füüsika-Matemaatikateaduskonna I kursuselt. Ta mängis tšellol Arutjunjani «Eksprompti». Esile tõsteti ka Peeter Loiti Arstiteaduskonna III kursuselt, kes esitas viiulil Brahmsi «Ungari tantsu nr. 5».

Vokaalsolistidest oli parim Viivi Raudsepp Arstiteaduskonna IV kursuselt. Tema esituses kuulsime Giordano laulu «Caro mio ben».

Järeldused? Soovid? Tähelepanekud?

- Rohkem eeltööd! Ka tehnika kallal!
- Läbitunnetamata pala ei väärі ettekandmist.
- Esita seda, mis on jõukohane.

Ja lõpuks mõned küsimused.

Miks polnud ühegi osavõtjaga esindatud Bioloogia-Geograafiateaduskond?

Kas parimad ei väärinud tõesti autasustamist?

Miks suhtusid paljudki massilise kultuuritöö eest vastutavad üliõpilased kohusetundetult oma ülesannetesse konkursi organiseerimise ajal?

K. KIIN

MIKS?

Esmaspäeval toimus ELKNÜ TRÜ Komitees osakonnabüroode organisatsioonilise töö sektori juhatajate seminar, kus anti tulusaid näpunäiteid edasiseks tegutsemiseks.

Millegipärast terve rida sektorite juhatajaid pidas seminari üleliigseks. Kohal ei olnud raviosakonna II, III ja VI kursuse, keemiaosakonna, stomatoloogiaosakonna ega farmaatsiaosakonna sektorijuhatajaid. Nelja päeva jooksul pole nad veel teatanud, mis takistas seminarist osavõtmist.

NÄÄRIÕHTUL

****

****

TEADAANDED

Alatiselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) toimub teisipäeval, 8. jaanuaril kl. 19

KOHTUMINE

rahvakohtunik H. SEPAGA.
Järgneb film.

Õnne, sõprust, usaldust,

MILVI STEINBERG

ja

TÕNIS PAASI

Majandusteaduskonna III kursus

31. jaanuaril süütab Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering traditsiooniliselt küünlad Raadi kalmistul tähtsamate looduskaitse- ja kultuuritegelaste haudadel.

Uue aasta võtame vastu Toomemäel.

Kogunemine kell 22 Oktoobri puiesteel Fr. Kreutzwaldi mälestussamba juures. Kaasa palume võtta küünlaid.

Ringi juhatus

Õnne,

LAIDI TOHVRI

ja

ANDREI LAIVERIKI

III kursuse juristid ja III kursuse ajaloolased

Sõna on noorel kriitikul

Ajaloo-Keeleteaduskonna näiteringi uus õnnestumine

Ajaloo-Keeleteaduskonna näitering tuli möödunud laupäeval publiku ette hoopis uue näoga. 20. sajandi üliõpilastest olid saanud 18. sajandi lõpu talupojad-pärisorjad ja karmid mõisavanemad. Ülikooli klubis avanes eesriie August Kitzbergi draamaks «Enne kukke ja koitu». Lavastaja — Eesti NSV rahvakunstnik Ellen Liiger. See Kitzbergi draama on üldiselt vähem rambivalgust näinud, kuid kaasaegse probleemistikuga lavastuste kõrval on tal kahtlemata oma koht filoloogide ja ajaloolaste näiteringi repertuaaris.

Draama süžeed enamik kindlasti tunneb: Lihtsas maapoisis Vaida Antsus hakkab, kuigi alles arglikult, pead tõstma protest ühe inimese rõhumise vastu teise poolt. Ants räägib kaaslastele: «Pea otsas liimane, laseme end peksta ja materdada. Vennad! Kas olete mõelnud, miks me oleme niisugused?»

Mõisaproua laseb ta surnuks peksta ja kuigi Ants ei saanud vastust oma küsimusele «Miks?», jäi tema protestist kindlasti säde pimedasse orjaaega enne kukke ja koitu.

Draamas on arvukas tegelaskond. Mõni sõna peaosaliste kohta.

Vaida Ants Kullo Vende esituses oli lihtne mõtlev talupoiss. Vende mäng oli teatud mõttes ebaühtlane. Kohati pakkus ta küllalt tugevasti läbitunnetatud stseene (põõrdumine kaaslaste poole II vaatuses), kohati võis märgata aga väljalangemist ansamblist.

Antsu mõrsja Maie osa kehastas Karin Rummo. Tema loodud Maie on oma armastuses väga siiras.

Pärisproua Helene Chlopitzky osa on üsnagi nõudlik. Õie Allilende tuli esietendusel oma ülesandega toime. Tema proua oli talupoegade suhtes kõrk, ent kohati tulid esile ka mõned inimlikud jooned. Viimaseid püüdis ta küll taas kiiresti halastamatuse kesta alla peita. Ta oli ema, kes ütles oma väikesele pojale: «Maitse elu, võta enesele valju käega, mis sulle meelde tuleb, sest see on su õigus!»

Lavastuse suurimateks õnnestumisteks pean Külli Laugaste (Vaida Mare) ja Roman Nõvandi (Karl Fabian Chlopitzky) osatäitmisi. Külli Laugaste lõi äärmiselt usutava eaka talunaise kuju. Väga tugev on ta IV vaatuses (stseen prouaga). Just selline võis olla ühe ema meeleheide, mille sunnil talunaine purskab mõisaprouale näkku oma süüdistuse. Meeldis ka Laugaste vaba lavaline liikumine. (Siinkohal olgu öeldud, et sellega ei saa kõik kiidelda, mõnede osatäitjate juures tuli ette teksti esitamist, seistes ise seljaga publiku poole.)

Roman Nõvandi andis proua venna kuju kerge sarkasmiga. Mees, kes on harjunud saama kõike, mida tahab. Eriti tahaksin alla kriipsutada Nõvandi hästi tabatud hoiakut talupoegade suhtes.

Et õnnestumised ei käi kaasas ainult peaosadega, seda näitab Milvi Müürsepa osatäitmine Mangu Eltsuna. Tema sajatamises on ääretu viha rõhujate vastu, kes suhtumises talurahvasse asetasid nad madalamale igasugustest inimlikkuse piiridest.

Üldiselt võib öelda, et ülesannetega on hästi toime tuldud. Köitsid ka Helju Mikkeli seatud tantsud rahvakunstiansambli neidude ettekandes.

Esietenduse võttis publik soojalt vastu. Tahaks loota, et järgnevate etenduste käigus muutub mäng veel kindlamaks ja ka kõik pisivead kaovad.

E. LIIMEON,
I kursuse üliõpilane

Uut teatmekirjandust Teaduslikus Raamatukogus

Печать зарубежных стран. Западная Европа, Америка, Австралия. Moskva 1962. 416 lk.

Великая Октябрьская социалистическая революция. Борьба за власть Советов в период иностранной военной интервенции и гражданской войны. Указатель литературы. 1960—1961 гг. Вып. 1—3. Moskva 1962. 596 lk.

Великая программа строительства коммунизма. Указатель литературы. (В помощь пропагандисту). Moskva 1962. 80 lk.

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 10454, MB 10025.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR